El primer libro en tamaño formal y en su género impreso en Guatemala.

Palau: Manual del Librero

Tomo VI página 275. dice:

"...Una de las primeras producciones de las prensas de Guatemala..."

Este es sin duda el primer libro, en su género y tamaño, conocido hasta hoy, impreso en Guatemala.

Autor:

Mtro. D. Fray Payo Enríquez de Rivera, agustino de la provincia de Castilla, obispo de Guatemala, Arzobispo de México y Virrey de la Nueva España, nacido en Sevilla hacia el año 1610, y muerto en el Convento de Sta. María del Risco en la diócesis de Ávila en abril de 1684.

EXPLICATIO APOLOGETICA NONNVLLARVM PROPOSITIONVM A THEOLOGO QVODAM NON DEXTERE NOTATARVM.

SIVE:

QVÆSTIONES VARIÆ, QVARVM EXPLICATIONI OCCASIONEM DEDIT THEOLOGI CVIVSDAM NON SATIS ACCVRATA NOTATIO.

AVTHORE

M. D. F. PAYO DE RIBERA, AVGVSTINIANO,

OLIM APVD SVPREMVM SS. INQVISITIONIS TRIBVNAL QVALIFICATORE,

NVNC

EPISCOPO GOATEMALENSI.

REGI CATHOLICO, MAGNO, D. N. PHILIPPO IV.

DICATVM OPVS.

Cvm Privilegio Regis.

GOATEMALÆ,

Apud Ioſephum de Pineda & Ybarra, Typographum. Anno 1663.

NOTA

NOTA.

SEQVENS Approbatio túnc exhibita eſt, quandó adhûc Prælati Religionis licentia exigenda erat, Authore, licêt iam in Epiſcopum electo, non tamen confirmato: Et idem eſt de omnibus alijs Approbationibus, quæ ſequuntur.

APPROBATIO RR. P. M. F. DIDACI ALOISII Faxardo, ex commiſſione RR. P. M. Provincialis Provinciæ Auguſtinianæ Caſtellæ.

V*IDI lilium inter ſpinas, à Sapientiſſ. ac RR. P. N. M. F. Martino de Montalvo (huius noſtræ Provinciæ Caſtellæ Auguſtinianæ Familiæ Moderatore, & Salmanticenſis Academiæ Cathedra S. Thomæ meritò decorato) mihi commiſſum: Vidi Tractatum, cui Inſcriptio eſt:* Explicatio Apologetica &c. *Authore Illuſtriſſ. ac Reverendiſſ. D. D. M. F. Payo de Ribera, Auguſtiniano, Epiſcopo de Goatemala: Vidi, inquam, lilium inter ſpinas: Notatoris cuiuſdam vidi ſtimulos; (nè dicam cum Columella, lib.* 1. armati culicis vidi infeſtos aculeos) *ſed miræ doctrinæ Illuſtriſsimi Authoris etiam illæſum candorem obſervavi, ingenij odoramentis plenum, eruditione onuſtum, ſapientiam millemodis redolentem: Quapropter typis dari & conſonum cenſeo, Religioni noſtræ decus, & communi vtilitati lucrum fore. Matriti, in Conventu S. Philippi, die* 4. *menſis Aprilis, anno* 1657. Columella.

F. Didacus Aloiſius Faxardo.

LICENTIA RELIGIONIS túnc obtenta.

M*AG. F. Martinus de Montalvo Prior Provincialis Ordinis Eremitarum S. P. N. Auguſtini in Provincia Caſtellæ, viſa cenſura P. M. F. Didaci Aloiſij Faxardo, facultatem facimus Reverendiſſ. ac Illuſtriſſ. D. D. M. F. Payo de Ribera, electo & deſignato Epiſcopo Goatemalenſi, noſtri Ordinis, imprimendi Librum, cui Inſcriptio eſt:* Explicatio Apologetica &c. *obtenta priûs Supremi Senatus licentia. Dat. Matriti, die 19. menſis Aprilis, anno D. 1657.*

F. Martinus de Montalvo. Provincialis.

De mandato P. N. Provinc.

F. Iuſtus Rinâme. Secret.

APPRO-

APPROBATIO REVERENDISSIMI ET SAPIENTISSIMI P. M. Antonij à Parra & Arteaga, è PP. Clericorum Minorum Regul. Familia, ex Ordinarij commiſſione.

HANC Apologeticam Explicationẽ Illuſtriſſ. ac Reverẽdiſſ. Domini D. F. Payi de Ribera, Auguſtinianæ Familiæ Magiſtri, avidè ſuſcepi; ſic placuit materia: Lætanter vidi; ſic iucundabat oratio: Ac deniquè ſtudioſiſſimè nõ ſemel evolvi; ſic mihi incubuit ex præſcripto Perilluſtris D. Doctoris D. Petri Fernandez de Parga Vicarij Generalis Toletanæ Diœceſis. Et certè totum hoc Apologeticum Opus nil eſt aliud, quàm vox compto ſtylo doctrinam ſpirans, documentaquè redolens. Fructuoſum quodlibet ex fonte reperi: Quid mirum, ſi ex iſta Illuſtriſſima Ripa ortum? Non ex illis, quæ *(vt aiebat Chryſoſtomus)* magis gaudent foliorum amœnitate conſpergi, quàm fructuum vbertate nutriri. *Hîc non latè quæruntur incerta, nèc latiùs diſputantur præſumpta; ſed quæ vera, quæ certa ſunt, maiorumquè ſtabilita calculis, propoſita oratione clauduntur: Et Notatorem Theologum his viginti tribus Propoſitionibus notatum relinquens, mira eruditione Illuſtriſſimus Magiſter evincit. Opus ſanè tanto D. ac tanto Magiſtro dignum; in quo nihil Fidei regulis diſpar, documentis Patrum adverſans, morum educationi contrarium; imò omnia ad trutinam veritatis appenſa, ad animarum emolumentum nedùm proficua, ſed neceſſaria reperi, vt pro communi bono in communem lucem exeant. Sic ex animo ſentio; ſic ex officio ſubſcribo in noſtra Domo Matritenſi S. Philippi Neri Clericorum Regularium Minorum, Kalendis Iunij anni D. 1657.*

Chryſoſt.

Antonius à Parra & Arteaga
Clericorum Regular. Minor.

LI-

LICENTIA ORDINARII TOLETANÆ Diœceſis.

NOS El Doctor D. Pedro Fernandez de Parga y Gayoſo, Canonigo Lectoral de la Sãta Igleſia Apoſtolica Metropolitana de Santiago, y Vicario deſta Villa de Madrid, y ſu Partido &c. Por la preſente, por lo que á Nos toca, damos licencia para que ſe pueda imprimir, y vender vn Libro intitulado: *Explicatio Apologetica nonnullarum Propoſitionum à Theologo quodam non dexterè notatarum*; compueſto por el P.M.F. Payo de Ribera, de la Orden de S. Auguſtin; atento à que de la cenſura del P. Antonio de la Parra, de los Clerigos Menores, à quien le remitimos, parece no contiene coſa contra nueſtra Santa Fè Catholica, y buenas coſtumbres. Dada en Madrid à quatro dias del mes de Iunio, año de mil y ſeyſcientos y cincuenta y ſiete.

Doctor Parga.

Por ſu mandado.

Iuan Baptiſt. Saez Bravo, Notar.

APPROBATIO REVERENDISSIMI AC SAPIENTISSIMI P. M. Auguſtini de Caſtro, è Societate Ieſu, Concionatoris Regij, Supremi SS. Inquiſition. Tribunalis Qualificatoris, é Regio mandato præſtita.

M. P. S.

DE Mandato GELSITVDINIS VESTRÆ legi & expendi quàm accuratiſsimé Librum, qui inſcribitur, Explicatio Apologetica nonnullarũ Propoſitionum &c. *In quo nihil Fidei, boniſquè moribus diſſonum inveni. Quinimò multa ingenioſé, prudenter, acutè, & ſententioſé dicta & conſcripta, à principio ad finem vſquè Operis mirari non deſtiti. Qua*

¶ de

de cauſa ingenuè & verè dicam, in cæteris reliquorum Authorum elucubrationibus mihi hactenus à C. V. ſatis frequenter commiſsis, expeditam quidèm ad obſequium præſtiti voluntatem; in iſta vero grati animi ſignificationem exhibeo, quód in hoc Opere & ſtupenda viderim, & ignota priùs retexerim, & ingenioſé excogitata didicerim, & ordinatè concinnata adverterim; vt Illuſtriſsimum ac Reverendiſs. D. Mag. F. Payum de Ribera eodē elogio & nomine, quo Magnum olim Baſilium, eius frater S. Gregorius Nyſsenus Orat. in Funere eiuſdem, eſt proſequutus, appellare non dubitem, Inclytum bellatorem Eccleſiæ, & ambidextrum; *qui vtraquè eruditione, & Scholaſtica, & Divina, Doctorum, ſcilicèt, & Patrum, vt vtraque manu pugnans, geminis pugionibus laureatis, veritatis inimicos frangit, decus auget pietatis, religionis velút pomœrium amplificat: Et cum Procopio addam,* divitis orationis copia &c. literarum magnificentia illuſtrare Eccleſiam. *Et in Opere tanto, ſi quidpiam curioſitas mea deſiderare poſset, anonymi Propoſitionum Authoris nomen requireret; non vt laudarem, quod per ſe commendatiſsimum eſt, ſed vt gratularer ipſi, quód ſapientem adeò & acutum defenſorem ac patronum reperiret. Felix quidèm eſt non mente tantúm, ſed ſortè; non ingenio duntaxát proprio, ſed alieno patrocinio, & tanti viri tutela felicior. Patronus enim eximius, æquè fœcundus ingenio, ac facundus eloquio, rebus novis dat authoritatem, pondus antiquis, obſoletis nitorem, obſcuris lucem, faſtiditis gratiam, dubijs fidem. Quid multa? Tot divitias & opes in Hiſpaniam hanc noſtram hactenús ab Indorū Regnis tranſmiſsas, hoc vno Præſule ipſis conceſſo, abundé ſatis compenſari iudicarim. Quare facultatem, quam à C. V. Author Illuſtriſſ. ac Reverendiſs. exigit, concedi poſſe exiſtimo. Datum Madriti in Collegio Soc. Ieſu,* 3. *Octob. anno Dom.* 1657.

Nyſſen.

Procop.

Auguſtinus de Caſtro.

SVM-

SVMMA PRIVILEGII.

TIENE Privilegio del Rey N.S. el M.D.F. Payo de Ribera, Obiſpo de Goatemala, y de la Verapaz, en los Reynos de Nueva Eſpaña, para imprimir vn Libro intitulado: *Explicatio Apologetica nonnullarum Propoſitionum &c.* y que ninguna perſona ſin ſu licencia le pueda imprimir, ſò las penas en dicho privilegio contenidas, ſu fecha en Madrid à quinze dias del mes de Otubre de mil y ſeyſcientos y cincuenta y ſiete años, refrendado de Martin de Villela Secretario de ſu Mageſtad. Y preſentado ante el Govierno Superior del Reyno de Goatemala en nueve de Abril de mil y ſeyſcientos y ſeſenta y vn años.

IVDICIVM DOCTISSIMORVM AC REVERENDISSImorum Magiſtrorum facultatis Theologicæ Collegij Complutenſis Sacri Ciſtercienſis Ordinis.

NOS Infraſcripti Magiſtri Collegij Complutenſis SS. Patris N. Bernardi præſens Volumen Apologeticum Illuſtriſsimi ac Reverendiſsimi D. M. F. Payi de Ribera ſedula diligentia perlegimus, nec ſemel: Nam ſententiarum pondus, vivida & efficax dicendi facundia, eruditioqué locupletiſsima, ſæpiùs repetita placebāt. Mirati ſumus Sapientiſsimum Authorem è Cathedra nos docentem: Et avulſum à noſtra Academia ad Sacras Inſulas, dolebamus. Condoluit ipſe nobis; ſcriptisquê ſuis, quæ lucem afferrent in abſentia ſplēdidiſsimi Iubaris, ditatus eſt. Opus vndequaquè perfectum nobis apparet. Quódſi, vt Apologetica depoſcit Oratio, acris & pungens aliquando videatur, obeſſe non debet, ſed prodeſſe, cúm expers omninô maledicentiæ & amaritudinis ſit, ſolúmqué indagandæ veritatis ſtudio concinnata. Hæc eſt noſtra mens, ſalvo &c. Compluti in dicto Collegio, die 21. menſis Februarij, anni 1657.

F. Martinus Bezerra
Doct. Complutenſ. & Abbas
Collegij Divi Bernardi.

Magiſt. F. Petrus del Caſtillo.
Studiorum Regens.

Magiſt. F. Franciſcus de Campomanes
Lector Theologiæ.

F. Chryſoſtomus Alvarez
Lector Theologiæ.

F. Hieronymus Donoſſo
Lector Theologiæ.

CEN-

CENSVRA DOCTISSIMORVM ET REVERENDISSImorum Magiſtrorum facultatis Theologicæ Conventus Complutenſis Sanctiſſ. ac Seraphici Patriarchæ Franciſci.

PROPOSITIONES In hoc manuſcripto Volumine contentas, cum Authoris Apologetica Explicatione, matura indagine perlegimus, & qua par eſt animi ſinceritate, mentisquè fideli examine, nèc iotis parcentes, non ſemêl evolvimus. Opus quidém tanto Doctore germen. Aſſertorum expoſitiones ſingulas haûd in apice ab illius ſcopo, quem ſibi præfixerat Author, deflectere, minuſquê à communi Sanctorum Patrum ſenſu, & Theologorum dogmatibus declinare, autummamus; ſanumqué iſtum ſpiritum, néc verborum cortices, vt à viris doctis aſſumi cōſuevere, deviare, ſeriò iudicamus. Nequé hoc Iudicium, exterum quis â veritate putabit, ſi mirabilem SS. Patrum paradigmatum inſpexerit cumulum, & vtriuſque Claſsis Doctorum munimen contrectaverit, quibus Author profundiſsimus, iam diu apùd Complutenſes inter Doctores elegantiſsima eruditus circunſpecta eruditione ſuas Propoſitiones illuxit & irradiavit. Propoſitiones veró, quæ aliqualem minûs verſatis ſcrupulum ingerere videntur, vt eas ipſe eruditione ditiſſima explicat, non â proprio Authoris genio, ſed à SS. Patrum & Theologorum penu inveniuntur exprompta; quo ſuum altiſsimum ſcribendi finem ſecura doctrina abſolvit, & legentium mentes tranquillis & Catholicis greſsibus in agnitionem tanti Myſterij pertrahit: Quarè omnes Propoſitiones in hoc Volumine congeſtas, vt â ſuo Authore explicatas & expoſitas, nihil Catholicæ Fidei oppoſitum aút diſſonum continere, ſed eſſe in Fide ſecuras iudicamus, ſalvo meliori Iudicio. Compluti in hoc Conventu S. Didaci, S.P.N. Franciſci, die 19. *menſis Ianuarij, anno Domini* 1657.

F. Franciſcus Montealegre
Lector Theologiæ.

F. Ioſephus â Cruce
Lector Theologiæ.

F. Gregorius Sanchez
Lector Theologiæ.

F. Didacus â Villa-Real
Magiſt. Scholaſticorum.

IV-

IVDICIVM DOCTISSIMORVM ET REVERENDISSI-morum Magiſtrorum facultatis Theologicæ Conventus & Collegij D. Cyrilli PP. Carmelitarum antiquæ & regularis obſervantiæ.

S*TRICTO examine ſupradictas & ſcriptas Propoſitiones, eiuſquè Apologantem Doctorem, eo quo indagandæ veritatis ſtimulo in re tali vellicamur, nos infraſcripti vidimus, & accuratè folia devolvimus, & nullo prætermiſſo apice intenti percurrimus; nèc iota vnum, aut vnus apex, iuxtâ præfatam Apologiam, à Fide præterire, cenſemus; aut tantum Doctorem aliqua erroris nota inuſtum, tepidum, aut indecorum inſpeximus; imò vndequaquè Opus ſanum, pium, curioſum, & acutum, diverſis Patrum Apologijs clypeatum, ſubtilibus ex Metaphyſicis redimitum floribus, aperto ſtylo deciſum, nihilquè indecens nèc ſimulata velatum facie, ſed lucidum totum & dignum maiori laude: Ac tandem talem hanc iudicamus Apologeticam Explicationem, vt poſſimus id quod Theodoſius, apùd Caſſiodor. Lib. 1. epiſt. 45. de Boethio aliquos explicante Libros, protulit, ſimiliter aſſerere:* Quos tanta verborum luculentia reddidiſti claros, tanta linguæ proprietate cõſpicuos, vt potuiſſent & illi Opus tuum præferre, ſi vtrumque didiciſſent. Theodoſ. *Ita iudicandum ducimus. Compluti, in hoc D. Cyrilli Carmelitano Collegio, die 24. Ianuarij, anno 1657.*

Magiſt. Ioannes de Heredia Prior.

F. Chriſtophorus de Herrera Lector Theologiæ & Studiorum Regens.

F. Ioannes de Medina Lector Theologiæ.

F. Franciſcus de Nalda Lector Theologiæ.

F. Dionyſius de Zayas. Lect. Sacræ Theologiæ.

IVDICIVM DOCTISSIMORVM ET REVERENDISSImorum Magiſtrorum facultatis Theologicæ Collegij Complutenſis Sanctiſſ. Trinitatis Redemptorum.

PRÆSENS Opus accuratè perlegimus, & præfatas Propoſitiones iuxtà Authoris Expoſitionem nil contra Fidei Catholicæ integritatem, morumvê puritatem habere, indiſcriminatim ſentimus, & aſſeveramus. Imò Opus valdè vtile, & eruditum, quod tanti Myſterij ſana doctrina, & plena eloquentia, attingit limina. Patrum & Theologorum ſemitas antiquas novo graditur applicationis inceſſu; firmo, ſtabili, ac ſecuro percurrit calamo. Hoc propter tutê poſſe proferri & defenſari, ſalvo meliori Iudicio, cenſemus. Compluti in Collegio SS. Trinitatis Redẽptionis captivorum, die 26. menſis Ianuarij, anno Domini 1657.

F. Martinus de Villanueva
Doct. Complutenſ. &
Studiorum Regens.

F. Andreas de Ortega
Lector Theologiæ.

Mag. F. Ioannes de Mora
Lector Sacræ Theologiæ.

IVDICIVM DOCTISSIMOR. ET REVERENDISSIMOR. Magiſtrorum facultatis Theologicæ Collegij Complutenſ. de Conceptione, Ordinis B. Mariæ de Mercede Redempt. captivorum.

SVBSIGILLATI Magiſtri Sacræ Theologiæ apùd Collegium Complutenſe ſub Conceptionis nomine, Ordinis B. Mariæ de Mercede Redemptionis captivorum, Apologetico Diſcurſui, & ſinè felle eructato, obviam eunti ſcrupulis inſcio livore infectis, cõtra Propoſitiones ab Illuſtriſſ. & eruditiſſimo D. D. F. Payo de Ribera ſculptas, matura indagine incubuimus; quemquê vti partum ex canoſa temporis ſtudioſitate comperimus erutum, vt fas ſit dicere, experimento, quantò fortiùs à bove laſſo figantur veſtigia; & quidèm conſpectantes in hoc literato & literatiſſimo Authore ſolidæ antiqui-

tatis

tatis in ſcribendo pondus, ſententiarum catenam cum Catholico doctrinæ veræ candore; in quibus nihil non Orthodoxum, nihil à Cōcilijs abſonum, nec vllas falſitatis vmbras augurans, nihil deniquè non tam eximium Authoris redolens acumen. Quinimò vniverſa noſter Illuſtriſſ. Doctor adeò ſedula ſerietate diſpenſat, vt Muſantis plicas detegat, tyronum in Theologia labia obſeret, impoſturas quaſque acriter propulſet; & tādem Propoſitiones ſingulas è receptiſsimo SS. Patrum Sacratiſsimo penu hauſtas, ingenti, & graphicè contexto, muniminum apparatu, clariſsimis evidentiæ radijs luculentiſsimè obarmet. Hoc ergò cenſemus. In Collegio ſuprà dato, die 25. Martij, anno D. 1657.

F. Ioannes Prudencio
Doctor Complutenſ.
Definit. General. in
eadem Vniverſitate
primariam Scoti
Cathedrā Regens.

F. Michael Mayers
Lector Theologiæ.

Præſentat. F. Sebaſtianus
Lopez Lector Theologię.

F. Franciſcus de Mendoca
Lector Theologiæ.

IVDICIVM DOCTISSIMORVM ET REVERENDISSImorum Magiſtrorum facultatis Theologicæ Conventus Complutenſis D. Annæ ſacri PP. Minimorum.

HVIVS Voluminis Propoſitiones quà potuimus attentione devolvimus: Virum Reverendiſsimum & Illuſtriſsimum D. in ſcribendo ſuavitate plenum, in arguendo ingenij acumine præditum, in reſpondendo Theologi impugnationibus admirabili modeſtia præclarum invenimus; & nihil in eo niſi proſperum, nihil doctrinæ Sacræ diſsonum, nihil à bonis moribus diſcordans, adverſus Fidem nihil, pro Fide plura. Dignum eſt ergò hoc Opus tanto Magiſtro, publicaquè luce, ſi Illuſtriſsimus evulgari dignetur. Sic noſtrum placitum, ſalvo meliori &c. In hoc D. Annæ ſacro Complutenſi Victoriano Conventu, die 5. menſis Februarij, anno Domini 1657.

F. Ioannes de Ludeña
Lector Iubilatus, Studiorum
Regens, & Conventus Corrector.

F. Philippus Vazquez
Theologiæ Lector.

F. Stephanus Nieto
Sacræ Theologiæ Lector.

F. Ioannes Perez de Aguilar
Sacræ Theologiæ Lector.

IV-

IVDICIVM DOCTISSIMOR. AC REVERENDISSIMOR. Magiſtrorum facultatis Theologicæ Complutenſis Collegij Societatis Ieſu.

INFRASCRIPTI Magiſtri Sacræ Theologiæ in Collegio Complutenſi Societatis Ieſu legimus, & perlegimus præclarum hoc Opus Illuſtriſſ. ac Reverendiſſ. Domini F. Payi de Ribera. Quãvis autem ſumma illud evolverimus diligentia, núm veró maiore voluptate, dubium. Convincebat intellectum rationum robur, voluntatemqué captabat eruditionis omnigenæ pulchritudo. Si ſpectes in aureo iſto Tractatu rationum nervos, manus proculdubió dabis: Si Sanctorum Patrum monumenta, Scholaſticorumquê priſcorum, ac recentium diſcuſsionem exactam, vſqué ad ſtuporem miraberis: Si dicendi acrimoniam, & elegantiam, Apologiam acrem, orationemqué facundam reperies: Si expeditam ſolutionẽ, qua vel adverſariorum obiectiones diluit, vel calumnias ex merito caſtigat, obijcientes contemnes, ridebiſquè calumniatores. Hæc omnia ſinceré dixerimus, ſupprimentes alia, nê videamur exaggeratiús loqui, quamvis noſter ſenſus omnem ſuperet exaggerationem. Parcendum tamen vberiori deprædicationi, nê maximæ Reverẽdiſsimi Domini modeſtiæ non parcamus. Summa ſit, Opus eſſe rationum pondere, gravitate Theologiæ depromptæ ex puriſsima Sanctorum Patrum doctrina, & ex politiori graviorum Scholaſticorum literatura, plenum. Quaré tàm longê abeſt, vt Fidei noſtræ diſsonum ſit, quin potiús Fidei, Theologiæ, Sanctis Patribus, omnibuſquê non contemnendis Scholaſticis apprimé ſit conſonum; quidquid infelices calumniatores in tantum Authorem odium conflare ſtuduerint. Hoc noſtrum Iudicium. In Collegio Complutenſi Societatis Ieſu, die 21. menſis Martij, anno Domini 1657.

Gaſpar de Ribadeneira
Doct. Complutenſ.
Primarius Theologiæ
Profeſſor Societ. Ieſu.

Gaſpar Ortizius de Moncada
Doct. Complutenſ. & in
Collegio Societatis Veſpertinæ Cathedræ Moderator.

Emmanuel Chacon
Sacræ Theologiæ Profeſſor.

APPRO-

APPROBATIO DOCTISSIMOR. ET REVERENDISſimor. Magiſtror. facultatis Theologicæ Collegij Complutenſis S. Ioſephi Patrum Clericor. Regular. Minorum.

QVAS pridèm ab Illuſtriſſ. & Reverendiſſ. necnon & Sapientiſſ. Mag. D. F. Payo de Ribera elaboratas Theſes, vt tanti Præſulis Opus ab omni erroris ſuſpicione debias, & Orthodoxæ veritati quã maximè conſonas, non ſinè ingenti voluptate Orbis devolverat; nùnc in hoc Volumine contra ſcioli alicuius argumentorum iacula (fas ſit de nobis inſcio viro & opere ſic eſſari) ſupremus Magiſter inexpugnabili vmbone tuetur. Vt quæ olim in illo parvo aſſertionum Libello mira prudentia, & ingenij præſtantia Author expreſſerat, nùnc ſapientiæ odoris fragrantia, micantis doctrinæ fulgentiſſimis radijs, & præclara Doctorum antiquorum authoritate muniret. Opus ſanè maioribus laudibus dignum, quàm inoffenſo vultu ornatiſſimi viri queat prædicari. Eloquẽtia ſinè verborum pompa rutilans; Apologetica haud bile infecta narratio; non faſtidioſa declamatio oppugnatoris animum lædit; ſed argumentorum energia intellectus ingenuitatem captivat. Iam ſcuto theſim protegit: Iam inobtuſo veritatis ferro obiecta impugnatoris allidit. Sic peritiſſimorum omnis Regularis & Monaſticæ Diſciplinæ Doctorum & Magiſtrorum Chorus, inexpugnabile Catholicæ Fidei agmen, proclamat, & de victoria parta tubicinat. Sed nèc horum plauſu, nèc noſtra commẽdatione hoc Opus cordatiſſimum eget; ipſe enim Illuſtriſſimus Præſul doctrinæ veritate in propatulo oſtendit; ab illo, *igitur, (vt Sapientiſſimi Petrarchæ, Dialog.* 24. *eiſdem alloquar verbis)* non ab alio petendum erit: *Quandoquidèm nèc alienis fœdari poterit, nèc noſtris ordiari præconijs. Sic D. Ioſephi PP. Clericorum. Regular. Minor. Complutenſe Collegium ſentit, ſalvo aliorum cordatorum virorum Iudicio. Vndecimo Kalendas Maij, anno ſalutis* 1657. Petrarch.

Ioannes Ximenez
Theologiæ Lector.

Franciſcus de Herrera
Theologiæ Lector.

Petrus Sanchez
Lector Theologiæ.

Franciſcus Delgado
Mag. Scholaſticorum.

 IV-

IVDICIVM DOCTISSIMOR. ET REVERENDISSIMOR. Magiſtror. facultatis Theologicæ Collegij Complutenſ. D. Cyrilli Ordinis Patrum Diſcalceatorum Carmelitarum primitivæ Obſervantiæ.

NON ſinè magna intellectus, voluntatisqué lætitia, Voluminis huius Theoremata, matura perſcrutati indagine, & laudabile extollimus Opus, & mirabile veneramur eius Conſcriptoris ingenium. Haûd facile (*expertus pluriés aiebat Gentilis*) Haûd facile in vnum cum claritatis dulcedine, profunditatis celſitudinem cōnectere, & abſquê apicis nota, omnium obtutibus perſpicacibus chartellam, quātumvis minimam, opponere. *Sed ſi, vt nos, Volumen hoc ingenij acutie dignus penetrare perforet Gentilis Philoſophus, & prudentiæ ſtatera rectius perpendere, priús diceret*: Quis eſt hic, & laudabimus eum? *Et poſteà, invento Perdoctiſsimo ac Illuſtriſsimo D.D.F. Payo de Ribera, in laudes prorumperet alacer, dicens*: Fecit enim mirabilia in vita ſua. *Nam mirum eſt quanta pulchritudinis varietate in ſuarum Aſſertionum commiſcet perflorido hortulo, vt hînc indè picturatus oculis intuentium delicioſus appareat, tùm modeſtiæ humillimæ cādidiſsima lilia, túm ſapientiæ auriferæ aſpectui iucundiſsimas violas, túm inſuper ingenij acuminis profundiſsimi inexplicabiles myrtos; & deniquê, vt vndequaquê pulchrior & fragrantior exiſtat, floſculis ex ſingulis pulchré decoratur & circumornatur. Ideoquè vt tāti cultura Cultoris, ſarculo vigilantiæ ſtudioſiſsimé elaboratum, cenſemus digniſsimum, vt eius & fragrantiſsimo odore, & pulcherrimo aſpectu, oblectamentum permaneat æternum; vt tanquam in iucundiſsimum nemus, cuiuſlibet animus perluſtrare inhiet & appetat. Hoc Iudicamus, & placidicé ſubſcribimus....*

Gentil.

P. F. Ioannes â Concept.
Rector eiuſdem Collegij.

F. Gabriel á S. Ioſepho
Lector Theologiæ.

F. Auguſtinus à Ieſu Maria
Lector Theologiæ.

F. Ioannes â Viſitat.
Lector Theologiæ.

AS.

ASSENSVS DOCTISSIMOR. ET REVERENDISSIMOR. Magiſtrorum facultatis Theologicæ Collegij Complutenſis PP. Diſcalceatorum Sanctiſſ. Trinitatis Redemptionis captivorum.

NOSTROS *tulit oculos, ſuiqué in contemplationem immobiles tenuit Apologeticon hoc Illuſtriſſ. ac Reverendiſſ. D. pariterqué Sapientiſſ. Magiſtri D. F. Payi de Ribera. Novimus Authorem, quem profectó æmulari quiſquis ſtudeat, ceratij ope Dedalea nititur pennij, vitreo daturus nomina Ponto, vtì de Pindaro canebat Venuſinus Horatius. Quot in ſuis Propoſitionibus Solares radios emittit? Cæcarunt quem? Quid mirum?* Solis (*verba ſunt Caſsiodori 7. Variar. 35.*) aſpectum niſi clara lumina non requirunt: Quia illi tantùm poſſunt rutilantes pati radios, quos conſtat oculos habere puriſſimos. *Thucydidis gravitatem, Demoſthenis vim & grandiloquentiam, Herodoti candorem, Socratis ſuavitatem, & Lyſiæ elegantiam laudibus afficiant & mirentur alij; nos verò in hoc vno Sapientiſſ. viro hæc omnia novimus cumulata: Affari equidèm cum Lucretio quit:* Horat. Caſsiod.

Floriferis vt apes in ſaltibus omnia libant, Lucret.
Omnia nos itidém depaſcimur aurea dicta.

Quo fit (*ſic de ſuo Xenophonte Iſingrinius eſt fatus*) vt aliorum etiam hominum de tanto Scriptore calculum, ſupervacaneum facilè iudicemus; tantum abeſt vt nos noſtrum addere velimus. Iſingri. *Ergò ſic Sapientiſſ. Magiſter, (alloquimur Illuſtriſsimum huius Apologematis Authorem)* fama noſtra eſt quod loqueris, (*Theodahadi Regis, apùd Caſsiodor. 9. Variar. 6. repetimus verba*) conſcientia ſinê dubitatione quod ſentis. *In hoc noſtro Diſcalceatorum Sanctiſſ. Trinit. & Redemptorum Collegio, quintodecimo Kalend. Maij, anni Dom.* 1657. Theod.

F. Firminus de S. Ioann. Bapt.
Miniſter & Lect. Theologiæ.

F. Leo ab Annuntiatione
Sacræ Theologiæ Lector.

F. Franciſcus á Spiritu S.
Sacræ Theologiæ Lector.

IV-

IVDICIVM DOCTISSIMOR. ET REVERENDISSIMOR. Magiſtrorum facultatis Theologicæ Collegij Complutenſ. PP. excalceatorum S.P.N. Auguſtini.

PRÆCLARVM hoc Opus Apologeticum Illuſtriſſ. ac Reverendiſſ. D. D. F. Payi de Ribera, ſupradicti Collegij infraſcripti Lectores obedienter legimus, mirati, ac venerati ſumus. Opus ſanè tanto Præſule dignum; quod latiori etiam calamo proſequeremur, ſi nos eiuſdem Inſtituti, eiuſdemquê Religionis fraternitas ſuſpicioſos non redderet. Sed quid? Cum tanti Magiſtri & Domini meritis ſuſpicio, quandò quidquid ſuſpicari poteſt ingenij, pietatis, doctrinæ, eloquentiæ, veritatis, & modeſtiæ, in eiuſmodi Apologetico mirabiliter invenitur? Non ergò hoc Iudicium nobis affectus fraternus, non Auguſtiniadum caro & ſanguis, ſed veritas revelavit. Quidquid ergò laudis, antè noſtram ſententiam, tanti Cenſores, tantiquê pronuntiavere Magiſtri, hoc pronuntiamus, hoc ſentimus. Nihil in Opere redolet, quod non redoleat Auguſtinum; nec ab Aquila Parente ingenium perſpicax filij degenerat: Expreſſit fideliter in hoc Libro imaginem Patris: Nam veritatis amore, devotionisquê zelo, adeò acumen cum doctrina & pietate demonſtrat, vt quamvis lapideum, aùt cæcum, ipſum etiam Notatorem ad pacem, & veritatem, cogat, moveat, & illuminet. Fidei, devotionis, & ſapientiæ oleo fervet ſuum Opus. Vndè, cùm nihil contra hæc pronuntiaverit, iniuſtè in eum cenſura deſævijt. Quarè ſupradictæ Propoſitiones omnes ſunt laudabiles, omnes conſonæ SS. Patrum doctrinæ, Pijſſimæquè Sanctæ Eccleſiæ Opinioni. Sic iudicamus in dicto noſtro Collegio Complutenſi. Die 24. Aprilis, anno D. 1657.

F. Ioannes à S. Eugenio
Rect. & Lect. Theologiæ.

F. Ludovicus à S. Auguſtino
Lector Theologiæ.

F. Franciſcus ab Aſſumptione
Lector Theologiæ.

F. Emmanuel à S. Ioſepho
Lector Theologiæ.

IV-

IVDICIVM DOCTISSIMOR. ET REVERENDISSIMOR.
Magiſtrorum facultatis Theologicæ Collegij Regalis Complutenſis Ordinis S. P. N. Auguſtini.

PROPOSITIONES Illuſtriſſ. ac Reverendiſſ. P.N.M.D.D.F. Payi de Ribera, & in eas, aliquas notas à Theologo quodam factas, atquê in notas Explicationem & Apologeticam Reſpōſionem eiuſdem Illuſtriſſ. D. ſemél, iterúm, atquè iterûm vidimus, & perſcrutati ſumus Theologi ſubſcripti; & Propoſitiones, atquê itidèm illarum Explicationem, Reſpōſionemquè Apologeticam vel minimâ cenſurâ exiſtimamus dignas; quin potiùs inoffenſo pede currere poſſe, & meritó debere, quia ab intrinſeco ſunt Catholicæ & piæ, & ab extrinſeco authoritate túm Pontificum, túm Patrum, Scholaſticorumquê ſuffragijs roboratæ, quorum teſtimonia lato calamo eſt Author conglomeratus. Gratularemurquê (ſi fas eſſet) Notatoris ſtudio, cuius occaſione Illuſtriſſ. D. præclaram iſtam totius eruditionis farragine refertam Apologeticam Explicationem edere compulſus eſt; in cuius laudes latè longequê divagaremur, niſi Illuſtriſsimum D. tranſactis annis in hoc Regali Collegio noſtrum auſpicati eſſemus Magiſtrum; quem (proh dolor!) averſa valetudo, infirmitatesqué non paucæ ab hac Vniverſitate, communi dolore, abeſſe coegere. Hoc noſtrum Iudicium, ſalvo meliori. In hoc Regali Collegio Complutenſi Ordinis S. P. N. Auguſtini, 27. menſis Aprilis, anno D. 1657.

F. Didacus Henriquez Rect. & Sacræ Theologiæ Lector.

Magiſt. F. Ildefonſus Pacheco.

Mag. F. Ioſephus à Villanueva Theologiæ Lector Emeritus.

F. Petrus de Moura Sacræ Theologiæ Lector.

AL

AL REY CATHOLICO D. FELIPE IV. N. S.

SEÑOR.

EL año paſſado de mil y ſeyſcientos y cinquenta y cinco ſe imprimiò vn Libro en Eſpaña, cuya materia y aſſunto fue la Concepcion ſin pecado original, de la Virgen Sãtiſſima Maria Madre de Dios nueſtra Señora: Y al tiempo en que ſe hallaba vltimamente diſpueſto para ſalir à luz, encontrò con él vn Theologo, (dezia ſer Patron, y Autor por la Opiniõ Piadosa, que preſerva à Maria Madre de Dios del pecado original) y fue tan ſingular y fervoroſo ſu zelo, que en las oras que corren deſde vn medio dia haſta las tres de la tarde del ſiguiente, ſiendo quinientas y ocho, y de pliego en-

entero, las ojas que contenia el Libro, le corriò todo, y cenſurò grãde numero de propoſiciones, y hizo publicas ſus cenſuras y notas donde le pareciò convenir. Y lograda eſta diligencia, cuya brevedad juzgò oportuna para el fin que pretendia, (ſiempre, Señor, le ſupongo nacido de buena y zeloſa intencion) y conſeguido el embaraço para el Libro, ſe dedicò à buſcar en él con mas eſpacio propoſiciones que notar y cẽſurar: Cenſurô, y notó finalmente tanto numero de propoſiciones y locuciones, que llegaron à ſeſenta.

Pudo, Señor, el numero ſolo de las propoſiciones notadas ſer conſuelo al Autor del Libro, y ſatisfacion baſtante â las cenſuras del Theologo notador, ſi acaſo vvieſſe el Autor encontrado con eſta reſolucion de mi P.S. Auguſtin.

Eſcribiò â S. Auguſtin vna carta Quodvultdeo Diacono, y en ella le pedia que hizieſe vn Tratado de todas las heregias que ſe avian deſcubierto deſpues de la venida al Mundo de nueſtro Redentor. Reſpondiòle S. Auguſtin que tenia dificultad el punto; y por primera cauſa deſta dificultad le repreſentó, que en dos Autores que aviã eſcrito de la materia (eran Filaſtrio Obiſpo Brixienſe, y S. Epiphanio Obiſpo de Conſtãcia) hallaba conſiderable diverſidad en el numero de las heregias que contaban. Filaſtrio quiſo examinar y averiguar las que vvo antes y deſpues de la Encarnacion del Hijo de Dios, y reſolviò aver ſido ciento y cinquenta y ſeys: S. Epiphanio inquiriò tanbien las de vno y otro tiempo, y dixo que eran por todas, ochenta. Fue la diferencia no menos que de ſetenta y ſeys heregias. No dexò S. Auguſtin ſin reſpueſta la dificultad; y hallô la cauſa de la diferencia deſtos dos numeros de heregias en la diferencia de doctrina y ſabiduria, que vvo entre

tre

tre Filaſtrio y S. Epiphanio. Supone S. Auguſtin que ſe engañò Filaſtrio en ſu quenta, multiplicã-do errores; y que ſe avia de eſtar à la quenta de Epiphanio, que los rebaxó tanto. Dà la razon S. Auguſtin, y dize: *No* [a] *debemos penſar que ſe le perdieron de viſta à Epiphanio algunas heregias, à las quales alcãçó la viſta de Filaſtrio, ſupueſto que emos hallado que Epiphanio fue mucho mas docto que Filaſtrio.* Y poco deſpues añade S. Auguſtin: *Júzgo* [b] *y entiendo que Epiphanio hablò en eſta ocaſion mas doctamente que Filaſtrio.* Repreſentaronſele à Filaſtrio ſetenta y ſeys heregias, que no ſe le repreſentaron como tales à S. Epiphanio. Y en caſo de eſtar pendiente el punto del dicho deſtos dos teſtigos, que ſe debe reſolver? Que no vvo tales heregias. Y porque ſe debe reſolver aſſi? Porque ſe ſupone que es cierto el dicho de Epiphanio; y ſe debe ſuponer por cierto, porque Epiphanio fue mas docto que Filaſtrio: Y en eſta ocaſion, notã-do y cenſurando menos S. Epiphanio, hablô mas doctamente; y menos doctamẽte hablô Filaſtrio notando y cenſurando mas. No tuvo, Señor, otra cauſa S. Auguſtin à quien atribuir el exceſſo en notas, ſino à lo menos en doctrina.

Creo, pues, que no yerro en dezir, que pudo ſer conſuelo para el Autor del Libro, ver que el Theologo notante le cenſuraſe exceſſivo numero de propoſiciones; pues debiendo entender que los doctos no ignoraban el dictamen propueſto de S. Auguſtin; y ſiendo juſto preſumir que à ſola buena luz de la razon le tienẽ advertido los prudentes; ſiguеſe que los doctos y los prudẽtes que tuvieron noticia del hecho, y de las circunſtãcias, viendo tanto numero de propoſiciones notadas, ſuſpenderian por lo menos el juizio, advirtiendo à que no ſolamente pudieron nacer las notas del

a Nequé enim putandum eſt aliquas (*hæreſes*) ignoraſſe Epiphanium, quas noverat Philaſtrius, cúm Epiphaniũ longé Philaſtrio doctiorem invenerimus. *In Epiſt. ad Quodvul. initio t. 6.*

b Arbitror Philaſtrio doctiús hinc loquutum Epiphanium.

demerito de las propoſiciones, ſino tãbien de no ſobra de doctrina en el Notador. Singularmente, Señor, (aſsi lo advierten los [c] Theologos) quando es juſto que ſe eſtê mucho por la parte de lo que ſe llegó à imprimir; porque ſe debe preſumir que ſe viô, y examinò, y eſtudiô de eſpacio: Y eſta razon ſerá mas robuſta, quando el Autor que imprimiò vvieſe conſeguido algun decente credito; y quando ſucedieſe que el Notador ſea del numero de aquellos, de quienes aviſada y experimentadamẽte dixo el docto Melchor Cano, que parecia aver nacido para la diſcordia. Sus palabras ſon eſtas: [d] *Entiendo que ha avido en la Eſcuela algunos como nacidos para la diſcordia, que entonces pienſan que han diſputado ó hablado excelentemente, quando han hablado contra los mas doctos; moſtrando, no que lo que quiſieron fue hallar lo verdadero, ſino el poder cantar vn vencimiento; y llenar papeles de contenciones, y pendencias.* Y afirma luego, que los deſte modo de obrar, ſon muchos [e] en la Igleſia.

Fue, Señor, ſabido con grande publicidad en la Real Corte de V. Mag. y en la Vniverſidad de Alcalà, y otras muchas partes de Caſtilla, que ſe imprimia aquel Libro contra quien ſe hizieron las notas dichas. Corriò deſpues no con menor publicidad la voz de que las notas ſe aviã hecho, y que al Libro ſe le avian embaraçado los paſſos. Igualmente entendieron todos que debia yo tener por juſtamente propria la cauſa del Libro, y que no podia eſcuſarme à ſu defenſa; y verdaderamente era aſsi. Conſegui vna copia de las notas que contra el Libro ſe avian hecho. Ley las, y lo que primeramente, Señor, adverti, porque es lo que en primero lugar debiò laſtimarme el coraçõ, fue, que no ſolo intervenia en eſte caſo cau-

ſa

c Machad. t. 1. diſc. pract. de probabil. opinion. art. 2. Rocafull. 3. p. Prax. lib. 3. c. 2. n. 20. & plures alij.

d Intelligo etiam in Schola fuiſſe nonnullos quaſi ad diſcordiam natos, qui tùnc optimè diſſeruiſſe ſe putant, cùm contra doctiores dixerint, vt non tàm verum inveniſſe velle videantur, quàm adverſarios convincere, cõcertationibusquê & rixis totas chartas implere. *Lib.* 8. *de Loc. c.* 1. *ver. Intelligo.*

e Atque hos, ſunt in Eccleſia multi, qui &c.

ſa del Libro y de ſu Autor, ſino cauſa tambien de algunas verdades que no ha negado haſta oy Catholico alguno docto; y tales que no pueden negarſe ſin inclinacion à la parte de los que impugnan verdades Catholicas; con que hallè tambien ſer cauſa la preſente, de la Piedad Chriſtiana y de la Igleſia. Clariſſimos teſtigos ſon deſta afirmacion mia las tres primeras Propoſiciones que en eſta Apologia explico y defiendo; y en otras algunas ſe reconoce con facilidad.

Tambiẽ, Señor, reconoci, que no pocas de las notas fueron manifieſtas impoſturas, y atribuciones al Autor de propoſiciones que no eſcribiò ni dixo. Algunas deſtas impoſturas fueron injurioſas, porque fueron en materia, acerca de la qual no pudiera aver dicho ſin errar el Autor lo que el Notador quiſo que vvieſe dicho. Otras ſe quedan en el yerro del Notador, porque aunque notò y cenſurô propoſiciones algunas que el Autor no eſcribiô, fueron propoſiciones que pudo dezir y eſcribir con mucha probabilidad.

Finalmente, Señor, hallê, que (menos las impoſturas injurioſas) ninguna de las notas dexò de ſer contra coſa, que ò no fueſe doctrina de todos los Padres de la Igleſia, y de todos los Theologos, ò por lo menos recibidiſſima y aprovadiſſima de muchos de los Santos Padres, y de los Doctores.

De lo que he propueſto, Señor, bien ſe dexa conſiderar, que deby advertir tambien à que aqui interuenya cauſa de V. Mageſtad. Por lo general de ſer cauſa de la juſticia, y de la verdad, cierto es. Avia hablado el Señor Rey D. Alonſo de vna ſentencia del Santo Rey David, y proſiguiò aſſi: [f] *E eſta palabra cae mucho á los Reyes por el Santo Lugar que tienen para fazer Iuſticia, é piedad, é que ſe*

f Part. 2. tit. 2. l. 3.

ſe ſoſtenga la verdad entre los omes.

Por lo eſpecial de ſer cauſa de verdades que no pueden negarſe ſin que queden indiſpueſtas, (y indiſpueſtas de peligro) verdades que reconoce y venera la Piedad Catholica, quien ſe atreverâ â negar que ſea cauſa de V. Mag. quãdo al amparo del Catholico braço de V. Mag. ſe ven ſeguros ſiempre, y ſiempre vencedores, haſta los apices Catholicos?

Grande conſuelo es, Señor, ſaber que V. Mag. patrocina y eſtablece eſta cauſa de la Piedad Chriſtiana, y de V. Mag. ſolo con que V. Mag. ponga ſu Real Viſta en el mal que ſe le opone; porque es lo miſmo poner V. Mag. ſu viſta en eſte mal, que deshazerle y deſtruyrle: [g] *El Rey* (dize la Sagrada Eſcritura) *que ſe ſienta en el Solio donde juzga, diſsipa á todo mal con ſu viſta, ſolo con mirarle.* Obligacion mia fue deſſear, como hijo de la Catholica Igleſia, y como vaſſallo de V. Mag. que eſte mal opueſto à la verdad, y â verdades que neceſſitan vivir del todo ſanas, ſe deshizieſſe y diſſipaſſe: Elo conſeguido, Señor, con aver llegado à ponerle donde los Catholicos Ojos de V. Mag. le miren.

g Rex qui ſedet in Solio Iudicij diſſipat omne malum intuitu ſuo. *Proverb.* 20. 8.

Es tambien cauſa eſpecialmente de V. Mag. la preſente, por lo que en ella interviene de puntos tocantes à la immunidad de pecado original, de la Madre de Dios MARIA nueſtra Señora, y á la verdad deſta immunidad y preſervacion: Verdad que ſiempre ha corrido vencedora por aver eſtado ſiempre á ſu lado V. Mag. Y verdad que à las Reales Aſſiſtencias y glorioſiſſimas ſolicitudes de V. Mag. ha conſeguido hallarſe patente y deſcubierta tanto, que ſolo podrá no verla la falta de viſta: Tanta es la luz à cuya claridad el piadoſiſſimo zelo de V. Mag. y fervoroſo amor à la Madre

de

de Dios, y á ſu total pureza, por medio de ſus Religioſiſſimas inſtãcias, ha pueſto eſta verdad, ocaſion y ſucceſſo, por quien el MVNDO TODO CHRISTIANO, poſtrado à los Reales pies de V. Mag. con gozoſas lagrimas rinde á V. Mag. debidas gracias, y juſtos parabienes.

Siempre tuvo V. Mag. eſta cauſa de la Cõcepciõ Immaculada de N. Señora, por propria; y tanto, que ha merecido tener el primero lugar en la eſtimacion, y devocion de V. Mag. Aſſi lo tiene eſcrito y firmado [h] V. Mag. de ſu Real Mano. Repitolo, Señor, para comun exemplo; y para juſta duda de ſi ha podido aver quien no aya abierto, ſiquiera, la puerta de ſu eſtimacion â lo que fue tan digno, que mereció llegar haſta el lugar primero de la eſtimacion de V. Mageſtad.

h In Epiſtola initio Tractatus de Concep. D. Ioannis Metiner, Epiſcopi Vallis-Oletani appoſita.

El mal, Señor, que contra eſta tan juſta cauſa ocurriò entre las cenſuras del Notador, ſe desharà y diſſiparà, ſi V. Mag. ſe ſirviere de mirarle: Y para que V. Mag. pueda mirarle haſta lo interior, debo repetir que ſe entẽdia ſer el Theologo Notador, patron y defenſor de lo immaculado de N. Señora en ſu Concepcion Puriſſima, y êl lo publicaba aſſi.

Penſó el referido Theologo, que el Autor del Libro contra quiẽ hazia las notas, avia dicho, que ſe daba y avia en la Sagrada Eſcritura lugar y teſtimonio LITERAL por la preſervacion de N. Señora, del pecado original; y condenó el Notador al Autor con cenſura de *nimia preſuncion*; y conſiguientemente à la propoſicion por *nimiamente preſuntuoſa*.

En quanto al hecho, Señor, fue impoſtura eſta nota, porque ni dõde el Notador penſó q̃ aquello ſe avia dicho, ni en otra parte alguna del Libro tratò deſte punto el Autor, y no ſolo para exami-

i Hoc Defenſor. Propoſit. 6. à num. 5. vſque ad 7.

narlo, no lo propuſo, pero ni de paſſo lo tomó i en la boca. El Notador tiene en ſu poder el Libro, y podrâ, Señor, ſi fuere falſo lo que yo digo, reconvenirme, y convencerme de no verdadero, con lo eſcrito en él.

Otra inſpeccion, Señor, tiene eſte punto en quanto al derecho. Y antes de repreſentar â V. Mag. lo que ſegun derecho ſe puede afirmar en êl, debo dezir que ſi el Notador vviese ſido alguno que ſiguieſe la opinion menos piadoſa, pudiera yo, aunque no ſin advertir mucha falta de noticia en la nota, averla leydo ſin dolor; pero ſuponiendo que ſe entendia ſer favorecedor de la Piadoſa Sentencia; y por conſequencia que no ſe le ocultaba propoſicion alguna de las que provablemente, por lo menos, conducen al eſtablecimiento, y promocion de la verdad de aver ſido concebida ſin pecado original la Virgen Santiſſima MARIA Madre de Dios; ſingularmente ſiẽdo propoſicion que aun ſin buſcarla avria encontrado con ella muchas vezes, por ſer propoſicion de todos los que en eſte tiempo eſcriben por la Concepcion Immaculada, y con doctrina y ciencia la eſtablecen; en eſta ſupoſicion, Señor, digo, que no pude eſcuſarme á pena grande, pues advertì, (no avia llegado antes â mi imaginacion) que aun entre los que dizen ſer Autores por la Immaculada Concepcion, ſe hallaſe alguno que cerraſſe tanto el paſſo â la Difiniciõ de Fé deſte Santo Myſterio, que V. Mag. deſſea, y por quien los Fieles claman.

No cerrò el paſſo el Notador â eſta Difiniciõ, ſolo por no querer que aya teſtimonio expreſſo ò literal en la Sagrada Eſcritura, por la Cõcepcion Immaculada; porque es cierto, Señor, que para hazerſe vna Difinicion de Fé no ſe neceſſita preciſa-

ciſamente de teſtimonio expreſſo de la Eſcritura. Aſſi lo ſabe y afirma todo hombre docto; y aſſi nos lo tiene enſeñado la Igleſia, que ha difinido por de Fè coſas, que ni levemente parece ſe inſinuan en la Eſcritura Sagrada. El Concilio Niceno difinió por de Fê que era vàlido el Baptiſmo dado por mano de hereges; y es tã cierto no aver lugar en la Sagrada Eſcritura que lo diga, que lo cõfeſsò, y afirmò aſſi [k] mi P.S. Auguſtin. Lo q̃ ſe requiere es que Dios aya dicho y revelado; y la noticia deſtas Revelaciones llega à la Igleſia ó por medio de la Sagrada Eſcritura, ô por medio de Tradicion Divina, [l] ò Apoſtolica. No cerrô el paſſo, Señor, eſte Theologo á la Difinicion de Fé de la Sentencia Piadoſa, ſolo por querer que no vvieſe teſtimonio literal en el Sagrado Texto por la Immaculada Concepciõ de N. Señora: Lo que hizo con eſto, fue, no ayudar á ella cõ lo que doctamente podia, y debia.

k Hoc Defenſor. Propoſit. 8. num. 6.

l Sic omnes Doctores Catholici.

Con lo que cerrò el paſſo á la Difinicion, (en quanto fue de ſu parte) fue, con añadir la cenſura de nimia preſuncion; con que claramente moſtrô que ſentia, que no ſe puede dezir que Dios tiene revelado eſte Myſterio.

Solo pudo eſtar la nimia preſuncion de aquel dicho, en que llegaba á ſuponer ò afirmar aquella Revelacion: Luego por qualquiera parte que ſe afirme ò ſuponga eſta Revelaciõ, debe ſentir eſte Theologo, eſtando à ſus principios, que ay preſuncion nimia; porque la diferencia de afirmarſe eſta Revelacion como eſcrita en el Sagrado Texto, ó como recebida por Tradicion Divina, ó Apoſtolica, bien ſe dexa ver, que para el punto es diferencia ſolo material, y como accidental. Vna y de vn miſmo peſo y autoridad es la Revelaciõ de Dios, ya fueſſe hecha à S. Pablo para que la predicaſe,

dicaſe, ya fueſſe hecha à S. Matheo para que la eſcribieſe. Debe, pues, confeſſar el Notador, que ſu ſentir es, que Dios no ha revelado la Santidad de la Concepcion de ſu Puriſſima Madre, y que no ſe puede afirmar eſta Revelacion.

Pues aora, Señor, dandome licencia V. Mag. preguntaré à eſte Theologo, devoto defenſor de la Concepcion Immaculada, ſi puede difinir por de Fê el Sumo Pontifice lo que Dios no ha revelado? Supongo que reſponderà que no, porque no puede ſer de Fê lo que Dios no vviere dicho; ni en noſotros podrà ſer creencia de Fê la que no eſtrivare en el teſtimonio de Dios. Luego ſi ſiente que Dios no ha teſtificado y revelado la Santidad de la Concepcion de ſu Excelſa Madre, y que no ſe puede afirmar eſta Revelacion, debe neceſſariamente cõfeſſar, que ni es difinible de Fé aquella Santidad, ni podemos dezir que es difinible; y eſto ya ſe vè que es contra la voz de caſſi toda la Chriſtiãdad, y cõtra el ſentir de caſſi todo lo docto del Mundo.

Y ſi por no ocaſionar preſunciones el Theologo acerca de lo que con verdad ſiente, dixere que es difinible de Fê la Santidad de la Concepciõ de N. Señora, y ſu preſervacion de pecado original; confieſſe que Dios la ha revelado, y vea que no ay preſuncion nimia en afirmar eſta Revelacion; y mucho menos la avrà en dezir que quiſo Dios que ſe eſcribieſe.

Ni puede recurrir à que quando el Sumo Pontifice difine de Fê, entonces ſe haze la Revelaciõ. No puede recurrir à eſto: Lo primero, porque ſi eſta Revelacion no ſe afirmára (probablemente) como ya hecha, como ſe pudiera afirmar la difinibilidad proxima deſte Santo Myſterio? Los doctos todos que tratan eſte punto, no ſolo afirman

di-

difinibilidad, ſino difinibilidad proxima, eſto es, que ſe halla ya en tal eſtado la verdad deſte Myſterio para ſer difinida de Fè, que no le falta para ello diſpoſicion alguna, y eſtà poſeyendo haſta la vltima diſpoſicion. Y que ſe halla con eſta vltima diſpoſiciõ y proxima difinibilidad, deſde el tiempo del Sumo Põtifice Sixto Quarto, que inſtituyò fieſta por la Concepcion Immaculada el año de mil quatrocientos y ſetẽta y ſeys, es afirmaciõ [m] de hõbres muy doctos. Luego la afirmacion comun no es de Revelacion que ſe eſpera, ſino de Revelacion ya hecha: Porque ſi ya no ſe afirmàra como hecha eſta Revelacion, como ſe pudiera afirmar que nueſtra verdad de la Concepcion Immaculada ſe hallaba, ciento y ochẽta y ſiete años hà, haſta con la vltima diſpoſicion para ſer difinida? Acaſo no fuera algo lo que le faltaba para eſtar diſpueſta vltimamente para ſu difinicion de Fé, ſi le faltaſe el eſtar revelada?

m Nieremberg. Tract. de Controv. Virg. Concept. deciden. ver. *Vltra hæc*, & ſeq. & alij.

Lo ſegundo: No puede recurrir á aquella imaginacion, porque dixera vna coſa contra el comuniſſimo ſentir de los Theologos; y es, que [n] no revela Dios al Sumo Pontifice, ni le habla, quando el Sumo Pontifice difine de Fè. Lo que el Sumo Pontifice haze en eſta ocaſion, es, declarar que tal, ò tal coſa ha ſido revelada, y proponerla como tal â la Igleſia para creyda de Fé, aviendole aſſiſtido el Eſpiritu Santo en la execucion de los medios neceſſarios para la averiguacion y examen, y para que en ſu declaracion no yerre.

n Hoc Defenſor. Tract. de Probabil. Canoniz. Concept. n. 90.

Permitame, Señor, V. Mag. que preſente aqui vn teſtigo ſiquiera, que con pocas palabras declare todo lo que en eſte preſente punto pretendo. Y porque ſus palabras tienen vn ſingular modo de dezir muy al caſo, he hecho eleccion del docto

Ioſeph Guarnizo, de la Compañia de Ieſus, que tratando de la proxima difinibilidad de la Piadoſiſſima Sentencia, y de los motivos que para ſu Difinicion la aſſiſten, dixo aſſi: [o] *Por ſus motivos es tal, que eſtà difinido ſer mas provable que la opueſta. Tal, que* TODOS *quantos Autores* SIN PARTICVLAR EMPENNO *los conſideran, tienen por* VERDADERO *que Dios la ha revelado.* Y poco deſpues, ſeñalãdole lugar à eſta Revelaciõ, añade, ſer tal la Piadoſa Sentencia, *Que en particular* MORALMENTE ES CIERTO *averla Dios revelado en varios lugares de Eſcritura*, EN TODO RIGOR DE SENTIDO, VNICO, Y LITERAL.

o Guarnizo in ſuo Memor pro Concept. §.13. circà finem.

Neceſſario me ha parecido, Señor, lo que he dicho ſobre eſte pũto, por la ſingularidad de aver ſido el que hizo la nota, Autor por la parte de la Concepcion Immaculada.

El derecho que pudo tener el Autor del Libro, para dezir que avia lugar literal de Eſcritura por la preſervacion de N. Señora, de pecado original, parece que conſta de lo dicho: Y la [p] Propoſiciõ ſexta deſte Defenſorio lo declara, viendoſe en ella CIENTO Y DIEZ Y SIETE Theologos, que nòmbro y cito, de los que afirman, y apruevan darſe los dichos lugares Literales; y vno deſtos [q] Autores ſe acordò de advertir, que lo ſienten aſſi quantos en eſtos tiempos eſcriben por la Cõcepcion Immaculada; y dixo, Señor, mucha verdad. Y porque eſto es aſſi, es cierto tambien, Señor, que el Notador quedò incurſo en la nota que hizo, y preſo en el miſmo lazo que texiô; porque es recebida y aſſentada Doctrina que el que nota [r] propoſicion provable, debe ſer notado con la miſma nota que contra la propoſicion provable hizo.

p A n. 8. vſquè ad 53.

q Sylveſt. de Saaved. in illa Prop. 6. n. 52.

r In eadem Propoſit. 6. huius Defenſor. à n. 58.

Hizo otra nota, Señor, el Theologo cõ eſtraña no-

novedad, atento á que era Patron por la Concepcion Immaculada. Eſcribiò el Autor que el Titulo de IMMACVLADA ſe debe â la Concepciõ de N. Señora. Parecióle mal dicho al Notador, condenòlo como tal, y ſentenciô que â la Concepcion de la Madre de Dios no ſe debe aquel Titulo. [s] Infinito ſe pudiera dezir, Señor, acerca deſta nota; pero llamame ſolamente aora, lo que no he debido dexar de repreſentar â V. Mageſtad. Como ayudará, Señor, eſte Theologo â que ſe declare y difina por de Fê, à favor de la Concepcion Immaculada, lo que ſiente y afirma que à la Concepcion de N. Señora no es debido? O como podrâ ſer, que diziendo que no ſe le debe el Titulo de IMMACVLADA à la Concepcion de N. Señora, ſienta en ſu coraçon que la Concepcion de N. Señora fue Immaculada?

s De hac nota ſermo habetur in hoc Defenſor. fol. 704.

Conſiguiente à ſu modo de penſar condenó, Señor, por mal y falſamente dicho, aquel Theologo, el aver eſcrito el Autor, que eſta comun voz del Mundo por la Immaculada Concepcion de N. Señora, avia emanado de inſpiracion del Eſpiritu Santo. [t] La afirmacion del Autor, fue comuniſſima, y ſe encuẽtra por inſtantes en los Autores. Lo que no ſe halla en los Autores, es, Señor, que aya (de los que ſon Autores por la Concepciõ Immaculada) quien la niegue ó aya negado, haſta eſte ſingulariſſimo Doctor, y promotor de la Piadoſa Sentencia; y eſtablecedor della tanto, que no quiere que aya lugar literal en la Eſcritura por la Immaculada Concepcion: No quiere que â la Concepcion ſe le deba el Titulo de IMMACVLADA; y ni contento con eſto, tampoco quiere que ſe pueda dezir que êſta comun voz de caſſi todos los Catholicos, con que aclaman â Maria Madre de Dios, concebida ſin pecado original,

t De hac nota agit hoc Defenſor. fol. 707.

ginal, aya emanado de inſpiracion del Eſpiritu Santo: Con que ſi ſe le vvieſſe de creer, ya ſe hallaba nueſtra verdad ſin vno de los mas robuſtos argumentos que la aſſiſten, que es el que ſe toma del cõſentimiento comun de todos, ó caſſi todos, los fieles, los quales ſi aſſi conſpiran, en materia de las calidades de la preſente, no yerrã: Y por eſſo dizen los * Theologos q̃ no yerran en ſemejante caſo todos, ó caſſi todos, los fieles, porque en tal caſo los aſſiſte el Eſpiritu Santo.

* Non eſt autem veriſimile permiſſurũ fuiſſe Spiritum S. vniverſam Eccleſiã in re tanti mométi graviter errare; imô credẽdũ eſt, ex illius inſpiratione hunc vniverſorum fidelium ſenſum, affectumquê, manaſſe. *Suarius t. 2. in 3. p. q. 27. diſp. 3 ſect 5. §* Secundum fundamentum.

En el punto, Señor, que ſe ſigue, y que creo no ha de ſer de deſagrado à V. Mageſtad, no ha ſido ſingular el Notador, de quien trato; y puedo aver entendido, que algunos otros, aunque Autores tambien por la Concepcion Immaculada, le han imitado en el dictamen.

En otra parte de aquel Libro pareció aver inſinuado ſu Autor, que el Myſterio de la Immaculada Concepcion de N. Señora eſtaba CANONIZADO. Cenſuró y notò el Theologo eſta afirmacion, diziendo *ſer propoſicion reprovada, y de las que ſe ven prohibidas en el Expurgatorio de la Santa Inquiſicion, del año de mil y ſeyſcientos y quarenta.*

En quanto al hecho, Señor, es evidente y conſtante, que el Autor del Libro no tratò deſte punto, ni le propuſo para examinarle, ni para reſolverle: [u] Muy de paſſo, dudando, y conſintiendo expreſſamente en que êſte Santo Myſterio no ſe pudieſe llamar *canonizado*, lo dixo.

u Id declarat hoc Defenſor. Propoſit. 14. §. 1.

En quanto á derecho, pudo, Señor, el Autor aver afirmado, reſuelto, y defendido, (*probablemente, y opinando,*) ſin contravencion à Decreto alguno Pontificio, ni à la prohibicion del Expurgatorio, y de todas maneras ſin incõveniente, que el Myſterio SAGRADO Y SANTO de la Cõcepcion Immaculada de N. Señora, ha conſeguido

mu-

muchos años ha, eſtado de CANONIZACION; y que es Myſterio CANONIZADO. Y afirmo, Señor, que, ſi los que ſe han opueſto à eſta propoſicion, ſe han opueſto á ella, *afirmada ſolamente como provable*; ò han entendido, que el Expurgatorio la prohibe en caſo que el que la defendiere *no pretenda mas que provabilidad*, afirmo, digo, que han temido donde no ha avido cauſa para temer; y que eſtán encontrados con la verdadera inteligencia del Expurgatorio, y de la propoſiciō que prohibe.

Eſcrito y diſpueſto tenia yo vn Tratado ſobre eſte ſolo punto, para ponerle en la Real Mano de V. Mag. y para ſuplicar à V. Mag. juntamente fueſſe ſervido de mandar ſe remitieſe à las Vniverſidades de Salamanca, y Alcalá, ordenandoſeles que viſto y examinado, dixeſſen, y firmaſſen, ſi con provabilidad, y por conſequencia, ſin inconveniente, pudo afirmarſe y defenderſe eſta Canonizacion: Porque cierto es, Señor, que ſi con manifieſta provabilidad pudieſe defenderſe, y afirmarſe, ſeria muy de ſentir que propoſiciō tan à favor y honra de la Concepcion Immaculada de N. Señora, eſtuvieſe callada; y mucho mas ſeria de ſentir, que ſe juzgaſe eſtar callada por prohibida, no lo eſtando.

Apliquéme, Señor, á ver ſi podia averiguar eſta provabilidad, no perdonando à trabajo, ni eſtudio que para eſte intento pudieſe conducir: Hallêla, Señor, tan à ſatisfacion, (ſegun lo que alcança mi capacidad) que deby no negarme à ſu manifeſtacion, ſiquiera por no incurrir en la nota que ſabia y prudentemēte ocurriò al docto Theologo Ioan Baptiſta Lezana, y que propuſo con eſtas palabras: [x] *De floxedad, y de neſciencia ſerê arguydo, ſi quando publico la ſantidad ſin lunar de pecado, y de*

x Inertiæ, & inſcitiæ arguar, ſi dùm Matris Beatiſſimę omnibus numeris abſolutam & ſine peccati nævo ſanctitatem prædico, quæ alij probabiliter pro ea adducunt, non vrgerem. *In Lib. pro Immac. Concep.* § 4.

todas maneras perfecta, de la Madre Beatiſsima, no alentára, esforçára, ó ayudára, à lo que otros PROVABLEMENTE *por ella, y en ſu favor, dizen, y repreſentan.* Y tambien, Señor, por obedecer à mi P. S. Thomas de Villanueva, que me dize: [y] *Quanto puedes, tanto aumenta: Quanto puedes, tanto añade: Mas y mayor que todo es eſta Virgen.*

y Quantum potes, tantum auge: Quantum vales, tantum adde: Maior eſt iſta Virgo. *Serm. 2, de Nativit. Virg.*

Cō la ocaſiō de ſatisfacer à las notas del Theologo, reſolvi, Señor, poner en eſte Defenſorio aquel Tratado, por aver tocado vna dellas al pūto deſta Canonizacion. Y pues eſte SAGRADO Y SANTO MYSTERIO (mal hablára yo, Señor, llamando *Sagrado* y *Santo* à eſte Myſterio, ſi provablemente ſiquiera no le pudiera llamar CANONIZADO. Y que no aya hablado mal, es cierto; y para prueva dello ſolo me valgo aora de que el Sumo Pontifice [z] Vrbano VIII. llamó SACRA à la Concepcion de N. Señora; [a] y la Igleſia la llama SANTA) Digo, Señor, que pues eſte Sagrado y Santo Myſterio tiene el primero lugar en la eſtimacion y devocion de V. Mag. ſuplico à V. Mag. ſea ſervido de mandar, no obſtantes las Aprovaciones que eſtân al principio deſte Defenſorio de caſſi todos los Collegios Theologos de Alcalâ, que le reveān las Vniverſidades de Salamanca, y Alcalà, y con ſingularidad el Tratado que diſputa deſta Canonizacion, y que como tales den parecer en ſu provabilidad: Para que ſi conſtare tenerla, logre la Concepcion *Immaculada, ſanta, y ſagrada*, de N. Señora, de vna tan honroſa afirmacion; y no ſe le prive á la Piadoſa Sentencia del derecho que tiene à no ſer deſtituyda del eſtado y grado, à quien provablemente puede ſer enſalçada; derecho que vniverſalmēte ſe le concede á qualquiera opinion, en qualquiera materia.

z Videndus Nieremb. de Perp. obiec. Feſ. Cōcep. c. 24. circa finem.

a In octavo Reſponſ. Officij Concept.

El

El punto, Señor, que mueve à hazer reſiſtencia à eſta Canonizacion, conſiſte en que el afirmar que eſtá canonizado el Myſterio de la Santa Cõcepcion de N. Señora, eléva à tan ſublime grado eſta verdad, que es forçoſo ſe ſiga cenſura contra el dictamen opueſto, que no quiere que aquella Concepcion vvieſe ſido Santa: De donde ſe colige, que el afirmar eſta Canonizacion, es no obedecer à los Decretos Pontificios, que mandan no cenſuremos aquel dictamen opueſto. Y que ſe ſiga eſta cenſura de afirmar aquella Canonizaciõ, lo tiene declarado el Indice de los libros prohibidos. Eſte, Señor, es el fundamento todo de los Autores, que, aunque lo ſon à favor de la Concepcion Immaculada, han ſentido que no puede dezirſe que ſe halla Canonizada la Immaculada y Santa Concepcion.

Satisfago, Señor, à la propueſta dificultad, en el Tratado referido: Pero no debo eſcuſarme à dezir algo en orden à ella en la Real preſencia de V. Mageſtad.

El Myſterio de la Immaculada Concepciõ de N. Señora ſe afirma *eſtar teſtificado de Eſcritores Canonicos: Eſtar literalmente propueſto en la Sagrada Eſcritura: Que ſe halla apoyado con Tradicion Apoſtolica: Que es difinible de Fè, y que eſtà vltimamente diſpueſto para ſer difinido de Fè Catholica: Que Dios le ha revelado &c.* Eſtas Propoſiciones (y otras que ſe les parecen) afirman todos, ò caſſi todos, los que favorecen doctamente à la Opiniõ Piadoſa: Corren, y han corrido ſin embaraço: Se pronuncian, eſcriben, y defienden, ſin que aya avido quien imagine que tengan inconveniente.

Aora, Señor, es mi reparo, que ſiendo aſſi que eſtas propoſiciones ſon de todos, y de caſſi todos quantos eſcriben y han eſcrito por la Concepciõ

Pu-

Puriſſima, aya podido aver entre los devotos de la miſma Puriſſima Concepcion algunos, que no pareciendoles, (y debiendo no parecerles) que es mucho dezir, dezir *que Dios ha revelado, declarado, y teſtificado la Santidad de ſu Excelſa Madre, en ſu Concepcion, y ſu preſervacion de pecado original;* les pareciese q̃ era mucho dezir, dezir q̃ la Igleſia la ha declarado, teſtificado, ó canonizado, q̃ es lo miſmo. Y aſſentando que de dezir que eſtà *literalmente propueſta en la Sagrada Eſcritura la Santidad de la Concepcion de la Madre de Dios; que de dezir que emana de Tradiciõ Apoſtolica; que de dezir que es proximamente difinible de Fè; que de dezir, finalmente, que Dios la ha revelado y declarado*; aſſentãdo, digo, que de afirmar todo eſto no ſe eleva à tanta certeça la Sentencia Piadoſa, que ſe ſiga cenſura cõtra el opueſto dictamen; ſe ayan dado à penſar, que de dezir que *eſtà canonizada aquella Santidad*, ſe eleva á tanto grado de certeça la Sẽtencia Piadoſa, que ſe aya de ſeguir, ó inferir cenſura contra los que aſſienten â la opueſta: Aviendo de confeſſar neceſſariamente los que ſienten aſſi, que el teſtimonio immediato de Dios, el Dicho del Eſpiritu Santo, la Divina Revelacion, no haze certeça baſtante para que pueda ſeguirſe cẽſura contra quien no aſſintiere à ella; y el teſtimonio de la Igleſia, ſi.

Dirán que aquel teſtimonio de Dios y Revelacion Divina, ſe afirma no mas que *provablemente, ó opinando*; y que de lo que ſe afirma aſſi, aunque ſe afirme que es de Fè, no ſe ſigue cenſura à lo contrario.

Eſta reſpueſta es verdadera, y contiene doctrina recebida entre los Theologos: Y por ſer aſſi ſe infiere con patente claridad, que de afirmar que eſtà canonizado el Myſterio de la Concepciõ Im-

ma-

maculada, ſi ſe afirmare no mas que *como provable, y pretendiendo ſola provabilidad*, no ſe ſeguirâ cenſura contra los que aſſienten à la menos piadoſa opinion; y tambien ſe ſeguirà, que no es repugnante á Decreto alguno Pontificio; y por neceſſaria conſequencia ſe avrà de inferir, *que no es eſta propoſicion, ſino otra muy diferente* la que condena el Indice de los libros prohibidos; ſupueſto que dize que la reprueva, porque contiene cenſura de lo opueſto.

Explícome mas: Si el Indice de los libros prohibidos condenára la afirmacion que *provablemente no mas, y pretendiendo ſola provabilidad*, dize que eſtá canonizado el Myſterio de la Cõcepcion Immaculada; luego debiera aver prohibido tambien las propoſiciones que *provablemente no mas, y pretendiendo ſola provabilidad*, dizen que Dios le ha revelado. Parece evidente: Porque en el modo, que es afirmarſe *ſolo provablemente*, eſtan iguales: En lo que afirman, exceden aquellas â eſta; y aquellas elevan à la preſervacion original de MARIA Santiſſ. à mas ſublime eſtado y à mas eminente grado de certeça, de lo que eſta la eleva: Con que ſi de lo que eſta la eleva *provablemẽte*, ſe ſigue cenſura, y por eſſo la prohibe el Expurgatorio; manifieſto ſerá q̃ de lo que aquellas provablemente la elevan, ſe ſeguirà cenſura; y por inevitable ilaciõ avràn de dezir, que debiò el Expurgatorio aver prohibido tambiẽ aquellas otras propoſiciones aunque no pretendã mas que provabilidad. Y ſupueſto que no han de cõceder eſto, fuerça es conceder que la propoſicion prohibida por el Expurgatorio, no es la que ſolo pretendiẽdo provabilidad afirmare Canonizacion del Myſterio de la Concepcion Immaculada.

9 Aun puede verſe, Señor, eſta verdad â mayor

luz, ſi repararen los adverſarios en que todas las propoſiciones que he propueſto, afirman, y eſtatuyen *propria, rigurosa, y perfecta Canonizacion* del Myſterio de la Concepcion Immaculada.

En toda propriedad, y en todo rigor ſe dize eſtar canonizados aquellos ſujetos, ò aquellos objetos, cuya ſantidad ſe halla declarada en la Sagrada Eſcritura, y deducida de Tradicion Divina, ó Apoſtolica; y enfin toda Santidad que aya ſido revelada de Dios, y declarada por ſu Divino Dicho y Teſtimonio. Deſta manera fueron canonizados Henoch, Noè, Abrahan, S. Eſtevan, y el Ladron Bueno, y otros muchos; de los quales hazen memoria los [b] Theologos, tratando de la materia de Canonizacion.

Es, pues, certiſſimo y indubitable, que la Santidad que ſe halla revelada de Dios, es Santidad, en todo rigor y propriedad canonizada: Cõ que tambien es certiſſimo, que quantos afirman que Dios ha revelado la Santidad en el primero inſtante de ſu ſer, de ſu Madre Puriſſima, afirman y dizen neceſſariamente, que es Santidad canonizada, y que eſtà canonizado el Myſterio de la Immaculada Concepcion de N. Señora. Solo, Señor, interviene vna diferencia, y es, que los que dizen que Dios ha revelado la Santidad de la Concepcion de ſu Excelſa Madre, afirman y dizen eſtar canonizado el Myſterio de la Immaculada Concepcion *con el mas ſublime y mas ſupremo genero de Canonizacion* que ay, y que ſe puede imaginar; y por medio de Teſtimonio y Declaraciõ de la ſuma y infinita certeça: Y los que dizen q̃ eſtà canonizado aquel Santo Myſterio cõ la Canonizacion de quien es la Controverſia, afirman Canonizacion de inferior Claſſe, y que ſe funda en teſtimonio menos ſublime, y que [c] produce menor

b Bellarmi. lib. 1. de Sãctor. Beatit. c. 7. Granad. Controv. 1. de Fide, tract. 7. diſp. 3. ſect. 1. & 2. &c. De quo etiam hoc Defenſor. fol. 274. à num. 63.

c Videndus Granad. Cõtrov. 1. de Fide, tract. 7. diſp. 3. ſect. 2. n. 11.

nor grado de cerceça.

Conſta, Señor, que TODOS los que ſiguen la Piadoſa Sentencia, dizen que eſtà canonizado el Myſterio de la Concepcion Immaculada con el mas ſublime y mas preeminente genero de Canonizacion; porque, como ya ha teſtificado [d] arriba el docto Ioſeph Guarnizo, *todos quantos Autores ſin particular empeño conſiderã los motivos que aſsiſten à la Sentencia Piadoſa, tienen por verdadero que Dios la ha revelado.*

Como, (pregunto aora à los contrarios) no ha prohibido la Santa Inquiſicion la afirmaciõ deſta Suprema Canonizacion? Mas cierto es que de Canonizaciõ hecha por la Palabra y Declaraciõ immediata de Dios, ſe ſiga cenſura contra los que no aſſienten à la Santidad de la Concepcion Immaculada; que de Canonizacion hecha por teſtimonio de inferior Ierarquia. Luego ſi el afirmar eſta Canonizaciõ de no tan ſublime Ierarquia ſe prohibieſe porque dello emana cenſura; cõ mucho mayor cauſa ſe debia aver prohibido aquel ſentir de todos, que afirman de la Concepcion Immaculada la mas ſublime Canonizacion. No prohibe el que ſe afirme eſta Suprema Canonizacion, porque en ſu afirmacion ſe pretende ſola provabilidad? Luego no prohibe el que ſe afirme Canonizaciõ de inferior grado, ſi fuere ſola provabilidad lo que la afirmacion pretende. Es, pues, otra y muy diferente la propoſicion prohibida en el Expurgatorio, de lo que algunos, Señor, han penſado.

Fuera, Señor, deſtas propoſiciones de Primera Claſſe, que he propueſto para exemplo con quien explico y declaro mi intento; ſon otras muchas las que ſe afirman y defienden comunmente, y ſin incõveniente alguno; las quales ſe debieran aver

pro-

d Verſu, *Permitame, Señor, V. Mag.*

prohibido por la cauſa de contener cenſura, ſi no ſe hallaſe de por medio el que ſe afirman preten-diendo ſola provabilidad. De todas ellas hago memoria en mi [e] Tratado; y ſola vna repreſen-tarê aqui à V. Mageſtad.

e In hoc Defenſor. à fol. 367. vſquê ad fol. 376.

La Beatificacion eleva à tal grado de certeça la Santidad beatificada, y la viſta de Dios y bien-aventurança, en el Beatificado, que es digniſſimo de cenſura Theologica el que lo negare, como afirman frequentemente [f] los Theologos, eſi la verdadera ſupoſicion de que el Sumo Pontifice no puede errar en la Beatificacion. No obſtante eſta verdad, han afirmado graves y doctos Theo-logos que la Immaculada Concepcion de N. Se-ñora eſtá beatificada, y que ha conſeguido grado de Beatificacion, ſin que aya avido quien juzgue eſta propoſicion por opueſta á Decreto alguno Pontificio; ò quien aya penſado que de afirmarla ſe imponia cenſura alguna à los cõtrarios; ó que debiera prohibirſe, como eſtâ prohibida aquella del Expurgatorio que afirma Canonizacion.

f Granad. Contr. 1. de Fide, tract. 7 diſp. 4 ſect. 3 num. 22. Turrian. diſp. 17 de Fide, dub 6. Diana p. 11. tract. 2. de Infallibilit. Rom. Pontif. reſolut. 19. & 20. & apud eum plures alij.

De los que han afirmado y eſcrito (y con vni-verſal aplauſo) que la Concepcion de N. Señora eſtá beatificada, ſolo nombrarê á V. Mag. al Obiſ-po D. Luis Creſpi, cuyo peſo de ciencia, y autori-dad ſe encarece lo poſſible, repitiendo que fue eſ-cogido por V. Mag. para que en Roma promo-vieſe la Cauſa de la Immaculada Concepcion de N. Señora; miniſterio en que ha tenido la felici-dad igual à la ſatisfacion que V. Mag. moſtró te-ner de ſu perſona. Eſte doctiſſimo Eſcritor, en ſu aclamado Propugnaculo Theologico por la Cõ-cepcion ſin mancha, de la Virgen Santiſſima, ex-plicó repetidas vezes ſu ſentir acerca deſta Beati-ficacion; y vna dellas fue deduciendola en cõſe-quencia, de la razõ en que ſe fundaba, que era el

In-

Indulto de celebrarſe Fieſta à la Puriſſima Cõcepcion de N. Señora, diziendo aſſi: [g] *El concederſe Celebracion por modo de Indulto, es beatificar: Pues es aſsi que por modo de Indulto y gracia eſtà concedida la Inſtitucion de la Fieſta de la Concepcion; luego la Concepcion de la Virgen eſtà, por lo menos, beatificada.* Eſcribiò y afirmò eſta Beatificaciõ eſte Illuſtre Doctor, pretendiendo ſola provabilidad; y por eſſo no puede averſele ofrecido à algun hombre docto, que aquella afirmacion contenia cenſura de lo opueſto: Y por lo miſmo ſe reconoce, que ſe afirmò en diverſo ſentido del que tiene la propoſiciõ prohibida en el Expurgatorio; la qual es como ſe ſigue.

La propoſicion, Señor, que el Expurgatorio de la S. Inquiſiciõ prohibe, es eſta: [h] *La Opinion Piadoſa de la Concepcion de la Virgen, con* PLENA, *propria, y* ABSOLVTA *Canonizacion, eſtà decretada, en quanto à ſu verdad, y ſantidad, en virtud y fuerça del Decreto de Gregorio XV.* Prohibiò eſta propoſicion el Expurgatorio, y dà eſta cauſa à ſu prohibicion: [i] *Porque virtualmente contiene qualificacion de la contraria ſentencia.*

El ſentido deſta propoſicion, que el Expurgatorio prohibe, y el punto en que eſtriba el aver dicho ſantiſſima y ſapientiſſimamẽte que ſe prohibe porque contiene cenſura de lo opueſto; facilmente lo tendrà advertido quien tuviere advertida la bien comun doctrina que ya repreſento à V. Mageſtad.

Dizen, Señor, los Theologos, que de dos maneras ſe pueden afirmar Difiniciones, Decretos, y Declaraciones, hechas por la Igleſia. Puedenſe afirmar como *abſolutas*, ò como *abſolutamente hechas y exiſtentes*, eſto es, como *ciertas, conſtantes, y cierta y conſtantemente propueſtas y declaradas por*

g Sed ſic eſt, quòd per modum Indulti, & gratiæ, eſt conceſſa Inſtitutio Feſti Conceptionis; ergò Conceptio Virginis eſt, ad minus, beatificata. *In Propugnac. Theolog. diſp. 2. art. 4. n. 155. & diſp. 3. art. 3. n. 31.*

h Opinio Pia de Conceptione Virg. plena, propria, & abſoluta Canonizatione, decreta eſt quoàd veritatem, & ſanctitatem illius, ex vi Decreti Greg. XV.

i Quia virtualiter cõtinet qualificationẽ oppoſitæ ſententiæ. *Expurgator. ex anno 1640. in Supplem. verbo* Ioannes.

la Igleſia, como tales. Puedenſe tambien afirmar no mas de *como provables*, *ó no mas que provablemente hechas y exiſtentes, ſolo opinando*, *y dexando lo afirmado debaxo de ſola opinion.*

Añaden conſiguientemente que de la afirmacion que dize, darſe ó aver Difinicion, Declaracion, v Decreto de la Igleſia, *abſoluto*, *ò abſolutamente hecho y exiſtente*, ſe ſigue cenſura á lo opueſto; porque no puede dudarſe que de Difiniciõ, v Decreto de la Igleſia, cierto, conſtante, y ciertamente exiſtente, y afirmado como tal, ſe ſiga, ò ſe afirme merito de cenſura en el que no aſſintiere á lo difinido, v decretado: Pero que de la afirmacion que *opinativamente no mas, y pretendiendo ſola provabilidad*, dize aver Difinicion, Declaraciõ, y Decreto de la Igleſia, no ſe ſigue deſuerte alguna, cenſura contra lo opueſto, ni ſe entiende que pretenda cenſura quien aſſi afirma.

De aqui nace, Señor, el leerſe frequentemente en los Libros, y oyrſe por oras en las Eſcuelas, q̃ ſe diſputa ſi tales, ò tales coſas ſon de Fè, afirmãdo vnos, negando otros, ſin que de la afirmacion ſe entienda ſeguirſe cenſura alguna contra los que niegan, ni preſumirſe que pretendan cenſura alguna los que afirman; antes ſuponiendo todos, que los que niegan defienden ſu parte con provabilidad.

De los Autores que tal vez han tenido neceſſidad de traer à la memoria de algunos lo q̃ acabo de proponer en el parrafo antecedẽte, fue vno el Sapientiſſimo Obiſpo D. Luis Creſpi, diziendo aſſi: [k] *De donde ſe ſigue, que aſsi como en las Queſtiones en quienes ſe duda ſi alguna coſa es de Fé, no ſe pienſa ni ſe juzga que la parte que afirma cenſure á la parte que niega &c.*

Y la razon, Señor, es manifieſta: Porque en caſo

k Vndè ſicùt in quæſtionibus, in quibus dubitatur an aliquid ſit de Fide, pars affirmans eſſe de Fide, non cenſetur cenſurare partem negãtem &c. *In Propug. diſp. vit. art. 2. n. 20.* De quo etiã hoc Defenſor. Propoſit. 10. §. 2.

ſo de eſtar en duda ſi vvo, ò no vvo tal Difinicion, v Declaraciõ de la Igleſia, y poderſe negar y afirmar vno y otro con provabilidad, no ſe ſupone para la parte afirmativa mas peſo de autoridad, que la autoridad de vno, ó algunos Autores particulares, y la de ſus argumentos ſolamente provables; con que la parte negativa no contradize, ni ſe opone, mas que à provables razones, ni à mas autoridad que autoridad de Autores particulares; y el merito de cenſura ſolo nace de oponerſe à Difinicion, v Declaraciõ de la Igleſia, cierta y conſtantemente hecha y exiſtente;[1] no de oponerſe à autoridad ſola de particulares, contra la qual tẽdrà igual fuerça la autoridad de los particulares que niegan, y la de ſus argumentos provables.

Eſtas generales doctrinas, y afirmadas con generalidad, y tan advertidas de los doctos; y por quienes el que ha querido que de afirmar Canonizacion del Myſterio de la Concepcion Immaculada ſe ſiga cenſura al ſentir menos piadoſo, pudo reconocer que no ſolo de afirmar eſta Canonizaciõ no ſe ſeguia cenſura, pero que ni tampoco ſe ſeguirá de afirmar que el Myſterio de la Immaculada Concepcion es DE FE, ſi ſolo ſe pretendieſe provabilidad: Eſtas doctrinas, digo, en general afirmadas, debiò aver viſto aplicadas por muchos graviſſimos y doctiſſimos Autores, à lo ſingular del Myſterio de la Concepcion de N. Señora, qualquiera que con atencion juſta, con trabajo y eſtudio competente, y cõ principios baſtantes de Theologia, ſe vvieſe aplicado à enterarſe de lo que doctamente, y ſin inconveniente alguno, ſe puede dezir y defender en eſta materia, viendo libros, y no perdonando inquiſiciõ alguna de Autores, inquiſiciõ que no pocas vezes ſuele

[1] Id declarat hoc Defenſor. Propoſit. 10 §. 2. & in Tract. de Probabilit. Canoniz. Concept. à num. 208. vſquê ad num. 219.

le faltar en algunos hombres doctos, de que nace no abſtenerſe de cenſuras, como lo advirtiò el docto Luis de Torres, de la Compañia de Ieſus, con eſtas palabras: [m] *Para que digamos que vna opinion es ſingular, es neceſſario tener exacta noticia de los Autores, ſi acaſo diſputaron de aquella materia; en lo qual no pocas vezes faltan algunos varones doctos, juzgando que tal opinion es ſingular; los quales ſe abſtendrian de cenſurar, ſi vviesen leydo cuydadoſamente, y con diligencia, à los Autores.*

m Vt veró dicamus, opinionem aliquam eſſe ſingularem, neceſſarium eſt habere exactam notitiam Authorum, ſi fortè de illa materia diſputarunt; in quo non raró deficiunt aliqui viri docti, iudicantes, aliquam opinionem ſingularem eſſe, qui abſtinuiſſent à cenſura, ſi Authores ſedulò lectitaſſent. *In Select. p. 1. diſp. 30. dub. 1. ver.* Secus.

An ſido, Señor, no pocos los Doctores que han eſcrito y afirmado, q̃ ſe puede dezir, y defender, y hã dicho, y defendido, q̃ ſin incõveniẽte alguno, y ſin cõtravenciõ à Decreto Põtificio, ò à prohibiciõ hecha por la Sede Apoſtolica, ſe pueda afirmar *opinativamente y pretendiẽdo ſola provabilidad*, q̃ la preſervaciõ de pecado original, de la Virgen Santiſſima, y el Myſterio de ſu Concepciõ Immaculada, es DE FE. Deſte punto hâblo, Señor, en mi Tratado, [n] declarandole lo que puedo: Y aqui propondrê ſolamente à V. Mag. dos buenos teſtigos.

n In hoc Defenſor. fol. 382. á num. 212. vſque ad num. 215.

Sea, Señor, el primero, vno de los aclamados Theologos q̃ han tenido los Reynos de V. Mag. que es el Obiſpo D. F. Franciſco de Soſa, de la Religion de S. Franciſco, en cuyas palabras ſe apoya quanto he dicho. En la Aprovacion que eſte Doctor hizo al Libro que por la Concepcion Immaculada eſcribió el Doct. Gonzalo de Luzero, deſpues de reprovar algunos eſcrupulos agenos, y hablãdo de las dos opiniones opueſtas en la materia de la Concepcion de N. Señora, proſigue aſsi: [o] *Lo qual es tan llano, que aunque vno dixeſſe, tenia, ſegun ſu opinion, por* DE FE *eſta ſentencia, ò aquella*, NO ESTA PROHIBIDO: *Porque va mucho de afirmar, que vna coſa es,* abſolutamente

o D. F. Franciſc. de Soſa.

de

de Fê, *y otra*, que es de Fé ſegun ſu opinion: *Porque preguntado el que tal ſintieſe, ſi aunque el tiene aquello por de Fê, ſeria herege el que tiene lo contrario, es fuerça que reſponda, ſino es muy idiota, que no.*

Otra vez el miſmo Autor, reparando en que de afirmar, que los Apoſtoles dixeron y declarārō que MARIA Santiſſima fue concebida ſin pecado original, podia alguno darſe à entender, que ſe ſeguia ſer heregia, ò poderſe notar de tal el ſētir ōpueſto, y por conſequencia contravenirſe à los Decretos Pontificios; ſatisfaze â eſta preſuncion con eſtas palabras: p *Eſte argumento tiene vna ſola aparencia ſofiſtica; pero ningun hombre docto, por muy apaſsionado que eſté, harà caſo del, porque contiene muy craſſas ignorancias. Lo primero, porque es doctrina comun, y la enſeñó en proprios terminos S. Thomas en muchas partes, y eſpecialmente ſobre la Epiſtola à los Romanos, que ay dos maneras de propoſiciones de Fé; vnas que eſtan totalmente difinidas, ſin que aya opinion en ſi ſe difinieron, ò no; y otras que aunque algunos las tienen por de Fè, no eſtan totalmente difinidas.* Pone las palabras de S. Thomas, y proſigue: *Las vnas verdades llaman los Theologos*, de Fé abſolutamente, *y las otras*, de Fè debaxo de opinion: *Porque quien negare las primeras con pertinacia ſerâ herege; pero quien no tiene por de Fé las ſegundas, no comete culpa alguna, porque puede ſeguir la otra opinion &c.*

p In Cenſura pro Orat. Doct. Mexia de la Cerda.

El ſegundo es Iacobo de Granados, Illuſtre Eſcritor de la Compañia de Ieſus; el qual tratando de la certeça de la Piadoſa Sentencia, y aſſentando que no es cierta de Fê, y que eſtâ mandado que no ſe cenſure la opinion contraria, proſigue en eſta forma: q *Con todo eſo ſe pueden preguntar algunas coſas acerca deſta concluſion. Lo primero: Si ſerà contra la Extravagante de Sixto Quarto, v de*

q Nonnulla tamē circá hanc aſſertionem inquiri poſſunt. Primum: An ſit contra Extravag. Sixti IV. aut aliquo modo prohibitum, ſi quis dicat, ſibi videri certum ex Fide B. Mariam fuiſſe præſervatā: Aut probabiliter credi poſſe, hoc eſſe de Fide &c. *In Lib. pro Concept. diſp. 3 c 3.*

otra alguna manera prohibido, que alguno diga parecerle cierto de Fè, que la Bienaventurada Maria fue preſervada; ó que provablemente ſe pueda creer, que eſto es de Fè &c. Pone la razon de dudar, que es, parecer que de eſta afirmacion ſe ſeguiria cẽſura contra el ſentir opueſto, y la ſatisfaze aſſi: [r] *Con todo eſo, pienſo, que eſtas locuciones no ſon contra la Extravagante, ni de otra manera alguna prohibidas.* Cita por eſta reſolucion à D.F.Franciſco de Soſa, cuyas palabras quedan pueſtas; y añade que lo ſienten aſſi otros hombres doctos, y dà luego la comun razon de que la cenſura ſe ſigue de Difinicion, v Decreto, cierta y abſolutamente exiſtẽte, no de Difinicion, ó Revelacion que ſe queda en ſola provabilidad, y ſolo provablemente ſe afirma.

r Nihilominùs exiſtimo, has locutiones non eſſe cõtra Extravag. nèc aliàs prohibitas. *Loco immediatè antè citato.*

Ya, Señor, conſta de doctrina de todos los Theologos, que es diferentiſſima coſa, y de ſentido muy diverſo, afirmar Difinicion, Revelacion, v Decreto de la Sede Apoſtolica, ABSOLVTO, ó ABSOLVTAMENTE exiſtente y hecho; de afirmar Difinicion, Revelacion, v Decreto, OPINANDO, y pretendiendo ſola PROVABILIDAD. Y tambien, Señor, conſta, que de aquella Difinicion, v Decreto, como *abſoluto*, v de afirmarle como *abſolutamente* hecho y exiſtente, ſe infiere cenſura contra lo opueſto; pero de Difinicion, v Decreto, *ſolo provable*, y afirmado *ſolamẽte opinando*, no ſe deduce ni ſe infiere contra lo opueſto cenſura alguna.

Igualmente conſta de muchos, y muy doctos Autores, que, aplicando aquella doctrina general á la ſingular materia de la Concepcion Immaculada de N. Señora, ſe puede dezir, afirmar, y defender, *provablemente, y opinando,* que es DE FE que fue la Virgen Santiſſima concebida en gracia, y pre-

preſervada del pecado original;y que êſtã afirmacion no eſtà deſuerte alguna prohibida, ni es repugnante á Decreto, ô precepto alguno Põtificio.

Deſtos principios, y de la autoridad de quien ſe deducen, evidente es, Señor, que ſerà diferentiſſima coſa afirmar de la Concepcion Immaculada de N. Señora, Canonizacion ABSOLVTA, ô ABSOLVTAMENTE hecha y exiſtente; de afirmar Canonizacion PROVABLE, y no mas que *opinando, y pretendiendo ſola provabilidad.* Y tambien ſerà cierto, que de afirmar Canonizaciõ *abſoluta*, ſe ſeguiria cenſura contra el ſentir contrario; pero que de afirmar Canonizacion, *ſolamente provable*, y dexando lo afirmado *debaxo de ſola opinion*, no ſe ſeguirà cenſura, ni avrà principio alguno de quien poder inferir que pretenda cenſura el que aſſi afirmare; de dõde vltimamente ſe infiere, que el afirmar aſſi eſta Canonizaciõ, no eſtà prohibido, ni es opueſto à precepto alguno de la Igleſia.

No debe tener duda lo q̃ acabo de dezir: Porque ó ſe ſupone que la Canonizacion haze certeça de Fè, [s] como quieren Autores doctos; ò no haze certeça de Fè como quiere [t] S. Thomas, cõ la mas comun opinion, la qual ſigo yo y ſupõgo en mi Tratado de la preſente Canonizacion. Si ſe quiſiere que haga certeça de Fè, ya ſe ha viſto, (como ſolo ſe pretenda provabilidad, y no mas que opinion) que ſe puede dezir provabiliſſimamente, y ſin cenſura de lo opueſto, y ſin contravencion à Decreto alguno Pontificio, que es de Fé la Santidad de la Concepcion de N. Señora; y que Dios la ha revelado. Si no haze certeça de Fé la Canonizacion, como yo lo ſupongo, ſino otra menor; con mas claridad infiero mi ſentir: Porque cierto ſerá que ſi puedo con provabilidad, y ſin

s Videndus Diana p. 11. tract. 2. de Infallibilit. Decretor. Roma. Pontif. reſol. 18.

t Hoc Defenſor. ſol. 243. n. 3.

ſin cenſura de lo opueſto, y ſin inconveniente alguno, elevar y ſublimar, *provablemente y opinando*, la verdad de la Concepciõ Immaculada haſta la certeça y grado ſupremo *de Fé*; cierto es, digo, que podré con provabilidad, y ſin cenſura de lo opueſto, y ſin inconveniente alguno, elevar à la verdad de la Concepcion Immaculada, *provablemente y opinando*, à grado de certeça inferior, menos ſublime, y menos noble. Sino es que ſe quiera, que, pudiendo ſublimarla haſta el grado octavo, no pueda ponerla en el grado ſeptimo: Suponiendo que en vna y otra promociõ ſe pretende ſola provabilidad.

Creo aora, Señor, que eſtà pueſta à la luz del medio dia la propoſicion que prohibe el Expurgatorio, y el punto en quien eſtriva la cauſa de ſu prohibicion. Dixo aquella propoſicion: *La Opinion Piadoſa de la Concepcion de la Virgen eſtà decretada con* PLENA Y ABSOLVTA CANONIZACION. Engañoſe el que la eſcribiò, ſi entendiò que era aſſi como ſu propoſicion ſuena; ò ſe equivocò ſin duda, no reparãdo en lo que ſignifica en terminos de Theologia, CANONIZACION ABSOLVTA; que, como ya he explicado, ſignifica *Canonizacion indubitable, conſtante y cierta, y declarada y propueſta por la Igleſia como cierta y indubitable*. Prohibe pues el Expurgatorio eſta ſingular y determinada propoſiciõ, porque ſingular y determinadamente pronunciò y afirmò *Canonizacion plena, y abſoluta*: Y ſe propuſo la cauſa ſapientiſſimamente, que fue, contener aquella propoſicion qualificacion ò cenſura virtual del ſentir opueſto; porque es cierto que de Canonizaciõ *abſoluta*, ò *abſolutamente hecha*, eſto es, *de Canonizacion cierta, y conſtante, y como cierta, y conſtãte propueſta por la Igleſia*, ſe ſigue cenſura contra el que

no

no aſſintiere á Santidad aſſi canonizada, como ya dexo declarado.

Y vltimamente ſe concluye, que la propoſiciõ prohibida en el Expurgatorio es diferentiſſima, y de ſentido grandemente diverſo, de la propoſiciõ que *ſolo opinando, y pretendiendo ſola provabilidad*, dize que el Myſterio de la Concepcion Immaculada, ha conſeguido eſtado y grado de Canonizacion; de cuya afirmacion, ſegun doctrina comun de los Theologos, no ſe ſigue, ni ſe pretende que ſe ſiga, cenſura alguna contra quien no quiſiere aſſentir à ello.

Eſta diferẽcia ſe declararà mas; y ſe conocerà mejor que el Expurgatorio de la S. Inquiſicion no prohibe afirmacion de aquella Canonizacion, de qualquiera manera q̃ ſe afirme, ſino aquella *Canonizacion determinadamente, y en ſingular, y como dicha por tal determinado Autor*; ſi ſe reparare, Señor, en que antes del año de quarenta (diez y ſiete, veynte y tres, y mas años) vvo [v] Autores conocidiſſimos, muy doctos, y leydos y ojeados de los Eſcritores ſiguientes, y de todos los que con juſto eſtudio han querido averiguar el punto de la Concepcion Immaculada, que dixerõ, y eſcribieron, y afirmaron, expreſſamente, *eſtar Canonizado el Myſterio de la Concepcion Santa de N. Señora*; y éſta afirmacion, como dicha y eſcrita por eſtos Autores, no ſe ha prohibido en ellos; y claro es que ſi fuera vna miſma la cauſa en todos, vviera ſido vna miſma para todos la ſentencia.

Deſpues del año de quarenta an repetido la miſma afirmaciõ [x] otros no pocos doctos Eſcritores, bien advertidos de la prohibicion del Expurgatorio; pero bien advertidos tambien de lo ſingular porque ſe hizo aquella prohibicion; con que ſupierõ que les eſtaba prohibido afirmar eſta Canonizaciõ, *como abſoluta*, no *como opinable*; y en

v Franciſc. à S. Ioſepho, Ægid. Luſitan. Philipp. Bernal, de quibus in noſtro Tract. §. 2.

x De illis hoc Defenſor. in Tract. de Probabilit. Canoniz. Concep. §. 2.

eſte ſentido la afirmarõ y eſcribierõ; y por la miſma cauſa, ni ſe les ha prohibido deſpues, ni ſe ha reconocido aver quiẽ juzgue deberſeles prohibir.

Prohibe, pues, el Expurgatorio, no que ſe afirme eſta Canonizacion, *de qualquiera manera que ſea;* ſino *tal determinada Canonizacion, con tal determinado modo que vn determinado y ſingular Autor dixo y eſcribio.*

Mi Tratado, Señor, inſerto en eſte Defenſorio, procede opinando ſolamente, y procurando eſtablecer ſola provabilidad de la Canonizacion del Myſterio de la Concepcion Santa de N. Señora.

Y porque puedo pẽſar, que es la preſente ocaſion, de aquellas, para quienes dixo el Eſpiritu Sãto: [y] *No quieras ſer humilde en tu ſabiduria, no ſea que humillado caygas engañadamente en necedad;* (afirmo ſiempre no ſer mi ſabiduria tãta, que aya podido vez alguna ponerme en contingencias de ſoberbio) digo, no faltando à la humildad juſta, y procurando apartarme de aquella humildad que no quiere Dios que tenga, (es [z] la humildad que calla, quãdo pudo hablar en defẽſa de la verdad) que conozco ſer evidente, que tiene tanta y tan apoyada provabilidad *la propoſicion que afirma Canonizacion del Myſterio de la Concepcion Santa de N. Señora,* aſſi de la provabilidad extrinſeca, que ſe toma del voto de Doctores, [a] como de la intrinſeca provabilidad q̃ eſtriva en razones, y reſpueſta à los contrarios argumentos; que debo dudar de ſi tiene mayor provabilidad, alguna de las propoſiciones que á favor de la Concepcion Immaculada, provablemente afirman quantos la defienden.

Y añado, Señor, que el devoto Autor que dixere ſerlo por la Cõcepciõ Immaculada, ſi no quiſiere que tenga provabilidad eſta Canonizacion, ha de conceder forçoſamẽte, que ni es provable que la

Igleſia

y Noli eſſe humilis in ſapientia tua, né humiliatus in ſtultitiam ſeducaris. *Eccleſiaſtici* 13.

z Videndi Interpretes ad C. 13. Eccleſiaſtici. ver. 10. & 11.

a Hæc omnia latè Tractatus prædictus apponit.

Igleſia aya inſtituydo Fieſta vniverſal, y de precepto, de Miſſa, y Officio Divino, por la Cõcepciõ Immaculada de N. Señora, lo qual ſeria mõſtruoſo dezir, en Autor de la Piadoſa Sentencia. Y que lo vvieſe de conceder es cierto, porq̃ como quiera que es *evidentemente provable, que es lo miſmo* b *inſtituyr Fieſta vniverſal, y de precepto, de Miſſa, y Officio Divino, que canonizar*; ſi no quiſieſe q̃ fueſe provable el eſtar Canonizada la Sãta Concepciõ de N. Señora, cierto es que (hablando conſiguientemẽte) debe dezir que ni es provable que ſe aya inſtituydo Fieſta vniverſal, y de precepto, de Miſſa, y Officio Divino, por la Concepciõ Immaculada. Y ſi dixere que es provable eſto, diga preciſamẽte que es provable aquello; porque no podrà negar ſer muy provable que es lo miſmo.

b Hoc Defenſor. in Tract. de Probabilit. Canoniz. Concept. á n. 102. vſquê ad n. 121.

A que ſe llega, q̃ el eſtar inſtituyda Fieſta vniverſal, y de precepto, de Miſſa y Officio Divino, *cuyo objeto es la Cõcepcion paſſiva natural de la Madre de Dios*, no lo afirmamos *como ſolamente provable*, ſino *como cierto*; ſingularmente deſpues de obtenido el Decreto de N. SS. P. y Sumo Pontifice Alexandro VII. en quien expreſſamẽte declara ſer aſſi; deſvaneciendo y deshaziendo quantas interpretaciones ſe han dado y penſado para que de alguna manera ſe vieſe c fruſtrada eſta certiſſima verdad, y eſtá verdaderiſſima certeça del Culto dicho, y de ſu objeto.

c ... Pergunt ... favorem à Romanis Pontificibus Cultui & Feſto ſecundùm Piam Opinionem præſtitum, ita interpretari vt fruſtrentur. &c. *Alexandri VII. Decretum.*

De la cierta y verdadera exiſtẽcia de las notas que aqui he repreſentado à V. Mag. y de todas, de las que hago memoria en eſte Defenſorio: De la perſona del Notador: Del orden y via por quien llegaron las notas à mis manos: De la mano que las trasladò y copiô para q̃ ſe me entregaſen: Del ſitio y lugar donde paran; y de todo lo cõducente para conſtante certeça del hecho, darè entera razon, ſiempre q̃ à V. Mag. parezca aver cauſa, por la

qual

qual pueda V. Mag. ſer ſervido de mandarmelo.

El Libro contra quien ſe hizieron las notas, le tiene, Señor, el Notador, le tengo yo, y otras perſonas le tienen; y el ſerá ſiempre el irrefragable teſtigo de que lo que yo digo en eſte Defenſorio, es puntualmente lo que el Libro dixo y contiene, y no otra coſa.

Conſeguida tuve, Señor, en Eſpaña haſta la vltima diſpoſicion, que fue el Real Privilegio de V. Mag. para dar à la emprenta eſte Defenſorio: Pero aviēdoſe ſervido V. Mag. por medio de ſu Real Benignidad, de hazerme merced de preſentarme para eſte Obiſpado de Goatemala, y llegada la ocaſion de averme de embarcar para paſar á eſte Reyno, no pude executar en Eſpaña la Impreſſiō. Aſe hecho, Señor, en eſta Ciudad de Goatemala, aviendo preſentado el Real Privilegio de V. Mag. en el Govierno ſuperior deſtas Provincias.

Consagro, Señor, y Dedico a V. Magestad, eſte trabajo, y humilde y reconocidamente le pōgo à los Reales Pies de V. Mageſtad: Confiado de q̄ por los motivos y cauſas de juſticia, verdad, piedad Chriſtiana, exaltacion poſſible de la Immaculada Concepcion de N. Señora, y de juſtiſſima defenſa, aya de merecer los efectos, que tales cauſas experimentan ſiempre en la Real y Piadoſiſſima Clemencia de V. Mageſtad. Guarde Dios á V. Mag. como la Chriſtiādad ha meneſter. Goatemala y Abril veynte y cinco, de mil y ſeyſciētos y ſeſenta y tres años.

F. Payo Obiſpo de Goatemala.

PRÆMONITIO AD LECTOREM.

ALLOQVOR iam te, pie (dici ſic aſſoles) Lector. Sed nequé multa loquar tecûm: Si enim ſapiens, vt ſuppono, es, ſufficient pauca; ſin minûs, nèc multa proderunt.

A te errati veniam Scriptores ferè omnes efflagitant. Si ex illorum exiſtis numero, qui hãc aliquandó veniam á legente te petiviſti, crederem, te alteri, quod tibi voluiſti, facturum; ſi verò cùm Scribentibus huic Scribentium communi luto non inhæſiſti, non in eo detentum infixumqué te conſpexiſti, putarem, te nequé exoratum ignoſcere, cûm non potueris ex his, quæ paſſus fueris, didiciſſe parcere. Sed ſivê ex illis, ſivè ex iſtis fueris, prudentem, pium, benignum, amicum te voco; nèc eſt animus te á tua horum epithetorum pacifica poſſeſſione deturbare, vel ab hac bonorum cordium cõſuetudine, cui certê preſcripſiſti, deflectere; quidquid iam Optimi aliqui animadverſum habeant, tuum ſingulare Tribunal pietate ſemper, benignitate, & amicitia extitiſſe vacuum; nequê, quantumvis pium, & amicum illi te vocitent, aliquem aliquandô apùd te eorum excuſationes aditum inveniſſe: Sed de hoc nullum volo núnc proferre Iudicium: Satis enim abſonus eſſem, ſi dûm te meum & meæ cauſæ Iudicem vel ſpero, vel timeo, de tua cauſa anteriús, & forté non pius, iudicaſſem. Pendeat ergó lis. Benignum, dico iterûm, & pium te voco: Nequé alicui me periculo committere credam, ſi novum facere velim de tua benignitate periculum. Benignus ades, dexter & volens abſolvis? Vera ergò dixi. Superciliofus & ſiniſter damnas? Verbulum perdidi, & vrbanitas mea in ſinum meum convertetur: Et, vt quidam ſimili occaſione aptê dixerat, quantumvis damnes, non mulctas.

Scribendi occaſionem tibi præſtò eſſe oportebit, tùm vt dictorum in hoc Opere ſenſum percipias; ſcopum teneas; tùm vt ſi minùs tibi controverſæ materiæ placeant, ſcias non me eas ex electione tractaſſe, aùt ex data occaſione introduxiſſe: Accepta â me occaſio fuit, & â Theologo quodam notante data, cui, & cuius notis obviam vel invitus eo. Id diligenter curavi, vt pro cu-

iuſvis materiæ capacitate,vtile aliquid pro qualicumque capacitate mea,& ſtudio,proponerem,aut eruerem: Quod ſi non aſſequor,gaudet ſaltèm varietate Opus,de qua quidam: *Reficit animos ac reparat varietas.* Néc ideò duntaxat iucundi flores quia ſuaveolentes; grati etiam quia alij,& diſpare colore tincti. Plané ergò & plenè occaſionem ſcribendi tenes,ſi quæ iam immediatè antè ad Regem D.N. præloquutus ſum, legas.

Quint. li. 1.c.12.

Liber, in quo Propoſitiones,quas hìc defendo, extant,vulgari Hiſpano noſtro ſermone ſcriptus prodijt, è quo ſæpè verba tranſcribere neceſſum eſt: Aliquandò ea retento ipſorum idiomate adduco,quòd id ſenſus prætenſus ſivè allegatus exigit; aliquandò,quia adhùc ſenſus perſpicuus manet,traduco.

In Propoſitionibus explicandis ſic me gero. Pono primúm Propoſitionem à Theologo illo notatam, & ſi quid pro maiori luce tùm Propoſitionis, tùm notæ in Propoſitionem factæ, præmittendum occurrit,ſubijcio ſtatim. Pôſt propono Theologi notantis qualificationem,ſeû Theologi qualificãtis notam: Et dein meam reſolutionem affero,& firmo,quo notam reijciendam eſſe probo.

Si nimium me in Sanctis, Patribus, Pontificibus, Interpretibus,& Scholaſticis Doctoribus adducendis,& eorum verbis trãſcribendis, extitiſſe, ſubeat cogitatio, memento me Apologiam ſcripſiſſe, cuius hunc eſſe ſtylum non inficiaberis. Sed & id ſingulari data opera feci,túm quia,vt noſcit expertus,ſepiſſimè ſimplices locorum citationes fallunt; nobisqué loca illa adeuntibus vel de re ſubiecta nihil loca ipſa demonſtrant; vel non raró Authori illa pro ſe citanti contradicere,apertiſſimé clamãt: Tùm vt vnus aùt alius, ex appoſitis exemplis compertum iam habeat vel doctos homines aliquandò ſingularem eſſe & minùs aptam talem,aût talem Propoſitionem,iudicaſſe, quam, iuſto examine adhibito,nequè ſingularem eſſe nequé non aptam, imó eſſe probabilem, & à ſexcentis ex magnis & parvis eſſe pronuntiatam, in propatulo erit. Adde, quòd vbi de referendis Authoribus, & eorum verbis tranſcribendis,agitur,facilé id,ſi res diſplicet,præterire poteris.

Authoris Libri illius,in quem exarſerunt notæ,nomen taceô,

quia

quia non hominem, ſed veritatem tueor. Sed & infiniti ſunt, qui Authorem & nomen eius ſciunt.

Vbi vocem, *Author*, abſolutè prolatam repereris, Authorem Libri, cuius hîc defendo doctrinam, intellige: Et vbi in vocem, *Theologus*, ſimpliciter etiam appoſitam, offenderis, intellige Notatorem.

Antè primam paginam Summarium totius Operis, Propoſitionumquê defenſatarum, & materiarum in hoc Libro contentarum Catalogum habes: Poſt vltimam, Indicem tùm Scripturæ Sacræ locorum, iuxtà vſum, tùm generalem rerum & verborum, reperies.

Errata & præli mēda ſtatim hîc tuis obijcio obtutibus, vt tua, ſi eam adhibere libet, correctione præeunte, minùs te legentem defectus offendat, aùt detineat. Fortè & alia, quæ corrigas, invenies: Sed noſti, ſenſum ad plurima intentum, ad ſingula minorem eſſe. Vale.

QVÆ IRREPSERVNT ERRATA.

FOL. 41. col. 2. l. 35. *Ægiptiam*, corrige, *Ægyptiam*. fol. 82. l. 19. *parenteſim*, corrige, *parentheſin*. fol. 126. col. 1. l. 21. *piettatis*, corrige, *pietatis*. fol. 160. col. 2. l. 17. *aſſerentim*, corrige, *aſſerentium*. fol. 168. col. 2. l. 17. *aſconditum*, corrige, *abſconditum*. fol. 170. col. 1. l. 31. *quadrageſsima*, corrige, *quadrageſima*. fol. 172. col. 2. l. 12. *ineficaciter*, corrige, *inefficaciter*. fol. 247. col. 1. l. 28. *tamem*, corrige, *tamen*. fol. 262. col. 1. l. 19. *poſſunr*, corrige, *poſſunt*. fol. 268. col. 2. l. 32. *diſtingunt*, corrige, *diſtinguunt*. fol. 349. col. 1. l. 36. *præviſſa*, corrige, *præviſa*. fol. 359. col. 2. l. vlt. *probaberim*, corrige. *probaverim*. fol. 360. col. 2 l. 11. *præciſſa*, corrige, *præciſa*. fol. 407. col. 1. l. 7. *negocij*, corrige, *negotij*. fol. 419. col. 1. l. 12. *occurat*, corrige, *occurrat*. fol. 509. col. 1. l. 9. *ſexto*, corrige, *ſeptimo*.

PRO-

quistionantinem. [illegible] verit tem meus. Sed [illegible] [illegible]
cui Authorem & nomen eius [illegible].

[illegible] vocem [illegible] [illegible] prolatam reperies, Aut [illegible]
[illegible] defendo [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

Ante [illegible] [illegible] [illegible] Operis, Prop[illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] materiarum [illegible] Libro contex[illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], iuxta [illegible] generis [illegible] & [illegible]
rum, reperies.

Errata & preli mēdā statim hic tuis obijcio obtutibus, [illegible]
si eam adhibere li[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] offendas, aut detineat. Forte & alia, quæ corriga[illegible]
[illegible] nostri [illegible] ad [illegible] [illegible]
rem esse. Vale.

QVÆ IRREPSERVNT ERRATA.

FOL. 41. col. 2. l. 35. [illegible]giptiam, corrige, *Egyptiam*. [illegible]
l. 19. *parentesim*, corrige, *parentesim*. fol. 126. col. 1. l. 21.
[illegible]*pietatis*, corrige, *pietatis*. fol. 160. col. 2. l. 17. *assecu[illegible]*,
corrige, *asse[illegible]*. fol. 168. col. 2. l. 17. *absconditum*, corrige, *ab[illegible]*
[illegible]. fol. 170. col. 1. l. 31. *quadragesima*, corrige, *quadragesi*[illegible]
[illegible]. fol. 172. col. 2. l. 12. *inefficaciter*, corrige, *efficaciter*. fol. 2[illegible]7.
col. 1. l. 28. *tamem*, corrige, *tamen*. fol. 262. col. 1. l. 19. *possent*,
corrige, *possent*. fol. 268. col. 2. l. 12. *distinguunt*, corrige, *distingu*[illegible]
fol. 349. col. 1. l. 36. *præuisa*, corrige, *præuis*[illegible]. fol. 359. col. 2. l. vlt.
probabeatiora, corrige, *probabiora*. fol. 360. col. 2. l. 11. *præcisa*, [illegible]
rige, *præcisa*. fol. 407. col. 1. l. 7. *negocij*, corrige, *negotij*. fol. 419.
col. 1. l. 12. *ecemat*, corrige, *eremat*. fol. 500. col. 1. l. 9. [illegible]
corrige, *primo*. [illegible]

PROTESTATIO AVTHORIS CORAM IESV CHRISTI VICARIO, PETRI SVCCESSORE, SS. D. N. ALEXANDRO VII. PONTIFICE SVMMO.

TE primúm adoratus, & ſanctiſſimos tuos pedes reverenter deoſculatus, ad eoſquê humillimè provolutus, Beatiſſ. Pater, Sūme Pontif. Alexander, te coràm proteſtor, nihil vnquàm me voluiſſe ſentire, dicere, cogitare, tenere, defendere, vel ſcribere, niſi quæ recta, quæ iuſta, quæ pia, & Sacratiſſimæ Sedi, quam digniſſimê occupas, placita eſſe iudicaverim; & Fidei Catholicæ, Religioni Chriſtianæ, fidelium inſtructioni conſona eſſe viderim; idquè me vſqué ad extremum vitæ meæ halitum, Deo dante, conſtanter deſideraturum, & fideliter amplexurum. Idipſum in hoc præſenti Opere relucere, nihilquè prædictis inveniri adverſans, quám maximé cōcupivi; & ab omnibus á me præſtitum fuiſſe prædicari poſſe, quám diligentiſſimê deſideravi: Præſertim cùm de te Summo & Maximo Præſule, Ieſu Chriſti Vicario, & Eccleſiæ Chriſtianæ Capite Viſibili, ſermonem in eo aliquandò habuiſſe occaſio coegerit, quam præterijſſe, aút tacuiſſe, religio mihi certiſſimè erat. Decet enim, & ſummoperè oportet, veritates ad te & tuam altiſſimam Dignitatem attinentes, inconcuſſas perſiſtere, ſalvas ſemper & ex omni parte manere; omnemqué quantumvis vel tenuiſſimam vel exilem adverſantem auram, mox vt inſurrexerit repercutere; quodlibetquè inordinatê prolatum verbum, é quo hæreſim incurri aſſerunt Theologi, in ipſo eodem ſuo ortu necare, ſepelire, lapide terraqué obruere. De te, igitur, Eccleſiæ noſtræ Vertex, in hoc Opere non ſemel loquor, & de aliquibus ad te attinentibus diſputo: Sed nequé libens & volens quæſtiones de te excito; id ſemper meditatus, tuum videlicèt Sacrum Nomen, tuum Divinum Munus, animo potiùs & corde venerari, quàm

verbis de eo agere, oportere. Aſt ſi verbo verbum pellere neceſſarium eſſe veritas clamat, tacebo? Forté ſi tacerem, aut verba non promerem, me nêc venerari ſuſpicaretur quilibet, & errori me conſentire, & falſa approbare, non omninò iniuſtè quilibet iudicaſſet: Nam vt Sanctiſſ. tuus Prædeceſſor Innocentius ſcriptum reliquit, *Error, cui non reſiſtitur, approbatur: Et veritas, cum minimé defenſatur, opprimitur.* De te, inquam, loquor, vt verum defendam, vt falſum propulſem, vt de ad te attinentibus recté non dicta pijs auribus exulent, omniaquê in his materijs non ordinatè prolata, piorum cætu quám longiſſimé abſint. Omnia, aſſero, dicta mea, & ſcripta, nûnc & ſemper tuæ Sacratiſſimæ Sedi, & tibi, Beatiſſ. P. emendanda & corrigenda ex toto corde & ex tota mente EGO PAYVS, tuæ Sanctæ Sedis & tui gratia Epiſcopus Goatemalenſis, ſubijcio; & quæcumque non Doctrinæ tuæ Sacræ Cathedræ conſona, non fidelium optimis moribus congruentia vel dixerim, vel ſcripſerim, vel cogitaverim, ex nûnc damno, reprobo, & retracto; nil vnquàm ſenſurus, niſi quæ ſentis; nil amplexurus, niſi quæ tradis; nil docturus, niſi quæ doces. Proſperé procedas P. Sancte & fœliciter regnes.

Diſtinct. 83. C. Error.

SVM-

SVMMARIVM TOTIVS OPERIS.

Prima Propoſitio.

Summus & Sanctiſs. Eccleſiæ noſtræ Pontifex nequit doctrinam aliquam definire de Fide ſinè ſapientum hominum conſilio & examine.

Fol. 1. num. 1.

Nota adverſans prædictę Propoſitioni. fol. 1. num. 2.

Reſolutio defendens Propoſitionem, quæ tres partes habet. fol. 1. num. 3.

§. 1. *Ponuntur quędam notiſſima principia pro plena præſentis veritatis cognitione. fol. 1. num. 4.*

§. 2. *Sexaginta quinque Doctores referuntur pro noſtra Propoſitione, nêc vllus pro ſua dabitur ab adverſario. fol. 4.*

§. 3. *Rationibus ſtabilitur noſtra Sẽtentia, & eius ſecunda & tertia pars probantur & declarãtur. fol. 26.*

§. 4. *Theologi adverſantis argumento occurritur, è cuius ſolutione magis veritas noſtræ Reſolutionis apparebit. fol. 35.*

§. 5. *Sitnè mens noſtri adverſarij digna cenſurà? fol. 38.*

Secvnda Propoſitio.

Summus Pontifex ita eſt Eccleſiæ Caput; vt ſimúl ſit & vocetur Eccleſiæ Filius.

Fol. 40. num. 1.

Nota adverſans prædictę Propoſitioni. fol. 40. num. 2.

Reſolutio defendens Propoſitionem. fol. 40. num. 3.

§. 1. *Authoribus ſtabilitur noſtra Reſolutio. fol. 41.*

§. 2. *Rationibus Reſolutio probatur. fol. 44.*

§. 3. *Debeatnè oppoſita exiſtimatio notari cenſurá? fol. 48.*

Tertia Propoſitio.

Caput Eccleſiæ, id eſt, Summus Pontifex aliqua non poteſt ſinè pedibus, id eſt, ſubditis: Et Eccleſiæ pedes ſunt illi quàm maximè neceſſarij.

Fol. 48. num. 1.

Nota adverſans prædictę Propoſitioni. fol. 48. num. 2.

Reſolutio defendens Propoſitionem. fol. 49. num. 3.

§. 1.

§. 1. *Propoſitio Authoris, & mea Reſolutio, reſolutio fuit & Propoſitio Apoſtoli Pauli. fol. 49.*

§. 2. *Meam Reſolutionem explicant Doctores noſtri Controverſiſtæ: Et ex eis apparet, Reſolutionem meam [quam quotquot ſunt Catholici deoſculantur] neceſſariam eſſe, vt hæreticos, Summos Eccleſiæ Pontifices & Chriſti Vicarios é medio tollere volentes, devincamus. fol. 51.*

§. 3. *Ex Sanctis, & Patribus, firmatur noſtrę Reſolutionis veritas. fol. 56.*

§. 4. *Nonnulla pro maiori noſtræ veritatis claritate proponuntur. fol. 57.*

§. 5. *Nec vnum fuiſſe in Authore Libri verbum, in quod iuſtè offendere Notator potuerit, declaratur. fol. 60.*

§. 6. *Mereaturné cenſuræ inuſtionem noſtri Notatoris exiſtimatio? fol. 61.*

§. 7. *Aliam Theologi notam, ad eam, de qua in hac Propoſitione loquuti fuimus, ſpectantem, malam etiam fuiſſe demonſtro. fol. 62.*

QVARTA PROPOSITIO.

Ad ſapientes & doctos in Eccleſia Magiſtros ſpectat declarare, determinare, ſeú definire doctrinaliter emergentia dubia.

Fol. 65. num. 1.

Nota adverſans prædictæ Propoſitioni. fol. 66. num. 2.

Reſolutio defendens Propoſitionem. fol. 66. num. 3.

§. 1. *Doctores & ſapientes meam Reſolutionem declarant, determinãt. fol. 66.*

§. 2. *Vindico á Theologi nota Abulenſem, qui nequé ſe abſcondere potuit à calore illius. fol. 69.*

§. 3. *Propoſitio Authoris expreſſa proponitur; & cuiuſdam mirabile dictũ adducitur, cuius explicatione magis Reſolutio noſtra declaratur. fol. 71.*

QVINTA PROPOSITIO.

Iuſtus vir ille, qui duntaxàt beatificatus eſt, & non canonizatus, vocari poteſt SANCTVS.

Fol. 73. num. 1.

Occaſio è qua nota orta fuit. fol. 73. n. 2.

Nota adverſans prædictę Propoſitioni. fol. 73. num. 3.

Reſolutio defendens Propoſitionem. fol. 74. num. 4.

§. 1. *Aliqua pro claritate notantur; & Doctorum mens circà punctum præſens proponitur. fol. 74.*

§. 2. *Beatificatus, propriè eſt Sanctus; & periculoſè loquetur quiſquis pronuntiaverit, Beatificatum, impropriè vocari* Sanctum. *fol. 79.*

SEXTA PROPOSITIO.

Neſcio, quid huic Teſtimonio deſit vt literale ſit.

Fol. 81. num. 1.

Ad-

Adnotatio pro prædictæ Propoſitionis, ſeù loquutionis, & notæ in eam factæ, intelligentia. fol. 81. num. 2.

Nota adverſans prædictæ Loquutioni. fol. 82. num. 3.

Reſolutio defendens Propoſitionem. fol. 82. num. 4.

§. 1. *Prima pars Reſolutionis, ſcilicèt, ab Authore non fuiſſe dictum, dari literalem Scripturæ locum, quo probetur Immaculata Conceptio, declaratur. fol. 83.*

§. 2. *Probabiliſſimum eſt, dari in Sacra Scriptura Teſtimonia, quæ ad literam exprimunt Immaculatum Virginis Mariæ paſſivum Conceptū; & nonaginta ſeptem Theologi pro hac Reſolutione proponuntur. fol. 85.*

§. 3. *Alij viginti Authores affirmant probabiliter, dari ad literam teſtimonia in Sacra Scriptura, quibus præſervatio Mariæ à peccato originali, deducatur. fol. 96.*

§. 4. *Breviter declaratur ratione hæc noſtrę Reſolutionis ſecunda pars, & tertia deducitur. fol. 101.*

§. 5. *Mereaturnè cenſuram præſens hæc cenſura Notatoris? Pro quo explicando inquiro etiam: An cenſura dignus exiſtat, qui in propoſitiones probabiles eiaculatur cēſurā? fol. 104.*

SEPTIMA PROPOSITIO.

Vota præſentium temporum, quibus Catholici Virginis Matris Dei Immaculatam Conceptionē venerātur, adumbrata fuerunt & præſignata votis illis, quibus Iudæi ad c. 44. Ieremiæ, licèt ſuperſtitioſè, Lunam, quam ibi, REGINAM COELI, *compellabant, venerabantur.*

Fol. 109. num. 2.

Habes fol. 108. num. 1. antepoſitam pro huius Propoſitionis claritate advertentiam.

Nota adverſans prædictę Propoſitioni. fol. 109. num. 3.

Reſolutio defendens Propoſitionem. fol. 109. num. 4.

§. 1. *Aliqua claritati noſtrę veritatis inſervientia proponuntur. fol. 109.*

§. 2. *Communis Sanctorum PP. ſenſus, & Scripturæ Interpretum, Reſolutionem noſtram declarat. fol. 111.*

§. 3. *Indoctè ſpernit Notator alluſiones, propter ſolum Scripturæ vocum grāmaticalem ſonum factas. fol. 114.*

OCTAVA PROPOSITIO.

Maioribus, & potioribus demonſtrationibus, & privilegijs, proſequitur hodie Eccleſia Myſterium Conceptionis Matris Dei, quàm proſequebatur non rebaptizationem hæreticorum, vt edoctum ab Auguſtino lib. 1. contra Creſcon. c. 33.

Fol. 115. num. 1.

Nota adverſans prædictæ Propoſitioni. fol. 116. num. 2.

Reſolutio defendens Propoſitionem. fol. 116. num. 3.

§. 1. Aliqua ſupponuntur, & prima Reſolutionis pars ſtatuitur. fol. 116.

§. 2. Auguſtini mens è præſenti & citato loco proponitur, & ſecunda pars Reſolutionis evincitur. fol. 118.

§. 3. Stephanus Sum. Pontif. nullam exhibuit Definitionē pro validitate Baptiſmi ab hæreticis dati. fol. 123.

Nona Propositio.

Baſis & Columna noſtræ Fidei, proſtrata, ad vocem bruti cuiuſdam reſurrexit.

Fol. 124. num. 1.

Advertentia pro maiori ſenſus Authoris intelligentia. fol. 124. num. 2.

Nota adverſans prædictę Propoſitioni. fol. 124. num. 3.

Reſolutio defendens Propoſitionem. fol. 125. num. 4.

§. 1. Prima pars Reſolutionis declaratur. fol. 125.

§. 2. Ex Sanctorum, & Patrum teſtimonijs, probabile eſſe convinco, D. Petrum nocte comprehenſionis Chriſti Domini, Fidem amiſiſſe. fol. 127.

§. 3. Authoritate noſtrorum Doctorum & Scholaſticorum probabilitas amiſſionis Fidei in Petro, firmatur. fol. 145.

§. 4. Ex Scripturæ Sacra verbis, adiuncta Sanctorum, Patrum, & graviſſimorum hominum gloſſa, & commento, firmatur probabilitas amiſſionis Fidei in Petro. fol. 152.

§. 5. Contraria argumenta adduco, & ſolvo. fol. 155.

Primum argumentum contrarium ex Scriptura Sacra. fol. 155. num. 78.

Secundum argumentum contrarium à Sanctor. & PP. authoritate. fol. 157. à num. 79. vſquè ad num. 86.

S. Ambroſius, & S. Hilarius, ab impoſtura Dominici Bañez, vindicati. fol. 160. à num. 87. vſquè ad num. 90.

Tertium argumētum contrarium ab inconvenienti. fol. 163. à num. 91. vſquè ad num. 92.

Quartum argumentum contrarium ex Cardinali Bellarmino: Et aliquid de Fide Reſurrectionis in Apoſtolis, declaratur. fol. 165. á num. 93. vſquè ad num. 106.

Quintum argumentum contrarium ex P. Ioanne Maldonato. fol. 172. n. 107.

Sextum argumentum contrarium ex doctiſſimo Franciſco Suario. fol. 173. à num. 108. vſquè ad num. 114.

Quid P. Iacobus Granado de Sanctor. Apoſtolor. Fide ſēſerit. fol. 177. n. 115.

Vltimum contrarium argumentum, & ſenſus

ſenſus Dominici Bañez. fol. 177. à num. 116. vſquè ad num. 145.

Claudo præſentem Propoſitionē. fol. 190.

DECIMA PROPOSITIO.

Carnem Mariæ fuiſſe carnem peccati, eſt propoſitio de Fide.

Fol. 193. num. 1.

Advertentia pro ſenſu huius Propoſitionis percipiendo. fol. 193. num. 2. & 3.

Nota adverſans prædictę Propoſitioni. fol. 193. num. 4.

Reſolutio defendens Propoſitionem. fol. 194. num. 5.

§. 1. *Prima pars Reſolutionis explicatur ab authoritate, & ratione. fol. 194.*

§. 2. *Secunda pars noſtræ Reſolutionis declaratur. fol. 198.*

§. 3. *Tertia pars Reſolutionis declaratur. fol. 200.*

§. 4. *Stabilitur quarta noſtræ Reſolutionis pars; & quid Summi Pōtifices præceperint, proponitur. fol. 204.*

VNDECIMA PROPOSITIO.

Qui prophetiæ accepit donum poteſt Eccleſiæ proponere, quod Deus illi revelavit.

Fol. 205. num. 1.

Nota adverſans prædictæ Propoſitioni. fol. 205. num. 2.

Reſolutio defendens Propoſitionem. fol. 205. num. 3.

§. 1. *Abſoluta veritas noſtræ Propoſitionis, ſivè loquutionis, declaratur. fol. 205.*

§. 2. *Secunda pars Reſolutionis declaratur, & notæ periculum oſtenditur. fol. 207.*

DVODECIMA PROPOSITIO.

Homo nil aliud eſt, quàm anima corpus & vnio.

Fol. 209. num. 1.

Nota adverſans prædictæ Propoſitioni. fol. 209. num. 2.

Reſolutio defendens Propoſitionem. fol. 209. num. 3.

§. 1. *Intentum Authoris, & eius Propoſitionis veritas, declaratur. fol. 209.*

§. 2. *Mens integra Notatoris aperitur, & quale in eius mente lateat periculum declaratur. fol. 212.*

TERTIADECIMA PROPOSITIO.

Summus Pontifex errare non poteſt in Canonizatione Sanctorum.

Fol. 216. num. 1.

Nota adverſans prædictę Propoſitioni. fol. 216. num. 2.

Reſolutio defendens Propoſitionem. fol. 216. num. 3.

§. 1. *Evidenter impoſturæ & falſitatis*

tatis Notator convincitur, Authoris ſenſu declarato. *fol.* 216.

§. 2. *Falſò etiam verba alia circá præſentem Propoſitionem protuliſſe Notatorem, proponitur. fol.* 221.

Decimaqvarta Propositio.

Veré Conceptio naturalis Mariæ eſt canonizata. Et ſi rigoroſiſsimam ſignificationem huius vocis, Canonizatio, *ſequaris, dico Conceptionem naturalem Mariæ eſſe beatificatam.*

Fol. 222. num. 1.

Nota adverſans prædictæ Propoſitioni. fol. 222. num. 2.

Reſolutio defendens Propoſitionem. fol. 223. num. 3.

§. 1. *Authoris verba & ſenſus proponuntur. fol. 223.*

§. 2. *Probabile eſt, Myſterium Conceptionis paſſivæ Mariæ eſſe ab Eccleſia beatificatum. fol. 225.*

§. 3. *Ratione præſens Propoſitio explicatur. fol. 231.*

§. 4. *Proponitur & ſolvitur contrarium argumentum. fol. 234.*

TRACTATVS DE PROBABILITATE CANONIZATIONIS MYSTERII CONCEPTIONIS PASSIVAE MATRIS DEI.

SIVE:

DISPVTATIO INQVIRENS:

VTRVM IMMACVLATA MATRIS DEI CONCEPTIO PASSIVA POSSIT DICI PROBABILITER CANONIZATA; ADEPTAVE SIT, SALTEM PROBABILITER, STATVM CANONIZATIONIS.

Fol. 236.

Anteloquium opportunum. fol. 237. vſquê ad fol. 242.

Concluſio: Probabile eſt Conceptionem paſſivam naturalem Mariæ Matris Dei eſſe canonizatam. fol. 243.

§. 1. *Suppoſitiones aliquæ pro præſentis Propoſitionis claritate, & intelligentia, ponuntur. fol. 243. à num. 1. vſquè ad num. 20.*

§. 2. *Adducuntur Authores, qui dicunt Conceptionem Matris Dei eſſe canonizatam, ſivé ad ſtatum Canonizationis evectam. fol. 255. á num. 21. vſquè ad num. 61.*

§. 3. *Prima via, eaquè facilis, aperitur, quam ſinè offenſione, Virgineæ Conceptionis Canonizatio terere poſſit; quaquê probabiliter queat incedere. fol. 274. à num. 63. vſquê ad nu. 68.*

Ab alia probabili Theologorum circâ Conceptionem Mariæ Propoſitione declaratur probabilitas noſtræ Concluſionis, primæ adhúc huic viæ inhærendo. fol. 278. â num. 69. vſqué ad num. 86.

Iterûm ab alia probabili Theologorum pro-

propoſitione circà Matris Dei Conceptionem, declaratur probabilitas noſtræ Concluſionis, & immediaté antê dicta roborantur. fol. 291 à nu. 87. vſquè ad num. 89.

Omnia præſenti §. propoſita pro noſtra concluſione probanda roborantur ex alia communi Theologorum propoſitione. fol. 295. á n. 90. vſquè ad n. 93.

§. 4. Secunda via ſternitur ad Canonizationem Immaculatæ Conceptionis probabiliter ſtatuendam. fol. 298. à num. 94. vſquê ad num. 98.

§. 5. Tertia via, eaquê potiſſima, qua probabiliter firmare poſſumus Immaculatæ Conceptionis Marię Canonizationem. fol. 303.

Argumentum pro nobis. fol. 304. n. 101.

Feſtum publicum, & vniverſale, & ex præcepto, inſtituere, eſt canonizare; idquê authoritate probatur. fol. 304. á num. 102. vſquê ad num. 114.

Cultum publicum vniverſalem, & ex præcepto, inſtituere, eſſe idem ac canonizare, declaratur ratione. fol. 310. à num. 115. vſquê ad num. 117.

Reſponſio quam forté daret adverſarius argumento præcedenti; & talis reſponſionis reiectio. fol. 312. á num. 118. vſquê ad num. 120.

Fundamentum illius reſponſionis poſitæ num. 118. non convincit. Et poſſe Eccleſiam inſtituere Cultum Sacrum abſoluté pro aliquo obiecto, adhùc permittentem non aſſentientes illius obiecti ſanctitati, declaratur. fol. 314. num. 121.

Prima Confirmatio præcedentis argumenti diſcuſſi â num. 101. Fol. 317. á num. 122. vſqué ad num. 128.

Secunda eorum omnium, quę in hoc §. 5. diximus, Confirmatio. fol. 324. n. 129.

§. 6. Ex alio Theologorum circâ Sanctor. Canonizationem recepto principio ſtatuitur probabiliter Conceptionem Virgineam eſſe canonizatã. fol. 326. â num. 130. vſqué ad num. 140.

§. 7. Ab honore adſcriptæ in Kalendario ſivê Martyrologio Romano; item & ab adſcriptione in Romano Breviario, & Miſſali. Canonizationem Immaculatæ Conceptionis probabiliſſimé deduco iterùm. fol. 334. à num. 141. vſquê ad num. 149.

§. 8. Ab honore electionis in Patrocinÿ titulum probatur vlteriùs Immaculatæ Conceptionis Mariæ Virginis Canonizatio. Item á proprietate & honore Titularis. fol. 339. â num. 150. vſquê ad num. 156.

§. 9. Ex alijs honoribus, qui non niſi obiectis canonizatis tribuuntur, ſtabilitur probabiliter Immaculatæ Virgineæ Cõceptionis Canonizatio. fol. 346. à num. 157. vſquê ad n. 163.

Supradictorum omnium apta Explicatio. fol. 351. num. 164.

§. 10. Roboratur probabilitas noſtræ Propoſitionis è Pontificum Bullis pro Immaculata Conceptione expeditis.

¶ 16 fol.

fol. 352. à n. 165. vſque ad n. 169.

§. 11. *Ex Decreto & Definitione Sũmi Pontificis Urbani VIII. de ſultu abſolutè non dando antè Canonizationem, & Beatificationem: Et ex Cultu dato ab ipſo Maximo Urbano Immaculatæ Conceptioni, benè deducitur Conceptionis Immaculatę Canonizatio. fol. 355. à num. 170. vſquè ad num. 177.*

§. 12. *Qui Immaculatam Conceptionem non poſſe dici*, Canonizatam, *contendat, de voce & termino neceſsè eſt agat. fol. 362. á num. 178. vſquè ad num. 186.*

§. 13. *Primum & præcipuum argumentum adverſans propono, diſcutio, & ſolvo. fol. 366.*

Argumento facto reſpondetur primó patentiſſimis & plurimis exemplis. fol. 367. â num. 191. vſqué ad num. 207.

Reſpondetur ſecundô argumento in nos facto. fol. 378. à n. 208. vſquè ad n. 221.

Reſpondetur ad primam argumenti confirmationem ſumptam ab Expurgatorio ex anno 1640. fol. 388. â num. 222. vſquè ad num. 224.

Satisfit ſecundæ confirmationi. fol. 390. â num. 225. vſqué ad num. 227.

§. 14. *Nonnulla alia argumenta contra noſtram Propoſitionem propono, & ſolvo. fol. 391.*

Secundum argumentum contra noſtram Propoſitionem. fol. 392. á num. 229. vſqué ad num. 234.

Tertium argumentum contra noſtram Cõcluſionem. fol. 396. n. 235. & 236.

Quartum argumentum contrarium. fol. 398. á num. 237. vſqué ad num. 251.

Quintum argumentum contrarium. fol. 408. â num. 252. vſquê ad num. 254.

APPENDIX AD

PRÆSENTEM TRACTATVM; IN QVA ALIQVA DE MENTE SS. PATRVM CIRCA MARIAE DEI MATRIS IN SVA CONCEPTIONE PRAESERVATIONEM PROPONVNTVR.

Nullus fuit omninò expreſſus & conſtans Pater, qui dixerit, Mariã Dei Matrem in inſtanti ſuæ animationis contraxiſſe originale peccatum. fol. 409. â n. 255. vſqué ad num. 261.

Aliqua de mente S. Thomæ circà præſervationem Mariæ à peccato originali dicuntur. fol. 414. â num. 262. vſquè ad num. 273.

Petri de Bergomo interpretatio ad illum locum S. Thomæ, qui pro nobis ſtat, adducitur, & diligenter examinatur. fol. 420. à n. 274. vſquè ad n. 294.

Bandelli, & Caietani Commentum ad præſentem S. Thomæ locum adducitur, & exploditur. fol. 439. à num. 295. vſquê ad num. 299.

S. Thomas, ſi ſuperſtes & vivus his noſtris ſæculis eſſet, Mariam ab originali peccato præſervatam prędicaret. fol. 444. à n. 300. vſquè ad n. 303.

Pri-

Primum Præmiſſum: In omnibus S. Thomas ſequutus fuit mentem Auguſtini, ſic ipſo Magno Auguſtino affirmante. fol. 445. n.304. & 305.

Secundum Præmiſſum: Poſſibile Sanctos, & Patres, ſpeculativè errare & aliquandò decipi: Errarunt què ſpeculativè ex eis plures. fol. 446. à nu. 306. vſquè ad num. 327.

Quouſqué pro ſenſu præcedentis noſtræ affirmationis progreſſa fuerit mens Caietani. fol. 455. à num. 328. vſquê ad num. 340.

Tertium Præmiſſum: Non laudat, non magnificat, ſed exprobrat, inhonorat, contumelia afficit Sanctum Patrem, qui contendat, illum, nullum verbum, quod revocare vellet, aút poſſet, emiſiſſe. fol. 463. á n.341. vſquè ad n.343.

Quartum Præmiſſum: Quod ſemêl rectè factum, aùt dictum, eſt, mutari adhùc rectè poteſt, & aliquandò debet. Stat optimè doctrinæ & instructionis conſtantia, adhúc mutato præcepto. Stat optimé præcepti mutatio, invariabilibus adhúc manentibus arte & ratione, è quibus præceptum illud emanat. fol. 464. à num. 344. vſquè ad num. 349.

E Superis S. Thomas Aquinas elapſus præſervationem Mariæ â peccato originali revelat. fol. 466. à num. 350. vſquè ad num. 360.

Loquendo de poſſibili, nihil eſt, quod impedire poſſit, hodie S. Thomam dicturum, fuiſſe Virginem conceptam ſinê peccato originali. fol. 475. à num. 361. vſquê ad num. 369.

Rationes declarantes, hodie viventem S. Thomam affirmaturum, fuiſſe Virginem Mariam ſinè peccato originali conceptam. fol. 480.

Prima Ratio. fol. 480. num. 371. & 372.

Secunda Ratio. fol. 481. â num. 373. vſquè ad num. 375.

Tertia Ratio. fol. 483. á num. 376. vſquê ad num. 392.

Quarta Ratio. fol. 495. á num. 393. vſquê ad num. 415.

Quinta Ratio. fol. 505. n. 416. & 417.

Sexta Ratio. fol. 507. n. 418. & 419.

Septima Ratio. fol. 509. á num. 420. vſquê ad num. 433.

Octava Ratio. fol. 515. n. 434. & 435.

Nona Ratio. fol. 517. â num. 436. vſquê ad num. 438.

Decima & vltima Ratio. fol. 520. à num 439. vſquè ad num. 453.

Franciſci de Arauxo mens circá Quæſtionem de mutatione ſententiæ â S. Thoma facienda in Controverſia de Conceptione Virginea, adducitur, & reijcitur. fol. 528. â num. 454. vſquê ad num. 487.

A licentia retinendi opinionem volunt alij probare determinatê retentionem, ſed non benê. fol. 544. à num. 488. vſquè ad num. 522.

De-

Decretum SS. D. N. D. Alexandri Papæ VII. favens Immaculatæ Conceptioni Mariæ, & Piæ de Immaculata Conceptione Sententię fol. 559.

Conſiderationes aliquæ circâ prędictum Decretũ. â fol. 565. *vſquè ad fol.* 581.

Falſum eſt Sacram S. Dominici Religionem ſtare, aût ſtetiſſe contra Matris Dei præſervationem ab originali peccato fol. 581. *num.* 551.

S. Dominicus ſenſit, ſcripſit, & docuit, fuiſſe Matrem Dei Mariam conceptam ſinè originali peccato fol. 581. *â num.* 552. *vſquè ad num.* 586.

Scriptores & proclamatores è Sacro Ordine S. Dominici pro Immaculata Conceptione B. Mariæ; aliaquè eiuſdem Ordinis teſtimonia Immaculatam Mariæ Conceptionem teſtãtia fol. 596. *â n.* 587. *vſquè ad n.* 626.

Clauditur Punctum de probabilitate Canonizationis Conceptionis Virgineæ fol. 613. *num.* 628.

Tertia pars notæ propoſitæ num. 2. *Propoſitionis* 14. *exploditur. fol.* 613. *à num.* 629. *vſquè ad num.* 634.

DECIMAQVINTA PROPOSITIO.

Omnes maculati ſumus peccato originali in noſtra conceptione attenta rerum natura.

Fol. 616. num. 1.

Advertentia pro maiori claritate. fol. 616. *num.* 2.

Nota adverſans prædictę Propoſitioni. fol. 617. *num.* 3.

Reſolutio defendens Propoſitionem. fol. 617. *num.* 4.

§. 1. *Terminorum explicatio. fol.* 617.

§. 2. *Authores pro noſtra Reſolutione & loquutione. fol.* 618.

DECIMASEXTA PROPOSITIO.

Propoſitiones vniverſales Scripturæ, quæ omnium peccati originalis contractionem docent, ſunt accipiendæ vt de Fide, quoád debitũ, *vt docuit Caietanus.*

Fol. 619. num. 1.

Nota adverſans prædictæ Propoſitioni. fol. 619. *num.* 2.

Reſolutio defendens Propoſitionem. fol. 619. *num.* 3.

§. 1. *Authoris intentum & ſenſus. fol.* 619.

§. 2. *Authores pro noſtra Reſolutione proponuntur. fol.* 622.

DECIMASEPTIMA PROPOSITIO.

Rex noſter Magnus Philippus IV. ingentem curam adhibet, vt conſequatur Definitionem Immaculati Conceptus Matris Dei.

Fol. 627. num. 1.

Nota

Nota adverſans prædictæ Propoſitioni. fol. 627. num. 2.

Reſolutio defendens Propoſitionem. fol. 627. num. 3.

§. *Vnic. Intentum, ſenſus, & verba Authoris proponuntur, è quibus notæ calumnia apparet. fol. 627.*

DECIMAOCTAVA PROPOSITIO.

Non potuit Deus (ob ſuam providentiam) aliter quàm in adiutorium vocatis exercitibus Angelorum, rebellem debellare Angelum.

Fol. 633. num. 1.

Nota adverſans prædictæ Propoſitioni. fol. 633. num. 2.

Reſolutio defendens Propoſitionem. fol. 633. num. 3.

§. *Vnic. E verbis formalibus Authoris Reſolutio evincitur. fol. 633.*

DECIMANONA PROPOSITIO.

Ad intentum facit, quod docet Cardinalis Turrecrem. ſcilicèt, in Triduo Mortis Chriſti, Fidem in ſola V. MARIA *manſiſſe, & conſequenter Eccleſiam.*

Fol. 634. num. 1.

Nota adverſans prædictæ Propoſitioni. fol. 634. num. 2.

Reſolutio defendens Propoſitionem. fol. 634. num. 3.

§. 1. *Prima pars Reſolutionis ſtatuitur, propoſito intento, ſenſu, & verbis Authoris. fol. 635.*

§. 2. *Secunda pars Reſolutionis, ſcilicèt, abſquè alicuius notæ & cenſuræ merito potuiſſe Authorem dicere, in Triduo Mortis Chriſti Redemptoris manſiſſe Fidem in ſola Virgine Maria, declaratur Sanctorum, & Patrum authoritate. fol. 637.*

§. 3. *Alia Claſſis Doctorum aſſerentium in ſola B. Virgine manſiſſe Fidem tempore Paſſionis Chriſti Domini. fol. 644.*

§. 4. *Illatio ex appoſitis: Et aliquid è Sacro Textu annotatur in favorem præſentis Propoſitionis. fol. 649.*

§. 5. *Argumentum primum oppoſitum proponitur, & diſcutitur. fol. 650.*

Nequè duos homines facere Eccleſiam, ſentit Bellarminus, ſed non recipitur. fol. 651. à num. 47. vſquè ad num. 50.

Prima ſatisfactio ad argumentum, ab authoritate. fol. 653. à num. 51. vſquè ad num. 54.

Secunda ſatisfactio ad argumentum, ad hominem contra aliquos ex adverſarijs. fol. 655. à n. 55. vſquè ad n. 57.

Tertia & abſoluta ſatisfactio ad poſitum adverſarium argumentum. fol. 657. à num. 58. vſquè ad num. 71.

¶ 17 Re-

Reſponſio ad confirmationem. fol. 664. num. 72. & 73.

§. 6. *Alia quæ adverſarij obijciunt proponuntur & ſolvuntur. fol. 665.*

Deſumunt primò argumentum ab exemplo Apoſtolorum, & D. Petri, & reſpondetur. fol. 665. num. 74.

Deſumunt ſecundò argumentum ab exẽplo Ioannis Apoſtoli, & reſpondetur. fol. 665. num. 75.

Deſumunt tertiò argumentum ab exemplo Mariæ Magdalenæ, & aliarum fœminarum, quæ Chriſtum fuerant ſequutæ, & reſpondetur. fol. 665. num. 76.

Deſumunt quartò argumentum ab exẽplo Centurionis, & aliorum, qui, moriente Chriſto, dixerunt: Verè Filius Dei erat iſte, *& reſpondetur. fol. 667. num. 77.*

Deſumunt quintò argumentum ab exẽplo Ioſephi ab Arimathæa, & Nicodemi, & reſpondetur. fol. 668. à num. 78. vſquè ad num. 81.

Sextò, ſingulariter Dominicus Bañez deſumit argumentum ab exẽplo Cornelij Centurionis, & reſpondetur. fol. 671. à num. 82. vſquè ad num. 89.

Septimò, ſingulariter Dominicus Bañez deſumit argumentum ab exemplo S. Ioſephi Mariæ Sponſi, ex ſuppoſitione quòd tempore Paſſionis Chriſti D. Ioſephus vixiſſet, & reſpondetur. fol. 676. à num. 90. vſquè ad num. 94.

Octavò, ſingulariter idem Dominicus Bañez deſumit argumentum ab inconvenienti, & reſpondetur. fol. 678. à num. 95. vſquè ad num. 105.

Nonò, idem Bañez, & alij deſumunt argumentum ab exemplo multorum ex Gentilibus, qui in Chriſtum crediderant; & ex Iudæis, qui tempore Mortis Chriſti extrà Hieruſalem erant, & reſpondetur. fol. 684. à num. 106. vſquè ad num. 111.

VIGESIMA PROPOSITIO, SEV LOQVVTIO.

Summus Pontifex VICARIVS PETRI.

Fol. 687. num. 1.

Nota adverſans prædictæ Propoſitioni. fol. 687. num. 2.

Reſolutio defendens Propoſitionem. fol. 687. num. 3.

§. 1. *Verba Authoris ponuntur, & aliqua pro claritate notãtur. fol. 687.*

§. 2. *Ex Sanctis, Summis Pontificibus, Concilijs, Patribus, Imperatoribus, Regibus, & alijs ex Doctoribus, vſus frequens præſentis Loquutionis comprobatur. fol. 689.*

Ex Sanctis. fol. 689. à num. 7. vſquè ad num. 9.

Ex Summis Pontificibus, & ex Pontificali Romano. fol. 689. à num. 10. vſquè ad num. 34.

Ex Concilijs. fol. 693. à num. 35. vſquè ad num. 37.

Ex

Ex Patribus. fol.694.á num.38.vſquè ad num. 53.

Ex Imperatoribus, & Regibus fol.697. à num. 54.vſquè ad num.58.

Ex alijs Doctoribus. fol. 698. num. 59. & 60.

§. 3. Ratione ab exẽplo deſumpta præſens Punctum explicatur, clarè prius propoſito difficultatis cardine. fol. 699. á num. 61. vſqué ad num. 65.

Remiſſio ad optimum virum Antoninum Dianam, cuius duodecimus Tomus, in quo de præſenti quæſtione diſputat, tùnc prodijt, cùm hùc noſtra de ipſa eàdem quæſtione accedebat tractatio. fol. 701. num. 66. & 67.

Admonitio pro ſequentibus. fol. 702. num. 68.

APPENDICVLA,

in qua nonnullarum aliarum Propoſitionum, & notarum à Theologo noſtro contra eas factarum, mentio fit.

Fol. 703.

Primam in hac Appendicula Propoſitionem, notam, & defenſionem, habes fol.703. á num. 2. vſquè ad n.4.

Habes ſecundam, fol. 704. à num. 5. vſquè ad 7.

Tertiam, fol.705. num. 8. & 9.

Quartam, fol. 705. á num.10. vſquè ad num. 14.

Quintam, fol. 707. à num. 15.vſquè ad 17.

De alijs Propoſitionibus, quas fuiſſe iniurioſas aſſeruit Notator, brevem habes ſermonem. fol. 708. à num.18. vſquè ad num. 23.

FINIS OPERIS.

Cautio pro omnibus aſſertis, optimis Auguſtini verbis munita.

Fol. 709. & vlt.

PRIMA

PRIMA PROPOSITIO.

1. SVMMVS ET SANCTISSIMVS ECCLESIÆ noſtræ Pontifex nequit doctrinam aliquam definire de Fide ſinè ſapientum hominum conſilio, & examine.

NOTA.

2. DIXIT PRÆDICTVS THEOLOGVS, (DE quo in præmonitione, quã vidiſſe oportebit) hoc non poſſe affirmari; primò: Quia Pontificiæ Dignitati, & poteſtati derogat, quæ poteſt, quidquid vult. Secundò: Quia occaſionem prebet hęreticis dicendi, vbi ventum ad Fidei Definitionem fuerit, examen fuiſſe prætermiſſum, vel non debitis circunſtantijs factum, ideoque reſiliendi à præſtando aſſenſu Definitionibus à Summis Pontificibus, factis.

RESOLVTIO.

3. VERA EST PROPOSITIO ILLA: DECETQVE maximè authoritatem, & poteſtatem Pontificis: Et vnum è capitibus, ob quę tenenda eſt illa propoſitio, eſt ſcandalum hæreticorum; quod illis dubio procul obijceremus, ſi diceremus oppoſitũ; & oppoſitus ſenſus hæreticis favet.

§. I.

Ponuntur quædam notiſsima principia pro plena præſentis veritatis cognitione.

4. S. Ambr. PRINCIPIA *rerum* [dicebat Ambroſ. in Procem. Epiſt. ad Rom.] *priùs requirenda ſunt, vt earum notitia plenior poſſit haberi.* Et ſtatim: *Si ergò Epiſtolæ datæ rationem oſtenderimus, & modum, poterit verum videri, quod dicimus.*

Primum principium. Supponendum, igitur, primò; 5.

mô, decere maximè Dei Eccleſiam, quòd conſilio, & examine in rebus arduis decernendis, vtatur: Hocquè concernit eius perfectionem: Sicùt, niſi conſilijs vteretur, perfectione careret debita. Conſtat hoc vel ex terminis; ſed audiamus Eminẽtiſſimũ ſciẽtia, & purpura Gabrielem Paleot. qui quæſtionem iſtam de obligatione Summorum Pontificum in petendis conſilijs, vbi res arduæ pro regimine Eccleſiæ occurrunt, [etiam ſi ad eas, quæ Fidem tangunt nõ deveniatur] exactiſſimé, & ſapientiſſimê pertractavit. Is, igitur, in docto ſuo libro de Sacra Conſiſtorij Conſultatione, part. 1. q. 3. art. 6. initio, ſic: *Cúm ad veram adminiſtrandæ Reipublicæ rationem quatuor requirantur, Princeps, Conſilium, Iudicium, & Populus: Vtiquè in vniverſali Eccleſia, quæ eſt Reſpublica omnium perfectiſſima, hæc maximê obſervanda ſunt.* Et pôſt, eodem ipſo loco reſpondens ad quoddam argumẽtum, cuius fuerat ſcopus, Summum Pontificem ob ſuæ poteſtatis plenitudinem liberum eſſe ab obligatione petendi conſilium, & præmittendi examen, ait prudentiſſimê, quôd vel ſi aliquod eſt argumentum, ob quod Summus Pontifex tali examini obligatus ſit, id eſſet ſumma eius Dignitas, ſumma eius poteſtas: Quia ibi vires accipit obligatio, vbi præſtantior eſt rationis ſtatus, in quo obligatio ipſa fundatur: Et ſic concludit: *Alioqui eiuſmodi poteſtas, quæ rationi ſubiecta non eſſet, iniuria potiùs, & ſumma violentia, ac barbarica quædam iuriſdictio eſſet appellanda; quæ Chriſtiano Principi non congruit; nedùm Supremo omnium Antiſtiti ſit tribuenda.*

Paleot.

6. Secundò: Supponendum eſt principium aliud, quod cũ præcedenti maximam connexionẽ habet, ſcilicêt, Summum Romanæ Eccleſiæ noſtræ Pontificem iuris naturalis vinculo & lege teneri ad prędicti examinis executionem, quotiès res ardua, præcipuè ſi ad Fidem attinet, ſe definienda offert. Nullus hoc negát, & idem Cardinalis Paleotus loco citato, art. 6. incipit: *Nunc oſtendendum eſt, Papam tùm proprio rationis munere, tùm iure naturali, & gentium, ad petenda hæc conſilia obſtrictum eſſe.* Quam eandem veritatem Eminentiſſimus alius, ſcilicèt, Cardinalis de Lugo, infra cum alijs dandus, docebit. Imó Divino etiam Iure ad prædictum examen Põtificem Summum obſtrictum eſſe docent plures, & graves, quorum copiã facit Paleotus in

2. Principium.

Paleot.

Lugo.

Paleot.

in fine art. 4. & in art. 5. vbi, quamvis ſe rem non finire dicat, eam tamen probabiliſſimam facit productis autoribus, argumentis, & exemplis.

7. 3. Principium. Tertiò: Notare aliud principium oportet, ob quod mirè præcedentia ſplendēt. Igitur, aliter, & aliter, Spiritus S. aſſiſtit Scriptoribus Sacris, putà Evangeliſtis, aùt Prophetis; & Summo Eccleſiæ noſtræ Pontifici. Scriptoribus Sacris, Prophetis, & Apoſtolis, aſtitit Spiritus S. immediaté loquendo, revelando: At aſſiſtentia promiſſa Summis Pontificibus (præcipuè Petri Succeſſoribus: Nam ipſi Petro multa Deus revelavit immediaté) ordinario, & humano modo alligata fuit, vt intercedente diſcurſu, labore, ſtudio, & hominum induſtria, procedat. Eſt ergó, non aſſiſtentia loquutionis, aùt Revelationis; ſed aſſiſtentia, vt in inquiſitione rerum iā revelatarum non errent. Conſentiunt Theologi; & rem graviſſimis verbis doctus Epiſcopus Melchior Canus explicuit lib. 5. de Loc. c. 5. §. *At hæc opinatio*: Vbi, poſtquám dixerat, Scriptores Canonicos immediato Dei afflatu loquutos, & ſiné humani alicuius medij neceſſitate, proſequitur: *At Concilium, & Pontifex, humana via incedunt, rationemqué ſequuntur, atquè argumentando verum à falſo diſcernunt. Non enim exiſtimādus eſt Summus Pōtifex eam habere facultatē, quæ in Apoſtolis, Prophetis, & Evangeliſtis inerat, vt, propoſita vnaqualibet de Fide quæſtione, protinùs dignoſcere poſſit, vtra quæſtionis pars vera, falſavé ſit: Sed adhibere priús conſilium neceſſē eſt, & expendere vtriuſque partis argumenta: Tùnc deindê ſequetur auxilium Dei, quod videlicét opus eſt, vt Summus Pontifex in recta Fide contineatur.* Et hunc ſtylum obſervatum ſemper â Concilijs aſſerens, trahit in exemplum, quod Hieroſolymis Apoſtoli celebrarunt, & ait: *Nam & Apoſtolis, & Presbyteris in Synodum Hieroſolymitanam congregatis, non ſtatim revelatum eſt, quid eſſet in Fidei cauſa decernēdum, ſed facta eſt priûs, vt Lucas ait, magna conquiſitio.* Et pòſt alia exempla producta, concludit: *Ex quo perſpicuum eſt, non dormientibus, & oſcitantibus Patribus Spiritum S. aſſiſtere, ſed diligenter humana via, & ratione quærentibus rei, de qua diſſerūnt, veritatem.*

Canus.

8. 4. Principium. Quartò: In hac re præmittendum aliud principium eſt omnibus precedentibus conſonum, videlicèt, Deum nullam

Jam novam Revelationem facere Eccleſiæ ſuæ, quandò Summus Pontifex aliquid de Fide definit: Quia Deus nũc nullis novis Revelationibus, ſtando communi providentiæ, Eccleſiam ſuam illuſtrat: Summus Pontifex declarat, fuerit nè talis, vel talis res, aliquandô revelata. Eſt communis Theologorum doctrina cum S. Thoma. 2.2.q. 1. art. 7. Quorum aliquorum nomina infra, propoſit. 14. opportuniùs producam; vbi videri poſſunt.

S. Thom.

9. Tandem ſuppono: Quæſtionem non eſſe de poſſibili, vt aiunt, vel impoſſibili, illam ſcilicèt, qua multi inquirunt: *Quid dicendum, ſi Summus Pontifex per poſſibile, vel impoſſibile, examẽ omitteret? Dicendum nè tûnc foret, illum errare poſſe, vel non?* Hęc quæſtio nèc vtilitatem habet, nèc neceſſitatem. Quæſtio ergô noſtra de poſſibili determinatê, & de facto eſt: *An, ſcilicèt, poſſibile ſit, Summum Pontificem examen omittere? Seû: Vtrum poſſit Summus Pontifex, attenta communi, & ordinaria Dei providentia, qua ſuam Sanctam regere Eccleſiam decrevit, aliquid de Fide definire, examine definiẽdæ veritatis omiſſo?* Et in hoc ſenſu propoſitio, & concluſio poſita num. 1. & 3. negat; quæ tres partes habet: Prima; quòd propoſitio vera eſt: Secunda; quòd maximè decet authoritatem, & poteſtatem Summi noſtri Pontificis: Tertia; quôd ex oppoſito aſſerto hæreticis prębetur ſcãdalum, & patrocinium; quæ omnia iam explico.

Senſus quæſtionis.

§. 2.

Sexaginta quinque Doctores referuntur pro noſtra propoſitione; nèc vllus pro ſua dabitur ab adverſario.

NOSTRÆ propoſitionis 10.
veritas ex communi omnium Theologorum ſenſu depromitur. Patienter ſuſtine, qui legis, quia tibi numerum ſexaginta quinque propono; nèc vllus eſt, qui affirmativam noſtræ quæſtionis partẽ, vel inſinuet leviter; nequè á Theologo noſtro notatore dabitur. Et ſi nonnullorum Canoniſtarum nomina inſerta videas, aùt notes, ſcitò, Caietanum tom. 1. Opuſc. tract. 1. qui eſt de Comparatione authoritatis Papæ, & Concilij, c. 1. initio, ſic dixiſſe: *Et nê quis putet ponere me falcem in meſſem alienam, præmitto, quòd quia authoritas Papæ immediatè eſt à Deo, & revelata in Sacra Scriptura, & authoritas Eccleſiæ vniverſalis immediatè dicitur eſſe à Deo,*

Caietan.

Deo, vt Conſtantienſe Concilium declaravit; ideô materia iſta primò, & principaliter eſt Theologorum, quorum eſt Sacram Scripturam, & Divina opera ſcrutari: Secundariò autem, inquantûm, ſcilicèt, eſt in Sacris Canonibus declarata, ad Canoniſtas ſpectat. Et ſtatim: *Oportet ergó virum docilèm vtroſque, Theologos, & Canoniſtas, in re hac perſpicere, &c.*

In hac quæſtione audiédi Canoniſtæ.

11. Et vt ſtatim conſtet eſſe verum, meam concluſionem omnium eſſe Theologorum, antè alios propono Sapientiſſimum Cardinalem Bellarmin. qui to. 1. lib. 4. de Poteſt. Roman. Pontif. c. 2. §. *Videntur*; poſtquàm docuit, Pontificem non poſſe definire aliquid hæreticum â tota Eccleſia credendum, & Doctores retulit, proſequitur ſic: *Videntur quidém hi authores aliquo modo inter ſe diſſentire; quia quidam illorum dicunt, Pontificem non poſſe errare ſi maturê procedat, & Concilium audiat aliorum Paſtorum. Alij dicũt, Pontificem etiam ſolum nullo modo errare poſſe: Sed re vera non diſſident inter ſe; nam poſteriores nõ volunt negare, quin teneatur Pontifex maturé procedere, & conſulere viros doctos; ſed ſolúm dicere volunt, ipſam infallibilitatem non eſſe in Cœtu Conſiliariorum, vel in Concilio Epiſcoporum, ſed in ſolo Pontifice: Sicùt è contrario, priores non volunt ponere infallibilitatem in Conſiliarijs, ſed in ſolo Pontifice: Verûm explicare volunt, Pontificem debere facere, quod in ſe eſt, conſulendo viros doctos, & peritos rei, de qua agitur.* Et immediaté ſic: *Si quis autem peteret:* An Pontifex erraret, ſi temerê definiret? *Sinê dubio prædicti authores omnes reſponderent, non poſſe fieri, vt Pontifex temerê definiat: Qui enim promiſit finem, ſinè dubio promiſit & media, quæ ad eum finem obtinendum neceſſaria ſunt. Parùm autem prodeſſet ſcire, Pontificem non erraturum, quandò non temerè definit, niſi etiam ſciremus non permiſſuram Dei providẽtiam, vt ille temerè definiat.* Hucuſquè Bellarminus; á quo te edoctum vides, penés quid ſit in hac re diſſidium Theologorum; & ab omnibus illis ſinê dubio affirmandum, cûm ventum fuerit ad quæſtionem de facto: *Non poſſe fieri, vt Pontifex definiat temerè*; quod ipſe idem explicat luculenter. Verum ergò eſt noſtram propoſitionẽ eſſe omnium Theologorum. Iterûm expreſſê repetit ſententiam Bellarmin. lib. 1. de Concil. & Eccl. c. 11. ſic: *Etſi verô Summus Pontifex Iudex eſt vice Chriſti*

Bellarmi.

omnium controverſiarum, cuique obtemperare debet fraternitas vniverſa, vt Cyprianus loquitur, tamen non debet Pontifex in controverſijs Fidei diiudicandis, aût ſolo ſuo iudicio fidere, aût expectare Divinā Revelationem; ſed adhibere diligentiam, quantam res tanta poſtulat; & ordinaria media: Et tûm demúm expectare aſſiſtentiam Spiritus Sancti, & directionem Divinam.

12\. Prudentiſſimus, Sapientiſſimus, & mihi ſemper colendiſſimus. P. Franciſcus Suarius, diſp. 5. de Fide, ſect. 8. num. 11. ſic: *In ſecundo argumento petitur, quam diligentiam debeat Pontifex adhibere ad definiendum, quandô Concilium Generale non congregat? Ad quod breviter reſpondeo, aliquam ſinè dubio eſſe neceſſariam; quia Deus non vult, vt homines temerè iudicent, vel gubernent.* Et ſtatim: *Solet autem quæri; quid ſit futurum, ſi Pontifex ſinè præmiſſa diligentia definiat? Aliqui dicunt, poſſe tûnc Pontificem errare, & Eccleſiam tùnc non aſſentiri: Sed hoc periculoſum eſt; quia Eccleſiæ non poterit conſtare, an Pontifex adhibuerit ſufficientem diligentiam, néc nè: Et ideò meliùs, vt exiſtimo, reſpondetur non admittendo caſum: Nam Spiritus S. qui regit Eccleſiam non permitteret Pontifici tam imprudenter definire, & ideô, quotiés abſoluté definit, credendum eſt ſufficientem diligentiam præmiſiſſe.* Ecce Sapientiſſimum Theologum non admittentem caſum, quo Summus Pontifex definiat nō præmiſſa debita examinis diligentia. Suarius.

13\. P. Iacobus Granado Controver. 1. de Fide, tract. 7. diſp. 2. ſect. 2. num. 13. poſtquám neceſſitatem diligentiæ, & prædicti examinis, explicat, addit: *Et ſi roget aliquis: An iſta propoſitio conditionata veritatem habeat: Si Pontifex aliquādò definiret abſquè debito examine, poſſet errare? Ego ſanè eam abſolutê non concederem: Sed cùm hypotheſis ſit impoſſibilis, dicerem, ex illa inferri vtrumque cōtradictorium; ſcilicét, poſſe errare, & non poſſe errare, &c.* Et proſequitur idipſum magis declarans. Ecce hunc authorem non ſolûm docentem, impoſſibilem eſſe caſum definiendi ſinê examine, ſed id, vt rem certiſſimam, ſupponentem. Granad.

14\. Dominicus Bañez, de Fide, q. 1 art. 10. § *Ad 4. & deinceps*, exactiſſimé noſtram proponit veritatem. Et poſtquâm ſibi obijcit, Summum Pontif. habiturum Spiritus Sācti aſſiſtentiam, quamvis examen negligat, proſequitur: *Sed hæc ſententia non videtur te-* Bañez.

tenenda: Primô; quia aſſiſtētia Spiritus Sancti non eſt conceſſa Petro, & Succeſſoribus ſimúl per immediatam illuminationem ſicût Authoribus Sacræ Scripturæ aſſitit Spiritus S. aliâs Definitio Pontificis eſſet Sacra Scriptura, ſi immediaté haberetur ex Revelatione Spiritus Sancti facta Pontifici. Dicendum ergó videtur, quôd requiratur diligens inquiſitio, vt Pontifex poſteà definiat, quid ſit certum ſecundúm Fidem. Hoc probat conſuetudine ipſa Eccleſiæ, & addit: *Quód ſi quis dicat, hoc ita fieri, quia præceptum eſt de adhibenda diligentia; non quia ſimpliciter ſit neceſſaria; in contrarium eſt: Quia tale præceptum non aliundè poteſt colligi, niſi quia aliâs Pontifex poneret ſe periculo errandi, niſi talem diligentiam adhiberet: Etenim, ſi nulla poſita induſtria, nequè Concilium, nequé Pontifex errare poſſent, non eſſet temerarium non adhibere talem diligentiam; nequè eſſet vndê colligeretur præceptum illam adhibendi. Dicimus ergô ad 4. argumentum, quód Papa, & Concilium, non poſſunt relinquere huiuſmodi diligentiam, nequè relinquēt illam vnquám, cûm res Fidei definire parant: Et hoc eſt tàm certum, quâm certum eſt non poſſe Concilium, & Pontificem errare in definiendis rebus Fidei; nam qui conceſſit infallibilitatem finis, conceſſit etiam infallibilitatem mediorum, quæ neceſſaria ſunt ad finem. Prætereâ: Si hanc certitudinem non haberemus, facilè poſſent hæretici Definitiones Pontificum, & Conciliorum calumniari, dicentes, non adhibitam fuiſſe diligentiam neceſſariam, nequè Revelationem factam eſſe à Deo immediatè circâ tales Definitiones.* Et poſteâ, ſequenti §. eandem inſequitur doctrinā, & ait: *Habemus ergó, quòd hæc conditionalis vera eſt*: Si Papa non adhibuerit ſufficientem diligentiam ad definiendas res Fidei, errare poterit: *Sed antecedens eſt impoſſibile ſuppoſita Evangelica Doctrina, & ideò non eſt admittendum.* Et ſtatim ſic: *Pro ſtatu Eccleſiæ Militātis non admittitur, quód Summus Pontifex non adhibeat ſufficientem diligentiam antê Definitionem veritatis Fidei.* Habes ex hoc Doctore luculenter explicatam impoſſibilitatem in Summo Pontifice definiendi res Fidei ſinè debito examine; & talem impoſſibilitatem inniti maximê Evāgelicæ Doctrinæ ſuppoſitioni. Sed id præcipuê núnc rogo, vt, ſcilicèt, notare incipias periculum ſcandali hæreticis dandi, ſi pronuntiemus aliter.

Emi-

15. Eminentiſſ. Cardinalis de Lugo, diſput. 1. de Fide, ſect. 13. §. 1. á num. 276. arguit ſic: *Si Eccleſia habet infallibilem aſſiſtentiam Spiritus Sancti, vt non erret in his, quæ definit & proponit credenda de Fide, ſuperflua eſt inquiſitio, & diligentia, quæ antè Definitionem ſcrutatur Scripturas, & Traditiones ad videndum, an id, quod vult proponere ſit revelatum à Deo.* Sed huic argumento dicit: *Aliqui dicunt, ſivê diligentia, & conſultatio præmittatur, ſivè non, Pontificẽ Summum errare non poſſe in Definitione; peccare tamen poſſe, ſi debitam diligentiam non adhibeat.* Non ſibi in tali doctrina complacet Lugus; & póſt alia, inquit: *Quandó veró Pontifex aliquid proponit, vel definit, licêt non poſſit falſum dogma proponere, præmittendum tamen eſt examen, & inquiſitio ſufficiens: Primô, nè Definitio limites conceſſos excedat: Nequè enim data eſt poteſtas, & infallibilitas hæc in qualibet materia, ſed in his, quæ ad Fidem ſpectant, vel eam concernunt. Oportet ergô examinare priùs, an ſit materia pertinens ad ſẽſum Scripturæ, vel an ſit materia extranea, quę ad Iudicium Eccleſiæ non ſpectet. Secũdô præmittitur examen, quia ſi Pontifex Summus, vel ſolus, vel cũ Concilio tentaret definire aliquod dogma falſum, pertineret ad providentiam Dei, ſi aliter non impediretur eius conatus, tollere eum é vita ad vitandam Eccleſiæ deceptionem: Meritò ergò, & prudenter præmittitur examen, né temerè intenta Definitione, Deus medijs acerbioribus eam impediat. Tertiò deniquè, & vniverſaliter, debet examen, & diligentia adhiberi, quia Dei aſſiſtentia promiſſa non abſtulit à Summo Pontifice obligationem, quam de iure naturæ habebat examinandi prudenter, quæ proponit Eccleſiæ: Sicût Deus confirmans aliquem in gratia non aufert ab eo obligationem ſervandi præcepta, & diligentiam adhibendi ad cognitionem obligationum, & ad vitanda pericula peccandi: Quia licêt confirmatio in gratia afferat providentiam, & aſſiſtentiam Dei, vt ille non peccet mortaliter; ad eandem providentiam Dei ſpectat, quòd homo ille ſatisfaciat toti ſuæ obligationi, quam, ſecluſa tali confirmatione, haberet. Ita Petrus, & eius Succeſſores confirmati ſunt in Fide ſaltem docenda, & tradenda: Hæc autem confirmatio non tollit obligationem examinandi, quæ proponenda ſunt; nam ſicût eſt obligatio naturalis examinandi, quæ credimus, an ſint ſufficienter pro-*

Lugus.

propoſita, & ideò confirmatio alicuius in Fide interna non tollit hanc obligationem examinis præcedentis; ſic eſt obligatio naturalis examinandi, quæ alijs credenda proponimus; & ideò confirmatio in Fide externa proponenda non aufert præcedentis examinis obligationem, ſed ſolùm affert providentiam Dei, vt non proponatur à Pontifice, niſi præcedente debito examine. Plura habes ex ſapienti hoc Cardinali, è quibus clariſſimè noſtrã depromas veritatem: Sed nota vltima eius verba, in quibus aſſerit, præſentem Dei providentiã facere, vt á Summo Pontifice non proponatur aliquid de Fide credendum, niſi prævio examine debito: Non igitur dabilis eſt caſus ſecundùm præſentem providentiam, quo ſinè debiti examinis præmiſſione Pôtifex Summus aliquid de Fide definiat.

16. Ioannes de Ripalda diſput. 8. de Fide, ſect. 2. Sequutus, vt ait, Cardinalem de Lugo, & eius verbis productis num. 22. & 23. ſic diſſerit num. 21. póſt ſtatutum Eccleſiam à temporibus Apoſtolorum nullis novis Revelationibus illuſtrari: *Quarè, ad aliquid decernendum de Fide conſulit priùs Sacras Scripturas, Traditiones Eccleſiæ, & doctrinam Patrum medio examine, & ſtudio Theologorum, & ſapientium, &c.* Et num. 22. ſic concludit: *Itaquè Pontifex nõ poteſt definire de Fide, quod priùs non conſtet ſaltem implicitè revelatum à Deo, atquè adeó, quin præcedat eius Revelationis examen: Quia aſſiſtentia Dei Pontifici Eccleſiæ promiſſa, nè poſſit errare in Definitione dogmatum Fidei, alligata eſt præviæ diligentiæ, & conſultationi, vt Canus, Bañez, & Granad. docent: Quaré Cardinalis de Lugo pronuntiat, &c.* (Ripalda.)

Melchior Canus notiſſimus pro hac noſtra veritate author eam optimé docuit, & eius verba dedimus ſuprà, nu. 7. Quem eandem repetentem latè & pulchrè, vide lib. 5. de Loc. c. 5. §. *Alter verò*, è quo nùnc id ſolûm delibabo, ſcilicèt, hæreticis afferre patrocinium, qui noſtræ oppoſitam docuerit doctrinam. *Ac ſi ſemel*, inquit, *hæreticis hanc licentiam permittimus, vt in quæſtionem vocent, nùm Eccleſiæ Iudices eam diligentiam, & curam exhibuerint, quæ opus erat, vt quæſtio via & ratione finiretur; ecquis adeó cæcus eſt, qui non videat, omnia môx Pontificum, Conciliorumquè Iudicia labefactari?* Et poſteâ: *Me quidêm iudice, abſurdum eſt ad finem* 17. Canus.

aliquem, niſi per conſentanea media perveniri. Si pro arbitrio, cura & diligentia in definiẽdis rebus Fidei, ponatur, nèc cæcum non videre docet Canus, Eccleſiæ Decreta, & Definitiones in præceps ire: Datamquè eſſe hæreticis licentiam in Fidei Definitionibus ab Eccleſia factis, dubitandi.

18. Ludovicus Caſpenſ. tom. 2. tract. 15. diſp. 2. ſect. 6. num. 68. proponit Communem in hac materia dubitandi rationem; & poſtquàm ſapientér docet, ſemel data Definitione, certiſſima Fide ei ſtãdum eſſe, proſequitur: *Nàm Deus, qui talem authoritatem contulit Sedi Apoſtolicæ, nequit permittere, vt ex negligentia inquiſitionis veritatis Pontifex aliquid falſó definiat: Aliter enim, cúm non conſtaret, an eſſet premiſſum debitum examen, dubitare prudenter poſſemus de infallibilitate Decreti, & per hoc redderetur inutilis, & vana, Definitio Sedis Apoſtolicæ.* Et pôſt inſequitur doctrinam, inquirens, in quo conſiſtat hæc non permiſſio Dei, vt Pontifex aliquid definiat falſó? Et ait: *Id provenire ex eo, quôd Deus permittere non poteſt, vt ſinê ſufficienti diligentia ad Definitionem rerum Fidei perveniatur.* Et non multis interiectis, dicit: *Quibus adde: Quavis ratione, via, decreverit Deus regere Papam definientem; eſſe obligationem præcepti Divini, vt ille, qui exercet officium definiendi præmittat idoneam diligentiã, né Definitionem temeré aggrediatur.* Vides doctrinam noſtram: Vides inconveniens ex oppoſita ſequuturum: Vides obligationem ex præcepto Divino, ſecundûm hunc authorem, debiti præmittendi examinis.

Caſpenſ.

Ioannes Lorinus in Cap. 15. Actuũ Apoſt. ad illa verba: *Cúm autem magna conquiſitio fieret;* poſtquám ſe alibi tractaſſe de neceſſitate huius diligentiæ, dicit, addit: *Summa eſt: A Pontifice maturé providendum; & conſultandos viros doctos: Cæterùm omnem infallibilitatem eſſe in ipſo ſolo: Nos autem certos eſſe, non permiſſurum Deum, qui hanc promiſit infallibilitatem Paſtori Eccleſiæ, vt hic vnquâm temerè definiat.* 19.

Lorinus.

Ioannes Malderus tom. 1. de Fide, q. 1. art. 10. diſp. 5. proponit commune argumentum; & poſtquâm reſpondit quæſtioni illi ex impoſſibili admiſſæ, de qua nobis ſermo non eſt, venit ad controverſiam de facto, & ait: *Vel potiùs dicendum: Pontificem ita per Dei providentiam dirigi, vt nunquâm, niſi adhibitis debitis* 20.

Malderus

itis

itis Conſiliarijs, & legitima premiſſa inquiſitione, definiat: Adeoquê non ſolùm veritatem ſemper definiat; ſed etiam legitimum modum eam definiendi obſervet.

21. Nicolaus Baldellus tom. 2. Theolog. moral. lib. 1. de Fide, diſp. 37. num. 8. ait ad rem noſtram, póſt alia: *Nequè eſt dubitandum, nê Pontifex temerè, & imprudenter definiat, vel præcipiat quandô præcipit, vel definit per ſe, ſolus, & extra Concilium; cûm maximè ſpectet ad Divinam providentiam, & ad aſſiſtentiam Spiritus Sancti, quam habet ſuper regimine ſuæ Eccleſiæ, vt non permittat omitti examen, & diligentias debitas, & procedi inconſideratè, & temerè ad res definiendas de Fide; vt notat Suar. & S. Thom. & Bañez.* Nota, Sanctum Thomam hanc noſtram etiam propoſuiſſe veritatem.

Baldellus

S.Thom.

22. Andreas Duvalius Pariſiéſ. in ſuo lib. de Suprema poteſt. Pontif. part. 2. q. 3. loquitur de Summi Pontificis infallibilitate, & ait: *Quod autem ſubiungit Richerius*: Vni alicui à Deo, aût á natura datum nô eſſe, vt ſolus ſapiat: *Reſpondeo: Summum Pontificem non ita ſapere, vt ſe ſolo abſquê vlla perquiſitione, & conſultatione aliquid poſſit definire: Debet itaquè in ſuis Definitionibus perquiſitione, & conſultatione cum viris peritis, ſemper vti: Non enim, vt eleganter docet Vincentius Lyrinenſ. lib. contra hæreſ. nova Fidei dogmata ſtatuit Eccleſia, ſed vetera eruit: Eruere autem eſt rem ex ſuis principijs indagare, & perquirere, quod maximê ſit, peritos adhibendo in conſilium, qui rem definiendam maturè conſiderent; idquê regulis á Chriſto Eccleſiæ relictis, Scriptura, Traditionibus, Conciliorum Definitionibus, Decretis Prædeceſſorum ſuorum, vnanimi Patrum conſenſu, & cæteris alijs, quæ brevitatis ergò omittimus, vtendo; nequê aliter; vt in confeſſo eſt apúd omnes, ei adeſt Spiritus Sanctus.* Nota, hunc authorem non ſolùm dixiſſe, Summum Pontificem non poſſe definire ſinè examine; & Spiritum Sanctum, nô, niſi præeunte examine, Sũmo Pontifici aſſiſtere, ſed id etiam apùd omnes eſſe in confeſſo, dixiſſe.

Duvalius

Lyrinéſ.

Franciſcus Sylvius Decanus Duacenſ. in ſuo lib. de Præcipu. controverſ. Fidei, lib. 4. q. 2. art. 8. Sic proponit commune argumentum: *Secundô: Pontifex poſſet in rebus Fidei definiendæ errare, ſi non adhiberet ſufficientem diligentiam: Spiritus S. enim non ita ei aſſiſtit per immediatam Revelationem illum illuminando, ſicùt* 23.

ſicût aſtitit Scriptoribus Sacris; ſed cûm ſit homo mortalis, & quidém non confirmatus in gratia, poteſt non adhibere diligentiam neceſſariam; ergô poteſt errare. Huic communi argumento ſic reſpondet: *Ad ſecundum dico, maiorem quidèm eſſe veram; ſed ſic, vt vtraque eius pars, tám antecedens, quàm conſequens, ſit impoſſibilis: Sicût etiam illæ propoſitiones veræ ſunt*: Si homo eſſet lapis non eſſet ſenſitivus: Si bos eſſet animal volatile poſſet volare; *quarum partes, tàm antecedentes, quám conſequentes, ſunt impoſſibiles. Ad veritatem namqué propoſitionis conditionalis non eſt neceſſê, quód aliqua eius pars ſit vera, ſed ſufficit, quòd conſequentia, quam importat ſit bona. Ad minorem reſpondeo eam negando: Quamvis enim Summus Pontifex ſit homo mortalis, & nequaquám in gratia confirmatus; poſita tamen Evangelij veritaté; ſuppoſitisqué Chriſti promiſſionibus, fieri non poteſt, quôd non adhibeat diligentiam neceſſariam, quandô definit quippiam de Fide tenendum. Deus, qui abſolutè promiſit finem haúd dubié promiſit etiam media, quæ ad eum conſequendum ſunt neceſſaria. Et certé niſi haberemus hanc certitudinem facilê poſſent eludi omnes Pontificum Definitiones dicentibus hæreticis, eos non adhibuiſſe ſufficientem diligentiam.* Hæc Sylvius: In quo nota etiam hæreticorum patrocinium ex oppoſito aſſerto.

Sylvius.

24. Gaſpar Hurtad. de Fide, diſp. 11. difficult. 15. §. *Objciunt*, proponit commune argumentum, & ait. *Reſpondemus admittendo, quôd conſideratio, & prudens diligentia ſit neceſſaria ad veritatem Definitionis, ſeû, vt in Definitione non erret. Negamus tamen non eſſe certum, Summum Pontificem eam non adhibiturum, quia Deus, qui aſſiſtit Pontifici in definiendo, etiam aſſiſtit, vt non definiat anté dictam diligentiam, adhibitam.*

Gaſpar Hurtad.

25. Ioannes Azor, tom. 2. Inſtitut. moral. part. 2. lib. 5. c. 5. poſtquâm egit de propoſitione illa conditionali, admiſſa per impoſſibile, ſcilicêt: *An ſi Pontifex definiret ſinê prævio examine, erraret?* Concludit: *Quidquid ſit, ſivé primã, ſivé ſecundam ſententiam ſequamur, dicere debemus, Spiritũ Sanctum non permiſſurum vnquàm, vt Papa quidquam de Fide definiat ſinè conſilio, & diligentia debita: Qui promiſit ſe ei præſentem affuturum nè erraret in Fide, promiſiſſe quoqué intelligitur ſe ei daturũ omnia neceſſaria ad definiendum res Fidei.*

Azorius

26. Ludovicus Carbone in Sum-

Carbone

Sum.tom.3.lib.1.c. 23. inquit: *Sextum dictum: Si Pontifex ſinè diſcuſſione tentaret aliquid decernere, poſſet errare: Et ſi id faceret, graviter peccaret. Quòd errare poſſet, patet: Quia, vt communiter docetur, Divinus Spiritus non aſſiſtit Pontifici, niſi humanam adhibeat in definiendo diligentiam, vt Apoſtoli in ſuo Concilio fecerunt.*

27. Caſtrus Palaus, tom.1. Sum. tract.4 diſp.1.punc.5.§.2.num. 12. poſtquâm rem defendit, adhùc ex admiſſa ſuppoſitione omiſſionis examinis, addit: *Secundò reſponderi poteſt cum Bañez, & Valent. ſupra, admittendo neceſſariam eſſe hanc humanam diligentiam, & inveſtigationem veritatis, vt Pontifex verum definiat: Negamus tamen indè inferri, poſſe aliquandò falſitatem definire: Quia negamus, poſſe, ſi definiturus eſt, hanc diligentiam, ſeù inquiſitionem omittere: Atquè adeò eâdem certitudine, quâ credi debet, Pontificem non poſſe errare in Definitione Fidei, debet credi non poſſe omittere debitam diligentiam ad hanc præſtandam Definitionem; ſiquidêm eſt medium neceſſarium ad illam. Quarè, cùm Chriſtus Dominus promiſit Petro, & eius Succeſſoribus Divini Spiritus aſſiſtentiam ad veritatem pronuntiandam; conſequenter promiſit aſſiſtere medijs ad illud neceſſarijs: Sicùt ſi promiſiſſet, te plures fructus ex vinea collecturũ modo ordinario, conſequenter promiſit aeris temperiem, & reliqua, vndè ortum habent.*

Caſtrus Palaus.

Eandem doctrinam, & eodem ipſo exemplo, explicat Gregor. de Valent. vt â Caſtro citatur. Et iterûm, & eodẽ modo, tom. 3. q. 1. punc.7.q.6.§. *Húc accedit.* & q.7. 28.

Valentia.

Petrus de Aragon, de Fide, q.1.art.10.tract. de Sum. Pontif. in dub.2. concluſ.2. ait: *Id quod diximus in ſuperiori concluſione, Papam ſcilicèt non poſſe errare, eſt intelligendum, dummodò adhibeat ſufficientem diligentiam pro qualitate quæſtionis: Itaquè, iſta conditionalis eſt vera:* Si Papa definiat nõ adhibita diligẽtia ſufficienti pro qualitate queſtionis, poteſt errare: *Quæ concluſio ab omnibus conceditur.* Eam probat communibus argumentis, & proſequitur: *Sed obijciet aliquis: Nam ex hoc ſequi videtur, Decreta omnium Summorum Pontificum eſſe dubia & incerta, ſiquidêm nullo modo certi eſſe poſſemus, vtrum illa edita fuerint ſufficienti adhibita diligentia.* Et reſpõdet: *Pro hoc ſit tertia concluſio. Quotieſcunquè Summus Pontifex definit aliquid de Fide, & id proponit toti Eccleſiæ credendum pro certo tenẽdum eſt, illum* 29.

Aragon.

adhibuiſſe ſufficientem diligentiam;& ratio eſt: Quia Deus, ad quem ſpectat aſſiſtere Summis Pontificibus, nè illis errantibus Eccleſia erret, nunquâm permittet, illos aliquid definire non adhibita diligentia.

30. Adamus Tannerus, de Fide, diſput. 1. q. 4. dub. 6. poſtquàm â num. 255. noſtram ſtatuit veritatem, num. 258. ſic: *Quomodô cum ea obligatione adhibendi diligentiam conſiſtat abſoluta infallibilitas definitionis, duplex eſt modus explicandi.* Ponit primum; & num. 259. addit: *Secundus explicandi modus eſt, vt dicamus; fieri nunquâm poſſe, vt Pontifex publicé definiat aliquid in dubia Religionis cauſa ſinê debita diligentia. Approbat etiã hunc modum Gregor. de Valent. & determinatè aſſerũt Bellarmin. & Bañez, locis citatis, qui proindé, licét hypotheticam illam concedant:* Si Pontifex ſiné debita diligentia definiat, infallibiliter non definit; *nunquàm tamèn idcircó concedunt antecedens: Id quod ſimiliter dici poteſt de Sylveſtro;* [quem vide in Sum. verbo *Concilium*, & verbo *Fides.*] *ac præſertim de Cano locis citat. Qui ita ſe ipſum ſatis aperté declarat. Atqué hic modus rem explicandi, vt hæreticorum calumnijs minûs obnoxius, ita etiam commodior, & probabilior eſt.* Nota, oppoſitam exiſtimationem hæreticis afferre ſuffragium.

Tanner.

Sylveſter.

Franciſcus á Caſtillo, diſp. 16. de Poteſt. Papæ, q. 6. num. 20. poſtquâm obligationem inquiſitionis, & conſultationis ad definiendum de Fide, ſtatuit, ſic ait: *Si adhûc vrgeas; non eſſe de Fide, quôd Papa ſolus* (hoc eſt, extra Concilium) *fecerit iſtam diligentiam; reſpondetur: Non magis, aût minùs hoc pertinere ad Fidem dũ Papa definiat extra Cõcilium, aût in Concilio, dúm Papa ſit, qui definiat: Eſſet tamen temerarium, aut erroneum, vel ſaltem errori proximum, dicere, quòd ſivè in Concilio, ſivê extra Concilium Papa definiat aliquid, hoc faciat abſquè præcedenti ſufficienti diligentia.* Et poſteâ, num. 21. conditionalem illam: *Si Pontifex non facta diligentia definiret, &c.* Solúm ex impoſſibili, vel per impoſſibile, admittit. Nota tamen, quibus cenſuris dignos exiſtimet hic author, qui dixerint, dabilem eſſe caſum, ſeù poſſibile eſſe de facto, Summum Pontificem definire non præmiſſo debito examine, & conſultatione. 31.

Caſtillo.

Vincentius Regius, Societatis Ieſu, in Elucidatio. Evangeli part. 3. lib. 5. c. 11. theor. 5. á num. 17. vſquê ad 21. ſic: *Poſtremó: Sit tertia aſſertio, qua affir-* 32.

Vincent. Regi.

affirmamus, conſtare ex Sacris Literis, & perpetua Eccleſiæ Traditione, atquè adeò ex ſuavi gubernandi ratione, qua Chriſtus ſuam Eccleſiam abſquè vllis ordinarijs miraculis, quæ viſibilia ſunt, regit; Summum Pontificem non debere ſinè conſilio prudentum virorum, qui exercitatos habent ſenſus in Lege Domini, Eccleſias adminiſtrare, & difficiles, atquè obſcuras quæſtiones, illas præſertim, quarum determinatio vniverſum Orbem obligent, conſtituere. Nêc videtur difficile id oſtendere, cûm & Deuter. 17. legamus, Supremum Iudicem habuiſſe ſecum Sacerdotes Levitici generis, quorum opera in iudicando adiuvabatur. Et Actor. 15. cum Petro Chriſti Vicario Iacobum, & Ioannem, & alios ſeniores fuiſſe congregatos, conſtat, vt diſceptarent difficultatem illam, quæ circà Legalia fuerat excitata; vt nihil interim dicam de argumentis, quæ peti poſſent, &c. Et num. 18. ſequenti, ſic: *Itaquê Summis Pontificibus infallibilitatem hac ratione ſuaviſſimê Spiritus S. impartitur in ijs, quæ iudicialiter de Religione decernunt, & toti Orbi ex Cathedra ad credendum, & obſervandum proponunt, nullo intercedente miraculo: Incitat illos primùm, vt adhibeant in conſilium ſuum viros, qui rem diligenter expendant, &c.* Et num. 19. totam proponit, & ſequitur, eius verbis productis, Bellarmini mentem, de qua nos ſupra, num. 11.

Antoninus Diana, tom. 11. tract. 2. de Infallibilit. Decretor. Roman. Pontif. reſol. 3. obijcit ſibi commune argumentum, & ait: *Ad ſecundum argumentum reſpondeo primò: Non eſſe timendum, quòd Papa definiat aliquid ſivê in Concilio, ſivê extra Concilium, abſquê ſufficienti diligentia, quoniam qui promiſit Petro, & Succeſſoribus eius aſſiſtentiam Spiritus Sancti ad definiendum, promiſit media, id eſt, inquiſitionem veritatis, & quôd faciet illam diligentiam, quæ ſufficiat: Sicút ſi promitteret Deus vbertatem ſegetum, promitteret etiam curam agricolarum circà cultum terræ, &c.* Et poſteâ, reſolut. 5. vbi de hac materia iterûm illi occurrit diſputatio, proponit in fine mentem Suarij non admittentis caſum de omiſſione examinis, vt vidimus ſupra, nu. 12. & ait Diana: *Ita Suarez, & ego.* 33.

Diana.

Balduinus Iunnius, Ordinis S. Franciſci, in Manua. Theolog. lib. 12. qui eſt de Fide, c. 5. de Romano Pontif. in ſexto dogmate, ſic: *Extrà omnem cõtroverſiam eſt, Põtificem in vnaquaque re decernenda, ar-* 34.

Balduin. Iunni.

argumentis his, vel teſtimonijs, vti oportere, ex quibus veritas, quam determinaturus eſt, pro ratione materiæ poſſit colligi quàm certiſſimé. Patet ex ipſius Pontificis officio; quod eſt non nova Fidei dogmata conſtituere, ſed eruere vetera; quam ad rem inquiſitione aliqua pro rei ſubiectæ natura opus eſt. Deindè etiam patet ex perpetuo vſu Pontificum iam vſquê ab Apoſtolo Petro, qui ſanè Controverſiam de ceſſatione Legalium, non niſi facta priûs magna inquiſitione, in Concilio Hieroſolymitano conſtituit.

35. Illuſtriſſ. Franciſcus Araujo Epiſcop. Segob. 2. 2. q. 1. de Pontif. art. 10. dub. 3. num. 14. reſpondet ad commune argum. Et poſtquám loquutus eſt de neceſſitate præcepti, & de neceſſitate medij ad adhibendam diligentiam, ſubdit: *Sed oppoſitæ ſententiæ tenenti, vtroque modo eſſe hanc præviam conſultationem neceſſariam ad veritatis indefectibilem Definitionem ſalvandam, ſubſcribo propter tria: Tùm quia præceptum eſt non temeré audendi ad cauſas graviores, ſcilicét Fidei, ac Religionis Chriſtianæ, definiendas: Si autem eas ſinè prævia conſultatione, definiendi infallibiliter haberet Pontifex authoritatem, non temerê auderet ſiné illa; ergô. Tûm etiam, quia Deus ſecundùm ordinariam legem dat finem, & media neceſſaria ad finem: Dat quoqué formam dependentem à proprijs diſpoſitionibus: Sed iſtæ præviæ conſultationes ſunt media, ac diſpoſitiones ad veritatem definiendam ſecundûm ordinariam legem, quâ Deus voluit ſuam Eccleſiam gubernari; ergò contulit Pontificibus poteſtatem definiendi dependenter ab illis. Tûm denique: Quoniam Summi Pontifices, etſi ſint Succeſſores Petri in authoritate paſtorali docendi, aut definiendi, non tamen in modo habendi illam: Quia non ſunt Apoſtoli, vel miniſtri accipientes Revelationes immediaté à Deo; ſed mediantibus ſtudio, labore, ac Doctorum, & Regularum Fidei conſultatione; igitur ſiné illis non aderit infallibilis Revelatio veri.*

Araujo.

P. Bordonus, in Tribunal. c. 5. q. 25. num. 10. quem etiam citat Diana ſupra; ſic: *An Papæ procedenti de facto ad definiendum controverſiam Fidei ſiné conſultatione, credendum ſit, & definitum pro Fide habendum? Reſpondetur negativè: Quia non procedit vt Papa, & vt Iudex Supremus, ſed potiûs tanquám perſona privata, ſeû vt Doctor ſuam proferens ſententiam; ergò eius ſententia, cùm ſit privati hominis, & non Legiſlatoris, non obligat* 36.

Bordon⁹.

gat ad credendum ex præcepto Fidei. Confirmatur: Quia huic ſententiæ poteſt ſubeſſe falſum, cùm non nitatur aſſiſtentia Spiritus Sancti, qui Summo Pontifici túnc aſſiſtit, quandó procedit legitimé cum debitis circunſtantijs.

37. Dominicus Gravina, 2.p.4. tom.q.1.art.vnico, in reſponſ. ad 4. argum. noſtram proponit veritatem, & probat ex teſtimonijs S.Thomæ, & aſſerit: *Et in propoſito, oculi in Capite Supremi Iudicis ſunt ſapientes, & Doctores, quos conſulit Pontifex, &c.* Et q.2.art. 1. in reſponſ. ad 4. claſſim ex rationibus, §. *Ad quartum*, ait: *Ad quartum, data illa hypotheſi amiſſionis diligentiæ in definiendo, ex hypotheſi ſequeretur: At qui de infallibilitate Definitionis Fidei á Pontifice præſtanda certos fideles reddidit, de medijs quoquè certificavit. Sed ſunt qui dicunt, etiam ſi nullam diligentiam adhibeat, adhúc divinitûs illuſtrari, & ſolùm peccare cōtra prudentiam non adhibendo conſilium. Sed non oportet redigi in has anguſtias.* Quod ſtatim probat exemplis, & Doctoribus, & hac ratione: *Et nê calumniæ pateant Decreta, &c.* Et §. *Ad octavum*, ait: *Ad octavum: Media ſunt neceſſaria, quia Spiritus S. hac lege aſſiſtit, ſi conſultationes præmittantur, vt patet ex forma Definitionum Apoſtolicæ Sedis: Et non eſt inconveniens, hominem illuſtratum humana apponere media, vt adhibitis diligentijs elevetur mens Pontificis ad iudicialem Definitionem ſinè errore faciendam: Etiam in Sacramentis datur divinitùs gratia, & voluit Deus aſſumere miniſtri intentionem, &c.* Et ſtatim: *Et ſi Papa definiens non ſit profeſſione Theologus, ſed Iuriſta; Iuriſtas, & Theologos ſibi ſubijcit: Elevatur enim, præmiſſa diligētia, & conſultatione, vt dogmata definiat á Spiritu S. directus; & ex vi muneris Pontificalis, non ſcientiæ, captivat omnem intellectum in obſequium Chriſti.* Et art. 8. in concluſione idem repetit, docens, ſivè ordinaria, ſivè extraordinaria & abſoluta poteſtate vtatur Pontifex, diligentiam, & conſultationem neceſſariam eſſe; & concludit: *Licêt enim Pontifex á vinculis legis humanæ eximatur, non tamen â iuris Divini, & naturalis, legibus abſolvitur, quæ neceſſariô in quocunque Iudicio intrinſecê conſultationem, & diſcuſſionem terminandæ cauſæ involvunt. Tantò ergo fortiûs conſilium requiritur in deciſſione cauſarum Fidei, quantó cæteras cauſas, atquê Iudicia antecellit: Vndé C. Apoſtolicæ* 35.

Gravina.

q. 9. dicitur: Apoſtolicæ Sedis ſententia ſemper conſilij moderatione concipitur; patientiæ maturitate decoquitur, & deliberationis gravitate profertur, &c. Quod magis ibidem explicat in ſolutione ad primam obiectionem. Et art. 9. noſtram veritatem ex profeſſo docet: Et poſtquám diſtinguit duplex genus promiſſionum; aliud, ſcilicét, abſolutarum; conditionalium aliud; affirmat, promiſſionem factam Pontifici de infallibilitate, eſſe ex conditionatis, in hunc modum: *Ita, & in noſtro propoſito: Cùm Deus loquatur per Eccleſiam, ſeú Romanum Pontif. ſuam operam præſtant, vt eleventur á Deo principali agente. Elevavit autem Iudicium Eccleſiæ, vt eſſet infallibilis authoritatis in materia Fidei, non tamen voluit immediatê hunc effectum producere, niſi quæ ad Iudicium prærrequiruntur tanquâm media, præmitterentur, videlicèt, conſultativa, electiva; pôſt quæ indicativa ſequatur. Undê, & præmiſſa eâdem conſultatione Petrus definivit Legalium Controverſiam, dicens: Viſum eſt Spiritui Sancto, & nobis.* Et ſtatim proſequitur: *Non tamen ab inferioribus in controverſiam vocandum eſt; an fuerit diligentia exhibita; ſed ſimpliciter Pontifici definienti aſſentiendum eſt: Magnum eſſet fluctuationis periculum, ſi hæc in dubium vocarentur. Propoſito ergò ad credendum Decreto á Pontifice, vt ex Cathedra loquente, ſubintelligitur, & præſupponitur, quod in ſe eſt præſtitiſſe, vt non opus ſit ad extraordinaria auxilia confugere, dicendo, Deum ſupplere negligentias, & eiuſmodi: Non ſecús ac ſuppleri negatur miniſtrorum intentio, ſi omiſſa ſit in collatione Sacramentorum: Sed ſicùt Deus aſſiſtit Sacramento ſuo humana intentione concurrente, ſinè qua irritum eſſet Sacramentum; ita & in propoſito noſtro. Providet autem Deus, nè aliquid prætermittatur, quod ad verũ, rectumqué Iudicium eſſet neceſſarium, né in dubitationem ſemel evocata Iudicum diligentia, aliud Iudicium; & examen, petentibus refractarijs, relinquatur.* Hucuſquê Gravina; cuius mentem latê propoſui, quia ex ea plura elucent ad præſentis quæſtionis plenam intelligentiam, neceſſaria.

38. Cardinalis Ioann. á Turrecrem. lib. 2. Sum. c. 112. in reſponſ. ad 6. poſtquàm explicuerat, Pontificem vt talem, & in Iudicio proferentem; errare non poſſe in rebus Fidei, addit: *Super quod dicit Archidiacon. Cautè dicit:* Apoſtolicæ Sedis: *Sedis autem Apo-*

Turrecrem.

Archidia.

Apoſtolicæ Sanctiones, ſivé ſententia in Iudicio prolata à Romano Pontif. intelligitur, non quæ occultê, malitioſé, aût inconſultè per ſolum Romanum Pontificem, aût etiam quæ per ipſum cum paucis ſibi faventibus, alijs in fraudem contemptis, ſivé non vocatis ad partem, profertur: Sed quæ â Romano Pontifice, qui maturo, & gravi virorum ſapientum, & maximé Dominorum Cardinalium primo conſilio digeſta, & maturata, ſancitur, & profertur: Nam, vt ait Albertus Magn. in quæſtione de iuſtitia, & legibus habentibus authoritatem, ſecundùm conſulta ſapientum eſt determinare, & interpretari, vel exponere; & quod ita fit in rebus arduis, dicitur ab Apoſtolica Sede emanare. Et paulò pôſt: *Quibus omnibus conſideratis, videlicét, infallibilitate Divinæ promiſſionis, efficacia orationis Chriſti; meritorum affluentia Beatiſſimi Apoſtoli Petri, & maturitate conſilij, quod in huiuſmodi arduis materijs, quæ Fidem tangunt, cum Dominis Cardinalibus, & alijs doctis Patribus Romanus Pontifex ſemper habet; ſinê dubio tenendum eſt hoc, quod de Apoſtolicæ Sedis Iudicio actum eſt; videlicêt; quod in his, quę Fidei ſunt, deficere non poſſit.* In his Turrecrem. verbis ſolûm oportet advertere id, quod Gravina, ſupra adductus, num. antecedenti, etiam notavit; videlicêt, verba illa, quæ ex Archidiac. profert, non habere ſenſum de facto, ſeû de poſſibili; cûm dici non debeat, aliquid ab Apoſtolica Sede emanare malitioſè, vel incōſultè: Sed ſenſus eſt: *Si, per impoſſibile, tale quid emanaret, dicendum eſſe, id nullatenûs Sedis Apoſtolicę eſſe Sanctionem*; quod notant Archidiac. & Turrecrem. vt meliûs conditiones, & media, quæ requiruntur ad hoc, vt aliquid dicatur â Sede Apoſtolica emanare, explicent: Sicût Apoſtolus Paulus, vt meliùs firmitatem explicet Catholicæ & Evangelicæ veritatis, ad Galat. 1. ait: *Sed licêt nos, aût Angelus de cœlo Evangelizet vobis, præterquàm quod Evangelizavimus vobis, anathema ſit*: Quamvis certiſſimum eſt, impoſſibile eſſe ê cœlo aliquid contra Evangelicam veritatem prodire, ſeù ab Angelo bono doceri.

Albert. Magn.

Paulus.

Abrahamus Bzobius in ſuo Pontif. Roman. c. 14. agit de infallibilitate Summi Pontif. & citans num. 20. Sylveſtrum, Prierium, & Ioannem Tezeli. ait: *Iudicium Papæ in his, quę ſunt Fidei, & ad humanam ſalutem neceſſaria, de eis ſententiando errare non poteſt. Et Papa,* 39.

Bzobius. Prierius. Tezelius.

Papa, vt Caput, id eſt, ſi vtatur auxilio membrorum, & faciat bona Fide, quod in ſe eſt, quo intelligat veritatem, de Fide & moribus decernendo, errare nequit.

40. Stapletonius, tom. 1. part. 1. controv. 3. de Primario ſubiecto poteſt. Eccleſiaſt. q. 4. §. *Non fruſtrà*, defendit Conciliorum vtilitatem, quamvis ſinè eis Summus Pōtifex poſſit definire, & dat rationem: *Quia decernit*, inquit, *non propheticé, ſed diſcurſivé, & humano modo, ideoquè inquiſitione opus habet.*

Stapleto.

41. Directorium Inquiſit. part. 2. de hæret. pravit. q. 2. comment. 27. §. *Sit tertia regula*, ait: *Si Sedes Apoſtolica, Summusvê Romanus Pontifex maturo conſilio quippiam definiat tanquàm ad Fidem ſpectans, id Catholica veritas cenſenda eſt.* Nota cōditionem, ad hoc vt aliquid, quod à Pontifice definitur, ſit cenſenda veritas Catholica, ſcilicèt; *maturo cōſilio.*

Direct. Inquiſ.

42. Albertinus, de agnoſcendis aſſertion. Catholi. q. 9. in fine; loquitur de obligatione adhibendi diligentiam ad res Fidei definiendas, & addit: *Ex quo oſtenditur, quód Papa ſemper debet habere penès ſe viros eminentis ſcientiæ, qui deciſſioni talium cauſarum intendant, quibus Eccleſia ad ſui regimen permaximè dignoſcitur indigere.*

Albertin.

Cardinalis Dominicus Tuſcus, tom. 6. lit. P. concluſ. 79. inquit: *Non poteſt Papa ardua ſolus explicare.* 43.

Tuſcus.

Proſper Farinac. tract. de hæreſ. q. 186. §. 1. num. 3. de noſtra loquens Controverſia, dicit: *Qua in re vide omninô Ioannem Azor Ieſuitam in Sum. part. 2 lib. 5. c. 5. verſ. Tertiò quæritur, vbi propoſita quæſtione: Vtrum Papa in definiendis rebus Fidei debitam diligentiam adhibere debeat aliorum doctorum hominum, &c.* Et ponit, & ſequitur Azorij mentem, quam nos ſuprà iam protulimus num. 25. 44.

Farinaci.

Corduba, lib. 4. Quęſtionar. q. 1. propoſit. 10. §. *Secunda limitatio eſt*; poſtquàm errare non poſſe Papam ſtatuit; & explicat, hoc non eſſe intelligendum, ſi vt perſona particularis loquatur, ſic ait: *Secunda limitatio eſt, ſi vt Papa procedens facit, quod in ſe eſt, vt ait Sylveſt. Nam ſi non facit, errare poteſt. Sed quandò, vt Papa eſt, facit quod in ſe eſt? Reſpondeo: Quandó vtitur auxilio membrorum ſuorum; illorum maximê virorum, quos novit doctiores, & ſanctiores, & ad id ſufficientes, adeſſe; ſimûl, & inquiſitione diligenti ſinê notabili negligentia ipſe cum eis, aût per eos ſcrutatur* 45.

Cordubenſ.

Sa-

Sacram Scripturam, & Doctorum libros, Conciliorumquè Decreta, & Eccleſiæ conſuetudines, & Traditiones, &c. Et q. 3. ſæpê id repetit: Sed præcipuè, & clariùs, §. *Ad ſecundam confirmat.* & §. *Reſpondeo ad hanc replicam.*

46. S. Antonin. Florentin. 3. p. tit. 22. c. 3. poſtquâm in Summo Pontif. authoritatem iudicialem ſtatuit, addit: *Et ſi obijciatur contra hoc, quòd cûm Papa ſit ſingularis perſona potens peccare, & errare, & apud poteſtatem errantem non debet eſſe authoritas, contra quam nõ liceat opinari; reſpondendum: Quôd licêt Papa, vt ſingularis perſona, & proprio motu agẽs, poſſit errare; tamen Papa vtens conſilio, & requirens adiutorium vniverſalis Eccleſiæ, nõ poteſt errare.*

S. Antonin.

47. Clavis Pontificis, lib. 1. c. 10. num. 2. ſic: *Tenetur Pontifex præcepto Divino antequâm definiat propoſitionem toti Eccleſię promulgandam, prudenter, & diligenter diſcutere per viros ſapientes, non vt Iudices, ſed vt conſultores, quanta certitudine digna ſit propoſitio: Et facta ea præparatione per clavem ſcientiæ, ſupplet ſua aſſiſtentia Spiritus S. & manutenet, vt definiens errare non poſſit.*

Clavis Pontif.

48. Ioannes Viguerí. in Inſtitution. de virtut. Fidei, ver. 13. de Poteſt. condendi Symbolum Fidei, in fine, poſtquâm docuit, Papam vt perſonam privatam errare poſſe, non tamen ſi vt Papa eſt operetur; addit: *Papa autem operatur, & pronuntiat, vt Sũmus Pontifex, ſivè vt Papa, quandô obſervat ritum in Concilijs Apoſtolorum, & Summorum Pontificum Definitionibus obſervari ſolitum, vt putà, quandô vocat Concilium Seniorum, &c.*

Vigueri.

49. Cardinalis Staniſlaus Hoſius, tom. 1. c. 28. in fine: *Non eſt exiſtimãdum, quòd ſolus ſit Iulius, verbi g. aût Pius, qui decernat, vt errare tãquâm homo poſſit: Habet ille, ſicût Cyprianus loquitur, florentiſſimum Clerum ſecum vnâ præſidentem, ſingulari doctrina pręſtantem; de cuius conſilio, ſi quid gravioribus de rebus, præſertim de Fidei cauſis, decernit, labi & errare non poteſt.*

Hoſius.

50. Pineda in Eccleſiaſtem, c. 12. verſ. 11. propé finem, ſic: *Docet Salomon acquieſcendum penitûs, quandô ſententia data eſt à Summo Pontifice, adiuncto præſertim conſilio ſapientum.* Et ſanê locus ipſe, ę quo colligit Pineda, id â Salomone propoſitum, apertiſſimus videtur, & expreſſiſſimus. Eſt enim verſus 11. capitis 12. Eccleſiaſtes, vbi ita Salomon: *Verba ſapientium ſicût ſtimuli, & quaſi clavi in*

Pineda.

Eccleſiaſtes 12.

in altum defixi, quæ per Magiſtrorum conſilium data ſunt à Paſtore vno.

51. Didacus Stel. in Lucam, ad verba: *Ego pro te rogavi*, c. 22. loquitur de Summo Pontifice, & ait: *Sed inquantùm eſt Caput Eccleſiæ nullatenùs errare poteſt: Et tùnc eſt Caput Eccleſiæ, quandò facit, quod in ſe eſt, nempé cum conſilio Cardinalium, & doctiſſimorum virorum definiendo; vbi errare non poteſt.* Stella.

52. Henricus Lanzellot. doctiſſimus Auguſtinianus, in ſuo Opere, cui titulus: *Hæretticum quare?* Qui eſt de Primatu Papæ, ait: *Pontifex Romanus, ſivè cum Concilio, ſivè abſquê Concilio, ſuis adhibitis Doctoribus, aliquid definiat, errare non poteſt.* Nota conditionem: *Suis adhibitis Doctoribus.* Lãzellot.

53. Ludovic. Turrian. de Fide, diſp. 17. dub 5 agit de Canonizatione, & dicit: *Obſervanda eſt Eccleſiæ Romanæ conſuetudo, & vſus: Semper enim Eccleſia Romana prudenter, & diligenter in his procedit; ergó non poteſt errare: Sicût in rebus Fidei non poteſt errare, quia habet poteſtatẽ definiẽdi; & ſemper procedit prævio examine, & diſputatione eius veritatis, quæ definienda eſt.* Nota, impoſſibilitatem errandi in Summo Pontifice ortam à poteſtate, & à diligentia, examine, & diſputatione. Turrian.

54. Illuſtriſſ. D.D. Franciſc. de Soſa, in tract. pro Definitione Immaculatæ Concept. §. *Y ſi reſpondiere alguno*, inter alia, ſic differit: *Con lo qual ſe reſponde al argumento comun de los hereges, que afirman no ſon de Fê los Decretos de la Igleſia; porque para que el Concilio, ô el Papa no puedan errar, han de hazer primero lo que es en ſi en averiguaciõ de aquella verdad, conforme á la doctrina de los Apoſtoles en ſu primero Cõcilio, donde ſe dize:* Magna inquiſitione facta: *Y no es de Fé que eſta ſe hizo para difinir los dichos Decretos; y aſſi ſe puede dudar dellos. A lo qual reſpõde la verdadera Theologia, que por el miſmo caſo que ſe llega á la Difinicion, por el miſmo caſo ſe difine que hizo lo que es en ſi, por el fundamento dicho: Qui promiſit finem, promiſit media neceſſaria ad finem.* Soſa.

55. P. Ioſeph. Guarnizo in ſuo Memoriali pro Concept. §. 3. initio, ſic: *Para lo qual nóto, que aquel juizio prudente, aunque humano, y falible, y los fundamentos para êl, con que ſe diſpone, ò prepara cuerda y debidamente el Pontifice, ſon tan indiſpenſables para la Difinicion, que es impoſſible que ſe difina ſin ellos alguna controverſia; ó porque la aſſiſtencia del* Guarnizo.

del Eſpiritu Santo no eſtà prometida, quando inconſulta, è imprudentemente procedieſſe el Pontifice à difinir; ô lo que es verdad, &c.

56. Henricus Henriq. lib. 2. de Sacram. pœnit. c. 26. in gloſ. inquit: *Papa anté Definitionem Fidei præmittit humanas diligentias, quibus concluſio definita eſt certior.* Sentit ergò, omiſſis humanis diligentijs, cõcluſionem definitam non habere Fidei certitudinem.

Henriq.

57. Ægidius Auguſtinianus, lib. 3. de Præſervat. B. Virg. á peccato orig. q. 4. art. 5. §. 3. nu. 14. & 15. hanc noſtram veritatem ſtatuit; & inter alia, ait, de Eccleſia loquens: *Cûm veró ad diffiniendum ea dubia, quæ de novo excitantur, Theologorũ opera indigeat, &c.*

Ægidius.

58. Magiſt. Ferdinand. de Eſcalante, ex Ordine Sanctiſſ. Trinitatis, in Clypeo concionator. verbi Dei, lib. 1. qui eſt de ſubſtantia, & proprietate Sacræ Script. c. 6. ver. *Reſpondetur*, ſic ait: *Cúm à Summo Pontifice poſtulatur extrá Cõcilium Generale, quid tenendum ſit á fidelibus circâ aliquod dogma, de quo dubitatur, coràm Summo Pontifice per Theologos, & viros doctiſſimos res in quæſtionem vertitur: Factaqué ſufficienti inquiſitione Numen Divinum aſſiſtit, vt Pontifex eligat partem, quæ vera eſt.* Et paulô pòſt: *Ideó, aſſiſtentia Divini Numinis promiſſa eſt Pontifici, ſi hoc modo procedat.* Et c. 7. ver. *Deindê*, ſic: *Nequê Summus Pontifex, ſuppoſito quòd velit definire aliquid de Fide, illam diligentiam poteſt non præſtare.*

Eſcalãte.

P. Amicus, in Curſ. Theolog. t. 5. diſp. 7. ſect. 1. num. 30. idipſum exprimit, vt notat Diana, t. 11. tract. 2. de Infallibilit. Sum. Pontif. reſolut. 5. ver. *Sed hoc dubium*, in fine, qui videri poteſt. 59.

Amicus.

Bartholomæus Fumus, Dominicanus, ſivé Summa Armilla, verbo *Fides*, num. 5. ita: *Tamen Papa, vt Caput Eccleſiæ, id eſt, vt vtens membrorum ſuorum auxilio per conſilia, & orationes; & faciendo, quod in ſe eſt, errare non poteſt; quia ſic ſequitur motum Spiritus Sancti.* 60.

Fumus.

P. Molina, 1. p. q. 39. diſp. 2. art. 5. ſic: *Quamvis enim Spiritus S. Eccleſiæ in ſuis Definitionibus aſſiſtat; Eccleſia tamen nihil temerê, & abſquè ratione definit: Quin potiús deducendo ex revelatis, conſilioquê ac ratione ducta, veritates decernit.* 61.

Molina.

P. Petrus à Ieſu Maria, Ordinis Excalciatorum Dominæ noſtræ *de la Merced*, in ſuo lib. cui titulus: *Sufficientia concionator.* tract. 1. c. 4. diſerté aſſumptum noſtrum ex- 62.

explicat, diſtinguens inter modum, quo Spiritus S. aſtitit Scriptoribus Canonicis, & modum, quo aſſiſtit Summo Pontifici definienti; & inter alia inquit: *Non nego, etiam ſpeciali concurſu, & ſupernaturali directione, Eccleſiã, aût Pontificem ad definiendum moveri, quãdó neceſſitas vrget, aût difficultas, proprias ſeû naturales vires excedens; ſed talia auxilia ſunt propriæ activitati accõmodata, vt, ſcilicèt, rectè diſcurrat, & induſtriam ſuam activam ſiné errore & defectu exerceat.* (Pet. à Ieſu.)

63. Mag. Ioan. à S. Thoma, 1.p.q.1. diſp.2.art.4. ver. *Dico ſecundô.* Et ver. *Reſpondeo: Eccleſiam.* Et 2.2.q.1.diſp.9. art. 2.§. *Tertió quæritur*, ver. *Ad fundamentum*, vbi explicans, Canonizationem SS. non ſolúm inniti humano teſtimonio, ſed præcipuê ſpeciali Dei providentiæ, dicit: *Sicút etiam in definiendis rebus Fidei requiritur, vt humano modo præcedat diligens inquiſitio, quæ de ſe non præſtat ſufficiens fundamentum Definitioni infallibili, benè tamen vt ſubeſt directioni Spiritus Sancti, nè in rebus Fidei ex defectu ſufficientis inquiſitionis erretur.* (Ioan. á S. Thom.)

64. Alfonſus á Veracruce, Auguſtinianus, ſapientia inſignis, & vitę morumquè ſanctitate clarus, in ſuo Speculo coniugior. 2. par. art. 21. propê finê; poſtquám multa ad confirmationem præſentis noſtræ veritatis poſuerat, dicit: *Nolumus tamen dicere, Summum Pontificem poſſe errare in illis, quæ Fidei ſunt, imô conſtanter affirmamus contrarium, modô faciat, quod in ſe eſt: Quod latê diſputat, & probat Albertus Pighius in ſua Hierarch.* (Alfonſ. Veracr.) (Albert. Pigh.)

Gaſpar Caſalius, illuſtriſſimus item Auguſtinianus, Ioãnis III. Luſitaniæ Regis Concionator; & eiuſdem Regis, & Ioannis Principis eius filij Confeſſor; & Menſæ, quam appellant, conſcientiæ, Summus Præſes; Archiepiſcopus Fonchialenſis, & in Orientis Indijs Primas; Epiſcopus poſt Leirienſis, & tandem Conimbricenſis: Bis ad Concilium Tridentin. â Rege Luſitaniæ miſſus, vbi Regis Legatum, & Oratorem egit: Legati etiam munere pro Regno Luſitanô corám Philippo Hiſpaniarum Rege functus: Is, inquam, Gaſpar, vno ex octo á ſe voluminibus editis, cui titulus: *Axiomata Chriſtiana adverſùs hæreticos antiquos, & modernos*, lib. 2. art.3 c.9. docet, Papam, vt Papam, non poſſe errare in his, quæ de Fide definit, & addit eleganter: *Quòd ſi quæras, quando Papa procedit vt Papa? Reſpondeo: Quãdô adiutorio mẽbrorum ſuorum* 65. (Caſalius.)

vtitur

vtitur in agendo, illorum maximè, quos novit ſanctiores, doctioreſquè, ſivé viventes, ſivé iã hac vita functos, quos in ſcripturis ſuis optimé conſulere poteſt. Quúm enim Papa, vt Papa, Caput ſit Eccleſiæ, vt monſtravimus; quicquid agit vt Papa, agit vt Caput. Caput autem, vt Caput vivum, vtiqué ſicut ſinê membris non eſt, ita ſinê membris non agit: Vtitur enim illis eo modo, quo poteſt: Videt oculis; loquitur lingua; ambulat pedibus, palpat manibus, & alia id genus: Nam nullum horum poteſt dicere alij: Non indigeo te. Sic Deus diſpoſuit in Eccleſia, vt alij alijs indigeamus: Paſtores Doctoribus, & Doctores Paſtoribus; quemadmodûm & Paulus teſtatur, &c.

66. Ioannes Vviger. Doctor Lovanienſ. in 2.2.S.T.q.1.art. 10. dub. 5. num. 190. de examine illo, & diligentia loquens, inter alia, ait: *Hoc enim omninô de Chriſto Domino confidere, & credere oportet, quód ſicuti promiſit, & ſua oratione impetravit Petro, vt fratres ſuos infallibiliter docendo confirmaret, ſic quoqué nunquàm ei defuturum in medijs neceßarijs adhibendis ad finem illum conſequendum: Atqué adeò ita perpetuô directurum illum, qui in Petri Cathedra ſedebit, vt nihil vnquâm prætermittat, quod ſit requiſitum ad certitudinem, & infallibilitatem doctrinæ ex Cathedra procedentis: Alioquin de omni Definitione Pontificis, ſaltem extra Concilium Generale pronuntiata, moveri poßet dubitatio, vtrum ſatis graviter & prudenter in tali determinatione proceſſiſſet.*

Vvigerſ.

Alfonſus à Caſtro, lib. 1. de iuſta hæreticor. punit. c. 4. ver. *Quarta via*, ſic: *Nomen Sedis Apoſtolicæ, ſignificat ipſum Summum Pontificem, non vt faciat aliquid tanquâm privata perſona; ſed vt facit ea, quæ ad Cathedram ſpectant, non ex ſuo tantùm conſilio procedens, ſed ex conſilio bonorum virorum, & doctorum. Hoc modo capitur nomen Sedis Apoſtolicæ, quotieſcunquê in Decretis, aût alibi, legitur, Apoſtolicam Sedem non poſſe errare in Fide.* 67.

Caſtro.

Perpulchré, demùm, veritatem noſtram explicat, & proponit Abulenſ. cuius verba damus commodiùs infra, in 4. propoſitione, nè eadem repetamus. 68.

Abulenſ.

Igitur: Sexaginta quinque authores à nobis pro noſtra veritate producti ſunt, quos ad manum habere licuit; & quotquot habere liceret, ſuffragium ferret: Eſt enim propoſitio noſtra, omniũ Theologorũ propoſitio. Cúm enim 69.

quæritur: Quid dicendum, ſi Pontifex omitteret examen? *Exiſtimo ſinè dubio*, aiebat Bellarmin. ſuprà, *omnes authores reſponſuros; fieri non poſſe, vt Pontifex ſinê examine definiat.* Protuli, inquam, ſexaginta quinque Doctores docentes, fieri non poſſe Fidei Definitionem abſquè examine: Proferat Theologus noſter adverſarius vel vnum, [catholicum dico] qui leviter ſaltem inſinuet dabilem eſſe caſum; & poſſibile eſſe, ſuppoſita præſenti Dei providentia, Pontificem de facto, & executivé, tanquàm è Cathedra docentem, ad definiendum de Fide pervenire, ſpreto vel omiſſo definiendæ veritatis examine. Sed id mirum, quôd cúm noſtra propoſitio omnium Theologorum ſit; [& demus non eſſe, niſi eorum duntaxát, quos retuli] dixerit ſemel, & iterum, me audiente, notator Theologus, quaſi propoſitionem ſpernens ob authorum patrocinij defectum: *Ab vno Dominico Gravina edoctam fuiſſe.* Benê ex hoc claret, quam habuerit dictus Theologus præſentis controverſiæ notitiam, qui protulit, ſententiam eſſe vnius Gravinæ, quæ erat omnium in vniverſum Theologorum ſententia: Multi ipſum latuere Gravinæ. Quales, & quantæ ex hoc, pro iſto Theologo, inferri poſſent conſequentiæ, iudicet alius; ego factum propono.

Bellarmi.

Vt firma, & ſtabilis maneat propoſitionis noſtræ veritas, ſufficeret monſtraſſe, quód habeat Doctorum patrocinium: At, quia graviſſima res eſt, oportebit eam per intrinſeca, vt aiunt, principia declarare. 70.

§. 3.
Rationibus ſtabilitur noſtra ſententia; & eius ſecunda, & tertia pars probantur, & declarantur.

RATIO igitur à priori, & quæ ex principijs ſupra notatis, & ex adductis Theologis facilê poteſt colligi, ea eſt; ſcilicêt, Deum Eccleſiæ ſuæ regimen in ordine ad definiendas res Fidei, per naturalia, & humana media, diſpoſuiſſe: Diſcurſui, ſtudio, & hominum indagini reliquiſſe: Nullis novis Revelationibus, ſivê loquutionibus Summos Eccleſiæ ſuæ Paſtores immediatê per ſe illuſtrare, decreviſſe: Et aſſiſtentiam ſui Divini Spiritus, non niſi alligatam prædictis medijs, promiſiſſe: Aliâs nulla eſſet differentia quoâd hoc inter Sũmum Pontificem de- 71.

Prima ratio.

definientem, & Scriptores Canonicos; quod omnium Theologorum ſenſui adverſaretur: Igitur ſiné examine, conſultatione, & ſapientum adiutorio Summus Pontifex definire nequit. Nequè id novum, Deum, ſcilicét, plura facere, quæ licèt per ſe, & ſolus faciat, ea tamen facere non vult, niſi hominum præeunte diligentia. (mitto extranea exempla; & quod à miniſtri Sacramentorum intentione ſumpſerat Dominicus Gravi. ſupra) Poteſtas data Summo Pontifici, immediatê datur à Deo, & ab ipſo ſolo datur; at hanc poteſtatē nōn dat Deus, niſi præeunte hominum electione: Confert Deus poteſtatem, ſed non niſi illi, quem homines eligūt, & deſignant, nequè talem poteſtatem promiſit, niſi á tali electione, & hominum deſignatione dependentem. Sic: Deus aſſiſtit Pontifici Summo definienti, ſed non niſi per media humana, & naturalia, ad Definitionem perveniat: *Abſurdum eſt, me iudice*, dicebat Canus ſupra pro hac noſtra quæſtione, *ad finem aliquem, niſi per conſentanea media perveniri.*

Canus.

72. Arguo ſecundò. Iure naturæ tenetur Pontifex prædictam diligentiam adhibere; ergô ſinè prædicta diligentia nequit definire. Antecedens ex principio præaddūcto ſup. num.6. conſtat. Explicatur illatio in hac forma: Tenetur Pontifex iuræ naturæ adhibere prædictum examen quotiês definit; ergô prædictum examen eſt medium neceſſarium ad Definitionē: At quotiès aliquid eſt medium neceſſarium ad aliquem finem, finis ſinê illo nequit poni; ergó ſiné prædicto examine Summus Pontifex nequit definire: Aliâs diceremus poſſe finem poni non pôſito medio neceſſario ad finem. Quód autem illud examen ſit medium neceſſarium, ſeû ſit prærrequiſitum neceſſarium neceſſitate medij, ſtante præſenti Dei providentia circâ Eccleſiæ ſuæ regimen; probatur à deſtructione illius certiſſimi principij, ſi tale non eſſet: Eſſet enim omninò falſum, teneri Pontificem iure naturæ ad tale medium præſtandum, quotiés definit. Explico: Cùm media ſint, non propter ſe, ſed propter finem, omnis obligatio, quæ eſt circà media, non eſt propter ipſa media, ſed propter finem; ergó quotiês finis ſiné hoc, vel illo medio in particulari perfectè poni poteſt, non erit illud medium neceſſarium, nequè erit obligatio naturalis ad vſum talis medij, quia omnis obligatio circà medium oritur

Secunda ratio.

tur ab obligatione ponendi debito modo finem. Optimo exemplo concluditur res. Poſito in extrema neceſſitate Ioanne, tenetur Petrus, verbi gr. iure naturæ illi ſubvenire: Demus modó non eſſe niſi vnum medium, & ideô neceſſarium, quo Ioanni ſuccurrere Petrus poſſit: Tenebitur in hoc caſu iure naturæ illo neceſſario medio vti ad Ioannis ſubventionem. Sed demus, plura illi ſuppetere media, quorum quolibet poſito Ioannis neceſſitas ſubleveturi: Non tenebitur Petrus iure naturæ ad quodlibet illorum mediorum in particulari præſtandum; ſed tenebitur ad media indifferenter, & diſiunctim, ſcilicét, ad hoc, vel ad illud. Hæc clara: E quibus liquet, ſi Summo Pontifici aliud ſuppeteret mediũ ad Definitionem infallibilem præſtandam, & Spiritus Sancti aſſiſtentiam obtinendam, ita, vt omiſſo examine adhúc omne illud adeſſet, quo infallibilis obtineretur Definitio; non teneretur iure naturæ ad illud examen in particulari ponendum; ſed teneretur indifferenter, ſcilicèt, ad hoc, vel illud; vel ad nullum, ſi certó ſciret, adhùc nihil á ſe exhibito, affuturum ſibi Spiritum S. docentem ipſum, & dirigentem nè erret. At principium certiſſimum eſt in hac materia, Pontificem teneri iure naturæ ad examen præmittendum, & tale medium in particulari præſtandum, ergò medium neceſſarium eſt, ergó ſiné illo finis infallibilis Definitionis nequit poni; ergò aſſiſtentia Spiritus S. promiſſa eſt dependenter á tali medio; ergò ſinè illo Summus Pontifex definire non poteſt: Quia certum eſt, quotiês definit, infallibilem eſſe, & ei adfuiſſe Spiritum S.

Tertiô arguo: Principium etiam eſt in hac materia, Summum Pontificem temeré, & imprudẽter proceſſurum, ſi omiſſo ſapientum examine, tẽtaret aliquid definire, ergô infallibilitas Definitionũ, attẽtis certiſſimis in hac materia principijs, & Spiritus S. aſſiſtẽtia, alligata eſt prædicto examini; aliâs, vt acuté num. 14. arguebat Bañez, & Arauj. nu. 35. nullũ eſſet caput, ob quod in tali caſu Pontifex eſſet imprudentiæ, & temeritatis incuſandus; quia ſciret, etiam omiſſo examine, ſibi, nê erraret, aſtiturum Spiritum S. Quod etiam docuit Granad. loco cit. ſupra, num. 13. 73. Tertia ratio. Bannez. Araujo. Granad.

Dices: Ideò in tali caſu [caſum ſemper impoſſibilem, repugnantem, & chimęricum ſupponimus] incuſandum Summum Pontificem, quia præ- 74. Replica.

præceptum eſt de præmittendo examine, non quia neceſſarium ſit examen, vt Spiritus S. aſſiſtat Pontifici, & vt infallibilis Fidei evadat Definitio. Sed hoc, primò ex omnibus hucuſquê dictis reijcitur. Secundô: Non percipiunt, qui ita dicunt, in quo vis ſit argumenti poſita. Principium huius materiæ, de quo loquor, non ſolûm eſt, quòd peccaret Pontifex, ſi examen omitteret, ſed quòd peccaret peccato temeritatis, [húc attende] & imprudentiæ: *Aliqua eſt neceſſaria ſinè dubio diligentia*, aiebat Suari. ſupra, num. 12. *Quia Deus non vult, vt homines temerè iudicent.* Et ibidem: *Nam Spiritus S. qui regit Eccleſiam non permitteret Pontifici tám imprudenter definire.* Hæc vox omnium Theologorum. Modó videamus, quò tendat imprudentia. Et ſuppono, quód ſicût præter rationem illam inobedientiæ omnibus peccatis communẽ, & tranſcendentem, eſt quoddam peccatum ſpeciale inobedientiæ, vt docet Schola; ita præter rationem quandam generalem imprudentię cõmunem omnibus peccatis, ob quod dicitur, quód omnis peccans eſt ignorans; eſt & datur peccatum ſpeciale imprudentiæ; quod ſapientibus notum eſt, & videri poteſt apud S. Thom. 2.2. q.53 art.2. Qui ibidem, q.53. repetitis vicibus docet, prudentiam, vt ſpecialis virtus eſt, in hoc conſiſtere, quòd rectè & benê diſponat ea, quæ ſunt ad finẽ. Erit ergô *imprudentia* [vt eſt ſpeciale peccatum oppoſitum prudentiæ ſpeciali virtuti] *defectus diſpoſitionis, ſeù prava eorum, quæ ſunt ad finem, diſpoſitio.* Igitur: In præſenti materia principium eſt, non ſolûm, quód Summus Põtifex peccaret; ſed quòd peccaret peccato proprio & ſpeciali imprudentiæ & temeritatis: Ergô in illo caſu omiſſionis examinis, malè & pravê diſponeret ea, quę ſunt ad finem infallibilitatis obtinendum. Antecedens omnium Theologorum eſt: Conſequentia ex definitione imprudentiæ â S. Thoma, & Doctoribus data, conſtat. Modó ſic: Si Summus Pontifex certò ſciret ſibi aſtiturum Spiritum S. in quovis eventu, nê erret, & hac aſſiſtentia finem infallibilitatis definiendo conſequuturum, non malé diſponeret ea, quæ ſunt ad finem. Imó optimé diſponeret, cùm vteretur efficaciori, valentiori, & nulli prorſùs expoſito errori, medio, & conſequenter, imprudenter non operaretur in tali caſu. At certiſſimum eſt, imprudenter operaturum;

Reijcitur

Suarius.

S.Thom.

ergó omiſſo examine, non benè diſponeret quæ ſunt ad finem infallibilis Definitionis; & ideô non ſolúm peccaturũ, quia in vniverſum prçceptum eſſet de præmittendo examine; ſed quia ſe evidentiſſimo periculo errandi, & finem minimè aſſequendi, exponeret; quod eſt in omni rigore, & proprietate, operari imprudenter. Non eſt ergò promiſſa Spiritus S. aſſiſtentia independenter ab hoc examine, & conſultatione: Quia *perſpicuum eſt* [dixerat Canus pro hoc puncto ſupra, num. 7.] *non dormientibus, & oſcitantibus Patribus Spiritum S. aſſiſtere; ſed diligenter humana via, & ratione quærentibus rei, de qua diſſerunt, veritatem* : Et conſequenter certum erit, Summum Pontificem, omiſſo examine, ad definiendum devenire non poſſe, quia ſinê Spiritus S. aſſiſtentia definire, & é Cathedra loqui, nequit. Canus.

75. Doctrinam datam num. anteced. etſi clariſſimam, exemplo demonſtro. Legi, & præcepto obſtrictus eſt Sacerdos non miniſtrandi pœnitentiæ Sacramentum, ſi conſcientiæ peccati lethalis ſe reum probet: Et ſi peccati lethalis reus Sacramentum pœnitentiæ miniſtret, graviter peccat, quod affirmāt omnes. Cum hoc tamen ſtat, quòd ſi cætera ad finem ſacramentalis cõfeſſionis, & peccatorum in Sacramenti foro remiſſionis, obtinendum, adſint; & á Sacerdote illo apponantur; & â pœnitente, quantum in ſe eſt, apponi procuret; nil in tali caſu, à Sacerdote illo fiat prudentiæ ſpeciali virtuti adverſans: Nequê erit, qui dicat, Sacerdotem illum temeré, & imprudenter tùnc operaturum, licèt ſic operando peccet. Sacrilegus erit: Sacrilegij exiſtet reus; at prudentiæ ſpecialis virtutis iura non frangit. Quare? Quia quantumvis peccet, eô quôd præcepto, & lege tenetur non miniſtrare Sacramentum pœnitentiæ, mortalis ſibi delicti conſcius, tamen, vt ſupponimus, media omnia, quantum in ſe eſt, ad certô, & infallibiliter obtinendum finem ſacramentalis confeſſionis, apponit, & apponi facit: Quo dato, imprudentiæ ſpeciali vitio locus non eſt: Quia ſecundúm S. Thomam, & DD. imprudentia, vt eſt ſpeciale peccatum, in eo ſiſtit, vt, ſcilicêt, pravé, & malé diſponantur ea, quç ſunt ad finem. Cúm ergó, nullo, qui vt oportet ſapiat, refragante, certiſſimum ſit, Pontificem ſinê ſufficienti examine & diligentia definientem, (caſum evenire poſſe nego, ſemper) operaturum, S.Thom.

in

in omni rigore, & proprietate, imprudenter; manifeſté liquet, non ideó ſolùm, in tali caſu, peccaturum, quia præceptum extat de non definiendo ſinê examine; ſed quia, omiſſo examine, pravè, & malê diſponeret ea, quæ ad finem obtinendæ infallibilitatis in Fidei Definitione, cōducunt; & conſequenter, manifeſto ſe periculo exponeret in Definitionibus errandi: Quod tamen minimè eveniret, ſi quantumvis examine & conſultatione omiſſa, ſciret, ſibi né erraret, infallibiliter aſtiturum Spiritum S. Reſtat iam, peccaturum Summum Pontificem in omiſſione illius examinis, (á tali omiſſione, de poſſibili, ſemper abhorreo) non quia ſolùm datur præceptum de illo non omittendo; ſed quia, examine omiſſo, omitteret medium neceſſarium ad finem infallibilitatis obtinendum, ſtante Dei præſenti providentia; ſecundùm quam promiſſa fuit Spiritus Sancti aſſiſtentia Chriſti Vicarijs pro ſuis de Fide Definitionibus, dependenter ab illo examine, ſtudio, diligētia, & conſultatione.

76\. Quartó firmatur noſtra veritas ab inconvenienti: Quia admiſſa ſemel hac propoſitione: *Pontifex poteſt definire ſinê examine, & conſultatione*; admittenda neceſſariò eſt iſta: *Summus Pontifex poteſt definire, neſciens quid definit.* Sed quám abſurda ſit hæc illatio, ex terminis claret. Quôd autem talis propoſitio ſit admittenda, patet, ſuppoſitis certiſſimis huius materiæ principijs, quæ ſupra notavi, ſcilicêt, Deum nulla nova loquutione, Revelatione, aùt ſpecierum infuſione, inſtructionequè immediatè â ſe facta, Summum Pontificem illuſtrare, docerevê, quandó definit; ſed eum, vt definiat, neceſſê eſſe humano modo procedere, & communi in rebus inveniendis inquiſitione, & ſolicitudine, vti: Quo iterùm, & iterùm ſtabilito, ſequitur, admittendam neceſſarió fore abſurdiſſimam illam propoſitionem: Quia ſi Pontifex poteſt definire ſinê examine hominum ſapientum, & ſiné diligentia; ergô quivis Pontifex: Ergò in quolibet caſu id poteſt: Quia non eſt aſſignabilis ratio, cur iſte Summus Pontifex, & non ille: Cur in tali definiēdi occaſione, & non in tali, id fieri queat. Pone modó Summum Pontificē ſapientiſſimum Canoniſtam, Legiſtam, ſeu Iuriſtam: Pone graviſſimam, & novam Controverſiam ad Fidem pertinentem; & cuius deciſioni, & Definitioni Theol-

Quarta ratio, ab inconvenienti.

Theologica facultas, & Sacrarum Scripturarum peritia [vt ſemper evenit] pernecеſſaria eſt. Vel pone Summum Pontificem ſapientiſſimum Theologum, at cuius aures tûnc primûm tetigit illa quæſtio; quod permaximé poſſibile eſt; plures enim ſunt difficultates, quæ Sapientiſſimos latent. Oppoſita admiſſa exiſtimatione, quilibet iſtorum Summorum Pontificum terminare, & definire Controverſiam illam poteſt, nullo admiſſo examine, diligentia, ſtudio, & conſultatione, ergô illam terminare poſſunt, & definire, neſcientes quid determinant. Patet: Quia ſupponimus, Deum immediatê Summum Pontificem non illuſtrare, nequè docere, nihil illi revelare: Supponimus, illi ignotam eſſe Controverſiæ propoſitæ veritatem, nequê habere principia, é quibus potiùs hanc Cõtroverſię partem, quám illam, veram eſſe diiudicet, quæ omnia de facto ſæpiſſimè evenient: Erit ergó abſquè vlla prorſùs tergiverſandi ratione admittenda prava illa & peſſima illatio. Pereat ergò, & à pijs auribus exulet exiſtimatio, è qua tám abſurda evidenter ſequitur propoſitio.

Quinta ratio ab inconvenienti. 77. Quintò efficaciter arguo: Quotiès Summus Pontifex definit aliquid de Fide, non procedit vt privatus Doctor, ſed vt Eccleſiæ Caput: Non emanat illud Decretum á Clemente, v. g. vt eſt ſingularis perſona, & privatus ſcriptor, ſed à Clemente vt Chriſti Vicario, Petri Succeſſore, & Apoſtolicam Sedem repręſentante: Sed túnc dicimus, Pontificem decernere vt Chriſti Vicarium, & vt Eccleſiæ Caput, cúm, ſcilicèt, decernit vtendo auxilio membrorum, & eorum opera, & miniſterio adiutus; ergô definire nequit aliquid de Fide, non vocatis membris; eorumvê conſultatione omiſſa. Patet conſequentia: Nam aliás poſſemus dicere, Summum Pontificem quiviſſe aliquid de Fide definire, & illud toti Eccleſiæ de Fide credendum proponere, etiam ſi non vt Eccleſiæ Caput, ſed vt privatus Doctor, vt perſona privata, illud decernat, proponatvè. Maior propoſitio argumenti facti in confeſſò apûd omnes eſt. Minorem nos docent, ex adductis ſupra Doctoribus, *Bordonus num. 36. Turrecrem. & Archidiaci num. 38. Bzobius, Prierius, & Tezelius num. 39. Corduba num. 45. S. Antonin. num. 46. Ioannes Viguer. num. 48 Didacus Stella num. 51. Bartholomæus Fumus nu. 60. Caſalius num. 65. Alfonſus à Caſtro*

Bordon. Turrecr. Archidia. Bzobius. Prierius. Tezelius. Corduba S. Anton. Viguer. Stella. Fumus. Caſalius. Caſtro.

ſtro num. 67. Nec erit, vt credo, à quo minor illa propoſitio negetur. Videat iam notator noſter, præter alia omninô reijcienda incommoda, quæ ex ſua ipſius mente ſequuntur; illud etiam, ab omni bono Theologo prorſûs reprobandum, deduci, ſcilicét, poſſe Summum Pontificem aliquid definire de Fide, & toti Eccleſiæ vt de Fide tenendum proponere, etiam ſi non vt Eccleſiæ Caput, & vt Chriſti Vicarius, & Petri Succeſſor; ſed vt privata perſona eſt, decernat.

78. Sextò: Ab alio graviſſimo inconvenienti, quo ſecunda pars noſtræ reſolutionis explicatur, veritas noſtra ſtatuitur. Igitur: Oppoſita exiſtimatio, hæreticis favet, & illis præbet occaſionem á Summorum Pontificum Decretis, & Definitionibus, reſiliendi; & an legitimê, & cum debitis circunſtantijs editæ fuerint, reclamandi: Quæ ſola ratio me cogeret ad hæc ſcribendum, vt zelo zelatus ſim pro immaculatiſſima Matre mea Eccleſia Romana, & pro infallibilitate Sacratiſſimi eius Capitis in rebus Fidei definiendis. Quod autem contraria exiſtimatio periculum illud, & ſcandalum pariat, vox eſt Theologorum frequens: *Pręterea*, [aiebat Bañez noſtram veritatem ſtabiliens] *Si hanc certitudinem non haberemus, facilè poſſent hæretici Definitiones Pontificum, & Conciliorum, calumniari, dicentes, non adhibitam diligentiam neceſſariam; neque Revelationem factam eſſe à Deo immediatê circá tales Definitiones.* Ob quod vitandum periculum dixerat immediatê anté doctus iſte author; tâm certum eſſe Summos Pontifices non poſſe omittere examen, & diligentiam, de qua loquimur, quâm eſt certum Summos Pontifices in definiendo non poſſe errare. Repete, ſi vis, integra eius verba poſita num. 14.

Sexta ratio ab inconvenienti. Et explicatur ſecũda pars reſolutionis.

Bañez.

Idem inconveniens ſenſerat doctiſſimus Canus ſupra, num. 17. vbi hæc: *At ſi ſemel hanc licentiam permittimus hæreticis, vt in quæſtionem vocent: Num Eccleſiæ Iudices tam diligentiam, & curam exhibuerint, quæ opus erat, vt quæſtio via & ratione finiretur; ecquis adeô cæcus eſt, qui non videat, omnia mox Pontificum, Conciliorumquè Iudicia, labefactari.* 79.

Canus.

Dominicus Gravina, ſupra, num. 37. ſic in vltimis verbis: *Providet autem Deus, nè aliquid prætermittatur, quod ad verum, rectumquê Iudicium eſſet neceſſarium, nè in dubitationem ſemel evocata Iudicium* 80.

Gravina.

diligentia, aliud Iudicium, & examen petentibus refractarijs, relinquatur.

81. Franciſcus Sylvius, ſupra etiam adductus, num. 23. poſtquâm impoſſibilitatem omiſſionis diligentiæ ſtatuit, & variê confirmat, concludit: *Et certè, niſi haberemus hanc certitudinem, facilè poſſent eludi omnes Pontificum Definitiones, dicentibus hæreticis, eos non adhibuiſſe ſufficientem diligentiam.* Sylvius.

82. Adamus Tannerus, datus ſupra, num. 30. poſtquâm noſtram propoſuit veritatem, ſic dixerat: *Atquè hic modus rem explicandi, vt hæreticorum calumnijs minûs obnoxius, ita etiã commodior eſt, &c.* Tanner.

83. Vidiſti patrocinium hæreticis datum ex oppoſito aſſerto, id firmantibus expreſſè Theologis: *Sed quis tam cæcus*, protulerat Canus, *qui id non videat?* Ob quod in hoc ampliús explicando non immoror. Miror tamen mortalium hominum ingenium: Nam quamvis ita certum ſit, & tâm frequenter â Doctoribus aſſertum, ex adverſa exiſtimatione ſequi dãdam prædictam hereticis occaſionem; vt id niſi cæcus non videat; fuiſſe tamen vidimus, qui dixerit, talem occaſionem ex noſtra veritate ſequi. Probavi ego, & notum feci, præſens periculum ex oppoſito commento naſci: Probet, ſi poteſt, adverſarius, naſci ex propoſitione noſtra: Vel vnum ſaltem Catholicum Doctorem producat, qui ei afferat ſuffragium.

84. Ex dictis, ſatis ſuperquê monſtrata maneret tertia pars noſtræ reſolutionis, videlicèt, decere maximè authoritatem, & poteſtatem Summi Romani Pontificis doctrinam aientem, non poſſe definire, quin debitum præmittat examen: Nam ſi vera eſt reſolutio: Si omnium Theologorum ſinê dubio eſt: Si aditum occludit hæreticorum veneno: Si, oppoſita admiſſa, ſtatim firmitas, & certitudo Decretorum Pontificum, & Conciliorum, rueret; conſtans eſt, noſtram doctrinam maximé decere authoritatem, & poteſtatem Pontificiam; quæ ſuorum Decretorum certitudine; ſuarum infallibilitate Definitionum; hæreticorum freno; Fidei è Cathedra docendæ indeficientia, maximê ſtabilitur, roboratur. Sufficerent, inquam, iſta, pro re evincenda, ſed audi clariſſimam, & conſtantiſſimam probationem. Aſſerere, Summum Pontificem poſſe definire ſinè examine, & diligentiæ debitæ oblitum; æquivalet iſti propoſitioni, vel eam includit neceſſariò: *Sũmus*

Declaratur tertia reſolutionis noſtræ pars.

Probatio.

mus Pontifex poteſt in definiendo eſſe imprudens, eſſe temerarius, & eſſe inconſideratus? In quo nulla eſt, nec poteſt eſſe, inter eos, qui benè ſciunt, diſſentio. E contrario: Aſſerere, Summum Pontificem non poſſe definire, quin præmittat debitum examen, & matura vtatur diligentia; æquivalet huic propoſitioni, vel includit neceſſariò illam: *Summus Pontifex nequit in definiendo res Fidei, imprudenter, temerè, aút inconſideratè procedere, ſeù operari.* Dicas mihi modò ſapiens; quæ iſtarum propoſitionum decet maximè Sanctiſſimam, & firmiſſimam Summi noſtri Pontificis poteſtatem, & authoritatem? Quæ docet conſtantiſſimam Eccleſiæ Petram, & Sacratiſſimum Viſibile fidelium Caput, poſſe in præſtandis Definitionibus rerum ad Fidem pertinentium, imprudenter, & inconſideratè iudicare; an potiùs, quæ aſſerit, non poſſe imprudenter, temerè, & inconſideratè definire? Reſpondeas rogo.

§. 4.

Theologi adverſantis argumento occurritur, é cuius ſolutione magis veritas noſtræ reſolutionis apparebit.

85. SED quòd impulit adverſarium noſtrum, argumentum, vt proferret, dici non debere, Pontificem Summum non poſſe definire ſinè prævio examine? Scio quod, & quale fuerit argumentum. Dixit: De Summo noſtro Pontifice non eſſe affirmandum, *quòd non poſſit.* Sed quantæ ſcientiæ fuerit argumentum, præcipuè pro ſubiecta materia, videbit, qui legerit hucuſquè in hac propoſitione dicta, é quibus patet, hoc *non poſſe*, ab omnibus ſtatutum eſſe Theologis. *Si quis autem peteret*, dicebat Bellarm. *an Pontifex erraret, ſi temeré definiret? Sinè dubio prædicti authores omnes reſponderent, non poſſe fieri, vt Pontifex temeré definiat.* Supra num. 11.

Argumentum Adverſarij.

Reijcitur

Bellarm.

86. Rursùs: Si in vniverſum dici nequeat de Summo Pontifice, *quòd non poſſit*, damnet Theologus notator Doctores penê infinitos, tùm Theologos, tùm Iuriſtas, tùm Controverſiſtas, tùm Sacrarum Literarum Interpretes, tûm Summiſtas, qui vel Latino, vel Hiſpano ſcripſerunt idiomate: Damnet Sanctos Patres: Damnet Sanctum Thomam: Apúd quos omnes millies repetitam videbit hãc propoſitionem: *Summus Pontifex non poteſt.* Damnet etiam Sum-

Summos Pontifices, qui non ſemel tali vtūtur loquutione. Sit in exemplum Gelaſius Papa, qui dixit: *Quamquàm animas per pœnitentiam ſalvare poſſimus, infamiam tamen abolere non poſſumus.* Refert verba S. Thom. 2. 2. q. 68. art. 4.

Gelaſ. Pap.

S. Thom.

87. Húc congruentiſſimé ſpectant, quæ habet doctiſſimus Martinus Navar. tom. 1. Comment. de Spol. Clerico. §. 3. num. 5. Loquitur de materia, in qua Iuriſconſulti quidam plús iuſto tribuere Pontificiæ poteſtati videbantur, & ait: *Quod forté, vel alia ſimilia, fuerunt in cauſa, quód fœlicis record. Pius V. mihi ſemel dixerit, Iuriſconſultos ſolitos eſſe plùs ſatis poteſtatis tribuere Papæ: Cui humiliter reſpondi, non omnes id facere, imó aliquos nimiúm detrahere; ſed media, eâdemquè recta via, iura naturalia, & Divina cum humanis conciliando, eſſe incedendum; quod omnibus vtriuſque Iuris profeſſoribus perſuaſum iri quàm maximê cupio.* Vides, doctiſſime, materiam iſtam medium etiam appetere; & tantum abeſſe, vt Eccleſiæ, & Summis Pōtificibus obſequium præbeas, mediam, ideoquè rectam viam, deſerendo; vt potiús illis ingratiſſimus exiſtas, ſi ad dexteram, vel ſiniſtram declines. Notaſti, ſanctiſſimum, & prudentiſſimum Pium V. conqueſtum eſſe de aliquibus, qui plùs iuſto poteſtatis Papæ tribuebant. Quid mirum? Sapientiſſimi Pontifices ſunt: Firmiſſimæ Columnæ veritatis. Amāt igitur veritatem; quam deſeris, ſinè dubio, ni medium teneas. Et vt medium teneas, memoria etiam retine Chriſti Ieſu verba, Ioan. 4. *In ſpiritu, & veritate, oportet adorare.* Et illud Pſal. 46. *Pſallite ſapienter.* Et illud: *Rationabile obſequium veſtrum.* Ad quod cōſideraté ſatis alludens doctiſſ. Canus, lib. 5. de Loc. c. 5. circà finem, ver. *Nûnc illud*; dixerat: *Non eget Petrus mendacio noſtro, noſtra adulatione non eget.* Quære etiam pro hoc, notanda verba apùd Emmanuel. Roder. tom. 4. qq. Regul. tit. 4. c. 10. num. 20. Quæ etiam habes apûd meum Paulinum Berti Lucenſ. in ſua Praxi criminal. Regular. tit. 4. de Viſitat. c. 10. num. 20. Sed & interim audi Ludovic. Turrian. in Select. Centur. 4. dub. 80. vbi ſic: *Notandum veró eſt, ſinê periculo poſſe eſſe controverſiam circà poteſtatem Pōtificis reſpectu alicuius actus, & poſſe eſſe opiniones contrarias Doctorum.* Et ſtatim apponit exempla. Sed quis, niſi volens, de hoc poterit dubitare?

Navar. Ioan. 4. Pſal. 46. Ad Roman. 12. Canus. Emman. Rodrigu. Paulin. Berti. Turrian.

88. Sed rem concludamus. Ignoras,

noras, Theologe, impotentiam ad plures res maximam includere perfectionem? Ita eſt: Sicut ad aliquas res potentia imperfectionem dicit. Nonné, non eſt maxima Dei perfectio non poſſe peccare? Non poſſe diſcurrere? Non eſt maxima Beatorum perfectio â Divina non poſſe voluntate deflecti? Sed quid in externis immoror exemplis? Non tu idem dicis, Summum Pontificem definienté errare non poſſe? Derogat nê poteſtati Pontificis, quód hoc non poſſit? Abſit: Imò in immenſum eius attollit poteſtatem. Sic ſimiliter: Aſſerere, non poſſe in definiendo examen omittere, tantum abeſt, vt poteſtati Pontificiæ deroget, quin potiùs poteſtatem eius ſtatuit, firmat. Patet hoc primó ex omnibus dictis.

89\. Secundó ex ſequentibus: Pro quibus, ſi frontem frices, recordaberis, à Theologis duplex diſtingui *poſſe*, aliud *efficientiæ*; *deficientiæ* aliud. Horum terminorum definitiones notas tibi eſſe ſuppono. Et ſcis, *deficientiæ poſſe*, non perfectionem, ſed imperfectionem importare. Modó ſic ad rem noſtram: Poſſe omittere examen Sũmum Pontificem, eſſet in eo, *poſſe deficientiæ*, & conſequenter imperfectionem diceret. Ergó nõ poſſe omittere prædictum examen perfectio poteſtatis erit. Conſequentia notiſſima eſt. Antecedens facilé declaratur. Poſſe errare in Definitione Summum Pontificem eſſet *poſſe deficientiæ*, ergó poſſe omittere media, é quorum omiſſione ſequitur errare poſſe in Definitione, *poſſe erit deficientiæ*: At examen illud eſt medium, è cuius omiſſione ſequitur errare in Definitione poſſe Summum Pontificem; ergò poſſe omittere examen, *poſſe deficientiæ erit*. Si enim, non poſſe à tali finé deficere eſt perfectio, perfectio vtiquè erit non poſſe deficere á medijs ad talem finẽ neceſſarijs. Quod autem examen prædictum, & conſultatio ſapientum ſit medium neceſſarium ad conſequẽdum finem infallibilitatis in Definitione, ex tota hac noſtra diſceptatione mõſtratum eſt. Igitur, tantum abeſt, vt hoc noſtrum, *non poteſt*, Pontificię poteſtati deroget, vt potiùs mirè Pontificię poteſtatis perfectionem declaret: Nam ſi illud poſſet, non eſſet *poſſe* pro veritate, ſed contra veritatem; vt alia occaſione, de Summo Pontifice loquens, aiebat S. Thom. Quodlib. 4. q. 8. art. 13. verba forſàn deſumens ex Paulo, qui 2. Corint 13. dixerat: *Non enim poſ-*

Aliud poſſe efficientiæ, aliud deficientię.

S.Thom.

2.Ad Corint.13.

poſſumus aliquid adverſùs veritatem, ſed pro veritate. Concluditur ergò, noſtram aſſertionem decere maximê authoritatem, & poteſtatem Sũmi Pontificis; non ſecûs ac decet poteſtatem Summi Põtificis, aſſerere, quód in rebus ad Fidem pertinentibus nequit errare.

§. 5.

Sit né mens noſtri adverſarij digna cenſurá.

90. SED hìc petes: *Digna nè ſit cenſurà aliquà, oppoſita exiſtimatio?* Reſpondeo: Magiſtrum Bañez, ſuprá datum, num. 14. hæc dixiſſe: *Dicimus ergó ad quartum argum. quòd Papa, & Concilium, non poſſunt relinquere huiuſmodi diligētiam, cùm res Fidei definire parant: Et hoc eſt tâm certum, quâm certũ eſt non poſſe Concilium, & Pontificem errare in definiēdis rebus Fidei.*

Bannez.

91. Idem docet Caſtrus Palaus adductus nu. 27. *Atquê adeó,* inquit, *eádem certitudine, qua credi debet, Pontificem non poſſe errare in Definitione Fidei, debet credi non poſſe omittere debitam diligentiam ad hanc præſtandam Definitionem.* Ob quôd cordatiſſimè dixerat Bellarm. vbi ſuprâ: *Parûm autem prodeſſet ſcire, Pontificem non erraturum, quandò non temerê definit, niſi etiam ſciremus non permiſſuram Dei providentiam, vt ille temerè definiat.* Prædictam certitudinem, quamvis non expreſſè, virtualiter tamen neceſſariò docent omnes authores à nobis citati; & docebunt quotquot pié in hac noſtra materia ſenſerint; ſiquidém docent, prædictam cõſultationem eſſe medium neceſſarium ad infallibilem certitudinem Definitionis ſecundùm præſentem providentiam: E quo benè infertur, eàdem certitudine nos debere aſſentiri poſitioni examinis, quotiès devenitur ad Definitionem, ac aſſentimur infallibilitati Definitionis.

Palaus.

Bellarmi.

Igitur: Authores communiter docent, tâm certum eſſe non poſſe Pontificem omittere examen, quandô definit, ac certum eſt non poſſe errare definiendo: At ex certitudine vnius propoſitionis infertur qualitas oppoſitæ; ſicût ſi dicimus: *Hac propoſitio habet certitudinem Fidei Catholicæ*, infertur, oppoſitam eſſe hæreticam; ergò facilé poteſt colligi, cuius qualitatis ſit propoſitio dicens. *Summus Pontifex poteſt definire omiſſo examine, & conſultatione:* Facilé, inquam, colligitur: Quia ſi tám certum eſt, vt 92.

aiunt

aiunt Theologi, non poſſe Pontificem omittere examẽ, quandô definit, ac certum eſt non poſſe errare definiendo; ſequitur conſtãtiſſimê, eàdem notandam eſſe cenſura propoſitionem adſtrüentem, Pontificem poſſe examen omittere; ac eſſet notanda propoſitio, quæ affirmaret, Summum Pontificem poſſe definiendo errare: Eidem vtraque opponitur certitudini. Qua autem cenſura eſſet notanda propoſitio docens, Summum Pontificem poſſe errare definiendo, ſciunt omnes: Et eſſe certum Fide Catholica Pontificem definientem non poſſe errare, affirmat Suari. diſput. 5. de Fide, ſect. 8. num. 4. Et plures alij, quos refert, & ſequitur Diana, t. 11. tract. 2. de infallib. Sum. Pontif. reſol. 4. Qui etiam in fine reſol. 12. ait, *hæreticum eſſe aſſerere, Pontificem poſſe errare, ê Cathedra loquentem.*

Suarius.

Diana.

93. Præterca: Noſtra veritas eſt omnium Theologorum Catholicorum: Licèt enim diſſentiant inter ſe in modo loquendi, ex ſuppoſitione, & hypotheſi impoſſibili admiſſa de omiſſione examinis; at, vt ventum eſt ad quæſtionem de facto, ſeù de poſſibili, caſum de omiſſione diligentiæ negant, & id ab omnibus ſinê dubio dicendum eſſe affirmarat Bellarm. ſupra num. 11. Omnium igitur Theologorum, conſpirantium in aliquam gravem veritatem, vox, dignum gravi cenſura reddit contrarium aſſertum; & *temerarium* dici ſolet: Sed oppoſita exiſtimatio, de qua agimus, adverſatur in re graviſſima omnium Theologorum placito; temeraria ergó ex hoc capite erit.

Bellarmi.

Rurſùs: Docẽt noſtri Theologi, vt vidimus ſuprâ, ideô hanc noſtram veritatem tenendam eſſe, quia ex oppoſito ſcandalum daretur hæreticis; & occaſionem illis graviſſimam præberemus á Pontificum Definitionibus reſiliendi, & Eccleſiæ Decreta calumniandi. Tùm etiam conſequenter dicunt, admiſſo oppoſito, môx Definitiones, irritas, vanas, & inutiles fore; quia clariſſimæ de earum infallibilitate dubietati paterent: E quo, quot ſcandala, quot ſchiſmata Eccleſiam Dei infeſtarent, videret cæcus. At poſitio, é qua tanquám ê radice hi exorirentur rami, digna eſt graviſſima cenſura; ergò tali cenſura digna eſt poſitio, quæ aſſerit, de facto poſſibilem eſſe caſum, in quo Pontifex Summus aliquid ad Fidem ſpectans definiat, prorſûs omiſſo examine, & conſultatione. 94.

Tan-

95. Tandem repeto Franciſcum â Caſtillo nominatum ſuprà, num. 31. Et ibi reſpondentem ad argumentum probare intendens, nos poſſe dubitare de poſitione diligentiæ, quia nõ eſt de Fide, quód Papa extra Concilium talem diligentiam adhibeat: Poſtquám enim docet, nõ magis, aut minús, pertinere ad Fidẽ illam poſitionem examinis, ſivê extra Concilium, ſivé in Concilio fiat, dummodó Papa ſit, qui definit, ſubdit: *Eſſet tamen temerarium, aút erroneum, vel ſaltem errori proximum, dicere, quôd ſivé in Concilio, ſivê extrà Concilium Papa definiat aliquid, hoc faciat abſquè præcedenti ſufficienti diligentia.*

Caſtillo.

Habemus iam ex Theologis, & ex eorum notiſſimis argumentis, oppoſitam exiſtimationem dignã eſſe gravi cenſura. Vide modó, tu, qui legis, & vtriuſque partis robur vidiſti, qualem doctrinam, notatam voluerit prædictus Theologus, qualem voluerit eſſe probãdam. Cùm tamen non debeamus aſſerere, eum à pietate defeciſſe, dicimus, eum defectu notitiæ laboraſſe: Sunt enim pleraque, quæ volucres etiam cœli latent. 96.

Oppoſita exiſtimatio cenſuræ ſubiacet.

SECVNDA PROPOSITIO.

1. SVMMVS PONTIFEX ITA EST ECCLESIÆ Caput, vt ſimùl ſit, & vocetur, *Eccleſiæ Filius.*

NOTA.

2. DIXIT PRÆDICTVS THEOLOGVS, NVLLO modo poſſe affirmari, Summum Pontificem eſſe Eccleſiæ filium. Semel, & iterúm audivi auribus meis, & ſcriptum vidi.

RESOLVTIO.

3. SVMMVS PONTIFEX ITA EST ECCLESIÆ Caput, vt ſimùl ſit, & dicatur *Filius Eccleſiæ*: Et hoc ſinè graviſſima iniuria in Sacratiſſimum Eccleſię noſtrę Caput; & ſiné declinatione ad hæreticorum partes, negari nequit.

§. 1.

§. 1.

Authoribus ſtabilitur noſtra reſolutio.

4\. PROPONAMVS primùm reſolutionis noſtræ veritatem, productis teſtibus;& ab ipſis Summis Pontificibus exordium ſumamus.

5\. Evariſtus Papa, Epiſt. 2. quæ eſt de Epiſcopis eiectis, aſſerit, Chriſtum eſſe Sponſum;& ſubiungit: *Et Eccleſia Sponſa, cuius nos filij ſumus.* Evariſtus

S. Hieronym. 6. S. Hieron. Epiſt. ad Demetriad. c. 9. *Et quia vereor*, inquit, *imò rumore cognovi, in quibuſdam adhúc vivere, & pullulare venenata plantaria; illud te pio charitatis affectu præmonendam puto, vt Sancti Innocentij, qui Apoſtolicæ Cathedræ, & ſupradicti viri* [Loquutus fuerat de Anaſtaſio Summo Pontifice] *Succeſſor, & filius eſt, teneas Fidem.*

7\. S. Bernard. lib. 2. de Conſiderat. ad Summum Pōtificem Eugenium, c. 6. ſic: *Non planè totum quivere emundare Prophetæ: Aliquid filijs ſuis Apoſtolis, quod agerent, reliquerunt: Aliquid ipſi Parentes tui tibi.* Et pòſt pauca: *Paternam tibi vindica hereditatem; nam ſi filius, & heres.* Tandem pronuntiat: *Si filius es Apoſtolorum, & Prophetarum, & tu fac ſimiliter.* S. Bernard.

Dionyſius Carthuſian. lib. 1. de Authorit. Papæ, & Concilior. art. 22. ſic in titulo: *Quomodò Summus Pontifex dicatur filius, & miniſter Eccleſiæ?* Id explicat,& inter alia dicit: *Nihilominùs Papa vocatur, & eſt, filius Eccleſiæ: Primò, quoniam in fonte Baptiſmatis ſpiritualiter regeneratus eſt &c. Secundò, inquantùm eſt determinata perſona, & vnus Chriſtianus: Tertiò &c.* Quod dein latè declarat. 8. Carthuſian.

Gaſpar Caſalius, de quo ſuprà, propoſit. 1. num. 65. nonnulla diximus, in ſuis Axiomatibus Chriſtian. quibus ſapientiſſimè devincit hęreticos; lib. 2. art. 3. c. 11. pòſt alia húc ſpectantia, ait: *Romanus autem Pontifex, non Redemptor, ſed redemptus eſt; Vicarius, Filius, ſimulquè membrum Eccleſiæ.* 9. Caſalius.

Anton. Mazzaron. tract. de tribus Coronis Pontif. Maxim. c. 3. prædictam filiationem recognoſcit, cuius mentem proponit Diana t. 11. tract. de Adorat. Sum. Pontif. reſol. 15. ver. *Quoád geſtationem*; ſic: *Mazzaronius húc advocat mulierem Ægiptiam tribus regijs Coronis decoratam, vt exhibeatur fuiſſe filiam, vxorem, ac matrem Regis; quod refert ex Pierio, aptatquè ad Eccleſiam Vicarij Chriſti Filiam,* 10. Mazzarō. Diana.

& Sponſam,ac MATREM.

11. Inſignis Abulenſ. in Præfat.ad Evág.Matth.q.9.docet, Eccleſiam eſſe omnium Matrem,& addit: *Et ſic dicit Beat. Cyprian.quôd non poteſt Deum habere Patrem, qui Eccleſiam non habuerit Matrem; quod ita eſt de Papa ſicût de omnibus alijs,nã ipſe,filius eſt Eccleſiæ.* Et in cap.18.Matth.q.108.circâ finẽ: *Sed neceſſê eſt*,inquit, *recurri ad Eccleſiam vniverſalem, cuius Papa eſt filius, licêt ſit præcipuus filiorum; nam in ea regnat, & in Sacramentis, quæ intrà ſunt, iuſtificatur, & proficit.* Quod ſemél, & iterúm repetit in 2. part.Defenſor. c. 64.

Abulenſ.

12. Cardinalis Ioan. à Turrecrem. in Sum. de Eccleſ. lib. 2. c. 86. incipit: [ſcito ibi controverſiam cum hęreticis habuiſſe,dicentibus illis,Summum Pontificem non poſſe eſſe Eccleſiæ Caput,quia filius Eccleſiæ eſt] *Quintó obiectum eſt per adverſarios ex illa nominatione,qua Eccleſia Dei dicitur Mater omnium fidelium, & perconſequens,Papæ,&c.* Huic obiectioni reſpondet ſupponendo primùm, rationem filiationis Eccleſiæ in eo conſiſtere,quòd,ſcilicêt, aliquis Chriſto Domino per Baptiſmum, Fidem, & Sacramenta communicet,& ſit membrum eius. Et ſtatim probat, non ideò quia hæc eadem filiatio in Summo Pontifice reperiatur, inferri poſſe, Eccleſiam, ſuperiorem eſſe Summo Pontifice,aût Pontificem non eſſe Eccleſiæ Caput. Et poſtquám ad hoc confirmandum ponit in ipſo Chriſto Domino exemplum, proſequitut: *Similiter, non eſt inconveniens, quód Papa, cûm ſit hoc modo filius Eccleſiæ, quia Sacramento Baptiſmi regeneratus, ſit etiam Pater Eccleſiæ,&c.* Et pòſt alia infert: *Ex quibus clariſſimê patet, ſimúl iſta ſtare: Quôd Romanus Pontifex ſit filius Eccleſiæ,quia per Baptiſmum regeneratus, & ſit Pater Eccleſiæ ratione Prælationis, & authoritatis, qua præeſt Eccleſiæ,vt Rector, & Gubernator.* Et indé per totum illud cap.eloquentiſſimé procedit ſtatuens, & confirmans filiationem reſpectu Eccleſiæ in Summo Pontif. & Prælationem ſimúl.Moneo vt legat curioſus hunc doctiſſimum Cardinalem citato loco; vbi videbit pulchrê ſatis hanc veritatem, omni pio,& ſapienti Theologo digniſſimam, explicatam.

Turrecr.

Sapientiſſimus,& laude digniſſimus Alfonſus Salmer. 13.
tom. 4. par. 3. tract. 2. in fine, proponit idem hæreticorum argumentum, qui rationem filiationis in Summo Pôtifice com-

componere neſciebant, vel nolebant, cum dignitate Capitis; & affirmabant, nullum aliud eſſe in Eccleſia Caput, præter Ieſum Chriſtum: Reſpondet ergò Salmeronius firmando, Chriſtum, & eius Vicarium eſſe Capita Eccleſiæ, & proſequitur: *Eâdem ratione Papa, vt particularis eſt perſona, filius Eccleſiæ Dei eſt: Vt veró Papa eſt, Caput eſt Eccleſiæ, quam regit.* Et tom. 12. tract. 82. Sic proponit hæreticorum argumentum. *Sextò: Eccleſia vniverſalis dicitur Mater omnium fidelium: Papa verô eſt filius Eccleſiæ; ergò illa excellentia dignitatis, & poteſtatis, minor eſt: Nêc poteſt dici, quòd ſit Pater Eccleſiæ, cúm nullus ſit pater ſuæ matris.* Huic hæreticorum argumento ſic facit ſatis prędictus author: *Reſpõdemus; eâdem veneratione, & honore, quo filius præcepto Dei debet matrem honorare, mater ſuperior eſt filio: Nihil tamen prohibet, quin filius, juriſdictione, & adminiſtratione, maior ſit matre, & à matre filio præſtandam obedientiam: Cuius rei exemplum habemus in Rege habente matrem, cui, vt Rex, omnes maiorem præſtant obedientiam, quàm matri; imô etiã ipſa mater: Et vt Chriſtus eſt filius Virginis, & tamen eminentia poteſtatis ſuper Virginem eſt, & ſuper omnes matres. Ita etiam non inconvenit, Papam eſſe filium Eccleſiæ per Sacramentum Baptiſmi regeneratum, & tamen ſit authoritate, illa ſuperior.* Quod iterùm alio exemplo ê Chriſto Domino aſſumpto confirmat, & addit: *Ita etiam Epiſcopus quiſque, & maximê Romanus, filius eſt Eccleſiæ ſpiritualis, & Pater Eccleſiæ, quam inſtar Patris regit, atquè gubernat.*

Salmeroni.

Michael Mauclerus doctus Controverſ. in ſua Monarch. tom. 2. lib. 6. c. 10. loquitur de Eccleſia, & ait: *Quæ Sanctiſſima Sponſa generali quadam ratione etiam Mater Romani Pontificis appellatur, quatenûs eſt de Chriſti Corpore, eiuſquê filius nuncupatur, quem illa Chriſto ſuo Sponſo, & Domino, ſicût cæteros fideles Sacro regenerationis Fõte peperit: Licèt alterius rationis conſiderat ione, illius Paſtor, & Rector agnoſcitur.* 14.

Mauclerus.

Doctus Epiſcopus Barboſa tom. 1. de Iure Eccleſiaſt. c. 2. num 24. proponit appellationes Summi Pontificis, & ait: *Filius Eccleſiæ Catholicæ dicitur, quòd Fidem tamen, & regenerationem, ac alia Eccleſię Sacramenta, quibus, & ipſe paſcitur, & nutritur.* 15.

Barboſa.

Dedimus pro noſtra reſolutione plures doctiſſimos, & nobiliſſimos teſtes: Det pro 16.

ſua

ſua exiſtimatione Theologus notator vel vnum, qui ſaltem de noſtra reſolutione dubitaverit. Sed quis de re adeô certa dubitare poſſet? Dubitavit tamen adverſarius noſter: Et non ſolûm dubitavit; ſed seriô,& conſtanter affirmavit, nullatenûs poſſe dici, quôd Summus Pontifex eſſet Eccleſię filius, eo vſquè, vt audiens, id dixiſſe Dionyſium Carthuſian. clamaverit: Non quidquid antiqui dixere eſt approbandum. Diſcat ex Doctoribus adductis, an reſolutio noſtra ſit ex illis, quas in antiquis antiquare debeamus.

§. 2.
Rationibus reſolutio probatur.

17. Ratio pro reſolutione. SED & ratione eum evincamus, quæ cuilibet preſtó eſſe deberet; & à Doctoribus citatis iam ſæpé propoſita. Hæc enim eſt: Eſſe filium Eccleſiæ nil eſt aliud, quâm communicare Chriſto Domino, Præcipuo, Primo, & Superiori Eccleſiæ Capiti, per eius Fidem, Baptiſmum,& reliqua Sacramenta, quæ in Eccleſia ſua ipſe diſpoſuit, inſtituitquê; quo homo membrum efficitur Chriſti; ob quod Magn. Auguſtin. lib. 1. de Baptiſ. cont. Donatiſt. c. 15. dixerat: *Eccleſia quippé omnes per Baptiſmum parit.* At Summus Eccleſiæ Pontifex, ſicût cæteri fideles, imô longé certiús, communicat Chriſto per Fidem,& eius Sacramenta, & eſt membrum ſpiritale eius; ergó filius eſt Eccleſiæ.

S. Auguſt.

18. Confirmatio. Confirmatur: Summus Pótifex, eô ipſo quôd ad dignitatem Pontificiam aſſumptus eſt,& á tota Eccleſia adoratur, certò conſtat, quòd erat filius Eccleſiæ; at talem filiationem, & nuncupationem non amittit ex eo, quôd aſſumptus eſt ad Pontificiam dignitatem; ergò pôſt ad eam, aſſumptionem, filius manet,& eſt,& dicitur, Eccleſiæ. Conſequentia bona eſt: Maior apúd Theologos conſtans 2.2. quos paſſim audies dicentes, Fide certum eſſe, Summum Pontificem eſſe ritè baptizatum &c. Minor explicatur: Manente forma in ſubiecto, & nullo alio poſito repugnante effectibus, & denominationibus formæ, manent effectus formæ, & denominationes; ſed in Summo Pontifice, pôſt aſſumptionem ad dignitatem Pontificiam, manet forma, â qua,& effectus, & denominatio Eccleſiæ filij oriuntur; & nil advenit effectui illi, & denominationi repugnans, ergò pôſt aſſumptionem ad dignitatem Pontificiam non amittit Sum-

mus

mus Pontifex filiationem Eccleſiæ, & filij Eccleſiæ nuncupationem.

19. Dices: advenire de novo Summo Pontifici rationem Capitis Eccleſiæ, cum qua nō ſtat ratio filij. Sed hoc ex eo ſolúm impugnatum manet, & expelli debet á Catholicorum, & piorum hominum auribus, quia commentum fuit hæreticorum, vt ex authoribus productis conſtat, & communiter à Cōtroverſiſtis notatur. Illi enim ex eo impugnabant in noſtro Summo Pontifice rationem Capitis, quia cum ea neſciebant, aût ſe neſcire fingebant, rationem Eccleſiæ filij componere: Quibus, vt iam vidiſti, occurrunt Catholici Doctores eorum figmentum repellentes; & optimê componi in Summo Pontifice cum ratione Capitis Eccleſiæ rationem eiuſdem Eccleſiæ filij, docentes, quin alicui ex Doctoribus noſtris occurrerit, (nequê occurrere potuit, ſuppoſita in eis pietate, & ſcientia) dicere, Summum Pontificem, aût non eſſe, aút non dici Eccleſiæ filium; qua evaſione, ſi bona foret, facilimè hæreticorum evaderent argumentum, reſpondentes, falſum eſſe, Summum Pontificem eſſe Eccleſiæ filium, & ideò non eſſe ex hac parte aliquid, quod in eo rationi, & dignitati Capitis, repugnaſſet. Cûm autem non hac vtantur ſolutione, [nequê aliquem, qui ea ſit vſus, proferret Theologus notator] ſed eô totis viribus tendāt, vt, ſtabilita in Summo Pontifice ratione filij Eccleſiæ, ſtatuant ſimúl in eo dignitatem Capitis; benê apparet, â nullo pio homine negandam eſſe in Summo Pontifice rationem Eccleſiæ filij; ſed cum dignitate Capitis ab eo neceſſariô fore componendam. Non ergô advenit Summo Pontifici, ex eo quòd ad Pontificiam dignitatem ſit aſſumptus, aliquid, quod formæ, á qua, & effectus, & denominatio oritur Eccleſiæ filij, repugnet: De quo nullum extitit inter Catholicos aliquādò diſſidium. Sed cùm iam fuerit Catholicus, [eum ob notitiæ defectum excuſandum affirmo] qui â Summo noſtro Pontifice relegandam dixerit Eccleſiæ filij rationem, & denominationem, ea de cauſa, quia Eccleſiæ Caput, & Princeps eſt; opus cuique Catholico erit, ſicùt mihi opus fuiſſe diiudico, rem iſtam explicare; & aditum periculoſæ occludere exiſtimationi. Eô vel maximê, quia non dubitem dicere, quadrare in eam vulgare illud Theologorum dictum: *Ex verbis inordinatè*

Reſpōſio.

Reijcitur

prolatis incurritur hęreſis: Pro quo vide, cum alijs, Ludov. Turrian. 2. 2. diſp. 55. dub. 4. & in Select. part. 1. diſp. 30. dub. 2.

Turrian.

20. Adde, non vidiſſe noſtrum Theologum, quód, ſi ſemél concederetur, Summum Pontificem non eſſe, nèc dici Eccleſiæ filium; eſſet etiam concedendum, nèc eſſe, nêc poſſe dici filium Dei & Ieſu Chriſti: At dicat nobis Theologus, an non ſit, nêc poſſit dici Dei & Ieſu Chriſti Filius, Summus Pontifex? Illatio clara: Primó ex Cyprian. adducto ſup. n. 11. dicéte: *Deum non poteſt habere Patrem, qui Eccleſiam non habuerit Matrem.* Secundó, quia quandó dicimus, Summum Põtificem eſſe filium Eccleſiæ, non excludimus Chriſtum Deum Eccleſiæ Fundatorem; imô primó, & principaliter, Chriſtum intelligimus, qui primum, & principale Eccleſiæ Caput eſt: Ob quod Eccleſia ſæpé, nomine propoſito Chriſti, declaratur. Sic Apoſtolus Paulus, loco citando in ſequenti propoſitione, vt voluit dicere: *Ita & Eccleſia*; dixit: *Ita & Chriſtus.* Similiter: Dùm rationem filiationis Eccleſiæ declarant Theologi, aſſerunt in eo conſiſtere, quód aliquis de Chriſti Corpore ſit, & Chriſto per eius Fidem, & Sacraméta inſertus, incorporatus, & vnitus exiſtat. Eſt ergó idem, dicere: *Petrus eſt filius Eccleſiæ*, ac dicere: *Petrus eſt filius Ieſu Chriſti*: Et é contrario eſt bona conſequentia: *Non eſt filius Eccleſiæ; ergô nequé eſt Filius Ieſu Chriſti.* At, quis, niſi blaſphemus, negabit, Sũmum Pontificem filium Ieſu Chriſti eſſe? Negabit ergó nullus eſſe filium Eccleſiæ. Sicùt enim, quamvis Pontifex ſit Caput Eccleſiæ, Chriſtus tamen Caput Pontificis eſt: Sic etiam, quamvis ſit Eccleſię Caput; & Chriſti, & Eccleſiæ filius eſſe poteſt. Vel ſi non eſt Eccleſiæ filius, nêc talis dici poteſt, dicas neceſſũm erit, Chriſto Domino non communicare Pontificem per Fidem, & eius Sacramenta: Quia hæc duo, ſcilicèt, eſſe Eccleſię filium, & Chriſto Servatori per Fidem, & eius Sacramenta communicare, idem ſunt; & idẽ apùd Theologos Catholicos ſonat, vt ex citatis accipere potes.

Abſurdũ è nota ſequuturũ.

Cyprian.

S. Paulus.

Sed ſi tam claræ, & à Catholicis, contra hæreticos præſtantibus, ſuppoſitæ veritati, non acquieſcas, interrogemus omnes ſic Summum Eccleſiæ noſtræ Sanctiſſimum Pontificem Alexandrum Septimum, qui nùnc vivit, & fæliciter regnet: Dicas nobis Sanctiſſ. Pater: Vis á nobis, te Vicariũ 21.

Declaratur exẽplo noſtra reſolutio.

Ieſu

Ieſu Chriſti, & Eccleſiæ ſuæ Caput Viſibile eſſe fatētibus, vocari eiuſdem Eccleſiæ filium? Vel dicas nobis, an filius Eccleſiæ ſis, an non? Quid reſponſurum exiſtimabimus, qui ſe Servum ſervorum Dei eſſe millies proclamat? Plùs diſtat ſervus à Capite Monarchico, quàm filius: Cur ergó filium negabimus eſſe Caput, quod ſe non negat eſſe ſervum? Cur dedignabitur de filij nomine, qui gloriatur in appellatione miniſtri? Id accipe (& totam noſtram reſolutionem) à Sum. Pontif. Mart. V. in Serm. ad Fratres Auguſtinianos pro Tranſlat. corporis S. M. Monicæ, vbi ſic initio: *Hic igitur, vndè fratres ſumus.* Et ſtatim: *Sivè igitur, vt Eccleſiæ filij ad hanc lætitiam conveniſtis, ſivè vnanimes ſpirituali charitate fratres; ego illinc Parens, hinc vobiſcum Frater, in hac exultatione congratulor. Nec ſané mirum, ſi & ipſe vobiſcum in Domino Frater dici velim, qui me ſecundùm noſtri Magiſtri vocationem, & gratiam, Servum omnium appello. Nullum deniqué nomen eſt, quod reſpuam; modò ſimùl omnes charitas vna contineat; quandò ipſe idem Salvator omnium, ſe & matrem, & fratrem, & ſororem, dixit, quiſquis eiuſdem Patris, qui in cælis eſt, voluntatem ſervat, &c.*

Martin. V.

22. Igitur: Propoſitio notata hæc erat: *Summus Pontifex ita eſt Eccleſiæ Caput, vt ſimûl ſit, & dicatur, eius filius.* Ecce omnem in hac re Catholicorum doctrinâ, omni conatu probare, & explicare curantium in Summo Pontifice cum filiatione Eccleſiæ dignitatem Capitis: Sed hâc doctrinam, notatam voluit notator noſter. Hæreticorum propoſitio eſt: *In Summo Pontifice non ſtat ratio Capitis cum ratione filiationis Eccleſiæ.* Sed hanc propoſitionem noſter adverſarius voluit eſſe probandam.

23. Vera ergó eſt reſolutio noſtra, ſcilicêt, Summum Pontificem ita eſſe Eccleſiæ Caput, vt ſimùl ſit, & dicatur, eius filius: Et verum eſt, contrariam exiſtimationem ad hæreticorum inclinare partes: Et non parvam afferre Sacratiſſimo Eccleſiæ noſtræ Capiti iniuriam; quippé qui ab eo ratio Eccleſiæ filij nequit auferri, quin ratio communicationis Chriſto Domino per Fidem, & eius Sacramenta, auferatur. Ideoqué, vtpotè Eccleſiæ Catholicæ, quam Matrem veneror, & eius Capitis Romani Pōtificis, filius, occaſione accepta, hâc explicui veritatem, nè obſervantiæ, & pietati debitæ tali Matri, & tali Patri, de-

Evincitur ſecunda reſolutionis noſtræ pars.

deficerem. Verbaquê ſatis inordinaté prolata, pro viribus retundam;& ſuo ipſo ortu necem; nè more ſeminis forté creſcant in arborem.

§. 3.

Debeat né oppoſita exiſtimatio notari cenſura?

24. INTERROGAS: Sit nè digna cenſurá aliquá, oppoſita illa exiſtimatio? Reſpondeo: Noſtra propoſitio à Catholicis, contra hæreticos agentibus, defenditur; nèc dabitur â notatore Catholicus, qui illi propoſitioni contradicat. Oppoſita exiſtimatio, quæ neſcit in Summo Pontifice componere rationē Eccleſiæ Capitis cum ratione filij Eccleſiæ non niſi in hæreticorum ore ſonat: & illi ſoli ſunt, qui neſciunt, vel nolunt, in Summo Pontifice cōponere dignitatem Capitis cum filiatione Eccleſiæ. Iudicet modò doctus, an oppoſita exiſtimatio mereatur cenſuram. Prætereâ: Ex ea ſequitur dicendum, Summum Pontificem nō communicare Chriſto Domino per Fidem, & eius Sacramenta, quia apúd Theologos in hoc conſiſtit ratio tota filiationis Eccleſiæ: Similiter ſequitur, non poſſe dici Filium Dei, vt explicatum manet. Cuius igitur erit qualitatis propoſitio, é qua tám abſurdæ, & peſtilentes ſequuntur illationes? Deſignet qualitatem alius.

TERTIA PROPOSITIO.

1. CAPVT ECCLESIÆ, ID EST, SVMMVS Pontifex, aliqua non poteſt ſinè pedibus, id eſt, ſubditis: Et Eccleſiæ pedes ſunt illi quàm maximé neceſſarij.

NOTA.

2. PRONVNTIAVIT THEOLOGVS, NEQVE hoc poſſe dici: Quia Summus Pontifex omnia poteſt: Nequé dicendum eſt, pedibus Eccleſiæ indigere; aút aliquid ſinè illis non poſſe facere.

RESOLVTIO.

SVM-

3\. SVMMVS ECCLESIÆ NOSTRÆ PONTIFEX aliqua ſine pedibus, hoc eſt, ſine ſibi ſubditis, facere non poteſt: Et pedibus iſtis Eccleſiæ permaximê ad Capitis functiones obeundas indiget; & ita illi neceſſarij ſunt, vt dicere pedibus non poſſit: *Non eſtis mihi neceſſarij.* 1. Corint. 12.

S.Paulus.

§. 1.

Propoſitio authoris, & mea reſolutio, reſolutio fuit, & propoſitio Apoſtoli Pauli.

4\. ANTEQVAM reſolutionem explicem, mitto notatorem ad num. 87. propoſitionis primæ, vbi videbit, ſe in præſenti materia mediam debuiſſe tenere ſemitam: Et extrema, periculoſa eſſe; & ipſis Summis Pontificibus, vtpote prudentiſſimis, & ſapientiſſimis, exoſa. Ipſi etiam, vt ibidem num. 86. notabam, ſępé dicunt, ſe hoc, vel illud, facere non poſſe. Igitur, Summi Pontificis poteſtas ampliſſima eſt, abſolutiſſima eſt, ſumma eſt: At, quis ignorat, dependere á cauſis, à conditionibus, ab inſtrumentis, á tempore, â materia, â perſonis? &c. Præſertim cúm in pené infinitis ſciamus, Deũ ſuam ipſam potentiam, ipſo ſic providente, alligaſſe cauſis, conditionibus, & inſtrumentis? Si, igitur, Theologe, aulicé in his rebus diſcurris, errabis. Et ſi ita non eſt, at demonſtras, te propoſitionẽ, & quoad ſenſum, & quoad voces ignoraſſe; quæ quoad ſenſum, & quoad voces, Scripturæ, Sanctorum, & Patrum; Theologorum, & Controverſiſtarum, & omnium Catholicorum, eſt. Id oſtendamus.

Medium in hac materia tenendũ.

5\. Propoſitio illa noſtra quoad ſenſum, & terminos, Divi Pauli Apoſtoli fuit, qui 1. Corint. 12. de toto Corpore Eccleſiæ myſtico loquitur per analogiam, ſeu ſimilitudinem ad corporis humani partes. Et poſtquam docuit, cuilibet parti ſuum proprium munus eſſe; venit ad indigentiam vnius partis ab operatione alterius, & dicit: *Non poteſt autem oculus dicere manui: Opera tua non indigeo. Aut iterum Caput pedibus: Non eſtis mihi neceſſarij.* Audis, igitur, Apoſtolum Paulum affirmantem, Caput Eccleſię non poſſe dicere pedibus, quód non ſunt ipſi neceſſarij; ergô aliqua Caput ſine pedibus nó

Propoſitio noſtra D. Pauli fuit.

S.Paul.

N po-

poteſt facere. *Quorſum illi neceſſarij forent, ſi ſine illis omnia Capitis munia obire potuiſſet?* Sic argumentatur S. Chryſoſt. mox citandus.

S. Chryſoſt.

6. Sed timeo [fateor] ne in dubium vocare velis, de quo Capite ibi loquatur Apoſtolus? At ex ſequentibus, de quo Capite loquatur tibi perſpectum erit. Non dubium, quin ibi ſermo Divo Paulo eſt de Corpore integro, & vniverſali Eccleſiæ Dei. *Sicut enim*, inquit, *vnum corpus eſt, & membra habet multa, omnia autem membra corporis, cùm ſint multa, vnum tamen corpus ſunt; ita & Chriſtus &c.* Quid eſt, *ita & Chriſtus*, niſi, *ita & Corpus myſticum Chriſti?* S. Hieronym. ad hæc verba: *Notandum, quòd Chriſtus per Corpus ſuum dicatur Eccleſia.* Audi Caietanum: *Cùm debuiſſet dicere:* Ita & Corpus Chriſti, *dixit:* Ita & Chriſtus: *Quia Chriſtus eſt velut hypoſtaſis ſui Corporis myſtici, quod eſt Eccleſia. Sicut enim dicendo:* Ita & ego, *comprehenditur corpus meum cum omnibus ſuis membris; (quia, ego, nomē eſt hypoſtaſis mea) ita dicendo:* Ita & Chriſtus, *comprehendit Corpus eius myſticum cum vniverſis membris eius; quia Chriſtus tenet locum hypoſtaſis ſui Corporis myſtici.* Audi etiam Frāciſc. Turrian. de Eccleſ. lib. 2. ad locum 8. qui eſt iſte præſens D. Pauli, ſic dicentem: *Hæc analogia ad Eccleſiam vnam Catholicam pertinet: Ergo omnino neceſſe eſt, vt in Corpore viſibili myſtico Chriſti, quod eſt Eccleſia vna Catholica, Caput ſit item viſibile; aut vacabit illa pars parabolæ analogicæ: Non poteſt dicere Caput pedibus, non eſtis mihi neceſſarij.* Neque Hieronymum, Caietanum, & Turrianum nominavi, niſi ad exemplum; quia quòd Paulus ibi loquatur de Eccleſia vniverſali Dei, nobis Catholicis probatione nō eſt opus. Conſule interpretes, de quibus aliquos pòſt adducam. Agit itaquè D. Paulus hìc de Eccleſia vniverſali Dei; & conſequenter, vbi Caput nominat, Summum Pontificem, qui Caput Eccleſię eſt, intelligit. Et cûm de tali Capite dicat, quòd dicere nequeat pedibus: *Non eſtis mihi neceſſarij;* conſtat ex Paulo, neceſſarios eſſe Eccleſiæ pedes, ipſius Eccleſiæ Capiti: Ac proinde, Caput, â fortiori, aliqua non poſſe ſine pedibus. Quo convincitur, reſolutionem noſtram quoad ſenſum, & terminos, eſſe Pauli; quod magis ſequentia declarabunt.

S. Paulus de Sūmo Eccleſiæ Pontifice loquitur.

S. Paul.

S. Hieronym.

Caietan.

Franciſc. Turrian.

[:]

§. 2.

§. 2.

Meam reſolutionem explicant Doctores noſtri Controverſiſtæ: Et ex eis apparet, reſolutionem meam (quam quotquot ſunt Catholici deoſculātur) neceſſariam eſſe, vt hæreticos, Sūmos Eccleſiæ Pōtifices & Chriſti Vicarios è medio tollere volētes, devincamus.

7. SED attende teſtium vocibus, & videbis, ab hæreticis ſolûm noſtrā reſolutionem, negatam: Videbis, á Catholicis contra hæreticos reſolutionem noſtram, aſſumptam: Et tandem perſpicies, quanti ponderis, & neceſſitatis noſtra reſolutio ſit, vt vnū Caput Eccleſiæ viſibile, in terris Chriſti Vicarium, Summum Pontificem, adverſantibus hæreticis, defendas. Pro quo:

Ab hæreticis ſolū, noſtra reſolutio negatur; quia Caput Eccleſiæ viſibile Chriſti Vicarium negant.

8. Scito: Hæreticos, ſemper Romanæ Eccleſiæ infenſiſſimos hoſtes, Caput viſibile Vicarium Chriſti evertere conatos eſſe, & Summum Pontificem purum hominem negaſſe; ſolumquê Chriſtum Dominum Eccleſiæ Caput eſſe dicentes. Ideo doctus Controverſiſta Franciſcus Turrian. lib. 2. de Eccleſia c. 3. ad hæreticum Antonium Sadeel. & ſimiles, alloquens, & Caput Eccleſiæ viſibile defendens, ait: *Hoc eſt vnum ex illis quibuſdam, quod tu cum alijs magiſtris Proteſtantium, quia indoctus, & inſtabilis es, ad tuā, & illorum perditionem, depravas. Quod enim Paulus de Capite viſibili, & creatura, dixit*: Non poteſt Caput dicere pedibus: Non eſtis mihi neceſſarij; *tu de Capite Chriſto, qui non eſt creatura, ſed Creator, accipiendum eſſe contendis, nè cum Catholicis vnum Epiſcopum Caput in Eccleſia Catholica confitearis.* Audis, hæreticos locum illū depravare, ideo, quia quod Paulus de Capite viſibili Summo Pontifice dixerat, ſcilicet, *Non poteſt Caput dicere pedibus: Non eſtis mihi neceſſarij*; ipſi, vt Eccleſiæ Caput Vicarium Chriſti evertant, de ſolo Capite Chriſto Domino accipiendum eſſe docent. Hoc hæreticorum cōmentum reijcere Catholici volentes, & Caput viſibile in Eccleſia ſtatuentes, id probant, & evidenter, ex loco Pauli præſenti: Quia, cûm de aliquo Capite neceſſariô loquatur, & illa ſua doctrina de Chriſto Domino accipi nequeat, de aliquo alio Capite á fortiori accipienda eſt; quod nullum aliud eſſe poteſt, pręter Summum Pontificem, purum hominem, & Chri-

Turrian.

Chriſti in terris Vicarium. Ideoquê idem Author, prçter verba eius, quæ dedimus hùc ſpectâtia; num.6.hæc, eodem 2.lib.c.2. habet: *Huic, igitur, Capiti vniverſæ Eccleſiæ etiã convenit, quod Paulus in ſua analogia poſuit: Non poteſt Caput dicere pedibus: Non eſtis mihi neceßarij.* Et c.4. nõ multum poſt initium, ait: *Hoc igitur: Non poteſt Caput dicere pedibus: Nõ eſtis mihi neceſſarij; ijs convenit, qui Chariſmata præſidendi acceperunt, vt Apoſtoli, & eorum Succeſſores, & reliqui Epiſcopi; & primus omnium Petrus, & eius Succeßores: Iſtis enim, & in eis Petro, & Succeßoribus eius conſultum voluit Chriſtus, qui cum Paulo loquebatur, ſicut per ſe ipſum conſuluit, cùm dixit Apoſtolis: Qui maior eſt inter vos, ſit ſicut miniſter.*

9. Cardinalis Bellarmin. hoc eodem argumento vtitur ad probandum, dari Caput Eccleſiæ viſibile, præter Chriſtũ, lib.2.c.12. de Romano Põtif. his verbis: *Quintò, Eccleſia eſt vnum Corpus, & ſuum quoddam Caput hîc in terris habet, præter Chriſtum, vt patet ex 1. Corint. 12. vbi poſteaquàm dixit Paulus, Eccleſiam eſſe vnum Corpus, ſubiecit*: Non poteſt Caput dicere pedibus: Non eſtis mihi neceſſarij: *Quod certè non convenit Chriſto: Ipſe enim poteſt dicere nobis omnibus*: Non eſtis mihi neceſſarij. *Nullum autem aliud Caput aſſignari poteſt prçter Petrum: Nec debet, moriẽte Petro, Corpus Eccleſiæ manere ſine Capite. Oportet igitur, aliquem Petro ſuccedere.*

Bellarmi.

Alfonſus Salmer. tom.13. in Epiſt. Pauli, diſp. 14. de Monarch. Eccleſ. §. *Iam verò*; diſputans in eoſdẽ hçreticos, eos revincit è loco iſto Apoſt. Et ad Sũmos Põtifices deveniens, concludit: *De quo genere Capitum ſubdit Apoſtolus: Non poteſt Caput dicere pedibus: Nõ eſtis mihi neceſſarij: Et tamen Caput æternum Chriſtus poteſt dicere pedibus: Non eſtis mihi neceſſarij.* 10.

Salmer.

Eleganter totam noſtram doctrinam propoſuit doctiſſimus Cõtroverſiſta Nicolaus Coeffetus, illuſtris Dominicanus, in ſua Monarch. Cathol. Eccleſ. tom.1. lib.1. in diſcuſſ. c.1. Agit contra Marcum Antonium de Dominis inſignẽ hæreticum Lutheran. dicentem, non eſſe aliud Caput in Eccleſia, præter Chriſtum: Et de ipſo Chriſto accipienda eſſe verba Pauli: *Non poteſt Caput dicere pedibus: Non eſtis mihi neceßarij*; & hæreticum ſic author iſte, §. *Imò inquit*, impugnat: *Non enim de nihilo eſt, quod noſtri obſervant, hîc, nomen, aut rationem* 11.

Nicol. Coeffet.

Ca-

Capitis, de qua agit Paulus, in Chriſtũ convenire non poſſe, quippe qui ſuis pollens opibus, nil indigus noſtri, toti Eccleſiæ Corpori, ideoqué membris omnibus dicere poſſit: Opera veſtra non indigeo: Non eſtis mihi neceſſaria. Quærendum itaquè eſt aliud Caput, quod ipſo etiam in faſtigio dignitatis reliquis membris dicere nõ poſſit: Opera veſtra non indigeo: Ac proinde Vicarium Caput admittendum eſt, in quod hæc quadrare queant. Et indé procedens, inter alia ait: *Sic nec Caput corpus poſſet movere, & circumagere, niſi pedes eſſent obſequentes, ſuoquè munere fungerentur.* Et poſtea: *Et ſanê non eſt novella iſta eorum interpretatio, ſed Magnum Baſilium habet authorem: Ille enim ad Pontificem ſcribens, ea metaphora vtitur pereleganter: Sivê Caput*, inquit Baſilius, *vos ipſos vniverſalis Eccleſiæ reputetis, non poteſt pedibus dicere Caput: Non eſt mihi opus vobis.* Et póſt, §. *Sed inſtat ille*, conatur hæreticus ſuadere, Caput, vt tale, nullo modo poſſe pedibus indigere; (nota, quod iam ſupra ego num. 7. notabam, ſcilicet, dogma eſſe hæreticorum, aſſerere, Caput, ideo quia tale, non habere Eccleſiæ pedum indigentiam; & hoc, vt Caput Vicarium Chriſti depellant.) Et reſpondens ſapiens iſte Catholicus, ait: *Et hìc quoquê ſuam inſcitiam prodit: Nam cùm ex eo influxus afflatu, ac veluti aſpiratione, dignitas Capitis conſurgat, ac efflore ſcat; quomodo ei neceſſaria non ſunt membra, in quæ illam demittat, vt vel ſaltem eo nomine neceſſaria iure optimo cenſeantur? Sapienter omnino author commentarij Ambroſio adſcripti, ad illa verba: Non poteſt Caput dicere pedibus: Non eſtis mihi neceſſarij; inquit: Qui eſt maior gradu, & dignitate, non poteſt ſine illo eſſe, qui humilis eſt; quia eſt, quod humilis poteſt, ſublimis non poteſt; quia ferrũ poteſt, quod nõ poteſt aurũ; ac per hoc honorem Capiti faciunt pedes.* Et proſequitur: *Viderit ergô Antonius, quâm benè ei conveniat cum Paulo, & Pauli interpretibus. Certê de eorum ſententia benè noſtri locum Apoſtoli de Capite formaliter ſpectato ſunt interpretati: Nequè inſipienter, nequé inſulſê inde colligunt, dari in Eccleſia Caput viſibile.* Ex his, quæ ê iſto authore protuli, hæc vltima verba repetere volo: Videat, qui dixerit, Eccleſiæ pedes Capiti non eſſe neceſſarios, vel Caput omnia poſſe ſine pedibus; videat, inquam, quâm bené ei conveniat cum Apoſtolo Paulo, & Catholicis

S. Baſil.

Ambroſ.

eius interpretibus: Tam benè ei conveniet cum Paulo, & Catholicis, vt non, niſi cum Antonio, & ſimilibus, Caput Vicarium Chriſti deturbare volentibus,conveniet.

12. Zachari.Bover.in ſua cẽſu. paren.contra hæreticum Antonium de Dominis, part. 2. lib. 1. c.1. illum alloquens,ſic Boverius diſſerit: *Cæterùm, cùm Apoſtolus,membrorum,& Capitis ſimilitudinem proſequens, ſubdit: Non poteſt oculus dicere manui: Opera tua non indigeo. Aut iterum Caput pedibus: Non eſtis mihi neceſſarij, inde malè illuſtriſſ. Bellarminum, ac cęteros ſugillas,quaſi ex hoc loco Apoſtoli malé colligant, aliud viſibile Caput in Eccleſia,præter Chriſtum, poni debere. At hi profectò id rectè adſtruunt: Nam,cùm Apoſtolus dicat, Caput non poſſe dicere pedibus: Non eſtis mihi neceſſarij: Idquè certum ſit, Chriſtũ quoquomodo ſpectatũ,nihil opis ab vlloEccleſiæ mẽbro accipere,ac proinde nullo membro indigere; inde illud neceſſariò concludunt, aliud viſibile Caput ſub Chriſto in Eccleſia ponendum eſſe quod pedibus, atque alijs membris ad externam Eccleſiæ gubernationem indigeat: Quod ſanè nullo modo inficiari potes.*

13. Ioannes Bence in ſuoManual. in Epiſt. Paul. ad hunc præſentem locum, poſtquàm Apoſtoli verba explicat,concludit: *Habemus autem ex hoc loco contra hæreticos quoſdam,* Bencé. *Eccleſiæ Caput, quod non eſt Chriſtus,nec alius quàmChriſti Vicarius, qui hodie Vrbanus Octav. eſt,qui pedibus, id eſt, ſubditis, dicere non poteſt: Non eſtis mihi neceſsarij.*

14. Guillelmus Eſtius ad eundem Pauli locum,poſt alia,ſic: *Eſt,igitur, in Eccleſia Caput* Eſtius. *aliquod, quod pedibus, id eſt, ſubditis,dicere non poſſit: Non eſtis mihi neceſſarij: Miniſterio veſtro mihi nõ eſt opus.* Et poſtea: *Ergó, fatendum eſt, aliquod aliud eſſe in Eccleſia Caput pedum miniſterio indigens ad totiusCorporis regimẽ, tanquam ad motum ſpiritualem: Id autem non aliud eſt, quâm Caput Chriſti Vicariũ, quod Petro ſucceſſit,id eſt,Romanus Pontifex. Habemus, igitur,ex hoc loco contra noſtri temporis Acephalos,id eſt, Sectarios omnes,quoddam Eccleſiæ Caput,quod non eſt Chriſtus, nec alius, quám Chriſti Vicarius ac Miniſter,qui hodie Paulus V. eſt.* Et deinde, impugnans aſſertum hæreticorum aliquorum dicentium, locum illum Pauli eſſe accipiendum de Epiſcopis particularium Eccleſiarum, ſic diſſerit: *Reſpondeo: Non in ijs tantùm: Sicut enim vnaquęque Ec-*

Eccleſia particularis habet ſuum Caput, quod non poteſt dicere pedibus: Non eſtis mihi neceſſarij; ſic tota, & univerſalis Eccleſia debet intelligi ſuum quoddam habere Caput, ex Apoſtoli ſententia, quod pedũ miniſterio indigeat. Nã planum eſt, Apoſtolum loqui de Eccleſia vniverſali, tanquã de vno Corpore. Et Paulô poſt: *Quare, & quod de Capite dicitur indigente pedum miniſterio, ad vniverſalem Eccleſiam, ex eiuſdem Apoſtoli mente, coaptandum eſt.*

15. Iacobus Baius, Decanus Lovaniẽſ. in inſtit. Religion. Chriſtia. lib. 2. c. 117. ſic: *Quod autem Eccleſia vnum Corpus ſit habens viſibile Caput, inſinuat Apoſtolus, dicens: Non poteſt Caput dicere pedibus: Non eſtis mihi neceſſarij.*

Baius.

16. Gaſpar Caſal. optimis verbis, relatis iam ſupra propoſit. 1. num. 65. doctrinam & veritatem noſtrã propoſuit; quæ ibi videri poſſunt. Sed & non minus eleganter eam repetit lib. 4. diſp. 4. art. 9. propê finẽ, ita diſcurrens: *Sic ergo, quia omnes nos vnum Corpus ſumus in Chriſto; & Eccleſia ipſa ex omnibus nobis conſtans, vnũ Corpus myſticũ eſt, cuius Chriſtus Caput eſt; habens quidèm diſtincta mẽbra, diſtincta officia habẽtia, quorũ alterũ non poteſt dicere alteri: Non ſum tibi neceſſarium: Et quorũ omnium miniſterio, tanquam potentiarum diſtinctarum, poteſt quicquid poteſt; manifeſtum eſt, ipſam nihil magis poſſe per ſe totam, quàm poſſit per ſuas partes: Sicut nec totus homo poteſt magis videre per ſe, quã poſſit per ſuos oculos: Nec magis ambulare, quàm per ſuos pedes: Nec magis audire quã per ſuas aures, &c. Audacter, ſed verê, dico: Hæc eſt Apoſtoli doctrina veriſſima, certiſſima, manifeſtiſſima, quam in varijs locis poſuit, &c.* Videatur etiam Michael Mauclker. t. 1. ſuæ Monarch. p. 2. lib. 3. c. 1. & alij ad verba illa Pauli.

Caſalius.

Maucler.

Hæc ſufficiant ex Controverſiſtis, é quibus conſtat, quis ſit ſenſus illorum verborum Pauli: Quantæ ſit vtilitatis ad Catholicam veritatem contra hæreticos defendendam: & quôd reſolutio noſtra quoad ſenſum, & voces, omnium Catholicorum eſt, Apoſtoli Pauli veſtigijs inhærentium. Quo ſtabilito, facilê convincitur, debere nos Catholicos affirmare, hunc eundem ſenſum ſequutos Sanctos, & Patres, vbi commentaria agunt ad illum Pauli locum: Sed eos audiamus. 17.

§. 3.

§. 3.

Ex Sanctis, & Patribus firmatur noſtræ reſolutionis veritas.

18. SANCT. Ioan. Chryſoſt. *Nam & ſi donum ſit minus, eſt tamen neceſſarium: Et quomodo, ſi illud non eſt, multa ſunt impedimenta; ita etiam abſque hoc claudicat plenitudo Eccleſiæ. Nequé veró dixit:* Non dicit, *ſed*, poteſt dicere: *Quamobrem, etiã ſi velit, etiam ſi dicat, non contingit, nec res eam habet naturam.* Nota ex Chryſoſt. quã neceſſaria ſint in Eccleſia minora dona, ſeu dona minorum: Ita neceſſaria ſunt, vt ſine illis Eccleſiæ plenitudinem claudicare dicat. Nota etiam, rectiſſimé advertiſſe Chryſoſtomum, non dixiſſe Apoſtolum Paulum: *Caput non dicit pedibus: Non eſtis mihi neceſſarij*; ſed: *Caput non poteſt dicere &c.* Quia, quamvis diceret, effectum non conſequeretur, oppoſitum natura rei exigente. Et poſtquàm Chryſoſtom. notat, Apoſtolum exemplum poſuiſſe in manu, & oculis, ſubdit: *Secundô in Capite, & pedibus exemplum amplificans. Quid enim eſt pede vilius? Aut quid Capite honeſtius, ac præſtantius, & magis neceſſarium? Hoc enim eſt maximè inter homines, nempè Caput; ſed tamen non eſt ſufficiens, nequè poteſt ipſum omnia efficere: Nam ſi eſſet, ſupervacaneé nobis adiecti eſſent pedes.*

S. Chryſoſtom.

Commentaria in Paulum S. Anſelmo adſcripta; quæquê Heruei eſſe circũfertur, illuſtriſſimi filij S. Dominici; ſic habent: *Aut iterum Caput pedibus: Id eſt, ille, qui in ſumma dignitate poſitus eſt, non poteſt dicere pedibus, id eſt, noviſſimis Eccleſiæ membris: Nõ eſtis mihi neceßarij. Omnino neceſſarij ſunt ei ſubiecti; quia poteſt humilis, quod non poteſt ſublimis: Quia & ferrum poteſt, quod aurum non poteſt.* 19.

Cõment. Anſel. adſcripta.

Hæc eadem verba extant in Commentarijs S. Ambroſio adſcriptis, á quibus ſumpta illa videntur; & quorum copiam fecerat Nicolaus Coeffetus, adductus ſupra num. 11. 20.

Cõment. S. Ambr. adſcripta.

S. Baſilius, ad Sũmum Pontificem ſcribens, ait: *Sivé Caput vos ipſos univerſalis Eccleſiæ reputetis, non poteſt pedibus dicere Caput: Non eſt mihi opus vobis.* Baſilium, & eius verba refert num. citato idem Coeffetus: Et vulgaria eſſe apud interpretes, colliges, ſi eos legas. 21.

S. Baſilius

S. Thomas ad verba illa Pauli: *Sunt autem in Eccleſia neceſſariæ, non ſolùm manus, id eſt, Prælati: ſed etiam pedes, id eſt,* 22.

eſt, ſubditi. Et poſteà: *Et hoc eſt quod ait: Aut iterum Caput,* id eſt, *Prælatus, ſecundùm illud 1. Reg. 15. Caput in Tribubus Iſrael factus es; non poteſt dicere pedibus, id eſt, ſubditis: Non eſtis mihi neceſſarij.* S.Thom.

23. Theophylactus ſic: *Ut autem oculus non poteſt dicere reliquis membris: Non habeo opus veſtra opera; vno namquê deficiente claudicat totum corpus; ſic neque qui maiora Chariſmata acceperũt attollere ſeſe poſſunt adverſùm eos, quibus ſunt minora: Eorum enim & ipſi opera indigent: Ipſi enim ſoli non ſufficiunt. Pulchrè autem dixit:* Non poteſt; *etiam ſi namquê multa vellet: Non ſic tamen habet rei natura.* Theophylac.

24. Gloſſ. *Aut iterum Caput, &c. Ita in Eccleſia potior non poteſt dicere inferiori: Non es mihi neceſſarius: Poteſt enim aliquis humilis, quod non poteſt ſublimis.* Gloſſa.

25. Hugo Cardinal. eadẽ verba formalia, ac Gloſſ. habet. Hugo Card.

26. Dioniſ. Carthuſia. *Pedes enim perducunt Caput ad neceſſaria alimenta.* Et ſtatim rationem reddens, quare Caput Eccleſiæ nequeat dicere pedibus: Nõ eſtis mihi neceſſarij; ait: *Poteſt enim aliquis humilis, quod non poteſt ſublimis.* Dioniſ. Cart.

27. Beda. *Dominus autem Deus noſter, qui novit, quid cui tribuat, & vt ſervetur compago corporis in pace, alloquitur Eccleſiam per Apoſtolum: Non poteſt dicere oculus manui: Opus te non habeo. Aut iterum Caput pedibus: Opus vobis non habeo.* Beda.

S. Brunus: *Aut iterum Caput pedibus. Similiter ſuperior inferiori dicere non poteſt: Non eſtis mihi neceſſarij: Cùm oculus purgatione per manũ indigeat, Caput, vt pedibus portetur.* 28. S.Brunus

OEcumenius: *Caput nõ poteſt dicere pedibus: Non eſtis mihi neceſſarij. Quod ſi etiam velit dicere: Non eſt mihi opus te; non ita ſe habet rei natura.* 29. OEcumenius.

S.Remigius Rhemẽſ. *Aut iterum Caput pedibus &c. Id eſt, ille, qui præeſt, ſubditis non poteſt dicere in temporali diſcurſu neceſſarijs, cùm eorum opera indigeat: Non eſtis mihi neceſſarij.* 30. S.Remig.

§. 4.

Nonnulla pro maiori noſtræ veritatis claritate proponuntur.

Igitur, dicere debemus, omnes adductos §. præced. Sanctos, & Patres, [quibus adde quotquot ad verba illa Pauli fecere cõmẽtum.] quos Apoſtolum Paulum imitatos vidimus quoad voces, & terminos; eiuſdem Apoſtoli ſenſum, & mentem retinere, & explicare voluiſſe: 31.

P Et

Et cûm aliundé conſtet, vt dixere Theologi anteá relati, Paulũ loqui de Eccleſia vniverſali Dei, & Eccleſiæ Capite Vicario Chriſti Summo noſtro Pontifice; cõvincitur, reſolutionem noſtram, & Pauli, & Sanctorum, & Patrum, & Theologorum Catholicorũ eſſe; qui, in Eccleſiam Romanam obſervantiſſimi, ab Apoſtolo Paulo deviare minimè potuerunt, vt ſic verſutiam hæreticorum profligẽt. Nam ſi ſemel diceremus, nos Catholici, nullo modo poſſe accipi, & dici de Capite viſibili Eccleſiæ, quôd pedes Eccleſiæ illi neceſſarij ſint, rueret fortiſſimum Chriſtianæ Doctrinæ contra hæreticos argumentum, quo, in Eccleſia Dei dari Caput Chriſti Vicarium, validiſſimê firmamus. Et dúm ſub obſervantiæ colore, & titulo, illum, pedum Eccleſiæ indigentiam non habere diceremus, Eccleſiam dubio procûl ſuo capite privaremus. Maneat ergò in Summo Pontifice pedum indigentia, vt hæreticis dicere poſſimus ex Paulo, nos habere Pontificem.

32. Ecce mediam, ideoqué rectam viam, quam in hac materia terere debemus. Confiteamur, concedamus, ſanguinis etiam effuſione firmemus in Summo noſtræ Eccleſiæ Pontifice poteſtatem pleniſſimam, & plenitudinem poteſtatis, eamqué â ChriſtoDeo noſtro immediaté acceptam: Sed non negemus vſum eius dependentem â cauſis, inſtrumentis, & conditionibus, & á ſubditorum, ſeù Eccleſiæ pedum, adiumento. Nam & ſuam infinitam poteſtatem Deus noſter, ſacratiſſima eius interveniente providentia, creatis alligavit adiutoribus. *Dei enim ſumus adiutores*, dicebat idem Magnus Paulus. 1. Corin. 3. Sed quomodô hoc verum eſſe poteſt, ſi Iſaias protulit: *Quis adiuvit Spiritum Domini?* C. 40. Iſaiæ. Reſpondet S. Thomas, ad Pauli locum: *Dicendum, quód dupliciter aliquis adiuvat alium. Vno modo augendo eius virtutem; & ſic nullus poteſt eſſe Dei adiutor. Alio modo, obſequendo operationi alterius, ſicut ſi miniſter dicatur domini adiutor, in quantûm exequitur opus eius, aut miniſterium artificis; & hoc modo miniſtri Dei ſunt eius adiutores.* S. Thom. Sed præclarê eandem veritatẽ repetijt S. Thom. opuſc. cont. impugn. Religion. in proæmio, his verbis: *Quamvis autem ipſe, cùm ſit omnipotens, per ſemetipſum poſſet gloriam ſuam ab hominibus, & ſalutem hominum procurare; diſpoſuit tamèn, vt ordo ſervaretur in rebus, miniſtros eligere,*

gere, quorum miniſterio perficeretur vtrumque. Et rectè tales, Dei adiutores dicuntur, &c. Præter doctrinæ huius, à D. Thoma traditę, nucleum; notare te oportebit providentię illius divinæ rationem: *Vt ordo*, inquit S. Thomas, *ſervaretur in rebus*. Sed neque omittas videre S. Thomam 3. p. q. 34. de Sacram. art. 1. & q. 37. art. 1. & ſapientiſſimũ Baltaſſarium Paez t. 1. in Canticum *Audite cæli, &c.* text. 1. annotat. 1. à verſu, *Cæterùm, vt verba*. Nullus, itaque, Eccleſiæ ſubditus ita adiuvat Sũmum Pontificem, aut ita eſt Summo Pontifici neceſſarius, vt dicatur augere virtutem, & poteſtatem eius, quam pleniſſimam, & à Chriſto acceptam affirmamus: Miniſtri ſũt ſubditi, executores ſunt, inſtrumenta ſunt, media ſunt; & his titulis illi ſunt maximé neceſſarij; & multa ſine illis, ſic acceptis, non poteſt: Et omnia ſine illis poſſe, ſolius Capitis Eccleſiæ Chriſti eſt. Et aſſerere, Caput Eccleſiæ viſibile debere omnia ſine pedibus poſſe, Hæreſiarcharum & hæreticorum duntaxat, commẽtum fuit, vt ex dictis conſtat. Et iterum, vt amplius veritatẽ declarem, demõſtro ex obiectione quadã hæretici Theodori Bezæ, quam habes apud Bellarm. lib. 1. de Roman. Pōtif. c. 9. Vult hæreticus, Caput Eccleſiæ viſibile Summum noſtrum Pōtificem, fictitium eſſe; & inde probat, quia ſcilicet, cùm vni Pontifici regimen totius Eccleſiæ concedimus, rem impoſſibilem affirmamus; cui oneri ſolus Deus ſufficiens eſſe poſſit. Ecce hæretici argumẽtum: Audi modó Bellarmini ſolutionem. *Reſpondeo*, inquit, *fieri non poſſe ſine miraculo, vt vnus homo ſolus totam Eccleſiam per ſe regat: Neque id vllus Catholicorum docet: Vt autem vnus per multos ſibi ſubiectos miniſtros & Paſtores id faciat, nõ modô poſſibile, ſed etiam vtile, & commodum eſſe cenſemus.* Videat ergô iam notator, qualis & quorum ſit ſua doctrina: Videat etiam, an dicat, Eccleſiæ regimen miraculoſum eſſe. Si id dicat, ſtultitiæ dabitur: Si non dicat, neceſſe erit fateri ipſum, Eccleſiæ Monarcham, Eccleſiam ſine ſubditis regere non poſſe; neque tali muneri & oneri per ſe, & ſolum, eſſe ſufficientem: Et infinita penè ſine ſuis pedibus minimê poſſe facere. Vide etiam Turrian. diſp. 15. de Fide, dub. 1. ver. *Quarta obiectio.*

Paez. | Bellarm. | Turrian.

§. 5.

Nec vnum fuiſſe in authore libri verbum, in quod iuſté offendere notator potuerit, declaratur.

33. ET ne tibi ſubrepat ſcrupulus, dubitans, an fortè author ita inconſideratè, aut ſub æquivoco loquutus fuerit, quôd aſſeruiſſe viſus ſit, ita Eccleſiæ pedes eſſe Capiti neceſſarios, vt ab eis augmentum virtutis, aut partem poteſtatis accipiat; audi ipſum illic, vbi præſentem, & declaratam tenuit reſolutionem. Num. 419. ſic. *Duo conſideranda ſunt in Sũmo Pontifice, quæ paulò anteà nos docuit Abulenſ. Vnum eſt poteſtas determinandi, & definiendi, ita quòd Catholici omnes obligati maneãt ad credendum Fide Catholica, quod definitum eſt: Aliud eſt ſcientia neceſſaria, qua opus eſt ad inveniendam veritatem definiendam. Summus Pontifex, quoad primum, in omni rigore, & proprietate Sol eſt, & in ordine ad illud, nullus, qui purus homo fuerit, illi lucem tribuere poteſt &c.* Et num. 420. ſequenti, initio: *Poteſtas, plenarié, & vnicè, in Summo reſidet Pontifice.* Quod ibi explicat, & confirmat, ex communi proverbio: *Põtifex habet plenitudinem poteſtatis: Alij partem ſolicitudinis.* Et pauló póſt: *Veneratione Catholica ſuam ipſi ſervamus Summo Pontifici poteſtatem.* Et eandem veritatem inſequens, eam num. 421. probat ex verbis Chriſti ad Petrum, & Apoſtolos: *Duc in altum, & laxate retia veſtra in capturam.* E quo loco eleganter authores inferunt, & poteſtatem in ſolo Petro, cui ſoli dixit: *Duc in altum*; & adminiſtrationem aliorum, quibus dixerat: *Laxate retia.* Quod explicans Dioniſ. Carthuſian. plures ex Sanctis PP. ſequutus, inquit: *Licet alijs Apoſtolis dixerit Dominus, vt Laxarent retia; ſoli tamen Petro dixit: Duc in altum; per quod eius præeminens poteſtas deſignatur.* His ergo argumentis, exemplis, & propoſitionibus expreſſis, vtitur author, vt in ſolo Pontifice ſtatuat poteſtatem: Quo dato, conceſſo, & ſuppoſito, reſtat, omni prorſus ſcrupulo depoſito, indigentiam, & neceſſitatem in Capite Eccleſiæ reſpectu pedum, pro ſuæ poteſtatis vſu & executione, de qua author agit; Apoſtoli Pauli doctrinã, & verba, veneratus; eſſe neceſſitatem ſubditorum, tanquam inſtrumentorum, & in ſuo cuique munere adminiſtrantium. Hæc pro maiori ve-

Lucæ 5.

Carthuſian.

veritatis claritate adnotata eſſe volui.

34. Adde: Patentiorem adhûc em fieri, ſi ſubiectam authoris materiam inſpiciamus. Explicabat doctrinam, de qua egimus in prima propoſitione, ſcilicet, non poſſe Sûmum Pontificem definire veritatẽ aliquam ſine ſapientum examine, & conſultatione: Et ad hoc confirmandum adduxit teſtimonium Pauli dicentis: *Non poteſt Caput dicere pedibus: Non eſtis mihi neceſſarij*. Cûm autem omnium Theologorum ſenſus ſit, vt patet ex dictis pro illa prima propoſitione, Summum Pontificem ad definiendum pervenire non poſſe ſine ſapiẽtum ſibi ſubditorum, & ipſius, vt Capitis, pedum cõſultatione; ſequitur conſtantiſſimè, aliquid ſine pedibus, hoc eſt, ſubditis, facere nequire. Et patet, authoris doctrinam, quamvis aliás vera non foret, attenta ſubiecta materia, quam venari opus eſt pro vero eorum, quæ ſcribuntur, capiẽdo ſenſu; veriſſimam, & omnium Theologorum fuiſſe. Igitur, pro tali doctrina ſtatuenda vſus fuit author teſtimonio expreſſo Pauli: Vſus fuit Apoſtoli Pauli verbis, & metaphora, qua vtuntur Sancti, & Patres, & Theologi Catholici; ſententiam Pauli neceſſariam cẽſentes quoad ſenſum, & quoad voces, ad hæreticorum errorem depellendum. Hoc peccatum authoris: Hoc Theologi notatis offẽdiculũ. Sed benê eſt, quòd ſi peccati in hac re notator incuſat authorẽ, neceſſe illi fuerit peccati incuſare Paulũ, Sãctos, & Patres, & Theologos omnes Catholicos, quos pro noſtra reſolutione expreſſiſſimos iã videt. Et rogo ipſum, ſicut in prima, & ſecunda propoſitione rogavi, vt vel vnum ſaltẽ Catholicum producat, qui ſuam exprimat exiſtimationem; aut noſtram reſolutionem non amplectatur.

§. 6.

Mereatur nè cenſuræ inuſtionem noſtri notatoris exiſtimatio?

PETES: Sit nè digna cenſurá aliquá, oppoſita exiſtimatio? Reſpondeo: Illius qualitatem, attentis, quæ diximus, deſignet alius. Quid ego teneam dico: Mihi ſemper de Fide erit hęc propoſitio: *Caput Eccleſiæ vniverſalis non poteſt dicere pedibus: Non eſtis mihi neceſſarij*; quia expreſſa eſt, & formalis Apoſtoli Pauli propoſitio: Cui, vt æquivalentem, vel illi neceſſariô connexam prædicabo iſtam: *Caput Eccleſiæ* 35.

Præſens propoſitio, de Fide, vel propoſitioni de Fide æquivalẽs, eſt.

cleſiæ vniverſalis aliqua ſine Eccleſiæ pedibus nequit facere: Et ſolius Capitis Ieſu Chriſti, vt certiſſimum affirmabo, quòd omnia ſine ſuis pedibus poſſit. Item affirmo, meam reſolutionem eſſe Sanctorum, & Patrum, & Catholicorum omnium. Item etiam aſſero, ex exiſtimatione oppoſita, neceſſariò ſequi dicendum, vel Summum Pontificem æquali omnino, & modis omnibus eàdem cum Chriſti Domini poteſtate, poteſtate gaudere: Vel ex verbis nominatis Pauli non deſumi argumentum ad probandum contra hęreticos, dari in terris Caput viſibile Vicarium Chriſti: Quorum primum, Catholicum nõ eſſet. Secundum Catholicis omnibus contra hæreticos ſcribentibus, & præliantibus, adverſaretur; quæ omnia, ex dictis tota hac propoſitione, clariſſima ſunt.

Inconveniens ex oppoſita exiſtimatione ſequuturũ.

§. 7.

Aliam Theologi notam, ad eam, de qua in hac propoſitione loquuti fuimus, ſpectantem, malã etiam fuiſſe demonſtro.

56. HIc memorari poſſem aliquarũ aliarum notationum, quas pro aliquibus loquutionibus ad confirmationẽ doctrinæ datæ in tribus poſitis propoſitionibus, aſſertis, Theologus notator exhibuit. Verũ, quia notæ principium ſumpſerunt ex concepto errore circa veritatem prædictarum propoſitionum, explicata iam earum veritate, loquutiones integræ manent. Attamen ad exemplum vnam, vel alteram, proponam. Dictum fuit: *Sapientes, & Doctores in Eccleſia, lucem adferre Summo Pontifici.* Notavit hanc loquutionẽ ille: Verũ, omiſſa, & ſuppreſſa parte eius, è qua veram eſſe loquutionem conſtat, ſcilicet, *quoad partem ſcientiæ*; de quo ſermo erat authori. Nollem, ex induſtria ſuppreſſam partem illam: Sed neque id credam à Chriſtiano viro factum. Igitur, ſapientes, & in Eccleſia Magiſtros, lucem ad ferre poſſe Summo Pontifici, & ſi ſapientiſſimo, quoad partem ſcientię, & doctrinæ, negat nullus; & quotquot materiam tractant, affirmant. Et ratio clariſſima eſt: Quia cúm perfectio ſcientię in Summo Pontifice ſequatur perſonam, & nõ Statum; & ſit proprietas Pontificis, non vt Pontificis, ſed, vt hominis; nequé propter Statum, ſeu ratione Status formaliter, creſcat in eo ſciẽtia; ſicut anteâ, doctrinalem lucem â ſapientibus accipere po-

Satisfit cuidam alteri notæ.

Poſſunt eſſe aliqui SummoPontifice ſapiẽtiores.

Sapientia in Sũmo Pontifice ſequitur perſonã, non Statum.

poterat, ita & poſteà. Hanc veritatem ſic proponit Cardinal. Paleotus vbi ſupra, nu. 5.& 6.primæ propoſit. de neceſſitate conſultationis in Summo Pontifice loquens: *Cúm perfectio*, inquit, *dupliciter conſiderari poſſit, tûm ratione Status,& officij,tûm ratione perſonæ;ea, quæ pertinet adStatum,non in eo poſita eſt, vt plena rerum omnium cognitione affluat, ac perfectam rerum deliberãdarum ſcientiam, atque vſum teneat; quoniam hæc alijs quoquê poſſunt eſſe communia.*

Paleot.

57. Eleganter, & acutê id intulit Cardinalis alius, Toletus, Commentum agens ad c.21. Ioan.Piſcabantur in mari Tiberiadis Petrus, & Ioannes, alijqué diſcipuli: Apparuit illis é littore Chriſtus: Et poſt captam piſcium multitudinem, miſſo ex Ieſu præcepto in dexteram navigij rete, dixit Ioannes Petro: *Dominus eſt.* Et,accepta àIoanne tũcChriſti notitia,Petrus,aſſumpta tunica, [erat enim nudus] miſit ſe in mare, & primus pervenit ad Ieſum; alijs poſteá cum Ioãne navigio accedẽtibus. Adnotavit autem Toletus,Chriſtum á Ioanne prius fuiſſe agnitum; Petrum priorẽ Ioanne veniſſe ad Ieſum, & dixit: *Iterum hoc in loco vides, Ioannem priorem noviſſe, tamen poſteriorem Petro perveniſſe: Sicut, cúm vterque ad ſepulchrum properavit, poſterior eſt ingreſſus. Significatur in vtroque facto, Pontificem in Eccleſia aliquos doctiores, & ſanctiores, aut æquê doctos, & ſanctos, in dignitate verô neminem ſuperiorem, nec æqualem habere poſſe. Excedit omnes in dignitate: Fieri tamen poſſe,vt in doctrina, & ſanctitate excedatur ab ijs, quibus prēeminet in dignitate, & officio.* Hæc Toletus, in quo,non ſolúm ſtatutam noſtram veritatem vides;ſed agnoſcis, tantæ fuiſſe vtilitatis, & neceſſitatis, eam non ignoraſſe,vt abScriptura ſemel, & iterum,teſte & iudice Toleto,prænuntiata, & ſignificata fuerit.

Ioan. 21.

Toletus.

Repertorium Inquiſitor. verbo *Papa*, aſſerit, ad Summũ Pontificem pertinere determinare dubia Fidei poteſtativé;& ſic declarat: *Quia licet apud alios fortè poſſet eſſe perfectior ſcientia ad iſta decidenda, &c.* 38.

Repert. Inquiſ.

Dioniſ.Carthuſ. de authorit.Papæ,& Concil. docet, vt notavimus num. 8. ſecundæ propoſit. Summum Pontificẽ eſſe Eccleſiæ filium,& dat ſic rationem: *In quantùm ab Eccleſia, id eſt, á filijs Eccleſiæ, adiuvatur, fovetur, & dûm opus fuerit dirigitur, atque inſtruitur,* 39.

Carthuſian.

ſtruitur; ſicq; ſugit vbera eius.

40. Dominicus Gravina adductus num. 37. primæ propoſit. ſic, loquens de definitione Pontificis, inter alia ait, *Et ex vi muneris Pontificalis, non ſcientiæ, captivat omnem intellectum, &c.*

Gravina.

41. Sylveſt. in ſum. verbo, *Fides*, q. 1. præter alia, docet, Sũmum Pontificem, vt talem, non poſſe errare finaliter; poſſe tamen ex primo motu; & addit: *Sed ſtatim Spiritus S. vel per Scripturam, vel per viros doctos ſe fundantes in Scriptura, aut aliter, lumen afferret, &c.*

Sylveſt.

42. Noſter Gaſpar Caſal. in ſuis Axiomat. Chriſtian. lib. 2. art. 3. c. 9. propê finem; poſtquàm dixerat, Pontifices, vt homines, poſſe errare; hæc addit: *Non mirum, inquam, quia Papa ſupremam poteſtatem habet in Eccleſia; non tamen ſupremam ſcientiam. Poteſtatem ſupremam habet in ſua creatione divinitus datam; ſcientiam autem, non niſi quam habet, aut habuerit, humanitus adquiſitam; quod & Iura ipſa volunt, & quotidiana experientia teſtatur. Et, Paulo teſte, aliud eſt Paſtoratum, aliud Doctoratum habere: Diſtincti gradus ſunt.* Et lib. 4. diſp. 4. c. 4. agens de comparatione Pontificis, & Concilij vniverſalis; poſt duo aſſerta, proſequitur: *Addamus tertium his duobus, quod evidenter ſequitur ex illis; & dicamus: Papa & Concilium habent ſe, ſicut excedens & exceſſum, invicem. Monſtratur: Quia Papa excedit in poteſtate iuriſdictionis: Concilium autem excedit in authoritate luminis. Concilium ſua authoritate invenit, quod credendum & faciendũ eſt: Papa verò ſua poteſtate illud inventum præcipit obſervari, &c.*

Caſalius.

Noſter etiam Alfonſ. â Veracru. in Speculo coniugior. p. 2. art. 21. ver. *Non eſt neceſſe*; ſtatuit, non ideo quia Sũmus Pontifex, etiam ſi vt privata perſona loquatur, aliquid affirmet, ideo eſſe neceſſarió verum; & poſſe eſſe alios, qui, oppoſitum affirmantes, veritatem attingãt; & dat rationẽ ſic: *Cuius ratio hæc poteſt eſſe: Quia licet Summus Pontifex habeat maiorem poteſtatem â Deo, quám quicumque hominum; non ideo neceſſe eſt habeat maiorem cognitionem veritatis: Ob id alius, qui non eſt Summus Pontifex, ſed eſt homo illuſtratus à Deo in cognitione veritatis, poteſt veritatem aliquam intelligere ex Sacra Scriptura, vel aliunde, melius quám Papa intellexerit. Nec mirum: Quia eius plenaria poteſtas ſuper omnes â Chriſto, non eſt ad veritatem cognoſ-* 43.

Alfonſ. â Veracru.

noſcendam, ſed ad hoc, quòd poſtquàm fuerit cognita per ſtudium Sacræ Scripturæ, & per Doctores, quos Deus dedit Eccleſiæ ſuæ, Summus Pontifex ſua plenaria authoritate diffiniat talem veritatem tenendam, quàm omnes tenentur acceptare, & ſervare; quod nullus hominum quantùcunque doctiſſimus, & ſanctiſſimus poſſet facere, niſi eſſet Summus Pontifex, &c.

44. Tandem eandem veritatem graviſſimè, & ſapientiſſimè proponit, & docet Abulenſ. citãdus in ſequenti propoſitione, num. 16. Abulenſ.

45. Igitur, doctrinalem, & quę ex ſcientia eſt, lucem, accipere poteſt Summum Eccleſiæ Caput à ſibi ſubditis ſapientibus, & Magiſtris, de quo inter Theologos ſine dubio convenit. Et hic etiam peto à notatore, ſicut pro omnibus antecedentibus petivi, vt vnum ſaltem Doctorem Catholicum ſibi faventem, & nobis adverſantem oſtendat.

Nota denique, omnia quæ ab authore dicta fuere pro præcedentibus propoſitionibus, & ipſas etiam propoſitiones, vulgatiſſimas eſſe, & paſſim ab infinitis Theologis, & Doctoribus productas & pertractatas, vt ex hucuſque dictis notabis: Quas prætermiſiſſe, & non ex integro declaraſſe, vbi chriſtianas veritates periclitari manifeſté cõſpicimus, & ſingularibus præſumptionibus perturbari; pro religione pio cuique fuiſſe, nullus non videat: Quem oportet tenaci & firma memoria tenere verba iam anteâ relata, ſcilicet: *Ex verbis inordinatè prolatis incurritur hæreſis.* Quæ quidem non defectu ſolùm, ſed etiam incurritur exceſſu. 46.

]:[

QVARTA PROPOSITIO.

1. AD SAPIENTES, ET DOCTOS IN ECCLESIA Magiſtros ſpectat declarare, determinare, ſeu definire doctrinaliter emergentia dubia.

NOTA.

2\. PROTVLIT THEOLOGVS NOTATOR, HOC dici non poſſe; quia ad ſolum Summum Pontificem pertinet determinare, ſeu definire.

RESOLVTIO

3\. DOCTORVM, SAPIENTVM, ET MAGISTROrum in Eccleſia Dei, eſt, & ad eos pertinet, doctrinaliter declarare, determinare, ſeu definire.

§. I.

Doctores & ſapientes meam reſolutionem declarant, determinant.

4\. QVIS crederet, exiſtimaretvê, rem iſtam à viro ætate provecto, in dubium vocatam? Vocata tamen fuit: Et vtinam in dubium ſolûm vocata eſſet: Aſſeveráter, & ſerió ab eo prolatum fuit, malè id dictum fuiſſe. Et fortè ſi ab authore non eſſet additum verbum *doctrinaliter*, excuſationem haberet notator; at, quia talis reſtrictio ab authore expreſſé poſita fuit, affirmare oportebit, vel conſultò eā ſuppreſſiſſe notatorem, vel rem certiſſimam ignoraſſe. Quantûm, igitur, deceptionis ſit paſſus, dicant graviſſimi teſtes, quos ad hoc iudiciū eſſe vocatos, ſi viverent, graviter, ęgrequé tuliſſe non dubito: Maiora enim, & graviora ab eis teſtimonia petere deberemus:

5\. Et primó, iſtam veritatem ſuppoſuit S. Thom. Quodlib. 4.q.9. art. 18. vbi ſic inquirit: *Vtrum determinationes Theologicæ debeant fieri authoritate, vel ratione?* Supponit ergô, Theologos determinare. (S. Thom.)

6\. S. Antonin. 3. p. tit.22.c.3. agit de Summi Pontificis authoritate ad res Fidei declarandas, & ait: *Sciēdum, quód declarare dubia in aliquibus poteſt cōtingere dupliciter: Vno modo inquiſitivé, ſeu opinativè, ſicut poteſt quilibet ex ingenio, vel habitu, inquirendo de dubijs alicuius ſcientiæ; & iſto modo declarare poteſt pertinere ad quemlibet ſcientem, vel doctum in aliqua ſcientia. Alio modo poteſt accipi declarare cum authoritate aliqua, ſic ſcilicet, quód declaratio ſua debeat haberi pro vera, & firma, ita* (S. Antonin.)

quód

quòd nõ liceat oppoſitũ tenere, vel opinari; & iſto modo poteſtas, vel authoritas declarandi prędicta dubia eſt ſolùm apud Summum Pontificem.

7. Caietan. 2.2. q. 120. ar. 1. *Interpretari enim*, inquit, *leges authoritativè ſpectat ad Principem; doctrinaliter autem ad Legis peritos.*

Caietan.

8. Iacobus Almayn tract. de authoritate Eccleſiæ, c. 10. *Hic ait, non loquimur de deciſione ſeu determinatione doctrinali; quæ ad vnumquemque virum peritum ſpectare dignoſcitur, &c.*

Almayn.

9. Nicolaus Coeffet. ſupra laudatus, in ſua Monarch. Cathol. Eccleſ. tom. 1. c. 22 §. *At valentius*, ſic; loquens de Pontifice tempore legis: *Reſpondemus non fuiſſe Pontificem, vnicum leges interpretem, ſed præcipuum, & potiſſimum; quomodo in Eccleſia Dei nec ipſe Pontifex Romanus ſolus, Scripturę interpres eſt, ſed etiã eo officio funguntur Epiſcopi, & Doctores, &c.* Accipiendum eſſe hunc authorem de interpretatione doctrinali, vbi de Epiſcopis, & Doctoribus diſſerit, certum eſt.

Coeffet.

10. Repertorium inquiſit. verbo *Papa*, affirmat, determinare dubia poteſtativè pertinere ad Summum Pontificem; & addit: *Quia licet apud alios fortè poſſet eſſe perfectior ſcientia ad iſta decidenda, quã in Romano Pontifice, deeſt tamen eis poteſtas de his iudicandi, & ſtatuendi, quæ in ſolo Romano Pontifice reſidet.* Vides, ſapientes facultatem decidendi habere; at nõ poteſtativè & ſtatuendo ſeu iudicando; ergò doctrinaliter declarando.

Repert. Inquiſ.

Cardinalis Turrecrem. in Sum. de Eccleſ. lib. 2. c. 7. circa finem, ijſdem verbis, vno vel altero excepto, ac S. Antoninus iam productus, ſententiã prodit: *Pro quo*, inquit, *primò notatur, quòd determinare dubia in talibus poteſt eſſe dupliciter. Vno modo, ſcilicet, inquiſitivè, ſicut poteſt quilibet ex ingenio, vel habitu, inquirere de dubijs alicuius ſcientiæ; & iſto modo declarare poteſt pertinere ad quemcumque doctum in aliqua ſcientia, & vocatur determinatio, ſivè declaratio Magiſtralis. Alio modo poteſt accipi declarare cũ aliqua authoritate, ſic ſcilicet, quòd declaratio debeat pro vera teneri, ita quòd non liceat oppoſitum tenere, vel opinari; & iſto modo poteſtas, ſivè authoritas declarandi prædicta dubia, eſt ſolùm apud Summum Pontificem ſimpliciter.* 11.

Turrecrem.

Gabriel Vazq. 1.2. diſp. 154. c. 4. num. 18. docet, ad Pontificem, & Principem pertinere condere leges, & ait: *Quòd ſi hanc* 12.

Varquez

hanc facultatem habent peculiarem, quæ aliȷs non convenit, non ſolûm prȩcipere poſſunt ea, quæ lege naturali, & divina alioqui conſtituta ſunt: Nec ſolúm poſſunt eam declarare; hoc enim homines docti facere poßunt, ſed etiam &c.

13. Albertinus de dignoſcēd. aſſertioni. Cathol. q. 10. ſic: *Decimò quæro: Ad quos, videlicet, Theologos, aut Canoniſtas pertineat definire, quæ aſſertio, Catholica, quæ verò hȩretica ſit cenſenda? Hæc quæſtio intelligitur de definitione magiſtrali, ſeu doctrinali, quomodo Magiſtri in Scholis definiunt, & determinant; quia de definitione iudiciali, quæ fit authoritate officiȷ, dictum eſt ſupra in proxima quæſtione, quód ad Summum Pontificem, vel ad Concilium Generale talis definitio univerſalis, vt omnes comprehendat, pertinet.*

Albertin.

14. Corduba in Quæſtiona. q. 44. §. *In quo tandem*, ſic ait: *Nota, quòd licet regulariter non pertineat ad Vniverſitates Doctorum huiuſmodi res Fidei, & morum, iudicialiter definitivê determinare, benê tamén doctrinaliter.*

Corduba

15. Suarius, de legibus, lib. 6. c. 1. n. 5. ſic: *Tertiò dicendum eſt, leges humanas etiam admittere doctrinalem interpretationem.* Et poſteá num. 6. de hac interpretatione loquens, dicit: *De hac igitur interpretatione certum eſt nō habere vim legis, quia non procedit à poteſtate iuriſdictionis, ſed à ſcientia, & iudicio prudentum.*

Suarius.

Sapientiſſ. Abulenſ. hunc in locum iam ſemel & iterum remiſſus, q. 159. in cap. 8. lib. 1. Reg. hæc habet: *Dicendum, quôd in diſcuſſione duriorum, quæ circa articulos Fidei, aut alia pertinentia ad Sacrā Scripturam, veniunt, duo poſſunt conſiderari: Vnum eſt inventio, & definitio veritatis: Aliud eſt coërtio ad tenendum id, quod determinatum fuerit, vt verum. Quantûm ad primū, dicendum, quôd multi ſunt, qui facilius, & verius, determinare poſſunt dubia circa articulos Fidei, quâm, qui Papa eſt, quantô maiori ſcientia literarum, vel divino lumine vigent. Sed quantùm ad ſecundum nemo eſt, qui facere poſſit, niſi Papa, quia quæ ſunt Fidei debēt teneri ab omnibus fidelibus, ſicut Fides eſt omnibus neceſſaria, ſine qua non eſt poſſibile Deo placere, ad Hebræ. 11. Et tamen nemo eſt, qui habeat authoritatem ſuper omnes fideles, niſi Papa: Ideó nemo poterit coercere omnes ad tenendum aliquid pro vero, & articulo, niſi ipſe. Et hoc ſenſu verum eſt, quòd ad ſolam Sedem Apoſtolicam pertinet in dubȷs talibus definire, ſcilicet, quód de-* 16.

Abulenſ.

definitum fuerit iubere ab omnibus teneri, & tunc non eſt Papa, qui veritatem inquirit, ſed viris peritis in divinis litteris iſtã diſcuſſionem committit: Quod veró per eos inventum fuerit vt verum, & Sacræ Fidei conſonum, definit Papa eſſe veritatem Catholicam; & iubet omnibus illam tenere vt veritatem Catholicam, quod periti viri facere non poſſunt, ſed ipſe ſolus.

17. Ex his verbis Abulenſ. cõſtat primùm, eum explicuiſſe, & tenuiſſe ſentẽtiam, ſeu veritatem, de qua egimus in 1. propoſit. Et ideó pro ea hunc inſignem virum citavimus ibi num. 68. Apparet ſecundô, docuiſſe etiam veritatem, quã in 3. ſtatuimus propoſitione, & pro ea eum retulimus n. 44. Convincitur tertiô, ab Abulenſi ſatis declaratam manere propoſitionẽ, de qua nunc diſputamus, ſcilicet, ad Sapiẽtes, & Magiſtros Theologos pertinere dubia Fidei definire, & determinare ſecũdùm ſciẽtiæ principia, quod idem eſt, ac, *doctrinaliter*; reſervata, vt fas eſt, Summo Eccleſiæ noſtræ Catholicæ Põtifici poteſtate declarandi, & definiendi *iudicialiter*, & ſub præcepto, cui obligatione Fidei obedire tenemur.

Ex citatis verbis Abulenſ. cõſtat, tenuiſſe eũ doctrinã á nobis explicatã omnibus antecedẽtibus reſolutionibus.

[:]

§. 2.

Vindico à Theologi nota Abulenſem, qui nequê ſe abſcondere potuit à calore illius.

SED nequè clariſſimi, & fulgentiſſimi Eccleſiæ Sideris, Abulenſis, verba protuli eo ſolúm fine, vt noſtrę teſtis eſſet veritatis; ſed vt monerem etiã, â Theologo notatore Abulenſem in hac parte notandum eſſe, reclamatum, eo quod dixerit: *Facilius, & verius, aliqui poſſunt determinare dubia circa articulos Fidei, quám qui Papa eſt.* Sed nequê tam excors ſum, vt defenſionem pro hoc inſigni viro velim inſtituere, qui ſolo ſuo nomine tutiſſimus eſt, vt iam aliquando notatores alteri ſunt experti. Animus tamen eſt monere notatorem, ſe non intellexiſſe Abulenſem; & forté nequé legiſſe. Igitur, ſi hæc verba: *Facilius, & verius, aliqui determinare poßunt dubia Fidei, quâm qui Papa eſt*, nuda omninó, & ſine maiori explicatione poſita fuiſſent, notari fortê debuiſſent; at ex adiunctis omnibus, quæ in verbis relatis extant, ita veritas, quæ apud omnes, qui ſapiunt, incõfeſſó eſt, claret, vt ſola notandi cupidine notari potuerunt. Senſus ergò clariſſimus 18.

Etiam Abulenſem notat Theologus.

S eſt.

eſt. Diſtinguit prudenter, & doctè Abulenſ. partem ſcientiæ à parte poteſtatis; & doctrinam omnium Theologorum inſequens, docet expreſſiſſimè, poteſtatem, & obligandi ius, & authoritatem declarandi, vt iam iam de Fide aliquid ab omnibus tenendũ, & ſub præcepto, in ſolo Summo Pontifice reſidere; at partem ſcientiæ, [Quæ in Summo Pontifice non ſequitur ſtatum, ſeu dignitatem, ſed perſonam, vt dicebamus in 3. propoſit. num. 36.] non eo vſquê in Summis vigere Pontificibus, quamvis ſapientiſſimis, quin plures ſint ſapientiores, & in Scripturarum facultate peritiores: (Quod in eadem 3. propoſit. à num. 36. vſquè ad num. 44. notabam.) Quapropter, attenta ſolùm parte ſcientiæ, & doctrinæ, eos facilius, & verius determinare poſſe affirmat. Nõ enim fit comparatio ſapientium ad Summum Pontificem, vt talẽ, & vt Iudicem, & vt iam vltimô definientem, & obligare ad credendum volentem; ſic enim, quomodo ſapiẽtiſſimus vir diceret, certius, & verius eſſe, quod ſapientes determinant, ſi id ipſum, quod iſti, legibus ſapientię, & doctrinę determinant, dicit â Summo Pontifice iudicialiter definiri? An fortè diceret Abulẽſ. aliquid ſe ipſo certius, & verius eſſe? Comparatio, inquam, fit inter ſapientes, & Sũmum Pontificem, ſolùm vt ſapientẽ, & attenta proprietate eius, quæ perſonæ eſt, non dignitatis, ſicut ſanctitas, charitas, &c. Quod evidentiſſimè ex verbis ipſius Abulenſis poſitis apparet; quia immediatê póſt verba, in quæ offendit notator, dat doctrinæ aſſertæ rationem dicens: *Quantò maiori ſcientia literarũ, vel divino lumine vigent, &c.* Evoluat curioſus contextum Abulenſis citato loco, vt plenius hanc eſſe mentem eius agnoſcat: Quam ſatis explicuerunt S. Antonin. adductus n. 6. Repert. Inquiſit. n. 10. Turrecrem. n. 11. Sylveſt. in propoſit. præcedenti num. 41. Caſalius ibi num. 42 Alfonſ. á Veracru. ibidem etiam, num. 43. & Severin. Binni. Conciliorum collector: Is enim, tom. 1. in notis ad 4. Synodum Apoſtolorum, ſic inter alia: *Interfuerunt Apoſtoli tanquâm huius controverſiæ Iudices, ad decidendum, & definiendum: Presbyteri velut inquiſitores veritatis.* Ecce, veritatem à ſapientibus, non â Iudicibus inquiri; quod apud omnes, quotquot materiam tractant, aſſertum reperies. Hoc eſt, quod, in ſumma, docuit Abulenſ. Et adde, ab eodem Severino

S. Antonin. Repert. Inquiſit. Turrecrem. Sylveſt. Caſal. Veracru. Binnius.

erino ibi notatum, hanc Apoſtolorum Synodum fuiſſe plenariam Cóciliorum formam, poſtmodúm á Summis Pontificibus obſervatam, & obſervandam.

§. 3.

Propoſitio authoris expreſſa proponitur; & cuiuſdam mirabile dictum adducitur; cuius explicatione magis reſolutio noſtra declaratur.

19. SED ad inſtitutum redeamus. Propoſitio, igitur, authoris, & doctrina, quam num. 413. ſui libri habet, póſt productam ibi Abulenſis mentem, hæc eſt: *Conſtat iam ex hac explicatione Abulenſis, data ſecundùm communem veritatem, ſapientes eſſe, qui inquirunt, & inveniunt veritatem; & qui DOCTRINALITER declarant, ſeu definiunt, hoc, vel illud, pertinere, vel non pertinere ad Fidem.* Ecce propoſitionem, quam te docent authores citati à num. 5. vſqué ad 16. Et ſicut pro omnibus propoſitionibus hucuſquê explicatis rogavi á notatore, vt ſaltem vnum Doctorem proponeret ſibi favẽtem, & nobis adverſantem; ſic modô ſuppliciter peto, vt vnum referat aſſerentem, non pertinere ad Doctores, & Theologos declarare doctrinaliter; & ſecũdûm ſapientiæ leges definire.

Sed dixerat quidam alius, amicitiæ glutino copulatus notatori, [Mirabile dictu!] *Hoc verbum*, definio, *malum eſt, etiam addita particula,* DOCTRINALITER. In hanc mentem quadrat optimê Magni Dioniſ. ſententia ſic dicentis: *Alienum eſt à ratione, & abſurdum, non attendere vim propoſiti, ſed vocabula; eſſequè hoc non eorum, qui volunt divina intelligere; ſed eorum, qui ſonos tantûm recipiunt, eoſquê extrinſecus, ad aures ſinunt pervadere, nequé ſcire volunt, quid tale verbum ſignificet.* Sic dixiſſe reperies apud Franciſc. Turrian. lib. 2. de Eccleſ. c. 1. Ex his Dioniſ. verbis ſic arguo: Nullus erit, niſi qui Theologię principia ignoret, qui neſciat, quid hæc propoſitio ſignificet: *Ad ſapientes pertinet definire doctrinaliter:* Nequé erit, qui affirmet, poſito ly *doctrinaliter*, aliquam, vel leviſſimam, manere æquivocationem in verbo *definio:* Nequè erit, qui aſſerat, non patẽtiſſimé apparere vim propoſiti in tali propoſitione; ergò ſolius illius, qui ad vim propoſiti attendere nequit, erit in tali propoſitione notare ſonos. Quid propoſitio illa ſignificet, dicet Summuliſta; ergo eam propter termi-nos

20. Cuiuſdã mirabile dictum.

S. Dioniſ.

Turrian.

Probatio

ſnos notare, illorum erit, qui neſciunt, vel neſcire volunt; vt aiebat Dioniſ. quid tale verbum ſignificet; quod abſurdũ eſſe, & à ratione alienum, idẽ Magnus Pater affirmat.

21\. Attende rurſus: Hæc propoſitio eſt falſa: *Pontificis, vt Pontificis, & è Cathedra loquentis, eſt definire ſolùm DOCTRINALITER.* Ergô quando dicimus: *Sapientum Theologorum eſt doctrinaliter definire*, nil dicimus, quod vel quoad ſenſum, vel quoad voces, Pontificis, vt talis, poteſtatem vſurpet, aut quod æquivocationem generet. Patet: Quia Pontificis, vt talis, non eſt doctrinaliter definire, ſed iudicialiter, & poteſtativè: Ergo nil tribuimus ſapiẽtibus, quando dicimus, eorum eſſe definire *doctrinaliter*, quod Pontificis, vt talis, ſit.

Alia probatio.

22\. Explicatur: Eâdem frequentia dicunt Doctores, vt ex anteâ adductis colligere potes, ad Summum Põtificem pertinere declarare, & determinare; ac dicunt, ad illum ſpectare, definire: Ergô ſi propter hoc non poſſemus dicere: *Ad ſapientes pertinet definire*; nec poſſemus dicere: *Ad ſapientes ſpectat declarare*: At omnis evertitur æquivocatio dicendo: *Ad ſapientes pertinet declarare doctrinaliter*; ergo omnis æquivocatio abeſt dicendo: *Ad ſapientes pertinet doctrinaliter definire.*

Explicatio.

23\. Denique: Repete ſapientiſſimum Abulenſem num. 16. Et Albertinum num. 13. & videbis, eos vſos verbo, *definio*, ad rem noſtram explicãdam. Quibus adde ſapientiſſimum etiam Franciſcum Suarium tom. 1. de grat. prologom. 6. c. 2. num. 13. vbi agit de ſenſu, in quo damnatæ fuerunt propoſitiones quædam Michaelis Baij à Pio V. & Greg. XIII. & ait: *Dico autèm*, regulariter, *quia ſi verba ſunt ambigua, vel duplicem ſenſum proprium admittant; tunc neceſſarium eſt alijs vti indicijs ad definiẽdum ſenſum, in quo dãnata eſt propoſitio.*

Ex ſapiẽtiſſimorũ ſtylo, & frequenti vſu, noſtra loquutio cõfirmatur.

Abulenſ. Albertin.

Suarius.

24\. Audi etiam doctiſſ. Melchior. Can. lib. 8. de loc. c. 2. *Nequè verò audiendi ſunt, qui ſcholaſticas quæſtiones vt curioſas reprehendunt, & ſcholæ temeritatem inſimulant, quòd de rebus longè ſemotis à captu noſtro audeat pronuntiare, & tam multa definire, &c.* Et paulô pòſt: *Ita cenſent, id præclari & magni Theologi eſſe, nihil vltra, quàm Sacris literis proditum eſt, definire, &c.* Et poſteâ: *Rudibus quoquè, & imperitis, Schola ſeſe attemperat, atquè adeò plura, & quærit, & definit, &c.* Et c. 5. *Sed primùm, illud expẽdo: Num*

Canus.

Nũ Theologi hoc loco, quaſi re certa, & cõfecta, quicquã planè ſuo iudicio definiant, &c. Dicas modò: An prudenter aliquis carpere poſſet Abulenſem, Albertinum, Suarium, & Canum, & mille alios, eo-quôd dicant, *Theologos definire; Scholam definire, &c.* Et vides in his ferè omnibus nõ eſſe appoſitum verbum illud reſtringens, *doctrinaliter.* Qua ergô prudentia, vel ſapientia, dici potuit: *Hoc verbum*, definio, *malum eſt, etiam addito verbo*, doctrinaliter? Videat iam, qui ita definivit. Id lamentari, & deplorare non deſinam, ſcilicet, talis eſſe tẽpus præſens conditionis, vt ad ipſum in talibus quæſtionibus abſumendum obſtrictos nos eſſe fateamur. Verûm nos cõſolentur magnorum virorum pro ſæculo quolibet exempla; quos ad plurimorum inſulſorum nænias reſpondere, & puerilium ſatis quæſtionum diſcuſſione mentem impedire, ſeſe obligatos, obſtrictoſqué recognoviſſe, ſcimus. Vtor nunc exemplo ſapientiſſimi viri Martini Azpilcuetæ Doctoris Navarri, quem carpſit quidam, eoquôd ſcripſerit verbum, *reditus*, ſimplici *d.* Cui notæ reſpondere, & facere ſatis, opus illi fuerit, & ſtultitiã puerilem notatoris corrigere. Vide Navarr. t. 1. tract. de Reditibus, q. 1. Navarr.

QVINTA PROPOSITIO.

1. IVSTVS VIR ILLE, QVI DVNTAXAT Beatificatus eſt, & non Canonizatus, vocari poteſt, SANCTVS.

2. Ex eo huius propoſitionis explicatio occaſionem ſumpſit, quod, ſcilicet, libri author præclarum virum Thomam Villanovanum citans, dixit: *Sanctus Thomas â Villanova.* Notationis occaſio.

NOTA.

3. DIXIT PRÆDICTVS THEOLOGVS, NON bené clariſſimum iſtum virum, vocatum, *Sanctum*, quia nondum Canonizatus eſt, (ita erat, quando hæc protulit notator.) ſed ſolûm Beatificatus: Et in vni-

verſúm, Beatificati non ſunt, *Sancti*, vocandi; vocemqué, *Sanctus*, de Beatificato duntaxat, prolatam, impropriam eſſe.

RESOLVTIO.

4. VIROS, QVOS CVM DEO REGNARE ſcimus, id nos docente Sede Apoſtolica per medium Beatificationis, *Sanctos*, vocare poſſumus, dummodó non cultu publico, ſed privato, id fiat: Et Beatificati, proprié ſunt Sancti: Et vox, *Sanctus*, de Beatificato prolata, propria eſt.

§. I.

Aliqua pro claritate notantur; & Doctorum mens circa punctum præſens proponitur.

Cultus, alius publicus, alius privatus.

5. SVPPONIT reſolutio, duplex eſſe cultus genus: Aliud dicitur, *publicum*, in hoc ſenſu, ſcilicet, quòd Eccleſiæ nomine fiat, & à nobis, vt Eccleſiæ miniſtris, exhibeatur: Aliud eſt *privatum*, hoc eſt, quod â nobis ſolo titulo propriæ devotionis, & nomine noſtri, & vt tales perſonæ ſumus, defertur; etiam ſi palàm, patenter, & coram omnibus deferatur: Ita cōmuniter Doctores. Quo poſito:

6. Primûm dico: Ridiculum fore velle probare, authorem, dûm vt hominem ſolúm librum ſcribentem vidimus, & occaſione duntaxat cuiuſdam citationis nominaſſe vnum quempiam Beatificatū, & eum, *Sanctum* vocaſſe, dicens: *Huius opinionis fuit S. N.* nullo alio verbo quoad hanc appellationem, pôſt, aut anteà, propoſito; ridiculum, inquam, foret, velle probare, ipſum, non nomine Eccleſiæ, & vt miniſtrum eius formaliter, & reduplicativé, loqūutū: Et ideó, quiſquis de hoc dubitaret, ſatis etiam eſſet ridiculus. Hoc ſtatuto, & quód res ita ſe habeat, infero; Theologum notatoré id bené noviſſe; nequé authorem, Eccleſiæ nomine fuiſſe loquutum exiſtimaſſe. Reſtat ergó, vt nota illius abſoluta ſit, ſcilicet, Beatificatum malè vocari, *Sanctum*, ſivè privatim, ſivê publicê, in ſenſu dicto. Sed quantûm etiam in hoc erret, iam

Author, vt perſona privata loquutus fuit.

iam dico.

7. Voco ante alios in teſtem, doctum Franciſc. à Caſtillo 2.2.diſp.16.de poteſt.Papæ,q. 8. par. 5. quia non ſolùm noſtram veritatem, ſed qualis ſit oppoſita exiſtimatio clarè proponit: Et adverte, hunc Doctorem loqui etiam de nō Beatificatis. Titulus hic: *De honore dando Sanctis non Canonizatis, aut Beatificatis*. Et poſtquàm principium ponit huius materiæ, de diſtinctione cultus publici â privato, addit: *Deniquè, licitum eſt vnicuique fidelium, illum vocare*, Sanctum, *etiam coram alijs, ſed nomine proprio, non nomine totius Eccleſiæ: Vnde, indoctum reputavi dubium illius, qui quæſivit, quare F. Iulianus â S. Auguſt. ſervus Dei, vel F. Franciſcus Ximenez de Ciſner. vocandi eſſent*, Sancti? *Et idem quærebat (imó conquerebatur.) de alijs ſervis Dei, de quorum Beatificatione, & Canonizatione agitur in Curia Romana. Indoctum, inquam, reputavi dubium, quandoquidèm hoc non ſit nomine Eccleſię, ſed privatim, & ex affectu proprio.* Vides, appellationem, *Sancti*, dari etiam poſſe privato cultu non Beatificatis: Et vides in huius authoris ſēſu, indocti fuiſſe de hoc aliquando dubitaſſe. Quod indè etiam ſtabilitur, quia, ſcilicet, Beatificatum vocare, *Sanctū*, vſus piorum, & Doctorum hominum eſt; vt, pôſt aſſertam noſtram concluſionem, affirmat Turrian. diſp.17. de Fide dub. 8. á §. *Sed obſervandum eſt.* Si ergò piorum, & Doctorum hominum vſus eſt, Beatificatum vocare, *Sanctum*; qualis erit exiſtimatio nolentis piorum, & ſapientum vſui aſſentiri?

Authores pro noſtra reſolutione.

Caſtillo.

Turrian.

8. Cardinal. Bellarmi. tom.2. lib.1. de Beatitud. & Canoniz. Sanctor. c.10. loquitur de honoribus, quos dare poſſumus non Canonizatis, & incipit: *Nam quantùm ad primum, licet non Canonizatum credere, & vocare, SANCTVM.* Loquitur de cultu privato, vt ibidem ipſe notat. Et cûm poſteà quidam, in libello anonymo, Bellarminum reprehenderet, quòd talem tenuerit doctrinam; ſic ad ipſum Bellarminus reſpondet: *At dixiſti, poſſe hominem non Canonizatum appellari*, Sanctum; *Ita eſt: Sed etiam S. Bernardus vocavit*, Sanctum, *Malachiam ſtatim á morte, & vitam eius, vt verè Sancti, deſcripſit. Sãctus Thomas quoquè*, Sanctum *appellavit Bonaventuram, adhuc in carne mortali viventem. S. Catherina Seneſ. in Epiſtolis ſuis*, Sanctam *perpetuò vocat Agnetem Bolitianam recenter mortuam: Et alia* id

Bellarm.

S. Bernard.

S. Thom.

S. Catherina.

id genus exempla ſinè numero afferri poſſent. Et quid facio mali, ſi quem Sanctum eſſe piè credo, Sanctum *etiam nominem?* Sic reperies apud Ludovic. Turrian. in ſelect. 1. p. diſp. 33. poſt dub. 5. vbi & anonymum ſcriptum, & Bellarmini integram reſponſionem proponit: Póſt quam, ſic ipſe Ludovicus: *Hæc Cardinalis doctiſſimè tradidit; & vera ſunt, vt conſtare poteſt ex ijs, quæ nos tradidimus 2. 2. tom. 1. tract. de regul. Orthodox. agentes de Canonizatione, & Beatificatione Sanctorum.* Vide etiam Granad. Controv. 1. de Fide, diſp. 4. ſect. 1. n. 5. & vide Trullenc. lib. 1. de expoſ. Decalo. c. 9. dub. 6. n. 5. Sed & vide omnes de re præſenti tractantes.

Turrian.

Granad. Trullec.

9. Et né divagemur, in vno Doctore tibi proponã, quidquid ab authoritate, & ratione, pro re præſenti deſiderare poteris. Is eſt ſapientiſſimus, & eruditiſſimus meæ Sacræ Religionis filius, M. F. Ioannes Marquez in man. ſcript. quod apûd me habeo; vbi, quamvis aliô tendat ſua diſputatio, occaſione tamên accepta á quodam argumento ſibi obiecto, quo dicebatur, invalidum futurum iuramentum vocandi, *Sanctum*, aliquem, qui Beatificatus, ſed nõ Canonizatus ab Eccleſia foret; ſic diſſerit: *Ad ſextum concedunt aliqui, Iuramentum vocandi,* Sanctum, *quem ſolûm Beatificatum dicimus, fore irritum; quia exiſtimant, eſſe errorem popularem, non ſanonizatum,* Sanctum *vocare: Ob quod neceſſarium iudico, quid de hoc puncto Doctores ſcribant examinare. Igitur, Eccleſia nunquam prohibuit cultum privatum defunctorũ, quos cũ Deo regnare opinio eſt.* [a] *Imó in hoc cõveniunt Doctores, quód ſecũdùm noſtram Fidem poſſumus hominem adhuc ſuperſtitem, quem gratiam Dei poſidere iudicamus, eodem cultu, & veneratione colere, quæ Sanctis Canonizatis exhibetur, dummodò non publico, ſed privato cultu id fiat. Hanc doctrinam docuit Frãc. Suar.* [b] *Cuius opinio maximè nota eſt inter ſapiẽtes.* Et poſtquám exempla aliqua ex Scriptura, quibus Suar. rẽ explicat, proponit Marq. proſequitur: *Eſt etiã hęc ſentẽtia Doct. Ioan. de Medin. C. de orat. tract. 6. §. Quis orandus, verſ. ad 5. & verſ. Similiter ſolet. Eſt etiã P. Gabriel. Vazq. inſignis huius temporis Theologi, qui pro ea adducit quoddam teſtimonium S. P. N. Auguſtini, è quo ſolûm rès indubitata manere debet. Et vt huius authoris mens pateat, verba eius profero:* Laudabile, *inquit Vazq.* Et pium eſt, ſecundùm Fidem noſtrã, eos,

M. Marquez.

Medina.

Vazquez

a Aug. de Anco. de poteſt. Eccleſ. q. 14 a. 5 Sylveſt. verbo. *Canonizatio* n. 1. & verbo *reliquiæ*, n. 1. Innoc. & Hoſtienſ. in c. 1. de reli. q. & vener. SS. Bellarm. lib. 1. de Sãc. Beatif. c. 10. Ludovic. Turrian. 2. 2. diſp. 17. dub. 9. Suar. 3 p. q. 25. diſp. 52. ſect. 3 § *Reſpondetur.* Azor. 2. p. lib. 5. c. 6. q. 8.

b 3 p q. 25. ar. 1. & 2. diſp 52 ſect. 1. § Dicendũ tamen: & ſect. 3. §. Reſpondetur.

eos, qui in hac vita Sanctos
eſſe credimus, hoc modo (id
eſt, maiori cultu, quàm civili)
venerari, vt affirmat Auguſt.
lib.20. contra Fauſt. c.21. vbi
S. Auguſtin. ſic ait: *Colimus ergò Martyres eo cultu dilectionis, & ſocietatis, quo & in hac vita coluntur Sancti Dei homines: Sed illos tantò devotius, quantò ſecurius poſt incerta omnia ſuperata, &c.* Proſequitur
Marquez: *Eadem tenuit ſententiam Cardinal. Bellarmin.*
Bellarm. *lib.1. de Sanct. Beatif. c.10. §. Quoad 7. & Epiſcopus D. Fraciſc. de Soſa, in approbat. ad*
Soſſa. *lib. Beatæ Ioannæ, fol.6. pag. 1. vbi textum quemdam ex S. Athanaſ. adducit lib. de Virginit. ſic dicente:* Si homo iuſtus domum tuam intraverit, adorabis humi ad pedes illius; Deum enim, qui illum mittit, adorabis. *Et Sanctus Hieronym. tract. adverſus Vigilant. qui incipit,* Multa in orbe, *nullam, inquantùm ad hoc, facit diſtinctionem inter Sanctos vivos, & vita functos: Quod obſervatum fuit à P. Alfonſ. de Caſtro lib.13. adverſus Hæreſ. verbo,* Sancti, *pag. 2. & 3. Et, vt hoc idem confirmarem, alibi adduxi teſtimonia ex S. Franciſc. S. Thoma Aquin. & S. Petro Cluniac. qui aliquos Dei ſervos, viventes adhùc, Sanctos vocarunt: Quod ab eis præſtitum fuit, cultu privato illos Dei ſervos venerantes: Nam alicui viro virtuti, & perfectioni dedito, Sancti appellationem exhibere, aliquod cultus genus eſt, vt authores ſcribunt. Igitur,* Sanctū, *vocare aliquē adhùc vita gaudentem, dummodò Eccleſiæ nomine non fiat, nullatenus eſt à Iure reprobatum.* Vides, quot, & quantæ authoritatis teſtes docēt, nedùm Beatificatum, verùm & viventem, & adhùc in hoc mundo virum degentem, *Sanctum,* benè & licitè, cultu tamèn privato, vocari poſſe. Sed attende ad eundē Magiſt. ſic doctrinam inſequentem. *Multò minùs,* inquit, *reprobatum eſt, virum à Sede Apoſtolica Beatificatum,* Sanctum *vocare; & non ſolùm hoc poſſe fieri affirmat Cardinal. Bellarm. Sed, quòd ſecundùm multorum hominum, doctrina præditorum, ſententiam, quos ſequitur, & refert Ludovi. de Torr. poſſumus Beatificatos cultu adhùc publico,* Sanctos *vocare, dummodò non intendamus aſſerere, aut perſuadere, eos ab Eccleſia eſſe Canonizatos: Et ratio eſt adeò clara, vt ad miraculum reduci debeat, eſſe, qui eam ignorent. Hæc enim eſt: Ille, quem Eccleſia, vt Beatum proponit, &* Beatum *vocari permittit; ex eiuſdem Eccleſiæ permiſſione,* Sanctus *vocatur; nam hic titulus,*

S. Athanaſ. — S. Hieron. — Caſtrus. — S. Franciſc. — S. Thom. — S. Petr. Cluniacenſ. — Bellarm. — Turrian. — Beatificatū, cultu etiā publico poſſumus vocare, *Sanctum,* dūmodò nō intendamus perſuadere, eſſe Canonizatū.

tulus, Sanĉti, in primo, ſcilicet, Beatificati, includitur. Sãĉtus, idem eſt, ac iuſtus, qui in Dei gratia eſt, & Deo amicus: Et omnes Beati, ex neceſſitate iuſti ſunt, etiam ante mortis inſtans: Ob quod Doctores non vocant, GloriæDotem, Patriæ Charitatem; ſed, Donationem propter nuptias, quia eam ſecúm ex hac vita iuſtæ animæ deferunt; nequê in ſpe eſt vſquè ad introitum Sponſi domus: Præterea: Nomina, Sanĉti, & Beatificati, ab Eccleſia, vt ſynonyma [c] habentur: Nam Beatum, vocat, Sanĉtum; & SanctumCanonizatum, vocat Beatum; de quo exempla plurima extant: Sufficiat pro hoc ſecundo, oratio glorioſi Patriarchæ S. Franciſc. quæ ita habet: Deus, qui Eccleſiam tuam Beati Franciſci meritis, &c. Primum inde probatur, quia Eccleſia facultatem tribuens, vt de aliquo Beato Officium Eccleſiaſticum fiat de Cõmuni Confeſsoris non Pontificis, & de eodem Cõmuni Miſſæ Sacrificium pro eius cultu celebretur, permittit, talẽ Beatum, vocari Sanĉtum, cultu, & reverentia publica, quia in orationibus ſecretis, quas Miſſale Romanum proponit pro illius Cõmunis Miſſis, eum Beatum, expreſſè Sanĉtum vocat. Idem reperies in oratione ex Abbatũ Communi. Et ad maiorem huius veritatis probationem, Sanctiſs. P.N. Paulus V. in Brevi ex 6. die Octob. an. 1618. pro Beatificatione glorioſiſſimi Sãcti, Fr. Thomæ à Villanoua Archiepiſc. Valenti. ex S. P. N. Auguſtini Ordine, expedito; permittit, quód in eius cultum recitari poſſit Officium, & Miſſæ fieri Sacrum de Communi Confeſſ. Pontif. iuxtà Breuiarium, & Romanum Miſſale; & oratio ſecreta huius Communis ait: Sanĉti N. Confeſſoris tui, &c. Dicimus ergô, eum, qui iuramentum emitteret vocandi Sanĉtum, verbi g. Beatum Ioannem á S. Facundo, ſeu, de Sahagun, aut aliquem alium ex Beatis, non præuenturum Eccleſiæ iudicium; quæ facultatem, ſivé permiſſionem dat, vt fideles, illos nomenclatura, & titulo, Sanĉti, venerentur: Et ideò tale iuramẽtum, futurum validum. Hucuſqué M. Marquez; in cuius ſapientiſſimi viri verbis, & diſcurſu, collectum, vt dicebam, dedi, quidquid ex Doctorum authoritate, exemplis, & rationibus, pro veritate hac communiſſimè recepta, adducere poſſem. Ob quod, nil aliud occurrit, præterquàm quôd Theologum notantem interrogare, an aliquo è ſuæ vitæ curriculo [quod nõ breve fuit; & vtinam adhûc in plurimos protrahatur annos] die,

[c] Videatur Azor. par.2. lib. 5.c.6.q 7.

die, adfuerit celebritati publicæ alicuius ſervi Dei nondùm Canonizati, ſed Beatificati tantùm; & concionem ad populum de eo audierit? Ego ſanè huiuſmodi ſolemnitatibus ſæpe adfui,& adfuturũ,Deo dante,ſpero; & plurimos pro iuſtis illis Beatificatis ſermones audivi;& in eis millies etiamBeatos illos,*Sãctos* fuiſſe appellatos,imò non alio titulo nominatos, quàm *Sancti* titulo, reperi; & ita ſẽper evenit. Si ergó, vel iſtis nunquám adfuit ſolemnitatibus, vel ob memoriæ labilitatem oblitus eſt, rogo, vt eis aliquando adſit;Matriti enim plurimæ aguntur huiuſmodi Beatorum celebritates, quarum catalogum, ſi velit, ipſi remittã. Vel rogo,libros percurrat attentius, & in illorum plurimis videat, paſſim ipſum eundem Thomam Villanovan. *Sanctum*, vocatum: Et re perſpecta,interroget,an in concionibus,an in libris,verbum,*Sanctus*, de Beatificatis ſcriptum,de Beatificatis prolatum, apud piam aliquam, & ſapientem aurem,malé aliquando ſonuerit?

§. 2.

Beatificatus,propriè eſt Sãctus; & periculoſe loquetur quiſquis pronũtiaverit, Beatificatum,impropriè vocari SANCTVM.

SED ſiſte paululùm, qui legis, & ſcito; notam, non ſolùm indoctam, vt aiebat ſupra Franciſcus de Caſtillo, eſſe; ſed etiam periculoſam exiſtere.Forté aliqui fuerunt, qui nolunt, Beatos vocari, *Sanctos*, eoquòd putarent,licet indoctê,id privato etiã cultu ab Eccleſia fuiſſe prohibitum; ſed ſat eis ſit, quód fuerint indoctè loquuti. At,qui dixerit, hanc vocem, *Sanctus*, de Beatificato prolatam, impropriam eſſe, ſivê, Beatificatũ, impropriè vocari *Sanctum*; dicam, periculoſé fuiſſe loquutum;quod affirmo de notatore noſtro, quia dixit ipſe, hanc vocem, *Sanctus*,de Beatificato prolatam, impropriam eſſe: Ob idquê carpſit authorem dicens,eum ibi voce impropria fuiſſe vſũ. 10.

Pericoloſa eſt præſens nota Theologi.

Igitur,vox non dicitur *propria*, vel, *impropria*, propter literas,quibus ſcribimus eam, aut propter materialiſſimum eius ſonum. Dicitur *propria*, vel,*impropria*,propter convenientiam, quam ſignificat, prædicati ad ſubiectum; vel propter modum, quo convenit ſubiecto prædicatũ, quod de eo ſignificat: Sic,hęc vox, *homo*, prolata de Petro, propria eſt, quia de Petro prædicat 11.

cat humanitatem, quæ humanitas propriè convenit Petro. Vox *homo*, prolata de pictura hominis, impropria eſt, eoquód prædicat de picturà humanitatem, quę humanitas impropriè picturæ hominis cõvenit. Itaquè, ſi prædicatũ, ſignificatum per vocem, propriè convenit ſubiecto, vox propria ſine dubio erit: Si prædicatum convenit ſubiecto, de quo dicitur, impropriê, erit tunc vox impropria, in quo nulla poteſt eſſe dubitatio. Ergó, quandô dicimus: *Hæc vox eſt propria*, intendimus ſignificare, prædicatum propriê convenire ſubiecto: Et quandó dicimus: *Hęc vox eſt impropria*, volumus ſignificare, ſubiecto prædicatum, per talem vocem expreſſum, impropriè convenire, ſeu ſolùm propter aliquam ſimilitudinem, aut cum re alia analogam duntaxat convenientiam: Hoc etiam certum. Modò ſic: Ergó ſi ſemel admittimus, hanc vocem, *Sanctus*, de Beatificato prolatam, eſſe impropriam, admittimus conſequenter, ſanctitatem non propriè, ſed impropriê Beatificato convenire: Et Beatificatum, impropriè eſſe Sãctum; impropriê eſſe Dei amicum; impropriè dici de eo, quôd habeat ſanctificantem gratiam: Imô, quód impropriè eſt Beatus; quia verê, & propriê Beatus eſſe nequit, qui non fuerit verê, & propriê, Sãctus. Quæ illationes, cûm manifeſtiſſimæ ſint, ſummum afferũt periculum Beatificatorũ gloriæ, & ſanctitudinis, certitudini, de qua vel dubitare, nefas. Sicut enim in Canonizatione Sanctorum Eccleſia nequit errare; & impoſſibile eſt, quem Canonizatũ tenet, non eſſe Beatum, & Sanctum; ſic, vt docent communiter Theologi, errare non poteſt in iuſtorum Beatificatione; & impoſſibile eſt, Beatificatũ non eſſe Beatum, & conſequenter non habere propriam, ſtrictã, & rigoroſiſſimam ſãctitatem. An Canonizatio addat gradum certitudinis ſupra certitudinem Beatificationis, ad rẽ noſtram pręſentem non conducit. Si ergô ſanctitas, vt verê eſt, propriè convenit Beatificato; quorſûm hæc vox, *Sanctus*, de Beatificato prolata, impropria erit? Si ergò eſt propria; quorſùm nota pronuntians, impropriam fuiſſe? Igitur, dic, vocem propriiſſimam eſſe; vel dicas neceſſè erit, ſanctitatem impropriè Beatificatis convenire; Beatificatos, impropriè eſſe Sanctos; & non aliter ſanctitatem convenire Beatificato, ac convenit humanitas homini picto, vel é lapidibus facto:

ĉto: Deſtruit ergó, labefactat ſenſus ille notatoris certitudinem veræ, propriæ, ſtrictæ, & modis omnibus certiſſimę ſáctitatis, qua Beatificati fœliciter cũ Deo regnãtes, potiũtur.

12. Integram huius reſolutionis doctrinam bonis, & paucis verbis, ſic propoſuit Granad. Contr. 1. de Fide, tract. 7. diſp. 4. ſect. 1. n. 5. Vbi definitionem Beatificationis explicat: *Tertiò*, inquit, *additur in definitione*: Vt aliquis pro Sãcto publicè honoretur: *Quibus denotatur primò, eum, qui Beatificatur, dici poſſe, Sanctum; nã licet in diplomatibus Papa vtatur nomine*, Beatus, *re vera ſignificat idem, quod nomen*, Sanctus: *Beatus enim eſt, qui Deo iam fruitur, & hic meritò*, Sanctus *appellatur*. Et póſt adductum exemplum â Bulla quadam ClemẽtisVIII. addit: *Sentit ergô, Beatos eſſe, qui iam Deo fruuntur; & hæc fruitio non ſolùm ſanctitas, ſed conſummata ſanctitas eſt.* Granad.

13. Sed adhuc clarius integrã noſtram reſolutionẽ tibi proponat Pater Gobat in Theſauro indulgentiar. part. 2. c. 12. q. 28. n. 367. adductus á Diana part. 10. tract. 16. reſol. 8. Quæſtio ergô erat: *An indulgentia applicari poſſit Imaginibus eorum, qui ſolùm ſunt Beatificati?* Reſpondet Gobat: *Dico, mihi non improbabile videri, quôd per Imagines Sanctorum intelligantur Imagines illorum etiam, qui ſunt duntaxát Beatificati. Ratio eſt: Quia iſti ſunt propriè Sãcti, etiam teſtimonio Eccleſiæ: Nam & Martyres Iapones, quos Vrbanus VIII. in numerum Beatorum retulit, vocat ipſemet Vrbanus, Sãctos Martyres; & Beatificatio â Canonizatione tãtùm in hoc differt, quòd per Canonizationẽ præcipiatur omnibus fidelibus, vt illũ, qui canonizatur, habeãt pro verè Sancto; per Beatificationẽ verò declaretur, illum, qui Beatificatur, meritó ab omnibus fidelibus, pro verè Sancto haberi, & coli poſſe, vt reliquos inter docet Ferdinandus de Caſtro Palao tract. 4. diſp. 1. p. 5. §. 5.* Diana. Gobat. Palaus.

SEXTA PROPOSITIO.

1. NESCIO, QVID HVIC TESTIMONIO DESIT, vt literale ſit.

2. ANtequàm notam, & reſolutionem proponam, pro vtriuſque intelligentia advertere opus eſt, authorem intendere, vota, quæ

Quô tẽderit mẽs authoris. quæ his, & ob id fœliciſſimis temporibus, in confirmationem, & robur Immaculatæ Conceptionis Matris Dei, emittuntur, ab Scriptura deducere, vt in ea aliquandó præſignata, & ſignificata. Vtitur ad hoc explicandum teſtimonio illo Deuteron. 12, Deuteronom. vbi ſic: *Sed ad locum, quem elegerit Dominus Deus veſter de cunctis Tribubus veſtris, vt ponat nomen ſuum ibi, & habitet in eo, venietis, & offeretis in loco illo holocauſta, & victimas veſtras, & vota, &c.* Cûm ergò Maria Mater Dei fuerit locus electus â Deo de vna ex Tribubus: Cùm fuerit locus, in quo nomen ſuum ſpecialiſſimé poſuerit; quia nihil plus facit in recordationem nominis Dei venire, quàm eius Mater: (Sic pars hæc præſentis teſtimonij communiter intelligitur.) Cúm Maria Mater Dei fuerit locus, in quo Deus realiter habitaverit; & cûm ad locũ illũ, talibus notis præſignatũ, Deus prædixerit perventurum Populũ ſuum, vt ibi offerat holocauſta, & vota; nõ incongruè, ſed piè ſatis intulit author, ibi Mariam Matrem Dei fuiſſe ſignificatam; & vota, quæ in honorem eius Immaculatæ Conceptionis his temporibus emittuntur, præſignata. Hùc tendebat author; hic ſcopus, hoc thema: Et quaſi per parenteſim protulit de propoſito teſtimonio: *Neſcio, quid huic loco deſit, vt literalis ſit.* Iam rem capis, & occaſionem vides.

NOTA.

3. DIXIT THEOLOGVS NOTATOR, NIMIÆ præſumptionis fuiſſe, (Hæc fuerunt ſcripta verba doctiſſimi.) aſſerere, dari in Sacra Scriptura locum aliquẽ literalem, quo probetur, Virginem Matrem Dei fuiſſe ſine peccato originali conceptam.

RESOLVTIO.

4. NVLLO MODO ASSERTVM EST AB authore, dari locum literalem, quo Immaculata Conceptio Matris Dei oſtendatur. Et optimé, & ſumma probabilitate dici poteſt, dari literalem locum, quo probetur Virginem Matrem â peccato originali fuiſſe præſervatam. Igitur, & falſó imponit Theologus authori propoſitionem: Et peius propoſitionem, quamvis

aſſerta

aſſerta eſſet, notavit; & inconſideratè ſatis illam inuſſit nota præſumptionis nimiæ.

§. I.

Prima pars reſolutionis præcedentis, ſcilicet, ab authore non fuiſſe dictum, dari literalem Scripturæ locum, quo probetur Immaculata Conceptio, declaratur.

5\. Explicatur prima pars reſolutionis.

RESOLVTIO ſtatuta tres habet partes: Prima, & quam hoc §. declaro, eſt, quód Theologus ille malè, & falſô, dixerat, ab authore fuiſſe aſſertum, dari locum literalem in Scriptura, quo Conceptio Immaculata Matris Dei probetur. Et vt pateat, authorem, nequê hìc, nequé in aliqua ſui libri parte intendiſſe, dari tale teſtimonium, legat Theologus, & videat §. 3. libri (quem apud ſe habet) n. 23. vbi aliqua principia ſtatuens, hæc author: *In Sacra Scriptura nullus eſt, nec reperitur expreſſus locus, quo aliqua ex partibus, inter quas lis eſt, probetur.* [Vt certiſſimũ ſuppono, authorem his verbis negaſſe locum literalem pro Immaculata Cõceptione, *abſolutum, & vt talem ab Eccleſia iam acceptum, & declaratum.* Non tamen voluiſſe negare locum probabiliter literalem; nam hoc negaſſe, ingentem in authore ſaperet idiotiſmum, ingentiſſimamqué redoleret imperitiam, vt ex his, quæ á §. 2. dicam, fiet apertum.] Quorſum, rogo, poſteâ animum applicuiſſet, vt probaret, dari locum expreſſum, ſeu literalem? Igitur, hoc præſenti loco á Theologo, notato, ſolùm agit author de præſignificatione, ſeu prætermitione in figura, & ſigno, votorum, quę â fidelibus pro Matris Dei Immaculata Conceptione emittuntur. Et hanc ſignificationem ex teſtimonio poſito num. 2. probari, explicat: Et de tali teſtimonio, vt vota prędicta ſignificanti, dixerat: *Neſcio, quid huic teſtimonio deſit, vt literale ſit.* Vbi, ergó, hìc affirmavit author, dari locum literalem, é quo probetur, Matrem Dei fuiſſe ſine originali peccato conceptam?

Dicet fortè Theologus, argumentum ſumptum ab illo loco Scripturæ, quo vota prędicta dicuntur præſignata, eô tandem tẽdere, vt puritatem Matris Dei in ſua paſſiva Cõceptione confirmet; & ideô, quaſi per quandam connexionem, ſeu illationem vnius ab alio, inferri, quidquid de vno 6. Effugium

vno dictum fuerit, de alio affirmari debere: Et ſi ſemel dicatur, dari locum literalem pro ſignificatione illa votorũ; & vota hæc aſſumuntur ad ſtabiliendam Immaculatam Virginis Matris Conceptionem, ſequitur debere dici, eundem locum, vt literalem, aſſumi ad Immaculatã Conceptionem Matris Dei confirmandam.

7. Reijcitur. Fortê hoc diceret notator, ſed non benè. Primô; quia quamvis illa illatio ex poſito antecedenti ſequeretur; id eſſet, quãdo antecedens fuiſſet affirmatum; at verba, quæ Theologus notat, non fuiſſe affirmãtis, ſed per exaggerationem proferentis, & dubié loquẽtis, conſtat ex ipſis verbis, quæ num. 2. & 5. relata ſunt, [Quod, cum multis alijs, præ oculis habere debet, qui Chriſtiano more de qualificandis aliorum propoſitionibus tractare voluerit.] Secundô: Quia indoctê nimis ſupponeret, quidquid literaliter tanquâm antecedens ſumitur ab Scriptura ad talem, vel talem illationem inferendam, literaliter etiam probare, & ſtatuere illationẽ: Hoc enim, indocti fuiſſet: Quia certiſſimum eſt, ex antecedenti ſumpto â loco expreſſo & literali Scripturæ, ſæpiſſimê probabiles ſolûm inferri conſequẽtias. Infinita poſſemus proponere exempla; ſed ſufficiet vnum, quod prænotum habere poterat Theologus; quia obvium eſt in ipſa materia de Immaculata Virginis Conceptione; quæ fuit ſuæ notæ materia. Præcipuum argumentum ad probandum, Mariam SS. fuiſſe conceptam ſine peccato originali, ſumitur ex hoc antecedẽti: *Maria SS. fuit Mater Dei*; & quód fuerit Mater Dei ſuppónimus ex Fide, & pluribus locis literalibus Scripturæ: *De qua natus eſt Ieſus. Matthæi 1. Erat Mater Ieſu ibi*, Ioan. 2. &c. ex tali, inquam, antecédenti inferimus: *Ergô fuit concepta ſine peccato originali.* Dicat modò Theologus, an ex hoc argumento (quod ipſius, & omnium eſt piam defendentium opinionem.) colligatur, eos affirmare dari locum literalem pro roboranda Immaculata Cõceptione Matris Dei? Si id ſequitur; ergó ipſe cum omnibus affirmat, dari talem locum. Si non ſequitur; ergo malê impræſentiarũm notavit, & intulit, authoris mentem eſſe, dari locũ literalẽ pro Immaculata Matris Dei Conceptione, ex eo, quôd ad probandã Immaculatã Cõceptionẽ ſumpſerit teſtimonium, quo antecedens literaliter probari dixerit. Leviter,

S. Matth. S. Ioan.

viter, ergô, affirmavit Theologus, ab authore fuiſſe aſſertū, dari literalē locum, ê quo colligatur Matrem Dei ſine peccato originali fuiſſe conceptam. Hæc pro facto. Videamus iam, quid de iure dicendum; & ſecundam noſtræ reſolutionis partē oſtēdamus.

§. 2.

Probabiliſsimum eſt, dari in Sacra Scriptura teſtimonia, quæ ad literam exprimunt Immaculatum Virginis Mariæ paſsivum Conceptum.

8. Declaratur ſecunda pars reſolutionis.

DEMVS fuiſſe aſſertum ab authore, dari locū literalem in Scriptura, ſtatuētem præſervationem Matris Dei à peccato originali. Dicit Theologus, vſqueadeó hāc propoſitionem malam eſſe, *vt nimiæ fuerit præſumptionis eam protuliſſe.* Niſi modeſtiam, quæ Theologos decet, & Religioſum, retinere cuperem, riderem ſanè; at fortè legentes alij ridebunt: Fortê, melius dico, plorabunt. Attendat lector; & iudicet, an riſum, an lachrymas, an vtrūque mereatur nota illa. Igitur, tot ſunt, qui probabiliter ex Scripturæ Sacræ teſtimonijs, ad literam acceptis, Immaculatam Mariæ Conceptionem probant, vt ſolus, qui nullum viderit, potuerit in talem affirmationem offendere. Vel ſi vidit, ſolúm vt offenderet libri authorem potuerit proferre talia. Sed benê eſt, quôd nota in ipſum reddit notatorem; & ipſe notando nimis præſumptuoſus extitit, vt declaro §. vltimo, vbi inquiro, an hæc præſens Theologi nota notam & cenſuram mereatur. Rem iam explicemus. Pro quo primûm rogo notatorem noſtrum, vt legat Tractatum quemdam, cui titulus: *Locus literalis pro immunitate Virginis Genitricis Dei Mariæ à peccato originali, &c.* Magno Regi Noſtro Philip. IIII. dicatum; & â ſapienti, & erudito viro, M. F. Petro de Simancas, optimo meæ Religionis filio, ſcriptum, & evulgatū. Locus, igitur, eſt ille, quem habet Paulus ad Rom. 5. *Sed non ſicut delictum, ita & donum: Si enim vnius delicto multi mortui ſunt, multó magis gratia Dei, & donum in gratia vnius hominis Ieſu Chriſti in PLVRES abundavit.* Hunc locum contendit doctus Simanc. literalem eſſe pro præſervatione Matris Dei à peccato originali; & id ſūma pietate, ſūma probabilitate, ſūma eruditione, gravitate, & doctrina, explicat, probat, & cōfirmat. Sed peto à notatore, quód nequé Petro de Simāc. nec mihi, qui ipſi fraternitatis vin-

Simanc.

S. Paul.

vinculo cõnexus ſum, credat; at credere debebit innumeris graviſſimis alijs teſtibus, qui pro noſtra præſenti affirmatione, & eius probabilitate, teſtimonia dederunt. Videat apud eundem Simanc. tract. illo, Dionyſ. Carthu. Ambroſiũ Catherin. Viguer. Dominic. Soto. Nicolaũ Gorran. Turrian. Didacum Alarc. Herice. Antonium Perez Archiepiſc. Tarraconenſ. Hieronym. Ormachea. Petrum de Perea Epiſcop. Ariquipenſ. Cornel. â Lapi. Benedictum Iuſtinian. Pererium. Perlinum. Gundiſalv. â Cerda. Gloſſam. & alios. Videat póſt, quot, quales ſint; & quibus verbis mentem, ſtudium, & doctrinam, & affirmationem Petri de Simanc. approbant alij, laudant, efferunt; quos iam ſubijcio. Parcant, qui iam eos legerunt, & viderunt: Pro noſtro notatore, qui clariſſimé demonſtravit, ſe nihil eorum, quæ appono, legiſſe, aut vidiſſe, actũ agere cogor.

Carthuſian. Catheri. Vigueri. Soto. Gorran. Turrian. Alarcon. Herice. Perez. Ormachea. Perea. Cornel. Iuſtinia. Pererius. Perlinus. Cerda. Gloſſa.

9. Conventus S. Franciſci Matritenſ. ſic: *Nos infra ſcripti vidimus librum, cui eſt titulus*: Locus literalis, &c. *per P. M. Fr. Petrum de Simanc. Ordinis S. Auguſt. & Cathedræ Primariæ Sacræ Scripturæ Conventus Granatenſ. moderatorem. Conſideratis verô maturé omnibus, & ſingulis in eo contentis rationibus, argumentis, & authoritatibus, quibus author probat, locum D. Pauli, de quo agit, ſic ad literam eſſe intelligendum, dicimus; quôd non ſolûm commendamus, & approbamus, quantûm in nobis eſt, eiuſdem authoris ſtudium, zelum, pietatem, labores, & doctrinam, quæ in hoc ſuo opere elucent; ſed etiam cenſemus, (cum debita ſubmiſſione ad iudicium Matris, & Magiſtræ fidelium, Eccleſiæ Romanæ.) ſenſum loci D. Pauli, vt in libro exponitur, eſſe literalem, &c.* Subſcribunt ſex viri doctiſſimi, inter quos illuſtriſſ. ſapientiſſ. pariter, & pijſſimus Epiſcopus Vallis-Olet. D. Fr. Ioan. Merinero.

Convẽt. S. Franciſc. Matritenſ.

Approbat pòſt, Conventus Carmeli, & ſubſcribũt ſeptem Magiſtri. 10.

Convẽt. Carmel.

Approbat deindé Conventus Deiparæ Virg. Mar. Redemptionis captivorũ, & ſubſcribunt Magiſtri ſex. 11.

Cõvent. Virg. M. Redept. Captiv.

Approbat itém Collegium Imperiale Societatis Ieſu his verbis. *Reverendi P. M. Fr. Petri de Simanc. diſputatio de legitimo intellectu loci D. Pauli Epiſt. ad Rom. c. 5. ver. 15. digna videtur omninò, quæ ad Dei O. M. & Deiparæ Virginis gloriam, non legatur tantûm, ſed approbationem etiam, & applauſum ferat. Vtiquè ingenij multa: Atquè exquiſita eruditione ſacra, & Theologicis* 12.

Colleg. Societ. Ieſu.

icis rationibus, textum opus. In quo neque ſententiarum gravitatem, neque rationum momenta, neque ſapientum omni exceptione maiorum teſtimonia, atque Claſſicorum Interpretum authoritatem, aliavè id genus ad faciendam fidem idonea argumenta, deſideres. Proindè nobis probabile videtur, ex huius loci interpretatione in ſenſu literali Beatiſſ. Virginis Matris immunitatem á peccato originali rectè inferri. Matriti, &c. Subſcribunt duo Magiſtri.

13. Sequitur ibi approbatio P. Didaci deCelada, ê Societate Ieſu, doctiſſimi Scripturæ interpret. his verbis Hiſpanis. *He viſto, con la atencion que merece, eſta nueva expoſicion del celebre lugar del Apoſtol ad Rom. 5. ver. 15. Y no ſolo la tengo por probable en todo rigor literal, ſino por muy verdadera: Porque fuera de ajuſtarſe con mucha propriedad al contexto, ſe le dà nueva energia â la palabra* Plures, *que es lo dificultoſo del lugar. La concluſion, que infiere es vna verdad cierta de la Limpia Concepcion de la Virgen Maria N. S. Fuera de que en eſta expoſicion caben las antiguas de los Padres; pues no niega ſu doctrina; ó ſin negarla añade al lugar nueva viveza. Sabido es, que vn lugar de Eſcritura puede tener muchos ſentidos literales: Sea eſte el vno, y muy ajuſtado. Eſte es mi parecer*, &c. Hæc doctus Didacus à Celada; qui ibidem ſubſcribit.

P. Didac. deCelad.

Sed quia hìc Didacus de Celada occurrit, videamus, quid ipſe de hoc eodem D. Pauli loco dederit excuſum. Igitur, in tract. appendi. ſuper Iudith, c. 11. §. 31. teſtimonium hoc Pauli ad literam explicat pro Immaculata Conceptione Matris Dei; & dicit propè initium. *Ergó, literaliſſimè emedullandus eſt locus hic, in quo, (ſic opinor, quin cenſuram in oppoſitũ ſeverius vibrem.) Iuxtà literæ diſtrictum rigorem, Immaculatam Marianæ Cõceptionis puritatem contineri ſerió putaverim, in illis verbis: In PLVRES abundavit, &c.* Et in eo explicando vſque in libri finem progreditur. Et num. 153. in fine, ſic de noſtro Petro de Simanc. eum citans pro ſtatuta cõcluſione: *Hanc interpretationem locupletat egregiè P. M. Petrus de Simanc. Auguſtinianus, polito vir ingenio; illamquè prœmunit maſcula pietate, & multiiuga, floridaquè eruditione, in prœluſtri opere, quod hac ſuper re iam iam typis mandat, inſigni Marianæ gloriæ incremento. Cuius ſapientiſſimi viri auctographa mihi videre, & adprobare, auſpicatò licuit; & hanc in-* 14.

Celada.

interpretationem in hoc Complutenſi Gymnaſio in Biblijs theſibus publicè defenſare, inſigni totius Academiæ cõcurſu, (mihi, an potius Deiparæ adulabor?) & plauſu, ſivè conſenſu.

15. Adeſt pôſt Epiſtola Doctoris D. Ioannis Gonzal. Martin. Primariæ Cathedræ S. Thomę in Complut. Academ. moderatoris, ad nominatum P. Didacum de Celada, his verbis, etiam vulgaribus. *Padre mio, he viſto el lugar de S. Pablo ad Rom. 5. del doctiſſimo P. M. Fr. Pedro de Simancas, y luego vi la cenſura de V. P. y me parece, que eſte Padre nos ha revelado lo que podiamos deſsear quãtos deſseamos el verdadero apoyo de la verdad, que celebramos. Tengo al lugar por expreſſo, y que no tiene, ni puede tener otro ſentido; y para que eſto ſe conozca mejor, ſeria importante, que V. P. le añada, y ponga en ſu Acto de Eſcritura, aunque ſea de mano: Todo el mundo acudirà à la novedad, &c.* Subſcribit idem Doctor.

Doct. Ioann. Martin.

16. Approbat ſtatim Conventus Divæ Marię á Victoria, ſic: *Nos infraſcripti, pro rei qualitate, gravitate materiæ, & captu noſtro, adhibita quoquê non mediocri trutina, imò ſufficienti examine prævio; vidimus, ac perlegimus tractatum hunc, in quo Reverend. & Sapientiſs. P. M. Fr. Petrus de Simanc. Auguſtinianus, & Granatenſ. Conventus lector Theologiæ rude donatus, ex illo loco Apoſt. ad Rom. 5.* Sed non ſicut delictum, ita & donum, *vſque ad,* in plures abundavit, *incluſivê; Beatiſſimam Deiparam nec peccatum originale, nec debitum illius contraxiſſe probari probabiliter contẽdit: Atqué omnia, quæ in ſuæ ſententiæ robur, & munimen, magna ſui ingenij dexteritate adducit, probabilia ſatis iudicamus; eademqué Pauli verba, in proprio, rigoroſo, & literali ſẽſu ſumpta, authoris aſſumptum perſuadere non frigidè, cenſemus, &c.* Et proſequitur laté, authorem, & eius mentem efferentem mirè. Subſcribunt quatuor Magiſtri, inter quos Sapientiſſimus, omni laude digniſſimus, & colendiſſimus mihi ſemper Reverendiſſ. P. M. Fr. Alfonſus de Herrera, in Supremo S. Inquiſit. Tribunali Qualificator.

Conven. S. Mariæ de Victoria.

Approbat deinde Convẽtus S. Baſilij, copioſè ſatis authoris ſententiam laudans; & ſubſcribunt duo Magiſtri. 17.

Conven. S. Baſil.

Poſteá approbat Convẽtus Regalis S. Ægidij his verbis. *Exactam illius Rom. 5.* Sed nõ ſicut delictum, &c. *in Deiparæ abſquê vlla conceptæ labe obſequium, interpretationem, per Rever. admodùm P. M. F. Petrum de Simanc. D. Auguſtini Ordinis alumnum (nè di-* 18.

Conven. S. Ægid.

cam

cam Auguſtinum alterum.) ſatis apprimè evolutam, ac enodatam, vt verè genuinam, ac rigori literæ ita conſonam, quòd ſolùm Apoſtolo defuiſſe, ſacro titulo Maternitatis Dei, vel proprio Mariæ nomine expreſſiſſe, & ab illa peccati lege excepiſſe, videtur, &c. Subſcribunt duo Magiſtri.

19. Conven. S.Hermenegi. Approbat ſtatim Conventus S.Hermenegildi, PP. Excalciatorum Carmeli, ſic: *In hac expoſitione literali ad locum ſuprapoſitum B. Pauli ad Rom.5. nihil invenimus contrarium doctrinæ Catholicæ, & SS.Patribus, ſed potius valdè illi exiſtit conſentanea; præcipuè doctrinę Auguſtini de ſenſu literali Sacræ Scripturæ, vt egregiè in ipſius præfatæ expoſitionis limine oſtenditur ab eius authore. Nec poteſt obſtare, quód huiuſmodi literalis expoſitio ad ſupradictum locum D.Pauli, in nullo ex SS. Patribus reperiatur, cùm manifeſté per ſe conſtet, illam minimè opponi literali expoſitioni ab ipſis SS. Patribus ad relatum locum traditæ; & aliàs concors doctrina ſit, tàm ipſorũ Patrum, quàm Scholaſticorum, qui de hac re ſcripſerunt, in vno eodemque loco Sacræ Scripturæ plures, & diverſos ſenſus literales, dummodo contrarij nonſint, inveniri poſſe, ab Spiritu S. literaliter intentos. Vnde præfatam literalem expoſitionem iudicamus piam, doctã, & valdè ingenioſam, ac magnæ gloriæ Immaculatæ Conceptionis puriſſimæ Virginis Mariæ, Chriſti Domini Matris, Angelorum, hominumquè cæleſtis Imperatricis, abſquè originalis culpæ macula, beneficio filij ſui, conceptæ.* Et poſtquàm dicit, ſe nullo modo velle decretis Summorũ Pontif. contradicere, addit: *Ipſorumquè accepta venia, authori præfatæ literalis expoſitionis, vtpotè ipſius Beatiſſimę alumni Virginis, debitas gratiſſimo exhibemus animo gratias, eius præclaram in Immaculatam Deiparæ Conceptionem venerantes devotionem; excellentem in exponendo Sacræ Scripturæ loca pleno ore confitentes eruditionem; ac deniquè, ipſius ſatis radiante ſapientia, Eccleſiæ congratulamur non parùm illuſtratæ: Licet enim opus parvũ ſit, magnum tamen profectò apparet in ſapientia, ac eruditione, qua elucet: Suiquè authoris ſatis oſtendit excellentiam ingenij, ſcientiæ magnitudinem, ac ex corde in Immaculatam Virginis Conceptionem, devotionẽ. Datum, &c.* Subſcribunt Magiſtri tres.

Approbat etiam Conventus PP. Excalciatorum S.P.N. Auguſtini his verbis: *Huius textus D.Pauli ad Rom.5.ver.* 20. Cõvent. Excalciator.S.P.N. Aug.

15. vidi interpretationem, ex quo Rever.P.M.F. Petrus de Simanc.Sacrarum Literarum publicus interpres apud Granatenſem Conventum Ordinis Eremitarum. S.P.N.Auguſt. ad literam Beatiſſimæ Deiparæ immunitatem à peccato originali conatur educere; in cuius brevi volumine latum ſplendet ingenium &c. Et poſtquàm ſententiam, & authorem laudat,proſequitur: *Hæc namquê ſententia tàm benè apud omnes audijt, & in prædicto codice ſcripta,& in Academia Complutenſi pro laureatorum doctoratu publicis theſibus defenſata, vt in dies authoritas creverit,veritas pullulaverit.*Et paulô pôſt: *Hoc ſentio,ſentiuntquê Patres huius familiæ, qui pari admiratione, & iudicio,mihi iam conſpectum tradidere,&c.* Subſcribũt Magiſtri quinque.

21. E civitate Granatenſi adſunt ſequẽtes teſtes. Patienter ſuſtine, qui legis: Scis enim, eſſe aliquos,quos non tám oportet ratione devincere, quâm obruere multitudine.

22. Conventus Dominatricis noſtræ, *De la Cabeça,* Patrum Carmeli, ſic vulgari lingua: *Leymos con la atencion, y advertencia que merece, eſta declaracion, y expoſicion del lugar de S.Pablo ad Rom. 5. ver. 15.* Si enim vnius delicto, &c. *Y juzgamos,que en ella cõpiten, ò luzen ſin competencia, la delgadeza con la erudicion, y que con tan ſolidos, y doctos fundamentos puede afirmar ſu autor ſer eſta la legitima explicacion deſtas palabras citadas, ſegun ſu ſentido riguroſo literal &c.*Subſcribunt quatuorMagiſtri.

Cõvent. Granat. Carmel.

Collegium Societatis Ieſu ſic: *Emos leydo con mucho guſto la interpretacion del lugar del Apoſtol S.Pablo ad Rom. 5.deſde el verſo 15.Y juzgamos, que es docta, grave, erudita; y que con tan ſolidos fundamentos de doctrina de Santos, y buenaTheologia,puede afirmar ſu autor ſer eſta expoſicion verdadera,y genuyna,en todo rigor de ſentido literal, y que merece generales aplauſos,&c.* Subſcribunt Magiſtri quatuor. 23.

Colleg. Granat. Societat. Ieſu.

Conventus Dominatricis noſtræ *de la Merced,* his verbis: *Con particular cuydado emos leydo la explicacion del lugar del Apoſtol S. Pablo Rom. 5. que en eſte tratado ſe expone; y juzgamos ſer muy de ingenio, piadoſa, y docta: Que ſus fundamentos ſon muy propios; y en ſu entender, corriente: Nueva en el ſentido literal, que con notable agudeza, ſin ſalir de la doctrina mas ſana, le dà el autor; porque merece cũplidas alabanças,&c.* Subſcribunt Magiſtri quinque. 24.

Cõvent. Granat. de Mercede.

Conventus Patrum Sãctiſſ. 25.

Trin-

Cővent. Granat. SS. Trinitat.

Trinitat. ait: *Aviendo viſto con atencion, y conſiderado la expoſicion muy ingenioſa, ſi muy piadoſa, del lugar del Apoſtol S. Pablo ad Rom. 5. deſde el num. 12. haſta el 15. en el qual por ſingular camino ſe prueva la Concepcion Immaculada de la Santiß. Virgen; hallò ſu autor ſolidos fundamentos; tanto, que los juzgamos por tan genuynos, que es el ſentido literal pretendido por el Eſpiritu Santo, &c.* Subſcribunt Magiſtri quinque.

Cővent. Granat. de la Victor.

26. Conventus Dominatricis de la Victoria: *Emos viſto, y con toda atencion conſiderado, la explicacion del lugar de S. Pablo ad Rom. 5. à n. 12. que comiença,* Propterea; *y nos ha parecido, que ſu autor con ingenioſa pluma, y piadoſa erudicion la perſuade literal, para la Concepcion de Maria Santiſſima, &c.* Subſcribunt Magiſtri ſeptem.

Cővent. Granat. S. P. N. Auguſt.

27. Conventus S.P.N. Auguſt. ſic: *Emos viſto la expoſiciō del lugar del Apoſtol ad Rom. 5. ver. 12. vſque ad 19. incluſivè; y à lo que della pregũta ſu autor, dezimos, q̃ el ſẽtido en lo q̃ explica, es en toda propriedad, literal,* &c. Subſcribũt Magiſtri ſex.

Mag. Cyprian. de Pineda.

28. Approbat deinde Magiſter Fr. Cyprianus de Pineda Cathedræ Primariæ Academiæ Vſonenſſis moderator, Ordinis S. P. N. Auguſt. & ſubſcribit.

Mag. Ignati. de Victor.

Deniquè approbat M. Fr. 29.
Ignatius de Victoria, Ordinis S.P.N. Auguſt. his verbis: *Aviendome remitido el ſeñor Don Lorenço de Iturriçarra, Vicario General deſta Villa de Madrid, vn tratado, que ha compueſto el P. M. Fr. Pedro de Simancas de la Orden de S. Auguſtin N. P. que le intitula,* Locus literalis, &c. *Es mi parecer, que el autor ha hecho à la Igleſia vn ſeñaladiſſimo obſequio en el modo con que aqui ha averiguado eſte articulo, pues aviendoſe tratado haſta aora entre tanto ardor de devocion, y diſputas, con ſolo el aparato de razones, y de lugares, bien que ingenioſamente induzidos; pero no literales para el intento; y deſſeandoſe como diſpoſiciō vltima, para la Canonizacion deſta verdad, teſtimonio de los Eſcritores Sagrados, en que à la letra ſe halle incluyda, parece, que ſi alguno puede tener eſſe nombre, es el que aqui cō tanta agudeza, y erudicion controvierte, &c.* Et ſubſcribit. Hucúſquè pro tract. Petri de Simanc. approbationes.

Sed hìc (producturus §. ſe- 30.
quenti alios) doctum P. Ioſephum Guarnizo, & eruditum virum Ioannem Tamayo Salazar, nomino, & refero; quia me cogunt, occaſione illius tractatus à Petro de Simanc.

ela-

elaborati, ab intento tantiſper ſaltem diſcedere; digredi parumper.

31. Tenuit & affirmavit noſtram præſentem propoſitionem doctus P. Ioſephus Guarnizo, é Societate Ieſu, in Memoriali pro Immaculata Concept. §. 2. n. 1. Vbi fundamenta opinionis piæ recenſet: Et ad primum accedens, dicit: *Muchos lugares de Eſcritura, en ſentido literal vnos, en figurativo otros.* Et §. 11. id latius probat & explicat; affirmatquê, ſupradictum Pauli teſtimonium ſtare ad literam pro Virginis Mariæ ab originali culpa præſervatione; &, pręter aliquos ex adductis iam à nobis Doctoribus, citat etiam pro eodem ſenſu Illuſtriſſ. D. D. Franciſcum Sanch. Archiepiſcop. de Taranto, & P. Ambroſium de Peñaloſa. Digrediar, inquam, modò, donec nonnulla dixerim, quæ expetũt Patris Guarnizi verba hęc, quæ ſequuntur:

Guarnizo.

D. Franc. Sanch. Peñaloſa.

32. *No puedo dexar de adularme con mi ſuerte de aver ſido el primero, que ſepa, que en publica diſputa defendi en la Vniverſidad de Alcala, ſer eſta la literal inteligencia deſte lugar en favor de la Concepcion, el año de 1640. con la ſeguridad de las doctas influencias del eruditiſſimo P. Diego de Celada, que preſidiô á la accion, &c.* Hæc doctus Guarnizo: Circa quæ non potui non animadvertiſſe, nihil ibi de occaſione, nihil de circunſtantijs, quę ſuæ, illius loci vt literalis pro Cõceptione, propugnationi, cauſæ fuerunt, dixiſſe; omnequè hûc ſpectans alto ſilentio ſuppreſſiſſe: Imô ſic, authores referens, Petrum de Simancas nominaſſe, quaſi immenſo intervallo à cauſa & occaſione diſtaverit; nihilquê cauſæ dederit vel occaſionis. Sed id brevitati, cui perdoctus P. Guarnizo dabat operam, do. Aſt Petrum de Simancas, ſuũqué ſingularem, eruditum, & ſapientia plenum tractatum, quem pro illius loci literali ſenſu iam ſcripſerat, cauſam & occaſionem dediſſe illi á P. Guarnizo exhibitæ publicæ defenſioni, ſatis conſtat ex publico ipſo facto; & ex approbatione & cenſura, quam nominatus iam vir ſapiẽs Didacus de Celada tractatui dederat; appoſuiquè ſupra num. 13. Et ex reſcripto Doct. D. Ioannis Martinez Primarij Complutenſ. ad eundem Didacum de Celada, remiſſo; iam etiam ſupra num. 15. appoſito: E quo habes, cûm in mentem venit Patribus *Celada*, & *Guarnizo* literalem illius teſtimonij Pauli ſenſum pro Conceptione defendere; iam typis datas & evulgatas pręc-

præceſſiſſe theſes, quas pro tunc defenſare decreverant; nec loci illius Pauli meminiſſe anteá doctos Patres; hortatuqué & conſilio Doct. Ioannis Marti. concluſionum iam evulgatarum numero locum illum literalem defendendũ, vel manu & calamo, addidiſſe; dixiſſequé Ioannis Martin. reſcriptũ, de Petro de Simanc. loquens: *Y me parece, que eſte Padre nos ha revelado, &c.*

33. Hæc ſi dixiſſe miſſum facerem, piaculum me crederé admiſiſſe: Namquè, ſi doctus ſanê vir Ioſephus Guarnizo ſe & ſuam non potuit non adulari ſortem, (ſic ipſe dixerat.) quia primus fuit, qui ſtrenuus pugil, robuſtus arenarius, locũ illum Pauli, vt literaliter pro Concept. acceptum, brachijs & ictibus validiſſimè illum ex adverſo ſubvertere conantiũ, obiecit; ſanê me, & meum Auguſtinianum Ordinem non adulari non potero; quia ſcio, Auguſtinianum fuiſſe, cuius ſtudio, labore, erudita ingenij fatigatione, & mentis attentione acutiſſima, donante Numine, locus ille Pauli, vt literaliter Puram Virginis Cõceptionem exprimens, tali fuerit luci datus, tali doctrinę robore ſtabilitus; quód, vel ſic, nec vna ſanguinis ſtilla profuſa, per diem integrum, Tractatus præeunte face, P. Ioſephus Guarnizo, Gigantiũ in re Theologica Magiſtrorum Complutenſium ferro & igni obſiſtere valuiſſet; publicumquê triumphum cantare potuiſſet. Ob quæ Petrus de Simanc. in præloquio ad lectorem, poſt alia, dixerat: *Et Pater Didacus de Celada é Societate Ieſu, vir in omni doctrina abſolutiſſimus, publicis diſſertationibus, meo intuitu, & luce operis præeunte, tutatus eſt Kalendis Aprilis quadrageſimi anni, magno totius Regalis Academiæ plauſu. Idem evenit, in mei Divi Auguſtini Cænobio Toletano, &c.* Simanc.

Eruditus & laude dignus vir 34.
Ioan. Tamayo Salazar, in Chronolog. de antiquitate celebrationis Feſti Immaculatę Cõcept. quam habet in libro de vita & martyrio S. Epitacij, à ſe ſcripto; non multúm ab initio Chronolog. inquit: *El Apoſtol S. Pablo la predicò â todas las Gentes, como ſu Apoſtol; y â los Romanos en particular, como conſta de ſu Epiſtola c. 5. ver. 17. cuyo lugar, por nuevo, ſacô â luz el R. P. M. Fr. Pedro de Simancas, de la Orden de S. Auguſtin, el año de 1640. Siendo aſſi, que primero lo avia ponderado â eſte propoſito ſu Padre S. Auguſtin, como conſta de las lecciones de la Concepcion, en los Breviarios Compoſtelano del año de* Tamayus

 1469.

1469. Placentino 1480. y Abulenſe, que no le hallo año de impreſſion, abaxo citados. Y Aguero de Concept. c. 1. fol. 30. Y mas claro el P. Peraza en vn Sermon M. S. que eſtà en la libreria del Illuſtriſſimo, y Reverendiſſ. S. Obiſpo de Plaſencia, Inquiſidor General, mi Señor, &c. Hæc Tamay. in quibus pro noſtro inſtituto habemus primùm, patronos etiã eſſe pro illo Magnum Auguſtinum, Aguerum, Perazam, ipſumquê Tamayum, literaliter pro Immaculata Cõcept. teſtimonium illud Pauli intelligentes. Nunc ad annotationem, quam pro Petro de Simancas facit Tamay. accedamus.

S. Auguſtin. Aguerus. Peraza.

35. Videtur doctus vir vitio & probro dare Petro, quód pro novo locum illum Pauli, vt ad literam de Conceptione Marię loquentem, evulgarit; quaſi ob id laboraverit ineruditione Simanc. ignorans, â ſuo Magno P. Auguſtino iã olim teſtimonium illud ad Virginis Immaculatam Conceptionem firmandam fuiſſe productum; & ab Aguero, & Perraza, pro eodem ſenſu, non prætermiſſum. Sed pace viri docti, quem eruditum agnoſco, ſapientem prædico; & de noſtra Hiſpania plené & optimè meritum proclamo, vt clamat á ſe elaboratum, & in lucẽ datum Hiſpanum Martyrologium ſex diſtributũ voluminibus, mira facundia, eloquentia, ſermonis gratia, & exquiſita eruditione refertũ: Pace, inquã, prȩclari viri, dicã, notatiunculam illã in Petrum de Simanc. factã, otioſam omninô fuiſſe, omninô redũdaſſe. Primó: Nã ſi ob id novitate carere debuerit Petri de Simanc. ad illum Pauli locum explicatio, quia vel à Parente Auguſtino iam edocta, vel ab aliquibus alijs iam monſtrata præceſſerat; ſanẽ idem ipſe Petrus in ſuo tractatu, plané etiam non eſſe novam ſuam explicationem dixerat; cùm ibi ferè totus ſit in declarando, â multis ſapientiſſimis & graviſſimis viris illum eũdem ſenſum Pauli, quem explicare illi erat animus, notum fuiſſe, & prælo mandatum; ê quibus, decem & ſeptem ſupra num. 8. citavi: Quodquè ipſe Simanc. fol. 37. his verbis notare cœperat: *Et ne aliquibus hæc noſtra expoſitio ita ab omnibus deſerta videatur, vt nõ intelligant, multos, tâm ex recentioribus, quâm ex antiquioribus, pro ſe habere Doctores, dico, &c.* Quid, inquam, opus fuit, vt novam non eſſe probaret Petri explicationẽ Tamayus, Aguerum, & Perazam vocare teſtes; quandó idem ipſe Petrus magnam graviſſimorum alio-

Simanc.

aliorum teſtium nubem pro illa eâdem explicatione anteà vocarat? Nova non fuit explicatio, quia in eam iam inciderant Aguerus & Peraza? Ecce etiam non fuiſſe novam dixerat Petrus; quia in eam incidiſſe ante ipſum multos, tûm modernos, tûm antiquos, planè fuit faſſus. Redundans igitur ex hoc capite fuit Tamayi nota, quia nihil dixit, quod non plenius dixerit Simâcas.

36. Sed quid? Nova non fuit expoſitio illa? Apagê: Imó noviſſima & exquiſitiſſima fuit. Id pronuntiavere eruditi multi: Vide prȩſertim ſapientem illum virum Didacum de Celada, num. 13. dicentem: *He viſto, con la atencion que merece, eſta nueva expoſicion, &c.* Et Primarium Complutenſ. Ioannem Marti. num. 15. ſic ad ipſum Didacum de Celada ſcribentem: *Padre mio, he viſto el lugar de S. Pablo ad Rom. 5 del doctiſſimo P. M. Fr. Pedro de Simancas. Y luego vi la cenſura de V. P. Y me parece, que eſte Padre nos ha revelado, &c.* Præthereà, quis ignorat, id novum dici, quod novo modo prodit? Id incipere dicimus, quod, quamvis iam anteá productum, meliori luci, clariori diei datur. Tũc res naſcitur, cúm vtilis eſſe incipit, virtutisvê propriæ radios, quos quaſi reconditos habebat, ad commune bonum effundit. Otioſus etiam ego forem, ſi id vellem ſpatioſus probare: Attamen breviter nonnihil, pro exemplo, propono. Abſolutiſſimê aſſerit Scriptura Sacra, Deum quarto die feciſſe Solem, feciſſe Lunam; & tamen certum eſt, Solem & Lunam primo die, quoad entitatem, ſivé quoad ſubſtãtiam, cæpiſſe; primo die duo illa Luminaria Magna feciſſe Deum. Quomodo ergò ſtabit, Deũ feciſſe quarto die, quod â primo iam præceſſerat factum? Reſpõdet optimè Dionyſ. Carthuſ. *Dicuntur autem Luminaria, facta, non quód tunc creata ſunt; ſed quia tunc acceperunt plenariam lucem ſibi congruentem, &c. Iuxtá quem modum aliquid dicitur fieri, quando recipit notabilem in accidentalibus mutationem; quemadmodûm David, &c.* Et pôſt aliqua, ad id explicandum, adducta, repetit: *Itaque, propter tam notabilem in accidentalibus proprietatibus, diſpoſitionibus, virtutibus, & influentijs, immutationem, ac meliorationem, rectè dicuntur Luminaria, facta, die quarta, qua complementum ſuum ſortita ſunt.* Abſolutiſſimè rurſus dicit Sacra Scriptura Geneſ. 4. de Enos loquens: *Iſte cæpit invocare nomen Domini.* Sed cur ita? Nonnê antè Enos non

Celada.

Ioann. Martin.

Geneſ. 1.

Carthuſian.

Geneſ. 4.

non fuit invocatum nomen Domini? Nonnè iá Domini nomen non invocavere alij? Vocaverunt ſanê; ſed ita dictum fuit, (commentatur ad illum locum S.Thom.) *Non, quôd inceperit*, Enos, *divinum cultum; ſed quód invenerit aliquem modum ſingularem colendi, vel orandi Deum.* Damus iam Ioanni Tamay. Locum illum Pauli, vt de ſingulari Mariæ privilegio, & præſervatione eius ab originali peccato loquentem, ab alijs antè Petrum de Simanc. fuiſſe pronuntiatum; quod & ipſe affirmaverat Simanc. At non negabit Tamay. ab alijs adeó levi calamo, brevi ſermone, fuiſſe propoſitum, vt, niſi admoto lumine, pené videri potuiſſet. Non negabit, â Petro de Simanc. ea principiorum Theologicorum præſuppoſitione & explicatione docta; ea ſcholaſticorum fundamentorum eruditione præmiſſa; ea verborum facundia, argumentorum robore, Scripturæ ſuffragio, Sanctorum calculis, omnigenę literaturę nervis, fuiſſe explicatum, declaratum, immutatum & melioratum; tali nova luce ornatum; quôd, licet in aliquorum aliorum primo die productum præceſſerit; in Petri de Simãc. die quarto fuiſſe factum meritô etiã aſſeverare debeamus.

S. Thom.

Explicarunt & alij: Attamen, *Iſte cæpit explicare Pauli locum.* Húc reſpiciens P.Sylveſt. de Saavedr. lib. de Concept. veſtigat.3.diſp.21. ſect.3. pôſt laudatum Petrum de Simanc. eiuſquê tractatum; ſic claudit ſectionem illam: *Vide Magiſtrum Petrum de Simanc. qui in huius loci expoſitione, vt alter Paulus, plus omnibus laboravit.* Redeamus.

Saavedra

Vidit iam notator noſter NONAGINTA SEPTEM ſapientes viros (Numeret, ſi vult.) affirmantes, probantes, & approbantes, dari in Sacra Scriptura teſtimonia ad literã exprimentia Immaculatam paſſivam Mariæ Conceptionem; & præſervationem eius á peccato originali proponẽtia. Sed expectet adhùc, quia nondùm finita oratio. 37.

§. 3.

Alij VIGINTI authores affirmant probabiliter, dari ad literam teſtimonia in Sacra Scriptura, quibus præſervatio Mariæ á peccato originali, deducatur.

PRÆCEDAT Illuſtriſſ. D. D. Ludovic. Creſpi, Epiſcop. Placentin. quiquê impræſentiarûm Romæ cauſam ſententiæ piæ, & præſervationem Marianam ab ori- 38.

originaria labe, præcepto, & commiſſione Magni N. R. Philippi IV. coram Pontifice Summo Alexand. VII. agit, promouet. Is, inquam, illuſtriſſ. & ſapientiſſ. in ſuo Propugnaculo Theologico, quo doctè, & dexterê cuiuſdam anonymi ſcripti inſulſas argumentationes definibilitati piæ ſententiæ adverſantes, redigit in nihilum; diſp.2.art.2. n.47.expendens ſupradictum Pauli locum proConceptione Virginis Immaculata, ſic cõcludit: *Videnda eſt erudita explicatio literalis huius loci elaborata per R. P. Fr. Petrum Simancas Ordinis S. Auguſtini, vbi laté ab intrinſeco, & extrinſeco, ſenſum huius loci literalem hunc eſſe, probat, & concludit.* Et poſteâ à num.73. vſqué ad finem feré illius art. plura alia Scripturæ teſtimonia in ſenſu literali pro Immaculata Matris Dei Conceptione, accipienda, ſtatuit.

D. Ludovic. Creſ.

39. P. Chriſtophor. Vega in ſua Theolog. Mariana, part.1. Palæſt. 33. certami. 3. num.1829. de eodem Pauli loco, ſic: *Sed iuvat hic ex eodem D. Paulo Immaculatã B. Virginis Conceptionem iuxtá literalis ſenſus rigorem aperire, & evincere; quod prius præſtitere doctiſſimi iuniores.* Et Palæſt.3.cert.1.n. 207. locum illum Cant.4. *Tota pulchra es, &c.* De Maria immaculatè concepta intelligit, & ait: *Quem ſenſum eſſe genuinum, & literalem, ac proindê ab omnibus amplectẽdum, ex eo probari poteſt, &c.* Et hunc eſſe ſenſum literalem huius loci, à multis eſſe affirmatum, affirmat P. Guarnizo, ſupra datus.

Vega.

P. Ludovic. à Concept. ex Excalciatis SS. Trinitat. in Tractat. pro Immaculata Cõcept. ad Summ. N. Pontif. Alexand. VII. directo; num. 160. locum illum eundem D. Pauli in literali ſenſu prædicat accipiendum, vt veritatem præſervationis Mariæ á peccato originali confirmet. Et anteá, num. 16. de alio Scripturæ loco, quem pro eàdem virginea puritate diſcutiebat, dixerat: *Secundó: Quòd intelligentia hæc, ſeu acceptio, in literali ſenſu procedat, videtur perſpicuum, &c.* Et num.44. verba illa Geneſ. 3. *Inimicitias ponam inter te & mulierem*, ad literam pro Immaculata Mariæ Conceptione interpretatur. Et tandem, vt noſcat notator, ſe non vidiſſe, quod omnes faciunt, propono verba eiuſdẽ P. Ludovici, quæ habet num.52. *Si ergó, inquit, omniũ finis, intẽtũquê, eô tendit, vt vel in literali ſenſu propriê, vel impropriê, in Scriptura Sacra includatur puriſſima B.V. Mariæ Conceptio, licet probationes ma-* 40.

Ludov. à Concep.

Geneſ. 3.

materialiter ſint diverſæ , dicendumnê erit, omnes errare?

41. Sed & accipiat iterúm novator ab Illuſtriſſ. D.D. Franciſco de Soſa, veritatem noſtræ reſolutionis; & quid ſit, quod faciunt omnes. In tract. pro definibilitate Concept. Immaculatæ, cōcluſ. 1. §. *Prueva ſe*, póſt alia, inquit: *Y ſiendo aſſi, como lo es, que cada vno de los autores deſtas dos opiniones procura provar la ſuya con muchos lugares de la Sagrada Eſcritura, afirmando ſe han de entender de la Virgen N. S. no ſolo en el ſentido myſtico, ſino en el literal; claro es, &c.* Gratias Deo, quôd veteranus quidam pro ſententia pia, vt idē ipſe ait, advocatus; nō viderit, ignoraveritvé, quid, nō ab vno, non â duobus, non â multis; ſed ab vnoquoque piæ ſententiæ authore, pro Immaculata Conceptione ex S. Scripturæ teſtimonijs roborāda, factūm, dictumqué fuerit.

D.Franc. Soſa.

42. Illuſtriſſim. Auguſtinianus Iacobus de Valentia Epiſcopus Chriſtopolitan. præclarus ſcientia, & vitæ, morumquê ornamentis clarior; abhinc plus centum ſeptuaginta annis expreſſam recognovit in Scriptura Sacra Virgineam á prima labe præſeruationem; tract. ſuper *Magnificat*, in 4. concluſ. his verbis mentem proponens: *Quarta concluſ. Virginem Mariam eſſe immunem & præſervatam á tali labe, poteſt expreſſè, & probabiliter, deduci ex Sacra Scriptura, &c.*

Iacob. de Valent.

Illuſtriſſim. D.D. Antonius Trexo, & cum eo Lucas Vvading. in Legationib. ſect. 2. orat. 8. tract. 9. §. 3. loquuntur de Scripturæ teſtimonijs, quæ Immaculatam Cōceptionem probāt, & hæc apponunt verba: *Quædam ſub figurarum obſcuritate illam inſinuant: Alia ſub prophetiæ oraculis prædicunt: Alia ſub ſenſu ſpirituali prætendunt: Nonnulla in ſecundo ſenſu literali: Aliqua in primo, ex mente & explicatione multorum Doctorū, eam non leviter docent, aut exprimunt obſcuré.* 43.

D. Ant. Trexo. Vvading.

P. Franciſc. de Caſtillo t. de Incarnat. diſp. 2. de immunit. Virg. â peccato origin. q. 1. p. 2. c. 1. docet, non obeſſe loquutiones illas vniverſales, quibus in ſententiam piam vtuntur adverſantes; & addit: *Et ex alia parte plura ſuppetunt loca, quæ ſecundûm Eccleſiam, & Patres, vel in ſenſu figurativo, vel in myſtico; vel probabiliter in literali ſtant pro Cōceptionis puritate.* 44.

Caſtillo.

P. Blaſius Viegas in Apocalyp. c. 12. comment. 3. ſect. 4. hunc apponit titulum: *Obſervationes literales circa præcedens* 45

dens teſtimonium. Teſtimoniũ erat illud Geneſ.3. *Inimicitias ponam inter te & mulierem, & ipſa conteret caput tuum.* Et ad finem num.3. ſic obſervat: *Id verò ita de Virgine accipiendũ eſt, vt in eo dæmonem ſuperaverit, quòd nulla vnquã ex parte ſerpenti antiquo ſubiecta fuerit, vtpotè ab omni peccati labe prorſus immunis: In eo etiam caput ſerpentis cõtriverit, quôd peccatum originis non contraxerit.* Ecce obſervationem à Blaſio literaliter à verbis Scripturæ deductam.

Geneſ. 3.

Viegas.

46. P. Euſeb. Nieremberg. in Sacroſyllabo pro Immaculata Concept. §. 6. circa finem, egerat de teſtimonio illo, *Inimicitias ponam, &c.* pro præſervatione Mariæ á peccato originali firmanda; & poſtquám egregij Doctoris Darocenſis, ſivé, Petri Ciruel, verba protulit, quibus aſſeruerat, plura teſtimonia Scripturæ, quæ in Biblia ſpiritualia ſunt, in Officio pro Immaculata Conceptione, & vt applicata perEccleſiam ad Matrem Dei in illo Officio, eſſe literalia; ſubdit ipſe Euſebius, & ait: *Verùm nõ habet opus animadverſione iſta locus ille Geneſeos de inimicitijs inter mulierem, & ſerpentem, quia ipſe Sacer Textus omninô literalis eſt, & intentus à divino Spiritu, prenuntians victoriam Deiparæ de antiquo ſerpẽte diabolo, &c.*

Doraceſ.

Euſebius

Doct. Gundiſalv. Luzero lib. pro Cõcept. Immacul. diſcur.1.c.4. propè finem, probat ſententiæ piæ ſenſum ex illo eodẽ teſtimonio Geneſ. *Inimicitias ponam, &c.* Et ait: *El torrente de los Santos lo entiende literalmente de la Virgen en el caſo propueſto.* Caſus autem propoſitus erat, Virginem Mariam non contraxiſſe originale peccatum. 47.

Luzero.

P. Gregorius de Valent. 3. p. diſp.2. generali, q.1. punc.2. ver. *Primô igitur*, ſic differit: *Primò igitur probatur ex Scriptura, quæ nobis ad confirmandum Immaculatam Virginis Conceptionem ſuppeditat triplex genus locorum. Primum eſt eorum, ex quibus iuxtà literalẽ ſenſum poſſumus probabiliſſimè colligere, Beatam Virginẽ fuiſſe conceptam abſqué peccato originali.* Et infra, ver. *Poſtremô*, concludit: *Et hactenus quidèm de primo genere locorũ Scripturæ, quibus iuxtâ literalem ſenſum, diximus probari poſſe probabiliſſimê Immaculatam Virginis Conceptionem.* 48.

Valent.

Ioan. Bapti. Lezana in Apolog. pro Immacul. Concept. c. 3. promittit Scripturæ teſtimonia, & ait: *Quorum alia in literali & hiſtorico ſenſu, alia in myſtico, &c.* 49.

Lezana.

Egregius ſanê vir, & ſapientiſſim. Scriptor Petrus de Alva, 50.

Alva, Seraphicæ Familiæ nobilis alumnus; & veritatum pro Immaculata Virginis Cõcept. nunquam laſſus, nunquã indagator tepidus; vno ex multis á ſe editis voluminibus, integré ad literam Canticum, *Magnificat*, pro præſervatione Mariæ â peccato originali, acutiſſimê explicat, eruditiſſimè interpretatur; qua totum illud volumen interpretatione clauditur, hoc præfixo titulo: *Nova literalis Cãtici*, Magnificat, *pro Myſterio Immaculatæ Cõceptionis Virginis Mariæ, Expoſitio.* Approbant literalem illam expoſitionem, è Societate Ieſu P. Franciſc. de Salinas Supremæ Inquiſition. Qualificator; quiquè ê propria ſua doctrina, penuqué, declarat illam, explicat, & exornat: Et P. Auguſt. de Caſtro, apud Supremum quæſitorum Fidei Tribunal Qualificator item, & Regius Concionator: Et é ipſa S. Frãciſ. Religione, Mag. Martinus de Caſtillo.

Alva.

Salinas.

Caſtro.

Martin. Caſti.

51. Doct. D. Gabriel de Barreda in ſpeciali tract. pro Concept. fol 49. ſic: *Lo octavo parece ſe comprueva literalmente por diferẽtes lugares de la Eſcritura Sagrada, entendidos aſſi por muchos Santos, y Doctores.*

Barreda.

52. P. Sylveſt. de Saaved. t. de Concept. Veſtigat. 3. diſp. 21. ſect. 2. ſic in titulo: *Probabile eſt in ſenſu literali Immaculatam Conceptionem contineri in Sacra Scriptura.* Sed attende ſequentibus verbis: *Hæc eſt*, inquit, *mens omnium hoc tempore ſcribentium de Immaculata Virginis Conceptione, &c.* Nullum ergô ex omnibus, qui hoc tempore de Immaculata Virginis Conceptione ſcribunt, vidit noſter notator. At, quia ipſe dicit, eſſe pro ſententia pia Doctorem, vſurpabo, non abs re, illud ſatis vulgare Euripidis dictum ad neſcio quemdam.

Saavedra

Fabrilia non tractabas, eſſes cúm faber.

Apud Plutar. in præcep. polit.

Et ſect. 3. ſequenti, ſic Sylveſt. in titulo: *Novi Teſtamenti teſtimonia ad literam pro Immaculato Conceptu traho, &c.*

Igitur, à num. 8. præſent. propoſit. appoſui CENTVM DECEM ET SEPTEM ex omni Hierarchia ſapientes, ſapientiſſimos illuſtriſſimos; gravitate, doctrina, infulaqué ornatiſſimos viros, quorum pietates erga Matrẽ Dei immaculatè cõceptam non deſuerunt: Quiquê affirmarunt, ſcripſerunt, approbaverunt, defenſaverunt, dari in Scriptura Sacra literalia teſtimonia exprimentia Virginis Matris Immaculatam Conceptionẽ; libroſquê, vel hoc vnico argumento impleverunt; & hanc 53.

eſſe

eſſe omnium præſenti ſæculo ſcribentium mentē, dixerunt. Tu modô, qui legiſti, in comparationem ducito illis omnibus vnum noſtrum notatorē dicentem: *Nimiæ præſumptionis fuit aſſerere, dari locum literalem, quo Immaculata Cōceptio probetur.* O inſignē pro ſententia pia, & Virginis ab originali peccato præſervatione, Doctorem! O Virgo immaculatiſſimé concepta! Sperabimusné ſub hoc tanto tuæ Immaculatæ Conceptionis advocato, iamiám Immaculatam tuam Conceptionem, & veritatem eius, inter Fidei veritates collocatā videre? Ego, Immaculatiſſima Virgo, ſi res ita, vt ille dixit, ſe habuiſſet, id non ſperarem; quia ſcio, ab Eccleſia & à Filij tui Vicario nihil de Fide definiri, quod non anteà iam à Filio tuo, Deo, revelatum, dictum, & expreſſum præceſſerit. Quid ergô? Tacerem? Imó taceat Pſeudo-Cygnus ille, qui inter tot albiſſimorum Olorum ſuaviſſimas voces; quiquê, dûm cantant, divinát, vt notavere alij; maleſonantem vocem illam ſiniſter, implumis, raucus, niger, & nocturnus emiſit. Cic. 1. Tuſc.

§. 4.

Breviter declaratur ratione hæc noſtræ reſolutionis ſecunda pars; & tertia deducitur.

NON eſt animus probare, nihil eſſe, quod ratione materiæ noceat affirmationi illi de exiſtētia literalis loci proponētis Virginis Matris â communi omnium, & primo conceptionis malo, præſervationem; quia res eſt per ſe notiſſima. Nequê detinear in explicando, id probabiliſſimé affirmari poſſe ex ſuppoſitione illa, & ſtatuta pro literalibus locis eruendis regula, ſcilicet, quôd talis interpretatio, ſivê literalis ſenſus affirmatio, nō contradicat, aut ſit adverſans cōmuni Sanctorum, & Patrum talis loci interpretationi; aliové, ſivè alijs eiuſdem Sacræ Scripturę teſtimonijs; Divinis, & Apoſtolicis traditionibus; Eccleſiæ definitionibus, &c. Nam, hac regula ſervata, poſſe viros doctos probabiles eruere Scripturæ Sacræ ſenſus, nequè vetitum eſt, experiētia ipſa ſæpê monſtrante; nequê de eo, niſi indoctus poterit dubitare; quamvis aliàs talis ſenſus ſit præter ſenſum à Sāctis Patribus edoctum: Quia optimé in vno eodēquè Scripturæ teſtimonio poſſe duplicem literalem ſenſum componi, etiam certiſſimum, & apud Doctores evulgatiſſimū eſt. 54.

Ratione materiæ nihil eſt, quod impediat, ab Scriptore Canonico præſervationē Mariæ â peccato originali eſſe propoſitam.

Regula ſervanda pro eruēdis novis Scripturæ ſenſibus.

eſt. Licentiam illam evulgandi & eruendi novos Scripturæ ſéſus videat notator apud Scriptores agẽtes de ſenſibus Scripturę Sacræ: Et legat Turrian. in Selećt Centur. 2. dub. 30. & Centur. 4. dub. 1. vbi, poſtquàm quid obſervandum monet, ſic de ſtudio illo & labore inquit: *Quod recentiores aliqui Scripturæ interpretes non ſemel faciunt, & certê cum fructu.* Inquiram tamen â notatore, cui ex regulis conſtitutis pro benê & apté eruẽdis Sacræ Scripturæ ſenſibus adverſans fuerit, qui ex teſtimonio illius, verbi g. illo Pauli duobus §§. antecedentibus ſæpé nominato: Vel illo Canticor. 4. *Tota pulchra es amica mea, & macula non eſt in te*: Vel illo Geneſ. 3. *Inimicitias ponam inter te & mulierem, & ipſa conteret caput tuum*; colligi dixerit, aut probari ad literam, Mariæ Immaculatum Conceptum? Vel dicat, an nimis præſumptuoſi fuerint, & Chriſtianis regulis pro aptè eruendis Scripturæ ſenſibus, ſtatutis, adverſarij, cẽtum decem & ſeptem illi, quos videt affirmantes, & approbantes, in illis, & alijs Scripturæ teſtimonijs ad literã relucere Marię á peccato originali pręſervationem? Si conſequentiam retineat, affirmabit fuiſſe ipſos nimis pręſumptuoſos.

Turrian.

Nulli ex regulis ſtatutis pro aptê eruendis Scripturę ſenſibus contradicit, qui dicit, ad literã eſſe propoſitã in Scriptura Immaculatã Virginis Conceptionem.

Si mentem mutet, quod ipſi pro laude erit, neceſſũm habebit pœnitere de malo dićto; quod non dubito fa&turum ipſum, quia ſcio dixiſſe Auguſtinum Epiſt. 7. *Dićti mali, vel ſtulti, vel incommodi pœnitere, vtiquê cordatorum eſt.*

Auguſt.

55. Id, inquio, duntaxat probabo, videlicet, ipſum notatorem, ſi, vt dicit, ſententiam piam tenet, & à mente omnium eam tenentium nó aberrat, debuiſſe ſupponere, docere, & affirmare, dari teſtimonium aliquod Scripturæ Sacræ, ſive hoc, ſivê illud, quo ad literam Mariæ Immaculata Conceptio contineatur: Quia omnes illi docent, affirmant, proclamant, veritatem pręſervationis Marianæ ab originali nævo eſſe definibilem de Fide; imó adeptam eſſe proximã & vltimam pro ſui definitione diſpoſitionem; ergo omnes ſupponunt, Marię pręſervationem illam in Scriptura Sacra eſſe contẽtam. Probo conſequentiam: Nihil eſt definibile de Fide, quod non fuerit â Deo iam revelatum: Et contradićtorium foret, *non eſſe aliquid â Deo revelatum*, &, *eſſe definibile de Fide*, ſivê, *vt de Fide definiri*. Dequo vide Sylveſt. de Saaved. optimé differentem, lib. de Concept. veſtigat. 3. diſp. 20. per totam. Item eſt certum, vt in 1. propoſit.

Quotquot definibilem de Fide aiũt præſervationẽ Mariæ á peccato originali, ſupponũt neceſſariô eſſe iam á Deo revelatam, & ex Spiritus Sanćti intẽto eſſe in Scriptura Sacra propoſitam.

Saaved.

oſit.num.8.notabam,& plenius in propoſit. 14. declaro, Pontifices Summos, ſivê Ecleſiam,non definire propoſitiones de Fide ex accepta immediaté & eis facta á Deo loquutione, & revelatione; ſed, quòd á Deo iam anteà propoſitio,aut veritas illa revelata fuerit,definiunt,declarant, & é Cathedra pronuntiant,& vt talem toti Eccleſiæ credendam proponunt: Ob quod P.Gregor.de Valent.in 2.2.diſp.1.q.1.punc. 1. aſſert.3. ver.*Propoſitio*,loquens de propoſitione facta â Pontifice Summo de rebus Fidei,dicit: *Vndé propoſitio rerum Fidei, ſicut ſupponit aßeverationem Scriptoris Canonici,&c.* Sed quotquot pro Conceptione Virginis militant, docent eſſe definibilem ſanctitatẽ eius; ergo docent iam præceſſiſſe à Deo revelatam,& ab Scriptore Canonico aſſeveratam, & in Scriptura Sacra contentam. Reſpõdeat iam notator; & vel dicat,veritatem præſervationis Matris Dei à peccato originali non eſſe definibilem, nequé ab Eccleſia poſſe proponi fidelibus vt de Fide credendam,quia nec eſt, nec datur Scripturæ locus,in quo, vt â Deo revelata, contineatur,quod eſt ipſiſſimum tenẽtium minùs piam ſententiam argumentum; vel ſi magis piam tenet,& ſentit eſſe definibilem de Fide,dicat fuiſſe iam á Deo revelatam,& eius ſenſum fuiſſe ab Spiritu Sancto alicui Scriptori Canonico dictatum,ab eodemquè Sancto Spiritu intentum.

Nulla nova revelatio fit Summis Pontificibus,quãdo aliquid de Fide definiunt.

Valent.

56. Confirmatur; Scriptores & authores omnes, (imò vniverſus mundus) qui pro Conceptione loquuntur, affirmant, veritatem eius eſſe definibilem,& poſſe proponi â Summo Pontifice fidelibus, vt de Fide credendam; ergo pro hac veritate ſupponunt, ex parte obiecti,tùm materialis, tùm formalis, iam eſſe quidquid requiritur terminationi, ſpecificationi, & motioni Fidei Theologicæ & ſupernaturalis, actus: Ergo ſupponunt præceſſiſſe iam divinam veritatem dicẽtem; nam *veritas divina in dicendo*, obiectum formale Fidei eſt, ſive adæquatum,ſive partiale; vt omittã quæſtionem illam,an,ſcilicet, revelatio ipſa conſtitutivum obiecti formalis Fidei ingrediatur,an ſit tantùm cõditio; quæ quæſtio mea nõ intereſt: Ergo ſupponunt, in Scriptura Sacra veritatẽ illam eſſe contentam.Niſi fortè velit notator, plus eſſe, vel plus affirmare,qui dixerit, veritatem præſervationis Mariæ â peccato originali eſſe áMoyſe,Salomone, vel á Paulo ſcriptam; quâm

Cõfirmatio.

quám dicere, ſupponere, vel affirmare, â Deo ipſo eſſe revelatam.

57. Tertia pars reſolutionis deducitur. Ex dictis tota hac propoſitione, clarê iam deduco tertiam meæ reſolutionis partẽ, ſcilicet, inconſideratam ſatis fuiſſe notam illam. Nam primô notum feci, ab authore, in quem quaſi ex Fato notator irruit, nullo modo fuiſſe aſſertum dari locum literalem pro Immaculata Mariæ Conceptione, neque illi talẽ propoſitionem veniſſe in mentẽ; ab eaqué affirmanda ſuo libro [quem habet notator, & habeo ego] toto cœlo terraquê diſtaſſe; imô á tali affirmatione expreſſê ab ipſo fuiſſe ſuppoſitum abſtinere voluiſſe; vt num. 5. declaravi, adductis etiam verbis authoris, quæ notatori occaſio ſuæ notæ fuerunt. Fueritnê, rogo, conſiderata, nota pronuntians eſſe dictum & ſcriptum, quod neque ſcriptum nequé dictum fuit? Sed damus fuiſſe dictũ: Eritné conſiderata, vox affirmans fuiſſe nimiæ præſumptionis dixiſſe, quod probabiliſſimum eſt; & ab innumeris graviſſimis & ſapientiſſimis, imò ab omnibus de materia illa ſcribentibus, ſcriptum reperimus & dictum? Inconſiderata ergo & ridenda erit notatoris facilitas, in quem quadrant verba Cani de alijs ſimilibus notatoribus loquentis lib. 8. de loc. c. 4. *Quo loco*, inquit, *ſanè arguendi ſunt Scholaſtici nõnulli, qui ex opinionum, quas in Schola acceperunt, præiudicijs, viros aliás Catholicos notis gravioribus inurunt, idquê tanta facilitate, vt meritô rideantur.* Sed ex eis, quæ ſequẽti §. propono, apparebit clarius, quanta fuerint incõmoda, in quæ, ob ſuas omnes notationes, notator inciderit. Canus.

§. 5.

Mereaturnè cenſuram præſens hæc cenſura notatoris? Pro quo explicando inquiro etiam: An cenſura dignus exiſtat, qui in propoſitiones probabiles eiaculatur cenſuram?

58. AB hoc ſecundo incipiam, vt tandẽ, quid de noſtri notatoris præſenti hac cenſura, & omnibus alijs, quas toto hoc libro diſcutio, dicendum ſit, concludamus.

59. Cẽſuram meretur, qui ſẽtẽtias probabiles cẽſura notat. Dignos exiſtere nota, cenſura, damnatione, acriquè reprehenſione, qui aliorum Catholicorum authorum propoſitiones, ſivé probabiles ſententias notant, aut damnant, certum, & extra dubium eſt; quod nunc demonſtro ex aliquorum ſapientiſſimorũ ſenſu,

ſu, doctrina, & ſtylo, quo in tales notatores vtuntur.

60. P. Ferdinand. Salaz. t. de Concept. c. 1. §. 5. n. 24. dicit. *An non error, & temeritas eſt maxima, probabiles, atque receptas apud Catholicos ſententias cenſuris ſugillare?*

Salaz.

61. P. Antonin. Diana t. 12. tract. de conſecrat. Epiſcopor. reſol. 106. de quodam aſſerente nō eſſe probabilem vnam quamdam ſententiam, quam graves aliqui docuerant, ſic loquitur: *Sed his non obſtantibus, affirmativam ſententiam probabilem eſſe olim putavi, & nunc iterum puto ad compeſcendam audaciam Theologaſtri, qui his diebus improbabilem & nimis laxam notavit hanc opinionem. O perfrictæ frontis hominem! Ergo improbabilis erit opinio, quam docuerunt Soto, Angles, Medina, &c?* Quid, rogo, diceret Diana de Theologaſtro illo, ſi nō ſolùm dixiſſet improbabilem, probabilem ſententiā; ſed eam Theologica cenſura notaſſet? Quid ſi non ſolùm notaret ſententiam probabilem, ſed etiam notaret ſententias ab omnibus Catholicis, vt Catholicis; aſſertas, quod in tribus primis propoſitionibus vidimus? Quid ſi nō ſolùm notaret probabilem ſententiam, ſed falſis aſſertionibus & iniurioſis impoſturis vtereturs vt in hac præſenti propoſitione factum vidimus, & in alijs ex ijs, quę ſequuntur, videbimus factum?

Diana.

Notiſſimum etiam pro re noſtra exemplum deſumo ex Bulla Summorum Pontificum Pij V. & Gregor. XIII. de qua moderni frequenter agunt; eamque reperies integram ad finem tom. Opuſculorum P. Gabriel. Vazq. & apud Ludov. Turrian. tract. de grat. opuſc. 15. Damnant, inquam, in ea Bulla Pontifices Summi ſeptuaginta quinque propoſitiones Michaelis Baij Decani Lovanienſ. quarum propoſitionum aliquæ videntur non meruiſſe damnationē, ſi ſimplicem & ſolam earum doctrinam inſpiciamus: At iuſtê & ſanctê damnatas fuiſſe, ſaltem vt audaces, & ſcandaloſas, eo quod in aliorum Doctorum probabiles ſententias eiaculabantur notam, communis ſapientum virorum aſſertio eſt. Id propoſuit Sapientiſſ. Suarius t. 1. de grat. prolegom. 6. c. 2. num. 14. his verbis: *Nunc verò generatim dici poteſt, has propoſitiones, quæ non apparent ita damnabiles propter nudam doctrinam; propter acerbitatem, & audaciam, qua Baius ſuas opiniones adſtruebat, & contrarias notabat, reiectas eſſe à Pontifice, ſaltem vt ſcandaloſas.* 62.

Pius V. Gregor. XIII.

Vazq. Turrian.

Suari.

63. Gabri. Vazq. t. 2. in 1. 2. diſp. 190. c. 18. á num. 175. incipit explicare ſeſum, in quo damnatæ fuerunt Baij propoſitiones; & póſt relatas aliquas, quarum ſimplex, & nuda doctrina, ſana erat, num. 176. dicit: *Ego etiam non dubito propoſitiones, quas memoravimus, ſicut etiam multas alias continentes acre iudicium, quo Doctor ille aliorum opiniones criminabatur, damnari tantùm, vt ſcandalo, & offendiculo patentes; & hac ratione ſolúm prohiberi: Nam & audacia, nimiaquè arrogantia in aliorum ſententijs malignê vellicandis, ac lacerandis, non parúm ſcandali afferre ſolet; à quo docti & prudentes Theologi in ſuis ſcriptis abſtinere deberent.* Et num. ſequenti ſic Vazq. *Verúm ex eo quòd prædictæ propoſitiones continentes ſeveriorem notam oppoſitę opinionis hoc modo reprobatæ, interdictæ ſint à Pio V. & Greg. XIII. non proindè vllo modo in damnationem, aut notam incidit ſententia authoris de ea re, ſi tollas cenſuram de oppoſita.*

Vazq.

64. Hanc eandem intelligentiam damnationis propoſitionum Baij in Bulla illa cōtentæ, paſſim videbis propoſitam & ſtatutā à P. Ludov. Turrian. opuſc. illo 15. iam n. 62. citato; eſtquê recepta omninò in Scholis, & apud Scholaſticos.

Turrian.

Sed reddamus ad authores 65. quaſi in genere de hoc præſenti puncto tractantes. Suarius diſp. 19. de Fide, ſect. 2. num. 21. de propoſitionibus damnabilibus loquens, ait: *Solùm ſuperſunt mihi duo advertenda: Vnum eſt, huiuſmodi cenſuras, non ſolúm cadere poſſe quaſi directê in propoſitiones ſimplices, ſed etiam reflexê in propoſitiones quaſi modales; Quia ſicut poteſt eſſe, verb. g. temerarium aliquam ſimplicem propoſitionem aſſerere; ita erit temerarium cenſuram temeritatis tribuere ſine fundamento, & quando propoſitio illam non meretur. Idemquê dicendum de cæteris cenſuris, cum proportione. Et ratio eſt manifeſta: Quia etiam propoſitio illa modalis habet ſuam propriam veritatē, vel falſitatem, pertinentem ad Sacram & Theologicam doctrinam, & ideó in aſſertione, vel attributione talis cenſuræ poteſt eſſe non minor exceſſus, quâm in ſimplici propoſitione: Imò tales cenſuræ ſine diſcretione prolatæ ſcandalum generant, & iniurioſæ ſunt, quia & infamiam inurunt, & interdùm inducunt alia incommoda, & detrimenta; & ideò prudens Theologus, ac timoratus, diligentiſſimè obſervare debet, vt has cenſuras ſine magno iudicio non efficiat.*

Suarius.

P. Ludov. Turrian. in Select. 66. p. 2.

Turrian.

p.2.diſp.30.dub.1. ſic: *Obſervandum deindè eſt, quod ſæpê docuimus, prædictas cenſuras poſſe cadere in propoſitiones, quibus aliqui damnant propoſitiones Catholicas, vel quæ ex illis deducuntur certô, aut valdê probabiliter; ver. g. ſi propoſitionem multorum Theologorum valdé probabilem quis appellet,* temerariam, *ipſe in ſua cenſura temerarius erit; & idem de alijs, quod etiam obſervavit Suar. ſupra, &c.* Idem docet centur. 3. dub. 6. Videatur doctus P. Franciſcus de Oviedo contr. 12. de Fide, punc. 4. §. 8. num. 80. & apud ipſum Cardinalis de Lugo, & Palao, ne in re certiſſima, & vel ipſo rationis lumine nota, detinear.

Oviedo.

Lugo. Palao.

67. Clara eſt iam reſponſio ad primum in hoc §. quæſitum; an, ſcilicet, nota noſtri notatoris notam mereatur? Meretur ſanê. Probo manifeſtè: Propoſitio aſſerens, probabiliter dari locum literalem in Scriptura Sacra pro Immaculata Conceptione Mariæ, probabiliſſima eſt; adduxique centum decem & ſeptem ſapientes eam affirmantes, approbantes, & defendentes; & ab omnibus qui præſenti ſæculo pro Immaculata Conceptione ſcribunt affirmari, dicentes: At propoſitio cenſura ſugillans propoſitionem probabilem ſapientum, & Catholicorum hominum; cenſura ſugillari meretur, vt eſt ſenſus, & praxis Summorum Pontificum, & Catholicorum Doctorum; ergo noſtri notatoris præſens nota, quæ notam iecit in propoſitionem illam, nota debet inuri. Sed quam meretur notam? Reſpondeo: Iudice Ferdinando Salaz. adducto nu. 60. dicendum erit, in errorem & temeritatem maximam noſtrum incidiſſe notatorem. Mentem Sapientiſſimi Antonini Diana repetat lector è ſuis verbis poſitis num. 61. Ex ſenſu Summorum Pontificũ, ſic Scholis & Scholaſticis interpretantibus, de quib. num. 62. 63. & 64. audax, & ſcandaloſa fuit nota illa. Ex mente præclariſſimi Suarij adducti n. 65. ſcandaloſa extitit; iniuriam & infamiam, nulla ad id exigente cauſa, attulit: Quale ſit iniuriantis & infamantis, ſine cauſa, meritum, expreſſione non eget. Ex ſenſu Patrum Ludovici Turrian. Franciſci de Ovied. Cardinalis de Lugo, & Palai, adductorum num. 66. & omnium aliorum communiter, eam cenſuram meretur, quam ipſa in noſtram probabilem opinionem contorſit: Quare, cùm notator dixerit, fuiſſe nimiæ præſumptionis aſſerere, dari locum literalem pro Immaculata Conceptione, ſequitur,

Reſpõſio ad quæſitum.

ipſum

ipſum in ſua nota nimis præſumptuoſum fuiſſe. Sed dicet ipſe, ſe ignoraſſe, á tot & talibus ſentẽtiam illam eſſe probatam. Credo: Sed non erit temeritatis, & præſumptionis nimiæ incuſandus, qui ſine ſtudio, & examine, alienam propoſitionem nimiæ præſumptionis accuſat? Catholicos & doctos viros iniuria & infamia afficit? Imó in tali caſu ſpecialiſſimê formalis cõceptus præſumptionis nimiæ relucet, & oblivio fraternæ & Chriſtianę Charitatis apparet.

68. Hæc ſtatuta maneant pro omnibus, quas hoc libro perpendo, viri huius notis: Nulla enim fuit, quæ in probabiliſſimam ſententiam non inſurrexerit. Mitto impoſturas iniurioſas & falſitatęs, de quibus ſuis locis infra. Mitto cenſuras eius in aſſertiones, non ſolùm probabiles, ſed quas Catholici omnes, vt Catholici, amplexantur, & neceſſarias eſſe ducunt ad Chriſtianas doctrinas, adverſantibus hæreticis, defendendas; quarum exemplum ſint tres primæ huius Libri propoſitiones. Mitto, notas alias, quas in ſequentibus videbimus, non ſolûm ratione cenſuræ, quam important, ſed etiam doctrinæ ratione, quam indicant, reprehenſione dignas eſſe, & iuſto indigere examine.

SEPTIMA PROPOSITIO.

1. Sẽſus Authoris. ANtequàm propoſitionem, & notam contra eam factam, proponam, neceſſũm eſt ad exactam rei claritatem dicere, quòd Author ſuo Libro proſequitur, conatus, vota pręſentia, quæ in favorem Immaculatæ Conceptionis fiunt, deducere tanquám ex ſigno, figura, ſivé prophetia, ex aliquibus eventibus Veteris Teſtamenti; quando *omnia in figura contingebant illis:* Et vtitur capite 44. Ieremiæ, vbi perſpicies, Iudæos ſuperſtitioſiſſimos, & in idololatriã lapſos, Lunæ, quæ ibi ſub appellatione REGINÆ COELI, proponitur, ſacrificaſſe, & vota dediſſe, & à Ieremia reprehenſos fuiſſe. Docet itaquê Author, eo eventu præfiguratum, & ſignificatum fuiſſe præſentium votorum cultum à Catholicis exhibitum in honorem REGINÆ COELI Mariæ Matris Dei, quam, cùm pulchra vt Luna ſit, in Luna præſignatam eſſe, & Eccleſia docet, & PP. & Doctores. Hoc antepoſito, ſic ſe habet propoſitio.

1. Corint. 10.

Ierem. 44

VOTA

2. VOTA PRÆSENTIVM TEMPORVM, QVIBVS Catholici Virginis Matris Dei Immaculatam Conceptionem venerantur, adumbrata fuerunt, & præſignata votis illis, quibus Iudæi ad c. 44. Ierem. licet ſuperſtitioſé, Lunam, quam ibi, REGINAM COELI, compellabant, venerabantur.

NOTA.

3. DIXIT THEOLOGVS NOTATOR, AVTHOREM hìc applicare ijs, qui Mariæ Matri Dei inſerviunt, atrox ſuperſtitionis, & idololatriæ delictũ, à Ierem. c. 44. relatum. Et addit, id ab authore factum ob ſolam grammaticalem alluſionem illius vocis: REGINA COELI.

RESOLVTIO.

4. PIE SATIS, ET DOCTE ID DICTVM AB authore fuit. Et nota ingentem ſapit neſcientiam principiorum, quæ ad Sacrarum Literarum intelligentiam à Sanctis, Patribus, & Interpretibus docentur, & ſupponuntur.

§. I.

Aliqua claritati noſtræ veritatis inſervientia proponuntur.

5. Exemplũ pro propoſitione authoris. SCITO primûm, doctiſſimum Hugonẽ Cardinal. illuſtrem S. Dominici filiũ, in eventu illo præſignatam ſenſiſſe Matrem Dei, & bonorum penuriam, quam quovis tempore patiuntur, qui ei ſervire deſiſtunt. Dixerant enim eo loco Iudæi ad Ieremiam, ſuperſtitionem eorum prohibere cupientem: (Ierem. 44) *Ex eo autem tempore, quo ceſſavimus ſacrificare* REGINÆ COELI, *& libare ei libamina, indigemus omnibus, &c.* Audivit Hugo, & myſterio plena verba illa, licet ab idololatris, & ob idololatriæ defenſionẽ prolata, iudicans, ſic inſtituit commentum. REGINA COELI *eſt B. Virgo, cui, qui ſervire deſtitit, patitur penuriam omnis boni.* (Hugo Card.) Vides, igitur, ibi ab Hugone aſſertum, no-

 mine

mine REGINÆ COELI, Matrem Dei prænotatam; & penuriam illam, quam patiebâtur idololatræ ex omiſſione, vt ipſi dicebant, ſacrificiorum in Lunæ obſequium, præſignificare penuriam totius boni, quam quovis tempore, qui Mariæ Matri Dei ſervire deſiſtunt, patiuntur. Quid ſi author dixerit etiam, Matrem Dei Mariam ibi fuiſſe ſignatã; & votis ab idololatris ibi factis, figurata, & ſignificata fuiſſe præſentium temporum vota in obſequium Virginis Matris Dei immaculatè conceptæ emiſſa? Accipe & aliud exemplum, quo videas, authoris argumentum, inſolens nõ fuiſſe. Doctus P. Didacus de Celada in appendi. ſuper Iudith, §. 20. num. 103. probat Immaculatam Cõceptionem ex illo verſu pſal. 80. *Buccinate in Neomenia tuba, &c.* vbi de Feſto, quod Hebræi in novilunio celebrabãt, ſermo eſt; & ait: *Fortè putaret quiſpiam, Neomeniæ Feſtum ſapere Gentiliſmum, niſi notum foret, omnia in figuris Hebræis contigiſſe. Quid, quæſo, in nova lege præfigurabat tam ſolemne novilunij Feſtum? Maria Eccleſiæ Luna eſt, quæ, pulchra vt Luna dicitur: Ergô Feſtum dicatum novilunio, ſeu auſpicio Lunæ, novis, inquam, Lunæ ſplendoribus, præfigurabat futurũ Immaculatæ Conceptionis Feſtum.* Hæc Celada; quæ ſi notes, notator, videbis authoris, quem notaſti, doctrinam; videbis, tuam notam olfeciſſe Celadam; & tandem videbis, tuam notam vel ex eo ruere, quôd duntaxat dicamus: *Niſi notum foret, omnia in figuris Hebræis contigiſſe.* Vtinam ne etiam Chriſtianis plura (extra Scripturã) contingerent in figuris.

Aliud exemplũ.

Pſal. 80.

Celada.

6. Nunc ſic inquiro à notatore, vt difficultatis punctum explicem: Vel quando aſſerit, authorem applicare ijs, qui Mariæ Matri Dei inſerviunt, immane idololatriæ facinus, (vide, lector, ſi ægri ſomnium huic ſimile eſſe potuerit.) vult eſſe ſenſum, aſſeruiſſe authorẽ, idololatriam etiam cõmittere, qui præſentibus votis Matri Dei inſerviunt; vel ſolûm vult, eventum illum, ſuperſtitionem illam, immane illud Iudæorũ idololatriæ facinus, fuiſſe applicatum ab authore ijs, qui hodie ſuis votis Matrem Dei colunt, & venerantur, tanquâm ſui ipſorum facti ſignum, vmbram, figurã, ſive prophetiam? Primum nõ dicet bonus Theologus: Dicet ergó ſecundum; ſed Theologus bonus non erit in ſua nota affirmante, neque tanquàm ſignum poſſe applicari illam Iudæorum ſuperſtitionẽ

ijs,

iјs, qui ſuis votis Immaculatam Matris Dei Conceptionem venerantur; ideò, quia, inquit, nequé tãquâm ſignum poſſe applicari rẽ, ſivé actionem malam, rei, ſivê actioni bonæ. Erravit ſanè; & ſe prima doctrinæ limina, pro Scripturarum intelligentia, non ſalutaſſe monſtrat. Igitur, ſi explicuero, rebus pravis, execrandis, & peccaminoſis, res ſacras, diviniſſimas, & ſanctiſſimas, attento Scripturæ more, ſignificari, res tota evincetur; & indoctê Theologum notaſſe comprobabitur. Et quia hęc doctrina vulgariſſima eſt, nil aliud mihi opus erit, quám è vno, vel altero interprete, tranſcribere.

§. 2.

Communis Sanctorum Patrum ſenſus, & Scripturæ interpretum, reſolutionem noſtram declarat.

7. VOco ſapientem Frãciſcum de Mendoca, ê quo, quæ protulero, decerpo; plura enim pro re hac declarãda cõgeſſit. Tom. 3 in lib. 1. Reg. c. 9. num. 2. annotat. 1. circa literam, ſect. 1. rem diſcutit; & hic titulus: *Mala ad ſignificanda bona; & vice verſa, bona ad ſignificanda mala, frequenter in Sacris Literis vſurpantur.* Quam tractationem inſtituit occaſione nominis, *Saul*, quod illuſtrandum ſuſcepit, & ait in præfatiuncula: *Sed quia Saul, licet peſſimus homo fuerit, tamẽ Chriſtum Dominũ Opt. Max. & bonorum omnium locupletiſſimum theſaurum, ſignificavit; breviter præmittendum, inſolens non eſſe in Scriptura, vt mala bonis ſignificandis; & vice verſa, bona malis paſſim accommodentur.* Mirum eſt, nõ aliquandó in Scriptura reperiſſe noſtrum Theologũ, quod paſſim in ea reperitur. Et ſtatim Mendoca ſic: *Hanc doctrinam multa, & Patrum teſtimonia, & Scripturarum oracula, confirmant.*

Mendoça

Producit Gregorium ê lib. 3. Moral. c. 21. inter multa alia, quæ ad noſtram veritatem firmandam docet, ſic differentem: *Sic plerumquè res quælibet per hiſtoriam virtus eſt, per ſignificationem culpa: Sicut aliquandô res geſta, in facto cauſa damnationis eſt, in ſcripto autem prophetia virtutis.* Et pòſt multa de hac re, dicit: *Virtus Sacri Eloquij ſic tranſacta narrat, vt ventura exprimat: Sic in facto rem approbat, vt ei in myſterio contradicat: Sic geſta damnat, vt hæc myſticè gerenda perſuadeat.* 8.

S. Gregor.

Adducit etiã Auguſtinum Magnum lib. 22. contra Fauſt. c. 83. 9.

c. 83. ſic pulchrè dicentem: S. Auguſt. *Né quemquam parvæ conſiderationis offendat, quòd de quibuſdam malis operibus hominum in Scripturis Sāctis, quædam non mala, ſed bona futura ſignificantur: Vt quemadmodùm ex adulterorum concubitu formatur, & naſcitur homo; de hominum opere malo bonum opus Dei; de fœcunditate ſeminum, non de turpitudine vitiorum; ita in Scripturis propheticis ſignificatur aliquid de malis operibus hominum, etiam futurorum bonorum.* Vſque adeò talem doctrinam cenſuit conſideratiſſimam Auguſtinus, vt non niſi aliquem parvæ conſiderationis offendere timuiſſet. Sed rurſus elegāter, & argutè, meus Parens ſic: *Ad ſignificanda aliqua bona nihil intereſt, facta illa, quibus ea ſignificantur, ſeú bona, ſeù mala ſint. Quid enim mea intereſt, cúm volo aliquid legendò cognoſcere, vtrum ex minio reperiam ſcriptos nigros Æthiopas, & ex atramento candidos Gallos? Veruntamèn, ſi non ſcripturam, ſed picturam talem viderem, ſine dubitatione reprehenderem. Ita in factis hominum: Quæ ad imitandum, vitandumvê proponuntur, magni intereſt bonanê, an mala ſint: Quæ autem ad ſignificandum ſcribuntur, ſivê dicuntur, nihil refert in moribus facientium, quam laudem, reprehenſionemvé mereantur; ſi modò habeat aliquam rei, de qua agitur, neceſſariam præfigurandi congruētiam.* Nil potuit, aut pulchrius aut elegantius dici; quo non ſolùm veritas noſtra proponitur, ſed ratio etiam pro ea ſtatuitur.

Proponit etiam venerabilem Bedam, ex expoſitio. allegor. ad c. 2. Tobiæ, ita optimè fantem: *Nê mireris, lector, quód aliquandò bona typicê malum, aliquandò mala bonum ſignificent. Quod ſi non liceret, nunquám nigro atramento, ſed auro ſemper lucido ſcriberetur, DEVS, quia lux eſt. Sed & ſi nomen diaboli in calculo ſcribas candido, nihilominús tenebras ſignificat profundas.* 10. Beda.

Citat etiam S. Bernard. ê ſerm. 2. in Dominic. 1. pôſt octav. Epiphan. ſic non minus pulchrê dicentem: (loquitur de Patribus veteris Teſtam.) *In operibus eorum decora, & delectabilis eſt ſignificatio myſtica; ipſa tamén ſi per ſe conſiderentur, invenientur aliquādô minus digna, vt ſunt factum Iacob, adulterium David, & multa ſimilia. Pretioſa quidem ſunt fercula, ſed vaſa non adeò pretioſa: Et fortaſſè proptereà dictum eſt de Domino: Præ fulgore in conſpectu eius nubes tranſierunt, &c.* 11. S. Bern.

Re-

12\. Refert S. Ambroſium é lib. 3 in Lucam, qui contemplatus adulterij Davidis eventum, ſic inter alia: *Myſterium in figura, peccatum in hiſtoria: Culpa per hominem, ſacramentum per Verbum.* Et S. Auguſt. lib. 22. contra Fauſt. c. 87. in eodem facto execrando Davidis recognovit ſignificatum amorem Chriſti ad Ecclesiam. Item & S. Gregor. ſupra citatus.

S. Ambroſ.
S. Auguſt.
S. Gregor.

13\. Adducit Rupertum é lib. 4. in Geneſ. c. 38. qui in Noe turpiter inebriato, & turpiſſimê nudato, Chriſtum Dominum ſignificatum eſſe pronuntiat: *Noe*, inquit, *de vinea, quam plantaverat inebriatus; & in tabernaculo ſuo nudatus, ipſe eſt Chriſtus.*

Rupert.

14\. Rurſus profert Auguſtinum, de Lot inceſtu lib. cit. cont. Fauſt. c. 42. aientem: *Illud factum, cûm in Sacra Scriptura narratur, prophetia eſt, cûm verò in illorum vita, qui hoc cō miſerunt conſideratur, flagitium eſt.*

S. Auguſt.

15\. Mitto alia feré innumera, quæ in robur iſtius principij prædictus Mendoca citato loco adducit, quia propoſita ſufficienter noſtram declarāt veritatem. Non tamen deſinam adnotare, pręſentem doctrinam etiā â S. Thoma fuiſſe evulgatam; qui 2. 2 q. 88. art. 2. ad 2. loquens de Iepte & eius celebri illo voto, Iudicum 11. illum excuſat; & pôſt vnum de Iepte ſanctitate argumentum, appoſitum, addit ſecundum ſic: *Et quia probabile eſt, eum pœnituiſſe de facto iniquo, quod tamen aliquod bonum figurabat.*

S. Thom.

16\. Igitur habemus, malis rebus, in Scriptura frequenter bonas, & ſacratiſſimas, ſignificari: Ergô ex eo capite, quód, ſcilicet, Iudæi ſuperſtitioſê, & pravê, Lunam, quam, REGINAM COELI, appellabant, venerarentur, nullum naſcitur impedimentum ad aſſerendum, tali ſuperſtitione, tali idololatria, tali peccato, præſignatum fuiſſe pręſentem Chriſtianorum in honorem Lunæ myſticæ, & veræ REGINÆ COELI Mariæ Matris Dei, votorum cultum. Sciat iam notator, hoc principium verum eſſe, ita, vt á Patribus, & Sanctis omnibus doceatur, Scripturæ Sacræ ſenſum, & ſtylum ſequentibus: Et cûm author ſolûm affirmet, illo Iudæorum facto præſignificatum fuiſſe factū, de quo agimus, Chriſtianorum; nil quod reprehendat habet, niſi Scripturam, Sanctos, Patres, Theologos, & Scripturæ interpretes omnes reprehendat.

§. 3.

Indoctè ſpernit notator alluſiones, propter ſolum Scripturæ vocum grammaticalem ſonum factas.

17. SED id dixit Theologus, vt in nota vidimus, ſcilicet, authorem non alio fundamento nixum præſignificationem illam affirmaſſe, quâm alluſione grammaticali terminorum, *Regina Cœli*. Attamén primùm illi obijciam Hugonem Cardinalem, qui ob talem alluſionem recognovit ibi ſub myſterij velamine ſignatam Matrẽ Dei; cuius verba dedi ſupra num. 5. & P. Didacum de Celada, quem ex eodem num. 5. repetat.

Hugo.

Celada.

18. Secundò: In omnibus mõſtrat, ſe tenuiſſimam Sanctorum lectionem habere; imó remotiſſimum eſſe à Sacrarum Scripturarum ſtylo, & more. Infinita illi poſſem proponere Sanctorum PP. exempla, quibus videret, eos ob alluſiones ſolùm vocum, ſeu terminorum, diſcurrere, & percurrere Scripturæ campos, ingenioſiſſimè divagari, & vtiliſſimos indè ad Eccleſiæ fragrantiam flores delibaſſe. Legat, & perquirat, facilè enim ei obviam ibunt. At vnum, vel alterum, quo dein vtatur ipſe, afferam. Dixerat Propheta Regius pſal. 118. *Reſpondebo exprobrantibus mihi verbum*. Audivit illum meus P. Auguſt. tetigit illius aures vox illa *Verbum*; & protinûs, ſono vocis commotus, & duplicem in ea ſenſum præſentiens, clamavit: *Sed quodlibet eorum Chriſtum ſonat*. Vndè, rogo, collegit Auguſti. vocem illam, *Verbum*, illic Chriſtum ſonaſſe? Indè, vtiquê, quia Chriſtus VERBVM erat. Et benê etiã habet, quôd Auguſtinus dixit, *Sonat*, quaſi non aliundé ſe fateatur motum ad illam ſuam affirmationem, quâm á ſono vocis. Dixerant illi, de quibus nunc: *Sacrificemus Reginæ cæli*: Piè dicamus & nos: REGINA COELI *Mariam Matrem Dei ſonat*. Sed quare ſonat? Quia Mater Dei Maria, verè REGINA COELI eſt.

Pſalm. 118.

S. Auguſt.

Sed adde, nec vocum ſonos in Scriptura Sacra myſterijs eſſe vacuos, vbi puncta, & apices, myſterijs redundant. S. Hieronym. in c. 3. ad Epheſ. *Syllabæ, apices, puncta, in divinis Scripturis plena ſunt ſenſibus*. S. Ioan. Chryſoſt. Homil. 35. in Ioan. *In Divinis Scripturis, nec vnum iota, aut apex prætermittendum eſt, ſed omnia diligenter inveſtiganda*. Ad quod reſpiciens inſignis ille Auguſtinianus Baſilius Legio- 19.

S. Hieronym.

S. Chryſoſt.

Baſil.Legion. gionenſ. in ſuis varijs diſput. q. 4. expoſiti. c. 1. verſu, *Illud deniquè*, ſic dixerat: *Vndè niſi Sacra Scriptura quantùm ad verba dictata eſſet ab Spiritu S. cauſa non eſſet, quare ſacrorum expoſitores librorum tam curioſè, atque religioſè ſingula momenta verborũ expenderent, & in ſingulis illis ſacras, & arcanas intelligentias eruerent, quod tamen curioſiſſimè omnes, & religioſiſſimè faciunt.* Vide etiam ſi placet illuſtrem alium Auguſtini filium Alfonſ. de Mendoca Salmanticenſem Veſperar. in Quodlibet. q. 10. expoſi. nu. 2. Alfoſ. de Mendo. Quid ergò? Contemnamus voces? Prætermittamus terminos, qui puncta, & apices iubemur notare? Abſit: Plenæ myſterijs voces, & termini ſunt. Et qui è vocis ſono occaſionem ſumunt ad myſteria contenta eruenda, non propter vocem, aut propter ſonũ, ſed propter latentem in voce ſententiam, ad eam quærendam mẽtem erigunt. Sed qui ſunt iſti? Reſpondeat S. Gregor. lib. 1. in Ezechiel. Homil. 6. initio; vbi ponit differentiam inter eos, qui literæ attendunt, & qui literæ perſcrutantur ſpiritum: Et aſſerens, Scripturam Sacram eſſe rotam illam, quam vidit Ezechiel, proſequitur: *Circulus quippè præceptorum illius, modò ſurſum, modò deorſum eſt; quia, quæ perfectioribus ſpiritaliter dicuntur, infirmis iuxtà literã congruunt: Et ipſa, quæ parvuli iuxtà literam intelligunt, docti, & viri, per ſpiritalem intelligentiam in altum ducũt.* S. Gregor. Infirmi, parvuli, & indocti, nil aliud præter literæ ſonos capientes, ab inferiori iſtius rotæ parte, quę terram tangit, ſe divellere neſciunt: At perfecti, docti, & viri, ſuperiori, quæ cœlos aſpicit, inſiſtunt, inſedent. Benè ergò author, nè limo, & pulveri maneret infixus, ſuperiorem rotæ partem aſcendit, myſterium quęſivit, ſpiritalem in ſono ſenſum reconditum inveſtigavit; & piè dixit: REGINA COELI MARIAM MATREM DEI ſonat.

OCTAVA PROPOSITIO.

1\. MAIORIBVS, ET POTIORIBVS DEMONſtrationibus, & privilegijs, proſequitur hodie Eccleſia myſterium Conceptionis Matris Dei, quàm proſequebatur

batur non rebaptizationem hæreticorum, vt edoctam ab Auguſt. lib. 1. contra Creſconi. c. 33.

NOTA.

2. DIXIT THEOLOGVS, HOC MALE FVISSE aſſertum: Quia Immaculata Conceptio Matris Dei nondùm eſt definita de Fide; & illa non rebaptizatio hæreticorum, vt de Fide definita erat; & nulla gratia, favor, demonſtratio, aut privilegium æquivalet declarationi, qua res aliqua vt de Fide definitur.

RESOLVTIO.

3. DE FIDE EST, BAPTISMVM AB hæreticis datum eſſe validum, & baptizatos ab hæreticis non eſſe rebaptizandos: Et tamen ſtat propoſitio authoris, vt ab eo fuit affirmata.

§. I.

Aliqua ſupponuntur, & prima reſolutionis pars ſtatuitur.

4. Vniverſalis Eccleſiæ conſẽſus ſtat pro Concept. Immac.

SVPPONO primô, vnum ex argumentis, quibus Theologi vtuntur ad confirmãdam Immaculatam Conceptionem Matris Dei, ſumi á ſenſu vniverſali, & Eccleſiæ conſuetudine. Suarius 3.p.q.27.diſp.3.ſect.5.§.*Secundum fundamentum*, ſic aít: *Secundum fundamentum ex Eccleſiæ authoritate ſumendum eſt. Et primum omnium magni ponderis, eſt totius Eccleſiæ ferè vniverſalis conſenſus, &c.* Et poſtquàm id declarat, ſic claudit §. illum: *Non eſt autẽ veriſimile permiſſurum fuiſſe Spiritum Sanctum, vniverſam Eccleſiam in re tanti momenti graviter errare; imò credendum eſt, ex illius inſpiratione hunc vniverſorum fidelium ſenſum, affectumquê, manaſſe.* In idem conſpirant vniverſi Scriptores de hac materia. Cui opinationi non obſtat, aliquos non conſentire, quia, vt optimê illi docent, vt vniverſitas propria, & perfecta, in ſimilibus, dicarur, non eſt neceſſe,

Suarius.

ceſſê, vt mathematicé ſit talis; ſufficit ſi ſit moraliter vniverſitas. Imô aſſeram, hanc vniverſalitatem, vt Eccleſiæ eſt, vniverſalitatem eſſe mathematicam, cûm Feſtum Conceptionis pro omnibus inſtitutum ſit, & ſub præcepto ſanctum, quôd omnes, nullo excepto, non alio vtantur vocabulo, dûm de Conceptione celebrãt, quàm *Conceptionis*; de quo vide doctiſſimum Archiepiſcop. D. Antoni. Calder. in ſuo lib. pro titulo *Immacul.* præſertim. c. 5. á n. 74. & c. 12. n. 6. & alios: De quibus rogo etiam, vt legas P. Laurentiũ de Aponte, in c. 1. Sapient. digreſſ. 2. diſertiſſimé, & eleganter, hunc communẽ Eccleſiæ ſenſum probantem, & ſtatuentem. Et Epiſcopum Ioannem Meriner. propoſit. 1. ratio. 3. num. 3. ſui tract. pro Concept.

Calderoni.

Aponte.

Meriner.

5. Suppono ſecundô: Tempore Stephani Papæ I. & Cypriani, exortam fuiſſe quæſtionem illam celebrem, an, ſcilicet, baptizatos ab hæreticis, & ſeſe ad Eccleſiam Catholicam convertentes, debere iterum baptizari dicendum eſſe, vel non? Rebaptizationem neceſſariam fuiſſe acriter defendebat, ſibi pluribus alijs faventibus Epiſcopis, Cyprianus. At tunc Sanctus Pontifex, & Martyr, Stephanus, ſtandum eſſe iuſſit Eccleſiæ conſuetudini, quæ tales ab hæreticis baptizatos non rebaptizabat. Et póſt, in Concilio Nicæno, quod primum Generale fuit, iam Cypriano vita functo, definitum fuit, vt communiter dicitur, quôd illi ab hæreticis baptizati non rebaptizarentur. Aſſero, *vt communiter dicitur*, quia P. Frãciſc. Suarius definitionem illam expreſſam in Concilio Nicæno deſiderat; & cogitur dicere, non eſſe ſibi improbabile, Canonem, quo id iubebatur, ab hæreticis fuiſſe corruptum. Videatur ad q. 64. 3. p. ar. 10. diſp. 13. ſect. 4. §. *Secundó præcipuè*. Et veré ita eſt: Legi enim Canones omnes, qui extant illius Concilij, & in nullo eſt formaliter, & expreſſê, talis definitio. Attamén, & abſoluté dicendum eſt, veritatem illam ab Eccleſia definitam eſſe; & eſſe etiã primûm definitam in Concilio Nicæno, vel in Canone expreſſo, póſt ab hæreticis corrupto; vel in ijs, qui apparent, ê quorum vno, per neceſſariam illationem id ſtatutum eſſe conſtat. Videantur Doctores ad q. 64. 3. p. D. Thom. ar. 10.

Quæſtio de hæreticorũ rebaptizatione.

Concil. Nicæn.

Suarius.

S. Thom.

Tertiò ſuppono: Auguſtinum, pôſt, pluribus locis, veritatem hanc de non rebaptizandis, ab hæreticis, bapti- 6.

Validitatem Baptiſmi ab hæreticis dati pro-

 zatis,

pugnat Auguſt. zatis, firmaſſe, & defendiſſe: Et lib. 1. contra Creſcon. c. 33. Creſconio Scripturæ teſtimonium petente, ſic aſſeruiſſe: S. Auguſt. *Quamvis huius rei certè de Scripturis Canonicis non proferatur exemplum, earundem tamen Scripturarum, etiam in hac re, à nobis tenetur veritas, cùm hoc facimus, quod vniverſæ iam placuit Eccleſiæ, quam ipſarum Scripturarum commendat authoritas.*

7. Ante Auguſtinum natũ, celebratum fuit Conci. Nicęn. Suppono quartô: Conciliũ Nicænum celebratum fuiſſe ante Auguſtinum natum; & ideò verum eſt iam illam non rebaptizationem definitam fuiſſe, quandò Auguſtinus diſcurſum num. antecedenti adductum fecit, & protulit.

8. De Fide eſt eſſe validum Baptiſmũ ab hæreticis datũ. Ex his habemus primam noſtræ reſolutionis partem, quam confitemur catholicê, ſcilicet, validitatem Baptiſmi dati ab hæreticis eſſe de Fide; pro quo videantur authores tractantes de bonitate requiſita in miniſtro Sacramentorum: Et iam vt talem definitam eſſe tempore Auguſtini. Et cum hoc eodem dicimus ſtare propoſitionem authoris, ſcilicet, maioribus privilegijs hodie proſequi Eccleſiam Conceptionem Immaculatam Matris Dei, quâm proſequebatur illam veritatẽ Auguſtini, *vt ab Auguſtino ibi proponebatur*; quæ eſt ſecũda noſtrę reſolutionis pars, quam mox declaro.

§. 2.

Auguſtini mens é præſenti & citato loco proponitur, & ſecunda pars reſolutionis evincitur.

IGITVR, Author non fecit comparationem Conceptionis Matris Dei ſecũdùm ſtatum pręſentem, quem habet, ad illam non rebaptizationem hæreticorum abſolutè, & ſecundùm ſtatum abſolutum, quem habebat tunc; ſed ad illam, *vt ab Auguſtino illo ſuo loco proponebatur*: Ob quod author, vt ex eius verbis conſtat, vocat loco notato illam veritatem, *veritatem ſpeciatim Auguſtini*; quia non de illa ſecundùm totã ſuam certitudinem abſolutam agebat, ſed de illa ſub illo certitudinis gradu, ſecundùm quem ibi de ea Auguſtinus voluit diſputare. Diſputavit ergò illo loco Auguſtinus de non rebaptizatione hæreticorum ex ſuppoſitione ſolûm certitudinis ſumptæ â cõmuni conſenſu Eccleſiæ, & eius cõſuetudine; (Non tamên negata certitudine ſumpta â Concilij Generalis definitione, ſed pro tunc omiſſa.) & dixit Auguſtinus, illam Eccleſiæ vniver- 9.

verſalis conſuetudinem, conſenſum, & placitum, ſufficere, vt veritas illa, Scripturæ veritas diceretur, quamvis expreſſum nullum pro ea extaret Scripturæ teſtimonium, quia Scriptura approbat, quod placet Eccleſię. Patet hoc ex verbis eius adductis n. 6. quæ repeti poſſunt. Et ex verbis, quæ habet Auguſtinus idem c. 32. ſui lib. citati, quæqué immediaté ante producta extant: Auguſt. *Nequè enim*, inquit, *parvi momenti habendum eſt, quòd cúm inter Epiſcopos anterioris ætatis, quàm eſſe inciperet pars Donati, iſta quæſtio fluctuaret, & varias haberet inter ſe Collegarum, ſalva vnitate, ſententias, hoc per vniverſam Eccleſiam Catholicam, quæ toto orbe diffunditur, obſervari placuit, quod tenemus, &c.* Et ſtatim, vt ex his deducta, ponit verba Auguſtinus, de quibus nunc. Sed ex iſtis, quæ modò protulimus, conſtat, ipſum loquutum de præſenti veritate, vt firmata ſolûm conſuetudinis, & communis Eccleſiæ conſenſus robore, proút diſtincto á Concilij definitione. Primò, quia inquit, *non parvi momenti* habendam eſſe illam per vniverſam Eccleſiam diffuſá obſervantiá; qui loquendi modus non multûm decẽs eſſet, ſi loqueretur Auguſt. de illa veritate, vt fundata Concilij Generalis expreſſa definitione. Secundò: Ipſa verba, & ſtylus ipſe, conſuetudinem ſolam redolet. Tertiò: Quia loquitur de illa communi obſervantia, vt deducta à tempore, quo quæſtio illa inter Epiſcopos anterioris ætatis, & tempore Cypriani, quem ibi Auguſtinus nominat, agitari viſa eſt: Et illo tempore veritas de non rebaptizandis his, qui ab hæreticis erãt baptizati, nondum erat definita.

Quod autem non ſit apud Auguſtinum inſolens, vt rem, & quæſtionem, numeris omnibus abſolvat, omiſſum velle argumentum ſumptum á Cõcilijs; & ratiocinijs ab alijs principijs petitis adverſarios devincere, conſtat ex lib. 3. contra Maximi. c. 14. Probat ibi Auguſt. conſubſtantialitatem Filij cum Patre: Et poſtquám Concilij Nicæni mentionem fecerat, quo idem ſtatuitur; & Ariminenſis conciliabuli, quo ſe protegebat Maximinus; ſic ad hæreticum dixerat: S. Auguſt. *Sed nũc, nec ego Nicænum, nec tu debes Ariminenſe tanquàm præiudicaturus proferre Concilium: Scripturarum authoritatibus, non quorumcumquè proprijs, ſed vtriſque communibus teſtibus, res cum re, cauſa cum cauſa, ratio cum ratione concertet.* Ad hæc verba Auguſtini, quæ ſibi obijcit 10.

bijcit Bellarmi. tanquàm Cócilio Nicæno aliquod afferentia prçiudicium,ſic reſpondet Cardinal.lib.2. de Concili. c. 7. *Reſpondeo : Auguſtinum non velle dicere, non teneri vllo modo Maximinum authoritate Concilij Nicæni; ſed non teneri in illa diſputatione, quia Auguſtinus id promittebat. Quia enim Maximinus obijciebat Concilio Nicæno Concilium Ariminenſe, & Auguſtino non videbatur operæ pretium tunc tempus conſumere in oſtendendo, Concilium Nicænum fuiſſe legitimum,& Ariminenſe, illegitimum, cûm haberet meliora argumenta ex Scripturis, ait: Nunc, nec ego huius, nec tu illius authoritate teneris, id eſt, nolo nunc teneamur Conciliorum authoritatibus,omittamus Concilia,&c.* Quæ verba à Bellarmino ſũpſit Severinus Binni.Conciliorum collector in notis ad Cócili. Nicænum, vt eundem Auguſtini locum explicaret.

Bellarmi.

Binnius.

11. Hæc, quæ dixi, firmat & confirmat graviſſimorum hominum authoritas, qui ita, vt propoſui, intelligunt Auguſtinum; â verbis illis eius argumentum ſumentibus,vt veritatem Immaculatæ Conceptionis probent; quiquè indè inferre conantur, argumentationem illã Auguſtini æquê pro Conceptione Immaculata ſtare; ſupponẽtes,pro præſenti rerum ſtatu, eundem adeptam eſſe ſtatum Immaculatam Conceptionem, quo exAuguſtini mente (pro illius ſuæ tùnc diſputationis gradu) potiebatur veritas de non rebaptizandis baptizatis ab hæreticis. Audi ſapientem & eruditum virum Ioannem Anton.Velazq.lib.5. de Cócept. diſſert. 3. adnotat.3. ſic aientem: *Magnus Auguſtinus lib.contra Creſconi.c.33. nõ ſecus, ac ſi cauſam opinionis piæ vltrò citroqué hodierna tempeſtate cõtroverſam ob oculos haberet,abſolutiſſimê affirmavit.* Ponit Auguſtini verba, quæ dedimus num. 6. & huic noſtræ præſenti diſceptationi cauſam dederunt,& proſequitur: *Hæc Auguſtinus, opportunê & ſapienter cenſens, perindé id eſſe,quod vniverſæ placuit Eccleſiæ,ac illud, quod de Scripturis Canonicis profertur exemplum, quippê id Eccleſiæ authoritati potiſſimûm innititur, quæ Scripturarum veritatem aſſerit,&c.*Et póſt aliqua, infert ſic: *Vides, vt ſapienter dixerit Auguſtinus, Scripturarum á nobis teneri veritatem, cûm hoc facimus, quod vniverſæ iam placuit Eccleſiæ, &c.* Adducit aliqua huic veritati confirmandæ opportuna, & concludit his verbis: *Iam verô ſi præfatam Auguſtini ſententiam*

Velazq.

tentiam tot, tantisquê Patrum momentis firmatam, huic rerum articulo, & præſenti ſtatui, in quo pia de Mariæ immunitate opinio fœliciter conſiſtit, aptaveris, proculdubiô ab Auguſtini ſcopo nec hilum diſtabis; immó & ipſum æquê pro pia opinione, atquê pro inſtituto, quod ex profeſſô perſequebatur, patronum, ac declamatorem omninò habebis. Hæc doctus Velazq. in quibus multa habet notator, quę pro præſenti mea reſolutione, & authoris, quem notavit, affirmatione, meditetur. Sed id ſolúm ab eo peto, ſcilicet, quôd videat, ſi doctus iſte author acceperit Auguſtinum vt de definitione Fidei iam in Concilio Generali facta pro illo ſuo inſtituto loquentem; quem quidém authorem videt dicentem: *Magnus Auguſtinus non ſecus, ac ſi cauſam opinionis piæ vltrô citroquê hodierna tempeſtate controverſam ob oculos haberet, abſolutiſſimè affirmavit, &c.* Et videat, ſi ex ſuppoſitione definitionis de Fide iam in Concilio Generali factæ ſuppoſuerit Velazquez loquutum, pro tunc, fuiſſe Auguſtinum; quandó dixit ipſe Velazq. nequè hilum ab Auguſtini ſcopo diſtaré; imô æquè Auguſtinum habere patronum, ac declamatorem pro pia opinione, ac erat pro inſtituto, quod ex profeſſô proſequebatur, qui ſentẽtiam illam Auguſtini præſenti ſtatui, in quo pia de Mariæ immunitate opinio fœliciter cõſiſtit, aptaverit. Non dicet notator, voluiſſe affirmare Velazq. ſentẽtiam piam eſſe iam in Concilio Generali definitam de Fide, & hunc ſtatum iam adeptam eſſe opinionem piam. Dicet ergo, voluiſſe affirmare Velazq. Auguſtinum tunc de ſua illa ſententia loquutum, non vt de re iam de Fide definita; ſed vt de re conſuetudine ſolúm, & Eccleſię vſu, ſtabilita; quam conſuetudinem, quem vſum pro ſententia pia ſtare, conantur Scriptores ſententiæ piæ probare & ſtabilire. Audiat etiam illuſtrem Scriptorem Laurentium de Aponte in c. 1. Sapiẽt. digreſ. 2. §. 5. vbi, vt probet, pro Immaculata Concept. ſtare vſum Eccleſiæ, adducit exempla aliquarum veritatum, quibus ex vſu Eccleſiæ, citrâ definitionem, aſſentimur, & ait: *Tale etiam idem iudicavit Auguſtinus eſſe Baptiſmum hæreticorum, quod ſcilicet, &c.* Videat etiam Becanum t. 3. Sum. c. 7. in 4. cõtrov. vbi eum ſenſiſſe, quam propono fuiſſe Auguſtini mentem, clarè colliget. Videat deniquê illuſtrem Auguſtinianum, illuſtriſſ. D. D. Didacum Lopez de

Aponte.

Becanus.

Andrade.

de Andrade Archiepiſcop.de Otrento,lib.proConcept.Immac.tract.6.c.3.vbi contendit & probat, productis his præſentibus Auguſtini verbis, illam eandem Auguſtini ſententiam, quam pro nominata non rebaptizatione protulerat, quadrare in præſentem ſtatum, quem habet pia de Virginis immunitate opinio. Habet iam notator noſter,ex ſapientiſſimorum hominum iudicio, & vſu, loco illo non fuiſſe loquutum Auguſtinum de illa non rebaptizatione, proút certitudine definitionis Fidei roborata,& declarata; ſed ſolúm proût erat Eccleſiæ vſu & conſuetudine,citrâ definitionem, munita.

12. Statuta igitur,illo loco, Auguſtini mente; & ſtatuto,authorem plenê & planê Auguſtinum intellexiſſe, & percepiſſe, vt conſuetudine, & vſu ſolúm Eccleſię,pro tunc,ſuam ſententiam,& veritatem,probantem; apparet, propoſitionem ſine incommodo fuiſſe prolatam,quia ſenſus eius eſt: Suppoſita illa non rebaptizatione, vt firmata ſolùm vſu communi Eccleſiæ, & præciſa definitione,maioribus gratijs, & privilegijs proſequitur Eccleſia Myſterium Conceptionis MatrisDei,quia ex vno capite probabiliſſimé ſupponimus, pro noſtro Myſterio ſtare vſum, ſenſum, & conſuetudinem Eccleſiæ, vt notabam num.4.Et ex alio addit, & excedit in eo,quôd non ſit ſolûm conſuetudo approbata conſenſu duntaxat tacito Capitis Eccleſiæ,vt fuerat illa nó rebaptizatio vſquê ad Pontificem Stephanum, qui ſaltem expreſſé iuſſit retinendam antiquam conſuetudinem; ſed eſt cóſuetudo firmataOfficio, & cultu ſacro, ab ipſa Romana Eccleſia, & eius, & totius Eccleſiæ Capite Summo Pótifice,ſtatuto: Indulgentijs, & ſpiritualibus divitijs, quibus Eccleſia ipſa tali Officio, & cultui aſſiſtentes locupletat: Statuto,& decreto pręcipiente,ne quis in tali Officio, alio titulo, quàm *Conceptionis*, vtatur: Adſcriptione in Breviario, Miſſali, & Martyrologio Romano: Aræ,& templorum erectione: Religionũ fundatione, &c. Hic propoſitionis ſenſus; de cuius veritate dubitare non debemus, ſuppoſitis his, quæ diximus. Nec aliquod pręiudicium definitioni de non rebaptizatione afferimus; quia non fit cóparatio de veritate authoris ad illam, *vt definitam*; ſed ad illam *ſub ſenſu,in quo eã propoſuit Auguſtinus*, ſcilicet, vt communi vſu,& Eccleſiæ cóſuetudine duntaxat ſtabilitã: Sicut nullum præiudicium attulit

tulit idem Auguſt. Nicæno Concilio, & eius definitionibus, quandô eas omiſſas voluit, & eis non ſtandum ſtatuit in diſputatione contra Maximinum. Verba Auguſtini dedimus num. 10.

§. 3.

Stephanus Sum. Pontif. nullam exhibuit definitionẽ pro validitate Baptiſmi ab hæreticis dati.

13. SED quia num. 9. inter alia dixi, Auguſtinum loquutum de illa non rebaptizatione ſub eo robore, & firmitate, quam tempore Stephani Pontificis, & Cypriani, habebat; & addidi, tunc non eſſe definitã, cogor, id, licet breviter, oſtendere, quia ſcio, nonnullos exiſtimare, vel iam ante Stephanum fuiſſe definitam, vel Stephanũ ipſam definiviſſe. Sed fallũtur; & probabo ita eſſe productis ſolùm quinque teſtibus plena fide dignis. Primus eſt Caiet. ad q. 64. 3. p. in Cõm. ar. 9. §. vltim. vbi ita: *In reſpõſione ad ſecundum adverte incidenter, quôd purgatio Cypriani Martyris, de qua Auguſti. loquitur, non niſi venialis peccati fuit, tùm quia cum charitate ſtabat error ille, vt Auguſtini verba ſonant; tùm quia tempore illo non erat per Eccleſiam determinata efficacia Sacramentorum per miniſtros extra Eccleſiam.* Caietan. Bellarmi. lib. 4. de Roma. Pontif. c. 7. vt probet, Cyprianum nõ fuiſſe hereticum, quamvis reſtiterit Stephano, §. *Reſpondeo ad exemplum*, ait: *Tùm etiam, quia ſinẽ dubio Stephanus Papa non definivit tanquàm de Fide, hæreticos, non rebaptizandos.* Bellarm. Frãciſc. Suar. de Sacram. diſp. 13. ſect. 4. §. *Ad Cyprianum*, pôſt alia, quibus illuſtrem hũc Doctorem excuſat, addit: *Vndè intelligitur, Stephanum Papã, nequê definiviſſe, nequè contra ſententiam Cypriani aliquid abſolutè præcepiſſe.* Suarẽ. Gabriel Vazquez tom. 2. in 3. p. diſp. 137. c. 1. num. 3. & 4. oſtendit, Cyprianum nunquâm ſe definitioni generali Eccleſię oppoſuiſſe. Vazq. Antoninus Diana tom. 11. tract. de infallibilit. decretor. Pontif. extra Concil. reſolut. 3. reſpondens ad argum. quo probari videbatur, Cyprianum reſtitiſſe Pontifici Stephano definienti, ait pôſt alia: *Vndè nũquâm ſe ab alijs,* (loquitur de Cypriano) *qui contrà ſentiebant, ſeparavit; partim, quia nihil adhùc erat ab Eccleſia determinatum, ac definitum, ſed conſuetudinis robore tenebatur orbis terrarum, & hæc ſola opponebatur inducere volentibus novitatem, vt ait Auguſt. lib. 2. de Baptiſ. c. 9. Si autem extitiſſet aliqua defin-* Diana.

definitio, non ſola conſuetudo fuiſſet oppoſita, ſed ipſa definitio fuiſſet allegata. Et póſt: *Ad confirmationem reſpondetur, propterea fuiſſe diverſas ſine peccato ſententias Catholicorum tempore Cypriani, quia Summus Pontifex Stephanus non voluit rem velut ad Fidei dogma pertinentem determinare ſine Concilio Generali; ſed tantùm voluit, ac præcepit, antiquam conſuetudinem ſervari.* Quibus accedit, quod Auguſt. pluribus locis, vbi quæſtionẽ iſtam tractat, Cyprianum ex eo excuſat, quôd, ſcilicet, res nondùm in aperto erat, & manebat ſub iudice: Et ideò lib.3. cont. Donatiſt. c.3. dixerat: *Opinor vtiquê, in his quæſtionibus, quæ nondûm eliquatiſſima perſpectione diſcuſſæ ſunt, &c.* Clarum fecimus propoſitionis ſenſum; & notantis æquivocationem aperuimus; qui, quamvis ſe pro ſẽtẽtia pia authorẽ eſſe dicat; á longê ſententiam, & pro ea ſcribentes ſe ſalutaſſe demõſtrat; quod iterum, & iterũ, in ſequentibus ego mõſtrabo. S. Auguſt.

NONA PROPOSITIO.

1\. BASIS, ET COLVMNA NOSTRÆ FIDEI, proſtrata, ad vocem bruti cuiuſdam reſurrexit.

2\. Authoris intẽtum. SCito, authorem eo loco, vbi præſentem habet propoſitionem, eò tendere, vt explicet, Deum ſæpè ſenſibilibus obiectis, & externis vocibus creaturarum vti, vt corda edomet, cõvertat, & ad pœnitentiá de peccato provocet, vel ad fines, à ſe intentos, perducat: Et inter exempla alia adducit Apoſtoli Petri caſum; & eius ob galli cantum, ob avis vocem, (occaſionem intelligo) erectionem: Et pôſt rem explicatam, concludit: *Baſis, igitur, totius noſtræ Fidei, proſtrata, ad uocem vnius bruti ſurrexit.*

NOTA.

3\. DIXIT THEOLOGVS AD HÆC VERBA, Divum Petrum Fidem non amiſiſſe; neque poſſe affirmari, defeciſſe in Fide.

RESOLVTIO

ABS-

4. ABSQVE OMNI PRORSVS ATTENTIONE legit, & notavit Theologus: Quia author non aſſerit, D. Petrum amiſiſſe Fidem. Et, dato, quód id aſſeruiſſet, ſinê doctrina, vt aſſolet, protulit notator, id non poſſe affirmari.

§. I.

Prima pars reſolutionis declaratur.

5. *Nullatenús dixerat author, Petrũ amiſiſſe Fidem.* AVTHOREM non dixiſſe, nequè illi in mẽtem veniſſe, nequè ex eius verbis colligi potuiſſe, D. Petrum, aut in Fide defeciſſe, aut Fidem amiſiſſe; evidentiſſimé, patentiſſimè cuilibet oculos habẽti, & terminorum ſignificationem cognoſcenti, conſtare poteſt ex propoſitione ipſa adducta, & è authoris fine, intento, & ſcopo. Igitur, authoris intentum vnicum, vt dixi, eſt, probare, & explicare, Deum aliquandò vſum externis vocum ſonis, etiam irrationalium creaturarum, ad animos húc, illùcvê, movendos: Ponit exemplum in Petro peccante, & ad vocem galli, pœnitenti. Rogo modô: Quorſûm foret neceſſarium authori ad quæſtionẽ illam divertere: *Defecitnê Petrus in Fide, vel non?* Ad quæſtionis propoſitum, & intentum authoris evincendum, non plus referebat, Petri, peccatum eſſe infidelitatis, quám eſſe homicidij, furti, mendacij, adulterij, &c. ergò quantûm eſt ex vi, & propoſito quæſtionis, non fuit vndê rationabiliter inferri poſſet, authorem aſſeruiſſe, Petrum amiſiſſe Fidem.

Sed an ex verbis eius id colligere potuiſſet Theologus, videamus. Hæc verba: *Baſis noſtræ Fidei, proſtrata, ad vocem bruti ſurrexit.* Vbi, quæro, hìc dicitur, Petrum amiſiſſe Fidem? Imó Fidem illi concedit author tempore proſtrationis, quia adhúc ibi, & pro tunc, Fidei Baſim, Petrum confitetur. Partes omnes illius propoſitionis veræ ſunt, ergô tota propoſitio vera eſt. Quôd Petrus fuerit Fidei Columna, & Baſis, veriſſimum eſt: Quód proſtrata fuerit graviſſimi peccati pondere, certiſſimum: Quôd, oblata à Deo ſibi occaſione in voce galli, de peccato pœnituerit, veritas Evangelica eſt: At propoſitio nihil aliud dicit, quâm Petrũ 6.

I 2 fuiſſe

fuiſſe Columnam Fidei; quód per peccatum ceciderit; quód audito gallo pœnituerit, ergó quidquid ſonat, quidquid cõtinet propoſitio veriſſimum eſt: Et ideò fuit propoſitio Auguſtini tract. 113. in Ioan.
S. Auguſt. *Ecce*, inquit, *Columna firmiſſima ad vnius auræ impulſum tota contremuit*. Cuius rei, niſi Fidei, voluit Auguſtinus Petrum eſſe Columnam? Sed audiat iterúm eundem Auguſtinum t.10. ſerm. 124. de tempo. aliás 5. de Paſſio. in fer. 4. póſt Dominic. palmar. ſic dicẽtem: *Iam enim eruditus es, & edoctus in Petro, quemadmodùm eum Dominus tui cauſa patitur circunſcribi delicto: Quemadmodúm illum Fidei, pietatiſquê Signiferum, & generis humani Columnam, permiſerit, metu dominante, quaſſari.* Audiat etiam Chryſoſt. homil. 2. in pſalm. 50. ſic aientem:
Chryſoſt. *Columna Eccleſiæ, & fundamentum Fidei Princeps Apoſtolorum Petrus, ad ancillæ viliſſimæ muliereculæ interrogationem, tertiô negat, &c.* Et hanc eandem propoſitionem millies videbit á SS. Patribus repetitam; quæ non eſt alia â propoſitione authoris. Dicas modô, an ex iſta Auguſtini, & aliorum SS. propoſitione poſſimus inferre, Petrum in Fide defeciſſe, docuiſſe eos, vel non? Si affirmes primum; cum Auguſtino, ergò, & SS. Patribus loquitur Author. Si ſecundum; ergó nequè ex authoris propoſitione infertur ſenſiſſe eum, in Fide defeciſſe Petrũ; quia eadem eſt authoris propoſitio cum Auguſtini, & aliorum SS. propoſitione.

Igitur, Theologus notator pro eodem habuit: *Columna Fidei proſtrata per peccatum*, ac, *Columna proſtrata per peccatum amiſſionis Fidei*. Sed quantûm diſtet ſenſus vnius loquutionis â ſenſu alterius, quilibet, ni cæcutiat, percipiet: Imô ipſe, velit nolit, tenetur id concedere: Quia hanc ſecundam propoſitionem negat, & à prima recedere non poteſt, niſi erret. Vel dicat nobis, an neget, quòd Columna Fidei, Petrus, fuerit per peccatum proſtrata? Notavit ergô, quod tenetur admittere, quia Evãgelica veritas eſt, Petrum fuiſſe per peccatum proſtratum; & hoc eſt, quod ab authore fuerat aſſertum; quare nota extra cœlum, terramquê, ſaltavit. Sed animadverſum habeo, Theologum ſapientiſſimum, vt plenam ſe conſequutum fuiſſe eruditionem, monſtret, in notas eſſe proclivem; ſed ſemper in laqueum, quem ipſe facit, cadit: Et ſemper alto ſe eruditionis defectu laborare, oſtendit; quod ex dictis pro omnibus an-

antecedentibus propoſitionibus, ſatis, ſuperquè, liquet. Id in præſenti etiam contigit ipſi, quia ignorat, probabile eſſe, Petrum amiſiſſe Fidem; & oppoſitum non excedere gradum probabilitatis. Facilê id oſtendam ex ſequentibus.

§. 2.

Ex Sanctorum, & PP. teſtimonijs, probabile eſſe conuinco, D. Petrum nocte comprehenſionis Chriſti Domini, Fidem amiſiſſe.

8\. *Ad ferẽdum iudicium de ſentẽtijs multa legiſſe oportebit.*

LICET ij, qui ab hominibus volũt vocari MAGISTRI, non debeãt, dûm errant, ea excuſatione vti, ſcilicet, ſe apud talem, vel talẽ ſcriptorẽ, itá legiſſe; quia Magiſtros, non vnum, vel alium; ſed plures, imô omnes, ſi fieri poſſet, legere, ſcrutari, & non ſemel euoluere oporteret; præſertim, dûm mens eſt de qualificandis ſententijs, ſiuê propoſitionibus, agere; pro quo videndus Turrianus in Select. par. 1. diſp. 30. dub. 1. ver. *Secûs*, cuius verba ex hoc loco, infrà propoſit. 14. damus: Et ibi ver. *Notandum*, vbi ita: *Notandum autem eſt, ad ferendum iudicium de qualitate, vel cenſura propoſitionum, neceſſariam eſſe maximam notitiam, non ſolùm propoſitionis, de qua agitur; ſed authorum, qui de ea vel curſim, vel ex inſtituto ſuſceperunt diſputationem.* Licet, inquam, illi excuſandi nullatenùs veniant; tamen, quia animus non eſt aliquem incuſare; ſed veritatis tantùm iura defendere; crederem, notatorem noſtrum in eam iuiſſe mentem, ſcilicet, mereri cenſuram propoſitionem aientem, Petrum à Fide defeciſſe; quia vnum, alium vê, vel aliquos, ex his, qui typis ſcripta mãdarunt, in talem mentem viderit euntes; in quos quadrant verba eiuſdem Turriani, primo loco é duobus immediaté anté citatis, dicentis: *Vt verò dicamus, opinionem aliquam eſſe ſingularem, neceſſarium eſt habere exactam notitiam authorum, ſi forté de illa materia diſputarunt; in quo non raro deficiunt aliqui viri docti, iudicantes, aliquam opinionem ſingularem eſſe; qui abſtinuiſſent à cẽſura, ſi authores ſedulò lectitaſſent.*

Turrian. — *Turrian.* *Aliqui ad cenſuras, proni, quia authores nõ ſeduló lectitant.*

Iam videamus, ſi ſcriptores, qui dignam eſſe cenſura propoſitionem affirmantem, Petrum amiſiſſe Fidem, dixerunt, vel *improbabilem* vocarunt; quorumquè notator noſter pediſequus extitit; ſeduló lectitarunt authores. 9.

Qui cẽſura dignã exiſtimãt propoſitionẽ dicentẽ, Petrũ amiſiſſe Fidem, neq; Patres, neq; Scholaſticos legerunt.

Anteſignanũ voco S. Ambroſium, notiſſimum pro noſtra 10.

ſtra reſolutione teſtem; qui t. 5.ſerm. pro Cathedra S.Petri, ad c.16.Matthæi,de Petro lo- S. Ambr. quens, initio, ſic: *Fidelior enim factus eſt, poſtquàm Fidẽ ſe perdidiſſe deflevit.* Quod iterùm docet in Evang.Lucę, ad verba c. 22. *Petrus verô ſequebatur eum à longê.* Item in hymno, *Æterne rerum Conditor*, pro diei Dominicæ laudibus,(quem á S.Ambroſ. fuiſſe diſpoſitum, cõmunis traditio eſt; & id affirmat S. Auguſt. S.Auguſt lib.1.Retractat.c. 2.) de Petro ad vocem galli pœnitente loquens, ſic: *Hoc, ipſa petra Eccleſiæ, canente, culpam diluit.* Et alluſionem inſequens, itá poſteá pronuntiat:

Gallo canente ſpes redit;
Ægris ſalus refunditur;
Mucro latronis conditur;
Lapſis Fides revertitur.

Vellem à melius ſapiente audire, ad quid alludat S. Ambroſius, dûm dicit, de gallo gallinaceo loquens, quòd,eo canente, *Fides lapſis revertitur?* Notare hìc maximé oportet, quòd verba hæc, quæ prius ab Ambroſio fuere prolata,in ſententiam poſteâ trãſierunt Eccleſiæ. Eccleſiæ ſenſus.

11. Magnus Auguſt.t.10.ſerm. 16.de Sanctis,qui eſt ſecundus de S.Petro;de eo loquens;&, vt videtur, ab Ambroſio verba deſumens,inquit. *Fidelior enim factus eſt, poſteaquâm* SAuguſt. *Fidem ſe perdidiſſe deflevit.* Et eodem t.10.ſerm.124.de tempore,aliàs 5. de Paſſione Domini,in feria 4.pôſt Dominic. palmar. ad verba: *Omnes vos ſcandalum patiemini*; & Petri Matth. 26. reſpõſum: *Etiam ſi oportuerit me mori tecum,&c.* dicit: *Videte fratres chariſſimi: Verus & cœleſtis medicus venam cordis inſpexerat, & qua hora tentationis pondus, vel infidelitatis frigus venturum eſſet, prædixerat.* Et poſteá ibi: *Puella accedens Fidem Petri diſcuſſit.* Et t. 8. in pſalm. 36.concio.1. initio, ſic: *Sicut Petrus quas vires haberet Fides eius vtiqué neſciebat, quandó dixit Domino: Tecum paratus ſum vſquè ad mortem; Dominus autem, qui noverat eum, prædixit, vbi deficeret.* Vtiquè á Fide. Vel: Vbi deficeretFides Petri.Vel: Vbi vires Fidei Petri deficerent, vt ex verborum textura liquet.Præclarus eſt etiamAuguſt.in pſal.138.ad verba: *Imperfectum meum,&c.* Vbi vniverſaliter deApoſtolis loquẽs, declarat, Petrum ſingulariter comprehendere. Loquitur de Apoſtolis, & ait: *Putaverunt & ipſi,Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum tantummodô hominem eſſe; non habere in ſe occultam Divinitatem; non eſſe occultéDeum,ſed hoc ſolûm eſſe, quod videbatur: Hoc & ipſi putaverunt: Nam & ipſePetrus,*

trus, de illo enim potiſſimùm loquimur, in quo &c. Vide ſi ſtet Fides in Petro, dûm putat, Chriſtum, Deum non eſſe.

12. Pręter hęc Auguſtini teſtimonia, quæ in ſingulari, & determinatè de Petro loquuntur; alia ſunt, quæ, licet de Diſcipulis, ſivé Apoſtolis in communi pronuntient; manifeſtê tamen meam reſolutionem firmant. Ad verba pſal. 74. *Ego confirmavi columnas eius*; ita Auguſtinus: *Columnas, Apoſtolos dicit. Et quid eſſent illæ Columnæ, niſi ab illo firmarentur? Quia terremotu quodam etiam ipſæ Columnæ nutaverunt: In Paſſione Domini omnes Apoſtoli deſperaverunt.* Sed qualis hæc deſperatio Apoſtolorum fuerit; & quò pervenerit; declaraverat Auguſtinus, de ea etiam ſermonem inſtituens, ad verba pſal. 68. *Laboravi clamans*, ſic: *Quandó paſſus eſt*, (Chriſtus) *quandò mortuus eſt, omnes Diſcipuli deſperaverunt, quòd ipſe eſſet Chriſtus. A latrone Apoſtoli victi ſunt, qui tunc credidit, quandò illi defecerunt.* De quo iterúm Auguſtino ſermo eſt t. 5. lib. 20. c. 30. & tract. 109. in Ioan.

Pſal. 74.

Pſal. 68.

13. Scio, deſperationem poſſe eſſe ſinè infidelitate, vel ſinê Fidei infuſę amiſſione, vt docet S. Thom. 2. 2. q. 20. art. 2. & interpretes ibi: At hoc ſtat, quoties deſperatio non procedit, vel ſupponit iudicium intellectus repugnans, aut cõtrarium alicui veritati Fidei; nam ſi tale iudicium præſupponatur, neceſſé eſt, inſeparabilẽ eſſe ab amiſſione Fidei, deſperationem; vt ſi quis v. g. deſperet, quia iudicat non eſſe apud Dominum miſericordiam; quod etiam docet S. Thom. citato loco; de cuius interpretibus videri poſſunt Bañez, & Aragon ibi, & Suarius diſp. 2. de Spe ſect. 2. n 2. & Valentia t. 3. diſp. 2. genera. q. 3. punc. 1. ver. *Sed oritur.* E quo (quamvis aliàs expreſſus) facilis eſt in ſupradictis teſtimonijs, Auguſtini ſenſus: *Deſperaverunt*, inquit, *omnes Diſcipuli, quod ipſe eſſet Chriſtus*: Deſperaverunt ergô ex præſuppoſito, vel comitanti iudicio negante, vel non credẽte, Chriſtum, illum hominem eſſe: Fuit ergò deſperatio, cum qua nullo modo componebatur Fides.

S. Thom.

S. Thom.

Bañez.
Aragon
Suarez.
Valent.

Adde; quòd hoc loco non videtur loqui Auguſt. de propria, & ſtricta deſperatione, oppoſita Spei virtuti Theologicæ; quæ quidem deſperatio [ſicut & Spes,] ad voluntatem attinet; & eſt fuga voluntatis, â beatitudine conſequenda: Non, inquam, de hac ſtricta deſperatione loquitur Auguſt. cùm clariſſimê ex verbis 14.

bis eius conſtet, non loqui de deſperatione â bono aliquo conſequendo; ſed de deſperatione, vel fuga, ab obiecto, vel obiecti veritate affirmanda; quod ſine dubio pertinet ad intellectum: *Deſperaverunt*, ait, *quòd ipſe eſſet Chriſtus*; ſumpto vocabulo, *deſperaverunt*, impropriè & trãslatitié, transferendo, ſcilicet, illud â voluntate ad intellectũ, quaſi diceret: *Illum non eſſe Chriſtum mente conceperunt.* Vel: *A iudicio, quo anteá Chriſtum eſſe affirmabant, & crediderant, receſſerunt.* Loquitur ſanê Auguſtinus de actu intellectus in Apoſtolis, formaliter, & immediaté repugnante veritati Fidei, & conſequenter non ſecum cõponente Fidei infuſæ habitũ. Hæc, & quæ num. antecedenti dicta ſunt, eô tendunt, ne, ſcilicet, in verbo, *deſperaverũt*, effugium aliquod ſibi eſſe repoſitum iudicet adverſarius, dicens, non eſſe neceſſariam illationem â deſperatione ad amiſſionem Fidei: Nã licet vniverſè loquendo id verum eſſe concedamus; tamen, de ſenſu horum verborum Auguſtini determinaté, & in ſingulari tractantes, falſum eſſe ſentimus, vt ex notatis apparet. Quod clarius adhúc fiet, ſi illa alia Auguſtini verba, quæ immediatê póſt ad relata habet, repetamus: *A latrone Apoſtoli victi ſũnt, qui tunc credidit, quandô illi defecerunt.* Victos á latrone Apoſtolos aſſerit Auguſtinus: Sed in quo? *Quia*, inquit, *credidit ille, quandô illi defecerũt.* Defecerunt ergô tunc Apoſtoli á credendo, Auguſtino iudice: Aliàs non fuiſſent victi à latrone ea de cauſa, quia ipſe credidit. Sed neque hoc commento indigemus, quia expreſſê ſe explicat Auguſtinus ipſe, noſtram omnem mẽtem confirmans tract. 109. in Ioan. his verbis: *Latro verô ille tunc credidit, quandò in ipſis Doctoribus Fides, quæ fuerat qualiſcumque, defecit.* Et ſi ibi in antecedentibus legas Auguſtinum, videbis loqui eum ſingulariter de Petro.

Sed quid immoror? Audiamus Auguſtinũ præclaris verbis ſuam ipſius mentem, nulla vel rimula relicta interpretationi, declarantem. Tract. 103. in Ioann. ad verba c. 16. *Modó creditis? &c.* de Apoſtolis nocte comprehenſionis Chriſti fugientibus, loquens, ſic differit: *Non enim, quandó comprehenſus eſt, tantummodò carne ſua eius carnem, verúm etiam* MENTE *reliquerunt Fidem. Ad hoc pertinet, quod ait: Modô creditis? Ecce venit hora, &c. Tanquâm diceret: Tũc ita perturbabimini, vt etiã* 15.

Ioan. c. 16.

S. Auguſt.

quod

quod modò creditis relinquatis. Venerunt enim ad tantam deſperationem, & ſuæ priſtinæ Fidei,vt ita dixerim, mortem, quanta apparuit in illo Cleopha,qui pôſt eiusReſurrectionē, cum illo ſe loqui neſciens, & quid ei contigerit narrans; nos, inquit, ſperabamus, quòd ipſe fuerat redempturus Iſrael. Ecce quomodo eum reliquerunt, deſerendo etiam ipſam Fidem,qua in eum anteà crediderant. Verba hæc commentatore non indigēt; quibus omnia etiam pręcedentia,patentiora fiunt.

16. Ex productis Auguſtini teſtimonijs evidentiſſimé apparet,docuiſſe ipſum, Apoſtolos omnes reliquiſſe Fidem, & â Fide defeciſſe tempore comprehēſionis,& Paſſionis Chriſti.Defecit ergó Petrus áFide, teſte Auguſtino: Túm, quia ex verbis eius tranſcriptis,quę de Petro determinaté, & in ſingulari agunt, liquet; túm, quia non eſt vel levis coniectura,ob quam illum excipere debeamus;imò robuſtiſſimum adeſt argumentum ad probādum,ſpeciali cauſa ſub generali illa Auguſtini fore comprehendendum;& id eſt,quia affirmare oportet,Petrum præ cæteris cecidiſſe graviûs,gravius ſcandalum fuiſſe paſſum; quôd non facilé cum vero componas,ſi, cæteris Apoſtolis deficientibus á Fide,dicas, Petrum in Fide non defeciſſe. Petrum deliquiſſe graviùs, certo certius eſt; nec licebit, de hoc dubitare ſapientem. Audiamus tamē S. Thomam, ad verba Matthæi 26. *Omnes vos ſcandalum patiemini,&c.* S.Matthę Sic primûm de generalitate illius ſcādali diſſerentem: *In iſto verbo aggravatur peccatum Diſcipulorum ex multis: Primò ex univerſitate: Omnes vos:* S.Thom. *Iſaiæ* 1. *A planta pedis vſquè ad verticem capitis non eſt in eo ſanitas.* Iſaiæ 1. Et pauló póſt ad Petrum verba convertens, dicit: *Quia arrogantiûs loquutus eſt,ideó magis permiſit eum cadere.* Bonis verbis id etiam expreſſitRupert.ad c.11.Ioan. Ioan. 11. & verba: *Quó ego vado,&c.* Rupert. Sic inquiens: *Alto namquê divinitatis conſilio factum eſt,vt in illa perturbationis nocte,omnibus Apoſtolis ſcandalum patientibus;maximé Princeps Petrus ſuæ ad tempus inexpertæ infirmitati relinqueretur.* S. Chryſoſt. homil. 83. in Matth.ad verba: *Etſi omnes, &c.*ſic: *Hoc enim,vt vehementiùs eum tāgeret,dicebat,*(Chriſtus ad Petrum) *ſignificans, eius caſum multò peiorem eſſe aliorum caſu Diſcipulorū.* S. Chryſoſt. Neceſſè eſt ergò dicere,de mente Auguſtini eſſe, Petrū amiſiſſe Fidē; quia expreſſa mens eius eſt, amiſiſſe Fidem Apoſtolos

ſtolos omnes; omneſquè eos deſperaſſe, quôd ille homo, qui patiebatur, comprehédebatur, Chriſtus eſſet: Et quia affirmans, Apoſtolos non credidiſſe illum hominem eſſe Deum, expreſſerat, ſe tunc potiſſimûm de Petro loqui, vt vidimus num. 11.

17\. S. Cyprianus in expoſitio. Symb. Apoſtolor. in medio, loquens de tenebris in Paſſione Chriſti factis; póſt alia dicit: *Propterea Petrus calefaciebat ſe ad ignem, quia frigus erat; & frigus patiebatur non ſolûm temporis, ſed & Fidei.* Et ſi volueris, opus illud non eſſe Cypriani, ſed Rufini, quod aliqui non ignobiles ſentiunt, ſit ita: Sed qualis, ac quantus vir, Rufinus fuerit, videre potes in Gennadio, catalogo de viris illuſtrib. ad finem t. 1. operum Hieronymi; de Rufino, & ſpeciatim de Symboli explicatione ab eo facta, loquente ſic: *Proprio autem labore, imó gratiæ Dei dono, expoſuit idem Rufinus Symbolum, vt in eius comparatione alij non expoſuiſſe credantur.*

S. Cypria.

Rufinus.

Gennadius.

18\. Non obſcurus eſt S. Ioann. Chryſoſt. t. 5. homil. 1. de pœnitent. ante medium, ſic de Petro, & peccato eius, dicẽs: *Sed tamen hic idem peccans maximo peccato; reſpice quantùm ad Fidei, conſtantiæquê culmen redijt.* A Fide ergó receſſerat, qui ad Fidem redijt: Sicut neceſſé eſt dicere, eum, qui póſt peccatum redijt ad conſtantiam, à conſtãtia peccando receſſiſſe. Nota etiam illa verba: *Hic idem peccans maximo peccato*; & compone illa cum doctrina D. Thomæ 2. 2. q. 10. art. 3. vbi inquirit: *Vtrum infidelitas ſit maximũ peccatorum?* Et t. 2. homil. 85. ex c. 26. Matth. ad verba: *Etſi omnes ſcandalizati fuerint, &c.* Sic póſt alia: *Cura enim ipſius,* (Chriſti) *atqué favore factum eſt, ne omninó Petri Fides evaneſceret.* Evanuit igitur, de mente Chryſoſtomi, Fides Petri, ex parte; quia favore, inquit, Chriſti factum eſt, non quôd non deficeret; ſed quôd non deficeret, vel evaneſceret, *omninô.* At, cùm verbum illud, *omninò*, referri nequeat ad Fidem ipſam infuſam, ſeu ad Fidei infuſæ habitum, qui, vtpotè indiviſibilis quoad ſui amiſſionem, peccati Fidei contrarij cauſa, vel totus, vel nulla eius pars evaneſcit; neceſſûm eſt affirmemus, verbum illud, *omninó*, referri ad tempus, ita vt ſenſus ſit: Favore Chriſti factum eſt, ne vſquè in finem; ne in perpetuum evaneſceret Fides Petri; quamvis ex parte temporis, ſeu ad tempus, eam evanuiſſe permiſerit. Nec meum com-

S. Chryſoſt.

commentum eſt; ipſe enim idem S.Chryſoſt. modo dicto ſe ipſum interpretatur t.3. homil.72.in c.13.Ioann.Et etiam in c. 14. pauló pôſt initium, vbi de Petri fervore loquens, ait: *Ex quo,cùm in amentiam prolaberetur,& Christo contradiceret,ſuæ admonetur fragilitatis.Hoc Lucas ſignificat, cûm inquit Chriſtus: Et ego pro te rogavi, ne deficeret Fides tua, hoc eſt, ne in fine pereas.* Hanc eandem Chryſoſt.mẽtem, licét noſtræ reſolutioni adverſarius, recognovit Dominic.Bañez 2.2.q.1.in fuſiori commentar.art.10.ver.*Tertia verô propoſitio*, vbi tractat de ſenſu, & explicationibus illorum verborum: *Ego pro te rogavi, vt non deficiat Fides tua*;& dicit: *Secunda explicatio eſt, vt non deficiat Fides tua* FINALITER. *Ita explicat Chryſoſt.homil.*14.*in Ioan. Cum hoc autem non pugnat, quòd Fides eius aliquando defecerit. Nequé hæc explicatio, ſingularis videri debet: Nam ſecundùm eam explicãtur multa loca,quæ aliàs falſa viderentur,&c.* Sub eodem ſenſu accipit verba illa Chriſti Beda, in Lucam, ad verba: *Vt non deficiat Fides tua*;dicens: *Hoc eſt, vt poſt lapſum negationis ad ſtatum priſtinum pœnitendo reſurgat.*

Lucę 22.

Bañez.

Beda.

19. Illud etiam hìc notare nõ deſinam, ſcilicet, Cornelium á Lapide, qui á nobis, quoad cauſam probabilitatis noſtræ reſolutionis, ſtat, vt infrà videbimus; ad verba illa Lucæ: *Vt non deficiat Fides tua*, dixiſſe, S.Chryſoſtomum homil.illa 83. â nobis ſuprà relata,in ea fuiſſe ſententia,quód, ſcilicet,S.Petrus ore tenus negarit;Fidem tamen corde retinuerit: Noto, inquam, nec verbum habere tota illa homil. S. Chryſoſtomum, quod vel á longé hoc,quod Cornelius dicit,demõſtret,inſinuet: Imô potius,vt ex verbis ex illa eadem homil.ſumptis oſtẽdi,oppoſitum docuiſſe cõſtat. Legat Chryſoſtomum,qui voluerit.

Cornel. á Lap.

S.Baſilius ſerm.de humilit. accedit ad Petrum, & inquit: *Sed quia elatiore animo loquutus eſt dicens: Etiam ſi omnes ſcandalizati fuerint in te, ego tamen nunquâm ſcandalizabor; traditus eſt in humanam timiditatẽ, & cecidit in abnegationem; hoc errore caſtigatus ad metum, ac cautionem, & doctus parcere infirmis,ac debilibus,ex hoc,quòd etiam ſuam ipſius cognoverit debilitatem: Doctusquè amplius manifeſtê cognoſcere, quód quemadmodùm,quum in pelago demergeretur, per dexteram Chriſti levatus eſt,ſic in fluctu offenſionis, ac ſcandali, quum periculum* 20.

S.Baſilius

perditionis propter INCREDVLITATEM, *ipſi immineret, per potentiam Chriſti ſervatus eſt.*

21. S.Ioan. Damaſcen. lib. 2. parallelor. c. 86. ver. *Ob eam cauſam*, propè finem, ait: *Puella Petrum ſuperavit: Puella accedens, Petri Fidem perturbavit.*

S. Ioan. Damaſc.

22. S. Hilar. in pſal. 52. ſic de Petro: *Mox inconſtantiam trepidationis, conſtans Fides flevit; probatiſſimam deinceps Apoſtolicæ Fidei firmitatem, &c.* Adde, S.Hilarium ad c. 16.Marci generaliter de Apoſtolis dixiſſe: *Scandalum patiemini, id eſt, metu, &* INFIDELITATE *turbabimini.*

S. Hilarius.

23. Præclarus eſt S. Maximus Taurinenſ. homil. 2.de latrone, & Petro, vbi ita: *Magna, inquam, Fides in illo latrone fuit, & Sanctis Apoſtolis cõparanda, niſi quòd & forté præceſſerit, &c.* Et poſteâ: *Deniquê Fidem Petrus nec admonitus potuit cuſtodire, totiens lapſus, &c.* Et pòſt: *Tantam enim trepidationem Diſcipulis intulit Paſſio Salvatoris, vt quod Apoſtolo Chriſtus antê prædixerat, ancilla deſtrueret; & magis prævaleret oſtiaria ad* PERFIDIAM, *quám Apoſtolus ad cautelam. Non bona oſtiaria, quæ Petrum ideó in domum Sacerdotis includit, vt á* FIDE *Salvatoris excludat. Malê Adam induxit Eva; malê Petrum introduxit ancilla: Illa excluſit à paradiſo; hæc* EXCLVSIT A CHRISTO. Et ſerm. ſequenti, qui eſt de pœnitent. Petri, & oſtiaria ancilla, ad Petri negationem alludens, dicit: *Et ideô Petrus iam non vtitur ſermone, quo fefellerat, quo peccaverat, quo Fidem amiſerat.* Et ſerm. ſequenti, qui etiam eſt de Petro, ſic: *Fidelior enim factus eſt, poſtquâm Fidem ſe perdidiſſe deflevit*; quæ fuerunt etiam verba Ambroſij, & Auguſtini, ſuprá adductorum.

S. Maximus.

S.Petrus Chryſol. ſerm. 78. 24.
qui eſt de manifeſtatione Chriſti Diſcipulis ad mare Tiberiadis; quæ paſſi fuerint Apoſtoli nocte Paſſionis cõmemorans; ſic in genere loquitur: *Stetit Ieſus in littore. Vt Eccleſiam præcipuê, in qua Diſcipuli á maris tunc fluctibus iactabantur, ad Fidem Fidei ſuæ reduceret ſtationem. Deniquê, quia eos Fidei virtute repererat deſtitutos, &c.* Sanè vnus ex his qui tũc in mari erant, Petrus erat. Et ſerm. 83. ad verba: *Et exprobravit incredulitatem eorum*, dicit: *Tunc illis Sol occidit, dies fugit: Tunc illorum mentes, animasquê nox profundiſſima poſſidebat. Tunc illos in perfidiæ ſcopulos, in naufragium Fidei, cogitationum tentatio ſæviſſima*

S. Pet. Cryſolog.

ma collidebat: Tunc deſperatio, quę eſt inter omnia mala peior, & in adverſis venit ſemper extrema, funereis illos ſternebat ſepulchris. Et ſtatim ait, eô deſperationem Apoſtolorum veniſſe, vt, *In ſe nihil Fidei relinquerent, & ſalutis.* Et anteá, ſerm. 81. paulò pôſt initiũ, in hunc modum: *Diſcipulis autem manebat adhùc bellum; & collidebat eos acriter Fidei, perfidięquè conflictus: Non ſic terram, ſicut Diſcipulorum corda turbo concuſſerat Paſſionis; & ideò animos eorũ credulitatis, & incredulitatis acies, pertinaci dimicatione vaſtabat.* Proſequitur, hoc in Apoſtolis internum & ſpiritale bellum eleganti, vt aſſolet Chryſologus, ſtylo deſcribẽs; & ſic Chriſtum introducit, ad Petrum iam nominatim, & reliquos Apoſtolos dicentem: *Nolite timere: Petre, quôd negaveris; quôd fugeris tu, Ioannes; quôd deſeruiſtis omnes; quôd* INFIDELIBVS *de me totis cogitationibus iudicaſtis; quôd adhûc non creditis, &c.*

25. S. Iſidor. Hiſpalenſ. in exortat. pœnitendi ad animam, &c. inquit: *Petrus Fide lapſus, rurſus, &c.* Et lib. de conflictu vitior. & virtut. §. *Si de criminibus*, ita: *Ecce Petrus negationis ſuæ vinculis adſtrictus, amariſſimis lacrymis infidelitatis nodos reſolvit.*

S. Iſidor.

Venerab. Beda in Matth. ad verba: *Petrus ſequebatur, &c.* de eo loquens, ait: *Quôd negat obreptionis eſt: Quôd pœnitet, Fidei.* 26.

Beda.

S. Bernardin. Senenſ. t. 1. ſerm. 55. art. 2. c. 2. pôſt mediũ, loquitur de Petro ſequente Chriſtum comprehenſionis nocte, & dicit: *Quem titubatio Fidei plenè complexerat.* Titubatio in Fide Fidẽ deſtruit, vt communiter Theologi docent, maximé, ſi quem titubatio *plenê* complectatur. Et paulò pôſt: *An fortè occaſiones fuerunt in Petro, præter timoris anguſtiam, & Fidei detrimentum, quod ancilla oſtiaria introduxit, &c.* 27.

S. Bernardin.

Petrus Damian. ſerm. 2. de Petro, & Paulo, circa finem, de Petro loquens, ſic: *Stupefactus quidem ad momentum hæſit Apoſtolus, ſed ſtatim in virtute Fidei rediit, quia reſpiciente Domino, &c.* 28.

Petr. Damian.

S. Thomas á Villanova ſerm. 3. de Nativit. Virg. Mariæ, iam ad finem vergens, incidit in verba Chriſti ad Petrum: *Ego rogavi pro te, vt nõ deficiat Fides tua*; & ſic diſcurrit: *Nequé pro ſola perſona Petri oravit, nam ille vtiquê aliquo modo defecit in Chriſti Paſſione; ſed pro Sede Petri: Hæc enim ab initio naſcentis Eccleſiæ nunquàm defecit á Fide.* Nequé officiunt verba illa, 29.

S. Thom. à Villanova.

illa, *aliquo modo*; quia cúm certum ſit non habere locum, ſi ex parte entitatis ipſius Fidei eſſent accipienda; quæ quidem vel cadit tota, vel tota perſeverat; præſertim vbi de peccato cum habitu Fidei incompoſibili, & ob quod Fides cadat, ſermo eſt; ſequitur accipienda eſſe verba illa, ex parte temporis, vt ſuprá, agentes de mẽte S. Ioan. Chryſoſt. dicebamus; & erit ſenſus, defeciſſe Petri Fidem *ad tempus*, non *finaliter*. Adde, quòd, vt ex verbis eius claret, S. Thomas Villanovan. diſtinguit inter Fidem perſonalem Petri, & Fidem Sedis Petri; & dicit, hanc Sedem Petri, eſſe, quæ nunquàm defecit â Fide, comparativè etiã ad Petri Fidem perſonalem; ſentit ergó, Fidem perſonalem Petri, & ſi *ad tempus*, defeciſſe. Quibus ſi etiam addas, S. Thomam Villanovan. in ea fuiſſe ſententia, quôd, ſcilicet, comparativê ſaltem ad Apoſtolos, in ſola Virgine Maria, Paſſionis tempore, Fides manſerit, de quo infrâ, perſpicua modis omnibus mens eius manebit.

30. Nequê erit cur non etiam in medium adducam S. Leonem Papam, quem adverſantes, tanquàm indubitatum pro ipſorum mente patronum, nobis objiciunt; in quo falluntur claré; quia clariſſimum eſt, vel â nobis ſtare; vel ſi non ſtet, nullam pro hoc puncto eſſe adhibendam S. Leoni fidem. Referam eius verba, & quæ dico, manifeſta erunt. Serm. 9. de Paſſione propé finem, ad Apoſtolum Petrum loquens, ait: *Vidit in te Dominus Fidem non fictam, non dilectionem averſam; ſed conſtantiam fuiſse turbatam.* S. Leo.
Hæc verba, ê quibus adverſarij dicunt, S. Leonem docuiſſe, Petrum non amiſiſſe Fidem. Sed vt me explicem, noto, S. Leonem, non ſolùm ibi dixiſſe, vidiſſe Dominum in Petro *Fidem non fictam*, ſed etiam, *Dilectionem non averſam.* Inquiro modô, an debeamus affirmare, docuiſſe S. Leonem, Petrum non amiſiſſe Charitatem, nequê, negando Chriſtum, peccaſſe, nequê averſum â Deo, peccando, fuiſſe? Si dicat adverſarius, ita eſſe affirmandum, [aliqui ita exiſtimarunt.] percontabor: Cur fides adhibenda erit S. Leoni docenti, Petrum non amiſiſſe Fidem, vbi illi docẽti, Petrum non amiſiſſe Charitatem, non eſt adhibenda fides? Quid mirum, ſenſiſſe Leonem non amiſiſſe Fidem Petrum, ſi ſenſiſſe Leonem, Petrum non peccaſſe, nequê Charitatẽ amiſiſſe, dicamus? At negamus, etiam ſi id affirmaſſet

maſſet Leo, Petrum nō amiſiſſe dilectionem: Cur, aſſero, ſtemus eius affirmationi de non amiſſione Fidei, quam plus quàm falſiſſimo fundamento inniti cognoſcimus? Sed cùm nec levis coniectura adſit, ob quam dicamus, S. Leonem ſenſiſſe, Petrum non negaſſe, non peccaſſe graviter, aut non amiſiſſe Charitatem, imó potius oppoſitum conſtet ex ipſo S. Leone ſerm. 3. de Paſſio. & ex verbis, quæ immediatè antê ad ea, quæ retulimus, habet, quibus ita: *Fælices, Sancte Apoſtole, lachrymæ tuæ, quæ ad diluendam culpam negationis, virtutem ſacri habuere baptiſmatis:* Cúm, inquã, ita res ſe habeat, affirmo, S. Leonem pro me eſſe, & Petrum amiſiſſe Fidem, ſenſiſſe; nec alienum ab hoc ſenſum cum verbis eius poſſe componi. Explico: Simili ſtylo, eodem prorſùs verborum ſono, dicit S. Leo vidiſſe Dominum in Petro *Fidem non fictam*, ac dicit, vidiſſe *Charitatem non averſam:* Aſt quãtûmvis dixerit Leo, vidiſſe Dominum in Petro Charitatem non averſam, debemus affirmare ſenſiſſe S. Leonem, Petri Charitatem & dilectionem averſam fuiſſe; & Petrum Charitatem & dilectionem amiſiſſe; ergò nihil prohibet affirmemus, ſenſiſſe S. Leonē, Petrum amiſiſſe Fidē, quantúmvis dixerit, vidiſſe Dominum in eo Fidem non fictã. Evidens ſané mihi eſt, ſub eodem ſenſu dixiſſe S. Leonem, Fidem Petri non fuiſſe, pro tunc, fictam; ſub quo aſſeruit, Petri dilectionem, pro tunc, averſam non fuiſſe. Quod patentiús elucet, ſi ſequentia Leonis verba introſpiciamus. Ait: *Sed conſtantiam fuiſſe turbatam.* Vidit Dominus, à conſtantia defeciſſe Petrum. A qua conſtantia? A conſtantia dilectionis, & Fidei, vt ex Leonis contextu patet. A Fide ergò incõſtans Petrus defecit ex ſenſu Leonis; ſicut certum eſt ex ſenſu Leonis, á Charitate inconſtantem defeciſſe; quia æquo ſtylo, & ſub eodem verborum ſenſu de vtriuſque inconſtantia Leo theologizat; cuius ſenſus eſt: Petrum tùm Fidē, tûm Charitatem amiſiſſe; at non vtramque amiſiſſe quaſi obſtinatê, & quaſi cadentem non ſurrecturum; ſivè vt finaliter in caſu permanſurum; ſed ad tempus, & mox ad Fidem, & Charitatem, reſpiciente eum Domino, reverſurum. E quibus omnibus conſtat ſatis, â nobis eſſe S. Leonem. Vel ſi id adhùc concedere renuat adverſarius; ſaltem, vt evidentiſſimum admittere debebit, non eſſe cur pro ſe, tan-

quàm ſuæ mentis certum patronum, Leonẽ nominet. Vel dicamus cum D. Thom. reſpondente ad hæc eadem Leonis verba 2.2.q.24. art. 12. ad ſecund. ſenſum eius eſſe, non amiſiſſe Petrum Charitatem directè, hoc eſt, ex contemptu, ſed indirectê, hoc eſt, per paſſionem concupiſcentiæ, aut timoris: Dicamus, inquã, ſenſum eius eſſe, non amiſiſſe Fidem directè, & ob contẽptum; ſed indirecté propter timoris, ſeu concupiſcẽtiæ paſſionem.

S. Thom.

31. Theophylactum etiam avoco, licêt ab aliquibus pro contrario ſenſu videam eum adduci. Dicunt, Patrem hunc ipſis attuliſſe ſuffragium, quia ad verba Lucæ è c. 22. *Ego pro te rogavi, vt non deficiat Fides tua*, hæc ſcripſerit. *Rogavi igitur, vt non deficiat Fides tua. Quamvis enim brevi tempore concutiendus ſis; habes tamen recondita ſemina Fidei; vt etiam ſi folia abiecerit ſpiritus invadentis, radix tamen vivet; & non deficiet Fides tua.* Dixit ſanè Theophylactus, Chriſtum Petro promiſiſſe, ſe pro eo rogaturum, vt eius nõ deficeret Fides. Sed quid? Nonnê hoc antè Theophylactum nõ ſcripſerat Evangeliſta Lucas? Scripſit, dixit: Et de ſenſu Lucæ dicemus infrâ: Quare, nunc de Theophylacti verbis duntaxat, quibus ad verba Lucæ fecit cõmentum, diſputare oportebit; è quibus iudicare facilè doctus poterit, in quod noſtræ decertationis latus Theophylactus iverit. Hęc eius cõmentatio: *Quamvis enim brevi tempore concutiendus ſis; habes tamen recondita ſemina Fidei; vt etiam ſi folia abiecerit ſpiritus invadẽtis, radix tamen vivet; & non deficiet, &c.* Noto primûm, verba illa, *Quamvis enim brevi tempore concutiendus ſis*, eſſe adverſativa, & reſtrictiva antecedentium, *Rogavi, vt non deficiat Fides tua*, vt patet: Sed ineptus eſſet ſenſus ille adverſans, ſi vellet dicere Theophylactus, nullo modo Petrum amiſiſſe Fidem, quia ſenſus eſſet: *Rogavi, vt nõ deficiat Fides tua, quãvis ita concutiendus ſis, vt tamen nõ deficiat Fides tua*; ergô, vt ſenſus ſit aptus, debet eſſe iſte: *Rogaui, vt non deficiat Fides tua, modis omnibus, finaliter, ſivê in vniverſûm*; (vt ipſe Theophylactus verbis ſtatim dãdis loquitur) *quãvis ita concutiendus eris, vt ſaltẽ pro brevi tẽpore deficiat.* Noto ſecundô, ſtatim addidiſſe Theophylactum: *Habes tamen recondita ſemina Fidei.* Ergò pro illo brevi tẽpore, de quo fuerat loquutus, ſenſit, Petrum non habuiſſe Fidem: Nam ſi ſenſiſſet, Fidem

Theophylac.

dem Petri non fuiſſe deperditam, cur ad Fidei ſemina in Petro, pro tunc, manentia recurreret? Deniquê noto, dixiſſe Theophylactum: *Radix tamen vivet*: Ergó ſenſit, Fidem fuiſſe mortuam in Petro, in quo radicem ſolam Fidei vivam permanſiſſe pronũtiat. Hæc mihi clara.

32. Sed quærat aliquis, quę, vel quid ſint, ſemina Fidei; quidvè dicamus eſſe Fidei radicẽ? Reſpondebo facilè, S. Thoma docente; ê cuius doctrina, lucis plurimùm accipiet, qui exactê non paucas pro noſtra hac quæſtione Sanctorum, & Patrum loquutiones, intelligere velit. Dixit S. Bernard. lib. de dilectione Domini, *In Petro non fuiſſe extinctam Charitatem, ſed ſopitam.* Incidit in hæc Bernardi verba S. Thomas Quodlib. 9. q. 7. art. 14. ad 2. & pôſt vnam appoſitam interpretationem, addit: *Vel ſi intelligatur de Charitate gratuita, intelligendum eſt, quòd nõ fuerit extincta ſecundùm prædeſtinationem divinam, quæ eius pænitentiam præparabat, quamvis eſſet in ſe extincta ſecundùm actum.* Habes ex hoc exemplo primùm, etiam Patres dixiſſe, in Petro non fuiſſe extinctam Charitatem; quæ fuit etiam S. Leonis loquutio, vt ſuprá num. 30. vidimus. Et cùm hoc ſtare, quôd, eos ſenſiſſe extinctam actu in Petro Charitatem fuiſſe, dicamus: Vndê nunc, rogo, tibi ſumpſiſſe firmum argumentum credas ex aliquorum Patrum loquutionibus, dicentium, in Petro non fuiſſe Fidem extinctam, vt probes certô, ſenſiſſe eos, non fuiſſe actu extinctam Fidem Petri? Habes ſecundô, Fidei ſemina, radicem Fidei, eſſe æternam Dei prædeſtinationem, & auxilia á Deo præparata, quorum virtute, quamvis actu aliquando marceſcat Fides, cadat; póſt tamen ſurgat, refloreſcat. Ecce ſemina, ecce Fidei radicẽ, quam vivam in Petro manſiſſe dixerat Theophylactus: Cuius ſenſus, & quæ, eum inveſtigantes, diximus, patentiùs elucent ex alijs eius verbis ê loco citato, quibus ſe explicat, ſic in Chriſti perſona ad Petrum dirigẽs verba: *Verùm ego non omninò te derelinquam, vt deficiat in vniverſùm Fides tua.* Ex mente ergô Theophylacti promiſit Chriſtus Petro, non quòd ſaltem pro brevi tempore Fides eius non deficeret; ſed quód non deficeret *in vniuerſùm.* Non promiſit non derelinquere Petrum; ſed nõ derelinquere *omninô.* Quæ verba, qui ſenſus cohæret optimé cum verbis illis: *Quamvis enim brevi tempore concutiendus ſis.* Et cum illis: *Habes tamen*

S. Bernard.

S. Thom.

tamen recondita ſemina Fidei. Et deniqué cum illis alijs: *Radix tamen viuet.*

33. S.Vincent. Ferrer. ſerm. in die Paraſcev. ſic: *Tunc dixit ChriſtusPetro conſolando eum: Ego pro te rogaui, Petre, vt non deficiat Fides tua, ſcilicet, finaliter.* Et in ſerm. in vigilia palmarum, de Chriſto loquẽs dixerat: *Septimó, vt clarificaretur in Apoſtolis, & Diſcipulis, dicit: Pater, venit hora, ſcilicet, diſperſionis Apoſtolorum, qui perdiderunt Fidem.* Cui vniverſali ſi addas, S.Vincentium affirmaſſe, pro tempore Paſſionis Chriſti in ſola Maria ſtetiſſe Fidem, locis infrá citandis, nulla de mente eius manere poterit dubitatio.

S. Vinc. Fer.

34. Titus BoſtrorumEpiſcopus ad verba illa c.22.Lucæ: *Ego pro te rogaui, &c.* inquit: *Oſtẽdit,* Chriſtus, *per hæc eadẽ quoquê, ſi Simon Petrus Sathanæ liberê, proût petiuerat, traditus eſſet, Fidei iacturam in totúm facturum fuiſſe; quandoquidẽ in illius poteſtatẽ non traditus, aut certé non plenè traditus, adhùc Fide infirmatus eſt.* Titum habes t. 1. Biblioth. PP. excuſæ Pariſijs an.1609.

Titus.

35. Arnoldus Carnotenſ. tract. de ſeptem verbis Domini in Cruce, ad verbum, *Sitio*, ſic circa finem: *Omninò ſané ſitis illa exprimit, raros tunc extitiſſe, qui crederent, cûm ipſi & laterent, & dubitarent illa hora Apoſtoli.* Sentit ergó, tunc Apoſtolos â credendo defeciſſe: Ad quod evincendum ſatis eſſet dixiſſe Arnoldum, in illa hora Apoſtolos dubitaſſe. Et poſtquàm docuit, hunc Apoſtolorum defectum ideô eis contigiſſe, quia nondum Spiritus S. in eos plené deſcenderat, *Quorum animas timor, & dubietas, ſiccauerant*; proſequitur: *Te ſitit Chriſtus, ô Petre, reuertere, &c.* Videbis Arnoldum eodem t. 1. citatæ Biblioth.

Arnoldus

Drogo Hoſtienſ. lib. 1. de Sacramẽt. Dominicæ Paſſion. non multúm pòſt initium, ſic: *Petrus negauit, dicens: O homo, non ſum; hominem attendo, non Deum; hominem timeo, non Deum, cuius veritatem nego.* Vide, vtrum ſtet Fides, Dei in Chriſto veritate negata: Quæ verba videntur eſſe eadem cum illis Auguſtini ſuprà poſitis: *Putauerunt, Chriſtum, ſeu illum hominem, Deum non eſſe*; quo caſu dixerat, de Petro ſingulariter fuiſſe loquutum. Et pauló póſt, ad verba: *Et egreſſus forás*, ita: *Vndê forâs? De domo Chriſti, de domo Fidelium.* Sola Fidei amiſſio à Chriſti, & fidelium domo, hoc eſt, ab Eccleſia, excludit: Et ſolus, qui Fidẽ perdit, â Chriſti, & fideliũ domo egreditur. Et po- 36.

Drogo.

Auguſt.

poſteà, póſt vnam columm. de bono latrone loquens, ita diſcurrit: *In te, beatiſſime confeſſor, martyr, de totius mundi ſterilitate, Fides reliquias colligit Chriſtus: Tu, fugientibus Diſcipulis, & Petro negante, ſocius & comes Paſſionis eius fieri gauiſus es: Tu, Petrus in cruce fuiſti; & Petrus in domo Caiphæ, latro, &c.* Patiebatur tunc totus mundus ſterilitatem Fidei, ait Drogo: Et in latrone collegiſſe Chriſtum Fidei reliquias, ſivè quod de Fide ſupererat fragmentum, docet; expreſſé ſignificans, pro tunc latronem ad Fidem Chriſti, qua caruerat anteá, perveniſſe; & addit: *Tu, Petrus in cruce fuiſti; & Petrus in domo Caiphæ, latro.* Quorſùm, inquiro, hæc verba, niſi vt demonſtret Drogo, latronem in cruce crediдiſſe, & ad Fidem veniſſe, in qua ſtare, Petri muneris & obligationis fuerat? Et Petrum in Caiphæ domo, á credendo, & à Fide, excidiſſe; cui malo anté crucem ſuccubuerat latro? Vide Drogonem t. 2. ex nominata Biblioth.

37. S. Ephræm. S. Ephræm Syrus t. 3. tract. de pœnit. propê fin. *Non videbat Petrus id, quod inuiſibile erat; ſed in id, quod cernebatur, tunc raptus recidit. Nè pro contemptionis prætextu adducas Petri negationem: Ille quippè imprudens abreptus eſt; at tu Fidem conſtanter & imperturbato animo habere, & tueri debes.*

Dionyſius Carthuſian. videtur mihi ad vtrumque reſpexiſſe, & vtriuſque partis probabilitatem probaſſe. Ad verba illa c. 22. Lucæ: *Vt non deficiat Fides tua*, docere viſus eſt, Petrum ore tenûs negaſſe: At immediatê anté, ſic dixerat: *Vt nõ deficiat Fides tua, hoc eſt, nè penitûs extirpetur, aut finaliter deficiat, quamvis ad tempus vacillet.* Et pauló póſt, eadem verba exponens, inquit: *Vndè quandò dicitur: Vt non deficiat Fides tua, exponitur, vt non deficiat Fides Eccleſiæ tibi committendæ.* Et t. homiliar. ſivè ſermonum de Sanctis, tract. de Paſſione Domini, art 5. circà finem, ad eadem verba, ſic: *Rogavit ergò Chriſtus pro Petro, vt Fides eius, nec in toto, nec diû deficeret, nec ipſa Romana Eccleſia à Fide corrueret: Quamvis ipſe Petrus ad modicum tempus dubitativus fuit in Fide.* Habemus ex his Dionyſij verbis, Chriſtum rogaſſe, non pro Fide perſonali Petri, ſed pro Fide Sedis Petri. Habemus etiam, ſenſiſſe Dionyſium, quôd, vel ſi pro Fide perſonali Petri rogavit Chriſtus, nê deficeret; nõ tamẽ rogavit, vt abſolutê non deficeret; ſed nè 38. Dionyſ. Carthuſ.

penitùs extirparetur; vel nê deficeret *finaliter, diú*, vel *in toto*; ob quod addit, Petrum ad tempus in Fide vacillaſſe. Habemus deniquè, ſenſiſſe Dionyſium, Petrum, licèt ad modicum tempus, *dubitativum tamen in Fide fuiſſe:* Nequé præſumam ego, ignoraſſe Dionyſium, in Fide dubitativum, Fidem amittere; qui eſt receptiſſimus Theologorum ſenſus; & habetur Titulo de hæreticis, c.1. *Dubius in Fide, infidelis eſt*; & ibi Gloſ. & interpretes.

Titul. de hæretic. c.1.

39. Lyranus ad verba eadem Lucæ ita commentatur: *Ego autem rogavi pro te, vt non deficiat Fides tua, ſcilicet, finaliter. Non enim rogauit, quód Petrus non caderet, ſed vt in caſu non remaneret.* Loquitur manifeſtiſſimê de caſu â Fide.

Lyran.

40. Hugo Cardinal. ad verba c.22. Lucæ: *Et inuenit eos dormientes*, dicit: *Non ſolúm corpore, ſed & mente dormitabãt Diſcipuli: Ipſe etiam corporis ſomnus, vel triſtitia, erat quædam præfiguratio, quòd in proximô gravandi erant ſomno* INFIDELITATIS. Iam vnus ê dormientibus Petrus erat. Et ad verba c.14. Marci: *Et diſpergentur oues*, ſic: *Id eſt, Apoſtoli ab vnitate Fidei diſoluentur.* Et ad verba c. 16. Ioan. *Modô creditis? &c.* Ita diſcurrit: *Id eſt, ad propriam infidelitatem redeatis; quaſi diceret: Iam propè eſt, vt ita, vt quod modò creditis relinquatis: Non ſolùm corpore me relinquetis, ſed & mentis Fide.* Quæ fuerunt Auguſtini verba, relata ſuprá num. 15. Et tãdem ad verba c.63. Iſaiæ: *Et ex gentibus non eſt vir mecum*, ſic inquit: *Nota tamen, quôd dicit: Non fuit vir mecum. Sola enim Beata mulier & Virgo Mater eius, cum filio patiente fidelis extitit & permanſit.* Vndé claret, in prædictis vniverſalibus velle Hugonem, Petrum iri comprehẽſum.

Hugo. Marci 14 Ioan. 16. Iſaiæ 63.

Inſignis Abulenſis ad c. 41.
16. Matth. q.67. ver. *Dicendum*, ſic diſcurrit: *Dicendum, quòd Fides Petri deficit: Nam ipſa nocte, qua Chriſtus hoc dixit: Antequâm gallus cantet, &c.* Et ſtatim: *Sed dicendum, quôd Fides Petri accipitur dupliciter: Vno modo pro Fide perſonali, id eſt, quam ipſe tenebat ſpecialiter, inquãtûm erat vna perſona credens, vel vnum membrum Eccleſiæ. Alio modo pro Fide, quam confeſſus eſt Petrus, quæ erat Fides communis Eccleſiæ. Primo modo deficit Fides Petri: Nam in Paſſione Chriſti omnes Diſcipuli Chriſti perdiderunt Fidẽ, quantùm ad aliquid. Sic Chriſtus dixit: Omnes vos ſcandalum patiemini in me in iſta nocte. Et*

Abulenſ.

Et iſtud erat ſcãdalum in corde, ſcilicet, quôd propterea, quæ videbant eum pati, putauerunt falſum eſſe, quod priús de eo crediderant, ſcilicet, quôd eſſet Chriſtus, & Filius Dei. Et quia Petrus putabat, quôd nũquâm perderet iſtam Fidem, dixit: Etſi omnes ſcandalizati fuerint, ego non ſcandalizabor, id eſt, non perdam Fidem. Et Chriſtus ait: Antequâm gallus cantet ter me negabis: Vndê, vt appareret, quôd Chriſtus non loquutus fuiſſet de Fide perſonaliter Petri, quandó dixit: Orabo né deficiat Fides tua; permiſit, quòd immediatè illa deficeret.

42. Retulimus in antecedentibus plures ex Sanctis, & ex PP. qui loquutione vniverſali dicunt, Apoſtolos â Fide defeciſſe; quia ſimul de Petro in ſingulari loquuti fuerunt. Nũc aliquorum nomina, & verba, profero, qui generali ſolúm aſſertióne extinctionem Fidei in Apoſtolis propoſuerũt; nulla tamen exceptione appoſita.

43. Euthymius Matth. 26. ad verba: *Omnes vos ſcandalum patiemini*; ſic: *Offendiculum patiemini, hoc eſt, excutietur á vobis Fides, quã in me habetis.*

Euthym.

44. Meus Beatus Simõ de Caſſia lib. 13. *Omnes*, inquit, *corpore fugiunt, quia omnes pariter à Fide corruerunt.*

Simon Caſſ.

Petrus Comeſt. in hiſtor. Evangelica c. 155. de Chriſto loquens, ait: *Triſtabatur enim donec ſe, & ſuos morte ſua liberaret. Vel incluſivum, ſcilicet, donec pòſt mortem ſuam redirent Apoſtoli ad Fidem eius.* 45.

Comeſt.

D. Ambroſius Ansbertus Ordinis S. Benedicti, inquit: *Apoſtoli fugientes, de Cruce illum deſcendere poſſe non credebant.* Refert locum, & verba, P. Petrus de Moral. in c. 1. Matth. lib. 5. tract. 5. qui eſt de Mariæ Purificatione, num. 26. 46.

Ansbert.

Morales.

Incertus, ſub nomine Euſebij Emiſſeni, ad verba: *Omnes vos ſcandalum patiemini*, &c. ait: *Scandalum dubitationis paſſi ſunt, dùm eum quaſi impotentem, teneri, ligari, & flagellari viderunt.* Vide eum p. 2. t. 2. Biblioth. homiliar. pag. mihi 1066. 47.

Incertus.

Ioan. Eckius, homil. de Paſſione Domini, art. 2. conſiderat. 3. ad finem, de Apoſtolis loquens, dicit: *Sed iam capto Domino*, SOLVTA FIDE, *omnes fugerunt.* Et paulô antè ibi, approbarat ſenſum aientem, tempore Paſſionis Domini, Fidem in ſola Virgine permanſiſſe, de quo infrà nobis erit ſermo. Vide etiam Amalarium Fortunat. Epiſcopum Treverenſ. lib. 1. de Eccleſiaſti. Offic. c. 12. propé finem, & alios; præter aliquos, quos etiã in ſequẽtibus referã. 48.

Eckius.

Amalar.

S.

49. S.Antonin.Florentin.locis num. ſequenti citãdis, ſtatuit, in ſola Maria permanſiſſe Fidem de Chriſti Divinitate, tempore Paſſionis, & dicit: *Omnes alij, & aliæ, amiſerũt tũnc Fidem de ſua Diuinitate, quoniam omnes Diſcipuli tũnc fugerunt, eo relicto, non ſolùm corpore, ſed &* FIDE. Et rurſùs: *Tempore quidẽ Paſſionis omnes Apoſtoli, & Diſcipuli Chriſti, qui priùs ſtabant Fide eleuati ad Chriſtum credendum, non ſolûm verum hominem, ſed & verum Deum; vndè Petrus pro omnibus dixerat: Tu es Chriſtus Filius Dei viui: Omnes proſtrati ſunt in* INFIDELITATEM. *Et ſicùt, cúm captus fuit Chriſtus in horto á Iudæis, omnes corpore ab eo fugerunt, ita &* MENTE; *credentes quidem, eum eſſe verum hominem, ſanctum, & iuſtum virum, Prophetam in opere, & ſermone; ſed non verum Deum, cernentes Paſſionem eius tam ignominioſam.* Et poſtquám de Petro, & Ioãne, in ſingulari loquitur, addit: *Sola Beata Virgo ſtabat Fide, &c.*

S. Antonin.

50. Vt igitur præſens hoc argumentum ab authoritate Sanctorum, & Patrum, deductum, concludamus; vocemus eos, quos neceſſarió à nobis ſtare oportebit affirmare, eo quòd ſenſerint, tempore Paſſionis Chriſti Domini in ſola Beata Virgine manſiſſe Fidem. Tamen hìc nomina, & loca vbi id docent, ſolûm proponam, producturus verba infrâ propoſitione 19. quia ibi de hoc puncto ſingulariter occurret concertatio. Sanctum Thomam Villanovan. huius fuiſſe ſenſus dixi ſuprá num. 26. Videatur ſerm. 1. de Reſurrect. colum. 7. & ſerm. 1. de Sanctiſſ. Trinit. colum. 3. Adduxi etiam num. 33. S. Vincentium Ferr. pro eodem ſenſu: Videatur ſerm. 1. in die Reſurrect. & ſerm. 4. de Dominica in albis. Adduxi etiam, & verba eius, & locum, ſuprâ num. 40. Hugonem Cardinalem, pro hoc eodem ſenſu. Adduxi item num. 48. Ioannem Eckium é homil. de Paſſione Domini art. 2. conſiderat 3. Mitto & omitto, quód Suarius tract. de Fide, diſp. 9. ſect. 3. num. 7. de hac præſenti materia loquẽs, dixerit: *Ac videtur fauere Auguſtinus tract. 103. in Ioan. & in pſal. 138.* Omitto etiam, quôd ibidem ipſe Suarius dicat, pro præſenti affirmatione adduci á Guillelmo Dura. in ſuo Rationali, *Hieronymum, Gregorium, Iſidorum, Anſelmum, & alios.* Mitto, inquam, hos Patres; & ſtet veritas penes eos, qui illos in hac fuiſſe ſententia dicunt; quia nihil apud eos de hoc puncto expreſſum reperio: Quæ mihi expreſſa

S. Thom. Villano.

S. Vinc. Ferr.

Hugo Cardin.

Eckius.

Auguſt.

Suarius.

Hierony. Gregor. Iſidorus. Anſelm⁹.

S.Bernar. S.Thom. Albert. Mag. Novari. Richard. S.Antonin. S.Bernardin. Senenſ. S.Bonavent. Ludolph. Lemos. Turrecrem. Alenſis. Archidiacon. Huguic. Banez.

preſſa, & clara ſunt, adduco. Igitur, adde eis, quos iam citavi, S. Bernardum tract. de Paſſione Domini, ſuper illud Ioannis: *Ego ſum vitis vera*, c. 2. Et iterùm in tract. de lamentat. Virginis, pôſt mediũ. Adde S. Thomam Aquinat. Opuſc. 7. quod eſt de decem præcept. ad præcept. 3. non multùm póſt initium. Adde B. Albert. Mag. ad c. 1. Lucæ, cuius verba apponit Novarin. in ſua Vmbra Virgin. lib. 4. excur. 27. num. 284. Adde Richard. á S. Lauren. lib. 11. de laudib. Virgin. cuius etiam verba producit Novarin. eodem lib. 4. excur. 59. num. 585. Adde S. Antonin. Florent. p. 4. tit. 15. c. 20. §. 14. & c. 41. §. 1. Adde S. Bernardinum Senenſ. t. 4. ſerm. 45. par. 3. Adde S. Bonaventuram t. 2. Opuſculor. in meditation. de vita Chriſti c. 84. Adde Ludolphum 2. p. c. 59. quem & eius verba proponit doctus P. Frãciſc. de Lemos in ſuis Commentar. in Threnos c. 1. ver. 12. §. 25. num. 123. Adde Cardinalem Ioannẽ de Turrecre. notiſſimum pro hoc ſenſu patronum in ſum. de Eccleſia lib. 3. c. 61. Adde deniquè Alexandrum Alenſ. in 3. p. in fine, Archidiaconum, & Huguicium, quos citat Bañez in 2. 2. q. 1. art. 10. in fuſior. Cõmentar. dub. 1. ver. *Tertiò igitur*: Et

Comeſt. Durant.

Petrum Comeſt. in hiſtor. Evãgelica c. 176. Et Guillel. Durant. in Rationali Divinor. Officior. rubri. de Feria 5. in cœna Domini, de luminum extinctione loquentem. Quos nõ immeritô huic Doctorum primæ claſſi annumeramus; remiſſis aliquibus alijs ad ſecundam, quam iam appono.

§. 3.

Authoritate noſtrorũ Doctorum & Scholaſticorum probabilitas amiſsionis Fidei in Petro firmatur.

51. Driedo.

IOANNES Driedonius lib. 4. qui eſt de dogmatib. varijs, & libris apocry. c. 3. p. 3. circâ initium, loquens de promiſſione illa Chriſti: *Ego pro te rogaui, Petre, vt non deficiat Fides tua*, & varios eius ſenſus proponens; differẽs de Fide perſonali Petri, & Succeſſorum eius, dicit: *Nequê enim videtur Saluator huiuſcemodi verbis voluiſſe Petro, omnibusquê Succeſſoribus eius promittere perſeuerantiã Fidei vſquê in finem. Ex quo conſequens eſſet, omnes Succeſſores Petri eſſe ad perſeuerantiam Fidei prædeſtinatos. Siquidem & Petrus póſt illa verba ad tempus defecit â Fide, ſicùt & Apoſtoli cæteri, dicente Scriptura, &c.*

O 2 Ioan-

52. Ioannes Viguer. Dominicanus in ſuis Inſtitution. de virtute Fidei, ver.13.propè finem, ſtatuit,Summum Pontificem non poſſe errare inFide, vt Pontifex eſt ; poſſe tamen errare,vt eſt privata perſona ; & probat ex loco illo: *Ego pro te rogaui,Petre, &c.* Quæ quidem verba ad Petrũ ſolûm vt Pontificem aptanda eſſe, proponit ſic : *Ex quibus verbis apparet , Chriſtum non oraſſe pro Fide Petri,vt priuata perſona erat , cùm defecerit; ſed orauit pro Fide Petri , hoc eſt,Eccleſiæ Petri.*

Vigueri.

53. Ioannes Arbore.ad eadem verba: *Ego pro te rogaui,Petre &c.* poſtquàm refert duplicẽ de re hac opinionem , dicit: *Verùm nec huius,nec illius ſententiæ accedo, & dico ego cum aliquot doctis interpretibus, quòd defecit Fides Petri.* Et proſequitur, acuté & doctè ſententiam confirmans.

Arboreus

54. Emmanuel Sá commentũ agens ad eadem verba Chriſti ad Petrum,problema facit, vtrumque probabile eſſe , & dici poſſe,demonſtrãs: *Petrus*, ait , *aut Fidem non perdidit, aut ſtatim recuperauit.*

Emman. Sa.

55. Didacus Stella ad eundem locum, ſic : *Hoc enim verbum non dixit Chriſtus Petro tanquàm perſonæ priuatæ,quia Petrus peccauit póſt hæc, & Fides in eo defecit.*

Stella.

Paulus Palaci. ad verba 56.
Matth.26. *Ego nunquàm ſcandalizabor*,ita: *Fides Petri,non á turbine, non à vento, non ab imbre,ſed áleui gutta diſijcitur.*

Palacius.

Cornel. Ianſen. c. 133. ad 57.
verba : *Vt non deficiat Fides tua* ; vtriuſque partis probabilitatem etiam proponit his verbis : *Nam & ſi ore Petrus Chriſtum negauit, Fidem tamen ſemper in corde ſeruauit: Aut ſi ad tempus Fidem etiam perdidit, non tamen ea defecit, quia mox eam recepit.* Et poſteà,ad verba: *Omnes vos ſcãdalum patiemini, &c.* ſic amiſſionem Fidei generalem in Apoſtolis, proponit : *His enim iam apertè denuntiat Dominus , Apoſtolorum Fidem propter diaboli tentationem,defecturam , aut vacillaturam, quod ſuperioribus verbis ſignificare voluit.Cùm ergò dixiſſet, diabolum petijſſe & impetraſſe tentationem Apoſtolorum; his nùnc verbis declarat, cur id dixerit , & qualis ſit futura illa tentatio, ac quandò. Omnes,inquit,vos ſcandalum patiemini in me , hoc eſt , propter ea, quæ in me fieri videbitis, à Fide deficietis,aut in ea vacillabitis,&c.*

Ianſen.

FranciſcusLucas,Decanus, 58.
in c.26.Matth.ad verba : *Omnes vos ſcandalum patiemini, &c.* de Diſcipulis fugiẽtibus, póſt alia, ait in genere: *Vndè fa-*

Franciſc. Luc.

factum eſt, *vt Fides in Ieſum Chriſtum Filium Dei viui, qua hactenùs præditi fuerant, nutare vt minimùm ipſis cœperit, quòd hæc minimê competere videretur in Chriſtum Filium Dei viui: Quæ deindê nutatio, ſiuê vacillatio, locum præbuit timori humano, quo metuentes, nè & ipſis contingerent his ſimilia fugerunt, & corpore ſimul, atquê animo, Ieſum deſeruerunt: Non quòd reiecerint Ieſum, aut ad hoſtes ipſius defecerint; ſed quòd non ampliûs ex ipſo pependerint, nec putarint ſe ipſi iam eſſe curæ, aut ſe per ipſum ſeruandos. Deniquè, quôd vacillans Fides veram Fidei rationem amiſerit: Nã quôd Fidei in hunc modum iacturam fecerint, & quòd hoc ſit ſcandalum illud, quod híc prædicuntur paſſuri, interpretatur Ieſus ipſe &c.* Et non multô pôſt: *Diſperſi fuerunt Apoſtoli, quandô Ieſum Paſtorem comprehenſum, tàm Fide, quàm corpore, deſeruerunt.* Et pôſt, ad verba: *Tunc Diſcipuli omnes, relicto eo, fugerunt*, ſic, iam de Petro etiam loquens: *Diſcipuli, Apoſtoli omnes vndecim, citrâ exceptione, tâm tres illi præcipui, quám reliqui, relicto eo & animo & corpore; Fide non minus, quám carne &c.* Et ad verba: *Ter me negabis*, proponit ſenſum aientem, Petrum ore tenûs defeciſſe, & Fidem non amiſiſſe, & addit: *Vt hoc detur; quod tamen incertum eſt: Veriſimilius eſt enim, quòd & ipſe intùs vacillauerit.* Repetit non ſemel ſententiam; & tandem ad verba Lucæ 22. *Ego rogaui pro te, Petre, &c.* dicit: *Defectus quidêm fuit Petrus Fide, quandò animo vacillante deſeruit primùm, deindè etiã negauit &c.* Et proſequitur dicens, ideó cenſeri, Petrum nõ defeciſſe á Fide, quia non ex obſtinatione, ſeù ex aſſenſu contrario, orta fuit illa defectio; & quia parûm duravit, *Adeô*, inquit, *vt mox renata Fides viuidiùs reuixerit.* Additquè, promiſſionem illam: *Vt non deficiat Fides tua*, factam fuiſſe Petro, non vt perſonæ privatæ, ſed vt Eccleſiæ Capiti, & Summo Pontifici.

Cornel. â Lapi. ad verba 59.
Matth. 26. *Omnes vos ſcandalum patiemini*; poſtquám dixerat, paſſos fuiſſe Apoſtolos ſcandalum puſillanimitatis, proſequitur, de eis generaliter loquens: *Secundó, ſcandalum in Fide paſſi videntur Apoſtoli, vt, cúm viderent, Chriſtum à Iuda, & Iudæis capi, vinciri, trahi, nec ſe defendere, ſed ab ijs vinci, & opprimi, putarent, ipſum inuitum, vel coactum pati, ac proindê eum non poſſe ſe & ſuos eripere, ac conſequenter non eſſe Deum, nec Dei Filium;*

Cornel. à Lap.

ium; ideoquè in morte periturũ, nec reſurrecturum. Quare, omnium Chriſti promiſſionum, & prædictionum immemores, vel obliti, nil eorum crediderunt. Et paulô pôſt, poſtquàm Auguſtinum, Hilarium, & Euthymiũ citat, addit: *Imó Chriſtus ipſe Ioan. 16. Apoſtolis dicentibus: Nùnc credimus quia à Deo exiſti; reſpondet: Modò creditis: Ecce venit hora, & iam venit, vt diſpergamini in propria, & me ſolũ relinquatis, quaſi diceret: Nûnc in me creditis; ſed paulô pôſt, cúm videritis me capi, & pati, nõ credetis.* Ponit verba Auguſtini, quę dedimus ſuprâ n. 15. & dicit: *Huc uſquê Auguſtin. Quo circá S. Auguſtinum ſequuti Ianſen. Frãciſcus Luc. Emmanuel Sâ, & alij, cenſent, Apoſtolos in Chriſti captiuitate defeciſſe á Fide. Húc accedit S. Ambroſ. ſerm. 48. & Turrecre. &c.* Et ad verba c. 22. Lucæ: *Vt non deficiat Fides tua*, ſententiam repetit; & ſimul probabilitatem noſtræ reſolutionis de defectu à Fide ſingulariter in Petro, ſtatuit his verbis: *Reſpicit Chriſtus ad cribationem verſus præcedentis, id eſt, tentationẽ comprehenſionis ſuę, in qua cæteri Apoſtoli, velût paleæ, á Chriſto auolarunt, Fidem amiſerunt, & hûc illùc diſperſi, fugerunt. Petrus verò & ſi Chriſtum ad horam ore negauit, & Charitatem amiſerit, eius tamen Fidem corde retinuit. Hoc probabile eſt, at non certum; nam Franciſcus Luc. & alij cenſent, Petrum túnc, tám Fidem, quâm Charitatem perdidiſſe, &c.* Statuit ergô & defendit Cornel. probabilitatem amiſſionis Fidei in Petro; dicens ſimul, contrarium ſenſum, ſcilicet, quôd in Petro non defecerit Fides, non excedere in ſua certitudine gradum probabilitatis: At eligit ſibi affirmandum contrarium illum ſenſum: Sed an conſequenter ſenſum illum ſequatur, docendo ſimul, reliquos omnes Apoſtolos á Fide defeciſſe, ex his, quę ſuprâ n. 16. propoſui, iudicabit doctus.

S. Ioann.

60\. P. Paulus Sherlog. t. 3. in Cantica, veſtigat. 32. ſect. 14. num. 114. inquirit, cur S. Petrus, cúm â morte retrahere voluerat Chriſtum, Matthæi 16. durè â Chriſto increpatur; *Sathan*, á Chriſto vocatus; & cùm Petrus negat, licet graviùs deliquerit, non fuerit aſperè à Chriſto reprehenſus? Et reſpondet eleganter ſanê, noſtram reſolutionem ſimul ſupponens, ſic. *Plûs negando quidèm deliquerat Petrus; ſed ad commune damnum, in Fide lapſus non redundabat.* Et t. 1. anteloq. 2. ſect. 1. num. 8. dubitans, cur Chriſtus Ioanni cõmendaſſet Matrem, & non etiam

S. Matth.

Sherlog.

etiam Eccleſiam? ſic ait: *Cur non eidem* [Ioanni] *potiùs, quàm Simoni Petro, Eccleſia tradita? Cur non ipſe Petrus haùd dudùm in Fide mendax; in Duce confitendo ignavus miles, &c.*

61. Guter. à Trexo Minorita, ſuo opere ſuper Evang. lib. 10. c. 6. ad verba Matth. 26. *Omnes vos ſcandalum patiemini, &c.* Et de Petri negatione loqués, inquit: *Petrus peccatum ſuum agnouit, tanquàm excitatus à ſomno infidelitatis.* Trexo.

62. Franciſcus Lemos, ex Ordine S. Benedicti, in Thren. c. 1. ver. 16. §. 4. num. 20. incidit in verba: *Omnes vos ſcandalum patiemini, &c.* Et dicit: *Graue ſcandalum: Lamentanda gregis diſperſio. Petrus negat, cunctisquè, excepta Beata Virgine, diffidentiæ torpor obrepit.* Et anteà, ver. 12. §. 25. num. 123. probabilitatem ſententiæ docẽtis, in ſola B. Virgine manſiſſe Fidem tempore Paſſionis Domini, ſtatuerat, & firmaverat: Verba eius dabimus infrà. Lemos.

63. Michael Palain, ex Ordine S. Hieronymi, t. 1. Commentarior. in Evang. Quadrageſ. in Sabbato pòſt ciner. q. 2. ver. 14. de Petro loquens, dicit: *Quim iterùm, & tertiò in Fide perduellis &c.* Palain.

64. Doctus Scripturæ interpres Baltaſſar Paez, ex Ordine SS. Trinit. in ſerm. 1. feriæ 3. maioris hebdom. iam ad finem vergens, aſſerit: *Vſus eſt Petrus aquis maris lachrymarum ſuarum, ut ſuarum negationum maculam ablueret, dùm tempus accederet, quo ſanguine martyrij ſui teſtimonium daret Fidei animæ ſuæ, à qua defecerat.* Et paulò pòſt: *Eodem ipſo inſtanti, quo Petrus à Fide defecit, & conſtantia, &c.* Paez.

Non obſcurè ſenſum hũc, quem ſtatuimus, inſinuant nõ pauci graves authores, qui, dùm firmam Fidem Petri, ſivè Fidei Petri firmitatem, & permanentiam ſtatuunt, ad tempus, quo iam Sanctus Spiritus, Petri, & aliorum Apoſtolorum corda repleverat, recurrunt; manifeſtè præſentientes, ſub iudice eſſe, an antè Spiritus Sancti in Apoſtolos adventũ, Petri Fides defecerit, necnè? Fuerit firma, vel non? Duos doctos Scriptores pro exemplo propono. P. Franciſcus de Ribera ad c. 21. Apocalyp. & verba: *Fundamentum primum iaſpis*, ſic diſcurrit: *Rectè Petrus iaſpidi comparatur propter ſoliditatem & firmitatem eius animi, & Fidei. Iaſpis viret, & ſæpè tranſlucet: Ita Petri fortitudo, & Fides, pòſt adventum Spiritus Sancti, nunquàm emarcuit.* P. Blaſius Viegas ad eundem Apocalyp. locum, ſic: *In iaſpide omnes in-* 65. Apocalyp. Ribera. Viegas.

interpretes Petrum accipiunt propter ſtabilem in Fide, & eius confeſſione conſtantiam, pôſt Spiritus Sancti aduentum.

66\. Multi etiam ſunt, qui generali aſſertione pronuntiant, Fidem fuiſſe extinctam in Apoſtolis. Sit exemplum Cardinalis Ieorgius Anglic. Dominicanus, ad verba pſal. 21. *Sicùt aqua effuſus ſum, & diſperſa ſunt omnia oſſa mea,* pòſt alia, ſic dicens: *Tangit Pſalmiſta in perſona Chriſti, comprehenſionis ſuæ effectum obtentum: Quia licèt perſequutores Chriſti non potuiſſent ſimpliciter nomen Chriſti, & eius Fidem delere; tamen ad tempus Fidem eius in cordibus Diſcipulorum offuſcabant: Et ideò primò tangit diſperſionem Diſcipulorum Chriſti. Secundò, Fidei Chriſti in eis ſubuerſionem.* Et paulò pòſt, ad verba: *Factum eſt cor meum tanquâm cera liqueſcens, &c.* ait: *Hic tangit alium effectum comprehenſionis ſuæ, ſcilicet, Fidei ſuæ ſubuerſionem. Oſtendit autem, Fidem ſuam fuiſſe ſubuerſam tripliciter, ſcilicet, in Diſcipulorum corde, opere, & ſermone, &c.*

Pſal. 21.

Ieorg. Angli.

67\. Sed nè in re certa detinear, mitto lectorem ad Ioannem Maldonat. qui, licèt in præſenti controverſia diſcurrat alitèr, vt infrâ videbimus; fatetur tamen, & affirmat, ad verba Matth. 26. *Omnes vos ſcandalum patiemini, &c. multos* eſſe, qui ſcandalum illud à Chriſto prædictum interpretantur de ſcãdalo amiſſionis Fidei in Apoſtolis. Et hos multos comprehendere in illa ſua propoſitione vniverſali etiam Petrum, pro certô mihi erit: Tûm quia commẽtum faciunt ad verba Chriſti: *Omnes vos*, quorum vnus Petrus erat: Tùm quia certum eſt, vt notavi ſuprâ n. 16. Petrum graviús, peiûsquê cęteris Apoſtolis deliquiſſe, cecidiſſe; quod, ſignato loco, explicui ex Chryſoſt. Thoma, & Ruperto: Cum quo non facilê cõpones, Petrum in Fide ſtetiſſe tûnc, reliquis omnibus Apoſtolis â Fide deficientibus. Non enim Petrum graviùs & peiûs reliquis Apoſtolis, ſed reliquos Apoſtolos graviûs & peiùs Petro deliquiſſe, foret neceſſarió affirmãdum; quod Evangelij veritati, & Sanctis Patribus ab Evangelio doctrinam ſumentibus, apertiſſimê eſſet adverſans. Quibus adde verba etiam Chryſoſt. dicentis ſuprâ num. 18. *Petrum maximo peccato peccaſſe*; & doctrinam D. Thom. ibi pro his Chryſoſt. verbis citatam. Et S. Bernardum ſerm. in feſtivit. SS. Petri & Pauli aientẽ: *Peccavit peccatum grande Petrus Apoſtolus; & fortaſſis,*

Maldonat.

Matth. 26.

S. Chryſoſt. S. Thom. Rupertus

S. Chryſoſt.

S. Thom.

S. Bernard.

quo

quo grandius nullum eſt.

68. Adde etiam eos,qui probabile eſſe cenſent, tempore Paſſionis Chriſti, in Virgine Maria ſola manſiſſe Fidem. Occurrit pro hac præſēti Doctorum claſſe,præter Franciſcum Lemos adductum num. 62. Illuſtriſſ. Antonius Perez Epiſcopus Tarraconenſ. & apùd ipſum alij, ſuppreſſo nomine citati ab eodem Lemos illo loco. Novarinus,ê Clericorum Regularium Ordine, in VmbraVirgin.lib.4.excur.27. Ferdinand.Salaz.ad c.31.Proverb.num.104. Summa Armilla,ſivé Bartholomæus Fumus Dominicanus,verbo *Eccleſia*, num.1. Et Sanctiſſimæ Inquiſitionis Expurgatorium,tacitê ſaltem, verbo, *Bartholomæus Fumus*,hunc ſenſum vt probabilē approbās. Quorum verba infrà propoſit.19.produco; cum verbis etiam illorum omnium,quos ſuprà num.50. pro hoc eodem ſenſu, protuli.

Lemos. Anton. Per. Novarin. Salaz. Barth. Fum.

69. Cúm igitur,itá,vt præſenti, & præcedenti §. monſtravi, res ſe habeat;& tot Sanctorū, Patrum,& Scholaſticorū calculis probatus appareat ſenſus affirmans, D. Petrum amiſiſſe Fidem tempore Paſſionis Redemptoris noſtri; non poſſum non mirari, Eminentiſſimum Cardinalem Toletum ad c. 18.Ioan.annotat.11.poſtquám ſtatuit, Petrum non amiſiſſe Fidem, addidiſſe: *Hæc doctrina eſt ab omnibus recepta.* Conſtat enim non eſſe receptam ab omnibus.

Toletus.

Miror etiam,Illuſtriſſ.D.D. Ioannem Palafox,in ſuo ſatis devoto libro,cui titulus: *Excelencias de S.Pedro*,lib.5.c.1. ver.*Tanpoco*;loquens de ſcandalo,quod,prædicēteChriſto, paſſuri erant Apoſtoli nocte comprehenſionis ſuæ,dixiſſe: *Tanpoco ſignifica,què los Apoſtoles perdierō aquella noche la Fè, porque es cierto, que no la perdieron.* Quód Illuſtriſſimus Palafox ſenſerit,Apoſtolos nō perdidiſſe Fidem, quamvis audiamus dicentem Auguſtinum ſuprâ num.15.omnes túnc Chriſtum reliquiſſe non ſolûm corpore,*ſed & mentis Fide*; ſuæ pietati,& ſenſui ſuo pio dabimus; aſt, quód non alio argumento probet, niſi iſto: *Porque es cierto que no la perdieron*; mirabimur,ſuppoſitis omnibus anteâ propoſitis. Et poſteâ c. 30. ver. *S. Pedro*, ait: *Es cierto que el Santo cayò, y pecô grauemente: Y aſſi como es cierto, que pecô el Santo en negar, lo es tanbien, que no perdiô la Fę.* Et paucis interpoſitis, addit: *Antes es tan cierto lo vno como lo otro.* Probat ex verbis Chriſti Lucę 22. *Ego rogaui pro te,Petre,vt non deficiat Fides tua*;& dicit. *De donde reſulta, que ſeria propoſicion* 70.

Illuſtriſſ. Palafox.

S. Lucas.

ſicion cenſurable el dezir, que en S. Pedro faltô en la negacion la Fè. Sed quia omnia fuerunt Illuſtriſſimo viro certa, opponam primó verbum verbo; repetens ſapientiſſimi Cornelij à Lapide, (é Societate Ieſu) verba, quæ retuli ſupra n. 59. Loquutus fuerat de ſentẽtia dicente, S. Petrum non amiſiſſe Fidem, & dixit ipſe: *Hoc probabile eſt, at non certum.* Quibus ſi addas ſupradicta omnia, manifeſté inferes, falſam eſſe propoſitionem illam Illuſtriſſimi viri. Et falſiſſimam, illam aliam, qua affirmat, tám certum eſſe, S. Petrum non amiſiſſe Fidem, ac eſt certum, peccaſſe. Et deniqué deceptus fuit piétiſſimus Antiſtes, aſſerens [quamvis fortè id apùd aliquem legerit.] dignam eſſe cenſura, propoſitionem aientem, in Apoſtolo Petro defeciſſe Fidem; quia evidens eſt eſſe probabilem. Nequê verba illa Chriſti ad Petrum, vrgent; de quorum ſenſu poſteà, dúm adverſantia ſolvo, ago.

Cornel. à Lapi.

§. 4.

Ex Scripturæ Sacræ verbis, adiuncta Sanctorum, Patrum, & grauiſsimorum hominum gloſſa, & commento, firmatur probabilitas amiſsionis Fidei in Petro.

MVLTA pro præſenti hoc argumento dicere poſſemus, ſi omnia, quæ Sancti, Patres, & interpretes, pro eo roborando, & confirmando, ad plurima & varia Scripturæ Sacræ teſtimonia commenta facientes, congeſſerunt, vellemus in medium adducere; ſed nê in longiſſimúm diſputationem trahamus, proponam primúm aliqua Scripturæ loca, ſignatis ſolûm eorum ſedibus, remittens lectorem ad interpretes; in quibus, ſi non perfunctoriê legat, vno, alterové duntaxat contentus ſit, plura huic noſtræ parti faventia reperiet. Pôſt veró de aliquibus accuratiùs, licèt breviter, ſermonẽ inſtituam. 71.

Sed non poſſum non anteâ repetere verba S. Vincentij Ferr. quibus ſerm. 1. de Reſurrect. probans, in ſola Virgine remanſiſſe Fidem tempore Paſſionis Chriſti, omneſqué Apoſtolos Fidem perdidiſſe, dixerat: *Nam pro certo habetur, & oſtenditur ſatis claré ex Textu, quòd tempore Paſſionis Chriſti perdiderunt Fidem Chriſtianã omnes Apoſtoli.* Illud nunc premo: *Prò certo habetur, & oſtenditur ſatis clarê ex Textu.* Et ſerm. 4. in Dominic. in albis eandem ſententiam probat ex verbis Canticor. 2. *Surge, amica mea &c.* 72.

S. Vinc. Ferr.

Cantic. 2

&c. Quæ verba ad Eccleſiam
Sponſam dicta eſſe à Chriſto
Sponſo pôſt Paſſionis,& mor-
tis ſuæ tempus, ibi declarat;
ſimul & caſum, á quo ipſam
ſurgere imperat.

73. Videantur Interpretes ad
Pſal. 74. verba pſal.74. *Ego confirmavi*
columnas eius,& ſit exemplum
Auguſt. Auguſtinus ſuprà,num. 12.Vi-
deantur etiam ad verba pſal.
Pſal.68. 68. *Raucæ factæ ſunt fauces*
meæ; & ſit exemplum idem
Auguſt. Auguſtin, num. 12. Videatur
etiam Auguſtini commentum
Pſal,138. ad verba pſal.138.*Imperfectum*
meum viderunt oculi tui; è quo
loco verba poſui num.11. vbi
etiam hæc,quę ſequuntur,ha-
Auguſt. bet: *Imperfectum meum, Pe-*
trum pollicentem, & negãtem,
præſumentem, & deficientem,
viderunt oculi tui. Et interpo-
ſitis nonnullis, quibus de reſ-
pectu Chriſti ad Petrum,& de
Petri lachrymis agit, addit:
Nam ille imperfectus TITV-
BANS *in Domini Paſſione,*
proculdubiò periret; ſed vide-
runt eum oculi tui. Non ſolùm
ipſum, ſed & omnes, qui imi-
perfecti fuerunt, donec Chriſti
Reſurrectione firmarentur. Ha-
bes iam ex Auguſtini mente,
quis ſit verborum illorũ Scri-
pturę ſenſus. Videantur etiam
Ioan. 16. ad verba Ioan.16. *Modò cre-*
ditis? Ecce venit hora; &c.
Quorum gloſſam ex Auguſti-
Auguſt. no vidiſti ſuprà,num.15. Vi-
deantur ad verba pſal.21. *Vt* Pſalm.21.
quid dereliquiſti me? Et illa
alia: *Et diſperſa ſunt omnia*
oſſa mea. Sit exemplum Car-
dinalis Ieorgius Anglic. ad- Ieorg. Angl.
ductus num.66. Videantur ad
verba pſal. 37. *Amici mei &* Pſal.37.
proximi mei adverſum me ap-
propinquaverunt, & ſteterunt;
& qui iuxtà me erant, de lon-
gé ſteterunt. Et ad verba pſal. Pſal.68.
68. *Defecerunt oculi mei.* Vi-
deantur ad verba Iſaiæ 63.*Et* Iſaiæ 63.
ex gentibus non eſt vir mecũm;
& ſit exemplum Hugo Cardi- Hugo.
nal. ſuprá,num.40.Videantur
ad verba Ieremiæ Threnor. Ierem. 1.
c.1. *Longè factus eſt à me con-*
ſolator: Facti ſunt filij mei,
perditi; & ſit exemplum Frã-
ciſc.Lemos primo loco è duo- Lemos.
bus citatis ſuprá,num. 62. Vi-
deantur ad verba Zachariæ, Zachar. 13.
c.13. *Percute Paſtorem, & di-*
ſpergentur oves, quę habet etiã
Matthæus c.26. & Marcus c. Matthæ. Marcus.
14. Videantur ad verba Pro-
verbior.31. *Non extinguetur in* Proverb. 31.
nocte lucerna eius,& ſit exem-
plum Ferdinand. Salaz. loco Salazar.
appoſito n.68. vbi non iniu-
cundé interpretatur de lucer-
na Fidei in Virgine Maria,
quæ ſola extincta nõ fuit Paſ-
ſionis Chriſti tempore.

Speciatim iã de aliquibus 74.
Scripturæ teſtimonijs tracte-
mus. Præclarus mihi eſt locus
ille pſal.141. *Conſiderabam ad* Pſal. 141.
dexteram, & videbam, & non

erat, qui cognoſceret me. Verba hæc in Perſona Chriſti dicta eſſe pro tẽpore Paſſionis ſuæ, cõmunis ſenſus omnium eſt; & ſupponit Auguſtinus in Expoſitione pſal.39. itâ commẽtatus: *Conſiderabam ad dexteram, id eſt, non ad impios Iudæos, ſed ipſam dexteram, ad ipſos Apoſtolos, & non erat, qui cognoſceret me. Vſquè adeò nõ erat, qui requireret animam meam, vt qui præſumpſerat, negaret animam meam.* Chriſtus ipſe, iudice Auguſtino, dixerat, conſideraſſe, vidiſſe, reſpexiſſe, tempore Paſſionis ſuę, ad Apoſtolos, & in eis, vel inter eos, advertiſſe, nullum eſſe, nequé Petrum, qui ipſum agnoſceret: E quo loco non obſcurè inferes, nullum pro túnc Apoſtolum, nequé Petrũ, fuiſſe, â quo non deficeret Fides, Scriptura teſte: Quia ex Scriptura Sacra, teſte Auguſtino, habemus, nullum pro tùnc fuiſſe ex Apoſtolis, qui Chriſtum agnoſceret. Non dixerat Chriſtus: *Nullus mecùm erat: Nullus me adiuvabat*; ſed: *Nullus me cognoſcebat.* Quare? *Quia omnes* (reſpondet idem Auguſtin. ſuprâ, n.11. & 12.) *deſperaverunt, quòd ipſe eſſet Chriſtus: Putaverunt non eſſe Deum.* Pro quo repete Abulenſem ê n.41. & Franciſcum Luc. é num.58. & Cornelium â Lap. nu.59. & vide S. Vincent. Ferr. è Serm. illo 1. de Reſurrect. proximè antè citato. Pulchrè etiam vſus fuit hoc teſtimonio S. Bernardin. Senenſ. t.1. ſerm.55. p.2. art.1. c.3 dicẽs: *Sed qua parte ſtabat Virgo Maria iuxtà Crucem? Vtiquè ad ſiniſtram Chriſti, ſecundùm Alexan. de Hal. ſcilicet, vt pro peccatoribus Filium exoraret, qui à ſiniſtris Domini ſunt. Aliter non verificaretur, quod in Perſona Chriſti pendentis in Cruce Propheta ait: Conſiderabam ad dexteram, & videbam, & non erat, qui cognoſceret me.*

Auguſt. | Auguſt. | Abulenſ. Franc. Luc. Cornel. S. Vinc. Ferr. | S. Bernardin. Senenſ. Alenſis.

75. Magnum etiam authoritatis pondus pro noſtro ſenſu habet locus ille Evangeliſtarum, vbi Chriſtus loquens nocte Cœnæ ad Diſcipulos, dixerat: OMNES VOS *ſcandalum patiemini in me in iſta nocte*; in quibus prædixiſſe Chriſtum Apoſtolis, paſſuros eſſe ſcandalum amiſſionis Fidei, mens eſt multorum, vt faſſus etiam fuerat Ioannes Maldonat. ſuprà, nu. 67. Ex in ſuperioribus §§. adductis, repetâtur S. Hilarius, Abulenſis, Euthymius, Incertus, Cornelius Ianſen. Franciſcus Luc. Cornelius â Lap. Guterius à Trexo, & Franciſcus Lemos. Quibus nũc adde S. Antonin. Florent. loco citato ſuprá, nu. 49. ad illa verba Chriſti: *Omnes vos, &c.* ſic dicentem: *Scan-*

Matth. 26. | Maldon. S. Hilarius. Abulenſ. Euthym. Incert. Ianſen. Franciſc. Luc. Cornel. à Lap. Trexo. Lemos.

S. Antonin. Florent. *Scandalum eorum fuit, quia receſſerunt á Fide ſuæ Divinitatis, quam priùs &c.* Et S. Bernardinum Senéſ.t.1. ſerm. 55.p.1.art. 1. c. 1. aſſerentem: S. Bernardin. Senenſ. *Omnes vos ſcãdalum patiemini,&c. Scandalum autem pati in Chriſto eſt cadere ab eius Fide, atquê ſequela.* Cùm igitur Chriſtus dixerit: OMNES VOS, de quibus vnus, Petrus erat: Quemquê graviùs,& peiùs reliquis Apoſtolis cecidiſſe, oportet affirmare, vt iam ſemel,& iterúm,annotavi; ſequitur probabiliſſimé ex illo loco,appoſita tantorum virorum expoſitione,ibi prædictũ fuiſſe Petro amiſſionis ſuæ Fidei ſcãdalum: Quam quidem illationem fecerat etiã Abulenſis citato loco. Abulenſ.

76. Rurſús non minori probabilitate colligitur noſtra reſolutio ex illis alijs Scripturæ verbis Matthæi 26. *Relicto eo* OMNES *fugerunt*: Quam Matth. 26. fugam,quam derelictionem, fuiſſe non ſolúm corporalem, ſed etiam mentalem, Chriſtum non tantûm corpore, ſed Fide deſerendo, interpretantur multi ſanctiſſimi,& graviſſimi. Vide ex adductis ſuprâ meum Beatum Simonẽ Caſſian. Ioannem Eckium, Amalarium Fortunat. Franciſcum Luc.Cornelium âLap. Sed vide innumeros in vno Auguſtino dicẽte ſuprá, num. 15. *Non ſolùm carne ſua, eius carnem reliquerunt, ſed &* MENTIS FIDE. Simon Caſſian. Eckius. Amalar. Franciſc. Luc. Cornel á Lap. Auguſt.

Ex his ergó omnibus Scripturæ teſtimonijs, ita,vt vidimus, á ſanctiſſimis, & ſapientiſſimis Doctoribus, acceptis, & ex tãtorum doctiſſimorum, & ſãctiſſimorum virorum ſuffragijs,quos tota hac diſputatione conſpeximus aſſerẽtes, Petri Fidem defeciſſe; non poſſumus non affirmare, ex Scripturæ Sacræ ſenſu probabiliter deduci, á Fide defeciſſe Petrum, Fidei noſtræ Signiferum,Columnam,Fundamentum, illum, inquam, á cuius Sede,& Cathedra, nunquàm defecit Fides, nequé deficiet.Sed iam,ſolutis obiectionibus, clariorem noſtram reſolutionem faciamus. 77.

§. 5.

Contraria argumenta adduco, & ſolvo.

Primum argumentum contrarium ex Scriptura Sacra.

PRIMÓ obijciunt nobis verba illa Chriſti ad Petrum, Lucæ 22. *Ego rogavi pro te, Petre, vt non deficiat Fides tua:* Non ergô defecit Fides Petri. Reſpondeo primùm, admittendo, Chriſtũ tùnc 78. Lucæ 22. Prima reſpõſio.

tùnc oraſſe pro Fide perſonali Petri, & dico, ſenſum eſſe, oraſſe Chriſtum Dominum, ſeû rogaſſe, nè Fides Petri deficeret *in totum, in univerſum, omninò, in perpetuum, finaliter*, ſivê [vt ad verba pſal. 118. *Et nè auferas de ore meo verbum veritatis vſquequaquè*, loquitur Auguſtinus] *vſquè valdè*: Hoc eſt, oravit Chriſtus pro Petro, vt pôſt caſum pœnitendo reſurgeret. Fuit mens expreſſa Chryſoſt. Bedæ, Theophylacti, S. Vincentij Ferr. Titi, Dionyſij Carthuſ. Lyrani, & aliorum cûm ipſis ſuprâ adductorum. Quibus adde S. Antonin. Florent. 4. p. tit. 8. c. 3. §. 5. ad verba illa ſic dicentem: *Et quantùm quidêm ad perſonam Petri, intelligitur de defectu finali, vt ſcilicet, quôd non periret perſiſtendo, &c.* Fuit etiam ſenſus S. Hilarij lib. 10. de Trinit. ver. *Genuit etenim*, & ver. *Nùnc verò*.

Pſal. 118.
Auguſt.
Chryſoſt.
Beda.
Theophylact.
Vincent. Ferr.
Titus.
Carthuſ.
Lyran.
S. Antonin. Florent.
S. Hilarius.

Secunda reſpoſio.

Reſpondeo ſecundó & dico, Chriſtum Dominum oratione illa non rogaſſe pro Fide perſonali Petri, ſivê pro Petro, vt privata perſona erat, ſed pro Petro, vt Eccleſiam præmonſtrante, & ſignificâte; & pro Petri Fide, vt erat, vel futura erat, Fides Vicarij Chriſti, Pontificis Summi, Eccleſię Capitis vt talis &c. Oravit, inquam, tùnc Chriſtus pro Fide Sedis Petri. Ex adductis ſuprá vide pro hoc ſenſu S. Thomam Villanovan. Dionyſium Carthuſ. Abulenſem, Driedonem è loco citato nu. 51. Viguerium, Stellam, Franciſcum Luc. Audi etiam ê 2. t. Auctuarij Biblioth. VV. PP. Eckbertum ſerm. 3. adverſûs Catharos, dicentem: *Ego rogavi pro te, vt non deficiat Fides tua, hoc eſt, Fides Eccleſiæ, quam tibi commiſi.* Et ſerm. 10. ſic: *Adiuvante apûd Patrem illa Domini noſtri Ieſu Chriſti interpellatione, de qua ipſe dixit ad Petrum: Ego rogavi pro te, vt nõ deficiat Fides tua: Quod vtiquê non dicebat ſpiritualiter pro illa Fide, quæ in mente Petri erat; ſed de Fide Eccleſiæ, quam voluit guvernari á Petro.* Videatur etiam meus Onuphrius Panuin. ſuo Opere *de Primatu Petri, & Apoſtolicæ Sedis poteſtate.* lib. 1. p. 1. c. 2. optimè de hoc ſenſu diſſerens. Et meus etiam Petrus de Arag. 2. 2. q. 1. art. 10. tract. de Summo Pontif. ver. *His tamen non obſtantibus*, vbi de præſenti loco ait: *Quem locum, de Fide Petri in Apoſtolica Sede indefectibiliter manſura intelligendum eſſe, teſtantur Sancti Doctores.* Videatur Caiet. in Apolog. de Authorit. Papæ, & Concil. c. 14. Alfonſ. à Caſtro, de Iuſta hæreticor. punit. lib. 1. c. 4. ver. *Quarta via.* Et S. Antonin. loco pauló

S. Thom. Villan.
Carthuſ.
Abulenſ.
Driedo.
Viguer.
Stella.
Franciſc. Luc.
Eckbert.
Panuin.
Arag[illegible]on.
Caietan.
Caſtro.
S. Antonin.

antè

anté citato. Et omnes deniqué Theologi Controverſiſtę, tractantes, contra hæreticos, de Petri Primatu, & indefectibilitate Succeſſorum eius in Fide tradenda, & docenda, & toti Eccleſiæ è Cathedra, proponenda. Ob quod Dominicus Bañez, fervidus contra noſtram reſolutionem author, præſenti teſtimonio non fidit, 2.2.q.1.art.10. in fuſiori comment.

Bañez.

Secundum argumentū contrarium à SS. & PP. authoritate.

79 SECVNDÓ obijciunt aliquos ex Sanctis Patribus. Sed quamvis concederemus, eos ita ſenſiſſe, vt aſſerunt adverſarij, nil veritati meæ reſolutionis officerēt: Non enim de veritate, vel falſitate propoſitionis aientis, Petrum amiſiſſe Fidem, in præſenti tracto: Probabilitatem ſolam illius propoſitionis probo: Quæ quidêm probabilitas optimé cōſiſtere poteſt, aliquibus etiam ex Patribus oppoſitum ſentientibus: Præſertim vbi pro ſuo ſenſu habet mea propoſitio, non *aliquos*, ſed ex Sanctis, & Patribus, *multos:* Pro ea enim adduxi §. 2. quinque ſuprá quadraginta; & inter eos, eoſdē ipſos tres, vel quatuor, quos ſolûm pro ſe video communiter adducere adverſarios, de quo iam.

Quadraginta & quinque PP. noſtram reſolutionē affirmāt.

Igitur, Cardinalis Bellarminus t. 1. lib. 4. de Romano Pontifice c. 3. ver. *De primo priuilegio*, opponit nobis Auguſtinum é lib. de Corrept. & grat. c. 8. dicente: *Quandò Chriſtus rogauit, vt non deficeret Fides Petri, rogauit, vt haberet in Fide liberrimam, fortiſſimam, inuictiſſimam, perſeuerantiſſimam voluntatem.* Sed primûm non poſſum nō quærere á Sapientiſſimo Bellarmino, an, ſuppoſito etiam, quòd Petrus ore ſolûm negaverit, & Fidem internam non amiſerit; an, inquam, diceret Auguſtinus, vel è Auguſtino Sapientiſſimus ipſe Cardinalis aſſereret, Petrum túnc, quandô negavit, vel quandò, Chriſto relicto, aufugit; habuiſſe *liberrimam, fortiſſimam, inuictiſſimam, perſeuerantiſſimam in Fide voluntatem?* Dicat nê aliquis, illum, qui ſaltém á cōfeſſione externa Fidei deficit, dúm Fidem externê, & Chriſtum profiteri tenetur, *liberrimam tùnc, fortiſſimam, inuictiſſimam, perſeuerātiſſimam in Fide voluntatem habere?* Habuitnè Marcellinus túnc, quandô ſacrificavit Idolis, ab externa ſaltem Fidei confeſſione deficiens, *liberrimam, fortiſſimam, inuictiſſimam, perſeverantiſſimam in Fide voluntatem?* Sed quæ dicimus, mo- 80.

Arguit Bellarm. ex Auguſtino.

Reſpondetur.

 dis

dis omnibus confirmemus; nec in re graviſſima vlli explicationi parcamus. S. Thomas Quodlibeto 9.q.7.art.14. ſic inquirit: *Vtrûm Petrus negãdo Chriſtum peccauerit mortaliter?* Et in corp. art. dicit:

S.Thom.

Reſpondeo: Dicendum, quôd abſquè dubio Petrus peccauit mortaliter negando Chriſtum; quod quidèm patet ex duobus. Primó, quia negauit Fidem in loco vbi periclitabatur, & eius confeſſio requirebatur: Ore enim confeſſio fit ad ſalutem, vt dicitur ad Roman. 10. *In quo videtur, quôd ſit de neceſſitate ſalutis confeſſio Fidei in caſu prędicto. Et præcipuè, mendacium in his, quæ Fidei ſunt, eſt pernitioſiſſimum, &c.* Inquirunt etiam Theologi, contrâ quam virtutem ſit peccatum externæ negationis Fidei? Pro quo vide Suarium diſp. 14. de Fide, ſect.1.num. 7. ſic reſpondentem: *Sic ergò præceptum hoc, quatenûs eſt de confeſſione Fidei, eſt proprium huius virtutis; & conſequenter, negatio illi contraria, eſt etiam per ſe, & propriè, contra virtutem Fidei.* Cùm, igitur, habeamus, illum, qui externê Fidem negat, Fidei præceptum infringere; mendacij pernitioſiſſimi in Fidei materia reum exiſtere; peccatum admittere, per ſe, & proprié, virtuti Fidei contrarium; cùm, inquam, hoc ita ſit, videat Sapientiſſimus Bellarminus, ſi de deficiente à Fidei confeſſione, & negante Fidem; in ſenſu etiã, vt aiunt, compoſito cum ipſa negatione; potuerit dicere Auguſtinus, vel poſſimus aſſerere nos, illum eundem túnc habuiſſe *liberrimam, fortiſſimam, inuictiſſimam, perſeuerãtiſſimam in Fide voluntatem?* Tenetur ergô etiam Eminentiſſimus Bellarminus verbis illis Auguſtini adhibere commentum, interpretationem appònere; quia cúm certum ſit, Petrum ſaltém negaſſe Fidem; Fidei præceptum fregiſſe; in Fidem, à Fidei cõfeſſione deficiendo, peccaſſe; certũ etiam eſt, verba illa Auguſtini non quadrare in Apoſtolum Petrum pro tempore, & hora ſuæ fugæ, vel ſuæ negationis: Quod elucebit clariûs, ſi omnia, quæ ex Auguſtino ſuprâ pro hac præſenti controverſia retulimus, repetantur. Igitur, vel loquutus fuit Auguſtinus de Fide Petri, Chriſto rogante, obtenta pro tempore, quo iam converſus Petrus iubebatur confirmare fratres; vel, [quod in idem recidit] de Fide Petri, proût futura erat Fides Vicarij Chriſti, Põtificis Summi, vt talis; ſivê Sedis Petri. Privilegia vtiquè à Chriſto Petro conceſſa, generalitèr fuiſſe conceſſa *in futurum,*

AdRom. 10.

Suarius.

Negatio externa Fidei, propriê eſt peccatum contra Fidei virtutem.

Tenetur Bellarminus ſuo eidẽ argumento reſpondere.

Auguſtini ſenſus.

turum, docet S. Hieronym. ad verba Matth. 16. *Et aſſumens eum Petrus*, dicens: *Sed ſi conſideret, qui hoc quærit, Petro illam benedictionem, & beatitudinem, ac poteſtatem, & ædificationem ſuper eum Eccleſiæ, in futuro promiſſam; non in præſenti datam, intelliget.*

S. Hieronym.

81. Sapientiſſimus etiam Franciſcus Suarius, tract. de Fide diſp. 9. ſect. 3. num. 8. opponit nobis Auguſtinum: Primó è tract. 92. in Ioan. nullis tamen Auguſtini verbis tranſcriptis: Nec mirùm, quia nulla ibi habet Auguſtinus verba, quæ à doctiſſimo viro adduci potuerint. Ibi, pôſt ſemèl, & iterùm, totum tractatum illum, lectum, ſolúm reperio, ſuppoſuiſſe Auguſtinum Petri negationem, & dixiſſe, Petrũ, qui tepidus Chriſtũ negarat; póſt Spiritus Sancti adventũ, Chriſtum feruidê, & conſtantiſſimé, mundo credendum propoſuiſſe. De noſtra veró quæſtione, an, ſcilicet, Petri Fides defecerit, vel non? nec iota ibi habet Auguſtinus. Secundó opponit eundem Auguſtinum é pſal. 118. ad verba: *Né auferas de ore meo verbum veritatis vſquequaquê*; nullis etiam néc núnc verbis Auguſtini propoſitis. Legi ſemêl, & iterùm, Auguſtinum illo loco, & invenio illum de Petri negatione loquẽtem; de noſtra verò quæſtione, an, videlicêt, cum negatione illa coniunctus fuerit in Petro Fidei defectus, necnê? Nec verbum facientem reperio ibi Auguſtinum. Imó, quamvis aliquod eſſet Patri Suario favens, facilem ex ipſo Auguſtino ibi haberet ſolutionem; quia expreſſé illo eodem loco loquitur Auguſtinus de Petro *prout Eccleſiæ typum gerente*; quarê, dicendum foret, verba illa Chriſti: *Rogaui, vt nõ deficiat Fides tua*, quorum meminit loco illo Auguſtinus; ad Eccleſiæ Fidem, ſivè ad Fidem Sedis Petri, ex Auguſtini ſenſu, eſſe coaptanda.

Arguit 1. Suarius, ex Auguſtino.

Reſpondetur.

Arguit 2. ex eodẽ Auguſtino.

Reſpondetur.

Opponunt etiam Bellarminus, & Suarius, S. Chryſoſtomum; Bellarminus, é homil. 83. in Matthæum; Suarius verò, nequê verbis ſignatis, nequè loco. Sed homilia illa 83. in Matthæum, nihil habere Chryſoſtomum, ê quo parti illi contrariæ attuliſſe ſuffragiũ, dicamus; imò illa eádem homilia nõ obſcuré parti noſtræ ſuffragium attuliſſe, declaravi ſuprà num. 18. ex iiſdem etiã verbis, quæ pro ſe adducit Bellarminus, quæ illic ſecundo loco appoſui. 82.

Arguunt Bellarm. & Suar. ex Chryſoſt.

Reſpondetur.

Opponunt etiam nobis Theophylactũ Bellarminus, Suari. & Dominicus Bañez, è verbis illis ſuprà num. 31. poſitis: Sed á nobis ſtare Theophy- 83.

Arguunt Bellarm. & Suari. & Bañez, ex Theophyl. Sed à nobis ſtat.

phylactum; & verba illa pro nobis eſſe, ibi ſatis explicui.

84. Rurſùs, P. Suarius opponit Bedam, & Ambroſium, non ſignatis verbis, nec locis. Sed vnum, & alium, pro mea reſolutione eſſe, ſuprá num. 10. & num. 18. & num. 26. declaravi.

Arguit Suar. ex Ambro. & Beda; ſed pro nobis ſũt.

85. P. Dominicus Bañez objicit S. Leonem é ſerm. 9. de Paſſione Domini: Sed S. Leonem ibi meæ parti faviſſe, abundê ſatis explicui num. 30. Obijcit etiam S. Hieronymũ, & Gregorium, nequê verbis appoſitis, nequè locis citatis; quarê ſolúm ſupereſt notare, â Guillelmo Duran. adductos fuiſſe S. Hieronymum, & Gregorium, pro ſententia dicente, in ſola Virgine Maria mãſiſſe Fidem tempore Paſſionis Domini; quod iam etiam ſuprâ num. 50. notabam. Reperi etiam Hieronymum de Lanuza t. 3. in Quadrageſ. homil. 42. §. 18. producentem S. Gregorium contra nos, é lib. 25. Moral. c. 16. Legi ibi Sanct. Gregorium, & comperi, de Petro illic, altiſſimum habuiſſe ſilentium.

Arguit Bañez ex S. Leone; ſed pro nobis eſt. Arguit etiam ex Hierony. & Greg. ſed neq; verba, neque loca citat.

Arguit Lanuza ex Greg. ſed in loco, quem citat, nulla extant de D. Petro, verba.

86. Hæc ſunt, quæ ex Sanctis, & Patribus habere potuerunt contrariæ ſententiæ patroni, vt certam eſſe dicerent ſuam ſententiam; & noſtram ſententiam non ſemèl *improbabilem* vocarent; imô aliquandô etiam rigidiori nota ſugillarent. Sed doctus iudicet lector; & videat, ſi hæc, quæ ex Sanctis, & ſanê non ſine incuria, collegerunt, poſſint meritó in cõparationẽ venire cũ illis omnibus, quæ ſuprà §. 2. & alibi ſępé, ex Sãctis, & Patrib⁹, pro noſtro ſenſu meritó habuimus colligenda. Et videat, quantûm in hoc puncto â vero & certo erraverit Bañez, qui citato iam loco, num. 78. de noſtra ſententia loquens, dixerit, *eſſe contra ſententiam Sanctorum, & Doctorum, vt patet ex* OMNIVM *conſenſu, aſſerentim, Fidem Petri non defeciſſe.* Vt ergò ego verum pronuntiem, non poſſum non dicere, doctum virum Dominicum Bañez, pro hac materia Sanctos, & Doctores, ſedulò non evolviſſe, nequè lectitaſſe; in quo viros etiam doctos non raró deficere, notaverat Turrianus adductus ſuprâ num. 8.

Deceptus fuit Bañez, aſſerens, contrariam ſententiã fuiſſe ſententiam Omnium 85.

S. Ambroſius, & S. Hilarius, ab impoſtura Dominici Bañez, vindicati.

SED adhùc, S. Ambroſij, & S. Hilarij, honori cõſulens, & à manifeſta impoſtura, qua in eos etiam impegit Bañez, eripiens; non poſſum non advertere, nequê hos Magnos Eccleſiæ Patres ſeduló Dominicum Bañez evoluiſſe. 87.

volviſſe. Et ſanè, ingens detrimentum afferre nos Eccleſiæ,& Eccleſiaſticis doctrinis, ſi Eccleſiæ Magiſtros ad ſenſus â ſuo ipſorum ſenſu & mẽte alienos,trahamus,nullus nõ videbit. Igitur Dominicus Bañez,illo loco,poſtquàm voluit,ſententiam aientem Petrum non amiſiſſe Fidem, eſſe omnium Sanctorum; addit: *Quin potiùs tàm longê abeſt â Sanctorum ſententia, aſſerere, Petrum amiſiſſe Fidem,vt aliqui contenderint, illum nequé Chriſtum negaſſe.Defendit hoc Ambroſius lib.* 10. *in Lucam, & Hilarius Canone* 32. *in Matthæum.* Erravit & in hoc doctus Bañez,& evidentiſſima vſus fuit impoſtura in præclariſſimos Eccleſiæ Patres. Quòd autem S. Ambroſij ſenſum & mentem Bañez nõ fuerit aſequutus, declaraverat iam illuſtris é Sacra etiam Dominicana Familia vir, Hieronymus de Lanuza t.3.inQuadrag.homil. 42. §. 18. qui ibi videri poteſt.Sed & adeó clara,expreſſa, & ſeptuagies ſepties repetita fuit á S. Ambroſio (illo eodem loco, quem citat Bañez) ſua mens, ſua ſententia; non ſolûm Petri negationem confitens,ſed & Petri in Fide caſum etiam inſinuans; quód vel ex hoc ſolûm loco debuiſſemus affirmare, (quamvis quæ ex eo ſuprà num. 10. retulimus,deficerent.) non tantûm ab impoſtura Patris Bañez alienum fuiſſe; ſed & omnibus alijs Patribus, quos pro me adduxi, forè congruentiſſimê annumerandum. Id explico.

Aſſerit Bañez, S. Ambroſium,& S. Hilariũ defendiſſe, Petrũ nequè Chriſtũ negaſſe; ſed erravit in hoc Bañez.

Lanuza.

Deceperunt Dominicum Bañez verba quædam S. Ambroſij ê lib. illo 10. in Lucam, ſub titulo: *De Petri proditione,&c.* quibus, quaſi ingenio ludens,Petri factum interpretari viſus eſt: Sed pòſt verba illa,ſe S.Ambroſius explicans, & ſuam de Petri facto interpretationem excludens, addit: *Sed nos excuſamus,Dominus ipſe non excuſauit. Non ſatis eſt inuoluta reſponſio confitentis Ieſum,ſed aperta confeſſio &c. Et ideô Petrus non de induſtria ſic reſpondiſſe inducitur,quia poſteâ recordatus eſt,& tamen fleuit. Maluit enim ipſe ſuum accuſare peccatum, vt iuſtificaretur fatendo, quàm grauaretur negando.* Et poſteà: *Quare fleuit? Quia culpa obrepſit ei.* Et iterùm: *Petrus doluit, & fleuit, quia errauit vt homo.* Et rurſús: *Sed quod defendi non poteſt, ablui poteſt. Lauent lachrymæ delictum &c.* Et poſteà: *Negauit primò Petrus, & non fleuit, quia non reſpexerat Dominus. Negauit ſecundò, non fleuit, quia adhùc non reſpexerat Dominus.Negauit & tertiô,&c.* 88.

S. Ambroſij ſenſus.

S 2 Et

Et iterûm: *Nihil mihi nocuit, quòd negauit Petrus.* Rurſùs: *Petrus inter Iudæos negauit.* Adhùc rurſùs: *Etenim quia tertiò negauerat &c. Sed negauit in nocte &c.* Et anteá initio illius §. repetitis vicibus Petri negationem affirmarat. Ecce locum, vbi Dominicus Bañez invenit S. Ambroſium defendentem, Petrum non negaſſe.

89. Sed quia dixi, illo eodem loco non ſolùm Petri negationẽ expreſſiſſe S. Ambroſium; ſed & noſtram etiam reſolutionem expreſſiſſe, id probare cogor. Dixerat ibi: *Commune quòd labitur, Fidei quòd pœnitet.* Et pauló pôſt: *Cùm tám grauem imprudentis ſermonis mulctam luerit, quanta eſt pœna* PERFIDIÆ? Et pôſt, loquens de igne, ad quem ſe calefaciebat Petrus: *Iuxtà quem etiam Petri* INTERIORES OCVLI *caligarunt.* Quibus adde, quæ ex S. Ambroſio ſuprà num. 10. retulimus. Ecce locum, in quo Dominicus Bañez adeò diſtantem & alienum à noſtra reſolutione reperit Ambroſium, vt potiús repererit eum docẽtem, & defendentem, Petrum non negaſſe.

90. Sed quid de Sanctiſſimo & Sapientiſſimo Hilario, quẽ eidem luto cum Ambroſio, ex aſſertione Dominici Bañez, vidimus inhærentem? Ponam verba eius é Canone illo 32. in Matthæum, & res, clara erit. Ait Hilarius: *Diligenter autem contuendum eſt, qua conditione Petrus negaverit, quamquám de hoc ſuperiûs tractatum eſt. Nam primó ait, non ſe intelligere quid diceret: Sequenti, non ſe ei adhæſiſſe: Tertiò veró, ſe hominem non noſſe. Et veré propè iam ſiné piaculo hominem negabat, quem Dei Filium primus agnoverat.* Hæc verba, quæ Dominicum Bañez fefellerunt, quia, ut apparet, immediatè ſequentia non legit. Ait ſtatim Hilarius: *Tamen* (ecce ipſum, à ſe dictis incipientem adverſari.) *quia ex infirmitate carnis vel* AMBIGVVS *extitiſſet, amariſſimê fleuit, recolens, trepidationis illius culpâ ſe nec admonitum potuiſſe vitare.* Et vt videas, S. Hilarium loqui, non de ambiguitate verborum, ſed de ambiguitate mentis; audi ipſum lib. 6. de Trinit. ver. *Miſſum ergô,* de Petro ſic aientem: *Qui iterata à ſe dilectionis in Deum poſtulata profeſſione, tentari ſe adhûc tanquam ambiguum, &* INCERTVM, *tertia interrogatione congemuit.* Et compone hæc verba cum verbis Bernardi ê lib. 5. de Conſiderat. ad Eugen. c. 2. dicentis: *Fides ambiguum non habet; & ſi habet, Fides non eſt.*

S. Hilarij ſenſus.

S. Hilarius.

S. Bernard.

*eſt.*Et Can. 31. in Matthæ. ad verba: *Sedete hîc,donèc eã illùc orare*; ait Hilar. *Fidem Diſcipulorum, & conſtantiam devotæ ſibi voluntatis acceperat: Sed & turbandos, &* DIFFISVROS, *ſciebat.* Petrus, vnus ex illis erat, quos ad orationem aſſumpſit. Et poſteà ibi,de eiſdem: *Sciebat enim, ingrauanti diabolo,Fidem eorũ* CONSOPIENDAM. Quod ibi ſemel & iterùm repetit.Et Can.30. de ſcandalo Apoſtolis â Chriſto prædicto loquẽs, dixerat: *Futuræ quoquê eos infirmitatis admonuit; & noctè eàdem* OMNES *metu atquê* INFIDELITATE *turbãdos*;vt ſuprà n.22.referebamus. Ecce S. Hilarium defendentem,Petrum non negaſſe.

Tertium argumentum contrarium ab inconvenienti.

91. TERTIVM argumentũ, quo vtitur Bañez, & videtur inſinuare Suarius, locis citatis, hoc eſt: Si Fides Petri, & Apoſtolorum Fides defecit,ſequitur,Petrũ, & reliquos Apoſtolos, in hæreſim fuiſſe lapſos, ſivê fuiſſe hæreticos;quæ illatio,dura ſatis & aſpera videtur. Vellem ſanè audire Auguſtinum huic argumento reſpondentem, quem audivi dicentem: *Omnes reliquerunt Chriſtum, non ſolùm corpore, ſed &* MENTIS FIDE. Et: OMNES *deſperauerunt,* QVOD IPSE ESSET CHRISTVS. Et: *Putauerunt & ipſi, Dominum noſtrũ Ieſum Chriſtum* TANTVMMODO HOMINEM ESSE; NON ESSE DEVM: *Hoc & ipſi putauerunt: Nam & ipſe Petrus,* DE ILLO ENIM POTISSIMVM LOQVIMVR, *de quo &c.* Et: *Latro ille tùnc credidit, quandô in ipſis Doctoribus* FIDES, QVÆ FVERAT QVALISCVMQVE, DEFECIT. De quibus omnibus, ſuprâ. Videatur etiam Auguſt. lib.1.de Anima & eius orig.c. 9.& lib.4. de Baptiſ.c.22. Vellem etiam & omnes alios Eccleſiæ Patres,quos cum Auguſtino ſuprâ audivimus dicentes,Petrum,reliquosquê Apoſtolos â Fide defeciſſe; vellẽ, inquam,illos audire præſenti huic argumento reſpondentes. Igitur, Turrecrem. lib. 3. Sum.c.61. vt refert Bañez iam citatus, dicit, Apoſtolos non incidiſſe in hæreſim, quia nõ fuerunt in illo errore pertinaces.Sed hæc ſolutio nõ ſoluit nodum,vt benè ibiBañez notat. Præter hanc Turrecrem. ſolutionem, nullam aliam reperio apûd ſcriptores, quos legi; nequê illorum aliquem de hac difficultate differentem reperi.Reſpondebo ego, &

Bañez. Suarius. S. Auguſt. Auguſt. Turrecrem.ſolutio. Reijcitur Bañez. Noſtra ſolutio.

& facilé probabo,poſſe componi amiſſionem Fidei, ſiné lapſu in hæreſim,ſi ſupponam communẽ Theologorum do-ctrinam,videlicèt, Fidem nõ ſolûm amitti propter aſſẽſum poſitiuê contrarium alicui veritati Fidei;ſed etiam propter ſolã de aliqua Catholica veritate dubitationem. Receptiſſimũ hoc apùd Scholaſticos eſt;& habetur Titulo de hæretic.c.1. *Dubius in Fide, infidelis eſt.* Dixeratqué optimè S.Bernardus,lib.5.de Conſiderat.ad Eugen.c.2. communiter citatus: *Fides ambiguum non habet; & ſi habet, Fides non eſt.* Etiam S.Athanaſ. *Hęc eſt Fides Catholica, quam niſi quiſque fideliter,* FIRMITERQVE *crediderit, ſalvus eſſe non poterit.* Videantur Alfonſ. â Caſtro lib. 1. de Iuſta hæreticor. punit. c. 7. Suarius diſput.19.de Fide,ſect.4 præſertim â num.10. Aragon 2.2. q.11.art.2.ver. *Ego tamen.* Canus lib.12.de loc.c. 9. præſertim ver. *At eum.* Antoninus Diana loco ſtatim citando. Eſt tamen cõtroverſum apùd Theologos, an, qui in Fide advertenter & deliberatê dubitat,hæreticus ſit? Hoc ſuppoſito:

Fides propter dubitationem amittitur.

Tit. de hæret. c. 1.

S. Bernard.

S.Athanaſ.

Caſtro.

Suarius.

Aragon.

Canus.

Diana.

Controvertunt Theologi,an dubius in Fide, ſit hęreticus.

92. Dico ad argumentum,potuiſſé ſtare Fidei amiſſionem in Petro,& reliquis Apoſtolis, quin fuerint in hæreſim lapſi: Quia ad amiſſionem Fidei infuſæ, ſivê ad amiſſionem Fidei infuſæ habitus, ſufficiens fuit, Apoſtolos advertenter dubitaſſe; quamvis nullus in eis fuerit aſſenſus, ſeú error, poſitivé contrarius alicui veritati Fidei: Quo aſſenſu, ſi dicamus caruiſſe Apoſtolos, dubitaſſe tamen, compones facilé,in eis defeciſſe Fidem, & in hæreſim non fuiſſe lapſos. Quanta ſit probabilitas ſententiæ dicentis, ad incurrendam hæreſim requiri aſſenſum illum, ſeu errorem in intellectu poſitiuè cõtrarium veritati Fidei, & non ſufficere ſolam dubitationem, audies â Sapientiſſimo Antonino Diana, & alijs ab eo citatis p.2.tract.16.qui eſt 2. miſcellan. reſolut. 51. vbi ſic inquirit: *An dubius in Fide, ſit hæreticus?* Ponit ſententiam affirmativam,& eius authores; & ſtatuit: *Sed contrariam ſententiam non minùs probabilem eſſe exiſtimo, quam tuentur Cano, de locis, lib. 12. c. 9 & Eman. Sà, verbo,* Hæreſis, *n.* 1. *quos citat, & ſequitur Sanchez in Sum. t.1.lib.2.c.7.n.12. Quibus ego addo Tannerum in 2. 2. diſp. 1. q. 8. dub.6.n.109. Portel.in Addit.ad dubia Regular.verbo,* Hęreſis, *n. 4. & Puteanum in 2. 2. D.Thom.q. 11. art. 2. dub. 2.* Et ratio eſt: *Quia de ratione hæreſis eſt electio*

Hæreſis nõ incurritur propter ſolã de rebus Fidei dubitatione.

Diana.

Canus.

Eman. Sâ.

Sanchez.

Tanner.

Portel.

Putean.

ctio erroris cōtra Fidē, (Id habemus ex S. Antonin. Florent. p.2.tit.12. c. 4. ex Hieronymi ſententia, dicente ſic: Hieronymus dicit: Hæreſis grecé, ab electione dicitur, eo quòd vnuſquiſque elegit diſciplinam, quam putat &c.) *Sed dubitans, nondùm aliquid eligit, ſed manet in dubio, & in ancipiti; ergô non eſt hæreticus. Deindê, hæreſis eſt error Fidei contrarius, ſeú aſſenſus contra Fidem; at dubitans nullum fert aſſenſum prò, nêc contrà; hoc eſt enim dubitare, id eſt, nequê aſſentire, nequê diſſentire: ergô ſi nullum habet aſſenſum, nullū errorem habet contra Fidem; nêc, proindè, hæreticus eſt.* Reſpondet ſtatim ad argumentum contrarium, concedens, eum, qui dubitat, licèt non ſit hæreticus, privari tamen *certitudine aſſenſus neceſſaria ad habitum Fidei retinendum.* Pro quo videatur Canus loco illo citato; & Suarius diſp. 19. de Fide, ſect. 4. n 8. de ſenſu prędictorum authorum loquens. Debeo etiam notare, ſic clauſiſſe Dianam reſolutionem illam: *Hæc doctrina eſt valdé notanda á confeſſarijs.* Negamus iam illationem illam argumenti, ſcilicét, ex noſtra reſolutione ſequi, Petrum, reliquosqué Apoſtolos in hæreſim fuiſſe lapſos.

S. Antonin. — S. Hieronym. — Canus. — Suarius. — Nota pro confeſſarijs.

Quartum argumentum cōtrarium ex Cardinali Bellarmino: Et aliqua de Fide Reſurrectionis in Apoſtolis, declarantur.

QVARTVM argumētum contra me reperio apúd Cardinalem Bellarmin. t. 1. lib. 3. qui eſt de Eccleſia Militante, c. 17. Defendit ibi Eminentiſſ. vir, nequè Petrum, nequê reliquos Apoſtolos, amiſiſſe Fidem; & vt id de Petro probet, ver. *Prætereâ*, ſic differit: *Prætereâ, Lucæ 22. dictum eſt Petro: Rogaui pro te, vt non deficiat Fides tua. Quomodò igitur credibile erit, eádem nocte Fidem Petri defeciſſe, ita vt non ſaltèm in corde eius remaneret? Nam quòd in ore non permanſerit, certum eſt.* Ecce integrum argumentum. Reſpondeo, credibile poſſe eſſe, illa eádem nocte potuiſſe deficere Fidē Petri: Quia credibile, probabile, & opinabile eſt, verba illa Chriſti ad Petrum, quamvis de Fide perſonali Petri eſſent accipienda, habuiſſe ſenſum de non deficientia FINALI. Et quia credibile eſt, illam orationem fuiſſe à Chriſto fuſam pro Fide Sedis Petri; ſivê pro illa Fide, quam Petrus fuit confeſſus, quandò dixit: *Tu es Chriſtus Filius* 93.

Probat de Petro Bellarm. — Reſpondetur. — Matth. 16.

Dei vivi,quę erat Fides totius Eccleſię : Pro quo repete,quę diximus reſpondentes ad primum argumentum.

94. Diſcurſus Bellarmini de Fide generaliter Apoſtolorum. De Fide generaliter Apoſtolorum, ſic diſcurrit Bellarminus ibi : *Dico ſecundô , non eſſe probabile , quòd Apoſtoli Fidem amiſerint: Nam non leguntur reprehenſi, niſi de Fide Reſurrectionis : Illam autē non potuerunt amittere, cùm eā non habuerint , niſi poſtquàm Dominus reſurrexerit.* Et ſtatim probat , Apoſtolos non habuiſſe anté mortem Chriſti Fidem Reſurrectionis, ex verbis Lucæ 18. *Et erat verbum iſtud abſconditum ab eis.* Et infrà: *Quod autem dicitur Marci vltimo : Exprobravit incredulitatem, non ſignificat, eos amiſiſſe Fidem, quam habuerant; ſed tardos fuiſſe ad credendum, quòd nondùm crediderāt: Quod quidém, aliquod peccatum fuit; ſed non propriè, infidelitatis.* Et ſtatim addit, verba illa Chriſti : *Omnes vos ſcandalum patiemini, &c.* Non eſſe accipienda de ſcandalo amiſſionis Fidei; ſed de ſola fuga corporali; quod tamen nullo argumento probat Sapientiſſimus Bellarminus. Et tandem , ad finem, reprobans eorum mētem, qui dicunt, in ſola Maria Virgine māſiſſe Fidem tempore Paſſionis , inter alia, ait: *Et ſanè videtur periculoſum, dicere , in ſola Virgine manſiſſe veram Fidem, túm quia Eccleſia perijſſet &c.* Hæc integra Bellarmini mens.

Lucę 18.

Marc. vlt.

Matth. 26.

Reſpondeo, concluſionem illam Eminentiſſimi viri, ſcilicèt, *non eſſe probabile, Apoſtolos amiſiſſe Fidem*, [fuit etiam concluſio P. Suarij diſp. 9. de Fide, ſect. 3. num. 8.] eſſe omninò falſam; & contra frequentem Sanctorum, Patrum, & multorum graviſſimorum hominum ſenſum, vt patet ex omnibus pro pręſenti controverſia dictis: Quibus nùnc addo S. Bernardum [prætèr loca eius citata num. 50. quibus affirmat , in ſola Virgine Maria manſiſſe Fidem, & Eccleſiam , tempore Paſſionis Chriſti] ê ſerm. 10. in Cœna Domini , in medio ; vbi , de Apoſtolis loquens, ait: *Modò, cúm hęc diceret* [Chriſtus] *erat Fides illorum parva : Et cûm moreretur*, NVLLA. 95. Reſpondetur. Suarius. S. Bernard.

Ad probationem dico, me nō videre illationis illius vim; quia video , Petrum negaſſe; maximum peccatum , vt aiebat ſuprâ S. Chryſoſtomus, cōmiſiſſe; grande crimen, & quo forté nullum eſt maius, vt dixerat S. Bernardus, perpetraſſe ; peiùs & graviús reliquis Apoſtolis cecidiſſe, vt S. Chryſoſtomus, S. Thomas, & Rupertus, ſuprà, dicebant; & tamē non legit doctus Bellarminus 96. Probatio Bellarmini nō vrget. S. Chryſoſt. S. Bernard. S. Chryſoſt. S. Thom. Rupertus

in

in Scriptura; Petrum de illo maximo peccato fuiſſe reprehẽſũ: De quo egerat, ê ſua Inclyta Societate, Paulus Sherlogius ſuprà nu. 60. Adde, quód non omnia, quæ Ieſus fecit, aut dixit, ſcripta fuere. Adde, quôd, etſi non legantur reprehenſi Apoſtoli de amiſſione Fidei; legitur tamen amiſſio illa Fidei in multis Scripturæ teſtimonijs, â quibus, adiuncta multorum Sanctorum, & Patrum, & doctiſſimorum ſcriptorum interpretatione; probabiliſſimê deducitur: Pro quo répetantur, quæ appoſui §. 4. Vbi etiam apparet, à quot, & qualibus, ſcandalum illud Apoſtolis à Chriſto prædictum, accipiatur de ſcandalo amiſſionis Fidei; cuius oppoſitum, ſed ſiné probatione, ſuo illo argumento affirmarat Bellarminus.

Sherlog.

Scandalũ amiſſionis Fidei paſſi fuerunt Apoſtoli.

97. Ad id, quod vltimo loco dixerat Eminentiſſimus Bellarminus, ſcilicét, *periculoſum videri, dicere, in ſola Maria manſiſſe Fidem*, tempore Paſſionis Servatoris noſtri, reſpódeo, non eſſe periculoſum; pro quo evincendo ſufficiat nûnc dicere, ſententiam illam expreſſè tenuiſſe S. Bernardũ, S. Thomam Aquin. Beatum Albertum Magnum, Richardum à S. Laurentio, S. Antoninum Florentinum, S. Bernardinum Senenſem, S. Bonavẽturam, S. Vincentium Ferr. S. Thomam â Villanova, Hugonem Cardinalem, Cardinalẽ Ioannem á Turrecr. Ludolphum, Alexandrum Alenſem, Eckium; quibus nûnc adde S. Anſelmum, cuius verba tranſcribit Cornelius à Lap. ad verba c. 19. Ioan. *Stabant autem iuxtà Crucem &c.* Et nos infrâ propoſit. 19. tranſcribemus. Et ſi credimus Guillelmo Durant. eandem ſententiam tenuerunt S. Hierony. S. Gregorius, & S. Iſidorus; præter multos alios doctos & graves, quos §. 4. nominavi: Penês quos núnc, dûm ad propoſitionem illam 19. devenio, ſtet, non ſequi ex hac ſententia, Eccleſiam perijſſe, vt voluerat Bellarminus.

Satisfit Bellarmini notæ.

S. Bernard. S. Thom. B. Alb. Mag. Richard. S. Antonin. S. Bernardin. S. Bonavent. S. Vincent. S. Thom. á Villan. Hugo. Turrecrem. Ludolp. Alenſis. Eckius. S. Anſelm. Cornel. á Lapi. Durant.

S. Hieronym. S. Gregor. S. Iſidor.

98. Addidit Sapientiſſ. Bellarminus, *ſolûm fuiſſe reprehenſos Apoſtolos de tarditate in Fide Reſurrectionis; quam non potuerũt amittere tempore Paſſionis Chriſti; quia anteá, illã non habuerant; vt patet ex verbis illis Lucæ* 18. *Et erat verbum iſtud abſconditum ab eis.*

In ſequitur ſuum diſcurſũ Bellarminus.

Lucę 18.

99. Sed hoc adhùc conceſſo, integra & ſalva manet mea reſolutio: Quia ſivê habuerint, ſivê nõ habuerint Fidẽ de Reſurrectione; ſivé illã habuerint antè, vel pôſt Chriſti Reſurrectionem; ſtat ſimul probabiliſſimé, quód amiſerint Fidem de Chriſti Divinitate tem-

Occurritur Bellarmini diſcurſui.

tempore Paſſionis, vt ex multis Sanctiſſimis Eccleſiæ Patribus monſtratũ eſt: Non enim in animum induxerant Apoſtoli, eum, in quo Divinitas eſſet, pati & mori potuiſſe, vel debuiſſe; quod S. Hilarius, Can. 16. in Matth. his verbis propoſuit: INCREDIBILE SATIS *Apoſtolis videbatur, eum, in quo Deus erat, eſſe paſſibilem.* Cùm quo nõ pugnat, quòd de hac Fidei amiſſione non legamus fuiſſe Apoſtolos, reprehenſos, vt dicebam num. 96. At quia aliqua ſtatuit vt certa Eminentiſſimus Bellarminus pro hoc ſpeciali puncto de Fide Reſurrectionis in Apoſtolis, quæ tamen certa non ſunt, libuit, ea non præterire.

S. Hilar.

Supponit aliqua vt certa Bellarminus, quę certa non ſunt.

100. Suppoſuit Bellarminus, Apoſtolos antè Chriſti mortem non habuïſſe Fidem de Chriſti Domini Reſurrectione. Sed, vt lego, hoc nõ eſt apúd Scriptores certum; quia invenio Ioannem Maldonat. ad verba Marci 9. *At illi ignorabant verbum*, dicentem: *Intellexerũt ergò, quid & moriẽdi, & reſurgendi verbum ſignificaret; eumqué & moriturum, & reſurrecturum* CREDEBANT; *ideoqué, vt ait Matthæus, contriſtati ſunt. Nam etſi futuræ Reſurrectionis* FIDES, *mortis dolorẽ alleuabat, tamen &c.* Nequê

Declaratur.

Marci 9.

Maldonat.

contra hoc vrgent verba illa Lucæ: *Et erat verbum iſtud abſconditum ab eis*; pro quo explicando, oportet integra verba Lucæ referre: *Aſſumpſit autem Ieſus*, inquit, *duodecim, & ait illis: Ecce aſcendimus Ieroſolymam, & conſumabuntur omnia, quæ ſcripta ſunt per Prophetas de Filio hominis. Tradetur enim Gentibus, & illudetur, & flagellabitur, & conſpuetur. Et poſtquâm flagellauerint, occident eum, & tertia die reſurget. Et ipſi nihil horum intellexerunt; & erat verbum iſtud aſconditum ab eis.* Non, inquam, verba hæc nos vrgent; nequé propoſitioni doctiſſimi Bellarmini favent: Quia illorum verus & communis ſenſus, extraneus eſt à ſenſu, in quo ea Bellarminus accepit. Voluit ſapiens Cardinalis, ſenſum eſſe, *Reſurrectionem Chriſti nõ fuiſſe clarè, diſtinctê, apertê, ſivê ſufficienter propoſitam Apoſtolis, pro tùnc.* At illorum verborum ſenſus, alius eſt; ſcilicêt, *Apoſtolos verba percepiſſe, & illorum ſenſum literalem intellexiſſe; at ignoraſſe Myſterium in morte & Reſurrectione Chriſti abſconditum: Occultum tùnc illis fuiſſe altiſſimum Redemptionis humani Generis finem, quò mors, & Reſurrectio Chriſti tendebat.* Ecce verbum, quod, abſconditum

Non vrget probatio Bellarmini.

Lucæ 18.

Verus ſenſus illorũ verborũ Lucæ.

ditum tùnc Apoſtolis fuiſſe, dixerat Evangeliſta. Eſt communis, & frequens Interpretũ, & Sãctorum, acceptio. Vnum vel alterũ proponamus. Ioannes Maldonat. ad c. 20. Matth. & verba: *Et tradent eum Gẽtibus*; vbi in prædicta verba Lucæ incidit, ſic ait: *Et ipſi nihil horum intellexerũt. Quod non ita intelligendum eſt, quaſi Chriſti verba nõ intellexerint, quibus ſignificauerat, ſe ad mortem progredi; ſed ita, vt mortis eius Myſterium non cõprehẽderint; nequè cognouerint, morte ſua Chriſtum ſalutem vniuerſo hominum Generi allaturum; Quemadmodùm prudenter D. Chryſoſtomus animaduertit &c.* Quod idem cõmentum adhibuit etiam Maldonat. ad verba Marci 9. *At illi ignorabant verbum.* Videantur ad hæc Evangeliſtarum verba Caietanus, Franciſcus Luc. Cornelius á Lapid. & apûd Baltaſſarem Corderium S. Cyrillus. Quibus ſi addas, frequenter Chriſtum Dominũ dixiſſe Apoſtolis, ſe tertia die reſurrecturum, vt conſtat ex Matth. 16. & 17. & 20. & 26. &c. veriſimile erit, claré & ſufficienter fuiſſe Myſterium de Reſurrectione Apoſtolis antê Chriſti mortem, propoſitum; & conſequenter obligatos iã tûnc fuiſſe ad credendum illud; ac proindè, illud crediidiſſe. Sanê non video poſſe eſſe aliam ſufficientiorem, & clariorem de re credẽda propoſitionem, quàm ea, quæ fit per verba expreſſa, & immediatê ab ore Chriſti; præſertim dûm audientes credunt, proponẽtẽ eſſe Chriſtum, Deum, & Dei Filium. Vndè deniquè conſtat, quód, quamvis noſtra reſolutio pro ſui firmitate indigeret defectu in Apoſtolis à Fide ſingulariter de Reſurrectione; adhùc, ex principio illo á Sapientiſſ. Bellarmino, ſuppoſito, non infirmaretur: Quia cûm non fuerit tâm certum, vt ſuppoſuerat, Apoſtolos nõ habuiſſe anté Chriſti mortem Fidem de Reſurrectione; non fuit tam certum, vt ſuppoſuit, quód non potuerint tempore mortis Chriſti Fidem Reſurrectionis amittere.

Matth. 20. — Maldonat. — S. Chryſoſt. — Marci 9. — Caietan. Franc. Luc. Cornel. Corder. S. Cyrill. — S. Matth.

101. Addidit etiam Eminentiſſ. Bellarminus, *exprobrationem illam à Christo factam Apoſtolis Marci 16. de incredulitate Reſurrectionis, non ſignificare, Apoſtolos amiſiſſe Fidẽ, quam habuerant; ſed tardos fuiſſe ad credendum, quod non crediderant. Et, quód incredulitas illa, quamvis fuerit peccatum; non tamen fuit peccatum proprié, infidelitatis.*

Inſequitur ſuum diſcurſũ Bellarminus.

102. Sed iam explicui, principiũ illud, ſcilicét, *Apoſtolos non habuiſſe pro tempore antecedenti, Fidẽ Reſurrectionis Christi,* non

Occurritur Bellarmino.

non fuiſſe tàm certum, vt doctus Cardinalis voluerat. At nûnc damus, & concedimus, certum fuiſſe: Sed cúm certum etiam ſit, non ſolûm amittere abſoluté Fidem, qui admittit aſſenſum contrarium, vel dubitationem deliberatã de aliquaFidei veritate, quam anteà crediderat; ſed etiam Fidem abſolutè amittere, qui veritatem aliquam Fidei, ipſi de novo ſufficiènter propoſitam, non credit; pro quo videri poteſt Valent. 2. 2. diſp. 1. q. 10. pũc. 1. ver. *Sed quæritur*; habemus, adhûc illo principio conceſſo, & quôd opus haberemus ad Fidem in Apoſtolis de Reſurrectione confugere; poſſe reſolutionem noſtram ſtare, & firmam manere.

Fidem amittit, qui veritati Fidei de novo ſufficienter propoſitę non aſſetitur.

Valentia.

103. Vt hoc, quod dico, probẽ, ſuppono, tûnc, quandò Chriſtus Apoſtolorum incredulitatem de Reſurrectione exprobravit Marc. 16. (ſivé exprobratio illa facta fuerit die ipſa Aſcenſionis Chriſti, quæ quadrageſſima fuit à Reſurrectionis die; vt multi volunt, inter quos Suarius t. 2. in 3. p. q. 55. diſp. 49. ſect. 5. ver. *Dico quartò*; ſivé facta fuerit die octava pôſt Reſurrectionem, vt Caietano, & Maldonato, ad locum illum Marci, placet; ſivè fuerit facta ipſa eàdem Reſurrectionis die, vt cenſet Franciſcus Lucas, pro eodem ſenſu referens Auguſtinum, & Euthymium; & Cornelius á Lap. & alij.) iam præceſſiſſe ſufficienter propoſitum Apoſtolis Myſterium de Reſurrectione Chriſti. Probo id primûm ex ipſa Chriſti reprehẽſione, quæ cùm acris fuerit, dura, aſpera; abſoluté *incredulos* vocans Apoſtolos, & *cordę duros*; non potuit non ſupponere, ſufficienter iam illis propoſitum fuiſſe ad credendum, Reſurrectionis Myſteriũ: Nã quis dicat, eſſe abſolutè *incredulum, & corde durum*, ſivé, vt commentatus fuit S. Hieronymus, *corde lapideum*; eum, qui non credat, quod ſibi non ſit ſufficienter propoſitum, vt poſſit credi prudenter? Imó ſcio dixiſſe Scripturam: *Qui citò credit leuis eſt corde*: Quo loco vtũtur noſtri Theologi, vt probent, non futurum aſſenſum prudentem, qui antè ſufficientem de rebus Fidei propoſitionem, exhiberetur. Adde, quôd ſequeretur, Chriſtum durê reprehendiſſe Apoſtolos de omiſſione rei, ad quam nondúm erant obligati: Obligatio enim credendi non adeſt antê ſufficientem de re credenda propoſitionẽ, vt docent Theologi. Videatur Suar. diſp. 13. de Fide, ſect. 1. num. 8. Secundô id probo ex S. Thoma 3. p. q. 55. art. 6. vbi

Explicatio.

Suarius.

Caiet. Maldonat.

Franc. Luc. S. Auguſt. Euthym. Cornel à Lapi.

S. Hieronym.

Eccleſiaſti. 19.

Suarius.

vbi non obſcurê hanc proponit veritatem. Sed clariùs eam docet ar.3. illius q. in reſp. ad 3. vbi loquens de apparitionibus, quas Chriſtus ipſa die Reſurrectionis Apoſtolis fecerat, ait: *Dicendum, quôd ideô prima die frequētiùs apparuit, vt á principio Fidem Reſurrectionis reciperent.* Idem ex S. Thoma, ſuppoſuit Suar. t.2. in 3.p.q.55.diſp.49.ſect.4.initio. Tertiô probatur ex S. Leone, ſerm.1.de Reſurrect. dicente: *Subſequuta ſunt itaquê multa documenta &c.* Et ſtatim: *Et licèt reuolutio lapidis, euacuatio monumenti, depoſitio linteorum, & totius facti Angeli narratores*, COPIOSE *veritatem Dominicæ Reſurrectionis adſtruerent, &c.* Deniqué totam meam mētem propoſuit clariſſimê S. Laurentius Iuſtinian. tract. de Triumphali Chriſti Agone c.28. pauló póſt initium, ad verba illa Marci: *Et exprobrauit incredulitatem eorum*, ſic inquiens: *Minimè quippè arguiſſet eos, ſi tantis conſpectis prodigijs, rationabiliter dubitare debuiſſent. Non enim Mediatorem ſurrexiſſe, vel in minimó fluctuare licebat &c.* Et ſtatim: *Increpauit itaquê illos, tanquám vituperatione digniſſimos.*

S. Thom.
Suarius.
S. Leo.
S. Laur. Iuſt.

104. Ex veritate num. antecedenti ſtabilita, infero neceſſariò, Apoſtolos, anté illā Chriſti de eorum incredulitate exprobrationem, præceſſiſſe iam obligatos, & ſub proxima obligatione præcepti, ad præſtandum Fidei aſſenſum veritati de Reſurrectione Chriſti: Quia quamprimùm alicui incipit obiectum, ſivê veritas aliqua, eſſe ſufficienter propoſita, vt aſſenſu Fidei credi poſſit; incipit ipſe eſſe ſub obligatione credendi, vt docet Theologia. Vide Suar. loco proximê citato. & ſect. 5. num.6.

Illatio ex dictis.
Suarius.

105. Colligo ex his omnibus, etiam ſi ad amiſſionem Fidei in Apoſtolis, de Reſurrectione, recurrere nobis eſſet opus; adhûc potuiſſe reſolutionem noſtram aditum probabilem invenire: Quia, cùm non leviter ſtabilitum maneat, Apoſtolos, etiam pòſt ſufficientem de Reſurrectionis Myſterio propoſitionem, illud nō credidiſſe; quod efficaciter probat vehemens & dura illa Chriſti reprehenſio & exprobratio; ſequitur, vel ex hoc ſolùm capite, potuiſſe illos túnc Fidē abſolutè amittere: Quia, vt dicebam num.102. non ſolùm amittit abſoluté Fidem, qui recedit à credendo Fidei veritatem, quam crediderat anteâ; ſed etiam amittit Fidem, qui veritatem de novo ſufficienter propoſitam non credit.

Illatio alia.

Di-

106. Dixerat deniquê Eminentiſſ. Bellarminus, *incredulitatem illam Apoſtolorum, de Reſurrectione, quamvis fuerit aliquod peccatum, nõ tamen fuiſſe peccatum propriè, infidelitatis.* Sed (veritatis indagandæ & examinandæ cauſa.) noto, fortê Sapientiſſimum Bellarminum addidiſſe verbum illud, *aliquod*, vt ſignificet, peccatum illud fuiſſe leve, non mortale. At contra hoc videtur ſtare exprobratio illa Chriſti, quæ gravis fuit, non levis; reprehenſio vehemens, non tepida. Videtur etiam ſtare contra illum ſenſum S. Laurentius Iuſtinian. qui ſuprà num. 103. dixerat: *Increpanit itaqué illos, tanquàm vituperatione digniſſimos.* Accedit, quôd peccatum illud fuit *incredulitatis*, vt ipſemet Bellarminus loquitur: Et non fuit *incredulitas negatiua*; quia ſi fuiſſet, nullum fuiſſet peccatũ: Fuit ergô *incredulitas priuativa*, ex ſuppoſitione ſufficientis propoſitionis de obiecto credendo: Ob quod idem S. Laurentius Iuſtinian. illo loco, dixerat etiam: *Non enim Mediatorem ſurrexiſſe, vel in minimô fluctuare licebat.* Iam ergô, qui obiecto in materia Fidei ſufficienter propoſito non aſſentitur, non peccat leviter: Totius veritatis & authoritatis Divinæ iura frangit.

Proſequitur intẽtum Bellarminus.

S. Laur. Iuſt.

S. Laur. Iuſt.

Propter hæc vellem etiam, dixiſſet Bellarminus, ad quam peccati ſpeciem peccatum illud propriè attinuerit: Dixit ſolùm, non fuiſſe peccatum propriê, infidelitatis: Sed cũm Eminentiſſimus ipſe dixerit etiam, fuiſſe *incredulitatem*; quod negari non poteſt, quia eſt veritas Evangelica: *Exprobrauit incredulitatẽ eorum*; & aliàs non ineficaciter explicuerim, fuiſſe incredulitatẽ circà obiectum in materia Fidei, ſufficienter propoſitum; videtur non eſſe facilè aſſignare peccati ſpeciem, ad quã propriê peccatum illud attineat, ſi ſecludamus infidelitatem. Iudicet doctus: Hæc enim, quæ à num. 100. dixi, data â Sapientiſſimo Bellarmino occaſione, ad examen propoſui.

Marci 16.

Ad examen propoſita ſuut, quæ diximus â nu. 100.

Quintum argumentum cõtrarium ex P. Ioanne Maldonato.

DOCTVS P. Ioannes Maldonat. ad verba Matthæi: *Omnes vos ſcandalum patiemini in me &c.* Commentatorẽ agens, mirabilem ſanè, mihi, argumentationem contra noſtram reſolutionem effecit; & hæc eſt: *Omnes vos ſcandalum patiemini. Non ſignificat, vt multi interpretantur, Fidem Apoſtolos* 107.

Maldonat.

ſtolos perdituros; nec,vt alij dicunt; in Fide vacillaturos eſſe; aùt negaturos Chriſtum; ſed deſerturos, vt ex Petri reſponſione colligitur,vèr.13. Etſi omnes ſcandalizati fuerint in te, ego nunquàm ſcandalizabor, id eſt,etſi omnes te deſerant,ego non deſeram: Fidem enim nemo eorum perdidit, nè Petrus quidèm ipſe. Mirabilis, inquam, argumentatio, quæ ad formam Logicam vocata,hęc eſt: *Dicēte Chriſto:Omnes vos ſcandalum patiemini,reſpondit Petrus:Etſi omnes ſcandalizati fuerint in te, ego nunquàm ſcandalizabor; ergò nullus Apoſtolorum, nequè Petrus ipſe, perdidit Fidē,ſed ſolùm Chriſtum corpore deſeruerunt.* Non capio, fateor, nequè conſequentis veritatem,quia, pręter omnia dicta, memini aſſeruiſſe Auguſtinum nu.15. Apoſtolos non ſolùm corpore deſeruiſſe Chriſtum,*ſed & MENTIS FIDE.* Nequè conſequentiæ legitimationem, aùt ex antecedēti illo legitimam deductionem capio. Quarē, nè forté à mente Sapientiſſimi Maldonati errem,alijs,pro maiori ſuo captu,argumenti illius interpretationē relinquo.

Sextum argumentum contrarium ex doctiſsimo Franciſco Suario.

108. SAPIENTISSIMVS Suarius diſp.illâ 9.de Fide, ſect.3.num.8.ſtatuit,nequè Petrum; nequé alium ex Apoſtolis perdidiſſe Fidem. Probat in ſingulari de Petro, ex verbis illis: *Ego rogavi pro te, Petre, vt non deficiat Fides tua.* Sed de his verbis,& eorum ſenſu, egimus reſpondētes ad primum argumentum.

Probat in ſingulari de S. Petro.

Non vrget.

109. Probat etiam in ſingulari de S. Iacobo Alphæi, ex eo, quòd, vt refert Hieronymus Catalogo de Viris Illuſtr. ſivè de Scriptoribus Eccleſiaſt. S. Iacobus promiſit ieiunium vſquedùm Chriſtum videret à mortuis ſurrexiſſe; & addit Suarius: *Ideoqué peculiariter illi pòſt Reſurrectionem apparuiſſe Chriſtum, docet Paulus 1.Corinth.15.* Reſpondeo, hiſtoriam illam de ieiunio Iacobi viris doctis eſſe pro fabula; eamqué cēſent apocrypham; vt magis declaro infrâ in reſponſione ad vltimùm argumentum. S. Paulus veró loco illo, poſtquàm dixit, apparuiſſe Chriſtum pòſt Reſurrectionem Cæphæ; deindé vndecim; rurſús plùs quàm quingentis fratribus ſimul; addit: *Deindé viſus eſt Iacobo*; & nullum aliud verbum de Iacobo habet. Quaré non video, vndê doctus Suarius colligere potuerit, ideó S. Paulum docuiſſe, Chriſtum ſuſ-

Probat ètiā in ſingulari, de Iacobo Alphæi.

Hiſtoria é qua probat Suarius, apocrypha eſt.

S. Paulus nihil dicit de cauſa, ob quā Chriſtus pòſt Reſurrectionem apparuit ſingulariter Iacobo.

ſuſcitatum apparuiſſe Iacobo, quia, ſcilicét, Iacobus ieiunaverat; ſivê ieiunare vſquê ad Reſurrectionem, iuraverat.

110. Probat etiam in ſingulari Suarius de S. Ioanne, ex eo, quôd illi Chriſtus Sanctiſſimam Matrem ſuam Mariam commédavit. Sed dico, quód præter vniverſalem illam Auguſtini affirmationem: *Omnes deſperaverunt, quód ipſe eſſet Chriſtus: Omnes putaverunt non eſſe Deum*: Et præter aliorum plurimorum Sanctorum, & Patrum, & graviſſimorum Doctorum ſimilem affirmationem, & amiſſionis Fidei in omnibus Apoſtolis generalê pronuntiationem, de quò ſuprà; habemus S. Antoninum Florentinum 4. p. tit. 15. c. 41. §. 1. pôſt eâdem vniverſalem, ſtatutam, ſic in ſingulari de Apoſtolo & Evangeliſta Ioáne loquentem: *Ioannes, etſi vſquê ad Crucem ſecutus, iuxtà Crucem ſtabat corpore; à longè tamen* MENTE, *nec ipſe agnoſcens* DIVINITATEM. *Sola Beata Virgo ſtabat* FIDE. Ad rationem Suarij dicimus, vim habituram, ſi commendatio illa á Chriſto facta Ioanni de ſua Sáctiſſima Matre, fuiſſet in ordine ad inſtructionem, ſivè doctrinam, quá à Ioanne Maria Mater accipere debuiſſet: At non in ordine ad hoc commendatio illa, facta Ioanni fuit, ſed in ordine ad curam ſolam miniſterialem, ſivè ſolúm in ordine ad miniſterium œconomicum, quo Mariæ miniſtrare, & inſervire, Ioannis officij eſſet. Eſt hoc certum, & aſſeruit S. Thomas ad verba eiuſdem Ioannis c. 19. *Ecce Mater tua*, dicens: *Vt ſcilicêt tantûm ſerviret vt filius Matri.* In ordine verò ad doctrinam, eruditionem, & de Sacris & reconditis Myſterijs inſtructionem, ideò fortê Mater commendata eſt Ioanni, vt Ioannes â Matre illam ſingulariter ebiberet: Vndé non incongruê dici poteſt, vnam ex cauſis, ob quas Matrem Chriſtus Ioanni commendavit, fuiſſe ſingularem Ioannis mentis & animi profectum; vt qui præ cæteris Apoſtolis â Chriſto diligebatur, immediatiûs ac frequentiùs à Matre (quam Chriſtus plús quâm omnes creaturas ſimul ſumptas, diligebat) de Fidei Myſterijs, & præcipuê de Filij ſui Chriſti Divinitate, edoceretur.

Optimé Franciſcus Mendoca 1. Reg. 1. loquens de Anna illa, quæ dixerat: *Non vadam, donèc ablactetur infans*; docet, geſſiſſe typum Mariæ non aſcêdentis in cœlos cum Filio Chriſto, vt in terris adhúc immorata plures per Fidem 111.

Probat iterùm in ſingulari, de S. Ioáne.

Adverſátur multorum SS. & PP. ſenſui.

S. Antonin. Florent.

Ratio P. Suarij nó cóvincit.

S. Thom.

Ad Ioannis eruditionem commendata Ioáni Maria fuit.

1. Reg. 1.

Médoca.

dem Chriſto Filios lucraretur; ideoquê dicentis: *Non vadam, donèc ablactetur infans.* Sic Mendoca. Addo ego: Chriſtus, de Ioanne loquens, dixit Matri: *Ecce filius tuus.* Et Ioanni, de Matre loquens, dixit: *Ecce Mater tua.* Dicamus nûnc & nos, Mariã Sanctiſſimam in terris immoratã & cum Chriſto non aſcẽdentem; de Ioanne tenero & omnibus Apoſtolis ætate iuniore, á Chriſto teneré dilecto, ideoquê & á Maria tenerê amato; vt plenè Fidei Myſterijs imbutus apparere poſſet antè conſpectum Domini, dixiſſe: *Non vadam, donéc ablactetur infans.* Igitur, Virginem SS. Mariam, doctricẽ, illuminatricem, confirmatricem, & magiſtram Apoſtolorum fuiſſe ambigit nullus.

Maria, magiſtra & illuminatrix Apoſtolorũ fuit.

112. Quæſti. Dicet fortè aliquis: Cur ergò Ioannes, ſi à Fide defecerat, iuxtá Crucem ſtabat? Reſpondeo primò, interrogando ego. Cur reliqui Apoſtoli, ſi â Fide non defecerant, non ſtabant iuxtà Crucem? Reſpondeo ſecundô, ex eventu faciiê apparere cauſam: Chriſtus in morte commendaturus erat Ioanni Matrẽ: Oportuit ergò, tûnc Ioannẽ adeſſe; & vt ex illa hora Matrem acciperet in ſua, iuxtá Crucem ſtare. Reſpondeo tertió productis verbis S. Thomæ ad verba c. 16. eiuſdem Ioannis: *Ille me clarificabit*; quibus præſenti interrogationi ſatisfacit; & integram noſtram mentem declarat. Sic ait: *Ille me clarificabit, id eſt, meam notitiam claram faciet. Primô quidêm Diſcipulos illuminando; Quia adhuc carnales erant, & ad Chriſtum afficiebãtur ſecũdùm* CARNEM, *id eſt, ſecundûm infirmitatem carnis*, NON COGNOSCENTES DIVINITATIS EIVS MAIESTATEM, *cuius poſtmodùm per Spiritum S. ſunt capaces effecti.* Nota primùm pro tota noſtra reſolutione, dixiſſe S. Thomã, Apoſtolos, etiam pro toto tempore antê Spiritus Sancti in eos adventum, non cognoviſſe Divinitatis Chriſti maieſtatẽ. Nota ſecundô pro præſenti interrogatione, docuiſſe Thomam, Apoſtolos, ſaltèm ſecũdùm carnem, ſeû ſecundùm ſolam carnis infirmitatem, ad Chriſtum affectos fuiſſe. Erant ergô bené affecti. Bené affectus erat Ioannes: Stabat vt benê affectus iuxtá Crucem: Non aliter, ac vt benê affecta, Chriſtum tamen vt Deum non agnoſcens, Magdalena amoris igne æſtuans, Chriſtum quærebat; â monumento non recedebat: Quod ſtatim docebit idem S. Thomas, alijquê Magni Patres docebunt.

1. Reſpõſio. 2. Reſpõſio. 3. Reſpõſio.

Ioan. 16. S. Thom.

Quia

113. Quia etiam ſapiens Suarius illa eadem ſect. num. 7. reijciens ſententiā aientem māſiſſe Fidem tempore Paſſionis Chriſti in ſola V. Maria, dixerit, patere de Magdalena quôd Fidem non amiſerit, quia, inquit Suarius, *Charitate flagrabat*; non abs re erit audire S. Thomam in c. 20. Ioan. ad verba Chriſti ad Magdalenam: *Noli me tangere: Nondùm enim aſcendi ad Patrem meum*, vbi póſt vnam rationem, appoſitam, ob quā Chriſtus non permiſit, ſe â Magdalena tāgi, addit: *Alia ratio eſt: Quia ſecundùm Auguſtinum, tactus facit quaſi finem cognitionis: Quandò enim videmus rem, vtcumquè eam cognoſcimus, ſed per tactum conſummatam cognitionem de hac habemus. Mulier autem hæc aliquam Fidem habebat de Chriſto,* [*ſicut de ſancto viro.*] *vndê & magiſtrum eum vocabat. Necdùm ad hoc pervenerat, vt cognoſceret eū* ÆQVALEM PATRI, ET VNVM CVM DEO, *& ideô dicit: Noli me tangere, id eſt: Non conſtituas finem tuæ notionis in id, quod credis de me. Nondùm enim aſcendi ad Patrem meum, ſcilicét*, IN CORDE TVO: *Quia* NON CREDIS ME ESSE VNVM CVM EO: *Quod tamen* POSTEA *credidit*. Hanc eandem doctrinam reperit S. Thom. 3. p. q. 55. art. 6. in reſponſ. ad 3. Et eſſe etiam Hieronymi, & Auguſtini, fatetur P. Suar. t. 2. in 3. p. diſp. 49. ſect. 3. ver. *Duę verò.* Idem docuit S. Antonin. Florét. 4. p. tit. 15. §. 14. Flagrabat ergô Magdalena Charitate ergá Chriſtum, vt virum ſanctum, & magiſtrum; non ergá Chriſtum, vt Deum; quem, Deum eſſe non agnoſcebat.

Ioan. 20.

S. Thom.

Magdalena die Reſurrectionis, Chriſtū eſſe Deū non credebat.

S. Hieronym. S. Auguſt. S. Antonin. Flor.

Dicit póſt P. Suarius: *De alijs Apoſtolis idem exiſtimo, quia nulla eſt ratio, ob quam ſiniſtrè iudicemus.* Sanè concedam libentiſſimê Sapientiſſimo Suario, nullā vnquám poſſe eſſe rationem ad ſiniſtrè iudicandum: At probare debuiſſet ipſe, quôd affirmare, Apoſtolos amiſiſſe Fidem ſit *ſiniſtrè iudicare.* Nunquàm ego admittā, ſiniſtré de Apoſtolis iudicaſſe Auguſtinum, reliquoſquè omnes illos Eccleſiæ Patres & Magiſtros, multoſquê alios graviſſimos Doctores, quos, Apoſtolos Fidem amiſiſſe, vidimus affirmantes. Igitur, aſſerere, Apoſtolos tēpore Paſſionis Chriſti perdidiſſe Fidem, non iudicatio ſiniſtra eſt: Eſt probabilis affirmatio, ingentiſſimo Sanctorum, Patrum, Scripturę, & Sapientiſſimorum virorum authoritatis ponderi, innités, vt tota hac controverſia mōſtratum eſt. 114.

Probat Suarius. de Apoſtolis in cōmuni.

Non vrget.

Non ſiniſtrê iudicamus, ſed probabiliter affirmamus.

Quid

Quid P. Iacobus Granado de SS. Apoſtolorum Fide ſenſerit.

115. DOCTVS P. Iacobus Granad. Cõtrov. 1. de Fide, tract. 6. diſp. 3. num. 9. reijcit ſententiam dicentem, manſiſſe Fidem tempore Paſſionis in ſola Virgine Matre; & pòſt alia, ait: *Sinè fundamento dicitur de Apoſtolis, quòd Fidem amiſerint.* His verbis ſolùm, breviter & facilè abſolvit quæſtionem Iacobus Granado. Sed ſtatim, quaſi modum aliquem imponens illi ſuæ affirmationi, addit: *Licét pòſt lectam ſemel, & iterùm, hanc controverſiam, reperrerim hæc verba in S. Bernardo &c.* Ponit Bernardi verba, quæ extant primo loco é duobus á me ſignatis num. 50. quibus & Fidem & Eccleſiam in ſola Virgine ſtetiſſe tempore Paſſionis Chriſti, affirmat S. Pater. Igitur, quantum & quale habeat fundamentum propoſitio aſſerens, Apoſtolos amiſiſſe Fidẽ, declaratum manet. Similiter, ſiné fundamento illam ſuam concluſionem ſtatuiſſe Iacobum, evidentia facti eſt; quia nullum ipſe pro ſua concluſione, ſivé parvum, ſivé magnum, appoſuit fundamentum. Sed notare debeo, doctum virum dixiſſe, *ſe pòſt ſemel, & iterùm, illam controverſiam, lectam, reperiſſe S. Bernardum &c.* Ecce caſum, de quo Ludovicus Turrian. ſuprâ num. 8. dixerat, *etiam viros doctos non rarò aliorum ſentẽtias ſugillare, & exprobrare; á quo tamen abſtinuiſſent, ſi authores ſeduló lectitaſſent.* Iam ſemel, & iterûm, doctus P. Iacobus Gran. controverſiam illã legerat, & nèc vnum Bernardũ ſibi adverſariũ repererat; cûm tamen, etiam vel antè ſemel lectam controverſiam illam, potuerit cum Bernardo reperire multos alios ex Sanctis, Patribus, & Doctoribus, quos adduximus. Imò ipſum S. Bernardum potuit reperire, non vno tantùm loco, ſed pluribus, Patri Gran. adverſantem: Duo eius loca citavi num. 50. Tertium appoſui num. 95. vbi loquebatur de Apoſtolis, & dixerat: *Modò, cûm hæc diceret* [Chriſtus] *erat Fides illorum parva: Et cûm moreretur,* NVLLA.

P. Iacobi Granad. loquutio.

Modum ſuę loquutioni imponit Granad.

Ingens fũdamentũ noſtra doctrina habet.

Nullum Granad. pro ſua affirmatione adducit fũdamentũ.

Turrian.

Etiam viri docti non rarò aliorum ſentẽtias ſugillant, quia authores nõ ſeduló lectitant.

S. Bernard.

Vltimum contrarium argumentum, & ſenſus Dominici Bañez.

116. DOCTVS P. Dominicus Bañez 2. 2. q. 1. art. 10. in fuſiori comment. dub. 1. in reſponſ. ad 2. arg. ver. *Tertia veró propoſitio;* ait, *propoſitionem affirmãtem, Petrum amiſiſſe Fidẽ, aliquibus viſam eſſe*

Affirmat Bañez fuiſſe aliquos, quibus propoſitio aſſerens, Petrum

amiſiſſe Fidē, viſa fuit Fidei cōtraria. Sed ſi qui fuere, qui ita ſenſerint, errarunt.

eſſe Fidei contrariam. Sed ego nullum ex his, quos legi (nullum legendi & inquirendi laborem omitto) id reperi dicentem: Et ſi fortè aliquis id dixerit; vehementer erraſſe, nullamquê Sanctorum & Doctorum lectionem habuiſſe, conſtanter aſſeram ego. Imó Scripturam Sacram maximè favere propoſitioni, cuius probabilitatem defendo, ſatis monſtravi §. 4. & ſatis apertè affirmavit S. Vincent. Ferr. (quem fortê Bañez non vidit, quamvis è ſuo Inclyto ordine fuerit) ſuprâ num. 72. dicens: *Pro certo habetur, & oſtenditur ſatis clarè ex* TEXTV, *quòd tempore Paſſionis Chriſti perdiderunt Fidem Chriſtianam* OMNES *Apoſtoli.*

Favet Scriptura noſtræ propoſitioni.

S. Vincent. Ferr.

117. Addit Bañez: *Sed nobis mitiori cenſura digna videtur, ſcilicèt, quòd ſit falſa; & malé ſonans apúd viros doctos.* Hæc docti viri concluſio, quę duas habet partes: Prima eſt, *quòd propoſitio noſtra ſit falſa.* Sed ſat erit reſpondere, quód id nequè probat, nequé probare potuerit Bañez; qui, vt apparet, pro hoc puncto ſeduló non evolvit Sanctos, nequé lectitavit authores; è quibus monſtravi, ingentem probabilitatem noſtram propoſitionem habere. Secunda pars eſt, *quôd propoſitio noſtra eſt malê ſonans apùd viros doctos:*

Aſſerit Bañez, propoſitionē noſtrâ eſſe falſam, & apùd viros doctos ſonantem malê; ſed fallitur.

Sed nullum doctum nominat Bañez ex ijs, apûd quos malé ſonavit. Ego verô magnam Sanctorum, Patrum, & Doctorum nubem produxi, apùd quos non malè ſonuiſſe, video. Opportunê hìc avocabo illuſtrem S. Dominici filium Melchiorem Canum, qui eleganter, vt aſſolet, de malis & bonis his in auribus hominum tinnitibus, diſcurrit: Lib. 12. de Locis, c. 11. ver. *Idem verô*, poſtquâm dixit, propoſitiones aliquas apùd vulgus malê ſonare, quæ peritos & Theologos ſapientes non ſolùm non laceſſunt, ſed né movent quidém; addit: *Theologos, inquā,* PERITOS *&* SAPIENTES: *Nam in quibuſdam, aurium ſenſus* FASTIDIOSISSIMVS *eſt; in quibuſdam etiam* SVPERBISSIMVS. *Quia igitur vel Theologi quidam nonnulla reſpuunt, quæ aures clementes & modeſtas minimê offendunt; neceſſarium eſt, ſi res has rectè & ſapienter dijudicare volumus, aurium habere ſenſum* POLITVM, TERSVM, SVBTILEM, PRVDENTEM. Hęc Canus. Vellem ego nùnc ſcire, an illi Theologi, apùd quos malé inſonuiſſe noſtram propoſitionem dixerat Bañez, habuerint aurium ſenſum his qualitatibus, quas ad rectè & ſapiēter iudicandum Canus deſiderat,

Canus.

Qualis debeat eſſe auriū ſenſus ad ſapienter iudicandum.

erat, ornatum. Deceptum, igitur, omninò fuiſſe Dominicum Bañez ſupponendo, noſtram propoſitionem dignam eſſe cenſura aliqua, patet maniſeſtè; quia ex omnibus pro præſenti controverſia propoſitis, evidenter patet, propoſitionem illam eſſe probabilẽ. Imò mereri cenſuram propoſitionem, quæ propoſitionem probabilem cenſura notat, apûd Theologos pro certo eſt: Videantur quæ dixi propoſit.6.§.5. Hæc de concluſione Dominici Bañez. Conſpiciamus iam, quibus fulcimentis illam conſtruxerit.

Deceptus fuit Bañez ſupponendo, propoſitionẽ noſtram eſſe dignam cenſura aliqua.

Qui propoſitionẽ probabilẽ cenſura notat cẽſurâ meretur,

118. Declarat primùm, & rectè, teſtimonium illud: *Ego rogavi pro te, Petre, vt non deficiat Fides tua*, non convincere; & addit: *Quod verô, prœterquàm quòd eſt contra honorem debitum S. Apoſtolo, ſit etiam contra ſententiam Sanctorum, & Doctorum*, *patet ex* OMNIVM CONSENSV, *aſſerentium, Fidem Petri non defeciſſe*. Ecce totum fundamentum Dominici Bañez. Et â ſecunda eius parte incipientes, dicimus falſam eſſe, omninò, vt patet ex Sanctorum, Patrũ, & Doctorum agmine, quod §. 2. & §. 3. propoſui: Quibus adde Ludovic. Granat. infrâ num. 132. adducendum; dicentẽ: *Petrus ergò* INFIDELITATIS SVÆ *conſcius &c.*

Contrariam propoſitionẽ eſſe omnium SS. & DD. docuit Bañez,

Erravit vehemẽter.

Ludov. Granat.

Et ex reſponſione ad 2. argumentum, vbi vidimus, quale fuerit ex Sanctis fundamentum, quòd â ſe Bañez habuerit. Meliûs autem, etſi adhûc non integrê, pronuntiavit doctus Alfonſus Avendaño, ê Ordine etiam S. Dominici, ad c. 26. Matth. ſub titulo: *Prima Petri negatio*, dicens: *Quidam Patres dicunt, Petrum defeciſſe in Fide*. Prima pars erat, quòd propoſitio aſſerens, Petrum à Fide defeciſſe, *eſt contra honorem S. Apoſtolo debitum*. Hæc, & alia, quæ doctus iſte author impræſentiarûm profert, forté ortum habuerunt ex eo, quòd non diſtinxerit tempora; nequé diſtinxerit inter Apoſtolos pro toto tẽpore antè Chriſti mortem, & antè Spiritus Sancti in eos adventum; & pro tempore, quo iam Spiritus Sanctus in eos deſcenderat, omnem eos docuerat veritatem, & in gratia confirmaverat. Quanta autem ex Sanctis, ex Patribus, ex Doctoribus, imò ex ipſo Divino Textu, habuerit Bañez, quæ ipſum de hac temporum differentia docere potuerunt, notum habent ſapientes; ideoquè ab eo probando ſuperſedeo: Poſſunt tamen eſſe pro exemplo verba S. Thomæ, quæ dedi num. 112.

Avendaño.

Non diſtinxit tẽpora Dominicus Bañez.

Dico ergò, verba illa Dominici Bañez triplicẽ ſenſum habere 119.

Triplicẽ

ſenſu habent verba Dominici Bañez.

habere poſſe. Primus eſt, *peccatum graue & eius admiſſionem, ſivè in Fidem ſit, ſivè contra aliam quamlibet virtutem, pro dedecore & ignominia eſſe illud admittenti*; & in hoc

Primus ſēſus, verus eſt.

ſenſu fatemur eſſe verũ, quod Bañez dicit. Secundus ſenſus eſt, *quòd contra honorem S. Apoſtolo Petro debitum peccet ille, qui dicat, referat, pronuntiet, S. Petrum in graue peccatum, ſivè in peccati grauis dedecus, incidiſſe*; & in hoc ſenſu, negamus eſſe verum, quod dicit Bañez; aliàs non poſſet dici, Petrum Chriſtum negaſſe, & in grave peccati dedecus, Chriſtum negando, cecidiſſe: Nequê S. Thomas, Quodlib. 9. q. 7. art. 14. dicere potuiſſet: *Abſquè dubio Petrus peccauit mortaliter negando Chriſtum. Primô, quia negauit Fidem &c. Secundò, quia defectui cõfeſſionis, &* MENDACIO, addidit PERIVRIVM, & BLASPHEMIAM &c. *Tertiô, cæpit deteſtari, & iurare, quia non noviſſet hominem; quia perſeverare in peccato dat* INCREMENTVM SCELERVM &c. Imò nequè Evangeliſtæ Sacri debuiſſent Petri grande peccatum ſcribere; quod tamen ad noſtram doctrinam, Spiritu S. dictante, ſcripſere. Et Sancti PP. multi ſunt in tradendis cauſis, & rationibus aſſignandis, ob quas

Secundus ſēſus falſus eſt.

S. Thom.

Deus Petrum in grave crimen incidiſſe, permiſerit. Tertius ſenſus eſt, *quòd contra honorem S. Apoſtolo Petro debitum peccet, qui dicat, illum amiſiſſe Fidem; ex eo, quòd ſinê fundamento, temerê, aut ſinè probabili principio, Petrum in hanc ſingularem peccati ſpeciem incidiſſe pronuntiet*; & in hoc ſenſu, negamus etiam, quod dicit Bañez: Quia manifeſtũ fecimus, hanc propoſitionem eſſe communiſſimam, & frequentiſſimam apúd Sanctos, Patres, & multos ex noſtris Doctoribus; habereque in Scriptura Sacra nõ leve fundamentũ. Et ex ijs, qui eã affirmarũt, nõ fuiſſe inferiorẽ nequê numero, nequè qualitate partẽ, quã ex Sacro Ordine S. Dominici potuerit in illã affirmationẽ euntem conſpexiſſe Dominicus, claret ex dictis; & mox etiam dicam.

Tertius ſēſus falſus etiam eſt.

Ex OrdineS. Dominici multi Sãcti, & graviſſimi DD. adverſantur Dominico Bañez.

Iam videamus, quid de Apoſtolis in genere loquens, ſtatuerit Bañez. 120.

Illo eodem loco, ver. *Secunda verò propoſitio*, ita reſolvit: *Secunda verò propoſitio aſſerens, univerſaliter, omnes Apoſtolos amiſiſſe Fidem, indecens eſt, &* BLASPHEMA *contra honorem debitum Sanctis Apoſtolis. Etenim licèt de aliquo ſit verum, quôd Fidem perdiderit; de cæteris verò, nulla id ratio conuincit; nullum te-* 121.

Propoſitionẽ dicentem, Apoſtolos amiſiſſe Fidem, affirmat Bañez eſſe blaſphemam.

te-

teſtimonium cogit; nullius autboritas ſuadet. Hæc ſecunda Dominici Bañez concluſio, tumultuariô ſatis aſſerta; ſatis etiam ex dictis tota hac quæſtione, quoad omnes ſui partes deficit, corruit. At oportebit hîc, né faciem avertiſſe videar, in ſingulari id convincere; acturus poſteá de argumentis, quibus ad talia proferenda motus fuit doctus Pater.

Tumultuariô ſatis ſuam concluſionē ſcripſit Bañez.

122. Et primó vellem dixiſſet, quis ex Apoſtolis fuerit, vel potuerit eſſe ille aliquis, de quo ſaltêm vt verum dicere poſſemus, quôd Fidem amiſerit? Sanê prudens quilibet, ſi coniecturis & præſumptionibus ſtemus, reſpondebit, eſſe, vel fuiſſe illum, quem graviûs & peiûs cæteris Apoſtolis, ê Scripturæ Sacræ, & Sanctorum PP. teſtimonio, deliquiſſe ſcimus. Videantur dicta num. 16. & num. 67. pro quibus videri etiam poteſt egregius vir Ludovic. Granatenſ. ſerm. 1. in die Paſchæ, 2. par. initio.

Ludovic. Granat.

123. Secundô, partem illam, ſcilicét, *propoſitionem affirmantem, Apoſtolos amiſiſſe Fidem, eſſe indecentem, & blaſphemam*; eſſe falſam, indoctam, temerê & inconſideratê aſſertam, indê patet, quia, ſcilicêt, ſtare non poteſt, niſi ſimul dicamus, Auguſtinum, innumeroſquè alios Sãctos, & Patres, & graviſſimos Doctores indecentes fuiſſe; in Apoſtoloſqué extitiſſe, blaſphemos: Quia illi omnes affirmarunt, id ex Sacra Scriptura colligétes, Apoſtolos omnes Fidem amiſiſſe, vt in ſuperioribus notum feci. At nùnc notare ſat erit, quantos, & quales, ê ſuo Sacro Ordine, indecentes & blaſphemos Bañez fecerit, in Apoſtolos.

Falſa fuit Dominici Banez concluſio quoad primam ſui partē; & ex ea ingens ſequitur inconveniens.

Plurimos SS. & graves DD. è ſuo ordine dãnat Bañez.

Primó ſuus Angelicus Præceptor & Scholaſticorũ Magiſter S. Thomas Aquin. Opuſc. 7. quod eſt de decem præcept. ad præcept. 3. poſtquàm ſuppoſuerat, Sabbati obſervationem ceſſaſſe, addit: *Servamus tamen in veneratione Virginis Glorioſæ, in qua remanſit* TOTA FIDES *tali die, in morte Chriſti.* Et ad verba Matth. 26. *Tûnc Diſcipuli* OMNES, *relicto eo, fugerunt*; inquirit Angelicus Doctor, cur non ſtatim á principio, quàndò, ſcilicèt, miniſtrorum cohors irruit in Ieſum, fugerunt Diſcipuli? Reſpondet ex doctrina Hieronymi, & addit: *Vndè, â principio* CREDEBANT, *quód ſe liberare poſſet, & ſe defenderet; ſed cûm viderunt, quòd captus eſſet, & non vellet ſe defendere, fugerunt &c.* Iam ergô, cûm Chriſtus captus eſſet, non crediderunt Apoſtoli, ex mente S. Thomæ, quòd pauló antê credid- erant,

124.

S. Thom.

Matth. 26.

erant, ſcilicèt, quòd poſſet ſe liberare,& ſe defendere: Nō ergò crediderunt, cûm Chriſtus captus eſſet, ex mente S. Thomæ,quòd pauló antè crediderant,ſcilicèt, Chriſtū eſſe Deum.*Satis* INCREDIBILE [dixerat ſuprá num. 99. S. Hilarius] *Apoſtolis videbatur, eum,in quo Deus erat,eſse paſſibilem.* Et ob quôd Auguſtinus num. 12. aſſeruit: *Quandô paſſus eſt*, OMNES *Diſcipuli deſperauerunt, quòd ipſe eſſet* CHRISTVS. *Putauerunt non eſſe* DEVM. Et ſpeciatim,de tempore ipſo comprehenſionis Chriſti,quandò, relicto eo, fugerūt omnes,loquēs Auguſtinus,n.15.protulit: *Quandò comprehenſus eſt, non ſolùm carne ſua, eius carnem; verùm etiam* MENTE *reliquerunt* FIDEM. Habemus iam de hoc puncto S. Thomæ mentem; cuius etiam verba, poſita nu. 112. repeti poſſunt.

S. Hilar.

S. Auguſt.

125. Beatus Albertus Magnus, S. Thomæ Præceptor, in c. 1. Lucæ,de Maria Virgine loquens, dixit: *Fidem habuit in excellentiſſimo gradu,quæ, etiā* DISCIPVLIS DVBITANTIBVS,*non dubitauit: De quo dicitur Iob. c. 19. Pelli meæ, conſumptis carnibus, adhæſit os meum.Conſumptis enim carnibus,hoc eſt,mollibus Diſcipulorū cordibus per* DVBITATIONEM;*adhæſit os; ſolidum*

B Albert. Mag.

Iob 19.

*Cor Virginis Glorioſæ pelli extēſæ in Cruce,*PER FIDEM.

S. Vincentius Ferr. ſuprà num.33. & nu. 72. vbi dixerat: *Pro certo habetur,& oſtenditur ſatis clarê ex* TEXTV, *quód tempore Paſſionis Chriſti perdiderunt* FIDEM CHRISTIANAM OMNES APOSTOLI. 126.

S.Vincēt. Ferr.

S.Antoninus Florent. 4.p. tit.15.c.41.§. 1. ait: *Tempore Paſſionis* OMNES APOSTOLI ET DISCIPVLI CHRISTI, *qui priûs ſtabant* FIDE *eleuati &c.* OMNES *proſtrati ſunt in* INFIDELITATEM. Quod ibi & alijs locis infrà propoſit.19. dādis, latê explicat. Videatur ſuprà num.49.& num.75. 127.

S. Antonin. Flor.

Hugo Cardinalis ſæpê id ſuprá num.40.repeterat. 128.

Hugo Card.

Cardinalis Ioannes à Turrecrem. idipſum affirmavit,vt Bañez ipſe loco citato fatetur. 129.

Cardin. Turrecrem.

Cardinalis Ieorgius Anglicus non ſemel idem affirmavit ſuprá num.66. 130.

Cardin. Ieorg. Angli.

Bartholomæus Fumus loco citato ſuprâ num. 68. in eodē ſenſu fuit. 131.

Fumus.

Addo nûnc ê ipſa etiam Dominicana Familia inſignē pietate virum Ludovicū Granatenſ.qui ſer.1.in die S.Paſchæ,p. 2. ad verba Evangelica: *Dicite Diſcipulis eius, & Petro;* ſic circà Petrum ipſum diſ- 132.

Marci 16.

Granatēſ.

diſcurrit: *Cur hoc in loco ſingularis Petri ſit mentio, cùm cæteri eius ſocij communi Diſcipulorum nomine deſignentur: Præſertim cùm Petrus cæteris fœdiùs in Paſſione corruerit? Certè ob hoc ipſum, quòd graviùs deliquit, oportebat &c.* Et paucis interpoſitis, ſic: *Petrus ergò* INFIDELITATIS *& præſumptionis ſuæ conſcius, &c.* Et ſer. 2. in fer. 2. Paſchæ, p. 1. circâ finem, loquens de fuga Apoſtolorum noƈte cõprehẽſionis Chriſti; quemquê illi ijdem Apoſtoli miracula facientem, ac Populi laudibus celebrem, libenter quocumquè pergeret ſequebantur; ſic diſcurrit, amiſſionem Fidei in Apoſtolis clarè ſuppones: *Ex quo apparet, quanto difficiliùs ſit, rebus aduerſis, quàm tranquillis*, FIDEM *& conſtantiã retinere.* Et ſer. 3. de eadem die, p. 1. ait: *Cùm Diſcipuli Domini & in eius Paſſione ſcandalum paſſi eſſent, &* FIDEM *ſimul & Spem Reſurrectionis eius amiſiſſent; commotus eorum tarditate Dominus &c.* Quam affirmationem ſerm. 1. in Dominica in albis, p. 1 repetit; ſimulqué declarat, amiſſa de Reſurreƈtione Fide, omnia de Meſſia Oracula ab Apoſtolorum mente decidiſſe; ſic differens: *Si quis verò eius Reſurrectionem ſuſtulerit, nihil planè habet, quod à mortuo ſperare poſſit. Vndè, quandiù Apoſtoli, Chriſti Reſurrectionem non crediderunt, ſpem omnem ſalutis & redemptionis protinùs amiſerũt. Quod illa duorum Diſcipulorum verba ſatis apertê ſignificant: Nos autem ſperabamus, quòd ipſe eſſet redempturus Iſrael. Quod perindê eſt, ac ſi dicerent: Quãdiù ille ſuperſtes erat, omnia, quæ de Meſſia Divina Oracula prænuntiaverant, facilê nobis pollicebamur. Nũnc autem, cùm ê viuis conceſſerit,* QVID A MORTVO SPERARE POSSVMVS? Et nonnullis interieƈtis, dicit: *Itaquê, moriente Chriſto, Spes quoquê Apoſtolorum* MORTVA FVIT. Et paulô pòſt, oſtendens, amiſſa Fide de Chriſti Reſurreƈtione, non ſtare Fidem in Chriſtum, proſequitur: *Vndè, cùm Apoſtoli* EXPERIMENTO SVO *didiciſſẽt, quãtùm ad* FIDEM IN CHRISTVM, *Reſurrectionis eius* FIDES VALERET; *hanc potiſſimùm &c.*

133. Vt ergò, nê obſtriƈtos nos eſſe dicamus ad aſſerendum, Dominicum Bañez hos præclariſſimos Sanƈtos, Eccleſiæ Patres, inſignes in Eccleſia Magiſtros, & Sacri ſui Dominicani Ordinis fulgentiſſima ſidera, feciſſe indecentiæ, & blaſphemiæ reos, in Apoſtolos; imô, nê etiam dicamus, Au-

Nullum ex SS. & ex PP. vidiſſe Dominicum Bañez, oportet aſſirmare.

Auguſtinum, plurimosquè alios ex Patribus, eiuſdem criminis reos feciſſe; oportebit affirmare, eorum nullum (Turrecrematam excipio.) legiſſe, nequè vidiſſe, Dominicum.

134. Ex his apparet iam, falſa eſſe omnia alia, quæ devotus & pius Bañez ſubiecit. Dixit, *nullam rationem conuincere, Apoſtolos amiſiſſe Fidem.* Si ſenſus ſit, vt verbum illud, *cōvincit*, denotat, non eſſe rationem, quę evidenter, ſeû demonſtrativè concludat, fatebimur; ſed id dixiſſe, viri non Scholaſtici foret: Quia vt propoſitio aliqua tutô, ſecurè, & licité affirmari poſſit, ſufficit eſſe probabilem. At multa eſſe, quæ probabilitatem præſétis aſſertionis convincant, abundé convictum eſt.

Vt propoſitio aliqua affirmari poſſit, ſufficit quód ſit probabilis.

135. Addidit: *Nullum teſtimonium cogit.* Dico ſimiliter: Si verbum illud, *cogit*, ſtricté accipiamus, fatebor: Si enim teſtimonium aliquod cogeret, [ſuppono loquutum fuiſſe de Scripturæ Sacræ teſtimonio] non iam opinio; ſed Fides, aſſertio noſtra eſſet: At deſiderare teſtimonium cogens, vt propoſitio aliqua poſſit affirmari, pro crimine viro docto eſſet. Habemus, igitur, teſtimonia non pauca ex Sacra Scriptura, etſi non cogentia, probabiliter ſaltem præſentē noſtram propoſitionem monſtrantia; id confirmante multorum Sanctorum, & Patrum, & magnorum virorum commento, & interpretatione; de quo §. 4.

Habet doctrina noſtra pro ſe teſtimonia Sacra, probabiliter ſuadentia.

Addidit etiā Bañez: *Nullius authoritas ſuadet.* Quid dicemus, bone lector, poſtquàm ſexcentorum ex Sanctis, Patribus, & viris Sapientiſſimis, authoritates ſuadentes conſpexiſti? Tu dicito. 136.

Multorū SS. & DD. authoritas noſtram doctrinā ſuadet.

Sed fuerintné convincētes Dominici Bañez pro ſe adductæ rationes? Fuerintnè cogentia ſua teſtimonia? Aut habuerit plurium ſuadentes authoritates? Ipſis in medium adductis, reſpondebo. 137.

Qualia fuerint Dominici Bañez fundamenta, diſcutitur.

Incipio ab argumento, quod noviſſimo loco poſuit Bañez. Argumentatus fuit ex eo, quôd ſequeretur, Apoſtolos omnes in hæreſim fuiſſe lapſos. Sed quantum hæc ratio convincat, dixi reſpondēdo ad 3. argumentum. 138.

1. Dominici motivum.

Suprà ſolutū fuit.

Arguebat etiā ab eo, quòd noſtra propoſitio videtur eſſe contra communem ſententiam Sanctorum: Et id declarat ex eo ſolûm, quód ſuper illud 1. ad Corinth. 15. *Deindé viſus eſt Iacobo*; dicunt Patres, ideô Chriſtum ſingulariter póſt ſuam Reſurrectionē Iacobo Minori, ſivè, Alphæi, apparuiſſe; quia, ſcilicét, Iacobus ab ea hora, qua in vltima Cœna calicem cum Domino biberat, 139.

2. Motivum Dominici Bañez, ex hiſtoria ieiunij Iacobi Alphæi.

biberat, voverat, ſe cibum nō ſumpturum quovſqué Chriſtum videret á mortuis ſuſcitatum: Et addit Bañez: *Cuius* VERITATIS *author eſt Hieronymus, & deſumpſit illud ex Evangelio Hebræorum.* Credidit ergó Iacobus, Chriſtum ſurrecturum; & conſequenter ſemper credidit, Chriſtum, Deum eſſe: Non ergò Apoſtoli omnes à Fide defecerūt.

140. De argumento num. antecedenti poſito aliquid diximus num. 109. remittentes adhûc locum pleniorem de eo explicationem. Et primûm facilê tota eius machina rueret, ſi ſupponamus, Apoſtolis antê Chriſti mortem, & Reſurrectionem, non fuiſſe clarè, nequè ſufficienter, propoſita Chriſti Reſurrectio; abſconditumqué hoc verbum ab eis fuiſſe; nondûm Fidem de Reſurrectione ebibiſſe; pro quo conſtanter ſtetiſſe Cardinalē Bellarminum, vidimus ſuprá á num. 94. Hoc, inquam, ſuppoſito, patet, ieiunium illud Iacobi non potuiſſe habere principium, ſivé occaſionem, in Fide Reſurrectionis Chriſti; quia pro tûnc Fidem de Chriſti Reſurrectione Iacobus non habebat. Sed quia nos ipſi aliqua, quæ huic reſolutioni obſtare videntur appoſuimus á num. 100. vſqué ad num. 106. & contra eam etiam ſtat hiſtoria illa de Iacobi ieiunio; immediatiùs reſpondeamus oportet. Verum eſt retuliſſe S. Hieronymum illud Iacobi de ieiunio votum, in Catalogo de Viris Illuſtr. Sed verum eſt etiam, Hieronymum, nullum verbū ibi habere, quod approbationem hiſtoriæ illius redoleat. Non expoſitorem ibi Hieronymus agebat: Hiſtorici perſonam induit: Hiſtorici autē non ſemper, quod narrant, probant. Verum eſt etiam dixiſſe eo loco S. Hieronymum, ſe ab Hebræorum Evangelio hiſtoriam illam ſumpſiſſe, his verbis: *Evangelium quoquê, quod appellatur: Secundùm Hebræos &c. Póſt Reſurrectionem Salvatoris refert: Dominus autem, cûm dediſſet ſindonem ſervo Sacerdotis, ivit ad Iacobum, & apparuit ei. Iuraverat enim Iacobus, ſe non comeſturum panem, &c.* Verum eſt, inquam, ab Evangelio Hebræorū accepiſſe Hieronymum hiſtoriam illā: Sed Evangelium illud, & Codices Hebræos nō eſſe Canonicos, nequê Authenticos, ſciunt omnes: Et in hoc ſaltem ſenſu eſſe apocryphos, certum eſt. Veritatem hanc Bañez ipſe eadem 2. 2. q. 11. art. 2 ver. *Hinc ſequitur*, faſſus fuit, his verbis: *Nunquàm autem Eccleſia definivit, quod aliqua*

Prima ſolutio.

Bellarminus.

Omittitur prima ſolutio.

2. Solutio.

Retulit Hieronymus hiſtoriam illam, ſed non approbat.

Nō ſemper hiſtorici quod narrant, probant.

Hebræi Codices non ſunt authentici.

editio Hebraica , aut Græca, eſt Authentica. Præterea, Hebræos Codices corruptos eſſe, non puros ; imô ab ipſis iiſdẽ Hebræorum Magiſtris fuiſſe corruptos, deturpatos, alteratos , & falſificatos, graviſſimi Theologi docent : Videatur Canus lib.2.de Loc.c.13. præſertim ver. *Item , Hebræorum Doctores.* Meus Iacobus Chriſtopolitan. prologo in Pſal. tract.6. Maldonatus ad verba Matth.12. *Donec eijciat ad victoriam iudicium.* Cornelius à Lap.in procemio ad Evang.c. 2.Et Lyranus,Burgenſis, Galatinus,Hammerus, apúd Frãciſcum de Ribera ad c.9.Hoſeæ num. 19. [Scio eſſe viros doctos , inter quos Ribera illic,qui licét impuros,Hebręos Codices fateantur; tamen,ab Hebręis ipſis fuiſſe corruptos, negant] Videatur etiam Baſilius Legion. q. 4. expoſiti.c. 10. á ver. *Ex his*, vſquê ad finem. Et apùd meum etiam Alfonſ.de Mẽdoca in Quodlibet.q.6.expoſiti.num.1. videantur Porchetus , Adrianus Finus , Hermas Lætmatius, Petrus Antonius Beuther, Figuerola, Lindanus, Titelmanus,Leo Caſtrẽſis,& alij.Hinc graves authores , & non immeritô,ſuſpectam nimis habent hiſtoriam illam de Iacobi ieiunio; incertamquê,& apocrypham,cenſent.Benedictus

Canus. Chriſto pol. Maldonat. Cornel.á Lapi. Lyran. Burgenſ. Galati. Hãmer. Ribera. Legionenſ. Alfonſ. Mend. Porchet. Finus. Hermas. Beuther. Figuerol. Lindan. Titelma. Leo Caſtr.

Iuſtinian.ad verba poſita Pauli num. 138. de hiſtoria illa loquens,dixit : *Non me fugit, hiſtoriam , quam Hieronymus narrat, quibuſdam videri incertam ac dubiam.* Latiùs & clariús Cornel.â Lap.ad eundem locum , pôſt hiſtoriam, relatam , ait : *Sed incerta eſt hæc traditio, & ex aliquo apocrypho deprompta.Vndê Hieronymus non approbat eam; ideoquè videtur hæc, falſa & conficta traditio. Nam primô, ex hoc loco Pauli patet, Iacobo apparuiſſe Chriſtum pôſt quingentos fratres , id eſt , diú pôſt Reſurrectionem , quouſquè inedia Iacobi naturaliter extendi non poterat. Secundô, quia Apoſtoli omnes [inter quos erat Iacobus] in morte dubitarunt de Reſurrectione; non ergó Iacobus iurauit , ſe vſquê ad eam non comeſturum. Tertiô , quia hanc hiſtoriam , ait Hieronymus , ſe ſumpſiſſe ex Evangelio ſecundúm Hebræos, quod eſt apocryphum.Vndé & quód ibidem additur , Chriſtũ ſindonem tùnc habuiſſe , eamquè dediſſe ſervo Sacerdotis, videtur falſum: Nam Chriſti lintea remanſerunt in ſepulchro Matth. 28. &c.* Sed rem contra Dominicũ Bañez concludamus. S.Thomas,ad eundem locum Pauli , refert hiſtoriam illam de voto ieiunij á Iacobo,emiſſo;& poſtquàm refert

Iuſtinian. Cornel. Lap. Matth. 28.

S. Thom. refert, reijcit ſic: *Sed ſecundùm hoc nõ ſervaretur ordo apparitionis: Quia ſi poſt omnes numeratas apparitiones apparuiſſet Iacobo, nimis fuiſſet ſine cibo, & hoc eſt difficile. Et ideò dicendum eſt, quòd ideò ſingulariter Chriſtus apparuit Iacobo, quia ſpecialem devotionem Iacobus ad Chriſtum habuit.* Non ergô, pro hoc puncto, Dominicus Bañez Ducem ſuum ac Præceptorem legit; nam ſi legiſſet, reperiret eum dicentem, non poſſe cõponi hiſtoriam illam cum ordine Evangelico, ſivé cum Evangelica narratione de ordine apparitionum Chriſti. Videret eum dicentem, ſuppoſito ordine illo Evangelicę narrationis, difficilê fuiſſe per tot dies ieiunum extitiſſe Iacobum: Et deniqué comperiret ob id S. Thomam ab illa hiſtoria reſilientem; & ad aliã rationem, cauſamquê, ob quã Chriſtus Iacobo ſingulariter apparuerit, confugientem; affirmaſſequé, cauſam fuiſſe, ſpecialem ergà Chriſtum Iacobi devotionem. Commentaria in Paulum S. Ambroſio adſcripta, nulla de voto illo Iacobi mẽtione facta; cauſam aliam ſingularis illius apparitionis ponit, ſic: *Singulariter Iacobo apparuit, ſicùt & Petro. Quod ideò puto factũ, vt multifaria apparentia Fidem Reſurrectionis firmaret.* Ecce hiſtoriam, quam abſolutè Bañez, VERITATEM, vocavit. Ecce authoritatem ſuadentẽ, quam è Sanctorum Choro hauſit; & ob quam dixerit, propoſitionem noſtram eſſe contra communem Sanctorũ ſententiam.

Non legit Bañez S.Thomam.

Hiſtoria Dominici Bañez non benè compoſita eſt cũ Evãgelio.

Reſilit ab hiſtoria illa S. Thomas,

S. Ambroſ.

141. Deniqué arguebat Dominicus Bañez é c.vlt. Matthæi, vbi dicitur, quód Diſcipuli abierunt in montem, vbi cõſtituerat illis Ieſus: *Et videntes eum adoraverunt: Quidam autem dubitaverunt.* De quibuſdam, inquit Bañez, aſſerit Evangeliſta, dubitaſſe, non de omnibus; *ergô hanc notam infidelitatis, imò hæreſis, ſiné qua non poterant Apoſtoli amittere Fidem, illis inurere, abſurdum, & blaſphemum eſt.*

3. Dominici Bañez motivum.

Matth. vlt.

142. Ecce teſtimonium cogẽs, quod doctus hic author invenit, vt ſuum ſenſum firmaret; & oppoſitum hìc iterùm inureret *abſurdi, & blaſphemi,* nota. Sed de hac cenſura iam dixi ſuprá ſtare non poſſe, niſi ſimul in Auguſtinum, multoſquè alios Sanctos, Eccleſiæ Patres, & graves Doctores, contortam fuiſſe, aſſeramus. Quantosqué & quales ê ſolo ſuo Sacro Ordine cenſura illa Dominici Bañez transfigat, notavi etiam à num. 123. vſquè ad num. 132. Ideoquê, repeto, cenſuram illam, etſi ex zelo

Aliqua ante reſponſionẽ notátur.

Cenſura Dominici Bañez, in Sãctos, & Eccleſiæ PP. emiſſa fuit.

zelo ortam, non tamẽ ſecundûm ſcientiam fuiſſe prolatã. Illud etiam de hęreſi ſolutum fuit, dùm ad 3. argumentum reſpondebamus; ibiquê explicui, poſſe Fidem amitti ſiné lapſu in hæreſim. Nùnc igitur oportet ſolûm videamus, ſi teſtimonium illud, quo probare Bañez contenderat, Apoſtolos non amiſiſſe Fidem, ſit teſtimonium cogens.

143. Hic diſcurſus Dominici Bañez: *Evãgeliſta dicit, quód apparente Chriſto vndecim in monte, quidam adoraverunt; alij dubitarunt: Non ergò omnes amiſerunt Fidem: quia non de omnibus, ſed de aliquibus tantûm aſſerit Evangeliſta, dubitaſſe.*

Dominici Bañez diſcurſus.

144. Sed notare opus erit, anteaquâm reſpondeamus, ſuprâ num. 121. dixiſſe Dominicum Bañez, potuiſſe eſſe verum, quód ex Apoſtolis aliquis Fidem perdiderit: Impræſentiarúm etiam, iam *de aliquibus* verum fuiſſe manifeſté ſupponit; de illis, ſcilicét, quos dubitaſſe, aſſerit Evangeliſta. Fortè, ſi ad aliud conficiendũ argumentum Bañez deveniſſet, adderet, non ſolùm *aliquem*, non ſolûm *aliquos*, ſed plùs quâm aliquos Fidem perdidiſſe &c. Ab hac ſanè notatiuncula immunis ipſe extitiſſet; & conformiùs, magisquè conſequenter ad ſuam concluſionem à præſenti teſtimonio argumentum ſumpſiſſet, ſi, præter alios ex Interpretibus, ſui Eminentiſſimi Caietani, itemquê Lyrani cõmentaria ad illa Matthæi verba, vidiſſet. Aſſerunt enim, verba illa: *Quidam autem dubitauerunt*, non ad aliquem, vel aliquos ex vndecim Apoſtolis eſſe referenda; ſed ad aliquos ex alijs fratribus, ſivè diſcipulis, qui tûnc convenerant. Sic Caietanus: *Quidam autem dubitaverunt. Hinc apparet, cum vndecim alios veniſſe adhûc dubios, etiam viſo Ieſu: Nam vndecim iam erãt certificati in Ieruſalem.* Si hoc, inquam, legiſſet doctus Dominicus, (cui etiam nos arma libentiſſimê damus) non ſe coactum, obſtrictumquè videret ad aſſerendum, ex illo eodem teſtimonio, quod pro ſe adduxit, colligi, aliquos ex Apoſtolis perdidiſſe Fidem.

Circa Dominici Bañez diſcurſũ quædam annotatio.

Lyranus.

Caietanus.

Arma libenter Dominico Bañez damus.

Reſpondeo ergô, teſtimonium illud, ad intentum non conduxiſſe: Quia iam conceſſo, quod Apoſtoli illi, qui túnc adoraverunt, (apparitio illa Chriſti in monte Galilęæ, iam octo ſaltêm diebus á die Reſurrectionis Chriſti elapſis, facta fuit; pro quo videri poteſt S. Thomas ad illum locũ Matthæi) Fidem habebant, & tùnc non dubitabant; vndè, inquam, ex hoc potuit inferre 145.

Reſpõſio.

S.Thom.

ferre

ferre Bañez, quôd abſolutè, & â tēpore hoc vel illo, præſcindendo, non amiſerint Fidem? Ex eo, quód in monte Galilęæ adoraverint, iam vndecim ſaltêm diebus elapſis â comprehenſióne Ieſu, & eius Paſſione, quis inferat, non potuiſſe Fidem amittere illos eoſdem, qui in monte adoraverunt, tempore & occaſione cōprehenſionis Chriſti, quandó OMNES in Chriſto ſcandalum paſſi fuere? *Scandalum eorum fuit,* [dixerat num. 75. Sanctiſſimus Dominici Filius Antoninus Florent.] *quia receſſerunt à Fide ſuæ Divinitatis.* Ex eo, quód in monte adoraverint, quis colligat, nō potuiſſe illos eoſdem, qui tûnc adoraverunt, á Fide deficere, quandò Chriſtus anteà paſſus, & mortuus fuit? *Quandô Chriſtus paſſus eſt, quandò mortuus eſt* (Aſſeruerat Auguſtinus ſuprâ num. 12. & num. 14.) *omnes Diſcipuli deſperaverunt, quôd* IPSE ESSET CHRISTVS. *Latro verô tûnc credidit, quando in ipſis* DOCTORIBVS FIDES, *quę fuerat qualiſcumque*, DEFECIT. Prætereà: Adoraverunt ex illis aliqui in monte: Sed illi ipſi, omnesquê, etiam pro tempore intermedio inter Chriſti Reſurrectionem, & illam in Galilęæ monte apparitionem, dubitarunt, non crediderunt. Potuit & hoc vidiſſe doctus Bañez apûd Cardinalem Caietanū, ad c. illud 28. Matthæi, & verba: *Et citò euntes*; vbi poſtquàm ponderat motiva, quæ die ipſa Reſurrectionis apparuere ad extorquendam ab Apoſtolis Reſurrectionis Fidem, addit: *Et cum toto hoc, nêc iſtæ, nec illi propterea crediderunt* TVNC. Igitur, Dominici Bañez argumentum non magis vrget, quâm ſi, volens probare Apoſtolum Petrum non negaſſe, dixiſſet: *Ex Scriptura Sacra conſtat, quòd Petrus confeſſus fuit; ergò Petrus non negavit.* Diceret Bañez, vnum & aliud eſſe verū; quia potuit pro tali tempore, ſeû occaſione, negare; & pro tali alio tempore, ſivê alia occaſione, fateri. Sed ſi ita res eſt; quale, inquiro, erit argumentum intendens probare, abſolutê Apoſtolos non amiſiſſe Fidem, ex eo, quòd ex Scriptura Sacra conſtet, quod in tali, vel tali determinatè tempore, credebant? Debuit ſanê Dominicus Bañez diſtinxiſſe tempora: Et fortê ea non diſtinxiſſe, in cauſa fuit, quòd pro omni tempore & occaſione, idem de Sanctis Apoſtolis affirmare oportere, vel negare, pius iudicaverit. Sed licêt à pio animo orta fuerit ſua affirmatio; diſtavit tamen ab Evangeliſtis, & Sā-

S. Antonin. Flor.

S. Auguſt.

Matth. 28.

Caietanus.

Exemplū contra Dominicū Bañez.

Debuit Bañez diſtinguere tempora.

ctis Patribus, qui tempora diſtinxerunt. Satis hanc temporum differentiam declararunt Patres omnes, quos pro præſenti hac propoſitione retulimus. Satis eam expreſſit S. Thomas adductus num. 112. Sed audiamus nûnc S. Ioannem Chryſoſt. homil. 58. in Matthæum. Adductus fuit ad Ieſum quidam lunaticus, ſivè dæmoniacus, Matth. 17. quem non potuerant anteà curare Diſcipuli: Quæſierunt iſti à Ieſu, cur ipſi non potuerint illud dæmonium eijcere? Reſpondit Ieſus: *Propter incredulitatem veſtram. Amen quippé dico vobis, ſi habueritis Fidem &c.* Suppono, hìc non eſſe ſermonem de Fide virtute Theologica, ſed de Fide, quæ, *fiducia impetrandi*, dici ſolet. Ad prædicta Ieſu verba, ſic, inter alia, S. Chryſoſt. *Nóné igitur, inquies, tantam Fidem tûnc habebant? Non certè. Ita enim imperfectiores erant,* VT NON SEMPER IDEM ESSENT: *Vndè Petrus quoquè modò beatificatur, modò increpatur: Et reliqui quaſi amētes caſtigātur, cùm ſermonem de fermēto, &c.* Videantur Sācti PP. loquētes de Apoſtolis, tûm antè Chriſti Crucē, & antè Spiritus S. in eos adventum; tûm poſtquám iam Spiritus Sanctus eos in gratia confirmaverat.

S. Thomas.

Matth. 17.

S. Chryſoſt.

Claudo præſentem propoſitionem.

OPORTVIT latê hanc propoſitionem explicuiſſe, eiusqué ingentem probabilitatem declaraſſe, tùm ob materiæ eius gravitatem, túm vt notatorem noſtrum inſtrueremus, túm vt monſtraremus, verum fuiſſe, quod Turrianus num. 8. dixerat, ſcilicét, viros etiam aliàs doctos non raró aliorum propoſitiones ſugillare, & notis inurere, eo quòd non ſedulò lectitarunt authores. Habent ergô, vel ex hoc ſolùm præſenti exemplo, viri ingenuo ingenio præditi, veritatis amatores, & de Scholaſticis quæſtionibus ſinê incuria tractatores; habent, inquam, ſe non debere facilè, etiam quas ſcriptas vident, affirmationibus fidere. Experientia enim curioſos inquiſitores quotidié docet, rem ſe aliter habere, ac aſſerta, affirmatavè fuit: Aliter ſe habuiſſe inventam, ac fuerit audita. Prudentem virum oportet ſcire, non homini credere. Sciētiam quærimus: Cur ergó, qui ſcientes eſſe cupimus, fide hominum contenti ſimus? Eſtné fides, ſcientia? Neutiquám. Imò ſcientiæ adverſaria fides eſt. Non ergô ſciens loquitur, qui quod loquitur ex ſolo auditu 146.

Oportuit latê præſentē propoſitionē explicuiſſe.

Turrian.

Sæpè res aliter ſe habet viſæ, ac fuerint auditæ.

Prudentē virum oportet ſcire, non homini credere.

Fides ſcientiæ eſt adverſaria.

ditū concepit. Vis ex ſcientia loqui? Vide, olfacito, guſta, palpa, experire. Propoſitionē noſtram eſſe communiſſimam apud Sanctos, & Patres; eamquè eos claré, expreſſê, & ſępé affirmaſſe, experientia didici: Multos etiam ex noſtris Doctoribus eandem propoſitionem ſtatuiſſe, defendiſſe, probabilem eſſe dixiſſe, ex viſu comperi; idquê, eorum omnium nominibus expreſſis, locis ſignatis, & verbis tranſcriptis, [aliquorum verba ad propoſit. 19. reieci, vbi videri poſſunt.] verum eſſe convici: At, qui legiſti, vidiſti ſimul, non defeciſſe viros doctos, qui dixerint & ſcripſerint, contrariam propoſitionem ab OMNIBVS eſſe receptam: OMNES SANCTOS cōtrariam propoſitionem docuiſſe; noſtramquê omni prorſùs ſivé Sanctorum, ſivê Doctorum patrocinio, ſuffragioquè eſſe deſtitutam: Nulla ratione probari; nullo teſtimonio fulciri; nulla authoritate ſuaderi. Hæc duo, quæ dico, vidiſti ſimul. Vide modò, precor, ſi verbo omni te credere debeas. Sed nê alicuius intentionem [quod abſit.] damnare videar, vſurpo Eccleſiaſtici verba, quibus omnia compono: Inquit: *Eſt qui labitur lingua, ſed non ex animo.*

Licet noſtra doctrina multorū SS. & PP. & DD. fuerit, fuerunt tamē, qui dicerent, â nullo doceri.

Eccleſiaſti. 19.

147. Igitur, Sancti Patres, in quibus pietas cum ſciētia eſt; in quibus obſervantia & ſapientia deoſculatæ ſunt; quiquê *in veritate adorant*; veritatem vbiquê cognoſcunt: Et ſi qua eſt, cuius cauſa non facilis eſt, nō ideô veritatem negant; veritatem fatentur; cauſam veró voluiſſe Deum ſibi eſſe reſervatam, prudentiſſimê exiſtimant, dicentes cum Auguſtino tract. 27. in Ioan. *Secretum Dei intentos debet facere, non adverſos.* Non excuſant, ſi qui fuere, in Patribus noſtris errores: Errorum cauſas inquirunt: Et ſi pius eorum conatus cauſam in ſingulari non attingat; vniverſalem ſaltêm vtilitatem noſtram, eruditionemquè in illis erroribus altiſſimo Dei conſilio fuiſſe diſpoſitam, vt hinc ſcilicèt deſperationem, eorū conſpecta pœnitentia, fugiamus; hinc iactantiam & præſumptuoſam cōfidentiam, eorum caſibus conſpectis, evitemus; pié fatentur. Sic diſcurrentes, non á vero oculos avertentes, reperio Sanctos Patres, quoties Sanctiſſimorū Apoſtolorū anté Chriſti Crucem infirmitas, ipſorum ſubit animos, pulſat mentes. S. Ambroſius lib. 10. in Lucam, ſub titulo: *De Petri proditione &c.* ait: *Error Petri doctrina iuſtorum eſt: Et* TITVBATIO *Petri, omnium* PETRA *eſt.*

In SS. PP. pietas cum ſciētia eſt.

Ioan. 4.

S. Auguſt.

Patrum noſtrorū errores ad noſtrā eruditionem permiſiſſe Deū, prudēter Sācti PP. affirmant.

S. Ambroſ.

eſt. Et poſteá : *Vndè etiam lapſus Sanctorum*, VTILIS. Et iterûm ibi, de Petri lapſu loquens : *Hæc autem ideò* SCRIPTA *ſunt, vt ſciamus, neminem iactare ſe debere &c.* S. Leo ſerm. 1. de Aſcenſ. ita:

S. Leo.

Mors enim Chriſti multùm Diſcipulorum corda turbaverat; & de ſupplicio Crucis, de emiſſione ſpiritus, de exanimati corporis ſepultura, gravatis mæſtitudine mentibus, quidam DIFFIDENTIÆ *torpor obrepſerat.* Et pòſt pauca: *Quã vtiquê* HÆSITATIONEM *humana infirmitate* NVTANTEM, *nequaquâm permiſiſſet Spiritus veritatis Prędicatorum ſuorum ineſſe pectoribus, niſi illa trepida ſolicitudo, & curioſa cunctatio, noſtrę Fidei fundamẽta iecíſſet. Noſtris igitur perturbationibus, noſtris periculis, in Apoſtolis conſulebatùr.* Et ſtatim: *Gratias agamus Divinæ diſpenſationi, & Sanctorum Patrum* NECESSARIÆ TARDITATI. DVBITATVM *eſt ab illis, ne dubitaretur á nobis.* Optimê etiam [omnia, quæ diximus, complectamur.] Petrus Damianus ſerm. 2. de Petro & Paulo intentum noſtrũ attigit his verbis :

Damianus.

Admiranda prorſùs diſpoſitio Redemptoris, & iudicia Dei abyſſus multa, cúm illos Eccleſiæ ſuæ præfecit, qui ſic CRIMINALITER *lapſi ſunt, vt in peccatorum fluctibus abſorberentur. Cúm intueor Petrum, quem ipſa manus Omnipotentis Regni cæleſtis clauibus inveſtit; cui Pater revelat Filij maieſtatem; ſuper quem fundatur Eccleſia; cui poteſtas ligandi & ſolvendi conceditur; qui cælos claudit & aperit, quod Cherubim & Seraphim habere non legitur; vehementer admiror. Rurſùs, cùm reflecto oculos, & eundem Petrum video, á longê ſequi Salvatorem, & ad vnius ancillæ vocem deteſtari, & iurare, quia non novi hominem; ipſumquè, quem Dei Filium confeſſus fuerat, trepida fugitatione relinquere, timore concutior, dicens mecúm:*

QVIS COGNOVIT SENSVM DOMINI?

DECIMA PROPOSITIO.

1. CARNEM MARIÆ FVISSE CARNEM peccati, eſt propoſitio de Fide.

2. ADverte pro omnimoda claritate, Authorem reſpondentem ad argumenta contra præſervationem Matris Dei â peccato originali, deveniſſe ad illud, quod adverſarij deſumunt ex verbis Auguſtini pluribus locis dicentis, *carnem Mariæ fuiſſe carnem peccati:* Cuius propoſitionis ſenſum, ex adverſarijs plures contendunt eſſe de Fide. Reſpondens, inquam, ad hoc argumentum author, concedit, & vt probabile affirmat, de Fide eſſe, *carnem Mariæ fuiſſe carnem peccati*; vt clariús argumenti inefficaciam demonſtret: Quia volunt arguentes, idem eſſe: *Caro Mariæ fuit caro peccati*, ac: *Maria Mater Dei habuit originale peccatū:* Et ex admiſſione, quôd ſit de Fide, *carnem Mariæ fuiſſe carnem peccati*, evidenter oſtenditur, ex tali propoſitione non inferri, quód peccatum originale Maria habuerit; vel quôd ſit idem, *habuit carnem peccati*, &, *habuit originale peccatum*; quia quód peccatum originale habuerit, non eſt de Fide.

Senſus & intentum authoris.

Auguſt.

3. Prætereá adverte, ſenſum illius propoſitionis: *Caro Mariæ fuit caro peccati*; apùd authorem eſſe: *Maria Mater Dei fuit peccato obnoxia, & debitum habuit contrahendi originale peccatum*, de quo nulla eſt in præſenti diſceptatio. Modô videamus quorſûm iverit nota.

NOTA.

4. DIXIT THEOLOGVS NOTATOR, ACRITER in propoſitionem invectus, nullo modo poſſe affirmari, eſſe de Fide Matrem Dei habuiſſe carnem peccati, ſeu debitum habuiſſe contrahendi originale peccatum: (quod pro eodem in præſenti accipimus.) Quia ſic, oppoſita ſententia docens, debitum non habuiſſe, inuritur cenſurâ; & hoc, nefas cenſendum: Quia à Summis Pontificibus cautum videmus, nè cenſurà inuratur aliqua ex huius controverſiæ opinionibus: Et à plu-

ribus etiam dicitur, Matrem Dei non habuiſſe debitum contrahendi originale peccatum. Hæc ſapientiſſima nota.

RESOLVTIO.

5. PROBABILISSIMVM EST, ESSE DE FIDE, *carnem Mariæ fuiſſe carnem peccati, ſeù debitum habuiſſe contrahendi peccatum originale.* Certiſſimum eſt, ex tali aſſertione, via probabilitatis afferta, nullam ſequi cenſuram contra ſententiam negantem debitum. Certiſſimum eſt, eſſe probabile, ſententiam abſolutè negantem debitum in Matre Dei peccatum originale contrahendi, mereri cenſuram. Et tandem, ſi ex ſententia dicente, eſſe de Fide, carnem Mariæ fuiſſe carnem peccati, ſequitur talis cenſura; evidens eſt, talem cenſuram eiaculari omnes, qui tale debitum in Matre Dei agnoſcunt, & defendunt. Et illud de Pontificum Sanctionibus, quoad præſens punctum, indigniſſimum eſt vel quòd fuerit à grammatico puero prolatum. Clariſſimè partes has omnes reſolutionis monſtrabo.

§. I.

Prima pars reſolutionis explicatur ab authoritate, & ratione.

6. PRIMA pars erat, *eſſe probabiliſſimum*, quòd de *Fide ſit, Matrem Dei carnem habuiſſe peccati, ſeù debitum abſolutè peccatum contrahendi.* Hæc propoſitio Auguſtini fuit, & vt eius ab authoribus communiter ſupponitur. Lib. 6. cont. Iulian. c. 4. ad illa verba Pauli 1. Corint. 5. *Vnus pro omnibus mortuus eſt, ergò omnes mortui ſunt*; ſic Magnus Parens: *Vide quia conſequens eſſe voluit, vt intelligantur omnes mortui, ſi pro omnibus mortuus eſt: Quia ergò nō in corpore, reſtat, vt in peccato eſſe mortuos omnes, ſi pro omnibus Chriſtus mortuus eſt, nemo neget, nemo dubitet, qui ſe non negat, aut dubitat, eſſe Chriſtianum.* Quôd autem verba Apo-

1. Probatio ex Auguſtino.

S. Paulus.

S. Auguſt.

Apoſtoli; & veritas de morte Chriſti pro omnibus, ita vt mortuus etiam ſit pro Maria, ſit veritas Catholica, & Chriſtiana, dubitabit nullus Catholicus. Et quòd omnes, pro quibus Chriſtus mortuus fuit, fuiſſent mortui morte peccati, idem Apoſtolus docet: Et nullum poſſe de eo dubitare, monet Auguſtinus, niſi, qui ſe Chriſtianum eſſe aut neget, aut dubitet. Neceſſariô, ergó, ex Auguſtini doctrina ſequitur, quôd, qui neget, aut dubitet, Mariam fuiſſe ſufficienti modo mortuam morte peccati, vt pro ea Chriſtus moreretur; ſe eſſe Chriſtianum aut neget, aut dubitet. At ſi debitum nullum habuit contrahendi peccatũ originale, ſumma probabilitate dicitur, ab omnibus tale debitum adſtruentibus, non fuiſſe mortuam ſufficienti morte peccati, vt pro ea mortuũ Chriſtum Redemptorem, dicamus; ergò veritas Chriſtiana & Catholica eſt ſecũdùm Auguſtinum, id ex Paulo colligentem, carnem Mariæ fuiſſe carnẽ peccati, hoc eſt, obnoxiam ſaltẽ fuiſſe peccato contrahendo.

Eum, pro quo Chriſtus mortuus eſt, neceſſé eſt fuiſſe aliquo modo mortuũ morte peccati.

Si Maria non fuit Mortua peccato, ſaltem ſecundum debitum, non fuit ſufficienti modo mortua, vt pro ea Chriſtus mortuus dicatur.

7\. Sed adhûc expreſſiûs id docuit Auguſt.lib.5.cont. Iulian.c.15. Volebat impius Iulianus, carnem Chriſti eſſe carnem peccati, ea ratione ductus, quòd, ſcilicêt, Chriſtus natus eſt de fœmina, cuius caro, caro peccati fuit. Supponit Auguſtinus, carnem peccati eſſe illam, quæ communi modo naturæ, & ordinaria concupiſcẽtię lege procreata eſt: Et ex hoc evincit Iulianum, aſſerens, Chriſtum non ita, ſed ſine concurſu virili, & de Spiritu Sancto fuiſſe conceptum; ob quôd, quamvis natus fuerit ex fœmina, cuius caro, caro peccati fuerit; eius tamẽ caro non fuit caro peccati; & proſequitur: *Et hinc apparet, illam concupiſcentiam, per quã Chriſtus concipi noluit, feciſſe in Genere Humano propaginem mali: Quia Mariæ corpus, quamvis indè venerit, tamen eam non traiecit in corpus, quod non indè concepit. Cæterùm Corpus Chriſti indé dictum eſſe in ſimilitudinem carnis peccati, quia omnis alia hominum caro, peccati eſt. Quiſquis negat, & carnem Chriſti ita carni comparat naſcentium hominum cæterorum, aut aſſerat, vtramqué eſſe æqualis puritatis, deteſtabilis hæreticus invenitur.* Aſſerit & docet Auguſti. hoc loco, carnem Mariæ eſſe carnem peccati: Et aſſerit & affirmat, deteſtandum eſſe hæreticum, qui negat, omnem aliam carnem, præter carnem Chriſti, fuiſſe carnem peccati: Ergô ſecundúm Auguſtinum, de Fide eſt, carnem

Iterum id declarat Auguſtinus.

Error Iuliani.

Eum cõfutat Auguſtinus.

S. Auguſt.

Mariæ

Mariæ fuiſſe peccati carnem, eo ſaltèm modo, quo poſito, verificetur, ita mortuam fuiſſe peccato, vt pro ea Chriſtum mortuum eſſe dicere poſſimus; ad quod neceſſariũ ſaltém eſt debitum cõtrahendi peccatum. Quare Ægid. lib. 2. q. 4. art. 3. §. 3. num. 39. ſic rectè dixerat. *Iam verò caro B. Virginis, teſte Auguſtino ſimpliciter & abſoluté eſt caro peccati, & concepta de propagine peccati: Et id, teſte Auguſtino, docet Fides Catholica.* P. Henriquez t. 1. qui eſt de Sacram. lib. 3. c. 11. loquens de Virgine Maria, ſic dicit: *Quãvis enim in ſe ipſa non contraxit peccatum, indiguit redemptione Chriſti, quia in Adam tanquám in cauſa & radice peccauit, & mortua eſt, 2. Corint. 5.* Si Chriſtus pro omnibus mortuus eſt, ergó omnes mortui ſunt: *Quod pertinere ad Fidem putat Auguſtinus &c.*

Ægidius.

Henriquez.

S. Paulus.

8. Eadem veritas colligitur ex D. Thom. 1. 2. q. 81. art. 1. in corp. vbi ſic: *Dicendum, quòd ſecundúm Fidem Catholicam eſt tenendum, quòd primum peccatum primi hominis originaliter tranſit in poſteros.* Et ar. 3. in Corp. *Dicendum, quòd ſecundûm Fidem Catholicam firmiter eſt tenendum, quòd omnes homines, præter ſolum Chriſtũ, ex Adam deriuati, peccatum originale ex Adam cõtrahunt, alioquin non omnes indigerent redemptione per Chriſtum.* Hęc doctrina D. Thomæ accipiẽda eſt de *omnibus*, nullo excepto, etiam Matre Dei, quia loquitur de ea ratione ſaltém peccati, quæ neceſſaria eſt, vt vniverſalis redemptio Chriſti verificari queat: At probabiliſſimũ eſt ex mente omnium Theologorum debitum in Matre Dei ponentium, eius redemptionem per Chriſtum ſtare non poſſe, ſi in ea debitum contrahendi peccatum non adſtruamus; ergô ſecundũm S. Thom. neceſſarium eſt, vt veritatem de Fide, tenere, quód Mater Dei habuerit ſaltêm debitum contrahendi peccatum; & quòd caro eius, in hoc ſenſu, fuerit peccati caro. Et hanc fuiſſe S. Thomæ mentem, rectè notavit Illuſtriſſim. Calder. in ſuo lib. pro titul. Immacul. Cõcep. c. 5. §. 18. num. 88. circà finem, his verbis: *Et nihilominus, quamvis ipſe S. Doctor ſentiret, de Fide eſſe formationem fœtus Virginei [quam ipſe Conceptionem appellat.] factã fuiſſe in peccato originali, id eſt, cum neceſſitate & debito illud contrahendi; tamen &c.* Vide eundem c. 9. num. 15. Habes iam, notator, propoſitionem â te notatam, eſſe Auguſtini, & Thomæ; id graviſſimis

2. Probatio ex S. Thom.

Calderõ.

ſimis Theologis agnoſcentibus.

9. Sed iam aliquos ex Theologis noſtris audiamus. Gregorius de Valent. in Contr. de peccato orig. c. 3. §. *Nam ſivé*, ita, de Maria Matre Dei loquens: *Nam ſivê peccatum originis contraxerit, ſivê non; tamên hoc ex* FIDE *certiſſimum, atquê adeó extra cõtroverſiam eſt, illam incurriſſe neceſſitatẽ, ſivê debitum, contrahendi peccatum originale; quoniam fuit Adæ filia ſicút cæteri &c.* Et 3. p. diſp 2. general. q. 1. punc. 2. aliqua vt certa ſupponit pro controverſia de Conceptione Matris Dei; & tertio loco dicit: *Tertiô hinc etiam eſt certum, nequé à debito incurrendi peccatum originale fuiſſe B. Virginem liberatam: Quandoquidem id debitum annexum eſt carni humanæ ordinaria via ex Adamo propagatæ, ſicût ſuprâ explicuimus. Itaquè, rectè Caietan. in Opuſc. de Concept. B. Virginis c. 3. affirmat, omninô eſſe certum, quòd Virgo contraxit hoc debitum incurrẽdi peccatum, atque adeô etiam illam infectionem carnis, quæ, vt ſuprà diximus, continetur hoc ipſo debito; nequè poſſe hocipſum negari abſque* HÆRESI; *cûm alioqui ſequeretur, B. Virginem minimê fuiſſe redemptam per Chriſtum, vt infrá magis patebit.*

Authores noſtri pro hac prima parte reſolutionis.

Valent.

Cordubenſ. in ſuo Queſtionar. lib. 1. q. 44. in 5. concluſio. ſæpê hanc ſententiam repetit; ſed clariûs §. *Et notanter*; vbi intendens, Matrem Dei, ſaltem in debito peccati, debuiſſe mori, vt à Chriſto poſſet dici redempta, concludit: *Nam ſi nullo horum modorum captiva, aut mortua fuit, iam nullo modo mortua, atquê captiva; & ex conſequenti, nullo modo viuificata, atquê redempta per Chriſtum; quod concedere,* HÆRETICVM, *ex ſupradictis comprobatur.* Et §. *Igitur*; ſic: *Igitur, prædicta concluſio* (concluſio ſtatuerat debitum de peccato contrahendo in Matre Dei.) *eſt* CATHOLICA; *& oppoſita,* HÆRETICA *eſt, vt expreſſê ait Gerſon. & Beat. Thom. 1. 2. q. 81. art. 3. &c.* 10.

Cordubenſ.

Gerſon. S. Thomas.

Ægidius Luſitan. lib. 2. qui eſt de Debito Virgin. ad contrahendum peccatum originale, q. 3. art. 5. num. 6. ſic: *Ego non ſolúm cum Bellarmi. extſtimo non eſſe tutum in Fide negare, Virginem in Adamo peccaſſe; ſed addo eſſe errorem in Fide &c.* Et lib. 3. q. 4. art. 2. §. 1. num. 56. ait: *Tertiò adhûc conuincitur: Quia* DE FIDE *eſt, carnem Beatæ Virginis eſſe carnem peccati; vt ex Parente Auguſtino &c.* Quod alijs locis repetit Ægidius, vt vidimus num. 7. 11.

Ægidius.

D 3 Petrus

12. Petrus Binsfeldius, de Peccato orig. ſect. 2. memb. 1. concluſ. 10. ſic: HÆRETICVM *& falſum dogma eſſet, ſi quis aſſereret, Beatam Virginem ita præſervatam á peccato originali, quód nihil illius incurrerit.* Et expreſſê ibi ſe explicat, vt de debito loquutum.

Binsfeld.

13. Pro hac eádem ſententia, ſcilicêt, Matrem Dei peccaſſe in Adamo, & conſequenter debitum habuiſſe contrahendi peccatum originale, eſſe veritatem de Fide, citari ſolent, præter adductos, Caiet. Medina, Zumel, Franciſcus de Pitigian. Mayron. vt videre eſt apúd Ægid. lib. 2. q. 4. art. 7. §. 3. á num. 15. vſquè ad num. 17.

Caietan. Medina. Zumeli. Pitigian. Mayron. Ægidius.

14. Ratio pro hac ſentētia eſt: Quia contra Fidem eſſet, aſſerere, Virginem Matrem nō fuiſſe redemptam per Chriſtū: At nullus fuiſſet in ea redemptioni locus, ſi debitū aliquod ſaltém non habuerit contrahendi peccatum originale; ergô probabiliſſimum eſt eſſe de Fide, quód tale debitum habuerit. Conſequentia bona eſt. Maior eſt omnium Catholicorum: Et minor, omnium tale debitum adſtruentium; qui ſunt ferê ſcriptores omnes; vt conſtat ex Bellarmi. Suar. Vazq. Valentia, & Ægidio, vbi de quæſtione, an, ſcilicét, Mater Dei præſervata fuerit ab originali, agunt.

Ratio pro præſenti propoſitione.

Non eſt locus redemptioni in Maria, ſi nullum debitum habuit contrahendi peccatū.

Bellarmi. Suar. Vazque. Valent. Ægid.

Sed plenè planam huius ſententiæ probabilitatem notatori faciam, ſi ei meæ reſolutionis ſecundam partem aperuero. 15.

§. 2.

Secunda pars noſtræ reſolutionis declaratur.

SECVNDA pars noſtræ reſolutionis erat: *Ex eo quód dicamus, de Fide eſſe, carnem Mariæ fuiſſe carnem peccati, ſeù debitum cōtrahendi peccatum habuiſſe, nō ſequitur, contrarium aſſertum notari cenſura.* Hæc pars nota eſt apùd omnes, qui vel terminos retinent Vniverſitatum: Quia apûd Theologos convenit, non ſequi cenſuram cōtra aliquam opinionē ex eo, quód oppoſita, diſcurſus & opinationis via, dicatur *eſſe de Fide.* In terminis quæſtionē excitavit Ludovic. Turrian. in Select. centur. 2. dub. 55. vbi ſic inquirit: *An ſi quis dicat, vnā opinionem videri ſibi probabiliter de Fide, ſit dicendum, illū imponere cenſuram contrariæ opinioni?* Et reſoluit: *Aliqui affirmant hoc tempore, ſed falluntur: Quia ex priori modo loquendi, dicitur, probabile eſſe quôd ſit de Fide; ex quo non ſequitur contrariam eſſe hæreticam; quia hæreſis debet eſſe contra* 16.

Ex eo quod vna opinio dicatur eſſe de Fide, non ſequitur cenſura in oppoſitam.

Turrian.

contra id, quod authoritate Eccleſiæ definitum eſt; non contra privati hominis opinionem, contra quam poteſt eſſe probabilis contraria opinio, & nullà digna cenſurá. Eandem doctrinã diſertê proponit Epiſcop. Ludovi. Creſpi, diſp. vlti. art. 2. num. 20. vbi poſtquám docet, non ſequi cenſuram ex mera affirmatione vnius partis, de qua eſt cõtroverſia, quidquid ſit de conſequentijs: ſic declarat exemplis: *Vndé, ſicùt in quæſtionibus, in quibus dubitatur, an aliquid ſit de Fide, verbi gratia, an ſit de Fide Sanctiſſimum D. N. Innocentium eſſe Summum Pontificem: An ſit de Fide omnes homines eſſe morituros: An ſit de Fide Sanctos Canonizatos eſſe in cælo; pars affirmans eſſe de Fide, non cenſetur cenſurare partem negantem &c.*

Ludov. Creſ.

17. In Scholis infinitæ quotidie excitantur quæſtiones, & eas apûd Scriptores reperies; in quibus, á patronis vnius partis dicitur, eam eſſe de Fide; licêt ipſi ijdem, qui tale dicunt, & omnes, partem aliã probabilem iudicent.

Exẽplum ab Scholaſticorũ more.

18. Prætereâ, ſi id ob ſequuturam cenſuram dicere nõ poſſemus; nequé poſſemus dicere, hanc vel illam ſentẽtiam *eſſe Scripturæ*, aût, *eſſe Conciliorum*: Sed quamvis verum ſit ſentẽtiam oppoſitam Scripturæ, aut Concilijs, mereri cenſuram, non tamen ſequitur talem cenſuram imponi ex eo, quód via probabilitatis, & privatæ opinationis, dicat aliquis, ſuam contrariam ſententiam, Scripturæ & Conciliorum eſſe; ergô nequè cenſura ſequitur, quamvis dicat, ſuam ſententiam probabiliter eſſe de Fide. Videatur Ludovic. Turrian. in Select. centur. 2. dub. 54. & Opuſc. 15. de grat. c. 3. §. 2. vbi rectè explicat, ex argumento ſumpto â Concilijs, Patribus, & Scriptura, nullam inferri cenſuram: Eius verba producam infrà, propoſ. 14.

Aliud exẽplum.

Turrian.

In Morali materia optima etiam inveniemus exempla: Nam ſæpè quæſtio eſt, an talis, vel talis actio, cadat ſub præceptum; aliquibus affirmantibus, negantibus alijs: Et quamvis ab affirmantibus dicatur, tale opus eſſe præceptum; non ideó dicunt, illud opus omittentes, peccare, aût peccati notam imponendam negantibus, & opus omittentibus. Sit exemplum in opinione dicenti, dari obligationem & præceptum de confeſſione circunſtantiarum intrà eandem ſpeciem notabiliter aggravantium; in qua rectè componuntur hæc duo, ſcilicèt, quòd tale præceptum & obligationem affirmet, & ſimûl 19.

Declaratur ruſùs alio exẽplo.

ſimúl dicat,non peccare, qui practicé talium circunſtantiarum confeſſionem omittit. Et ratio eſt, quia ita præceptũ illud adſtruitur, vt non negetur eſſe probabile, tale non extare præceptum: [pro quo, ſi placet, vide Suarium t. 4. in 3.p.diſp.22.ſect. 3. à num.3.vſqué ad 5]Sic in noſtro caſu.

Suarius.

20. Dices: In quæſtione de Cõceptione Matris Dei, nullius partis authores dicere poſſunt, quód ſua ſententia ſit de Fide; quod non aliam ob cauſam non licet, niſi quia ſanctum eſt, nê vlla opinio ex duabus illius controverſię, alteri cenſuram imponat. Reſpondeo negando rationem: Primò, quia ſi ea eſſet, nequê poſſent authores huius, vel illius ſententiæ, dicere, ſuam partem è Scriptura, & Concilijs, probari. Secundó dico, rationem, ob quam nullius partis authores dicere poſſũt, ſuam ſententiam eſſe de Fide, eſſe, quia ab Eccleſia declaratum eſt, nullam adhúc ex illis duabus ſententijs eſſe ab Eccleſia ipſa definitam. Sed adde, aſſumptum eſſe falſum; nam ſi via opinativa ſolûm & ex vi duntaxat proprij iudicij & diſcurſus dicamus, de Fide eſſe V. Mariam non habuiſſe peccatum originale, nulli reſiſtimus Decreto ſivê Conſtitutioni, vt infrá prop. 14. ex Sapiẽtiſſimis Doctoribus declaro.

Obiectio.

1. Reſpõſio.

2. Reſpõſio.

3. Reſpõſio.

Nulli reſiſtit Decreto, qui dixerit, probabile eſſe, eſſe de Fide, Mariam non contraxiſſe originale peccatũ.

21. Explicuimus iam, ex eo quòd dicamus, *carnem Mariæ fuiſſe carnem peccati eſſe de Fide*, nullam ſequi, vel imponi cenſuram ſententiæ affirmãti, Mariam Matrem Dei non habuiſſe debitum contrahendi originale peccatum, quo tota notæ machina ruit. Et miror, principia, è quibus hæc veritas prodit, latuiſſe hominem mille rationibus & argumentis obligatum ad talium principiorum notitiam.

§. 3.

Tertia reſolutionis pars declaratur.

22. SED & parùm doctê etiam loquutus eſt notator noſter ſupponendo, non poſſe imponi cenſuram opinioni abſoluté negãti in Matre Dei debitum cõtrahendi peccatum originale. Erravit & in hoc: Quia probabiliſſimè talis cenſura illi imponitur opinioni. Audiat graviſſimos teſtes, præter eos, quos adduxi ſuprá num. 10. 11. & 12. & nominatos ab Ægidio n. 13. qui omnes gravi notant opinionem illam cẽſura; quo tertia noſtræ reſolutionis pars probata manebit.

Probabile eſt mereri cenſuram opinionem, quæ abſolutè excludit à Maria debitum contrahẽdi peccatum originale.

23. Bellarmi. lib. 4. de Amiſſione grat. c. 16. ſic: *Quæ ſententia*

Bellarm. *entia nobis non admodûm* TVTA *eſſe videtur, & contrariæ omninò ſubſcribimus: Nam inter Catholicos convenit, Beatam Virg. per Chriſti ſanguinem fuiſſe redemptam: At ſi Beata Virgo nequé actu, nequê potentia; nequé in ſe, nequè in Parente ſuo peccauit, quomodo, quæſo, redempta dici poteſt?*

24. Ægidius adductus ſuprá num.11. dicit, *ſententiam illã videri ſibi errorem in Fide.* Et lib.2.q.4.art.2.cui titulus: *An opinio, quæ abſolutè negat in Beata Virg. vllum debitum cõtrahendi peccatum originale, ſit probabilis?* Mentem repetit: Et pòſt propoſita contraria fundamenta, ſic §. 2. *His non obſtantibus, non ſolùm reijcienda eſt præcedens affirmativa ſententia; ſed omninò damnãda tanquàm in Fide periculoſa, & erronea.* Et §. 3. ſic ſtatuit concluſionem: *Beatam Virg. ſimpliciter & abſoluté nullum habuiſſe debitum contrahẽdi maculam peccati Adami, ſinè maximo Fidei periculo, & errore, affirmari non poteſt.* Et ibi num.18. *Etenim, ſi abſolutè nullum debitum habuit, vtiqué non potuit dici redempta Chriſti ſanguine, quôd ſinè hæreſi affirmari non poteſt.* Et §. 5. ſequenti, pôſt alia hüc ſpectantia, dicit: *Nullus tamen dubitat, nêc dubitare poteſt, aſſertionem, quæ abſolutè negat omne debitum, rigida dignam eſſe cenſura.* Hæc Ægidius doctiſſimus, quem legere oportebit illum, qui præſẽtis puncti, & controverſię totius de Immaculata Conceptione Matris Dei, exactam voluerit habere notitiam. Etnè per invidiam, quia eiuſdẽ cume o ſum Inſtituti, dicere videar, teſtem advoco Sapiẽtiſſimum M. Laurenti. de Aponte, ê Clericorum Regularium Minorum Familia, in c.1.Sapient.digreſſ.2.vbi authores ê Auguſtiniano Ordine pro opinione pia recenſet ſic: *Ex Auguſtiniana Familia quamplurimi recenſentur à viro doctiſſimo huius noſtræ ætatis Ægidio eiuſdẽ Familiæ; qui (ſit ſinè invidia dictum.) exactiſſimé, & rectiſſimé, tractavit quæſtionem.* Hìc tranſcurſim noto, â P. Ambro. Peñalo.in ſuis Vindici. Marian. diſp.10. c. 1. num. 4. citatum inveniri Ægidium pro ſententia affirmante, Virginem nequé peccaſſe in Adamo, nequé debitum, ſivê proximũ, ſivé remotum, contrahendi peccatum habuiſſe: Sed cúm Ægidius integro illo libro 2. totus ſit in ſtatuendo oppoſitum; miror, quôd pro illa ſententia adduci potuiſſet.

Ægidius. Aponte. Peñaloſa.

Gabriel Vazq.3.p.q.27.diſp. 115.poſtquàm c.1.& 2.ſententiam Catherini ponit docen- 25.

tis, Virginem Matrem non peccaſſe in Adamo, nequé debitum contrahendi peccatum habuiſſe; & teſtimonia aliqua ex Scriptura ab alijs producta, vt Catherini ſententiam notarent, poſuiſſet; ſic incipit c.3. *Ego verò exiſtimo, licèt prædicta Catherini ſententia his teſtimonijs ita refelli non poſſit, vt erroris nomine digna cenſeri debeat; efficaci tamen ratione ita poſſe refutari, vt eandem notam mereri non obſcurê demonſtretur.* Et poſteà num.23. *Agamus igitur ratione efficaci, & Catherinum erroris conuincamus, quòd dixerit, Beatam Virginem nequê in Adamo peccaſſe, nequè neceſſitatem contrahendi originale peccatum ſubijſſe.* Et poſteâ ponit ſequelas aliquas ê tali Catherini ſententia ortas, quas eſſe abſurdas, & erroris nota dignas, affirmat.

Vazq.

26. Suarius 3.p.q.27.diſp.3.ſect.2.póſt duas concluſiones, ſtatutas, ſcilicêt, *Matrē Dei peccaſſe in Adamo*, &, *Debitum contrahendi peccatum habuiſſe*; quærit, quàm certa ſit ſententia illis duabus concluſionibus ſtabilita? Et pòſt aliorū recenſita placita, ait: *Mihi videtur dicendum, non poſſe ſiné errore negari, Beatam Virg. ex vi peccati Adæ ita fuiſſe obnoxiam maculæ, & peccato contrahendo, vt ſi per Chriſtum non eſſet veré ac propriê redempta, illud cōtraheret, &c.* Idem, citato Suario, docet Lorinus in pſal.50.ad verba: *Ecce enim in iniquitatibus, &c.*

Suarius.

Lorinus.

Ludouicus Turrian. in Select.par.1.diſp.14. dub. 4. inquirit: *An mereatur cenſuram opinio aſſerentium, Virginem non contraxiſſe debitum peccati originalis?* Et ſtatim ait: *In hac quæſtione grauiſſimi Theologi* ERRONEAM *appellant ſententiam aſſerentium, Virginem non contraxiſſe debitum peccati originalis, &c.* Et licét ipſe aſſerat, ſibi videri, poſſe talem ſententiam á cenſura excuſari; at affirmat ibi, ſe noluiſſe ſubſcribere aliquibus Doctoribus Complutenſibus, qui tale debitum excludebāt â Virgine; quo non obſcurê, licèt implicitê, cenſuram timuiſſe demonſtrat. Videatur dicta diſp.dub.etiam 2.& 3. 27.

Turrian.

Grauiſſimi Theologi erroneam appellant ſententiā excludētem à Virgine debitū contrahendi peccatum originale.

Sed fortê hìc diceret Theologus, quòd licêt ex dictis probabiliſſimum conuincatur mereri cenſuram ſententiam abſolutê excludentem á Matre Dei debitum contrahendi originale peccatum; at ob authorum oppoſitum dicentium authoritatem, probabile etiam eſſe non mereri cenſuram. Contra: Ita ſit: Sed cûm hoc non obſtet probabilitati, qua etiam cenſura illi imponitur opinioni; non eſt ad 28.

Reſpōſio, quamfortè daret notator.

Reijcitur

rem

rem illa reſponſio, vbi ſolùm cenſuræ probabilitatem ſtatuimus; quæ rectè & ſané imponi poteſt ſententiæ, de qua hinc indè probabiliter diſputatur, an cenſuram mereatur, vel non? Auſculta eundem Turrianũ Centu. 3.dub.6. vbi póſt alia, dicit: *Tertiò fieri poteſt, vt quæſtio ſit de aliqua propoſitione, an mereatur, vel non mereatur cenſuram, quia eſt controverſia apud Doctores; & tunc bené poteſt aliquis probabiliter docere, eam opinionem eſſe dignam cenſura; licèt alij dicant, talem propoſitionem non mereri cenſuram, quod frequenter contingit &c.* Damus tibi, ó Theologe, omnem quã volueris probabilitatem pro aſſertione adſtruente, nõ mereri cenſuram ſententiam excludẽtem debitum, de quo agimus: At poteris negare, eſſe controverſiam inter Doctores de talis cenſuræ merito; pluribus & graviſſimis, imô ex Scriptoribus, ferê omnibus; affirmantibus meritum cenſuræ, & expreſſiſſimam cenſuram imponentibus? Sed in hoc caſu convenit inter Theologos, ſanê & benê poſſe imponi cenſuram; ergó ſivè hûc, illuc vé, te vertas, tuæ pręſentis notæ excuſationem nõ invenies, neque honeſtiſſimã incuſationem effugies.

Turrian.

Propoſitioni, de qua controvertitur, an mereatur cẽſurã, cenſura imponi poteſt.

29. Dices fortê iterùm: Supremum Sanctæ Inquiſit. Tribunal Matriti hanc propoſitionem tanquàm probabilem qualificaſſe: *Beata Virgo M. non contraxit debitum peccati originalis*; vt patet ex teſtimonio publico Ferdinandi de Villegas eiuſdem SS. Tribunal. Secretarij, dato Matriti die 22. Ianuar. an. 1616.

Poſſet iterùm reſpondere notator ex Decreto S. Inquiſit.

Reſpondeo cum Ægid. lib. 2.q.4.art.2.§.6.num.39. & art. 7.§.4.num.96. propoſitionem approbatam, & vt probabilẽ qualificatam à Supremo Inquiſit. Senatu, *eſſe de debito non contracto à Matre Dei in ſua propria perſona.* Diſputatur enim à Theologis, ſuppoſito & admiſſo debito *abſolutè* in Matre Dei contrahendi peccatum originale; an illud *perſonale* fuerit; hoc eſt, *an in propria perſona illud habuerit?* Et approbatum fuit á Supremo Tribunali, probabile eſſe, quôd non contraxerit illud in propria perſona; quód vt probabiliſſimum, & nulla cẽſura dignum, admittimus. At, quôd *abſolutê & in vniverſum*, nullum habuerit debitum, nèc probabile eſt, néc à SS. Inquiſit. Tribuna. vnquám fuit vt tale approbatum. 30.

Reijcitur etiam.

Ægidius.

Probabile eſt V. Mariam non habuiſſe debitum in propria perſona contrahendi peccatum.

Quod abſolutè nullũ habuerit debitum cõtrahẽdi peccatum Maria nõ eſt probabile.

§. 4.

§. 4.

Stabilitur quarta noſtræ reſolutionis pars; & quid Sũmi Pontifices præceperint, proponitur.

31. QVARTA noſtræ reſolutionis pars, ſcilicêt, *quòd ſi ex aßertione authoris dicentis, de Fide eße, carnem Mariæ eſſe carnem peccati, ſequitur cenſura pro negantibus debitum; ſequatur etiam cẽſura ex aſſertione omnium tale debitum affirmantium*; facilis eſt: Quia quotquot debitum tale defendũt, indê illud ſtatuunt, quia, ſcilicèt, inquiunt, cum oppoſito ſtare non poſſe, *Mariam Matrem Dei per Chriſtum fuiſſe redemptam:* Sed non magis infertur cenſura ex eo quôd dicamus: *De Fide eſt Matrem Dei habuiße debitũ contrahendi peccatum*; quâm ex eo quôd aſſeramus, *ex oppoſito ſequi, Mariã per Chriſtũ nõ fuiße redemptã*; imò in hoc propiùs ad cenſuram accedimus: quia ſic clariûs dicimus, *ex oppoſito ſequi hæreſim*; ergô vel abſolvere notator noſter debet authorem, vel damnare omnes, qui tale debitum defendunt, debet.

Vltimum notatoris aſſertum reprobatur.

32. Ad illud vltimum, ſcilicèt, *quôd á Summis Pontificibus ſanctum eſt, né aliqua huius controverſiæ pars cenſura notetur*, non minori erubeſcentia accedo, quàm ſi â me fuiſſet prolatum: Et ideô breviter primò rogo â provectiſſimo Theologo, an Theologi omnes graviſſimi, & Sapientiſſimi, quos pro mea reſolutione adduxi, Summorum reſtiterint Pontificum Decretis? Secundó: Moneo, vt dein notatum habeat, ſolûm eſſe â Summis Pontificibus ſáctum, quód é duabus ſententijs, negante ſcilicèt, & affirmante Matrem Dei contraxiſſe originale peccatum, nulla alteri cenſuram imponat: At de cenſura imponenda, vel non, ſententiæ neganti *abſolutê* debitum in Matre Dei ad cõtrahendum originale peccatum, nullum extat Decretum Pontificum: Et ideó ſi tale Decretum eſſe, feriò exiſtimavit Theologus, indecentiſſimæ ignorantiæ erit arguendus. Si veró, data ſcientia de talis inexiſtentia Decreti, id protulit; dicat alius, quid de tali dicendum Iudice.

Sũmorũ Pontificũ mens circá cenſuram non imponedam, in materia de Conceptione Virginis.

VNDE

VNDECIMA PRO-POSITIO.

1. QVI PROPHETIÆ ACCEPIT DONVM POTEST Eccleſiæ proponere, quod Deus illi revelavit.

NOTA.

2. DIXIT ERVDITISSIMVS THEOLOGVS, MALÈ id aſſertum, quia ſolus Summus Pontifex poteſt Eccleſiæ proponere.

RESOLVTIO.

3. VERA EST PROPOSITIO: ET NOTA, NON ſolùm indocta eſt; verùm ſub ea, ſicùt in herba, poteſt latere anguis.

§. I.

Abſoluta veritas noſtræ propoſitionis, ſivè loquutionis, declaratur.

4. SVPPONO, authorem illo loco ſolùm agere de vſu, ad Eccleſiæ vtilitatem, illorum donorum, quæ Apoſt. Paulus. 1. Corinth. 12. proponit: Et aſſerit, eos, qui talia dona acceperunt, poſſe ſecundùm ea operari in eum finem, ad quem, & propter quem, Deus illis talia dona contulit, ſcilicét, ad Eccleſiæ vtilitatem: Et hæc dona percurrens, & de eorum vſu loquens, devenit author ad verba Pauli: *Alij prophetia*; & dicit, eum, quem ſuę Eccleſiæ Prophetam elegit Deus, poſſe Eccleſiæ proponere, quod Deus ad ſuæ Eccleſiæ vtilitatem revelat. Hic caſus; quem propoſuiſſe ſufficeret, vt qualis nota ſit, appareat. Igitur, ad verbum, *propono*, tota hæc circũſpectiſſima cẽſura devolvitur; quia, ſcilicêt, inquit Theologus, de ſolo Summo Pontifice poſſe affirmari, quôd proponat.

Inſtitutum & ſenſus authoris.

1. Corinth. 12.

5. Sed hìc iterùm Magnum Areopagitam voco, quem ſu-

S. Dionyſ.

prà pro 4. propoſitione num. 20.adduxi,proponētem, quid ipſe de his, qui ad vocum ſonos attendunt; & quid voces ſignificent ſcire nolunt, ſentiat. Videatur ibi.

6. Exemplo revincitur notator.

S. Thom.

Igitur, quamvis pluribus exemplis, á ſimilibus loquutionibus deſumptis,poſſem revincere notatorem; vno tamen duntaxat vtor, mittens eum ad S. Thomam 2. 2. q. 172.art.5.vbi dicit: *Dæmones revelare.* Notet Theologus Angelicum Præceptorem,dicens: *Revelare ſolius Dei eſt.* Si ergó,quamvis Deus ſit,qui revelat,poſſumus dicere, dæmones revelare; poterimus dicere,Prophetas proponere, etiam ſi qui proponit Pontifex Summus ſit.Nota,quę de voce eſt,vocibus retundi deberet Sed qualis res ſit, iam notatori proponamus.

7. Summus Pontifex proponit Eccleſiæ definiendo, & iudicialiter declarando.

Summus Pontifex, ô Theologe, proponit declarando, rem, quā proponit, eſſe revelatam; & iudicialiter talem revelationem extitiſſe, definiendo. At, quis negavit vnquám,[noſtrum notatorem excipio.] id,quod á Sūmo Pontifice modo dicto propoſitum ſemel fuit,à pluribus alijs proponi, vt applicantibus, vt annuntiantibus, vt exortātibus, vt docentibus? Sed quia in re diſputatione apud vel parûm doctos indigniſſima,detineri indigniſſimum iudico; rogo breviter hìc etiam notatoré, vt ſupercilia fricet, & recordabitur forſàn, Theologos in Tract. de Fide communiter agere de proponentibus Fidem;& ibidem docere, Parochos etiam, & Prædicatores proponere.

Proponūt etiā alij, applicando,ſuadēdo, docēdo.

Ad exemplum adduco Sapientiſſ.Suarium diſp. 5. de Fide ſic in præludio dicentem: *Vt autem meliùs intelligatur, de qua re ſit ſermo, diſtinguere poſſumus inter* PROPONENTES FIDEM, *quendam proximum, quendam remotum. Proximū voco ipſum Prædicatorem,vel Doctorē,qui Fidem docet, & ſuadet &c.* Vidiſti iam, non ſolúm Summum Pontificem proponere: Proponit Fidem Prædicator; proponit Fidem Doctor;proponit Fidem Parochus; de quo neque quoád rem,nequé quoad voces, in Theologis invenies diſcordiam;niſi forté ex illis Theologis ſint, de quibus Canus lib.8.de Loc.c. 1. dixerat: *Intelligo etiam in Schola fuiſſe nonnullos quaſi ad diſcordiam natos, qui &c.* Cur igitur vis,quòd non dicamus de Propheta, quod de vel indocto Parocho, omnì prorſús dubitatione ſemota, dicunt Theologi? An non poteſt Propheta prædicando, docendo,exortando,vel ſuadendo,proponere? Scis iam, licèt

Suarius.

Canus.

licèt alij proponant, integram Supremo Eccleſiæ Capiti ſuã & peculiariſſimã manere propoſitionem: Quo veram eſſe primam noſtræ reſolutionis partem oſtendi; etiam ſi de Propheta non aliter loqui deberemus, ac de quolibet Parocho, ſeu Prædicatore. Sed oſtendamus, qualis & quantus ſit Propheta; & cuius nomine, & afflatu loquatur; quo declarata erit ſecunda pars; & prima roborata magis.

§. 2.

Secunda pars reſolutionis declaratur; & notæ periculum oſtenditur.

8. BREVITER nonnulla ſuppono. Primum, ſic definijſſe prophetiã S. Thom. 2. 2. q. 171. art. 6. in Corp. *Prophetia eſt quædam cognitio intellectui Prophetæ impreſſa* EX REVELATIONE DIVINA.

S. Thom.

Definitio prophetiæ.

9. Secundum: FIDEM INNITI dictis Prophetarum. S. Thom. eâdem q. quæ de *prophetia* eſt, art. 5. in Corp. ſic: *Alioquin*, [loquitur de Propheta] *ſi de hoc ipſe certitudinem non haberet, Fides, quæ dictis Prophetarum innititur, certa non eſſet.*

Fides innititur dictis Prophetarum.

S. Thom.

10. Tertium: Prophetam moveri AB SPIRITV SANCTO, vt ipſius Spiritus Sancti inſtrumentum. S. Thom. 2. 2. q. 173. art. 4. in Corp. ſic: *Reſpondeo: Dicendum, quòd in revelatione prophetica movetur mens Prophetæ á Spiritu Sancto, ſicùt inſtrumentum deficiens reſpectu principalis agẽtis.* [cur dicatur, *inſtrumentũ deficiẽs*, ibi explicat S. Thom.] Et hoc eſt, quod dicitur 2. Petri 1. *Non enim voluntate humana allata eſt aliquãdô prophetia; ſed Spiritu Sancto inſpirante loquuti ſunt Sancti Dei homines.*

Propheta movetur à Spiritu Sancto.

S. Thom.

S. Petrus.

Quartum: Operationem inſtrumenti attribui agenti principali, vt ex Philoſophia cõſtat; & in hac præſenti materia de prophetia docuit S. Thom. q. 172. art. 2. ſic: *Ad tertium dicendum, quòd operatio inſtrumenti attribuitur principali agenti, in cuius virtute inſtrumẽtum agit &c.* Ob quod Prophetæ vtuntur illis vocibus: *Dicit Dominus.* Vel: *Dominus loquutus eſt &c.* 11.

Operatio inſtrumenti tribuitur, agenti principali.

S. Thom.

Igitur, Prophetæ loquutio talis eſt, vt procedat ex revelatione Dei ad Prophetã loquentis; ob quod loquutioni Prophetę innititur Fides. Talis etiam eſt loquutio Prophetæ, vt à motione Spiritus Sancti procedat, & ipſo inſpirante, fiat; ita, vt Propheta ſit inſtrumentum; & Deus, Spiritus Sanctus, ſit in tali loquutione agens principale, & qui 12.

Concluditur pũctum cõtra notatorem.

qui principaliter loquitur. E quibus ſic infero patētiſſimé: Ergó ſi ita eſt ſolius Summi Pontificis proponere Eccleſiæ, vt nequé Propheta proponere poſſit; ita erit ſolius Summi Pontificis proponere, vt nequè Deus proponere queat Eccleſiæ. Evidens eſt ſequela: Quia quoties Propheta, vt talis, proponit, non ipſe, ſed Deus eſt, qui principaliter proponit: Deus eſt, qui loquitur, vt agens principale: Spiritus Sanctus eſt, qui movet; Propheta ſolùm vt inſtrumentum ſe habente: Ergó inſeparabilis eſt propoſitio Prophetæ, vt talis, à propoſitione Dei & Spiritus Sancti, vt agentis primi & principalis, & principaliter loquētis. Ergô ſi Propheta non poteſt proponere, ſequitur quòd nec Deus proponere poſſit. Vndè etiam tenetur notator concedere, quód nequé Scriptor Canonicus, nequè Evāgeliſta, poſſit proponere. Vel ſi dicat, poſſe Evangeliſtam proponere, & Scriptorem Canonicum; concedat poſſe proponere Prophetam, quia eadē eſt pro omnibus ratio, ſcilicèt, revelatio & loquutio Dei immediatè facta Scriptoribus Canonicis, Evangeliſtis, & Prophetis; per quos omnes Deus eſt, qui loquitur: *Multifariàm, multisquè modis olim Deus loquens Patribus in Prophetis*; dixerat D. Paul. ad Hebræ. 1. Fateatur ergò notator, ſe ineptiſſimê notaſſe; vel repetam ſecundam meæ reſolutionis partem, videlicêt, periculum in ſua nota latere; & de ſenſu eius debere interrogari à Iudicibus; quia ſanê non cohęret cum certitudine, quam de dictis Prophetarum Catholici habere debemus; quibus inniti Fidem dixerat S. Thomas ſuprâ num. 9. Negatquè manifeſté, Deū eſſe qui per Prophetas loquitur: Et affirmat manifeſtè, Deum non poſſe Eccleſiæ ſuę veritatem aliquam proponere. Vide iam, Theologe, quale obſequium Vicario Dei, Summo Pontifici, Columnæ Fidei, tua nota præſtiteris. S. Paulus.

Sed & aliam non minus doctam notam videamus, vt maiorem Deo gratias agendi pro rebus omnibus occaſionem habeamus.

DVO-

DVODECIMA PROPOSITIO.

1. HOMO NIL ALIVD EST, QVAM ANIMA corpus & vnio.

NOTA.

2. DIXIT THEOLOGVS, (AVRIBVS PERCIPE, terra) ex tali propoſitione ſequi, Verbum non factum fuiſſe hominem; quia non fuit factum anima corpus & vnio, ſed naturam ſuppoſitavit humanam. Teſtor Deum, ita ſcripſiſſe notatorem.

RESOLVTIO.

3. FATEOR MEVM TENVISSIMVM INGENIVM; quia notæ iſtius ſenſum aliquem rationalem percipere non valui. At propoſitio vera eſt; cuius veritate ſuppoſita, & declarata, notam ad rem non veniſſe, cuiuſcumque fuerit ſenſus, bené conſtabit. Et ex notatoris mente ſequi contra Fidem abſurdum, affirmo.

§. I.

Intentum authoris, & eius propoſitionis veritas, declaratur.

4. SEd nê ex occaſione contextus, vel intenti authoris, videatur occaſionem potuiſſe aſſumere notam, dico, authorem ibi voluiſſe declarare rationem, & ſenſum, in quo hæc vox *conceptio* accipiatur ab affirmantibus, & negantibus, Matrem Dei in ſua Conceptione contraxiſſe peccatum: Et dixiſſe, in tali controverſia ſumi *conceptionem* pro primo illo inſtanti, in quo verificatur exiſtere hominem, & conſequenter pro primo illo inſtanti, in quo anima rationalis corpori vnitur; quia *homo*, in-

Senſus & intentum authoris.

 quit

quit author, *nil aliud eſt, quàm anima corpus & vnio &c.* Ecce intentum, ecce occaſionem propoſitionis, è qua dixerat notator ſequi, *Verbum nõ factum fuiſſe hominem.*

5. Sed quid de veritate propoſitionis? Mitto notatorem ad Logicos, & puerulos Summuliſtas, vt ab ipſis accipiat, an homo, phyſicè de eo loquendo, & vbi interrogatio de homine quóad eius eſſentialia ſolûm fieri ſupponitur, ſit aliquid aliud, præter *animam & corpus & vnionem?* Sicút enim tota eſſentia hominis, metaphyſicê loquendo, nihil aliud eſt, quàm *animal rationale*, & præter hoc, quod eſt eſſe *animal rationale*, nil aliud homo eſſentialiter eſt; ſic phyſicê de eo loquendo, hoc eſt, definiendo hominem per partes eius phyſicas, nil aliud eſt, quàm *corpus & anima rationalis, vnione ſuppoſita.* Imó ſi hoc ita non eſt, reprehẽdat Theologus Fidem Catholicam, quæ dicit: *Sicùt anima rationalis & caro vnus eſt homo &c.* Quam expreſſis verbis imitatus fuit S. Thom. 3. p. q. 2. art. 1. in Corp. dicens: *Ex anima & corpore fit homo.* Propoſitio ergò â Theologo reprehenſa, de Fide eſt. Vbi etiam advertat, quód nequè vnionis mentionem expreſſam fecerit Fides.

Propoſitionis veritas proponitur.

Symb. Athanaſ.

S. Thom.

Fides docuit propoſitionem, quam reprehẽdit notator.

6. Dicet: (loquor ſuo eius ingenio, & Genio.) *Aliud eſſe aſſerere: Anima rationalis & caro eſt homo*, aliud: *Nihil aliud eſt homo, quám anima & corpus ſivé caro.* Sed inepta ſatis eſſet reſponſio: Quia vbi de rei eſſentia ſermo eſt, idẽ eſt aſſerere: *Hoc eſt hoc*, ac dicere: *Hoc nihil aliud eſt, præter hoc.* Quia definiendo hominem per ſuam eſſentiam dicimus: *Eſt animal rationale*; dicimus etiam: *Homo nihil aliud eſt, niſi animal rationale.* Ratio eſt clara: Quia ſi aliquid aliud eſſet eſſentialiter, præter *animal rationale*, non eſſet bona definitio dicens: *Homo eſt animal rationale*; quia definitio eſſentialis, vt bona ſit, totam hominis eſſentiam explicare debet. Eſſentia enim indiviſibilis eſt; ob quod dici conſuevit, eſſentiam imitari numerum: Quolibet enim numero dato, vel ablato, iam non ille, ſed alius numerus eſt. Et ideò idẽ eſt dicere: (vtor vulgari exẽplo) *Sex ſunt bis ter, vel ſemél ſex*; ac dicere: *Sex nil aliud ſunt, quám bis ter, vel ſemél ſex:* Nam ſi aliquid aliud eſſent, iam non eſſent *ſex.* Ergò, ſi verum eſſet dicere, hominem eſſe aliquid aliud, præter *animal rationale*; verum neceſſariô erit, *hominem non eſſe animal rationale*, ſi de definitione

Reſpõſio, quã fortè daret notator.

Reijcitur

ione eſſentiali loquamur. At tantúm abeſt, vt illud verum ſit, vt ſit potiûs abſurdum; ergó fatendum eſt, idem eſſe, eſſentialiter loquendo, *homo eſt animal rationale*, ac, *homo nil aliud eſt, niſi animal rationale:* Quia ſi aliquid aliud foret, iam mala illa definitio eſſet; vel eſſet neceſſarió concedenda hæc propoſitio: *Homo non eſt homo.* Ergô ſimiliter, phyſicê eſſentiam hominis explicando, idem eſt: *Homo eſt anima & caro*, ac: *Homo nil aliud eſt, quâm anima & caro.* Vel ſi aliquid aliud eſt, ſequitur, definitioné illam phyſicam á Fide datam, diminutam fuiſſe, non boná, non aptam: Quia definitio, ſivé phyſica, ſivé metaphyſica, vt bona ſit, integram eſſentiam explicare debet; ita, vt nihil eſſentię reſtet apponendum, ſivê explicandum. Vera itaquê eſt propoſitio authoris, & eadem cum propoſitione â Fide tradita; imó authoris propoſitio expreſſam addidit de vnione mentionem, quæ vtiquê neceſſé eſt interveniat inter animam & corpus, vt homo ſit.

7. Et ſi hæc, quę diximus, loquutionem noſtram per principia intrinſeca declarando, notatori non ſufficiãt; audiat Auguſtinum ſimili & formali propoſitione vtentem lib. 7. de Trinit. c. 4. *Homo*, înquit, NIHIL *aliud eſt, quâm anima & corpus.* Refert verba Suar. t. 2. Metaphyſ. diſp. 36. ſect. 3. num. 6. Vbi notet iterûm notator, quód nequê vnionis mentionem fecit Auguſtinus, licét certum ſit, illam ſuppoſuiſſe. Et lib. 1. de Doctri. Chriſtia. loquitur Auguſtinus de dilectione Dei, & proximi, & ait: *Quod ſi te* TOTVM *intelligas, id eſt, animum & corpus; & proximum, id eſt, animam & corpus eius, [homo enim ex anima conſtat & corpore.] nullum &c.* Ecce Auguſtinum dicẽtem, totum hominem eſſe animã & corpus; ergô ex mente Auguſtini hìc iterûm, homo nihil aliud eſt, quàm anima & corpus; aliâs anima & corpus non eſſet *totus homo.* S. Auguſt. Suarius.

8. Titus Boſtrorum Epiſcopus lib. 2. contra Manichæos, pòſt medium, ver. *Prætereá conſiderandum eſt*; dicit: *Homo enim* NIHIL *aliud eſt, quâm anima & corpus.* Habes t. 2. Auctuarij Biblioth. VV. PP. impreſſæ Pariſ. anno 1610. De quo Tito S. Hierony. Catalogo de Scriptorib. Eccleſiaſt. & Trittenhemius de eodem argum. honorificam faciunt mentionem. Sufficiant hæc ex Patribus; remittentes iterũ notatorem ad Philoſophos agentes *de compoſito naturali*, Titus. Hirony. Trittenh

&

& tractantes quæſtionẽ illam, *an*, ſcilicèt, *totum diſtinguatur à ſuis partibus ſimul ſumptis & vnitis*; á quibus Philoſophiæ terminos, & Philoſophorum loquutiones, ad ſuam ipſius memoriam revocabit.

9. Explicui propoſitionem, quam inter prima Philoſophiæ rudimenta didicimus omnes. Iam de nota tractemus; hanc in rebus frivolis & inutiliſſimis conſumptionem temporis in notatoris conſcientiam reijcientes. Licêt non inutile dicam, qualem ex ſua nota hìc conſequentiam cavere debeamus, declaraſſe.

§. 2.

Mens integra notatoris aperitur; & quale in eius mẽte lateat periculum declaratur.

10. DIXIT notator, illam propoſitionem non eſſe bonam, quia ex ea ſequitur, *Verbum non factum fuiſſe hominem; quia non fuit factum anima corpus & vnio, ſed naturam ſuppoſitavit humanam.* Sed hæc nota, niſi ingentem ſtultitiam ſapiat, ſenſum periculoſum cõtinet, vt pòſt videbimus. Quòd ſapiat ſtultitiam, ex terminis patet: Nam quis non ſtultam hanc fateatur argumentationẽ: *Homo nil aliud eſt, quàm anima corpus & vnio; ergò Verbum non fuit factum homo.* Vel: *ergó Verbum non ſuppoſitavit naturam humanam?* Igitur, vt Verbum poſſit fieri homo, & ſuppoſitare poſſit naturã humanam, ſufficit ex parte naturæ, quòd ipſa humana natura detur, & exiſtat, nullo obſtaculo impedita; at illa propoſitio ſupponit naturam humanam; quia implicat darì animam rationalem corpus & vnionem, & non dari humanam naturam; (*Cûm igitur humanitas non ſit aliqua alia forma, præter animãm & corpus; ſed ſit aliquid compoſitum ex vtroque*; dixerat S. Thom. Opuſc. 2. c. 154.) ergó ex propoſitione, quæ humanam naturam ſupponit, infert Theologus, Deum non potuiſſe fieri hominem, nequê naturam humanam ſuppoſitaſſe; quo nihil inconſideratius eſſe potuit. Suppoſitare naturam humanam, & Verbum fieri hominem, eſt vniri per modũ termini, & ſuppoſiti, animæ rationali & corpori inter ſe vnitis: Quis ergô ſanæ mentis modó inferat, ex propoſitione, quæ dat animam rationalem & corpus & vnionem, & nihil incompoſibile cum vnione Verbi ad humanitatem affirmat, ſequi, quód nèc Verbum poſſit fieri homo; nèc hum-

Nota vel ſtulta eſt, vel periculoſa.

S. Thom.

humanam poſſit ſuppoſitare naturam: Nèc volantes aves inſequi poterunt illationem; aut funes nautici illam trahere.

11. Sed iam videamus, quid ſit illud, quod Theologus voluit apponendum eſſe propoſitioni, & definitioni datæ de homine, ratione cuius vult, hominem aliquid aliud eſſe, præter *animam corpus & vnionē*; quo tota res clarior fiet, & deceptio eius magis patebit; & forté periculosè fuiſſe loquutum nō obſcurè conſtabit, & ex eius exiſtimatione ſequi clariſſimê incōveniens, quod in authorem ipſe meditatus fuit, apparebit. Dixit, *hominem non ſolùm eſſe animam corpus & vnionem*; *ſed etiam* SVPPOSITVM. Hæc eius mens: Cui, de veritate propoſitionis agentes, ſatis occurimus; nam vbi eſſentia hominis, ſivê phyſicé, ſivê metaphyſicê, proponitur, nihil, quod extrà eſſentiam eſt, exprimitur, aliàs in definitione hominis non ſolûm ſubſiſtentiam, ſed exiſtentiam, [ſupponamus modô eam, cum veriori mihi ſententia, ab eſſentia diſtinctam.] & partes omnes integrales, putà manus, oculos, nares &c. explicare deberemus, quod ſatis abſonum Philoſophis eſt. Igitur, ad interrogationem de eſſentia, per eſſentialia reſpondemus, omiſſis quoad expreſſionem omnibus, quæ extrà eſſentiam ſunt, ſed non negatis: Quia licét dicamus: *Homo eſt animal rationale, & nil aliud*, hæc excluſio, non eſt excluſio alterius cuiuslibet rei *abſoluté*, ſed eſt excluſio alterius rei *eſſentialis*, & eſt ſenſus: *Homo eſſentialiter eſt animal rationale, & nil aliud eſſentialiter eſt.* Et ideô, licêt verum ſit, quód *homo* abſolutè includit ſubſiſtentiam, at non includit illā *eſſentialiter*, quia ablata adhùc ſubſiſtentia, integra hominis eſſentia manet, quod notum omnibus eſt, & expreſſê affirmavit S. Thom. paucis verbis omnia, quæ diximus, complectens, 3. p. q. 2. art. 2. in Corp. ſic: *Reſpōdeo: Dicendum, quòd* PERSONA *aliud ſignificat, quàm* NATVRA: NATVRA *enim, vt dictum eſt, ſignificat* ESSENTIAM *ſpeciei, quam ſignificat* DEFINITIO. Vides, clariſſimê â S. Thoma dictū, perſonam eſſe extra eſſentiam, & in definitione eſſentiæ non ſignificari perſonam. Cur ergó ſignificationem perſonæ deſideraſti, vbi de eo, quod definitio ſignificare debet, ſermo erat? Et ſi cum Scoto & eius Schola diceremus, ſubſiſtentiam non quid poſitivū, ſed negativum eſſe, clarius adhùc quæ dicimus percipere poſſes

Extrahitur medulla notę.

Ad interrogationē de eſſentia, per eſſentialia ſolùm reſpondemus.

Homó licet abſolutè dicat ſubſiſtentiam, non dicit illam eſſentialiter.

Paucis verbis integrá pręſētis propoſitionis doctrina cōplexus fuit S. Thomas.

Scoti de ſubſiſtētia opinio.

Confirmatio à Catholicis ſumpta.

poſſes. Prætereà, ſubſiſtẽtiam, ſivè perſonalitatem, eſſe extra eſſentiam hominis, indê Catholicis conſtans eſt, quia, ſcilicèt, Deus integram & adæquatam ſumpſit eſſentiam hominis; ob quod Chriſtus dicitur *univocé homo* cum alijs hominibus, vt affirmavit S. Thom. eádem 3. p. q. 2. art. 5. Et tamen non aſſumpſit hominis ſubſiſtentiam: E quo ſequitur, vel quôd fateatur Theologus, ſubſiſtentiam nõ debuiſſe poni in definitione hominis, & malé notaſſe; vel quód in Chriſto Domino ſit ponenda humana ſubſiſtentia; quod ex ſua nota manifeſtè ſequitur: Quia quidquid in definitione hominis debet poni, eſſentiale eſt homini; & quidquid eſſentiale eſt homini, in Chriſto eſt: At ipſe affirmavit, in definitione hominis apponi debere humanam ſubſiſtentiam; ergô affirmat, humanam ſubſiſtentiam eſſe de eſſentia hominis: Ergô ex ſuis doctiſſimis principijs evidenter ſequitur, in Chriſto Domino ponendam eſſe ſubſiſtentiam humanam.

Chriſtus dicitur vnivoce homo cũ alijs hominibus.

S. Thom.

Periculoſum abſurdum è mẽte notatoris ſequuturũ.

12. Sed quare apponendam eſſe in definitione hominis, ipſius ſubſiſtentiam, protulit? *Quia*, inquit, *ſequeretur ex oppoſito, Verbum nõ factum fuiſſe hominem.* Quis hoc credat? Ita tamen eſt. Et illi dico primûm, quód quamvis humana ſubſiſtentia eſſet neceſſaria ad hoc, vt Verbum homo fieret; nõ negatur ſubſiſtentia in homine, ex eo, quòd in hominis definitione explicitè non ponatur; ſicût non negantur plura alia, quæ habet homo, ex eo, quòd de ipſis taceat definitio.

Ratio, quam pro ſua nota habuit notator.

Reijcitur primò.

Secundò: Quis te docuit, Sapientiſſime, ſubſiſtentiam humanam cõducere ad hoc, vt Verbum fieri homo poſſit? Ego conſtanter affirmo, à nullo Catholico te fuiſſe de hoc edoctum: Quia inter Catholicos convenit, tãtûm abeſſe, vt ſubſiſtentia humana conducens ſit ad hoc, vt Verbum poſſet fieri homo, quin potius aſſerant, ita ex ſe humanam ſubſiſtentiam reſiſtere, vt niſi deficeret, Verbum homo fieri non potuiſſet. Audi S. Thomã 3. p. q. 4. art. 2. docentem, Filiũ Dei non aſſumpſiſſe perſonã; nequé perſonam præintelligi aſſumptioni; & inter alia ſic dicentem: *Si enim præintelligeretur; vel oporteret*, quòd CORRVMPERETVR, *& ſic fruſtrá eſſet aſſumpta; vel quód remaneret poſt vnionem, & ſic* ESSENT DVÆ PERSONÆ, *vna aſſumens, & alia, aſſumpta*, quód ESSET ERRONEVM *&c.* Audi etiam (ſit exemplum) Gabrielem Vazq. 3. p. q. 4. diſp. 33. c. 2. cui 13.

Reijcitur ſecundò ratio notatoris, tãquám malè cõpoſita cũ Catholica veritate.

S. Thom.

Vazque. cui hunc affixit titulum: *Non poſſe aſſumi creatam naturam cum propria perſonalitate, omnibus Scriptoribus etiam certũ eſt &c.* modò apparet clariùs, qualis ſit hæc noſtri notatoris argumentatio: *In definitione de homine data á N. non fuit explicata humana ſubſiſtentia; ergò ex tali definitione ſequitur, Verbum non potuiſſe fieri hominem.* Nil poteſt eſſe hac argumentatione mirabilius: Imô nihil magis ſuſpectum: Quia clariſſimè deſiderat notator ſubſiſtentiam humanam, vt Verbum Divinum humanam naturam terminare potuiſſet. Sed cûm oppoſitum conſtet, ſcilicét, Verbum non poſſe naturam humanam aſſumere humana ſubſiſtentia non deficiente, ſequitur manifeſté, ex ſua exiſtimatione naſci inconveniens, quod è authoris propoſitione oriri dixerat ipſe, ſcilicét, Verbum hominem fieri non potuiſſe: Quia, vt homo fiat, vult, humanam ſubſiſtentiam adeſſe. Vel ſi neceſſariam non eſſe humanam ſubſiſtentiam ad hoc vt Verbum poſſet fieri homo, dicat, interrogabo ego: Vndê collegit neceſſarium eſſe, quód in definitione de homine ſubſiſtentia exprimatur, vt Verbum fieri homo poſſit? Pericúloſê ergô loquutus eſt, licèt credam, eum ex ignorantia excuſandum: Quamvis in re gravi, & vbi de notandis, ſeu qualificandis Catholicorum, & nõ indoctorum hominum, propoſitionibus, ſermo eſt, & fama proximi graviter lædi poteſt, culpabilis ſatis, ignorantia eſt. Sed quantûm in hac Chriſtiana attẽtione defecerit, in ſequenti propoſitione etiam videbimus. Vtinam legentes non potiûs ad notatoris animum, quám ad mentem, notas eius pertinuiſſe, præſumant. Tales enim apparent, vt nullam potuiſſe eſſe mentem, è qua naſcerentur, præſumat quilibet.

Ego tamen id non affirmo.

(‡)

TER-

TERTIADECIMA PROPOSITIO.

1\. SVMMVS PONTIFEX ERRARE NON poteſt in Canonizatione Sanctorum.

NOTA.

2\. DIXIT NOTATOR, AVTHOREM EOVSQVE protraxiſſe diſputationē de Canonizatione Sāctorum, vt dubitaverit de eius certitudine, & poſuerit ſub iudice, an aliquis ex Canonizatis Sanctis, damnatus fuerit.

RESOLVTIO.

3\. CVM DE CHRISTIANO VIRO, CHRISTIANVS ego, & Religioſus, dicere non debeam, nec velim, (fortè iure poſſim) quòd in hac ſua nota mentitus fuerit; neceſſum eſt tamen affirmare, eum graviter oſcitando legiſſe: Iniurioſiſſimus enim fuit iniurioſiſſima & maniſeſtiſſima impoſtura vſus. Igitur, falſò & inconſideratè protulit, authorem ſub dubio reliquiſſe, vel dubitaſſe de gloria & beatitudine Canonizatorum; vel de ſanctitatis Canonizatorum certitudine. Quæſtio hæc de facto eſt; & ideò, non niſi ex authoris verbis, intento, & fine, dirimi poteſt. Decreveram, ad literam integram authoris tractationem tranſcribere; ſed reperi, opus eo non eſſe, vt evidenter falſitatis notatorem evincam; quapropter, quæ ad hoc ſufficient ſolummodò producam.

§. I.

Evidenter impoſturæ & falſitatis notator convincitur, authoris ſenſu declarato.

Igitur,

4. Authoris mens & intentū.

IGITVR, authoris mens eô tendit, vt probet, nos poſſe exigere, petere, & precibus impetrare ab homine id, quod, niſi Deo etiam inſpirante, vel ſpecialiter tali homini aſſiſtente, fieri nequeat: Quia ibi totus eſt author in reſpondendo aliquorū argumento dicentium, malè nos vti precibus, & inſtantijs, pro tali vel tali re aſſequenda, quæ, niſi Deo afflante, & Spiritu Sancto aſſiſtente, non poteſt fieri. Ecce intentum: Quod exemplis declarat author, & venit ad Canonizationis Sanctorum exēplum, ê quo, in ſumma núnc, ſic arguit: *Canonizatio Sanctorum non fit, niſi inſtinctu Spiritus S. præeunte; & niſi Spi. S. aſſiſtente Summo Pontifici, vt expreſſè docet S. Thom. Quodlib. 9. ar. vlti. & cum eo Theologi: At poſſumus Summum Pontificem rogare, preces ad eum fundere, inſtare, petere, vt aliquem Dei ſeruum Canoni Sāctorum adſcribat:* (*Imô mos eſt Eccleſiæ multiplicatas magnorum virorum intercedentium preces exigere pro Sanctorū Canonizatione.*) *Ergò quód hoc vel illud fieri non poſſit, niſi Sancto aſſiſtente Spiritu; non eſt in cauſa, vt non poſſimus rogare, preces addere, & pro tali re anxié petere, & omni humana diligentia adhibita, inſtare.* Habemus intentum authoris, & argumentum eius, ab exemplo Canonizationis Sāctorum deſumptum.

S. Thom.

Eccleſia preces hominū expectat, vt Dei ſervos Canoni SS. adſcribat.

5. Et quia argumenti tota vis & robur, pro authoris principali intento euincendo, minimé appareret, niſi aliundê ſupponeretur, Canonizationē Sanctorum certiſſimam & indubitatam eſſe ê aſſiſtentia Spiritus Sancti ſemper in Sāctorum Canonizatione interueniente; & non defuerit, qui de tali certitudine dubitauerit; viſum, & nō extra rem, authori fuit, hanc certitudinē explicare, & mentem aliter ſentientis improbare, reijcere, & damnare: Et à titulo incipiens, ſic illum propoſuit: *Explicatur noſtra veritas exemplo eius, quod in Canonizatione Sanctorum videmus euenire: Et affirmatur, Sūmum Pontificem in ea* ERRARE NON POSSE. Videre poterat Theologus vel ex intento, & titulo quæſtionis, ſuam exiſtimationem, reprobatam; vel iniurioſiſſimam ſuæ exiſtimationis falſitatem, reprehenſam. Quorſùm, rogo, dubitat de certitudine Canonizationis Sanctorum, qui ab ipſa ſuę diſputationis epigraphe ipſam certitudinem affirmat, & affirmandam eſſe pronuntiat? Quorſùm, iterùm peto, ancipitem ille relinqueret veri-

Authoris expreſſa verba.

ritatem,qui maximé habet opus ad proprium evincẽdum intentum talis veritatis conſtantiſſima certitudine? Sed progrediamur.

6. Statim author toto illo nu. qui eſt 390. ſui libri, probat prædictam certitudinem ex doctrina D. Thom. loco iam citato illam ſtatuentis ex eo, quôd quamvis Canonizatio Sanctorum non pertineat ad res, quæ Fidei ſunt,tamen eſt quædam profeſſio Fidei, qua Sãctorum gloriam credimus. Et ex eo,quôd Summus Pontifex præcipuê certificatur de ſtatu eius, quem Canonizare vult, per inſtinctum Spiritus Sancti.Et ex eo,quôd Divina Providentia præſervat Eccleſiam, nê in talibus per fallibile teſtimonium hominum fallatur;cuius teſtimonia,& verba,ibi apponit author.

Authoris argumẽta ex S.Thoma.

7. Immediatê póſt,num.391. ponit author mentem,& ſententiam cuiuſdam opinantis oppoſitum, & aſſerentis,Canonizatum poſſe eſſe damnatum. Et num. 392. illam impugnare incipit ex cẽſura, qua Theologi ſententiam illam inurunt; & primó ait,ab aliquibus doceri, certitudinẽ Canonizationis eſſe de Fide; quod ab alijs, licêt non doceatur, iudicatur probabile. *Qua ſententia ſuppoſita*,[proſequitur author] *hæretica eſſet, quæ docet, poſſe errorem in Canonizatione Sanctorum intercedere. Reliqui Theologi noſtri ſæculi ad minus inquiunt, talem ſententiam eſſe* ERRONEAM, *&* *dignam quód ad Sanctum Inquiſitionis Tribunal deferatur*; TEMERARIAM, *&* IMPIAM. *Bañez author gravis è Familia S. Dominici ait*,SAPERE HÆRESIM. *Corduba eam appellat* IMPIAM, TEMERARIAM, *&* *probabiliter* HÆRETICAM. *Illuſtriſſimus Canus Epiſcopus Canarienſis graviſſimê quid de tali ſentiat opinione,ait;& concludit ſic: Quæ ſi ſingula fortè non movent,vniverſá certê tamen inter ſe connexa, atquè coniuncta movere debebunt, vt qui Fidem in his Eccleſiæ detrahunt,eos non hereticos quidem, ſed* TEMERARIOS, IMPVDENTES, IRRELIGIOSOS *eſſe credamus*. Hucuſquè author; certitudinem Canonizationis ſtatuens.

Probabile ſuppo-

nit author,eſſe de Fide certitudinẽ Canonizationis SS.

Bañez.

Corduba

Canus.

8. Immediatè pòſt proſequitur author ſic: *Conſtat iam ex dictis nos debere affirmare, Eccleſiam non poſſe errare in Canonizatione Sanctorum,hoc eſt, non poſſe non eſſe Sanctum, illum, quem canonizat Eccleſia.*

Authoris verba.

9. Deindê à num. 394. vſquè ad num. 397. totus eſt author in docendo,ſententiam dubitan-

Dubitātē de certitudine Canonizationis eſſe oppoſitum doctrinæ S.Thom. docet author.

itantem de certitudine gloriæ Canonizatorum oppoſitã eſſe evidentiſſimè doctrinæ S. Thomæ; ê quo certitudinē talis gloriæ probat,& efficaciter ſatis confirmat; & ab aliquibus etiam inconvenientibus, ex oppoſito neceſſarió ſequuturis, corroborat; quorũ vnum eſt,vt patet ex nu. 395. ſequi, Spiritum Sanctum, aut fallere,aut falli poſſe;qui præcipuê, né Eccleſia in Canonizatione erret, aſſiſtit Pontifici.

Probat author certitudinemCanonizationis ex graviſſimis inconveniētibus ex oppoſito ſequuturis.

Verba authoris.

10. In ſequenti num. 398. ſic incipit author: *Poſt ſtatutũ, S. Thomam â Canonizatione Sanctorum omnem errorem repuliſſe &c.* At author toto illo diſcurſu & tractatione tenaciſſimé S. Thomæ adhæret, atqué eo duce progreditur, ergò ſimul cũ S. Thoma omnem repulit á Canonizatione errorem.

Tenaciterȝ S.Thomę adhęret author in ſtatueda Canonizationis certitudine.

Probat author ab alio inconvenieti certitudine Canonizationis.

11. Arguit póſt ibidem ab incõvenienti alio, ſcilicét, quia ſequeretur,nos non poſſe eſſe certos de alicuius, quantumvis magni viri, ſanctitate, & gloria: Et eſſe poſſibile, quêlibet illorum eſſe damnatum, ſi de certitudine Canonizationis eſſet dubitandum; aut ſi diceremus, Eccleſiam poſſe errare in Canonizatione Sanctorum. Quod argumentum cõmune eſt Doctoribus certitudinem Canonizationis ſtatuentibus; & eo etiam vſus fuit Canus his verbis, ibi ab authore poſitis: *Quod ſi viris iuſtis in Divorũ Catalogum reponendis Eccleſia errat, nimirûm non eſſet valde abſurdum, Divorũ omnium cultum ab Eccleſia explodere eorum, qui poſt Clementem conſecrati ſunt;quo quid aut ſtultius,aut impudentius dici poſſit?* Et eodem lib. 5. de Loc. vbi hæc ſcripſit,c. 5. §. *Mox etiam*, ſic diſſerit Canus; *Mox etiam ſi vnum aliquod huius generis Decretũ in quæſtionem veniat, certè Hieronymi, Ambroſij, Auguſtini, ac reliquorum ſanctitatem, ſine crimine in quæſtionē vocare poterimus.* Ab hoc, inquam, eodem inconvenienti arguit hìc author,vt quantum malum ſit dubitare de certitudine Canonizationis, ſtatuat.

Canus.

12. Num. ſequenti,qui eſt 399. arguit author ab alio inconvenienti, videlicêt, quòd ſi poſſemus non eſſe certi de Canonizatorum gloria, ſequeretur, orationes Eccleſiæ, & quas fideles fundunt, vt viros Canonizatos,Patronos & advocatos habeant, non poſſe eſſe abſolutas;ſed debere eſſe conditionatas, appoſita, ſcilicét,conditione, ſivè implicité, ſivé explicité, de talium virorum ſanctitate; quod cõſequens author ibi dicit, fore ſibi

Ab alio inconveniēti firmat authorCanonizationis certitudinem.

ſibi IMPIETATEM INTOLERABILEM, eò quòd contrarium eſſet conſuetudini Eccleſiæ, & fidelium omnium iudicio, qui abſoluté, & abſquê vlla appoſita conditione Canonizatum orat, invocat, & adiutorem vocat.

13. Num. 400. ſic concludit author: *Conſtat, igitur, non poſſe dari errorem in Canonizatione Sanctorum; & eſſe præciſè neceſſarium, eum, quem canonizavit Eccleſia, Sanctum eſſe, quia Spiritus S. eſt, vt advertit S. Thom. cuius interventioni præcipué nititur certitudo: Et quia ad providentiam Dei attinet, vt idem S. Thom. aſſeruit, ita regere, & dirigere Eccleſiam in hac materia, vt non operetur, niſi veris & infallibilibus teſtimonijs vſa.*

Verba authoris.

14. Hæc fideliſſimê appoſita & relata ſunt: Et benê habet, quôd apud notatorem liber eſt, in quo, rem ita ſe habere, maiori diei luce, aut expurgatioribus oculis videre poteſt: Vel ſi aliquod ſaltem verbũ, quod â propoſitis diſonet, inveniat, producat. Fateor, miram fuiſſe rem, & cui ſimilem nêc primam, néc ſequentem inveniemus; quôd, vbi vnus aliquis totus fuerit in roborãda, confirmanda, & probanda expreſſiſſimé Canonizatorum Sanctitatis & gloriæ certitudine; & in vehementer & acriter vnum, qui dubitavit, increpando, & reprobando; locus fuerit relictus ad affirmandum, iſtum, qui dubitationem execratus eſt, dubitaſſe. Hocnê non fuit dicere bonum, *malum?* Non fuit lucem poſuiſſe *tenebras?* Fuit ſanê. Sed quid protulit Iſaïas? *Væ,* inquit, *qui dicitis malum bonum, & bonum malum: Ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras.* Iſaiæ 5.

Cûm igitur mendaciter, & falſó, Theologus iſte authorí impoſuerit aſſertum, ob quod author gravi nota & cenſura inuri deberet, ſequitur, notatorem incurriſſe omnia, quæ pro notantibus & damnantibus opiniones probabiles, proponunt Theologi, quos vide ſuprá in ſexta propoſ. §. 5. Imó hìc graviùs erraſſe iſtũ faciliê convincitur; quia notare cenſura propoſitionem aliás probabilem, oriri facilè poteſt ex neſcientia, vel ignorantia: At affirmare de aliquo authore propoſitionem, cuius propoſitionis non tantùm nec vmbra in authore eſt; verûm evidens eſt oppoſitam probaſſe, cõfirmaſſe, pro viribus defendiſſe, & expreſſê & laté declaraſſe; non facilè evadet vehementiſſimam infecti animi ſuſpicionem. 15.

§. 2.

§. 2.

Falſò etiam verba alia circâ præſentem propoſitionẽ protuliſſe notatorem, proponitur.

16. Sed quia paſſim, neſcio quo interveniente Fato, allucinatur Theologus, addidit, *totam illam tractationem de Canonizatione Sanctorum eò tendere ex mente authoris, ut Conceptionem Immaculatam Matris Dei, ab Eccleſia eſſe canonizatam, ſtatuat.*

17. Sed primùm dico notatori, quòd ſi ita fuiſſet, haberemus aliud evidens argumentum, quo contra eum convinceremus, authorem non eouſquè protraxiſſe de Canonizatione diſputationem, vt de certitudine Canonizationis dubitaſſet: Id, inquam, iterùm evidenter convincerem: Quia author toto ſuo libro intendit probare, certam fuiſſe Matris Dei Mariæ ab originali peccato præſervationem: Ergò ſi eò tenderet authoris de Canonizatione tractatio, vt Conceptionis Marianæ ſãctitatem ab Eccleſia Canonizatam eſſe, diceret; vt indè certitudinem Sanctæ Conceptionis erueret; certum erit & evidens non reliquiſſe ſub Iudice Canonizationis certitudinem: Quia iam ex incerto voluiſſet probare, quod toto ſuo libro vt certum ſuppoſuerat: Et dubitaſſet de eo, quod millies dixerat non ſibi eſſe ſub dubio.

Secundò. Erravit & in hac præſenti affirmatione notator, & ſemper ſe abſquê attẽtione legiſſe, demõſtrat: Quia tractatio illa eò ſolùm tendit, vt iam explicui num. 4. vt probet, nos poſſe petere ab homine id, quod, niſi Spiritu Sancto etiam aſſiſtente, fieri non poteſt; & conſequenter, poſſe nos preces fundere ad Summum Eccleſiæ Pontificem, vt talem, vel talem rem, de Fide definiat: Et ideò author illi §. hunc affixit titulum: *An poſſimus Summum Pontificem rogare, & ab eo petere, vt definiat, & pro Fidei veritate aliquam doctrinam declaret?* Et parti affirmanti roborandæ incumbit author, vt nonnullorum inſulſum argumentum ſolvat, dicentium, ſuperfluas & otioſas eſſe preces & humanas diligentias circâ rẽ conſequendam, quæ niſi Spiritu Sancto aſſiſtente fieri nequit: Et inter alia adducit exemplum de Sanctorum Canonizatione, quæ, quamvis Spiritu Sancto aſſiſtente fiat, non niſi hominum precibus antè factis, fit. Hæc tractatio; & hic tractationis ſcopus: Quæ ergò huius tractationis 18.

conventio ad Canonizationem Immaculatæ Conceptionis Dei Matris?

19. Igitur, deceptus fuit notator occaſione quorundam verborum, quæ quaſi per parenteſim poſuerat author, de quibus in ſequenti propoſitione. At occaſio, non data, quæſita fuit. Et pro præſenti noſtra occaſione videmus impletum, quod Proverbior. 18. dicitur: *Occaſiones quærit, qui vult recedere ab amico.*

Notatoris deceptio.

Proverb. 18.

DECIMAQVARTA PROPOSITIO.

1. *VERE CONCEPTIO NATVRALIS Mariæ eſt Canonizata. Et ſi rigoroſiſsimam ſignificationem huius vocis, canonizatio, ſequaris, dico, Conceptionem naturalem Mariæ eſſe Beatificatam.*

NOTA.

2. DIXIT THEOLOGVS NOTATOR, HANC propoſitionem cum eius modo, *verè*, eſſe ex appoſitis in Expurgatorio ex anno 40. vbi cauſa etiam aſſignatur, ſcilicêt, quia ex ea ſequitur, poſſe notari cenſura, vel notandam eſſe, ſententiam, quæ affirmat, Matrem Dei contraxiſſe originale peccatum. Dixit etiam, hos terminos, *Canonizatio*, &, *Beatificatio*, de perſonis dici, non de Myſterijs. Dixit etiam, ab authore aſſertum, Canonizationē à Beatificatione differre ex parte modi, quo vtraque ab Eccleſia fidelibus proponitur: Et hoc non ita eſſe definit notator; quia, inquit, per id Canonizatio differt á Beatificatione, quôd illa eſt vltimum Eccleſiæ iudicium, non iſta.

RESO-

RESOLVTIO.

3. PROPOSITIO AVTHORIS DIVERSISSIMA eſt à propoſitione in Expurgatorio notata. Terminus, *Canonizatio*, non ſolùm ſuprà perſonam, ſed etiam ſuprà Myſterium cadit. Rectè dictum eſt, Canonizationem differre á Beatificatione ex parte modi, quo vtramque Eccleſia fidelibus proponit.

4. Hæc reſolutio tres continet partes tribus partibus notæ adverſantes: Pro quarum explicatione, authoris verba, in quæ notator offendit, proponere oportebit.

§. I.

Authoris verba & ſenſus proponuntur.

5. Igitvr, author nullatenùs de Conceptionis Canonizatione quęſtionem inſtituit, animumvê ad talem Canonizationem ſtatuēdam, probandam, ſivè affirmādam applicuit; ſed pòſt ſtatutam certitudinem in SS. Canonizatione repertam, vt aſſumptum, de quo præcedenti reſolutione egi, declararet, dixit, principia ibi poſita conducere maximè primario operis intento; &, quaſi per parenteſim, addidit: *Quia veré Conceptio naturalis Mariæ ab Eccleſia eſt Canonizata, de quo videndus Ægidius. Et ſi rigoroſiſſimam ſignificationem huius vocis*, Canonizatio, *ſequaris, dico, Conceptionem naturalem Mariæ eſſe Beatificatam: Nam ad aſſequendum intentum, ſcilicèt, in ſenſu Eccleſiæ Conceptionem Mariæ fuiſſe* SANCTAM, *pro eodem mihi eſt; quia differentia inter Canonizationem, & Beatificationem, non ſe habet ex parte ſenſus Eccleſiæ, ſed ex parte modi, quo Eccleſia ſuum ſenſum proponit fidelibus.* Hęc author: E quibus patentiſſimê liquet, nullam in hoc, niſi de terminis poſſe eſſe quæſtionē; quia expreſſê dicit, ſe nihil aliud velle, niſi quòd Conceptio naturalis Mariæ in ſenſu Eccleſiæ ſit SANCTA; attento, ſcilicèt, Cultu Sacro pro eadē Conceptione ab Eccleſia inſtituto; ſivè hoc per terminū, *Canonizatio*, ſivè, *Beatificatio*, dicatur: Quia cúm non ſolúm Canonizatio, ſed etiam Beatificatio in ſenſu Eccleſiæ in-

Author non inſtituit tractationem de Canonizatione Conceptionis.

Authoris verba.

inferat certam ſanctitatem; ad inferendam illam in Conceptione naturali Matris Dei, idem erit dicere, *eſſe Canonizatam*, ac, *eſſe Beatificatam*. Et addit, differentiam eſſe ex parte modi proponendi; quia, vt eſt inter Theologos communis ſentẽtia, Canonizatio, & Beatificatio, accidentaliter ſolûm differunt.

Canonizatio accidentaliter ſolùm differt á Beatificatione.

6\. Conſtat ergó, authorem, nullum alium ſenſum prætendere, niſi quôd Conceptio naturalis Matris Dei in Eccleſiæ ſenſu ſit SANCTA; quod omnes authores præſervantes Mariã à culpa originali, prætendunt. Et conſtat, ſe de rigoroſa, & ſtricta ſignificatione vocis, *Canonizatio*, nolle diſputare; quia expreſſé conſentit in eo, quôd talis vox, attẽta eius proprietate, & rigore, dici de Cõceptione nequeat. Cûm autem Expurgatorium, (quamvis illud ſic, ſicut intellexit notator, intelligeremus, de quo infrâ) de Canonizatione PLENA, PROPRIA, & ABSOLVTA loquatur; manifeſtè apparet, aliam eſſe propoſitionem ab Expurgatorio notatam à propoſitione authoris, quę *Canonizationem* de Conceptione dici non poſſe ſupponit, ſi rigori, & proprietati ſtare velimus.

Solúm intendit author, Conceptionem Mariæ eſſe in ſẽſu Eccleſiæ, Sanctam.

Expreſſè conſentit in eo, quod Canonizatio propriè dici de Conceptione nequeat.

7\. Sed dicet notator, authorẽ ita protuliſſe: *Verè Conceptio Mariæ eſt Canonizata*; ergò ſi *verè*, ſenſit Canonizatam eſſe Cõceptionem vera & propria Canonizatione. Sed hæc illatio bona non eſt. Primò, quia in ſubiecta materia ſatis ſe explicat author, ſtatim dicens, & ſupponens, ſe nullatenùs de propria & rigoroſa Canonizatione agere, ſeù diſputare velle, vt ex dictis conſtat. Secundô, abſolutê non eſt bona illa illatio: Quia arguit á modo affirmationis ad modum obiecti. Sufficiat rem leviſſimam vno, vel altero exemplo declarare. Aliud eſt dicere: *Veré pratum ridet*; aliud: *Riſus prati eſt verus riſus*. Quis hoc neget? Nam ſecunda hæc propoſitio à nullo proferri poteſt: Prima, quolibet quantumvis eloquentiſſimo & diſertiſſimo, digna exiſtit. Rurſus, hæc propoſitio eſt certa: *Veré petra Chriſtus erat*; hæc falſa, & mala: *Petra erat verus Chriſtus*: Et conſequenter, qui ex affirmatione illius primæ propoſitionis cõtenderet, ſequi debere iſtius ſecundæ affirmationem, pravè argueret: Ergó ſimiliter, qui ex hac affirmatione: *Veré Conceptio eſt Canonizata*, inferre vellet, Conceptionem eſſe Canonizatam *vera Canonizatione*, argueret malé; quia etiam, ſicut & appoſitæ, differre debent duæ iſtæ propoſ-

Notatoris obiectio.

Reijcitur 1.

Reijcitur 2.

Explicatur exẽplis.

poſitiones: *Verè Conceptio eſt Canonizata*, &, *Conceptio eſt Canonizata vera & propria Canonizatione*. Et ratio totius eſt: Quia illud, *verè*, in prima propoſitione adverbialiter poſitum, modū ſolùm affirmationis explicat, & eſt ſenſus: *Veré affirmo, pratum ridere*. Et cûm quantumvis demonſtrem, me veré affirmare de prato riſum, non ſequatur me affirmare de prato riſum verum, vt patet; quia vera affirmatio poteſt etiam eſſe de prædicato, quod impropriê ſolùm conveniat ſubiecto; indè eſt, quód differat á propoſitione alia, in qua ly, *verus*, ſtat adiectivé, & modum cōvenientiæ ſignificat prædicati ad ſubiectum, & conſequēter determinat ſenſum propoſitionis ad convenientiam ſtrictam, propriam, & veram: Quo oſtenſum manet, vnius propoſitionis ad aliam non poſſe fieri illationem rectam.

8. Obiectio. Dices iterùm, abſolutê ſaltèm affirmaſſe authorem, Cōceptionem naturalem Matris Dei eſſe Beatificatam. Ita ſit: Reſpōſio. Sed id cum graviſſimis, & Sapientiſſimis authoribus, & vrgentiſſima ratione affirmare potuit, de quo iam.

§. 2.

Probabile eſt, Myſterium Conceptionis paſſivæ Mariæ eſſe ab Eccleſia BEATIFICATVM.

ID conſtanter docuit Illuſtriſſ. Epiſcopus Ludovicus Creſpi in ſuo ſatis laudato Propugnaculo Theolog. pro Immaculata Cōcept. diſp. 2. art. 4. num. 155. Vbi poſtquàm diſtinguit Canonizationem à Beatificatione in eo, quôd hæc facit *per modum indulti*, quod illa *per modum præcepti*, infert ſic: *Sed ſic eſt, quòd per modum indulti, & gratiæ, eſt conceſſa inſtitutio Feſti Conceptionis; ergò Conceptio Virginis eſt ad minùs* BEATIFICATA. Et diſp. 3. art. 3. num. 31. convenit cum adverſario in eo, quôd Conceptio non ſit Canonizata, & ſubdit: *Meo enim iudicio. ſolùm dici debet* BEATIFICATA. In his verbis notare etiam poteris illud, *debet*. Et in Indice, verbo, *Feſtum*, ſic proponit ſententiam: *Ex eo* (Feſto) *valdê efficax argumentum efformatur pro ſententia pia, ita, vt Conceptio* BEATIFICATA SIT. Et verbo, *Opinio*, ad finē: *Opinio pia ex vi gratiarum Sedis Apoſtolicæ poteſt dici* BEATIFICATA. Et ſi forté notatori novum appareat, me ab Indice teſtimonia deducere, ſciat, propoſitiones in Indicibus poſitas eandem vim habere, ac ſi in librorum

9. Creſpi.

Corpore reperiantur; dummodò eas ratio ibi, cui innituntur, comitetur, vt impręſentiarúm apparet: Pro quo videat Ioannem Sanch. in Select. diſp. 44. nu. 69. & Machad. t. 1. diſcur. pract. de Opinion. probabilit. art. 2. num. 6. & alios.

Sanch.

Machad.

10. P. Ambroſ. Peñalo. in Vindicijs Marian. diſp. 13. c. 2. nu. 15. agit de definibilitate ſententiæ piæ, & ait: *Quare, ſicût poſtquám Eccleſia aliquē beatificavit, illum canonizabilem eſſe neceſſe eſt; ita, cùm B. Virgo prout erat in primo inſtanti ſui eſſe, privilegia* BEATIFICATORVM *ab Eccleſia habeat; vt tetigimus ſuprâ &c.*

Peñaloſ.

11. P. Euſebius Nieremb. Tract. de Sanctitate inſtitut. Feſti &c. Myſterium Conceptionis Matris Dei altiorem ſtatū Beatificatione obtinere, apertè ſatis demonſtrat. Latê verba eius propono. §. 25. ver. *Multô maior*, poſtquám ſupponit, Beatificationem nil aliud eſſe, quám licentiam colendi aliquem hominem in particulari aliqua Provincia, aut Ordine, addit: *Cûm approbatio Feſti Conceptionis á Sixto IV. fuerit cōceſſio colendi hoc Myſterium in univerſa Eccleſia: Deindē à poſterioribus Pontificibus additum ſit præceptum, habet aliquid peculiare, quo carent Beatificationes.* Non ſolûm quidquid pro beatificandis viris iuſtis fit, recognoſcit hic author factum pro Myſterio Conceptionis; ſed & aliquid, quo Beatificationes excedit. Et §. 26. ver. *Ex Beatificatione*, poſtquám certitudinem ſanctitatis Cōceptionis probat à paritate Canonizationis, approbationis Religionum &c. proſequitur: *Ex Beatificatione pariter Servorum Dei poteſt colligi non dubitanda ſanctitas Marianæ Conceptionis, non tantùm à comparatione, & â ſimilitudine, de quo alibi; ſed etiam in quaſi coadunatione fundamenti, & collatione Pōtificialium Diſpoſitionum.*

Euſebius

Dices: Illo eodem loco aſſerere Euſebium, Conceptionem non eſſe Beatificatam. 12.

Obiectio

Reſpōdeo primó, benê ipſum dicere; quia, vt ex omnibus eius verbis, quæ hìc propono, conſtabit, plus quàm Beatificatam eſſe Conceptionem, cōtendit. Secundò reſpondeo, clariſſimā & expreſſā eſſe mētem eius: Aſſerit enim, non dici, nec eſſe Beatificatā Conceptionem, attenta voce, *Beatificatio*, & modo ſolûm loquendi: *Quia*, inquit, *hic modus loquendi refertur ad perſonas:* At quidquid præter vocem, ſeu modum loquendi, in Beatificatione reperitur, id

1. Reſpōſio.

2. Reſpōſio.

totum,

totum, imô ampliûs, præſtitum pro Immaculata Conceptione, affirmat, vt ex verbis eius productis, & producẽdis, manifeſtê liquet; & ideô addit: *Omiſſa tamen nominis ratione*, (vides de nomine loquutum vbi dixerat, Conceptionem non fore appellandam, Beatificatam) *ex certa ſanctitate eorum, qui beatificantur á Sũmis Pontificibus, luculenter etiam enitet, ſanctum certó eſſe Conceptum Virginis paſſivum, cùm in ordine ad ipſum, ſivê ad ipſius Cultum, id ſit à Sede Romana præſtitum, quod in Beatificatione ſervorum Dei potuiſſet exterminare errorẽ.* Quod in Beatificatione ſervorũ Dei exterminat errorem, nil aliud eſt, niſi ipſa formaliter Beatificatio: Vel dicat nobis aliquis, quid eſt, quod in Beatificatione poſſit errorem exterminare, ablata, ſeu præciſſa, Beatificatione? Cùm autem dicat Euſebius, id præſtitum eſſe à Sede Romana in ordine ad Virginis Conceptionẽ, quod in Beatificatione errorem exterminat; neceſſarió dicit, prȩſtitam eſſe pro Conceptione Beatificationem.

13\. Diceret fortê aliquis, præſtitam eſſe á Sede Romana facultatem colendi Conceptionem Cultu Sacro Miſſæ, & Officij. Concedo: Sed data tali facultate, datur ſtricta, vera, & formalis Beatificatio; quod Euſebius idem ſtatuit in primis eius verbis iam relatis, & infrá declarabitur; eſtquê omninò certum.

Effugiũ. 9

Non ſolvit nodũ.

Proſequitur Euſebius §. illo 26. ſic: *Cùm igitur tantùm ſit diſcrimen inter Canonizationem, & Beatificationem, vt illa ſit ſententia definitiva Sũmi Pontificis, ſivê definitio Sedis Apoſtolicæ; hæc autem ſit ſolúm licentia ex Conſilio Cardinalium; & tamèn ſatis ſit, vt in ea error Pontificius nequeat inveniri; cur idem poterit negari Cultui Immaculatæ Cõceptionis, quam ſimiliter coli permiſit, & conſulit, imó & vindicat ex proprio motu Sixtus IV.?* Et ſtatim: *Vt autem hæc magis inclareſcant, conferam verba, quibus vtuntur Põtifices in Beatificationum Bullis, cũ verbis Bullæ, Sixti IV. in Extravagante*, Cûm præexcelſa, *in qua Cultum, & Feſtum Conceptionis ſtatuit.* Et póſt producta verba, quibus Pontifices vtuntur in plurimis Bullis pro beatificandis viris iuſtis, exhibitis, & verba, quibus vtitur Sixtus IV. in Extravagante, *Cúm præexcelſa*, vbi Feſtum pro Conceptione Matris Dei inſtituit, dicit: *Conferamus hæc verba cum Indultis Beatificationis: Quippê in his, ſolùm exprimitur licentia, facultàs, & conceſſio abſquê* 14.

abſqué alia exortatione, aut commendatione Pontificis. In Bulla autem Sixti, non ſolùm eſt licentia, quæ potiùs ſupponitur; ſed dicitur dignum, quin potius debitum, colere Conceptionem Virgineam; vbi inſinuatur quoddam quaſi obligationis genus. Prætereà dicitur: Statuimus, & ordinamus. *Deindè coæquavit gratijs, & indulgentijs, hanc Feſtivitatem cum Maxima Solemnitate Corporis Chriſti: Ipſequé Sixtus IV. ſolus conceſſit Conceptioni tot, quot plures Pontifices, nimirùm Vrbanus IV. Martinus V. & alij conceſſerunt Celebritati Corporis Chriſti. Itaqué, non ſolùm facultatem conceſſit Sixtus, ſed ardentiſſimè exortatus eſt, & ſolicitavit Cultum Marianę Conceptionis; vt ſimilior videatur eius Bulla Canonizationi Sanctorum, quã Beatificationi. Quod etiam cõfirmatur ex eo, quód vſus fuerit his verbis:* Omnipotẽtis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius authoritate confiſi, authoritate Apoſtolica, hac in perpetuum valitura Conſtitutione, ſtatuimus, & ordinamus. *Illa enim verba:* Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius authoritate confiſi, *non extant in Bullis Beatificationis, ſed ſolùm in Bullis Canonizationis. Et ipſiſſimis quidẽ vſus eſt idem Sixtus IV. in Canonizatione S. Bonaventuræ.* Hæc Euſebius: Quibus patentiſſimé vides, ipſum non ſolùm affirmare, præſtitum ab Eccleſia pro Immaculata Cõceptione quidquid pro beatificandis viris iuſtis præſtatur, ſcilicèt, licẽtiam eos in aliqua peculiari Provincia, ſeu Ordine, colendi; ſed ita etiam excedere Bullam illam Sixti IV. qua Cultus inſtituitur pro Immaculata Conceptione, vt Bulla potiùs Canonizationis, quám Beatificationis appareat: Quod rectiſſimé ex his, quæ in verbis productis notat, infert.

15. Adhúc loquitur Euſebius; & prædictum exceſſum confirmans, pòſt pauca, dicit: *Itaqué iam extat Pontificis Iudicium aliquod, & non ſolùm licentia: Et illud Iudicium proprium adeó, vt nec dixerit, ſicùt in Beatificationibus: Ex Conſilio Cardinalium &c.* Et ſtatim ſubdit, Pontificem non ſolùm ordinaſſe Miſſam & Officiũ pro Immaculata Conceptione; ſed etiam provocare fideles ad Cultum eius pluribus indultis & gratijs adæquantibus Solemnitati Corporis Chriſti; & addit: *In quo etiam apparet, aſſimilari hanc Sixti Bullam Canonizationi, quã fecit Leo III. de quo &c.* Et pôſt pauca: *Vbi autem magis*

gis ſimilis videbitur Bulla Sixti IV. de Inſtitutione Feſti Cōceptionis, Canonizationi, eſt, ſi conferatur cū Literis Paſchalis II. in Canonizatione S. Petri Anagnini Epiſcopi, in qua nihil ampliùs videtur contineri, quàm comprehendit Sixtus IV. in Extravagante, in qua laudat Virginem, & Inſtitutionem ſuæ Feſtivæ Conceptionis, & Cultus, ordinat, & commendat. Similiter Ioānes Pontifex in canonizando hoc Sancto Petro, nihil aliud agit, quám laudare illum, & Inſtitutionem ſui Feſti, & Cultus, ſtabilire. Et ſtatim: *Habet etiam pro ſe Cultus Immaculatæ Cōceptionis aliquas, ſivê eas vocemus* EXCELLENTIAS; *ſivé*, PRÆROGATIVAS, *quibus caret Beatificatio; nam in Martyrologio conſcripta eſt eius Solemnitas, & in Breviario Romano: Ex quo inſuper additum eſt præceptum illam celebrandi; atqué in ipſo Officio vocat illam Eccleſia,* SANCTAM CONCEPTIONEM. *Beatificatus autem non appellatur,* Sanctus, *ex licētia Pontificis declarata; quāto minùs ex præcepto: Nec in Martyrologio communiter ſcribitur, nec in Breviario recitatur. Cùm igitur Conceptio Virginea celebranda habeat ſimile fundamentum re ipſa (non loquor de nomine) quod habet Beatificatio, vt ſine errore ſit, & inſuper habeat tot additamenta magnæ exaltationis, iniuria videtur ipſi fieri &c.* Et tādem proſequitur hoc idem confirmans ex eo, quód Conſtitutio illa Sixti IV. fuerit *Motus proprius*, & pôſt aliqua indè favorabilia Immaculatæ Conceptioni, deducta; addit: *Beatificatio autem valdè abeſt, vt ſit Motus proprius; cúm ipſe Pontifex dicat, operari ex Conſilio alieno, & ad inſtantiam petentium: In Beatificatione enim B. Petri de Alcantara ſic loquitur Gregorius XV: Nos ſupplicationibus huiuſmodi inclinati &c.*

16. Vides iam, quantus fuerit doctus hic author in ſtabiliēdo; non ſolùm præſtitum ab Eccleſia pro Immaculata Cōceptione quidquid præſtatur pro beatificandis Sanctis; ſed multô plûs; ita, vt quidquid præſtitum eſt pro Conceptione Matris Dei, Beatificationē excedat, & ſimilius Canonizationi, quâm Beatificationi ſit. At ſimile re ipſa habere fundamentum cum Beatificatione Conceptionem; præſtitūqué eſſe pro Cōnceptione, nō ſolúm quidquid pro beatificādis viris iuſtis prçſtatur, ſed multó plûs; & Conceptionem non eſſe Beatificatam, contradictorium cuique erit.

Plus ab Eccleſia præſtitū eſt pro Cōceptione Mariæ, quâm pro beatificandis viris iuſtis Eccleſia præſtat.

17. Nec de nomine nobis quç-

Non debet eſſe de voce quæſtio præſens.

ſtio ſit, an, ſcilicêt, nomen, *Beatificatus*, dicendum ſit ſolùm de perſona; dicivé poſſit de Myſterio? De hoc, inquã, quæſtio eſſe non debet, primô: Quia ſi damus, id præſtitum pro Immaculata Conceptione, quod ſi pro perſona præſtitum eſſet, perſona diceretur *Beatificata*, intentum tenemus; qui ſolúm contendimus, eodem omninó gaudere fundamēto Immaculatam Virginis Conceptionem ad ſuæ ſanctitatis inducendam certitudinem, quo Beatificatę perſonæ gaudent ad inducendam certitudinem de ſua ſanctitate. Secundó: Quia nec nomen illud, etiam de Myſterio prolatũ, extra vſum Theologorum eſt, vt ex hìc relatis conſtat: A quo nec Euſebius citatus abfuit, qui in ſuo libro de perpet. obiect. Feſti Concept. ad finem [vbi amico dicenti non petẽdam eſſe ab Eccleſia definitionem de Fide, ſed aliam minorem, pro Immaculata Conceptione, reſpondet.] ſic aſſerit: *Si prudentia tua id cenſuerit, pro præſenti rerum ſtatu parvam litem habebimus: Nam dûm id fiat, quod citiús ſedet turbas, & ſcandala, ſivê ſit* BEATIFICATIO HVIVS MYSTERII, *ſivê* CANONIZATIO &c.

Nomina, Beatificatio, &, Canonizatio; etiam de Myſterijs prolata in vſu ſũt apud Theologos.

Euſebius

18. Emmanuel Rodrig. in Sum. Hiſpa. tom. 1. c. 203. quod eſt de Feſtis, ſtatuit, Epiſcopos poſſe inſtituere dies feſtos in ſuis Diœceſibus, nõ tãtũm pro Canonizatis, ſed etiã pro ſolũ Beatificatis; & hãc ſecundam partem confirmans, ait: *Dixe: O beatificado: Porque tanbien para los Santos Beatificados pueden poner el miſmo precepto en la Ciudad, ù Dioceſi donde ſe veneran con Rito ſolemne; lo qual es claro, aunque algunos lo han querido negar, no advirtiendo, que ya que el Papa dâ licencia para que los honren con el dicho Rito, como ſi eſtuvieran Canonizados, dà tanbien licencia para lo ſuſodicho: Y aſſi vemos, que la Fieſta de la Concepcion de la Virgen Maria ſe guarda en la Igleſia de Dios no eſtando Canonizada como de Fé, ſino ſolamente aviendo el Papa dado licencia para que con publico Rito ſolemne ſe celebrê conforme al Breve de Sixto IV.* His verbis vides, expreſſê ſupponere hunc authorem, Conceptionem Matris Dei ad ſtatum ſaltem Beatificationis evectam; quippé qui, vt probet, Epiſcopos poſſe inſtituere dies feſtos de præcepto in ſuis Diœceſibus pro Beatificatis, id explicat exemplo Feſti Conceptionis; quam niſi Beatificatam, ſeu ad ſtatum Beatificationis evectam ſupponeret, nulla

Rodrigu.

nulla foret & inepta ſatis argumentatio: Ob quod, ſolùm excludit à Conceptione Canonizationem, quæ eam de Fide faciat.

19. Vega Chriſtophor. à Vega in ſua Theolog. Marian. p. 1. Palæſt. 3. Certami. 18. num. 404. ait: *Cenſeo primò, ſententiam piam, quæ docet, B. Virginem abſquè peccati originalis labe fuiſſe conceptam, pluribus ſæculis ante Alexandrum III. fuiſſe nactam quaſi ſtatum Beatificationis.* Obiectio Dices, hunc authorem apponere verbum illud, *quaſi*. Reſpōſio. Ita eſt: Sed non vt diminuat ſtatum Beatificationis, quem nacta eſt Immaculata Cōceptio, cúm idem ibidem agnoſcat fundamentum pro prædicādà Beatificata, Immaculata Conceptione, quod reperitur in omni alia Beatificatione Servorum Dei, ſcilicêt, Inſtitutionem Cultus ab Eccleſia factā: Sed vt denotet, vocem, *Beatificatio*, non ita primarió dici de Myſterio, ſicut dicitur de perſona; quod ex toto illo Certamine colliges. Adde, ibidem ad marginem ſine verbo illo, *quaſi*, poſuiſſe ſentētiā ſic: *Sententia pia pluribus retró ſeculis nacta fuit ſtatum Beatificationis.*

20. Hûc avoco authores omnes, qui Conceptionem Matris Dei prædicant Canonizatam, quos infrâ nō multò poſt, produco: Hi enim neceſſariô affirmant Beatificatam Virginis Matris Conceptionem; quia Beatificatio in Canonizatione includitur & continetur; pro quo vide Trullenc. in Expoſit. Decalogi, lib. 1. c. 9. dub. 4. num. 2. & dub. 5. num. 5. Trullēc.

§. 3.

Ratione præſens propoſitio explicatur.

PRAESENS hoc noſtrum aſſertum facilè ratione declaratur ſic: Pro Immaculata Conceptione inſtitutus eſt ab Eccleſia Cultus Sacer Miſſæ, & Officij; & data eſt facultas tali Cultu colendi illam, &, vt Sanctam, venerādi: Sed hoc dato, & conceſſo, (quod nunc ſupponimus.) integra ſtat & adæquata ratio, ſubſtantia, & eſſentia Beatificationis; ergó *Beatificatam* dicere poſſumus Conceptionem Virginis: Ob quod audiſti iam ſic inferentem ſuprâ num. 9. doctiſſimum Epiſcopum Ludov. Creſpi: *Sed ſic eſt, quòd per modū indulti, & gratiæ, eſt conceſſa Inſtitutio Feſti Conceptionis; ergô Conceptio Virginis eſt ad minùs* BEATIFICATA. 21.

Data inſtitutione Miſſæ & Officij pro aliquo obiecto, obiectū illud dicitur Beatificatum.

Creſpi.

Confirmatur: Semel præſtito pro Petro, vel pro Ioanne, quòd de eo in aliqua Provincia 22.

Confirmatio.

vincia ſolùm, Civitate, ſeu Religione, Miſſæ Sacrum peragi poſſit, & Officiũ [quod aiunt] recitari queat; Petrum, vel Ioannem, rectiſſimè & omni prorſùs reiecta dubitandi cauſa, dicere deberemus Beatificatum: Sed non ſolùm id præſtitũ eſt pro Immaculata Conceptione, ſed multô plús; quod iam ab Euſebio citato §. 2. audiſti, & infrà iterúm audies; ergó id præſtitum eſt pro Immaculata Conceptione, quod ſufficiat ad aſſerendum eſſe Beatificatam. Niſi velis, inſufficiens debere eſſe argumentum vbi de Dei Matre ſermo eſt, quod robuſtum aſſeris vbi tibi de Petro, vel Ioanne, ſermo incidit.

Euſeb. Nier.

23. Quód autem ſemel data licentia, ſeu facta conceſſione Miſſæ Sacrum agendi, & Divinum Officium dicendi pro aliquo homine iuſto, ille cenſeatur, & ſit, *Beatificatus*, certũ eſt & cõſtãs apud omnes; pro quo vide Euſebium §. illo 26. ſuprà citato ver. *Ex Beatificatione*, in fine, & ver. ſequenti; vbi, plurimis exemplis productis ex Bullis Pontificum, probat, Beatificationem illa facultate, ſeu licentia, compleri. Vide etiam IacobumGranad. Controv. 1. de Fide, tract. 7. diſp. 4. num. 2. & 3.

Explicatur.

Euſebius

Granad.

24. Sed placet hìc producere integrum, licét breve, dubium à Ludovico Turrian. propoſitum in Select. Centur. 2. & eſt dubium 94. vt videas quàm certum & firmum ſit, è ſola licentia ſeu facultate peragendi Sacrum, & dicendi Officiũ, debere cenſeri Beatificatum, illum, pro quo talis facultas conceſſa eſt. Sic ergô inquirit Turrian. *An ſit probabile aſſerere quôd non ſit Beatificatus ille, de quo poteſt dici Miſſa, & recitari Officium de Confeſſore non Pontifice, ſi in Brevi concedatur hoc, & fiat mentio de appellatione* BEATI? Et reſpondet his verbis: *Non defuit in Hiſpania quidam Archiepiſcopus, cum noſtra Societate non benè compoſitus, qui diceret, Patrem N. Franciſcum de Borja non eſſe Beatificatum, etiam ſi conceſſerit Pontifex, vt Patres Sacerdotes in die obitus illius poſſint dicere Miſſam & recitare Officium de Confeſſore non Pontifice: Quia in tali Brevi & Conceſſione, Pontifex non fecit mentionem appellationis* BEATI. *Sed placitum eſt omninò improbabile, contra cõmunem ſenſum* ECCLESIÆ, *& doctiſſimorum Curiæ Romanæ. Et ratio eſt, quia Beatificatio præcipuè conſiſtit in facultate deferẽdi homini Cultum Sacrum authoritate Eccleſiæ, iuxtâ ea, quæ diximus 2. 2. ad quæſtionem 1. agentes de Beatificatione. Deindé, ſi conceditur*

Explicatur iterũ.

Turrian.

editur facultas dicendi Miſſam, & Officium Confeſſoris non Pontificis ; in orationibus illius, quibus vtitur Eccleſia, in Miſſa & Officio ille appellatur BEATVS, *ergò ex hac parte non deficit ratio Beatificationis : Quamvis , vt dixi , non ſit neceſſarium hoc cōcedere expreſſè; ſed ſatis eſt cōcedere facultatem dicendi Officium Divinum, & Miſſam, modo prædicto : Et facta ea conceſſione, ſequitur , vt poſſit appellari* BEATVS. *Et prædictum placitum non ſolùm eſt improbabile , ſed* SCANDALOSVM, & TEMERARIVM ; & *Romæ viris doctis viſum eſt nullum habere fundamentum.* Hæc Turrianus. Habemus ergò ex dictis, Beatificationem ſola facultate ſeû licentia faciendi Sacrum , & dicēdi Officium, compleri : Et ita certū eſſe, debere cenſeri Beatificatum, illum, pro quo talis facultas conceſſa eſt, vt oppoſitū placitum [verbis vtor Turriani] ſit improbabile , contra communem ſenſum Eccleſię, & doctiſſimorum Curiæ Romanæ; ſcandaloſum, temerarium, & abſquê vllo fundamēto, vt Romæ, & extrâ Romam, viſum eſt viris doctis: Sed pro Immaculata Cóceptione Matris Dei non ſolûm conceſſa eſt licentia dicendi Miſſam, & recitandi Officium in aliqua Provincia, ſeû Religione; ſed de eo extat præceptum in tota & vniverſali Dei Eccleſia; ergò dicere poſſumus nactam eſſe ſtatum Beatificationis ; ſivê, eſſe BEATIFICATAM.

25. Ex dictis facilê & clarè cōfirmatur noſtrum aſſertum ſic; De Immaculata Conceptione prædicamus integram & adęquatam eſſentiam Beatificationis quotquot Matrem Dei à peccato originali profitemur immunem, ergô illā Beatificatā eſſe dicere poſſumus. Patet conſequentia: Quia data eſſentia rei, inſulſè ſatis diceretur, nos debuiſſe abſtinere à prolatione nominis illius rei ; non aliter ac ſi poſtquám diceremus, *Petrum eſſe animal rationale*, contenderemus debere *non vocari hominem.* Antecedens conſpicuum eſt ex dictis : Quia omnes dicimus, & certum eſt, adeſſe facultatē colendi Immaculatam Conceptionem Cultu Sacro Miſſæ, & Officij; in quo conſiſtit integra ſubſtantia & eſſentia Beatificationis : Quarè vel novā oportebit fingere Beatificationis definitionem ; vel fateri, Immaculatam Matris Dei Conceptionem poſſe dici Beatificatam.

Alia cōfirmatio.

(‡)

§. 4.

Proponitur & ſolvitur contrarium argumentum.

26. SED contra dicta obijcies: Quia ſequitur, capaces eſſe cenſuræ negantes ſanctitatem Conceptionis Matris Dei: Nam, vt eſt certa ſententia Theologorum, qui negaret ſanctitatẽ Beatificati impius eſſet, & erroneus, & vt talis, notandus. Cûm autem in negantes ſanctitatem Conceptionis prohibeamur eiaculari cenſuram, videtur non poſſe ſtare, quód Conceptio Matris Dei *Beatificata* dicatur.

27. Solutio. De hoc argumento plura á nobis infrâ tract. ſequenti dicenda ſunt; quæ, ſi videris, ipſi aptabis. Interim tamên rogo, vt tu idem, quiſquis obijcis, ſolutionem quæras: Quia cenſuræ etiam capax eſt ille, eumquê notare cenſura poſſumus, qui ſanctitatem negaret hominis, pro quo Cultus Sacer Miſſæ, & Officij, foret inſtitutus; id exigente ex natura ſua talis Feſti, ſeú Cultus, inſtitutione: Et nihilominús omnes dicimus, & certiſſimũ indubitatûquè cenſemus, inſtitutum eſſe ab Eccleſia Cultum publicum vniverſalem ex præcepto, Miſſæ, & Officij, pro Matris Dei Conceptione, quin oppoſitos cenſura notemus, nec tu id inferas; ergò nequè ex præſenti noſtra doctrina id tanquám neceſſariò conſequens inferre debes. Et ſi abſolutê & in vniverſûm dicas, non eſſe cenſura dignum, qui ſanctitatẽ negaverit hominis, ſeú obiecti, pro quo, & in cuius honorem, Cultus Sacer Miſſæ, & Officij vniverſalis, & ex præcepto in tota Dei Eccleſia, fuerit inſtitutus; ex nùnc te cenſura noto. Et hæc noſtra inſtantia ideô vrgentior eſt, quód inſtitutum eſſe ab Eccleſia Cultum publicum vniverſalem pro Immaculata Dei Matris naturali Conceptione, vt certum & indubitatum affirmamus; & oppoſitum â Summo Pontifice Sixto IV. vt erroneum damnatum fuit: At noſtram præſentem illationem de Conceptionis Beatificatione, ſolûm vt probabilem proponimus; & ex affirmatione ſolùm probabili vnius partis, etiam ſi partem illam de Fide eſſe affirmemus, nulla in adverſantem partem cẽſura ſequitur; pro quo repete, quæ dixi ſuprâ, propoſit. 10. §. 2. & quæ infrà dico tract. ſequenti, dùm argumenta ſolvo.

Hìc non deſinam notare, M. Ioannem à S. Tho. in 2. 2. diſp. 9. art. 2. docuiſſe, nulla cẽſura dignum eſſe, qui certitudini Beatificationis reſtiterit: Qua doctrina ſuppoſita, facilé reſ- 28. Ioan. à S. Thom.

reſponderes ad argumentum factum negando ſequelá, & ſubſumptum: Sed doctrinam illam [pace dixerim tanti viri] nèc admitto, nèc admittá, nec tu admittas vnquám. Scito tamen, prædictum Magiſtrũ expreſſè cit. loco ſupponere, Conceptionem Virg. eſſe Beatificatam, etiam à tempore S. Thomæ. Verba eius reperies apúd Dian. t. 11. tract. 2. de Infallibil. Sum. Pont. reſol. 20. Qui t. 5 tract. 13. miſcel. reſol. 65. rectiſſimé docet, cavẽdum eſſe á ſententia docente, per Beatificationem declarari ſolûm maiorem probabilitatem gloriæ hominis Beatificati; & non certitudinem.

Diana.

29. Habemus iam ex Sapientiſſimorum hominum ſententia; & ex vrgentiſſima ratione, probabiliſſimum eſſe Cõceptionem naturalem Dei Matris ad ſtatum eſſe Beatificationis evectam: Et hoc ſolùm viſum fuiſſe affirmare authorem.

30. Sed occaſione huius præſentis notæ, quæ forté, vt iam dico, ex non ſufficienti rei examine procedit; ſequentem inſtituo Tractatum, DEI MATRE INVOCATA; pro cuius gloria, & puritatis eius elucidatione, illum inſtituo.

TRA-

TRACTATVS
DE
PROBABILITATE
CANONIZATIONIS
MYSTERII CONCEP-
TIONIS PASSIVÆ MATRIS
DEI.

SIVE:

DISPVTATIO INQVIRENS:
VTRVM IMMACVLATA
MATRIS DEI CONCEPTIO
PASSIVA POSSIT DICI
PROBABILITER

CANONIZATA:

ADEPTAVE SIT, SALTEM PROBABILITER,
STATVM

CANONIZATIONIS?

ANTELOQVIVM OPPORTVNVM.

LIBVIT, Lector, antequám incipiam conſerere manus, nonnulla tibi ob oculos ponere, quibus antepoſitis, planior fortè & amplior via, quam ingredior, ſi eam terere tu volueris, tibi erit. Et primùm interrogationis noſtræ, ſivè præfixi Tituli, exemplar aliquod dare decrevi, nê Provinciam antehàc inviſam, ignotamvè, me aſſumere quis præſumat. Sunt ſanê nonnulli, quibus nulla ſinê exemplo placent; vel quaſi exempla ipſa non ſine exemplo fuiſſent: *Omnia, quæ nùnc vetuſtiſsima creduntur, nova fuere: Inveteraſcet hoc quoquè; & quod núnc exemplis tuemur, inter exempla erit;* aiebat Claudius Imperat. Authore Tacito lib. 11. Annal. c. 8. Vel vt ſcripſerat Sineſius: *Multas rerum vtilium tempus invenit, aut correxit: Non omnia ad exempla fiūt: Et ſingula, quæ facta ſunt, initium ſemel habuerunt: Demus & nos principium meliori conſuetudini:* Apud Ioan. Marq. lib. 2. Gubernat. Chriſtia. c. 17. §. 1. Mea, inquam, hæc præſens interrogatio, non nova eſt; exempla quæ imitetur, habet. Chriſtophorus à Vega in ſua Theolog. Marian. p. 1. Palæſt. 3. Certàm. 18. ſic quæſivit: *An ſententia pia ſtatum Beatificationis, ſiué Canonizationis, nacta fuerit?* Quid ipſe reſpondeat, infrá videbimus. Et anté ipſum Franciſcus à S. Ioſepho Tract. poſteà citando, poſtquàm, §. 1. aliqua præmittit, ſic §. 2. interrogat: *Sanctitas Cōceptionis Virginis vndé Canonizata cenſenda ſit?* Vbi oportebit advertere, hunc authorem Canonizationem Conceptionis Virgineæ hîc ſupponere; & cauſas ſolùm illius Canonizationis quęrere. Plures alij etiam ſunt, qui de hoc eodem puncto inſtituerunt ſermonem; quos pôſt ſuo loco dabo. Ad alia accedamus.

Claud. Imp.

Tacitus.

Sineſius.

Marquez

Vega.

Franc. à S. Ioſeph.

Multa apparent aliquibus difficilia, quia non fuerunt iuſto examini ſubiecta.

Multa eſſe, quę ob iuſti examinis defectum, vel quia animum alijs rebus intentum non attentè ſeduloquè applicuimus, difficilia appareant, ambigit nemo: Quæquè, ſi, vt par eſt, examini ſubijciantur, cauſas maturè perquiramus; rationes ponderētur; & quæ obſtare viſa ſunt, ſtudio & labore diſcutiantur; obvia, facilia, & vera eſſe conſtet, nullus dubitat. Tempus potiùs, quàm exempla deficerent: Sed aliqua, quia eiuſdem materiæ ſunt, libet proponere.

Exemplū

Hæc propoſitio: *Sententia pia ita eſt vera & certa, vt à parte rei nullo modo ſit falſa;* ita aliquorum perterruit aures, vt eam dignam quòd prohiberetur cenſuerint: Sed eos rem non benè perſpectam habuiſſe, conſtat; nam, facto iuſto examine, declaratum eſt eſſe probabilem, & defendi ſinè inconvenienti poſſe.

Vega.

Vide Chriſtophor. de Vega p. 1. Palæſt. 3. Certam. 8. num. 295.

Aliud exemplū,

Similiter, hæc propoſitio: *Qui mortem oppeteret ſubiretquè propter Cultum Immaculatæ Conceptionis Virginis Mariæ; & quia hanc docet veritatem, & tanquàm tutam & piam perſuadet; omninò tanquàm Martyrem eſſe habendum;* multorum, non ſolúm ex authoribus ſententiæ minus piæ, ſed ex piæ etiam ſentētiæ fautoribus, ita commovit animum, vt eam cēſura dignam iudicaverint, & Decretis Pontificum, circà hanc materiam, adverſantem; ſemelqué, & iterúm, ad Supremum Inquiſitionis Tribunal detulerint: Sed decepti fuerūt: Nam pôſt debitum de tali propoſitione examē, approbata eſt, & vt probabilis declarata.

Turrian.

Vega.

Vide Turrian. in Select. p. 2. diſp. 31. dub. 1. & Vegam p. 1. Palæſt. 3. Certam. 19. per totum; & alios.

Aliud exēplum.

Hāc etiam propoſitionem: *Mater Dei non ſolúm in gratia, ſed etiam in gloria cōcepta fuit,* dignam cenſura & delatione iudicarunt aliqui: Sed errarunt: Nam adhibito examine, facultas facta fuit eam publicé affirmandi, & defendendi.

Velazq.

Vide Ioan. Anton. Velazq. lib. 3. de Cōcept. diſſertat. 3. adnot. 3.

Aliud exēplum.

Idem aliquandò evenit huic propoſitioni: *Sententia pia eſt*

proximè

proximé definibilis; ſivé: *Eſt vltimò diſpoſita ad definitionem*. Vide ibidem Velazq. qui tota illa diſſertat. 3. plura alia huiuſce rei exempla proponit. Similiter, hanc propoſitionem: *Sententia pia, ſivé præſervatio Mariæ à peccato originali, iam aliquandò fuit definita de Fide*; cenſura dignam iudicarunt aliqui; & ad Sanctę Inquiſitionis Granatenſis Iudices detulerunt: Sed à vero fuerunt alieni: Nam, cauſa ad Supremum Inquiſitionis Tribunal devoluta; approbantibus ex ipſius Supremi Tribunalis commiſſione Vniverſitatibus Salmantina & Cõplutenſi; digna ab ipſo Sanctiſſimo Senatu iudicata eſt quæ affirmari poſſet, & publicê defendi; vt factum fuit. Vide Petrum de Simancas in ſua Epiſt. ad SS. Innocẽt. X. fol. 5. ver. *Y porque aſsimiſmo*. Exempla adducta ſufficiunt. Aliud exemplum. Simanc.

His ergò ſatis monemur, vel in hac materia determinatè de Conceptione Matris Dei, non ſemel aliquos deceptos fuiſſe, (etiam ex his, qui eandem Conceptionem Immaculatam fovent.) iudicantes, propoſitiones aliquas eſſe notandas; quas abſqué vllo prorſùs inconvenienti defendi poſſe, pôſt iudicatum eſt; & in nullò Pontificum Decretis adverſari, declaratum. E quo liquet, notas illas ſinè iuſti examinis præmiſſione factas fuiſſe: Et antè authorum ſufficientem lectionem; antê rationum meditationem exactam; antê diligẽtem pro eis, quæ obſtare videbantur, ſolutionum perquiſitionẽ, præcipiti mentis, & linguæ curſu, prolatas: In quo nõ raró etiam viros doctos deficere affirmavit Turrian. adductus ſuprâ, propoſ. 9. §. 2. Quæ cùm ita ſint, fortè & id accidat alicui, vel aliquibus viris doctis, in præſenti hac noſtra quæſtione, cui examinandæ animum nõ applicuiſſe poſſibile iudico; & ob id ſibi videri ſermonem durum, de Immaculata Matris Dei Conceptione affirmationem Canonizationis: Quam, ſi, vt par eſt, examini iuſto tradatur, forſan ſuavem & omni aſperitate

tatē carentem, dicāt. Cûm autem plura reverà ſint tùm â Theologorum authoritate, tûm â rationum deſumpta pondere, quæ maximé prædictæ affirmationi favere videantur; piaculum me facturum crederem, ſi ab eis proponendis & evulgandis abſtinuiſſem; ſilentioquê obvolverem, quæ certitudinem præſervationis ab omni labe peccati in Matre Dei vel leviter conſtruere & attollere poſſent, veramquè doctrinam de Immunitate eius â peccato originali, firmare. Hæc enim publici iuris facere, Eccleſiæ ſervit; vt alia ſimili occaſione, de quodam placito pro Immaculata Conceptione Virginis, quod ad examen propoſuit, aiebat Nieremberg. in Theor. comp. §. 1. his verbis: *Id quód ſolúm curabo per conſequentiã ex eo videri deduci, proponens duntaxat hanc meam ratiocinationem doctis examinandam; remittensqué illam Eccleſiæ Iudicio, quod nequaquàm volo prævenire, ſed ſubſequi, & obſequi. Nihil tamén impedit, ſed potiùs ſervit Eccleſiæ, ea publici iuris facere, quæ poſſunt doctrinam veram illuſtrare, & quæ ex Sacris Canonibus probabiliter deducuntur, aut videãtur deduci; quod eſt proprium Theologorum.*

Publici iuris facere, quæ doctrinã verã probabiliter extollũt, Eccleſiæ ſervit, & eſt propriũ Theologorũ.

Nieremberg.

Itaquè omni qua potui diligentia authores evolvi, & legi, & plures, eosquè doctiſſimos, reperi Canonizationi Conceptionis Virginis Mariæ quoad rem, & quoad vocem, ferentes ſuffragium. Quo potui ſtudio, & intellectus vexatione, (perquiſitis primùm tûm generalibus principijs, tùm peculiaribus ſententiæ piæ.) argumenta, quæ id probare poſſent, meditatus ſum; & ea digna quód lucem videant, iudicavi. Quæ vt obſtantia objici queant, non mediocri attentione diſcuſſi; & pro eis repellendis manifeſta exempla, & vrgentem á communi Theologorum ſententia deſumptam rationem, video ſuppetere. Quare, honori & ſanctitati Matris Dei conſulens, & certitudinem præſervationis eius â peccato originali (quod non niſi cũ laude fit) evehere cupiens;

præ-

prædicta omnia publici iuris facio, nullius vnquàm præiudicium intendens: *Non enim ſolicitus ſum*, (loquor cum Nieremberg. proximé citato.) *niſi ad ſuum certitudinis gradum extollere ſententiam meam.* Nieremberg.

Igitur, (quamvis ſciam, vt mox dico, in quo probabilitas conſiſtat opinionum.) hanc propoſitionem, ſcilicét: *Conceptio paſsiva Matris Dei adepta eſt ſtatum Canonizationis*; ſivê: *Myſterium Conceptionis Virginis eſt Canonizatum*; doctis & ſapientibus, ſolùm examinandam propono: Nam dubitatione ſaltem, & examiné digniſſimam eſſe, non dubito; & ideò iure eam ad examen devolvo, vt ſi ex eis, quæ profero, propoſitionis probabilitas appareat, probetur; ſin autem, rationes & cauſæ, quæ eius obſunt probabilitati, pateant: Notumqué ſit omnibus, quid ſit illud, ob quod evidenter & certò conſtet, hanc præſentem propoſitionem non eſſe probabilem; evidenterqué probetur, in aliquò adverſantem eſſe Sũmorum Pontificum Decretis circà Conceptionis Virginis Controverſiam. Dico: *Evidenter & certò:* Nam ſi probabilibus ſolúm rationibus, vel ab opinione propria deſumptis coniecturis, aut ex Statutis aliò abeuntibus, velis prædictam propoſitionẽ damnare, vel damnandam iri, errabis: Quia ſi ita eſt, etiam rationibus probabilibus, & vrgentiſſimis coniecturis, & Statutis mirè faventibus, ſeſe propoſitio ipſa munitã offert; quo res in tali caſu ſub opinione manet; & quæ ſub opinione ſunt, ſinè offenſione currunt, vt eſt apũd Theologos certiſſimum. Propoſitiones, inquam, non notantur ex peculiari particularium ſenſu, ſeù ex proprio cuiuſque diſcurſu, huiuſvé ſeù illius opinione; ſed ex certa, clara, & conſtanti manifeſtatione Regularum Fidei, & Decretorum Eccleſiæ; è quorum certa exiſtentia, & ſenſu, certò conſtet ſeſe illis propoſitiones tales opponere, de quò infrà redibit ſermo. Repeto, me prædictam propoſitionem ſapientum examini ſubijcere,

Propoſitio examinada.

Propoſitiones nõ ſubijciũtur notæ ob id, quòd particulariũ diſcurſui, ſivê opinioni particularium, ſint adverſãtes: Sed ex certa exiſtẽtia & ſenſu Regulæ Fidei, vel Eccleſiæ, cui certò conſtet eſſe contrarias, propoſitiones.

bijcere,& ſolùm illius debitum examen deſiderare; Iudicium de ea in Eccleſiam, & in eos, quos Iudices Eccleſia conſtituit, remittens. Attamen, quæ hanc propoſitionem firmare & fundare poſſunt, quo potuero (pro meo tenui ingenio) fervore proponam; quòd dùm ob obſequium Matris Dei, & amore præſervationis eius ab omni prorſùs peccato, præſto, nulli fidelium futurũ credam ingratum. Pro Mariæ privilegijs roborandis, quantum potero augebo, quantum valeo addo; præceptum ſequutus S. Patris mei Thomæ de Villanov. qui

S. Thom. á Villan.

ſerm. 2. de Nativitate Virgi. dicebat: *Quantum potes, tantum auge: Quantum vales, tantum adde: Maior eſt iſta Virgo &c.* Quod præceptum, conſideratus & prudens ſequebatur doctus Theologus Ioan. Bapt. Lezana,

Lezana.

quandò in libro pro Immacul. Concep. c. 4. dicebat: *Inertiæ, & inſcitiæ arguar, ſi dùm Matris Beatiſsimæ omnibus numeris abſolutam & ſine peccati nævo ſanctitatem prædico, quæ alij probabiliter pro ea adducunt, non vrgerem.* Vrgebo, clamabo, loquar, donèc Mariæ facies appareat

Damian.

ſinè nævo. *Quid eſt Beatiſsima?* (verbis vtor Petri Damian. ſerm. de Annunt.) *Numquid ita ſenſim taciturnus obdormiam, vt ibi mutus ſim, vbi omnis loquitur creatura? Veruntamèn* NON TACEBO, *&* NON QVIESCAM, *donéc egrediatur* VT SPLENDOR VVLTVS TVVS.

CON-

CONCLVSIO: PROBABILE EST CONCEPTIONEM PASSIVAM NATVRALEM MARIÆ MATRIS DEI ESSE CANONIZATAM.

§. I.

Suppoſitiones aliquæ pro præſentis propoſitionis claritate, & intelligentia, ponuntur.

1. PLVRA hîc præmittere animus eſt: Aliquandô enim vel certiſſima, vel clariſſima, vel omnibus notiſſima principia refricare, opus eſt. Ea enim omnia dilucidè conabor proponere; & hîc iam ſuppoſita præceſſiſſe oportebit, né poſteà diſcurſum ſecare cogamur.

Prima Suppoſitio.

2. SVPPONENDVM primó, Canonizationem eſſe *publicum Eccleſiæ teſtimonium de vera ſanctitate alicuius*: Et ſimùl eſt iudicium, quo decernuntur ei honores illi, qui debentur ijs, qui cum Deo regnant. Sic Bellarmi. t. 2. contr. 4. lib. 1. de Beatitud. & Canonizat. SS. c. 7. Turrian. de Fide, diſp. 17. dub. 1. Franciſ. de Caſtillo, de Fide, diſp. 16. q. 8. Ægid. Luſit. de Concep. lib. 3. q. 6. art. 1. §. 9. num. 73. Ægid. Trullenc. in Expoſit. Decalogi, lib. 1. c. 9. dub. 4. num. 2. Chriſtop. de Vega in Theolog. Marian. p. 1. Palæſt. 3. Certam. 18. num. 401. & alij plures. Vel, ſi mauis, dic cum alijs, Canonizationem eſſe *inſtitutionem, qua aliquis decernitur, Sanctus; proponiturque toti Eccleſiæ, vt talem, venerandum & colendum.* Sic Sylveſt. infrà citandus, Innocentium ſequutus, in C. *Audivimus, de Reliquijs, & venerat. SS.* & alij etiam cómuniter.

Definitio Canonizationis. Bellarm. Turrian. Caſtillo. Ægid. Luſit. Ægid. Trull. Vega. Sylveſt. Innocent.

Secunda Suppoſitio.

3. SECVNDÒ ſuppono cum communiori Theologorum ſenſu, certitudinem ſanctitatis Canonizatorum non attingere Fidei certitudinem. Sivè: Gradum certitudinis in Canonizatione repertum, infrá gradum certitudinis

Certitudo Canonizationis nõ eſt certitudo Fidei.

Suarius. Granad. Canus. Turrian. Bannez. Aragon. Ægidius. S. Antonin. Turrecrem. Sylveſt. Tabiena. Ioan. à S. Thom. Ioan. de Neap. Covarrub. Peña. S. Thom.

tudinis rerum, quæ ad Fidem pertinent, eſſe, & conſtitui. Vide Suar. de Fide, diſp. 5. ſect. 8. num. 8. Granad. Controv. 1. de Fide, tract. 7. diſp. 3. ſect. 5. num. 24. & apud eum, Canũ, Turrian. Aragon. Bannez. Vide etiam Ægidium Luſit. lib. 3. q. 6. art. 1. §. 9. nu. 64. & apud eum, S. Antonin. Turrecrem. Sylveſt. & Tabien. Vide etiã Ioannem à S. Thom. 2. 2. diſp. 9. art. 2. §. *Tertiò quæritur*; & apud ipſum, Ioannẽ de Neapoli, Covarrub. & Pennam. Fuitquê expreſſa ſententia S. Thomæ Quodlib. 9. art. vlti.

Tertia Suppoſitio.

4\. Eccleſia inſtituit Cultum Miſſæ, & Officij pro Immaculata Conceptione, vniverſalẽ & pro tota Eccleſia.

TERTIÒ ſuppono, Eccleſiã inſtituiſſe Cultum publicum vniverſalem Miſſæ, & Officij, pro Conceptione naturali Matris Dei: Pro quo principio avoco fautores omnes Immaculatæ Conceptionis, Summosquè Pontifices hunc Cultum inſtituẽtes; & vniverſum Orbem Catholicum tali Cultu Myſterium Cõceptionis Matris Dei venerantem.

Quarta Suppoſitio.

5\. Cultus vniverſalis inſtitutus pro

QVARTÒ ſuppono, Cultum publicum vniverſalem inſtitutum ab Eccleſia pro naturali Matris Dei Conceptione, inſtitutum fuiſſe abſolutè, ſimpliciter, & abſquè vlla reſtrictione, vel addito diminuente *ex parte ipſius Cultus, vel inſtitutionis.*

Immacu. Concept. inſtitutus eſt abſolutè, & abſquè reſtrictione aliqua ex parte ipſius Cultus.

Hoc noto propter nonnullos exiſtimantes, inſtitutum fuiſſe hunc Cultum, vt ſola probabili pietate, ſeù pia ſolûm probabilitate fundatum; & non firmiſſima illa certitudine, qua Cultus Sacer, & publicus ab Eccleſia inſtitutus, inniti aſſolet; imò debet. Igitur, Cultus inſtitutus ab Eccleſia pro Immaculata Cõceptione; nõ ſolûm probabilitate pia, ſeù pietate probabili de ſanctitate Matris Dei in Conceptione ſua, fundatur; ſed omnímoda certitudine illa, & firmitate, cui omnis quilibet alius Cultus publicus, & vniverſalis, ab Eccleſia inſtitutus, innititur. Hæc etiam eſt mẽs ferè omnium tenentium ſentẽtiam piam. Vide Ægidi. Luſitan. lib. 3. q. 6. art. 1. §. 9. à num. 57. de quo P. Euſeb. Nieremb. tract. de Sanctit. inſtit. Feſt. §. 27. eandem veritatem confirmans, ſic loquitur: *Ferè huiuſmodi loquuntur Recentiores doctiſſimi, qui ſtant pro authoritate Eccleſiæ, & certitudinem tuentur Feſtivæ Conceptionis: Omnium tamên diligẽtiſſimus, latè & eruditê hoc diſputavit Ægidi. Luſitanus, &c.* Hæc tranſcurſim noto, nê, ſi frequenter

Ægidius. Euſebius

uenter videas à me antê alios propoſitum tibi legendum & evolvendum Ægidium, putes, affectu id fraternitatis ductũ facere. Cur non tibi antè alios legẽdum proponã, quem omnium, in hac Controverſia de Matris Dei Conceptione, diligentiſſimum vocant alieni? Sed vt in ore duorum, vel triũ teſtium ſtet hoc verbum, repeto verba Sapientiſſ. P. Laurẽtij de Aponte, ê Clericorum Minorum Regularium Sacra Familia, iam iterúm anteá producta. Is enim in c.1. Sapient. digreſſio. 2. pervenit ad Auguſtinianos Scriptores pro Immacul. Concept. & ait: *Ex Auguſtiniana Familia quãplurimi recenſentur à viro doctiſſimo huius noſtræ ætatis Ægidio eiuſdem Familiæ, qui (ſit ſinè invidia dictum) exactiſſimê, & rectiſſimè, tractavit quæſtionem.* Armament. Seraphic. in Regeſto, in obſervat. ad argum. ſumptum ex Revelation. pro Immaculat. Concept. póſt impletas verbis Ægidij columnas quatuor, ſic concludit: *Hucuſqué Sapientiſſ. P. Magiſter Ægidius, vnus ex illuſtrioribus huius ętatis Scriptoribus.* Parce huic digreſſiunculæ, qui legis; ſcis enim, [cum ſapienti loquor] omnibus nos eſſe debitores. Vide, inquã, Ægidium loco citato doctiſſimê certitudinẽ Immaculatę Concept. ex Cultu publico ſtatuentem; & exiſtimationem illam de probabilitate pia, vel pietate ſolúm probabili, reijcientem. Vide etiam, & iterûm moneo vt videas, ſapientem virum Euſebium Nieremb. in ſuo lib. de Perpet. obiec. Feſt. Concept. c.29. circâ finem, vbi ita hanc noſtram ſuppoſitionem ſtatuit: *Ex dictis vtcumquè concludo, non eſſe audiendos illos, qui dicunt, non celebrari hoc Feſtum à Papa tanquâm indubitatæ ſanctitatis; [quamvis allegent patrociniũ P. Vazquez] ſed tãtúm; vt magis probabilis; quia permittit, vt oppoſita ſententia defendatur; quo differt ab alijs Feſtis, de quibus dubitare non licet. Quoniã contra eos, præter dicta, ſtet Summus Pontifex, qui in celebranda Nativitate non diſtinxit de Feſto indubitatê ſancto, aut cum dubio, ſed eam præcepit, vt ſanctam, & digniſſimam, celebrari: Sed eodem modo præcepit Conceptionem; ergò.* Et anteà, c.21. pôſt vnam excellentiam Feſtivę Conceptionis propoſitam, ſic diſſerit: *Secundam, quia deſignans Pius V. ad celebrationem Feſti Concept. idemmet Officium, quo Univerſalis Eccleſia antiquitûs Feſtum Nativitatis Virginis celebrabat; Feſtum Conceptionis, non ſolùm in ſubſtantia,*

Aponte.

Armament.

Euſebius

Summus Pontif. x eodẽ modo pręcepit celebrari Virginis Conceptionem, ſicut pręcepit celebrari Virginis Nativitatem.

Non ſolùm in ſubſtãtia, ſed etiam in circũſtãtia Ritus & Officij coæquavit

Pius V. Conceptionem Virginis Nativitati eius.

tia, ſed etiam in circúnſtantia Ritus, & Officij, cum Feſto Nativitatis coæquavit: Vt neceſſê ſit idem de vtraque dicere; & fateri Conceptionem, ſanctam; ſicùt & Nativitatem &c. Et pòſt pauca hùc etiam ſpectantia, proſequitur: *Plané haûd leve eſt indicium, magnum Virginis privilegium in hac Feſtivitate celebrari ab Eccleſia, tot privilegia, quibus Summi Pontifices illã donarunt, ſuperantia in multis, & rebus non parvi ponderis, alias Virginis Feſtivitates. Leo X. comparavit illam Aſſumptioni in exemptione interdicti, imô per totam extendit Hiſpaniam ad integram Feſtivitatis octavam; cúm tam amplum privilegium non habeat Feſtivitas Aßumptionis, cuius ſolus dies, non autem octava, á ſuſpenſione interdicti liberatur; & ſolùm hoc conceßum eſt Feſtivitati Corporis Chriſti, & Feſto Conceptionis. Sixtus IV. eandem Conceptionis Solemnitatẽ iiſdem indulgentijs promovit, ac habet Feſtum Corporis Chriſti.* Et poſteá: *Cùm igitur hæc Conceptionis Marianæ Feſtivitas adæquata ſit in Officio, Nativitati; in Solemnitate, Viſitationi, ac Præſentationi; in ſuſpenſione interdicti, Aſſumptioni; in indulgentijs, cõparata Feſto Corporis Chriſti, in inſtitutione Religionum,*

Eccleſia multis privilegijs donavit Conceptioné Virginis, ſuperantibus in multis rebus nõ parvi põderis alias eiuſdẽ Virginis Feſtivitates.

antelata alijs Feſtivitatibus; cur ergò &c. Sed præcipuê vide Euſebium tract. de Sanctit. inſtit. Feſt. & in Theor. compendio. de ſolida verit. Conceptæ Deiparæ, & in Epiſtola ibi præpoſita ad SS. D. N. Alexand. VII. Pontif. Max. Quibus integris Tractatibus, iuſté & piê de Religione cogitans, totus eſt in ſtatuenda omnimoda certitudine Immaculatæ Conceptionis, eam á Cultu Sacro efficaciter deducens: Et in explodenda, & reijcienda illa nonnullorum exiſtimatione de Cultu pro Conceptione inſtituto, vt ſola probabilitate fũdato: Ideoquê primo illo loco, §. 19. dicit: *Cæterúm circà inſtitutionem Feſtorum non invenitur ſimile quid â Pontificibus ordinatum ſub varietate intentionum, aut ex prætextu probabilitatis: Et multó minûs in Feſto Immaculatæ Conceptionis, quod Sixtus IV. abſolutê promulgavit in Extravaganti* Cûm præexcelſa; *& non aliter, quâm alias Feſtivitates, niſi forté ſolemniús, & ardentiori devotione &c.* Et in Theoria, §. 4. ſic: *Indé etiam illorũ occluditur effugium, qui dixerunt, diuerſimodê inſtitutum fuiſſe Feſtũ Nativitatis Virgineæ, ac Conceptionis, quoniã huius Inſtitutio fuit relinquẽdo liberam opinionem affirmativam,*

Non invenitur, Põtifices inſtituiſſe Feſta ſub varietate intentionum, vel ex prætextu ſolùm probabilitatis.

vam, & cũ probabilitate ſua. Contra eſt, quòd Inſtitutio Feſti Conceptionis facta eſt per Conſtitutionem Cûm præexcelſa, *eodem prorſûs modo, & tam abſolutè, quàm aliæ Feſtiuitates, imò ſolemniùs; nêc in ea eſt vllum verbum diminuens.* Et tandem, quale ſit illud placitum de Feſto & Cultu Conceptionis ſola probabilitate fundato, initio illius tract. de Sanctit. inſtitu. &c. ſic proponit Euſebius: *Licèt enim hoc dictum ab omni pietatis ſtudioſo ſit mòx refellendum, vt quòd euertat Sanctorum PP. perſuaſionem; repugnet Summorum Pontificum doctrinæ; & ita eneruet authoritatem Romanæ Sedis, & poteſtatem Vicarij Chriſti, vt penê omnẽ ſuam ad gubernandam Eccleſiam infallibilitatem infringat, expoſitumquê obijciat erroribus in ſuis Decretis & Conſtitutis pro vniverſali Eccleſiæ regimine; oportebit tamêm ſpeciatim hoc demonſtrare &c.*

nconve- iētia ſe- uutura x placi- o dicen- e, Eccle- iam in- tiuere Cultum ublicum niverſa- em ſola robabil- tate fun- latum.

6. D. Antoni. Calder. in ſuo omnibus numeris abſoluto Opere pro titulo Immaculatę Concept. c. 5. §. 17. â num. 87. diſerté ex Cultu adæquat Cóceptionem Virginis, eius Natiuitati: Et primó, debere nos ex Feſto ſanctitatem ſiné cómento deducere, exemplo SS. Bernardi, Ildefon. & Thomæ, ſic declarat: *Deniquè non ſunt ingenioſi in interpretando Feſto Eccleſiæ, vt in aliquo ſenſu concedant, in alio negent; ſed ſimpliciter, & ſinè commentario, ſanctitatem Natiuitatis ex Feſto concludunt, nefas exiſtimantes diſtinguere, vbi lex non diſtinguit.* Et póſt pauca: *Cûm ergò Eccleſia ipſiſſimis verbis colat Conceptionem, quibus colit Natiuitatem; [vt omittamus Officia, in quibus eam & Immaculatam, & præſeruatam, dicit] diſce à Bernardo, Ildephonſo, & Thoma, tâm ſimpliciter, & (vt ita dicam) ſinè gloſſa, Feſtum Conceptionis intelligere, quâm ipſi intelligunt Feſtum Nativitatis. Vt ſicút illi, quia videbant Feſtum Natiuitatis ab Eccleſia celebrari, pro comperto habuerunt, naturalem Virginis Natiuitatem cum gratia ſanctificante cõiunctam fuiſſe; ita & tu, idem de Conceptione naturali, ſeû animatione, fatearis; ſiquidêm vides, Eccleſiam eodem Officio hodie Conceptionem colere, quo illorum tempore colebat Natiuitatem.* Et num. 88. in fine, loquens de S. Bernardo, dicit: *Interim [quidquid ſenſerit de Conceptione] certiſſimum eſt, ipſum eâdem ratione ſibi perſuaſurum ſanctitatem Conceptionis, ſi eius Feſtum ab Eccleſia Romana inſtitutum videret, qua ſibi ex Feſto Natiuitatis, eius ſanctitatem,*

D. Ant. Cald.

Sãcti PP. ſimpliciter & ſine cõmẽto deducunt certã ſanctitatem ex Feſto & Cultu ab Eccleſia inſtituto.

tatem; & ex Feſto Aſſumptionis, veritatem huius Myſterij ſuadebat. Sed omninò vide Calderonium c.9.num.10.

7. Illuſtriſſ. Epiſcop. Ioan. Meriner. in Tract. pro Concept. propoſit.1.ratio.1.num.13. ſic: *In primis dicimus, argumētum à nobis ſuprà factum ad probandum, ita verum eſſe pro his temporibus Conceptionem Virginis Mariæ eſſe ſanctam, & Immaculatam, vt prædicta veritas in re non poſſit ſubeſſe falſo; non eſſe deſumptum ex verbis Officij, quo Eccleſia Feſtum Conceptionis celebrat; ſed ex eo, quòd Sacro Ritu Eccleſia Feſtum Conceptionis celebrat; quod eſt vnicum fundamentum, ex quo [ipſis adverſarijs conſentientibus] Sanctus Bernar. S. Ildephonſ. & S. Thom. pro comperto habuerunt, Nativitatem Virginis eſſe ſāctam, & Immaculatam; & cùm probatum fuit, à temporibus Sixti IV. Eccleſiam Romanam non ſolùm celebraſſe Sacro Ritu Officium Conceptionis, ſed etiam ad hunc finem Officium ſpeciale, & propriū, inſtituiſſe; & à temporibus Pij V. non ſolùm Romanam Eccleſiam, ſed etiam Eccleſiam Univerſalem prædictum Feſtum celebrare, imò hanc Feſtivitatem tâm in ſubſtantia, quàm in circunſtantia Ritus, & Officij, cū Feſtivitate Nativitatis coæquaſſe; argumentum adhùc manet in ſua vi.* Hęc ad exemplum ſufficiant, quæ paſſim apùd omnes ferè noſtros reperies. Igitur, ſupponimus conſtantiſſimè, Cultum pro Immaculata Conceptione, inſtitutum eſſe abſolutè, ſimpliciter, ſinè addito aliquo diminuente ex parte ipſius Inſtitutionis & ſubſtantię Cultus: Et non ſolùm probabilitate, ſed certitudine omnimoda fundatum; non aliter, ac inſtitutum fuit Feſtum, & Cultus, pro Nativitate Virginis; pro eius Aſſumptione, Præſentatione, & Viſitatione; imò, vt ex dictis apparet, in multis has alias Virginis Feſtivitates ſuperantem.

Meriner.

Quinta Suppoſitio.

QVINTÒ ſupponimus, pro Myſterio Immaculatæ Conceptionis eſſe inſtitutum Diem Feſtum pro vniverſis Hiſpaniæ Regnis de præcepto obſervādum per auditionem Miſſæ, & abſtinentiam â labore; ſic ſtatuente Summo Pontifice Innocent. X. cuius Bullam vide apùd Euſebium Nieremb. de Perpet. obiec. Feſti Concept. c.25. & alios. 8.

Pro Cultu Immacul. Concep. indictus eſt Dies Feſtus de præcepto quoad forum in Regnis Hiſpaniæ.

Euſebius

Sexta Suppoſitio.

Sextò

9. SEXTÒ ſuppono, Epiſcopos poſſe in ſuis Diœceſibus inſtituere diem feſtum obſervandum de præcepto in honorem Myſterij Immaculatæ Conceptionis. Ieiunium item publicum, & ex voto, pro Cultu Conceptionis indici poteſt. Id acta probant; quorum nũc exemplum ſit Civitas, & Eccleſia Panormitana, de qua Doct. Chriſtophorus Brigonius in Tract. cui titulus: *Patrocinio de la gran Madre de Dios à la feliz Ciudad ſuya de Palermo &c.* ſic pòſt alia: *Pues debaxo de los muy felices agueros de aqueſta puriſſima protecciõ, determinò el Eminẽtiſſimo Prelado, y el Illuſtriſſimo Senado con toda la nobleza, y honrados Ciudadanos, inuocar los ſocorros en todos tiempos preſentaneos, de N. Señora; y aſſi no tã ſolamente ſe obligò voluntariamente el Illuſtriſſimo Senado en nombre de los ſuſodichos de ſolemnizar con Fieſta de precepto el dia de ſu limpia Concepcion, y ayunar en la vigilia &c.* Et ſtatim dat formam iuramenti ab Eccleſia, & Populo Panormitano prȩſtiti, de tuenda Immaculata Matris Dei Conceptione; & eius die ſolemniter, de præcepto, obſervando. Præſtitum fuit hoc iuramentum, factaquè hȩc inſtitutio, die 15. Auguſti, anno 1624.

Brigoni.

Poſſunt Epiſcopi in ſuis Diœceſibus inſtituere diē feſtum quoad ...rū pro Cultu Immacul. Concept. poteſt- ...uē pro ...deC... ...a indici ...ieiunium publicū ... ex vo... ...ō.

Vniverſitas ſeù Academia Vienenſis in Statuto de Immaculata Virginis Conceptione in poſterûm aſſerenda, & ex mandato Sacræ Cȩſareȩ Maieſtatis facto, die 2. Maij anno 1649. & ab ipſa Cæſarea Maieſtate confirmato die 17. Maij, ſic ſtatuit: *Feſtum Beatiſſimæ Virginis Mariæ, abſquè peccati originalis macula conceptæ, tanquàm ſingularis Patronæ, vt alia Vniuerſitatis Feſta maiora, póſt præcedentis diei ieiunium, deinceps quotannis publica Chori, & Fori, ſolemnitate, ab omnibus &c.* 10.

Academia Vienenſis.

Illuſtriſſima Villa Matritẽſis, fælix Magnorum Regum noſtrorum Catholicorum Sedes, in formula voti & iuramenti pro tenenda & defendenda veritate de Mariȩ Cõceptione Immaculata emiſſi anno 1653. ſic pronuntiat: *Adelantãdoſe eſta piedad por los años de 1438. quando auiẽdo padecido Madrid la plaga de la peſtilencia, acudiò à buſcar el remedio en quien ſiempre lo ha hallado; haziendo voto de guardar la Fieſta de la Puriſſima Concepcion; hazer proceſſiõ general en ſu dia; aſſiſtir capitularmente à los Diuinos Officios; y ayunar ſu viſpera, como haſta aora ſe cumple, y guarda inuiolablemente.* 11.

Villa Matritenſis.

12. Sed quia minimè vulgare, ſequens addo exemplum. Inſignis ille & Apoſtolicus ſanê vir Alexius de Ieſu, & Meneſes, Auguſtinianus, claro in Luſitania Genere ortus; virtutum ornamentis, & præcipué flagrantiſſimo animarum ſalutis zelo, clariſſimus; Archiepiſcopus Goenſis, & Braccarenſis, Indiarum Orientalium Primas; non ſemel eiuſdem Orientis, & Luſitaniæ, Prorex; Supremi Senatus Luſitani in Curia Regia Præſes &c. Synodum Diœceſanam in Eccleſia & Epiſcopatu *de Angamale* antiquorum Chriſtianorum, (tùm temporis Schiſmaticorum) de S. Thoma, &, *de las Sierras de Malavar*, dictorũ; duobus Brevibus à SS. Clemẽte VIII. ad id expeditis, & ad eundem directis Alexium; celebravit menſe Iunio, ann. 1599. In hac Synodo, acci. 8. decre. 9. ſtatuuntur dies feſti, quos de præcepto Provinciæ illius incolæ ſervare deberẽt; & inter eos, dies Conceptionis B. Virg. Mariæ, feſtivus de præcepto indicitur.

Alexius de Ieſu.

Synodus Diœceſ. Epiſcopatus de Angamale.

Septima Suppoſitio.

13. SEPTIMÓ ſuppono, in præſenti me non ſubijcere examini, an certô, & indubitanter tenere debeamus; & an ab Eccleſia indubitanter, & certó, ſtatutum ſit, & declaratum, Conceptionem Matris Dei adeptam eſſe ſtatũ Canonizationis: Sed, an ſtando principijs tùm generalibus, tûm peculiaribus, de Controverſia Conceptionis Virginis; ſaltêm probabiliter inferri poſſit, illum ſtatum nactam eſſe. Quæ duo diverſiſſima ſunt: Nam illud primũ inquireret ſimûl de obligatione; & nos hìc, & vbiqué, ſtatuimus, attento præſenti ſtatu Controverſiæ Conceptionis Matris Dei, neminem eſſe obligatum ad præbendũ aſſenſum ſanctitati eius; liberumquê cuique eſſe, vel eam in peccato originali fuiſſe peractam, affirmare; vel cum gratia ſanctificante coniunctam, dicere. At hoc ſecundũ minimè de obligatione quærit; ab eaquè imponenda longiſſimé abeſt: Quia, vt notum Theologis eſt, & non ſemel iam dixi, & infrà pleniús declaro; affirmatio ſolúm probabilis unius partis, & vt talis declarata, quantúmvis partem elevet, & attollat, etiam ſi Fidei certitudinem attingere pronũtiet; adverſæ partis probabilitatem non infringit. Et ideô frequentes ſunt inter Theologos quæſtiones, *an*, ſcilicêt, *aliqua propoſitio ſit de Fide, néc nè?* Aliquibus probabiliter affirmantibus, alijs pro-

De ſola probabilitate eſt queſtio.

Ex ſola affirmatione probabili nũquâm ſequitur cenſura

probabiliter etiam negantibus: Vndé affirmantes, nullam adverſis ſuæ affirmationi obligationem aſſentiẽdi imponere exiſtimant,vel intendunt; nêc eſt aliquis,[niſi fallatur,vt Turrian.ſuprá citatus, & infrà citandus,affirmat) qui ex tali affirmatione obligationem hanc ſequi dicat; aliquodvê cenſuræ præiudicium in adverſam partem tenentes eſſe contortum.

Turrian.

Octava Suppoſitio.

14. OCTAVÓ ſuppono,propoſitionem probabilem non eſſe capacẽ cẽſuræ Theologicæ.Sic Theologi communiter; qui tantũ abeſſe â cenſura Theologica probabilem propoſitionem, affirmant,vt ſtatuant,cenſura dignum,notandum,& ad SS. Inquiſitionis Tribunal deferendum, qui probabilem propoſitionem cenſura Theologica auſus fuerit inurere. Vide quæ pro hac veritate poſui propoſit.6.§.5 & adde hìc Salazarium,de Concept. c. 1. §. 5. num. 24. ſic aientem: *An non error,& temeritas eſt maxima, probabiles, atqué receptas apúd Catholicos ſentẽtias, cenſuris ſugillare?*

Propoſitio probabilis non eſt capax cenſuræ Theologicæ.

Salaz.

Nona Suppoſitio.

NONÔ ſupponimus, ad hoc vt aliqua opinio ſeû propoſitio dicatur, & ſit probabilis, tria communiter requiri, quæ his verbis proponit Turrian. in Select. par.1.diſp.30.dub.1.§. *Deindé.* *Nempê*, inquit, *an aliqui DD.eam videantur amplecti: An habeat graues rationes: An modo apparenti ſatisfaciat ijs, quæ cõtra illam obijciuntur.* Addo: Graves Authores, inter quos idem ipſe Turrian.& apùd eum Azor.& Vazq.docuiſſe,ad conſtituendam probabilitatem vnũ probatum Doctorem ſufficere, ſuppoſito competenti fundamento, & apparenti argumẽtorum ſolutione. Sed libet proponere verba Turriani, quæ loco citato habet, §. *Secùs*,quibus monet,quid agendum antequàm opinionem aliquam, novam & ſingularẽ dicamus. *Vt verô*,aſſerit,*dicamus, opinionem aliquam eſſe ſingularem,neceſſarium eſt habere exactã notitiam authorũ, ſi fortê de illa materia diſputarunt: In quo non raró deficiũt aliqui viri docti, iudicantes, aliquam opinionem ſingularem eſſe, qui abſtinuiſſent á cenſura, ſi authores ſedulô lectitaſſent. In his ergô omnibus maturo iudicio procedendum eſt; ita, vt nequê leuibus fundamentis eligamus ſingulares opiniones, nequé* 15.

Quid requiritur, vt aliqua propoſitio ſit probabilis.

Turrian.

Azor.

Vazq.

Turrian.

nequê iudicemus eſſe ſingulares antè exactam lectionem Doctorum, quorum ſcripta ſedulò ſi evolvamus, ſæpê inueniemus, opinionem nequê eſſe nouam, nèc ſingularem. Et certè circà opinionum probabilitatem ſeriò conſiderandæ ſunt rationes: Quia probabile, *ſi vim vocis expendamus, eſt, quod probari poteſt: Et ideô Iulius primus, de Invent. dixit: Probabile eſt, quod in opinione poſitum eſt, vel quod ad hoc habet in ſe quãdã ſimilitudinẽ, ſiué id ſit verũ, ſivé falſũ &c.* Hęc Turrian. E quib⁹ (& ex certo Theologorũ ſenſu) habes, in quo opinionum probabilitas cõſiſtat. Et habes, etiam viros doctos non raró notare novitatis, ſingularitatis, aut improbabilitatis, opinionem, quæ nec nova, nec ſingularis, nec improbabilis eſt, alijsvé cenſurę notis inurere ſententias, quæ nulla cenſuræ nota dignæ ſunt. Sed vndê hoc? Quia authores, reſpõdet Turrianus, nõ ſeduló lectitarunt. Vide etiam pro hac ſuppoſitione, ut plura notes, in quibus probabilitas tibi noſtræ præſentis reſolutionis affulgeat, Franciſcum de Oviedo 1. 2. tract. 5. controv. 3. per totam. Ioſephũ Rocafull. in ſua Praxi morali, tract. de Conſcient. lib. 3. Ioannem Machado t. 1. Diſcur. pract. præambulo, art. 2. Ioannem Sanch. in Select. diſp. 44. præſertim á num. 61. Franciſcum de Lugo in ſuo Diſcur. pręv. ad Theolog. Moral. p. 1. c. 3. & apûd hos, plures alios.

Oviedo. Rocafull. Machad. Ioann. Sanch. Franc. Lug.

Decima & vltima Suppoſitio.

16. DENIQVÉ ſuppono, nõ te debere nobiſcum, vel nos tecum, de terminis, ſeù de voce, agere, an, ſcilicèt, vox *Canonizatio* cadat, caderevè poſſit, vel non poſſit, ſuprâ Myſterium; debeatquè, vel non debeat dici, ſolûm de perſona? Si enim id præſtitum ab Eccleſia cõcedas pro Myſterio Conceptionis, quod pręſtare ſolet pro perſonis, & ratione cuius, perſonæ aptê & rectê canonizatæ dicuntur, actum eſt de re, & tûnc vtere terminis proût volueris: Nam id ſolûm intendam, ſcilicêt, pro Myſterio Conceptionis id præſtitũ ab Eccleſia, ratione cuius, ſi pro perſona præſtitum eſſet, perſona diceretur *Canonizata*. Et conſequenter, attenta vnitate fundamenti, [quamvis omitteremus vocem] ad eum ſtatum [probabiliter ſaltem] evectum eſſe Myſteriũ Conceptionis, ad quem perſona, ſivê perſonæ ſanctitas, evehitur, quandó perſona ab Ec-

Non e[…] dãdus lo[…] cus quæ[…] ſtioni d[…] voce.

Eccleſia Canoni SS. adſcribitur, ſivè canonizatur. Habemus iam quæſtionem, ſi de re diſputare velimus.

17. Adde, quòd hæc quæſtio: *Vtrum Myſterium Conceptionis Virginis ſit Canonizatum?* Implicitam ſaltem, ſivê virtualem, vel æquivalentem, continet quęſtionem de perſona: Nam ęquivalet huic interrogationi: *An perſona Matris Dei proût erat in primo inſtanti ſui Eſſe ſit ab Eccleſia Canonizata?* Vel: *An pro perſona Matris Dei, vt in primo inſtanti ſui Eſſe conſiderata, ſit ab Eccleſia præſtitum, quod, ſi pro Petro, aut Ioanne iam vita functo, præſtitum eſſet, Petrum, aut Ioannem diceremus Canonizatum?* Vel ſic: *An attento eo, quod Eccleſia præſtitit pro perſona Matris Dei, proût erat in primo ſui Eſſe inſtanti, perſona Matris Dei ſit propoſita ab Eccleſia vniuerſis Chriſti fidelibus, vt ſancta, veneranda; & vt talis, in ſenſu ipſius Eccleſiæ, colenda?* Hæc enim omnia in idem recidunt. Sicût enim quandò dicimus: *Conceptio Matris Dei fuit ſãcta*, ſenſus eſt: *Mater Dei fuit ſancta in ſua Cõceptione*; quia de ſanctitate, quæ eſt per inhærentiam gratiæ habitualis, loquimur, & hæc ſanctitas nõ niſi perſonis ineſt; ſic ſimiliter, ſi dicimus: *Conceptio Matris Dei eſt Canonizata*, ſenſus eſt: *Mater Dei eſt Canonizata, proût erat in inſtanti ſuæ Conceptionis.* Néc erit, cur nõ permittas poſſe dici, *Myſterium Conceptionis eſſe Canonizatum*; ſi permittis, de ſanctitate, quæ eſt per habitum gratiæ habitualis, loquens, *Myſterium Conceptionis, ſivè Conceptionem poſſe appellari Sanctam.*

Quęſtio inquirẽs: Vtrum Myſteriũ Conceptionis ſit Canonizatũ, habet implicitã interrogationem de perſona.

Sed & Myſteria dici frequenter, *Canonizata*, frequentemquê eſſe apùd Theologos vſum vocis, *Canonizatio*, dûm de Myſterijs abſolutê, vel de Myſterio in particulari Conceptionis, agunt, notum debebat eſſe quæſtionem de Cõceptione Matris Dei contrectantibus: At ſunt nonnulli, qui non ſeduló lectitant authores. Igitur, Myſterium, propriê etiam loquendo, *Canonizatum* dicitur. Id docuit Ægidi. Luſit. lib. 3. q. 6. art. 1. §. 9. num. 73. ſic: *Nam quamvis canonizari principaliter conveniat viris ſanctis, vt patet ex definitione &c. non eſt tamen negandum, veré, & propriè, poſſe etiam canonizari quamplurima Myſteria &c.* Et póſt aliqua, reperit: *Conſtat igitur, Canonizationem, etiam propriè ſumptam, non ſolûm cõvenire perſonæ ſanctæ, vt Iudicio Eccleſiæ pronuntietur, Sancta;* 18.

Vox, Canonizatio, de Myſterijs etiam prolata, in vſu eſt apud Theologos.

Ægid.

cta; ſed etiam alicui Myſterio &c. P. Chriſtophor. de Vega in Theolog. Marian. p. 1. Palæſt. 3. Certam. 18. num. 401. Ægidij ſenſum & verba ſequutus; & viam ad Canonizationem de Conceptione affirmandam, parans, dicit: *Quocircà, Canonizatio, etiam propriè ſumpta, non ſolùm perſonis ſãctitate præcellentibus adaptatur, ſed etiam alicui Myſterio, cuius ſanctitas &c.* Franciſc. á S. Ioſep. ab Ægidio, & Chriſtoph. de Vega citatus, & laudatus, loco infrâ adducendo, cùm authores pro noſtra propoſitione proponam, ſic diſſerit §. 2. in fine: *Tandem pro confirmatione eiuſdem conſequentis, ſicût nequê inſolitum cēſeri debet, ita nequé impropriũ eſt dicere, canonizari* Myſteriũ; *imò nequé Conceptionem Virginis eſſe Canonizatam &c.* Philippus Bernal. Tract. etiam infrà citando, poſtquàm Conceptionem Matris Dei aſſerit *Canonizatam*, ſic §. *De todo lo qual*, concludit: *El qual modo de dezir, ni es improprio, ni fuera de coſtumbre.* Ecce quatuor viros ſapientes in terminis (quod aiunt) docentes, Canonizationem, propriè etiam, dici de Myſterio. Plures etiã alios reperies, qui tali loquutione vtũtur. Et ſuprà, propoſ. 14. n. 17. audiſti Nierẽberg. ſic dicentem: *Si prudentia tua id cenſuerit, pro præſenti rerum ſtatu parvam litem habebimus: Nã dúm id fiat, quod citiùs ſedet turbas, & ſcandala, ſivè ſit Beatificatio huius Myſterij, ſivé Canonizatio &c.* His adde reliquos, quos paulô póſt adduco, & quos ſuprâ propoſ. 14. §. 2. Cõceptionem Matris Dei dicebant *Beatificatam.*

(Vega. — Franc. á S. Ioſep. — Bernal. — Nieremberg.)

Habemus iam, vocẽ, *Canonizatio*, in vſu frequenti eſſe apud Theologos, etiam vt de Myſterijs prolatam: Et eorum, non vnum aut alium, ſed plures in terminis docere, & ſtatuere, *Canonizationem*, non ſolúm lata ſignificatione, ſed etiam rigori & proprietati vocis ſtando, de Myſterijs dici. Quod indé ſatis adhûc colligitur, quia Myſteria, *Sancta*, vocamus: Ob quod Chriſtophor. Vega p. 1. Palæſt. 4. Certam. 5. num. 523. dixerat: *Ex vi ergô Cultus Eccleſiæ, non ſolùm de perſona, ſed etiam de Myſterio, quod colitur ſanctitas enuntiari debet.* Cur, inquam, non & *Canonizatum* vocemus? Myſterium eſſe Canonizatum, nihil aliud erit, quâm in ſenſu Eccleſiæ eſſe ſanctum, & vt tale propoſitum eſſe ab Eccleſia fidelibus venerandum, & colendum: Sed Myſterium, *Sãctum*, dicimus; ergó & dicere rectè poſſumus, *Canonizatum*: Quia non 19.

(Suppoſitionis præſentis explicatio. — Vega.)

eſt

eſt cur terminus,& vox, malé dicatur de aliquo, de quo rectè & apté affirmamus vocis illius,& termini,ſignificatum. Fatemur ergô, *Canonizationem* primô, & principaliter, dici de perſona; at ſtatuimus, proprié etiam dici de Myſterio.

20. Hæc pro modo loquendi latè prælibare libuit, vt fixum maneat non eſſe cur in eum offendat aliquis, ſicùt noſtro notatori accidit; de quo ampliùs nõ credam negaturum, aptam & probabilẽ eſſe præſentem loquutionem: Et ſi probabilis eſt,nêc fuit cur de ea cõtendere voluiſſet; quod alia ſimili occaſione recté admonebat Suari.diſp.3. de Fide,ſect.10.num.6. his verbis: *Alteram partem poſui propter authores primæ ſententiæ: Videntur enim in hoc ſenſu loquuti: & non eſt de modo loquẽdi cum eis contendendum, cúm ille probabilis ſit &c.* Et his purgati iam ſumus ab illa ſecunda parte notæ poſitæ propoſit.14.num.2.

§. 2.

Adducuntur authores, qui dicunt Conceptionem Matris Dei eſſe Canonizatam, ſivé ad ſtatum Canonizationis evectam.

SÆpè viros etiam doctos deficere in affigenda alicui propoſitioni nota,quia authores de ea tractantes non ſedulò lectitarunt, aiebat ſuprá num. 15. Ludovic. Turrian. Videamus modò, ſi ex authorum defectu noſtra pręſens propoſitio, ſingularitatis,novitatis, aliàsvê cenſuræ nota, digna exiſtat; deficiatvé á probabilitate. 21. Ludov. Turr.

Primus [quem ſciam] eam 22. conſtanter, expreſſé, & abſolutè docuit P. Franciſcus à S. Ioſepho, de Sueſſa, Ordinis Minorum Diſcalceatorũ Regularis Obſervantiæ, Pœnitentiarius in Eccleſia Lateranenſi, Tract. quodam SS. D. N.Paulo V.Pontif.Max.oblato;hac vna eàdem noſtra propoſitione abſoluto: Et ideò initio ſic Operis intentũ propoſuit: *Concluſio,ſivè propoſitio: Si ſententia illorum, qui infallibilitatem Iudicij Eccleſiæ in Canonizatione SS. aſſeverant,tenenda cenſeatur; prohibenda eſt omninò aſſerentiũ, Sanctiſſimam V. Mariam in originali peccato fuiſſe conceptam; irreprahenſibili manente Eccleſię authoritate,aliter hactenùs permittente.* Ecce huius authoris propoſitionem,& totius ſui Tractatus intentum. Quaré immediatê,§.1. ſic inquirit: *Vndè Solemnizatio My-* P. Franc. à S.Ioſep.

Myſterij pro tota Eccleſia inſtituta, Canonizationis ſortiatur rationem? Et ſtatim affirmat, Feſtum vniverſale & pro tota Eccleſia inſtituere, eſſe Canonizationem; & infert ſic: *Ergò inſtituta Solemnitate Conceptionis Virginis Mariæ ab Eccleſia, ab vniverſo Chriſtiano Populo colenda, reſultavit eadem Conceptio Canonizata, velút Sancta.* Póſt proponit, quod eſſentiale Canonizationi eſt, & ſubinfert: *Sed idem fit, atqué conceditur, quandò inſtituitur aliquod Feſtum in honorem alicuius Myſterij, vtpotê de Transfiguratione, & Aſcenſione Domini, de Viſitatione, Præſentatione, ac Nativitate Virginis Mariæ, & de eius Conceptione, vt patet experientia, cûm iſtæ omnes Feſtivitates Catalogo Sanctorum, ac Solemnitatum Myſteriorum Canonizatorum ſint adſcriptæ &c.* Et poſtquàm vſqué ad finem illius §.1. progreditur confirmans, idem eſſe, *Feſtum & Cultum vniverſalem inſtituere*, ac, *Canonizare*, ſic §.2. inquirit: *Sanctitas Conceptionis Virginis vndé Canonizata ceſenda ſit?* Et ibi immediatê: *Prima quoquê conſequentia probatur, ſcilicét, inſtituta Solemnitate Virginis Mariæ, Conceptionem ipſam reſultaſſe Canonizatam, vt quid Sanctum &c.* Et in fine huius 2.§. ſic: *Tandem pro confirmatione eiuſdem conſequentis, ſicùt nequê inſolitum cenſeri debet, ita nequê improprium eſt dicere, canonizari Myſterium; imò nequé Conceptionem Virginis eſſe Canonizatam.* Et §.3. ſic proponit: *Quod de veritate ſanctitatis cuiuſque Myſterij, ſivê viri Sancti ab vniverſali Eccleſia ſolemnizati, aut Canonizati, firmiter tenetur; idem de Conceptionis Virginis ſanctitate tenendum, ex pluribus demonſtratur.* Et in hac Conceptionis Canonizatione firmanda, & in ſtatuendo ſimûl, quám rationabilis fuerit pro temporis exigentia permiſſio de aſſentiendo oppoſitæ ſententiæ, progreditur vſquè ad finem; & §. 6. qui vltimus eſt, ſic incipit: *Nunc veró, cúm tot Catholiciſſimi Præcones Ordinis Prædicatorum pręcipuè vociferent, tolerandam non eſſe, imô damnandam, illorum doctrinam, qui errare poſſe Eccleſiam, canonizando, tenent: Et Canonizatio tàm circâ perſonam, quâm circà Myſterium, vel quid ſimile, conſiſtat in Solemnitate publica inſtituta ab Eccleſia vniverſo fidelium Cœtui propoſita; [vt ſuprâ dictum fuit] valdè dignum eſt, quod tanti filij circà tantum edocent negotium benigna Mater amplectatur; amplectendoquê in po-*

poſterùm prohibeat, nullum deinceps audere contra Sanctam Virginis Conceptionem tenere, nequê aſſerere, quod de quocumque alio ab Eccleſia Feſto inſtituto, ſivé Canonizato &c.

23. Poſt Franciſcum à S. Ioſep. edoctam reperio præſentem noſtrã propoſitionem â meo doctiſſimo Ægidio Luſitan. lib. 3. q. 6. art. 1. §. 9. vbi probat certitudinẽ Immaculatæ Cõceptionis, ſumpto argumento â Cultu Sacro, & Feſto pro ea inſtituto. Et à num. 63. confirmat argumentum ex eo, quód Eccleſia errare nequit in Canonizatione SS. in quo probando divagatur vſquê ad n. 71. Et num. 72. ſic dicit: *Secundò ſupponendum eſt, Eccleſiam Romanam, dùm alicui Sancto, aut alicui Myſterio diem feſtum inſtituit, & toti Eccleſiæ celebrandum proponit, veré canonizare ſanctitatem illius diei, & Myſterij &c.* Et in hoc explicãdo diſcurrit vſquê ad num. 75. Et nu. 77. ex præſuppoſitione adducta, ſic concludit: *Ex ſecundo veró præſuppoſito etiam conſtat, Inſtitutionem Feſtorũ factam ab Eccleſia Romana, eſſe veram, & formalem Canonizationem ſanctitatis, aut diei, in quo Sanctus in gloriam cæleſtem tranſlatus eſt; aut Myſterij, quod tanquàm Sanctum, & â fidelibus colendum, proponitur; verbi gratia, Myſterium Nativitatis B. Virginis, Præſentationis &c.* Ex vtroque autém præſuppoſito hęc colligitur efficax argumentatio: *Eccleſia Romana in Canonizatione eorum, quæ vt Sancta, & colenda fidelibus proponit, errare non poteſt, vt patet ex primo præſuppoſito; ergô quod vt Sanctum canonizat, ita eſt certiſſimæ ſanctitatis, vt non poſſit in hoc dari falſitas; quæ conſequentia ex antecedente eſt nota: Sed Eccleſia Romana inſtituendo aliquod Feſtum, illud canonizat, & toti Eccleſiæ proponit, tanquàm verê colendum ratione alicuius ſanctitatis, quam canonizat, vt conſtat ex præſuppoſito ſecundo; ergó Eccleſia Romana in inſtituendis Feſtis errare non poteſt, & per conſequens, ita certum eſt, tale Feſtum, & illius Myſterium eſſe Sanctum, vt illius ſanctitas nequeat eſſe falſa. Sed ex dictis evidẽter conſtat, Romanam Eccleſiam inſtituiſſe Feſtum Conceptionis ſub titulo Immaculatæ, & ab originali Immunis; quod adeô verum eſt, vt Sixtus IV. oppoſitam aſſertionem damnaverit vt falſam, erroneam, & â veritate alienam, vt patet ex Cõſtitutione poſita ſuprá art. 1. §. 6. Ergô Eccleſia Romana in celebratione, atquè Canonizatione talis Feſti ſub titulo Cõcep-*

Ægidius.

ceptionis Immaculatæ, errare non potuit &c.

24. Et ſi dicas, Ægidium ſupponere, & affirmare Canonizationem *Feſti*, non, *Conceptionis*; inſulſè ſatis id dicas, vt conſtat primó ex fine, & intẽto, quod eſt certitudinem ſanctitatis Conceptionis firmare: Et ideó ex Inſtitutione Feſti probat Canonizationẽ, & ex Canonizatione certitudinem. Sed quam certitudinem? Sanctitatis Matris Dei in ſua Cóceptione, cui falſum ſubeſſe non poſſe contendit, eo quód pro ea ſit Feſtum inſtitutum, & Inſtitutio Feſti ſit vera & formalis Canonizatio, & quod Eccleſia canonizat, neceſſarió debet eſſe Sãctum. Secundó, quia iam audiſti Ægidium in primis eius verbis relatis ſic dicentem: *Supponendum eſt, Eccleſiam Romanam, dúm alicui Sancto, aut alicui Myſterio diem feſtum inſtituit, & toti Eccleſiæ celebrandum proponit, verè canonizare ſanctitatem illius diei, & Myſterij &c.* Vides igitur, Ægidium ex Inſtitutione Feſti pro Myſterio, ſanctitatem Myſterij Canonizatam eſſe inferentem. Igitur, dùm Feſtum Canonizatum dicit, Feſti obiectum intelligit; nêc aliter, niſi inſulſè ſatis, vt dixi, accipi poteſt; vt ex fine operis, ex præſuppoſitis, & ex intento totius doctrinæ eius, apparet. Adde, quôd immediaté póſt ad verba producta, opponit ſibi Ægidius argumentũ, cuius conſequentia hæc eſt: *Ex quo inferri poteſt, Eccleſiam Romanam inſtituendo Feſtum Conceptionis, abſolutè non canonizaſſe illius ſanctitatem.* Quorſûm, rogo, in ſe obijceret Ægidius argumentum, cuius illatio eſt: *Ergò ſãctitas Conceptionis nõ eſt Canonizata*; niſi ſua doctrina, contra quam oppoſuit argumentum, eſſet: *Canonizata eſt ſanctitas Conceptionis?* Quod & ex reſponſione eius patet, quæ ſic incipit: *His tamên non obſtantibus, in ea perſiſto opinione, & ſententia, vt ex Celebratione Feſti Conceptionis authoritate Romanæ Eccleſiæ inſtituta, efficaciter inferatur certitudo ſanctitatis eius &c.* Conſtat ergó, omnia anteâ á ſe dicta ad certitudinem ſanctitatis Conceptionis ſpectaſſe: Et cûm certitudinem illam ex Canonizatione infert, Canonizationẽ, non niſi pro ſanctitate Conceptionis factam, affirmat. Quare authores omnes, qui Ægidium legerunt, in hoc ſenſu eum intellexerunt. Pono exemplum, quia exemplo, etiam in hac re, indiguit noſter notator, cui me etiam eſſe debitorem, affirmo. P. Sylveſter

Reijcitur quoddã notatoris commẽtum.

veſter de Saaved in ſua *Sacra Deipara*, Veſtigat.3.diſp. 18. num. 399. interrogat de Canonizatione ſentẽtiæ pię, & ait: *Et quidem Eccleſiam iam canonizaſſe noſtram opinionem, ſentiunt Luſitanus art. illo &c.* Hæc dixerim, vt néc leviſſima ſinè claritate abire patiamur.

Saaved.

25\. A num. 82. vſquè ad 101. proſequitur, graviſſimè & doctiſſimê; ſivé laté & eruditê, vt dicebat Nieremb. ſuprà num. 5. ſtatuens ex Feſto omnimodam certitudinẽ ſãctitatis Conceptionis; & exiſtimationem illam de Feſto, & Cultu, ſolúm probabilitate fundato, reijciens. Et à num. 102. vſquè ad 106. probat certitudinem Immaculatæ Conceptionis vel ex eo, quód antê Sixtum IV. Cõceptio Virg. ab Eccleſijs particularibus celebrabatur; quod vt confirmet, ſic num. 104. ſupponit: *Secundô præmittimus, Epiſcopos olim antê Alexand. III. & Innocent. III. in ſuis Diœceſibus potuiſſe Sanctos canonizare &c.* Et ex hac facultate in Epiſcopis canonizandi, accedente tacito ſaltém conſenſu Eccleſiæ Romanæ, probat certitudinem Immaculatæ Conceptionis. Et num. 211. poſtquám duas ſuæ doctrinæ partes probatas ſupponit, accedit ad 3. quæ eſt de certitudine Immaculatæ Cõceptionis, & ait: *Tertia deniquè pars ſatis eſt confirmata ex 5. propoſit. nam cùm Eccleſia in ijs, quæ ad Cultum Divinũ pertinent, & ad Canonizationem túm Sanctorum, túm Feſtorum, errare non poſſit, vt oſtendimus; vtiqué id, quod illa colit, & canonizat, certum erit &c.* Et lib. illo 3.q.9.art. vni.num.3. ſtatuit contra Caiet. ſcandalum ex opinione affirmativa publicè aſſerta, ortum, eſſe ſcandalum activum; & póſt alia, ait: *Quomodò enim ſcandalum non erit activum, ſed ſolum paſſivum, quod tot Romani Pontifices in ſuis Cõſtitutionibus damnant, & pœnis impoſitis ſedare conantur? Quomodô non erit activum, ſi ex tali prædicatione, & publica aſſertione, authoritas Romanæ Eccleſiæ in celebrandis Feſtis, apùd rudem, ſed benê inſtructum, Populum, plurimûm diminui poteſt? Indê enim poſſunt rudes, non ſinê fundamento, anſam ſumere, & non leve motivum, vt credant, Eccleſiam Romanam in celebrandis Feſtis errare, & decipi; & indè inferre, eam ſimiliter errare poſſe in Canonizatione SS. cûm ipſa Feſtorum Inſtitutio, vera ſit quædam illorum Canonizatio.* Deniquê, quàm grata fuerit Ægidio hæc ſententia, quantumquê in ea ſibi com-

Nieremberg.

complacuerit, conſtat ex eo, quôd ſemel, bis, terquè dixerit fuiſſe gaviſum, vt ſibi conſentientem invenit Franciſcum à S. Ioſep. & noviſſimè opinionem, quam ipſe ſtatuerat, defendētem. Sic reperies §. illo 9. citato, num. 72. in fine. & num. 81. in fine. & num. 98. At Franciſc. à S. Ioſep. nullam aliam opinionem, nullam aliam propoſitionem ſcripſit, & defendit, præter iſtam: *Ex Inſtitutione Feſti, & Cultus pro Immaculata Conceptione, eadem Cōceptio reſultavit Canonizata.* Sic paulô antè vidimus.

26. Audiamus modô Illuſtriſſimum, Sapientiſſimum, & omni laude, hominumquè memoria digniſſimum, D. F. Angelum Manrique, qui Tract. pro Immacul. Concept. c. 3. num. 13. de Cultu, & Officio pro Matris Dei Conceptione inſtituto, agens, ſic diſſerit: *Porrô quāta Eccleſiaſtici Officij ab Eccleſia approbati ſit authoritas, maximê ſi Lectiones, vt vocāt, demas, nullus Theologus poteſt dubitare.* Et, allegato loco quodā Suarij, proſequitur, de cōſtitutis pro Cultu Cōceptionis Virginis loquēs: *Verùm de hoc ſpecialiûs certū eſt, cûm in eius approbatione Summus Pontifex eiſdem verbis vtatur, quibus in Canonizatione S S. vti conſuevit:* Omnipotētis Dei, *inquit*, ac Beatorum Apoſtolorum eius Petri & Pauli authoritate &c. *Et infrà*: Authoritate Apoſtolica ſtatuimus: *Vt non immeritô poſſit iudicari, Virgineam Cōceptionem per hanc Bullā Sanctorum Canoni ab eo fuiſſe adſcriptam.* Si enim, Iudice Angelo, non immeritó iudicare poſſumus, Virgineam Conceptionem Sanctorum eſſe Canoni adſcriptam; qui ita iudicet, non malè iudicabit.

Illuſtriſſ. Angel. Manriq.

P. Chriſtoph. de Vega in ſuo perilluſtri, & erudito libro, quem, *Theologia Mariana*, vocat, 1. p. Palęſt. 3. Certam. 18. rem ex profeſſó tractat. Et num. 407. ſic ſtatuit: *Cenſeo ſecundò, Conceptionis Immaculatæ Myſterium, ac Feſtū, iam quaſi Canonizationis ſtatum conſecutum fuiſſe.* 27.

Vega.

Sed ſtatim dices, hunc authorem apponere verbum illud, *quaſi*, quod diminuens eſt, & eo videtur denotare, ſe non de Canonizatione propria, & ſimpliciter, loqui. Sed Scriptorum ſenſus nō ex vno, aut alio verbo, ſumendus eſt; ſed ex integro tractatu, ê cuius exacta lectione, & comprehenſione, verus ſenſus apparet. Igitur, verbum illud, *quaſi*, non fuiſſe ab hoc authore appoſitum, vt affirmationem ſuam diminuat, perſpicuum erit legenti, ſi integrā, quam 28.

Obiectio

Reſpōſi

quam illo Certami. habet, doctrinam, & principia, ſedulò percurrat; ê quibus aliqua iam noto. Et primô, ſtatim dicit, idem à ſe propoſitum aſſertū ſuſtinuiſſe Ægidium,& Franciſcum â S. Ioſep. Et cûm iſti duo authores abſqué vlla prorſùs voce diminuente, Virginis Conceptionem dicāt Canonizatam; vt iam vidimus, ſequitur, & ipſum in eodem ſenſu aſſertum ſuſtinere; aliâs non idem, ſed longê aliud aſſertum ſuſtineret. Secundò, in ſuffragium vocat Angelum Manr. his verbis: *Præſtat hîc audire Illuſtriſſ. D. D. Angelum Manrique.* Et poſitis huius digniſſimi Antiſtitis verbis, quæ iā dedimus, dicit Vega: *Quid noſtro inſtituto opportunius dici poſſet?* Diſce ergó ab inſtituto Illuſtriſſimi Angeli, quod abſolutum prorſùs fuit, quale ſit Chriſtophori de Vega inſtitutum; qui idem & vnum eſſe cum inſtituto Angeli, affirmat.

29. Sed audiamus huius authoris argumentū, & videamus, an propriam Canonizationē inferat: *Suadetur*, inquit, *hoc placitum; quia Canonizatio in eo ſita eſt, quòd Pontifex iubeat vniverſaliter pro omni Eccleſia Cultum, ac venerationem alicuius Sancti: Et applicādo nomen hoc Feſtivitatibus ab Eccleſia indictis, tûnc Feſtum aliquod canonizari dicitur, quandó Cultus vniverſali Eccleſię indicitur; tûnc enim adeſt teſtimonium publicum Romanæ Sedis decernentis, Feſtum illud eſſe veneratione dignum; ac proindê, Sanctum; atquê, vt tale, communi Feſtorum Catalogo adſcribendum.* (Vide ſi hæc de Canonizatione diminuta poſſis accipere) *Quæ omnia præſtitit Romana Sedes circá Immaculatæ Conceptionis Myſterium; & expreſſiùs id præſtitere Paulus V. & Gregor. XV. in ſuis Conſtitutionibus alibi â me citatis; in quibus præcipiunt vniverſis Chriſti fidelibus, vt peragant Feſtum Conceptionis ſub hoc nomine. Innocentius item X. qui nùnc Eccleſiæ Clavum fæliciter moderatur, diem Conceptionis Deiparæ feſtivo cultu vniverſo Orbi celebrandum indixit; ergô dici poſſet, Conceptionis Marianæ Feſtum, quaſi ſtatum Canonizationis aſſecutum, ea ratione, qua Feſta, ſivé Myſteria, canonizari poſſunt.* Hucuſqué Vega; vbi vides, ipſum expreſſê affirmare, circà Myſterium Immaculatæ Conceptionis, ab Eccleſia ea omnia præſtita eſſe, quæ ſtrictam, veram, & propriam Canonizationem complent, eamquê eſſentialiter conſtituunt: Quo dato, nullus locus diminutioni remanet.

Deindè, nota vltima verba, quibus dicit, Myſterium Conceptionis eſſe aſſequutum ſtatum Canonizationis, *ea ratione, qua Feſta, ſivè Myſteria, canonizari poſſunt.* Quid modò deſideras? Id ſanè ſolúm intendere poſſumus; an, ſcilicèt Myſterium Conceptionis nactum fuerit Canonizationem eo modo, ea ratione, quà poſſunt canonizari Myſteria: Nam quis inquireret, an Myſterium Conceptionis ſit Canonizatum ea ratione, qua Myſteria non poſſunt canonizari? Sed qua ratione, rogo, Myſteria canonizari poſſunt? Reſpondeat ipſe Vega; qui illo ipſo Certami. initio, nonnulla principia pro concluſione à ſe ſtatuenda præmittens, ſic pòſt alia: *Quocircà Canonizatio, etiam propriè ſumpta, non ſolúm perſonis ſãctitate præcellentibus adaptatur, ſed etiam alicui Myſterio, cuius ſanctitas &c.* Et pòſt aliqua: *Quod nihil aliud eſt, quàm illius Myſterij Canonizatio vera, & propria.* Igitur, reſolutio huius authoris eſt, Myſterium Conceptionis eſſe aſſequutum ſtatum Canonizationis ea ratione, quà Myſteria canonizari poſſunt: Sed, vt ad hanc reſolutionem deveniat, præmittit, Myſteria etiam, propria & vera Canonizatione poſſe canonizari; & túnc verè & propriè canonizari, quando Eccleſia in eorum honorē Cultum Sacrum, & dies feſtos inſtituit, vt ex primo eius præmiſſo conſtat; ergó Myſterium Conceptionis, propriè & veré aſſequutū eſſe ſtatum Canonizationis, affirmat. Addidit, ergó, verbum illud, *quaſi*, vt aliqualem qualem diſtinctionem faceret inter perſonæ Canonizationem, & Canonizationem Myſterij, vt ex illis vltimis verbis ſui fundamenti, & argumēti, patet. Si autem hunc authorem etiam legas Palæſt. 4. Cert. 5. num. 522. videbis eū adhúc expreſſè eam certitudinem recognoſcentem, & affirmantē, in ſanctitate Myſterij Conceptionis, quæ in SS. Canonizationibus reperitur.

Adde, hunc eundem aut- 30.
horem in lib. cui titulus: *Devocion á Maria*, lib. 2. c. 2. §. 4. num. 114. ſic ad marginem ſtatuiſſe: *Videtur, opinionem piam eſſe ſubſtantialiter Canonizatam.*

Magiſt. Philippus Bernal, 31.
ex Ordine S. Norberti, in ſuo Tract. de Sentētia S. Thomæ in favorē Immacul. Concept. diſcur. 11. initio, póſt ſtatutum principium quoddam generale, ſic infert: *Ergó inſtituta á Matre noſtra Sancta Eccleſia Solemnitate Conceptionis,*

Bernali us.

nis, *vt ab univerſo Populo Chriſtiano honoretur, & veneratione religioſa colatur, reſultavit Canonizata, vt Sancta.* Et pôſt alia principia cõmunia, ſtatuta; à §. *Hoc ſuppoſito*, incipit rationem & eſſentiam Canonizationis explicare; & §. ſequenti exempla Myſteriorum Canonizatorum adducit; & §. *Ponamus*, repetit ſic concluſionẽ: *Ergô benè ſequitur, quód inſtituta ab Eccleſia Solemnitate Conceptionis, reſultat Canonizata, vt Sancta.* Et tertió idem repetit §. *Ex toto hoc.*

32. Armament. Seraphic. art. 2. num. 39. loquitur de Decreto Summi Põtif. Pauli V. Et pòſt verba eius, producta, quæ rem à SS. pòſt lõgam, & maturam diſcuſſionem, & auditis votis Illuſtriſſimorum & Reverendiſſimorum DD. Cardinalium contra hęreticam pravitatem Generalium Inquiſitorum, & re accuraté, & diligenter perpenſa, ſancitam declarant circâ Cultum Conceptioni Matris Dei exhibitum, ſic dicit: *Hîc obſerva, negotiũ, quod in illa Congregatione diſcutiebatur, ad Religionem pertinere; & verſari in declaratione Eccleſiaſtici Cultus: Quia, vt toties repetivimus, Conſtitutiones Sixti IV. Concilij Tridẽt. & Pij V. cum alia ipſius Pauli, quæ omnes in hoc Decreto nominantur, pœnas inſtituebãt contra impugnantes id, quod ab Eccleſia colebatur: Undê eodem ſtylo Pontifex vtitur, quo in Canonizatione SS.* Et pôſt aliqua, ſic differit: *Favet hoc mirum in modum noſtræ cauſæ, vt Myſterium Immaculatæ Conceptionis, ſicút olim tempore Sixti IV. in celeberrimis diſputationibus adverſarios devicit, & poſteá Motu proprio Sedis Apoſtolicæ exaltatum eſt; ita modô matura diſcuſſione rationum, authoritatum, miraculorum, revelationum, & aliarum omnium rerum, quæ ad illud promovendũ conducere poterant; proponatur fidelibus, vt ſolet Cultus alicuius Sãcti poſt confectas, & examinatas informationes.* Quid clarius, aut ad rem noſtram opportunius dici potuit? Summus Pontifex, de Cultu pro Immaculata Conceptione agens, eodem ſtylo vtitur, quo in SS. Canonizatione: Et Myſterium Conceptionis fidelibus colendum proponit, non aliter, ac Sancti alicuius proponitur Cultus pôſt confectas informationes, & examinatas; quæ non niſi Canonizatione fiunt, vt conſtat. Sed quia nihil hìc à me, tanquám meum, dictum cupio, repete Chriſtophorum de Vega nu. 401. illius Certamin. citati nu. 27. qui ibi ſtatuit, & affirmat, pro-

Armament.

Vega. *propoſitionem Cultus pro aliquo Myſterio, pòſt examē hoc, & miraculorum, revelationum &c. diſcuſſionem exactam; nihil aliud eſſe, quám veram, & propriam illius Myſterij Canonizationem.*

33. Proſequitur Armament. & infrá, num. 212. citato Ægidio, eo ipſo loco vbi Conceptionem, Canonizatam affirmat; ipſius Ægidij argumento vtitur, ſumpto ab illo receptiſſimo principio Theologorum, ſcilicét, quód Eccleſia errare nequit in Canonizatione SS. quo certitudinē Immaculatæ Conceptionis, â Cultu Sacro ortam, comprobat. Et in Regeſto pag. 164. pôſt productum Concilij Trident. Decretum; in obſervatione circà illud, hæc habet: *In huius Decreti vi, & efficacia pro Immaculata Virginis Conceptione expendenda, multi ſunt pro rei dignitate Theologi. Aliqui ex hoc Decreto colligunt, piam opinionem iam eſſe certam & indubitatam, & oppoſitam definiri nullo modo poſſe &c. Alij, Immaculatæ Conceptionis Myſterium iam eſſe ab Eccleſia Canonizatum &c.*

34. Illuſtriſſ. & in ore omnium doctiſſimus Frãciſcus de Soſa, in Cenſura pro Orat. Doctoris Mexia de la Cerda, §. *Por manera*, loquitur de Officio, & Cultu ab Eccleſia inſtituto pro Immacul. Cócept. & dicit: *In quo plura verba continentur, quæ Myſterium canonizant.* Franciſc. de Soſa.

Doctor Ferdinand. Salvador de la Nava in ſuo Diſcurſu apologet. pro Immaculata Concept. in 3. propoſit. §. *De donde ſe infiere*, ait, diſcurſum, quem ibi inſequitur inferri ex Concil. Trident. quia ex eo colligitur Conceptionē Matris Dei fuiſſe ſanctam, & addit: *Et ita eam canonizat, quód non eſt aliud fundamentum &c.* 35. Ferdin. Salvad.

P. Franciſc. Suar. t. 2. in 3. p. diſp. 3. ſect. 5. §. *Hûc accedit*, ſtatuens Immaculatam Matris Dei Conceptionem, arguit à Cultu pro ea inſtituto, ſic: *Tandem veró, Eccleſia Romana antê ducentos annos celebritatem hanc generaliter amplexa, cultoribus eius ſingulares indulgentias impertit; vndè quodammodò videtur, Conceptionem Virginis canonizaſſe.* 36. Suarius.

Dices: Suarium appoſuiſſe verbum illud, *quodammodò*, quo facilé notat, ſe non de propria & rigoroſa Canonizatione loqui, ſed de Canonizatione *ſecundúm quid*. 37. Obiectio

Sed ſi Suarij verba vel aliquali ſolùm attentione legantur, cuique conſpicuum erit, nullam in verbo illo, *quodammodò*, vim fieri poſſe ad teſtimonij pro- Reſpōſio.

producti illudendam claritatem. Igitur, attentè lege, & videbis, Suarium non dixiſſe, *Conceptionem videri Canonizatam quodammodò*, ſeù, *eſſe quodammodò Canonizatam*; ſed ſic protulit: *Vndè quodammodò videtur, Conceptionē Virginis canonizaſſe.* Lege, ſi placet, eius Codices. Conſtat ergò manifeſtè, ly *quodammodò*, in verbis propoſitis, non cadere ſuprá *canonizaſſe*, nequê modum Canonizationis exprimere, ſed ſuprà *videtur*, & exprimit modum cōceptus & iudicij hominis proferētis; & eſt hic clariſſimus ſēſus: *Quodammodò mihi videtur; vel aliqualiter alicui viſum iri poſſet, hoc eſt, non omninò abs re, non ſinê fundamēto; Eccleſiā Conceptionē Virginis canonizaſſe.*

Legitimus verborum Suarij ſēſus.

38. Fateor, Suarium adverſæ parti ſubſcripſiſſe; & docuiſſe, Immaculatam Cōceptionem nondùm nactam eſſe gradū, ſeù ſtatum Canonizationis, vt jam oſtendo: At ſimûl aſſero, ipſum docuiſſe, talem Canonizationem non ſinê fundamento poſſe affirmari, quod ex productis eius verbis benê conſtat: Facilé enim compoſibilia ſunt, vni ferre ſuffragium opinioni, & adverſam non improbare.

39. Sed ex ipſo loco, quo Suarius Canonizationem Conceptionis non admittit, & ex ſua ipſius ratione manifeſtè demonſtro, ipſum negare nō potuiſſe, probabiliter affirmari de Immaculata Virginis Conceptione Canonizationem. Igitur diſp. illa 3. ſect. 6. ſic inquirit Suar. *Qua certitudine tenendum ſit, B. Virginem fuiſſe ſinē peccato conceptam?* Et ſtatim: *Ratio dubitandi eſt, quia Eccleſia celebrando Feſtum Conceptionis videtur canonizaſſe, ſeù authoritate ſua declaraſſe, B. Virginem fuiſſe Sanctam in ipſo Conceptionis momento: Ergô vel iam hoc eſt de Fide, vel ſaltem tám certum, quâm indubitatum eſt, Summum Pontificem in Canonizatione Sanctorum errare nō poſſe.* Ex his Suarij verbis, & quæſtione ab eo propoſita, habemus etiam, ſenſiſſe eum, rem præſentem ſaltém dubitationi & examini eſſe ſubiectam. Sed audiamus ſolutionem, quam adhibet poſitæ rationi dubitandi. Dicit, in Controverſia de Conceptione Matris Dei nihil adhúc de Fide ab Eccleſia eſſe definitum; & ſubiungit: *Addo, nequê ex Feſti celebritate colligi poſſe tantam certitudinem, quanta in alicuius Sancti Canonizatione eſſe ſolet: Quia ipſemet Pontifex, qui hoc Feſtum approbat, declarat, ſe ſolûm probare ſentētiam illam, vt piam, magiſquè probabilem &c.* Vt

â ſententia pia excludat Suár. certitudinem illam, quæ eſſe ſolet in Canonizatione alicuius Sancti, recurrit ad exiſtimationem illam, videlicèt, quód Cultus pro Immaculata Conceptione inſtitutus fundatur, non certitudine, ſed ſola probabilitate; quod etiã repetit t. de Sacram. diſp. 83. ſect. 1. circà finé, §. *Quocircà.* Ergô ſupponit Suar. ex Feſti inſtitutione abſoluta, & ſiné reſtrictione, illam ſequi certitudinem, quæ in Sanctorum reperitur Canonizatione. Patet: Quia ſi non ita eſſet, non erat cur recurreret ad illud de Cultu ſola probabilitate fundato; ſed diceret facilê, rationem illã dubitandi non convincere, adhûc ſuppoſita Inſtitutione Cultus; quia aliud eſt Cultum pro aliquo inſtituere, aliud, illum canonizare, & res diverſas eſſe, Canonizationemquê minimé in Inſtitutione Cultus includi. Clarũ hoc; ex quo ſic infero: Sed Sapientiſſ. Suari. negare non poteſt, nèc negaret, probabiliſſimum eſſe, pro Immaculata Conceptione inſtitutum eſſe ſuum Cultum abſolutê, ſiné reſtrictione ex parte ipſius Inſtitutionis, & non aliter, ac inſtitutus fuit pro eiuſdem Virginis Nativitate, Aſſumptione &c. [pro quo repetantur, quæ poſui Suppoſit. 4. de quibus infrâ etiam redibit ſermo] Ergò néc negare poteſt, néc negaret, probabile eſſe Immaculatam Conceptionem ad ſtatum fuiſſe Canonizationis evectam. Et ideó iudico, Suarium ſenſiſſe, id nõ ſinê fundamento, & probabilitate poſſe affirmari, vt patet ex verbis eius poſitis & declaratis num. 36. & 37. Et ex doctrina eius generali de inſeparabilitate Canonizationis ab Inſtitutione abſoluta Cultus, & Feſti; quam iam â ſe ſuppoſitam vidimus; & infrà nos clariús proponemus, & clariſſimis ipſius Suarij teſtimonijs confirmabimus.

40. De ſapienti P. Euſebio Nieremb. multa capere poſſumus miré faventia noſtræ præſenti propoſitioni. Libro enim de Perp. obiec. Feſti Concept. c. 29. §. *Hæc ipſa certitudo*, vt probet omnimodã certitudinem in Cultu publico, aſſerit, plures in hoc non ſolûm certitudinem moralé, ſed phyſicam etiam affirmare; & addit immediatè: *Et alij* [affirmant] *ad Fidem ſpectare SS. Canonizatorum veritatem.* Quorſúm hoc, niſi vt ſupponat inſeparabilem eſſe Canonizationem ab Inſtitutione Cultus publici & vniverſalis; quem pro Immaculata Cõceptione non aliter, ac pro Nativitate Virg. & eius in Euſebius

cœlos

cœlos Aſſumptione, inſtitutum eſſe, acriter defendit? Videatur etiam eodem c. §. *Ex dictis*. Et c. 11. §. *Sit eos viros*, aſſerit, licét privatim, ſinguliquê poſſimus venerari quoſcumque, quos pié Sãctos credimus; aſt Cultu publico, & Eccleſiæ nomine, præſertim per Miſſæ Sacrificium, colere nõ poſſumus *quoaduſqué*, inquit, *magno examine præmiſſo, ſolemniter adſcribantur Sanctorum Canoni*. Docet Euſebius, Conceptioni deferri Cultum publicum vniverſalem per Officium, & Sacrificium Miſſæ, & Eccleſiæ nomine, & ex præcepto: Et docet, & affirmat hìc, hunc Cultum talis conditionis eſſe, vt defferri nequeat alicui quoaduſqué, examine præmiſſo, adſcribatur Sanctorum Canoni: Ergó vel falſum eſſe hoc idem, quod affirmat, fateri tenebitur, ſequé inconſequentiæ defectu laborare, vel tenetur dicere, Immaculatã Conceptionem, ex quo eam Cultu publico vniverſali per Miſſæ Sacrificium, & Eccleſię nomine, eiuſquê præcepto, colimus, & veneramur; Canoni SS. fuiſſe conſcriptam: Præſertim, cûm idem ipſe, vt ex dictis Suppoſit. 4. conſtat, vehementer, & totis viribus, ſancté & piê contendat, Cultum pro Conceptione Virginis, tám abſolutè, tám ſinè reſtrictione inſtitutum fuiſſe, ac cæteri omnes alij Cultus inſtitui aſſolent; & non aliter, ac inſtitutus fuit pro eiuſdem Virginis Nativitate, Præſentatione, & Aſſumptione. Eodem c. 11. §. *Deindè ex huius Officij*, expreſſê rem proponit, declarans quanta ſit Officij ab Eccleſia approbati authoritas; & aſſerens, ſpecialiùs illam authoritatem relucere in approbatione, & Inſtitutione Officij, & Cultus pro Cõceptione Immaculata: *Quia in ea*, inquit, *Summus Pontifex eiſdem verbis vtitur, quibus in Canonizatione Sanctorum uti conſuevit &c.* Et cõcludit dicens, non immeritó ob id ab aliquibus iudicatum, à Pontifice per illam Bullam, Virgineam Conceptionem fuiſſe Sanctorum Canoni adſcriptam; ideoquê approbatam omninó *Sanctam*. Verba, quæ hìc ponit Euſebius, eadem ipſa ſunt, quæ ſuprà ex Illuſtriſſ. Angelo Manr. adduxi.

Sed ſi legeris Euſebium Tract. de Sanctit. inſtit. Feſti &c. §. 7. cuius hic titulus: *Canonizatio Sanctorum probat certam ſanctitatem Immaculatæ Conceptionis*; ſi, inquam, legeris, reperies multa, quæ tibi authoris mentem & ſenſum declarent ſatis. Quibus ob- 41.

obſtare non poteſt, quód §. *Si iſthæc*, hæc habeat: *Non dixi hæc, vt putem Myſterium Conceptionis Canonizatum: Quippè deſideratur adhûc eius definitio, & hactenùs fideles præcepto Pontificio obligati nō ſunt ſentire certitudinem ſuæ ſanctitatis &c.* Hæc, inquam, non obſtant: Quia ex eis clarè colligitur, Euſebium loqui de Canonizatione ABSOLVTA, *& indubitata, & iam ab Eccleſia cum obligatione credendi propoſita*: Et hoc modo dicit ſe non putare, Myſterium Conceptionis eſſe Canonizatum; quod veriſſimum eſt, & fatemur omnes. At Canonizatum dici Myſteriū Cōceptionis PROBABILITER, á ſe non aſſertum non dicit Euſebius: Imô aſſertum â ſe eſſe, ſatis ex verbis eius productis, & ex his, quæ hoc loco habet, apparet. Et ex verbis item, quæ pauló infrá damus, quibus abſolutiſſimê dicit, ſententiæ piæ, præter Fidei certitudinem, omnem aliam certitudinem tribui. Affirmat ergô neceſſariô, piæ ſententiæ tribui certitudinem Canonizationis, quam infrà Fidei certitudinē collocamus, vt patet ex Suppoſit. 2. Excludit igitur Canonizationem, quæ ex præcepto promanet: Et cûm vir doctus ignorare nequeat, affirmationē ſolûm probabilem, quamvis aliquid de Fide eſſe contendat, non indigere præcepto, imô præcepti carentiam includere, vt Suppoſit. 7. dixi, & infrâ explico; manifeſtè liquet, verbis illis non negare Canonizationem Conceptionis, quæ VIA OPINATIVA & ſolius probabilitatis, incedat; imò, vt dixi, hanc Canonizationē à ſe eſſe propoſitam videbit quiſque. Legatur toto §. illo 7. & §. 15. ver. *Ex hac obſervantia*; è quibus locis aliqua póſt decerpam. Et repetantur quæ ex eo adduxi propoſit. 14. à n. 11. vſquè ad num. 17.

Illuſtriſſ. Ludovic. Creſpi integram ſubſtantiam Canonizationis pro Immaculata Conceptione ſtare, certò ſupponit: Loco enim citato ſuprâ, propoſ. 14. §. 2. vbi Virgineam Conceptionem ad minùs *Beatificatam* eſſe dicebat; póſt principium quoddā præmiſſum, ſic infert: *Vndè communiter Doctores Beatificationem à Canonizatione ſolùm accidentaliter diſtingunt.* Docet ſapiens hic Antiſtes, Immaculatam Conceptionē eſſe Beatificatam: Affirmat, Beatificationem ſolûm accidentaliter â Canonizatione differre, ergó ſupponit neceſſarió, ſubſtantiam totam Canonizationis ſtare pro Virginis 42.

Ludov. Creſ.

ginis Conceptione Immaculata.

43. Franciſc. de Caſtillo, t. de Incarn.diſp.2.de Immun.Virgin.q.1.p.2.c.4.num. 77. probat præſervationẽ Mariæ ex Feſto; & pòſt alia,loquens de Eccleſia,ait: *Sed iam hæc vrget, & præcipit, hoc Feſtum celebrari; ergô hoc argumentum ita vrget, vt propter ipſum aſſerant non pauci Authores, Eccleſiam iam canonizaſſe noſtrã ſententiam. Sed de hoc inferiùs: Interim videatur Ægidius q. 6. per totam &c.* Caſtillo.

44. Illuſtriſſ.D.D.Petrus de Perea, Auguſtinianus, Epiſcopus Arequip. in ſuo Tract. pro Concept. circá medium, §. *Digo pues*; vt certitudinem ſanctitatis Conceptionis Virgineæ probet ex Cultu pro ea inſtituto; ſupponit, *Inſtitutionem Feſtorum eſſe Canonizationem tûm Sanctorũ, túm Myſteriorum, pro quibus Feſtum inſtituitur.* Et in Epiſtola ad finem illius Tract. poſita, poſtquâm dixerat, Eccleſiam non poſſe errare in his, quę ad Cultum Divinum, & Sanctorum Canonizationem, pertinent; infert indê præſervationis Marianæ certitudinem; eamquè pro ſubiecta materia habens, ait: *Vtiquè id, quod Eccleſia colit & canonizat, certum erit &c.* Perea.

45. Illuſtris etiam alius Auguſtinianus Petrus de Simancas, de quo ſuprá, propoſit. 6. plura dixiſſe opus habuimus; in Epiſtola ad SS. Innocẽt. X. pro Concept. Virg. iam circâ finẽ, ver. *Y antes que pondere*; poſtquâm ſupponit eſſe duo genera Canonizationum, ſcilicèt, perſonarum, & Myſteriorum; & Inſtitutionem vniverſalem Feſti, & Cultus, eſſe Canonizationem; & Eccleſiam in Canonizatione non poſſe errare; eſſequê Canonizationem Feſtum & Cultum inſtitutum pro Conceptione Immaculata; infert, de Conceptione loquens: *Luego en averla canonizado por Santa, mas diſtantes eſtán* [Summi Pontifices] *de poder errar &c.* Et ver. ſequenti, ſic: *Y caſo negado, que los Summos Pontifices pudieran errar en la Canonizacion de las Fieſtas; la Concepcion de la Emperatriz de los Angeles eſtâ tan agena de ſer impura, que la tiene ya, en mi ſentir, Canonizada por Santa el Sacro Concilio de Trento.* Id explicat; & iterúm infert. *Luego eſte Decreto del Santo Concilio de Trento aprueva la Celebracion deſta Fieſta, y mãda de nuevo, que ſe celebre: Eſto es canonizarla por Santa; luego con efecto la declarô por tal, &c.* Dicit rurſùs ibi, Concilium Tridentinum approbaſſe & pręcepiſſe Immaculatę Cõ- Simanc.

ceptionis Feſtũ & Celebrationem,& addit: *Luego la canonizó por Santa con aſſiſtencia del Eſpiritu Santo. Luego dado, y no concedido, que los Summos Pontifices puedan errar en la Canonizacion de las Fieſtas; en la deſta no erraron, porque deſpues de averla ſu Sãtidad Canonizado, la aprovô, y canonizó de nuevo, en mi ſentir, el Sacro Concilio &c.* Et infrà, ver. *Y ſi alguno*, opponit ſibi quandam obiectionem, cui occurrit dicens: *Reſpondo: Que eſſo miſmo cõfirma mi dictamen, y haze el ſuceſſo mas myſterioſo, pues canonizó, á mi entender, el Eſpiritu Santo la Fieſta de la Immaculada Concepcion &c.*

46. Eruditus & doctus P. Ioſephus Guarnizo, Societatis Ieſu, in ſuo Memoriali pro Immacul. Concept. §.6. poſtquàm dixerat, plures viros doctos & pios, magni ponderis argumentis probare, ſententiam piã non ſolùm moraliter, ſed metaphyſicé etiam certam eſſe & infallibilem; & productis pro hoc ſenſu ibi decem viris ſapientibus; addit: *Y otros que con doctos diſcurſos pruevã ſu certidumbre, de la Fieſta que haze la Igleſia à la Concepcion, como â la Natividad; de las indulgencias; de la ereccion de Religiones; de que en el Officio Divino, en el reſponſorio octavo de los Maytines llama*, SANTA, *abſolutamente la Concepcion: De adonde infieren que ſuſtancialmente eſtà* CANONIZADA *en quanto à la certidũbre, como la* SANTIDAD DE LOS DEMAS SANTOS, *â quien abſolutamente dâ la Igleſia eſte titulo; aunque no en quanto á la obligacion de creerla, que dizen es accidente de la Canonizacion.* Incipe hinc notare, quiſquis hac eruditione indigueris, poſſe Immaculatam Conceptionem Virginis eſſe, & dici, ſubſtantialiter Canonizatam, quin adſit, vel affirmetur, obligatio præbendi aſſenſum ſanctitati eius; & conſequenter quin ſequatur cenſura aliqua in eos, qui hunc non præbent aſſenſum. Id vidiſti â doctis viris, teſte Guarnizo, pronuntiatum, & doctis diſcurſibus probatum; quod & nos, Deo dante, non ſine explicatione abire patiemur.

Guarnizo.

Poteſt eſſe & dici Conceptio ſubſtantialiter Canonizata, quin adſit obligatio aſſẽtiẽdi ſanctitati eius.

Hûc meritò & opportunè 47. avoco authores illos omnes, qui Immaculatam Conceptionem ad ſummum & ſupremum certitudinis gradum, vno Fidei dempto, exaltatam affirmant; eſſequé, *tantùm nõ definitam*, docent.

Doctus & gravis Scripturæ 48 interpres P. Didacus de Celada, in Appendi. ſuper Iudith, §.31. initio, loquens de ſentẽtia

tia pia, ait: *Quæ eò certitudinis iam devenit, vt tantùm non definita ſit, & Fidei certitudine indubia.* Et num. 154. iterûm: *Veritas eſt, tantùm non definita.*

Celada.

49. Illuſtriſſ. D. D. Anton. Calder. in ſuo lib. pro titulo Immacul. Concept. c. 10. initio, ſic diſſerit: *Devenimus iam ad Greg. XV. Pontif. Max. & maximum Conceptionis Immaculatæ fautorem. Ipſã enim tàm ſublimê evexit, vt nihil Succeſſoribus addendum reliquerit, niſi Definitionē.* Quod explicat; & cōcludit ſic: *Meritò ergò ſuprà dicebamus, Gregorium nihil Succeſſoribus ſuis, præter Definitionem, addēdum reliquiſſe.*

D. Anto. Cald.

50. Magiſ. Ioan. Bapt. Lezana in ſua Apolog. pro Immacul. Concept. c. 28. probat, nullum Scripturæ teſtimonium adverſæ ſententiæ deſervire, & ait: *Primò quidem: Quia cùm Pontifices Summi, Eccleſiæ Capita, ita noſtræ faverint ſententiæ, vt ferê nihil, niſi eius expreſſa Definitio ab illis deſiderari poſſit; Immaculatæ &c.*

Lezana.

51. Illuſtriſſ. D. D. F. Anton. de Trexo, & cum eo Mag. Lucas Vvading. in Legation. Opuſ. 2. §. 2. pôſt varia recenſita piæ credulitatis genera; & pòſt producta multa, quæ Eccleſia in favorem Immaculatæ Cōceptionis ſtatuit, ſic pronuntiant: *Ex qua tàm multimoda Eccleſiæ approbatione, & commendatione, tantam certitudinem aſſequuta eſt, vt iam falſa eſſe non poſſit: Et non ſolùm piê credenda ſit in primo, ſecundo, vel tertio ſenſu piæ credulitatis, verûm & alio ſuperiori; & certò ſit amplexãda certitudine, non Fidei, ſed alia minori; licêt maxima ſub certitudine Fidei, vt multi, & præcipui ex graviſſimis huius ævi Theologis docuerunt, & ſcripſerunt.*

D. Anto. Trexo. Lucas Vuad.

P. Ioan. Anton. Velazq. de Concept. lib. 5. diſſert. 2. adnot. 1. nu. 6. in fine, poſtquàm de concertatione in materia de Cōceptione Virginis Matris egerat, addit: *A qua opinio pia ad tantam ſublimitatem, & firmitatem pervenit, vt præter PontificiamDiffinitionem, quam quotidiê ſperamus, nihil nobis certius & magis indubitatum ſit.* 52.

Ioann. Velazq.

P. Benedictus Iuſtinian. in Explanatione c. 1. Epiſt. 1. Ioan. ad verba: *Si dixerimus quoniam peccatum non habemus*, probat Immaculatam Concept. & poſtquàm pro ea arguerat ab inſtituto Cultu, ſic addit num. 54. *Accedit, quòd Immaculatæ Conceptioni erecta ſunt Tēpla, Altaria, & dicatæ Religiones, quarum conſtitutiones à Iulio II. Leo-* 53.

Benedic. Iuſtini.

ne X. Alexandro VI. approbatæ & cõfirmatæ ſunt. In earũ verò principio Immaculata Virginis Conceptio graviſſimis verbis aſſeritur. Itaquè nihil ab Eccleſia ad hanc veritatem ſtabiliendam aliud exigi poſſe videtur, quàm vt eam certa Fide credendam proponat, & ſtatim etiam dicit, pro Immaculata Conceptione ſtare ea, quæ olim viros pietate inſignes in Sanctorum numerum referebant.

54. Ex ijs authoribus, qui ſuprà expreſſa voce *Canonizationis* vtebantur, hunc, de quo modo agimus, certitudinis gradum docet Chriſtoph. de Vega in Theolog. Marian. p. 1. Palæſt. 3. Certam. 17. num. 398. vbi de ſententia pia loquens, ſic ſtatuit: *Itaquè non ſolùm piè quoquomodo credenda ſit; ſed ea certitudine, quæ non ſit Fidei, ſed alia minori, licèt omnium maxima, excepta duntaxat Fidei infallibilis; vt videre eſt in Catherino tribus libris de Conceptione, & in Ægidio de Præſent. præcipuè lib. 3. q. 6. art. 1. §. 9. & in Iacobo Grana. diſp. 6. de Eſſentia peccati c. 3. Et meritò: Dum enim Eccleſia indixit Feſtum Conceptionis &c.* Id repetit Palæſt. 4. Cert. 5. num. 531.

Vega. Catheri. Ægidius. Granad.

55. Armament. Seraphi. in Argumento operis propé initiũ, pòſt repetita ea, quæ Immaculatam Virginis Conceptionem provehunt, dicit: *Vt iã non vltrà Immaculata Conceptio promoveri poſſit aliter, quã per expreſſam Definitionẽ, & Fidei Decretum &c.*

Armament.

P. Euſeb. Nieremb. de Perp. obiec. Feſti Concept. c. 23. ſic: 56. *Accedat iam Greg. XV. qui in ſuo Decreto ſic favit Myſterio Conceptionis, & eius Solemnitati, vt præter Definitionem nihil videatur ampliùs poſſe deſiderari.* Et in Theori. Compendio. §. 8. ver. *De aſſertione*, pòſt aliqua, ſic affirmat: *Itaqué, præter certitudinem Fidei, omnis alia ſententiæ negativæ tribuitur.* In his verbis illud nota, quód præter propriam affirmationem, illam tãquám communiter aſſertam proponit; & meritò: Vidimus enim tredecim graviſſimos Theologos eam propugnãtes; quos â num. 48. propoſui.

Euſebius

Modò ſic inferre fas erit: Ergó omnes iſti Sapientiſſimi 57. affirmant, & docent, Conceptionem Immaculatam Virginis, & ſententiam præſervantem eam â peccato originali, evectam eſſe ad gradum certitudinis, quo Canonizatio gaudet. Patet evidenter: Quia ſupponimus, gradum certitudinis in Canonizationibus repertum, minorem eſſe gradu certitudinis Fidei, vt Suppoſit. 2. ex S. Thom. & communiori

Theol-

Theologorum ſententia ſtatuimus: Sed aſſerunt,& affirmant, Immaculatam Conceptioné gradum omnem certitudinis,vno ſolo Fidei dépto, adeptam eſſe; ergó affirmant, & docent,ex ſuppoſitione illius communioris ſenſus,adeptam eſſe gradum certitudinis,quem Canonizationes habent. Ergó neceſſarió docent, ex ſuppoſitione probabilioris & communioris illius doctrinę,Conceptionem Virginis eſſe Canonizatam. Hæc etiam conſequentia eſt clara: Quia inter *Conceptionem eſſe Canonizatam*, &, *adeptam eſſe gradum certitudinis inCanonizatione repertum*; nulla eſt, nèc eſſe poteſt, de re differentia, ſicùt nullum foret de re diſcrimen inter *Conceptionem eſſe definitam*, &; *Conceptionem adeptam eſſe gradum certitudinis Fidei:* Ergó qui docent,Conceptionem adeptam eſſe gradum certitudinis, quem Canonizationes habent, docent neceſſarió, Conceptionem eſſe Canonizatam. De modo autem loquendi nullam debere eſſe litem, nequê ad rem fore, ſatis declaravimus Suppoſit.10.

58. Adde modô authores omnes,qui affirmant, dari in Sacra Scriptura teſtimonia *ad litteram* exprimentia & proponentia ſanctitatem Conceptionis naturalis paſſivæ Virginis Mariæ: Pro quo ſenſu retuli ſuprâ, propoſ. 6. *centum decem & ſeptē Doctores*: Imò eſſe mentem omnium hoc ſæculo ſcribentium pro Conceptione, videbis illa eâdem propoſit.num.52.Hos omnes, quos forté ad numerum non rediges, aſſeveranter ad ſuffragium præſentis concluſionis traho: (licét ad ſuffragium pro puritateMariæ apponendum, *trahit ſua quemque voluptas*.] Quia aſſerunt, ſanctitatem Conceptionis Mariæ eſſe â Deo per verbum ſuum ſcriptum declaratam; & ab Scriptore Canonico, Spiritu Sancto dictāte, aſſeveratam: Et hæc revelatio Divina de alicuius obiecti ſanctitate; hæc Dei declaratio; hæc Scriptoris Canonici aſſeveratio, [vt omittam, grandius quid eſſe Eccleſiaſtica Canonizatione] eſt ſtricta, vera, & propria Canonizatio; imó eſt eminentiſſimumCanonizationis genus, vt §. ſequenti pleniús dico. Aſſerunt ergô neceſſariò illi omnes, nō ſolùm eſſe Canonizatam ſāctitatem Conceptionis Virgineæ; ſed eſſe Canonizatam ſuperexcellenti,præcipua,& nobiliori ex his, quę excogitari poſſunt,Canonizationis ſpecie.

Stant pro præſenti concluſione omnes illi, qui dicūt, dari in Scriptura Sacra teſtimonia literalia pro Virginis Cōceptione.

Item aſſeverāter traho pro 59.

Præſentē noſtram concluſionem aſſirmant quotquot dicūt eſſe definibilē de Fide ſanctitatē Virgineæ Concept.

mea præſenti cõcluſione omnes illos, qui pro Conceptione Immaculata Mariæ ſcripſerunt. Omnes enim dicunt, veritatē ſanctitatis Virgineæ Conceptionis eſſe definibilē de Fide: Eſſe proximé definibilem, vltimoquê diſpoſitam ad Definitionem; poſſequé Sūmum Eccleſiæ noſtræ Pontificem, nulla alia præſuppoſitione, ſivê diſpoſitione, præmiſſa, ad talem accedere Definitionem: Et cûm hæc pronuntiatio ſupponat, ex Theologorum communi ſenſu, præceſſiſſe iam revelationem Divinam de veritate ſanctitatis Marianæ Conceptionis; quia nihil eſt definibile de Fide à Pōtifice Summo, quod non fuerit anteà á Deo revelatum, vt ſuprà, propoſit. 6. §. 4. notabam, & infrà iterùm noto; ſupponit etiam extitiſſe iam pro Conceptione Virginea Canonizationem illā, quæ omnium eminentiſſima Canonizatio eſt, ſcilicét, Canonizationem per verbum Dei ſivê ſcriptum, ſivê per Traditionē acceptum, factā, vt num. pręcedenti dicebam.

60. Conſtat iam [ſi de re, vt oportet, agimus] millia millium miniſtrare Canonizationi Conceptionis Mariæ; & decies millies centena millia aſſiſtere illi.

61. Ex dictis forſân iam concluſionem noſtram, ſivé noſtræ concluſionis probabilitatem, aliqua matutina lux incipiat revelare. Forſân iam ſaltêm in crepuſculo erit. Forſân iam aurora conſurgens ſuavitatem faciei eius demōſtrat; quæ anteà, velût procera per noctem & in longitudinem producta vmbra, alicuius pavidis oculis pro ſpectro erat.

Sed iam ad momenta rationum, & argumentorum, accedamus; quæ ſemper communi Theologorum calculo, & ſuffragio, munita videbimus. 62.

§. 3.

Prima via, eaqué facilis, aperitur, quam ſiné offenſione Virgineæ Conceptionis Canonizatio terere poſſit; quaquê probabiliter queat incedere.

PROPOSVIMVS Doctores, qui vel expreſſê, vel implicité [neceſſariô tamen] dicunt, Immaculatæ Conceptionis Myſterium eſſe Canonizatum, ſivê, ad Canonizationis gradum evectum eſſe. Iam doctrina, & rationibus, id confirmare præſtat. Pro quo ſupponamus, é triplici radice, ſeú cauſa, poſſe obiectum aliquod reſultare Canonizatum, ſeú, triplex 63.

Triplex eſt Canonizationis ſpecies.

plex eſſe Canonizationis genus; quod Controv. 1. de Fide, tract. 7. diſp. 3. ſect. 1. num. 6. poſtquâm de definitione Canonizationis á ſe tradita egerat, ſic propoſuit Iacob. Granad. *Pro cuius clariori probatione, dividenda eſt Canonizatio in eam, quæ eſt per verbum Dei aut revelationem Divinã, & eam, quæ eſt ex conſenſu Vniverſalis Eccleſię, accedente ſaltêm tacita approbatione Pontificis, & eam, quæ eſt ex ſpeciali Decreto Capitis Eccleſiæ, de quibus &c.* Et anteá, illo eodem loco, num. 2. quandam Canonizationis definitionem reijciens, ſic primum illud Canonizationis genus ſtatuit: *In hac definitione illud non omninò placet, quôd minùs generalis ſit: Complectitur enim ſolos Canonizatos ab Eccleſia, cùm tamen alij ſint ipſius Scripturæ, aut Traditionis authoritate, Canonizati.* Et poſteà ſectioni ſecundæ hunc affixit titulum: *De Canonizatione per verbũ Dei ſcriptum, aut per Traditionem Divinam.* Et ſtatim ſubdit: *Negari non poteſt, ſalva Fide, eſſe aliquos adſcriptos numero Sanctorum, ipſo Deo revelante, ſeù decernente, aut potiûs affirmante, & Eccleſia ſuæ declarante.* Et adductis exemplis ab ipſo Adamo, & Heva, quorum ſanctitatem, &

Granad.

Vna ex Canonizationis ſpeciebus, eſt Canonizatio, quæ habetur per verbum Dei ſivè revelationem Divinam.

æternam ſalutem, dogma Fidei eſſe ex perpetua Traditione, aſſerit, & ab alijs, quorũ ſanctitas & gloria ex Scriptura conſtat; concludit ſic num. 9. *Idquè ſufficit, vt prædictorum Canonizatio conſtare dicatur per verbum Dei, ſeù Divinam revelationem.* Et num. 11. ſic claudit ſectionem illã: *Ex dictis in hac ſectione patet, definitionem Canonizationis probatam à nobis convenire Canonizationi, quæ habetur per verbum Dei: Nã quod Deus de Sanctis hactenùs commemoratis revelavit, eſt veluti Canon, ſeù ſententia infallibilis de ſanctitate illorum, in qua ſaltèm implicitè continetur eis debere deferri honores, qui deferuntur reliquis Sanctis, quos Eccleſia Sãctos iudicavit; imò potiori iure eſſe honorãdos, cûm magis certum ſit Iudicium, & Decretum Divinum, quâm Eccleſiaſticum.*

Bellarmin. lib. 1. de Sanctor. Beatitu. c. 7. probat vtilitatem Canonizationis ex eo, quôd Deus voluit â Sacris Scriptoribus annotari in particulari glorioſam vitam & mortem eorum, qui ipſorum tempore floruerunt; & addit: *Vt patet de Eccleſiaſtico, qui c. 44. & ſequentibus, canonizavit plurimos Sanctos, vt Henoch, Noe, Abraham &c. Item in Teſtamento Novo S. Lucas in* 64.

Bellarmi.

Actis

Actis canonizavit S. Stephanum, & Iacobum Maiorem, necnòn Petrum, Paulum, Barnabam, Silam, & alios. Videatur etiam Azor t.2.lib.5.c.6.q.4 & alij, de SS. Canonizatione tractantes.

Azor.

65. Hæc à Theologis pro maiori claritate ſumpſiſſe ſufficit: Certum enim apûd illos, agẽtes de Sanctorum Canonizatione, eſt, teſtimonium, quod pro alicuius obiecti conſummata ſanctitate deſumitur à revelatione Divina, ſivè ſcripta, ſivè per Traditionem accepta; â Definitione Apoſtolorum, ſivê ab atteſtatione alicuius Scriptoris Canonici, eſſe, & fuiſſe veram talis obiecti Canonizationem; imò excellentiſſimam omnium & eminentiſſimam. Hoc §. iſto primo Canonizationis genere vtor ad Canonizationem Immaculatę Cõceptionis probabiliter ſtatuendam: Et eo ſuppoſito:

66. Sic efformo argumentum: Probabiliſſimum eſt, ſanctitatem Conceptionis Virg. M. eſſe à Deo revelatam & per verbum Dei ſcriptum aſſertam & â Canonicis Scriptoribus, Deo ipſo dictante, affirmatam: Sed ſanctitas â Deo revelata, & per verbum ſuum ſcriptum, calamo Sacrorum Scriptorum mediante, aſſerta, verê & propriè, & modo excellẽtiſſimo eſt Canonizata; ergó probabile eſt ſanctitatẽ Conceptionis Virginis M. ſeû ſanctitatem Marię in ſua paſſiva & naturali Conceptione, eſſe verê & excellenti modo Canonizatam. Conſequẽtia, legitima eſt. Minor, certa ex immediatê antê dictis. Maior, evidens ex propoſitione 6. huius libri, vbi centum decẽ & ſeptem dedi doctos, & doctiſſimos Theologos docentes, affirmantes, probantes, & approbantes, eſſe probabile dari in Scriptura teſtimonia, in quibus *ad literam*, ſivè *in literali ſenſu*, ſanctitas Immaculatæ Conceptionis Virginis exprimitur, & proponitur: Imó eſſe ſẽſum omnium hoc ſæculo ſcribentium pro Conceptione, ex ibidem dictis apparet. Cûm autem quidquid ab Scriptura Sacra aſſertum eſt, à Deo revelatum ſit; quotquot aſſerunt, ſanctitatem Conceptionis Virgineæ, *probabiliter*, eſſe ab Scriptura literaliter aſſertam, á Deo revelatam, & per verbum ſuum ſcriptum, *probabiliter*, fuiſſe declaratam, neceſſariô dicũt. [Scriptura Sacra, & verbum Dei ſcriptum, idem ſunt.] Et cùm ſanctitas ab Scriptura aſſerta, ſivé per verbum Dei ſcriptum declarata, ſit ſanctitas veré Canonizata; quia illa declaratio, vera & excellens Ca-

Argumẽtum pro Canonizatione Conceptionis deſumpta â verbo Dei ſcripto.

Canonizatio eſt, ſequitur neceſſariò, probabile eſſe Immaculatam Virginis Conceptionem eſſe Canonizatam illo excellenti Canonizationis genere, quod ab Scripturæ, ſivé á verbi Dei ſcripti, teſtimonio, deſumitur.

67. Argumentum factum, efficaciſſimum eſſe negabit nullus; debetquè adverſantium pavidos componere motus; quod ſic rurſùs declaro. Nam ſi in eo eorum ſiſtat timor, quód, ſcilicêt, grande quid, mirabile, à ſæculo non auditum, & quaſi adhúc Conceptioni Virgineæ non aptum, proferat, qui dicat Conceptionem Virgineam eſſe Canonizatam; eamquê ad certitudinis gradum videatur evehere, quem nondùm aſſequuta eſt, ſequaturqué ex evectione Conceptionis Mariæ ad gradum certitudinis in Canonizatione repertum, cenſura in affirmantes peccatum Virginis originale: Si, inquam, in hoc ſiſtat timor, hicqué ſit offenſionis lapis; argumẽtum factum lapidem hunc removiſſe vides: Quia vides poſſe affirmari de ſanctitate Conceptionis Virgineæ grandius quid, mirabilius, excellentius, præſtantius, ſublimius Canonizatione Eccleſiaſtica, ſcilicét, aſſeveratioñe Divinam, Deificam revelationem, Spiritus Sancti affirmationem, & Scriptoris Canonici propoſitioñe. Dicas modô, an grande quid, mirabile, & Conceptioni adhùc non aptum affirmet, qui affirmet de ea Canonizationem? Dicas, an Conceptioñe evehat ad certitudinis gradũ, quem nondùm conſequuta eſt? Certitudinis gradus ſumptus à revelatione Divina, & Spiritus Sancti loquutione, excellẽtior, ſublimior eſt gradu certitudinis ſumpto à ſola declaratione Eccleſiaſtica: Ergô ſi teneris concedere [teneris ſanè] evectam eſſe, ſaltem probabiliter, Virgineam Conceptionem ad gradum certitudinis ſumptum á Divina revelatione, teneris neceſſarió cõcedere evectam eſſe, ſaltẽ probabiliter, ad gradum certitudinis ſumptum á declaratione Eccleſiaſtica: Niſi ita deſipias, vt aſſeras, nõ poſſe affirmari ſinè inconveniẽti de aliquo obiecto certitudinem inferioris gradus, quãdò concedis poſſe de illo eodem obiecto affirmari ſinè inconvenienti ſupereminentis & ſuperioris gradus certitudiné. E quo iam etiam illud de ſequutura cenſura, pro nùnc, manet exploſum: (plura de hoc puncto infrá ſuo loco dico) Quia ſi ex evectione Puriſſimæ Conceptionis Mariæ ad gradum certitudinis emi-

Obſtaculum efficacitati argumẽti facti.

Non vrget.

De Conceptione Virginea grandius quid affirmam' omnes Canonizatione Eccleſiaſtica.

Non rectê dicitur ſequi cẽſuram ex affirmatione ſolũ probabiliter, de Canonizatione Conceptionis Mariæ.

nentiſſimum, omnibusquè alijs altiorem, fateris non ſequi cenſuram in negantes illius Sanctiſſimæ Cōceptionis ſanctitatem; vndé tibi ſubrepit, ſequuturam neceſſariò in illos eſſe cenſuram ex evectione Conceptionis Mariæ ad gradum certitudinis inferiorem illo, minûs ſublimem, minûs nobilem? Reſponde, quæſo. Habemus ergô ex præſenti argumento, ſi de puncto ſolùm incōmodi ſivé inconvenientis ſequuturi ex noſtra concluſione quæſtio eſſe debeat; nullum ex ea poſſe ſequi incommodum vel inconveniens, eſſequê probabilem, cûm habeamus, nullum ſequi inconveniens aut incommodum ex affirmatione revelationis Divinæ & Spiritus Sācti aſſeverationis pro ſanctitate Cōceptionis Virgineæ; ſitquê probabile illam extitiſſe revelationem.

68. Si veró ad id difficultatis punctum, & quæſtionis cardo ducendus ſit, quód, ſcilicêt, gradus ille certitudinis, quem nacta eſt Immaculata Conceptio, ſivè ſublimis, ſivé infimus, ſivé mediús ſit, non debeat vocari, *Canonizatio*, quia alius eſſentiæ & naturæ â formali & eſſentiali Canonizatione ſit; ſi, inquam, ad hoc devolvatur quæſtio, dicam primûm, te certiſſimam velle de voce quæſtionem facere, & de ſolo decertare termino, ob idqué tecum non eſſe decertandum: Nam ſi fatearis evectam Immaculatam Conceptionem ad gradum illum certitudinis, qui æqualis ſit in ſua certitudine gradui â Canonizatione emananti, rem tenemus, rem fateris, nobiſcū ſentis, & quidquid dicimus, dicis: Modô impone gradui illi nomen, in quo tibi bené complaceas. Secundô dico, adhûc huic primæ viæ, & argumento facto inhærendo, ex eo deduci Canonizationē Conceptionis Virgineæ non ſolùm quoad paritatem, ſed etiam quoad rem, & nomen, in omni rigore & proprietate: Quia vt ex appoſitis num. 63. & 64. conſtat, declaratio alicuius ſanctitatis facta per verbum Dei, eſt formalis, vera, ſtricta, & eſſentialis Canonizatio; in eoquê ſolùm ab alia qualibet Canonizationis ſpecie differt, quód ſit ſpeciebus alijs Canonizationis excelſior, ſublimior, nobilior, excellentior, & certior.

Declaratio de aliqua ſācti tate, facta per verbū Dei, eſt propria Canonizatio, & Canonizationis ſpeciebus alijs ſublimior.

Ab alia probabili Theologorum circà Conceptionem Mariæ propoſitione declaratur probabilitas noſtræ cōcluſionis, primæ adhùc huic viæ inhærendo.

Sed

69. SED iterùm, eidem viæ inſiſtēdo, ex alia Theologorū probabili propoſitione efficaciter aſſumptū confirmo. Probabiliſſimum eſt, & á pluribus ſapientibus aſſertum, ſanctitatem Conceptionis Matris Dei, ſivé præſervationem Virginis Mariæ à peccato originali, fuiſſe, Deo revelante, ab Apoſtolis in Concilio congregatis, de Fide definitam: Sed ſemel dato, quòd probabile ſit, ab Apoſtolis, id â Deo revelante accipiētibus, fuiſſe definitam de Fide ſanctitatem Conceptionis Virginis Mariæ, implicat non eſſe probabile ab Apoſtolis in Concilio cōgregatis fuiſſe Canonizatam; ergò fuiſſe Canonizatam Conceptionem Virginis hoc ſublimiori Canonizationis genere, quod á Definitione de Fide, & Dei teſtimonio deſumitur, non poteſt non eſſe probabile. Conſequentia, perſpicua eſt. Minor, ex principio iam poſito num. 63. & 64. claret; & indè explicatur: Quia ſi hodie, votis Chriſtianorum annuēs, Eccleſia ſanctitatem Conceptionis Mariæ de Fide definiret, quis non diceret, illam ſanctitatem canonizaſſe? Maior ampliori declaratione indiget; ſed pro eis ſolùm, qui Doctores, & authores pro Conceptione Matris Dei ſcribentes non legerint, nèc ſedulô evolverint; eiuſquê controverſiam pace, & quiete, tractaverint.

Probabile eſt ſāctitatem Conceptionis Mariæ fuiſſe ab Apoſtolis in Concilio congregatis de Fide definitā.

Et primùm probabile eſſe ſanctitatē Conceptionis Virgineæ iam aliquandó fuiſſe de Fide, apparet ex dictis in Anteloq. huius Tract. ver. *Multa eſſe*. Similiter eſſe probabile, Deum illam ſanctitatem revelaſſe, & Scriptorem Canonicum illam expreſſiſſe; ſivê Scripturam Sacram ad literam illam propoſuiſſe, conſtat ex argumēto facto num. 66. Quæ iterûm nùnc repeto, vt iterùm moneam, non nimium in ſua affirmatione eſſe, qui probabiliter affirmet, Apoſtolos ſanctitatem Virgineæ Conceptionis definijſſe; ſi non nimius in ſua affirmatione eſt, qui probabiliter affirmat, ſanctitatem Conceptionis Virgineæ â Deo ipſo declaratam & definitam eſſe: Niſi ita cæcutias, quòd dicas, maius quid eſſe Apoſtolicam aſſeverationem aſſeveratione Divina. Ex parte ergó magnitudinis (vt ita dicam) propoſitionis, non eſt cur abſtineamus ab affirmatione Apoſtolicæ Definitionis, ſi non abſtinemus ab affirmatione loquutionis Divinæ. Facti veró probabilitas vulgariſſima eſt: Eam tamen latè hìc declaro; quia multa ſunt, quæ, licét 70.

Probabile eſt, iā aliquādo fuiſſe de Fide Mariam caruiſſe peccato originali.

Non nimius eſt, qui affirmat pro Conceptione Virg. Definitionem Apoſtolorum, ſi nō nimius eſt, qui pro ea affirmat Divinam atteſtationem.

cẽt vulgariſſima, multis ignota fuere; putantquê novum figmentum, quod vetuſtiſſimum inventum fuit.

71. Igitur, ſanctitatem Conceptionis Matris Dei, eiuſquê præſervationem á peccato originali, fuiſſe ab Apoſtolis de Fide definitam, probabiliſſimè graviſſimi & doctiſſimi plures affirmant, id colligentes ex teſtimonio SS. Theſiphonis, & Cæcilij, quod extat in Libris plumbeis in Monte Sacro Granatæ repertis; quorum etiam Librorum authoritatem venerantur, & ſuſpiciunt: Non tamen tribuẽtes illis authoritatem plus quàm probabilem: Nequê nos aliã authoritatem, præter probabilem, illis ineſſe volumus; & ſub hac ſuppoſitione, ſicût & alia núnc tractamus, de præſenti argumento ſermonem inſtituimus. At intra probabilitatis ſphęram, ingentiſſima Libros illos gaudere authoritate, ex his quæ ſubijcio, perſpicuum erit. Et primò doctus Gundiſalu. Luzero in Diſcurſu 2. ſui libri pro Immaculata Conceptione, totus eſt, erudité & ſapienter, in confirmanda ſanctitate Conceptionis Virginis ex teſtimonijs Libris illis, contentis; & c. 5. ſic proponit: *Pruevaſe la immunidad de la Virgen del Concilio de los Apoſtoles, ſegun refiere el Libro del Monte Santo de Granada.* Et pôſt aliqua, ſic ſtatuit: *Siendo eſto aſſi, podemos affirmar [y no ſin mucho fundamento] que en aquel Concilio ſe determinô el privilegio de la Virgen, &c.* Videatur iſte author.

Libri reperti in Mõte Sacro Granatæ non ſunt Authentici.

Luzero.

P. Iacobus Granad. in lib. de Concept. diſp. 3. c. 6. probat ſanctitatẽ Conceptionis Virginis ex doctrina Apoſtolorũ; & num. 6. dicit: *Non poſſum in hoc argumento non referre, quæ in Libris plũbeis repertis Granatæ anno 1595. in Mõte, qui, Sacer, ſeú,* Sanctus, *appellatur, pro Immaculata Conceptione leguntur. Quamvis enim certa Fides non habeatur, aut haberi debeat hiſce Libris, donêc â Sede Apoſtolica approbentur; multa tamen ſunt, quæ magnam illis authoritatem cõciliant, de quibus alibi: Et ideô ad roborandam aſſertionem noſtram, in re optimè adduci poſſunt, quæ in illis continẽtur. In vno ergó illorum Librorum, cuius author fuit S. Theſiphon Martyr, refertur, ab Apoſtolis in quodam Concilio veritatem hanc fuiſſe definitam, & in hæc verba editum Decretum:* Illa Virgo, illa Maria, illa Sancta, præſervata fuit à peccato originali in primo inſtanti ſuæ Conceptionis, &c. Et ſic proſequitur Granad. *Doctor Gundiſalu. Sanchez de* 72.

Granad.

Decretũ Apoſtolorum.

de Luzero in ſecundo ex duobus ingenioſis, & eruditione plenis Diſcurſibus, quos pro Immaculata Conceptione in lucem edidit, refert prædicta Decreta; & c. 5. ſatisfacere conatur difficultatibus, quæ in illis occurrunt. Ego vnam ſolam proferam, quæ potiſſima eſt, &c. Ponit difficultatem, & illi ſatisfacere incipiens, ait: *Reſpondeo: Immaculatam Conceptionem B. Mariæ fuiſſe à Deo revelatam Apoſtolis, ſicùt & alia Myſteria; ac proindé credita Fide Divina, &c.*

73. Illuſtriſſim. D.F. Franciſcus de Soſa in Cenſura pro Oratione Doctoris *Mexia de la Cerda*, quam pro Immaculata Conceptione é ſuggeſtu Vallis-Oleti dixerat; quamquè aliquorum calumnia deturpare voluit, eam deferens ad SS. Inquiſitionis Tribunal; eò quód Apoſtolorũ teſtimonio pro Immaculata Cõceptione roboranda vſus fuerat Doctor prędictus: Illuſtriſſimus, inquã, Soſa, epiſtolæ á Mexia ad ſe ſcriptæ reſpondens, & ſimúl ſuam mentem circá punctum dictum explicans, pòſt rem vnam â ſe ſuppoſitã, ſic dicit: *Y la ſegunda, que no ay en la Oracion coſa digna de mala cenſura: Y diziendo en comparacion deſtos dos aßuntos lo que ſintiere, avrê ſatisfecho à todo lo que V.m. me propone; y alargarme hé algo como en defenſa propria; porque en lo que ſe ha tropeçado de los Libros que ſe hallaron en Granada, es coſa que yo aprovê en el libro del Doctor Luzero, aviendomelo cometido el ſeñor Cardenal de Toledo, y el Conſejo de la General Inquiſicion.* Et pôſt affirmatum, & aſſertum, á pluribus ex Apoſtolis prædicatã fuiſſe, & evulgatam, Immaculatam Conceptionẽ Virginis; addit in confirmationem teſtimonij reperti in Libris Granatenſibus: *Y en quanto â eſte teſtimonio de S. Theſiphon, y S. Cecilio, aun ay mayor juſtificacion: Porque demas que V.m. no dize mas de lo que en aquel Libro ſe halló, y como lo dize tãto numero de autores, que han deſpues eſcrito; es coſa muy ſabida, que hombres curioſos puſieron algunas dificultades à aquellos Libros, las quales ſe confirierõ en muchas Iuntas de grãdes Theologos, y otras perſonas, que el Señor Arçobiſpo de Sevilla, que entonces lo era de Granada, hizo juntar en aquella Ciudad, y en otras partes; y todas las dificultades ſe vencieron con razones muy eficaces.* Et pòſt pauca, proſequitur: *Y el dicho Señor Arçobiſpo vino con ellos à eſta Corte, donde por mandato de ſu Mageſtad ſe hizo vna Iũta en que preſidiô el Señor Arço-*

Illuſtriſſ. Soſa.

çobiſpo de Toledo, Inquiſidor General, é intervinieron Conſejeros de Eſtado, y el P. Confeſſor, y tres Prelados, y dos del Conſejo, y otros Theologos Predicadores del Rey. Y viſtos los Libros, y las traducciones, y lo que ſe avia eſcrito en pro, y en cõtra, pareciô vniformemente à todos, lo contenido en los dichos Libros era Catholico, y Santo; y que las diligencias que el dicho Señor Arçobiſpo avia hecho eran grandiſſimas, y la ſatisfacion que ſe daba â las dificultades, concluyente. A eſta aprovacion ſe ſiguiô deſpues otra, no de poca conſideracion, y fue, que aviendo el Doctor Luzero, Canonigo de Granada, eſtampado vn libro deſte Myſterio de la Concepcion de N. Señora, el Santo Officio de la Inquiſicion le mandò recoger, no porque hallaſſe en êl coſa que no fueſſe muy Catholica, ſino porque avia algunas que pareciô inconveniente andar en vulgar: Y deſpues, aviendole corregido por orden del Señor Cardenal, Inquiſidor General, êl Conſejo le diò licencia para que ſe eſtampaſe. Y en eſte libro ſe contiene, no ſolo lo que V. m. refiere de los Libros de Granada, por las miſmas palabras; pero aun ſe prueva con razones aparentes la verdad de aquel teſtimonio Apoſtolico, y ſe reſponde à lo que ſe puede alegar en contrario: Y eſto eſtava de la miſma manera en la primera impreſſion: De dò conſta, que ni en la primera, ni ſegunda vida deſte libro, huvo que enmẽdar en aquel articulo: Y lo que en aquel libro, ni en otros muchos que ſe han eſtampado, donde lo que V. m. refiere, eſtâ, no ha ofendido â las orejas de alguno, no ſè porque ha de ofender en la Oracion de V. m. que lo dize deſpues de tantas aprovaciones. Y eſta ſinceridad faltó á quien le puſo nota de mala cenſura, no porque cabia en ello, ſino porque como dixo Ariſtoteles: Receptio eſt in recipiente, &c.

Ægidius Luſitan. lib. 3. q. 3. art. vnic. ſtatuere intendit, ſanctitatẽ Conceptionis Matris Dei fuiſſe definitam de Fide ab Apoſtolis: Et á ſect. 4. explicat argumentum ſumptum á Libro S. Cæcilij, aliquibus in eum propoſitis difficultatibus; & §. 2 ſic apponit titulum: *Liber ille S. Cæcilij recipiendus eſt, & probandus, vt legitimus.* Et ſtatim reſpondens difficultati, dixit: *His tamen non obſtantibus, hæc Libri, & Laminarum, atquê Reliquiarũ repudatio, ab alijs non admittitur; imô reijcitur tanquàm plena audaciæ, & nullo ſolido fundamento nixa; cui opinioni ego libentiſſimê ſubſcribo: Etenim exiſtimo dubitari* 74.

Ægid.

tari

tari non poſſe de authoritate inventionis, tùm Reliquiarum, tùm Scripturarum, & Librorum, qui in Laminis continentur; quod diligentiſſimè confirmavit Gregor. Lopez Madera in libro, quem pro defenſione Reliquiarum, & Librorum, edidit, in primo diſcurſu c. 3. Nam quæ ſcribit publica ſũt, & graviſſima Concilij Provincialis authoritate approbata, iudicioquê doctiſſimorum virorum recepta, vt veriſſima; imò etiam aliquibus veris, & approbatis miraculis confirmata; quæ omnia laté videre poteris apúd dictum Gregor. & apúd Gundiſalu. Sanchez Luzero, in ſuis Theologicis Diſcurſibus pro Immacul. Concep. Virg. diſcur. 2. Et graviſſima eſt authoritas Reverendiſſ. Epiſcopi F. Franciſci de Soſa in doctiſſima approbatione eiuſdẽ libri, &c. Et hæc eadem ferè verba repetit q. 4. art. 1. §. 1. num. 9. Igitùr, vſquè ad finem illius q. 3. latè, eruditê, & ſapienter divagatur, in veritate, & authoritate Librorum, & Reliquiarum prædictarum, confirmanda; & in his, quæ obſtare viſa ſunt, ſoluendis; & in ſtatuẽdo probabilitatem, qua, argumento ſumpto ab hiſce Libris, dicitur Apoſtolos ſanctitatem Conceptionis Matris Dei, & præſervationem eius à peccato originali, in ſuo Cõcilio definijſſe. Pro quo præcipué vide Ægidium §. 8 illius ſect. 4. Qui & §. 10. num. 54. ſic repetit aſſertum: *Quarê dicendum eſt, Apoſtolos quidẽ hanc Virginis prærogativam & diffinijſſe, & aliquandó prædicaſſe, Eccleſięquê tradidiſſe.*

Madera.

75. Illuſtris alius Auguſtini filius, Illuſtriſſ. D. D. F. Petrus de Perea Epiſcop. Arequipenſ. in ſuo lib. pro Concept. Virginis Matris, pôſt medium, de veritate immunitatis eius â peccato originali loquẽs, ſic: *Y quando ſe difina no ſerà verdad nueva en la Igleſia; ſino verdad, y prerogatiua difinida, y predicada de los Apoſtoles.* Et poſteâ ibi latê defendit veritatem & authoritatẽ Laminarum & Librorum in Monte Sãcto Granatę repertorum; & definitionem Apoſtolorum de Virginis ab originali, præſervatione, Libris illis contentam.

Perea.

76. P. Ferdinand. Salaz. in ſuo lib. de Concept. c. 42. aſſertores Immaculatæ Conceptionis Virg. à Chriſti Domini ortu, per ſæcula, quæ ex tùnc currerunt, diſtribuit; & propê initium ait: *Primus igitur in medium prodeat, primusqué huius rei proferat teſtimonium Maior Iacobus, qui quid de Marianæ Conceptionis puritate ſẽſerit, ſuisqué Hiſpanis, ac cæteris vſquê tradiderit, docuit,*

Salaz.

cuit, ac præſtitit Beatus eius diſcipulus Theſiphon in ijs Libris, qui nuper noſtra memoria Granatæ in Montis Sancti antro, quaſi copioſi quidam theſauri reperti ſunt: Quorum quanta ſit fides, & authoritas, non adeò meum eſt explorare, cùm id iam alij diligenter, ac fœliciter, præſtiterint. Theſiphon ergò ex B. Iacobi doctrina aſſerit, Beatæ Mariæ á peccato originali immunitatem ab Apoſtolis ipſis definitam fuiſſe; & Decretum Apoſtolicum his verbis ſubijcit. Ponit verba Decreti, quæ iam vidimus dùm Iacobum Granad. referebamus; & addit Salazarius: *Quæ verba adeò ſũt manifeſta, vt aure, & fide, non interpretatione aut explicatione indigeant.*

77. Doctus & eruditus author Baltaſſar Porennus, in lib. pro Immacul. Concept. c. 11. affert Doctores à tempore Apoſtolorum, qui præſervationem Matris Dei à peccato originali affirmant; & parùm á principio, poſtquám teſtimonium illud S. Cæcilij, & Theſiphonis, producit, addit: *Para que conſte á todos de la aprouacion deſtos Libros, y de las Sagradas Reliquias, que ſe hallaron en eſte Monte, digo, que de la inuencion deſte celeſtial teſoro, y de todo lo que yba ſucediendo, diò noticia D. Pedro de Caſtro, y Quiñones, Arçobiſpo de Granada, al Rey D. Felipe Segundo, y al Papa Clemente VIII. que entonces reynauan: Los quales le animaron á que proſiguieſe en eſta ſanta obra: Y cada vno dellos por lo que le tocaba le mandô, y diò autoridad plena para que hizieſſe diligente inquiſicion ſobre la aueriguacion, y reconocimiento de las tales Reliquias, y Libros ſantos, conforme á lo que diſpone el Santo Concilio Tridentino. El Arçobiſpo lo hizo aſſi, ayudandoſe para eſto del Doctor Miguel de Luna, interprete de ſu Mageſtad en la lengua Arabiga, y de otros varones muy ſabios, y inteligẽtes; con cuyo parecer, y de otros Prelados, que para ello juntô, auiẽdo hecho todas las diligencias, que en tal caſo ſe requieren, diò ſentencia en aprouacion de las dichas Reliquias, cenizas, y Laminas, y inſtrumentos; la qual ſentencia firmó el dicho Arçobiſpo, y los varones ſiguientes.* Et ſtatim eorum omnium nomina ponit; & adducit magnam nubem teſtium tùm Eccleſiæ Prælatorũ; tûm aliorum ſapientiſſimorum, inter quos invenies é Sacro Prædicatorum Ordine Magiſt. Vincentium Cano, & Ioannem de Romera. Invenies etiam ê Societate Ieſu, inter alios, illuſtrẽm virum Tho-

Porennus.

Vincent. Cano.

Ioan. de Romera.

Thom. Sanchez. Thomam Sanchez. Invenies etiam novem è Regio Senatu Granatenſi graves, & doctos, quorum vnus eſt Gregorius Lopez Madera, qui integrum librum pro authoritate Librorum illorum, & Laminarum, edidit. Ex vtraque Eccleſiaſticorum claſſe, tùm Sæculari, tûm Regulari, qui vel proprio nomine, vel nomine plurium Prælatorum & Eccleſiarum ſubſcripſerunt, invenies plurimos: Omnes igitur ſunt quadraginta ſex: Quibus poſitis, & nominatis, addit Porennus: *Todos eſtos eminentes varones aprouaron, y firmaron la ſentencia dada por el dicho Arçobiſpo, para que ſe vea la autoridad de las dichas Reliquias, y Libros, en quien ſe habla tan al deſcubierto en fauor de la Limpia Concepcion de la Virgen.*

78. P. Chriſtoph. de Vega in Theolog. Mariana, p. 1. Palæſt. 3. Certam. 5. probat â Concilijs immunitatem originalem Virg. Mariæ, & num. 258. ſic ſtatuit: *His poſitis, cenſeo cum* Vega. *Doct. Sanchez de Luzero, lib. de Concept. & cum P. Ojeda* Ojeda. *cit. & alijs recentioribus, immunitatem B. V. à peccato originali ab Apoſtolis in Concilio Ieroſolymis coacto fuiſſe ſancitum, adhuc Virgine Deipara ſuperſtite. Hoc autem Concilium ait Perlinus fuiſſe illud,* Perlinus. *de quo fit mentio Actuum 15. Aſſertum probatur ex verbis S. Theſiphonis, quæ ſic ſe habent.* Ponit Apoſtolorum Decretum, & proſequitur: *Quæ verba reperiuntur in vno ex Libris repertis in Monte Sancto Granatenſi, vulgo, dicto,* Vallis Paradiſi, *quorum authores extitere S. Cæcilius, & S. Theſiphon, S. Iacobi Apoſtoli, diſcipuli; qui conſcripti inventi ſunt characteribus Arabicis vetuſtiſſimis; quibus maxima eſt habenda fides, ſi credimus hominibus eruditiſſimis, qui illorum interpretationi ac tranſlationi incubuerunt maximo labore; induſtria, ac ſumptibus D. D. Petri de Caſtro & Quiñones, Archiepiſcopi Granatenſis, & Hiſpalenſis. Illius autem Libri inſcriptio, hæc eſt:* Liber Domus gloriæ, & tormenti, authore S. Theſiphone. *Horum verò Librorum authoritas & ab antiquitate, & ab inuentione miraculoſa, & à vetuſtiſſimis characteribus, ac notis; à plerisque DD. literis, ſanctitate, ac religione conſpicuis, magnò in honore habentur; qui illos ab omni pravæ ſuſpicionis nota; & falſitatis crimine, robuſtis argumentis eximere conantur. Nunc aliquibus difficultatibus occurram inſurgentibus adverſùs doctrinam contentam in illis Libris circa Definitionem Apoſtolorũ*

de immunitate B. Virginis â labe originaria per Concilium Apoſtolorum; vt conſtet probabilitate non carere propoſitionem illam á Sanctis Cæcilio, & Theſiphone traditam. Et proſequitur Vega per totum illud Certamen 5. & ſequens, authoritatem Librorum, & Apoſtolicam Definitionem de ſanctitate Cóceptionis Virg. Mariæ luculenter declarans, & adverſantia explodens.

79. P. Ambroſ. Pennaloſa in Vindici. Deiparæ diſp. 11. c. 7. probat præſervationem eius â peccato originali authoritate Apoſtolorum, & ibi initio ſic diſſerit: *Anno 1595. in Monte Granatenſi Libri quidam plumbei reperti ſunt, quorum vnum S. Theſiphon Martyr, & S. Iacobi Apoſtoli diſcipulus, ſcripſiſſe dicitur; in eoquê refertur, Apoſtolos in quodam Concilio congregatos hanc veritatem definiuiſſe, & Decretum in hunc modum ediddiſſe.* Ponit Decretum, quod iam vidimus ſuprá num. 72. & proſequitur: *Sanè ſi de hoc teſtimonio rité conſtaret, noſtra opinio iampridem fuiſſet vtpotê dogma indubitatum Canonizata; verùm quia prædicti Libri non ſunt adhúc approbati ab Eccleſia; nequê prædictum Decretum, tanquám certô ab Apoſtolis editum, ab ea receptum, idcircó tám pia, quàm minus pia opinio, probabiles perſeverãt. Nihilominùs illud magnam authoritatem habere, & conſequenter illo opinionem piam mirum in modum illuſtrari, aliqua ſuadent, quorum vnum, vel aliud, hîc attingere placet. Et miſſis rationibus deſumptis ex mirabili modo, quo prædicti Libri fuerunt inventi, & ex eorum ſcriptura, & alijs antiquitatis monumentis, eis magnam authoritatem conciliãtibus, de quo erudité Doct. Gundiſalu. Sanch. de Luzero in Diſcur. 2. pro Immacul. Cõcept. c. 5. venio ad ea, quæ prædicto Decreto ſolûm fauẽt. Primò, in eo nihil contra Catholicam Fidem reperitur: Et licèt aliqui nonnulla cõtra id obiecerint, ea ſolutionem habent; & á Granad. t. de Incarnat. controv. 2. tract. 1. diſp. 3. ſect. 6. â num. 75. bené diſſoluuntur. Secundò, Iulian. Petr. qui antê quingentos annos Toleti degit, in Aduerſar. num. 395. teſtatur fuiſſe Traditionem, Apoſtolos in Concilio congregatos prædictam veritatem ſtatuiſſe. Traditio fuit, [eius verba refero] ab Apoſtolis in Concilio congregatis, B. Virginem Mariã, Dei hominisquè veri Matrem, originali peccato incontactam eſſe. Et in Chroni. num. 607. loquens de quodam Archiepiſcopo Toletano, ait: Fecit celebrari deuotiús Feſtum Imma-* culatæ

[Margin, left: Pennaloſa.]
[Margin, right: Iulian. Petr.]

culatæ Conceptionis eius, quod prædicauit in Hiſpania S. Iacobus; & incepit ab ipſis Apoſtolis, hoc in Concilio decernentibus. Tertiò, ſunt luculenta teſtimonia, ex quibus colligitur, Apoſtolos omnes ſenſiſſe, & prædicaſſe noſtram piam opinionem. Vndè valdè veriſimile eſt, eos, póſt mortem B. Virginis in Concilio congregatos, eam decreuiſſe. Quòd autem ſinguli Apoſtolorum ſenſerint, Deiparam originali culpa caruiſſe, [præterquàm quòd infrà num. 84. de aliquibus oſtendetur]

Luitprand. *tradit Luitprand. in Chronic. anno 676. vbi hæc ſcripta reperiuntur: Beatiſſima Sedes de ſolumna in Vrbe Cæſaraguſtana, quæ conſtructa eſt iuſſu Virginis à B. Iacobo cùm in Hiſpania prædicauit ann. 37. à Natiuitate Domini, & conſecrata eiuſdem Immaculatæ Conceptioni, quam omnes Apoſtoli prædicauerunt vbiquè; hoc tempore &c.* Hucuſquè Ambroſ. Pennal.

80. Eruditus Author Ioan. Anton. Velazq. de Concept. lib. 4. diſſertat. 1. adnotat. 1. poſtquám Immaculatam Conceptionem Virginis teſtimonijs probat Apoſtolorum; ſic num. 8. ait: *Vt iam ex his, quæ de*

Velazq. *hoc Apoſtolorū ſenſu vidimus, valdè probabile reddatur illud Apoſtolorum Concilium, in quo Deiparæ immunitatem inter Fidei veritates fuiſſe relatam, S. Theſiphon Martyr, in vno ex Libris plumbeis in Mōte Sancto propé Granatam inventis, hunc in modum refert.* Ponit Decretum Apoſtolicū, & addit: *Iam veró tâm de huius teſtimonij grauitate, quā de authoritate, quæ præfatis verbis ſubeſt; & qua ratione, ijs ſubſiſtentibus, modò de Fide non ſit Mariam abſquê originali labe fuiſſe conceptam, optimê à recentioribus diſſeritur.*

Patrem Franciſcum Suar. 81.
defenſorium feciſſe pro Reliquijs illis, & Libris in Monte Granat. repertis, affirmat Ægid. lib. 3. q. 3. art. vni. ſect. 4 §. 8. num. 45. & verba eius refert. Et, citato Ægidio, idem defenſorium Suarij refert Chriſtoph. de Vega, p. 1. Palæſt. 3. Certam. 6. num. 270. Et ſané ſatis apertê colligitur, Librorum illorum authoritatē ſupponere Suarium, ex his, quæ in epiſtola ad ſocium ſcripſerat, & extat tomo eius in 1. 2. diſp. 9. ſect. 4. Probat Suar. in epiſtola illa, & defendit, B. Virginem habuiſſe debitum contrahendi originale peccatum; & num. 39. qui & vltimus eſt, ſic claudit: *Vltimô addo circâ id, quod inuenitur ſcriptum de hoc priuilegio præſeruationis Virginis in vno ex Libris antiquis, qui inuenti ſunt*

Ægidius

Vega.

Suarius.

ſunt in Monte SanctoGranatæ, qui tribuitur D. Cæcilio, & habet pro titulo: De Domo gloriæ, & Domo tormenti; *in quo Libro dicitur, egiſſe Apoſtolos de hoc Myſterio, confirmando veritatem immunitatis Virginis à culpa originali: Et audio allegari in fauorem ſententiæ aſſerentis, Virginem non ſolùm non habuiſſe culpam, ſed neque etiam eius debitum. Verùm iuxtà notitiam, quam de hac re habeo, nullo modo D. Cæcilius, aut Apoſtoli ab eo relati, fauent dictæ opinioni; nam formalia verba Libri illius ſcripta ad me ſunt á viro graui, & docto, & qui iure poterat ea ſcire: Sunt hæc:* Illa Virgo, illa Maria, illa Sancta, illa Electa, à primo originarioquê peccato præſervata fuit, & ab omni culpa, libera, atqué hæc veritas, Apoſtolorum Concilij eſt. *Nèc ſcio, alia verba eſſe in eo Libro, quæ ad hanc rem pertineant, niſi comminationem pœnæ, quæ ad noſtrum caſum non facit. Et ex citatis verbis conſtat, agi ſolùm de præſeruatione ab originali peccato, & immunitate ab omni culpa: Nullũ ergô eſt fundamentum ad extendendum ea ad carentiam debiti: Imô eo ipſo, quôd dicitur, fuiſſe præſeruatam ab originario peccato, ſignificatur Virginem ex ſe fuiſſe obnoxiã illi culpæ, quamuis ſingulari priuilegio fuerit ab ea immunis.* Ecce Suarium planè & plené ſupponẽtem Librorum illorum authoritatem, & Definitionem Apoſtolorum in ipſis contentam de præſervatione Virginis Mariæ á peccato originali; quamvis negantem, ex tali illo Decreto Apoſtolico colligi poſſe in Virgine debiti de contrahẽdo peccato originali carentiam: Et vtinam alij, in quæſtione illa *de Debito*, prudentiam & ſapientiam Suarij imitati fuiſſent; qui ſententiam de debiti exiſtentia in Virgine eligendã eſſe monet ibi, *Quòd ſeruetur*, inquit, *inter defenſores Immaculatæ Conceptionis Virginis vnio, vt faciliùs deveniatur ad eius certitudinem intelligendam.*

Ex Hiſtoricis plures dare poſſemus, ſed ſufficiet proponere noſtrum diligẽtiſſimum Ferdinandum de Camargo in ſuo libro, cui titulus: *Chronologia Sacra, y Epitome hiſtorial &c.* in quo optima eruditione, & brevi, ſuaviquê diſpoſitione, res geſtas à Chriſti Redemptoris ortu vſqué ad annum 1642. narrat. Is ergó author, ad annum 1595. ſic dicit: *Buſcando vnos hombres vn teſoro en vn Monte junto â Granada, hallaron en vnas cuevas, de que jamâs ſe auia tenido* 82. Camargo.

tenido noticia, las Reliquias de S. Cecilio, S. Iſcio, y S. Theſiphon, diſcipulos del Apoſtol Santiago; y de otros Martyres, que con ellos auiã padecido, abraſados en fuego, en el Imperio de Neron. El Arçobiſpo D. Pedro de Caſtro, y Quiñones, varon de ſingular prudencia, entereza, y virtud, hizo las diligencias para la calificacion. Dió cuenta á la Santidad de Clemente VIII. teniendo en Roma vna Dignidad de ſu Igleſia, para que fueſſe dando razon de todo; y en Madrid otra, para el miſmo efecto con la Mageſtad de Felipe Segundo. Su Santidad en Breves eſpeciales le envió licencia, y comiſſion; y ſu Mageſtad ſu beneplacito, para proceder à la calificacion. Averiguó, y comprobò muchos milagros, que Nueſtro Señor hizo en el deſcubrimiento, que todo él fue vna continuada milagroſa providencia. Probô las luzes del cielo, que avian moſtrado aquel teſoro: Hizoſe experiencia del olor celeſtial que las Reliquias, ceniças, hueſſos, y piedras juntas con ellos, eſpiraban; y aun las Laminas de plomo. Iuntó los Prelados ſufraganeos, y hombres doctiſſimos, y con aſſenſo vniverſal de todos las calificò; pronunció ſentencia, y colocò, para que fueſſen veneradas. Hallaronſe con las Reliquias Libros de plomo, que mueſtran vna venerable antiguedad, que ſon compañeros, en el tiempo, de aquellos Santos, y las inſcripciones halladas con ellos dizen que las eſcribieron, &c. Ecce iterûm Librorum illorum ingentiſſimam authoritatem: Qua vſus idem Ferdinandus Camargo initio citati libri, Immaculatam Virginis Mariæ Conceptionem adſtruens, & Sanctorum teſtimonijs confirmans, incipit á Iacobo Maiori, ſic: *Santiago el Mayor en los Libros que ſe han hallado en el Monte Santo de Granada, &c.*

Sed ſi omnes quotquot authoritatem illorum Librorum probant & defendunt producere vellemus, in infinitum abire neceſſé foret. Vide ergò Lorinum ad c. 21. lib. Numeror. ver. 14. vbi relatis Libris ſolúm denegat authoritatem Canonicam. Vide Illuſtriſſ. Ludovic. Creſpi in ſuo Propugnaculo, diſp. 2. art. 3. á num. 138. optimê de re diſſerẽtem. Vide Marcum Anton. Palao in Defenſio. Dominic. c. 1. Vide Franciſc. Vivar. in Apolog. pro Flavio Dextro, §. 5. num. 2. Vide Thomam Tamay. in Defenſione etiã pro Flau. Dex. novit. 11. & apûd eum, Franciſcum de Padilla, Bernardum de Aldrete, Gaſparẽ Eſcolano, Maurum Fer- 83.

Lorin. Creſpi. Palao. Vivar. Tamay. Padilla. Aldrete. Eſcolano Ferrer.

Carrillo. rer,& Martinum Carrillo. Vide Petrum de Simanc. in Epiſt. ad Sum. Pontif. Innocent. X. pro Definitione Myſt. Cõcept. circà finem. Vide Doct. D. Gabrielem de Barreda in ſuo lib. pro Concept. fol. 70. Vide Ferdinandũ Oxea Dominicanum in Hiſtor. S. Iacobi. Vide noſtrum Antonium Calancha in peculiari Tract. pro Concept. & in Serm. typis dato Limæ anno 1617. pro eodem Myſterio; & P. Sylveſtrũ de Saaved. de Concept. diſp. 16. ſect. 5. num. 544. & alibi ſępè; & Petrum de Moral. ſuo Opere in c. 1. Matthæi, tract. de Præſervat. B. Mariæ nu. 60.

Simanc. Barreda. Oxea. Calácha. Saaved. Morales.

84. His ſatis explicata manet maior illa propoſitio argumenti noſtri poſiti num. 69. quã laté libuit á tãtorum virorum teſtimonio hìc deſumere, quia notator noſter, authorẽ etiam accuſans, dixit, eum vſum fuiſſe doctrina illa á Libro SS. Theſiphonis & Cæcilij deprompta, pro Immaculata Virginis Conceptione roboranda. Sed quàm docta fuerit ſua accuſatio, ſatis ſuperquê liquet ex dictis â nu. 71. é quibus evidenter patet ingens doctrinæ illius, & Definitionis dictæ ab Apoſtolis factæ, probabilitas; quam ignoraſſe probro dare neceſſé erit homini proclamanti, ſe Immaculatæ eſſe Conceptionis fautorem. Author id probabiliſſimê dici poſſe ſciebat: Et ideô, nê inertiæ, inſcitiæ, & ruſticitatis poſſet argui, doctrinam illam, vt Matris Dei privilegium confirmaret, arripuit: *Inertiæ enim, & inſcitiæ arguar, ſi dûm Matris Beatiſſimæ omnibus numeris abſolutam & ſinè peccati nævo ſanctitatem prædico, quæ alij probabiliter pro ea adducunt non vrgerem*, dicebat ſuprà in Anteloq. Mag. Lezan. Lezana. Pro quo etiã vide bona verba Ioan. Anton. Velazq. quæ in eos, [loquitur de authoribus ſententię piæ] qui à propoſitionibus probabiliter Virgini Mariæ faventibus reſiliunt, proponit lib. 4. diſſer. 1. adnot. 1. num. 10. Velazq. Ego ſanè id ſemper dicam audacter, ſcilicét, non acquieſcere propoſitioni probabili, & probabiliter prærogativam aliquã Matris Dei proponenti, ingentẽ neſcientiam, ſivê ruſticitatem ingentem ſapere: (nõ loquor modó de negantibus præſervationem Mariæ à peccato originali, de quibus alia ratio eſto) Sicût ſcientiam & vrbanitatem maximam ſapit præceptum illud S. Thomæ de Villanova à me adductum in Anteloq. *Quantum potes*, inquit, *tantum auge: Quantum vales, tantum adde, maior eſt iſta Virgo &c.* Hæc à Sanctiſſim. S. Thom. à Villan.

ctiſſim. Archiepiſcopo dicta ſuiſſe de ijs Virginis privilegijs, ſivé de ijs propoſitionibus, quæ probabiliter privilegia Virginis confirmãt, quis ibit inficias?

85. Scio, SS. D. N. Vrbanum VIII. Pontif. Maxim. edidiſſe Decretum, quo modum impoſuit vſui argumenti à prædictis Libris Granatenſibus ſumpti: Ideoquè aſſero, prædictos Libros pro Canonicis ſeu Authenticis habẽdos nullo modo eſſe; eorumquè authoritatem néc extenuo nêc eveho; illorumqué certam & indubitatam authoritatem ab Eccleſia eſſe expetendam & expectandam: Solumquê eorum probabilitate vtor; vt vſi fuerunt graviſſimi & Sapientiſſimi multi, etiam ex illis, qui póſt Vrbanum ſcripſere, vt patet ex Ioanne Anton. Velazq. adducto num. 80. Sylveſtro de Saaved. citato num. 83. qui pluribus locis de hoc argumento tractat, quæ Index, verbo, *Libri Granatenſes*, tibi demonſtrat; & Chriſtophoro de Vega propoſito num. 78. & ex alijs pluribus.

Libri Granatẽ-ſes non ſunt hab-endi pro Authent-icis.

Velazq.

Saaved.

Vega.

86. Igitur, vidimus probabiliſſimê affirmari, ſanctitatem Conceptionis Virginis Mariæ fuiſſe ab Apoſtolis vt Fidei dogma definitam: Qua probabilitate ſuppoſita, rectê & efficaciter inferimus, poſſe etiam probabiliter dici, fuiſſe ab Apoſtolis Canonizatam; túm à paritate, vt iam ſuprâ dicebam; quia ſi probabile eſt Immaculatam Conceptionem evectam fuiſſe ad gradum aliquem certitudinis ſuperiorem, non poteſt non eſſe probabile evectam eſſe ad certitudinis gradum inferiorem illo: Tüm ab identitate; quia ſanctitatem aliquam de Fide definire, eſt veré & in rigore illã canonizare: Nam vnum ex membris dividentibus Canonizationem in genere, eſt propoſitio & declaratio ſanctitatis alicuius, medio teſtimonio Dei, & atteſtatione Divina, vt ex ſuppoſitis num. 63. & 64. conſtat: Imó talis declaratio ſanctitatis, eſt excellentiſſima omnium & eminentiſſima Canonizatio.

Iterùm ab alia probabili Theologorum propoſitione circà Matris Dei Conceptionem, declaratur probabilitas noſtræ concluſionis, & immediaté antè dicta roborantur.

RVRSVS, eidem illi primæ viæ adhúc inhærendo, intentum cõfirmo ex alia non minús probabili Theologorum propoſitione 87.

ſitione

ſitione. Sed antequâm efformem argumentum, pro clariori diſcurſus progreſſu [parcant ſapientes] ſuppono, Traditionem Apoſtolicam, hoc eſt, doctrinam non ſcriptam, ſed ab Apoſtolico ore ſuſceptam, & indê modo ſimili propagatam, rem facere omninò de Fide; pro quo videri poſſunt Doctores Controverſiſtæ agentes cõtra hæreticos, qui nihil de Fide eſſe, niſi quod Scripturis, ſivè verbo Dei ſcripto continetur, affirmant. Propono tamên Illuſtriſſ. Ludovicum Creſpi in Propug. Theolog. pro Immac. Concep. diſp. 2. art. 3. num. 132. ſic prædictam veritatem ſtatuentem: *Suppono cum Becano, & alijs Controuerſiſtis, duplicem eſſe Traditionẽ, aliã Apoſtolicam, aliam Eccleſiaſticam. Prima æqualem habet authoritatem cum Sacra Scriptura, & eſt regula Fidei, ſicùt illa; vt contra hæreticos docent Catholici DD. Ita, vt quod conſtet Apoſtolica Traditione eſſe receptum, tanquàm Fidei dogma habendum ſit, & vt tale recipiendum; cõtrarium tanquàm hæreticum damnandum, néc indigere veritatem ſic receptam noua Diffinitione: Eſt enim verbum Dei nõ ſcriptum, & regula Fidei.* Hoc ſuppoſito:

Veritas Traditione Apoſtolica roborata, veritas de Fide eſt.

Creſpi.

88. Sic conficio argumentum: Probabiliſſimum eſt, Matrem Dei fuiſſe præſervatam á peccato originali eſſe Traditionem Apoſtolicam; ſanctitatemquè Conceptionis eius eſſe ab Apoſtolica Traditione ſuſceptam: Sed ſemel dato, quód probabile ſit, ſanctitatem Conceptionis Virginis eſſe Apoſtolica Traditione firmatam, non poteſt non eſſe probabile eſſe Canonizatã; ergò eſſe Canonizatam poſſumus probabiliter, & abſquè omni prorſûs inconvenienti, affirmare. Conſequentia eſt manifeſta. Minor conſtat ex ſuppoſitione facta num. illo 63. & 64. vbi vidimus, vnam ex Canonizationis ſpeciebus eſſe, quæ à Traditione deſumitur. Maior eſt notiſſima, & authorum penè infinitorum ſuffragio roborata. Aliquorũ verba damus, contenti aliorum ſola citatione, nê, dum actum agere videmur, (cogimur ſané) faſtidium legentibus generemus. Armament. Seraphic. art. 1. num. 2. pòſt aliqua, ſic: *Tametſi ſciamus, à doctiſſimis viris immunitatem B. Virginis á peccato originali haberi pro Traditione Apoſtolica, imò & Eccleſiæ Veteris Teſtamenti. Sic P. Ojeda Soci. Ieſu, libro Hiſpanicè edito, cui titulus: Informatio Eccleſiaſtica pro Immac. Concept. P. Salazarus eiuſdem Societatis, ſuæ*

Argumẽtum.

Armament.

Ojeda.

Salaz.

ſuæ Defenſionis c.35. & 42.
Granad. *Item P.Granad.Tract.de Con-*
cept.á c.18. P. Ægid. de Præ-
Ægid. *ſentat. Auguſtinian. lib. 3. de*
Concept.q.4.art.3.num.8.Frã-
ciſc. Bivar in Hiſtor.mirabil-
Bivar. *ib.&c. in vita Dom.Beatricis*
de Silva,2.p.§.12.fol.59.Hie-
ron.Aznar lib. Conceptuum in
Aznar. *honorem puriſſimæ Concept. c.*
21.fol.109.Franciſc. de Torres
Torres. *c. 11. fol. 45. Miranda in*
Miranda *Tract. Lat. q. 20.fol.550.Et*
Ioan. *nouiſſimé Ioan.Tamay. Sala-*
Tamay. *zar.&c.*His adde Ioan.Bapt.
Lezana. Lezan.in ſua Apolog.pro Im-
macul.Concept. á c.16.Adde
etiam doctum Laurent.Apõ-
te in c.1.Sapient. num. 4.di-
greſſ. 2. §. 5. in hunc modum
Aponte. diſſerentem : *Sic nunc argu-*
mentor: Præſeruatio á peccato
originali in Virgine, & ſan-
ctitas indè proueniens, á nullo
alio fieri poteſt niſi á Deo; hãc
nũnc communis Eccleſia ſeruat,
colit,& veneratur;ergó creden-
dum eſt ab Apoſtolica manaſ-
ſe Traditione. Adde etiam
Suarium t.2. in 3.p.diſp.3.ſect.
6. §. *Dico primô*, vbi agit de
definibilitate ſententiæ piæ;
& docet,definibilem eſſe ve-
ritatẽ ſupernaturalem in Tra-
ditione,vel Scriptura, contẽ-
tam: Et loquens de veritate
Immaculatæ Concept. addit:
Suarius. *Quôd autem hæc veritas huius*
ordinis ſit, facilè hoc modo de-
claratur: Quia ſępé in Scrip-
tura indicata eſt, vt vidimus:
Deindê ab antiquiſſimis PP.
& [vt creditur] etiam ab
Apoſtolis tradita. Adde etiã
P.Ambroſ. Pennaloſ.in Vin- Pennalo.
dic. Deiparæ diſp. 11.c.7. per
totum,cuius aliqua verba húc
ſpectãtia adducta ſunt ſuprà,
num. 79. Adde Illuſtriſſ. An-
ton.Trexo,&Vvading.in Le- Trexo.
gat.orat.8.num.4.& 5. Poren- Vvading. Porenn'.
num, de Concept.c.11. Mar- Palao.
cum Anton.Palao in Defen- Spuch.
ſio. Dominicana c. 1. Ioſep.
Spuch.in quodam ſerm.excu-
ſo Panormi anno 1654. Ad-
de etiam Ioannem Anton.
Velazq.lib.4. diſſertat. 1. ad-
notat.1.vbi ſic affixit titulum:
Opinio pia de Mariæ immunit- Velazq.
ate Apoſtolos Dei primos auth-
*ores & Doctores habuit.*Quod
probat,& confirmat integra
illa adnotat. Adde etiam do-
ctum Chriſtoph. de Vega in Vega.
ſua Theolog.Marian.p.1. Pa-
læſt.3.Certam. 5. & 6. vbi rem
doctê, & eruditè, diſcutit;
quem vide etiam Palæſt. 33.
per integra ſeptem ſequentia
Certamina.Adde etiam Illu-
ſtriſſ. D. D. Anton. Cald. ſuo Calderõ.
lib.pro tit.Immacul Concept.
c.6.num.2. Vide etiam Euſe-
bi.Nierẽber.in ſuo lib.de Per-
pet. obiect. Feſti Concept.c.
1. vbi póſt aliqua, dicit: *Pri-*
mum placitum eſt, á tempore
Apoſtolorum cœpiſſe Feſtum Euſebius
Conceptionis; verùm eadem te-

ſtimonia, quibus hoc adſtruitur, comprobant huius Cultus obiectum fuiſſe eandem Immaculatam Virginis Conceptionem, ſinè originali labe, cúm dicant, eandem fuiſſe prædicatam ab Apoſtolis: Quaré nõ aliud fuit obiectum prædicationis ſuæ, quám Cultus ab ipſis introducti &c. Et præter aliquos authores, quos iam nominavi, citat pro hac Traditione, & prædicatione Apoſtolica, Lupertium Leonar. Morillum, Thomam Tamay. Luitprand. Quintan. Duenn. Et ſtatim ponit Euſeb. verba Iuliani, quæ retuli ſuprá num. 79. quibus affirmat, hanc Traditionem incepiſſe ab Apoſtolis, id in Concilio decernentibus; & proſequitur: *Et quidẽm Epiſtola Presbyterorũ Achaiæ ſuadet omninò, S. Andream profeſſum fuiſſe immunitatem Virginis à peccato originali. Et S. Ignatius inter Apoſtolicos viros eximius, Epiſt. 1. à fide dignis, id eſt, ab Apoſtolis, accepiſſe ait; in Matre I E S V ſociari naturam ſanctitatis Angelicæ cum humana natura: Quibus verbis, alibi dixi ſignificari immunitatem à labe originaria. Cúm igitur aliorum Feſtorum, quæ introduxerunt Apoſtoli, idem fuit obiectum, ac materia prædicationis, & declarationis eorundem, idem prorſùs cenſendum eſt de obiecto Cultus, & prædicationis Cõceptionis. Cæterùm præter S. Iacobum Maiorem; comprobant Ojeda, Bivar, & alij plures, eandem Cõceptionem puriſſimam prædicaſſe S. Andream, S. Matthæum, S. Thomam, S. Matthiam, atquẽ Iacobum Minorem, Apoſtolos; S. Marcum, & S. Lucã Evangeliſtas; & generatim prædicatũ hoc Myſterium ab Apoſtolis aſſerunt graviſſimi Theologi.* Hæc Euſeb. qui præter authores iam citatos, adducit Perlin. Hurtad. de Mendo. Matthæum Vueſtmonaſt. Iodocum Cætium, & Galatin. Et proſequitur Euſeb. vſqué ad finem illius c. 1. confirmans, ab Apoſtolorũ prędicatione, & Traditione, ſanctitatem Conceptionis Virginis, & eius præſervationem á peccato originali, manaſſe. Eandem Traditionem Apoſtolicam ſtatuit Euſebius in Theor. comp. c. 9. ver. *Veniamus*, & infiniti alij eam affirmant, & confirmant, quorum magnam copiam invenies ſi eos repetas, quos à num. 69. pro Definitione ab Apoſtolis facta de præſervatione Virginis, recenſuimus.

Lupert. Morill. Tamay. Luitprand. Quint. Duen. Iulian. Petr. S. Ignat. Perlin. Hurtad. Matthæ. Vueſt. Iodoc. Galatin.

89. His declarata manet maior propoſitio argumenti noſtri, num. præced. facti, quæ aſſerebat eſſe probabile præſervationem Virginis á culpa ori-

originali, & ſanctitatem Conceptionis eius, de Apoſtolica Traditione veniſſe: Et conſequenter tota argumenti vis apparet, ſimili modo, ac in duobus argumentis præcedētibus, diſcurrendo: Nam ſi à ratione ſola paritatis arguamus, quis neget poſſe ſinè inconvenienti affirmari, Virgineam Conceptionem eſſe ad gradum Canonizationis evectam, ſi ſinê inconvenienti dicimus, eam eſſe Apoſtolica Traditione firmatam? Gradus certitudinis á Canonizatione abſoluté, deſumptus, minor eſt gradu certitudinis deſumpto ab Apoſtolica Traditione: Traditio enim Apoſtolica rem facit de Fide, Canonizatio minimê, vt ſtatui ſuprâ, Suppoſitione 2. num. 3. poſita. Quis ergô dicat, non ſiné inconvenienti tribui Conceptioni minoris certitudinis gradum, ſi concedat neceſſe eſt, ſiné inconvenienti tribui illi gradū certitudinis ſuperioris? Ab identitate etiam argumentum eſt clarum; quia ſanctitas Traditione Apoſtolica, firmata, formaliter eſt ſanctitas Canonizata: Vna enim ex Canonizationis ſpeciebus, eſt quæ Traditione fit, vt ex dictis n. 63. & 64. conſtat.

(‡)

Omnia præſenti §. propoſita pro noſtra concluſione probanda roborantur ex alia cōmuni Theologorum propoſitione.

DENIQUÈ prędicta omnia in hoc §. & eius præcipuum intentum manifeſtê confirmo, ſi ſupponam, nil eſſe ab Eccleſia deſinibile de Fide, quod non fuerit anteà â Deo, vel Chriſto Domino, Apoſtolis, ſivè Scriptoribus Canonicis, revelatum. Id enim vt certum ſtatuunt Theologi, ſcilicèt, non tûnc fieri revelationē â Deo, quandó Eccleſia aliquid de Fide definit; ſed, quód anteà fuerit â Deo revelatum, Eccleſiam declarare. Ægid. á Præſent. lib. 3. de Concept. q. 3. art. vni. ſect. 4. §. 10. num. 55. inter alia ſic dicit: *Pro cuius maiori explicatione aduertendum eſt primó, Eccleſiam non poſſe aliqua de Fide aut edere, aut diffinire, præter ea, quæ per Chriſtum Dominum, & Apoſtolos, illi ſunt tradita, & prædicata; quæ eſt communis Theologorum ſententia ex mente D. Thomæ, &c.* Melchior Canus ſic doctrinam iſtam propoſuit lib. 2. de Locis, c. 7. verſ. *Qua in re: Ac nos*, inquit, *ingenuê fatemur, non eſſe nunc nouas reuelationes expectandas,* 90.

Nihil eſt ab Eccleſia definibile de Fide, quod nō fuerit anteá á Deo revelatum.

Ægidius

Cano.

ſtandas; ſiuè à Summo Pontifice, ſiuê â Concilio, ſiué etiam ab Eccleſia tota, ſed inquirenda potiùs maiorum documenta, &c. Videantur etiã Valent. t.3 diſp.1.q.1.punc.6.pôſt medium. Vazq. t. 2. in 1.2. diſp. 154.c.14. num. 17. Molina 1. p.q. 1. art. 2. diſp.1. ver. *Hæc ſententia.* Covarrub. in Varijs reſolut.lib.4.c.14 num.2.Granad. t. 1.in 1 p.diſp.3.ſect.2.n. 17. & 18.Bellarmi.t.1.lib.4.de verbo Dei nõ ſcrip.c.9.Diana p.11.Tract. 2. de Infallibilit. Decretor.Rom. Pontif. reſol. 11.& apúd illum,Gaſpar Hurtad.Tannerus,Malderus,Lorca, Vvaldenſis, Alfonſus à Caſtro, Arriaga, Franciſcus Oviedo. Videantur etiã Dominicus Bañez,2.2.q.1.art.10. & art.7.dub 2.concluſ.1.Ioannes â S. Thom. 2. 2. fol. 777. ver. *Reſpondeo:* Aragon, de Fide, q.1. art.7. Adde plures ex his,quos adduxi pro 1.propoſit.§. 2 & quæ dixi propoſ. 6.num.55. & 56. Fuitqué ſententia D.Thomæ 2.2.q.1.art. 7. Igitur, id communiſſimum apûd Theologos,ſcilicêt, nihil eſſe ab Eccleſia definibile de Fide,quod non fuerit iam anteá á Deo revelatum; & conſequenter, quod non ſit in Traditione Apoſtolica,vel in Scriptura Sacra, contẽtum.

Valent. Vazque. Molina. Covarrub. Granad. Bellarm. Diana. Hurtad. Tanner. Malder. Lorca. Vvaldéſ. Caſtro. Arriaga. Oviedo. Bannez. Ioan. â S. Thom. Aragon. S. Thomas.

91\. Modò, pro aſſertionibus hoc §. adductis, & intento noſtro robotando, ſic, ni fallor, bonum argumentum cõficio: Quotquot ſanctitatem Cõceptionis Virginis defendunt, (defendit eam totus mundus) docent,eam eſſe de Fide definibilem: Sed nõ eſt materia deFide definibilis ab Eccleſia, quæ non fuerit anteà â Deo, ſivê Chriſto Domino, Apoſtolis, aut Scriptoribus Sacris, revelata; ergó quotquot Conceptionis Virginis Matris ſanctitatem defendunt, neceſſarió dicunt, fuiſſe á Deo, vel Chriſto Eccleſiæ Fundatore, Apoſtolis, ſivê Canonicis revelatã Scriptoribus. Evidens eſt illatio ex præmiſſis. Minor, ex doctrina ſuppoſita num.antecedenti patet. Maior,facto ipſo conſtat: Nam quotquot pro Immaculata CõceptioneMariæ ſcribunt, vel ſcripſerunt, eius ſanctitatem eſſe de Fide definibilem docent; imó eſſe iam proximé definibilem, ſivé vltimò diſpoſitam ad definitionem,affirmant; & meritò: [Vide cum alijs illuſtrem virum Euſeb.Nieremberg. in Epiſtola ad amicum, de Controv.Virg.Concept.decid. ad finẽ ſui libri de Perpet.obiec. Feſt. Concept. præſertim â verſu, *Vltra hæc*] Quod vna totius Populi Chriſtiani vox vehementer demonſtrat, anxiê Sacram Petri Sedẽ orans, vt

Argumẽtum.

Quotquot pro Concept. ſcribunt, aſſerunt eſſe de Fide definibilẽ.

vt præſervationē Matris Dei ab originaria labe, ſanctitatemquê Conceptionis eius inter Fidei dogmata collocet. Nûnc ſic diſcurro: Quia ſanctitatem Conceptionis Virgineæ dicimus *de Fide definibilem*, fatemur neceſſariô, fuiſſe à Deo Eccleſiæ ſuæ revelatam; & conſequenter revelatam fuiſſe Apoſtolis, Prophetis, ſivê Canonicis Scriptoribus, quibus quidquid de Fide definibile eſt, revelatum fuit; fundavit enim Deus Eccleſiam ſuam ſuprâ fundamentum Apoſtolorum, & Prophetarum: Ergó ſi definibilis eſt ſanctitas Cõceptionis Virgineæ, iam Eccleſia aliquandô fuit edocta de hac Dei revelatione circá talem ſanctitatem: Ergô vel edocta ex Scriptura, vel ex verbo Dei non ſcripto, hoc eſt, Divina, ſeù Apoſtolica Traditione: Ergô qui dixerit, ſanctitatem Conceptionis Virgineæ eſſe in Scriptura contentam, vel eſſe ab Apoſtolis definitam, ſivè prędicatam, ſivê fidelibus & Eccleſiæ Dei traditam; id dicet, quod dicere tenentur quotquot ſententiam piam tenent: Quia omnes illi docent eſſe definibilem: Quod minimè ſtabit, niſi ſanctitas illa fuiſſet á Deo Scriptoribus Canonicis, & Apoſtolis revelata, (eos Sanctus Spiritus docuit omnem veritatem) & niſi ab ipſis fuiſſet talis revelatio, ſcripta, vel prædicatione, tradita: *Innititur enim Fides noſtra revelationi Apoſtolis, & Prophetis factæ*; ait S. Thom. 1. p. q. 1. art. 8. Ex hoc iam patet, quám faciles & in promptu ſunt propoſitiones illæ, é quibus hoc §. noſtrum aſſumptũ confirmavimus: Nã ſi ſemel dicam, & bené affirmare poſſim, Deum revelaſſe ſanctitatem Cõceptionis ſuæ Puriſſimæ Matris; cur non dicam eſſe in Scriptura contentam? An forté plus dico quandô aſſero, Lucam, aut Matthæum, ſanctitatem Conceptionis Marię ſcripſiſſe, ac quãdó dico, Deum eam Lucæ, ſivê Matthæo, revelaſſe? Si ſemel dicere poſſum, Deum declaraſſe Apoſtolis præſervationem ſuæ Excelſæ Matris á peccato originali; cur non dicam, Apoſtolos illam præſervationem nobis etiam propoſuiſſe? Definijſſe? Tradidiſſe? Prædicaſſe? Si ſemel loquutus eſt Deus, quid ni miniſtri eius loquantur? Miniſtros ſuos docet Deus, vt doceant. Vndè, quamvis nõ tot Sapientiſſimi [quos iam audivimus] exiſterent, qui poſitis in hoc §. propoſitionibus ſuffragium ferũt; vel ex hac ſola omnium proclamatione, qua definibilitas ſanctitatis Virgineæ Cõcep- tionis

Fundavit Deus Eccleſiá ſuprá fundamẽtum Apoſtolorum & Prophetarum.

Si definibilis eſt ſanctitas Conceptionis, iã aliquãdo edocta fuit Eccleſia de revelatione circa talem ſanctitatem.

S. Thom.

tionis ſtatuitur, inferre neceſſè eſt, Apoſtolos ſanctitatem illam vel definiviſſe, vel prædicaſſe, tradidiſſe, & de ea Eccleſiam Dei docuiſſe, vel Prophetas eam prædixiſſe, aut illam Authores Canonicos ſcripſiſſe: Hæc enim omnia eâdem probabilitate neceſſê eſt gaudeât, qua gaudet affirmatio illa definibilitatis, vt patet ex dictis. Niſi dicamus, vel probabilem non eſſe affirmationem de definibilitate, etiam proxima, Cõceptionis; vel aſſeramus poſſe definiri de Fide, quod â Deo revelatum non eſt; nèc Eccleſiæ per Apoſtolos, Prophetas, aut Scriptores Canonicos, propoſitum; quorum vtrumque erit falſum.

92. Nùnc ad intentum principale ſic: Quotquot ſanctitatem Conceptionis Virginis defendunt, docent neceſſarió, eſſe âDeo revelatam, quia docent eſſe definibilem, ergò docent eſſe *canonizatam*: Patet hęc conſequentia: Quia revelatio, ſivé declaratio Divina, & teſtimonium Dei de ſanctitate aliqua, eſt vera, ſtricta, propria, & excellentiſſima Canonizatio, vt ſæpè repetivimus. E quo iterùm apparet, benê me pro mea præſenti concluſione adduxiſſe omnes illos, qui ſcribunt & ſcripſerunt pro pia ſententia de Conceptione Virginis. Igitur, eâdem probabilitate, qua dicitur, ſanctitatem Conceptionis Virgineæ eſſe definibilem, eâdem dicitur eſſe á Deo revelatam, & eâdem affirmare neceſſé eſt eſſe canonizatam; vel dicere oportéret non eſſe dicendos, vel nominandos, *Canonizatos*, illos, de quorum ſanctitate conſtat per ſolam revelationem Divinam, quod quantum abſurdi haberet nullus non videt.

Videant iam, & iudicent ſapientes, an, ſtando prędicto generi, ſivè ſpeciei Canonizationis, poſſit dici probabiliter, & ſinè inconvenienti affirmari, ſanctitatem Conceptionis Virginis Mariæ eſſe canonizatam: Sequaturvê aliquod inconveniens, vel ex eo, quôd inſolita aut excedẽs, talis affirmatio ſit; vel ex eo, quod vſus vocis, *Canonizatio*, pro præſenti materia ſit improprius, ineptus, aut repugnans. 93.

§. 4.

Secũda via ſternitur ad Canonizationem Immaculatæ Conceptionis probabiliter ſtatuendam.

SECVNDVM Caput, é quo deduci poteſt probabiliter Myſterium Imma- 94.

maculatæ Conceptionis eſſe canonizatum, deſumo ex ſecundo genere, ſivè ſpecie Canonizationis; eaquè eſt, quæ á Traditione Eccleſiaſtica, ſivê Populi Chriſtiani conſenſu, & conſuetudine, conſentiente tacitè ſaltem Eccleſię Capite, emanat. Licét enim à tempore Summi Pontificis Alexādri III. qui regere cœpit Eccleſiam anno Chriſti 1159. non alia Canonizatio in vſu ſit, præter eam, quæ expreſſa declaratione, & authoritate Petri Succeſſorum, fit; anteâ tamèn, & antecedentibus Eccleſiæ ſæculis, genus illud Canonizationis â conſuetudine ſumptum, vigebat; riteque, & rectè, Canonizati erant, quotquot cōſuetudine Eccleſiarum, & Chriſtiani Populi conſenſu, comprobante tacitè ſaltem Summo Pontifice, *Sancti* habebantur, & vt tales colebantur. Eſt res indubitata: Sic enim, & non aliter, canonizati ſunt Hieronymus, Ambroſius, Auguſtinus, & innumeri alij. Videantur Doctores tractantes de Sanctorum Canonizatione.

ntê A- x. III. ſuetu- ne Ec- eſię, ap- obante ltè ta- tè Sum. ōtif. Sā- i cano- zaban- r.

95. Sed pro huius rei claritate oportet ſupponere, Epiſcopos antè Alexandrum III. potuiſſe in ſuis Diœceſibus Sanctos canonizare. Eſt communis ſententia Theologorum; & eam ſic propoſuit Ægidius Luſitan. lib. 3. de Præſervat. Virginis â peccato orig. q. 6. art. 1. §. 11. num. 104. *Secundò*, inquit, *premittimus, Epiſcopos olim antè Alexandrum III. & Innocent. III. in ſuis Diœceſibus potuiſſe Sanctos canonizare, & illis Feſta inſtituere, & celebranda proponere, vt expreſſè docet Thomas Vuald. in lib. de Sacramental. tit. 14. c. 122. ex quo, idem docet Bellarm. 2. t. lib. 1. de Sanctor. Beatitud. c. 8. & Suar. t. 1. de Relig. lib. 2. de Sanctor. Feſtis, c. 11. Quod expreſſè probatur ex verbis Cyprian. lib. 3. epiſt. 6. &c.* Pro hoc etiam videatur Iacobus Granad. Cont. 1. de Fide, tract. 7. diſp. 3. ſect. 3. qui num. 15. his verbis declarat, Canonizationem illam ab Epiſcopis factam, fuiſſe ex conſenſu Vniverſalis Eccleſiæ: *Sed antequám*, inquit, *hæc Apoſtolicæ Sedis prohibitio facta fuiſſet, & conſequenter antequàm Canonizationis munus ſibi ſoli reſervaſſet, in more poſitum erat, vt Martyres, quos vnus Epiſcopatus venerabatur, aliæ Civitates, & Provinciæ, eum imitantes, colere inciperēt; ſicquê tandem omnes Provinciæ, & Vniverſalis Eccleſia tanquàm Sanctum venerarentur; quod fieri non poſſet, niſi ſciente, & tacitè ſaltem cōſentiente, Summo Pontifice. Atquè hic Canonizationis modus aptè dicitur*

ntè A- x. III. piſcopi n ſuis iœceſi- is San- os ca- oniza- int.

Ægidius.

Vuald.

Bellarmi.

Suar.

Cyprian.

Granad.

Antè Alex. III. Canonizatio Vniverſalis proveniebat ex conſenſu Vniverſalis Eccleſiæ.

dicitur ex conſenſu Vniverſalis Eccleſiæ provenire; & in illum ſiné dubio convenire definitio tradita in 1. ſect. &c.

96. Ex his principijs, & ſtando huic Canonizationis generi, facilê etiam probabilitas Canonizationis Conceptionis Virgineæ oſtenditur, ſic argumentum efformãdo: Epiſcopi ante Alexandrum III. in ſuis Diœceſibus Sanctos canonizabant, & illa Canonizatio, vt conſtat, non aliter fiebat, quám pro eis Dies Feſtos inſtituendo; eosquê populo proponendo vt Sanctos, venerandos; (pro quo, ſi placet, vide Ioannem á S. Thom. in 2.2. diſp. 9. art. 2. §. *His ſuppoſitis*, ver. *Modus autem.*) ſuppoſita, vel interveniente tacita ſaltem Romani Pontificis approbatione: Sed probabile eſt, imó certiſſimum, anté Alexandrum III. plures Eccleſias, Epiſcopos pluresFeſtum Conceptionis Virgineæ inſtituiſſe, & Immaculatã Virginis Conceptionem celebraſſe, & conſequenter eam vt Sanctam coluiſſe, ſuisquè Provincijs vt talem religioſo & Eccleſiaſtico Cultu honorandam propoſuiſſe, conſentiente tacitè ſaltem Eccleſiæ Capite; ergó non poteſt non eſſe probabile, ſtando huic Canonizationis generi, Virgineam Conceptionem illo fuiſſe canonizatam. Conſequentia optima eſt ab vnitate fundamenti, & ab identitate rationis fundandi. Maior ex dictis duobus numeris antecedentibus patet. Minor talis eſt, vt in ea roboranda poſſemus in infinitum abire, ſi quæ de antiquitate Celebrationis Immaculatę Cõceptionis eruditiſſimè Theologi ſcribunt, trãſcribere vellemus; ſed paulô infrà aliquos nominabo. Modò Ægidius num. 105. loci citati, ſic minorem illam ſupponit; & non leviter oſtẽdit, hoc Canonizationis genere canonizatam fuiſſe Immaculatam Conceptionem: *Ex his, inquit, ita præmiſſis, neceſſariò infertur, Epiſcopos, qui tot ſęculis antè Alexandrum III. Feſtum Conceptionis in ſuis Diœceſibus inſtituerunt, & ſolemniter celebrarunt, potuiſſe de iure hoc Feſtum inſtituere; nèc ſané abſquê Romanæ Eccleſiæ conſenſu, & tacita approbatione: Videns enim Romana Eccleſia in omnibus ferè Eccleſiæ partibus plures Sanctos ab Epiſcopis canonizari, & illis Feſtorum celebrationes inſtitui; dúm eas non prohibebat, eaſdem tacitè approbabat: Et ita talis canonizandi Sanctos Epiſcoporum poteſtas, fuit conſuetudine introducta, idquê ex tacita, vel expreſſa, Summi Pontificis approbatione,*

Argumẽtum.

Ioan. á S. Thom.

Ægidius.

tione, vt benè notavit Bellarm. in dicto c.8.in fine. Et poſt aliqua idipſum roborantia, ſic proſequitur: *Quare, cùm antè Alexandrum III. & antè annum 1160. non fuerit Epiſcopis prohibitum canonizare Sanctos, & in illorum honorem Dies Feſtos inſtituere, vt diximus, evidenter convincitur, Feſtum Conceptionis B.Virginis legitimè fuiſſe in Græcia inſtitutum antè annos mille trecentos; & in Anglia antè ſexcentos annos, & in Gallia antè annos quingentos; cùm talis Inſtitutio Alexandrum III. longo tempore anteceſſerit. Cùm verò Inſtitutio illius Feſti, ſicùt & cæterorum, ex conſenſu Romanæ Eccleſiæ tacito, vel expreſſo, facta ſit, vt diximus; non video quomodò illæ Eccleſiæ, licèt particulares eſſent, potuerint in hoc errare: Etenim accedente cõſenſu Eccleſiæ Romanæ, ſaltem tacito, habebant aſſiſtentiam Spiritus Sancti.* Audiſti iam Sapientiſſimum Ægidium aſſumptum confirmantem, & minorem illam optimè declarantem: Pro qua vide eundem citato loco, §. 4. vbi de antiquitate Feſti Conceptionis diſſerit. Vide etiam eruditiſſimum P.Ojeda in ſua Informat. per totam. Ioan. Tamay. in Chronol. de Antiquit. Feſt. Conceptio. Euſebium Nieremberg, de Perpet. obiec. Feſti Concep. à c.2.vſquè ad 6.Granad. & Lezanam in ſuis Lib. de Concep. Illuſtriſſ. Ludovicum Creſpi in Propugnac. Theolog. pro Concep. Immacul. diſp. 2.art.3. num. 133. Baronium in Notis ad Martyrolog. Roman. die 8. Decẽb. & omnes, quos antecedenti §. retuli, in quibus, & alijs pluribus, ad ſatietatem invenies rationum & authoritatũ momenta, quæ te doceant, quàm ſit probabile, imò quàm certum ſit, antè Alexandrum III. in pluribus Eccleſijs Virgineã Conceptionem Cultu Sacro fuiſſe honoratam, & religioſa veneratione cultam; pro eaquê Diem Feſtum fuiſſe inſtitutum, Eccleſia Romana conſentiente.

Ojeda. Ioan. Tamay. Euſebius. Granad. Lezana. Creſpi. Baroni.

97. Igitur, Epiſcopi antè Alexandrum III. Feſtos Dies inſtituebant, & Sanctos ita canonizabant. Epiſcopi plures antè Alexandrum III. Immaculatam Virginis Conceptionem celebrarunt, & eam vt ſanctam, colendam propoſuerunt; & quidquid pro canonizandis Sanctis faciebãt, id pro Immaculata Conceptione præſtiterunt, conſentiẽte & approbante, tacitè ſaltem, Romana Eccleſia. Quid modò reſtat, vt illo etiam antiquo Canonizationis genere canonizata dici poſſit? Sanê nihil

nihil. Vel dicatur, quale ex principijs illis, quibus nùnc hæc noſtra illatio innititur, á probabilitate deficiat. Nam quod Epiſcopi habuiſſent poteſtatem Feſta inſtituendi, & aliquos proponendi, vt pro Sanctis haberētur, certum eſt. Quôd autem plures Eccleſiæ, & Epiſcopi, anté Alexandrum III. Conceptionem celebraſſent, & vt ſáctam coluiſſent, ab infinitis optimê declaratur. Imò P. Ferdinand. Salazar, qui ſcrupuloſiùs omnibus (optimê Salazarij ſcrupulum notat & reijcit ſuus Ioan. Anton. Velazq. t. de Concept. lib. 4. diſſert. 1. adnotat. 1. à num. 9.) de antiquitate Feſti Immaculatæ Concept. ſcripſit, vt videre eſt in Defenſione pro Concept. c. 35. ab initio vſquê ad totum §. 4. illud pluribus annis, imò ſæculis, antè Alexand. III. fuiſſe inſtitutum, affirmat, & ſtatuit loco illo à §. 5. vſquê ad illius c. finem.

Salaz.

Velazq.

98. Sed & Ritum túnc canonizandi non alium fuiſſe præter Feſti, & Cultus, Inſtitutionem, notiſſimum eſt: Ob quod á tempore Alexandri III. quo interdicta fuit Epiſcopis canonizandi facultas, interdicta eſt eis etiam Feſtorum Inſtitutio, niſi pro Sanctis iam á Romano Pontifice canonizatis, de quo infrâ redibit ſermo. Nùnc autem ex Nierem-

Ex quo interdicta eſt Epiſcopis canonizandi facultas, interdicta eſt etiam Feſtorū Inſtitutio, niſi pro iam canonizatis.

berg. ſatis ad totam rem noſtrā declaratur. Is enim, Tract. de Sanctit. inſtitu. Feſti, §. 7. cui titulus: *Canonizatio Sāctorum probat certam ſanctitatem Immaculatæ Conceptionis*; verſ. *Ad roborandum*; ſic ait: *Ad roborandum ampliùs dicta poteſt obſervari, ſimilia accidiſſe in Inſtitutione Feſtivæ Conceptionis, ac olim accidebat in Canonizatione Sanctorum per Eccleſiæ conſenſum anté reſervatam Pontificibus Sanctorum Canonizationem. Ad cuius maiorem intelligentiam &c.* Et póſt id declaratum, verſ. *Si iſthæc*, ſic proſequitur: *Si iſthæc ſatis erant antiquitùs Canonizationi ab errore immuni; conferatur, an ſimilia quædam inveniantur in Feſto Immaculatæ Conceptionis, quod in vna, vel altera Provincia cœpit; deindê in alias ſparſum fuit; mòx in Eccleſiam Romanam increbuit, &c.* Et diſcurrit toto illo §. probans, non plûs pro pluribus Canonizatis factum antiquitûs, ac factum fuerit pro Immaculata Virginis Cōceptione, id à ſola illa Feſti Inſtitutione deducens; de cuius antiquitate iterúm in Theorí. Compend. §. 9. verſ. vlt. tractat. Claret ergó, ſtādo etiam antiquo illi Canonizationis generi, non poſſe nō eſſe probabile, Myſterium Immacu-

Nierem berg.

latæ

latæ Conceptionis illo fuiſſe canonizatum. Sed ad patentiora adhúc, & manifeſtiora, gradum faciamus.

§. 5.

Tertia via, eaquè potiſsima, qua probabiliter firmare poſſumus Immaculatæ Conceptionis Mariæ Canonizationem.

99. PRo eis, quæ hoc §. dicturi ſumus, revocare in memoriam oportet Suppoſitionem tertiam poſitam num. 4. è qua habemus, Eccleſiam inſtituiſſe Cultum publicum vniverſalem Miſſæ, & Officij, pro naturali Virginis Conceptione. Etenim á tempore ſaltém Sixti IV. per expreſſam Summorum Pontificum ordinationem, & ſuiipſorum in Decretis, & Extravagantibus, & Proprijs Motibus declaratam voluntatem, Conceptio Virginea publico & vniverſali Cultu colitur, & eam vt *Sanctam* veneramur. Sixtus IV. enim Miſſam, & Officium, pro Immaculata Conceptione inſtituit, vt cōſtat ex eius Extravaganti *Cùm præexcelſa*, edita anno 1476. Et in ea vniverſos Chriſti fideles, conceſſis indulgentijs, hortatur, & invitat, vt pro ſuo quiſque munere, aut Miſſam, & Officium celebrent, aut interſint Celebrationi. Prætereá Sixtus IV. iuſſit, vt Eccleſia Romana, Miſſa & Officio à ſe inſtituto pro Conceptione, illam celebraret: Feſtumqué, Miſſam, & Officium, Kalendario, Breviario, & Miſſali Romano inſeruit. Vide authores tractantes de Concept. Et nè obliviſcaris Sapientiſſimi D. D. Anton. Calder. quem pro præſenti materia lege in ſuo Lib. pro titulo Immaculatæ, c. 6. à num. 7. Pôſt Sixtum IV. Concilium Trident. Feſtum, & Cultum Conceptionis à Pontifice illo inſtitutum, confirmat. Vide cū alijs eundem D. Anton. Calder. c. 7. á num. 18. & c. 8. â n. 10. Pôſt Conciliū Trident. Sūmus Pontifex Pius V. addidit pręceptū de celebrādo hoc Feſto Conceptionis, in Vniverſa Eccleſia. Eſt res facti, & id paſſim aſſertum reperies apùd Patronos Immaculatę Concept. Sed lege etiā nominatum Calderon. c. 9. præſertim num. 11. in fine. Et ſi ſcire cupias, â quot Summis Pontificibus fuerit confirmatus hic Cultus pro Conceptione Immaculata inſtitutus, cōſule Nieremberg. in lib. de Perpet. obiect. Feſ. Concept. à c. 11. vſquê ad 26.

Quæ oporteat hic in memoriā vocare. — *Sixtus 4.* — *D. Ant. Cald.* — *Concil. Trident.* — *Calder.* — *Pius V.* — *Calder.* — *Nieremberg.*

Vocare etiam in memoriā opus eſt Suppoſitionem quartam num. 5. præmiſſam, quæ 100.

Quid hîc iterùm oporteat

nos

ſuppo-ſuiſſe. nos docet, Cultum hunc publicum & vniverſalem Miſſæ, & Officij, pro Immaculata Conceptione exhibitum, tàm abſoluté, tám ſimpliciter, tâm ſiné reſtrictione, quantúm eſt ex parte, & eſſentia ipſius Cultus, fuiſſe inſtitutum, ac inſtitutus fuit pro eiuſdem Virginis Nativitate, Pręſentatione, Viſitatione, Aſſumptione, &c. Veritatem hanc latê citato loco declaravi, & eam iterúm bené declarat Illuſtriſſim. D. Anton. Calder. c. 9. citati libri, num. 10. vbi loquitur de Summo Pontifice Pio V. qui voluit eodem Officio coli Virginis Conceptionem, & eiuſdem Nativitatem; & pôſt alia ſic dicit: *Túm, quia dúm Pontifex eodem Officio coli vult Cõceptionem, & Nativitatem, æquat Nativitati Conceptionem, vt eodem honore vtraque digna cenſenda ſit. Quod adeó verum eſt, vt, quantûm eſt præciſê ex Feſto, tàm efficax pro immunitate Conceptionis argumentum ex eo deſumatur, quàm deſumitur pro ſanctitate Nativitatis.* Et pôſt aliqua, repetit: *Quarê, ſuppoſita Inſtitutione Pij V. èadem prorſùs eſt ratio de ſanctitate Conceptionis, & Nativitatis, quatenûs ex Feſto deducitur, &c.*

D. Ant. Calder.

His ita refricatis, facile & clarum conficio argumentum.

Argumentum pro nobis.

101. ECclesia, & Summi Pôtifices Eccleſiæ Capita, per expreſſam, & literis mandatam ordinationem, Feſtum, Celebrationẽ, & Cultum publicum vniverſalem Miſſæ, & Officij, pro tota Dei Eccleſia, & ex præcepto, in honorem Immaculatæ Conceptionis Virginis inſtituerunt: Sed Cultum publicum vniverſalem Miſſæ, & Officij, inſtituere, eſt *canonizare*, inſeparabiliſqué eſt Canonizatio á tali Inſtitutione; ergô aptê, & rectê, Virginis Cõceptionem, ſaltem probabiliter, dicere poſſumus *Canonizatam*. Conſequentia patet ex præmiſſis. Maior certiſſima apùd omnes; & ex Suppoſitione illa tertia, & quarta, & ex dictis hoc §. duobus numeris præcedentibus, liquet. Minor declaranda reſtat; ſed eam multis & efficacibus argumentis â ratione, & authoritate petitis, declarabo, & probabo.

Feſtum publicum & vniverſale & ex præcepto inſtituere, eſt canonizare; idquè authoritate probatur.

102. SEd primûm Theologorũ vtamur teſtimonijs. Franciſc. à S. Ioſep. productus

ductus ſuprá §.2.num.22.indé Canonizationem Immaculatæ Cóceptionis probat, quia pro ea inſtitutus eſt Cultus vniverſalis; & totus eſt illo ſuo Tractatu in explicando, Inſtitutionem Cultus vniverſalis, & pro tota Dei Eccleſia, eſſe veram Canonizationem; & ideó §. 1. ſui libri dicebat: *Adeoqué verum eſt, Feſtũ inſtituere, idem eſſe ac canonizare, vt conceſſa &c.* Videantur verba huius authoris, quæ poſui citato loco.

Franc. à S. Ioſeph.

103. Ægidi. de Præſent. adductus etiam ſuprâ, num. 23. vt ad Canonizationem Immaculatæ Conceptionis declarandam veniret, ſic ſtatuerat: *Secundó ſupponendum eſt, Eccleſiam Romanam, dũm alicui Sancto, aut alicui Myſterio Diem Feſtum inſtituit, & toti Eccleſiæ celebrandum proponit, verê canonizare ſanctitatem illius Diei, & Myſterij, &c.* Illo etiam eodem loco ſic eum dicentem audiviſti: *Ex ſecundo verò præſuppoſito etiam conſtat, Inſtitutionem Feſtorum factam ab Eccleſia Romana, eſſe veram & formalem Canonizationem ſanctitatis &c.* Repete etiam Ægidium toto illo loco citato.

Ægidius

104. Philippus Bernalius ſuprà etiam adductus num. 31. verſu, *Pruevaſe mas*, vt Canonizationem item Conceptionis Virgineæ ſtatuat, idem principium aſſumit, & ait: *Porque [ſegun lo que yo entiendo] es en tanta manera verdad ſer lo miſmo inſtituir Fieſta, que canonizar, que ſi la Igleſia &c.* Id repetit, & probat; & verſ. *De todo lo qual*, inquit: *Y toda eſta fuerça hizo al Doctor Angelico, provando ſer la Reyna del cielo Santa en ſu Nacimiento, porque la Igleſia la celebra, que fue dezir aver canonizado aquel Myſterio.*

Bernal.

105. Doctus, & eruditus P. Chriſtoph. de Vega ſuprà etiam adductus à num. 27. eodem fundamento vſus fuit, vt ad Canonizationem Immaculatæ Cóceptionis ſtabiliendã, viam cóplanaret. Lege verba eius citato loco poſita; quorũ ſenſum, & ſententiam, ſic iam anteá nu. 401. ſui libri propoſuerat: *Præmittimus*, inquit, *primó, Eccleſiam dũm in alicuius Sãcti honorẽ, ſivê alicuius Myſterij, Dies Feſtos inſtituit, ac peragit, ac omnibus fidelibus celebrãdos proponit, ſivê in illius Cultũ Sacra Deo offert, Tẽpla, & Altaria erigit, verè tunc ſãctitatem illius viri, ſivè Myſterij, in rerum Sanctarum Catalogum adſcribere.* Quod ſtatim repetit, & exemplis declarat.

Vega.

106. P. Euſeb. Nieremb. verbis propoſitis ſuprà, propoſit. 14. à

num. 11. vſquê ad 15. & hoc Tract. num. 40. non leviter, nequé obſcurè, hanc inſeparabilitatē Canonizationis ab Inſtitutione Cultus publici & vniverſalis, demonſtrat; ſed luculenter,& expreſſê, ſequētibus declarat. Tract. de Sanctit. inſtit. Feſti &c. §. 7. in quo certitudinem ſanctitatis Immaculatæ Concept. é Sanctorum Canonizatione deſumit; poſtquàm èadem probat pro Conceptione præſtita, quæ in antiquis Canonizationibus reperiebantur; argumentum à Cultu Sacro deſumptum, vrgens, ſic diſſerit: *Veruntamên non ſolúm conſuetudinem, ſed ipſas Apoſtolicas Canonizationis Literas conferamus. Etenim Paſchalis II. non aliter canonizauit S. Petrū Anagninum anno 1110. quàm eius Celebritatem inſtituendo; ac propterеâ integram eius Bullam hìc tranſcribam, vt qui voluerit, eam poſſit conferre cum Extravagante* Cùm præexcelſa, *in qua Sixtus IV. Feſtiuam, & Solemniſſimam fecit Deiparæ Conceptionem.* Apponit Bullam,& ſic dicit ſtatim: *Ecce totum Paſchalis canonizantis, Diploma, & Solemnitatē, ſivê cæremoniam canonizati S. Petri Anagnini, per Inſtitutionem ſui Feſti,& Cultus: Quod ſatis fuit ad certiſſimam ſanctitatem eius habendam.*

Euſebius

Paſchal. II.

Sixtus 4.

Cumquê ſimiliter inſtituta ſit Solemnitas, & Feſtivitas Cultus Conceptionis Virgineæ; & præterea conſcripta ſit eius Celebritas in Martyrologio, numerataquê in cenſu tot Myſteriorum,& Sanctorum, quorum Feſtivitas celebris eſt in Eccleſia, aliasquè circunſtantias habeat magnæ venerationis; meritò etiam certiſſima habenda eſt eius Myſterij ſanctitas. Vidiſti Canonizationē per Feſti Inſtitutionem, factā; & vidiſti, eodem modo inſtitutum eſſe Cultum,& Feſtum, pro Immaculata Conceptione. Et pòſt aliqua, ſic Euſebius: *Annuunt Paſchali II. alij Summi Pontifices, qui in Diplomatibus Canonizationum innuunt, Canonizationem celebraſſe per Inſtitutionem Feſti. Sic Innocent. III. in Canonizatione S. Homoboni hæc ait.* Subijcit Innocentij verba, & repetit: *Indicat, modum ſeū Celebritatem adſcribendi,* (Sāctorum Catalogo) *fuiße ſtatuendo Diem illius Feſtivum.* Et póſt quædam Fortunati Schachi verba, quę poſteá damus, relata, ſic dicit: *Atqué ex hac Canonizationis & Cultus publici connexione, quidam Bernardus in Gloßa, ad caput &c.* Et iterûm ibi idipſum probat exemplis Clementis III. & Alexandri III. qui S. Ottonem, & S. Canutum, per

Innocēt. III.

Clemens. III.
Alexand. III.

Cultus

Cultus & Feſti Inſtitutionem canonizarunt. Plures aliæ Canonizationum Bullæ adduci poſſent, in quibus per Cultus publici, & vniverſalis, Inſtitutionem, peractam Canonizationem videmus.

107. Fortunatus Schachus, optimus Auguſtini filius, Pontificij Sacrarij Præfectus, lib. de Notis Sanctit. ſect. 10. c. 2. ſic inquit: *Sunt autem adeò coniuncta atquè indiviſa hæc duo, Cultus nimirùm vniverſalis, & Canonizatio; vt hoc ipſo quód aliquis Dei Servus Canonizatus fuerit, eo ipſo, ſervatis ſervandis, Cultus ei debeatur in tota Eccleſia; & è contrario, ſtatim atquè aliquem in tota Eccleſia Cultum vniverſalem habere conſtat, pro Canonizato habeatur.* Quid clariûs? Sicût nêc verius.

Fortun. at.

108. Noſter etiã Angelus Rocca, Apoſtolici item Sacrarij Præfectus, Epiſcopus Thagaſtenſ. in ſuo libro de Canoniz. SS. bené veritatem iſtam propoſuit his verbis, quæ habet c. 5. verſ. *Ad hanc rem: Sanctus deniquè Fælix huius nominis Primus, anno à Virginco partu 271. Martyrum gloriæ [vt ait Platina] conſulens, decreuit, vt ſingulo quoquè anno, ſtatis diebus, Sacrificia in eorundem Martyrum memoriam celebrarentur: Quæ ſané res Canonizatum iã Sãctum aperté declarans, & cõcludens, á cæteris, qui proximè ſucceſſerunt, Pontificibus, obſeruata ſemper fuit.* Audis, Sacrificium in honorem alicuius celebratum, aperté declarare, & concludere, ipſum eſſe Canonizatum.

Angel. Rocca.

Noſter etiam ſæpê nominatus Petr. de Simanc. in Epiſtola ad Sum. Pontif. Inno. X. circà fin. ver. *Y antes*, ſic: *Luego ſupueſto, que tantos Summos Pontifices mandaron que en toda la Igleſia ſe celebraſſe Fieſta á la Concepcion &c. que es la accion con que ſe canonizan las Fieſtas &c.* 109.

Simanc.

Meus item Illuſtriſſ. Epiſc. Petrus de Perea, Tract. pro Concep. circâ med. §. *Digo pues*, aſſerit, *Inſtitutionem Feſtorum eſſe Canonizationem tûm Sanctorum, tûm Myſteriorum, pro quibus Feſtum inſtituitur.* 110.

Perea.

Sylveſter in Sum. verbo *Canonizatio*, initio, ſic definit Canonizationem: *Canonizatio SS. ſecundùm Innocent. in C. Audivimus, de Reliq. & venerat. SS. eſt canonicè, & regulariter inſtituere, quôd aliquis pro Sancto honoretur, putâ, quód fiat pro eo Solemne Officium.* Vides ex Sylveſt. Officij Solemnitate Canonizationem compleri. 111.

Sylveſt.

P. Franciſc. Suari. hanc inſeparabilitatem, ſivè identit- 112.

atem

atem Canonizationis, & Inſtitutionis Cultus vniverſalis, manifeſtê ſuppoſuit, vt vidimus ſuprâ num. 39. & iterûm ſupponit clariſſimê diſp. 5. de Fide, lect. 8. vbi de infallibilitate Summi Pontificis, etiam ſiné Concilio, tractat. Et pôſt ſtabilitam infallibilitatem illam, aliqua indé corollaria deducit, quorum ſecundum proponit ſic: *Secundò infertur non poſſe errare Pōtificem in Sanctorum Canonizatione.* Adducit pro hac aſſertione aliquos Doctores, & ſubdit ſtatim: *Sumitur verò noſtrum corollarium ex Gregor. in C.* Sicùt, *diſt. 15. & Bernardo Epiſt. 174. ad Lugdunenſes.* Modô nota, Bernardū Epiſtola illa Lugdunenſes reprehendere, quôd Conceptionem Virginis, inconſulta Eccleſia Romana, celebrabant; cuius occaſione de eiuſdem Virginis Nativitate hæc profert: *Quia Ortum Virginis didici in Eccleſia indubitanter haberi Feſtivum, firmiſſimê cum Eccleſia ſentio, in vtero accepiſſe, vt Sancta prodiret.* Igitur, Bernard. loco illo id ſolùm affirmat, ſcilicét, certiſſimam ſibi & indubitatam eſſe ſanctitatem Nativitatis V. Mariæ, ſumpto argumēto á Nativitatis Virgineæ Celebratione; nèc verbum aliud in ordine ad Sanctorum Canonizationem habet, vt notum eſt: Epiſtola enim illa, occaſione Controverſiæ de Conceptione Virginis, adeó trita eſt, vt nil ſit tâm lectum, tâm evolutum. Ex quo iam mens Suarij patet. Concluſio Suarij hæc eſt: *Summus Pontifex nequit errare in Canonizatione Sanctorum.* Hanc cōcluſionem dicit ibi Suarius docuiſſe S. Bernardum in Epiſt. illa 174. In Epiſtola illa néc ſonat verbum *Canonizatio*; ſed ſolùm docet Bernardus, certam ſibi eſſe, & minimè ſubiectam errori, ſanctitatem Nativitatis Virginis, eó quód talem Nativitatem Eccleſia celebrabat; ergó claré infertur, Suario idem fuiſſe Canonizationem, ac Vniverſalis Eccleſię Celebrationem; & Suarium ſuppoſuiſſe, ex S. Bernardi mente Celebrationem & Cultum ab Vniverſali Eccleſia inſtitutum, â Canonizatione vel inſeparabilem eſſe, vel indiſtinctum. Sed id præſertim notare debes, nimirûm, quám vt certum & vt nequaquàm controverſiæ ſeù dubitationi expoſitum, id ſupponat Suarius. Sed cur non ſimpliciter ſupponeret, quod ſimpliciter certiſſimum eſt? Suario conſentiens Bellarminus lib. 1. de Beatitud. SS. c. 9. eandem concluſionem, ſcilicét, non poſſe errare Sūmum Pont-

Suarius.

S. Bernard.

Bellarm.

Pontificem inCanonizatione SS.probat ex Epiſtola illaBernardi : Et ideô eandem inſeparabilitatem Canonizationis ab Inſtitutione Cultus publici & vniverſalis Celebrationis, manifeſtè docuit hoc loco Bellarmin. quem infrà iterûm produco. Sed audiamus Nierembergium é §.illo 7. ſæpé citato, tract. de Sanctit. inſtitu. verſ. *Ecce totum*, vbi, de S.Bernardo loquens, hæc dicit: *Vndê, cúm in ea perſuaſione eſſet, exCelebratione Feſti poſſe Sanctũ canonizari, accedente Pontificia authoritate, refragatus eſt Canonicis Lugdunenſibus, &c.* Eundẽ ſenſum in Bernardo cognovit noſter Ioan. Putean. q. 25.3.p.ar.6. dub. 2. Cognovit & Diana p.11.tract.2.de Infallibilit. Summi Pontif.reſol. 15. Et cùm hoc ita ſit, rectiſſimê pro eadem veritate, quã intendimus hìc ſtatuere, adducendi etiam ſunt S. Bernardus, S.Ildefonſ. S.Thomas, S.Bonavent. qui ſanctitatem Nativitatis Virginis, ex Feſto & vniverſali Celebratione, intulerunt, & vt certam comprobarunt. Verba horum PP. paſſim apûd aſſertores Conceptionis Immaculatæ reperies.

...ſeb. ...ereb. | ...tean. | ...ana. | Bern-d. Ildef-ſ. Thom. Bonav-t. | ...anad.

113. Iacobus Granad. Cont. 1. de Fide, tract.7.diſp.3. ſect.3. num.14.ſic affirmat: *Nec minûs propria, & vniverſalis Canonizatio cenſeri debet ea, quæ non ſolúm Martyribus propria eſt, ſed ad Confeſſores, & Virgines extenditur, conſiſtitquè in eo, quód authoritate Eccleſiæ vniverſalis, & Summi Pontificis, in Divinis Officijs publicé ab omnibus Eccleſijs recenſeantur, &c.*

Sed quid immoror? Da- 114.
to mihi vel vnum ſcriptorem, qui neget, Inſtitutionem Cultus publici vniverſalis Sacrificij Miſſæ, & Officij, & ex præcepto, eſſe Canonizationem: Quare, præter adductos, tibi evolvẽdos propono illos omnes, qui de Sanctorum Canonizatione agunt; & de honoribus, quibus ſoli Canonizati gaudent, differunt; quos omnes invenies docentes, Cultum illum vniverſalem, & ex præcepto, ſolis Canonizatis deferri licere; nequé ab Eccleſia inſtitui, niſi canonizando, vel pro Canonizatis: Ideoqué apûd omnes Inſtitutio illius Cultus vel ſecũ affert, vel ſupponit Canonizationẽ: E quibus libet tibi nùnc proponere diſertiſſimum in re Eccleſiaſtica virum Barthol. Gavant. Is enim in Theſauro Sacror. Ritu.t.2.ſect.1.c.5.tit. 2. num. 12. ſic ſtatuit: *Atquê in prædictis num.8.& 9. ſtrictim eſt accipiendum nomen,* Sancti, *hoc eſt, Canonizati ab*

Gavant.

Eccleſia, ſeu per immemorabile tempus habiti pro Sancto, cui tantùm publicus & vniverſalis conceditur Cultus &c. Vide etiam doctum virum Thomam Hurt. t. 1. Reſol. moral. tract. 5. c. 6. reſol. 71. num. 1784. vbi de hoc Cultu publico agens, dicit: *Quod hodie ſinè Canonizatione Summi Pontificis fieri non poteſt.* Quod repetit reſolut. 57. num. 1193. Vide etiam Turrianum 2. 2. diſp. 17. dub. 8. & cum alijs Beatum Auguſtinum de Ancona Auguſtinianum in ſuo lib. de Poteſt. Eccleſiæ q. 14. dub. 5. Sed aliquid de hoc infrá dicam, explicans, Conceptioni Matris Dei omnes illos deferri honores, qui non niſi Canonizatis deferuntur. Probata ergo eſt iam minor argumenti noſtri poſiti num. 101. communi Theologorum ſuffragio, Summorum Pontificum Bullis, & Patrum ſenſu, vt patet ex propoſitis á num. 102. E quorum omnium authoritate habemus, Inſtitutionem Cultus vniverſalis eſſe propriam & veram Canonizationem. Sed iam id ratione confirmemus.

Hurtad.

Turrian.

Auguſt. de Ancona,

Cultum publicum vniverſalem, & ex præcepto, inſtituere, eſſe idem ac canonizare, declaratur ratione.

115. MINOR arg. facti num. 101. declaratur ratione ſic: Canonizatio eſt publicum Eccleſiæ teſtimonium de alicuius ſanctitate; & ſimul eſt Iudicium, quo decernuntur honores illi, qui non niſi rebus ſanctis deferuntur: Sed ſemel concesſo, & inſtituto Cultu Sacro vniverſali, & ex præcepto, pro aliquo obiecto, datur & adeſt publicum Eccleſiæ teſtimonium de vera ſanctitate talis obiecti; ergó ſemel inſtituto Cultu illo adeſt vera & propria Canonizatio. Bona eſt conſequentia. Maior patet ex Suppoſitione prima num. 2. Minor ex terminis conſtat: Nam cùm Eccleſia non niſi res ſanctas celebret; néc Feſtum, aut Cultum Sacrum inſtituere poſſit, niſi pro re verè & certò ſancta, vt eſt ipſius Eccleſiæ, Sanctorum PP. & Theologorum mens; benê claret, data Celebratione, & Cultus Inſtitutione, dari Eccleſiæ teſtimonium publicum de ſanctitate illius rei, pro qua Cultus ille inſtitutus fuit. Etenim inſtituto Cultu illo pro aliquo, illum vt Sanctum veneror, & vt talem publicè colo, & Sanctum certó & indubitanter proclamo: Et ideó inquiro: A quo ego, & tu, edocti ſumus de illa ſanctitate? Quis nos docuit, obiectum

ctum illud eſſe ſanctum, & vt tale fore venerandum? Ab Eccleſia id nos accepiſſe dicis. Benè: Ergò adfuit Eccleſiæ teſtimonium ſanctitatem illam declarans. Implicat enim te ab Eccleſia de aliqua veritate fuiſſe edoctũ, & Eccleſiam veritatem illam non fuiſſe teſtificatam. Cùm ergò certum ſit, Eccleſiam, inſtituendo Cultum vniverſalem pro aliquo, docere nos de ſanctitate eius, pro quo Cultum inſtituit; certum etiã eſt, inſtituto illo Cultu adeſſe publicum Eccleſiæ teſtimonium de ſanctitate, pro qua Cultum inſtituit; & conſequenter adeſſe Canonizationem, quæ in publico illo Eccleſiæ teſtimonio conſiſtit. Præſentem doctrinam benè explicat Chriſtoph. de Vega, ſuprà, num. 29. vbi dicebat: *Tùnc Feſtum aliquod canonizari dicitur, quandò Cultus vniverſali Eccleſiæ indicitur; tùnc enim adeſt teſtimonium publicum Romanę Sedis, &c.*

316. Explico rurſùs minorem illam noſtri præcipui argumenti hoc diſcurſu: Facta facultate ab Eccleſia, & Eccleſia ſolùm permittente, ſivè licentiam concedente, quòd in honorem alicuius in aliqua ſolùm Provincia, aut Eccleſia, aut Religione, Cultus Sacer Miſſæ, & Officij peragatur, & Celebratio fiat, datur & adeſt vera & propria Beatificatiò; pro quo repete, quæ dixi propoſit. 14. præcipuê §. 3. Ergô quoties adeſt Inſtitutio Cultus Sacri vniverſalis pro tota Dei Eccleſia, & ex præcepto, adeſt vera & propria Canonizatio. Conſequentia primò conſtat ex dictis. Secundô ſic ex antecedenti eam probo: Inſtitutio iſta vniverſalis, & ex præcepto, nõ eſt Beatificatio, ſed quid maius Beatificatione, excellentius, præſtantius, & Beatificationem ſummè excedens; ergô eſt Canonizatio. Patet: Quia eſt declarare rem vt *Sanctam*, & vt talem proponere illam Eccleſiæ venerandam; ſed in ratione proponendi & declarandi aliquid vt *Sanctum*, non datur medium inter Beatificationem, & Canonizationem, ergò cûm Inſtitutio illa non ſit Beatificatio, ſed quid Beatificationem excedens; & eò tendat, vt aliquid declaret *Sanctum*, ſequitur eſſe Canonizationem. Vel, ſi mavis, his alijs terminis hunc cõſtrue præſentem diſcurſum: InſtitutioCultus vniverſalis pro tota Dei Eccleſia, & ex pręcepto, ad aliquem gradum ſuperiorem eo, ad quem evecta eſt ſanctitas obiecti, pro quo ſolùm eſt permiſſus Cultus in aliqua determinatè

In ratione proponendi aliquod obiectum vt ſanctũ, venerandum; non datur medium inter Beatificationẽ & Canonizationẽ.

minatè Civitate, aut Religione, evehit, & attollit ſuum obiectum: Sed gradus, ad quē evecta eſt ſanctitas obiecti, pro quo peculiaris ille Cultus permiſſus eſt, eſt gradus Beatificationis; ergó gradus, ad quem evecta eſt ſanctitas obiecti, pro quo vniverſalis, & ex præcepto, Cultus inſtituitur, eſt gradus Canonizationis. Manifeſta eſt conſequentia, quia gradus declaratæ ſanctitatis medius inter Beatificationem, & Canonizationem, ſicût inauditus, (ſtādo ſaltêm communi & præſenti Eccleſiæ regimini.) ita eſt inaſſignabilis.

117. Igitur, cûm ex dictis â nu. 102. habeamus ab authoritate & ratione, Inſtitutionem Cultus vniverſalis eſſe veram Canonizationē, & ſupponamus, pro Immaculata Matris Dei Conceptione eſſe inſtitutum Cultum vniverſalem; apparet manifeſtê, non poſſe non dici probabiliter Myſteriū Immaculatæ Conceptionis eſſe Canonizatum: Adeſt enim pro ſanctitate eius publicum Eccleſiæ teſtimonium; ipſaquè vniverſalis Eccleſia in Officio pro Conceptione inſtituto, abſoluté vocat, *Sanctam*, Conceptionem Virgineam.

Adeſt publicū Eccleſiæ teſtimonium pro ſanctitate Conceptionis Virgineę.

Reſponſio, quam forté daret aduerſarius argumento præcedenti; & talis reſponſionis reiectio.

DICES: Certum eſſe Inſtitutionē Cultus vniverſalis eſſe verā Canonizationem, quandó abſolutê inſtituitur, & ſimpliciter indicitur, & ſinê reſtrictione proponitur: At quandó inſtituitur ſola probabilitate fundatus, & pietate ſolûm probabili de veritate ſanctitatis obiecti, Canonizatio non eſt; & hoc ſecundo modo, ais, fuiſſe inſtitutum Cultum publicum pro Immaculata Conceptione; id ipſis Summis Pontificibus declarantibus, cùm, adhùc inſtituto Cultu, liberam cuique facultatem fecerint, quā maluerit, in Cōtroverſia de Cōceptione Matris Dei inſequendi partem. 118.

Sed hæc reſponſio nullo negotio reijcitur. Et primó: Quia cûm ego hìc non diſputem de Controverſia Conceptionis Matris Dei; ſed, ſuppoſita ſentētia pia, inquiram, an ſinê inconvenienti & probabiliter dici poſſit, ſanctitatem illius Conceptionis eſſe Canonizatam; evidenter me tuæ reſponſioni occurriſſe demonſtro, ſi id ſolúm dicam, ſcilicèt, optimê, rectè, pié, & ſapienter à penè omnibus tenen- 119.

Reijcitu[r] præcedē[ns] reſpōſio

De ſol[a] probabil[it]ate præ[ci]ſ[é] pro poſition[is] quæſtio eſt.

nectibus piam opinionem af-
firmari, Cultum pro Immacu-
lata Virginis Conceptione,
abſoluté, ſimpliciter, & abſ-
què reſtrictione vlla, ex parte
ipſius Cultus & Inſtitutionis,
fuiſſe ab Eccleſia inſtitutum;
& non aliter, ac inſtitutus fuit
pro Virginis Nativitate, Aſ-
ſumptione &c. Repete Sup-
poſitionem quartam è num.
5. & quæ dixi hoc §. num. 99.
& 100. Et audi hic iterùm Eu-
ſebium Nieremb. c. 29. ſui li-
bri de Perpet. obiec. Feſti Cō-
cept. dicentem: *Nec Pontif-
ices aliter celebrāt Aſſumptio-
nem, quàm Conceptionem.* Ad-
de etiam Lorinum in Cōm.
ad Pſalm. 98. ver. 4. aientem:
*Cantat modò Eccleſia Con-
ceptionem non minùs, quàm
tùnc Nativitatem, & quàm
exaltatam ſuper choros Ange-
lorum ad Cæleſtia Regna.*
Loquebatur de tempore S.
Bernardi. Igitur, non diſputo,
an Cultus pro Conceptione
ſit abſoluté & abſqué reſtri-
ctione inſtitutus, nêc nè? Sed
ſuppono probabiliſſimum eſ-
ſe, abſolutè & abſqué reſtri-
ctione aliqua ex parte Inſti-
tutionis, fuiſſe inſtitutum, id
affirmantibus innumeris Sa-
pientiſſimis, quod negare nō
potes. Et cùm ad meum evin-
cendum intentum probabil-
itas duntaxat illius doctrinæ
mihi opus ſit; [quidquid de

Euſeb.

Lorinus.

De ſola probabilitate Inſtitutionis Cult⁹ abſoluté & ſinê reſtrictione pro Conceptione, quæſtio ſit.

eius veritate vel certitudine
teneas.] evidenter demon-
ſtro, certum eſſe Conceptio-
nem Virginis poſſe dici, ſal-
tem probabiliter, Canoniz-
atam, ſi neceſſariô dicere o-
portet, probabile eſſe fuiſſe
pro Conceptione Virginis in-
ſtitutum Cultum vniverſalem
abſoluté, ſimpliciter, & ſine
reſtrictione, ex parte ipſius
Cultus; & non aliter, ac fuit
inſtitutus pro eiuſdem Virg-
inis Aſſumptione, & Nativit-
ate. Et ideò tua illa reſponſio,
pro præſenti noſtra diſcepta-
tione, non venit ad rem. Re-
tine enim tibi quam volueris
doctrinam circá Inſtitutionē
illam Cultus pro Conceptio-
ne Immaculata: Probabilit-
atem autem Inſtitutionis ab-
ſolutê, & ſinè reſtrictione, ex
parte ipſius Inſtitutionis, mi-
hi negare nequis, qua ſola pro
re evincenda opus habeo.

Sed quia me pietas in Ma- 120.
trem meam Eccleſiam vrget,
non poſſum non ſecundò ob-
viam illi reſponſioni ire; do-
ctrinam, quam cōtinet, neg-
are; & ex adverſo aſſerere ab-
ſoluté, veriſſimum eſſe, Cultū
pro Immaculata Conceptio-
ne, non probabilitate ſola ſā-
ctitatis obiecti fundari, ſed
certitudine firmiſſima: Quia
in vniverſûm hæc eſt natura
Cultus ab Eccleſia inſtituti;
néc aliter ab Eccleſia Magi-

Rurſus illa reſpōſio reijcitur.

Cultus Sacer vniverſalis & ex præcepto nō inſtituitur niſi pro obiecto indubitanter Sancto.

ſtra veritatis Cultus Sacer poteſt inſtitui, cûm fixum ſit Catholicis, Eccleſiam in Inſtitutione Cultus Sacri errare nõ poſſe. Sanê enim errare poſſet inſtituẽdo Cultum, ſi Cultum poſſet inſtituere ſola probabilitate fundatum: Quia probabilitati, quæcumque illa ſit, falſitas non repugnat. Veritatem hanc hìc ex inſtituto firmare non eſt animus: Eſt tamen animus animum oſtendiſſe, quem in re tali vel occultaſſe, vel diſſimulaſſe, religio mihi erat. Lege Euſeb. Nieremberg. locis Suppoſit. illa 4. citatis, cuius aliqua verba repeto, vt quale ſit placitũ illud de Cultu ſola probabilitate fundato iterùm capias: De illo enim loquens, ſic dicit Euſeb. *Licét enim hoc dictum ab omni pietatis ſtudioſo ſit mòx refellendum, vt quôd evertat Sanctorum PP. perſuaſionem, repugnet Summorum Pontificum doctrinæ, & ita enervet authoritatem Romanæ Sedis, & poteſtatem Vicarij Chriſti, vt penè omnem ſuam ad gubernandam Eccleſiam infallibilitatem infringat, expoſitumqué obÿciat erroribus in ſuis Decretis & Conſtitutis pro univerſali Eccleſiæ regimine; oportebit tamên ſpeciatim hoc demonſtrare &c.* Diſce ergô ab hoc pio & docto viro, quale ſit placitum illud de Cultu ſola ſanctitatis obiecti probabilitate fundato. Subſcribo hìc Euſebio, & affirmo, exiſtimationem illam [fortê illam zelus introduxit, ſed nõ qui ex ſcientia fuerit] de Cultu vniverſali, & ex præcepto, inſtituto vt ſola probabilitate de obiecti ſanctitate fundato; omnia illa incommoda, quæ Euſebius recenſet, introduxiſſe.

Euſeb.

Fundamentum illius reſpõſionis poſitæ num. 118. non convincit. Et poſſe Eccleſiam inſtituere Cultum Sacrum abſoluté pro aliquo obiectõ, adhùc permittentẽ non aſſentientes illius obiecti ſanctitati, declaratur.

EX dictis ſatis reiecta manet reſponſio illa è nu. 118. cui nèc minimúm favet facultas à Pontificibus facta aſſentiendi in Controverſia de Conceptione Matris Dei, negativæ, vel affirmativæ parti, adhùc pôſt inſtitutum Cultum. Primó: Quia ex hoç ſolûm probatur, ob iuſtas cauſas in hac determinata materia id permiſiſſe Eccleſiam: Permiſſio enim, tolerantia, ſivé indulgentia, facit quód impunè oppoſitum ſẽtire & animo tenere queas; non tamen tollit naturam inſtituti 121.

ſtituti Feſti. (Vide D. Anton. Calder. c. 5. ſui lib. §. 17. num. 85. per totum.) Rem [ni fallor] explico, ſi notem, Eccleſiam ob ſuam ampliſſimam poteſtatem, &, vt ita dicam, potentiam abſolutam, ſivê ob extraordinariũ vſum ſuæ poteſtatis, poſſe, ſi velit, facere in rebus moralibus, vt adhûc producta, & quaſi applicata cauſa, ſuos non ſortiatur effectus; inſtar, ſuo modo, illius ignis Babylonici, qui productus, & applicatus, pueros non vſſit: Subſtantia ignis aderat, effectus non erat: Non diſſimilis naturá erat ignis ille ab alijs ignibus, & tamen adhúc approximatus carebat effectu, ita diſponente poteſtate abſoluta Dei. Sic, proportione ſervata, in noſtro caſu. Prohibitio, obligatio, & eius comes cenſura, non ad ſubſtantiam, eſſentiam, ſivê intrinſeca predicata Inſtitutionis Feſti, pertinẽt, licét effectus eius ſint, accidẽtia, & quaſi proprietates ab Inſtitutione illa de facto & cõmuni lege manantes; ob idquè ſeparabiles ab Inſtitutione Feſti ſunt; & ab Eccleſia, ſua ampliſſima poteſtate, vtẽte, adhúc exiſtẽte, & inſtituto Feſto, impedibiles. Igitur, Inſtitutio Feſti & Cultus pro Virginis Matris Conceptione, abſoluté facta eſt; & quantùm ad ſubſtantiam, eſſentiam, naturam, & prædicata intrinſeca, non aliter, ac aliæ Virginis Feſtivitates, & aliæ omnes inſtitutæ ſunt, vt citatis ſæpè locis explicui: Cum quo tamên ſtat, quôd Eccleſia, ſua poteſtate vtens, ob iuſtas cauſas, adhúc póſt illum inſtitutum Cultum, cõcurſum cohibeat, ad illius effectus non concurrat, & prohibitio indê impedita & quaſi ſuſpenſa maneat; & aliter ſentiendi licentia perſeveret. E quo, vt dixi, inferre non licet, quòd Inſtitutio iſta, & Cultus, alterius rationis, ſivé naturæ, ſit ab omni alia Feſtorum Inſtitutione; ſicút inferre non licet, ignem Babylonicũ diverſum naturâ fuiſſe ab omni alio igne, eô quód productus, & applicatus, vrendi non habuit facultatem. In huius diſcurſus ſuffragium trahe Ioſephum Guarni. ê num. 46. vbi loquens de aliquibus viris doctis, qui certitudinem ſanctitatis Conceptionis Virgineæ deducebãt ex eo, quôd Eccleſia in Divino Officio abſolutê vocat Conceptionẽ, SANCTAM; hæc dixerat: *De adonde infieren, que ſubſtãcialmente eſtá* CANONIZADA *en quanto â la certidumbre, como la* SANTIDAD DE LOS DEMAS SANTOS, *á quiẽ abſolutamẽte dà la Igleſia eſte titulo; aunque no en quan-*

Calderõ.

Explicatur aſſũptum.

Anthorũ ſuffragiũ.

Guarnizo.

quanto á la obligació de creerla, que dizen es accidente de la Canonizacion. Quomodô autem, quibus medijs, vel qua ratione, hæc Eccleſiæ poteſtas talem præſtet effectum, non eſt huius loci adamúſſim explicare. Sufficiat ſupponere, aliud eſſe *legis Inſtitutionem*, aliud, *obligationem legis:* Nam pòſt legem ſtatutam, ſivè inſtitutam, adhùc communiter aliquæ conditiones, ſivê requiſita, apponenda remanent, vt obliget; pro cuius explicatione aptiſſimum exẽplum eſt, quod, in ſimilibus, â promulgatione deſumi aſſolet; pro quo videri poſſunt DD. de Legibus tractantes. Aliqua ſine dubio in noſtro caſu conditio ad obligationem deficit; ſivé ea vnicé, & abſolutê ſit voluntas in Eccleſia, & eius Capite, obligandi; ſivé alicuius alterius appoſitio requiſiti, núnc ab ipſa Eccleſia impediti, & pro voluntate eius nondúm appoſiti. Sed vt dicta hìc omnia firmiùs percipias, & ſecundò ab exẽplo rem totam teneas, ſcito, hanc Eccleſiæ licentiam ſivê tolerantiam, de qua agimus, non fuiſſe primó viſam in materia de Conceptione Virginis: Quondàm etiam pòſt inſtitutum Cultum & Feſtum pro Aſſumptione Matris Dei, Eccleſia aliquos de Aſſumptionis veritate dubitantes toleravit; & minimê damnavit. Si legiſti authores, qui pro ſanctitate Conceptionis Matris Dei ingenuê, & religioſé, decertant, iam id audiſti: Sed ſi fortè non legiſti, vade ad Ægid. Luſit. & lege eum lib. 3. de Præſervat. B. V. q. 6. art. 1. §. 10. num 96. & 97. Et audi Euſebiũ Nieremb. tract. de Sanctit. inſtit. Feſti, &c. §. 28. propè initium ſic fantem: *Quæ autem toleravit Eccleſia extrá, imó contra mentem ſuam, & ſenſum communem, non ſunt pauca: Satis eſt memorare toleraſſe aliquandiû dubitantes de Aſſumptione Virginea, etiã pôſt celebratum eius Feſtum; atquê eandem tolerantiam aliqui extendunt ad Feſtum Nativitatis.* Lege eundem authorem eodem illo loco, vbi repetit, Eccleſiam aliquandò toleraſſe opiniones nõ ſolûm improbabiles; ſed etiam *iuſtis de cauſis damnabiles.* Igitur, ex Eccleſiæ tolerantia, ſivè indulgentia, minimè argumentum capere potes ad vim inſtituti Cultus pro Immaculata Conceptione enervandam; vel ad Cultum, neſcio qua illa probabilitate ſolùm fundatum, in aures hominum inijciendum; cúm iam ſcias, Eccleſiam non pauca extrâ, & contra mentem ſuam, toleraſſe, & dubitantes de Aſſũptione

Exempla confirmantia.

Ægidius.

Euſeb.

Toleravit Eccleſia aliquandò dubitantes de veritate Aſſumptionis Mariæ, etiam pôſt inſtitutũ de Aſſũptione Feſtum.

Aliquando toleravit Eccleſia opiniones, iuſtis de cauſis damnabiles.

ptione Matris Dei aliquandò permiſiſſe, etiam pòſt eius inſtitutum Cultum, & Feſtum; quod, ob id, inſtitutum fuiſſe vt probabilitate ſolùm de Aſſumptionis veritate fundatũ, nullus vnquàm dixit, nec dicere potuit. Manet ergò, é facultate illa, ſivé Pontificum licentia, quam maluerimus in Controverſia de Conceptione Virginis inſequendi partem, minimé inferri, Cultum pro eiuſdem Virginis Conceptione inſtitutum, non fuiſſe inſtitutum abſoluté, ſimpliciter, & ſinê reſtrictione, quantũm eſt ex parte ipſius Cultus, & Inſtitutionis; & conſequẽter neque ob illam facultatẽ inferri poſſe, prędictum Cultum vniverſalẽ â ratione verę Canonizationis deficere, quã inſeparabilẽ eſſe ab illa Cultus vniverſalis Inſtitutione, vniverſi Theologi docent, vt ex dictis claret: Claretquè ſimûl, â ſubſtantia tota Canonizationis ſeparabilem eſſe obligationem aſſentiẽdi ſanctitati obiecti Canonizati, vt, ê virorum ſapientũ ſenſu propoſuerat Guarnizo paulò antè citatus. Quo ſatis explicata eſt efficacitas argumenti propoſiti num. 101. quo hac tertia via vſi fuimus ad Canonizationem Conceptionis Virgineæ probabiliter firmandã. Sed & plura ſunt, quibus prædictum argumentum confirmari poteſt, de quibus iam.

Guarnizo.

Prima Confirmatio præcedentis argumenti diſcuſſi á num. 101.

OSTENDIMVS argumento præcedẽti, Cõceptionem Virgineam poſſe probabiliſſimè dici, *Canonizatam*, ex quo pro ea, & in honorem eius inſtitutus fuit Cultus publicus vniverſalis, & ex præcepto, Miſſæ, & Officij; quam veritatem nûnc ab exemplo confirmo ſic: Nativitatẽ Virginis, Præſentationem eius, Viſitationem, & in cœlos corpoream Aſſumptionem, eſſe Myſteria ab Eccleſia Canonizata, Canonizataqué poſſe & debere dici, negabit nullus Catholicus: Sed id præſtitit Eccleſia pro Immaculata Conceptione, quod pro Nativitate, Præſentatione &c. præſtitit, vt Myſteria Canonizata cenſeãtur; ergò & Conceptio poteſt Canonizata cenſeri. Bona eſt conſequentia, vt ſæpê dixi, ab vnitate & identitate fundamenti. Maiorem, licét indubia ſit, placet Theologorum loquutionibus declarare. Doctus P. Franc. â S. Ioſep. citat. ſuprá, num. 22. poſtquàm Canonizationis conditiones propoſuerat, ſic dicebat: *Sed idẽ fit,* 122.

Confirmatio.

Myſteria Aſſumptionis Virginis, Pręſentationis &c. Canonizata ſunt.

Franc. à S. Ioſeph.

ſit, atqui cōceditur, quandó inſtituitur aliquod Feſtum in honorem alicuius Myſterij, vtpotè de Transfiguratione, & Aſcenſione Domini; de Viſitatione, Præſentatione, ac Natiuitate Virginis Mariæ, & de eius Conceptione, vt patet experientia, cûm iſtæ omnes Feſtiuitates Catalogo Sanctorum, ac Solemnitatum Myſteriorum Canonizatorum ſint adſcriptæ &c. Ægidius citatus & adductus ſuprá, nu. 23. ſic diſcurrit: *Secundó ſupponendum eſt, Eccleſiam Romanam, dùm alicui Sancto, aut alicui Myſterio Diem Feſtū inſtituit, & toti Eccleſiæ celebrandum proponit, verè canonizare ſanctitatē illius Diei, & Myſterij.* Et exempla proponens, ſubdit: *Aut quandô inſtituit vt ſolemniter celebretur Dies Natiuitatis Virginis, Præſentationis illius in Templo, Viſitationis B. Eliſabethę, eo ipſo Diē illum, vt verè ſanctum canonizat.* Et paulô pôſt, exempla Myſteriorum Canonizatorum apponens, pôſt alia, ait: *Canonizata eſt etiam Annuntiatio Angeli ad Virginem, Dies Natiuitatis Chriſti, Reſurrectionis, & Aſcenſionis; & in laudem B. Virginis canonizatus eſt Dies Natiuitatis eius, Expectationis, Viſitationis &c.* Quod & deinceps repetit. Chriſtoph. de Vega adductus etiam ſuprá, á num. 27. ſupponit, Inſtitutionem Feſtorum eſſe Canonizationem, & præbens exempla, pôſt aliqua appoſita, proſequitur ſic: *Siué quandô Eccleſia celebrandam proponit Natiuitatem B. Ioannis, & Virginis Deiparę, eo ipſo Myſterium illud, ac Diem, tāquâm Sanctum, colendum proponit, cum ordine ac reſpectu, ad ſanctitatem illius viri, ſiuè illius Myſterij, illa die peractam; quod nihil aliud eſt, quàm virum illum in Sanctorum album tranſcribere; vel etiam Myſterium aliquod, tali die peractū, in Feſtorum Catalogo reponere.* Et ſtatim explicans, Canonizationem conuenire Myſterijs, ponit exempla Myſteriorum, quæ *Canonizata* dicere debemus, & inter alia recenſet Myſterium Viſitationis, Præſentationis, & Natiuitatis Virginis. Philipp. Bernal. adductus ſuprá, num. 104. ſic dicebat: *Y toda eſta fuerça hizo al Doctor Angelico, prouando ſer la Reyna del cielo Santa en ſu Nacimiento, porque la Igleſia la celebra, que fue dezir, auer canonizado aquel Myſterio.* Sufficiāt hæc pro re clariſſima. Liquet ergó maior illa, qua dicebamus, Natiuitatem Virginis, Præſentationē &c. eſſe, & debere dici, Myſteria Canonizata.

Ægidius. Vega. Bernal.

Re-

123. Reſtat declaranda minor, ſcilicêt, non plus præſtitum eſſe ab Eccleſia pro Nativitate Virginis &c. vt Canonizationem inferamus, ac præſtitum eſt pro Conceptione: Sed eam facilê declaro: Quia pro Nativitate Virginis, Præſentatione, Aſſumptione &c. nil aliud ab Eccleſia præſtitũ eſt, præter Inſtitutionem Cultus publici vniverſalis; vel aſſignetur, quid aliud pręſtitum ſit ab Eccleſia, propter quod Myſteria illa, *Sancta, & Canonizata*, dicamus. Cûm autem, vt ex dictis patet, & certum eſt, pro Cõceptione Virginis inſtitutus etiam ſit Cultus publicus vniverſalis, & ex præcepto; idem pro ea, & in honorem eius, præſtitum eſt ab Eccleſia, quod pro illis alijs Virginis Myſterijs præſtitum agnoſcimus. Igitur, vt dixi, nõ aſſignabitur, aliquid aliud eſſe præſtitum ab Eccleſia pro Myſteriorum illorum Canonizatione, & declaranda ſanctitate, præter Cultus Inſtitutionẽ, adſcriptionem in Miſſali, Breviario, & Kalendario Romano, ſivê Martyrologio, quibus omnibus potitur Virginis Conceptionis Myſteriũ: Et ideò S. Ildefonſus, S. Bernard. S. Thomas, S. Bonavent. ſanctitatem Nativitatis Virginis, & eius firmiſſimam certitudinem, ex Feſto ſolûm, & Cultu, deducunt, vt ex eorum verbis conſtat, quæ paſſim referuntur; eaquê legere potes in Euſebio Nieremb. lib. de Perp. obieç. Feſ. Cõcept. c. 29. ver. *Túm etiã*, vbi certitudinẽ ex Cultu cõprobans, ſic dicit: *Cæteri ad Mariã propiús accedunt: Et cûm Nativitatem eius Sãctã prædicãt, nõ aliũdè Sãctã eſſe probãt, niſi quia vidẽt ab Eccleſia celebrari.* Et ſtatim declarat, prędictorum PP. productis verbis. Id apûd aſſertores omnes Immaculatæ Cõceptionis notatũ reperies; & repetere poteris verba D. Anton. Calder. poſita ſuprà, num. 6. quem infrâ etiam in reſponſione prima ad præcipuam obiectionem, audies.

[Margin: Quid- ...id pręſtitum eſt ab Eccle- ſia pro Nativita- te & Aſ- ſumptio- ne Marię, Myſte- ria Can- onizata ... poſ- ...; id ...ſtitũ ... pro ...ncep- ...ne ei⁹.]

[Margin: Ildef- ... Bern- ... Thom. ... Bonav-]

[Margin: Euſebi.]

[Margin: D. Anto. Calderõ.]

124. Nequè huius noſtræ confirmationis effugies vim, ſi dicas, pro illis Myſterijs inſtitutum eſſe Cultum abſolutê, & ſinê reſtrictione, nõ item pro Conceptione Virginis: Non, inquam, effugium habebis; quia iam tibi iſte aditus occluſus eſt ex dictis Suppoſ. 4. num. 5. & num. 100. Nequé ex facultate facta â Pontificibus ſequendi quam maluerimus partem in Controverſia de Conceptione Matris Dei, argumentum infringes, propter dicta num. 121. vbi habes, etiam pôſt inſtitutum Cultum pro Virginis Aſſumptione, Eccleſiã toleraſſe, & permiſiſ-

[Margin: Occluditur adverſantis effugium]

ſe

ſe aliquos de veritate ipſius Aſſumptionis dubitantes: Ob quod non dices, Cultum pro Virginis Aſſumptione inſtitutum, inſtitutum fuiſſe cum reſtrictione aliqua ex parte ipſius, vel propter tolerantiam illam, ex tùnc non potuiſſe dici, ab Eccleſia Virgineam Aſſumptionem fuiſſe omninò declaratam, *Sanctam*, & conſequenter, *Canonizatam*; quo exemplo opportunè vſus eſt Euſebius, & ante ipſum Ægidius Luſit. quos propoſui num. 121.

Euſebius. Ægidius.

125. Nequê item effugies difficultatem, ſi ad nonnullorum recurras meditationem, qui dixerunt, Sanctos illos Patres non ex ſola Cultus Inſtitutione collegiſſe certitudinem indubiam Nativitatis Virgineæ; ſed ex Cultu, ſuppoſita Traditione certa illius ſanctitatis: Hoc, inquam, non valebit: Primô, quia, vt ex verbis illorum Patrum conſtat, [ea loco num. præcedenti citato invenies] nullam aliã ratione, ſivè cauſam, propter quã firmiſſimê & omninò certò ſanctitatem illam affirment, reddunt, præter Eccleſiæ Cultum, & Celebrationẽ: De Traditione autem in hoc puncto altiſſimum apùd illos ſilentium. Secundò, quia exiſtimatio illa fortè periculoſa erit, & Eccleſiæ Inſtitutis, Pontificũ Decretis, odioſa nimis, & repugnans: Etenim ſupponit, Inſtitutiones Pontificias Cultum Sacrum indicentes firmitate carere, & certitudine, niſi aliundê Traditione roborentur; ê quo ſequi neceſſé eſt, plura detrimentum pati in ſua certitudine, quorum certitudo nobis, quia Catholicis, fixa debet eſſe, & cõſtans: Multa enim ſunt, quorum certitudini refragari, nefas, de quibus non facilé aſſignabis Traditionem. Percurre præcepta omnia morum, in quibus certum eſt Eccleſiam errare non potuiſſe, & plura tibi obviam ibunt exempla. Ob hoc Sapiẽtiſſimus P. Franciſc. Suar. t. contra Anglicanæ Sectæ errores, lib. 2. c. 8. num. 10. Iacobum Angliæ Regem impugnans, & certitudinem Cultus pro declarandis Sãctis ab Eccleſia inſtituti defendens, ſic diſſerit: *Quamobrem nihil ad cauſam refert, quod Rex addit de nugis in actis, & legendis Sanctorum, conſcriptis; nam ſivé illud verum ſit, ſivê per exaggerationem dictum; Cultus, quem Eccleſia præbet alicui Sancto in Scriptura non Canonizato, non fundatur in quavis humana Hiſtoria, etiam gravi, nedùm ſuſpectæ authoritatis; ſed fundatur, vel in antiqua Traditione cum univerſali totius Eccleſiæ*

Præciſſè ex Cultu colligunt PP. Sanctitatem Nativitatis Virginis, & independenter à Traditione.

Suarius.

cleſiæ conſenſu, vel in Authentica Pontificis Declaratione &c. Nota diſiunctionem: *Vel in Traditione, vel in Pontificis Declaratione.* Non dixit Suarius, Cultum, & ab eo manantem certitudinem, fundari in Declaratione Pontificia, adiuta Traditione, ſed, vel in Traditione, vel in Declaratione Pontificia, quo docet, Pontificis Declarationem Authenticam, etiam ſi deſit Traditio, ſufficiẽtem eſſe ad omnimodam ſtabiliendam certitudinem ſãctitatis, pro qua, medio Cultu, ſtat Pontificia Declaratio. Sed & audi Illuſtriſſ. Ludovicum Creſpi in ſuo Propugnaculo pro Immacul. Concept. diſp. 3. art. 3. nu. 31. in terminis placitum illud impugnantem ſic: *Hic tamen adverto, nõ benè ſenſiſſe Araujo dicentem, Sanctos PP. non bené colligere ex Inſtitutione Feſti ſanctitatem Nativitatis, niſi præter Inſtitutionem Feſti requireretur Traditio: Nam Sancti PP. ex ſola Inſtitutione Feſti, independenter à Traditione, collegerunt ſanctitatem Nativitatis; vndé nõ ſecús iudicandum eſt de Feſto Conceptionis.* Audi etiam D. Anton. Cald. c. 16. ſui lib. num. 7. Summum Pontif. Innoc. X. alloquentẽ: *Virginem,* inquit, *cùm nata eſt habuiſſe gratiam ſanctificantem; cùm puella erat præſentatam fuiſſe in Tẽplo; poſtquàm obijt, redivivam cum corpore in cælos aſſumptam, nequè Sacræ Literæ exprimunt, nequè tradit verbum Dei non ſcriptum.* Tertiô Deniquê exiſtimatio illa reijcitur, quia quamvis daremus, ex Cultu non colligi plenam ſanctitatis certitudinem, niſi ſimúl accedat Traditio, probabiliſſimé ſtatuimus, pro ſanctitate Immaculatæ Conceptionis ſtare, non ſolûm Traditionem Eccleſiaſticam, ſed & Apoſtolicam, pro quo vide dicta ſupra á num. 88. Imó in Synagoga & apûd priſcos Iudæos receptum fuiſſe, Meſſiæ Matrẽ ſinè peccato originali futuram, teſtatur Galatinus lib. 7. de Arcan. c. 3. Fuiſſequè Traditionem ab Eliæ tempore vſquê ad Chriſtum Redẽptorem, Mariam ab originaria labe futuram immunem, multi Sapientiſſimi, & graviſſimi docent & affirmant, pro quo vide Ægid. Luſit. lib. 3. q. 4. art. 1. §. 1. num. 8. Et ideô ob Traditionis defectum non claudicat Cultus inſtitutus pro præſervatione originali Virginis; quare, non abſimilis eſt Cultui pro eiuſdem Virginis Nativitate, Præſentatione &c. inſtituto, & conſequenter nequè ex hoc capite erit cur à ratione veræ Canonizationis deficiat. Vrget igitur præſens

Creſpi.

Calderõ.

Stat Traditio pro ſanctitate Conceptionis Virgineæ.

Galatin.

Ægidius.

confirmatio, qua à paritate inſtituti Cultus pro Virginis Nativitate, Pręſentatione &c. probabiliter eiuſdem Virginis Conceptionis Canonizationem deducimus, ex quo pro ea Cultus Sacer vniverſalis, ex præcepto, & ſiné reſtrictione aliqua ex parte ipſius Cultus, inſtitutus eſt.

Stant SS. PP. pro noſtra concluſione.

126. Corroboro præſentem hác confirmationem ex Patrum & SS. ſenſu, ſic: Negare nō poſſumus, nêc erit, qui neget, Sāctos illos Patres Ildefonſum, Bernardum, Thomam, Bonaventuram, & alios, qui ex Cultu tenendam firmiſſimê cum Eccleſia ſanctitatem Nativitatis Virginis, docuerunt, ſenſiſſe, ſanctitatē illam ob Cultum & Celebrationem fuiſſe canonizatam: At ſi ſuperſtites pręſenti ſęculo forent, & Cultum vniverſalem, & ex pręcepto, pro Conceptione inſtitutum vidiſſent, idem iudicium nûnc pro ſanctitate Conceptionis Virgineę tuliſſent, quod olim pro Nativitatis Virgineę ſanctitate fecerūt; ergò illos, ſi adeſſent, dicturos ſanctitatem Conceptionis Virgineæ eſſe canonizatam, probabiliſſimè recteque poſſumus affirmare. Legitimè deducta eſt conſequentia. Maior claret ex dictis hac confirmatione. Minor eſt vulgariſſima & frequēs apùd omnes illos, qui pro

SS. PP. qui olim collegerunt ex Cultu, Nativitatē Virginis fuiſſe ſanctam, idem iudiciū hodie, ſi ſuperſtites eſſent, ferrēt pro Virginis Conceptione.

Virginea Conceptione ſcripſerunt, ideoquè ea ſolùm quæ pro exemplo deſerviant, adducam. Reverendiſſ. Magiſt. Ioannes â S. Thoma, è Sacro Dominicano Ordine, t. 1. in 1. p. tract. de Approbat. doctri. D. Thom. diſp. 2. art. 2. ver. *Hoc puncto ſtabilito*, his prudentiſſimis, & doctis verbis, propoſitionem illam declarat: *Ecce quomodò ſemper D. Tho. inhæret ſenſui Romanæ Eccleſię, ſemper eam honorat, ſemper ſalvat. Vndê, cúm modô Romana Eccleſia non ſolùm toleret, ſed etiam poſitivê præcipiat celebrari tale* (Conceptionis) *Feſtū, illudquè magnis favoribus proſequatur; loquendo in vi doctrinæ D. Tho. oportet vice verſa de his ſententijs cenſere, & D. Thom. ſic cenſeret. Si enim ex ſola tolerantia Romanæ Eccleſiæ illa Feſtivitas túnc non erat ſpernenda; ex poſitivo præcepto, & favore, quantó magis diceret venerandam? Præſertim cúm ex hoc probet, B. Virginem ſinê peccato fuiſſe natam, quia eius Nativitas celebratur ab Eccleſia, vt patet eádem q. 27. art. 1. Ergô idem de Conceptione diceret, ſi tùnc eodem modo celebraretur, ſicût Nativitas. Pro illo ergô tempore ſic cenſuit D. Thom. ſicût Eccleſia Romana ſentiebat: Pro iſto verô ſentiret id, quód illa ſentit; & eodem modo,*

Ioan. á S. Thom.

modo, quo ſentit &c. Audiſti iam Sapientiſſimum virum dicẽtem, D.Thomam ſenſurum de Conceptione Virginea, ſi præſentem cerneret Cultum pro ea inſtitutum, quod de Virginea Nativitate ſentiebat; quia videret, inquit, æquali Cultu vnam & aliam ab Eccleſia coli.

127. P.Franciſc. Suar.t.2. in 3.p. q.27.diſp.3.ſect.5.ver.*Dicetur,* ſic: *Deindé D.Thom.Bernard. & Ildefonſus, putant ſatis probari Virginem Tẽpore Nativitatis ſuæ fuiſſe ſanctam, quia Eccleſia Nativitatem celebrat; ergô idem iudicium ferrent de Conceptione, ſi Feſtum celebrari conſpicerent.*

128. Sed nùnc, cúm veriſſimê â Suario dictum affirmem, idem iudicium laturos Patres illos hodie pro Conceptione Virginis, quod ſuo tempore pro Virginis Nativitate tulerunt, quod indé colligit Suarius, quia, ſcilicêt, Feſtum pro Cõceptione celebrari Patres illi conſpicerent; cùm, inquâm, hoc bené dictum ſupponam; vellem â doctiſſimo Suario audire, vtrum benè cohęreat cum illa alia ſui ipſius affirmatione poſita ſuprá, num. 39. vbi dicebat, *ex Feſto pro Conceptione inſtituto, non poſſe colligi tantam certitudinem, quãta in alicuius Sancti Canonizatione eſſe ſolet, quia ipſemet Pontifex; qui hoc Feſtum approbat, declarat, ſe ſolùm probare ſententiam illam, vt piam, magiſquè probabilem.* His ergó verbis ſatis apertè affirmat Suarius, aliter, & aliter, inſtitutum fuiſſe Feſtum ab Eccleſia pro Virginis Nativitate, & pro Conceptione eius; quia certum cenſeo non dicturum Suarium, ex Feſto pro Nativitate Virginis inſtituto non collegiſſe Patres illos tantam certitudinem, quanta eſſe ſolet in alicuius Sancti Canonizatione; nequè dicturum, Eccleſiam inſtituiſſe Feſtum pro Nativitate, declarãdo ſolúm, ſententiam de ſanctitate Nativitatis eſſe piam, magiſquè probabilem; cùm hoc ipſum impugnet q. & diſp. citata, ſect.2.ver.*Sed quæret aliquis.* Aliter ergó, & aliter, affirmat Suarius inſtitutum fuiſſe Cultum pro Nativitate, & Conceptione Virginis: Ergô ſi hoc verum eſt, ſequitur, Patres illos, ſi hodie adeſſent, non laturos, ob Cultum, idem iudicium pro Conceptione, quod viventes tulerunt pro Nativitate, & hoc eſt contra affirmationem præſentem Suarij. Sequela eſt clara, quia viderent, ex mente Suarij, longê aliud & diverſum fundamentum ſtare hodie pro Conceptionis ſanctitate, ab eo, quod ſuo tempore pro ſanctitate Na-

Nativitatis ſtetiſſe viderunt: Feſtum enim abſoluté inſtitui, & inſtitui ſolúm pia quadam probabilitate fundatum, immenſo diſcrepant intervallo: Longè ergò aliud & diverſum iudicium ferre deberent hodie pro Conceptione Patres illi, ac pro Nativitate fecerunt, ſi vera eſt affirmatio illa Suarij ex num. 39. Quarè, vt doctus vir, & mihi ſemper colendiſſimus, in vi & conſequentia doctrinæ verum probet, hodie Patres idem iudicium laturos pro Conceptione, quod olim tulerunt pro Nativitate, á fundaméto Feſti & Cultus, motos, oportet dicat, non aliter, nequê ſub diverſitate ſenſus, hodie viſuros celebrari Conceptionem, ac viderût tùnc celebrari Nativitatem. Quę cùm ita ſint ex frequenti Theologorum aſſeveratione, non inefficaciter dicimus, Patres illos, ſi adeſſent, dicturos Conceptionem Virginis eſſe canonizatam, quia canonizatam, ob Cultũ, fuiſſe Virginis Nativitatem, ſenſerunt.

Secunda eorum omniũ, quæ in hoc §. 5. diximus, Confirmatio.

129. NON leviter prædicta confirmantur, ſi quãti ſit ponderis apúd Patres, & Theologos; Cultus ab Eccleſia inſtitutus, adhûc oſtendamus: Quod, ſtylum noſtrum retinentes, monſtramus arguendo ſic: Ex Inſtitutione Cultus, ſivé ex Celebratione ab Eccleſia inſtituta, poſſum inferre veritates Catholicas; ergô poſſum inferre Canonizationem. Patet conſequentia, quia veritas Canonizationis, ex Suppoſitione noſtra poſita num. 3. minor eſt & inferior Catholica veritate. Antecedens probo ex ſenſu Sanctorum PP. quorum plura poſſent adduci teſtimonia illud teſtantia; ſed ſufficiat Nierembergium dare fideiuſſorem, qui Tract. de Sãctit. inſtit. Feſti &c. §. 1. ſic inquit: *Magnus ille Pontifex S. Leo ex Inſtitutione Feſtorum infert veritates Catholicas, in Epiſt. 1. &c.* Et in Theor. compendio, §. 4. de Feſto pro Immaculata Concept. inſtituto loquens, hæc apponit notanda verba: *Cæterùm huic Feſti Celebrationi annectitur conſenſus Populi Fidelis; &* PLENA MYSTERII CERTITVDO *ſtabilitur, iuxtá Sanctos PP. qui ex Inſtitutione Feſtorum inferunt veritates Catholicas &c.* Nota, rogo, prædicta verba, quibus aſſertum vides, ob Cultum ſtabilitam eſſe PLENAM certitudinem Myſterij Conceptionis; &

Ex Inſtitutione Cultus poſſum inferre veritat. Catholicas.

Euſeb. Nieremb. S. Leo.

& plenam illam certitudinem ſtabilitã eſſe iuxtá mentem Sanctorum PP. veritates Catholicas é Feſtorum Inſtitutione inferentiũ. Sed & in Tract. de Perpet. obiec. Feſ. Concept. c. 29. ver. *Tùm etiam*, probat Euſeb. certitudinem Immaculatæ Concept. ab exemplo Sanctorum PP. qui Nativitatem Matris Dei conſtanter *Sanctam* prædicant, quia de ea Feſtum celebrat Eccleſia; & ponit hæc S. Bernardi verba: *Quia Ortũ Virginis didici in Eccleſia indubitanter haberi feſtivum, firmiſſimé cum Eccleſia ſentio, in vtero accepiſſe, vt Sancta prodiret*; pro quibus ſtatim in hunc modum Euſebius fecit commentum: FIRMISSIME, *inquam, cum Eccleſia ſentio; quæ verba rem de* FIDE *credendam notant; idquê præciſsè, quia Diem Feſtivum habet.* Igitur, S. Bernardus probat ſanctitatem Nativitatis Matris Dei, ex Feſto, & Cultu: Et verba, quibus id probat, talia ſunt, vt rem notent credendam de Fide: Et id, ait Euſebius *præciſsê*; & addit cauſalem: *Quia Diem Feſtivum habet.* Non obſcuré idipſum docuit Ferdinand. Salaz. in ſua Defenſ. pro Concept. Virg. c. 43. §. 3. ſic: *Illud etiam pro certo habeo, ipſam delationẽ Cultus authoritate Pontificia demandatam, eſſe tacitam* DECLARATIONEM, *ac* DEFINITIONEM *eius ſanctitatis, cuius veneratio, ac Cultus, præcipitur &c.* Et §. 6. loquitur de aliquibus Matris Dei privilegijs, & dicit: *Sed hæc olim examini ſubiecta, & tandem aliquandò, aut expreſſê per Synodicas Definitiones, aut tacitê per delationem religioſi Cultus [quam tacitam quandam Definitionem eſſe ſuprà demõſtravimus] &c.* Ex his antecedens noſtri argumenti ſtabilitum manet, ſcilicêt, è Feſtorum Inſtitutione intuliſſe Patres veritates Catholicas, idquê *præciſſé*, vt dixerat Euſebius: Etenim, Iudice Salazario, delatio religioſi Cultus, *Declaratio*, ſaltem tacita, Eccleſiæ eſt, & Definitio. Poſſumus ergô ex delatione vniverſalis Cultus inferre Canonizationem: Ergô talem Canonizationẽ in particulari inferre poſſumus ex tali in particulari delatione Cultus vniverſalis. Cum ergô certum ſit Immaculatæ Virginis Conceptioni deferri ex Pręſcripto, & præcepto Eccleſiæ, Cultum religioſum vniverſalem; & rectè, & pié dicere poſſimus. & dicamus, in nullô hanc Cultus Inſtitutionem, quoàd intrinſeca & eſſentialia, differre ab omni alia Inſtitutione Cultus; Pontificesquè non aliter

S. Bernard.

Salazar.

delatio Cultus

publici tacita Definitio eſt de ſanctitate obiecti, pro quo Cultus inſtitut᷑ fuit.

iter celebrare Nativitatem,& Aſſumptionẽ Virginis, quâm Conceptionem; ſequitur, vt aiunt, de primo ad vltimum, ſaltem probabiliter, Myſterium Cõceptionis, ob Cultum pro eo inſtitutum, poſſe dici *Canonizatum*; cûm certum ſit, ê Cultu poſſe nos, Patrum veſtigijs inhærentes, Catholicas inferre veritates.

§. 6.

Ex alio Theologorum circà SS. Canonizationem recepto principio ſtatuitur probabiliter Conceptionem Virgineam eſſe Canonizatam.

130. VT clarè, & abſqué æquivocatione aliqua, quæ diximus hactenús,& quę nũc dicturi ſumus, percipiantur, ſupponamus, has voces, *Cultus*, *Feſtum*, *Dies Feſtivus*, duplicem habere ſenſum: Primus dicit Celebrationem, ſivè Celebrationis Inſtitutionem, Eccleſiæ miniſtris, & perſonis duntaxât Eccleſiaſticis, indictã; eiſquê ſolùm præceptam, qui ad Miſſæ Sacrum peragendum, penſumquê Horarũ, Divinivê Officij, ſolvendũ, vi muneris Eccleſiaſtici obſtricti ſunt: Et ideô, *Cultus*, ſivé *Feſtum*, in hoc ſẽſu, nihil aliud eſt, quâm Inſtitutio Eccleſiaſtica præcipiens, vt tali die in honorem Sancti alicuius, aut Myſterij, miniſtri Eccleſiæ Miſſam celebrent, & Divinum recitent Officium. Secundus ſenſus illarum vocum dicit obſervantiam, ſivê Celebrationem, indictã & denuntiatam omnibus vtriuſque ſexus perſonis; conſiſtitqué in abſtinẽtia à quibuſdam operibus, & in auditione Miſſæ tali die, in honorem ſivè perſonæ, ſivè Myſterij, præcepta; quæ dies noſtro idiomate dicitur: *Dia de fieſta: Dia de guardar.* Igitur, in præcedentibus de Cultu & Feſto in primo ſenſu loquuti ſumus: Nunc de Feſto in ſecũdo ſenſu agimus. Hoc ſuppoſito, ſic iterùm pro confirmanda probabilitate Canonizationis Myſterij Conceptionis Marię arguo, ni fallor, efficaciter.

Suppoſitio pro pleniori claritate.

Senſus, in quo pro præſenti diſcurſu accipitur hæc vox *Cultus*.

Dies Feſtus, & de præcepto ſervandus, neceſſarió ſupponit Canonizationem obiecti, pro cuius honore & Cultu indictus eſt: Sed pro Immaculata Virginis Conceptione indictus eſt ab Eccleſia Dies Feſtus obſervandus de præcepto, pro Hiſpaniæ Regnis; ergó Immaculata Virginis Conceptio dici poteſt *Canonizata*. Evidens ex præmiſſis illatio. Minor facto ipſo conſtat, & pro ea vide Euſeb. Nieremb. 131

Argumẽtum.

Euſeb. Calderó. remb. de Perp. obiec. Feſ. Cōcep. c. 25. & D. Anton. Calder. lib. pro titulo Immacul. Concept. c. 16. num. 10. & Suppoſitionem quintam ſuprà, num. 8. Maior conſtans eſt apud Theologos, & eā diſerté docuit Sapiētiſſ. Suarius. Is enim t. 1. de Relig. lib. 2. qui eſt *de Diebus Feſtis*, c. 11. agit de Feſtis, quæ in aliquibus tātùm Provincijs obſervantur: Et n. 4. ſtatuit, Epiſcopos in ſuis Diœceſibus poſſe inſtituere Feſta particularia ibi obſervanda, etiam abſquê ſpeciali facultate, vel confirmatione Pontificis; & num. 5. ſic ſibi ipſi obijcit: *Dicet aliquis, privatas Feſtivitates ordinariê inſtitui in honorē alicuius Sācti, ſivê Martyris, ſivé Cōfeſſoris: At nō poſſunt Epiſcopi Sāctū aliquē religioſê colendū ſuæ Eccleſiæ proponere ſine Romanæ Eccleſiæ approbatione, vt declarat Alexand. III. in C. 1. de Reliq. & venerat. SS. ergô nec poſſunt particularia Feſta ordinare ſine Pontificis cōſenſu.* Ecce argumentum: Attende ſolutioni: *Reſpondeo,* [inquit Suarius] *duo hîc eſſe diſtinguenda; vnum eſt facultas colendi aliquem vt Sanctū publico & ſolemni Ritu, quæ per Canonizationem, aut Beatificationem [vt vocant] fieri ſolet: Aliud eſt obligatio per præceptum indicta ad agendum Diem Feſtum in honorem talis Sancti. Hîc non de illo priori agimus, ſed de hoc poſteriori; nam ſunt valdê diverſa: Quia prius poteſt eſſe ſine ſecundo, vt patet in multis Sanctis, quorum Feſtivitates non celebramus, licêt canonizati ſint: Secundum autem* NECESSARIO *ſupponit primū;* NON POTEST *enim in venerationem alicuius hominis mortui Feſtum dicari, niſi ſupponatur Eccleſiæ legitimê propoſitus tanquàm Sanctus, & cum Chriſto regnans, &c.* Hęc Suarius; in cuius verbis primó nota pro dictis anteà, Eccleſiæ vſum obtinuiſſe, vt facultas colendi aliquem publicó & ſolemni Ritu, non aliter, quàm per Canonizationem, aut Beatificationem, fiat: E quo iterum habes, quâm benè ex Cultu inferatur vel Beatificatio, ſi Cultus eſt particularis, vel Canonizatio, ſi generalis & pro tota Eccleſia ſit. Secundó pro præſenti noſtro argumento nota, illius maiorem propoſitionem expreſſé traditam & edoctam â Suario dicente, Diem Feſtum, de quo nùnc agimus, NECESSARIO ſupponere Canonizationem; nequé poſſe talem Diem Feſtum dicari in alicuius venerationem, niſi iam ſupponatur canonizatus. Et cùm Suarius vtatur illis vocibus,

Suarius. Alexand. III.

bus, *neceſſariò*, &, *non poteſt*, claré demonſtrat nō eſſe dabilem caſum pro pręſenti Eccleſiæ regimine, in quo Dies obſervandus de præcepto inſtituatur, niſi pro iam canonizato. Et vt nihil ſit, nequê quoâd terminos, quod à doctiſſimo Suario deſideres; nu. 6. ſequenti docet, idem, vbi de Die Feſto pro Myſterio aliquo inſtituto ſermo fuerit, eſſe affirmandum.

E doctrina tradita à Suario ſequitur debere ipſum à nobis ſtare.

132. Cûm igitur hæc veriſſimê â Suario dicta ſint; cûm item & ipſe præclarus Suarius t. 1. de Relig. lib. 2. c. 8. vbi de Feſtis Beatiſſimę Virgin. tractat, dixerit: *Prima ergô Feſtivitas Virginis eſt de Conceptione ipſius, de quo Feſto nonnulla dixi dicto 2. t. diſp. 3. ſect. 5. Quibus duo hîc breviter addenda ſunt. Vnum eſt, Feſtum illud potuiſſe optimé ab Eccleſia ſub præcepto conſtitui &c.* Cûm rurſûs facto ipſo conſtet, ex Eccleſiæ & Summi Pontificis Præſcripto Immaculatā Conceptionē Diē habere de præcepto Feſtivū; Epiſcopoſqué Diē Feſtivum de præcepto in ſuis Diœceſibus in honorē Cōceptionis Immaculatæ inſtituiſſe; cùm, inquam, ita res ſe habeat, non video ſi inſignis Suarius ab affirmatione, ſaltē probabili, de Canonizatione Cōceptionis Immaculatę reſilire poſſit: Dixerat enim ipſe: *Diei Feſti Inſtitutio* NECESSARIO *ſupponit Canonizationem.* Dixerat etiam: *Feſtum pro Immaculata Conceptione optimè potuiſſe ab Eccleſia ſub præcepto conſtitui.* Suppoſuit ergò hìc Suarius, iuxtâ ſua principia, Immaculatæ Conceptionis Myſteriū præceſſiſſe Canonizatū, quia principium eius eſt, Diem Feſtivum de præcepto non niſi præeūte Canonizatione poſſe conſtitui.

Suarius.

Stant ea communitè Theologi pro pręſenti doctrina.

133. Sed & vt ratū habeas, doctrinam á Suario num. 131. traditam, communi Theologorum calculo eſſe probatā; & vt ampliûs maiorem illam noſtri argumenti propoſitionem roboremus, ſcito, quæſtionem illam á Suario propoſitā, ſcilicêt, an Epiſcopi poſſint in ſuis Diœceſibus Dies Feſtos inſtituere abſquê Summi Pontificis licentia, vulgariſſimam eſſe apud Doctores; quos omnes reſpondentes videbis, *poſſe*, ſuppoſito tamen, quôd obiectum, ſivê ſubiectum, in cuius honorem talis Dies Feſtus indicitur, Canonizatum ſit. Abſtineo ab eis nominandis, & eorum verbis referendis, quia res eſt notiſſima, & facilê obvios illos omnes habebis, ſi eos, de tertio Decalogi præcepto, & ibi de Diebus Feſtis, túm etiam & de authoritate & poteſtate Epiſ-

Epiſcopi tractantes, quæras; preterquàm quòd iam aliquos id aſſerentes damus.

Cur Epiſcopis interdicta ſit Inſtitutio Diei Feſti, niſi pro iam Canonizato?

134\. Modò à Theologis inquiramus ſic: Cur facultas in Epiſcopis ad Dies Feſtos de præcepto inſtituendos limitatur ad Dies Feſtos ſolùm pro iam canonizatis, & anteà Catalogo Sanctorum adſcriptis? Reſpondēt omnes: *Quia Epiſcopis interdicta eſt canonizandi facultas*: Et minimè interdicta ſupponeretur, ſi facultatem inſtituēdi Dies Feſtos pro non canonizatis, haberent: Quia Inſtitutio Diei Feſti, vel eſt, vel neceſſariò ſecûm affert Canonizationē. Id iam pronuntiavit Suarius. Idem docuit Sylveſt. in Sum. verbo *Dominica*, q.1. vbi pôſt propoſitas Feſtivitates de pręcepto obſervandas, & in quibus feriari oportet, addit: *Cæterisquè Solemnitatibus, quas ſinguli Epiſcopi in ſuis Diœceſibus cum Clero, & Populo, duxerint ſolemniter venerādas. Quod limita primò ſecundúm Gloſ. de Conſecrat. diſt. 3. in C. Pronuntiandum, de ſolemnitatibus Sanctorum canonizatorum, ſcilicèt, authoritate Eccleſiæ Romanæ, cúm Epiſcopus canonizare non poſſit &c.* Nota cauſalem: *Cum Epiſcopus canonizare non poſſit.* Emmanuel Rodrig. t. 4. qq. Regular. titu. 4. c. 8. num. 26. loquitur de Eccleſiæ Prælatis, & ait: *Debent etiam publicé inhibere, nè aliquod corpus tanquám Sanctum veneretur abſquê authoritate Romanæ Eccleſiæ c. 1. de Reliq. & venerat. SS. cúm ad ſolum Romanum Pontificem pertineat Sāctos canonizare.* Ijſdem verbis eandem protulit ſententiam Sapientiſſimus noſter Auguſtinianus Paulinus Berti Lucenſis in ſua Praxi crimin. Regular. tit. 4. c. 8. num. 26. Doctus P. Leander à SS. Sacram. t. de Præcept. Eccleſ. tract. 1. de obſervat. Feſtor. diſp. 2. q. 6. ſic inquirit: *An Epiſcopi habeant ius inſtituendi Dies Feſtos in honorem alicuius Sācti, quin priùs á Summo Pontifice in Sanctorum numerum ſit relatus?* Et pôſt aliquorum antiquorum Canoniſtarum relatam ſententiam, ſic reſolvit: *Sed certiſſimé reſpondeo, quód licèt olim potuerint, hodie nullo modo poſſint: Quia Alexand. III. c. 1. de Reliq. & venerat. SS. expreſſè decrevit, & declaravit, quôd non liceat pro Sancto aliquem colere, aut venerari, abſquè authoritate Romani Pontificis: Ergò iam Epiſcopi nequeunt in honorem alicuius Sancti, nondúm á Pontifice Romano canonizati, Dies Feſtos inſtituere, quia id eſſet virtualiter illum canonizare, aut ſaltèm beatificare, quod mu-*

Sylveſt. Gloſſa. Rodrig. Paulinus. Leand. Alexand III.

munus hodie ad ſolum [vt vidimus] Pontificem ſpectat. Sic Ioan. Andre. Abbas, Innocent. & alij, quos refert & ſequitur Azor c. 26. cit. q. 4. Sanchez lib. 2. in Decalog. c. 43. num. 9. & in Conſil. lib. 5. c. 2. dub. 5. num. 6. Suarez loco cit. num. 5. Palao loco cit. num. 2. Fagund. loco cit. num. 5. & iam omnes. Hæc Leander, in quo vno Theologos omnes audis docentes, Epiſcopos nõ poſſe inſtituere Dies Feſtos pro obiecto non canonizato, *quia Epiſcopis interdicta eſt canonizandi facultas*: Et ob id ſupponẽtes, Inſtitutionem illam Feſtorum vel eſſe Canonizationem, vel ſaltem de neceſſitate illam ſupponere. E quibus omnibus habes, quã firma & certa ſit maior illa noſtri argumenti propoſitio, quæ dicebat, Inſtitutionem Diei Feſti de præcepto ſervandi, ſupponere, vel ſecûm trahere neceſſariô Canonizationem: Et cùm minor illius argumenti, ſcilicèt, in honorem Immaculatæ Conceptionis Virginis inſtitutum eſſe Diem Feſtum de præcepto ſervandum, ex Pręſcripto Romani Pontificis, ſit evidens, difficilẽ credam negari poſſe conſequentiam dicentẽ, probabile eſſe Immaculatã Conceptionem Virginis eſſe Canonizatam.

Ioa. And. Abbas. Innocent. Azor. Sanchez. Suarez. Palao. Fagund.

Confirmo ex dictis argumentum, & intentum noſtrũ, in hunc modum. Epiſcopi nequeunt Dies Feſtos de præcepto ſervandos in ſuis Diœceſibus inſtituere, niſi de obiectis canonizatis: Sed Epiſcopi poſſunt inſtituere, & de facto inſtituunt, Diem Feſtum de præcepto obſervandum in Cultum, & honorem Immaculatæ Conceptionis Virginis; ergó Immaculata Virginis Conceptio ad ſtatum Canonizationis evecta ſupponitur. Patens eſt illatio. Minor liquet experientia; & declaratam eam habes ſuprá, Suppoſitione noſtra ſexta á num. 9. Maior ex immediaté anté dictis conſtat, quibus adde ſequentium DD. ſuffragium. Eligi. Baſſæ. in Sum. verbo *Feſtum* 1. num. 3. *Eſt notandum tamen, Epiſcopum nõ poſſe inſtituere Feſtum in honorem alicuius Beati, nondûm relati in Sanctorum numerum.* Gavant. in Manua. Epiſcop. verbo *Feſti Dies*, ſic: *Non poteſt Epiſcopus ſacrare Dies Feſtos ijs, qui non ſunt authoritate Apoſtol. relati in Sanctorum numerum.* Gloſſa titul. 22. de Reliq. & vener. SS. c. *Glorioſus*, loquens de poteſtate Epiſcopi ad Dies Feſtos inſtituendos, dicit: *Sed illud intelligitur de Sanctis iam canonizatis.* Bonacina t. 2. diſp.

135. Confirmatio præcedẽtis argumenti.

Baſſæus. Gavant. Gloſſa.

ſonaci. Barboſa. Caraſc. Cõtelot. Rota.

diſp. 3. punc. 2. pôſt alia, ait: *Addo cum Sanchez, & alijs; non poſſe Epiſcopum Diẽ Feſtum inſtituere in honorem Sãcti nondùm canonizati.* Et diſp. 5. q. vni. punc. 1. propoſ. 2. adhûc expreſſiûs, ſic: *Verum tamen eſt, Epiſcopum non poſſe inſtituere Diem Feſtum in honorem alicuius Beati nondùm relati in numerum Sanctorum.* Barboſa p. 3. de Poteſt. Epiſc. allegat. 105. num. 36. vbi pôſt citatos Caraſcum, Sanctiũ, & alios, devenit ad Fælicem Contelot. de quo Barboſa, ſic: *Hinc etiam, cum Rota firmat, ſolum Papam indicere poſſe Feſtum in honorẽ non canonizatorũ.* Qui quidẽ Barb. videri poteſt. p. 3. de Poteſt. Epiſ. allegat. 97. per totã, vt plura hac q. propoſita cõfirmẽtur.

Adverſã-is obie-ctio. Leander. Villarro-el.

136. Sed forté opponat aliquis, ex dictis n. antecedẽti ſequi duntaxât, Conceptionẽ Virgineam eſſe ad ſtatum Beatificationis evectam, quia multi & graves Theologi cẽſent, poſſe Epiſcopos inſtituere Diẽ Feſtum pro eorum Cultu, qui non ſunt canonizati, ſed tantúm beatificati. Sic tenet Leand. à SS. Sacram. tract. 1. de Obſervat. Feſtor. diſp. 2. q. 7. vbi plures alios pro ſuo ſenſu adducit; quibus adde doctum Antiſtitem D.D. Gaſparem à Villarr. in ſuo Regimine Eccleſiaſt. t. 1. p. 1. q. 6. art. 4. á num. 7. vſquê ad 12. Non ergó eſt, cur ex illo principio Cõceptio Virginis ad ſtatum vſquè Canonizationis aſſeratur evecta.

Reſpõſio 1. Leander.

Reſpondeò primò, authores illos, qui docent, poſſe Epiſcopos inſtituere Diem Feſtum de præcepto pro iuſtis viris, qui ſunt ſolùm beatificati, docere ſimúl, Beatificationem eſſe idem ſubſtantialiter cum Canonizatione, vnamqué ab altera tantûm accidentaliter differre, ſcilicét, penês accidens minoris, vel maioris pompæ; ſolemnioris, vel minùs ſolemnis Ritus. Sic reperies apûd eundem Leandrum, & authores, quos loco illo refert; vbi Leander ipſe his verbis abſolvit quæſtionem: *Addo cum Fagund. loco cit. quód licêt aliqua Iura, & multi DD. qui hanc poteſtatem Epiſcopis concedunt, loquantur ſolùm de Sanctis canonizatis, id nihil faciat contra nos: Quia, vt diximus, Beatificatio etiam eſt Canonizatio, licèt minori pompa celebrata. Inſtituere igitur Epiſcopos Feſtum de Sanctis beatificatis, idem erit ac inſtituere de Sanctis canonizatis, minori Ritu & pompa.* Sententiam hanc, quæ docet, Beatificationem, & Canonizationẽ, inter ſe ſolûm accidentaliter differre, eſſe communẽ apûd 137.

Beatificatione & Canonizationem ſolũ accidẽtaliter differre eſt communis ſẽtentia DD.

Theol-

Theologos, affirmavit Illuſtriſſ. Ludovic. Creſpi, productus ſuprâ, num. 42. his verbis: *Vndè communiter DD. Beatificationem à Canonizatione ſolùm accidētaliter diſtinguūt.* Video igitur exiſtere authores, qui docent, poſſe Epiſcopos inſtituere Diem Feſtum pro ſolùm beatificatis, ſed video docere eoſdem, ſe non affirmare aliquid oppoſitum aſſerentibus non poſſe Epiſcopos inſtituere Diē Feſtum, niſi pro iā canonizatis: Quia, aiunt, ſe ſupponere, Beatificationem eſſe idē quoâd ſubſtantiam cum Canonizatione; Beatificatumqué eſſe ſubſtantialiter canonizatū. Vndê, admiſſa ſententia docente, poſſe Epiſcopum inſtituere Feſtum Diem pro ſolùm beatificato, ſtat adhúc robur noſtri diſcurſus è num. 135. ſcilicét, ex Inſtitutione Diei Feſti ab Epiſcopis facta pro Virginis Conceptione, inferri eiuſdem Conceptionis Canonizationem, quoàd integram Canonizationis ſubſtātiam; quia, ſententia illa ſupponit, Beatificatum eſſe ſubſtantialiter canonizatum.

Creſpi.

138. Secundó reſpondeo, nos eó in præſenti Tractatu tēdere, vt, ſcilicèt, veritati Myſterij Cōceptionis Mariæ ſuam, & iure ſibi debitam certitudinem tribuamus; gradumqué certitudinis, quem aſſequuta eſt, ſaltem probabiliter ſtatuamus: Quare, ſi probabile eſſe mōſtremus nequè quoàd gradum certitudinis differre Beatificationem â Canonizatione, vno eodemquê indiviſibili certitudinis gradu potiri vtramqué, monſtrabimus etiā, Conceptionem Virgineam eſſe ad gradum certitudinis Canonizationis evectam, ſivè ex illo noſtro diſcurſu é num. 135. ſequatur Conceptionis Canonizatio, ſivè ſequatur ſola Beatificatio. At eodem indiviſibili certitudinis gradu gaudere cum Canonizatione Beatificationem, imò vtriuſque certitudinem *eſſe certitudinem de Fide*, docuerunt docti Theologi Caſtrus Palaus, Megalius, Vericellius, quos refert Diana t. 11. tract. 2. de Infallibilit. Decretor. Rom. Pontif. reſol. 19. ſimul aſſerens, illorum illam opinionem *eſſe ſatis probabilem.* Do modò tibi, ex illo noſtro diſcurſu ſequi ſolúm Conceptionis Beatificationem, quia do probabilitatem dicētium poſſe Epiſcopos inſtituere Diē Feſtum pro ijs, qui ſolûm ſunt beatificati: At dato tu mihi, ſequi adhúc Conceptionem Virgineam eſſe ad gradum certitudinis Canonizationis evectā, quia dare debes probabilitatem docentium, vnum &

Reſpōſio 2.

Eodē cer titudini gradu ga udet cun Canoniz atione Beatific-atio,& v-tramqu eſſe cert certitud ine Fidei probabil eſt.

Palaus. Megalius. Vericell. Diana.

& eundem eſſe certitudinis gradum Beatificationis, & Canonizationis: Imó quantumvis ex illo noſtro diſcurſu ſolùm ſequeretur Conceptionis Virgineæ Beatificatio; teneris adhúc concedere, Conceptionem Virgineam vel ex eo ſolûm capite eſſe probabiliter ad gradum certitudinis Fidei evectam. Non ergò ab ſcopo noſtro erramus, ſivê ex illo noſtro diſcurſu probemus Immaculatę Cōceptionis Canonizationem, ſivê ſolã Beatificationem probemus.

139. Tertió & vltimó reſpōdeo, me toto hoc præſenti Tract. ex ſuppoſitione probabilium ſentētiarum diſcurrere; ideoqué, quamvis tibi concedam poſſe Epiſcopos inſtituere Diem Feſtum pro viro beatificato nondúm canonizato; at probabile, probabilius eſt, imó omninò certum, vt iam dico, Epiſcopos non poſſe inſtituere in ſuis Diœceſibus Diem Feſtum, niſi pro Sancto iam á Pontifice canonizato, vt ex dictis num. 135. conſtat: Et ex ſuppoſitione huius ſententiæ rectê infero, Immaculatam Virginis paſſivã Conceptionem, probabiliter, eſſe Canonizatam, quia video inſtitui ab Epiſcopis in ſuis Diœceſibus Diē Feſtum pro Virgineę & Immaculatę Cō-ceptionis Cultu.

Addo, ſententiam illam aientem poſſe Epiſcopos in ſuis Diœceſibus inſtituere Diem Feſtum pro obiecto nōdùm á Romana Sede canonizato, pôſt Innocentium X. ſuſtineri non poſſe, qui ſingulari Decreto præcipit, nemini licere excedere *limites verbales Indultorum Sedis Apoſtolicæ, ſuper Beatificationibus.* Vide Decretum apúd Dian. p. 11. tract. 2. de Infallibilit. Decretor. Rom. Pontif. reſol. 21. Vide eundem Dian. 3. p. tract. 5. miſcel. reſol. 9. Sed clariùs id anteá â Sacra Congregat. Rituum, approbante Vrbano VIII. ſancitum reperio: Nam inter alia, quæ ex Sacræ Congregat. Statuto ad hanc materiam ſpectantia, apponuntur obſervanda Breviarijs recentis impreſſionis, hæc ſtatuuntur: *De Sanctis Epiſcopis locorum, Martyribus, Civibus, & alijs Feſtis, de quibus in Kalendario Romano, ſeu Rubricis Breviarij, nihil habetur; vti etiam de* BEATIS NONDVM CANONIZATIS, NIHIL PROPRIA AVTHORITATE CONSTITVATVR; SED OMNINO CONSVLATVR SACRA RITVVM CONGREGATIO. Videant iam authores illi, ſi Epiſcopi poſſint in ſuis Diœceſibus propria authoritate 140.

Credimus, pôſt Innocēt. X. ſuſtineri non poſſe ſētentiam docētem, poſſe Epiſcopos inſtituere Diē Feſtum pro beatificato nondùm canonizato.

Diana.

Ex Decreto Sacræ Congreg Rit. approbāte Vrbano VIII. nihil circâ Cultū beatificati nōdûm canonizati conſtitui poteſt, incōſulta ipſa Sacra Congregatione.

 ate

ate inſtituere Diem Feſtum pro beatificatis nondûm canonizatis. Manet ergô firma & ſtabilis noſtra propoſitio aſſerens, Epiſcopos non poſſe inſtituere Diem Feſtum in ſuis Diœceſibus, niſi pro obiectis iam â Sede Apoſtolica canonizatis.

§. 7.

Ab honore adſcriptæ in Kalendario, ſivé Martyrologio Romano; item & ab adſcriptione in Romano Breviario, & Miſſali, Canonizationem Immaculatæ Conceptionis probabiliſsimè deduco iterùm.

141. PASSIVAM Virgineam Conceptionem adſcriptam eſſe Kalendario Romano; annumeratamqué eſſe Sanctorum Catalogo, qui in Eccleſiaſtico & Romano Martyrologio recẽſentur, dubitat nullus, quia res eſt facti; & ex ipſo Martyrologio die octava Decembris, conſtat. Nunc argumentor:

Conceptio Virginis adſcripta eſt Romano Martyrologio.

142. Probabiliſſimum, imó certiſſimum, eſt, eſſe canonizatos, & pro canonizatis habendos eſſe, quotquot Martyrologio Romano adſcripti ſũt: Sed Conceptio paſſiva, ſivê Myſterium paſſivæ Conceptionis Mariæ Virginis adſcriptum eſt, annumeratũquè Sanctorum Catalogo, qui in Romano Martyrologio recẽſentur, ergó probabiliſſimum eſt, Myſterium Immaculatæ Conceptionis eſſe Canonizatum. Conſequentia cum minori manifeſtæ ſunt. Maiorem declaro verbis & doctrina Iacobi Granad. qui Controv. 1. de Fide, tract. 7. diſp. 3. ſect. 3. num. 14. ſic, ex alijs à ſe anteâ dictis, ſubinfert: *Vndê exiſtimo veriſſimum cum doctis recẽtioribus, quos conſului, cenſeri debere canonizatos ab vniverſali Eccleſia, & Summo Põtifice, omnes illos, qui in Martyrologio Romano continentur. Etenim de illis tanquàm de veris Sanctis fit mentio, & ſolemnis memoria in vniverſali Eccleſia &c.* Proſequitur hanc veritatem confirmans, & num. 16. dicit: *Confirmatur, & declaratur hoc ampliús: Quia certum eſt, multis deferri in Eccleſia honores proprios Sãctorum, qui non aliter canonizati ſunt, quâm cõſuetudine, & generali approbatione tacita, vel expreſſa, Eccleſiæ, & Sũmi Pontificis, vt recté Bellarminus vbi ſuprá, c. 8. in fine: Quæ autem maior approbatio, quâm in Martyrologio approbato ab Eccleſia, & Pontifice, publicê legi in Divinis Officijs per vniverſam Eccleſiam titulo, & nomine Sanctorum? Licet ergô his*

Probabiliſſimũ eſt eſſe canonizatos quotquot ſunt adſcripti Romano Martyrologio.

yrologio licet deferre honores omnes illos, qui deferuntur canonizatis à Papa.

his eundem honorem deferre, qui Sanctis canonizatis à Papa, deferuntur; ſicút defertur Auguſtino, Hieronymo, &c. innumeris alijs; qui hac ſola ratione Sanctorum numero adſcripti ſunt, conſuetudine ſcilicét, & tacita Eccleſiæ approbatione. Hæc Granad. Quæ cùm veriſſima appareant; & Conceptionem Virgineam Martyrologio Romano adſcriptã videamus; non eſt cur eam non poſſimus probabiliſſimé dicere, *Canonizatam*; & ea approbatione ſtabilitam, quæ ad Canonizationem affirmãdam ſufficiẽs eſt. Id ſanê dicere poſſumus: Nêc eſt cur exiſtimemus, Eccleſiam velle, Immaculatam Cõceptionem eſſe in Martyrologio Romano conſcriptam, & hanc adſcriptionem deterioris pro ea eſſe conditionis, ac eſt pro quolibet alio obiecto ex ibidem adſcriptis. Non aliter Conceptio Virginea adſcripta eſt in Martyrologio, quàm adſcripti ſunt omnes alij, qui ibi continẽtur; & reliqua ſunt Myſteria, annumerata; idem ergò ex tali adſcriptione inferre opus erit pro Immaculata Conceptione, quod pro reliquis ibi appoſitis obiectis inferre licet. *Sed neſcio quo iure,* (dicebat optimê ſimili occaſione Nierẽberg. Tract. de Sanctit. inſtitu. Feſt. §. 15. circá finem) *cûm totam ſuam vim ſervet conſuetudo cum Sãctis particularibus, non tueatur illam in cauſa Sanctiſſimæ Mariæ Sanctæ Sanctorum.*

Non aliter adſcripta eſt Martyrologio Immaculata Cõceptio, ac ſunt adſcripti quotquot ibi recẽſentur.

Nierenberg.

Sed vt rem ampliùs roboremus, & adhùc videamus, â quot ſæculis, & quanto authoritatis pondere Myſterium Conceptionis Virgineę Martyrologium exornet, libuit adducere bona verba, quæ habet P. Ojeda c. 12. ſuæ Eccleſiaſticæ Informat. pro Cõceptione Immaculata: *En concluſion,* inquit, *Beda, deſpues de aver conſultado el ſentimiento de la Igleſia Romana, hallamos, que puſo en ſu Martyrologio la Fieſta de la Concepcion: Y quando el Santo no tomaſe la dicha Fieſta del Martyrologio Romano, el qual viô, y aumentò algo, la pudo tomar de los Martyrologios Griegos, que la teniã por Tradicion Apoſtolica. Pudo tomar tanbien la dicha Fieſta del Martyrologio de S. Geronymo &c.* Et póſt pauca, ſic: *Finalmente pudo tomar la dicha Fieſta Beda del Kalendario de S. Iſidoro, donde ſe halla; y le caîa mas â mano, como mas vezino.* Et ſtatim: *Por qualquiera deſtos caminos que S. Beda recibieſſe la Fieſta de la Concepcion, llegô à ſus manos muy autorizada cõ la Tradicion Apoſtolica, que en Oriẽte,* 143.

A quot ſęculis, & quanto authoritatis pondere, Cõceptio Virginea Martyrologium exornet, declaratur.

Ojeda.

te, y Poniente tenia; y aſſi ſeguramente la puſo en ſu Martyrologio. Hucuſquê Ojeda. Nota in his verbis præcipuê, Bedam appoſuiſſe Martyrologio Myſterium Conceptionis Immaculatæ póſt conſultum Romanæ Eccleſiæ ſenſũ: Item eam accepiſſe ab Apoſtolica Traditione, tùm apúd Græcos, tùm etiã à Solis Ortu vſqué ad Occaſum, vigente. Videatur etiam Baronius in Notis ad Martyrolog. Roman. die 8. Decemb. Igitur, difficile captu ſemper erit, me poſſe aſſerere, Virginis Conceptionẽ Martyrologio Romano eſſe adſcriptã; alijſquê Martyrologijs eſſe annumeratam pôſt Eccleſiæ Romanæ conſultum ſenſum, acceptamqué fuiſſe pro ſui in Martyrologijs adſcriptione â Traditione Apoſtolica; & non poſſe probabiliter affirmare eſſe Canonizatam: Pręſertim cûm ex generali principio, quidquid Martyrologio Romano adſcriptum reperio, canonizatum dicere queam; & quidquid de Apoſtolica Traditione venire affirmare poſſum, poſſim dicere eſſe de Fide.

Baronius

Nullus negat, ex adſcriptione Martyrologio ſequi ſaltem Beatificationem.

144. Libet nûnc etiam addere, vt pleniùs pũctum explicem, nullum eſſe, qui neget, ex adſcriptione in Martyrologio Romano colligi obiecti adſcripti Beatificationem; quod mihi duntaxât opus erat, vt ex integro, ſaltem illativé, evincerem, ſine inconvenienti poſſe affirmari Conceptionis Canonizationem: Quia quæ adverſarius opponit eò tendunt, vt inconveniens ex noſtra affirmatione ſequi, probet; & nullum aſſignare poterit inconveniens ex affirmatione Canonizationis deductum, quod non poſſit etiam ex Beatificationis illius affirmatione deducere, vt infrà ſuis locis declaro. Attamen, [verbis vtor Iacobi Granad.] quia veriſſimum reputo, eſſe canonizatos quotquot in Romano Martyrologio adſcriptos conſpicio, non poſſum nõ Iacobo Granad. & illis, quibus ipſe ſubſcripſerat, ſubſcribere. Pro quo etiam videndus omninô venit Euſebius Nierẽb. Tract. de Sanctit. inſtitu. Feſt. Concept. §. 7. vbi, vt certam probet ſanctitatem Virgineæ Conceptionis, argumentum ſumit á Canonizatione eorũ, qui Martyrologio Romano ſunt adſcripti, eos pro canonizatis habendos eſſe conteſtans; & eorum ſenſum, qui ex adſcriptione illa Beatificationem ſolúm colligi docent, reijciens.

Nierẽb.

145. Sed nequê illi contẽdunt, ſolûm eſſe beatificatos illos omnes, quos complectitur Martyrologium; ſed dicunt, ex

Senſus illorum, qui docent, ex

ſola adſcriptione in Martyrologio nõ ſequi Canonizationẽ.

ex ſola illa adſcriptione non inferri Canonizationem, niſi ſimul ibi vox, *Sanctus*, exprimatur: Quare aſſerunt, illos, quos Martyrologium nominat, voce, *Sanctus*, appoſita, canonizatos eſſe: Reliquos omnes, quos, addita ſolûm voce, *Beatus*, denuntiat, duntaxàt eſſe beatificatos. Hæc illorum doctrina; quam optimè Euſebius citato loco refellit, inane & futile ſatis, vt ſanè eſt, reputans eius fundamentum, eo quòd ſequeretur ex eo, beatificatos duntaxàt eſſe plurimos; quos negare nequimus eſſe canonizatos; nam frequenter tales nominat Martyrologium, appoſita dũtaxât voce, *Beatus*, vt Martyrologiũ evolventi erit perſpicuum. Sufficiat nûnc exemplum deſumptum á Martyrologio die octava Aſſumptionis, vbi Sãcta ipſa Sanctorum Maria proponitur ſub ſola nomenclatura *Beatæ*, ſic: *Octava Aſſumptionis Beatæ Mariæ Virginis.* Id etiam paſſim apparet in Orationibus Miſſę, & Divini Officij, in quibus Eccleſia voce, *Beatus*, vtitur, etiam ſi illos, pro quibus Orationes illas inſtituit, canonizatos ſupponat. Sit exemplum Oratio Seraphici Franciſci: *Deus, qui Eccleſiam tuã Beati Franciſci &c.* Et Oratio Cherubici & Seraphici Auguſtini: *Adeſto ſupplicationibus noſtris omnipotens Deus; & quibus fiduciam ſperandæ pietatis indulges, intercedente Beato Auguſtino &c.* Quarê ſæpè iam viri docti notant, Eccleſiam indifferenter vti vocibus, *Beatus*, &, *Sanctus*, vbi de Canonizatis illi ſermo eſt; & animadvertit Chaſſeneus in ſuo Catalog. glor. mund. p. 3. conſiderat. 46. ver. *Quandoquè*, vbi dicit: *Quandoquè tamen Canonizati dicuntur*, Beati, *vt in C. 1. ibi: Qui Beato Petro æternæ vitæ Clavigero, 22. diſt. & in C. Non nos, 40. diſt. &c.* His addo, ſtatim pòſt lectum in Officio Divino Martyrologium, recitari verſum illum [ad lectionem accõmodatum, vt ait Gavant. in Theſau. Sacror. Ritu. p. 2. ſect. 5. c. 21. num. 14.] *Pretioſa in conſpectu Domini mors Sanctorum eius*; vbi vides, Eccleſiã relativè ad omnes illos, quos nominarat Martyrologium, voce, *Sanctorum*, vti, quo doctrina illa de diſtinctione facienda ob appoſitionem vocis, *Sancti*, vel vocis, *Beati*, ad cognoſcendum, qui ex ijs, quos adſcriptos Martyrologio videmus, dicendi ſint *Canonizati*, qui verô duntaxát *Beatificati*, planè ruit, cûm iam videas, Eccleſiam omnes illos, *Sanctos Dei*, pleno ore voc-

Reijcitur

Eccleſia ſępè canonizatos vocat, Beatos.

Chaſſeneæ.

Gavant.

Eccleſia abſolutè vocat, Sãctos, omnes adſcriptos Martyrologio.

Granad. are: Pro quo vide iterúm Iacobum Granad. Controv. illa 1. de Fide, tract. 7. ſect. 3. nu. 14.

146. Prętereà: Eccleſiæ vſus nō obtinuit, vt de illis, qui ſolùm beatificati ſunt additio fiat Martyrologij Catalogo, quo vniverſa vtitur Eccleſia. Et ſi aliquorum nomina in Martyrologio ponũtur, poſt eorum Canonizationem fit, vt patet etiam ex editione Martyrologij ab Vrbano VIII. recognita, de qua Gavant. loco proximé citato, ſic: *Recognita fuit rurſús Vrbani VIII. iuſſu, additis Sanctorum Feſtis, qui nuper canonizati ſunt.*

Vſus Eccleſiæ nō obtinuit, vt illi, qui ſunt ſolū beatificati adſcribantur Martyrologio.

Gavant.

147. Rurſùs: Id expreſſè eſſe declaratum à Sacra Rituum Congregat. approbante Summo Pontifice Vrbano VIII. mihi perſpicuum eſt: Nam inter alia, quę ex Sacra Congregat. ad hanc materiam ſpectantia apponuntur obſervãda Breviarijs recentis impreſſionis, hæc ſtatuuntur: *De Sãctis Epiſcopis locorum, Martyribus, Civibus, & alijs Feſtis, de quibus in Kalendario Romano, ſeù Rubricis Breviarij nihil habetur, vti etiam de Beatis nondûm canonizatis, nihil propria authoritate conſtituatur; ſed omninô conſulatur Sacra Rituum Congregatio.* His verbis patenter concedit Sacra Rituum Congregatio facultatem Ordinarijs locorũ Epiſcopis aliquid propria authoritate conſtituendi circá illorum Cultum, qui adſcripti ſunt Kalendario Romano: His eiſdẽ verbis præcipit Sacra Rituum Congregatio, nê Ordinarij locorum Epiſcopi aliquid propria authoritate, & ipſa Sacra Congregatione inconſulta, conſtituant circá Cultum beatificati nōdûm canonizati: Declarat ergô, Beatificatos alterius & diſtincti iuris, & diverſę Claſſis eſſe ab adſcriptis Kalendario: At adſcripti Kalendario ſuperioris Claſſis ſunt, vt conſtat ex illa eadem facultate conceſſa Ordinarijs, conſtituendi aliquid propria authoritate ergà illorum Cultũ; ergô ſunt canonizati; & id ſatis aperté apparet ex poſitis Sacræ Congregat. verbis.

Idem declaratur ex verbis Sacræ Congregat. Rit.

Sac. Rit. Cong.

Habemus, igitur, Martyrologio & Kalendario Romano non niſi canonizata obiecta annumerari; & habemus, Virgineæ Conceptionis Myſterium annumeratũ eſſe Romano Kalendario. 148.

Idem argumentum, imó efficacius, habemus ad probandam Immaculatæ Conceptionis Canonizationem, ex adſcriptione eius in Miſſali, & Breviario Romano, cui certiſſimum eſt non adſcribi, niſi canonizata obiecta: Vel dicat nobis aliquis, ſi aliquandô ali- 149.

Ex adſcriptione Miſſali, & Breviario Romano, rectè deducitur Canonizatio Im-

maculatæ Conceptionis.

aliquod obiectum non canonizatum, quamvis beatificatum, hoc adeptum ſit privilegium, adipiſcivè ſperet, ſtāte præſenti circâ rerum Sanctarum Cultum, Eccleſiæ regimine? At Myſterium Conceptionis Immaculatæ annumeratum eſſe Sanctorum Catalogo, Romano Miſſali, & Breviario adſcriptorum; res eſt facti: Erit ergó canonizatū. Vel ſi ex hac adſcriptione adhûc non licet inferre eſſe canonizatum; inferre licebit non eſſe canonizatum quidquid Catalogo Sanctorum Miſſali & Breviario Romano adſcriptorū, annumeratum reperio: Sed id non dico.

§. 8.

Ab honore electionis in Patrocinij titulum probatur vlterius Immaculatæ Conceptionis Mariæ Virginis Canonizatio. Item á proprietate & honore Titularis.

150. PROBO iterûm ſententiam meam argumento, quod ingens circunſtantiarum ipſius pondus attollit maximè. Sic arguo:

151. Immaculata Cōceptio Mariæ, ſivé Beata Virgo Maria *vt immaculaté concepta*; & ſub invocatione, & titulo CONCEPTIONIS IMMACVLATÆ, ſanctè, & licitè eligitur in Patronam; eamqué, ſic acceptam, titulo ſingularis Patrocinij honoramus, invocamus, colimus: Sed eligere in Patronos nón poſſumus, niſi canonizatos; expreſſequê á Summis Pontificibus ab hoc Cultus genere excluſos noſcimus, qui duntaxât ſunt Beatificati, ergô Conceptio Immaculata Mariæ Canonizata eſt. Legitimé deducta eſt cōſequentia. Maior, experientia & facto ipſo cuique debet eſſe notiſſima: At illam explico & declaro exemplo, quo maius reperies nullum, nullum gravius, nullum tali præditum authoritate, vtpotê, quod Magni Regis noſtri Catholici Philippi IV. confirmatione ſtabilitum, approbatione ratum, præſentia firmatum videas; & ab Inclyta invictaquê ſemper S. Iacobi Religione conſpicias præſtitum. Igitur, anno 1652. die 30. Decemb. in Sacello ipſo Regio Sacra S. Iacobi Religio Votum emiſit, præſtitit Iuramentum ſentiendi, & defendendi prçſervationē Matris Dei á peccato originali; & inter alia igniti zeli circá Matris Dei Mariæ Cultum indicia, pietatis, & obſervantiæ argumenta; extant in Iuramenti Formula, quæ ſubijcio: *Que aunque*

Argumētum.

el

Sacra S. Iacobi Religio.

el glorioſo Apoſtol Santiago es Patron, y Titular deſta Sagrada Orden, y nobiliſſima Cavalleria; por hazer mayor ſervicio à Nueſtra Señora, y obſequio mas agradable al miſmo ſagrado Apoſtol, y Señor nueſtro: Vſando la Orden de la facultad que concedió la Sãtidad de Vrbano Octavo, dexando á la libre devocion de las Comunidades, elegir ENTRE LOS SANTOS *eſpecial Patron; para mayor firmeza de la devocion de la Virgen Santiſſima, y ſu inmunidad de pecado original; y en imitacion de otras Santas Comunidades, que han hecho lo miſmo; elige de comun conſentimiento, y con dichoſo auſpicio por ſu* PATRONA *eſpecial à la Beatiſſima Virgen Madre de Dios Nueſtra Señora*, EN QVANTO LA CONFIESSA, Y CELEBRA, POR LIBRE EN SV CONCEPCION DE TODO PECADO. *Y ordena, y manda, que de aqui adelante ſe celebre la Fieſta de la Santiſſima, y Immaculada Concepcion de Nueſtra Señora, que haſta aora ſe ha celebrado, con la nueva Solemnidad, y Rito Eccleſiaſtico, que ſe celebran los* INSIGNES PATRONES *en la Igleſia, &c.* Et pauló anteá dixerat Sacra Religio, ſe omnia, quæ in Formula illa continentur, promittere & ſtatuere: *Aviendo obtenido licencia, conſentimiento, y aprovacion de ſu Mageſtad, no ſolo como Rey, y Señor natural nueſtro, ſino como Superior, Señor, y Cabeça deſta Sagrada, y Eſclarecida Orden &c.* Habemus iam, Beatam Virginem, vt IMMACVLATE CONCEPTAM, & ſub ſingulari titulo CONCEPTIONIS IMMACVLATÆ, in PATRONAM eligi: Et cúm id præſtitum & factum videamus à Sacra S. Iacobi Religione, præeunte Magni Regis Philippi licentia, aſſenſu, & approbatione, quam non ſolùm vt Rex, ſed vt Superior & Caput Sacræ illius & Præexcelſæ Religionis, exhibuit; declaret quê ipſa Sacra Religio, ſe talẽ Virginis immaculatè conceptę in Patronam electionem, facere, veſtigia prementem aliarum Sanctarum Communitatum, apud quas iam ille Marię Cultus in vſu erat; cùm, inquam, ita ſe rẽ habere conſpiciamus; quis tam ſtupidus, tam excors, tam audax erit, qui non ſanctè, licitê, piê, prudenter, & ſummi conſilij maturitate factam, dicat? Quem inveniemus tám perfrictę frõtis hominem, qui vel ſomniet, electionem illam, Summorum Pontificum Decretis fuiſſe adverſantem? Quem tam

S. Iacobi Sacer Ordo.

Electio Mariæ, vt immaculatᵃ conceptæ, in Patronã, in vſu eſt apùd Sãctas Cõmunitates.

tam à mente demus alienum, qui vitio illam nullitatis laboraſſe, contendat? Profectò nullum. Modó videamus, vt minorem etiam noſtri argumenti propoſitionem declaremus, quid Summus Pontifex Vrbanus VIII. circá electionem Sanctorum in Patronos diſpoſuerit & decreverit: Cuius Summi Pontificis opportunê ſatis ad rem noſtram mentionem fecit Sacra S. Iacobi Religio in illa ſui Iuramenti Formula, vt ex verbis relatis apparet; quibus vel expreſſê monere nos voluit, alté in corde habuiſſe defixa Vrbani de Patronorum electione Decreta. Accipe iam Maximi Pontificis Vrbani Statutum.

Minor argumẽti propoſitio declaratur.

Decretum ſuper electione Sanctorum in Patronos, á Sacra Rituum Congregatione de ordine S.D.N. Vrbani Papæ VIII. emanatũ die 23. *Martij* 1630.

S*ACRA Rituum Congregatio, annuente Sanctiß. D. N. in electione Patronorum mandavit infraſcripta in poſterum ſervari debere; declarans, quód aliter facta electio, nulla ſit ipſo iure. Primó, quód eligi poſſint in Patronos ij ſolùm, qui ab Eccleſia vniverſali titulo Sanctorum coluntur, non autem beatificati duntaxàt. Secundô &c.* Si tibi Pontificium Bullarium præſtó non ſit, conſule Bartholom. Gavant. in ſuo Theſau. Sacror. Ritu. p. 2. ſect. 3. c. 12. vbi ad literam trãſcriptum invenies Decretum. Vidiſti iam Summum Põtificem Vrbanum ſtatuentem, quòd in Patronos eligi non poſſint, niſi qui canonizati præceſſerint: Vidiſti etiam decernẽtem ipſum, quód electio in Patronum facta aliter, nulla ſit ipſo iure: Vidiſti Sacratiſſimam S. Iacobi Religionem, præſente Catholico Monarcha, & Religionis Capite Philippo IV. conſentiente, licentiam dante, approbante, Virginem Dei Matrem, VT IMMACVLATE CONCEPTAM, & ſub expreſſo titulo CONCEPTIONIS IMMACVLATÆ, & IN QVANTVM A PECCATO ORIGINALI PRÆSERVATAM, in ſui ipſius Patronam communi & publico, in Sacello Regio, elegiſſe ſuffragio; expreſſamqué tûnc de Decreto Vrbani, electionis Patronorum modum præſcribentis, feciſſe mentionem. Vidiſti hæc: Videas oportet nûnc, quó te vertere liceat. Si Canonizatum neges Immaculatę Virginis Conceptionis

Gavant.

Illatio ex Vrbani Decreto ſumpta.

Myſterium; nullam ipſo iure fuiſſe Sacratiſſimæ Iacobeæ Religionis electionem illam, Pontificioquê Decreto contrariam, affirmare teneberis. Si licité factam, ſanctê, ſapientiſſimê, & prudentiſſimé decretam, & Pontificum Statutis conformem extitiſſe ſupponas; quod, niſi amens ſis, non inficiaberis; fatearis neceſſé erit Canonizatam præceſſiſſe Mariæ Virginis Conceptionem; ita, vt nequê rem compoſuiſſe credas, quamvis illam præceſſiſſe diceres Beatificatam.

152. Adde, [vt argumentum confirmes] Sacram Religionem dixiſſe: *Vſando la Orden de la facultad que concedió la Sãtidad de Urbano VIII. dexando á la libre devocion de las Comunidades elegir* ENTRE LOS SANTOS *eſpecial Patron &c.* At facultas conceſſa â Pontifice Summo Vrbano pro in Patronos electione, non ſe extendit, niſi ad Sanctos canonizatos, ſivè, ad obiecta canonizata: Obiectum ergó SANCTVM, ſivé, CANONIZATVM, elegit ſibi occaſione illa in Patronum Inclyta Iacobi Religio; id ipſa expreſſè declarante: Aliás dicas neceſſê erit, Sacram Iacobi Religioné non ſtetiſſe Vrbani Decreto. (Confirmatio.)

153. Argumentum efficaciter confirmo iterum é illis alijs verbis Inclytæ Religionis S. Iacobi, quibus ſtatuit, in poſterum celebrandum ſibi fore Immaculatæ Conceptionis Diem & Feſtum, Solemnitate illa, Ritu illo Eccleſiaſtico, quo INSIGNES IN ECCLESIA PATRONI celebrari conſueverunt. [O bone Deus & Optime, canonizatū non poſſim dicere obiectum, quod celebrari poſſe video Cultu illo, illo Ritu, illa Solemnitatis Eccleſiaſticæ forma, qua inſignes & primarios in Eccleſia Patronos agnoſco celebrari!] At Ritus Eccleſiaſticus pro inſignibus in Eccleſia Patronis conceſſus, Ritus, vt aiunt, primæ Claſſis eſt; & Officium primæ Claſſis nō ſolet concedi, niſi pro obiectis canonizatis; de quo Gavantus, Sacræ Congregationis Rituum Conſultor, c. illo citato dicit: *Nequé beatificatis dari ſolet â Sacra Congregatione Rituum aliud Officium, quám Duplex maius per annum; Patronis autem Duplex primæ Claſſis.* Suppoſuerat iam ex Vrbani Decreto, non poſſe eſſe Patronos, niſi canonizatos. Ob quod, & cōſequenter, num. 24. illius c. citati dicit, ea, quæ ſtatuta ſunt, & obſervari debent circá Patronorum Cultum, & Celebrationis eorum Ritum, habere locum

(Alia Cóſirmatio.)

(Celebrādam ſibi ſtatuit Immaculatá Cōceptioné Sacra S. Iacobi Religio eo Ritu, quo inſignes in Eccleſia Patroni celebrantur.)

(Gavant.)

(Solis canonizatis concedi ſolet Officium primæ Claſſis.)

Ritus cõceſs' pro Patronis habet locum in Fundatore Ordinis, pôſt ſolemnẽ eiuſdem Canonizationẽ.

locum in Fundatore & Patrono Ordinis reſpectivè ad Ordinem, *pôſt ſolemnem Canonizationem eiuſdem.* Sacra iã S. Iacobi Religio colendum ſibi ſtatuit Immaculatę & paſſivę Conceptionis Marię Myſterium,Eccleſiaſtico illo Cultu,& Celebrationis Ritu, *quo inſignes in Eccleſia Patroni celebrantur*;qui Ritus,quæ Officij Celebritas,Ritus & Celebritas primæ Claſſis eſt;& Officium primæ Claſſis non ſolet concedere Sacra Rituum Congregatio, niſi obiectis canonizatis.

Amplior dictorum explicatio.

154. Notare hìc oportebit, vt fortê ſcioli alicuius tergiverſationi obſiſtamus; inter Patronos Sanctos,alios eſſe,& dici, *Patronos magis principales*; alios, *minùs principales*: Et quamvis ſatis appareat ex verbis productis Sacræ S. Iacobi Religionis, delegiſſe ſibi principaliſſimé Patronã,Mariam,*in quantùm à peccato originali præſervatam*, cuius Immaculatæ Conceptionis Feſtum ſtatuit celebrandum eo Eccleſiaſtici Officij Ritu, *quo inſignes in Eccleſia Patroni celebrantur*: Quamvis, inquã, hoc appareat ſatis; dicimus, argumentum noſtrum in ſuo manere robore, etiam ſi in Patronam minùs principalem electa fuiſſet Maria, *vt immaculatê concepta*, â Sacra S. Iacobi Religione; quia Vrbani Decretum Patronos etiã minûs principales comprehendit, vt eodem illo loco affirmat Gavant. ſic dicens: *Decretum tamen comprehendit etiam Patronos minûs principales,quos decet eſſe Sanctos vniverſales.*

Etiã Patroni minùs principales debent eſſe canonizati.

Gavant.

155. Sed ſiſte paululùm, qui legis,& nota verba alia,quæ ex Forma illa Iuramenti, & Voti Sacræ Religionis S. Iacobi depromo, non â noſtra præſenti diſceptatione aliena;imò quæ noſtram mentem confirmant maximé. Sacra S. Iacobi Religio in Formula illa, ver. 1. declarat ſuî ergâ Matrẽ Dei Mariam flagrantiſſimum affectum,quem non ſolùm in colendis alijs Mariæ Feſtis, ſivé Myſterijs, affirmat declaraſſe; *ſino*, ait, *en particular en tener, profeſſar, y proteſtar publicamẽte desde ſus dichoſos principios*, *por gran numero de ſiglos continuados*, LA SANTA DOCTRINA, Y VERDAD, DE QVE FVE CONCEBIDA SIN MANCHA DE PECADO ORIGINAL, *rezando con immemorial Tradicion deſte* SAGRADO MYSTERIO, *y celebrando ſolemne Fieſta dèl* CON OCTAVA. Hæc ibi Sacra Religio. Neque modó illud premo de Officij recitatione, adiuncta de ea, Traditione

Alia cõfirmatio ex alijs Iacobeæ Religionis verbis.

Doctrinã de Immaculata Conceptione vocat Sacra S. Iacobi Religio, *Doctrinã Sanctam, Veritatem Sanctam.*

itione immemorabili, de quo ſatis in ſuperioribus. Neque illud de Celebratione *cum octava*, quæ ſolis Canonizatis conceſſa eſt, vt infrà declaro. Illud noto: *Sagrado Myſterio.* Et illud: *La Santa doctrina, y verdad.* Et paulò pôſt ait, velle ſe novo obligationis vinculo obſtringere Mariæ Virginis amori & devotioni, *con jurar, y votar de profeſſar, tener, y defender*, ESTA SANTA, Y VERDADERA DOCTRINA *de la Cōcepciō Immaculada.* Et ver. ſequenti, Voti emittendi diem deſignans; & nomine omnium Religioſorum, & Religioſarū emittendum fore denuntiās, dicit, Voti materiam eſſe, *tener, profeſſar, y defender* LA SANTA DOCTRINA, Y VERDAD, *de que N. Señora la Virgen Maria fue cōcebida ſin pecado original.* Et poſteâ, circâ finem: *Hazemos Voto, y Iuramēto &c. de tener, defender, y guardar* ESTA SANTA VERDAD, Y DOCTRINA, *en publico, y en ſecreto; en el alma, y en la lengua; y en la vida, y en la muerte.* Et iterûm ibi: *Y de procurar, quāto en noſotros fuere, que* ESTA SANTA DOCTRINA *ſea propagada &c.* Vidiſti iā, ExcelſāS. Iacobi Religionem, ſemel, bis, ter, quater, quinquies, & nimis á conſilio, nimis â ſenſu, doctrinam & veritatem de præſervatione Virginis à peccato originali, & puritate Cōceptionis paſſivæ eius, vocaſſe, DOCTRINAM SANCTAM, SANCTAM VERITATEM; & Myſterium eiuſdem Conceptionis, vocaſſe, MYSTERIVM SACRVM. Vidi id etiā & ego; Quarê, non poſſum, vel ex his ſolùm Sacræ Religionis loquutionibus, non vehementer ſuſpicari, præſuppoſuiſſe ipſam Religionem Sacram, doctrinam & veritatem de Virginis præſervatione â peccato originali, eſſe *doctrinam & veritatem Canonizatam*; ſivé, *eſſe veritatem ab Eccleſia propoſitam fidelibus omnibus colendam, & venerādam*, *vt* SANCTAM, in quo formaliter ſtat ſubſtantia tota Canonizationis: Quam ſatis declarat Eccleſia ipſa, pleno ore in Officio Conceptionis dicens: *Sentiant omnes tuum iuvamen, quicumque celebrant tuam* SANCTAM CONCEPTIONEM. De quo diximus ſupra, num. 46. & num. 117. Præſenti hoc diſcurſu ſingulariter devinco notatorem noſtrum, qui, vt vidimus propoſit. 5. aſſeveravit, malé fuiſſe vnum virum beatificatū, vocatum, *Sanctum*, vocemquè, *Sanctus*, de beatificato, & non canonizato, prolatam, im-

Eccleſiæ loquutio.

Præſens diſcurſus ſingulariter premit notatorem.

impropriam fuiſſe. Dicat modò ipſe, an veritas, & doctrina proponens præſervationē Virginis á peccato originali, malè vel impropriê, fuerit vocata, *Sancta*, à Sacra S. Iacobi Religione? Sané vel in Scyllā neceſſario incidet, vel in Charybdim, quia tenetur affirmare, ſuppoſitis ſuis optimis principijs, impropriè, malê, & non aptis terminis, loquutam fuiſſe quinquies Sacram S. Iacobi Religionē: [imó, quód impropriè etiam loquatur Eccleſia, quæ SANCTAM, appellat Conceptionem Virgineam, tenetur neceſſariô affirmare] Vel ſi non impropriè loquutam fuiſſe, dicat; affirmare tenetur, ex ſenſu Sacræ Religionis S. Iacobi, doctrinā & veritatem de Conceptione Immaculata, Conceptionemquê ipſam, eſſe Canonizatam; quia affirmarat ipſe, vocem, *Sanctus*, ſolúm de Canonizato, cum proprietate dici.

Ab honore Titularis Eccleſiarum probatur noſtra reſolutio.

156. Hìc opportunè etiam deſumam pro reſolutione mea argumentum ab honore *Titularis*, quo gaudet Immaculata Mariæ Conceptio; qui honor canonizatis ſolúm obiectis conceſſus ab Eccleſia eſt. Hanc veritatem propoſuit Bartholomæ. Gavant. loco cit. nu. 151. rationem reddens de Statuto illo Vrbani VIII. quo præcipit, né niſi Canonizati in Patronos eligantur; & quo expreſſè à Cultu hoc Beatificati excluduntur. *Ratio Decreti*, inquit Gavant. *eſt, & primæ quidem cōditionis eſt, quia Beatificati non poſſunt eſſe Titulares Eccleſiarum, quarum ædificatio conceditur in honorem Canonizatorum tantùm, in Bulla Canonizationis: Nō ergô Patroni eſſe debent, quorū gradus eſt nobilior, quàm Titularium.* Id etiā expreſſit Bellarm. lib. 1. de Beatitud. SS. c. 10. cuius verba infrá, §. 9. damus. Suarius etiam id bené declaravit t. 3. in 3. p. diſp. 81. ſect. 2. vbi de laudabili & decenti Ritu Eccleſias conſecrandi tractat. Et ver. *Dico ſecundò* meminit Gelaſij I. ſtatuentis, ne Eccleſiarum conſecrationes fiant abſquê præcepto Sedis Apoſtolicæ; & proponens caſus aliquos, in quibus ſpeciatim Statutum illud Gelaſij viget, ſic ex illis vnum exprimit: *Nimirùm, quando Eccleſia de novo conſecratur in honorem alicuius Sancti, ſeu fidelis defuncti, nō prius canonizati.* Et hic ſenſus communiſſimè receptus eſt. Suſpice nûnc vniverſum Catholicum Orbem, & numera, ſi potes, Eccleſias, Monaſteria, Templa, quibus CONCEPTIO IMMACVLATA Titulus eſt: Paucæ tibi erunt ſtellæ cœli; arenam maris il-

Gavant.

Bellarmi.

Suarius.

Eccleſię, quibus Conceptio Immaculata Titulus eſt, innumeræ ſūt.

lorum comparatione reputabis exiguam. Et cûm, obtenta ſolúm ab Epiſcopis facultate, Templa hæc in dies erigi in honorem Immaculatæ Conceptionis videamus; reſtat, vt vel hoc ſolo argumento ducti, probabiliſſimê Myſterij Conceptionis Virgineæ Canonizationem adſtruere poſſimus.

§. 9.

Ex alijs honoribus, qui non niſi obiectis canonizatis tribuuntur, ſtabilitur probabiliter Immaculatæ Virgineæ Conceptionis Canonizatio.

157. NON inefficaciter iterùm intentum noſtrum corroboro, ſi ab alijs etiam honoribus, quos non niſi canonizatis obiectis dare licet, deſumam argumẽtum: Etenim nullus honor eſt, ad quem ius ſoli Canonizati habent, quo non potiatur Immaculata Mariæ Cõceptio. Id oſtendo.

158. Et primô, ſi apta fuiſſet illa noſtri notatoris exiſtimatio, ſcilicêt, malè & impropriè vocari, *Sanctum*, obiectum non canonizatum; rectê concluderem, Conceptionem Virgineam eſſe Canonizatã; quia vniverſalis Eccleſia Conceptionem Virgineam appellat, *Sanctam*, & Sãctam Matrem noſtrã Eccleſiam, impropriè, malê, & non aptè, vocare, *Sãctam*, Conceptionem Virgineam, nullus Eccleſiæ filius audebit affirmare. Attamen, licêt ex illa ſola appellatione, *Sanctæ*, nudé ſumpta, non concludam vniverſaliter Cõceptionis Virgineæ Canonizationem, quia Eccleſia non ſemel vocat, *Sanctum*, obiectum ſolúm beatificatum, de quo ſatis egi in propoſit. 5. Concludo tamen id ſpeciatim contra noſtrum notatorẽ, de quo credam, non dicturũ, malê, & impropriê, ab Eccleſia vniverſali vocari, *Sanctã*, Virginis Immaculatam Conceptionem. Dixi, *nudè ſumpta*; nam ſi ad appellationem illam, *Sanctæ*, qua Eccleſia Immaculatam Conceptionẽ colit, vt talibus circunſtantijs ornatam attendamus; vniverſaliter etiam, & non inefficaciter, Canonizatio Conceptionis ex illa poteſt inferri. Igitur, verum eſt, Beatificatũ non canonizatum, nõ ſolúm privato Cultu, ſed etiam publico, hoc eſt, qui Eccleſiæ nomine defertur, non ſemel vocari, *Sanctum*: At id fieri permittente duntaxát Eccleſia & non præcipiente; item & id ſolùm permittere Eccleſiam in aliqua determinatè Provincia,

Ab honore appellationis, Sanctæ, ex præcepto, & in vniverſali Eccleſia.

incia, Religione, aut Civitate, & non pro tota & vniverſali Dei Eccleſia, certum etiam eſt, vt ex communi Theologorum doctrina circà differentiam inter Canonizatiõnẽ & Beatificationem, conſtat. Cûm ergô Immaculata Conceptio appelletur, *Sãcta;* Cultu publico, non ſolûm in aliqua determinatè Religione, Civitate, aut Provincia, ſed in tota & vniverſali Dei Eccleſia: Cúm item & appelletur, *Sancta,* non ſolûm ex Eccleſiæ permiſſione, indulgentia, aut gratia; ſed ex ipſius Eccleſiæ præcepto; (ex præcepto, quotquot in tota Eccleſia ad Divini Officij penſum obſtricti ſumus, dicimus: *Sentiãt omnes tuum iuvamen quicũque celebrãt tuã* SANCTAM *Cõceptionẽ*) nõ inefficaciter infero ex illa appellatione, *Sãctæ*, prouт ab Eccleſia indicta, probabiliſſimum eſſe Cõceptionem Mariæ eſſe Canonizatam; id approbantibus doctis Theologis, de quibus fecerat mentionem P. Guarnizo, ſuprà, num. 46. his verbis: *Y otros que con* DOCTOS DISCVRSOS *pruevan ſu certidumbre, de la Fieſta que haze la Igleſia à la Concepcion, como à la Natividad; de las indulgencias; de la ereccion de Religiones; de que en el Officio Divino en el reſponſorio octavo de los Maytines llama,* SANTA, *abſolutamente la Concepcion; de adonde infieren, que ſuſtancialmente eſtà* CANONIZADA *en quanto à la certidumbre, como la* SANTIDAD DE LOS DEMAS SANTOS, *à quien abſolutamente dâ la Igleſia eſte titulo, &c.*

Guarnizo.

Secundô id probo ab honore erectionis Aræ, & Templorum. Templa, & Aræ, liberé, pro arbitrio, ſine reſtrictione, nequé quoad perſonas, nequé quoad loca, & vbiquè terrarũ; non niſi in honorem & Cultum canonizati obiecti erigi, dicari, & ſacrari queunt: Sed in honorem & Cultum Immaculatæ Conceptionis, Templa, & Altaria, liberé, ſiné reſtrictione aliqua, ſivè quoad loca, ſivê quoad perſonas, & vbiquè terrarum, eriguntur, dicantur, conſecrantur: Ergó Immaculata Mariæ Conceptio nacta eſt Canonizationis ſtatum. Legitima eſt illatio. Minor facto ipſo & experientia probata eſt. Maior eſt cõmunis apùd Theologos, quã Bellarmin. lib. 1. de Beatitud. SS. c. 10. loquens de Cultu dãdo ijs, qui ſolùm ſunt beatificati, his verbis declaravit: *Quãtùm ad tertium, & quartum, non videtur licere vllo modo, eos honores Sanctis non canonizatis deferre: Nam Templa,* 159.

Ab honore erectionis Aræ, & Templi.

Bellarmi.

pla, & Altaria, & Sacrificia, [de his loquebatur] *ſunt ex natura ſua &c.* Repete, quę appoſita ſunt ſuprá, num. 156.

Ab honore Officij cum Octava, & Sacri Votivi.

160. Tertiò: Sacrum Officium cum Octava, item & Sacrum Votivum, non niſi de Canonizatis celebrari poteſt: Sed de Immaculata Conceptione Virginis Sacrum Officium cum Octava vbiquè celebratur; & etiam Sacrum Votivũ; ergò adepta eſt Immaculata Conceptio Canonizatorum ſtatum. Sola maior indiget declaratione, quã habes apúd Dianam t. 11. tract. 2. de Infallibilit. Sum. Pontif. reſol. 19. his verbis: *Prætereà, Sacrum, & Officium, de Canonizato poteſt cum Octava celebrari, nõ autem de Beatificato, niſi de expreſſa licentia Pontificis. Idem dicendum de Sacro Votivo.* Vide eundem Dianam è loco cit. reſol. 21. & ibi Amicum, & Ioannem à S. Thoma docentem, iam Sacram Cardinalium Congregationem declaraſſe, non licere celebrare Sacrum Votivum de Beatificato nõ canonizato. Vide etiam Turrian. 2. 2. diſp. 17. dub. 8. ver. *Verùm*, ſic differẽtem: *Verùm hæc opinio defendi iam non poteſt: Nam Congregatio Sacrorum Rit. interrogata, an liceret celebrare Miſſam Votivam de Sancto non canonizato, reſpondit, non licere &c.* Et pauló pòſt, de Celebratione cum Octava loquens, dicit: *Quod autem diximus etiã confirmatur, quia poſtquàm beatificatus eſt B. P. N. Ignatius, facultas peculiaris fuit neceſſaria, vt noſtræ Societatis Sacerdotes celebrarent Feſtum illius cum Octava &c.*

Diana.

Amicus. Ioan. á S. Thom. Sacra Congre. Cardin. Turrian.

Ab honore invocationis in publicis Eccleſiæ precibus.

Quartó: Inter honores, qui Sanctis canonizatis tribuuntur, annumeratur invocatio in publicis Eccleſiæ precibus; & cûm Eccleſia preces ad Deũ fundat, *propter*, vel, *per Immaculatam Virginis Conceptionem*, benè infertur ex hoc etiam Canonizatorum privilegio, Virgineam Conceptionẽ illorum ſtatum fuiſſe adeptam. Quod autem invocatio illa ſit vnus ex honoribus, quos Eccleſia decernit pro Canonizatis, notant frequenter Theologi, de quibus videri poteſt Bellarm. lib. 1. de Beatitud. SS. c. 7. Granad. Cõtrov. 1. de Fide, tract. 7. diſp. 3. ſect. 1. num. 1. Sylveſt. in Sum. verbo *Canonizatio*, initio. Turrian. 2. 2. diſp. 17. dub. 1. Sed quid de invocatione, & deprecatione, *per Immaculatã Virginis Conceptionem*? Reſpõdeat doctus & pius Euſeb. Nieremb. qui Tract. de Sãct. inſt. Feſ. Concept. §. 1. probat ex Summis Pontificibus certã ſan- 161.

Bellarmi. Granad.

Sylveſt. Turrian.

ſanctitatem ad Cultum neceſſariam; & ibi, initio, ait: *Planè ſufficeret S. Cæleſtinus Papa I. qui id luculenter ijs verbis ſuppoſuit Epiſt. Decret. 1.* Legem credendi ſtatuit lex ſupplicandi. *Ecce quomodò infert certò veritatem rerum credendarum ex religioſo Cultu. Cùm igitur Eccleſia ſupplicaverit Deũ publicis clamoribus,* per Immaculatam Virginis Conceptionem; *occluſit S. Cæleſtinus omnem dubitandi ianuam circà certam ſanctitatem Immaculatæ Conceptionis.* Ecce deprecationem; & ecce ex ea ſapientiſſimé illatam certiſſimam ſanctitatem Immaculatæ Conceptionis. Sed & audi iterùm eundem doctum virum idipſum, lib. de Perpet. obiect. Feſ. Cõcept. c. 11. graviſſimè proponẽtem. Probat certam ſanctitatem Conceptionis Virgineæ ex Officio â Sixto IV. inſtituto; & ver. *Tûm etiam,* inquit: *Tùm etiam in eodem Officio, & Oratione, quæ tâm in eo, quàm in Miſſa, dicenda ponitur, non ſolùm præſervatio Mariæ palàm aſſeritur, ſed etiã adſtruitur exemplar iuſtitiæ noſtræ:* Vt ſicut, *inquit*, ex morte Filij tui prævíſſa eam ab omni labe præſervaſti, ita nos mundos ad te pervenire cõcedas. *Quibus verbis, quod maximè ad rem facit, id vnum advertendum eſſe putamus; Sacerdotem in Miſſæ Sacrificio, ſicút non ſuo tantùm nomine offert, ſed Chriſti, atquê Eccleſiæ, qui præcipui offerentes eſſe dicuntur; ita nec nomine ſuo tantûm orare, ſed etiam præcipuorum offerentium. Quarê, nomine Eccleſiæ, & Chriſti, petit, vt, ſicút Virgo ab originali munda fuit, ita & nos ab actualibus mundemur. Quod ſi Virgo contraxit labem originis, talis petitio nobis non in ſalutẽ, ſed in condemnationem, quoties concederetur, ceſſura foret. Quis autem dicat, Eccleſiæ, & Chriſti nomine, ipſa Eccleſia dictante & approbante, talem Deo præſentari petitionem? Certê Eccleſiam non poſſe errare in dirigenda oratione ad verum Deum, per verum Mediatorem, qui eſt Chriſtus, nequê in modo poſtulandi interceſſionem Sanctorum, communi Theologorum firmatur calculo, nemine refragante melioris notæ.* Hæc Euſebius. Vides iam invocationem, deprecationem, & orationem noſtram ad Deum fuſam *per Immaculatam Mariæ Conceptionem;* quam néc nomine ſolùm noſtro, ſed nomine Eccleſiæ, & Chriſti Redemptoris, operantes, fundimus. Gaudet igitur Immaculata Conceptio Virginis privilegio illo, illo honore invocationis in publicis

Euſebius.

Eccleſiæ precibus,quem proprium Canonizatorum eſſe ſtatuunt Theologi.

162. Quintò: Vota publica, & ieiunium publicum ex voto, indici non poſſunt, niſi pro Cultu & in honorẽ canonizati obiecti: Sed pro Cultu & in honorem Immaculatę Cõceptionis Mariæ innumera publica & communia Sanctarum & Illuſtriſſimarũ Communitatum, & Civitatum vota emittuntur; ſtatuunturquè ex voto publica ieiunia; ergô ex hoc etiam capite Immaculata Mariæ Conceptio Canonizata ſupponitur. Conſequentia neceſſarió deducitur. Minor evidentiſſimo & omnibus notiſſimo experimento patet; ſed pro ea,vt notior tibi ſit, mitto te primùm ad Suppoſitionem noſtram 6.poſitam ſuprâ,num.9. Secundó, inclina aurem tuam ad verba Cæſareę Sacrę Maieſtatis Ferdinandi Auſtriaci,qui die 18. Maij, an. 1647. hoc Votum emiſit: *Omnipotens ſempiterne Deus &c. Ego Ferdinandus cordm Divina tua Maieſtate humiliter proſtratus, meo, meorumquê Succeſſorum, & Inclytæ huius Provinciæ Auſtriæ nomine, Immaculatam Filij tui Matrem ſemper Virginem Mariam hodie in peculiarem Dominam & Patronam huius Archiducatus invoco & aſſumo. Inſuper voveo,ac promitto, eiuſdem Immaculatę Conceptionis Feſtum,quod cadit in diẽ VIII. Decembris, ſolemniter, etiam quoád forum,in hac Provinciæ quotãnis, prævio, more Eccleſiæ conſueto,ieiunio in eiuſdem pervigilio, celebrandum &c.* Vidiſti Votum: Vidiſti ieiunium publicum ex voto indictum.Sed vt penitûs acquieſcas,ſcito, Summum Põtificem Innocent.X.illud approbaſſe, & ex præcepto ſervandum in tota Auſtria inſuper indixiſſe: Quod Illuſtriſſ. D. D. Anton. Calder.in ſuo lib.pro Cõcept. Immacul.c.16.in fine,Sũmum Pontificem Innocent. alloquens,his verbis proponit: *Deniquê,orante Ferdinando III. Romanorum Imperatore, indixiſti ieiunium pervigilij Conceptionis in Auſtria ſub præcepto ſervandum, novo exẽplo, quo Feſtum Conceptionis cæteras, præter Aſſumptionem, Virginis Feſtivitates ſuperat.* Maiorem propoſitionem pręſentis argumenti facilé apùd noſtros DD.reperies, de quibus núnc te eam doceat doctus P.Eligius Baſſæus,Capuccinus,in ſua Sum.verbo *Adoratio*,num.9.omnia ſimúl,quę hucuſquè propoſuimus, comprobans: *Non licebit*,inquit, *invocare Sanctum nondúm canonizatum privatim, aut publicê,*

Ab honore votorum, & Ieiunij publici.

Votũ Cęſareę Maieſtatis Ferdinãdi Auſtriaci.

D. Anto. Calderõ.

Approbat Sum. Pontif. ieiunium ex voto indictum pro Cõcept.& inſuper addit præceptum.

Baſſęus.

licè, in Litanijs, aut Divino Officio: Nèc inſtituere de eo Feſtum publicum Diem, aut publicum IEIVNIVM, *vel* VOTVM; *vel Templa ipſi dicare, nèc de eo Miſſam dicere, quia hic Cultus publicus Sancti nondùm canonizati reſervatur Summo Pontifici &c.*

163. Sextò: Indulgentiæ concedi non ſolent pro Cultu & in honorem eorum, qui non ſunt canonizati; & cùm pro Cultu Virgineæ Conceptionis, eiuſquê Imaginibus & Iconibus, conceſſæ fuerint indulgentiæ; rectè etiam ex hoc principio inferre licebit Conceptionis Canonizationem. Conceſſio illa indulgẽtiarum pro Cultu Conceptionis in aperto eſt; eius tamen meminit P. Guarnizo in ſuo Memoriali, §. 2. num. 5. his verbis: *Deſde el tiẽpo de Sixto IV. no ha avido Pontifice, que no aya concedido algunas indulgencias, y privilegios, ya à la Fieſta de la Concepcion, ya á Igleſias, Imagenes, Medallas de ſu invocacion.* Quòd autem indulgentiæ concedi nõ ſoleant, niſi pro Canonizatorum Cultu, affirmavit Diana t. 10. tract. 16. reſol. 8. vbi de applicatione indulgentiarum Sanctorum Imaginibus tractans, concludit ſic: *Et ideô Summus Pontifex non ſolet cõcedere indulgentias his, qui non ſunt Sancti canonizati.*

Ab honore conceſſionis indulgẽtiarum.

Guarnizo.

Diana.

Supradictorum omniũ apta Explicatio.

CONSTAT iam, nullum eſſe honorem, ſivé privilegium, ex his, quæ propria Canonizatorum eſſe dicuntur; quæquè non niſi canonizatis dare poſſumus, quo non potiatur & gaudeat Immaculata Virginis Conceptio; è quo, vt vidimus, optimũ emanat argumentum ad probandum, ſtatum eam eſſe Canonizationis adeptã. Quis, ſi nullum honorem ex his, qui proprij Canonizatorum ſunt, dare liceret Immaculatæ Cõceptioni Virginis, non inferret probabiliſſimé, imó certiſſimé, eam nõ eſſe Canonizatam? Ergô â cõtrario, ſi honores omnes, quos non niſi canonizatis dare licet, licet dare Virginis Conceptioni, probabiliſſimê & efficaciſſimé inferat neceſſê eſt, Canonizatam eſſe. Si á negatione effectus bonum ſumitur argumentum ad negãdam cauſam; bonum etiam, imô fortius, argumentum ſumitur ab effectus exiſtentia ad cauſam affirmandam. Et ſicùt nunquâm evenit, nêc eſt cur dicamus aliquandó in Eccleſia eventurum eſſe, quód aliquod obiectum ſit canonizatum, & nõ liceat deferre 164.

deferre illi honores Canonizatorum proprios; ita ſatis difficile apparet, aliquandô in Eccleſia eveniſſe, quôd, ipſa Eccleſia diſponente, inſtituente, conſentiente, & approbante, liceat alicui obiecto deferre honores illos omnes, quos non niſi canonizatis dare poſſumus, & quod obiectũ illud nõ ſit ad ſtatum Canonizationis evectum. Imò faciliùs illud primum evenire poſſe conſtãter affirmo: Quia prohibere actus aliquos externos ex his, quibus Sanctos honoramus, conducens aliquandó eſſe poteſt, id exigente vel hominum malitia, vel ignorantia, vel ſcandalo, abuſu, aut ſuperſtitione, (exemplum aliquod de hoc habebis, ſi conſulas P. Granad. Controv. 1. de Fide, tract. 7. ſect. 3. num. 15.) in quo nullum eſt in Eccleſia errandi periculum. At præcipere, hortari, & approbare actus illos omnes, quibus honore, & Cultu Sacro, Eccleſiaſtico, & Religioſo, Sanctos afficimus, & obiectum illius Cultus non eſſe Sanctum, & non eſſe evectum ad ſtatum illorum, quibus talis honor defertur, fieri nequit; niſi dicamus, Eccleſiam poſſe præcipere, vniverſalem Cultum Sacrum, & Religioſum, dubiæ & nõ certæ ſanctitati, exhibendum; & conſequenter errare illam poſſe in Cultu Sanctorum, quòd impium ſatis, & erroneum eſſet.

Granad.

§. 10.

Roboratur probabilitas noſtræ propoſitionis è Pontificum Bullis pro Immaculata Conceptione expeditis.

SVMMOS Pontifices vſos fuiſſe in Bullis, ſivê Cõſtitutionibus in favorẽ Immaculatæ Conceptionis editis, eodem ſtylo, quo in Canonizationum Bullis vti conſueverunt, ex ipſis Decretis & Conſtitutionibus patet; & id graviſſimi Theologi notarũt, quos ſuprá, §. 2. retulimus; quoſquè hìc iterûm, vt fidem & pondus præſenti argumento afferant, avoco; ſtetqué in ore eorum hoc verbum, nê ipſas Pontificum Sanctiones tranſcribere cogamur; & faſtidiũ, toties his ſæculis appoſitum ferculum miniſtrãtes, generemus. 165.

In Bullis pro Conceptione expeditis vtuntur Pontifices eodem ſtylo, quo in Canonizationum Bullis vtuntur.

Illuſtriſſ. & Sapientiſſ. Angelus Manrrique Tract. pro Immacul. Concept. c. 3. num. 13. agit de authoritate Officij ab Eccleſia approbati, & indé deveniens ad certam ſanctitatem Immaculatæ Conceptionis deducendam, propter Officium in eius honorem inſtitutũ, ſic de eo dicit: *Verùm de* 166.

Illuſtriſſ. Angel.

de hoc ſpecialiùs certum eſt, cùm in eius approbatione Summus Pontifex eiſdem verbis vtatur, quibus in Canonizatione Sanctorum vti conſuevit. Id oſtendit, verbis Pôtificis appoſitis, & concludit, ſic inferendo: *Vt non immeritò poſſit iudicari, Virgineam Conceptionem per hanc Bullam Sanctorum Canoni ab eo fuiſſe adſcriptã.* Ecce Pontificem verbis Canonizationis in favorem Conceptionis Virgineę vtentem: Et ecce Sapiẽtiſſimum virum affirmantem, ob id meritò poſſe iudicari, Virgineã Conceptionem á Summo Pontifice fuiſſe Canoni Sanctorum adſcriptam. Eodem nûnc ego argumento vtor, & indé probabilem ſtatuo Conceptionis Virgineæ Canonizationem, quia, ſcilicét, video, Pontifices ſtylũ inſequi Canonizationũ in Decretis, & Statutis editis in favorem Mariæ immaculatê conceptæ.

167. Euſeb. Nieremb. de perp. obiec. Feſ. Concept. c. 11. cõfirmat etiam certitudinẽ ſanctitatis Virgineæ Conceptionis, ſumpto argumẽto ab Officio inſtituto â Sixto IV. & tranſcriptis verbis ab Angelo Manrr. ſic de Officio illo dicit: *Verùm de hoc ſpecialiùs certum eſt, cùm in eius approbatione Summus Pontifex eiſdem verbis vtatur, quibus in Canonizatione Sanctorum vti conſuevit.* Ponit verba Pontificis, & addit: *Vt non immeritò potuere iudicare aliqui, Virgineam Conceptionem per hanc Bullam penè Sanctorum Canoni ab eo fuiſse adſcriptam, adeoquê approbatam omninò ſanctam.* Vides etiam, ab Euſebio hoc idem noſtrum argumentum, factum. Sed repete, quęſo, pro hoc, quæ ab Euſebio tranſcripſimus ſuprâ, á num. 11. vſquè ad num. 16. propoſitionis 14. Et hoc præſenti Tract. num. 40. & 41.

Euſeb.

168. Armament. Seraphic. art. 2. num. 39. loquitur de Decreto Pauli V. edito in favorem Immaculatæ Concept. & inter alia, ait: *Vndé eodem ſtylo Pôtifex vtitur, quo in Canonizatione Sanctorum.* Et pôſt aliqua aſſerit qualiter Immaculatæ Conceptionis Myſterium proponatur á Pontifice fidelibus venerandum, his verbis: *Ita modò matura diſcuſſione rationum, authoritatum, miraculorum, revelationum, & aliarum omnium rerum, quæ ad illud promovendum conducere poterant, proponatur fidelibus, vt ſolet Cultus alicuius Sancti, pôſt confectas, & examinatas Informationes.* Ecce etiã in hoc ſervatum ſtylum Canonizationũ â Pontifice, quòd, ſcilicêt, proponat fidelibus venerandum, Myſteriũ Con-

Armament.

Conceptio Virginea proponitur fidelibus veneranda, vt ſolet proponi â Pôtifice Cultus alicuius Sancti, pôſt confectas & examinatas informationes.

ceptionis, póſt omne illud præmiſſum examen, quod anteire ſolet Canonizationem. Etenim Cultus propoſitus póſt confectas, & examinatas Informationes, Canonizatio eſt; quod optimis verbis, & totum noſtrum intentum explicantibus, dixerat eruditus & doctus P. Chriſtoph. de Vega in Theolog. Marian. p. 1. Palæſ. 3. Cert. 18. Ibi enim Canonizationem Myſterij Concept. adſtruit, & aliqua præmiſſa pro ſententia declaranda num. 401. proponens; ſicút ad propoſitionem Cultus pro aliquo Sancto, Canoni adſcribendo, præcedit examen, ita præcedere dicit ad Cultus propoſitionem pro aliquo Myſterio; & addit: *Quibus præmiſſis, Eccleſia, vel Pontifex é Cathedra publicam illius Myſterij Celebrationem indicit, veramqué illius Myſterij ſanctitatem decernit, ac fidelibus venerandam proponit in Chriſtianę Religionis augmentum; quod nihil aliud eſt, quàm illius Myſterij Canonizatio vera, ac propria. Quæ omnia præceſſiſſe affirmat ad Inſtitutionem Feſti Conceptionis Baronius in Annotat. ad Martyrolog. VIII. Decembris &c.* Habemus ergó, Summos Pontifices, túm quoàd verba, tûm quoád præmiſſionem examinis, eodem ſtylo fuiſſe vſos ante propoſitionem, & Inſtitutionem Cultus pro Conceptione Virginis, quo vtuntur pro Canonizationibus Sanctorum. Et habemus, propoſitionem illam, pôſt examen præmiſſum, eſſe veram, & propriam, ſivè perſonæ, ſivé Myſterij Canonizationem. Vndè, & ex omnibus hoc §. poſitis, cōſtat, ê Pontificum Decretis in favorem Immaculatæ Conceptionis editis, & ex his, quæ pro eis edendis præmiſerunt, efficax ſatis argumentum deſumi ad Canonizationem Immaculatæ Conceptionis comprobandam.

Cultus propoſitus pôſt confectas & examinatas Informationes, Canonizatio eſt.

Vega.

Baron.

Sed vt præſenti firmiûs inhæreas argumento, oportebit ſcias, quanta ſtyli vis ſit & efficacitas. Id ſcies, ſi authores tûm Canonicos, tûm Civiles ęvolvas. Vide interim Caſſenæum de Conſuetudin. Burgund. in Procem. initio. Azeve. t. 2. ſuper lib. 4. novæ Recopil. tit. 10. l. 2. Gundiſalvum de Paz in ſua Praxi Eccleſ. & ſæcul. fol. 1. Apud quos reperies, *ſtylum facere ius; eſſe pro lege.* Ob quod prędictus Gūdiſalv. ibi, aſſerit: *Et vbi deeſſet lex, ſtylus ſuccederet.* Et paulò pòſt: *Vera legū interpretatio à praxi & communi ſtylo ſumitur.* Anteá dixerat etiam: *Nam non ſolûm legibus, & conſuetudinibus, verùm etiam ſtylo, & vſitata praxi indicandum eſt.* 169.

Caſſenæ.

Azeved.

Gundiſalv.

Re-

Rectè ergò ex ſtylo, quo Pontifices vtuntur in Bullis pro Immaculata Cõceptione expeditis, & ex ſtylo, quo vſi fuere pro proponendo fidelibus Cultu Immaculatæ Conceptionis, inferimus probabiliſſimè, Immaculatam Conceptionem eſſe á Pontificibus Canoni SS. adſcriptam: Quia, vt ſapientes viri notant, & certũ eſt, idem ille ſtylus eſt, quo, pro viris iuſtis canonizandis, vtuntur Pontifices.

§. II.

Ex Decreto & Definitione Summi Pontificis Vrbani VIII. de Cultu abſolutè non dando antè Canonizationẽ, & Beatificationem: Et ex Cultu dato ab ipſo Maximo Vrbano Immaculatæ Conceptioni, benè deducitur Conceptionis Immaculatæ Canonizatio.

170. IN Bullario Magno Romano dato typis Lugduni anno 1655. t. 4. fol. 83. extat Vrbani VIII. Decretum, in quo, poſtquám mentio fit de abuſibus, qui irrepſerunt in colendis quibuſdam, qui nequé canonizati, nequê beatificati erant ab Apoſtolica Sede; hæc ſtatuuntur: *Volenſquê proindè huiuſmodi abuſibus pro debito officij Paſtoralis occurrere, re etiã cum Illuſtriſſ. & Reverendiſſ. DD. Cardinalibus contra hæreticam pravitatem in univerſa Republica Chriſtiana Generalibus Inquiſitoribus, communicata, & maturè conſiderata, ac diſcuſſa; declaravit, ſtatuit, & decrevit, nê quorumvis hominum cum ſanctitatis, ſeú Martyrij fama [quantacumque illa ſit] defunctorum, imagines, aliaquê prædicta, & quodcumque aliud venerationem & Cultum præ ſe ferens, & indicans, in oratorijs, aut locis publicis, ſeú privatis, vel Eccleſijs, tàm ſecularibus, quám regularibus, cuiuſcumque Religionis, Ordinis, Inſtituti, Congregationis, aut Societatis, apponantur, antequâm ab Apoſtolica Sede canonizentur, aut Beati declarentur; & [ſi quæ appoſitæ ſunt] amoveantur, proút eas ſtatim amoveri mandavit &c.* Ecce Summum Pontificem declarantem, ſtatuentem, & decernentem, nê aliquid venerationem & Cultum præ ſe ferens, aut indicans, alicui obiecto tribuatur anté eius á Sede Apoſtolica factam Canonizationem vel Beatificationem: Et ſi quid anteà Cultum indicans exhibitum fuit, removeri & revocari iubet: Exhibitionemquê illam Cultus, anté á Sede Apoſtolica fa-

Decreti verba.

factam Canonizationem, ſeù Beatificationem, vocat *abuſum*. Hoc ſuppoſito, ſic diſcurro:

171. Et primùm: Exhibitio Cultus Immaculatę Conceptioni, antê editum illud Vrbani Decretum, abuſus non erat, nequê ab Vrbano abuſus reputatus fuit: Erat ergò Immaculata Conceptio, antê editum illud Vrbani Decretum, Canonizata, ſivê Beatificata; ab ipſoquè Vrbano pro Canonizata, ſivè Beatificata, reputabatur. Patet illatio, quia ſi Conceptio Virginea nequê Canonizata, nequê Beatificata erat, nequé pro tali ab Vrbano habita, abuſus fuiſſet exhibitio illa Cultus Immaculatæ Conceptioni, & pro abuſu ab Vrbano haberetur; qui abſoluté Cultum omnē antè Canonizationem, vel Beatificationem, exhibitum, vocat *abuſum*: Præſertim, cúm non talem, vel talem in ſingulari Cultum, ſed omnia vniverſaliter Cultus genera, & quę non niſi â Sede Apoſtolica canonizatis obiectis exhibentur, exhiberi Immaculatæ Conceptioni conſpiceret. Non ergô erát abuſus exhibitio illa Cultus Immaculatæ Conceptioni, antè editum illud Vrbani Decretum: Erat ergó Immaculata Conceptio Canonizata, ſivè Beatificata, & pro tali ab Vrbano, habita. Quantus itaquê ſit abuſus, colere obiectum aliquod Cultu publico, antè Canonizationem, ſivè Beatificationem, percipies clarê, ſi legas Suarium t. 1. de Relig. lib. 3. qui eſt de Sacrileg. c. 7. à num. 6. vbi, vt declaret, in materia ſuperſtitionis poſſe eſſe peccatum per exceſſum, præmittit exemplum, his verbis: *Clarius verò exemplum erit, ſi quis publico Cultu in Miſſa, vel in oratione publica colat Sanctum á Pontifice non propoſitum per Canonizationem, vel ſufficientem Beatificationem, contra C. 1. de Reliq. & vener. SS. Illud autem peccatum, per exceſſum eſt.* Hęc Suarius. Vide modó, ſi abuſus fuiſſet, quod peccatum fuiſſet, & ſuperſtitio. Et ex hac doctrina optimum argumentum habes etiam ad abſolutè roborandam Immaculatæ Conceptionis Canonizationem.

I. Diſcurſus ſumptus à Decreto Vrbani.

Suarius.

172. Secundó. Quidquid Cultū præ ſe ferens, aut indicans, exhibitum erat obiectis non canonizatis, aut beatificatis, ſtatim amoveri iuſſit Vrbanus: Sed Cultus exhibitus Immaculatę Conceptioni, amotus nō fuit, nêc modo aliquo revocatus; Vrbanusquè nullatenús in ſuo illo Decreto comprehendit, aut comprehenſum voluit, Cultum Immaculatæ Cōceptioni exhibitum, vt certum

2. Diſcurſus ſumptus à Decreto Vrbani.

tum eſt, & ex factis ipſis Vrbani, de quibus poſteâ loquemur, patet; ergô Immaculata Conceptio, Canonizata, vel Beatificata ſupponebatur, & ab Vrbano pro tali habebatur. Manifeſta eſt conſequentia; aliàs contra Vrbani mentem, Decretum, & præceptum, ſtaret permanentia illa Cultus Immaculatæ Conceptioni exhibiti; inobedientesqué Vrbani præcepto extitiſſemus omnes quotquot póſt Decretum illud evulgatum, Cultum & veneratiõe Immaculatæ Cõceptioni exhibemus; quod ex ipſo Decreto liquet, quod præcipit amoveri quidquid Cultum præ ſe ferens, aut indicans, obiectis á Sede Apoſtolica non canonizatis, aut beatificatis, exhibebatur. Cùm ergó nequê Vrbani Decreto, nequé voluntati eius reſiſtamus, nequé inobedientes præcepto illi Vrbani ſimus quotquot, adhùc póſt editum Decretũ, Cõceptioni Immaculatę Cultum Sacrum, & Religioſam venerationem, nullo Cultus Sacri genere excepto, exhibemus; ipſequê Vrbanus non pauca Cultus Sacri genera pro Virgineæ Cõceptionis veneratione Religioſa exhibuerit; cûm, inquam, ita res ſit, bené & congruenter infero, antè illud editum Vrbani Decretũ

Contra Vrbani præceptũ exhiberetur Cultus Immaculatæ Conceptioni, ſi Cõceptio Canonizata non eſſet, aut Beatificata.

Conceptionem Virgineam à Sede Apoſtolica præceſſiſſe Canonizatam, aut Beatificatam; Vrbanumquè ipſum Canonizatam, ſivé â Sede Apoſtolica Beatificatã, ſuppoſuiſſe Immaculatam Mariæ Conceptionem: Illiusquè Sacrum Cultum, Religioſam venerationem, ex ſuppoſitione illius Canonizationis, ſivè â Sede Apoſtolica factæ Beatificationis, inoffenſo pede, fælicitérqué ſuos curſus agere poſſe, aperté declaraſſe.

Sed qualis & quantus fuerit Vrbanus VIII. in deferendo Immaculatæ Conceptioni Cultum, qui Cultum omnem removet â non canonizatis â Sede Apoſtolica, aut beatificatis, iam oſtendamus, bonorũ authorum aliquibus productis verbis. D. Anton. Calder. ſuo lib. pro titulo Immacul. Concept. c. 5. §. 28. ſic incipit: *Mirabile dictu. Si quis eſt Romanorum Pontificum, qui præ alijs favit Immaculatę Cõceptioni, is eſt Vrbanus Octavus. Pontificatum ſuum orditus eſt ab Inſtitutione Militiæ Chriſtianę ſub titulo Cõceptionis, eamqué quinqué Diplomatibus munivit. Huius Militiæ, novo exẽplo, fecit Eliſabetham Borboniam Reginam Catholicam miſſo ad eam ſtemmate huius Religionis cum indulgentijs innumeris. Iecit fundamenta Tem-* 173.

Maximũ Cultum dat Vrbanus Cõceptioni Virgineę

D. Ant Caldera

 pli

pli Capuccinorũ in alma Vrbe Conceptioni dicati, primum lapidem collocans, atquê in numiſmate, Vrbani, *&* Conceptionis *nomina amicè coniunxit. Confratres Conceptionis Immaculatæ Conventus Salmãtini cumulavit indulgentijs. Pro celebrãdo Feſto Conceptionis, & eius Octava in Regio Ginezæo Matritenſi Diſcalceatarum S. Claræ, mille aureos annuos perpetuò providit. Deniquè &c.* Et illo eodem §. num. 200. ſic repetit: *Nûnc reliquum eſt, vt, quod ex verbis Vrbani oſtendimus, ex factis etiam oſtendamus. Ea autem ſunt, quæ ſuprá, num. 184. retulimus. In primis Militiam Chriſtianam dicavit Conceptioni. Quid ampliùs ratiocinationibus fatigamur? Potuitnê Sacer, & publicus Cultus hac dedicatione exhiberi, niſi Conceptioni puriſſimæ?* P. Euſebius Nieremb. de Perp. obiec. Feſ.

Euſebius.

Cõcept. c. 24. ſic dicit: *Æquê certũ eſt, longo Vrbani VIII. Pontificatu cultam in Eccleſia fuiſſe ipſam Immaculatã Deiparæ Conceptionem, & acceptum fuiſſe ab omnibus &c.* Et pauló pôſt: *Nêc deſÿt* (Vrbanus) *approbare illam* (Conceptionem) *tanquâm obiectum Cultus Sacri: Nã licêt quoàd Officia Divina non occurrit in Pontificatu ſuo occaſio promovendi illa; occurrit tamen alia Cultus Sacri materia, cui ipſe libentiſſimé favit.* Et, paucis interiectis, & quibuſdam Vrbani verbis propoſitis, ait: *Quis non videat ex his verbis, Sacrũ Cultum agnoviſſe in Cõceptione Mariana?* Et deniquè ſubijcit: *Notandum quoqué eſt, nomen,* Conceptionis, *vocari à Pontifice,* (Vrbano) Sacrum nomen, &, auſpiciũ, *in quo fatetur Sacrum ipſi Cõceptioni Cultum concedere.* His ſufficienter oſtendimus, Vrbanum VIII. Cultum Sacrum Conceptioni exhibitum agnoviſſe, illumquê miris modis promoviſſe, & libentiſſimé deoſculaſſe.

174. Patet iam ex dictis, quâm rectè ex illo Vrbani Decreto, adiunctis ipſius Vrbani factis, & verbis, inferamus Immaculatæ Conceptionis Canonizationem, ſivè Beatificationem; ab ipſoquê Vrbano pro Canonizata, ſivé Beatificata fuiſſe habitam Cõceptionem Virgineam: Cùm viderimus, pôſt amotum Cultum omnẽ Sacrum á non canonizatis â Sede Apoſtolica, ſivê beatificatis; amotum nullo modo fuiſſe à Conceptione Immaculata Cultum ipſi anteâ datum & exhibitum: Et cùm viderimus, pòſt editum Decretum de Cultu non dando antê Canonizationem à Sede Apoſtolica factam, ſivè Beat-

Ex Decr eto Vrb ani, adiũ ctis verb is eius, & factis, in fertur, Concep onem Virgine ab Vrba no fuiſſ habitam pro Can onizata, ſivê Be tificata.

Beatificationem; nullo modo eſſe aut fuiſſe Decreto inobedientes, aut cum illo malê compoſitos, quotquot Virgineæ Conceptioni [vniverſus Orbis eſt] Cultum omnem publicum, Sacrum, & Religioſum, damus; quod fieri nequiviſſet, ſi Immaculata Conceptio nêc Canonizata, néc Beatificata fuiſſet: Et deniqué, quia vidimus, túnc quãdò Cultum nullum, dandum obiecto non canonizato, ſeû beatificato, ſtatuit & decernit Vrbanus, tùnc, inquam, vidimus ipſum Vrbanum verbis, & factis, & modis omnibus dantem Immaculatæ Conceptioni Cultum: Quo apparet, Vrbanum ipſum [niſi ſibi & ſuo ipſius Decreto adverſariũ fuiſſe dicas, in quo errabis] ſatis aperté declaraſſe, Immaculatam Mariæ Conceptionẽ pro Canonizata, ſivé Beatificata, tenendam eſſe.

Obiectiuncula.

175. Dicas forſàn, ex præſenti diſcurſu me non intuliſſe determinatê Conceptionis Virgineę Canonizationẽ, ſed indeterminatè Canonizationẽ, vel Beatificationem; quo ab ſcopo diſceſſiſſe videor.

1. Reſpõſio.

Sed ſi id dicas, & me ſaltêm Beatificationẽ Conceptionis Virgineæ probaſſe, concedas; facilè me tibi conſentientem invenies; quia vel ſic neceſſè eſt videre, datis manibus, te ſanctitatem Immaculatæ Cõceptionis profitentem. Aſt,

Præſens quæſtio, præcipuê cum aliquibus authoribus ſententiæ pię, eſt.

quia in præſenti quæſtione non ſolúm cum authoribus ſententiæ minús piæ; ſed & cum aliquibus piæ ſententiæ authoribus, imô præcipué cũ iſtis, lis mihi & concertatio eſt; aliter iam illi occurro obiectiunculæ.

2. Reſpõſio.

Et primô: Quia, vt notatum non ſemel habeo, non diſputo de voce, *Canonizatio*: De re diſputo, an, ſcilicêt, ſanctitas Immaculatæ Conceptionis adepta ſit gradum illum certitudinis, quem habet ſanctitas illorum, quos, *Canonizatos*, vocamus. Quo hìc iterúm ſuppoſito, do nùnc tibì, me ê preſenti diſcurſu ſolûm probaſſe Immaculatæ Conceptionis Beatificationẽ: At, hoc adhùc admiſſo, probabiliſſimé ſtatuam, ſanctitatẽ Conceptionis Virgineæ adeptam eſſe gradum illum certitudinis, qui in Canonizationibus reperitur, eàdéqué probabilitate inferã, Conceptionis Virgineę ſãctitatẽ adeptã eſſe Fidei certitudinis gradũ:

Probabile eſt, æquê certã eſſe cum Canonizatione Beatificationẽ, & vtramquè eſſe certã certitudine Fidei.

Quia ſatis probabile eſt, eodem & indiviſibili certitudinis gradu gaudere cum Canonizatione Beatificationem; vnamquê & aliam eſſe certam certitudine Fidei, pro quo vide ſuprâ, num. 138. Cúm ergò, ſivè Canonizationem Conceptionis probaberim, ſivê ſolã

Beat-

Beatificationem, adhùc probare poſſim, Conceptionem Virgineam evectam eſſe ad gradum certitudinis in Canonizationibus repertum; intentum convinco. Hoc enim præſenti Tract. ſolùm inquiro, vt ſuppoſitum præmiſi, an ſint principia probabilia, é quibus probabiliter affirmare poſſimus, ſanctitatem Marianæ Conceptionis adeptam fuiſſe gradum illum certitudinis, qui in Canonizationibus reperitur.

In præſenti Tract. ſolùm de probabilitate inquirimus.

176. Deniquè ad obiectiunculã num. anteced. poſitam, reſpõdeo, quòd licét é illo diſcurſu determinatê non intulerim Conceptionis Virgineæ Canonizationem; at nequé determinatè intuli Conceptionis Immaculatę Beatificationem; ſed diſiunctim ſemper loquutus ſum, & in vi diſiunctionis proceſſit diſcurſus, & emanarunt illationes, vt iuxtá tenorem Decreti Vrbani, verba proferrem. Modô tamen reſtat reſolvere, quam partem diſiunctivæ illius conſequentiæ amplecti debeamus; cui reſolutioni occaſionem præbuit obiectiuncula illa. Dico, in omni controverſia, ſivè pro cuiuſcumque controverſię reſolutione, conducere quâm maximé ſubiectam materiã, vt notum docto cuilibet, & erudito, ſuppono. Cûm igitur materia ſubiecta illius noſtri diſcurſus fuerit Immaculata Virginis Conceptio, cui omnia in vniverſum Cultus genera exhibemus: Cui non ſolûm in aliqua determinatê Provincia, Civitate, ſeû Religione exhibetur Cultus, ſed in tota & vniverſali Dei Eccleſia: Cui non ſolúm ex Eccleſiæ permiſſione, ſeû præciſſa licẽtia, talis Cultus exhibetur, ſed ipſius Eccleſiæ poſitivo præcepto, vt in ſuperioribus ſatis explicui; quę omnia non in obiectum duntaxàt beatificatũ quadrant, ſed obiecti Canonizationem ſupponunt: Cúm, inquam, Immaculata Mariæ Conceptio his privilegijs ornata, hoc gaudens ſtatu, fuerit illius diſcurſus ſubiecta materia; ſequitur, [poſtquám iuxtà tenorem Decreti Vrbani ſub diſiunctione loquuti ſumus] deſcendẽdo determinatè ad illam, vt his proprijs & individualibus circunſtantijs circumornatam, & munitam; dicendum eſſe, ex illo noſtro diſcurſu probari determinatè Conceptionis Virgineæ Canonizationem.

Vltima reſpõſio.

Pro cuiuſvis Controverſiæ reſolutione, maximè conducit ſubiecta materia.

Hæc, quæ præcedenti nu. diximus, clariûs adhûc elucebunt, ſi qualis Decreti Vrbani ſenſus eſſe debeat, aperiamus. Aſſerit Vrbanus: *Nulli detur Cultus publicus Sacer antê Canonizationem eius â Sede Apo-* 177.

Explicatio prædictorũ.

Decreti Vrbani ſeſus plenius proponitur.

poſtolica factam, ſeu Beatificationem. Nemini dubium erit, hæc Vrbani verba continere ſenſum, vt aiunt, reſpectivum. Explico: Vrbanus his verbis aliud prohibet, aliud permittit. Prohibet dari Cultum publicum Sacrum obiecto non canonizato, ſivè beatificato. Permittit, quód obiecto canonizato, ſeû beatificato, Cultus detur. Hęc permiſſio reſpectiva eſt, ſcilicét, non quód eodem prorſûs modo, & ijſdem Cultus generibus, tùm Canonizatus, tùm Beatificatus, colatur, aut coli poſſit; ſed reſpectivè ad Canonizati, ſivé Beatificati, ſtatum; & quilibet pro ſuo modo, hoc eſt, quód Beatificatus colatur, vt tantúm beatificatus; Canonizatus verô, vt canonizatus: Latum enim intereſſe diſcrimen inter Cultum, quem Beatificatis dare poſſumus, & Cultum, quem dare poſſumus canonizatis, ſciunt docti, & ſæpê hoc Tract. propoſitum eſt.

Vrbani ſenſus, reſpectivus eſt.

Illatio.

Modó ſic: Licét inobedientes & reſiſtentes Vrbani Decreto illi non fuiſſemus, ſi, ex ſuppoſitione ſola Beatificationis Conceptionis Virgineæ, illam tanquâm ſolúm beatificatam coleremus; attamen inobedientes eſſemus Decreto, & illi adverſantes, ſi, ex ſuppoſitione ſolius Beatificationis Cóceptionis Virgineæ, illam coleremus vt canonizatam; & Cultus genera, quæ non niſi canonizatis obiectis dare licet, Conceptioni daremus; quod non credã, pro præſenti tempore, ab aliquo poſſe negari. (Vide ſuprá, num. 140. quid Vrbanus ipſe pro reſtrictione Cultus dandi ijs, qui ſolúm ſunt beatificati, decreverit) Cúm ergó, adhûc exhibendo Conceptioni Virgineæ Cultum omnem, quem non niſi canonizatis obiectis dare licet, non reſiſtamus Decreto illi Vrbani, nequê alijs ab ipſo Vrbano emanatis Decretis, quibus Cultum dãdum ijs, qui tantûm ſunt beatificati, reſtringit; Vrbanusqué ipſe benè ſciverit, in tota & vniverſali Dei Eccleſia, & ſub pręcepto, coli Virgineam Cõceptionem, Cultumquê illius miré promoverit; rectè, & probabiliter, ex diſcurſu hoc §. facto, & in illo Decreto Vrbani, ipſiusquê factis, & verbis, fundato, colligo, determinaté inferri, Conceptionem Virgineam ad illud Vrbani Decretum præceſſiſſe canonizatam; Vrbanumquè ipſum canonizatam pręſenſiſſe Immaculatam Virginis Matris Conceptionem.

§. 12.

Qui Immaculatam Conceptionem non poſſe dici, Canonizatam, *contendat, de voce, & termino, neceſſé eſt agat.*

178. EX dictis, & toto hoc præſenti Tractatu declaratis, facilê me oſtendere poſſe credam, de voce, & nomine velle diſputare, qui Immaculatam Virginis Conceptionem poſſe dici, *Canonizatam*, nolit: Nam vocibus etiam, & factis, affirmare omnes, eam eſſe ad ſtatum Canonizatorum promotam, neceſſè eſt concedat. Ex aſſertis, vt dixi, id facilé demonſtro. Et primó de terminis diſſeramus ſic: Paſſim omnes prædicamus de Immaculata Cõceptione Canonizationis ſtatum per definitionem Canonizationis; ergó de ea affirmamus quidquid quoád rẽ continet Canonizatio. Evidens eſt conſequentia, & vel Summuliſticis notiſſima. Antecedens facto ipſo conſtat, & pro eo declarando non alio opus erat, quám ex his, qui de Cõceptione Virginis ſcripſerunt, aliquos evolviſſe, vel ad aliquos ſaltem attendiſſe. Igitur, definitio Canonizationis, vt patet ex Suppoſit. 1. num. 2. poſita, hæc eſt: *Publicum Eccleſiæ teſtimonium de alicuius ſanctitate.* Vel: *Inſtitutio, qua aliquid decernitur Sanctum, & proponitur toti Eccleſiæ, vt tale, venerandum.* Pro quo repete Bellarmin. lib. 1. de SS. Beatitud. c. 7. & 8. & Ioan. á S. Thom. 2. 2. diſp. 9. art. 2. §. *Secundó quæritur.* Extare publicum Eccleſiæ teſtimonium de ſanctitate Conceptionis Virginis Mariæ, aſſerunt Theologi: Chriſtoph. de Vega num. præced. citatus, num. 407. ſic pôſt alia: *Tùnc Feſtum aliquod canonizari dicitur, quandò Cultus univerſali Eccleſiæ indicitur; túnc enim adeſt teſtimonium publicum Romanæ Sedis decernẽtis, Feſtum illud eſſe veneratione dignum, ac proindè, Sanctum, atqué vt tale communi Feſtorũ Catalogo adſcribendum: Quæ omnia præſtitit Romana Sedes circà Immaculatæ Conceptionis Myſterium, &c.* Quid clariús, ſivê magis explicatum deſideras? Et ideó hoc nûnc ſolûm authore contentus ero, nê rem certiſſimam, ſuoquè iure & pace quieſcentem, excitare, & ad litem vocare videamur. Frequentiſſimè ergô Theologi omnes, qui Immaculatam Conceptionem probant, aſſerunt pro ea ſtare publicum teſtimonium Eccleſię, eius ſanctitatem conteſtans; propoſitamquè eſſe fideli-bus

Bellarmi.

Ioan. á S. Thom.

Vega.

bus omnibus, & ſub præcepto, vt Sanctam, colendam, & venerandam; ergò illi omnes prædicant de Conceptione Canonizationis ſtatũ per Canonizationis definitionem: Ergó quoâd rem affirmant de Conceptione Virginis eſſentiam, naturam, entitatem, & prædicata omnia Canonizationis; cûm implicet, de aliquo prædicare & affirmare definitionem alicuius rei, & non affirmare & prædicare de illo eſſentiam talis rei: Ergô de voce contendat neceſſê eſt, qui nolit, Conceptionem dici poſſe, *Canonizatam*; cùm neceſſè etiam ſit concedat, de ſtatu, in quo Immaculata Conceptio reperitur, ab omnibus affirmari frequẽter quidquid quoâd rem, & eſſentiam, dicit & explicat Canonizatio: Similisqué erit nolenti poſſe Petrũ dici, *hominem*, poſtquám concedat, ab omnibus dici poſſe, *animal rationale*.

179. Addo, non ſolúm ab omnibus, ob rationem dictam, prędicari de Immaculata Conceptione ſtatum Canonizationis; ſed clariùs, expreſſiús, explicatiûs, & ita, vt clariùs affirmari non poſſit, ab illis omnibus de Conceptione ſtatum illum affirmari, quàm ab eo, qui dicat: *Conceptio eſt Canonizata*. Ex immediaté dictis id probo evidenter: Quia qui dicit: *Conceptio eſt Canonizata*, proponit de Conceptione ſtatum Canonizationis per *definitum*. Qui dicit: *Extat de Conceptione publicũ Eccleſię teſtimonium eius ſanctitatem declarans*; vel: *Conceptio eſt ab Eccleſia fidelibus omnibus, & ſub præcepto, propoſita, vt, Sancta, veneranda*; affirmat de Conceptione ſtatum Canonizationis per *definitionem*: Sed res explicatiús, expreſſiús, & clariûs proponitur per definitionem, quàm per definitum; imó ea ſolùm eſt differentia inter definitũ, & definitioně, quôd, ſcilicêt, definitum obſcurè, & implicitè; definitio verô clarê, & expreſſé rei eſſentiam proponit, vt cum Logicis ſuppono; ergò clariús, & expreſſiûs, de Conceptione Virginis affirmat ſtatum Canonizationis, qui dicit, pro ea ſtare publicum Eccleſiæ teſtimoniũ eius ſanctitatem conteſtans; vel, eam eſſe ab Eccleſia fidelibus omnibus, & ſub præcepto, propoſitam, vt, Sanctam, venerandam, quâm qui dicit: *Conceptio eſt Canonizata*. Et cûm illæ priores loquutiones, ſivê affirmationes, in ore omnium tenentium piam ſententiam natent, concedere teneris, ab omnibus per expreſſum, explicitum, & clarum, & ita, quód clariús dici non poſſit, prædicari

icari de Conceptione Virginis ſtatum Canonizationis.

180\. Confirmo præcedens argumentum ſic: Poſtquàm dico: *Conceptio eſt canonizata*, ſeù, *Petrus eſt canonizatus*, rectè interrogas: *Quid eſt Petrum eſſe Canonizatum?* Et rectè tibi dabit reſponſum, qui dicat: *Eſt ab Eccleſia eſſe propoſitum fidelibus vniverſis, & ſub præcepto, vt, Sanctum, colendum*; ſivè: *Eſt ab Eccleſia fuiſſe exhibitum publicum teſtimonium de eius ſanctitate:* Quo audito tuus animus quieſcit; & iam, ſi Logicus es, progredi interrogando nequis. Clariûs ergò, & expreſſiûs, tibi proponunt ſtatum & eſſentiam Canonizationis iſtæ loquutiones, quàm illa; cûm, illa audita, adhúc rem nó perfectè teneas, & rectè de ea poteras interrogare: His auditis, quod ampliùs interroges non habes; & rem, niſi tua culpa ſit, tenes.

Confirmatio.

181\. Rurſûs idipſum explico. Sicùt ſe habent hæ duæ propoſitiones: *Hæc res eſt definita*, &: *Hæc res eſt propoſita ab Eccleſia fidelibus, tanquàm de Fide neceſſariò amplectenda*; ita, inquam, ſe habent iſtæ: *Hæc res eſt canonizata*, &: *Hæc res eſt propoſita ab Eccleſia vniverſis Chriſti fidelibus ſub præcepto colenda, & veneranda, vt Sancta*: Sed ex illis duabus poſterior clariùs, & expreſſiùs, demonſtrat ſtatum veritatis, & certitudinis Fidei, quàm prima, ergò ex iſtis duabus poſterior clariús, & expreſſiùs, proponit ſtatum, & certitudinem Canonizationis, quàm prima. Et ratio pro omnibus illis eſt, quia poſteriores propoſitiones explicant, & proponunt rem per definitionem; priores, per definitum.

Explicatio ab exemplo.

Ex his ergò manifeſtè ſequitur, ex duabus illis propoſitionibus, de quibus nûnc agimus, vel vtramque poſſe affirmari, vel nullam. Patet: Quia quoàd rem idem indiviſibiliter affirmant; idem dicunt; ergò vel concedēda vtraque, vel vtraque neganda. Quis concedat hanc propoſitionē: *Hæc res eſt ab Eccleſia fidelibus propoſita, vt de Fide neceſſariò amplectenda*; & neget iſtam: *Hæc res eſt definita ab Eccleſia?* Vel ſi iſtam neget, cur nō negabit illam? Id neceſſè erit, quia cûm ſe habeāt vt definitio, & definitum, idē omninô, & indiviſibiliter, ex parte obiecti, & rei ſignificatæ, affirmant: Ergó qui concedit iſtam propoſitionem: *Hæc res eſt ab Eccleſia fidelibus vniverſis ſub præcepto propoſita veneranda, vt, Sancta*, tenetur cōcedere iſtam: *Hæc res eſt canonizata*: Vel ſi iſtam neget, illam etiam negare erit 182.

Illatio ab inconvenienti.

rit opus, quia cùm ſe habeant vt definitum,& definitio, idẽ ex parte rei ſignificatæ dicũt, idem indiviſibiliter affirmãt, aliás idem indiviſibiliter affirmare & negare ſimúl,oportebit.

183. Cùm ergò, quotquot pro Immaculata Virginis Conceptione ſcripſerunt, aſſerãt,vel *extare Eccleſiæ publicum teſtimonium de eius ſanctitate*; vel *propoſitam eſſe ab Eccleſia vniverſis fidelibus, ſub præcepto,venerandam publico,& vniverſali Cultu*, vt, *Sanctam*; neceſſariò dicunt, Immaculatam Conceptionem Virginis eſſe adeptam ſtatum Canonizationis: Imò expreſſiùs, & clariûs,quám qui ſolûm dicat: *Conceptio eſt Canonizata*; cûm de Conceptione Virginea prædicent ſtatum Canonizationis per eius definitionem; quæ omnia explicata manent.

184. Sequitur denique manifeſtê,de voce,& termino ſolùm voluiſſe contendere, qui voluit, Conceptionem Virginis non poſſe dici, *Canonizatam*, cûm cõcedat neceſſê eſt,poſſe dici,*Conceptionẽ Virginis eſſe ab Eccleſia propoſitã vniverſis fidelibus venerãdam,& colendã,ſub prçcepto,vt,Sanctam*,& *extare publicum Eccleſiæ teſtimonium pro ſanctitate Virgineæ Conceptionis*. Contẽdit ergô non poſſe affirmari per implicitum, & obſcurũ,quod per expreſſum, & clarum ab omnibus affirmari potuiſſe concedit. Igitur, vel novam finge Canonizationis definitionem, vel concede, Virgineam Conceptionem poſſe dici,*Canonizatam*; aliás affirmare te, idem poſſe dici, & non poſſe dici,concedes. Et hæc omnia ſpecialiùs vrgent, ſi in aliquos ex tenẽtibus ſententiam piam, dicta eiſe ſupponamus, quos affirmare, *extare publicum Eccleſiæ teſtimonium pro ſanctitate Virgineæ Conceptionis, & Cõceptionem Virginis eſſe ab Eccleſia propoſitam vniverſis fidelibus, ſub præcepto, venerandam publico, & vniverſali Cultu,vt, Sanctam*, non dubito; niſi dubitem, eos ſtare á parte Immaculatæ Conceptionis.Hæc de terminis.

Secundò à factis aſſumptũ explico: Quia Immaculatæ Conceptioni omnes illos honores,quos canonizatis rebus tribuimus, & quos non niſi canonizatis obiectis dare licet, damus, vt experimento ipſo conſtat,& in ſuperioribus ſatis manet declaratum: Ergô factis ipſis omnes aſſerimus, Virgineam Conceptionem eſſe Canonizatam;& ad ſtatũ Canonizatorum evectã, ſupponimus: Ergò niſi de termino, 185.

Ex vniverſi Orbis factis probatur aſſumptũ.

ino, & voce diſputes, negare nequis, poſſe dici, *Canonizatam.* Patet hæc conſequẽtia, quia obiecto, quod nequé canonizatum eſt, nequè canonizatum dici poteſt, nullo modo dare licet honores Canonizatorum proprios, & quos non licet dare, niſi Canonizatis; nequé eſſe, qui id licere dicat, credam: Ergò ſi alicui licet dare honores, quos non niſi Canonizatis dare licet, neceſſè eſt liceat, illum dicere, & nominare, *Canonizatum:* Quia inſulſum ſatis eſſet aſſerere, me poſſe licitê vti factis, & actionibus, quas non licere, niſi ex ſuppoſitione alicuius veritatis, dicimus; & contendere, me non poſſe verbis illam veritatẽ affirmare. Cúm ergò liceat dare, & de facto demus Immaculatæ Conceptioni honores omnes, quos non licet dare, niſi Canonizatis, & ex Canonizationis ſuppoſitione; bené infertur, verbis poſſe nos Virgineam Cóceptionem affirmare, *Canonizatam*, & de verbis ſolûm poſſe contendere, qui id affirmari non poſſe, dicat. Aliás dicat neceſſé erit, me non poſſe affirmare veritatem, cuius exiſtentiam, ad actiones, quas mihi licere dicit, requiri concedit.

186. Hæc ſunt argumenta, quæ pro ſtatuenda probabilitate Canonizationis Conceptionis Virginis Mariæ, mihi proponẽda hoc Tractatu, occurrerunt; quorum robur, & efficacia elucefcet magis, ſi oppoſita fundamẽta non probare, oſtendamus. Iam ad ea diſcutienda devenio.

§. 13.

Primum & præcipuum argumentum adverſans propono, diſcutio, & ſolvo.

VNVM eſt, præcipuè, quod cõtra ſuprâ declaratã propoſitionem obijcere poſſis, quodquè à notatore noſtro, vt vidimus prop. 14. num. 2. propoſitum fuit, & tale eſt: Statutũ eſt, & ſanctum â Summis Pontificibus, né opinio aſſerens Matrem Dei fuiſſe in peccato originali conceptam, notetur cenſura: At ſi ſemel damus, ſanctitatẽ Matris Dei in ſua Cóceptione, ſeù Conceptionem Matris Dei eſſe Canonizatã, cenſurâ notatur illa ſentẽtia, vel, virtualiter ſaltèm, dicimus, dignos eſſe cenſura eius patronos, quia certum eſt, & conſtans apûd Theologos, cenſura dignos eſſe, qui ſanctitatem obiecti canonizati negant; ergó noſtra præſens propoſitio malé cum Pontificum Decretis compoſita eſt, eis 187.

Primum argumẽtum contrarium, ab inconvenienti ſequuturæ cenſuræ.

eis inobediens,& adverſaria; ergó reprobanda.

188. Confirmatur primó: Quia Supremum & Sanctiſſ. Inquiſitionis Tribunal in Expurgatorio ex anno 1640. in Supplemen. verbo *Ioannes*, hanc propoſitionem prohibet: *Opinio pia de Conceptione Virginis plena, propria, & abſoluta Canonizatione, decreta eſt quoâd veritatem, & ſanctitatem illius, ex vi Decreti Gregorij XV.* Et ſtatim addit Expurgatoriũ prohibitionis cauſam, ſic: *Quia virtualiter continet qualificationem oppoſitæ ſententiæ.* Sed noſtra præſens propoſitio eadem eſt cum illa ab Expurgatorio prohibita; ergó virtualem cenſuram cõtinet oppoſitæ ſententiæ; ergó etiam hæc noſtra propoſitio prohibita eſt ab Expurgatorio.

Prima Confirmatio cõtraria.

Expurgator. ex anno 1640.

189. Confirmatur, & explicatur ſecundô: Canonizatio vnius partis ſecùm trahit pręceptum de ea amplectenda, & prohibitionẽ de tenenda oppoſita: Sed nequé eſt præceptum de amplectenda ſanctitate Cõceptionis Virginis; nequè adeſt prohibitio de tali ſanctitate neganda; imò à Summis Pontificibus facultas facta eſt, quam maluerimus partem [mente tenûs] inſequendi; ergò dici nequit, ſanctitatem Conceptionis Virginis eſſe Canonizatam, ſivê ad ſtatum, & gradum Canonizationis, evectam.

Secunda Confirmatio cõtraria.

Ecce argumentum, & robur omne contrarij placiti; quod, licét à nullo in vniverſùm viro docto contra noſtrã aſſertionem, quam vt probabilem ſolûm ſtatuere intendimus, proponi poſſe affirmem, vt ex dicendis apparebit; tamen, ſi ab aliquo Immaculatę Conceptionis, & ſententiæ piæ fautore, proponatur, vehementiſſimé, ſpeciali cauſa, mirabor: Tot enim ſunt propoſitiones à ſe admiſſæ & cõceſſæ, in quas, ſi præſens argumentum valet, illud poſſet contorquere, vt vel ex hoc ſolùm capite, ſatis languidum eſſe percipere debuiſſet. Sed abſolutè, & pro omnibus, reſpondeamus. 190.

Contra noſtram reſolutionẽ, quæ ſolùm de probabilitate cõtendit, à nullo viro docto fieri poteſt argumentum præcedens.

Argumento facto reſpondetur primó patentiſsimis, & plurimis exemplis.

Primum Exemplum.

PRIMVM & clariſſimum Exemplum, ſivê inſtãtiam, deſumo ab Inſtitutione, & ab affirmatione Cultus pro Conceptione Immaculata, ab eo in adverſantes ſuum idem argumentum efformando ſic: A Summis Pontificibus ſanctũ habemus, nê 191.

Primum Exẽplum ab Inſtitutione Cultus publici, & eius affirmatione.

nè cenſura notemus, vel dignos cenſura eſſe dicamus, authores docentes fuiſſe Matrem Dei in peccato originali conceptam: Sed ſi ſemel dicimus eſſe ab Eccleſia inſtitutũ Cultum Sacrum, & vniverſalem, & ex præcepto, Miſſæ & Officij in honorem Virgineæ Conceptionis, ſaltêm virtualiter dicimus, dignos eſſe cenſura adverſarios; quia certum, & conſtans eſt apùd Theologos, eſſe cenſura dignos, qui ſanctitatem negaverint obiecti, pro quo, & in cuius honorem, eſt ab Eccleſia inſtitutus, & præcepto indictus, Cultus Sacer vniverſalis Miſſæ & Officij; ergò affirmatio talis Cultus pro Immaculata Conceptione non benê compoſita eſt cũ Pontificum Decretis; ergô damnanda erit, & notanda.

192. Quód autem, abſolutê loquendo, & attenta natura Cultus ab Eccleſia inſtituti, ita ex eo reſultet *certa* ſanctitas obiecti, pro quo inſtitutus eſt, vt negari ſiné crimine, & cẽſuræ merito nequeat, certum debet eſſe Catholicis doctis, pro quo rogo, vt repetas verba Luiſij Turrian. poſita ſuprà, prop. 14. num. 24. & audias D. Anton. Calder. determinaté de Cultu inſtituto in honorem Immaculatæ Conceptionis loquentem, eumqué, ex natura ſua, prohibitionem oppoſiti placiti afferre ſecûm, affirmantem his verbis, c. 5. §. 31. num. 334. *Illud*, inquit, *non prętermittam: Eodem iure, & quidêm optimo, poſſe hodie Eccleſiam, ſi velit, omnibus præcipere, vt doctrinam de Immaculata Conceptione teneant, & amplectantur, etiam antê Definitionem; nempê ex quo Eccleſia Romana publico, & ſolemni Cultu proſequitur Conceptionem Immaculatam: Id enim ipſa Feſti Inſtitutio* EX NATVRA REI *poſtulabat, niſi Eccleſia iuſtis de cauſis, &c.* Et c. 16. num. 7. Summum Pontificem Innocent. X. alloquens, & humiliter deprecans, quôd oppoſitam ſententiam prohibeat; ponit exempla Myſteriorum Nativitatis Virginis, Præſentationis, & Aſſumptionis, & addit: *Et tamen, ſi quis hæc neget, aut ſecùs ſentiat, ab eadem* (Eccleſia) *punietur, & meritó. Quòd ſi cauſas huius prohibitionis perquiramus, quamvis plures fortaſſè ſint, illa tamen potiſſima, & omnibus eminens, quód Eccleſia de his Feſta inſtituit, & Nativitatem, Præſentationẽ, & Aſſumptionem, publico, & Sacro Ritu proſequitur. Sanê S. Ildephonſ. S. Bernard. & S. Thomas, ſanctitatem Nativitatis ex Feſto concludunt. Tãta enim eſt Eccleſię authoritas* in

Attenta abſ lutê natura Cultus ab Eccleſia inſtituti, ſequitur cenſura in negantes ſanctitatẽ obiecti, pro quo Cultus inſtitutus eſt.

Turrian.

D. Anto. Calderó.

in Feſtis inſtituendis, *vt ipſa ſola Inſtitutio convincat, ſanctitatem illam, quam publicè colendam proponit, adeò veram eſſe, vt à parte rei non poſſit eſſe falſa: Alioquin errare poſſet in proponendis obiectis Sacri Cultus. Quarè, cùm Eccleſia Romana Conceptionē Virginis ſolemniter colat, ſanctitatem eius hunc firmitatis gradum attigiſſe negandum nō eſt. Hinc conſequens erat, vt prohibita maneret ſententia contraria agnoſcens peccatum in Virginis Conceptione*, ID EXIGENTE INSTITVTIONE IPSA FESTI. Et infrà, num. 9. in prohibitione illa exigenda á Sede Apoſtolica perſeverans, dicit: *Hoc præceptum antè Definitionem poteſt fieri, ſicút potuit antè eam Feſtum inſtitui. Redde ius ſuum Feſto Conceptionis, ſine, vt in eo exerat vires ſuas infallibilitas Eccleſiæ Romanæ in Feſtis inſtituendis &c.*

193. Sed & P. Euſeb. Nieremb. de Perp. obiec. Feſ. Concept. c. 29. ver. *Ex dictis*, impugnat mentem dicentium non celebrari Feſtum Conceptionis, vt indubitatæ ſanctitatis, & pôſt alia, dicit: *Et certè, ſi hoc eſſet verum, non eſt efficax omninó argumentum ad cenſuram inferendam negantibus Sanctam Nativitatem.* Ita certum ſupponit, cenſuram inferendam eſſe negantibus ſanctitatem Nativitatis Virginis, ex quo Cultus pro ea fuit inſtitutus, vt tanquâm abſurdum magnum ex illa alia affirmatione intulerit, quôd ex ea ſequatur non poſſe notari cenſurâ negantes, pòſt Cultum inſtitutum, ſanctitatem Nativitatis. Et ideo P. Vazq. 3. p. q. 27. diſp. 117. c. 5. num. 57. ait, pro Nativitate Virginis tantum habere momenti Cultus, & Feſti Inſtitutionem, vt planê convincat erroris oppoſitum aſſerentes, & idipſum repetit eodem c. n. 72. in fine. Sed quis aliter ſapiat?

Euſeb.

Vazque.

194. Reſpondeat iam adverſarius huic noſtro argumento. Dicat quomodó ſtet affirmatio Cultus vniverſalis Miſſæ, & Officij, pro Virginis Conceptione, integro manente Pontificum Decreto de non inferenda cenſura agnoſcentibus peccatum in Conceptione Virginis, & idipſum ſibi dictû & reſponſum exiſtimet. Et vt clariûs percipiat, pro ſe, & nobis, neceſſarió ſtare debere ſuam reſponſionem; eum meminiſſe oportebit, ſuprâ, à num. 102. vſquè ad num. 117. nos ê communi Theologorum ſententia demonſtraſſe, Inſtitutionem Cultus vniverſalis, & ex præcepto, Miſſæ, & Officij, eſſe veram, & propriâ Canonizationem. Addo, in

eum robuſtiûs hoc noſtrum argumentum vrgere, quia Inſtitutionem Cultus vniverſalis, & ex præcepto, in honorē Immaculatæ Conceptionis, non ſolúm vt probabilem affirmamus, ſed vt abſolutam, certam, evidentem, & certô conſtantem: [ita res ſe habet] Et negātes eſſe inſtitutū Cultū illum in honorem naturalis Conceptionis Mariæ, *falſos, á veritate alienos, & erroneos,* dicimus, id ſtatuente, & decernente Sixto IV. Et ideó optimè dixerat Illuſtriſſ. D. Ioan. Merine. ſuo lib. pro Concept. prop. 1. ratio. 1. num. 4. adeó ocularem, & manifeſtam eſſe Inſtitutionem Cultus, & Feſti, pro Virginea Conceptione, *vt á ſolo poſſit protervo denegari.* Igitur, vel dic, ex affirmatione Inſtitutionis Cultus pro Conceptione Virginis ſequi in oppoſitos cenſuram, vel quære tuo argumento ſolutionem.

Sixtus 4.

D. Ioan. Merine.

Secundum Exemplum.

195. SECVNDVM Exemplum, ſivé inſtantiam, ſic propono. Ex Revelatione Divina pro vna parte, & Scripturæ Sacræ teſtimonij affirmatione, ſequitur prohibitio partis adverſæ, & cenſura in eos, qui illi adhærerent: Et tamên affirmamus, ſanctitatem Conceptionis Matris Dei eſſe á Deo revelatam, & verbo Dei ſcripto, ſivé Scripturæ Sacræ teſtimonijs, affirmatam, quin notemus cenſura, nequê notam aliquam eiaculemur in negantes ſanctitatem Conceptionis Virgineæ; nequè ipſi ſe cenſura inuſtos exiſtimēt ob tales affirmationes; ergô nequé ex affirmatione Canonizationis de Conceptione Virginis, ſequitur in adverſantes cenſura: Tûm quia non ad tantam certitudinem evehit ſanctitatem Conceptionis, qui dicit eſſe Canonizatā, ac qui affirmat eſſe à Deo revelatam, & verbo Dei ſcripto declaratam, vt ſemper ſuppono: Tûm â paritate: Túm propter identitatē; quia ſāctitas Revelatione Dei declarata, & ſuo verbo ſcripto firmata, canonizata eſt: Nam illa Divina Declaratio, eſt vera, & propria, & omnium eminentiſſima Canonizatio; vt explicatum eſt à num. 63. vſquê ad 65. Dicas igitur, cur hæ præſentes affirmationes non inferant cenſuram, nequé cēſuram, ſivè formalem, ſivé virtualem contineant; ſintquê cum Pontificum Decretis bené compoſitæ; & cauſalem, ſivé quam dederis rationem, in te redire conſpicito. Quód autem probabiliſſimé, & ſinè vlla alicuius offēſione dicamus, Con-

Secūdum Exēplum ab affirmatione Revelationis Divinæ, & Scripturę Sacræ teſtimonij.

Conceptionis Virgineæ ſanctitatem eſſe á Deo revelatã, & in Scriptura Sacra contentam, quantumqué hæ propoſitiones habeant rationum, & authoritatis pondus, ſi oblitus es, videre poteris §. 3. huius Tract. per totum.

Tertium Exemplum.

196. TERTIVM Exemplum aptiſſimum habes, ſi ad memoriam etiam revoces non eſſe Pontificum Decretis adverſarias, propoſitiones adſtruentes, ſanctitatem Conceptionis Virgineę fuiſſe ab Apoſtolis Concilio congregatis de Fide definitam; eſſequè Apoſtolica Traditione roboratã. [vide, quæ pro his propoſitionibus declarandis poſui §. 3. â num. 69. vſquè ad num. 89.] Dicas, rogo iterùm, cur hæ affirmationes, quæ ſanctitatem Conceptionis Mariæ ad gradum vſqué certitudinis Fidei Divinæ evehunt, non contineãt cenſuram, nequê virtualem, de ſenſu admittente peccatũ originale in Maria; & id faciliùs & clariùs tibi dictum exiſtima pro noſtra propoſitione; quia Canonizatio ex ſuo genere nõ tâm certã facit ſãctitatem obiecti canonizati, ac facit illam certam Traditio Apoſtolica, & Apoſtolorum in Concilio congregatorum Definitio. Et ſi addas, Traditionem Apoſtolicã eſſe veram & ſtrictiſſimam Canonizationem, vt num. illo 63. ſuppoſuimus; patentiùs tuam deceptionem percipies, cùm negare iam nequeas, quotquot dicunt, ſanctitatem Cõceptionis Virginis eſſe ab Apoſtolis definitam, vel Apoſtolica Traditione ſtabilitam, neceſſariò etiam debere dicere, eſſe ſtrictiſſimé, & excellentiſſimé Canonizatam. Dic igitur, & concede, ex noſtra propoſitione non ſequi cenſuram in ponentes in Maria originale peccatum; vel fatearis neceſſé eſt, te docere, ex eadem affirmatione ſequi, & non ſequi cenſuram.

Tertium Exemplũ ab affirmatione Definitionis, & Traditionis Apoſtolicæ.

Quartum Exemplum.

QVARTVM Exemplum 197. ſit cõmunis alia Theologorum affirmatio, ſcilicèt, ſanctitatem Virgineę Cõceptionis eſſe affirmatam & traditam â Concilijs Generalibus. Et licét non negabis cenſura dignum eſſe ſenſum doctrinæ & ſenſui Conciliorum oppoſitum; dices tamen, nullam ſequi cenſuram cõtra ponentes peccatum originale in Virgine, ex eo, quód dicamus, Concilia Generalia docuiſſe, Virginem tale non habuiſ-

Quartum Exẽplum ab affirmatione teſtimonij Conciliorum Generaliũ.

buiſſe peccatum: Et ſicût hæc componis, vel componere debes,& non pugnantia eſſe, dicis, ita componere ſinê dubio potes affirmationem Canonizationis de Conceptione Virginis, & immunitatem à cenſura in negantibus Cõceptionis Virgineæ ſanctitatem: Vel redde diſparitatẽ, quam ſemper pro his omnibus Exemplis á te deſiderabo. Quôd autem communiter ſumatur argumentum à doctrina Conciliorum ad probandum præſervationem Virginis á peccato originali, ſolus, qui nullum authorem huius ſententiæ legerit, ignorabit. Vnum vel alterum, quaſi exemplum, propono. Iacobus Granad. Tract. de Concept. diſp.3.c.8 ſic, initio: *Argumentum quartum pro Immaculata Conceptione ex Concilijs Generalibus.* Et ſtatim: *Ex quatuor Generalibus Concilijs afferri meritô poſſunt teſtimonia pro Immaculata Conceptione Virginis Mariæ.* Chriſtoph. de Vega in Theolog. Mariana, p.1. Palæſt.3. Certam. 5 ſic: *Conciliorum authoritate eadem immunitas Magnæ Matris ab originali labe, conſtabilitur.*

Granad.

Vega.

Quintum Exemplum.

198. QVINTVM Exemplum deſumo ab affirmatione Revelationum privatarum, ſivê privatis perſonis factarum. Et quámvis plurimæ communiter recenſeantur ab authoribus ſententiæ piæ; nùnc â Revelatione B. Birgittæ facta de ſanctitate Virgineę Conceptionis,& ab affirmatione ſolûm de talis exiſtẽtia Revelationis depromo inſtantiam, arguendo ſic: Qui privatis Revelationibus ab Eccleſia approbatis nõ aſſentitur, cẽſura dignus eſt, temerarius eſt: Sed authores,& Doctores omnes ſententiam piam tenentes, aſſerunt, fuiſſe revelatam ſanctitatem Virgineæ Conceptionis S. Birgittæ; & aſſerunt [quod certiſſimum eſt] eſſe ab Eccleſia approbatam illam Revelationem; & tamén nêc cenſuram ob id contorquent in adverſarios; nequê ipſi hac affirmatione cenſura ſe notatos exiſtimãt, nequè eſt, qui dicat, affirmationem illam continere cenſuram ſaltem virtualẽ; & conſequenter nullus vnquâm iudicavit, cum Pontificũ Decretis non benê eſſe compoſitam; ergó nequé eſt cur dicas, affirmationem Canonizationis de Cõceptione Virginis continere cenſurã. Conſequentia ſemper conſtantiſſima erit, quia pro ea ſtare ne-

Quintum Exeplum ab affirmatione Revelationũ privatarum, ab Eccleſia approbatarum.

Privatis Revelationibus ab Eccleſia approbatis nõ aſſentiri, cẽſura dignum eſt, ex cõmuni Theologorum ſenſu.

neceſſè eſt, quidquid noſtro huic exemplo reſponderis. Maiorem doceant te Theologi. Doctus P. Laurent. Aponte, in individuo, & determinatè, loquens de Revelatione facta B. Birgittæ de Immaculata Virginis Conceptione, vbi ſuprâ, §. 6. num. 98. ſic ait: *Dixi, hanc Revelationem eſſe omni exceptione maiorem: Addo nùnc, & credendam; imò, quòd non ſinè temeritate negari poteſt.* Et id probat, quia, pôſt exactum de ea examen, approbata fuerit à Summis Pontificibus; & concludit ibi: *Ex quibus omnia, quæ obijcere poſſunt contrarij, reſolvuntur; & iuxtà ea, quæ ſuprà diximus, elicitur, temerarium eſſe illis pôſt tantorum Pontificum confirmationes aſſenſum non præbere:* Loquitur de Revelationibus S. Birgittæ factis. P. Martinus Delri. lib. 4. Diſquiſ. Magicar. c. 1. q. 3. ſect. 4. ſic de Revelationibus privatis loquitur: *Et quandô ab Eccleſia vt piæ approbantur, non niſi temerè reijci poſſe contendo.* P. Franciſcus Suar. diſp. 3. de Fide, ſect. 10. poſtquâm dixerat, Revelationem privatam, ſufficienter propoſitam, ſufficere ad aſſenſum Fidei eiuſdem ſpeciei, & eiuſdem habitus cum alijs aſſenſibus Fidei Catholicæ, agit de requiſitis neceſſarijs ad obligationē præbendi aſſēſum privatæ Revelationi; (nō loquimur de eo, cui Revelatio immediatè â Deo facta eſt; is enim ex vi ſolùm ipſius Revelationis manet ad aſſentiendum obligatus: Loquimur de alijs, quibus non fuit facta Revelatio.) & num. 7. dicit: *Generalis autem regula eſt, requiri approbationem Eccleſiæ, vt alij credere* TENEANTVR, *vt ſumitur ex Concil. Lateran. ſuprá citato, & tùnc iam Fides illa incipit eſſe Catholica.*

Aponte. Delrius. Suarez.

Illuſtriſſ. D. Anton. Trexo, & cū eo Lucas Vvadding. in Legation. Opuſc. 3. Orat. 10. tract. 11. §. 1. num. 3. ſic de Revelationibus privatis loquuntur: *Vt tamên eas examinaverint vel Epiſcopi in ſuis Eccleſijs, vel publica authoritate Doctores, eaſquè pro veris, & pijs admiſerit Eccleſia, poſtquàm iam probavit, & approbavit, ſpiritum, & Revelationes à Deo eſſe; nêc licebit eas temerè reſpuere, nèc fidem facilè eis denegare. Certitudinem veró infallibilem, aut irrefragabilem Fidei Divinæ non ſibi vendicant, ſicùt illę communes, niſi vniverſæ Eccleſiæ proponantur pro infallibilibus, & Fide Divina credendis. Merentur tamen certitudinem moralem, & veritatem prudentialem, ita vt duritiem cordis, & temeritatis notam dignê patiatur,* 199.

Illuſtriſſ. Trexo. Vvadding.

tur, qui eas cõtemnat. Illuſtriſſ. etiam D. Ioan. Merin. Tract. de Concept. propoſ. 1. rat. 3. num. 69. reijciens cuiuſdam placitum, qui dixerat, Revelationes, quæ pro Immaculata Virginis Conceptione adducuntur, eſſe confictas, inquit: *Nam aliud eſt Revelationes eſſe falſas, aliud eſſe confictas; ſi primum diceret, etſi temerarius eſſet, ſed non &c.* Ægidi. Luſitan. lib. 3. q. 6. art. 4. §. 1. nu. 2. de Revelationibus privatis loquens, hæc pôſt alia proponit: *Et vt iſta cenſura magis confirmetur, illud pro certiſſimo fundamento ſumimus, Revelationes, ſi debitas habeant circumſtantias à Patribus, & Theologis annotatas, non eſſe ſpernendas, ſed magnificandas, imò etiam approbandas, maximè ſi authoritate Sedis Apoſtolicę fuerint qualificatę, & approbatæ; & oppoſitum aſſerere, abſquè dubio habere ſpeciem impietatis, & ſuo modo conſentire cum Kemnitio hæretico, & alijs, &c.* Sufficiat hæc retuliſſe, vt maior noſtri argumenti propoſitio, quæ dicit, cenſuræ notam mereri, qui Revelationibus privatis, ab Eccleſia approbatis, non aſſentitur, probata, & ſtabilita maneat.

Illuſtriſſ. Merin.

Ægidius.

200. Minor factum continet; nam quotquot Immaculatæ Conceptioni Virginis favēt, dicunt, pro ea ſtare Revelationem S. Birgittæ factam; & hanc Revelationem ab Eccleſia eſſe approbatam, (ita ſanè eſt) illi omnes affirmāt; eamquê comitari cōditiones omnes; & regulas requiſitas, vt pro vera debeat à Catholicis ſuſcipi. Sed nè vel vnius ſaltem teſtis deſideres hìc teſtimoniū, audi Illuſtriſſ. Ioan. Merine. qui loco nuper citato, nu. 67. poſtquám meminit triginta & duo Revelationū ſententiæ piæ ſuffragantium, ſic dicit: *Et quamvis in omnibus ſaluentur conditiones omnes, & regulæ communiter à Theologis requiſitæ, vt tāquám veræ à Catholicis ſuſcipi debeant; præcipué in Revelatione S. Birgittæ maximê relucent, &c.* Audiſti etiam num. 198. Laurent. Aponte dicentem, hanc Revelationē S. Birgittæ factam, eſſe omni exceptione maiorem; eſſe credendam; & talem, quód *ſiné temeritate negari non poſſit.*

D. Ioan. Merin.

Laurent. Aponte.

Dicat iā adverſarius, quomodó ſtet affirmatio de privata Revelatione ab Eccleſia ſemel, & iterûm, approbata, ſanctitatē Conceptionis Virgineæ declarante, quin negantes talem ſanctitatem *temerarios* dicamus, aut ipſi tali affirmatione ſe temeritatis nota exiſtiment qualificatos; & quod dixerit, vt hæc, com- 201.

po-

poſibilia declaret; id dicemus, vt affirmationem Canonizationis de Conceptione Virginis ſtare poſſe oſtendamus, quin negantes ſanctitatẽ illius Sanctæ Conceptionis cenſura notemus.

Sextum Exemplum.

202. SEXTVM Exemplum, illudqué optimum ad rẽ noſtram declarandam, & evincẽdam, deſumo à pluribus & graviſſimis Theologis affirmantibus, *ſanctitatẽ Cõceptionis Virgineę ad ſummũ certitudinis gradũ, vno ſolo Fidei dempto, evectam eſſe.* Repete adducta ſuprá, â nu. 47. vſquê ad num. 56. vbi tredecim ſaltém Sapiẽtiſſimos viros habes id pleno ore dicentes. Cùm igitur infrà gradum certitudinis Fidei plures ſint certitudinis gradus ita certam reddẽtes ſui ipſorum materiam, vt illius certitudinem & veritatem ſiné crimine & cenſura negare non poſſimus, vt vel inſipientibus notum eſt; ſequitur evidenter, illos omnes Doctores aſſerere, ſãctitatem Conceptionis Virgineæ ad eum certitudinis gradum deveniſſe, ita certam reddẽtem propriam ipſius materiam, vt veritas & certitudo eius, quãtùm eſt ex vi & natura talis certitudinis, ſinê cenſuræ merito non poſſit denegari. Imò illos affirmare, ſanctitatem Conceptionis Virgineæ eſſe evectam ad gradum certitudinis in Sanctorum canonizatione repertæ, neceſſê eſt dicere; quia ſupponimus cum S. Thoma, & cõmuni Theologorum ſententia, de quo num. 3. egi, gradum certitudinis repertum in Canonizatione SS. nullo modo pertingere Fidei certitudinem, inferioremquê eſſe Fidei certitudinis gradu. Igitur, iſtam Sapientiſſimorum hominum affirmationem nõ damnabis, nequê improbabilem dices, nequè affirmabis eſſe cum Pontificum Decretis malé cõpoſitam, & conſequenter nullam cenſuram, nequè formalẽ, nequê virtualem, in oppoſitos continere, fateberis: Et cûm ita ſe res habeat, dicas, quæſo, cur licere iſtã affirmationem concedas, & nullam cẽſuram continere admittas; & licere affirmationem de Canonizatione Conceptionis, neges; eamquê, cenſuram continere proclames? Etenim tua reſpõſio, quęcumque illa ſit, vel pro vtraque affirmatione ſtabit, vel pro nulla.

Sextum Exemplũ ab affirmatione evectionis Conceptionis Virgineæ ad ſupremum certitudinis gradum, vno ſolo Fidei excepto.

Fortè diceres, te non admittere, nequé concedere illam affirmationem de evectione Conceptionis Virgineę ad ſummum certitudinis gra- 203.

Adverſãtis reſpõſio.

gradum, ſolo Fidei gradu dempto. Sed ſi id dicas, reſpondebo, quod iam alia ſimili occaſione me reſpondiſſe memini, ſcilicét, modô nos non contendere de veritate, ſivé falſitate harum omnium affirmationum; ſed de veritate probabilitatis earum, quæ duo diverſiſſima ſunt, vt te ſcire ſuppono: Et ideó, ſivè iſtę affirmationes, quibus nùnc vtor, falſæ ſint, ſivé veræ; [mihi veriſſimæ ſunt.] ſivê tu illas vt veras admittas, ſivé reijcias vt falſas, de quo non curo; id vt certiſſimum ſtatuo, á te, vt probabiles, & abſqué omni prorſûs inconvenienti aſſertas, niſi te riſui exponas, admittendas eſſe. Vndè opportunè ſatis peto à te, vt dicas, cur has affirmationes vt probabiles admittas, & abſquê inconvenienti prolatas (velis nolis) fatearis; & affirmationem Canonizationis de eadem Virginis Cõceptione, non ſinè inconvenienti affirmari poſſe, contendas; cûm vel omnes cenſuram in oppoſitos continere neceſſê erit, vel nullam? Hoc eſt, quod á te exigit reſponſum.

Reijcitur

Alia Exempla.

204. DENIQVÊ deſumo inſtâtiam ab alijs pluribus affirmationibus, & ſunt hæ: *Extat Eccleſiæ publicum teſtimonium de ſanctitate Conceptionis Virgineę. Eccleſia propoſuit Conceptionem Virginis vniverſis Chriſti fidelibus de præcepto venerandam, vt Sanctam. Conceptio Virginis in ſenſu Eccleſiæ eſt Sancta. Pro Conceptione Virginis ſtat conſuetudo vniverſalis Eccleſiæ. Stabilita eſt Immaculata Mariæ Conceptio conſenſu totius Populi Chriſtiani. Pontificum authoritas, & Conciliorum Generalium, ſtat pro Virginea Conceptione. Theologorum omnium placitum firmat Immaculatam Conceptionem. Sanctitas Immaculatę Conceptionis eſt proximè definibilis, ſeù vltimô diſpoſita ad Definitionem. Sanctitas Conceptionis Virgineæ adſcripta eſt Catalogo SS. qui in Breviario, Miſſali, & Martyrologio Romano, continctur &c.* Hæ, inquam, omnes affirmationes tales ſunt, vt ſupponant ſuum obiectum, ex natura ſua, in ſtatu, & gradu, cuius certitudinem, & veritatem negare, ſit nefas; & à qua ſinè cenſuræ merito reſilire non poſſimus: Et tamen cum hoc ſtat, ab aſſertoribus omnibus ſententiæ piæ has omnes affirmationes proferri, & defendi, & prædicari de Immaculata Virginis Conceptione, quin cenſuram in oppoſitos iacere videâtur; nec

Ab alijs pluribus Exemplis

declaratur noſtra præſens reſponſio.

nèc iaciant; nequè vel in minimó Pontificum Decreta legant; ergò ſtare poterit affirmatio Canonizationis de Cóceptione Virginis, quin ſentientes contraxiſſe Virginem originale peccatum, cenſura notentur. Pro his affirmationibus conſule aſſertores Immaculatæ Conceptionis.

205. Dices, affirmationes omnes, quibus hoc §. vſi ſumus ad enervandum argumentum in nos factum, tanquám probabiles ſolúm, & via opinativa, á ſuis aſſertoribus proferri; & ex affirmatione ſolûm vt probabili, aſſerta, ſivè ex aſſertione ſolûm probabiliter, & opinativé prolata, quãtumvis provehat ſuam partem, ſivé obiectum, non ſequi in parté oppoſitam, cenſuram, vt eſt communis, & certa doctrina Theologorum.

Adverſãtis reſpõſio.

206. Hæc reſponſio optimam doctrinam ſupponit, quam paulò pòſt ampliùs confirmabimus; ſed primó dicere poſſum reſpondenti, adhùc non evacuaſſe difficultatem, cùm aliquæ ſint ex affirmationibus prædictis, quas, non ſolùm opinãdo, ſeû via duntaxât probabili diſcurrẽdo, proferimus; ſed vt certiſſimas, & certa veritate conſtantes: Talis eſt affirmatio de Inſtitutione, ex præcepto, Cultus vniverſalis Miſſæ, & Officij, in honorem Immaculatæ Conceptionis, pro quo repete Suppoſit. 3. & 4. poſitas ſuprà, num. 4. & 5. & quæ dixi num. 99. & 100. Cùm igitur ex Inſtitutione Cultus vniverſalis ſequatur ex natura rei cenſura in negantes ſanctitatem obiecti, pro quo Cultus inſtitutus fuit, & aſſertores omnes Immaculatæ Conceptionis, quia ita ſe res habet, affirment, pro Conceptione Virginis certó, & ex præcepto, eſſe inſtitutum Cultum vniverſalem, adhùc te laborare oportet, vt Exemplis omnibus â me poſitis facias ſatis. Idem dico de adſcriptione Conceptionis in Martyrologio, Breviario, & Miſſali Romano; quam adſcriptionem, vt evidenté ſuppono, & conſtanter aſſero, dignum eſſe cenſura, qui ſanctitatem negaverit obiecti Romano Kalendario, Breviario, & Miſſali, adſcripti, & in tot SS. alvo annumerati. Non igitur evacuaſti omninó difficultatem illa ſolutione de via ſolúm probabilitatis: Quare, adhùc te deſudare oportet, vt affirmationes omnes pro Immaculata Conceptione, quas ſiné inconvenienti prolatas eſſe concedis, cum immunitate à cẽſura in adverſarijs, componas; Et quidquid, vt hæc cõponas, diſcurras, id tibi á nobis dictum pro affirmatione Canoni-

Reſpõſio illa licèt bonã cõtineat doctrinam, adhùc nõ evacuat difficultatem.

onizationis, quam probamus, ſuppone. Attamē, ſi tibi principium aliquod, ſivè doctrina, præſtó non eſt, qua affirmationem Inſtitutionis Cultus publici vniverſalis, & ex præcepto, certó & evidenter exiſtentis; ſimiliter & affirmationem Canonizationis, cum immunitate á cenſura in non aſſentiētibus ſanctitati obiecti, pro quo Inſtitutio illa, & Canonizatio facta eſt, componas; vade retrò ad num. 46. & ad num. 121. Interim ego viam, quam ingreſſus ſum, teneam.

207. Secundô dico, te optimé reſpondiſſe, & ideô idem tibi iam ego reſpondeo. Et cùm doctrina, quam tua reſponſio ſupponit, veriſſima, & communiſſima ſit, ideò num. 190. dixi, argumentum in nos factum, ſemél ſuppoſito, quôd noſtram propoſitionem, vt probabilem ſolûm intēdimus ſtatuere, â nullo in vniverſùm viro docto fieri potuiſſe.

Reſpondetur ſecundò argumento in nos facto n. 187.

208. CONCEDO ergô maiorem, ſcilicét, á Summis Pontificibus cautum eſſe, nê cenſurâ notetur ſententia ponens in Matre Dei originale peccatum; & diſtinguo minorem: Cenſurà notatur illa ſententia, ſi ſemel damus, ſāctitatem Matris Dei in ſua Conceptione eſſe Canonizatam *plenê, abſolutê, & certó, & vt rem ab Eccleſia plenê, certò, & abſolutê declaratam*, concedo: Si ſemèl id affirmemus *via probabilitatis ſolùm, & opinando, & vt à principijs, & coniecturis duntaxât probabilibus deductum*, nego. Et nego conſequētiam, ſcilicêt, noſtram propoſitionē malé eſſe cum Decretis Pontificum compoſitam, vel aliás prohibitam, quia illam, ſolúm vt probabilem affirmamus, & examen de eius ſolùm probabilitate, pro nûnc, deſideramus, vt ex Suppoſitione 7. num. 13. conſtat. Sed iam doctrinam, quam ſolutio ſupponit, manifeſtam faciamus.

Reſpōſio ſecunda.

209. Igitur, ex affirmatione ſolùm, *probabiliter*, vnius partis, quantumvis partem illā promoveat & attollat, etiam vſquê ad certitudinem Fidei, & Fidei Definitionem de tali parte, affirmandam, non ſequi cenſuram in partem oppoſitā, notum debet eſſe his, qui ſe Theologos eſſe, dicunt; quia id communiſſimum, & certiſſimum apûd bonos Theologos. Quæſtionem in terminis, vt aiunt, exagitavit Ludov. Turrian. in Select. Centur. 2. dub. 55. vbi ita inquirit: *An ſi quis dicat, vnam opinionem*

Ex affirmatione ſolùm probabi[liter] vnius pa[r]tis, quā[ntum]vis part[em] illā eſſe de Fid[e] dicat, [non] ſequitu[r] cēſura i[n] partē a[d]verſam.

Turria[n.]

ionem videri ſibi, probabiliter, de Fide, ſit dicendum, illum imponere cenſuram contrariæ opinioni? Et reſolvit: *Aliqui affirmant hoc tempore, ſed falluntur; quia ex priori modo loquẽdi dicitur, probabile eſſe, quôd ſit de Fide; ex quo nõ ſequitur contrariã eſſe hæreticam; quia hæreſis debet eſſe cõtra id, quod authoritate Eccleſię definitum eſt; non contra privati hominis opinionem, contra quam poteſt eſſe probabilis cõtraria opinio, & nullâ digna cenſurâ.* Sufficeret hæc verba Turriani retuliſſe, vt rem iam teneat ille, cui hucuſquê fortê erat ignota: Sed quia maximê ad intentum illo eodem loco, dub. 54. loquutus etiam fuerat, iterûm ſentẽtiam eius propono. Sic inquirit Turrianus: *An quandô præceptum eſt, né vllus imponat cenſuram alicui opinioni, ſit contra tale præceptum impugnare talem opinionem teſtimonijs Scripturæ, & Patrum?* Et reſpondet: *Aliqui ſeverê loquuntur, ſed ſinê cauſa; quia ea teſtimonia adduxère, vt ex eis ſumatur argumentum probabile; & ideò, ſi nihil aliud faciat, vel dicatur, non fit contra præceptum; vt conſtat ex eo, quôd Scholaſtici probant Immaculatam Beatiſſimæ Virginis Conceptionem ex teſtimonijs Scripturæ, & Patrum, & putant non eſſe contra præcepta Põtificum, & Conſtitutiones eorum in hac materia, vt docent Scholaſtici, qui hoc tempore de hac re diſputarunt fuſé, & fæliciter.* Sed & iterûm idem author bonis verbis hunc ſenſum declarat. Opuſc. 15. de Gratia ſupponit, inter propoſitiones Michaelis Baij damnatas â Summis Pontificibus Pio V. & Gregorio XV. aliquas damnatas eſſe, non quia malam continerent doctrinam; ſed propter cẽſuram, quam ſimûl Baius imponebat contrarijs propoſitionibus, quarum vna ex á Baio notatis hæc erat: *Poteſt fieri aliquod opus bonũ morale ſinê gratia:* Vndé colligitur, Summos illos Pontifices præcepiſſe, nê hæc propoſitio cenſurá notetur. Quo præcepto, & Decreto ſuppoſito, inquirit Turrianus c. 3. §. 2. illius Opuſculi, an ſit contra Bullam prædictorum Pontificum aſſerere, quód propoſitio oppoſita, quæ affirmat, *non poſſe fieri aliquod opus bonum morale ſinè gratia*, ſit Scripturæ, Patrum, & Conciliorum? Et reſpondet, pòſt aliquorum placitum affirmativum, propoſitum, ſic: *Sed multi viri docti huius ætatis ſentiunt contrarium, nempé, non eſſe contra prædictam Bullam, vti teſtimonijs Conciliorum, & Patrum, ad probandum non poſſe fieri bonum*

bonum aliquod opus morale ſinè gratia, & ita ſtetit P. Vazquez diſp. illa 190. c. 18. num. 179. & mihi placet, & explico: Quia in ſolo vſu teſtimoniorum non eſt cenſura expreſſa, vt pono. Deindè non eſt cenſura implicita in conſecutione, & illatione ex illis teſtimonijs, quia cùm illa teſtimonia variè explicentur à Doctoribus, non ſumitur ex illis evidens argumentum contra aliam opinionem; & explicatur exemplo ſatis omnibus noto: Quia licèt ſit prohibitum, nè quis imponat cenſuram alicui opinioni in Cõtroverſia de Conceptione Virginis, tamen vtriuſque partis Doctores ſuam opinionem confirmant teſtimonijs Patrum, & Scripturæ; & ratio debet eſſe, quam aſſignavi. Ratio erat, quôd authores non intẽdunt ſumere á teſtimonijs Scripturæ, & Patrum, & Conciliorum, argumentum evidens, ſed ſolùm probabile, iuxtà varias Doctorum de teſtimonijs illis explicationes. Sed libet adhùc ſequentia Turriani verba producere, quibus fortè aliquẽ ab aliqua æquivocatione purgabo. *Deindé, inquit, ſciẽdum eſt, poſſe damnari cenſuram aliquam circà aliquam propoſitionem duobus modis, aut cauſis. Vna eſt, quia re vera opinio non meretur cenſuram, & hoc vult explicare Pontifex. Alia, quia ſive mereatur illam, ſive non mereatur, vult tamen Pontifex, nè quis privata authoritate alicui opinioni inurat notam, propter ſcandala vitanda inter Doctores; & hac ratione ſolet prohiberi cenſura; & hac ratione prohibita eſt in Controverſia de Virginis Conceptione.*

Vazquez

Dixi, præcedentibus Turriani verbis fortè me purgaturum aliquem ab aliqua æquivocatione, quia ſcio, doctum P. Sylveſt. de Saaved. in ſua Sacra Deipara, veſtigat. 3. diſp. 17. ſect. 1. num. 353. poſtquàm ſtatuit, Sũmos Pontifices præcepiſſe, nè aliqua ex duabus opinionibus in Controverſia de Conceptione Virginea, cenſurâ notetur, addidiſſe: *Quod nunquám feciſſent, ſi ſentirent, contrariam ſententiam dignam eſſe aliqua nota*; loquitur de ſententia minûs pia. Hæc docti viri verba cogunt, quód á propoſito brevem ſaltem digreſſionem faciamus, nê illatum, vel ex æquivocatione, ſententiæ piæ præiudicium, ſiné occurſu abire patiamur. Laboravit ſané doctus ille author æquivocatione: Quia optimé potuerunt Summi Pontifices ſentire, ſenſum illum de peccato originali in Maria dignũ eſſe aliqua nota; & ſimúl præcipere, né ab aliquo privato nota aliqua inuratur 210.

Æquivocatio, qu… ſententi… piæ præi… iudicium afferre… poteſt, a… peritur.

Saavedr…

Digred… mur pro… pter æ… quivocat… onem il… tollen…

Stare p… teſt, qu… Summu… Pontif… præcipi… ne aliq… opinio… privatis… perſoni… notetu… cenſura, … ſimul …

tur ille ſenſus: Quia, quamvis ſenſus ille ſit dignus nota aliqua, poſſunt Pontifices, ob iuſtas cauſas, Declarationem â ſe promulgandam de merito notæ, in futurum differre, interim præcipientes, né ab aliquo privata authoritate iudicium in cauſa illa ab Eccleſia expectandum, præveniatur; nequê à privato aliquo cenſura ſenſus ille notetur, vt vel ſic incommoda aliqua, quę ex vſu talis cenſuræ inter Catholicos exoriri poſſēt, pro merito conſopiātur. Hęc clariùs percipies, ſi repetas, quæ appoſita fuerunt ſuprà, toto num.121.& num.191.vſquè ad 193. Clara ergò hæc doctrina eſt, & iam eam â docto Turriano accepiſti, qui aſſerebat, Pontifices nondùm de merito, vel demerito, dignitate, vel indignitate cenſuræ ſenſus illius, decreviſſe, aut aliquid ſtatuiſſe; ſed ſolûm, ob vitanda ſcandala, præcepiſſe, nê cenſura & nota in aliquam ex duabus opinionibus in Controverſia de Virginea Conceptione, apúd privatos homines in vſu ſit: Pro quo iterùm vide eundem Turrian.2.2. diſp. 56.dub.5.ver.vlt. Sed cui hoc, ſi Pontificum Statuta legit, eſſe potuit occultum? Dicunt enim, ſe omnia in illis Decretis contenta, ſtatuere, *donèc Articulus huiuſmodi á Sancta Sede Apoſtolica fuerit definitus, aut per Sanctitatem ſuā, & Sedem Apoſtolicam fuerit aliter ordinatum.* Non ergó bona fuit argumentatio: *Summi Pontifices præceperunt, nè notetur cenſura ſenſus ponēs in Virgine originale peccatum; ergô Summi Pontifices ſenſerunt, ſenſum illum nulla eſſe cenſura dignum.* Non, inquā, hæc bona argumentatio fuit; tûm ob dicta, túm, quia ſi Summi Pontifices, vt Summi Pontifices, declararunt iam, ſenſum illum ponentem in Virgine originale peccatum, non eſſe nota dignum; nunquàm iam nota dignus eſſe poteſt, quia Summus Pontifex, vt talis, in qualificādis propoſitionibus, ſeù in declaranda propoſitionum qualitate, errare non poteſt, vt frequenter advertunt Theologi, pro quo vide eundem Turrianum loco è 2. 2. immediaté antê citato, & in Select. Centur.2.dub.66. Si ergó iā ſenſus ille nota dignus eſſe non poteſt, verus eſt, néc damnari aliquandô, vel prohiberi poteſt. Iam ſenſus præſervans Virginem ab originali peccato definiri ab Eccleſia non poteſt; nequè poteſt Eccleſia fidelibus proponere illum tanquám de Fide neceſſariô amplectendum; quia ſenſus iſte præſervans Virginem nequit de Fide neceſſariô

rum Pōtificum.

Summus Pontifex in declarāda propoſitionū qualitate errare nō poteſt.

Incommoda, quę ex illa æquivocatione naſcūtur.

ſariò ampleſtendus ab Eccleſia proponi, quin ſimùl declaret Eccleſia; ſenſum illum oppoſitum eſſe nota & cenſura dignum. Corruit ergó ob æquivocationem illã (æquivocatio tamen fuit) quidquid vniverſi Scriptores pro pia ſẽtentia ſcitê & affabré conſtruxère: Corruuntquê & in præceps aguntur omnia, quæ ille idem author ſuo illo libro pro evehenda veritate præſervationis Mariæ, meditatus eſt; quorum vnum, (Veſtigat. illa 3.num.404.)quod dixêre omnes, hoc pronuntiatum fuit: *Dicendum igitur eſt, pijſſimam ſententiam per Sedem Apoſtolicam poſſe diffiniri, declarari, & proponi Eccleſiæ, Fide Divina credendam.* Dicat modò, an neget, contrarium ſenſum poſſe eſſe hçreticum? Dicat rurſús, an concedat, Pontifices ſenſiſſe, ſenſum illum non eſſe nota dignum? Concedat iam doctus P. Sylveſter, optimé poſſe ſtare, præcepiſſe Pontifices, né ſenſus ille nota inuratur; & ſimúl ſentire Pontifices, ſenſum illum ex ſe, & ab intrinſeco, nota dignum eſſe. Moneo, [pro infirmo aliquo, & non ea, quæ dicuntur, benè percipiente] me nihil ſtatuere, vel affirmaſſe de dignitate cẽſuræ ſenſus illius ponentis in Virgine originale peccatum: Id ſolûm dixi, ſcilicét, *Pontifices Summos non declaraſſe, quôd talis ſenſus nota dignus non ſit*; benequè & aptè eſſe convenientia, *præcepiſſe Pontifices, quôd ſenſus ille à privato aliquo cenſura non notetur; & ſimúl ſentire Pontifices, ſenſum illum nota dignum eſſe.* Redeamus.

Saavedr.

Monet author legentes de ſuo ſẽſu.

211. Habes iam, ex dictis num. 209. ex affirmatione vnius partis, etiam ſi pro ea ſtare Fidei Decretum, dicamus, ſi id ſolûm aſſeramus probabiliter, nullo modo ſequi cenſuram, nequé formalem, nequè virtualem, in partem oppoſitam. Vide nûnc, ſi ſinè cenſura poterimus de vna parte probabiliter affirmare Canonizationem. Et habes, quamvis certũ ſit mereri cenſuram propoſitionem adverſantem Scripturæ teſtimonio, & Patrum, & Conciliorum ſententiæ, poſſe nos, adhûc exiſtente præcepto de non inferenda cenſura alicui propoſitioni, affirmare, quód oppoſita propoſitio ſit Scripturæ, Patrum, & Conciliorum, dummodó ſolùm probabile argumentum ab Scriptura, Concilijs, & Patribus, ſumere intendamus.

212. Sed, vt veritatem pleniús percipias, audi in determinata materia de Controverſia Virgineæ Conceptionis aliquos ſapientes [eos ab aliquibus néc lectos, néc evolutos, ſup-

Senten piam e de Fid dicer poſſun ſi id lùm p

ſuppono] aſſerētes,poſſe nos, quin Pontificum Decretis vel in minimô reſiſtamus,affirmare,ſanctitatem Conceptionis Virginis Mariæ *eſſe de Fide*; ſi id opinativé ſolùm, & proprij iudicij probabilitate duntaxát, dicamus. Auſculta, & ſcies,quem ſenſum Pontificum Decreta habeant.

213. Illuſtriſſ. & Sapientiſſ. D. Franciſc. de Soſa, Epiſcopus Canarienſ.Oxomenſ. & Segobienſ. nobilis S. Franciſci filius,in Approbatione ad librum de Conceptione Doctoris Gundiſalvi Luzero,reijcit nonnullorum inſulſum ſatis placitum exiſtimantium eſſe etiam prohibitas in Controverſia de Concept. Virg. notas illas,quas,*non de Officio,* vocant; vtpotè, quôd aliqua ex duabus opinionibus *ſit falſa, improbabilis, minùs pia, &c.* & addit ſapientiſſimé: *Lo qual es tan llano,que aunque vno dixeſse tenia, ſegun ſu opinion, por de Fé eſta ſentencia,ô aquella, no eſtâ prohibido. Porque và mucho de afirmar,que vna coſa es* abſolutamente de Fé,*y otra,*que es de Fê ſegun ſu opinion. *Porque preguntado el que tal ſintieſse, ſi aunque êl tiene aquello por de Fè, ſeria herege el que tiene lo contrario, es fuerça que reſponda, ſino es muy idiota, que no? Porqué tendrà la opinion contraria mientras la Igleſia no lo definiere;que es lo que ſe llama,* abſolutamente de Fè,*como en los dichos Decretos ſe dize;donde con gran propriedad ſe pone eſta diferencia, imponiendo la cenſura,no contra los que dixeren,que es de Fé, ô no es de Fê opinativamente; ſino contra quien afirmare, que es herege, ò peca mortalmente quien defendiere qualquiera de las dos ſentencias.*Et ponit ibi exempla, quibus id explicat. Rurſús idē Sapientiſſimus in Cenſura pro Orat. Doctor. Mexia de la Cerda, loquens de Definitione illa ab Apoſtolis in Concilio congregatis facta,de qua loquuti ſumus ſuprá,á n.69 ſic prædictā mētē repetit: *De todo lo qual podrâ alguno hazer eſte argumento: Si tantos Apoſtoles afirman,que la Virgen N. Señora no tubo pecado original,y,lo que mas es, lo definieron aſſi en vn Concilio;ſigueſe que es de Fé,y conſiguientemente, que es heregia afirmar lo cōtrario, y es lo que condena la Extravagante* Grave nimis &c. Et reſpondet: [Attende, quæſo] *Eſte argumento tiene vna ſola aparencia ſofiſtica; pero ningun hombre docto, por muy apaſionado que eſtè, hará caſo dél,porquè contiene* MVY CRASAS IGNORANCIAS. *Lo primero, porque es doctrina comun, y la enſeñô en proprios term-*

terminos S. Thomas en muchas partes, y eſpecialmente ſobre la Epiſtola ad Roman. que ay dos maneras de propoſiciones de Fé, vnas que eſtan totalmente definidas, ſin que aya opinion en ſi ſe definieron, ó no, y otras, que aunque algunos las tienen por de Fè, no eſtan totalmente definidas &c. Ponit verba S. Thomæ, & proſequitur: *Las vnas verdades llamā los Theologos*, de Fide abſolutê, *y las otras*, de Fide ſub opinione: *Porque quien negare las primeras con pertinacia, ſerá herege; pero quien no tiene por de Fè las ſegundas, no comete culpa alguna, porque puede ſeguir la otra opiniō.* Adducit aliqua exēpla, & addit: *Y por eſto la dicha Extravagante* Grave nimis, *no procede contra los que opinaren, que es de Fê qualquiera de las ſentencias; ſino contra los que calificaren qualquiera dellas por heregia, mientras la Igleſia no lo determinare; y aſſi ſe debe notar mucho la propriedad con que la Extravagante habla.* Audiſti Illuſtriſſ. Soſam.

214\. Audi etiam Sapientiſſ. Iacobum Granad. qui ſuo lib. de Cōcept. diſp. 3. c. 3. agit de certitudine ſentētiæ piæ; & poſtquàm ſtatuit non eſſe de Fide certam; & ſanctum eſſe, né quis contrarium placitum cēſura notet, ait: *Nonnulla tamên circâ hanc aſſertionem inquiri poſſunt. Primum: An ſit contra Extravag. Sixti IV. aùt aliquo modo prohibitum, ſi quis dicat, ſibi videri certum ex Fide B. Mariā fuiſſe præſervatam: Aút probabiliter credi poſſe, hoc eſſe de Fide; vel eſſe evidenter credibile, hanc præſervationem probabiliter putari poſſe revelatam á Deo? Ratio dubitādi eſt: Quia quādò aliquid eſt de Fide, contradictorium eſt hæreticum: Sed nullo modo licet appellare hæreticam, ſententiam, quæ ait, B. Virginem incurriſſe originale, vt patet ex præfata Extravag. ergò nullo modo licet noſtram ſententiam appellare, de Fide.* Et ſtatim, ſumpta doctrina ab Illuſtriſſ. Soſa iam dato, & alijs viris doctis, reſpondet ſic: *Nihilominùs exiſtimo, has locutiones non eſſe contra Extravag. nèc aliás prohibitas. Sic D. Franciſc. de Soſa in Approbat. lib. Doct. Luzeri de Immacul. Concept. & alij viri docti. Probatur reſpondendo ad obiectionem. Etenim in Extravag. ſolúm prohibetur, nê quis dicat, contrariā doctrinam eſſe hæreticam: Ex eo autem, quód quis putet, ſibi eſſe certum ex Fide aliquod Myſterium, aút eſſe probabile Deum id revelaſſe, non dānat contrariam tanquàm hæreticam, quia de ratione hæreſis eſt,*

Granad.

eſt, vt ſit contra aliquid, quod abſolutè, & certò ſciatur eſſe revelatum à Deo, & Fide Divina credendum. Poteſt tamèn aliquis opinari, aut ſibi perſuadere, aliquid eſſe revelatum à Deo, quamvis id non ſit abſolutè certum, ſed alijs probabiliter videatur nõ eſſe revelatum. Vndè, qui id non crederet, non contradiceret Eccleſiæ, aút Revelationi Divinæ, cui ſtare teneatur.

215. Auſculta etiam Chriſtoph. de Vega eandem doctrinam ab adductis authoribus ebibentem, & declarantem. Is ergó eruditiſſimus ſanê & doctus vir in ſua Theolog. Mariana, p. 1. Palæſt. 3. Certam. 8. num. 297. & 298. idẽ dubium, eandem rationem dubitãdi, eandemquè habet reſolutionem, imô eadẽ formaliſſima verba, ac Iacobus Granad. quo citato, & Illuſtriſſ. Franciſco de Soſa, eorum inhæret veſtigijs; quæ iterûm num. 303. attentiſſimê luſtrat. *Conſtat ergó*, inquit, *ſolûm prohiberi in illa Extravag. damnare, & nota hæreſis inurere alteram ex duabus ſententijs; vel etiam affirmare, peccare lethaliter eũ, qui alteram ex illis tuetur: Nõ autem ibi prohibetur à Pontifice alteram ex illis affirmare eſſe magis piam, veram abſolutè, oppoſitam verô falſam. Imò poterit quis aſſerere, quin adverſetur Motui proprio Pontificis, ſententiam magis piam, iuxtá ſuum ſentiendi modum, eſſe de Fide; nam aliud eſt aſſerere*: Opinio magis pia abſolutè eſt Fide, tenẽda; *aliud veró, aſſerere*, eſſe de Fide iuxtâ ſuum opinandi modum: *Primum prohibetur à Pontifice in Extravag. cit. non verò ſecundum. Quod exemplis perſpicuum fiet, &c.* Proponit exẽpla, & concludit his verbis: *Ex his manifeſtê conſtat, illũ, qui aſſereret ſententiã piam eſſe de Fide iuxtâ ſuum ſentiendi modum, quia Patribus, ac Sacræ Scripturæ conformis; oppoſitam verò eiſdẽ Patribus, ac Scripturæ, opponi, nihil peccare contra Extravagantem citatam, nèc contra aliquod Summorum Pontificum Decretum.*

Vega.

Igitur, cùm iam didiceris, poſſe nos affirmare, ſi probabilitatem ſolùm ſtatuere intendamus, præſervationem Virginis à peccato originali, & ſãctitatem Conceptionis eius, eſſe de Fide, quin Pontificum Decretis circá Controverſiam de Conceptione Matris Dei reſiſtamus, inobedientesvé ſimus; ſané etiam didiciſti, poſſe nos affirmare, quin Pontificum Sanctionibus adverſemur, ſanctitatem Virgineæ Conceptionis eſſe Canonizatam, ſi id opinativê ſolùm, & 216.

via ſolius probabilitatis, aſſeramus. Tenes etiam, duobus modis poſſe nos affirmare exiſtētiam de Statutis, vel Decretis Eccleſiæ, ſcilicèt, *abſolutè*, ſivè, *vt abſolutis*, aût, *opinativè*, *ſivè vt opinioni ſubiectis*: Prioris generis Decreta, & eorum affirmationes pro vna parte, damnant, & cēſura notant oppoſitam: Quæ ſecundi ordinis ſunt nullam cenſurā imponunt parti cōtrariæ: Quia cùm eorum exiſtentia ſupponatur ſolûm probabilis, & ſolûm vt talis affirmetur, probabile etiam erit, quòd talia Decreta non exiſtunt, & probabiliter eorum exiſtentia negari poterit; & conſequenter, qui illis ſtare nolit, liber manet â cenſura. Etenim docti non erit affirmare, propoſitionem, quæ oppoſitæ probabilitatem integram relinquit, in eam contorſiſſe cenſuram: Et ideò dicebat ſuprá, num. 213. Illuſtriſſ. Soſa, argumentum, quod ob affirmationem *de Fide* pro vna parte, inferebat cenſuram in oppoſitam, *craſſis eſſe plenum ignorantijs*. Errarunt ergô aliquandò aliqui, quia non diſtinxêrunt inter affirmationem exiſtentiæ de Decretis Eccleſiæ *abſolutè*, ſivé, *vt abſolutis*; vel *opinativé*, ſivé, *ſub opinione*. Omnia hæc iam à Sapientiſſimis accepiſti.

Aliud eſt eſſe aliquid de Fide *abſolutè*; aliud eſſe de Fide *ſub opinione*.

217. Sed adhûc prædictæ doctrinæ vſum in doctiſſimis alijs videbis, qui paſſim in Cōtroverſia de Conceptione Virg. ſe ab impoſtura in oppoſitos cenſuræ purgant, quia inquiunt, ſuas affirmationes, vel aſſertiones, á ſe, vt probabiles ſolúm eſſe propoſitas. P. Ferdinand. Salaz. lib. de Concept. c. 43. §. 6. pôſt ſtatutam ſententiam, in quam argumentum illud de ſequutura ex ea, cenſura, obijci poſſet, ſic dicit: *Sed antequàm vlteriùs procedam, placet animadvertere id, quod nullus non videt; per hāc noſtram aſſertionem, nullā notam affigi oppoſitæ ſententiæ: Quia præſcriptam illationem probabiliter tantûm ex acceptis principijs deduci, iterùm, atqué iterûm, diximus: Atquè adeò, cúm noſtra aſſertio maneat intra claſſem opinionis, non tollit quominús oppoſita opinionis nomine gaudeat.* Tàm certum (& ita ſané eſt) affirmat Salaz. ex aſſertione ſolùm probabili non ſequi notam in oppoſitam, vt illud, nullum non videre, aſſeveret.

Salazar.

218. Doctus P. Laurent. de Apōte, in C. 1. Sapient. num. 4. digreſſ. 2. §. 7. firmat ſtatum proximæ definibilitatis ſentētiæ piæ; & obijcit ſibi argumentū commune de emanante indè in oppoſitos cenſura; & reſpondet ibi ſtatim, ex opin-

atione

ratione ſolûm vnius partis, nêc obligationem, nequè cenſuram ſequi in contrariam; & póſt alia â ſe ſtatuta, concludit num.112. & repetit doctrinam ſic: *Ex dictis liquet, quomodô non obſtante, quód nos teneamus, non ſolûm pro nobis maiorem Eccleſiæ partem nûnc ſtare, ſed penitûs totam; [exceptis paucis] licet contra nos opinari: Et ſimùl, quomodô, cûm á parte rei, ſecundùm nos, phyſicè hæc opinio infallibilem contineat veritatem; tamen cõtraria, nulla poſſit, nêc debeat inuri nota, néc opinionis nomen amittat, & ſecuré pro illa ſtare poſſint, & contra noſtram opinari?* Reſpondet: *Quia etſi nos ita nùnc teneamus, tamén, cùm hoc adhúc Eccleſia non declaraverit, ſed ſuſpenderit iudiciũ, nèc hunc eſſe maiorem Eccleſię ſenſum adhúc definierit; ſemper noſtra opinio de maiori ſenſu Eccleſiæ, limites non excedit probabilitatis, cõtra quam opinari poteſt, donèc Eccleſia illud declaraverit.*

Aponte.

219. Magiſt. Franciſc. del Caſtillo, t. de Incarnat. diſp.4. de Immunit. Virg. à peccato orig. poſtquàm affirmat, ſanctitatem Virgineæ Conceptionis fuiſſe ab Apoſtolis definitam, & eſſe in Scriptura contentam &c. q.2. in fine, ſic ait: *Hæc, quę hucuſquè in hac q. diximus, tantùm debent accipi in ſenſu probabili, nè á nobis contraria ſententia patiatur cenſuræ iniuriam.*

Caſtillo.

P. Sylveſt. de Saaved. Veſt. 3. diſp. 22. affirmat, probabile eſſe, eſſe de Fide veritatem Immaculatæ Conceptionis; & opponit ſibi argumentum de ſequutura cenſura in contrariam ſententiam; cui tamẽ num.444. ſic reſpondere incipit: *Ita forſitàn videbitur indocto Theologo, & cuius animus non ſit pacatus; non verô doctis Theologis &c.* Vide pro hac eadem doctrina Suppoſitionem noſtram 7. nu.13. & quæ diximus Propoſit. 10. huius libri á num.16. vſquè ad 21. 220.

Saavedra

Demonſtravimus iam, ex affirmatione, probabiliter ſolûm, pro vna parte, etiã ſi pro ea ſtare dicat Fidei Decretũ, non ſequi in partem oppoſitam, cenſuram: Et poſſe nos affirmare *probabiliter, & opinativè*, præſervationem Virginis â peccato originali, & ſanctitatem Cõceptionis eius eſſe de Fide, quin adverſarijs imponamus cenſuram, aut Decretis Põtificum circà Cõtroverſiam de Concept. reſiſtamus, ſatis notum fecimus. Imò, argumentum intendens ſequi cenſuram contra vnam partem, ex eo, quód alteram de Fide eſſe dicamus, ſi id ſolûm probabiliter dictum ap- 221.

appareat, *ſcateri craſſiſſimis ignorantijs*, ex gravi iudicio Illuſtriſſ. & Sapientiſſ. D. Fráciſci de Soſa ſuprà, num. 213. manet declaratum: Et id non niſi homini indocto viſum iri potuiſſe, præcedenti num. dixerat Saavedra. E quibus omnibus conſtat, affirmationem noſtram Canonizationis de ſanctitate Conceptionis Virgineæ, nèc imponere cenſuram agnoſcentibus in Maria originale peccatum, nèc Pontificū Decretis adverſari; quia, vt ſupponimus, probabilitatē ſolam ſtatuit, vel examen de ſola probabilitate deſiderat. Et conſtat, quale erit argumentum factum, ſi, adhûc declarato noſtræ diſputationis ſcopo, eo nos vrgere iudicet adverſarius. Habe dein notata omnia hæc, TV, QVI EVANGELIZAS SION.

Reſpondetur ad primā argumenti confirmationē ſumptam ab Expurgatorio ex anno 1640.

122 EX Superiori doctrina facilè iam eſt confirmationem argumenti poſitam num. 188. & ab Expurgatorio ſumptam, eludere. Nego igitur illius minorem, ſcilicét, hanc noſtram propoſitionem eſſe eandem cum propoſitione ab Expurgatorio notata: Pro quo declarando, ſufficiet, póſt ſtatutam diſtinctionem illam de Decretis Eccleſiæ *abſolutis*, ſivê, *abſolutè affirmatis*; *vel*, *opinioni ſubiectis*, *ſivê aſſertis ſolûm opinativê*; ſufficiet, inquam, hoc ſuppoſito, vnam & alterā propoſitionem hìc iterúm ſcribere, vt quantùm altera ab altera diſtet, vel ex ſolis terminis perſpicuū fiat. Audi. Propoſitio ab Expurgatorio notata hæc eſt: *Opinio pia de Cōceptione Virginis*, PLENA, *propria*, & ABSOLVTA *Canonizatione decreta eſt quoàd veritatem*, & *ſanctitatem illius*, *ex vi Decreti Gregorij XV.* Noſtra propoſitio ſic ſe habet: *Probabiliter*, *ſeù via opinativa ſolûm*, *affirmo*, *ſanctitatem Virgineæ Conceptionis eſſe Canonizatam.* Cûm, igitur, ſupradicto principio, niſi indoctus ſis, ſtare debeas, iam neceſſariò percipis, noſtræ propoſitioni longê alium ſenſum eſſe, ac eſt propoſitioni ab Expurgatorio notatæ: Etenim propoſitio notata ab Expurgatorio *abſolutam* ſtatuit Canonizationē: *Plena*, inquit, *propria*, & *abſoluta Canonizatione.* Noſtra propoſitio Canonizationem probabilem, ſivé probabiliter ſolûm aſſertam, inveſtigat: (Repete, quæ propoſuimus á num. 213.

Propoſitio notata ab Expurgatorio diverſa & alia eſt à noſtra propoſitione.

213. vſquè ad num. 216.) Et ideó ſapientiſſimê, & ſanctiſſimê, Supremum Tribunal Inquiſit. Canonizationem illam damnat; & rectiſſimé dicit, cõtinere qualificationem, & virtualem ſaltêm cenſuram de oppoſita ſententia; quia id proprium eſt Decretorum Eccleſiæ *abſolutè* exiſtentium; ſivé eorum, qui Eccleſiæ Decreta, Statuta, vel Declarationem, vt *abſolutam* affirmant; qua proprietate caret affirmatio ſolùm probabilis de exiſtentia Decretorum, Definitionũ, Declarationum, & quarumcumque aliarum Inſtitutionum Eccleſiæ, ſivé Sanctionum. Et cùm noſtra affirmatio de evectione Virgineæ Conceptionis ad Canonizationis ſtatum, de ſola probabilitate agat, proprietate continentiæ in oppoſitos cenſuræ, caret; quibus in integrò eſt, ſi placet, quam probamus non aſſentiri Canonizationi. Patet ergô, nullam eſſe conventionem noſtræ propoſitionis ad propoſitionem ab Expurgatorio notatã; vnius, & alterius ſenſu, ex certis Theologiæ principijs manifeſtiſſimé declarato.

223. Deindê, quaſi â poſteriori, id evidenter demonſtro. Quia viri docti, qui antè annum 40. ſcripſerũt, docuerũt, Cõceptionis Virgineæ Myſteriũ eſſe Canonizatũ, eiuſqué ſãctitatẽ eſſe ad ſtatum Canonizationis evectam; vt patet ex Ægidio, qui ſcripſit anno 1617. & ex Franciſco á S. Ioſepho, qui antè Ægidium ſcripſit; & ex Philippo Bernal. qui ſcripſit anno 1623. & alijs, quos habes §. 2. Hi, inquam, docuerũt, ſanctitatẽ Conceptionis Matris Dei eſſe Canonizatam, & eorum doctrina, ſivè aſſertũ, nequè ab Expurgatorio notatur, nequê vnquám fuit, qui aſſereret, propoſitionem iſtã, proùt in prędictis Doctoribus reperitur, eſſe cum Pontificum Decretis malê compoſitam, vel continere cenſuram de oppoſita ſententia. Prætereâ, eãdem Canonizationem vel docent, vel ſupponunt, vel meritò affirmandam ſtatuunt, vel à multis affirmari dicunt plures alij Sapientiſſimi, qui aut antê, aut pôſt annum 40. ſcripſerunt, quos citato §. tibi dedi; quin in eos nequê invehatur Expurgatorium; nequé illorum aliquis exiſtimarit ſe Expurgatorio repugnaſſe, nequé ſit, qui dicat, illos Sãctionibus Pontificijs adverſari. Ex quo patenter evinco, propoſitionem illam, proùt in tali determinaté authore repertã, eſſe notatam; & ideò longè diverſum ſenſũ agnoviſſe SS. Tribunal in ea, à ſẽſu plurium aliorum Theologorum, qui ad-

Iterùm eadẽ veritas declaratur â poſteriori.

adſtruunt Conceptionis Canonizationem; quorum propoſitio, proût in eis, ſiné inconvenienti, vel iuris alicuius læſione, aſſerta ſupponitur. Dânat ergò Expurgatorium affirmationem Canonizationis trahentis ſecûm cenſuram de oppoſita ſentẽtia; & talis fuit vnius authoris affirmatio, quia de *Canonizatione abſoluta* loquitur. Non damnat affirmationem Canonizationis in alijs repertam, quia eos via ſolûm probabilitatis incedẽtes, videt; ê quo non ſequi cenſuram in partem oppoſitam, demonſtravimus. Imó non ſinê iniuria in SS. Tribunal affirmatum, dicam, ſi quis contendat, ipſum ſentire, ex affirmatione ſolùm probabili Canonizationis, aut Definitionis Fidei, pro vna parte, ſequi in partem oppoſitam, cenſuram; cuius contrarium, probabiliſſimum, nê dicam certiſſimũ, apûd Theologos eſſe, nunquám potuit non ſcire Sapientiſſ. Tribunal. Videat ergó quid dicat adverſarius: Et noſcat, ex ea ipſa ratione, quam Expurgatorium pro damnanda illa propoſitione adhibet, debere colligere, non damnare noſtram, ſuppoſito ſenſu, in quo loquimur, & quem ſæpê repetivimus.

224. Adde deniquê, ſi SS. Tribunal affirmationem Canonizationis, vtcumquê, etiam via ſolûm probabilitatis aſſertam, damnat, potiori & ſtrictiori iure debuiſſe damnare affirmationem Revelationis Divinæ, & locorum literalium Sacræ Scripturæ, & atteſtationis Scriptoris Canonici, pro veritate ſententiæ piæ: Item & affirmationẽ Traditionis Apoſtolicæ, & Conciliorũ Generalium, & omnes alias, de quibus mentionem feci á nu. 191. vſquê ad num. 204. Cûm autem nullam harum affirmationum damnet, eô quód ſolûm via probabilitatis aſſertas, agnoſcit; minús damnabit affirmationem Canonizationis via ſolûm probabilitatis aſſertam, quia, vt ſemper ſuppono cûm S. Thoma, & communiori Theologorum ſenſu, non tàm ſublimê evehit Canonizatio ſui obiecti certitudinem, ac evehit Dei Revelatio, Scriptura Sacra, Apoſtolica Traditio &c.

Alia declaratio.

Satisfit ſecundæ confirmationi poſitæ num. 189.

SECVNDA confirmatio aſſerebat, Canonizationem ſecûm trahere præceptum de amplectenda ſãctitate obiecti canonizati, & prohibitionem de ea neganda; vndè inferebat, Conceptionem Virginis non poſſe dici, 225.

Prima reſpõſio ſecũdę cõfirmationi.

dici, *Canonizatam*, quia nèc extat præceptũ de affirmãda ſanctitate eius, néc eſt prohibitus aſſenſus contrarius; imô expreſſè illum permittunt Põtifices. Sed huic argumentationi facilé ex dictis occurro; & primò: Quia contra eã ſtát inſtantiæ omnes & Exempla, quę propoſui ſuprá, á num. 191. vſquê ad num. 204. Etenim Definitio de Fide pro vna parte, trahit ſecùm præceptũ de ea amplectenda, & prohibitionem de oppoſita: Et idem eſt de Inſtitutione Cultus; de Traditione Apoſtolica; de continentia in Scriptura; de ſenſu vniverſalis Eccleſiæ &c. Et tamen hæc omnia rectè affirmamus ſtare pro Conceptione Virginis, & eius ſanctitate, quámvis non ſit præceptum de tali ſanctitate amplectenda, nequê contrarius aſſenſus ſit prohibitus; ergó eodem modo ſtare poterit affirmatio Canonizationis. Nequè aliquid iuvat, quôd Eccleſia permittat adhùc ſenſum illum contrarium; vt conſtat ex dictis ſuprâ, toto num. 121. vbi vidimus, non pauca fuiſſe, quæ Eccleſia contra mentẽ ſuam toleraverit: Quibus nùnc libet addere bonũ exemplum ab ipſo Eccleſiæ naſcentis exordio ſumptum. Mortua iã & abrogata, quoâd legales cæremonias, Lex vetus erat: Iam Chriſti Servatoris Evangelium, natum; & tamẽn Eccleſia, Apoſtoliqué Eccleſiæ Principes, illarum cæremoniarum legalium obſervantiam, etiam póſt Evangelium natum, ad tẽpus permiſerunt; Evangeliumquê, & Legis Moyſis obſervationis permiſſionem, ſimúl ſtare cõveniens fuiſſe, pro temporis opportunitate, ſenſerunt. Cõmune hoc apûd DD. Sed audiamus ex eis vnum, Cornelium â Lapide, id, & cauſam eius, ad verba c. 14. Epiſt. ad Roman. *Vnuſquiſque ergô in ſuo ſenſu abundet*, aptè proponẽtem: *Nota tertiò*, inquit, *licét errarent hi Iudæi; tamen in hoc errore permitti eos hoc Capite vult Apoſtolus, ob temporis immaturitatem, donêc pleniús in Fide inſtruantur, nè, ſi ſtatim revocentur à conſuetis Ritibus & obſervationibus, turbati reſiliant â Fide, quia infirmi. Hinc Apoſtoli permiſerunt Iudæis ſervare Legem Moſi cum Evangelio, ad tempus &c.* Notas iam, Eccleſiã aliquandó aliquid permiſiſſe & toleraſſe; & illud, quod toleravit, errorem fuiſſe. Id ad præſentem materiam, (in omnibus, & per omnia proportione ſervata) applica: Nõ tamen, vt ſenſum illum, *errorem*, voces; ſed vt ſcias, abſolutè non eſſe incompoſibilia, *aliquid* (Cornel. â Lap.)

quid tolerare Eccleſiam,& ſimùl id, quod tolerat, eſſe damnabile; vt vel ex hoc tuæ illi argumentationi non multùm fidas.

226. Secundô reſpondeo, Canonizationem certó,& indubitanter,& abſoluté, exiſtentē, ſecúm trahere præceptum de amplectenda ſanctitate obiecti canonizati, & prohibitionem contrarij aſſenſus; non verò Canonizationem probabiliter ſolúm aſſertam,& *ſub opinione*: Sicùt neque quod de Fide,ſolûm *probabiliter*,& *ſub opinione*, eſt, ad ſui aſſenſum obligat,vt ſuprâ ſatis manet explicatum.Quibus ſi, cū viris doctis, addas, abſolutè loquendo eſſe ſeparabilem à Canonizatione illam obligationem, clariûs inefficaciam illius argumentationis, tenebis. Vide num.46.

Secunda Reſpōſio.

227. Ex his ſolutum manet præcipuum argumentum,quod in nos fieri poteſt; & quo vſus fuit noſter notator, vt patet ex eius nota poſita propoſ.14. num. 2. Sed nê aliquid, quod ad plenam,& integram huius quæſtionis declarationem deſiderari poſſit, inexplicatum, pro meo captu, relinquam, nonnullas alias obiectiones §.ſequenti propono.

§. 14.

Nonnulla alia argumenta contra noſtrā propoſitionem propono, & ſolvo.

Licèt nihil iam in noſtrâ poſſit obijci propoſitionem, quod nō ex adductis principijs facilê ſolvatur;né vel id oblivioni á me datum exiſtimet aliquis, aliquisvê id ad quæſtionis deſideret integritatē; quidquid, præter iam ſolutum argumentum, poteſt obijci, profero. Fortê aliqua non inutilia pro Cōtroverſia de Virginea Cōceptione,dicenda occurrent. 228.

Secundum argumentum cōtra noſtram propoſitionem.

Secundô obijciet aliquis ſic: Canonizatio eſt vltimum Iudicium Eccleſiæ, vt communiter loquūtur Theologi, dúm diſcrimē, quod inter Canonizationem, & Beatificationē, intercedit, ponunt: Sed Eccleſia nondûm protulit vltimum Iudicium, ſivé nondúm vltimò iudicavit de veritate, & ſanctitate Conceptionis Virgineæ; ergó non poteſt dici, quòd ſit Canonizata. 229.

Secūdum argumentum ſumptum ab eo, quod Canonizatio eſt vltimum Eccleſiæ Iudiciū.

Reſpondeo primô retorquendo ſic argumentum: Definitio de Fide eſt vltimum Eccleſiæ Iudicium; imò magis vltimum, quám Canonizatio,quia eſt vltimum *ſimpliciter*: 230.

Prima reſponſio.

iter: Sed Eccleſia nondúm vltimó iudicavit de ſanctitate Conceptionis Virginis; ergó dici non poteſt, quód vel fuerit ab Apoſtolis definita; vel Apoſtolica Traditione, firmata; vel quôd probabiliter ſit de Fide. Ecce tuum argumentum. Et cùm concedere debeas, vt ex ſupradictis patet, poſſe nos affirmare, non obſtante ratione illa vltimi Iudicij, ſanctitatem Conceptionis Virgineæ fuiſſe ab Apoſtolis de Fide definitam, & eorum Traditione acceptam; poſſequé dicere, Myſterium Conceptionis, ſecundúm noſtrum privatùm iudicium, & probabiliter, eſſe de Fide; neceſſé eſt concedas poſſe dici, Conceptionem Virginis, non obſtante ratione illa de vltimo Iudicio, eſſe Canonizatã. Dic, & dicam.

231. Secundô reſpondeo concedẽdo nõ extare vltimũ Eccleſię Iudicium de ſanctitate Conceptionis, *certô, infallibiliter, & abſolutê*: Sed nego non extare illud vltimum Iudicium *probabiliter*, *& ſub opinione.* Omnia enim, quæ probant Canonizationẽ, probant vltimum Iudicium: Et ſi ſunt principia probantia Canonizationem *certô*, *conſtanter*, *& vt abſolutam*; éadem probant vltimum Iudicium *certô*, *conſtãter*, *& vt abſolutũ*. Et ſimiliter, ſi adſunt principia probabiliter ſolûm adſtruẽtia Canonizationem; probabiliter etiam neceſſê eſt inferant vltimum Iudicium. Sicût principia, quæ probant, aliquid eſſe de Fide *abſolutê*, probant adeſſe vltimum Iudicium Eccleſiæ *abſolutum*, *& ſimpliciter*: Et quę ſolùm cõvincunt, aliquid eſſe de Fide *probabiliter*, convincunt etiam, *probabiliter* extitiſſe Definitionem; in quo nulla eſt difficultas. Dicimus ergò extare vltimum Iudicium de ſanctitate Virgineæ Conceptionis in eodem ſenſu, quo extare Conceptionis Canonizationem, quoád Canonizationis ſubſtantiam, dicimus, ſcilicèt, *probabiliter*, *& ſub opinione.*

Secunda reſpõſio.

Sed adhúc iudico, aliquid neceſſè eſſe addere, vt æquivocatio quædam, qua argumentum poſitum laborare exiſtimo, tollatur. Duplex ergô eſt Eccleſiæ Iudicium vltimum: Aliud, vltimum *abſolutè*, *& ſimpliciter*; & tale eſt Iudicium, quod aliquid de Fide eſſe decernit. Aliud, vltimum duntaxát intrá lineam proponendi aliquid *pro Sancto*, vel declarandi, *aliquid eſſe Sanctum*. Hæc diſtinctio neceſſariô amplectenda eſt ex Suppoſitione ſecunda poſita nu. 3. vbi cum communiori Theologorum ſententia, D. Tho- 232.

Æquivocatio, qua forté laborat argumentum præcedẽs, declaratur.

Duplex eſt Eccleſiæ Iudicium vltimũ; aliud, vltimum ſimpliciter; aliud, intrâ lineam ſolũ declarandi aliquẽ pro Sancto.

mæ menti adhærentium, ſtatuimus, gradum certitudinis in Canonizatione repertum, inferiorem eſſe gradu certitudinis Fidei. Hoc, inquam, ſuppoſito, iam illa diſtinctio Iudicij vltimi Eccleſiæ clarê ſe oſtẽdit: Nam ſemper certum erit, Canonizationem eſſe vltimum Iudicium, ſic loquentibus Theologis. At non eſt vltimum Iudicium *ſimpliciter*, quia non eſt Iudicium de Fide definiens Canonizatorum ſanctitatem, ergó eſt vltimum Iudicium intrà lineam aliquam determinatè, ſcilicêt, intrâ lineam declarãdi aliquid, *Sanctum*, & proponendi illud vniverſis fidelibus, *vt Sanctum*, venerandum, & colendum. Dicitur Canonizatio â Theologis *vltimum Iudiciũ*, non *abſoluté*, ſed comparativé ad Beatificationẽ: Quia póſt Beatificationem adhùc reſtat aliquid apponendum, vt alicuius, pro re confecta, declaretur ſanctitas; & illud eſt *Canonizatio*; qua facta, iam nihil eſt, quod deſideremus pro illius declarãda ſanctitate. Doctrinam hoc num. ſuppoſitam reperies notatam apud Ioan. de S. Thom. 2. 2. diſp. 9. art. 2. §. *Tertió quæritur*, verſ. *Fundamenta*.

Canonizatio non eſt vltimũ Iudicium ſimpliciter.

Canonizatio dicitur vltimũ Iudicium, cõparativê ad Beatificationẽ.

Ioan. â S. Thom.

233. Igitur, Summi Pontifices aſſerentes, Eccleſiam de Controverſia Conceptionis Virgineæ non vltimô decreviſſe, & iudicaſſe, loquuntur de vltimo Iudicio illo *ſimpliciter*, & id ſtatuunt, ſcilicèt, nondûm aliquam ex partibus decertãtibus eſſe de Fide ab Eccleſia definitã, & declaratam, vt ex eorum Decretis conſtat, & ex Theologorum mente ſic Decreta illa intelligentiũ: Quare communiter dicunt, ſanctitatem Virgineę Cõceptionis, *tantûm eſſe non definitam, & eſſe ad ſummum certitudinis gradum, vno ſolo Fidei dempto, evectam*, vt vidimus ſuprà á num. 47. vſquè ad num. 56. Ex quo fit, Summos Pontifices non dixiſſe fuerit nè, vel nõ fuerit vltimò ab Eccleſia iudicatum de ſanctitate Conceptionis Matris Dei Iudicio illo vltimo in Canonizationibus reperto. Et ideô [quamvis de exiſtentia illius Iudicij vltimi *ſimpliciter*, opinari non poſſemus] colligitur manifeſtè, poſſe nos ſaltèm opinari de exiſtentia huius Iudicij vltimi, quod ex Eccleſiæ, & Põtificum factis, probamus, & quod à Põtificibus negatum, non videmus. Patet iam multis modis, ex Pontificum Decretis ſtatuentibus nondûm eſſe ab Eccleſia vltimò iudicatum de ſanctitate Conceptionis Virgineæ, nullum in nos deſumi poſſe pro præſenti difficultate argumentum: Quod

Sũmi Põtifices nõ dixerunt, fuerit nè, vel non fuerit ab Eccleſia vltimô iudicatũ de Controv. Concept. Iudicio vltimo in Canonizationibus reperto.

Quod iterùm ſolves, ſi dicas, ideó dici, de ſanctitate Conceptionis non eſſe ab Eccleſia vltimó iudicatum nō quia Eccleſia non præſtiterit pro Conceptione, quod ad ſubſtantiam Canonizationis eius ſufficiens eſt; ſed quia adhûc minimê de obligatione aſſentiendi ſanctitati eius, [quę obligatio regulariter ſequitur Canonizationē] protulit iudicium. Repete verba patris Guarni. poſita ſuprá, num. 46.

Guarnizo.

234. Adde pro maiori dictorum claritate hoc exemplum. Suprá, num. 122. oſtendimus, Myſteria Nativitatis Virginis Mariæ, Præſentationis, Aſſūptionis &c. eſſe Myſteria Canonizata veré, & proprié: Et nihil aliud præſtitiſſe Eccleſiā pro Aſſumptione, Nativitate, & Præſentatione, ac præſtitit pro Conceptione Virginis Immaculata; quia æqualiter pro omnibus, quoàd ſubſtantiā Inſtitutionis, inſtituit Cultum publicum vniverſalem. Inquiro modó: Quis, niſi inſulſus & inſcius, pôſt ſtatutum Cultum publicum vniverſalē in honorem Nativitatis, & Aſſumptionis Virgineæ, deſideret, vel deſiderat, aliud Iudicium Eccleſiæ, quo illorum Myſteriorum ſanctitas declaretur; vel dicit, nondúm extitiſſe Eccleſiæ Iudicium vltimum pro illorum declaranda ſanctitate? Extat ſané pro horum Myſteriorum declarāda ſanctitate vltimum Eccleſiæ Iudicium; etiam ſi horum Myſteriorum ſanctitatis veritas, de Fide non ſit, vt communiter Theologi docent, de quibus Vide Ægid. Luſit. ſuo Opere de Concept. lib. 1. q. 2. art. 6. num. 3. Suarium t. 2. in 3. p. diſp. 3. ſect. 1. ver. vlt. & diſp. 21. ſect. 2. ver. *Sed quæres.* Vazquium t. 2. in 3. p. diſp. 114. c. 1. in fine, & alios; quo noſtra illa diſtinctio poſita num. 232. de iudicio vltimo Eccleſię *ſimpliciter*, & iudicio vltimo intra lineā ſolúm declarādi aliquid pro Sācto, iterū firmata relinquitur. Cûm ergó pro Conceptione Virginis Mariæ inſtitutus ſit idem Cultus publicus Vniverſalis; & tâm abſoluté, tàm ſinê reſtrictione ex parte ipſius Cultus, ac inſtitutus eſt pro illis alijs Myſterijs; negari profectô non poteſt, inferre nos poſſe probabiliter, ſtare pro Conceptione Virginis illud vltimum Eccleſiæ Iudicium, quod ſtare dicimus pro Aſſumptione, Nativitate, &c. & conſequenter, ſtare pro ea Iudicium vltimum in Canonizationibus repertum: Quamvis pro Conceptionis declaranda ſanctitate non extet Eccleſiæ Iudicium vltimum *ſimpliciter.*

Prædicta confirmantur exemplo.

Ægidius.

Suarez.

Vazquez

Ter-

Tertium argumentum contra noſtram Concluſionem.

Tertium argumẽtum contrarium ab inconvenienti præventionis Iudicij Eccleſiæ.

255. TERTIÒ obijcit aliquis, & dicit: Qui Canonizationẽ affirmat Immaculatę Conceptionis, forté ſe exponere periculo pręveniendi Iudicium Eccleſiæ. Reſpondeo primò inquirendo, an mereatur notam pręventionis Iudicij Eccleſiæ, qui dicit, Conceptionem Virgineã eſſe *Sanctam*, & vt talem propoſitam ab Eccleſia vniverſis Chriſti fidelibus venerãdam, & colendam; eamquè nos venerari vt *Sanctam*, Eccleſiæ miniſtros agẽtes, Cultum Sacrum publicum miniſtrantes, & Eccleſiæ nomine operãtes, & Eccleſię ſenſu *Sanctam* eſſe, dicentes? Si dicas, in hoc nos prævenire Eccleſiæ Iudicium, damnes neceſſé erit vniverſum Chriſtianum Populum, qui ita loquitur, ita affirmat, & ita ſentit, & ita operatur. Sed cur non ita ſentiat, ſi Eccleſia ipſa vniverſalis SANCTAM vocat Conceptionem Marię? Si dicas, in hoc non eſſe præventionem Iudicij Eccleſię, teneris etiam dicere, niſi de ſola voce, & termino agas, vt explicui §. 12. nequè eſſe pręventionem Iudicij Eccleſię in affirmatione Canonizationis, quæ eó tendit, vt aliquid proponat vniverſis Chriſti fidelibus venerandum, vt Sanctum; Sanctũquè, nomine, & ſenſu Eccleſiæ, vocetur.

Reſpõſio prima.

Secunda reſpõſio.

Reſpondeo ſecundò, fortè ſe exponere periculo non ſequendi Eccleſiæ Iudicium, qui negat, Conceptionem eſſe Canonizatam. Ignoras, nõ minoris eſſe periculi Eccleſiã nõ ſubſequi, quám Eccleſiam anteire? Dices: Eſſe certum, Eccleſiam non declaraſſe; Cõceptionem Virginis eſſe Canonizatam. Reſpondeo: Certum eſſe Eccleſiam non declaraſſe, Conceptionẽ Virginis non eſſe Canonizatam; ergô ſaltêm concedere debes, nequè meam, nequé tuam mentem, in hoc pũcto, Eccleſiam declaraſſe: Ergô rem ſaltêm ſub dubio, lite, & opinionę eſſe, fateris, id efficaciſſimè demonſtrãtibus omnibus, quę pro præſẽti Propoſitione produxi. Modó ſic interrogo: Si anceps eſt, & ſub Iudice cauſa, cur egó pericliter, ob præventionem Iudicij Eccleſiæ, affirmando Canonizationem Conceptionis; & tu non ſubeas periculum non ſequendi Eccleſiam, Canonizationem Virgineæ Conceptionis negando? Dubiam rem ſupponimus: Cur potiùs ego affirmando errem, quàm tu negando non deſipias? Id ſimili occaſione, quoâd modum, prudenter 236.

Adverſãtis occurſus.

Retunditur.

Cicero.

denter dicebat Cicero, 4. Acad. his verbis: *Cur mihi magis ſuccenſetis, qui iſta non aſpernor; quàm eis, qui eúm audiunt, deſipere nos arbitrantur?* Succenſeas tibi ipſi oportet, qui arbitraris, nos deſipere probabilia affirmantes, & rationabiliter prçſervationẽ Virginis à peccato originali ad ſuum certitudinis gradũ promoventes: Et vide, vt dixi, nè forté tu Eccleſiæ Iudiciũ, quam abſolutiſſimé vides vocare, Sanctam, Cõceptionem Virgineam, non ſequaris; qui nos fortê Eccleſiæ Iudicium prævenire, dicis. Imò, ſuppoſito dubio, & dubitãdi ſaltem probabili ratione, cõformiús ego Eccleſię Iudicio, rationi, & doctrinæ operor, qui ad favorem inclino; pro quo in dubijs ſtãdum eſſe, ex Eccleſiæ ſenſu, & Sapientiſſimorum omnium mente, compertum habeo. Et ideó, quamvis tale Iudicium Eccleſiæ in re non exiſteret; ſuppoſito probabili dubio de eius exiſtentia, Eccleſiæ Iudicium ſequor, in partem favoris inclinando: Quia Eccleſia iudicat, debere nos in tali caſu favorẽ ſequi, etiam ſi de privato quopiam ſermo ſit. (Vide S.Thom. 2.2. q.60. art.4.) Quid ergó, ſi de Matre Dei ſit quæſtio? Bené hanc Eccleſiæ voluntatẽ declaravit Nieremb. in Epiſt. ad SS.D.N. Alexand. VII. initio Theor. Compendio. vbi pro Immaculata Virginis Conceptione decertans, ver. *Nequé hoc volo præterire*, ſic dicit: *An né Eccleſia invidebit gloriæ Matris Dei, vt propterea ſuccenſeat eam rationabiliter laudanti, & pigreſcat ad honorandam illam?* Rationabiliter Mariam laudas? Probabiliter ſãctitatis & puritatis eius certitudinẽ promoves? Crede mihi; non tibi ſuccenſebit Eccleſia. *Quantum potes, tantum auge: Quantum vales, tãtum adde; maior eſt iſta Virgo*, aiebat adductus ſuprá in Anteloq. Sanctiſſ. meus Thomas de Villan. Igitur, qui rationabiliter affirmat Iudicium aliquod Eccleſiæ, Sanctionẽ, Statutum, ſivè Definitionem, non prævenit Eccleſiæ Iudicium; ſed Iudicium, quod prudẽter extitiſſe credit, amplectitur, paratus ſemper Eccleſiæ Declarationi ſtare, ſi rem aliter ſe habere aliquandó docuerit. Sic paſſim Theologi dicunt, hoc, vel illud, eſſe de Fide, quamvis de Fide certô eſſe non conſtet: Et tamen nullus vnquâm fuit, qui eos de præventione Iudicij Eccleſiæ accuſaverit.

Iudicium Eccleſiæ ſequitur, qui in dubijs ad favorem inclinat.

S. Thom.

Euſeb. Nieremberg.

S.Thom. Villano.

Quartum argumentum cõtrarium.

Quartum argumentũ ab inconveniēti illati prę-iudicij.

237. QVARTÒ obijcis: Summi Pontifices præcipiunt, nè ſententiæ ponenti in Virgine originale peccatum, aliquod præiudiciũ inferatur; imò dicunt, ſe ſuis Decretis illi ſentētiæ nullum præiudiciũ inferre velle: Sed ſi Cōceptionem Virginis dicimus Canonizatam, iam prę-iudicium inferimus; vel Eccleſia maximê iam illi ſentētiæ præiudicavit; ergô dici nō poteſt, Conceptionem Virginis eſſe Canonizatam, ſi Pōtificum Decretis ſtemus.

Præcedētis argumēti Cōfirmatio.

238. Confirmatur. Summi Pontifices dicunt, aſſertum, quod ponit originale peccatum in Virgine, eſſe *opinionem*, & *eſſe probabile:* Sed id non dicerēt, ſi Conceptionem Virginis Canonizaſſent, vel Canonizatam ſupponerent, quia pars adverſans parti canonizatæ, néc opinio eſt, néc probabilis eſſe poteſt; ergò.

239. Hoc argumentum cũ præcedentibus coincidit; & ideó ex dictis etiam facilê ſolvitur: Illud tamen pono, nê vel ex ſola vocum, & terminorum differentia, aliquis minûs in Controverſia de Virginea Conceptione verſatus, ſpecialem aliquam in eo latere iudicet difficultatem: Et vt aliqua, quæ non omnibus aperta eſſe credo, declarem.

Prima reſponſio.

240. Reſpondeo ergò primò Exemplis omnibus, quibus præcipuo argumento reſpondebam. Etenim non aliud præiudicium recipere poteſt ſententia adverſans ex affirmatione Canonizationis Conceptionis Virgineæ, præter illud, quod ex affirmatione, & Inſtitutione Cultus publici vniverſalis, & ex præcepto, Miſſæ, & Officij, reciperet. Nã Inſtitutionem Cultus vniverſalis, abſolutê, ſinê reſtrictione, & ex præcepto indicti, eſſe veram, propriam, & ſtrictã Canonizationem, conſtanter affirmo ex receptiſſima Theologorum mente, quos ſuprâ, á num. 102. vſqué ad num. 117. dedi. Quarè, in re non plús dicit, qui dicit Conceptionem eſſe Canonizatam, ac qui dicit, pro Conceptione eſſe inſtitutum Cultum publicum vniverſalem ex præcepto, abſolutê, & ſinê reſtrictione ex parte Inſtitutionis. Similiter, ſi ex affirmatione Canonizationis Cōceptionis Virginis ſequitur prę iudicium in mentem oppoſitam, idem præiudicium ſequi neceſſé eſt ex affirmatione adſcriptionis, & ex adſcriptione ipſa Myſterij Conceptionis in Martyrologio Romano, cùm vt veriſſimũ affirmare poſſimus, quidquid Martyrologio Romano adſcriptum eſt, canonizatum eſſe, de quo ſuprâ, §. 7. Idem eſt

eſt de adſcriptione Breviario, & Miſſali Romano. Idem dico de affirmatione Definitionis ab Apoſtolis factæ; de Apoſtolica Traditione; de continentia in Scriptura, etiã literaliter &c. Quia hæc omnia Canonizationes ſunt veræ, & propriæ, vt ſuprâ, §.3. declaratum fuit: Imô ſunt eminentiſſima & excellentiſſima omnium Canonizatio, cùm nitatur Divinæ Revelationi, & verbo Dei, & Spiritus Sancti teſtimonio. Cùm ergò hęc omnia de Virginea Conceptione affirmentur, quin Pontificum Decretis reſiſtamus, præiudiciumvê aliquod oppoſitæ ſententiæ inferamus; affirmare etiam poſſumus Cõceptionem Virginis eſſe Canonizatam, nullo indé emanante præiudicio in adverſarios; niſi ex ſola termini, & vocis differentia, tale velis aucupari prę iudicium. Dicas iam, quæſo, cur ex toties affirmato pro Virginea Conceptione Divino teſtimonio non inferas, oppoſitæ ſententiæ fuiſſe præiudicatum, & ex affirmatione ſola Eccleſiaſtici Statuti præiudicium illi imagineris illatum?

241. Vt ſecundô reſpondeam, neceſſê eſt ſciamus, quid Põtifices nomine *præiudicij* in ſuis Decretis, intelligant: Pro quo audi doctum virum D. Anton. Calder. in ſuo lib. pro tit. Immacul. c. 12. de præſenti materia diſputantem, & num. 17. póſt alia ſic dicentem: *Deniquê materies ipſa, de qua eſt ſermo, ſatis declarat mentẽ Pontificis, & quid intelligat nomine* præiudicij. *Agit nempè de ſentẽtia affirmativa quatenûs opinio quædam eſt, & quam quiſque licitè poteſt amplecti, dùm Eccleſia Romana aliud non diſponit. Præiudicium autem opinionis, quatenùs opinio eſt, nullum aliud eſſe videtur, quâm damnatio, aut alicuius cenſuræ inuſtio, vt ſi declaretur hæretica, erronea, temeraria &c. aut eius aſſenſus prohibeatur: Hæc enim ſi fiãt, præiudicium infertur opinioni, cûm iam deſinat eſſe opinio, & ſtatum prorſús mutet.* Idipſum docet & proponit, á Calderonio tranſcriptis verbis, Illuſtriſſ. D. Ioan. Meriner. in ſuo Tract. pro Concept. propoſit. 1. rat. 1. num. 49. & apúd alios plures, reperies. Habemus igitur, quandó Pontifices aſſerunt, ſe nolle præiudicium aliquod inferre ſententiæ oppoſitæ, nequé quòd â privato quopiam illi præiudicium inferatur; id aſſerere, ſcilicêt, ſe nondúm damnare ſentẽtiam illam, aliquavé cenſura dignã declarare: Et iubere, nè noſtra privata authoritate illam dãnemus, aliquavê cenſura notemus:

Suppoſitio pro ſecunda reſpõſione.

Calderõ.

Præiudiciũ prohibitum à Pontificibus in Controv. de Concept. Virg. cenſura eſt.

Meriner.

Secunda reſpõſio.

emus. Ex hoc, iam vno verbo reſpondeo ſecundô ad argumentum, aſſerẽdo, ex noſtra affirmatione probabili ſolùm de Canonizatione Conceptionis, nullum præiudicium ex prohibitis ſequi in ſentẽtiam oppoſitam; quia ex tali affirmatione, nulla in illam ſententiam ſequitur cenſura, vt latê & manifeſtê declaravi ſuprâ, á num. 209. vſquè ad nu. 220. & nûnc iterûm declaro verbis & ſentẽtia S. Gregor. Nyſſe. in Hexœmer. fol. mihi 5. colum. 4. Statuit ſe nolle in aliquo contradicere ijs, quæ alij viri magni ſcripſere, & addit: *Noſtra verô quicumque legerint, & aliquid præter cõmunem opinionem invenerint, ſic accipiant, vt ſiné vllius iniuria in dicendi exercitatione probabiliter diſputata.* Quæ probabiliter dicuntur, abſquè vllius iniuria dici, docet S. Greg. Nyſſen.

S. Greg. Nyſſ.

142. Sed adhûc ex maiori explicatione ſignificationis verbi *prẹiudicium* reſponſum datum confirmemus; & nullum ex noſtra affirmatione in ſententiam adverſariã ſequi præiudicium, declaremus. Pro quo audiamus iterûm D. Anton. Calder. loco cit. num. 18. ſui libri ſic differentem: *Hoc idem ampliûs declaratur, ſi attendamus vim, & proprietatẽ vocis* præiudicium: *Præiudicare enim eſt antè tempus iudicare, ſeû antê ſententiam inferre illud damnum, quod non poteſt, niſi per ſententiam inferri. Vndè præiudicium propriẽ dictum importat læſionem iuris alieni: Nequè quocumque dãno præiudicatur alicui, ſed illo tantûm, quod contra ius eius infertur. Nam ſi meritó, aut iure infertur, incommodum quidẽ erit, ſeù damnum, non verô præiudicium, niſi laxiori, & impropria ſignificatione.* Ijſdem omninò verbis idem ſtatuit D. Ioan. Merin. loco cit. Ex his, inquam, facilê infero iterùm, noſtram affirmationem nullum inferre præiudicium contrariæ illi opinioni; quia nullo modo lædit ius eius. Patet: Quia nemo lædit ius alienum vtẽdo iure proprio. Cúm autem noſtra ſentẽtia de prẹſervatione Mariæ â peccato originali (idem eſt de quaſlibet alia in quacumque materia) ius habeat ad omnem, quam probabiliter potuerit, ſui certitudinem & firmitatẽ perquirendam, & acquirendã, & eam defendentes poſſint, vtentes iure proprio, ſi probabiles rationes adſint, ad ſummum vſquê certitudinis gradum illam evehere, & evectã defendere; ſequitur manifeſtê, per talem noſtræ piæ ſententiæ promotionem nullum inferri prẹiudicium oppoſitẹ, quia

Calderõ.

Præiudiciũ propriê dictũ importat iuris alieni læſionem.

Merin.

Noſtra præſens affirmatio non lędit ius placiti ponentis in Virgine originale peccatum.

quia ſic ius eius nullatenùs lędimus: Sic enim noſtram ſententiam promovẽtes, proprio iure, & iure noſtræ ſententiæ vtimur; quidquid ſit de damno, ſeû incommodo, in illum ſenſum oppoſitum ſequuturo. Ob quod adductus ſuprà, nu. 236. doctus Nieremb. ſententiam piam promovens, & ad propria iura reſpiciens, dicebat: *Non enim ſolicitus ſum, niſi ad ſuum certitudinis gradum extollere ſententiam meã.* Et Illuſtriſſ. Ludovic. Creſpi in ſuo Propugnac. Cõcept. diſp. vlti. art. 2. num. 27. poſtquâm dicit, Pontifices iubere, né affirmativam ſententiam, contrariã Scripturæ dicamus, addit: *Non quòd negativam nõ extollamus.* De ſolicitudine rationabili pro noſtræ ſentẽtiæ piæ certitudine promovenda, nullus, niſi iniuſtè, conqueri poterit. Non ergò ius ſuum læſum exiſtimet.

Nieremb.

Creſpi.

243. Prædicta omnia roboro, & argumentum contrarium nullo modo in nos habere vim, ampliûs oſtendo, diſſerendo ſic: Summi Pontifices dicunt, ſe nolle ſuis Decretis præiudicium aliquod inferre placito illi minûs pio; ergô nequê noſtræ & piæ ſententiæ præiudicium inferre, ſivê inferri, volunt. Evidens eſt conſequẽtia tùm ex ipſis Pontificum Decretis, tûm, quia ſi ſententiæ, quam nullo favore proſequũtur, Pontifices nolunt præiudicare, quis, niſi cæcutiat, dicat, præiudicare eos velle ſententiæ, quam amant, quam fovẽt, quam amplectuntur, quã ſuadent, quam miris modis promovẽt, & maximis favoribus proſequuntur? Evidens, inquam, hoc. Modó ſic: Sed ſi prohiberent Pontifices, quòd noſtram piam ſententiam, & certitudinem omnem eius, quam rationabiliter & probabiliter affirmare poſſumus, proponeremus, & explicaremus, maximum præiudicium inferrent noſtræ ſententiæ; ergó quòd illam, ſi probabiliter poſſumus, promoveamus, & ad ſuum certitudinis gradũ evehamus, nullo modo prohibẽt Põtifices. Quod autẽ, ſi id prohiberẽt, noſtræ ſẽtẽtiæ inferrẽt prȩiudiciũ, patet ex ipſo adverſarij ſẽſu: Quia ſibi nùnc ob id putat præiudicatũ, quia, ſcilicèt, ab ſtatu cadere ſuã ſẽtentiam exiſtimat, dûm noſtrã videt attolli: Sed ſi prohibitionem dictam facerent, noſtra ſententia ad ſtatum, ad quem rationabiliter pervenire poteſt, non aſcenderet; ergô non aliter illi præiudicarent Pontifices, ac modó iudicat adverſarius ſuæ inferri menti præiudicium. Nèc aſſignabit ipſe diſparitatem, cur, ſcilicèt, præiudicium patiatur

Prædicta roborantur.

Si prohibitũ eſſet ſententiã piã, quantûm fas eſt, promovere, maximè illi fuiſſet præiudicatum.

ſua mens, dúm ob noſtræ exaltationem ipſa ab ſtatu cadit; & noſtra non patiatur præiudicium, dùm ad ſtatum, ad quē probabiliter ſaltem pervenire poteſt, né ſua illa mens caderet, prohiberetur aſcendere. Dicat ergô, vel ex noſtra præſenti affirmatione nullum ſequi in ſuam mentem præiudicium; vel, ſi illam nos non poſſe proferre contendat, dicat noſtræ fuiſſe piæ ſententię præiudicatum. Sed hoc non benê diceret, ſuppoſito, quòd ſuæ menti, quam nullo favore proſequuntur Pontifices, nullum ipſi pręiudicium inferre volunt. Quôd autem maximis favoribus & privilegijs proſequantur Pontifices ſententiam piam, ignorat nullus. Sed & ſenſum minûs pium nullo ipſos favore proſequi, Sole clarius. Vide Vincent. Iuſtinian. optimum S. Dominici filium Tract. pro Concept. Virg. cōſiderat. 1. Vide etiam Illuſtriſſ. D. Anton. Trexo, & Lucam Vvadding. in Legat. Orat. 8. ad Summum Pontif. Paul. V. §. 5. & alios piam ſententiam defendentes. Sed audi nûnc aliqua verba Sapientiſſimi viri D. Antonij Calder. qui ſuo lib. pro titulo Immacul. c. 5. §. 23. num. 161. & 162. poſtquâm aſſerit, ſe ſinè riſu nō potuiſſe legere, quod quidam dixit, ſcilicèt, ſentētiam minùs piam ab Eccleſia Matre foveri; diſcurrit circà ea, quę pro vna & alia opinione pręſtitit Eccleſia; & de eis, quę pro minús pia exhibuit, ait: *Hæc ſi tibi fomenta videntur, chirurgorum ſectiones, & cauteria, fomenta vocabis.* Et poſteá, lepidè ſatis, & rectè: *Quòd ſi favores appellas, quos ſuprà à Paulo V. & Gregor. XV. impertitos commemoravimus; tuis favoribus potitor: Ego non invideo; ſed ab eis liberet Deus meam ſententiam.*

Vincent. Iuſt.

D. Anto. Trexo. Vvadding.

D. Anto. Calderó.

244. Deniquè oſtendo, ex noſtra affirmatione nullum ſequi in oppoſitum illum ſenſum, pręiudicium, hoc diſcurſu. Nō infert pręiudicium oppoſitę illi menti, qui eam in libris, & ſcribendo, acriter impugnat; & pro viribus in eam rationibus & argumentis invehitur; propoſitisqué eius fundamentis, nullius eſſe roboris, ſivé efficacię, conatur oſtendere, ab eaqué omnem prorſús certitudinē diſcurſibus, ratiocinijs, authoritatibus, excludere procurat; & pro ea nullum ſtare firmum argumētum, affirmat; ergó nequê infert præiudiciū oppoſitæ illi menti, qui, de ea nihil agendo, eaquè omninò oblita, proprię ſentētię ſolùm certitudini declarandæ incūbit. Patet conſequentia, tûm ex terminis ipſis, túm ex dictis; quia fortê in impugnatione,

Alia prædictorum explicatio.

Non infert præiudiciū ſenſui minus pio, qui illum in libris dirčté impugnat.

ione, aliqua poſſet eſſe aliquãdô iuris alieni lęſio; at in ſola propriæ ſententię explicatione, & certitudinis eius probabili confirmatione, ſivê exaltatione, nunquám poteſt eſſe oppoſitæ ſentẽtiæ iuris lęſio, quia, vt dictum eſt, nemo lædit ius alienum vtendo iure proprio; & ſententia quælibet ius habet ad omnem, quã potuerit, ſui certitudinem perquirendam. Tûm deniquê, quia licèt confirmatio & exaltatio propriæ ſentẽtiæ ſit expugnatio oppoſitæ; at eſt expugnatio ſolûm indirecta, implicita, & quaſi per accidens emanans, & non per ſe, nequê primarió intenta: Quãdó veró, contrario ſenſu propoſito, & eius fundamentis in mediũ productis, eorum vim infringimus, & nullius eſſe roboris oſtendimus, eorumquè imbecillitati declarandæ incumbimus; tùnc adeſt impugnatio & expugnatio directa, explicita, per ſe, & primariò intenta &c. Ergò ſi hoc explicitæ, directæ & per ſe intentæ impugnationis genere vti poſſumus, vt contrarium illum ſenſum, in libris & ſcribendo, expugnemus, quin illi pręiudicium, á Summis Pontificibus prohibitum, inferamus; evidens eſt, ex impugnatione ſolùm indirecta, implicita, & non per ſe intenta, qualis eſt ſola propriæ ſententiæ probatio, & certitudinis eius promotio, nõ ſequi in oppoſitum ſenſum, præiudicium. Quód autem ſenſum illum oppoſitũ impugnare poſſimus, patet experientia; nam quotquot ſcribunt, vel ſcripſerunt pro Cõceptione Immaculata, ſẽſum illum impugnant, ſcientibus, & conſentientibus Summis Pontificibus: Sed vide Ægidium á Præſent. lib. 3. q. 2. art. vni. §. 4. num. 25. Bonacin. t. 3. diſp. 2. q. 3. puncto 34. propoſit. 4. Chriſtophorũ de Vega in Theolog. Marian. p. 1. Palæſt. 3. Cert. 15. nu. 374. & alios de Cõtrov. Concept. tractãtes. Sed id rogo notatum habeas, à me dictum fuiſſe, poſſe nos impugnare directè ſenſũ maculãtem Conceptionem Virginis, *in libris, & ſcribendo*; vt excludam Conciones, Diſputationes, & alios actus publicos, ad quos promiſcué cum viris fœminæ cõfluunt, in quibus nos non poſſe impugnare ſenſum illum, doceo, licêt noſtram ſententiam ibi poſſimus probare, confirmare, &, quantûm fas ſit, evehere. E quo iterúm inferre potes, quantùm diſtet noſtræ ſententiæ confirmatio & exaltatio, ab illius ſenſus impugnatione; cûm videas, adhûc prohibita impugnatione illius in actibus publicis, & Concionibus; nõ eſſe pro-

Ægidius, Bonaci.

Vega.

Authoris cautio.

prohibitam propoſitionem, confirmationem, & promotionem noſtræ ſententiæ in Cócionibus, ſivè quibuſcumque alijs actibus publicis.

245. Satis igitur ex dictis declaratum manet, ex aſſertione, ſivê affirmatione probabili, qua ſolúm certitudo ſententiæ piæ ſtabiliatur, declaretur, promoveatur, nullum ſequi in ſenſum minús pium, præiudicium. Sed, ſi placet, vide adhúc Armament. Tract. Apologet. pro titulo Immacul. nu. 44. & 45. & D. Anton. Calder. cit. & Euſeb. Nieremb. Tract. de Sanct. Inſt. Feſ. Concept. §. 27. â verſu *Tandem* vſqué ad finem, & §. 29. ver. *Nequé obſtet*; in quibus, & alijs ex noſtris, aliquid invenies, præter hìc dicta, quod pro hoc puncto de præiudicio â Summis Pontificibus interdicto, te ſcire, vel notare oportebit; & quo forſân á nobis in præſenti tradita confirmabis.

Armament.

D. Anto Calderó.

Euſebius.

246. Iam ad confirmationem poſitam num. 238. reſpondeo primó, adhûc admiſſo, quód placitum de peccato originali in Virgine probabile ſit, & *opinio* dici queat; ſtare optimé poſſe noſtram affirmationem: Quia poſtquàm aſſerimus eſſe ab Eccleſia inſtitutum abſolúté, & ſinê reſtrictione ex parte Inſtitutionis, & ex præcepto, Cultum vniverſalem Miſſæ & Officij in honorem Cóceptionis Virgineæ, adhùc admittis, quòd placitum illud contrarium probabile ſit, & opinionis nomine gaudeat. Et idem evenit poſtquâm dicimus, ſanctitatem Conceptionis Virginis contineri, etiá literaliter, in Scriptura; eſſe á Deo revelatam; ab Apoſtolis de Fide definitam; ab Apoſtolica Traditione acceptam; à Patribus, & Concilijs Generalibus affirmatam; in Martyrologio, Breviario, & Miſſali Romano cóſcriptá; vſu & cóſuetudine vniverſalis Eccleſiæ, & totius Populi Chriſtiani, receptam; privatis Revelationibus, ab Eccleſia approbatis, confirmatam &c. Dic ergô, quomodô, adhûc admiſſis his omnibus affirmationibus, ſtet illius placiti adverſarij probabilitas; & idem tibi dictum crede, vt probabilitas illa ſtet cum affirmatione Canonizationis de Conceptione Virginis; quę minùs ex ſuo genere dicit, quàm dicunt plures ex illis alijs affirmationibus.

Confirmationi præcedétis argumenti Reſpondemus primò.

247. Secunda reſponſio indè etiam claret, quia, vt ſemper ſupponimus, & ſtatuimus, ſolúm probabiliter, & via opinativa procedimus, & examen de ſola probabilitate Canonizationis Conceptionis Virgineę deſideramus: At affirmationem

Secund Reſpóſio

ationem ſolùm probabilem, & opinativè duntaxàt incedentem, etiam ſi aliquid de Fide eſſe contendat, non tollere probabilitatem partis adverſæ,& cum illius probabilitate poſſe componi, ſatis explicatum manet ſuprâ,á nu. 208.vſquè ad num.220.

248. Tertió reſpondeo,probabiliſſimum eſſe, & à pluribus ſapientibus aſſertum,placitum illud de peccato originali in Virgine, iam nequè eſſe probabile,nequê *opinionis* nomẽ mereri. Eruditus & doctus P. Chriſtoph.de Vega in Theolog.Marian.p.1.Palęſt.3.Cert. 8.num.296. hoc idem argumentum de probabilitate ſenſus oppoſiti ſibi obijcit,& reſpondet ſic : *Verùm occurrendum eſt cum Granad.cit. aſſerente, contrariam ſententiam dici*, opinionẽ, *quia olim fuit opinio; nùnc autem,cúm vrgentiora multô momenta extent, iam non dicendam eſſe*,opinionem. *Rurſús*, opinio, *dupliciter dici poteſt : Primó, aliqua ſententia vocari poteſt*,opinio, *quia ſunt aliqui Doctores,quibus ſua ſententia videtur rationibus niti probabilibus ; quo ſenſu,id eſt,reſpectu & comparatione paucorum , ſententia minùs pia dici poteſt* , opinio. *Secundo modo aliqua ſentẽtia dicitur*,opinio,*quia in vniverſùm aliquod aſſertum tãquâm doctrina probabilis ab omnibus ſuſtinetur; quo ſenſu ſententia minùs pia nequaquám*,opinio, *dici poteſt. Ac proindê ſententia maculans Virginem Deiparam labe originaria, non eſt abſoluté appellanda*, opinio, *ſed*,placitum,*vel*, aſſertũ quorundam Doctorum. *Noſtra autem pia ſententia non eſt iã appellanda* , opinio, *ſed*, vera ſententia,*cum Granad.de Cõceptione,diſp.2. c.30. & cum Rodrig.t.1.qq. Regular. q. 57. art.2.Vbi ſubiungit.ſatis imprudenter agere Concionatores, qui pro roſtris piam ſentẽtiam*, opinionem,*vocãt, cùm potiûs*, vera ſententia,& verum dogma, *compellari debeat. Ex quibus benè deducit Granad. cit. abſquè vlla formidine â nobis dici poſſe, noſtram ſententiam eſſe veram,oppoſitam verò,falſam ; quod non opponitur vllo modo Extravagantibus Pontificum;imò omninô licere id affirmare, quia eſt certum &c.* Et Certami.9. ſequenti,mateтiam inſequens,incipit Vega: *Sententia maculans B. Virginem labe originaria,nequê eſt, nèc vocari debet*, opinio probabilis , *abſoluté loquendo. Ita Suarez t. 2. in 3. p.diſp.3.ſect. 6. Guarnizo, & omnes quotquot aſſerunt, noſtram ſententiam eſſe omninó certam.*

Euſeb.Nieremb.Tract. de Sanctit.inſtit.Feſ.Concept.§. 27. 249.

Tertia reſpõſio.

Probabiliſſimum eſt imô certum, placitum ponens in Maria originale peccatũ, non eſſe probabile.

Vega.

Granad.

Granad.

Rodrigu.

Granad.

Suarius.

Guarnizo.

27. initio, ſibi & contra â ſe dicta obijcit idem argumentum, ſcilicèt, ſequi, ſenſum illum minûs pium amittere probabilitatem, ſi ex Cultu inſtituto pro Immaculata Conceptione certa redderetur eius ſanctitas; & reſpondet non minori pietate, quàm ſapientia, his verbis: *Miror tamen, eos, qui hæc dicunt, cur velint, aût audeant æquiparare incolumitatem authoritatis Pontificiæ, & axiomatis inconcuſſi Sanctorum Patrum, cum cõſervatione probabilitatis cuiuſdam opinionis, quæ à maiore parte Eccleſiæ, imô feré ab Eccleſia tota, exceptis paucis, deſtituta, imò & multis ſcandalo eſt. Videant igitur illi, quid fundamentis tám ſolidis, quę aſtruunt certitudinem ſanctitatis obiecti feſtivi, reſpondeãt. Videãt quomodô tueãtur infallibilitatem Pontificiã in gubernatione Eccleſiæ. Videãt quomodô ſecuram reddant ſatisfactionem fidelium de veracitate ſui Capitis. Videãt quomodô communem Patrum ſenſum, & doctrinam, venerari oporteat. Hæc quidêm omnia pluris faciẽda ſunt, quám probabilitas vnius opinionis. Quarè, videant ipſi, quid dicant, & reſpondeant, & nè obijciant nobis, néc requirant reſponſum, vt ſecuram probabilitatem opinionis affirmativæ ſtatuamus.* Eufeb. Nierēb.

Præterеà, hoc obſtaculum non eſt novum, nèc tantum, vt non contempſerint illud graviſſimi Theologi, qui pôſt Sixtum IV. floruere. Et producit, ſuis locis citatis, Gabrielem, Maior. Montium, Bloſium, Albertin. Zechium, Titelman. Robertũ Gaguinum, Almainũ, & alios; & addit: *Et, quod pluris eſt, Univerſitas Pariſienſis, & Colonienſis, pòſt Sixtum IV. Imô pôſt Pium V. & Paulum V. multi alij.* Et propoſitis quibuſdam verbis Ioan. Bapt. Lezana id conteſtãtibus, proſequitur: *Feré huiuſmodi loquuntur recentiores doctiſſimi, qui, non obſtante periculo illius probabilitatis, ſtant pro authoritate Eccleſiæ, & certitudinem tuentur Feſtivæ Conceptionis; omnium tamen diligentiſſimus, laté, & erudité, hoc diſputavit Ægidius Luſit. &c.* Et paucis interpoſitis, inquit: *Petrus Hurtado expreſſè dixit, neutrã opinionem eſſe probabilẽ: Quia affirmativa careat probabilitate; negativa autem habeat certitudinem.* Et ſtatim: *Nihilominùs, quia ad argumentũ noſtrum videtur attinere, hanc partem etiam explanabo iuxtà duas Theologorũ doctrinas, quarum vna tuetur certitudinẽ Feſti, quamvis opinio affirmativa iacturam ſuæ probabilitatis ſit paſſa.* P. Ioſephus Guarnizo in ſuo Memoriali pro Im-

Gabriel, Maior. Montius. Bloſius. Albertin. Zechius. Titelm. Robert. Gag. Almain. Vniv. Pariſien. Vniv. Colon. Lezana.

Ægidius.

Petrus Hurtad.

Immacul. Concept. §. 6. á ver. *La quarta calidad*, laté & doctè penitùs probabilitatẽ illius placiti evertit; & tale placitũ probabilitate carere demonſtrat. Vides iam, quâm parum negocij nobis faceſſere poſſit tuum argumentum de probabilitate illius ſententiæ.

150. Et ſi dicas, Summos Pontifices aſſerere, vel ſupponere, placitum illud eſſe probabile, tùm quia illud, *opinionem*, vocant, tûm quia liberam relinquunt facultatem ita ſentiendi: Si, inquam, hoc dicas, id falſum eſſe á me audies cum Suario t. 2. in 3. p. diſp. 3. ſect. 6. ver. *Dico tertiò*; qui pòſt alia, ita inquit: *Vbi obſervandum eſt, falſó Medinam hoc loco docere, Eccleſiam, vel Pontifices, tradere, hanc opinionem eſſe probabilem. Nunquàm enim hoc dicunt; ſed ſolùm non eſſe erroneam, neque eſſe peccatum mortale illã aſſerere, quod valdè diverſum eſt. Adde, quod in vno tempore eſt probabile, diſcurſu temporis poſſe improbabile fieri.* Dixerat etiam anteâ illo loco Suarius, loquens de placito illo: *Nequé contraria ſententia habet probabile fundamentum.* Id laté oſtendit D. Anton. Calder. ſuo lib. pro titulo Immacul. c. 5. §. 2. per totum; vbi oppoſitis argumẽtis facit ſatis, & num. 8. ſic dicit: *Sed mihi crede, nullus Pontificum, qui de Conceptione ſtatuerunt, dixit vnquàm, tuam ſententiam eſſe probabilem.* Et ad finem ſic repetit aſſertum: *Solùm enim in præſenti noſtra intereſt oſtendiſſe, ex Decretis Pontificum minimè concludi probabilitatẽ affirmativæ ſententiæ.* Vide D. Anton. Trexo, & Lucam Vvadding. in Legat. de Concept. ſect. 2. Orat. 8. §. 7. in Perorat. ad SS. D. & ab eis verba recipiẽtem Chriſtophorum de Vega p. 1. Palæſt. 3. Cert. 9. in fine; & Euſeb. Nieremb. §. illo 27. proximé citato, latê etiam & optimé demonſtrantem, nullo modo Pontifices aſſeruiſſe aliquãdò, probabilem eſſe ſenſum illum de peccato originali in Virgine Maria; & rationibus oppoſitum exiſtimantium reſpondentem.

Sed diceret forté aliquis ſemidoctus: Qui dicit, placitum illud de peccato originali in Virgine Maria, *eſſe falſum, & non eſſe probabile, nequè opinionis nomen mereri*; videtur illud notare cenſura, ſivê cenſurã illi imponere: Sed Pontifices iubent, nê cenſura notetur illud placitum; ergò iubent, né dicamus eſſe *falſum, improbabile &c.* Reſpódeo negando maiorem; pro quo vide Euſebium proximé cit. qui ver. *Hoc etiam*, hęc habet verba: *Hoc etiã confirmat, quód* 151.

Suarnizo. Adverſarij occurſus. Reijcitur Suarius. D. Anton. Calder. D. Anton. Trexo. Vvadding. Vega. Euſeb. Alicuius obiectio. Reſpondetur. Euſeb.

quòd Pius V. præter criminationem hæreſeos, ſolùm prohibuerit cenſuram erroris: Quaré, non prohibuit improbabilitatis calificationem, cùm poſſint propoſitiones eſſe improbabiles, licét non ſint erroneæ. Lege tiam Illuſtriſſ. & Sapientiſſ. virum D. Franciſc. de Soſa loco citato ſuprá, num. 213. Et ſatis res evincitur ex tot graviſſimis Theologis, qui placitum illud probabilitate carere affirmãt, vt iam vidimus; & qui falſum eſſe, apertê pronuntiant; pro quo vide Suarium t. 2. in 3. p. diſp. 3. ſec. 6. ver. *Dico tamen*, & alios. Ratio eſt, quia Pontifices ſolùm prohibent, quôd aliqua ex duabus opinionibus notetur cenſura aliqua ex his, quas, *de Officio*, vocant: Vel, vt alijs terminis loquar, prohibent cenſuram Theologicã: At nota falſitatis, ſivè improbabilitatis, non eſt cenſura Theologica, nequê, *de Officio*, vt Theologis doctis certum eſt. Vide, cum alijs, Petrum Hurtad. de Fide, diſp. 81. ſect. 7. §. 46. & Ioſephũ Guarnizo in ſuo Memoria pro Concep. §. 6. ver. *La quarta calidad.*

D. Franc. de Soſa.

Suarius.

Noſtræ præſentis reſpõſionis ratio.

Hurtad.

Guarnizo.

Quintum & vltimum argumentum contrarium.

252 OBIJCIAT adhúc quiſpiam: Virginem Matrem conceptã fuiſſe in originali peccato; Cóceptionemqué paſſivam naturalẽ Virginis nõ fuiſſe ſanctã, docuerunt vniverſi Eccleſiæ Patres: At Eccleſiæ Patres, ſi omnes in vnã cõſpirant mẽtem, adeó certã illam faciũt, quòd falſa eſſe nõ poſſit; ergò quód Conceptio paſſiva naturalis Virginis nõ fuerit ſancta, certum eſt, ergó falſum erit Conceptionem paſſivam naturalẽ Virginis eſſe Canonizatam; quia, quod ſanctum non eſt, non eſt canonizabile. Conſequentia cũ minori certę ſunt. Maiorem pronuntiarunt non pauci ſatis noti.

Quintum argumentum contrarium â doctrina SS.

Confirmatur, quia Sacer Prædicatorum Ordo ideô ſẽſum illum minùs pium tenet, quia, ſcilicét, pro eo ſtare SS. & PP. credit. 253.

Confirmatio.

Antequâm reſpondeã, ſuppono, hoc argumentum non poſſe fieri ab aliquo ex ijs, qui nomen Vexillis Cõceptionis Immaculatæ dederunt: Volui tamen illud non præterire, tûm, quia gravẽ continet materiã, tûm, vt omnibus, quantùm potuerimus, ſatisfaciamus; tûm deniquè, quia ad præſentis Tractatus complementum, ſinè dubio, attinet. Et licêt pro rei dignitate núnc nequè poſſimus, nequé velimus, hoc punctum pertractare, pro eo tamen appendicem ſequentem inſtituo. 254.

Suppoſitio.

A P-

APPENDIX

AD PRÆSENTEM TRACTATVM; IN QVA ALIQVA DE MENTE SS. PP. CIRCA MARIÆ DEI MATRIS IN SVA CONCEPTIONE PRÆSERVATIONEM PROPONVNTVR.

255. Reſpōſio ad præcedens argumētum. DIco, maiorem illam propoſitionem argumenti facti nu. 252. ſcilicèt, pro ſenſu minùs pio in Controverſia de Virginea Conceptione ſtare Sanctos PP. omninò falſam eſſe, vt cōſtat ex innumeris viris doctis, & doctiſſimis, qui Religioſa fatigatione, & ſudore pio, Sāctos Patres, legentes, ſedulō evolventes, & eorum mentē, nullo omiſſo labore, inveſtigantes; vix vnum, vel ex eis alterum invenerūt, qui claré, ſeû expreſſè, præſervationem Mariæ â peccato originali, neget, quod nos aliquandó, Deo dante, latê monſtrabimus. Sufficiat nùnc pro hac veritate probāda audire Nierembergium, qui in Epiſt. de Doctrina PP. circá Immacul. Concept. paulô pôſt initium, hæc habet: *Quartò: Quia Bandellus, qui auſus eſt probandum ſibi aſſumere, opinionē affirmativam eſſe communem ſenſum Patrum, nêc dubitavit eis tribuere plurima teſtimonia, quæ citat; cōvictus eſt falſitatis ab alijs authoribus, maximê ab Ægidio Luſitano lib. 3. de Concept. q. 4. art. 2. §. 1. Centur. 140. & art. 4. §. 1. quibus in locis ſæpiſſimé vocat, falſarium, Bandellum, propter vitioſa & falſa teſtimonia Patrum, quæ allegat. Quomodò igitur credendum, verum, erit, quod* EVICTVM EST FALSVM ESSE?

Falſum eſt aſſerere, SS. PP. docuiſſe ſenſū minùs piū.

Euſebius.

Ægidius.

256. P. Suarius vſqué adeô ita ſe rem hanc habere conſpexit, vt dixerit, t. 2. in 3. p. diſp. 3. ſect. 5. ver. *Vltimô ſunt Patres*, ſic: *Vltimô ſunt Patres, qui manifeſtè docent hanc ſententiam*, [loquitur de ſenſu illo minûs pio] *é quibus duos reperio, Bernardum, & Rupertum.* Vide iam, quantúm â cōmuni omnium SS. PP. ſenſu diſtet duorum tantummodó Patrum ſenſus. Sed miror, doctiſſimum Suariū dixiſſe, Bernardum, & Rupertum, *manifeſtê*, illam docuiſſe ſententiam. Miror, inquam; túm, quia non ſatis exploratum eſt, an Epiſtola illa, in qua verba, quę Bernardo tribuuntur, extant, Bernardi fuerit; imò Bernardi non eſſe, aſſertivé viri docti

Suarius.

Senſus S. Bernardi.

pronunciant. Ægidius Luſit. lib.3.q.4.art.2. §.2. num.151. ſic: *Deindè indico, Epiſtolam*
Ægidius. *174. ad Canonicos Lugdunenſ. falſó D.Bernardo imponi;*
Ojeda. *vt multis, & efficacibus rationibus latè probat Petrus Ojeda &c.* Tûm, quia probabiliter ſatis ex illius Epiſtolę verbis colligũt multi, dato, quòd Bernardi fuerit Epiſtola illa, illum loquutum fuiſſe de cõceptione prima, ſeû ſeminis; non de conceptione ſecunda, ſeû hominis, illa ſcilicêt, in qua anima rationalis vnitur corpori. Vide cum alijs D.
Calderõ. Anton.Calder.c.5. ſui lib. pro tit.Immac. num.88. Pro quo roborando, maximê ad rem facit, quód S.Bonavẽt. ita Bernardum intellexerit; & illum loqui illa Epiſtola de conceptione ſeminis, & de ſanctificatione, quę eſſet in tali cõceptione, antè fœtus animationem, aperté ſuppoſuerit. Inquirit D. Bonavent. in 3. diſt.3.q.1. *An caro Virginis*
S.Bonav. ANTE ANIMATIONEM *fuerit ſanctificata?* Negat Bonaventura; & vt probet, quod negat, ſcilicêt, fuiſſe ſãctificatam carnem Virginis *anté animationẽ*, adducit Bernardum ex Epiſtola illa. Senſit ergò Bonavent. loqui illic Bernardum de ſanctificatione, quæ in carne Virginis, *antè animationem*, facta fuiſſet. Hoc omninó firmabis, ſi iterùm notes, immediaté q.ſequenti de noſtra Controverſia inquirere Bonaventuram, *an,* ſcilicêt, *in ipſo puncto animationis fuerit Maria, ſanctificata?* Et ibi nullam, nequè leviſſimam, Bernardi feciſſe mentionem. Declarat ergô S. Bonaventura, Bernardum in illa Epiſtola nihil de noſtra Cõtroverſia tractaſſe, aut dixiſſe; & ſolam ſanctificationem, quæ in carne Mariæ, *anté animationem*, facta fuiſſet, negaſſe. Tûm deniquè, quia, dato, quôd Epiſtolam illam ſcripſerit Bernardus, & in ea noſtram diſcuſſerit Controverſiam; evidens erit, Bernardum non ex definito ſenſum illum minús pium propoſuiſſe, aût reſolutoriè affirmaſſe: Dubitavit ſanê: Eccleſię Declarationem expectabat, deſiderabat, petebat, vt ex vltimis illius Epiſtolę verbis conſtat, & notant omnes. Non ergô fuit, cur P.Suarius dixiſſet, *manifeſté* illum ſenſum tenuiſſe Bernardum. Sed quid? Teneret Bernardus hodie ſenſum illũ? Negat rectiſſimé ipſe Suarius, loco citato, ver. *Ex Patribus;* vbi, de Bernardo loquens, ita diſſerit: *Vndè, ſi núnc viveret, & præſentis Eccleſiæ faciem videret, & Romanorum Pontificum authoritatem impenſè faventem huic ſententiæ, dubiũ*

non

non eſt, quin illam veneraretur. Idemquè exiſtimandum eſt de D. Thom. &c. His omnibus adde, á multis & graviſſimis doceri, S. Bernardum expreſſè propoſuiſſe & tenuiſſe ſententiam piam. Luſitanus noſter lib. 3. q. 4. art. 2. §. 2. nu. 150. dicit: *Noſtrum hac de re iudicium eſt, vt negari non poſſit, D. Bernardum indubitanter docuiſſe, B. Virginem â peccato originali fuiſſe immunem.* Et adducit Bernardi verba omnibus ſatis nota, è Serm. 13. de Cœna Domini, vbi id expreſſe dixerat.

Ægidius.

257. Sed nequê de Ruperto debuit dicere P. Suarius, quód *manifeſtê* docuerit ſenſum illum minús pium: Quia licét dixerit Rupertus, Virginem fuiſſe in originali peccato cõceptam; at apúd Patres hanc vocem, *conceptio*, ſonare conceptionem illam primam, quę eſt ſeminis, ſivê fœtus, notum habent doctiores; & nos etiã latê aliquandô, Deo permittente, monſtrabimus. Videatur S. Thom. 3. p. q. 33. art. 1. Et hanc eandem diſtinctionem de conceptione *ſeminis*, &, *hominis*, ſupponit ipſe P. Suar. loco citato, ver. *Alia teſtimonia*, vt Patrum mentem, qui contra ſenſum pium objiciũtur, interpretetur. Illam enim primam conceptionem in peccato originali fieri, dicunt Patres, quia, ſcilicét, tûnc debitum perſonale contrahẽdæ maculæ originis incipit, &, cauſaliter ſaltem, ipſa originalis culpa contrahitur. Patres eodem ſenſu dicunt, hominé in peccato originali concipi, quo dixerat David: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum*: At David loqui illìc de prima illa conceptione, communiter docét Patres. Sit pro nùnc exemplum Dionyſ. Carthuſ. qui ad illa ipſa Davidis verba, faciens commentum, id ſupponit, inquirens his verbis: *Sed quomodó poteſt homo in iniquitatibus concipi, cùm ſubiectum peccati non ſit niſi anima, quæ corpori humano non ſtatim in ipſa conceptione infunditur?* Et huic difficultati reſpõdet, ideó dixiſſe David, hominem concipi in iniquitate, & iniquitatem & peccatũ contrahere hominem in ſua conceptione, quamvis non in ipſa conceptione infundatur anima; quia, ſcilicêt, ſaltẽ cauſaliter, & quaſi in radice, ab ipſa conceptione incipit homini adhærere peccatum. Declaravimus iam, duos illos Patres, quos *manifeſtè* docuiſſe ſenſum illum minùs pium dixerat Suarius, non illum manifeſtè docuiſſe.

Sẽſus Ruperti.

S. Thom.

Sãcti PP. voce *conceptio*, intelligunt conceptionem ſeminis.

Pſal. 50.

Carthuſian.

Sunt prætereà aliqui, qui dicunt, S. Antoninum Florét. expreſſè etiam ſenſum illum do- 258.

S. Antonini ſẽſus.

do-

docuiſſe. Sed dico, errorem aliquorum fuiſſe, qui rem ad lydium lapidem non traxerunt. Extat [verum eſt] inter Opera S. Antonini ſermo quidam de Conceptione, in quo illa minûs pia mens exprimitur: Sed ſermonem illum non eſſe S. Antonini, ex multis multi probant; ipſiquê Dominicani Patres recognoſcũt non eſſe legitimum S. Antonini fœtum. Vide Nierẽberg. in Epiſt. de Doctrina PP. circà Immac. Concept. propè finem. Sermo ille ipſiſſimus reperitur inter ſermones optimi & elegãtis [ſic dico] Gabrielis Barilete, ſeù Barrelite; quod & ego expertus ſum. S. Antoninus, vbi de præſenti materia proprio calamo, & mente, agit, dubium ſe oſtendit: Eccleſiæ Declarationem exoptat: Rem non definit. Vide Euſeb. loco citato, & alios. Nõ ergó eſt manifeſtus teſtis pro ſenſu illo minûs pio.

Nierem-berg.

259. Sed quid de Angelico Thoma dicendũ? Si præciſſè pũcto, de quo hìc agimus, ſtemus, dicẽdum, S. Thomã, vnũ Patrem fuiſſe, non *omnes*. Sed iam ſtatim aliqua pro S. Thomæ mente proponam.

Quid de S. Thoma dicẽdum.

260. Igitur, illam aliquorum affirmationem, ſcilicêt, vniverſos Patres vno ore dixiſſe, Virginem Mariam fuiſſe in originali peccato cõceptam, eſſe omninò falſam, pro certo & evidenti eſt. Patet id ex ipſa Patrum doctrina, & verbis. Patet etiam, â poſteriori, ex alijs indicijs, & argumẽtis, quæ optimê iam aliqui notarunt. Hoc vno duntaxát ego in præſenti vtor: Eccleſia vocat, SANCTAM, Conceptionem paſſivam naturalem Virginis: Non ergò ita ſtant Patres pro illius Conceptionis peccato, quôd falſam reddere poſſint illius Conceptionis ſãctitatem. Clarum hoc: Quia aliás falſam redderent Eccleſię affirmationem in materia, in qua Eccleſia nequit errare. Eſſe Conceptionem naturalẽ Virginis, illam, quam Eccleſia vocat, SANCTAM, ex eo cõſtat, videlicêt, quòd ſit Conceptio naturalis Virginis, quam Eccleſia celebrat, & Cultu Sacro colit. Id declaravit Sixtus IV. appellans *erroneos, temerarios, & â veritate alienos*, contrarium ſentiẽtes. Id maniſeſtiſſimè declaravit Gregorius XV. ſtatuens, & præcipiens omnibus, nullo excepto, quôd in Cõceptionis Officio, & Miſſa, non alia voce vtantur, niſi CONCEPTIONIS. Vide D. Anton Calder. c. 11. ſui lib. pro titul. Immacul. Et id probat ſenſus Populi Chriſtiani, qui, ſinè dubio, Conceptionem naturalem Virginis pro obiecto ſui Cultus habet; &

Patres nõ negaſſe præſervatione originalem Mariæ, ex ipſis Patribus cõſtat.

Patet etiã ex ſenſu Eccleſię.

Cõceptio paſſiva naturalis Virginis, eſt, quam Eccleſia celebrat, ex ſenſu Sixti IV. & Greg-or. XV.

Calderõ.

Communis ſenſus Populi Chriſtia-

Ibi probat eſſe Cõceptionem naturalẽ Mariæ, quã Eccleſia celebrat.

& hanc naturalẽ Mariæ Conceptionem eſſe, quam Eccleſia colendam proponit, exiſtimat, & ſupponit: Id docẽt vniverſi in Republica Chriſtiana Scriptores Catholici: Id repetitis ſęculis vociferantur é ſuggeſtu Prædicatores; id in Eccleſijs docent, perſuadent, affirmant. Agnoſcit itaquè Eccleſia, fideles pro obiecto ſui Cultus Sacri, dùm Mariæ Conceptionem celebrãt, Mariæ Conceptionem naturalem, habere; Mariamquê, vt á peccato originali præſervatam colere. Errat ergò vniverſus Populus Chriſtianus, Eccleſia ſciente, & conſentiente, ſi Conceptio naturalis Mariæ non eſt, quam Eccleſia celebrat. Patet: Quia, ſi ita eſt, aliud eſt, quod Eccleſia venerandum Cultu Sacro fidelibus proponit; aliud, quod fideles, in illa eadem Celebritate, ſibi Cultu Sacro venerandum, aſſumunt. Dicas ergô iam oportet, vel Eccleſiam, tacitè ſaltêm, declarare, Conceptionem naturalem Mariæ eſſe, quam Eccleſia ipſa colit; vel dicito, Eccleſiam & Spiritum Sanctum, in his rebus, Eccleſiæ Rectorem, permittere in materia Sacri Cultus, repetitis ſæculis, notorium & vniverſaliſſimũ fidelium omnium errorem; quod, quãtûm á Chriſtiana ſcientia, & pietate, diſtet, doctus quilibet prudens agnoſcit. Et deniquê, Conceptionem naturalẽ Mariæ eſſe, quam Eccleſia colit, eſt, quod ego video docere Patres. Adducam vnum, quia aptiſſimus ad propoſitum. S. Vincentius Ferrerius, præclarum Dominicani Ordinis Sidus, in Serm. de Concept. Virginis aſſerit, ſe invenire quinque Mariæ Conceptiones; & poſtquàm de quatuor prioribus egerat, venit ad quintã, & ait: *Quinta Conceptio eſt* MATERNALIS, *quãdó Beata Anna* IN VTERO SVO SANCTO *ipſã* (MARIAM) *concepit:* ET DE ISTA FIT HODIE SOLEMNITAS. *De nullo Sancto fit Feſtum Conceptionis, niſi Chriſti, & Virginis Mariæ.* Verba hęc nullo commento indigent, nequé commento aliquo poſſunt eludi. Eccleſia, igitur, Cultu Sacro colit naturalem, ſivê maternalem Conceptionẽ Mariæ, vt loquitur S. Vincentius: Conceptionem naturalem, ſivè maternalem, Mariæ, vocat Eccleſia SANCTAM; verum ergò erit eſſe, *ſanctam*, Conceptionem naturalem Mariæ: Erit ergô falſum, ita ſtare Patrum ſéſum pro Conceptionis Mariæ originali peccato, quód falſam reddere poſſint ſãctitatis Cõceptionis naturalis Mariæ, af-

Inconveniens ſequuturũ, ſi non eſt Cõceptio naturalis Mariæ, quam celebrat Eccleſia.

S. Vincent. Ferr.

firmationem; aliàs falſa eſſet Eccleſiæ loquutio illa & affirmatio, in materia, in qua non poteſt errare Eccleſia.

261. Modò, quia id maxima eius authoritas extorquet, & venerandum nomen, efflagitat; aliquid de eximio & Angelico Doctore Thoma Aquin. vt promiſi, dicamus.

Aliqua de mente S. Thomæ circà præſervationem Mariæ à peccato originali, dicuntur.

262. DE S. Thomæ mente circà Controverſiam Conceptionis Virgineæ, penê infinita ſunt, quæ DD. ſcribunt. Breviùs ego impræſentiarùm diſcurram.

263. Primò: Ambiguam ſatis fuiſſe S. Thomæ mentem, & nō facilè poſſe inveniri, qualis fuerit mens S. Thomæ, nō pauca ſunt, quæ convincunt. In Commentar. ſuper Sentēt. tenuiſſe S. Thomam ſententiam piā, certum eſt; ibi enim Mariā fuiſſe immunem â peccato actuali, & originali, affirmat expreſſê. Verba eius infra dabo. Codices antiqui D. Thomæ, in Expoſitione Salutation. Angelicæ, Mariam ab originaria labe pręſervabant; quod plerique repererunt; & affirmavit Catharinus, illuſtris

Ambigua fuit S. Thomæ mens circa pręſervationem Virginis â peccato originali.

Cathari.

Dominici filius, Tract. 1. de Concept. c. 6. §. *Quintò non movemur*; ibiqué dicit, id Turrecrematam non auſum fuiſſe negare. Videatur Ægidius lib. 3. q. 1. art. vni. §. 2. In Commentar. ſuper Epiſt. Pauli datis typis Pariſijs, an. 1529. & in impreſſis ibidem an. 1532. in via Iacobæa ſub quatuor element. & in impreſſis Venetijs an. 1555. quæ Iacobus Albertus, Dominicanus, ait fuiſſe impreſſa iuxtâ emendatiſſima Exemplaria; in C. 3. Epiſt. ad Galat. ad verba: *Quaſi in vno*; præſervabat Mariam Thomas á peccato originali. Vndè ergô provenerit, quód recentiora D. Thomæ Commentaria in Salutationem Angelic. & in Pauli Epiſt. illo commēto careant, alterius ſit iudicare. Damus iam, S. Thomam in Summa Theologica ſenſum minús pium docuiſſe: At pium ſenſum docuiſſe in illis alijs locis citatis, clarum eſt: Et quamvis verba eius é Commentar. in Salutation. Angeli, & in Epiſt. Pauli, diſparuerint; compâret tamen Commentarium illud ſuper Sentent. remanſitquê ſolum, vt nuntiaret nobis. Vtrumquê ergò affirmavit S. Thomas. Accipe id iterùm ab ipſis S. Thomæ Codicibus. In Operibus eius prælo datis Auguſtæ Taurinor. apûd heredes Nicolai Bevilaquæ

Ægidius.

aquæ, an. 1582. quibus ego vtor, ad marginem Quodlibeti 6. q. 5. art. 7. Vbi ſenſui minùs pio ſubſcribere videtur S. Thom. hæc apponitur nota: *In 1. diſt. 44. art. 3. ad 3. oppoſitum: Ideò hoc eſt problema in Doctore.* Eandem formaliſſimam marginalem notam videbis illo ipſo loco, in Operibus S. Thomæ, impreſſis Antuerpiæ an. 1576. apúd viduā & heredes Ioannis Stelij: Et in Titulo 1. part. huius impreſſionis, hæc leges: *Huic etiam toti Summæ, ita à ſummi iudicij viris expolitæ, recèns acceſſerunt tùm Supplement. 3. p. tùm ad marginem luculentæ annotationes.* Iam vides, illam annotationem marginalem, quæ affirmat, punctum hoc de Mariæ præſervatione â peccato originali, in S. Thoma fuiſſe problema, á *ſummi iudicij* viris appoſitam eſſe.

264. Prætereà: Loca illa, in quibus S. Thom. videtur favere ſenſui minús pio, eſſe vitiata, corrupta, & alterata, affirmāt, & affirmarunt, multi graves & docti; pro quo vide Guarniz. in ſuo Memoria. §. 9. Vel ſi nō eſſe vitiata, aſſeramus; habebimus tamen, problematicum extitiſſe Thomam; vnum & alterum dixiſſe, & vtrumque affirmaſſe. Ambigua ergò pro hoc puncto mens S. Thomæ fuit: Et qualis determinatè mens S. Thomæ fuerit, non facilè erit, propter dicta, determinare.

Guarnizo.

Dices, quamvis verum ſit tenuiſſe S. Thomam ſententiam piam in Commentar. ſuper Sentent. tamen dicēdum eſſe abſolutê, eum ſtare à parte ſenſus minús pij, quem in Sum. Theolog. docuit; quam ſcripſit póſt ſcripta iam anteâ Commentaria in Sētent. quia hæc fuit vltima eius volūtas; & ſtādū eſt vltimæ voluntati. 265.

Reſpōſio adverſaria.

Sed contra eſt primó, quia eſſe veriús oppoſitum, ſcilicèt, ſcripſiſſe D. Thomam Commentaria in Sentent. & illa alia in Salutat. Angel. & in Epiſt. Pauli, de quibus feci mentionem, poſtquâm iam anteâ ſcripſerat Summā Theologicā; affirmant, & probāt, viri ſapientes & eruditi. Vide Guarniz. in ſuo Memoria. §. 9. à ver. *Lo quarto*, & Sherlog. Anteloq. 11. ſect. 3. Ergó ex ipſo adverſantium cōmento ſequitur dicendum, abſolutè tenuiſſe & docuiſſe S. Thomam ſententiam piam; quia hæc fuit vltima eius voluntas; & ſtandum eſt vltimæ cuiuſvis voluntati. Vel ſi id non dicamus, infero ſaltem, ambiguam eſſe etiam ex hoc capite D. Thomæ ſentētiam; quia neceſſé eſt dicere, ambiguū eſſe, qualis fuerit vltima D. Thomę volūtas, cúm ambiguum 266.

Reijcitur primò.

Guarnizo.

Sherlog

iguum ſaltē ſit, & ſub Iudice, an Commentaria in Sentent. priús ſcripſerit, quàm Summã Theolog. vel è contra.

267. Vt ſecundò illi interpretationi occurram, præmittam verba quædam Caietani, quæ etiam pro dicendis poſteâ, apté deſervient. Caietanus t. 2. Opuſculor. tract. 5. qui eſt de præcepto eleemoſynæ, c. 2. circá medium, probandum aſſumit, D. Thomam non retractaſſe vnam quandam opinionem, quam retractaſſe fortê diceret, in illa quæſtione, adverſarius; & diſcurrit ſic: *Quôd ſi aliquis dixerit, hoc, quod dixit in 4. Sentent. retractatum ab ipſo S. Thoma in 2. 2. advertat, ſe in errorē lapſum propter ſeptem. Primò, quia non eſt conſuetudinis ſuæ, vt opinionem, quam alibi non ſolùm ſequutus eſt, ſed probavit, retractet abſqué memoria vel ſuæ olim opinionis, vel illorum, qui ſequuntur eam, vel ipſius opinionis.* Et paucis interpoſitis, proſequitur: *Quis autem vnquàm invenit S. Doctorem reprobare ſuam olim, & communem aliorum opinionem, ſi non illius opinionis meminerit, ac aliqua eam ratione refellerit? In hac ſiquidem 2. 2. quæſt. 88 art. 2. opinionem, quam in 4. Sentent. diſt. 38. q. 1. art. 4. ſecutus fuerat circâ diſpenſationē voti per profeſſionem ſolemnizati, reprehendens, expreſſê eius meminit. In 3. quoquê p. q. 9. art. 4. opinionem, quam tenuit in 4. Sentent. diſt. 14. art. 3. circà ſcientiam Animæ Chriſti, retractans, explicité ſeipſum reprehēdit. In 3. ſimiliter p. q. 70. art. 4. opinionem, quam in 4. Sentent. diſt. 1. q. 2. art. 4. circá gratiam Circunciſionis ſecutus eſt, reprehendens, expreſſè etiam ſeipſum mutaſſe opinionem, aſſerit. Alibi quoquè ſimiliter facit; ſed ſufficiat hæc tria adduxiſſe, vt oſtēdatur mens eius. Si ergô hæc eſt eius conſuetudo, quomodô hoc in loco ſuam & communem [ipſo teſte] ſententiam revocat, nullam penitús innuens illius memoriam?* Hæc Caietanus; é quibus illud nûnc noto, videlicêt, notiſſimam & indiſpenſabilem D. Thomæ conſuetudinem, & ſtylum, fuiſſe, nunquâm opinionem à ſe olim dictatam retractare, niſi facta, de tali opinione, expreſſa memoria; ob idqué probare Caietanum, opinionem illam, de qua agebat, á D. Thoma non fuiſſe retractatam, quia, ſcilicét, loco illo, in quo eam retractaſſe dicere poſſet adverſarius, nullam fecerat de ea mētionem D. Thomas.

Suppoſitio pro ſecunda reſpōſione.

Caietan⁹.

Conſuetudo S. Thomæ fuit non retractare opinionē ſine mentione eius.

Exempla opinionū à S. Thoma ratractatarum.

268. Modô ad commentum é num. 265. dico ſic: Proferunt adverſarij, D. Thomam in Sūma Theologica (damus nûc, Sum-

Secunda reſpōſio.

Summam Theologicam fuiſſe vltimũ D.Thomę fœtum.) docuiſſe ſenſum minús pium de Controverſia Conceptionis Virgineæ, & retractaſſe ibidem piam ſententiam, quã anteá in Commentarijs ſuper Sentent. docuerat: Hæc dicunt, ſed contra ea ſtat evidéntiſſimè Caietanus, & ſtylus ipſe S.Thomæ, qui nunquâm retractat opinionem à ſe iam anteà affirmatam, niſi ſimûl mentionem faciat de ea, quã retractat, opinione. D.Thomas autem in Summa Theologica, & locis illis, in quibus adverſarij dicunt, opinionem piam retractaſſe, nullam de illa opinione pia á ſe olim affirmata facit mentionem; nõ ergò retractavit illam: Et mirùm, monſtriquê inſtar eſſet, quôd S.Thomas ſui, & ſui ſtyli pro hoc ſolúm puncto fuiſſet oblitus; præſertim, cûm ipſa materiæ gravitas, ipſumquê nobiliſſimum quæſtionis ſubiectũ, MARIA, ſcilicét, ſpecialiſſimam ſui memoriã expoſtulaſſent.

269. Diſcurſus adverſarius. Sed adhúc non quieſcis, & dicis: Illæ duæ propoſitiones D.Thomæ, ſivé ſententiæ, antiqua, ſcilicêt, & nova, contradictoriæ ſunt; ſimûl eſſe veræ non poſſunt; invicem adverſantur, poſterior contradicit primæ; ergó reprobat & reijcit poſterior priorem.

Reſpondeo, é duplici capite me poſſe huic difficultati ſatisfacere, & intentum, quod inſequor, concludere. Primum caput eſt, ſi cum doctis viris dicamus, loca illa, in quibus expreſſiûs Opera D. Thomæ videntur proponere ſententiam minûs piam, eſſe corrupta, & vitiata. Senſerunt, inquã, hoc viri docti, quos paſſim invenies: Sed quia in hac re debeo non eſſe ſola citatione contentus; produco Patris Guarniz verba é illo ſuo Memorial §.9. vbi dicit: *Lo tercero, no obſta S.Thomas, porque los lugares donde mas vivamente parece que indica la parte contraria, en el ſentido de atribuir culpa formal, opinan que eſtán viciados, F.Baſilio de Leon, Bernal, Palau, Ioan de la Fuente y otros graves Autores; para que puede aver algunas no leves conjeturas.* Apponit eas, & non multô pôſt, addit: *Fuera deſtos lugares, en eſta particular materia depravados, confieſſa F. Franciſco Garcia en la impreſſion Romana, que avia corregido* MIL Y CIEN LVGARES *de palabras añadidas en vnos, y quitadas en otros: Y el miſmo en la 1. 2. q. 102. art. 5. ſuple de ſu caſa, queriendo que paſſe por de S.Thomas, la ſolucion al decimo argumento, que falta en todos los* 270.

Reijcitur primô.

Guarnizo.

Legionent. Bernal. Palau. Fuente.

Garcia.

demas Exemplares. Todos eſtos exemplos de lugares viciados, eſpecialmente los de la Concepcion, dan á conjeturar, que aſſi como algunos de los contrarios, con zelo de ſu opinion, han quitado los en que libra de pecado original à la Virgen; han tanbien inmutado los en que parece desfavorecerla. Hoc, inquã, ſuppoſitò, ſatisfaciam primò pręſenti difficultati, dicendo, verum eſſe, verba, quæ extant in Summa Theologica pro parte minús piæ ſententiæ, eſſe adverſantia, & contradictoriê oppoſita verbis, quibus S. Thomas ſuper Sentent. piá ſententiam docuit: At, cûm verba, quæ extant in Summa Theologica non fuerint â D. Thoma ſcripta, nihil officiũt; licèt adverſentur priori piæ ſententiæ. Non enim inquirimus, an ſentẽtia illa minûs pia, ſcripta ſit in Operibus D. Thomæ, ſed, an S. Thomas eam ſcripſerit. Et præter tot graviſſimorum hominum teſtimonium, qui vrgentiſſimis coniecturis moti, & ducti, dicunt, loca illa eſſe vitiata; vrget etiam pro eo roborando mens & argumentum Caietani, qui num. 267. dicebat, S. Thomã nunquám retractaſſe opinionem, quin de ea mentionem faceret. Modò argumentamur cum ijs, qui communiter affirmant, verum eſſe, quód S. Thomas tenuit ſuper Sentent. ſententiam piã; ſed eam in Summa Theologica retractaſſe: Bené ergô eos convincimus, dicendo, nullam talem retractationem à S. Thoma factam fuiſſe; quia de ea, dubio omni prorſûs excluſo, mẽtionem feciſſet, túm propter cõſuetudinem ſuam, & ſtylum, tùm propter ſingularem gravitatem huius materiæ, & ſubiecti illius præſtantiam & nobilitatem, vt notabam num. 268. Fuerunt igitur verba illa addita ab aliquo, qui non fuit recordatus illius S. Thomæ conſuetudinis, quã in S. Thoma indiſpenſabilem fuiſſe, benê recordatus fuit Caietanus.

Sed agè, & demus, S. Thomam id ſcripſiſſe, & oblitum fuiſſe illius ſuæ antiquæ opinionis piæ, quandó in Summa Theologica minús piam docebat; ideoquè illius non feciſſe mentionem. Quid? Stemus huic vltimæ eius ſententiæ, quia fuit eius vltima voluntas? Minimè. Quid ergó faciemus? Quod ipſe Angelicus Doctor, in tali eventu, â nobis fieri voluit, & faciẽdum eſſe docuit. Verba eius, quæ pono, id declarent. S. Thomas Opuſc. 72. in quo de ſuarum opinionum concordia in vniverſum; agit, hæc protulit: *Si quis aliquid invenerit non con-* 271

Explicatio voluntatis S. Thomę.

S. Tho

Quid fieri voluit S. Thomas, quando in ſuis Operibus inveniantur propoſitiones cõtrariæ.

concordanter, ſi non ſit manifeſta cauſa dicendi, ex qua ſecundùm Hilarium accipienda eſt intelligentia dictorum; diſcretiorem & magis exercitatum conſulat. Si verò non fuerit inventum, quomodò vtrumque ſtare poſſit, alterum eligat, quod magis conſonum veritati iudicaverit: Alterum verò nos ipſi revocaremus, ſi talis diſcordia nobis occurat. Præclara ſanê hæc S. Thomæ verba; & quæ pro præſenti noſtra controverſia, ſpeciatim dicta apparent. Supponimus nûnc, has duas propoſitiones in S. Thoma inveniri: *Mater Dei non contraxit originale peccatum.* Et: *Mater Dei contraxit originale peccatum.* Quomodò hæ duæ propoſitiones ſtare ſimûl poſſint, non poſſumus invenire, quia contradictoriæ ſunt. Quid ergô faciemus? Seligamus, quã poſteriori loco ſcripſit, quia ea fuit vltima S. Thomę volũtas? Neutiquám: Quia, quòd id faciamus, nèc vltima, nêc prima D. Thomæ voluntas fuit. Facilé enim diceret S. Thomas, ſi id vellet, propoſitionem á ſe vltimo loco dictatam, tenendam eſſe, vbi propoſitiones in ſuis Operibus, quæ ſimúl ſtare non poſſint repertæ fuerint. At nõ dixit hoc; ſed hoc dixit: *Si verò non fuerit inventum, quomodô vtrumque ſtare poſſit, alterum eligat, quod magis conſonum veritati iudicaverit: Alterum verò nos ipſi revocaremus, ſi talis diſcordia nobis occurrat.* Supponit hìc claré D. Thom. ê duabus propoſitionibus â ſe dictatis, quæ ſimùl ſtare non poſſint, tûm vltimam, tûm primam, poſſe eſſe veritati vel minùs, vel magis conſonam; nequé ideô præçiſſê quia vna ex illis vltimo & noviſſimo loco ſcripta fuerit, vt magis conſonam veritati eſſe amplectendam, dixit. Potuit ergò, ex mente S. Thomæ, eſſe minús conſona veritati propoſitio á ſe vltimo loco ſcripta: Et ſi talis reperta fuerit, debere nos amplecti priori loco á ſe ſcriptam propoſitionem, vt magis conſonam veritati, monuit. Et ſe, in tali eventu, revocaturũ é illis duabus propoſitionibus, quam minùs veritati conſonam inveniamus, ſivé primam, ſivê vltimam, humili ſapientia, & ſapientiſſima humilitate, proteſtatur. Eſt ergó, in caſu præſenti, cõtraria voluntati S. Thomæ illa interpretatio, ſivé commẽtum illud, de ſtando vltimæ Sancti Thomæ volũtati. Cûm ergô, niſi erremus á via veritatis, dicere debeamus, invẽtam eſſe veritati magis conſonam, propoſitionem illam S. Thomæ primo loco â ſe ſcriptam, ſcilicét: *Maria immunis*

munis fuit à peccato originali; dicendum eſt, ipſo S. Thoma ſic affirmante, S. Thomam eã amplexurum; & illam loco poſteriori á ſe ſcriptam, videlicêt: *Maria contraxit originale peccatum*, revocaturum. Si quis adhûc inventus fuerit, qui dubitet, qualis ex illis duabus propoſitionibus ſit magis conſona veritati, conſulat primùm omnes Catholici Orbis Catholicas Vniverſitates. Secundô, reflectat oculos, & videat, quam è illis duabus propoſitionem iuſſerint Pontifices latere ſub mente: Quam conceſſerint pronuntiari, prędicari, & fidelibus proponi. Sufficiunt hæc pro re certa.

272. Reijcitur ſecundô diſcurſus é nu. 269. Secundum caput, é quo me poſſe ſatisfacere difficultati illi poſitæ num. 269. hoc eſt. Supponimus, duplicem illam propoſitionem, à S. Thoma fuiſſe ſcriptam; vnam & aliam affirmaſſe; & vbi affirmavit ſecundam, nullam de â ſe primò affirmata mentionem feciſſe. Non ergô retractavit primam, quia nunquàm retractavit ſententiam, niſi facta de illa, expreſſa mentione. Quid ergò fecit? Fecit problema, ad vtrâque æquo lumine aſpexit, æquilibris extitit; noluit pro aliqua illarum proferre Iudicium, rem â ſe volens relinquere iniudicatam. Ideò, dúm ſcripſit ſecundam, nõ meminit primæ, quia primam non retractabat, primæ non prẹiudicabat, ſed vtramque aſſerebat. Hoc ita eveniſſe patet etiam è ſenſu *ſummi iudicij* virorum, qui affirmarunt, & in Operibus S. Thomæ ad marginem ſcribi debere ſenſerunt: *Hoc eſt problema in Doctore*; vt ſuprà, num. 263. notavi. Ambigua ergô fuit, & ambigua eſt mens S. Thomæ pro hac materia, ſi ad id, quod ex eius Operibus eruere poſſumus, attendamus.

Vidimus iam, communem 273. eſſe apúd adverſarios interpretationem illam, ſcilicêt, verum eſſe S. Thomam ſententiam piam docuiſſe in Comment. ſuper Sentent. ſed illam in Summa Theolog. retractaſſe; de quo egimus á num. 265. At pleniûs rem explicemus.

Petri de Bergomo interpretatio ad illum locũ S. Thomæ, qui pro nobis ſtat, adducitur, & diligenter examinatur.

S. Thom. in 1. Sent. diſt. 274. 44. q. 1. art. 3. ad 3. ſic dixerat: *Ad 3. dicendum,* S. Thom. *quód puritas intenditur per receſſum à contrario: Et ideô poteſt aliquid creatum inveniri, quo nihil purius eſſe poteſt in rebus*

rebus creatis, ſi nulla contagione peccati inquinatum ſit: Et TALIS *fuit puritas B. Virginis; quæ* A PECCATO ORIGINALI, ET ACTVALI IMMVNIS FVIT. *Fuit tamen ſub Deo, inquantùm erat in ea potentia ad peccatum, &c.* Hæc fuerunt, S. Thomæ, illo loco, verba, quibus nulla alia potuerunt eſſe expreſſiora. At Petrus de Bergomo, in Tabula, ſeû Indice, quem diſpoſuit ad Opera S. Thomæ prælo data Romæ, an. 1570. addidit Opus aliud more alphabetico, cuius titulus: *Concordantiæ dictorum, & concluſionum D. Thomæ;* Et ibi, verbo *Conceptio*, incidit in hoc pręſens punctũ de mente D. Thomę circâ Sãctiſſimam Marię Conceptionem, & laborat in explicãdo, nunquám D. Thomam docuiſſe, Mariam peccato originali caruiſſe, quamvis prędicta verba protulerit; quibus ſequens commentum apponit Bergomus. Ait, S. Thomam loco illo non agere de Marię Conceptione; ſed de Maria, & de eius immunitate, *pòſt primam eius ſanctificationem*; & addit: *Vt patet per authoritatem D. Anſelmi, quam ibi exponit; ſicùt etiam poſſet dici de quolibet ſanctificato vel in vtero, vel pòſt baptiſmum, quia túnc fuit immunis ab omni peccato originali, & actuali.* Hoc eſt primum ad illa S. Thomę verba commentum Bergomi, quod ſuo duntaxát pondere ruere, quilibet videat; nèc debuiſſemus, quia nèc Danieles nequé Ioſephi ſumus, interpretari ſomnia. At, vt omnibus debitũ ſolvamus, dicamus aliquid. Et primùm: Damus, loco illo, S. Thomam non agere de Conceptione Marię; ſed vellem diceret mihi P. Petrus de Bergomo, vndê collegit, vel à quibus S. Thomę verbis hauſit, ſeù à quo quęſtionis Titulo accepit, S. Thomam egiſſe illìc de Maria, & eius immunitate, *pòſt primam eius ſanctificationem?* Hoc enim voluntariè omninò dictũ fuit; & expreſſê ſupponit, quod debuiſſet probare. Non egiſſe S. Thomam de quęſtione illa, néc tale quęſitum veniſſe S. Thomę in mentem, evidentia facti eſt; quia evidenter conſtat, quid illìc S. Thomas diſputationi ſubiecit. Titulus illius Articuli, hic eſt: *Vtrum Deus potuerit facere Humanitatem Chriſti meliorem, quâm ſit?* Vide, ſi cœlũ plùs diſtet â terra, quâm hęc quęſtio á quęſtione *de Maria, & eius immunitate, pòſt primam eius ſanctificationem?* Arguit deindè S. Thomas pro parte negativa illius á ſe propoſitæ quæſtionis, ex eo,

Primus diſcurſus Bergomi.

Supponit Bergom., quod debuiſſet probare,

Quæſtio à S. Thoma propoſita.

eo, *quòd tantò vnumquodque melius eſt, quantò Deo propinquius; & ex eo, quód bonitas Animæ Chriſti videtur eſſe infinita, ideoquè meliorem eſſe nō potuiſſe, quia infinito non poteſt eſſe aliquid maius.* Et ſtatim, pro tertio argumento, introducit tractandum, an Beata Virgine melius aliquid fieri poſſit, his verbis proponens quæſtionem: *Item videtur, quòd nēc Beata Virgine poteſt eſſe aliquid melius: Quia, ſecundûm Anſelmum, decuit, vt Virgo, quam Deus Unigenito Filio ſuo præparavit in Matrem, ea puritate niteret, qua maior ſub Deo nequit intelligi: Sed nihil poteſt Deus facere, quod ſibi in bonitate, vel puritate, æquetur; ergò videtur, quôd nihil melius Beata Virgine facere poſſit.* Quartum argumentum in idem tendit, aſſumens medium ex eo, quôd Beata Virgo exaltata fuerit ſuper Choros Angelorum. Quintum argumētum diſputat de Beatitudine creata. Statim ponit argumentum *Sed contra*, ſolûm affirmans, quôd quolibet bono creato poteſt Deus facere multa meliora. Pòſt hæc reſpondet directê ad quæſtionem, ex ſuppoſitione duplicis bonitatis, quæ in creatura poteſt eſſe, ſcilicêt *abſolutæ*, &, *reſpectivæ*, & concludit, ſecundùm vnam nō poſſe eſſe aliquid melius Humanitate Chriſti, benê tamen ſecundûm aliam. Idemqué, ibi, aſſerit eſſe dicendum de Beata Virgine, ſcilicèt, abſoluté poſſe eſſe aliquid melius illa; non tamen comparativé, hoc eſt, quòd non poteſt eſſe melior, ſivè melioris filij, mater. Et illicò reſpondet ad argumentum primum, & ſecundum, pertinentia ad quæſtionem de Humanitate Chriſti, & ad tertium pertinens ad quæſtionem de B. Virgine, cuius integra verba ſunt, quæ iam retuli. Ad quartum dicit, quód quamvis Virgo fuerit exaltata ſuper Choros Angelorum, quia tamen non vſquê ad æqualitatem Dei, manet adhúc infinita diſtantia, & poteſt adhúc aliquid medium & melius eſſe. Quintum & vltimum agebat de Beatitudine creata, & ideó de hac ſolûm agit D. Thomæ reſponſio. Ecce totum illum Articulum D. Thomæ. Vbi ergò eſt quæſtio illa, de Mariæ immunitate, *pòſt primam eius ſanctificationem*? Igitur, evidens eſt, S. Thomam, ibi, ſolùm quæſiviſſe, *an B. Virgine aliquid poſſit eſſe melius*, & de hoc duntaxát puncto, quantúm ad Mariā attinet, tractaſſe. Ideoquè evidētiſſimê apparet, falſum, & omninô pro cerebro, fuiſſe dictum, & ſuppoſitum, ibi

Quid S. Thomas loco illo, de Virgine interrogat.

S. Thomam tractaſſe de Mariæ immunitate, *pôſt primam eius ſanctificationẽ.* Et verũ & evidens eſt, nequè de prima, nequê de vltima, nequè media, nequé de aliqua Virginis ſanctificatione tractaſſe. Corruit ergô illa Bergomi interpretatio vel ex ſola falſitate illius ſuppoſitionis. Sed iam alia illa verba P. Bergomi, quę propoſui, expendamus.

275. Dixit ille: *Vt patet per authoritatem D. Anſelmi, quam ibi* [D. Thomas] *exponit.* Nihil potuit dici mirabilius. Authoritas D. Anſelmi hæc eſt: *Decuit Virginem ea puritate nitere, qua maior ſub Deo nequit intelligi.* Si aliqua in aliquo ex Patribus fuerũt verba, quæ patenter exprimant præſervationem Marię ab omni peccato, tûm actuali, tùm originali, hæc ſunt: Quia ſi maculata fuit originali Virgo Maria, iam aliqua maior puritas ſub Deo potuiſſet intelligi, illa, ſcilicêt, quæ poterat eſſe in creatura, quam originale non maculaſſet. Excluſit ergò illis verbis, evidentiſſimê, D. Anſelmus à Virg. Maria peccati originalis cõtractionẽ: Ideoqué locus ille D. Anſelmi ab omnibus adducitur pro præſervatione originali Mariæ. Et eo vtitur Eccleſia in Officio Conceptionis Ordini S. Frãciſci conceſſo. Ex his liquet,

Alia verba Bergomi expendũtur.

Verba S. Anſelmi.

hoc eſſe argumentum Petri Bergomenſis: *D. Anſelmus dicit, quód Mariæ puritas talis fuit, vt ſub Deo maior alia non poſſit intelligi: Ergô ex D. Anſelmo colligitur, quòd Maria habuit peccatum originale; & item colligitur, quód D. Thomas, loco adducto, agit de Mariæ immunitate, pôſt primam eiuſdem Marię ſanctificationem.* Vellem ab ipſo Petro Bergomenſe, vel ab alio vicem eius gerente, audire, an ſit, vel non ſit, hoc, Bergomenſis argumentum? Fuit ſané: Et quia hoc fuit; ſufficiet illud propoſuiſſe; quia quilibet dicet, argumentum illud ſibi ipſi reſpondiſſe.

Forma ſyllogiſtica argumẽti Bergomẽſis.

Sed quia ibi etiam P. Petrus Bergomenſ. videtur alludere, & adducere expoſitionem, quam S. Thomas, adhibet verbis illis S. Anſelmi, dico, quòd, vt evidenter patet ex verbis illis S. Thomæ, quibus reſpondet ad 3. nullam expoſitionem D. Anſelmo adhibet S. Thomas, nullum commẽtum apponit; ſed libentiſſimê S. Anſelmo conſentit, & cum eo ſupponit, & inſuper expreſſiùs declarat, quomodô Mariæ puritas talis fuerit, quód ſub Deo nulla alia intelligi poſſit maior, dicẽs, ideô ſic fuiſſe, quia, ſcilicét, *nulla contagione peccati inquinata fuit; & quia immunis fuit à pec-* 276.

S. Thomas non exponit verba Anſelmi, ſed eum verbis S. Anſelmi cõſentit.

peccato originali & actuali. Et addidit, adhùc ſtare, quód illa Mariæ puritas fuerit *ſub Deo*, ex eo, ſcilicèt, capite, *quód fuerat in ea potentia ad peccatum.* E quibus verbis clariſſimé infertur iterùm, D. Thomam ibi præſervaſſe Mariam ab actuali peccato, & originali. Nam ſi ſupponebat & affirmabat S. Thomas, Mariam originale peccatum cõtraxiſſe, & peccato originali fuiſſe maculatam, vt vult Bergomus, quid illi erat opus ad potentiam in Maria ad peccatum, recurrere, vt Mariæ puritatem *ſub Deo* eſſe, declararet? Nonné clariús, faciliús, & magis conſequenter, diceret: *Mariæ puritas ideó fuit ſub Deo, quia Maria fuit aliquandò aliquo peccato, actualiter contracto, maculata?* Id ſinè dubio diceret. At, cûm coactum ſe oſtẽderit D. Thomas, vt probaret Mariæ puritatem fuiſſe ſub Deo, ad recurrendum ad illud de potentia in Maria ad peccatum, clariſſimé oſtendit, quidquid fuerit peccati, *actu*, in Maria, ſivé originalis, ſivè actualis, negaſſe, & procúl reieciſſe. Vbi ergô eſt ad verba S. Anſelmi expoſitio, ibi, D. Thomæ, é qua potuerit P. Bergomus ſuã illam interpretationem eruere?

277. Sequentia é illo loco Bergomenſis verba præterire nõ debeo. Dixit: *Sicùt etiã poſſet dici de quolibet ſanctificato vel in vtero, vel póſt baptiſmũ, quia tùnc fuit immunis ab omni peccato originali, & actuali.* Digna meherclê verba. Et primó, vt demus, de tali ſanctificato in vtero, vel póſt baptiſmum, poſſe dici abſolutê, quód immunis ille eſt à peccato originali & actuali; at id debet probare Bergomus, ſcilicét, quòd in tali ſenſu dixerit S. Thomas immunem á peccato originali, & actuali, fuiſſe Mariam; quod nèc probat, nèc probare poteſt, vt ex ipſo contextu S. Thomæ, & ex dictis evincitur manifeſtè. Vel dicat Bergomus, an poſſit eſſe maior puritas ſub Deo, ea, quæ eſt in ſanctificato in vtero, vel póſt baptiſmum, quem maculatum iam præceſſiſſe peccato originali, & etiam actualibus, ſi adultus erat, ipſe ſupponit? Sanè, ſi mens Bergomi cum mente S. Thomæ fuiſſet compoſibilis, dicere deberet, non poſſe eſſe aliam maiorem puritatẽ ſub Deo, illa, quæ eſt in ſanctificato in vtero, poſtquám iam maculatus originali peccato præceſſit; vel illa, quæ eſt in ſãctificato per baptiſmum, quamvis peccato originali, & alijs actualibus, ſivê venialibus, ſivê mortalibus, præceſſerit

Alia é illo loco verba Bergomenſis expenduntur.

ſerit

ſerit maculatus; quia D. Thomas eô tendit, vt, ſcilicét, probet cum S. Anſelmo, non eſſe aliam maiorem puritatem ſub Deo, ea, quæ in B. Maria fuit: Ergó, ſi non aliter adſtruit ibi D. Thomas Mariæ immunitatem à peccato originali, & actuali, quàm adſtrueret immunitatẽ á peccato originali, & actuali, in quolibet alio ſãctificato in vtero pôſt peccati originalis contractionem; vel ſanctificato per baptiſmum pôſt originale contractum, & pòſt etiam peccata actualia, cõmiſſa; ſequitur patentiſſimé, quòd debet dicere P. Bergomus, & inſuper affirmat debuiſſe dicere S. Thomam, nullam aliam maiorem puritatem ſub Deo eſſe poſſe, illa, quæ eſſet in quolibet ſanctificato in vtero, vel per baptiſmum, poſtquâm iam anteá præceſſerit, actu, maculatus peccato originali, & etiam actualibus: Sed hoc, quod evidenter ſequitur debere dicere, quâm abſurdè diceretur, quilibet dicet. Erravit certè P. Bergomus aſſerens, S. Thomam non aliter dixiſſe, ibi, Mariam fuiſſe â peccato originali, & actuali, immunem, quàm potuiſſet idem dicere de quolibet ſanctificato in vtero, pòſt originale contractum; ſivè ſanctificato per baptiſmum, póſt contractum originale, & etiá actualia peccata, contracta. Immunem ergò S. Thomas ibi affirmavit fuiſſe Mariam â peccato originali, & actuali, ea immunitate trahẽte ſecúm puritatem, qua non poſſit eſſe maior alia ſub Deo; cum quo nullo modo ſtat, quód Maria fuerit aliquandò maculata, *actu*, aliquo peccato ſivê actuali, ſivè originali. Et hæc de primo commento Bergomi.

Secundo loco diſcurrit P. Bergomus ſic: *Secundò, quia licèt dicat* [S. Thomas] *quôd fuit immunis, tamen non dicit, quód ſemper fuit immunis, ſed ſiné ſigno vniverſali: Sicùt etiam dicit de alijs hominibus, quôd aliquandó ſunt ſinè peccato, etiam veniali, in hac vita, ſed non ſemper, nêc diù.* 278.

Secundus diſcurſus Bergom.

Optimum etiam fuit hoc P. Bergomi commentum. Primó illud manifeſtê ex dictis manet omninó reprobatum, quia ſtare nequit cũ eo, quod ibi S. Thomas probandum, & ſtatuẽdum aſſumpſit, ſcilicét, Mariæ puritatem talem fuiſſe, quód maior alia ſub Deo nequeat intelligi, quod non evinceret, néc probaret D. Thomas, ſi pro aliquo tempore, vel temporis inſtanti, ſuppoſuiſſet fuiſſe maculatã, *actu*, Mariam, alicuius peccati nævo. Secundó, quia D. Thomas, ibi, non ſolûm dicit fuiſſe immunem Mariam ab originali, 279.

Reijcitur primô.

Reijcitur ſecundô.

ſed etiam ab actuali: Et quãvis non appoſuerit ſignum vniverſale in affirmatione immunitatis Mariæ à peccato actuali, neceſſé eſt dicat P. Bergomus, quód ibi affirmavit S. Thomas, ſemper, & pro omni tempore, & temporis inſtanti, fuiſſe immunem á peccato actuali Mariam.

Reijcitur tertió.

Tertió, quia â Logica debuiſſet accepiſſe P. Bergomus, quòd vox, ſivè propoſitio, indefinita, ſeù indefinitê prolata, æquivalet vniverſali. *Homo*, apûd Scholaſticos, idem ſonat, quód, *omnis homo*. *Homo eſt riſibilis*, idem eſt, ac, *homo ſemper eſt riſibilis*. Damus iam, S. Thomam nullum ſignum vniverſale expreſſè appoſuiſſe, at nequè ſignum aliquod reſtrictivum tẽporis appoſuiſſe, certum eſt; ſed indefinitè dixit, Mariam fuiſſe immunem á peccato actuali, & originali: Fuit ergó idẽ, ac dicere: *Maria* SEMPER *â peccato actuali, & originali, immunis fuit*. Vel dicat Bergom. malè probaſſe S. Thom 3. p. q. 27. art. 4. immunitatem perpetuam Mariæ ab actuali peccato ê illo Cant. 4. *Et macula non eſt in te*: Quia illìc Scriptura nullum appoſuit ſignum vniverſale temporis.

S. Thom.

Cant. 4.

Reijcitur quarto.

Quartô, quia ſi attenté S. Thomam, illo loco, legiſſet P. Bergomus, fortê aliquod ſignum vniverſale á S. Thoma appoſitum fuiſſe, reperiret, á quo præſentem noſtram veritatem colligeret. Hæc S. Thomas: *Et ideô poteſt aliquid creatum inveniri, quo* NIHIL *purius eſſe poteſt in rebus creatis, ſi* NVLLA *contagione peccati inquinatũ ſit: Et* TALIS *fuit puritas Beatæ Virginis, quæ â peccato &c.* Verbum illud, NIHIL, ſignum vniverſale negativũ eſt. Verbum illud, NVLLA, ſignum vniverſale negativum eſt. Et poſtquàm aſſeruit D. Thomas, illud aliquid in rebus creatis ita poſſe eſſe purum, quod, ſcilicêt, ita ſit purum, vt NIHIL in rebus creatis eo purius inveniri poſſit, eó quòd NVLLA peccati contagione inquinatũ ſit, addit: *Et* TALIS *fuit puritas B. Virginis &c.* Inquiro modò à P. Bergomo: Verbum illud, TALIS, ad quid facit relationem? Ad illud, quod ita purum eſt, vt NIHIL purius eo in rebus creatis poſſit inveniri, eô quôd NVLLA peccati contagione fuerit inquinatum. Ergô mens, ſenſus, & ſententia expreſſa D. Thomæ, hæc fuit: *Puritas Mariæ* TALIS *fuit, vt* NIHIL *ea purius poſſit inveniri in rebus creatis, eó quôd Maria* NVLLA *peccati contagione, ſivé actualis, ſivè originalis, fuerit inquinata*. Negat ergó evidẽtiſſimê his verbis, poſſe

S. Thomæ verba.

poſſe eſſe aliquid in rebus creatis Maria purius: Ergô dùm dicit, illam NVLLA peccati contagione fuiſſe inquinatam, excludit pro omni temporis inſtanti peccatum â Maria; aliâs, vt iam dixi, teneretur fateri D. Thomas, aliquid Maria purius in rebus creatis poſſe inveniri, (quod eſſet contra ſuam ipſius aſſertionem) illud, ſcilicèt, quod pro nullo inſtanti temporis peccati contagione fuerit inquinatum. Ergô quandò etiam addit: *Quæ â peccato originali, & actuali, immunis fuit*; debet neceſſariô accipi de immunitate pro omni inſtanti temporis. Vel componat P. Bergomus inquinationẽ peccati, actu contractam, in Maria, in aliquo tempore, cum illis ſignis vniverſalibus á D. Thoma appoſitis, ſcilicêt: NIHIL *poteſt eſſe in rebus creatis Maria purius*. NVLLA *contagione peccati, ſivè originalis, ſivê actualis, Maria, inquinata fuit.* Habuit ergó P. Bergomus in loco illo D. Thomæ, non vnum, ſed duo ſigna vniverſalia, ê quibus, adiuncto contextu D. Thomæ, & ſcopo, in quem illìc collimat, potuiſſet advertere, D. Thomam ibi immunem, pro omni temporis inſtanti, feciſſe Mariam á peccato actuali, & originali. Sicút ex eo, quod Scriptura indefinité dixerit: *Et macula non eſt in te*; quamvis nêc dixerit, *nũlla*; collegit S. Thomas, vt paulò anteá notabam, pro nullo inſtanti temporis fuiſſe in Maria aliquod actuale peccatum. Sed quid de exemplo, quo hanc ſuam præſentem exiſtimationem voluit confirmare Bergomenſis? Probat optimè contra ipſum noſtram veritatem: Quia, ſi, vt ait P. Bergomus, S. Thomas, quãdô dicit, aliquem in hac vita eſſe etiam ſiné peccato veniali, addit, *aliquandò, non diú, non ſemper*, vt indê probet, nullũ eſſe qui aliquandò ſaltem venialiter non peccet; ſequitur, quôd ſi ſentiret, Mariam non ſemper fuiſſe â peccato originali immunem, & affirmaſſet fuiſſe aliquandô peccato originali, *actu*, inquinatam; diceret illo loco: *Quæ* aliquãdô, non ſemper, *immunis â peccato originali fuit.* At nullo ex illis terminis vtitur, ſed abſolutè, & indefinité, dicit, Mariã fuiſſe à peccato originali immunem; ergò ex exẽplo ipſo, quo pro ſe vſus fuit Bergomus, probatur noſtra veritas, cui gratias damus, quia noſtris diſcurſibus miniſtravit optimum exemplum ab ſtylo & more S. Thomæ deſumptũ. Adhùc debet prudens lector audire tertium P. Petri Bergomenſis diſcurſum.

Exẽplum Bergomi probat optimè noſtrã mentem.

280. Sic tertio loco diſcurrit pro ſua mente Bergomenſis. *Tertiô, quia ſi quis velit* PERTINACITER *aſſerere, quôd S. Doctor intendit loqui de Conceptione Beatæ Virginis, ſcire debet, quód non eſt ad propoſitũ materiæ, de qua ibi tractabat, aliquid inſerere de Conceptione paſſiva Matris Chriſti, qua concepta fuit; ſed potiûs de Conceptione paſſiva Chriſti.* Et pôſt pauca, ſic: *Sed ſolûm occurrebat in 1. Sentent. ad Conceptionem paſſivam Chriſti aliquid de Conceptione activa, qua Virgo Beata concepit Chriſtum, propter authoritatem S. Anſelmi introductam ibidem, in qua dicitur, quód Deus præparavit ipſam Vnigenito ſuo in Matrem.*

Tertius diſcurſus Bergomi.

281. Sed vellem diceret P. Bergomus, cum quo, vel cum quibus loquatur? Ego nullum invenio, qui vel pertinaciter, vel ſiné pertinacia, velit aſſerere, vel aſſerat, ibi S. Thomã agere, ſeù tractandum ſibi introduxiſſe aliquid, de Virginis paſſiva Conceptione. Qui ergo vel vbi ſunt, pertinaces illi? Id dicimus ſiné pertinacia, & D. Thomam intelligẽtes, ſcilicét, in illo Articulo introduxiſſe D. Thomam tractandum, & diſcutiendum, *an Beata Virgine poſſit eſſe aliquid purius, & magis ſinè fæditate peccati, in rebus creatis?* Et reſpondiſſe negando, *quia immunis à peccato actuali, & originali, Virgo fuit.* Hoc dicimus, & hoc eſt, quod ibi dicit Thomas; cum quo ſtare nequit, quód Virgo Maria fuerit pro aliquo inſtanti maculata, *actu*, peccato originali.

Supponit falſũ Bergomus in præcedẽti diſcurſu.

Sed, vt qualis ſit ratio Bergomenſis, & forté ipſum eſſe pertinaciæ reum in ſua exiſtimatione, videamus; damus, aliquem voluiſſe, egiſſe ibi S. Thomam de Conceptione paſſiva Virginis: Ait Bergomus, hoc eſſe non potuiſſe, *quia non eſt ad propoſitum materiæ, de qua ibi S. Thomas tractabat; ſed id potiùs ad materiæ propoſitum erat, ſcilicèt, agere de Conceptione activa Virginis, ſeú Chriſti paſſiva Conceptione; quia in 1. Sentẽt. ſolûm occurrebat ad Conceptionem paſſivã Chriſti, aliquid de activa Virginis Cõceptione tractare, propter authoritatem S. Anſelmi &c.* 282.

Ratio Bergomenſis.

His præcedentibus verbis Bergomi occurro primúm, inquirendo, an in 3. p. q. 27. art. 2. vbi ipſe aſſerit, S. Thomam dixiſſe, fuiſſe Virginem maculatam, *actu*, peccato originali in puncto & in inſtanti animationis, fuerit ad propoſitum materiæ, id dixiſſe? Tenetur reſpondere, non eſſe ad propoſitum materiæ, de qua ibi 283.

Reijcitur primò.

ibi tractabat D. Thomas, quia ibi ſolúm tractabat, & examini proponebat, an fuerit ſanctificata Virgo Maria *antè animationem*? Et tractatio de ſanctificatione Virginis antè animationem, & de ſanctificatione Virginis *in animationis inſtanti*, diverſæ ſatis, & omninò diſparatæ ſunt. Non ergò erat ad propoſitum, dixiſſe ibi S. Thomam, in puncto animationis non fuiſſe ſanctificatã, Virginem Mariam; & in puncto animationis Virginem Mariam contraxiſſe originale peccatum: Ergó id in illo loco non potuit dicere S. Thomas. Patet manifeſtè contra Bergomum, & menti eius adhærentes: Quia ideò dicit ille non potuiſſe S. Thomam aliquid de Conceptione paſſiva Virginis tractaſſe in loco, quem modò pro nobis attulimus, quia, ſcilicèt, nõ erat ad propoſitum materiæ, de qua ibi agebat S. Thomas. Et conſequenter tenetur Bergomus, & ſi qui ſunt alij, qui cum Bergomo ſenſerint, concedere, nequè illa 3. p. nequè alibi, S. Thomam dixiſſe, Virginem Mariam contraxiſſe in puncto animationis originale peccatũ; quia nullibi S. Thomas de hac quæſtione egit, ſeù quæſivit. Hoc certum, & notum eſt, & cum alijs è Sacro Dominicano Ordine notavit

Nullibi quærit directè S. Thom. an Maria in inſtanti animationis contraxerit originale peccatũ.

Ioan. à S. Thom. t. 1. in 1. p. diſp. 2. de Approbat. Doctri. S. Thom. art. 2. ver. *Dico ergò*.

Ioan. à S. Thom.

Sed dicet Bergomus, potuiſſe S. Thomam, indirectè ſaltem, id dixiſſe, quamvis directé de illa quæſtione non tractaſſet; & ſivè de eo tractaverit, ſivè non, id tamẽ dixiſſe. Optimè: Ergò in loco, de quo nùnc agimus, potuit S. Thomas, indirectè ſaltem, dicere, Virginem Mariam conceptã fuiſſe ſinè originali peccato, quamvis directé de hoc puncto non inſtituiſſet quæſtionem; & ſivè de eo tractaverit, ſivè non, id tamen dixit. Imò ſæpè S. Thomam (idem eſt de omnibus) aliqua dicere occaſione quæſtionis, quæ tamen non fuerunt quæſtionis occaſio, debet ſcire, qui S. Thomam legerit. In hoc ipſo Articulo, de quo tractamus, plura exempla potuit invenire Bergomus: Quia ibi ſolùm proponit tractandum D. Thomas, *an potuerit Deus facere Humanitatem Chriſti meliorem, quàm ſit*? Vide, ſi aliqua potuerit eſſe conventio huius tractationis ad tractationem de diſtantia media, quæ eſt inter Angelos & Deum, & ad tractationem de Exaltatione Virginis ſuper Choros Angelorum; & ad tractationem de Beatitudine creata &c? Et tamen de omnibus his rebus

Reſpõſio Bergomi.

Reijcitur

ibi tractavit D. Thomas. Id notavit etiam Caietanus in Comment. ad 3.p.q.12. art. 1. vbi ſolûm quæſivit S. Thomas de Gratia Vnionis; & tamen tractat etiam de gratia habituali; & dixit Caietanus: *Author plus donavit, quâm promiſit, dum quæſivit de Gratia Vnionis, & reſpondit de Gratia Vnionis, & habituali.* Plûs ergô in noſtro præſenti Articulo donavit, quâm promiſit, Thomas. Promiſit tractationem de bonitate Humanitatis Chriſti; & donavit tractationem de bonitate & puritate Mariæ Chriſti Matris; cui tractationi nimis annexum erat, tractare, an Virgo Maria fuerit aliquo peccato aliquandô maculata: Et reſpondit D. Thomas, vt probet, Mariæ puritatem talem fuiſſe, quòd ſub Deo nulla alia maior eſſe poſſit, *Mariam immunẽ fuiſſe á peccato actuali, & originali.* Vidit iam adverſarius, quâm ad propoſitum fuerit ipſum dixiſſe, ibi S. Thomam non potuiſſe aſſerere, Mariam fuiſſe immunẽ á peccato originali â puncto ſuæ animationis, quia id ad propoſitum nõ erat materiæ, de qua loco illo S. Thomas agebat.

Caietan^9.

284. Dixi num. 282. fortê Bergomum extitiſſe pertinaciæ reum, cuius nos reos exiſtere ipſe dixerat: Quia contendit, & ſemel & iterùm dicit, loco illo agere D. Thomam de Conceptione paſſiva Chriſti, & de activa Virginis Conceptione, qua Chriſtum ipſa concepit. Cùm autem hoc falſiſſimum ſit, vt legenti Articulum illum erit perſpicuum, ſequitur, contentioſé ſolûm, & volũtariè, id affirmare Bergomum. Sed attende lector ad rem curioſam. Dixit Bergomus, loco illo egiſſe D. Thomam de Conceptione paſſiva Chriſti, & quia cùm ea connexionem habebat Virginis activa Conceptio; *ideó* IN PRIMO SENTENTIARVM *occurrebat dicendum aliquid de activa Virginis Conceptione.* Fortê iam ridet, qui legit. Ego ploro. Pater mi, modô ſolûm inquirimus, quid in hoc art. 3. quæſtionis 1. diſtinctionis 44. quæſiverit, & dixerit D. Thomas? Quid autem occurrerit, vel non occurrerit S. Thomæ dicendum in 1. Sententiar. non quærimus: Et in illo Articulo nihil egiſſe, ſeú tractaſſe de paſſiva Conceptione Chriſti, & conſequenter neque de Virginis activa Conceptione, evidẽtia facti eſt. Sed & iam viri eruditi dicũt, me aliquid ampliús, pro hoc Bergomi dicto, debuiſſe notare. Iam noto, Bergomum viſum fuiſſe ignorare, quam

Falſò dixit Berg-

omus, loco præſẽti egiſſe S. Thomã de Conceptione Chriſti,

quam diſtributionem de ſuis quęſtionibus & materijs, Libri Sententiarum habeant. De Deo Homine, ſivè de Chriſto Redemptore, & cōſequenter de Verbi Incarnatione, Conceptione, & naturæ humanæ aſſūptione, nihil in 1. nequé in 2. Sententiarū Libro egit Magiſter, nequé S. Thomas, ibi, Magiſtri Sententiarum Interpres. Solùs tertius Sententiarū Liber de Verbi Incarnatione, & Chriſti Conceptione, agit; & ideò S. Thomas ſolùm egit, & tractavit de Conceptione Chriſti, quandò ad tertium illum Librum adhibuit Commentum. Primus Liber Sententiar. continet tantùm quęſtiones de Deo ſecundùm ſuā Eſſentiam, Attributa, Proprietates, & aliqua alia ad id ſpectantia; & ideò Titulus 1. diſt. illius 1. Libri, hic eſt: *Omnis doctrina eſt de rebus, & ſignis.* A diſt. 2. vſqué ad diſt. 34. incluſivè, continet quæſtiones de Trinitate. A diſt. 35. vſquê ad diſt. 41. incluſivè, ſermo eſt de Scientia Dei, & quæ eam concernunt, vtporé de Prędeſtinatione, Reprobatione &c. A diſt. 42. vſqué ad 44. incluſivé, agit Magiſter, & cū eo S. Thomas, de Dei Omnipotentia: Et in hac diſt. habet S. Thomas Articulum illum, de quo eſt noſtra diſceptatio; vtpotè ad tractationem de Dei Omnipotentia attinentem. Et á diſt. 45. vſquê ad diſt. 48. quæ vltima illius 1. Libri eſt, agunt de Voluntate Dei. Apparet iam, quám aptè, quâm doctè, & eruditè, dixerit P. Bergomus: *Et quia in 1. Sententiarum ſolùm occurrebat ad Conceptionem paſſivā Chriſti, aliquid de activa Virginis Conceptione tractare, &c.* Quā ergô partem, P. Bergome, comitatur, ſi alicubi eſſe poteſt, pertinacia? Illam, cui nunquâm venit in mentem dicere, S. Thomam, hoc noſtro præſenti loco, inſtituiſſe quæſtionem de Virginis paſſiva Conceptione; an illam, quæ contendit, illo eodem loco egiſſe S. Thomam de Chriſti paſſiva Conceptione; cûm evidens ſit, nihil in toto 1. Libro Sentent. D. Thomam de Chriſti paſſiva Conceptione tractaſſe? Hoc de facto.

Quid de ratiocinatione Patris Bergomi? Dicit, ideô, quia ibi S. Thomas agebat de Chriſti paſſiva Conceptione, non potuiſſe agere, ſeù tractaſſe, de Cōceptione paſſiva Virginis, ſed ſolûm de activa Virginis Conceptione, illa ſcilicét, qua Virgo Chriſtum concepit; quia hæc ſolûm activa Conceptio Virginis habebat connexionem cū Conceptione paſſiva Chriſti. Aptus ſanè, & plenus conſiderat- 285.

Ratio quā pro pręcedēti affirmatione aponit Bergomus, non eſt apta.

ione

ione diſcuſſus; & qui apertê demonſtrat, nèc ibi vbi S. Thomas agit de Chriſti paſſiva Conceptione, S. Thomam legiſſe P. Bergomum: Quia vbi S. Thomas de Incarnatione Verbi, & de Chriſti Conceptione agit, ſcilicêt, ſuper 3. Sententiarum, & in 3. p. Summæ Theologicæ; ibi etiam agit de prima ſanctificatione Virginis, & an fuerit ſanctificata, etiam antè animationem, &, vt ipſi adverſarij contendunt, tractat, an fuerit in puncto animationis ſãctificata, quod nos negamus, ê quo ſequitur, quód ipſi ſoli affirmãt, S. Thomam agere de paſſiva Mariæ Conceptione, vbi de Chriſti Conceptione tractabat.) & an per primam ſanctificationem fuerit Virgini fomes totaliter ſublatus &c. Et conſequenter omnes Theologi, & D. Thomæ interpretes, in 3. p. & inter quæſtiones de Chriſto Redemptore, & de Verbi Incarnatione, agunt de Virginis ſanctificatione, & de Cõceptione paſſiva eius: Neque vllus potuit eſſe locus aptior, quàm ille, quia vbi de Deo de Maria carnem aſſumente ſermo erat; congruentiſſimè de Mariæ quæ ad dignitatem Matris Dei aſſumebatur, ſanctificatione, ſanctificationis tempore, puritate, prærogativis, & privilegijs, erat tractãdum. Quid ergô minùs aptê potuit affirmari, quám dicere: *Quia tali loco D. Thomas agebat de Conceptione Chriſti, & de Dei Incarnatione in puro ſemper Mariæ vtero; ideò illo eodem loco non debuiſſe tractare D. Thomam, nèc agere potuiſſe de Mariæ paſſiva Conceptione*: Quaſi non debuiſſent Mariæ privilegia, quæ in Dei Matrem electa ab æterno fuit, ab ipſo primo ſuæ exiſtentiæ inſtanti, incipere, & eſſe? Vel quaſi ipſa prima ſãctificatio Mariæ nullam connexionem, nullum reſpectum habuerit ad Chriſti in Maria futuram Conceptionẽ?

Sed neque minorem gratiam habet dixiſſe P. Bergomũ, ſolùm occurriſſe dicendum aliquid in 1. Sentent. de Conceptione activa Virginis, *propter authoritatem S. Anſelmi ibi introductam á D. Thoma*; eó quòd S. Anſelmus dixerit, decuiſſe Virginem ea puritate nitere quâ maior ſub Deo nequeat intelligi, *quia futura mater Dei erat*. S. Thomas introduxit authoritatem S. Anſelmi ad probandum ex eâ, nihil purius in rebus creatis poſſe eſſe Maria, non vt aliquid ageret de Chriſti Conceptione, vt evidentiſſimê manet declaratum. Quod autem, ideò decuerit Mariam nitere ea puritate, qua maior ſub 286.

Nequè explicatio Bergomi fuit ad rem.

Deo

Deo nulla poſſit intelligi, *quia in ea peragenda erat Chriſti Conceptio*, quis negat? Omnia enim privilegia Virgini conceſſa á primo inſtanti ſuæ vitæ glorioſæ vſquè ad vltimũ in quo Immaculatiſſimam animam Deo filio ſuo reddidit, conceſſa illi fuiſſe, quia in Dei Matrem electa fuit, fatemur omnes. Quid ergô modò dicit P. Bergomus? Dicit hoc: *Quia S. Anſelmus aſſerit in illis verbis, decuiſſe nitere ea puritate Mariam, qua ſub Deo nulla alia maior poſſit intelligi; & hãc puritatem Mariæ fuiſſe conceſſam eô quòd futura erat Mater Dei; ideò falſum eſſe, quód Virgo â primo inſtanti ſuæ paſſivæ Conceptionis fuerit immunis ab originali peccato, & ideò de hac immunitate non potuiſſe præſenti loco agere D. Thomam.* Quis non miretur huius diſcurſus texturam? In eo autem, ſicùt & in alijs præcedentibus diſcurſibus Bergomi, videmus, vt probet ipſe, Virginem nõ potuiſſe eſſe præſervatam ab originali peccato, aſſumere pro medio, quôd Virgo Maria, eô quòd in Matrem Dei erat electa nituit ea puritate, qua ſub Deo nulla alia poteſt maior intelligi. Vellem millies hunc Bergomi diſcurſum referre. Sed & ſequenti attendere æquum & iuſtum eſt.

Quarto loco ſic diſcurrit P. Bergomus: *Quartô: Quia S. Thomas ibidem dicit, ſicùt etiã aſſerit S. Anſelmus, quód puritas Matris Chriſti fuit ſub Deo, inquantûm fuit in ea potentia ad peccandum*: Et ſubinfert ſtatim ipſe, ſic: *Sed hoc non per peccatum actuale; ergò per originale.* In hoc diſcurſu P. Bergomi noto primûm, falſum eſſe, S. Anſelmum habere, aût protuliſſe illa verba, vel aliqua alia, quæ id exprimant, ſcilicêt, *in Maria fuiſſe potentiam ad peccatum.* Potuiſſet fortè id dicere S. Anſelmus; at, quód dixerit, falſũ eſt: Videatur lib. 1. de Concept. Virgin. c. 18. vbi verba, de quibus agimus, habet. S. Thomas è propria mente, & ſenſu, & vt rem plenê declararet, explicaretquè, quomodò potuiſſet Mariæ puritas eſſe ſub Deo, ſi â peccato actuali & originali immunis fuit, dixit, id poſſe componi ex eo, quia in Maria fuit ſaltem potentia ad peccatum. Hæc notaverim pro bona claritate, quæ bona eſt in omnibus rebus. 287.

Quartus diſcurſus Bergomi.

Nota circà præcedẽtem diſcurſũ Bergomi.

S. Anſelmus.

Secundó ſuppono cum S. Thoma, & P. Bergomo, manſiſſe in Virgine potentiam ad peccatum. Modô quid? Arguit Bergomus: *Sed hoc nõ per peccatum actuale, ergó per originale.* Tam bona & optima hæc P. Bergomi argumẽtatio 288.

Diſcutitur præcedens diſcurſus Bergomi; & nõ eſſe aptũ, declaratur.

 eſt,

eſt, quòd poſſemus illam concedere â primo vſquè ad vltimum eius verbum; & ideó damus, quôd potentia illa ad peccatum, quâ ponit in Maria S. Thomas, non fuerit potentia ad peccatum actuale, ſed ad originale. Quid modò infert? Infert, Mariam, *actu*, cōtraxiſſe originale peccatum, & id voluiſſe dicere S. Thomam: Et ſi hoc non infert, nihil infert ad propoſitum. Vide nùnc ſi bona & optima, & boni & optimi Logici argumentatio eſt, quæ arguit à potentia ad actum, *affirmativé*, ſic: *S. Thomas dicit, quòd in Maria fuit potentia ad peccatum originale; ergó S. Thomas dicit, quòd in Maria fuit, actu, originale peccatum.* Sanê, vt benè ibi diſcurreret P. Bergomus, ſic debuiſſet diſcurrere: *Vt probet S. Thomas, puritatem Mariæ eſſe ſub Deo, recurrit ad ſolam potentiam ad peccatum in Maria, ergô evidentiſſimê ſignificavit S. Thomas, ſe, nihil, quod peccati, actu, in Maria fuerit, agnoviſſe.*

289. Iam videamus, ſi potentia illa in Maria ad peccatum, de qua loquûtus fuit S. Thomas, potuerit eſſe potentia ad peccatum originale. Et vt id declarem, interrogo à P. Bergomo, pro quo tēpore, ſeù temporis inſtanti, affirmavit S. Thomas fuiſſe in Maria potentiam ad peccatum originale? An in ipſo inſtanti Cōceptionis Mariæ, in quo dicit ipſe extitiſſe, *actu*, in Maria originale peccatum; an pro toto tempore ſequenti vitæ Mariæ, poſtquàm iam in ſecundo, vel tertio inſtanti pôſt Conceptionem ſuam, ſanctificata fuit, & fuerat peccatum originale remiſſum? Si dicat primum, falſò dicet, & non loquetur vt Philoſophus. Quia quandò forma eſt, *actu*, in ſubiecto, ſubiectum nequê eſt, nequè dicitur eſſe in potentia ad formam: (loquimur de potentia, quam Theologi, & Philoſophi, vocant, *phyſicam*; non de potentia, quam, *logicam*, vocant: Hæc enim ad propoſitum noſtrum, impertinens eſſet; nequé de hac loquebatur hìc D. Thomas) Erit ergó falſum dicere, in Maria fuiſſe potētiam ad peccatum originale pro eo inſtanti, in quo peccatum originale, *actu*, inhęrebat Marię; ſicùt falſum eſſet dicere, corpus eſſe in potentia phyſica ad animam rationalem pro eo tempore, ſeú inſtanti, quo iam anima rationalis informat corpus. Dices, quamvis non fuerit Maria in potentia ad peccatū originale pro toto illo primo inſtanti reali temporis, in quo iam, *actu*, peccatum originale Ma-

Idē amplius explicatur.

Reſpōſio ad noſtrum argumētum.

Mariæ inhærebat; poteſt tamen dici, quôd fuerit in potentia ad illud pro inſtanti antecedēti. ſeù priori *naturæ*. Do: Sed hanc præſentem noſtram diſceptationem reducere ad anguſtias inſtātium *naturæ*, non careret otioſitate: Et ideô, ſivè id potuerit dici, ſivé non; id tamen non dixiſſe S. Thomam, nequé tale inſtās *naturæ* illi, pro tùnc, potuiſſe in mentem venire, clarê convincitur ex eo, quia, ſcilicét, ſi peccatum originale inhærens, *actu*, in Maria ſupponeret; omni prorſûs dubio ſecluſo, & quin aliud bona mens poſſet cogitare, diceret, Mariæ puritatem fuiſſe ſub Deo, quia Maria ſaltem originali peccato, *actu*, inquinata fuit; nêc recurreret ad ſolam potentiam; præſertim, ſi ad talem potentiam probādam, imperceptibilibus *naturæ* inſtantibus opus habuiſſet. Indé etiam hoc, quod dico, convincitur, quia non eſt dubitabile illam potentiam in Maria ad peccatum fuiſſe compoſitam à S. Thoma cum illa puritate, qua ſub Deo decuit retinere Mariam: Quæ puritas intelligi nequit pro eo inſtanti, quo Maria, inquinata, ſecundúm te, erat originali peccato; nequè pro priori naturæ ad peccati originalis actualem inquinationem: Ergó loquebatur S. Thomas de potentia in Maria ad peccatum, poſtquàm iam peccatum originale, quod, vt tu vis, contraxit, remiſſum erat: Ergó nō potuit loqui de potentia in Maria ad peccatum originale pro priori naturæ ad ipſam peccati originalis contractionem. Sed nequé potuit loqui de potentia in Maria ad originale peccatum pro toto inſtanti reali temporis, in quo peccatū originale, ſecundúm te, inhęrebat, *actu*, Marię, propter iam dicta; ergó falſum abſoluté, & ex omni parte, eſt, quòd ibi S. Thomas loquatur, vel loqui potuerit de potētia in Maria ad originale peccatum, pro illo tempore, ſeu inſtanti, quo peccatum originale erat, ſecundùm te, *actu*, in Maria.

Non eſt de re illa reſpōſio.

Si eligeret P. Bergomus ſecundam partem dilemmatis poſiti num. antecedenti, videlicèt, in Maria fuiſſe potentiam ad peccatum originale pro tempore ſequenti ad Mariæ ſanctificationem, & poſtquàm iā remiſſum & deletum fuerat originale peccatum, abſurdum eligeret, quia evidens eſt, poſtquàm ſemel iam peccatum originale eſt remiſſum, & illud gratia habitualis è anima pepulit, nullam ad illud remanere potentiam, aliâs concedat Bergomus potentiā 290.

ad

ad impoſſibile. Nequè Chimæram iſtam ad nihil aliud fingere potuiſſemus, niſi vt oſtenderemus, nequé vna ſola contractione peccati originalis in Maria, nos eſſe contentos; ſed adhûc potentiam in illa ad iterûm contrahendum peccatum originale, deſiderare. Certum tamen eſt P. Bergomum in illa ſua argumentatione potentiá in Maria ad peccatum originale poſuiſſe, & illam debere componere in Maria pro tẽpore, quo iam illa nitebat puritate, qua ſub Deo nequiverat alia maior intelligi; quia D. Thomas de potentia ad peccatum, in Maria, compoſita cum illa puritate loquebatur, ſinê dubio. Sed quid fatigamur? Id non dixit expreſſè P. Bergomus? Dixit: Quia, vt vidimus à primo eius diſcurſu, conatus eſt ſtatuere, S. Thomá loquutum illo loco fuiſſe de immunitate Mariæ *pôſt primam eius ſanctificationem*. Poſuit ergô evidẽtiſſimè Bergomus in Maria póſt primam eius ſanctificationem potentiam ad peccatum originale. Liquet ergò ex dictis, S. Thomam nõ potuiſſe loqui de potẽtia in Maria ad peccatũ originale, & ideô falſam eſſe conſequentiam illius argumenti Bergomi: Quod amplhûs elucеſcet, ſi falſam etiam fuiſſe minorem, (iuxtá S. Thomæ ſententiam) oſtendamus.

Minor erat: *Sed hoc non per peccatum actuale:* Quibus verbis expreſſê voluit excludere P. Bergomus potentiam in Maria ad actuale peccatũ, & aſſerit manifeſtè, S. Thomá non fuiſſe de tali potentia loquutum. Sed antequám, tùm de conſequẽtia Bergomi, túm de doctrina D. Thomæ circâ hoc punctum, loquar, adverto, me ſentire, & affirmare, & verum cẽſere, Immaculatiſſimam Mariam ab inſtanti ſuæ puriſſimæ & ſanctiſſimę Conceptionis, â primaquè eius in vtero ſanctificatione, non ſolúm accepiſſe, quòd nunquám peccaret, ſed accepiſſe etiam, quòd nequé extùnc peccare potuiſſet; impeccabilemquè ſimpliciter ab illo momento effectam fuiſſe, quam ſententiam libenter & gratulanter noviores feré omnes excipiũt. At, cùm non de hac quęſtione, abſolutè; ſed de mente S. Thomæ circà hanc quęſtionem tractare debeam, quia mentem S. Thomę in pręſenti quærimus; ideô dico fuiſſe non aptam illam propoſitionem P. Bergomi, ſcilicêt: *Sed hoc non per peccatum actuale:* In ea enim inconſequenter, & ſui oblitus, loquutus fuit; & â D. Thomæ ſententia extraneus. Quòd inconſequẽs fuerit,

291.

Adhuc magis aperitur falſitas illius diſcurſus Bergomi

Virgo Maria, in ſententia authoris impeccabilis fuit à prima ſui ſanctificatione.

rit, patet ex illo ſuo Opuſculo de Concordantijs, Concordant. 383. & 819. vbi oppoſitum docet; & ideò communiter refertur ipſe Bergomenſis pro ſententia negante, Mariam fuiſſe impeccabilem, ſaltem antè Verbi Incarnationem, pro quo cum alijs videatur Ægid. Luſit. lib. 4. q. 3. art. 4. num. 2. & 5. Quód fuerit etiam extraneus á ſenſu D. Thomæ, patet ex ipſo S. Doct. cuius notiſſima ſententia fuit, Virginē Mariam, peccabilem fuiſſe, & potuiſſe peccare, ſaltem pro toto tempore â prima ſui ſanctificatione in vtero vſqué ad ſecūdam ſanctificationē, quæ facta fuit in ea, quandô Chriſtum concepit. Videatur Ægidius loco cit. Suar. t. 2. in 3. p. diſp. 4. ſect. 4. Vazq. t. 2. in 3. p. diſp. 120. c. 1. & alij de hac materia tractātes. Imô ſimpliciter extitiſſe peccabilē Matrē Dei toto vitæ ſuæ tempore, fuiſſe D. Thomæ ſententiā, affirmat Medina 3. p. q. 27. art. 4. concluſ. 3. Videt iam P. Bergomus, ſi, vbi interpretabatur D. Thomam dicentem: *In Maria fuit potentia ad peccatum*; potuiſſet Bergomus ipſe dicere: *Sed hoc non per peccatū actuale, &c.* Fuit ergó clariſſima mens D. Thomæ, qui, cûm immunem feciſſet Mariā à peccato actuali, & originali; vt probaret, puritatem Marię eſſe adhûc ſub Deo, dixit habuiſſe potentiam ad peccatum: Et hanc potentiam fuiſſe ad peccatū actuale, quia D. Thomas docuit, peccare actualiter potuiſſe Mariam. Potuit & hoc agnoviſſe Bergomus, ſi verba S. Thomæ ê eodem 1. Sent. diſt. 17. q. 2. art. 4. memoria retinuiſſet. Ibi enim inquirit S. Thomas: *Vtrum augmentum Charitatis habeat aliquem terminum?* Et tertio loco opponit idem argumentum attinens ad puritatem Marię; & in reſponſione, ſic dicit: *Ad illud, quod obijcitur de B. Virgine, dicendum eſt, quód differt puritatis augmentū, & Charitatis. Augmentum enim puritatis eſt ſecundúm receſſum à contrario; & quia in B. Virgine fuit depuratio ab omni peccato, ideò pervenit ad* SVMMVM *puritatis; ſub Deo tamen, in quo non eſt aliqua potentia deficiendi, quę eſt in qualibet creatura, quantúm in ſe eſt.* Ecce illam eandem doctrinam. Vide ſi termini, quibus S. Thomas hìc declarat potētiam illam ad peccatum, aptari poſſint ad peccatum originale; an potiùs de potētia ad peccatum actuale debeant intelligi. Quibus omnibus ſi addas, neque S. Thomam, neque Theologos habuiſſe in vſu, dicere, hominem, ſivê Petrum, habere potentiā ad

Ægidius. Ægidius. Suarius. Vazquez Medina. S. Thom.

ad peccatum originale, adhùc lucidior res erit: S. Thomas, & Theologi, vbi de aptitudine illa ad peccatum originale loquuntur, eam vocant, *debitum*, *obnoxietatẽ &c.*

292. Sed quærat curioſus: Nos, qui ſentimus, fuiſſe Mariam impeccabilem, nullamqué potentiam ad actuale peccatum habuiſſe ab inſtanti ſuę Conceptionis, in quo ſanctificata fuit, & etiam ab originali pręſervata, quomodô componimus, fuiſſe Mariæ puritatem, ſub Deo? Facilê: Vel quia debitum ſaltem habuit contrahendi originale peccatum: Vel quia puritas illa, non natura, ſed gratia fuit.

Queſitũ.

Reſpõſio.

293. Deniquê ſuum, vel ſuos diſcurſus claudit P. Bergomus clavi, vt dici ſolet, aurea. Sic dicit: *Quintó, quia ibi exponit* [S. Thomas] *authoritatem S. Anſelmi, qui vbiqué tenuit expreſſè, ſicùt omnes Sancti cõmuniter affirmant, Beatã Dei Matrem conceptã fuiße* OMNINO *in peccato originali.* Benè: Ergò vbicũqué & quotieſcumqué S. Thomas, & quilibet alius, aliquam S. Anſelmi authoritatem exponit, ibi negat, aut fateri non poteſt, Virginem fuiſſe præſervatam ab originali peccato. Non arguo malê. Quia video hoc ſuo diſcurſu dicere P. Bergomum, ideò S. Thomam, ibi, non potuiſſe fateri Virginis originalem præſervationem, quia ibi vnam S. Anſelmi authoritatem exponebat. Quis hanc virtutem verbis S. Anſelmi tribuat, vt vbi ſonuerint, præſervationis originalis Virgineæ affirmationem non ſinant accedere? Mirabile hoc. Sed adhúc magis mirabile erit, ſi etiam verba S. Anſelmi, quæ ſolûm de attollenda & evehenda Marię puritate tractant, & quæ abſolutiſſimè dicunt, Mariæ puritatem talem fuiſſe, quód ſub Deo nulla alia maior queat intelligi; magis, inquam, mirabile erit, ſi hæc etiam S. Anſelmi verba virtutẽ habuerint pellendi omninô affirmationem pręſervationis originalis Mariæ. Hoc dicit S. Anſelmi authoritas, quam illo loco adducit S. Thom. Iudicet núnc quilibet, ſi, quia hanc S. Anſelmi authoritatem illìc adducit S. Thomas, ideó non potuit S. Thomas illìc aſſerere, Mariam fuiſſe ab originali peccato præſervatam. Id evidés, ſcilicêt, rotũndiſſimê, & abſolutiſſimé, ibi, S. Thomã, Anſelmi authoritate ductum, dixiſſe, Mariam fuiſſe immunem ab originali peccato, quia aliter non poterat dicere cum S. Anſelmo, talem fuiſſe puritatem Mariæ, quód ſub Deo alia maior non poſſit intelligi. E quo manifeſté ſequitur,

Vltimus diſcurſus Bergomi.

Non eſt aptus ille diſcurſus.

uitur, & Sole clarius apparet, non potuiſſe S. Thomam verbis & authoritati illi S. Anſelmi ſtare, & conſentire, niſi dicendo, Virginem Matrẽ fuiſſe ab originali peccato præſervatam. Quomodò ergò talis virtutis illa S. Anſelmi authoritas potuit eſſe, quòd piam illam affirmationem procùl abegerit? Id etiam millies notabo, ſcilicét, S. Thomam illo loco, nequè exponere, nequé interpretari illã S. Anſelmi authoritatem, ſed illam inſequi, deoſculari, &, vt ſonat, amplecti: Clariſſima enim eſt, nequé commento indigebat: Et id noto, quia ſæpê P. Bergomus vtitur verbo illo, *exponit*. Solus P. Bergomus exponere, & interpretari conatur.

294. Dicta num. præced. magis patebunt, ſi pateat, falſum eſſe OMNINO, S. Anſelmum, aliosqué SS. Patres expreſſé tenuiſſe, *Beatam Dei Matrem conceptam fuiſſe* OMNINO *in peccato originali*, vt dicebat Bergomus. Veritas hæc multis abhinc annis patet ſtudioſis veritatum indagatoribus; de quo aliqua dixi ſuprà, à n. 255. vſquè ad num. 261. Sed quis patiatur, inſalutatum abire verbum illud, OMNINO? Quis, niſi incuria laboret, non interroget: *Quid, ibi, ſignificat? Vbi omnes SS. Patres dicunt expreſſé, Virginem fuiſſe*, OMNINO, *conceptam in originali peccato*? Ad hoc ſecùndum reſpondeo, nullibi pro tali mente declaranda, SS. Patres verbum illud habere. Ad primum non audebo affirmare, quid ibi verbum illud ſignificare potuerit: Affirmabo tamen, omninò redundaſſe: Quia cûm certum ſit, ſuppoſito ſenſu quæſtionis, peccatum originale omninó contrahi, vel nullo modo contrahi: Totum contrahi, vel nihil illius contrahi; quia tûm contractio peccati originalis, tùm ipſum peccatum originale, quoàd ſuam eſſentiam, indiviſibile eſt; idem omninò erit dicere: *Maria cõtraxit originale peccatum*; ac dicere: *Maria contraxit* OMNINO *peccatũ originale*. Fortê fuit figura Rhetorica conceptus ſaltem explicativa. Hæc de Commẽtis & explicationibus P. Petri de Bergomo, pro illo S. Thomæ loco.

Falſò affirmat Bergomus in illo ſuo diſcurſu.

Bandelli, & Caietani Commentum ad præſentem S. Thomæ locum adducitur, & exploditur.

EMINENTISSIMVS Caietanus Opuſc. de Cõcept. c. 5. §. *Quòd autem*; & antè Caietanum Bandellus, 295.

Dixit Caietanus loqui S.

Thomam & Anſelmum, de tempore Conceptionis Chriſti.

dellus, claré dixerunt, S. Anſelmum, & S. Thomam, loco illo, & ſi qui fuerunt alij PP. idem dicentes, negaſſe maculã peccati originalis in Maria, *pro tempore Conceptionis Ieſu Chriſti.* Sed vndê id potuerit colligere Caietanus, [mitto Bandellum] non facilé invenias. Non ex eo, quód S. Anſelmus pro puritate illa, quam Mariæ conceſſit, probanda, dixerit, ideò illa renitere debuiſſe Mariam, *quia eã Deus ſibi præparavit in Matrem*; aliâs deberemus diſcurrere ſic: *Quia S. Anſelmus dixit, ideó debuiſſe Mariam renitere puritate, qua maior ſub Deo nequeat intelligi, quia illam ſibi Deus præparavit in Matrem; ideò etiam debemus dicere, quód S. Anſelmus negat maculam originalis peccati in Maria, ſolûm pro tempore, quo Chriſtum concepit.* Et hæc argumentatio, ſivê diſcurſus, ineptiſſimus foret: Vel convinceret etiam, omnia privilegia, quę Deus Marię cōceſſit, quia eam Deus ſibi pręparavit in Matrem, concedenda eſſe Mariæ pro tēpore ſolùm, quo Chriſtum concepit; imò & quód ſufficeret negare peccati actualis maculam in Maria pro tempore Conceptionis Chriſti; quæ omnia, abſurda prorſùs ſunt. Vel ſi ex illo capite, è quo hic diſcurſus ſequitur, nō collegit Caietanus, S. Anſelmum loqui de ſolo tempore Conceptionis Chriſti; dicat, é quo alio capite, id colligere potuerit.

Non habuit vndê id colligeret Caietan⁹.

296. Prætereâ, S. Thomas loco præſenti nihil de Conceptione Chriſti, nequè de Mariæ Maternitate tractat; ſed ſolũ quærit, an aliquid in rebus creatis purius Maria eſſe poſſit? Nequé tēpora diſtinguit; ſed de Mariæ perſona abſoluté id quærit; & abſolutê reſpondet, nullã aliam maiorem puritatem excogitari poſſe, & id probat dicendo abſolutê, quód Maria nulla contagione peccati inquinata fuit; & dicendo abſolutiſſimè, quód fuerit â peccato actuali, & originali, immunis. Vndê ergò colligit Caietanus, quòd D. Thomas loquitur de tempore Conceptionis Chriſti? Violentiſſima igitur, & nimis voluntaria eſt illa interpretatio. Vel ſi vera eſt, verum etiam erit, S. Thomam ſolùm negaſſe maculam peccati actualis in Maria pro tempore Conceptionis Chriſti; quia ipſiſſimis verbis de vtriuſque peccati, actualis, ſcilicèt, & originalis, immunitate loquitur.

Reijcitur ſecũdo illud commentum Caietani.

Violenta eſt illa interpretatio Caietani, & ex ea ſequitur incóveniens.

297. Deindé, ſecundùm expreſſam Caietani mentem, Sancti illi PP. qui immunem faciunt Mariam à peccato originali, negant maculam peccati originalis

Interpretatio illa Caietani vel nihil dicit, vel

tantú dicit quod erronea ſit, & erroneos eſſe Sanctos illos PP. affirmet.

ginalis in Maria, *pro tempore Conceptionis Chriſti*; & in hoc ſenſu loquutos Sanctos illos PP. affirmat. Hoc ſuppoſito, ſequitur, interpretationem illam vel nihil dicere, quod noſtræ veritati obſit, vel adeò multum dicere, quôd erronea ſit, & erroneos faciat Sanctos illos PP. Clariſſimê hoc probabo: Quia quandò Caietanus dicit, Patres illos negare maculam peccati originalis in Maria *pro tempore Conceptionis Chriſti*; vel eſt ſenſus, ita negare pro illo tempore Patres maculam peccati originalis in Maria, quôd non negent eam in Maria pro toto tempore antecedenti, deſcẽdendo vſquè ad inſtãs, in quo fuit Maria ſanctificata in vtero ſuæ matris S. Annæ: Et ſi iſte eſt ſenſus illius interpretationis, erronea evidenter eſt interpretatio; & erroneos maniſeſtê facit Sanctos illos PP. quia erroneum eſt, ad minûs, non negare maculam peccati originalis in Maria, á tempore, quo in vtero ſuæ matris erat, ſeû antequâm ê vtero Matris prodiret. Si verò ſenſus illius interpretationis eſt, quòd Sancti illi PP. ita negãt maculam peccati originalis in Maria *pro tempore Conceptionis Chriſti*, quôd ſimûl etiã negent in Maria maculam peccati originalis pro toto antecedenti tempore, deſcẽdendo vſqué ad inſtans illud, in quo fuit in vtero ſuę matris ſanctificata; evidens erit non loqui Sãctos illos PP. de tempore ſolûm Cõceptionis Chriſti, quandô dicunt, *Mariam fuiſſe immunem ab originali peccato*. Et in hoc ſenſu eſſe accipiendos illos Sãctos PP. nullus Catholicus dubitabit: Et, hoc ſenſu ſuppoſito, eſſe falſam, & violentam illam interpretationem, eſt clarum. Cûm autem non debeamus affirmare, aliquid Patribus odioſum dixiſſe Eminentiſſimũ Caietanum; neceſſê eſt affirmare, in illa ſua interpretatione nihil dixiſſe Caietanum, quod noſtræ veritati obſit; & in quo non cõveniamus omnes: Quod iã plenè declaro.

Prædictorũ explicatio.

Igitur, conſtans nobis Catholicis eſt, quindecim ſaltem annis antê Chriſti Conceptionem elapſis, fuiſſe Mariam in vtero ſuæ matris ſanctificatam, & â peccato originali liberatam. Et ſi crederemus Eminentiſſimo Caietano, iam elapſis ferê viginti quinque annis anté Chriſti Conceptionem, liberata á peccato originali Maria præceſſerat, &, in Caietani ſenſu, á peccato originali immunis: Quia in ſuis Comment. ad c. 1. Lucæ, ver. 17. poſtquàm dixerat, certum eſſe B. Virginem, quan- 298.

E Caietani mẽte, iam elapſis viginti quinq; annis ante Chriſti Conceptionẽ præceſſerat Maria ſine originali peccato.

T 5 dô

dó Chriſtum concepit, fuiſſe, ad minùs, annorum decem & novem; ſtatim, quaſi rem concludens, ait: *Et rationabile eſt, vt fuerit tùnc annorum viginti quatuor, vt perfecta etiam ſecundùm oſſa mulier, perfecta mater perfectum gigneret filiũ.* Hæc Caietanus. At ætas, á nativitate ex vtero computatur: Et ideò, ſi his viginti quatuor annis, á Caietano ſtatutis, addas novem menſium tempus, quo in vtero Maria fuit; ferê viginti quinque annis iam elapſis antè Chriſti Conceptionem, Virgo Maria ſinê peccati originalis macula, erat: Quia, quamvis demus, Mariã in inſtanti ſuæ animationis contraxiſſe originale peccatum; in eo tamen cõſentimus omnes, ſcilicét, decuiſſe, quôd Virgo Maria quám citiſſimê â peccato originali emundaretur; ideoquê etiam adverſarij concedunt, Virginẽ fuiſſe â peccato originali mundatã in ſecundo, vel tertio inſtanti pòſt primum Cõceptionis inſtans. Modô inquiramus ab Eminentiſſim. Caietano, ſic: Si certum eſt ſecundûm communiorem ſententiam, fuiſſe Virginem, ſanctificatam, & á peccato originali purgatam, quindecim ſaltem annis iam elapſis antè Chriſti Conceptionẽ, & ſecundúm veſtrę Eminentiæ ſenſum præceſſerat iam Virgo ſinè peccato originali per ſpatium ferè viginti quinque annorum; quid dicit iſta interpretatio: *Sancti PP. qui dicunt fuiſſe Mariam immunem à peccato originali, loquuntur de tempore Conceptionis Chriſti, & pro hoc tempore Conceptionis Chriſti negant maculam peccati originalis in Maria?* Non negant Patres illi, ó Eminẽtiſſime, maculam peccati originalis in Maria pro tempore, ſecundúm te, viginti quinque annorũ precedentium ad Chriſti Conceptionem? Negant ſanê; aliás erronea erit interpretatio, & Sanctos illos PP. faciet erroneos. Si ergò pro toto illo tempore negant illi Sancti PP. maculam originalem in Maria; & pro toto illo tempore veſtra Eminentia debet affirmare, quôd macula originalis in Maria non fuit, & quòd ita ſentiãt Sãcti PP. ergó nihil dicit veſtra interpretatio, quod noſtrę affirmationi obſit. Omnes nos etiam dicimus, & pro tempore Conceptionis Chriſti, & pro toto tempore antecedenti ad Chriſti Conceptionem, á prima Mariæ ſanctificatione, fuiſſe Mariam immunem & liberam à peccato originali, & pro toto illo tempore negamus maculam peccati originalis in Maria, & hunc eſſe ſenſum SS. PP. aſſerimus.

Caietan.

imus. Apparet iam ex his, otioſam omninô fuiſſe illam interpretationem: Quia adverſarij, qui ea vtuntur, poſtquâm ad tẽpus Conceptionis Chriſti hoc punctum vocarunt, debent, velint nolint, iterùm ad inſtans Conceptionis paſſivæ Mariæ illud reducere; & fateri, SS. illos PP. ab immediatê ſaltem ſequenti inſtanti ad primum inſtãs Conceptionis paſſivæ Mariæ illam feciſſe & prædicaſſe, á peccato originali liberam: Et hoc, quia eam in Vnigeniti ſui Matrẽ præparavit Deus; qua ratione S. Thomas 3. p. q. 27. art. 1. vtitur, vt probet, fuiſſe Mariam in vtero ſãctificatam, & â peccato originali liberatam. Reſtat ergó dicat nobis Caietanus, cur S. Thomas illo loco, de quo agimus, dixerit & ſenſerit, immunem fuiſſe Mariam á peccato originali, nõ ſolùm pro tempore Conceptionis Chriſti, ſed etiam pro antecedẽti ſpatio ferè viginti quinque annorum (ſecundùm Caietanum) antè Chriſti Conceptionem, ſcilicèt, á ſecundo inſtanti póſt inſtans Conceptionis paſſivæ Virginis ipſius; & non ſenſerit illo eodem loco immunem fuiſſe Mariam â peccato originali, etiam pro ipſo & in ipſo Conceptionis paſſivæ eius inſtanti? Hoc eſt, quod quærimus. Et ſi dicat, ideò â ſecundo inſtanti póſt ſuam paſſivam Cõceptionem decuiſſe, quód Virgo á peccato originali eſſet immunis, quia eam Deus elegerat in Matrem, fatebor; ſed, præterquàm quód iam hoc eſt illi ſuæ interpretationi abrenuntiare, indè inferam optimê, etiam pro ipſo & in ipſo Cõceptionis paſſivæ ſuæ inſtanti decuiſſe, quòd immunis eſſet â peccato originali Maria, quia eam Deus in Matrem elegerat, & vt Mater Dei eſſet, in illo inſtanti concipiebatur. Adde prædicta omnia á num. 274. vſquè ad num. 294. vbi de interpretatione Bergomenſis egimus. E quibus ſatis declaratùm manet, S. Thomam, immunem abſolutê, & pro omni inſtanti temporis, feciſſe & prædicaſſe Mariam, â peccato originali.

S. Thom.

Apparet firmiùs iam, veram eſſe reſolutionem noſtram, quam explicuimus á num. 262. vſquè ad num. 273. ſcilicét, ambiguum & problematicũ extitiſſe S. Thomam pro puncto de Conceptione Virginea; & tûm ex hoc capite, tùm ex alijs, quæ etiam ibi tetigimus, euinci non eſſe firmũ aliquod principium, ê quo determinatam mentem D. Thomæ pro hoc puncto poſſimus invenire, quia pro vna & alia ſententia authorem fuiſſe, concedimus 299.

dimus nunc. Sed quid de mẽte S. Thomę, ſi pręſenti ſęculo adeſſet? Iam dico.

S. Thomas, ſi ſuperſtes & vivus his noſtris ſæculis eſſet, Mariam ab originali peccato præſervatam prædicaret.

300. AFFIRMATIO noſtra in præcedẽti Titulo poſita ſupponit, S. Thomam quondàm ſcribentem & docentem vel docuiſſe & ſcripſiſſe, Mariam fuiſſe in peccato originali conceptá, vel ſaltem dubium, ancipitẽ, ſivé problematicum extitiſſe, cauſamquê á ſe iniudicatam reliquiſſe, vt ſuprà, á num. 262. dicebam. Ideoquê ſenſus noſtræ præſentis affirmationis, hic eſt: *Quamvis concedamus, S. Thomam olim vivum docuiſſe & tenuiſſe, fuiſſe Mariam in originali peccato conceptam, ſivé ſaltem problematicum pro hoc puncto extitiſſe; nihilominùs ipſum viventĩ hodie, & ſtatum tûm opinionis piæ, tùm minûs piæ opinionis, conſiderantem, mutaturum, ſiné dubio, mentem, aût cauſam pro parte præſervationis originalis Mariæ terminaturum.* Et idẽ dicimus de quolibet alio ex Sanctis PP. [ſi quis fuit] qui antiquitús ſenſerit, Mariam

Senſus noſtræ præſentis affirmationis.

fuiſſe macula peccati originalis, actu, in inſtanti animationis contracta, inquinatam.

Præſens hæc noſtra aſſertio, antiqua eſt, & iam communis erat tempore Caietani, vt infra dicam, dûm quid de ea Caietanus ſenſerit, proponam: Facilequé prudens quilibet aſſerat, â Summi Pontificis Sixti IV. tempore cœpiſſe, hoc eſt, â tempore, quo vniverſalis Eccleſia ex facultate Pontificia cœpit Cultu Sacro publico celebrare Conceptionem paſſivam naturalem Virginis. 301.

Antiqua hæc præſes aſſertio eſt.

Eunt in hanc noſtram aſſertionem Scriptores ferè omnes, qui de ea tractarunt. Id dixit & affirmavit B. Ludovic. Bertr. Prædicatorum Ordinis fulgens Aſtrum, & hunc ſanctum virum ita affirmaſſe, affirmat alius optimus Dominici filius, Vincentius Iuſtinian. & B. Ludovici familiariſſimus, ſuo lib. pro Concept. §. 1. & 15. B. Ludovico in illa eâdem affirmatione conſentiens Idẽ affirmat é ipſo Sacro Prædicatorũ Ordine doctiſſim. Ioannes á S. Thoma, cuius verba dedimus ſuprá, num. 126. Multiqué alij ê ipſa Dominicana Familia, qui pro Immaculata Conceptione ſcripſerunt, idẽ affirmant, vt notum omnibus eſt. Videantur etiam Suar. t. 2. in 3. p. diſp. 3. ſect. 5. ver. *Dicetur* 302.

B. Ludovic. Bert.

Vincent. Iuſt.

Ioan. á S. Thom.

Suarius.

Ægidius. *etur fortaſſè*; & ver. *Ex Patribus, qui vltimo loco.* Ægid. Luſit. lib. 3. q. 6. art. 1. §. 7. num. 45. & 46. & art. 4. §. 2. num. 20.
Vazquez Vazq. t. 2. in 3. p. diſp. 117. c. 9. de Bernardo loquens.
Valentia. Valent. 3. p. diſp. 2. Gener. q. 1. punc. 2. ver. *Nequè Canonicos*, de Bernardo etiã ſpeciatim loquens.
Nieremberg. Nieremb. de Perp. obie. Feſ. Concept. c. 27. circá finem.
Calderõ. Calderon. c. 5. ſui lib. num. 88. de Bernardo loquens.

303. Præſens affirmatio latiùs ſolito declaratur. Licêt ergò cõmuniter omnes præſentem noſtram aſſertionem affirment, paucis tamen eam abſolvunt: Nêc mirûm, quia explicatione non indigere, videtur eſſe perſpicuum ex notiſſimo ſtatu, quem ſententia pia adepta eſt; ideoquê, illo ſtatu bené ſuppoſito, ipſo rationis & prudentiæ lumine affirmatio noſtra claram & indubitabilem ſe præſentat. At, quia ſunt aliqui, [de illis poſteá] qui, adhûc præſenti ſtatu ſententiæ piæ conſiderato, contendunt, S. Thomam hodie non mutaturum ſententiam, libuit aliquantó latiùs rem hanc declarare pro obſequio Virginis Matris, & pro Angelici Thomæ obſequio. Sed antequám ad argumenta accedamus, aliqua, ad quæ aliquorum adverſariorum commenta cogunt, præmittamus.

(:)

Primum Præmiſſum.

In omnibus S. Thomas ſequutus fuit mentem Auguſtini, ſic ipſo Magno Auguſtino affirmante.

QVIA non pauca ex ſenſu & ſententia Auguſtini pro ſtabilienda noſtra affirmatione dicturi ſumus, quamvis Auguſtinum Solem, Solis Flos Thomas in omnibus ſequutus fuerit, illiusquè gyros attentê luſtraverit, non abs re erit, ſi id ab ipſo Auguſtini ore accipiamus. 304.

305. Hiſtoria. Fr. Albertus de Breſa flagrabat deſiderio agnoſcendi gloriæ gradum, ſedis altitudinem, quam in ſuperna Hieruſalem & Dei triumphante Civitate Angelicus poſſidebat Thomas. Orat anté Mariæ Aram: Apparent duo viri, ex illis vnus Pontificali ornatus amictu; alter Dominici ornatus veſte, & inſuper Corona gemmis ſplendẽti gravis; duplicato torque, aureo, ſcilicèt, & argenteo, pulcher, é quibus pendens emblema, cœleſtem dicam pyropum, adeô lumine & flamma Eccleſiæ replevit ambitum, quôd non facilè diceres, an luceret, an potiùs arderet Eccleſia: Quem deniquê ſparſi per totum pretioſi lapi-

des præ ſe ferentes ſtellarum imaginem, ſpectabilem reddebant, decorum, fulgentem, mirabilem. Stupens Albertus quærit de viſione: Túnc ê duobus Pontifex ſic reſpŏdit: *Quid miraris, Fr. Alberte? Ego ſum Auguſtinus Doctor Eccleſiæ, qui ſum miſſus ad declarandam gloriam S. Thomæ: Is eſt, qui mecum eſt: Qui Doctrinam meam, & Apoſtolicam*, IN OMNIBVS *ſequutus eſt, & Eccleſiam &c.* Referunt communiter hanc Auguſtini & Thomæ apparitionem Hiſtorici è Sacro Ordine S. Dominici. Habemus iam ê ipſo Auguſtini ore, Auguſtini Doctrinam in OMNIBVS fuiſſe ſequutum Thomam.

Revelat Auguſtinus gloriá Thomæ: Et quôd in omnibus Thomas ſuá Doctrinam fuerit ſequutus, dixit.

Secundum Præmißum.

Poſsibile Sanctos, & Patres, ſpeculativè errare & aliquandò decipi: Errarúntqué ſpeculativè ex eis plures.

306. NON errant Sancti PP. vbi ſimúl omnes, cŏſtanter, expreſſê, & ex profeſſo materiam tractătes, aliquid ad Fidem, Religionem, & bonos mores attinens, docent. Veritas hęc, certa eſt apúd bonos Catholicos. Ideoquè pręfixa noſtra propoſitio verum ſenſum habet vbi de vno, altero, ſeù de aliquibus ex Patribus diviſim ab alijs, ſumptis, ſermo erit; etiam in materia, quę ad Fidem, ſeû Religionem attineat. Etiam hoc eſt certum: Sed id in præſenti non prętermittimus, quia de re certa agere cogit vnius vel alterius zelus, indoctus tamen. Ratio â priori huius veritatis eſt: Quia Sancti PP. ſi Canonicos Scriptores, Apoſtolos, & Prophetas excipias, omnesqué eos, qui Deo inſpirante loquuntur, vt homines ſcripſerunt, humano ſolûm labore, & ingenio, miniſtrantibus; ideoqué quădoquè labi & decipi vt homines potuerunt, & facto ipſo decepti ſunt. Et quid mirûm, quód ſpeculativê erraſſent, ſi à primo ad vltimum, Chriſto Domino, & Matre eius, exceptis, practicè omnes erraruut, voluntatis errorem cŏtraxerunt, quia ſaltem venialiter peccarunt? Fateris in quolibet, omnibusqué Sanctis PP. errorem & defectum ſanctitati & puritati cordis aliquo modo ſaltem adverſantem, quia ſaltem venialiter peccant; & peccarunt omnes: Quid modò Patrum gravitati aut ſanctitati repugnans, dicas, ſi dicas ſpeculativê erraſſe; errorê intellectus contraxiſſe; non pe-

Senſus præſentis propoſitionis.

Ratio á priori.

Pec[cárunt] & peccă[runt] omnes ſaltê venialiter.

penitùs in omnibus, & per omnia ſpeculâtem veritatem inveniſſe; quo adhùc errore ſuppoſito integrám, conſtantem, & illæſam eorum relinquis ſanctitatem? Loquimur enim vel de errore in rebus phyſicis, ſeù philoſophicis, & ad Fidẽ, Religionem, & mores non attinentibus; vel etiã de errore in rebus attinentibus ad Fidem, & Religionẽ, quæ tamen non definitæ ab Eccleſia, non omninò declaratę, & adhùc ſub dubio, quoád nos, & Iudice fuiſſent.

xemplis xplica- ır no- ra pro- oſitio.

307. Exempla, quæ pro declaranda præſenti propoſitione ſuppetunt, plura ſunt; quorum aliqua Melchior Canus lib. 7. de Loc. c.3. ver. *Secunda concluſio*, vbi de fœlicitate nõ errandi diſſerit, propoſuit his verbis: *Hanc ſiquidem fælicitatem Deus in ſolis Divinis Voluminibus ineſſe voluit, quẽadmodùm Auguſtinus veriſſimê ac graviſſimé tradidit. Cætero qui nemo, quantúmvis eruditus, & ſanctus, nõ interdúm allucinatur, non alicubi cæcutit, non quandoquê labitur. Sãctus verò is fuit, qui credidit, ab hæreticis baptizatos, eſſe rebaptizandos. Sanctus fuit, qui in Chriſti Corpore & ſenſum pœnæ & dolorem fuiſſe, negavit. Sanctus fuit, qui in Chiliaſtarum dogma deſcendit. Sanctus fuit, qui viro ob adulterij culpam vxorem repudiãti, alterum matrimonium conceſſit. Sãctus fuit, qui animis piorum vſquè ad Iudicij diem veram fælicitatem ademit. Sanctus fuit, qui animam hominis ex traduce eſſe, putavit. Sanctus fuit, qui animam Adæ antè corpus fuiſſe editam, opinatus eſt. Sancti fuere, qui Angelos multis antê mundum corporeum æternitatibus creatos êſſe, exiſtimarunt: Atqué eorum Opuſcula á Gelaſio cõprobata ſunt.*

anus.

His exemplis á Cano productis plura alia addere poſſemus. Sanctiſſimi & graviſſimi fuerunt, qui Angelos aliquid de corporeitate habere, putarunt. Sanctiſſimus & graviſſimus fuit, qui dixit, non omnia ſeptem Sacramenta fuiſſe inſtituta â Chriſto Redemptore. Sanctiſſimi & graviſſimi fuerunt, qui dixerunt, ſtante Innocentię ſtatu, hominum propagationem non futuram per viam naturalis generationis, ſed per creationem. Sanctiſſimus & graviſſimus Eccleſiæ Pater fuit, qui Spiritum Sanctũ â Filio procedere negavit &c. Ob quæ omnia idem Canus loco cit. ver. *Eccleſiaſtici*, præmiſſo de Scriptoribus Canonicis ſermone, repetit: *Reliqui veró Scriptores Sancti, inferiores & humani ſunt, deficiuntquê interdúm, ac monſtrũ quandoqué pariunt præter*

con-

convenientem ordinem. Et idem repetit iterúm lib. 11. c. 6. iam propé finem.

308. Ex Sanctis ipſis Patribus voco primùm teſtem, Angelicum Thomam, qui Quodlib. 12. q. 17. art. 26. ſic inquirit: *Vtrum omnia, quæ* DOCTORES SANCTI *dixerunt, ſint á Spiritu Sancto?* Et claudit doctrinam illius Arti. his verbis: *Hoc tamen tenendum eſt, quòd quicquid in Sacra Scriptura cõtinetur, verum eſt, aliàs qui contra hoc ſentiret eſſet hæreticus. Expoſitores autem in alijs, quæ non ſunt Fidei, multa ex ſuo ſenſu dixerunt, & ideô in his poterant errare. Tamen dicta Expoſitorum neceſſitatem non inducunt, quòd neceſſè ſit eis credere, ſed ſolùm Scriptura Canonica &c.*

S. Thom.

309. Hieronymus t. 1. Epiſt. 55. quæ eſt ad Pammach. & Ocean. reſpondet ad quoſdam, qui ipſi detrahebant, quòd Origenem laudaſſet; & poſtquàm dicit, ſe ingenium & merita laudaſſe, non errores, addit: *Quòd ſi quis Iudas Zelotes oppoſuerit nobis errores eius, audiat liberè:* Interdùm magnus dormitat Homerus, verûm Operi longo fas eſt obrrepere ſomnum: *Non imitemur eius vitia, cuius virtutes non poſſumus ſequi. Errarunt* IN FIDE *alij tàm* GRÆCI, *quàm* LATINI.

Hieronym.

Teſtibus Hieronymo, & Auguſtino, aliquandô decipi potuerunt, & aliter ſapere, quâm res ſe haberet, Auguſtinus, & Hieronymus. Epiſt. 11. quæ inter Auguſtinianas eſt, dicebat Auguſtino Hieronymus: *Vndè etiam nobis videtur, aliquandò te quoquê in nonnullis falli potuiſſe.* Et Hieronymũ Auguſtinus, vt patet ex Epiſt. 8. & 10. ſic aliquandò alloquebatur: *Poteſt enim fieri, vt tibi aliud videatur, quàm veritas habet.* Hinc fit, quód liberè, & veritatis zelo accenſus, ſic iterùm diceret Auguſtinus ad Hieronymum: *Quaré, arripe, obſecro te, ingenuam & verè Chriſtianã cum charitate ſeveritatẽ, ad illud Opus corrigendum atquê emendandũ, & palinodiam, vt dicitur, cane.* Sic Auguſt. Epiſt. 9. 310.

Hieronym.

Auguſt.

Auguſt.

Iterùm Auguſtinus lib. 2. de Baptiſ. contra Donatiſt. c. 1. de quodam errore Cypriani loquens, & nil habuiſſe prodigij, quôd tantus vir erraſſet, declarans, id explicat deſumpto etiam exemplo ab Eccleſiæ Principe, Petro, his verbis: *Si potuit, inquam, Petrus cõtra veritatis regulam, quam poſteà Eccleſia tenuit, cogere Gentes judaizare; cur non potuit Cyprianus contra regulam veritatis, quam poſteà tota Eccleſia tenuit, cogere hæreticos, vel ſchiſmaticos, denuò baptizari?* Et in 311.

Pet...

Auguſt.

in hoc nihil contra Cypriani ius dixiſſe Auguſtinum, declarat ipſe lib. 2. contra Creſcon. c. 31. ſic: *Nos enim nullam Cypriano facimus iniuriam, cûm eius quaslibet literas â Canonica Divinarum Scripturarum authoritate diſtinguimus.* Igitur, affirmare, quôd quilibet, quâvis maximus, errare poſſit, aut erraverit, nil aliud eſt, è ſententia Auguſtini, quâm diſtinguere authoritatem Canonicarum Scripturarum ab authoritate illorum, qui non ſũt Scriptores Canonici; ideoquè id repetit magnus Parẽs, vt iam dico.

312. Idem Auguſtinus Epiſt. 48. loquens de Scriptis Hilarij, & Cypriani, ſic aſſerit: *Hoc genus literarum ab authoritate Canonis diſtinguendum eſt: Non enim ſic leguntur, tanquâm ita ex eis teſtimonium proferatur, vt contra ſentire nõ liceat, ſicubi forté aliter ſapuerint, quám veritas poſtulat.* Et Epiſt. 19 ita: *Quamquám, ſicùt pauló anté dixi, tantummodò Scripturis Canonicis hanc* INGENVAM DEBEAM SERVITVTEM, *qua eas ſolas ita ſequar, vt Conſcriptores earum nihil in eis omninò erraſſe, nihil fallaciter poſuiſſe, non dubitem.* Ob quod illa eâdem Epiſt. addidit Auguſtinus: *Alios autem ita lego, vt quantalibet* SANCTITATE, DOCTRINA *qué, præpolleant, non ideô verum putem, quia ipſi ita ſenſerunt, ſed quia &c.*

Auguſt.

Et quia in hac eadem doctrina comprehenſum etiam iri Auguſtinum ex ſuo ipſius Auguſtini ſenſu, nullus dubitaret, lib. 2. de Bono perſeverant. c. 21. ſic dixerat Auguſtinus: *Quamvis neminem velim ſic amplecti omnia mea, vt me ſequatur, niſi in ijs, quibus me nõ errare perſpexerit. Nã proptereâ nũnc facio libros, in quibus Opuſcula mea retractanda ſuſcepi, vt nêc me ipſum in omnibus me ſequutum fuiſſe, demonſtrem; ſed proficienter me exiſtimo, Deo miſerante, ſcripſiſſe, non tamen á perfectione cœpiſſe.* Angelica profectò verba, & quæ non niſi in cœlo ortum videantur habuiſſe. 313.

Auguſt.

Propoſita noſtra veritas, ſicùt nullum [exceptis his, qui Deo afflante loquuntur] excludit, ſic nêc aliquã excludit alicuius ætatem. Pueri, iuvenes, viri, ſenesquè errare poſſunt, errant, & errarunt. Nequê hoc inexplicatum reliquit Auguſtinus: Ideoquè, quia verbis præcedentibus dixerat, ſe proficienter ſcripſiſſe, nequè á perfectione cœpiſſe, nê fortè aliquis exiſtimaret, ipſum dicere voluiſſe, iam indefectibilitatem in ſcribendo inveniſſe, quia iam, quandò id dixit, ſenex erat, addidit: *Quando-* 314.

Auguſt. *doquidèm arrogantiùs loquor, quàm veriùs, ſi vel nùnc dico me ad perfectionem ſinè vllo errore ſcribendi iam in iſta ætate, veniſſe.* Quod in Prolog. ad lib. Retractat. repetit ſic: *Ego mihi hāc perfectionem nèc nùnc arrogo, cùm ſim ſenex.*

315. Iterùm pulchrè & eleganter Epiſt. 3. eundem ſenſum propoſuit Auguſtinus, dicens:
Auguſt. *Tanta eſt enim Chriſtianarū profunditas Literarum, vt in eis quotidie proficerem, ſi eas ſolas ab ineunte pueritia vſquè ad* DECREPITAM SENECTVTEM *maximo otio, ſummo ſtudio, meliore ingenio conarer addiſcere. Non quòd ad ea, quæ neceſſaria ſunt ſaluti tāta in eis perveniatur difficultate; ſed cùm quiſque ibi Fidem tenuerit, ſinè qua piè rectequè nō vivitur, tam multa, tamquè multiplicibus Myſteriorum vmbraculis opaca, intelligenda proficientibus reſtant, tantaquè non ſolùm in verbis, quibus iſta dicta ſunt, verùm etiam in rebus, quæ intelligendæ ſunt, latet altitudo ſapientiæ, vt* ANNOSISSIMIS, ACVTISSIMIS, FLAGRANTISSIMIS *cupiditate addiſcendi hoc contingat, quod eadem Scriptura quodam loco habet:* CVM CONSVMMAVERIT HOMO TVNC INCIPIT. Eccleſiſtic. 18. Hæc Auguſtinus. Et quia ita ſe rem habere optimè cognoſcebat, ſic alia occaſione, Epiſt. ad Auxilium, de ſe ipſo loquens, dixerat: *Senex à iuvene, & Epiſcopus tot annorum, à collega necdùm anniculo paratus ſum edoceri.* Auguſt. Quid ſapientius, ſanctius, diviniusquè dici potuit? Rurſùs in Epiſt. ad Hieronym. ſic: *Ad diſcendum & audiendum quod opus eſt, nulla ætas ſenex videri poteſt: Quia etſi ſenes magis convenit docere, quàm diſcere; magis tamen decet* DISCERE, *quàm* IGNORARE. Benè his verbis monet Auguſtinus, quancumque ætatem, etiam provectiſſimam, multa ignorare, & ad diſcendum pronam eſſe debere. Quod novit etiā Seneca, & ſcriptum reliquit in Proverb. his elegantibus verbis: *Debent ſenes ſenectutis viaticum literarum eruditionē parare diſcendo, nè defecerint inſipienti animo. Literas tanquàm baculum infirmo corpori repertas eſſe, dixerim:* Seneca. ET EVNDEM FINEM ESSE DISCENDI, ATQVE VIVENDI.

Errarunt igitur Magni viri: 316. Erravit in pluribus Magnus Auguſtinus, quod ipſe ſapientiſſimè recognoſcens, Retractationum à ſe dictarum & ſcriptarum aſſertionum ſcripſit Libros, quibus & ſapientiā & ſanctitatem ſuam cœli altitudini coæquavit. Et notans, re-

retractationem illam laude potiùs, quâm reprehenſione, digniſſimam eſſe; proſpicienſquè, varios eſſe hominum humores; nihilquê eſſe, quamvis optimum, quod non ſapientium, & inſipientium, prudentum, & imprudentum, cēſuræ, expoſitum ſit; viſum fuit eidē Auguſtino hæc præmittere: *Nequê enim quiſquam*, inquit, *niſi imprudens, ideô quia mea errata reprehendo, me reprehendere audebit.*

Auguſt.

317. Erravit etiam aliquandò S. Thomas Aquin. Quod & ipſe notans, non paucas ſuarum anteà dictarum aſſertionum retractationes fecit ſapientiſſima humilitate, & humili ſapientia. Vide ſuprà, num. 267. vbi aliqua exempla propoſitionum à S. Thoma retractatarum habes, verbis Caietani deſcripta; quibus alia nō pauca addere poſſemus: Aliqua tamen appono. Quodlib. 6.q.11. art. 19. poſtquàm aliquorum retulerat ſententiam, dicentium, cœlum Empyreum nō influere in reliqua corpora, ait S. Thomas: *Et hoc quidem mihi aliquandò viſum eſt; ſed diligentiùs conſiderans, magis videtur dicendum, quód influat in corpora inferiora.* Huius etiam retractationis meminit Caiet. 1.p.q.66 art.3. Id núnc prçcipué notabis, ſcilicèt, quanta fuerit ſapientiſſima S. Thomæ humilitas, quā ta eius pro rerum eruenda veritate attentio, vt in re ſolùm ſpeculativa & meré philoſophica; & â Fide, Religione, & moribus prorſùs aliena; imó & ad ipſam Philoſophiā ſpeculativam feré etiam inutili; diligenti adhibita conſideratione, vt ipſe Thomas ait, ſententiam mutaverit, & id, data opera, declaraverit, & ſe anteâ non benê dixiſſe affirmaverit. Quid ergô faceret S. Thomas pro aſſertione ad pietatem Chriſtianam, & ad firmitatem Statuti Eccleſiaſtici attinente; & pro aſſertione, quæ non ſiné communi fidelium offenſione ſonaret?

S. Thom.

Adde optimum exēplum, & ad præcipuum punctum, quod hìc declaramus, omninó aptabile. Docuit S. Thomas 2. 2. q. 64. art. 7. irregularem fieri eum, qui invaſorem occideret, quamvis aliter propriam mortem nequiſſet evitare. Accedit Caietanus in Comment. illius Art. ad hanc S. Thomæ doctrinam, & ait: *In reſponſione ad 3. in eodem art. conſidera, quód materia eſt Iuris Poſitivi irregularitas: Et novo Iure* in Clement. vnic. de Homic. *ſtatutum eſt, quód is, qui aliter mortem evitare nō valens ſuum occidit invaſorem, irregularis non eſt: Quæ lex, ſi tempore Authoris extitiſſet, nō ſcrip-* 318.

Caietan.

ſcripſiſſet hoc Author. Hæc Caietanus: E quo habemus, quód ſi hodie, & póſt Statutum illud, ſuperſtes eſſet D. Thomas, ſententiam mutaret, & oppoſitum ſcriberet: Quamvis nulla reprehenſione digna fuiſſet illa prima S. Thomæ ſententia tùnc, quandô illam ſcripſit.

319. Aliud etiam optimum exẽplum miniſtrat ipſe idem Caietanus, qui aliquandô non ſolûm retractationem S. Thomæ affirmat, ſed affirmat etiã, quòd ſi tali tempore ſuperſtes eſſet S. Thomas faceret retractationem retractationis. Dixit quondâm S. Thomas, diſpenſabile eſſe votum ſolemne in Religione emiſſum. Retractavit hanc ſententiã S. Thomas, vt ipſe Caietanus notavit in verbis poſitis ſuprâ, nu. 267. Vides iam retractationem. At hanc retractationem retractaturum S. Thomam, & ad primam antiquam ſentẽtiam iterùm redditurum, affirmat Caietanus (& benê) in Comment. ad 2. 2. q. 88. art. 11. vbi poſtquám meminit Declarationis Pontificiæ, propter quã debuiſſet S. Thomas illam retractationẽ retractare, ait Caietanus: *Et quoniã eiuſdem eſt interpretari Canonem, cuius eſt condere illũ, ſi Author vidiſſet, Summum Pontificem declaraſſe, quòd Decretalis illa intelligitur,* ſtante Monachatu, *proculdubiô non ſuſciperet onus huius opinionis ad defenſionem illius Decretalis non interpretatæ.* Hęc Caietanus. Ergó ſi hodie ad vivos redderet S. Thomas, proculdubiò faceret retractationis illius retractationem, quia videret Decretalẽ illam â Pontifice interpretatam; onuſquê reliquiſſet opinionem illã defendendi, quia ex ſenſu Caietani, ideò onus illã opinionem defendẽdi ſuſcepit S. Thomas, quia quandô illam ſcripſit nondúm Pontifex Decretalem illam interpretatus fuerat. Certum & indubitabile, hoc.

Caietan.

Adde poſitis exemplis frequentiſſimam ſapiẽtum Thomiſtarum vocem, ſæpè dicentiũ, vt ad authoritates S. Thomæ ex Sententiar. aut alibi ſumptas, & in ipſos contortas, reſpondeant; S. Thomam ſe in Sũma Theologica, aut alibi, retractaſſe & ſententiã mutaſſe; quod ego quotidie in Vniverſitatibus Salmantina, Complutenſi, Vallis-Oletana, alijſquèCollegijs, expertus fui. 320.

Adde ipſam ſapientia & ſanctitate plenam S. Thomæ vocem, de qua egi ſuprá, num. 271. Agebat S. Thomas de propoſitionibus ſuis, quæ non concordãter dictatę fuiſſent; & inter alia dicebat: *Si verò non fuerit inventum, quomodò vtrum-* 321.

S.Thom.

vtrumque ſtare poſſit, alterum eligat, quod magis conſonum veritati iudicaverit: Alterum verò NOS IPSI REVOCAREMVS, *ſi talis diſcordia nobis occurrat.*

322. Hæc ex innumeris, quę pro declaranda veritate, quam à num. 300. inſequimur, produci poſſent, ſufficiant.

323. Notamus etiam, omnia, quæ propoſuimus, fuiſſe ex mente S. Thomæ, tùm, quia verba eius poſita num. 308. id docent; tùm, quia ea omnia Auguſtinum habent authorẽ, &, Auguſtino ipſo teſte, in omnibus Auguſtini doctrinã ſequutus eſt Thomas, vt ſuprà, num. 305. vidimus.

324. Si quis verò fuerit, qui ex Sanctorum PP. erratis, vt à nobis explicata ſunt; eorumquê ab ipſis facta correctione, retractatione, ſeû reprehenſione, aliquid contra Sanctorum honorem ſequi iudicet, aliquidvé indecorum, minùs decens, aut à debita Sanctis PP. veneratione alienum naſci, contendat; indoctus & imprudens erit, vt dicebat Auguſtinus ſuprà, nu. 316. Idquê, ni fallor, dicere voluit Iſidorus Peluſ. lib. 2. Epiſt. 46. his verbis: *Non grave, ac ſceleratum eſt, aliquid innovare, cùm vtilitas novitati adiuncta eſt: Nõ enim noxia, & vtilia, vetuſtate perpenduntur.*

Peluſiota

Neque enim perfectio ſcientiæ humanæ in eo ſita eſt, quòd, ſcilicet, nihil lateat humanum ſapienté, humanusvè ſapiens nunquàm à vero deviet. Neceſſe eſt certé authoritatem & perfectionem Canonicarum Scripturarum ab authoritate & perfectione quorumcumque aliorum Scriptorum, diſtinguere, vt monebat Auguſt. num. 311. & 312. Perfecté ſapiens eſſe poteſt, quem adhûc multa lateant; qui quandoquê labitur, deficit. Perfectus ſapiens fuit vas illud electionis, Doctor Gentium, Prædicator veritatis, Paulus; & tamen ſupponebat non omnia ſibi nota, aut revelata, fuiſſe; aliquidquê alijs revelatum eſſe potuiſſe, quod ignoraret ipſe; ipſiquè non fuiſſet revelatum: Et ideò ad Philipp. loquẽs, dicebat: *Quicumque ergò perfecti ſumus hoc ſentiamus.* [loquitur Paulus de perfectione in doctrina Legis, vt docet Auguſtinus ſtatim adducendus] Ecce Paulũ dicentem, ſe eſſe in doctrina Legis perfectum. Audi nùnc, quod immediaté pòſt, dicit: *Et ſi quid aliter ſapitis, & hoc vobis Deus revelabit.* [multi ſunt, qui cum Ambroſio, & Auguſtino Epiſt. 48. legunt, non, *revelabit*, de futuro; ſed, *revelavit*, de præterito] His S. Pauli verbis adhibens interpreta-

325.

S. Paulus.

S. Thom,

retationem S. Thomas, ſic loquitur: *Et quandò altius eſt vobis revelatum aliquid, quod non mihi, non contradico, ſed cedo veſtræ Revelationi.* Alijs, licèt in immenſum Paulo inferioribus, potuit altius, ſublimius, aliquid revelari, quod tamen Paulo ipſi non revelatum, & occultum fuiſſet: Et, re comperta, Paulum paratum eſſe nō cōtradicere, & cedere Revelationi alijs factæ, & verum fuit, & ita fuiſſe advertit S. Thomas: Et adhúc in doctrina Legis perfectus erat Paulus. Eandem veritatem propoſuit Auguſtin. lib. 2. de peccator. mer. c. 15. eam ab illis S. Pauli verbis deſumens, & dicens: *Sicùt in doctrina Legis dici poteſt quiſquam, perfectus, etiam ſi eum aliquid adhùc lateat, ſicùt perfectos dicebat Apoſtolus &c.* Ratio eſt: Quia loquimur de perfectione huius vitę & viatorum, quę quidém, licét perfectio ſit, eſt tamen perfectio non abſoluta & ſimpliciter, ſeú ex integro plena, ſed comparativa ad tempus & ſtatum; ſivê ſit perfectio intellectus, ſivè volūtatis. Advertit hoc S. Thom. in Comm. ad prædicta verba Pauli: Et ad eundem locum Cornelius à Lap. ſic ait: *Vbi nota, perfectionem huius vitæ conſiſtere, non tàm in eo, quód quis planè ſit perfectus, nihil habens vitij aut concupiſcentię; hoc enim impoſſibile eſt, ſed in continua tendentia & curſu ad perfectionem; Hæc enim perfectio viatorum eſt.* Sſtat ergó Sanctorum PP. ſcientiæ in hac vita perfectio, etiam ſi plura eos lateant; Etiam ſi aliquandò aliter, ac res ſe habet, ſapiant.

S. Thom.

Auguſt.

S. Thom.

Sed quid? Dicamus non ê ſpeciali Dei providentia venire, quòd quandoquê doctiores errent, ſactiores deficiant, Magiſtri devient â vero, & contra veritatem aliquid proferant? Neutiquàm. Imô id Deum Opt. Max. providiſſe, dico cum Auguſtino lib. 2. de Bapt. contra Donatiſt. vbi de Magno Cypriano & eius errore loquens, hæc habet: *Et ideô plerumquè doctioribus minus aliquid revelatur, vt eorum patiens & humilis charitas, in qua fructus maior eſt, comprobetur; vel quomodó teneant vnitatem, cùm in rebus obſcurioribus diverſa ſentiant; vel quomodò accipiant veritatem, cûm contra id, quod ſentiebant, declaratum eſſe cognoſcunt.* Accipis iam è his Auguſtini verbis, ê Dei providētia venire, quòd ſapientioribus plerumquê minus aliquid reveletur, vt vel errantes, Patres, magiſtri ſint: Vt vel errantes, & minus aliquid è ſcientia accipientes, virtutum fructus maiores percipiant 326.

Auguſt.

iant

iant ipſi: Vt vel errantes lucrentur humilis charitatis augmentum, melioresquę ipſi fiāt errando: Vt vel ex errantibus ipſis, via nobis non errandi in virtutum via, aperiatur, in viaqué virtutum non errare, diſcamus; maioresquê proventus nos indê ſpiritus, colligamus: Vt vel ex errantibus Patribus, in eis quod imitemur, habeamus. Altiſſimo igitur Dei cõſilio diſpoſitum fuit, quód Patrum errata, virtutum ſemina fuerint.

327. Sed quia charitatis officiũ eſſe cognoſco non ſolúm viā planam oſtendiſſe; ſed etiam monere de barathris, & hiatibus, debui â ſequentibus non abſtinere.

Quouſqué pro ſenſu præcedentis noſtræ affirmationis progreſſa fuerit mens Caietani.

328. CAIETANVS Præfat. in quinque Moſaicos Libros, ſivè in Pentateuchum, hæc protulit: *Scripturus ſuper quinque Libros Moſi iuxtá ſenſum literalem, novumquê Scripturæ ſenſum quandoquê illaturus, ſub Sanctæ Matris Eccleſiæ, ac Apoſtolicæ Sedis cenſura, rogo lectores omnes, nê præcipites deteſtentur aliquid, ſed librent omnia apúd Sacram Scripturam, apúd Chriſtianæ Fidei veritatem, apúd Catholicæ Eccleſiæ documenta, ac mores. Et ſi quandó occurrerit novus ſenſus Textui conſonus, néc à Sacra Scriptura, nêc ab Eccleſiæ doctrina diſſonus, quàmvis à* TORRENTE DOCTORVM SACRORVM ALIENVS, *æquos ſe præbeant cenſores, meminerint ius ſuum vnicuique tribuere. Solis Sacræ Scripturæ Authoribus reſervata eſt authoritas hæc, vt ideô credamus ſic eſſe, quia ipſi ita ſcripſerunt: Alios autem (inquit Auguſtinus) ita lego, vt, quantalibet ſanctitate, doctrinaqué præpolleant, non ideó credam ſic eſſe, quia ipſi ita ſcripſerunt. Nullus itaquê deteſtetur novum Sacræ Scripturæ ſenſum ex hoc, quód diſſonat à* PRISCIS DOCTORIBVS. &c. Hæc Caietanus: E cuius verbis colligimus, quâm certam ipſe iudicaverit aſſertionem noſtram pręcedẽtem, declaratam á num. 306.

Caietan.

At, quia medij nos, vt tutiſſimi eamus, imus; reijcimus prorſùs præſentem Caietani aſſertionem, vtpotê quę vnum ex extremis, & ex eis periculoſius, attigit: Et à mente Caietani, poſitis eius verbis declarata, alieni, extranei omninó, & diviſi ſumus; omneſquê alios, extraneos, & diviſos eſſe de- 329.

debere, monemus. Quo autem iure, qua ratione, & quibus cauſis, Caietano vt præſentis illius ſuæ doctrinæ authori debeamus non conſentire; ſciet, qui legerit Illuſtriſſ. Melchiorem Canum lib. 7. de Loc. c. 3. §. *Quinta igitur concluſio*, per totum, & alium etiam doctum Dominicanum, Dominicum Bañez, in 1. p. q. 1. iam circá finem, ver. *Quarta concluſio*; quibus locis, qualis & quorum fuerit illa Caietani doctrina, perſpicuê deſcriptũ videbit. Sed neque hâc lectoris remiſſionem ad duos prædictos Dominicanos facere, ſi Caietanus pro illa ſua doctrina nõ nominaſſet Auguſtinũ; Auguſtinũque in patrociniũ illius ſuæ doctrinæ Caietanus non vocaſſet: At, quia vocavit Auguſtinum Caietanus, debeo Parentem meum Magnũ Auguſtinum ab iniurioſa impoſtura liberare. Caietanus ergó non intellexit Auguſtinũ: Nèc mirum erit, ſi verum fuerit, quod prædictus Melchior Canus illo eodem citato loco affirmavit: Affirmavit, *Caietanum in Sanctorum lectione parùm fuiſſe verſatum*: Cui Cano conſentiens alius etiam è ſua Sacra Dominicana Familia, Bartholomæus Spina, Opuſc. de Forma Baptiſ. dixerat: *Caietanus non curavit de S. Thoma, nec de alijs Ecclesiæ Luminaribus*. Malè ergò accepit Auguſtinum Caietanus; quia Auguſtinus nunquam docuit, in rebus pertinentibus ad Sacrarum Scripturarum ſenſum & intelligentiam, poſſe nos deviare â Sacrorum Doctorũ torrente; deſerendũque eſſe torrentẽ Sacrorum Doctorum, aut Sacrorũ Doctorum torrentem errare potuiſſe, vbi de ſenſu Scripturæ Sacræ quæſtio eſt: Neque credam ego laturum Auguſtinum ſententiam pro ſenſu novo Caietani in expoſitione Sacræ Scripturæ, ſi videret Auguſtinus ſtare pro cõtrario ſenſu, Sacrorum Doctorũ torrentem; quamvis Auguſtino diceret Caietanus, quòd *meminerit ius ſuum vnicuique tribuere*, vt ad ſuos lectores in illa citata Præfatione dixerat ipſe, ſupponens, adhûc ex vna parte exiſtente Sacrorum Doctorum torrente in re ad Sacræ Scripturæ ſenſum ſpectãte, & ex alia ipſo ſolo Caietano cum ſenſu ſuo novo torrẽti Sacrorum Doctorum adverſãte, Sacrorum Doctorum torrẽtẽ erraſſe, iure prorſus & veritate vacuos ipſos exiſtere, Caietanum verô veritatem inveniſſe, iusque & veritatem pro Caietano ſtare. Igitur, Auguſtinus loquitur de Sanctis Patribus diviſim, ſivê ſeorſim ſumptis, & inter ſe non conſen-

Canus.

Bannez.

Canus.

Spina.

ſentientibus, in quo ſenſu & nos è illo eodem loco adduximus pro noſtra aſſertione Auguſtinum, num. 312. Non loquitur Auguſtinus de torrẽte Sacrorum Doctorum, & vbi omnes conſpirant ſimûl in aliquam affirmationem ad Sacræ Scripturæ ſenſum attinẽtem. Sed ſi lector cõſulat prædictos duos doctos Dominicanos, locis citatis, Melchiorem Canum, & Dominicum Bañez, & ab eis accipiat, qualis & quorum illa Caietani doctrina fuerit, facilê percipiet ſi Auguſtini potuerit fuiſſe illa doctrina. Hæc, vt anteà dicebã, ob Auguſtini nominis honorem notare debui: Debuiquè indicẽ extendiſſe ad locũ, vbi offendiculum adeſt; præſertim Auguſtiniani nominis authoritate (malê vocata) ſimulatum.

330. Sed quia in prædictam Caietani doctrinam incidimus, & de materia pertinente ad Virgineam Conceptionẽ tractamus, congruum & opportunum iudico pro ea aliquid notare.

Aliqua de Caietano pro Controversia de Virginea Conceptione notantur.

331. Feci ſingularem Caietani & illius ſuæ præcedentis doctrinæ mentionem, tûm, vt doctrinam noſtram declaratã à num. 306. pleniùs explicarẽ; tùm, vt inter illam Caietani doctrinam, & doctrinam, quã ipſe idem, vt pro aris & focis peccatum originale firmet in Virgine Dei Matre, habet in Opuſc. de Concept. comparationem facerem; & quanta & quali inconſequentia Caietanus laboret, demõſtrem; appareatquè, ſi alicuius ponderis debeat eſſe, quod ipſe pro ſtatuendo in Virgine originale peccatum, dicit.

Opuſculo illo prædicto luculenter ſanè Caietanus ſententiam præſervantem Virginem ab originali peccato explicat, & rectè demonſtrat, tûm Virginis redemptionem, tûm Scripturæ Sacræ vniverſales loquutiones de peccati originalis contractione, integras & ſanas manere, adhùc Virgine ab originali peccato præſervata. At, inquit Caietanus, quia antiqui Patres docuerunt, Virginem Mariã conceptã fuiſſe in originali peccato, id verum eſt; nèc licet à Sanctorum antiquorum PP. ſenſu recedere, nèc Virginem ſinè peccato originali fuiſſe conceptam, affirmare. Hoc fuit vnicum Caietani fundamẽtum, á quo irrefragabilem certitudinem nos debuiſſe deſumere, vt Virginis Immaculatiſſimum paſſivum Conceptum peccato originali maculemus, tenaciſſimé ſtatuit: Cuiquè innixus ipſe nõ ſolùm illam minûs piam mentem tenendam eſſe docuit; ſed & 332.

oppoſitum pium ſenſum & eũ defendentes, opprobrijs affecerit. Sed quám falſum ſit, aſſeruiſſe communiter Sanctos PP. Virginem Mariam conceptam fuiſſe in originali peccato, iam ſciunt omnes, & in hac noſtra Appendice declaravimus: Et Caietanum in Bandelli fide fuiſſe loquutum, á quo Sanctos, quos nominat, tranſcripſit, certum eſt, quia id Caietanus ipſe fatetur; at nullam Bandello dandam eſſe fidem in illa ſua Sanctorum contra originalem Virginis præſervationẽ relatione, compertum habemus; & ex multis multi convincunt. Vide ſuprâ, num. 255. Falſitate ergó illius fundamenti Caietani ſuppoſita, & omiſſa; de eius incõſequẽtia, ſivé de incõſequẽtijs aliquibus, ſermonem inſtituo: Et, vt ad præcipuã veniamus:

333. Noto, in illo Opuſc. c. 2 initio, ſuppoſuiſſe Caietanum, *quód neutra pars Controverſiæ de Conceptione Virginea eſt neceſſarió credenda; neutramquè in Sacra Scriptura, aut certis Fidei dogmatibus explicitè cõtineri, vtramqué poſſe ſuſtineri cum veritate Sacrę Scripturæ, reliquiſqué neceſſarió creditis á Christi fidelibus.* Et c. 3. §. *In ſecundo ſenſũ*, loquens determinatê de ſẽtẽtia pia, dicit: *Nõ eſt cõtraria Sacræ Scripturę, nêc Determinationi Eccleſię, nêc aliquibus neceſſariô creditis &c.* Et c. 4. incipit: *Quũ igitur neutra pars ſit neceſſariô credẽda, oportet, &c.* Et c. 5. ver. *Ex omnibus*, idẽ repetit. Et 1. 2. q. 81. ad art. 3. iterũm id ſtatuit.

Caietan.

Aſſerit etiam Caietanus c. 5. illius Opuſc. *eſſe* INFINITOS, *Doctores tenentes piam ſententiam.* Aſſerit etiam ibi, *omnes ferè Catholicos Latinæ Eccleſię ſubſcripſiſſe illi ſententiæ piæ.* Aſſerit item & fatetur, MVLTAS *Theologorum Univerſitates pro illa ſentẽtia pia ſuffragium dediſſe.* 334.

Vidiſti iã Caietanum, bone lector, quinquiès ſtatuentem, materiam illam de præſervatione Virginea non eſſe de pertinentibus ad Fidem. Conſidera modô ipſum illo c. 5. ver. *Et maiori*, vt antiquitatem veneretur, & peccatũ originale in Virgine ſtatuat, ſic dicentem: *Tũm, quia in ijs, quæ ſunt* FIDEI, *magis ſentiendum eſt cum antiquis, quâm cum modernis.* Et ibidẽ, ver. *Quód ſcandaloſa*, differẽtem ſic: *Quód ſcandaloſa deindè dicitur oppoſita opinio,* [loquitur de opinione ſua] *& piarum aurium offenſiva, á multis etiam Vniverſitatibus Theologorum, probabilis redditur iſta opinio:* [loquitur de pia opinione] *Sed quoniam Vniverſitates contra tot Sanctorum & communem priſcorũ* 335.

Do-

Doctorum doctrinā in his, quæ ſunt FIDEI, PRÆSVMPTVOSÆ *ſunt*; *&* *ſcandalū hoc, non activum, ſed paſſivum* INSIPIENTIVM, *eſt, potiùs, quám piarum aurium*, *imò* PHARISÆORVM *convincerem eſſe*, *declarata eis veritate*; *ideó nihil ex hoc probabilitatis ſortitur opinio hæc*, *niſi apùd* IGNORANTES. Hæc Caietanus, in cuius prædictis verbis, ſi inconſequētias omnes contentas percurrere vellemus, moroſi nimis fuiſſemus: Aliquas tamen declaro.

336. Iam his verbis ſecundô dixit Caietanus: *In his, quę ſunt FIDEI.* Si ergô, Eminentiſſime Caietane, ſemel, bis, ter, quater, quinquiês, ſuppoſuiſti, Controverſiam de Conceptione Virginea non eſſe ex pertinentibus ad Fidem, neque ad Fidem pertinere aliquam ex duabus opinionibus illius Controverſiæ; quomodó ſtabit, ibi, & ſtatim, & de eadem indiviſibili materia loquens, dixiſſe: *In his, quæ ſunt FIDEI?* Dixiſti etiā, quód ob dictū illud multarum Theologorum Vniverſitatū redditur probabilis ſenſus ille pius. Sed ſi probabilis effectus fuit, quomodò, vel qua cauſa prę́ſumptuoſus erit? Quomodó erunt præſūptuoſæ multę Theologorū Vniverſitates probabile aſſertum proferentes? Rurſùs: Si abſolutè dixiſti, probabile reddi illud aſſertum; quomodô erit probabile ſolûm apùd ignorantes? Prætereá: Quomodó probabile ſolùm apùd ignorantes, ſi probabile fuit apûd multas Theologorum Vniverſitates, apúd infinitos Doctores, & apùd omnes ferê Catholicos Eccleſiæ Latinæ, quæ omnia tu idem faſſus fuiſti? Si ille pius ſenſus, vt tu dixiſti in citato Opuſc. habebat pro ſe multas Theologorum Vniverſitates, Doctores infinitos, & omnes ferê Catholicos Latinæ Eccleſiæ; quomodó ſtabit, quód poſteà dixiſti 3. p. q. 27. art. 2. ſcilicèt, ſententiam illam piam, eſſe mulierum, & vulgi? Quomodô probabilis, quamvis á multis Theologorum Vniverſitatibus aſſerta, illa pia opinio, ſi in materia Fidei, vniverſorum Sanctorū Patrum ſententiæ repugnat? Quomodò erit verum repugnare in materia Fidei Sāctorum vniverſorum Patrum ſententiæ, vel cur ita eſſe credamus, vt á Caietano dictum, ſi ipſe Caietanus fatetur, contra ipſum ſentire multas Theologorum Vniverſitates, Doctores infinitos, & omnes ferè Eccleſiæ Latinæ Catholicos, aſſerentes non repugnare piā ſententiam Sanctorum Patrū menti? Quomodó repugnat San-

Sanctorum Patrum menti in materia Fidei, ſi materiam illam ad Fidem non pertinere, quinquiês ſuppoſuiſti? Vel ſi in materia Fidei repugnat vniverſis Patribus, quomodò verum erit poſſe ſuſtineri cum veritate Sacræ Scripturæ, & reliquis omnibus neceſſariò creditis â Chriſti fidelibus, quòd etiam ſuppoſuit Caietanus? An non eſt vnum ex neceſſariô credendis á Chriſti fidelibus, illud, quod in materia Fidei docent vniverſi Patres? Id, Gratia Dei, nunquâm ego negabo.

337. Sed & ſequentia Caietani verba, in favorem ſententiæ piæ emiſſa, non debeo prætermittere...

Sed & ſequentia Caietani verba, in favorem ſententiæ piæ emiſſa, non debeo præterire. Poſtquâm c. 3. bené explicuerat Caietanus piam ſenténtiam, concludit ſic: *Quocircá coercendæ ſunt Prædicatorum linguæ, Scriptorumqué manus, in hac quæſtione; & neutram debent damnare partem vt erroneam, vt Fidei, vt Sacræ Scripturæ, aut Eccleſiæ Determinationi contrariam; ſed* SOBRIE *ſcribere, &* LOQVI *debent; & non plus ſapere, quám oportet.* Pro hac eadem ſobrietate retinenda in Cótroverſia de Virginea Cóceptione, monet etiam Caietanus ſuos Thomiſtas 1. 2. q. 81. art. 3. Modeſtè certé hæc fuere dicta: Sed an hoc ſuum præceptum ſervet Caietanus, & conſequenter ad illud fuerit operatus, ex toto illo ſuo Opuſc. conſtat, notarunt omnes; & cum alijs videri poteſt Franciſcus Ovand. in 3. diſt. 3. propoſit. 5. apparetquê ex ijs, quæ produximus, in quibus multas Theologorum Vniverſitates vocat *præſumptuoſas*; illasquè, infinitos Doctores, & omnes feré Eccleſiæ Latinæ Catholicos vocat, *inſipientes*, &, *ignorantes*; ſcandalumquê illud à multis Theologorum Vniverſitatibus affirmatú, dicit eſſe ſcandalum inſipientium, & Phariſæorum. Pro hac aſſertione Caietani de illo ſcádalo videat lector Ægid. lib. 3. q. 9. art. vni. à nu. 2. vſqué ad 4. & q. 6 art. 3. §. 6. per totum. Iudicet nùnc quilibet, an ſteterit Caietanus ſuo illi præcepto de ſobriê ſcribendo, & loquendo in Controverſia de Virginea Conceptione. His præhabitis, clarior patebit Caietani inconſequentia, de qua hìc ſpeciatim monere decrevi, & quam iam propono.

Ovandus.

Ægidius

Igitur, Caietanus, vt pro[illegible] fuiſſe B. Mariam in originali peccato conceptam, recurrit ad communem ſenſum priſcorum Patrum: Et quia animo concepit, priſcos Patres docuiſſe in peccato originali cóceptam fuiſſe Mariam, tenaciter illi ſenſui adhæret: Rem aliter eſſe non potuiſſe, docet: Ve- 338.

Verum omninò debere eſſe, affirmat: Malè ſapere ſapientes oppoſitum, pronuntiat: Et priſcorum Patrum ſenſui, ex neceſſitate nos ſtare debuiſſe, proclamat; quod fuit vnicum Caietani pro illo ſenſu minùs pio fundamentum; inſuper monens ipſe, nihil momenti habere pro ſenſu pio infinitorum Doctorum authoritatē, eò quòd novi fuerint, vt videbis c.5. illius Opuſc. §. *Quòd autem novi ſint.* Hæc dixit, hoc ſenſit Caietanus, vbi de præſervanda Dei Matre â macula peccati, quæſtio erat. Sed quid ſenſit, quid dixit de Sanctis Patribus Caietanus, vbi de ſui ipſius cauſa tractabat? Iam ipſe verbis poſitis ſuprâ, num. 328. reſpondit, ſed repeto. Eminentiſſimus Caietanus, vbi de introducendis ſuis novis cogitationibus, interpretationibus, ſeû Scripturæ Sacræ noviter adinventis ſenſibus, tractat, rogat ſuos lectores, *né præcipites deteſtentur illos novos ſenſus, ſed librent omnia apúd Sacram Scripturam, & apúd Chriſtianæ Fidei veritatem; & quôd ſi quandó occurrerit novus Caietani ſenſus, â Sacra Scriptura nèc á doctrina Eccleſiæ diſſonus, quamvis à* TORRENTE DOCTORVM SACRORVM ALIENVS, *æquos ſe præbeant cenſores, & meminerint ius ſuum vnicuique tribuere: Quia ſolis Sacræ Scripturæ Authoribus reſervata eſt authoritas hæc, vt ideò credamus ſic eſſe, quia ipſi ita ſcripſerunt &c.* Hoc eſt, quod ſentit Caietanus; hæc ſunt, quæ à Chriſti fidelibus petit, vbi inter ſe & ſuum ſenſum novum Scripturæ, ex vna parte, & torrentem Sacrorum Doctorum priſcorum ex alia, lis fuerit: Sui & ſuæ é Patribus reportatæ victoriæ cantatores nos eſſe, volens.

O Virgo Dei Mater, & cœ- 339.
li terræquè Regina! Vbi cauſa, tua eſt, & contra eam ſtat Caietanus cum priſcis Patribus, non debemus æquos nos præbere cenſores pro te, & honore tuo, & puritate tua; nequé meminiſſe ius ſuum vnicuique tribuere; nequè librare omnia apùd Sacram Scripturam; nequé dicere poſſumus, quôd ſolis Sacræ Scripturæ Authoribus reſervata ſit authoritas illa, vt ideò credamus ſic eſſe, quia ipſi ita ſcripſerũt; etiam ſi pro te, & pro tuæ puritatis cauſa ſtent multę Theologorum Vniverſitates, Doctores infiniti, & omnes ferê Eccleſiæ Latinę Catholici, de quibus nullam rationem habendã eſſe monet Caietanus, quia novi erant. At, Virgo Potens, vbi cauſa eſt Caietani, & cauſa Caietani eſt novos Scripturæ Sacræ ſenſus intro-

ducere, oppoſitos etiam, & adverſantes Sacrorum Doctorum antiquorum torrenti, æquos nos debemus præbere cenſores pro Caietano & nova ſua cogitatione circâ Sacræ Scripturæ intelligentiam; ius & veritatem pro Caietano ſtare debemus affirmare; Sacrorum Doctorum antiquorum torrentem iure & veritate caruiſſe, iuſtum erit aſſerere; nulliusquê momenti debet eſſe, quòd ita, vel ita, Sacrorum Doctorum torrens ſenſerit, quia ſi Caietanus teneat oppoſitum, opportunè tùnc dicemus, quòd ſolis Scripturæ Sacrę Authoribus reſervata eſt authoritas illa, vt ideô credamus ſic eſſe, quia ipſi ita ſcripſerunt, etiam ſi pro parte Caietani, non multæ Theologorum Vniverſitates, non infiniti Doctores, nõ ferè omnes ſtent Eccleſiæ Latinæ Catholici, ſed ſolus ipſe ſtet Caietanus cum ſuo ſenſu novo, & tã novus ipſe Caietanus, quòd adhùc vivus, & pro ſua novitate decertãs, & dicens: *Nullus itaquè deteſtetur novum Sacræ Scripturæ ſenſum ex hoc, quòd diſſonat à priſcis Doctoribus.* At nos omnes debere deteſtari hoc Caietani præceptum, pro certo eſt Catholicis doctis. Videatur Canus, & Bañez, citati num. 329. Vidimus iam monſtroſam ſanè Caietani inconſequentiam; & hæc monſtroſitas patentiùs apparebit, ſi in memoriam revoces, materiam illã de Virginea Conceptione nõ eſſe ex pertinentibus ad Fidem, quinquiês ſuppoſuiſſe Caietanum, & adhúc dixiſſe, in materia illa nullo modo debere nos aliquid antiquis Patribus adverſans, aſſerere: Et ſi ſimûl videas Caietanum dicentem, pro ſe ſtare ius, etiã ſi adverſarius torrenti Sacrorum Doctorum antiquorum ipſe ſolus exiſtat, in materia ad Fidem certiſſimè attinente, qualis eſt materia ad Sacræ Scripturæ ſenſum & intelligentiam attinens. Et deniqué inconſequentiæ illius magnitudinem bené percipies, ſi qualitatem illius doctrinę Caietani, apùd Canum & Dominicum Bañez citatos, videas.

Vera ergò eſt noſtra aſſertio explicata á num. 306. ſcilicét, Patres errare potuiſſe, & aliquandô erraſſe, in ſenſu á nobis ibidem declarato: At ita errare potuiſſe, vt voluit Caietanus, negamus & deteſtamur. Quo declaratum manet ſecundum præmiſſum pro ſtabiliendo, hodie vivum S. Thomam prędicaturum & affirmaturum Virginis ab originali peccato præſervationem. 340.

(:)

Ter-

Tertium Præmiſſum.

Non laudat, non magnificat; ſed exprobrat, inhonorat, contumelia afficit Sanctum Patrem, qui contendat, illũ, nullum verbum, quod revocare vellet, aut poſſet, emiſiſſe.

341. PRæFIXA veritas Auguſtinum habet Authorẽ & declaratorem præclarum. Ex Lucani affirmatione, Tullius laudavit quẽdam ex eo, quód, ſcilicèt, nũquâm à ſe emiſſum verbum revocare voluerit; & hoc Lucanus ſcriptum reliquit his verbis: *Romani Maximus Author Tullius eloquij, nullum,* inquit, *quôd revocare velit verbum, emiſit.* Epiſt. 7. incidit Auguſtinus in prędicta verba Lucani, & ait: *Quæ quidém laus, quãvis præclariſſima videatur, tamen credibilior eſt de* NIMIVM FATVO, *quâm de ſapiente perfecto.* Et ſtatim altê, prudenter, & ſapienter, intonat Auguſtinus: *Nam & illi, quos vulgo,* MORIONES, *vocant, quantô magis à ſenſu communi diſſonant, magisqué abſurdi & inſulſi ſunt, tantô magis nullum verbum emittũt, quod revocare velint: Quia dicti mali, vel ſtulti, vel incommodi pænitere, vtiquê* CORDATORVM *eſt.* Et paulô pôſt, quia in illa Epiſt. loquitur Auguſtinus ad quoſdam, qui de ipſo errorem nullum præſumebant, ponit in ſe ipſo exemplum, & ait: *Ab hac ego excellentia tâm longé abſum, vt ſi nullum verbum, quod revocare vellem, protulero,* FATVO *ſim, quám ſapiẽti ſimilior.* Hęc Auguſtinus: Quibus etſi alia addere poſſemus, nolumus tamen: Talia enim ſunt prædicta Auguſtini verba, vt iniuriam illis irrogaremus, ſi pro præſenti propoſitione declaranda, alia produceremus. Digniſſima etiam ſunt hæc Auguſtini verba, quôd á nullius cordati & prudentis hominis memoria labantur. Videat tamẽ curioſus Epiſtolam illam 7. Auguſtini.

Lucanus.

Auguſt.

Quidquid prædicta Auguſtini ſententia continet, à S. Thoma fuiſſe dictũ debemus affirmare, tùm quia cordatiſſimus, prudentiſſimus, ſapiẽtiſſimus, & ſanctiſſimus, fuit Thomas, tùm, quia, vt dixerat Auguſtinus ſuprà, num. 305. in omnibus ſequutus fuit Thomas doctrinam Auguſtini. 342.

Videt iam quilibet, ſi vera eſt noſtra præſens aſſertio, ſcilicèt, non laudare, non magnificare; ſed exprobrare, & contumelia afficere magnum quendam virum, qui contenderit, illum, nullum verbum, quod 343.

quod revocare poſſit, aût velit, emiſiſſe: Etenim, qui id de aliquo magno viro prædicaverit, magnum talem virũ, ex ſententia Auguſtini, facit *morionem, inſulſum, abſurdum, fatuum*: Vide igitur, quale obſequiũ, in tali cogitatione, magno alicui viro prębeas.

Quartum Præmiſſum.

Quod ſemel rectè factum, aût dictum, eſt, mutari adhúc rectè poteſt, & aliquandó debet. Stat optimé doctrinæ & inſtructionis conſtantia, adhúc mutato præcepto. Stat optimé præcepti mutatio, invariabilibus adhùc manentibus arte & ratione, é quibus præceptum illud emanat.

344. ETIAM propoſita in præcedēti Titulo veritas patronum habet Auguſtinũ: Pono aliqua verba eius maximé ad intētum ſervientia. Movebat quoſdam olim, [id in Epiſt. 4. & 5. Auguſtini habes] cur hic Deus, qui & Veteris, & Novi Teſtamenti Deus fuerit, ſpretis veteribus Sacrificijs, delectatus ſit novis; & arguebant ſic: *Nihil corrigi poteſt, niſi quod anteâ non rectè factũ probatur: Et quod ſemel rectè factum eſt, nullatenùs immutari debet: Rectè etenim facta, niſi iniuſtè mutari non poſſunt.* Ad hoc eleganter reſpondet Auguſtinus in illa Epiſt. 5. aſſerens, priûs ſibi defecturum tempus, quâm exempla, quibus probaret, & rerum naturam, & humana opera, certa ratione pro temporum opportunitate mutari, eâdem & invariata manente ratione, qua illa mutantur. Aliqua tamen ibi adducit elegantia exempla; & póſt ea, adducta, dicit: *Doctrina igitur conſtans, mutato præcepto, non mutat inſtructionem.* Vides iam varietatem cum conſtantia, vides conſtantiam ex variatione ipſa procedentem; ecce doctrinæ conſtantiam à præcepti mutatione manantem; ecce, mutato adhúc præcepto, perſeverantem inſtructionem. Sed & attende ſequenti exemplo, & verbis Auguſtini. Ait: *Nam magnus ille noſtrorum temporum medicus Vindicianus, conſultus â quodam, dolori eius adhiberi iuſſit, quod in tempore congruere videbatur. Adhibitum ſanitas cõſequuta eſt. Deindè poſt annos aliquot, eâdem rurſus corporis cauſa commotus, hoc idem ille putavit adhibendum; adhibitũ vertit in peius. Miratus currit ad medicum, indicat factum: At ille, vt erat acerrimus, ita re-*

Auguſt.

Auguſt.

reſpondit: Ideò malè acceptus es, quia ego non iuſſi, vt omnes, qui audiſſent, parſimquè hominem noſſent, non eum arte medicinali fidere, ſed neſcio qua illicita potentia, putarent. Vndè, cùm eſſet à quibuſdam poſteà ſtupentibus interrogatus, aperuit, quod non intellexerāt, videlicèt, ILLI ÆTATI IAM NON HOC SE FVISSE IVSSVRVM. Ecce exēplum; quo poſito, ſic diſcurrit Auguſtinus: *Tantum igitur valet, ratione atquè artibus nō mutatis, quid ſecundùm eas ſit pro temporum varietate mutādum. Non itaquè verum eſt, quod dicitur: Semel rectê factum, nullatenùs eſſe mutandū. Mutata quippê temporis cauſa, quod rectè antê factum fuerat, ita mutari vera ratio plerumquè flagitat; vt cum ipſi dicant, rectè non fieri ſi mutetur, contrà veritas clamet: Rectè non fieri, niſi mutetur:* QVIA VTRVMQVE TVNC ERIT RECTVM, SI ERIT PRO TEMPORVM VARIETATE DIVERSVM. Nihil pulchrius, & ad totum noſtrum intentum dici potuit aptabilius. Et paulô pòſt, repetit: *Ita ab vna eàdemquê perſona diverſis temporibus, tùnc oportet aliquid fieri, tùnc non oportet; non quòd ſui diſſimilis ſit, qui facit, ſed quandô facit.* Et infrà, eâdem Epiſt. *Hic iam ſi ſatis conſtitit, quod rectè alio tempore conſtitutum eſt, idem rectè alio tempore poſſe mutari, mutantis opere, non diſpoſitione mutata &c.*

Auguſt.

Sed quis, niſi temporis cōditionis ignarus, & qui ad tēporum viciſſitudines non attenderit, [ſunt ſanê aliqui, quibus tempus, ſemper vnum & idem eſt] doctrinam præſentem queat ignorare? O quotiès prudentia dictat, relinquendum hodie, quod heri proponebat amandum! At inconſtans erit, qui ſic odio hodie proſequitur, quod heri amabat? Minimê: Imó ſic, & non aliter, prudens, conſtans, & perfectus erit heri & hodie. Tempus aliquandò eſſe plantandi docuit Eccleſiaſtes: *Tēpus plantandi*: Et tamen ipſe idem monet, debere etiam eſſe tempus evellendi. Sed quid eſt, quod è Eccleſiaſtæ doctrina evellere debemus? Illud ipſum idem, quod plantavimus: *Et tempus evellendi, quod plātatum eſt.* Hùc etiam reſpiciens Auguſtinus lib. 3. Confeſſ. c. 7. poſtquâm de neſcio quibus egerat, ſic eleganter diſcurrit: *Sic ſunt iſti, qui indignantur, cùm audierint, illo ſæculo licuiſſe iuſtis aliquid, quod iſto non licet iuſtis; & quia illis aliud præcepit Deus, iſtis aliud, pro tēporalibus cauſis, cùm eidem iuſtitiæ vtrique ſer-* 345.

Eccleſiaſtes 3.

Auguſt.

ſervierint: Cùm in vno homine, & in vno die, & in vnis ædibus videant, aliud alij membro congruere; & aliud iamdudùm licuiſſe, & poſt horam non licere: Quiddam in illo angulo permitti, aut iuberi, quod in iſto iuſtê vetetur, & vindicetur. Numquid iuſtitia non vera eſt, & immutabilis? Sed tempora, quibus præſidet non pariter eunt: Tempora enim ſunt.

346. Quid divinius, ſanctius, religioſius, fidelius, obſervantius & verius â Patribus & fidelibus, qui Chriſtum Redemptorẽ præceſſerunt, dici potuit & affirmari, quàm affirmaſſe, & dixiſſe? *Chriſtus naſciturus eſt:* Dic tamen hodie: *Chriſtus naſciturus eſt*, & mendax eris, infidelis, & graviter peccabis. Vide S. Thomam 1. 2. q. 103. art. 4. id notantem. S. Thom.

347. Iuſtarum legum iuſtas mutationes ſæpè vidimus & videmus. Id etiam advertit Auguſtinus lib. 1. de libe. arbit. *Lex temporalis*, inquit, *quamvis iuſta ſit, commutari tamen pro tempore iuſtê poteſt.* Hanc iuſtarum legum iuſtam mutationem declarat S. Thomas 1. 2. q. 97. art. 1. & explicat exemplo ſcientiarum & rerum ſpeculabilium, quæ ſecundúm tempora rectê mutantur. Optimê etiam Imperat. Martian. in Proœm. lib. Leg. Novellar. tit. 5. dixerat: *Æqualis in vtroque æquitas eſt, vel promulgare, quæ iuſta ſunt, vel antiquare, quæ gravia.* August. S. Thom. Martian.

348. Veritatem præſentem, & rationem eius propoſuit D. Thomas 1. 2. q. 98. art. 2. ad 1. loquens de perfectione Veteris Legis, & dicens: *Ad 1. ergô dicendum, quòd nihil prohibet, aliquid non eſſe perfectum ſimpliciter, quod tamen eſt perfectum ſecundùm tempus.* Et ad 2. ſic dicit: *Lex autem Vetus reprobatur tempori perfectionis Gratiæ, non tãquam* MALA, *ſed tanquàm* INFIRMA, *&* INVTILIS *pro iſto tempore.* S. Thom.

349. Hæc, quæ á num. 304. præmiſimus pro ſtabiliendo, hodie D. Thomam, ſi ſuperſtes eſſet, prædicaturum, B. Virginem ſiné peccato originali fuiſſe conceptam, opportuna eſſe iudicavi ad intentum clariús evincendum. Et quia ad id etiam maximé iuvabit ſcire, prudenter credi, dici, & affirmari, iam D. Thomam in cœlo degentem id revelaſſe: ad materiam attinet iſtam revelationem etiam ſuppoſuiſſe.

E Superis S. Thomas Aquinas elapſus præſervationem Mariæ á peccato originali, revelat.

Igi-

350. IGITVR, S. Thomam iam cum Deo regnantem & cœlo adſcriptum, & in terram indè delapſum, dixiſſe, Mariam Dei Matrem fuiſſe ſingulari privilegio â peccato originali præſervatam, & ſinê peccato originali conceptam, probabiliſſimé & prudenter affirmamus. Revelatio iſta facta fuit B. Fantino Epiſcopo Patavino. Qui de iſta revelatione agunt, & ſimúl eam â S. Thoma factam fuiſſe, affirmant, plures ſunt, & graviſſimi, tùm ex antiquis, tùm ex novioribus; & ſatis noti erunt ijs, qui Controverſiæ de Virginea Conceptione examinãdę incubuerint; ideoqué, aliquorum duntaxât nomina proponam, qui ſunt Bernardinus de Buſtis, Ioannes Vitalis, Ludovicus à Turri de Verona, Nicolaus de Padua, qui fuit Epiſcopi Fantini Vicarius Generalis, Thomas Illyricus de Auximo, Morenus, Oxeda, Tena, Novarius, Bernal, Cartagena, Porennus, Miranda, Torres, Vvaddingus, Tamayus de Salazar, Marſilius, Marraccius, Piſtoya, Euſebius, Lezana, Serranus, Michael Ruiz, Ludovicus Creſpi, Gregorius Gallicanus, Rios, Iuſtinianus, Armamentarium, Gabriel de Barreda Zevallos, & alij plures, quibus adde Ægidium Luſitanum, lib. 3. q. 6, art. 4. §. 2. num. 19. & 20. ſic dicentem: *Quarto & poſtremo loco adducemus graviſſimum D. Thomæ teſtimoniũ: Dùm enim Epiſcopus Fantinus in admirationem duceretur, quód D. Thomas ſcripſiſſet, B. Virginẽ in peccato originali fuiſſe conceptam; D. Thomas illi apparuit, & mentem ſuam explicãs, affirmavit, eam à macula originali præſervatam fuiſſe; quá facta revelatione Epiſcopus ille Feſtum Conceptionis in ſuo Epiſcopatu celebrare fecit &c.* Et paulò poſt, dicit: *Hæc revelatio ſatis cõfirmatur ex dicto Sanctiſſimi Fr. Ludovici Beltrani, Ordinis Prædicatorum, affirmantis, quód ſi Sancti, & Theologi antiqui, qui docuerũt, B. Virginem in peccato originali fuiſſe conceptam, hodie viverent, abſquê dubio nobiſcum ſentirent.*

Revelatio D. Thomæ Epiſcopo Fãtino.

Authores, qui illam D. Thomæ revelationẽ tradunt.

Ægidius.

351. Sed vt adhùc rẽ hanc prudentiſſimè eſſe credibilẽ percipias, audi: Magiſt. Fr. Michael de Aguirre, Peruanus, meæ Sacræ Religionis Auguſtinianæ alumnus, vir ſanê pietate & ſapientia optimus, & ergá Mariæ, eiuſqué Immaculati Conceptus Cultum flagrantiſſimus; pulchram, ingentemquè mole & ſpecie Imaginem, Mariã immaculatè conceptam, illiusqué originalem præſervationem exprimentẽ, in Eccleſia Auguſtiniani Collegij

Revelatio illa D. Thomæ mundo ſpectabilis appoſita eſt Matriti ex permiſſione Tribunalis SS. Inquiſitionis.

legij Matritenſis, Incarnationis, vulgo, *de D. Maria de Aragon*, collocavit; & in eàdem pictura hanc D. Thomæ apparitionem & revelationẽ B. Fantino factam, & Virginis originariam præſervationem declarantem, affabrê deſcriptam, dextero peniculo lineatam, mundo ſpectabilem appoſuit. Inſurrexere protinùs in Imaginem hæc continentem, & in eius publicam collocationem contrarij venti: Delata res eſt ad Supremi Tribunalis SS. Inquiſitionis Iudices: Venit Michael in adiutorium Imagini Virginis, & Divo Thomæ Virginis præſervationem originalem revelanti: Scribit: In contradictorio Iudicio factũ, & quod factum exprimit, defendit: Salva res eſt, & Imago vt fuerat collocata, & delineata, perſeverat. Habet ergò hæc D. Thomę revelatio pro ſe, & pro ſua prudentiſſima credibilitate, ingentiſſimum authoritatis pondus. Et quid mirum? Si enim Magnus Auguſtinus miſſus fuit á cœlo ad Fr. Albertum de Breſa, vt illi declararet gloriam S. Thomæ, vt vidimus num. 305. cur non potuerit S. Thomas à cœlo mitti ad B. Fãtinum, vt illi gloriam & honorem Matris Dei declararet? Et ſi illam Auguſtini â cœlo miſſionem ad declarandam gloriam S. Thomæ, prudenter credibilem eſſe dicimus, quia ſibi factam fuiſſe affirmaverat Fr. Albertus de Breſa, & poſteà ob teſtimoniũ Fr. Alberti de Breſa aliqui viri graves & prudentes, ita fuiſſe teſtantur; cur non dicamus, prudentiſſimè credibilem eſſe miſſionem illam S. Thomæ â çœlo, ſi ſibi factam fuiſſe teſtatus fuit B. Epiſcopus Fantinus; & poſteá ob teſtimonium B. Fantini Epiſcopi, multi viri graves, prudentes, & docti, & qui teſtificantur, ſe ab ipſo Fãtini ore id accepiſſe, ita ſe rem habuiſſe, profitentur? Et ſi aliquis voluerit à diverſitate materiæ deducere diſparitatem; poſſemus talem diſparitatem ex multis vt ineptiſſimam reijcere: At hoc ſolûm dicam: Si materia Virgineæ Conceptionis, vt Immaculatæ, & ſinê peccato originali peractę, talis eſt, quód dicere poſſumus, & dicimus prudentiſſimè, & probabiliſſimê, Deũ ipſũ immediatè in ſuis Sacris Scripturis illam revelaſſe, cur eadem ipſa materia talis erit, quód ex ſe apta non fuerit, vt D. Thomas miſſus á Deo illam revelare potuerit?

Michael de Aguirre.

plo credibilitas illius revelationis.

Nihil eſt ex parte materiæ, quod credibilitati illius revelationis contradicat.

532. Ex appoſitis pro ſtatuenda prudentiſſima & probabiliſſima credibilitate illius revelationis á D. Thoma factæ, apparet, iuſtiſſimæ querelæ verbum

Reijcitur mẽs Salazarij circà illã revelatio[nem] S. Thom[æ]

Declaratur exẽ-

bum debere nos habuiſſe ad doctum P. Ferdinandum de Salazar, qui ſuo lib. de Cõcept. c. 142. ſæculo 13. ver. *Floruit hoc ſæculo*, poſtquàm præſentis revelationis meminit, ſic dicit: *Sed longiſſimè abſum, vt huic viſioni fidem habeam.* Et póſt pauca, ſic: *Quapropter* [*me iudice*] *commentitia prorſùs ac vana eſt hæc revelatio.* Non potuit Salazarius acrioribus verbis viſionem illam reijcere, ſi ſibi, & ſuæ tractationi, & præſervationi Virgineæ, iniurioſa fuiſſet. At video, Patrem Salazarium, quãvis pro Virginea Conceptione ſcribit, ſæpiſſimè aliorum & non paucorum ſapientum hominum propoſitiones probabiles, & Immaculato Mariæ Conceptui faventes, reprobare & explodere; quod quiſquis illum legat experietur. Sed memini etiam, Ioannem Baptiſt. Lezan. quem retuli in Anteloq. præcedent. Tract. propé finem, prudenter dixiſſe ſic: *Inertiæ & inſcitiæ arguar, ſi dùm Matris Beatiſſimæ omnibus numeris abſolutam & ſinè peccati nævo ſanctitatem prædico, quæ alij probabiliter pro ea adducunt, non vrgerem.* Dixit P. Salaz. ſe longiſſimè abeſſe, vt illi viſioni haberet fidem; [bone Deus, quàm longiſſimè abeſſe poſſemus omnes, vt haberemus fidem pluribus alijs viſionibus!] vanãqué ac prorſùs commentitiam fuiſſe. At viſionem illã habere pro ſe tale authoritatis pondus, quôd, niſi ab omni prudentia alieni ſimus, probabilem & prudentem fidem illi poſſimus habere, manifeſtè declaravimus. Sed videamus, quibus fundamentis motus Salazarius vanã ac prorſùs commentitiã fuiſſe illam viſionem, dixerit.

Salazar.

Lezana.

353. Primum fuit: *Quia pro illa revelatione nullũ ſatis locuplex teſtimonium affertur.* Sed vanum prorſùs fuit hoc fundamentum, & omninô falſum: Quia evidẽs eſt ex dictis, ſatis locupletia teſtimonia, & digniſſima, quód prudentem & probabilem fidem & credibilitatem pariãt, ſtare & ſtetiſſe pro illa viſione.

Primum fundamentũ Salaz. Reijcitur.

354. Vt de ſecundo Salazarij fundamẽto clariús loquamur, oportet præmittere verba S. Thomæ ad B. Fantinum: Sic dixit: *Quare, Domine Epiſcope, miraris, ſi in Scriptis reliqui de Virginis Conceptione, quod vivens credidi? Quandô enim talia ſcripſi, tùnc ſolùm reſpexi ad Divinum Statutum, quo B. Maria peccatum originale contrahere debuiſſet, cùm propagata fuerit ſicùt cæteri homines. Tamen, quia Mater Filij Dei eſt, privilegio ſingulari fuit præſervata, itaquè*

S Thomę verba.

SINE ORIGINALI PECCATO CONCEPTA FVIT. Hæc fuerunt S. Thomæ in illa ſua revelatione verba; in quibus, præter ſubſtantiam veritatis ibi revelatę, vides dixiſſe S. Thomam, ſivê ſuppoſuiſſe, Virginem habuiſſe debitum contrahendi originale peccatũ. Hinc ſumpſit Salazarius ſecũdum ſuum fundamentum, vt vanam prorſûs ac commentitiã probet fuiſſe illam revelationem, vt iam pono.

355. Secundum Salazarij fundamentum, hoc fuit: *Tûm etiam, quia tradit D. Thomas, debitum contrahendi originale in Virgine agnoviße, quod falſum omninó reor.* Quis hoc credat de docto & diſerto viro? Vellem á viro prudenti non fuiſſet factum argumentum, cuius forma hæc eſt: *In illa revelatione D. Thomæ, ſuppoſuit D. Thomas habuiſſe Virginem debitum contrahendi originale peccatum: Sed ego Ferdinandus de Salazar reor omninô falſum, quôd Virgo tale debitum habuißet; ergó viſio illa vana prorſús & commẽtitia eſt.* Quis, dico, vnquâm exiſtimarit, reijciendam eſſe revelationem aliquã tanquám prorſús vanam & commentitiam, quia revelatio apparet oppoſita noſtris privatis opinionibus? Vel dicat, ideó talẽ revelationem fieri non potuiſſe, quia non eſt compoſita cum privata quadam alicuius opinione? Suppoſuit claré & manifeſtè P. Salazarius, quòd, quia ipſe ratus fuit eſſe omninò falſum, Virginem habuiſſe debitum contrahendi originale peccatum, néc ê cœlo potuerit oppoſitum revelari. Vndê probat Salazarius tâm certam & veram eſſe opinionem illam de carentia debiti in Virgine, quód nõ potuerit nequê á Deo declarari vt falſam? Satiûs foret, quòd diſcurreret ſic Salazarius: *S. Thomas é cœlo veniens, dixit, habuiſſe Mariam debitum contrahẽdi originale peccatum; ergò falſum eſt, quod ego hucuſquè ſentiebã, ſcilicèt, non habuiße Virginem tale debitum.*

Secundũ fundamentũ Salaz.

Reijcitur 1.

356. Prætereá, vel Salazarius negat in Virgine debitum, *abſolutè*, contrahendi peccatum originale; vel ſolûm negat debitum in propria Virginis perſona, ſeû debitum proximum; ita tamen, vt debitum aliquod, ſaltẽ remotum, peccatum originale contrahẽdi, agnoſcat in Virgine? Si hoc ſecundum, iam agnoſcit P. Salazarius debitum, *abſolutê*, in Virgine contrahendi originale peccatum; & viſio illa non fuit oppoſita ſententiæ Salazarij; dignaquê exiſtit, quód á P. Salazario benigné rec-

Reijcitur 2.

recipiatur. Si dicit primum P. Salazarius, & negat in Virgine debitum, *abſolutè*, contrahẽdi originale peccatum; video talem eſſe ſententiam iſtam, quòd á pluribus doctiſſimis non ſolûm improbabilis, ſed gravi cenſurâ digna, cẽſeatur. Nominabo aliquos Societatis Ieſu alumnos. Bellarminus dicit, ſibi non admodúm tutam videri illam ſententiam. Vazquius ait, erroris nomine dignam eſſe. Suarius affirmat, non poſſe ſinè errore negari oppoſitũ. Turrianus inquit, graviſſimos Theologos vocare illã opinionem, *erroneam*: Et licèt ipſe aſſerat poſſe forſitân á cenſura excuſari; affirmat tamen ſe noluiſſe aliquãdó tali opinioni ſubſcribere. Gregorius de Valent. docet, debitum in Virgine contrahendi originale peccatum, eſſe certiſſimum ex Fide. Et iterùm clariús loquẽs, dicit, debitum illud in Virgine non poſſe negari ABSQVE HÆRESI. Hos authores, & plures alios, & eorum verba, & loca, in quibus ita pronuntiant, habet lector ſuprâ, propoſit. 10. §. 1. & 3. Debet ergò fateri P. Salazarius, ſi debitum, *abſoluté*, negat in Virgine, probabiliſſimum eſſe, talem opinionem [quidquid ſit de veritate vel falſitate eius] eſſe parùm tutã, vel erroneam, vel hæreticam.

Bellarmi.

Vazqui'.

Suarius.

Turrian.

Valentia.

Videt etiam iam ipſe doctus P. ſi debeamus dicere eſſe cõmentitiam & prorſús vanam viſionem illam S. Thomæ ex eo capite, quód, ſcilicét, apparet oppoſita cuidam opinioni P. Salazarij; quam quidèm P. Salazarij opinionem vocant probabiliſſimè, & communiſſimè plures ſapientes, *parûm tutam*, *erroneam*, *hæreticam*. Dicat, an, vt hanc talem opinionẽ defendamus, debeamus illam viſionem tanquàm vanam explodere? Et ideò viſionem illam fuiſſe commentitiam, quia P. Salazarius tenet iſtam talem opinionem? Meditetur hæc prudẽs, & iudicet, an debuiſſet abſtinere P. Salazarius ab illo tali ſuo fundamento.

357. Sed & abſolutè, & pro omnibus debeo dicere, ſententiã illam de carentia debiti in Virgine ad contrahendum originale peccatũ, [quidquid ſit de eius probabilitate] non ſolûm eſſe invtilem ad præcipuum punctum de ſtabiliẽda Virginis á peccato originali præſervatione, cuius declarationẽ, & Definitionem vnicè Mundus exoptat, ſed eſſe potiûs claritati præſervationis Virgineæ oppoſitam, & non parûm claritatem & certitudinem Virginei Cõceptus ſinè peccato originali, retardantẽ. Hoc prudentes nõ pauci notant

Aliqua notantur circa opinionem negãtem in Virgine debitum contrahendi originale peccatũ.

Suarius.

tant & notarunt: Et ſatis declarat Suarius citatus ſuprá, nu: 81. vbi dicebat, eligẽdam eſſe ſententiam, quæ debitum in Virgine ponit contrahendi originale peccatum, *quôd ſervetur inter defenſores Immaculatæ Conceptionis Virginis; vnio, vt* FACILIVS *deveniatur ad eius certitudinem intelligendam.* Ad id ergo dũtaxàt deſervit illa cogitatio de carentia debiti in Virgine, vt, ſcilicèt, retardet claritatem Virgineæ præſervationis á labe originaria; veritatem hanc fumo, pulvere, & caligine involvat, & vt ad eam inveniẽdam non tám facilê perveniamus. At ſi ita res eſt, & ſi verum etiam eſt, hoc vnicum Orbis deſiderium eſſe, hanc eius vnicam anhelationem, ſcilicêt, claritatem præſervationis Virgineæ á peccato originali invenire, præſentem Fide cernere, & Fide tãgere; ſi, inquam, ita res eſt, imprudentia ſaltem non caret, attentis circunſtantijs temporis, & finis, in quem Mundus aſpicit, ad illud de carentia debiti in Virgine mentem & ſtudia adducere, calamum vocare, & attrahere verba: Id ſinè commodo aliquo, incommodum, pro præſenti tempore, parit. Nequè ob id, quod dico, ſuccenſeas mihi, tu, quiſquis ad ſtatuendam in Virgine carentiam illam debiti, animum & calamum applicuiſti: Non, inquam, mihi ſuccẽſeas, tùm, quia ſi dico non carere imprudentia, pro præſenti tẽpore, divertere ad ſcribendum de illa debiti in Virgine carẽtia; memento, paulò antè plures ſapientes à me adductos dixiſſe, ſententiam illam de debiti carentia in Virgine, eſſe *parũm tutam, erroneam, hæreticam.* Compone primûm te, & tuam talem opinionem cum illis Doctoribus; & poſteâ de mea affirmatione, quæ ſolùm dicit, imprudentem eſſe, pro præſenti tempore, aſſertionem de carẽtia debiti in Virgine, tractabimus. Túm etiam; quia debes ſcire, Sanctis Patribus, & Scriptoribus Sacris, non ſemel, id exigenti tempore & temporis circunſtantia, viſum fuiſſe conveniens & prudentiæ conſonum, Diviniſſimas etiam & Catholicas veritates ſilẽtio obvolvere, diſimulare; vel de illis cautiſſima circunſpectione loqui. Vide S. Thomam Opuſc. contra errores Græcor. in Procem. Vide etiã Hieronymum t. 3. Epiſt. 104. quæ eſt Præf. in Pentateuc. & Abulenſem in Comm. ad illam Præfat. Hieronymi; vbi videbis, quâm conveniens, quâm opportunum fuerit aliquandò, vel de ipſo Sacratiſſimo Trinitatis Myſterio Scrip-

S.Thom.

Hieronym.

Abulenſ.

Scriptores Spiritu Sancto plenos, egiſſe ſilentium. Hanc temporum opportunitatē cōſiderans Iſidor. Hiſpalenſ. lib. 3. Sentent. c. 44. dixerat: *Non omnia tempora congruunt doctrinæ, ſecundùm Salomonis ſententiam dicentis:* TEMPVS TACENDI. Non ergò eſt iam cûr mireris, ſi dicimus, prudentiæ conſonum eſſe poſſe, attentis temporis circunſtantijs, ab affirmatione & prolatione carentiæ debiti in Virgine ad cōtrahendum originale peccatum, abſtinere. Satis veritatem iſtā, præter Suarium iam citatum, declarat Illuſtriſſ. Petrus de Perea in Epiſt. pro Conceptione Virginis ad Catholicum noſtrum Monarchā directa; vbi loquens de authoribus, qui debitum illud in Virgine contrahendi originale peccatum, negant, fol. 144. ſic dicit: *Y aunque à eſtos Doctores puede ſalvarlos ſu buena intencion; quien ſupiere radicalmente Theologia no podrà dexar de condenarlos: Porque en hecho de verdad, nō ſolo no hazē en ello ſervicio á la Virgen, ſino que cierran, y ciegan el camino por dōde ſe ha de defender, y aclarar, ſu limpieza.* Clariſſimum exemplum pro roborāda hac affirmatione præbuit nobis doctus P. Salazarius; qui, vt vidimus, vt carentiā in

S. Iſidor.

Eccleſiaſtes 3.

Perea.

Virgine debiti illius defendat, reijcit à D. Thoma factā de Virginis puritate & præſervatione ab originali peccato, revelationem.

358. Tertium, & vltimum Salazarij fundamentum, vt probaret fuiſſe vanam illā S. Thomæ revelationem, hoc fuit: *Túm demùm, quia hæc interpretatio illi Articulo aptari nequaquàm poteſt.* Loquitur Salazarius de interpretatione, quam S. Thomas viſus fuit dare in illa ſua revelatione, doctrinæ, quam vivus ſcripſerat in Articulo 2. q. 27. 3 p. quē quidém Articulum (Scriptorū traditio eſt) præſentem tenebat & legebat Fātinus túnc, quandò illi apparuit D. Thomas. Dixit itaquê P. Salazarius, interpretationem illā S. Thomæ revelantis, nequaquám poſſe aptari illi Articulo: Sed non dicit, cur, vel qua ratione non poſſit aptari illi Articulo illa S. Thomæ interpretatio.

Tertium fundamentū Salaz.

359. Sed, quidquid ſit de ſenſu præcedentis fundamenti Salazarij, facilè oſtendam, fundamentum illud, vanum fuiſſe. Et primô; ſi ſupponamus, S. Thomam in illo Articulo affirmaſſe Virginem contraxiſſe originale peccatum, imò, & quod aliter eſſe, nequé ex privilegio, non potuiſſet, quia iudicaverit, aliter Virginis redemptionem ſtare non potuiſſe,

Reijcitur 1.

tuiſſe; ſi, inquam, hoc ſupponamus; hoc idem eſt, quod in præſenti & pro noſtro princ-ipali intento concedimus & admittimus, vt ſuprà, nu. 300. notatum reliqui: Et ſimûl dicimus, póſt mortem & iam in cœlo S. Thomam de oppoſito fuiſſe edoctum, & ê cœlo ad id revelandum fuiſſe miſſum. Et ideó cócedimus, quòd doctrina illa D. Thomæ revelantis non poſſit aptari illi Articulo; & quód illi Articulo contraria & contradictoria fuerit: Imò id eſt, quod dicimus, & ſtatuere in præſenti intendimus, ſcilicét, aliud S. Thomam viventem in illo Articulo ſcripſiſſe; aliud & omninó oppoſitũ & minimê illi Articulo aptabile, è cœlo venientem, declaraſſe & affirmaſſe. Concedimus iam totum & integrum illud Salazarij fundamentum; quia & nos in præſenti ex ſuppoſitione illius eiuſdem fundamenti diſcurrimus: At deſiderabimus adhûc, ſcire, ſi ex ſuppoſitione huius fundamenti pateat aliquis aditus, rimula aliqua, huic illationi: *Ergô vana prorſùs & commentitia eſt illa viſio.*

360. Secundô: Videamus interpretationem, & ex ea apparebit ſi aptabilis eſt illi Articulo. S. Thomas in illa revelatione, vt patet ex verbis eius poſitis num. 354. dicit, ſe viventem, & ſcribentẽ, ſolûm attendiſſe in illo Articulo ad id, quod ſecundûm commune ſtatutum eveniret, ſecundùm quod Virgo debuit contrahere originale peccatum, quia ab Adamo per propagationẽ communis generationis venerat: Et nihil egiſſe de quæſtione illa, an, ſcilicét, interveniente ſingulari privilegio poſſet res evenire aliter; vel an de facto intervenerit, vel non, tale privilegium; & hac tractatione ſuperſediſſe: Et in illo ſenſu dixiſſe in illo Articulo, Virginem cótraxiſſe originale peccatum, ſcilicét, attendẽdo ſolûm ad id, quod ſecundûm ordinariam legem, & á quæſtione de privilegio præſcindendo, evenire debuit. Ecce interpretationem, quam illi ſuo Articulo aptavit S. Thomas è cœlo veniens, & dicens, iam in cœlo agnoviſſe, Virginem, quia in Dei Matrem electa fuit, ſingulari privilegio fuiſſe á peccato originali præſervatam. Hanc interpretationem eſſe aptabilem illi Articulo, negabit nullus. At id negat P. Salazarius: Sed quia negat, & non dicit cur neget, ſufficit quód & nos ſolûm dicamus, nó eſſe negabile. Addo pro pręſentis veritatis confirmatione, viros ſapientes illam eandem interpre-

Reijcitur ſecundô.

erpretationem aptaſſe & adhibuiſſe illi Articulo, agnoſcentes in illo illum eundem ſenſum, quem ipſe S. Thomas aperuit: Sic cenſuit Ioan. à S. Thom. t. 1. in 1. p. diſp. 2. art. 2. ver. *Circà ſecundum*, poſt alia, dicens: *Quod verò ipſa Perſona Virginis iam producta, quæ ex vi & modo ſuæ Conceptionis habebat debitum incurrendi, de facto non incurrerit peccatum, D. Thomas non fuit multùm ſolicitus; ſed vtrique ſententiæ dedit locum Eccleſiæ, ad quam ſolùm pertinet iudicare hanc quæſtionem de facto.* Ioan. à S. Thom.

Loquendo de poſſibili, nihil eſt, quod impedire poſſit, hodie S. Thomam dicturum fuiſſe Virginem conceptam ſinè peccato originali.

361. DEBVI etiam & hanc aſſertionem non relinquere inexplicatã, tûm, vt modis omnibus aſſumptum declaremus; tùm, quia ad id cogit vnius vel alterius dictum aſſerentis, rem impoſſibilem & quaſi chimæricam nos proponere & affirmare quandô dicimus, hodie viventem S. Thomam, prædicaturum fuiſſe Virginem ſinè originali peccato conceptam; ideô quia vel impoſſibile fuerit S. Thomam dicẽtem olim fuiſſe Virginem in originali peccato conceptam, erraſſe & veritatem non attigiſſe; vel quia tali ac tanto viro indecorum & pro crimine eſſet cãtare palinodiã, præſertim dùm Eccleſia ſenſum illum antiquũ D. Thomæ non prohibet, & adhùc pro eo ſentire permittit. Quæ & ſimilia, ſæpè audivimus omnes. Et ſatis explicatam [ſecundûm ſuum modũ ſentiendi] reliquit Caietanus illam impoſſibilitatem, Opuſc. de Concept. c. 4. in fine, vbi loquens de hac noſtra aſſertione dicente, hodie S. Thomam, aliosquè antiquos, qui ſenſerunt fuiſſe Virginem in originali peccato cõceptam, mutaturos ſententiam; dicit: *Hanc ergò gloſſam ita veram putaverim, quemadmodùm verum puto, quòd ſi Chriſtus* (tremens ego repeto) *nùnc in terris converſaretur, mutaret doctrinam* FIDEI SVÆ, *vt conformaret ſe populis.* De hac cogitatione Caietani infrâ dicemus aliquid. Caietan.

Igitur, hæc noſtra affirmatio de *poſſibili*, à nullo, qui vel aliquantulùm ſolùm ſapiat, negari poteſt; eamquê facilè declarant omnia ferè, quę in hac Appendice diximus, & dicemus: Et ideò in ea nûnc roboranda non multùm detinear. 362.

Primùm me explico petẽdo 363.

do ab adverſario, proponat rationem aût argumentum ſivê phyſicum, ſivé theologicū, ſivé prudentiale, quo convincat repugnantiam, aút impoſſibilitatem illam; vel quo probet, ſequi duplex contradictorium ex eo, quôd hodie vivus S. Thomas mutaret mētem, antiquam minùs piam opinionem relinqueret, & Virginem præſervatam ab originali peccato, prædicaret.

Nulla implicatio ab adverſario aſſignari poteſt.

364. Secundò id explico diſcurrendo per principia ſeû capita, à quibus fortaſſê vellet adverſarius illam impoſſibilitatem vocare. Ex parte materię nulla eſt repugnantia ſivê cōtradictio; quia, quôd Virgo fuerit concepta ſiné originali peccato, materia eſt affirmabilis & prædicabilis: Imô evidens eſt, his ſæculis ſolam hāc propoſitionem eſſe affirmabilem, prædicabilem, ſeù pronuntiabilem: Et evidens eſt, ob Eccleſiæ præceptum, propoſitionem dicentem fuiſſe Virginem in originali peccato conceptam, non eſſe his ſæculis pronuntiabilem, prædicabilem, ſeù ſono vocis affirmabilem: Ergô quantûm eſt ex parte materiæ, non ſolùm convincitur poſſibile eſſe, hodie S. Thomā dicturum fuiſſe Virginem á peccato originali præſervatam; ſed convincitur etiam eſſe impoſſibile, quôd pronuntiaret oppoſitum: Et eò vrgentiùs cōvincitur, quātò certius eſt, S. Thomam non violaturum Eccleſię prçceptū.

Ex parte materiæ non eſt repugnátia.

Dices: De mutatione ſententiæ quoád mētem & aſſenſum, loquimur: Et quamvis verum ſit, quód hodie S. Thomas voce & ore nequiret aſſerere fuiſſe Virginem conceptam in originali peccato; at poſſet mente & aſſenſu hanc propoſitionem retinere. 365.

Reſpōſio adverſarij.

Sed contra: Quia núnc, vt ſuppono, ſolúm loquimur de *poſſibili*; an, ſcilicèt, poſſibile ſit, hodie S. Thomam mentem & aſſenſum, mutaturum: Et declaramus, ex parte materiæ nihil eſſe, quod poſſibilitati illi repugnet. Cûm autem id evidens ſit, ſcilicèt, ex parte materiæ nullam eſſe repugnātiam, ob quam hodie S. Thomas non potuiſſet ore & mēte profiteri ſentētiam piam, imò certum etiam & evidens ſit, oppoſitam opinionem talis hodie conditionis eſſe, quód licêt mente & aſſenſu teneri poſſit, non tamen poſſet hodie D. Thomas illam voce & ore profiteri, aût pronuntiare; convinco manifeſtê non ſolûm poſſibilitatem illam ex parte materiæ, ſed etiam appono ingentiſſimam congruentiam, & omni iudicio prudenti efficacem, ob quam dicere debeamus, ſiné dubio S.

Reijcitur

S. Thomam hodie â mente pulſurum antiquam opinionē: Quia nō ſinè iniuria in tantū ac talem Doctorem illata, diceremus, velle ipſum aſſentiri propoſitioni, quam pronuntiare nequiret, & quam ſi pronuntiaſſet, dediſſet pœnas. Sub his cōditionibus clauſam ſub mente, & doctrinæ inutilem, velle retinere opinionē; ſolūm de viro, qui S. Thomas non fuerit, credibile eſſe poterit. Sed de hoc argumento, poſteá.

366. Sed nequè ex parte Excelſæ Perſonæ & qualitatis eius, ſcilicêt, quia Sanctus, quia Sapientiſſimus, quia Magnus & præclarus Eccleſiæ Pater & Doctor S. Thomas fuerit, aſſignari poteſt ratio cōtra poſſibilitatem, quam hîc ſtatuimus: Quia ſi aliqua poſſet eſſe, maximê quia S. Thomas, qui tãtus ac talis fuit, non potuit decipi, falli, aut aliter in materia illa ſapere, quâm res & veritas ſe habuiſſet: At hoc argumentum non vrget, vt conſtat ex Præmiſſo 2. à num. 306. vſque ad num. 327. vbi credo me appoſuiſſe, quidquid pro hac veritate declaranda opportunum eſſe potuit. Vide ibi.

Nequé ex parte Perſonæ S. Thomę ſt repugnantia.

367. Nequé ex parte voluntatis S. Thomę poterit aſſignari argumentum contra poſſibilitatem, de qua loquimur, videlicet, quia S. Thomas nollet aliquod â ſe verbum emiſſum, revocare. Hoc nequaquam dici poterit. Et primò: Quia plura â ſe emiſſa verba revocavit S. Thomas, plura retractavit, correxit, & emendavit; & ſe paratum eſſe, data occaſione, revocare & corrigere, quia Sanctiſſimus, quia Sapiētiſſimus, quia Magnus, quia Magiſter optimus, dixerat. Vide num. 267. & num. 271. & à num. 317. vſque ad num. 321. Secundò. Quia tantum abeſt, vt ſit pro S. Thoma dictum, quòd nollet â ſe emiſſum verbum revocare, vt potiùs contra S. Thomam dictum eſſe debeamus aſſerere. Tàm longè abeſt, vt pro laude ſit, quin potiùs pro opprobrio & contumelia erit. Repete Præmiſſum noſtrum 3. à num. 341. vbi Auguſtinum de tali illa laude ſic loquentem audies: *Quia quidèm laus quamvis præclariſſima videatur, tamen credibilior eſt de* NIMIVM FATVO, *quâm de ſapiente perfecto.* Et iterum, ibi, de ſe ipſo dicentem ſic, videbis Auguſtinum: *Ab hac ego excellentia tàm longè abſum, vt ſi nullum verbum, quod revocare vellem, protulero,* FATVO *ſim, quàm ſapienti ſimilior.* Audies etiam ibi Auguſtinum affirmantem, nolle verbum emiſſum revocare, non niſi *inſulſorum,*

Nequè ex parte voluntatis S. Thomæ.

Auguſt.

abſurdorum, & morionum, eſſe: Velle tamen revocare, eſſe *cordatorum*. Vide iam, tu, quiſquis laudare cupis, ad quã hominum claſſem ex his duabus, quas nominat Auguſtinus, reducas Magnum aliquem virum, ſi contendis, illum debere nullum â ſe emiſſum verbum velle revocare. Video ſanê neceſſè eſſe aliquandô repetere: PSALLITE SAPIENTER. Scis enim, in Scripturæ Sacræ ſenſu, *pſallere*, idem eſſe, ac, *magnificare, laudibus attollere &c.*

Pſal. 46.

368. Neque ex parte temporis, aût ex parte ſtatus Controverſiæ de Cõceptione Virginea, poterit proponi argumentum contra poſſibilitatem, de qua ſermonem habemus, vt manifeſtè patet: Imò patet, túm tempus, túm Controverſię ſtatum ita ſtare pro affirmatione piæ partis, quòd impoſſibile ſentiamus, moraliter & prudentialiter loquendo, hodie Sanctum aliquem Patrem, ſi quis fuerit, qui olim aliter ſenſerit, non ſubſcripturum affirmationi de Virginis præſervatione ab originali peccato; vt iam, cûm de facto loquar, dico.

Neque eſt repugnantia ex parte temporis, & ſtatus Controverſiæ.

369. Denique prædictam poſſibilitatem clariûs percipies, ſi repetas Præmiſſum 4. â num. 344. Et ê ibi dictis inferas, optimè & rectè, hoc eſt, *probabiliter & ſine incommodo*, olim potuiſſe S. Thomam (idem erit de quolibet alio) dixiſſe, Virginem contraxiſſe originale peccatum, & mutata temporum cauſa, poſſe hodie optimè etiam & rectè dicere oppoſitum: Quæ doctrina ſingulariſſimum locum habet in Controverſia de Conceptione Virginea, cuius ſtatus, cuius circunſtantiæ, â tempore S. Thomæ vſquê in præſentia tempora, in immenſum mutatæ ſunt. Perfectam fuiſſe, hoc eſt, probabilem & ſinè incommodo tûnc prolatam [hùc ſolûm pervenit humana & viatorum perfectio] tempore S. Thomæ affirmationem illã minûs piam, damus: At tempora docuerunt nos, illam affirmationem non fuiſſe ex ijs rebus, quæ perfectæ fuerunt *ſimpliciter*, ſed, *ſecundûm tale tempus*. Hanc perfectionis diſtinctionem propoſuit S. Thomas ſuprá, num. 348. dicens: *Nihil prohibet, aliquid non eſſe perfectum ſimpliciter, quod tamen eſt perfectum, ſecundûm tempus*. Cui temporum differentiæ attendens Auguſtinus, & docens, vnum & aliud, quãvis oppoſita, rectè, pro diverſa temporis cauſa, dici aût fieri poſſe, num. illo 344. dicebat: *Quia vtrumque túnc erit rectũ, ſi erit pro temporum varietate diverſum*. Rectè probari & approbari

Explicatur ampliûs præſẽs veritas.

probari poteſt pro aliquo tempore aliquid vel quia tùnc fortè vtile apparet, vel ſaltem non inutile; quod tamen, mutato tempore, in prorſus inutile tranſire potuit; ideoquè licèt in vno tempore non malum, nō inutile fuerit, & ideò etiam non malè quiſpiam illud potuiſſet amplecti; mutato tamen tempore reprobari poterit, non quia malum abſolutè fuerit, ſed quia tempora illud prorſus inutile reddiderunt. Optimum de hoc etiam exemplum appoſuit S. Thomas illo citato loco: *Lex autem Vetus*, dicit, *reprobatur tempore perfectionis Gratiæ, non tanquàm mala, ſed tanquàm infirma, &* INVTILIS *pro iſto tempore.* Vndè demùm colligis, ſinè aliqua à ſe & ſui diſſimilitudine, ſinè imperfectione aliqua, ſiné aliqua inconſtantiæ nota, vel inſtructionis & doctrinæ varietate, poſſe quemlibet, quàvis Magnus, quod in vno tempore probavit, reprobàre in alio tempore, quod admiſit, dimittere, quod affirmavit, negare: Quam veritatem inſequens Auguſtinus, proximé citatus, dicebat: *Itaqué ab vna eademquè perſona, diverſis temporibus, tùnc oportet aliquid fieri, tùnc non oportet; nō quod ſui diſſimilis ſit, qui facit, ſed* QVANDO FACIT. Ob id etiam S. Thom. 2.2. q. 70. art. 2. ad 2. non cenſet inconſtantē, teſtem loquentem ex opinione, quamvis diverſa diverſis temporibus loquatur: *Quia*, inquit, *poteſt ſecundùm diverſa viſa, & audita, diverſimodè motus eſſe ad reſpondendum.* Vide Præmiſſum illud 4. Et vide Ioannem á S. Thoma, t. 1. in 1. p. diſp. 2. de Approbat. Doctri. S. Thom. art. 3. vbi de aliquibus propoſitionibus; quas aliqui in S. Thoma notare voluerunt, tractat, & vbi etiam non ſemèl probat, rectè aliquid à S. Thoma pro vno tempore fuiſſe dictum, quod tamen pro alio tempore reprobare oportuerit: Et ideò ibi, ad propoſit. 11. dicit: *Nequè in his, quæ pendent ex Eccleſiæ Statuto, quidquam doctrinæ detrahitur, ſi affirmetur iuxtà Statutum Eccleſiæ aliquid, quod poſtmodùm, revocato illo Statuto, non verificatur; ſed pro tempore, quo dictum eſt, ſemper verificatur.* Et ad hunc eundem modum ſentire Ioannem á S. Thoma, de Thoma Sancto, vbi agit de doctrina antiqua S. Thomæ circá Controverſiam de Conceptione Virginea, & de doctrina, quam pro præſenti tempore circá talem Controverſiam S. Thomas amplecteretur; clarum erit legēti Ioannem à S. Thoma diſp. illa 2. art.

S.Thom.

S.Thom,

Ioan. á S. Thom.

Auguſt.

Declaratur.

art. 2. Reſtat ergò credas, te ſæpé poſſe affirmare, Magnũ aliquem virum aliquandó potuiſſe (& debuiſſe) mutare ſententiam, quin vel aliquid indecorum, aút minùs decens de Magno illo viro prædices; vel in illum te opprobrium iniecisse, præſumas. Si enim in hoc culpa eſſe poteſt, non hominum, ſed temporum culpa eſt; de quibus Auguſtinus, hoc idem probans, ſuprâ, nũ. 345. dixerat: *Tempora non pariter ſunt: Tempora enim ſunt.* Iam ad factum accedamus.

August.

Rationes declarantes, hodie viventem S. Thomam affirmaturum fuiſſe Virginem Mariam ſiné peccato originali conceptam.

370. QVAMVIS præcipua & inter omnes potiſſima ratio ex his, quæ movent ad aſſerendum, ſuperſtitem his ſæculis S. Thomam affirmaturum fuiſſe Virginem conceptam ſinê originali peccato, ea eſt, videlicèt, quia videret deferri Immaculatę Cóceptioni Cultum publicum Sacrum vniverſalem ex præſcripto & præcepto Eccleſiæ; tamé vltimo loco de hoc argumento agere, decrevi.

Prima Ratio.

SIc primùm diſcurro, ab exemplo ſumpta ratione. S. Thomas, vt vidimus locis citatis num. 367 nõ pauca retractavit, & ſæpè, relictis antiquis ſuis opinionibus, ad contrarias noviter tranſivit: Et hoc, quia nova aliqua ratio, novum aliquod argumentum ipſi illuxit, apparuit; novum aliquod Eccleſiæ Statutũ reperit, ſivé controverſiæ & quæſtionis ſtatum, mutatum invenit; ob quod ſe obſtrictũ ad ſentẽtiæ mutationem, declarat. Cùm autem pro nullâ illarum opinionum, ad quas, antiquis relictis, tranſivit S. Thomas, apparuerit talis nova ratio, tale novum Eccleſiæ Statutum, talia ipſius Eccleſiæ privilegia, talis controverſiæ ſtatus mutatio, ac hodie appareret ipſi noviter pro pia de Mariæ Immaculato Conceptũ ſententia, dicere oportet, & debemus, ſi ſtemus prudẽtiæ, hodie S. Thomam relicturum etiam antiquam illam ſuam mentem circâ Controverſiam de Virginea Conceptione, & amplexurum communem fidelium omnium mentem Præſervantem â peccato originali Mariam. 371.

Prima Ratio ab exemplo propoſitionum à S. Thoma retractatum.

372. Explico, vna vel altera ex retractationibus á D. Thoma factis, in modum producta.

Declaratur.

Di-

Dixerat aliquādo S. Thomas, cœlum Empyreū non influere in corpora inferiora: Retractavit & reliquit hanc opinionem S. Thomas in 1. p. q. 66. art. 3. & in Quodlib. 6. q. 11. art. 19. Et id, quia nova quædā ratio S. Thomæ affulſit. Videantur rationes, quæ S. Thomam compulerunt ad illam retractationem faciendam; & iudicet quilibet, ſi in comparationem aliquam venire poſſint cum rationibus, argumentis, Eccleſię Statutis, privilegijs, & authoritatis pondere, quod hodie S. Thomas noviter reperiret pro Virginis pręſervatione. Quibus ſi addas quæſtionis materiæ differentiam, clarior adhuc res erit. In materia merê phyſica & ſpeculabili, & ferê vel ad ipſā phyſicā ſpeculationem inutili; & nullo modo ad pietatem, vel obſervātiæ virtutem attinēti, vt iam ſuprà notabam, mutat ſententiam S. Thomas, ſe corrigit, emendat, retractat; quia nova quædam ratio ipſi occurrit, & fortê non maioris ponderis, quàm fuerit ratio & argumentum, quod pro prima & antiqua ſententia, quam retractat, habuit. Quid ergó faceret in materia ad pietatē ergà Virginem attinēte? Honor Mariæ eſt illam á peccati macula præſervare; & Mariæ hunc honorem dare, ad pietatem pertinet, quia Maria, Mater noſtra eſt. Hunc honorem dare Mariæ, ad obſervantiæ virtutem attinet, quia ſummam Dignitatem Maria obtinet: Eſt enim Mater Dei, Hunc honorem dare Mariæ, ad excitandos & confirmandos fidelium animos in Cultu, pietate, & obſervantia ergâ Mariam, conducit; & hunc honorem Mariæ denegare, fidelium & Chriſtianorum aures offendit; & non ſiné fidelium ſcandalo, negarę illum honorem Mariæ, ſonaret. Hūc honorem dare Mariæ, honor Dei eſt, qui eſt Mariæ Filius. Vides materiæ differentiam, Vidiſti, pro parte præſervationis Virgineæ repertum hodie S. Thomam maiora multô & efficaciora argumēta, quàm fuerit, quod pro parte contraria habuit antiquitùs; vide ergò, ſi debeamus dicere, in hac materia mutaturum mentem S. Thomam; quem vidimus mutantem mentem in materia illa de influentia cœli Empyrei in inferiora corpora.

Secunda Ratio.

SECVNDO loco hunc cōficio diſcurſum, qui ſimùl confirmatio præcedentis eſt. Superſtes hodie S. Thomas videret, ſententiam piam, ſaltem probabiliorem 373.

Secunda Ratio à maiori probabilitate.

eſſe oppoſita; & á tempore, quo S. Thomas minûs piam ſententiam ſcripſit, ipſam cõtinua ſucceſſione de ſua probabilitate amiſiſſe, & piam ſententiam probabilitatis augmentum recepiſſe: Imò omni prorſûs probabilitate deſtitutam hodie eſſe ſententiam illam antiquam D. Thomæ, videret ipſe probabiliſſimè affirmari; de quo nos ſuprá, á num. 248. vſquê ad num. 251. Et ſi quis fuerit, qui neget, aût dubitet, probabiliorem ſaltem eſſe abhinc pluribus ſæculis ſententiam præſervantẽ Mariam ab originali peccato, oppoſita; tanquâm omninô rei & materię ignarum, oportebit reijcere. Vide cum alijs Ægid. lib. 3. q. 6. art. 1. §. 7. Cùm autẽ, niſi â totius doctrinæ & prudentiæ via erremus, affirmare debeamus S. Thomam amplexurũm ſententiam, quã probabiliorem agnoſceret, & relicturum, quam videret eſſe minùs probabilem; affirmare etiam debemus, ipſum hodie relicturum ſententiam antiquam illam minûs piam, & amplexurum magis piam ſententiam de Controverſia Virgineæ Conceptionis. Ægidius.

574. Declaro & firmo præcedentem diſcurſum exẽplo deſumpto á facto ipſius S. Thomæ, quo retractavit ſuam primam ſententiam in materia illa de influentia cœli Empyrei in corpora inferiora. Dixit primũm S. Thomas, cœlũ Empyreum non influere in inferiora corpora: Retractavit hãc opinionem 1. p. q. 66. art. 3. ad 2. his verbis: *Ad 2. dicendum, quòd ſatis probabile eſt, quòd cœlum Empyreum* (mitto aliqua verba, quæ ad rem non faciunt) *non habet influentiam in inferiora corpora. Probabilius tamen videtur dicendum, quòd habet influentiam &c.* Retractaſſe hìc S. Thomam primam ſuam ſententiam, certum eſt, & id adnotavit Caietanus in Comm. illius Arti. ſic dicens. *In reſponſione ad 2. adverte, quòd S. Thomas ſuam olim* [*in 2. Sentent. diſt. 2. q. 2. art.* 3.] *relinquit opinionem de negatione influentiæ cœli Empyrei; quam etiam in Quodlibeto 6. q. 11. reprehendit: Quarè, hìc dicta amplectere.* Iam notâſti, S. Thomam reliquiſſe, retractaſſe, &, vt Caietanus loquitur, *reprehendiſſe*, vnam ſuã, quam olim habuit, opinionẽ; & hãc opinionẽ, quã retractat & reprehẽdit, vocare S. Thomã, túnc etiã quandò illã reprehẽdit & retractat *ſatis probabilem*: Et quãvis agnoſcit eſſe ſatis probabilẽ, illã tamẽ reprehendere & retractare, & ad oppoſitam tranſire, vides. Rectê ergô, & quin ſana mens queat aliud ſentire, affirmamus,

Explicatur. S.Thom. Caietan.

mus, hodie S. Thomam reli-
ctúrum antiquam ſuam opinionem circá Controverſiam de Conceptione Virginea, & amplexurum pium noſtrum & communem fidelium ſenſum; quem eſſe probabiliorem antiqua alia ſua opinione, evidentiſſimê reperiret: Etiam ſi concederemus poſſe dicere hodie S. Thomam, illam ſuam antiquam mentem eſſe *ſatis probabilem*. Et ſi addas materiæ differentiam, vt dicebam num. 372. evidentiûs vis huius diſcurſus patebit.

375. Exemplum bonum dedit S. Thomas hoc exemplo illi vni aút alij, qui hoc tempore dicit, adhúc ſe non debere recedere à ſenſu illo minùs pio in Controverſia de Conceptione Virginea, quem anteâ ebiberat, quia, ſcilicèt, adhûc ſenſus ille probabilis eſt. Damus illi, & permittimus, eſſe probabilem: [id non concedimus] At iam videt, S. Thomam in materia ferê inutili, & in qua nihil refert hoc potiùs, quám illud, dixiſſe, retractaſſe ſententiam, & illam ſententiam, quam deſerit & retractat, tùnc etiam quandô eam retractat & reprehendit, vocaſſe, *ſatis probabilem*. Si ergó ſequeris S. Thomam, dicere debes, poſſe eſſe aliquam opinionem *ſatis probabilem*, & adhúc optimo iure debere nos illam opinionem relinquere & reprehendere. Quid doceret & diceret S. Thomas de opinione, de qua probabiliſſimé, imó certiſſimè, dicere poſſet, eſſe omni prorſùs probabilitate deſtitutam? Vide ſuprá, à num. illo 248.

Ex doctrina D. Thomæ, non ſufficit eſſe probabilẽ aliquam opinionẽ, vt eã aliquâdo nõ poſſimus & debeamus relinquere.

Tertia Ratio.

376. TERTIA ratio, & quæ etiam præcedẽtes corroborat, hæc eſt: His ſæculis, & poſt Tridentinam Synodum, videret S. Thomas, illud antiquum argumentum, cui innixus dixerat, Virginem contraxiſſe originale peccatum, nullius eſſe roboris, emarcuiſſe, omni prorſùs vi nervoquè carere: At nullus doctus & prudens dicet, S. Thomam non relicturum opinionem iã deſtitutam illo fundamento, ob quod & propter quod illã talem opinionem tenuit; ergò relicturum hodie S. Thomam illam ſuam opinionem antiquam in Controverſia de Virginea Conceptione, debemus affirmare.

Tertia Ratio à fundamenti defectu.

377. Sola maior propoſitio præſentis diſcurſus indiget declaratione: Sed iam illam declaro. Notiſſimum eſt, illo, aût illis locis, in quibus videtur, S. Thomam illam minús piam opinionem ſcripſiſſe, illo argumento fuiſſe vſum, ſcilicèt, in-

Agnovit S. Thom. redemptione præſervãtem.

indiguiſſe Virginem redemptione per Chriſtum. Mittimus, S. Thomam agnoviſſe redemptionem præſervativam, vt præclari multi ex ipſis etiam Dominicanis Patribus agnoverunt & notarunt. Videatur Ioan. á S. Thom. 1. t. in 1. p. diſp. 2. art. 2. §. *Hoc autem*. Mittimus etiam, manifeſtiſſimè ab infinitis ſapientibus evictũ & declaratum eſſe, optimè ſtare poſſe perfectam redemptionẽ ſinè actuali contractione peccati. Id præclaré explicuit etiam Caietan. Opuſc. de Concept. c. 3. Et affirmavit 1. 2. q. 81. art. 3. dicens: *Nequé enim ſolùm redemptione eget actualiter captivus, ſed etiam obnoxius captivitati*. Pené etiã infinita ſunt Scripturæ Sacræ teſtimonia, quæ redemptionẽ præſervativam exprimunt, vt reperies apùd ſententiæ piæ authores. At vnum ſingulariter ego notabo, quia in ſingulari & in individuo, Auguſtino Authore, de Maria loquitur. Dixit Regius Pſaltes: REDEMISTI *Virgam hereditatis tuæ*. Commentatur verba illa Auguſtinus, & ait: *Virgo Maria*, VIRGA, *quæ aiebat: Et in hereditate Domini morabor*. Spiritu Sancto dictante, dixit David Deo: *Redemiſti Mariam*. Singulariter in ſuis Sacris Scripturis eſſe expreſſam Mariæ redemptionem, voluit Deus Mariæ Filius, ſic Auguſtino docente & interpretãte: At voluiſſe Deũ, Mariæ redemptionẽ eſſe ſingulariter & in individuo expreſſam in ſuis Sacris Scripturis, & hoc non fuiſſe ſpeciali providentia diſpoſitũ ad hoc, vt ſingularem ibi & ſpecialem Mariæ redemptionem exprimere Deum voluiſſe, intelligeremus, non facilé credat cõſideratus. Singulare aliquid ibi de Maria exprimi in ordine ad Mariæ redemptionẽ, verba ipſa convincunt. Si ſingularis non fuit, & modo ſingulari peracta, Mariæ redemptio, cur diceret David, quaſi ſingulare aliquid loqueretur: *Redemiſti Mariam*? Quaſi otioſé dictum appareret, ſi Maria non aliter redempta fuiſſet á Deo, ac redemptus fuit Petrus, & Ioannes, & omnes alij à Deo redempti fuimus. Certum ergô eſt, ibi David ſingularem de Maria prædicaſſe redemptionem, quam de Petro, Ioanne, aut aliquo alio prædicare non poſſet. Erit ergò illorum verborum ſenſus: *Redemiſti modo ſingulari, nunquàm alij conceſſo, ſpeciali interveniente privilegio, Mariam. Reliquos omnes redemiſti, eos á captivitate iam actu contracta, eripiendo: Hereditatis tuæ Virgam, Mariam, excellentiſſimo redẽptionis modo à captivitate præſer-*

Ioan. à S. Thom.

Caietan.

Pſalm. 73.

Auguſt.

Singularis mentio in Scriptura Sacra de Mariæ redemptione, ex ſenſu Auguſtini.

ſeruando, redemiſti. In illis Davidicis verbis eſſe ſermonem de Maria Matre Dei, etiam notat Dionyſ. Carthuſ. & alij. Aliquantulùm digreſſi ſumus, ſed non abs re. Redeamus.

Carthuſian.

378. Igitur, notiſſimum eſt, S. Thomam illo loco, vbi Mariam cõtraxiſſe originale peccatum, dicit, illa motum ratione id ſcripſiſſe, ſcilicèt, *quia redemptione per Chriſtum facta Maria indigebat.* Cûm autem videret S. Thomas, póſt Côcilium Tridentinum, illud ſuum argumētum, extraneum omninò, alienum, ab intentione Concilij Tridentini eſſe, & Concilij intentioni adverſans, evidens, ob prudentiam, eſt, S. Thomam cognoſciturũ, omninò vi, robore, & nervo vacuum eſſe póſt Concilium Tridentinum, illud ſuum antiquum argumentum; & conſequenter affirmare debemus, juxtâ totius prudentiæ præceptum, S. Thomam relicturum opinionē illi tali fundamēto innitētē: Deficiente enim fũdamēto, neceſſè eſt culmē cadat. Pono Côcilij verba circà punctũ de Côceptione Virginea, vt clariûs loquar. Dicit: *Declarat tamen hęc ipſa Sācta Synodus non eſſe ſuę intētionis cõprehendere in hoc Decreto, vbi de peccato originali agitur, Beatā & Immaculatā Virginem Mariā.* Addo, tàm certũ eſſe intentionis Tridentini Concilij fuiſſe includere Beatam & Immaculatam Mariam in numero à Chriſto redemptorum, vt, niſi á blaſphemo, negari non poſſit. Ex his hunc deduco demonſtrativum diſcurſum: *Intentio Concilij Tridentini, ab ipſo Concilio expreſſè declarata, eſt, non includere Mariam in Decreto & generali regula de peccati originalis contractione: Intentio Cõcilij Tridentini eſt, includere Mariam in numero redemptorum à Chriſto; ergó intentio Concilij, ſenſus, & mens, eſt, declarare, adhúc non incluſa Maria in Decreto & generali regula de peccati originalis contractione, manere ipſam incluſam in numero á Chriſto redemptorum.* Dicat adverſarius, ſi quis eſt, quam propoſitionē ex appoſitis in hoc præſenti diſcurſu, neget. Dicat, ſi argumentum illud â redemptione ſumptum, potuerit nõ fuiſſe â Concilio antevíſum, præmeditatum, & examinatum: At poſtquàm videt, rem ita eveniſſe, & ita fuiſſe diſcuſſã, concedit, videt & audit Concilium dicens, & declarans, ſuæ non eſſe intentionis includere Mariam in Decreto de peccati originalis contractione: Debet ergò concedere, declaratum certò, quamvis tacitè, â Concilio, fuiſſe, argumen-

Videret S. Thom. ſuũ antiquũ fundamētum eſſe alienũ ab intentione Concilij Tridentini.

Concil. Trid. verba.

Intentio Concilij Trident. eſt includere Mariam in numero à Chriſto redemptorum.

umentum illud â redemptione petitum, nullum eſſe, nullũ fuiſſe, & nihil probare: Evidẽs enim eſt, non potuiſſe eſſe de intentione Concilij nõ comprehendere Mariam in Decreto illo de peccato originali, ſi ſentiret, argumentum illud de redemptione probare Mariæ in Decreto & generali regula de peccato originali, incluſionem. Declaravit ergó Concilium, optimê ſtare & ſtetiſſe Mariæ, per Chriſtum factã, redemptionem, adhùc non incluſa Maria in Decreto, & generali regula de omnium peccati originalis contractione. Videret ergó S. Thomas, ſuum illud argumentum non eſſe compoſitum cum intentione Concilij; & ex ſenſu & mente Concilij inferret, argumentum illud non probare: Relinqueret ergò ſuum argumentum S. Thomas, & conſequenter relinqueret opinionem tali argumento innitentem. Malê enim de tali ac tanto viro diceremus, quód teneret opinionẽ, quam ſinè fundamento teneret. Et peiùs diceremus, eſſe fundamentum, quod, ſecundúm ſenſum & intentionem Concilij Tridẽtini, habemus, fundamentum non eſſe.

379. Evincit etiam præſens diſcurſus non eſſe compoſitum cum intentione Concilij Tridentini illud aliud argumentum, quo vtuntur, aút vſi fuere aliqui, deſumptum àb vniverſalibus Scripturæ teſtimonijs, dicentibus, *omnes concipi in originali peccato.* Non, inquã, bené compoſitum eſt hoc argumentum cum intentione Concilij; quia illæ generales loquutiones, & illarũ veritas, de intentione etiam Concilij ſunt; & nihilominùs declarat Concilium, ſuę intentionis nõ eſſe in illis generalibus loquutionibus includere Mariam: Ergó declarat, loquutiones illas vniverſales non probare Mariæ incluſionem in ſe ipſis; quia ſi id probarent, non potuiſſet eſſe intentionis Cõcilij in illis Mariam non includere. Ergó qui ex illis loquutionibus arguendo, contendat, debere in ipſis incluſam eſſe Mariam, alienus eſt & extraneus â Concilij Tridentini intentione. Benè id notavit Sylveſt. de Saav. pauló póſt etiam citandus; qui notans aliqua circâ Declarationem illam Concilij, dicit: *Primum, quód Generale hoc Concilium Spiritus S. luce perfuſum, cúm diligenter libraſſet teſtimonia Sacræ Scripturæ, & Sanctorum Patrum, in quibus aſſeritur, peccatum originale per generationem derivari, & diffundi in poſteros Adami, nihil invenit quod convinceret, Sacram*

Idem dicendũ de argumẽto ſumpto à generalibus Scripturę loquutionibus.

Saavod.

ram Deiparam continendam in generali Decreto de peccato originali. Ob id Illuſtriſſ. Ioan. Meriner. Tract. de Concept. propoſit. 1. rat. 2. num. 7. de hoc eodem puncto loquens, rectè dixerat: *Et conſequenter, qui his temporibus contenderet, in prædictis anthoritatibus comprehenſam eſſe Virginem Mariam; (vt ſupponere neceſſé eſt apûd illos, qui ex prædictis authoritatibus argumentum deducũt ad probãdũ, Virginẽ Mariam in ſua Cõceptione peccatũ originale contraxiſſe)* TEMERE & CONTRA MENTEM CONCILII, *in prædicta Declaratione, id contenderet & attentaret.* Et antè Illuſtriſſimum Meriner. Ægidius Luſitan. lib. 3, q. 2. art. vni. §. 2. num. 7. ſic: *Vtiquè non poteſt non eſſe* PERVERSA *aſſertio, quæ aſſerit, Fidem Catholicã comprehendere Virginem in regula generali de contrahendo originali peccato, quam Tridentinum ſub illa non voluit comprehendere.* Hæc & ſimilia, quæ communiter viri docti, & prudentes, de hoc argumento ſumpto á generalibus loquutionibus, pronuntiant; certum eſt habere etiam locum in illo alio argumento ſumpto â redemptione, quia vtriuſque, iuxtà Concilij ſenſum, eadem eſt ratio.

Merinc.

Egidius.

380. Idem dicimus de illo alio argumento deſumpto à Sanctorum & Patrum ſéſu: Quod, licêt ab intrinſeco & Sanctorum verbis examinatis, cõſtet eſſe fruſtraneum, quia falſum ab intrinſeco evictum eſt, docuiſſe communiter Sanctos Patres fuiſſe Mariam in originali peccato concèptam, vt declaratum iam relinquimus; ex Concilij Tridẽtini mente etiam evincitur eſſe falſum, & nullius prorſùs eſſe momẽti: Quia non potuiſſet eſſe de Concilij Tridentini intentione non includere Mariam in regula generali de contractione peccati originalis, ſi communis Sanctorum omniũ Patrum doctrina, vt adverſarij dicunt, ſtetiſſet pro Mariæ in illa generali regula, incluſione. Examinavit ſané Conciliũ Sanctorum Patrum mentem circá hanc materiam, quod niſi temerè & imprudẽtiſſimê, non negabis. Debes ergò fateri, Concilium Tridentinum, pôſt iuſtiſſimum & exactiſſimum de Sanctorum PP. ſenſu circâ hãc materiam examen, declaraſſe, ſuæ intentionis nõ eſſe includere Mariam in generali regula de peccati originalis contractione: Ergò fateri debes, non ita ſtetiſſe Sãctorum PP. mentem pro Mariæ incluſione in illa regula generali, quód potuerit impedire Mariæ in illa generali regula

Idem dicendum de argumento ſumpto á Sãctorum ſenſu.

regula *non incluſionem*, ſic manifeſté declarante Tridentina Synodo.

381\. Adhùc pleniús rem iſtam explico iuxtâ duplicem modũ adverſariorum ſentiendi de materia Virgineæ Conceptionis. Dicunt illorum aliqui & concedunt, materiam iſtam eſſe ex pertinentibus ad Fidem: [id nos vt certiſſimum ſtatuimus cũ Doctoribus omnibus, qui pro Immaculata Conceptione ſcribunt, & ſcripſerunt; & videri poteſt Ægidius lib. 3. q. 8. art. vni. §. 2.] Hac ſuppoſitione ſtabilita, concedere debent illi, Sanctorum omnium mentem, quã pro incluſione illa Virginis in generali regula de peccato originali ſtare dicunt; ita certam, conſtantem, & indubiam facere illam incluſionẽ, quòd nullatenùs eſſe falſa poſſet, imò & quod talis incluſio certiſſima ex Fide eſſet; quia certiſſimum eſt apúd Catholicos Doctores, ex Spiritus Sancti afflatu venire illud, quôd in materia ad Fidem attinente docent ſimûl Sancti omnes Patres. Hinc illa alia certiſſima ſuppoſitio emanat; ſcilicét; Tridentinam Synodum antê illam ſuãDeclarationem, quæſiviſſe, examinaſſe, & exactiſſimè, prudentiſſimequé illa omnia præmiſiſſe, quæ ad Sãctorum mentem; circâ hanc materiam, inveniendam, opus fuiſſe dignoſceretur. Núnc ſic diſcurro:

Declaratur præcedens diſcurſus.

Ægidius.

Quod in materia ad Fidẽ attinente docent omnes Sãcti PP. indubiũ eſt.

Tridentina Synodus exactiſſimẽ examinavit SS. mẽtẽ circâ quæſtionem de Conceptione Virginis.

382\. In materia & Controverſia de Conceptione Virginea, quam materiam ad Fidem attinere ſupponimus; pôſt iuſtũ, exactum, & prudentiſſimum examen, & diligentiſſimam inquiſitionem de mente & ſententia Sanctorũ circà hãc materiam, à Sancta Tridentina Synodo præſtitam; declarat ipſa Sancta Synodus, Spiritu Sancto aſſiſtente, non eſſe ſuæ intentionis includere & comprehendere Beatam & Immaculatam Mariam in Decreto & generali regula de contractione originalis peccati, ergò invenit Concilium, Spiritu Sancto aſſiſtente, non ſtetiſſe Sãctos Patres pro Virginis comprehenſione & incluſione in illa generali regula. Patet evidentiſſimé: Quia ſi inveniſſet ſtetiſſe omnes Sanctos pro illa incluſione, & incluſionem illam fuiſſe ex omnium Sanctorum intentione & ſententia, certiſſimé & omni prorſùs excluſo dubio, eadẽ & ipſiſſima fuiſſet Cõcilij Tridentini ſententia & intentio cum Sanctorum omnium ſententia & intentione; nullatenusquè ab intentione & ſententia Sanctorum omnium Concilium receſſiſſet; quia ſupponimus, illam Sanctorum om-

Si Sãctorum PP. intentio & ſententia fuiſſet comprehendere Mariam in regula communi de originali peccato, eadẽ fuiſſet intentio Concilij Trident.

omnium intentionem & ſententiam fuiſſe circà materiam ad Fidem attinētem; & ideô fuiſſe ſententiã & ſenſum Spiritus Sancti, â qua Concilium, Spiritu Sancto etiam aſſiſtēte, loquens, recedere non potuit; aliás Spiritus Sanctus à ſe ipſo recederet, dicens & loquens per os Sanctorum: *Includo & comprehendo Mariã in generali regula de peccato originali*: Et ſimùl dicens & loquens per os Concilij Tridentini: *Nō includo Mariã nequè cōprehendo illã in regula generali de originali peccato.*

383\. Sãctorum omnium ſenſum circâ materiam ad Fidem attinentem, eſſe & dici ſenſum Spiritus Sãcti, & conſequenter facere rem, *de Fide*, certum dogma eſt apúd Catholicos; & ideò Canus lib. 7. de Loc. c.3. ver. *Quinta igitur*, ſic ſtatuit: *In expoſitione Sacrarum Literarum communis omnium Sanctorum veterũ intelligentia certiſſimum argumentum Theologo prẹſtat ad Theologicas aſſertiones corroborãdas: Quippè cùm Sãctorum omnium ſenſus, Spiritus Sancti ſenſus ipſe ſit.* Hunc eundẽ Sanctorum vnanimem conſenſum circà res attinentes ad Fidem, debere eſſe regulam, cui ſtare debeamus, paſſim docent ipſi Sancti Patres, paſſim tradunt & docent Concilia: Sed audiamus Tridentinum, de quo agimus: Seſſio. 4. ſic decernit: *Prætereá, ad coercenda petulantia ingenia, decernit, vt nemo, ſuæ prudentiæ innixus, in rebus Fidei, & morum, ad ædificationem doctrinæ Christianæ pertinentium, Sacram Scripturam ad ſuos ſenſus contorquens contra eum ſenſum, quem tenuit & tenet Sancta Mater Eccleſia, cuius eſt iudicare de vero ſenſu & interpretatione Scripturarum Sanctarum; aût etiã contra vnanimem conſenſum Patrum, ipſam Sacram Scripturam interpretari audeat, &c.*

Sanctorũ omnium ſenſus in materia ad Fidem attinēte, ſenſus eſt Spiritus S.

Canus.

Sanctorũ omnium ſenſus in re pertinente ad Fidē, regula eſt, cui ſtare debemus.

Trident.

Evicimus manifeſtiſſimê; 384.
ex ſuppoſitione quòd materia de Conceptione Virginea ſit ex pertinentibus ad Fidem; [id ſemper nos affirmamus] falſum omninò eſſe, ſtando ſenſui Concilij Tridentini, quôd Sancti antiqui Patres ſteterint pro incluſione & cōprehenſione Virginis Matris in generali regula de contractione originalis peccati; quia ſi ita fuiſſet, pro eàdem incluſione ſtetiſſet Tridentina Synodus: At cũ Tridentina Synodus, Spiritu Sãcto aſſiſtēte & dirigēte, expreſſé declaret, non eſſe ſuæ intentionis Mariã in illa tali regula includere aût comprehendere, evidens eſt, ipſam Sanctam Synodum tacitè, licét certó, declaraſſe, non fuiſſe de Sanctorum an-

tiquorum Patrum intentione in illa generali regula includere Mariã. Apparetqué, pôſt Concilium Tridentinum, fundamentum illud deſumptum à Sanctorum mente pro comprehenſione Mariæ in generali regula de contractione originalis peccati, nullum eſſe, otioſum fuiſſe, nihil probare; & â Tridentina Synodo fuiſſe ſolo æquatũ & funditûs everſum. Id benê notavit Sylveſt. de Saaved. in ſua *Sacra Deipara*, veſtigat. 2. diſp. 16. ſect. 13. num. 639. vbi loquens de hac Declaratione Concilij Tridentini, hæc habet verba: *Et ſiné dubio correxit eorum imaginationem, qui aſſerunt, omnes Patres in cõtrariã abijſſe ſententiam: Si enim hoc verum foret, Generalis Synodus Patribus ſe conformaret.* Saavedr.

385. Dicunt alij ex adverſarijs, materiam de Conceptione Virginea non eſſe ex pertinentibus ad Fidem: Sic docet Canus lib. 7 de Loc. c. 2. & 3. ver. *Quarta concluſio*; & Dominicus Bañez 1. p. q. 1. art. 8. dub. 5. & alij. Et ex hoc principio & ſuppoſitione cõponunt, quôd adhûc ſtando pro incluſione & comprehenſione Virginis in generali regula de contractione originalis peccati, Sanctorum omnium ſententiam, non ſequatur quòd incluſio illa Virginis in illa generali regula, certa & indubia ſit, imò & quóſt ſtet, excluſionem & exceptionem Virginis ab illa regula generali, pié & probabiliter defendi communiter: Quia, inquiunt, Sanctorum omnium mens in materia, quæ ad Fidem non ſpectat, non facit certũ & irrefragabile argumentum, ſed probabile duntaxât. Hæc Cani verba: *Omnium etiam Sanctorum authoritas in eo genere quæſtionum, quas ad Fidem diximus minimé pertinere, fidẽ quidêm probabilem facit; certã tamen non facit.* Idem ſtatuit Bañez illo citato loco.

Alius adverſariorum aliquorum ſenſus. Canus. Bañez. Canus.

386. Sed antequám ad intẽtum accedam non poſſum non animadvertiſſe, Dominicũ Bañez, illo loco, poſtquâm dicit, mentem communem Sãctorum nõ parere firmitatem pro incluſione Mariæ in regula generali de originali peccato, quia materia nõ eſt de pertinentibus ad Fidem, hæc addidiſſe: *Quanquám in prædicto exemplo, niſi Eccleſia ſuam authoritatem interpoſuiſſet, vtrãque opinionem permittens; poterat videri materia Fidei, ſiquidêm agebatur de intelligentia Scripturæ: Omnes peccaverunt.* Hæc Bañez, quæ non ſinê admiratione excipiet lector, cùm audiat doctum virum dicentem, materiam hanc de Conceptione Virginea ſpectare

Nota quædam circa doctrinam Dominici Bañez. Bannez.

ctare ad intelligentiam Sacrę Scripturæ; & ſimûl ſtatuentem non eſſe materiam pertinentem ad Fidem. De veritate huius doctrinæ iudicet, qui poteſt. De ratione, quam pro illa doctrina adducit Bañez, aliquid dico. Aſſerit ille non eſſe materiam pertinētem ad Fidem, materiam de Conceptione Virginea, quamvis in ea agatur de intelligētia & ſenſu Sacrę Scripturæ, *quia Eccleſia interponens ſuam authoritatem, vtramque permittit opinionem.* Sed primùm, ſi propriè & iuxtà rigorem vocum, vt fas eſt, loquamur, dico ſuppoſuiſſe falſum Dominicum Bañez, aſſerendo, *Eccleſiam vtramque opinionem permittere*: Quia propriè & in rigore loquendo, ſolùm permittit, ſivê tolerat, Eccleſia placitum ponens in Virgine originale peccatum; & id, ſolùm mente tenùs; interdicta & prohibita omninò de tali placito, vocali pronuntiatione. Sententiam veró, ſivê veritatem præſervātem Virginem ab originali peccato, loquēdo iuxtâ rigorem vocis *permiſſio*, non permittit Eccleſia; ſed amat, fovet, attollit, promovet, & ad eam invitat, allicit, attrahit. De hac vna & alia parte meæ præſentis affirmationis, ſatis dictum eſt ab illis, qui ſcripſerūt pro Virginea pręſervatione; ſed non potui hìc vnam & aliam non iterûm propoſuiſſe, vt occurrerē illi Dominici Bañez propoſitioni, quaſi non à conſilio, &, vt hiſpanê loquar, *como al deſcuydo*, prolatæ, ſcilicèt: *Eccleſia vtramque permittit opinionem.*

Deindé: Dixit Bañez, ideò non pertinere ad Fidem materiam iſtam de Virginea Cōceptione, quāvis in ea agatur de ſenſu & intelligētia Sacræ Scripturę, *quia interponens Eccleſia ſuam authoritatem permittit vnam & aliam opinionem.* Sed damus hāc permiſſionem in ſenſu, qui Dominico Bañez placuerit; at interrogo ab illo, ſi Eccleſia poſſit facere, quôd non pertineat ad Fidem materia, quæ ad intelligentiam & ſenſum Scripturæ Sacræ pertinet? Videtur expreſſè reſpondiſſe ipſum affirmativè, quia dicit agi in hac materia de intelligētia Sacræ Scripturæ; & ſimûl dicit & ſtatuit illo loco non eſſe materiam pertinentem ad Fidem, *quia Eccleſia ſuam interponens authoritatem &c.* Iudicet etiam de hac doctrina Eccleſia: Sufficiat mihi de ea monuiſſe lectorem. Dico tamen ad illam rationem Dominici, nullam eſſe implicationem in eo, quód Eccleſia aliquandò aliquid permittat, quod iuſtis de cauſis poſſit eſſe damnabi- 387.

le,

le, & in materia etiam ad Fidem attinente, tempori, aut aliquibus temporis circunſtātijs attendens, & pro veritate in materia illa declaranda & definienda, temporis expectans opportunitatem. Vide ſuprâ, num. 210. Et hanc materiam, de qua agimus, eſſe ex pertinentibus ad Fidem, facilè poſſet colligere Bañez ex ipſis Pontificijs Decretis & Statutis circà eandem materiam, in quibus dicitur: *Donèc Articulus huiuſmodi à Sancta Sede Apoſtolica fuerit definitus*. Claré ergò hìc ſupponitur, ſuprá hanc materiam cadere poſſe Sedis Apoſtolicæ Definitionem; & ſimûl exprimitur eſſe materiam attinentem ad Fidem. Sed quia de hoc puncto non diſputo, reſtat dicendum, quôd doctus vir Dominicus Bañez fateatur eſſe hanc materiam ex pertinētibus ad Fidem, vel fateatur non eſſe materiam attinentem ad ſenſum & intelligentiam Scripturæ Sacræ & verbi Dei ſcripti. Redeo ad intentum.

388. Dicebant aliqui ex adverſarijs, citati num. 385. materiam de Virginea Conceptione non pertinere ad Fidem; ideoqué, quamvis pro incluſione Virginis in generali regula de contractione peccati originalis ſtent Sancti omnes, non reddere certam & indubiam, incluſionem illam; quia concors Sanctorum PP. ſententia, ſolúm in materia ad Fidem attinente parit certum argumentum & irrefragabilem veritatem: Et concedunt ibi conſequenter adhùc ſtante omnium PP. ſententia pro incluſione Virginis in illa regula generali, piè & probabiliter defendi communiter, quôd Virgo fuerit excepta ab illa regula, & à peccato originali præſervata.

Iuxtâ hanc præcedentem ſuppoſitionem, facilé etiam evincere poſſumus, debuiſſe adverſarios, qui illa vtuntur, recedere ab illo ſuo argumēto ſumpto á Sanctorū ſententia. 389.

Omnia privilegia, quæ ſinè incōvenieti affirmari poſſunt, concedēda ſunt Matri Dei.

Et primô: Quia docta, prudēs, pia, & vrbana regula Theologorum eſt, concedenda eſſe Dei Matri, & de Matre Dei prædicanda omnia illa privilegia, omnes illas prærogativas, quæ ſiné inconvenienti, & probabiliter, poſſunt de illa prædicari & affirmari; præſertim ſi ad ſanctitatem eius fœliciùs ſtatuendam, & ad removendam ab ea indecentiá aliquam, conducunt: Pro qua regula, quamvis prudentiam habeat magiſtram, vide Vazquium 1. p. diſp. 56. num. 5. Ægidium Luſit. de Concept. lib. 1. q. 2. art. 4. â §. 4. & lib. 4. q. 2. art. 8. §. 2. & tom. 2. de Beatitud. lib. 12. q. 8. art. 4. §. 1. Sherlogium

Vazquez

Ægidius

Sherlog.

logium t. 3. in Canti. veſtig. 34. ſect. 2. & plures alios. At cùm hi authores, cum quibus modò litem habemus, ſupponant & dicant, Sanctorum mẽtem pro incluſione Mariæ in regula de originali peccato, non parere firmitatem, ſed ſolam probabilitatem; concedantquê conſequenter, probabile, & etiam pium, eſſe, affirmare, Mariam fuiſſe ab illa regula exceptam, & â peccato originali præſervatam, debuiſſent certè, ſtando prudentiſſimæ & communi Theologorum regulæ, præſervatam prædicare Mariam ab originali peccato; ſanctitatem eius omnibus numeris abſolutam agnoſcere, & indecentiſſimã peccati fœditatem ab ea removere: Quia id, ſic ipſis fatentibus, piè & probabiliter facere poſſunt, & potuerunt. Præſertim cùm viderint vniverſos Catholicos [moraliter ſaltem] in illam & pòſt illam piam ſententiam, Eccleſia favente & gaudente, abeuntes.

390. Secundò, & propiùs ad inſtitutum præſens accedendo, diſcurro ſic: Damus ſtetiſſe Patres pro incluſione & comprehenſione Mariæ in generali regula de contractione originalis peccati, & ſupponimus etiam nûnc tecum, materiam de Virginea Conceptione nõ pertinere ad Fidem; & ideò illam vnanimem; vt dicis, Sanctorum ſententiam non feciſſe argumentum niſi duntaxát probabile. Ergò potuit, ſic diſſero, Eccleſia vniverſalis habere in hac materia ſenſum & ſententiã diverſam á Patrum ſententia, & Sanctorum ſenſui oppoſitã. Patet hæc illatio: Tûm, quia ſi nobis particularibus & privatis perſonis id licet, vt & tu ipſe iuxtà tuam ſuppoſitionem cõcedis, quia dicis, adhûc ſtantibus Patribus pro incluſione Mariæ in illa generali regula, poſſe nos piê & probabiliter dicere & tenere oppoſitum; cur idem nòn liceat Eccleſiæ? Tûm, quia, vt ſupponis, materia iſta non pertinet ad Fidem; & ideò nulla eſſet deformitas in eo, quód vnam Patres amplexi fuiſſent opinionem, & pôſt Eccleſia tenuerit aliam. Inquiro modô à te: Cui parti ex his duabus adhæreres in caſu, quo eas reperires non concordantes; parti Patrum in materia non attinente ad Fidem & conſequenter non facienti in ea argumentum niſi ſolûm probabile; an parti Eccleſiæ vniverſalis tenentis & declarantis ſuę intentionis eſſe ſenſum oppoſitum? Diceres ſinê dubio, te adhæſurum in tali caſu ſenſui, quem eſſe ſenſum Eccleſiæ vniverſalis;

Secunda declaratio.

agnoſceres. Ecce caſum. Affirmas, materiam de Conceptione Virginea non attinere ad Fidem; & conſequenter, in ea, Patrum ſententiam non parere firmitatem, ſed ſolam probabilitatem; & dicis, Patrum ſententiam & intentionem ſtetiſſe pro incluſione Mariæ in generali regula de contractione originalis peccati: Vides ſimûl Eccleſiam vniverſalem, hoc eſt, Concilium Tridentinum declarans non eſſe ſuæ intentionis, in illa generali regula includere ſeú comprehendere Mariam; ergó vides eſſe in hac materia cõtrarias [ſecundùm te & tua principia] Sãctorũ intẽtionẽ & intẽtionẽ vniverſalis Eccleſię. Cõtradictoriæ certê ſũt hę duæ propoſitiones: *Meæ intentionis eſt includere Mariam in generali regula de originali peccato*, & : *Mea intentionis non eſt includere Mariam in generali regula de originali peccato:* Et primam illam intentionem fuiſſe intentionem Sanctorum, affirmas: Secundam iſtam intentionem fuiſſe intentionem Eccleſiæ vniverſalis, vides declaratum eſſe expreſſè ab ipſa vniverſali Eccleſia, ſeû â Concilio Tridentino: At concedis, [ſic debeo ſupponere] in caſu prędictarum circunſtantiarum, te adhæſurum parti vniverſalis Eccleſiæ; ergô concedis debere eſſe tuæ intentionis, iuxtâ totius prudentiæ & doctrinæ regulas, non comprehendere Mariam in illa regula generali; quia vides non eſſe hanc incluſionem, ſeù comprehenſionem, de intentione vniverſalis Eccleſiæ: Ergó ex vi & Declaratione Concilij Tridentini vniverſalem Dei Eccleſiam repręſentantis & ex Spiritus Sancti directione & aſſiſtentia loquentis, evinco, te etiam, qui materiam de Virginea Cõceptione ad Fidem non attinere dicis, debuiſſe iam, prudenter ſaltem, fundamentum illud à Sanctorum mente petitum, relinquere, & debuiſſe agnoſcere, pòſt Concilium Tridentinum ſaltem, illud argumentum vi & robore omninó deſtitutum, eſſe.

Declaravi ſatis, vt exiſtimo, in hac tertia ratione, á num. 376. viventem hodie S. Thomam, viſurum illud ſuum antiquum argumẽtum à redemptionis neceſſitate ſumptum, nullum eſſe, ob Concilij Tridentini Declarationem; & conſequenter relicturum opinionem illi ſoli innitentem fundamento. Et etiam declaravi, omninò emarcuiſſe illa alia aliorum fundamenta deſumpta ab vniverſalibus Scripturæ loquutionibus, & â Sanctorum 391.

ctorum mente, ideoqué non eſſe cur aliquis pòſt Cōcilium Tridentinum illis fidat argumentis.

392. Aliqua, quæ fortaſſè aliquis deſideret pro pleniori præſentis rationis declaratione, in ea, quæ ſequitur, habet.

Quarta Ratio.

393. IN præcedenti diſcurſu vſi fuimus Declaratione illa Concilij Trident. vt ex ea colligeremus & probaremus, argumenta partis affirmativæ in Controverſia de Conceptione Virginea, pòſt Tridentinam Synodum, omni vi, robore, & nervo ſpoliata māſiſſe. Nûnc ex ipſa eadē Declaratione Concilij, abſoluté conſiderata, rationem depromo, qua confirmata magis & explicata præcedens ratio manebit: Decreviquê ſeparatim hìc de hoc argumento agere, vt maiori cum diſtinctione procedam.

Quarta ratio à Declaratione, abſolute, Concilij Trident.

394. Et quamvis quilibet, licèt mediocriter ſolúm doctus, ſciat, Concilium Generale legitimum repræſentare vniverſam Dei Eccleſiam, authoritateque & repræſentatione Generale Concilium eſſe Eccleſiam Dei vniverſalem; & eſſe ſententiam & ſenſum totius Eccleſiæ Dei, ſententiam & ſenſum Generalis Concilij; tamen, quia in ea, quæ publici iuris fiunt, tùm magis docti & eruditi, tûm minús eruditi & docti, incidunt; veritatem iſtam, vt omnibus quantum potuerimus ſatisfaciamus, non ſolúm penès implicitum, ſed penês explicitum etiam proponere, opportunum iudicavi.

Igitur, Generale Cōcilium legitimum repræſentatione & authoritate eſt tota & vniverſalis Dei Eccleſia: Et ſententia ſivé ſenſus Concilij Generalis, eſt ſenſus & ſententia totius & vniuerſalis Eccleſiæ Dei. Certiſſimum hoc apúd Catholicos; & id frequenter reperies declaratum & affirmatum ab ipſis Concilijs, Sāctis PP. & Theologis tûm Scholaſticis, tûm Controverſiſtis, agentibus de Conciliorum authoritate; de quibus vide Bellarm. t. 1. lib. 2. de Concil. c. 2. Aragon. 2. 2. tract. de Concil. §. *Secunda concluſio*, Suarium, de Fide, diſp. 11. ſect. 1. & 2. Canum, de Loc. lib. de Conciliior. author. c. 4. Et ob id Martinus V. in Concilio Conſtantienſi, inter interrogationes reliquas, quibus ſuſpecti de Fide examinandi ſunt, illam proponit, ſcilicèt: *Vtrum credat, quòd quodlibet Concilium Generale vniverſalem Eccleſiā repræſentet.* Sit, inquam, hoc breviter ſuppoſitum pro vno aut altero ex his, qui clariſſimis

395. Generale Conciliū totā Dei Eccleſiā repræſentat.

Bellarmi.

Aragon.

Suarius.

Canus.

Martin. V.

mis indigent terminis.

396. Ratio nunc facilis, hæc eſt: Vivus & ſuperſtes póſt Concilium Tridentinum S. Thomas videret fuiſſe ſenſum vniverſalis Eccleſiç Dei, hoc eſt, ipſius Concilij Tridẽtini Spiritu Sancto aſſiſtente & dirigente, non includere, nequê eſſe ſuæ intentionis comprehendere Mariam in Decreto & generali regula de contractione originalis peccati: At, niſi imprudentiſſimê erremus, debemus dicere, S. Thomam ſe conformaturum ſenſui, quẽ eſſe ſenſum totius & vniverſalis Dei Eccleſiæ; adverteret & cognoſceret; & eſſe ſenſum declaratum ex directione & aſſiſtentia Spiritus Sancti, videret, ergò vivus hodie, & pôſt Concilium Tridentinum, S. Thomas nõ includeret nequé comprehenderet Mariam in generali regula de originali peccato; prorſusqué á ſua intentione illam incluſionẽ pelleret. Hic diſcurſus nulla indiget alia probatione: Integrê tamen declaratus erit, ſi vnam aût alteram adverſantium reſponſionem proponamus.

Ratio.

397. Dicis primò: *Illa Declaratio Concilij non fuit Definitio piæ ſententiæ.* Fateor: Si enim fuiſſet Definitio piæ ſentẽtiæ, quid opus fuiſſet vti diſcurſibus, & argumentis, & præſumptionibus ad probandum, S. Thomam mutaturum ſententiam? Dicis idem, quod & nos certiſſimé ſupponimus.

Reſpõſio adverſaria.

Reijcitur primô.

Prętereà: Supponis, S. Thomam nõ mutaturum vnquâm opinionem, niſi ad id cogeret expreſſa Eccleſiæ Definitio; quod é mille capitibus facilê poſſemus evincere eſſe falſũ: Sed ſufficiet revocare illa omnia exempla poſita ſuprà â num. 317. vſquê ad num. 321. & rationem primam & ſecundã præcedentes, ê quibus cõſtat, aliqua retractaſſe S. Thomam, quin ad id cogeret Eccleſiæ Definitio; imô aſſerendo eſſe *ſatis probabilem* vnam ex illis opinionibus, quas retractabat. 398.

Reijcitur ſecundô.

Rurſùs: Verum eſt illam Declarationẽ non fuiſſe Definitionem ſententiæ piæ: At verum eſt fuiſſe Definitionem de intentione, quam circâ illam materiam de Virginea Conceptione habuit Concilium: Et cùm Concilium definierit & declaraverit ſuæ intentionis non eſſe comprehendere Mariam in generali regula de contractione originalis peccati, debuiſſet credere S. Thomas, quód ex intentione Concilij & Eccleſiæ vniverſalis Dei, Spiritu Sãcto dirigẽte & aſſiſtẽte, non poterat Maria prædicari & affirmari incluſa in illa generali regula: Quo ſuppoſito; dicimus, quôd nèc ipſe S. Thomas in 399.

Reijcitur tertiô.

in generali illa regula includeret aût comprehēderet Mariam, néc talis incluſio fuiſſet de intentione S. Thomę, quia S. Thomas ſe conformaret intentioni, quam eſſe vniverſalis Dei Eccleſiæ intentionē, vidiſſet. Hoc eſt ad quod reſpondere debes, ſcilicêt: An videns S. Thomas Eccleſiam vniverſalem ex directione Spiritus Sancti declarantem & dicentem: *Non eſt meæ intentionis includere Mariam in generali regula de originali peccato*; diceret ipſe: *Meæ intentionis eſt includere Mariam in generali regula de peccato originali.*

Alia reſpōſio adverſaria.

400. Dicis ſecundò: Ex à nobis dictis ſolûm ſequitur, quòd S. Thomas non includeret Mariam in illa regula generali: At non ſequi, quôd S. Thomas pôſt Concilium Tridentinum poſitivê exciperet Mariam ab illa generali regula, quia Côncilium Tridentinum, licét dixerit non eſſe ſuæ intentionis in illa regula includere Mariam; tamen non dixit, ſuæ intentionis fuiſſe Mariam excipere ab illa regula: Ergó licèt hodie S. Thomas non includeret in illa regula Mariam; adhúc non ſequitur, quód ad ſententiam piam, quæ Mariam poſitivê ab illa regula excipit, tranſiret.

401. Et hunc tuum præcedentē diſcurſum ex eo confirmas, ſcilicèt, quia Concilium nihil aliud intendit, nihil aliud fecit, quàm dediſſe & voluiſſe dare locum vtrique opinioni.

Confirmatio præcedētis contrariæ reſpōſionis.

Sed contra: Ergò evidentiſſimê concedis, D. Thomam ſaltem medietatem ſuæ olim antiquæ opinionis retractaturum & revocaturum, pôſt Concilium Tridentinum, quia ſupponis & ſupponimus, olim S. Thomam non ſolûm non excepiſſe poſitivè Virginem â communi regula de originali peccato, ſed poſitivê Mariam in illa regula côprehēdiſſe: Cúm autem nùnc concedas, quòd licét pôſt Concilium Tridentinum S. Thomas non exciperet poſitivé Mariam, quia non dixerit Concilium ſuæ intentionis fuiſſe hāc poſitivam exceptionem, exciperet ſaltem eam negative, hoc eſt, non poſitivé includeret, quia videret fuiſſe de intentione Concilij & vniverſalis Eccleſiæ Dei hanc non incluſionem: Evidens eſt te fateri, medietatem ſuæ olim antiquę opinionis derelicturū S. Thomam, videlicét, illam poſitivam incluſionē de Sacratiſſima Perſona Mariæ in communi regula de originali peccato, quam incluſionem fuiſſe olim de intentione D. Thomæ, ſupponimus. 402.

Reijcitur præcedēs reſpōſio.

Rurſùs ſic: Ergô pôſt Conc- 403.

 ilium

Iterum illa reſponſio reijcitur.

ilium Tridētinum, neutralem in hac materia, neutrôqué reſpicientem, ſupponis S. Thomam; & nequè pro vna, nequè pro altera opinione, futurum, pòſt Concilium Tridentinum, authorem, concedis: Ergô ſupponis iterùm, alterum à ſe ipſo futurum, póſt Concilium Tridentinum, S. Thomam. Patet: Quia olim neutralem in hac materia nó fuiſſe S. Thomam, ſupponimus. Concedis, igitur, iam, in Sancto Thoma pro præſenti materia mutationem, retractationem, & medietatis ſaltem ſuę antiquę opinionis derelictionem. Et ex hac, ita dico, partiali retractatione, quam concedis, infero benè, non fuiſſe cur póſt Concilium Tridentinum dixeris, S. Thomam adverſatum fuiſſe poſitivæ præſervationi Mariæ, aùt ſtetiſſe pro incluſione poſitiva Mariæ in communi regula de peccato originali, authorem; aút ſtandum fuiſſe ſententiæ illi minús piæ ob S. Thomæ doctrinam & authoritatem; ſiquidèm concedis & dicis, pòſt Concilium Tridentinum, neutralem exiturum S. Thomam; nullam partem negaturum; nullam affirmaturum. Igitur, te iudice, pòſt Concilium Tridentinum ſententia pia non habet poſitivè adverſarium S. Thomã.

404. Sed quid? Dicamus, S. Thomam pôſt Concilium Tridẽtinum manſurum in hac materia æquilibrem, & neutró reſpiciẽtem? Abſit: Nequê id probaret adverſarius ex eo, quôd videret S. Thomas Eccleſiam dantem, vt ipſe dicit, locum vtrique opinioni. Explico exemplo ſumpto ab ipſo adverſario: Quia ipſe qui ſtatuit, nihil aliud feciſſe Concilium, niſi vtrique opinioni dediſſe locum; adhûc póſt hũc locum datum á Concilio, determinatê tenuit & eligit vnam ex illis opinionibus; ergò ex hoc loco dato â Concilio Tridentino, non benè infert adverſarius, ſi ſtet ſibi ipſi, quôd S. Thomas nullam opinionẽ ex illis duabus determinatê eligeret. Vel concludam contra ipſum, ſe non facere, quod facturum S. Thomam, affirmat; ſiquidém adverſarius, adhûc póſt Concilium Tridẽtinum, neutralis ſaltem eſſe non vult. Reſtat declaremus, quam opinionem S. Thomas eligeret: Sed id non erit difficile.

405. Non electurum S. Thomã incluſionem poſitivam Marię in generali illa regula de originali peccato; imô illam incluſionem, quæ olim ſua fuit, pôſt Cõcilium Tridentinum, derelicturum, certo certius eſt ex dictis. Prætereá: Non manſurum ipſum, neutralem; ſed poſitivam Mariæ ab illa generali

erali regula exceptionem, & præſervationem Mariæ à peccato originali, electurum, etiam, ſecundùm totius prudentiæ & doctrinæ regulas, certiſſimum iudicamus: Multa enim eſſe, quę ſuaviſſima efficacia attraherent, allicerent, & vocarent S. Thomam ad partem piam, ex tota hac tractatione, & ex rationibus, quas appoſuimus, & apponemus, efficaciter declaramus; præſertim ſi notes, quòd quamvis ex vna vel alia ratione aút diſcurſu in ſingulari id efficaciter non evinceremus; ex earum omnium rationum cumulo efficaciter ſinè dubio evincimus: Hæc enim coniecturarum & præſumptionum natura eſt, vt quamvis vna aùt alia non proſit, ſimúl omnes collectæ iuvent. Dicimus tamen, niſi noſtra nos fallat opinio, nullam ex rationibus, quas apponimus, carere ſingulari efficacia. At núnc, ſtando ſolùm efficacitati præſentis rationis á Declaratione illa Concilij Tridentini ſumptæ, affirmamus & declaramus; pòſt Concilium Tridẽtinum, determinatè amplexurum S. Thomam ſententiam piam.

496. Id colligimus ex eo, quód licèt Declaratio illa Concilij Tridentini non fuerit Definitio piæ ſententiæ; removit tamen impedimenta, ob quæ S. Thomas antiquitûs pro pia ſentẽtia author non fuit. Patet hoc: Quia pôſt Concilium Tridentinum inermia, infirma, & prorſùs ſinè vi manſerunt argumenta illa ſivê fundamenta, quæ pro parte minùs pia militabant. Hoc ſatis declaratum fuit in tertia ratione, à num. 376. & pro eo videri poteſt Suarius t. 2. in 3. p. diſp. 3. ſect. 5. ver. *Poſſumus.* Everſo dirutoqué fundamento opinionis antiquæ D. Thomæ; & conſequenter ablato impedimento, ob quod piam ſententiam non fuit amplexatus; quid reſtat, niſi quód illam libentiſſimé amplexaretur. Hinc conſequens erat, quòd pôſt Concilium Tridentinum videret S. Thomas ſenſum ſuum antiquum feré omni probabilitate deſtitutum, quem videbat omni firmo aùt ſtabili fundamento carentem, & ſimùl videret, oppoſitum pium ſenſum ingentiſſimam adeptum fuiſſe probabilitaté, probabilioremqué multô ſuo antiquo ſenſu effectum fuiſſe: De quo egi in 2. ratione à nu. 373. Vide tamé, quibus verbis veritaté hãc proponit Suar. diſp. cit. ſect. 6. ver. *Dico quartò: Quocircà,* inquit, *iam hoc tempore exiſtimo, ſententiam hanc,* (loquitur de pia) *tàm eſſe probabilem, quàm intra latitudinem opinionis eſſe poteſt: Quia revera*

Suarius.

Suarius.

revera Sixtus IV. plurimùm illi favet, cuius Decretum Concilium Tridentinum approbat, & tota Eccleſia in illam vehementer inclinat. Quo fit, vt contraria ſententia nullo vel firmo, vel ſatis apparenti fundamento iam niti poſſit. Dixerat etiam illo eodem loco, loquẽs de placito minùs pio, Suarius: *Nequé contraria ſententia habet probabile fundamentũ.* Repete etiam adducta â nobis ſuprâ, â num. 248. Sequitur ergó clariſſimê, pòſt Concilium Tridentinum, amplexurum determinatè S. Thomam ſenſum præſervantem Mariam à peccato originali; quia videret, longè probabiliorem oppoſito ſenſu effectum fuiſſe; oppoſitumquê ſenſum nullo vel apparenti aùt probabili fundamento inniti poſſe.

Amplior dictorum declaratio.

407. Prætereá: Rem hanc declaro & confirmo, ſi ſupponam, multa eſſe, in quibus, quamvis ex parte opinionum æqualis & omninò eadem reluceat probabilitas, materia determinat & determinare debet aſſenſum & electionem. Doctrina hæc certa eſt & communis; & eam invenies apûd Doctores tractantes de opinionum probabilitate, & ibi differentes de caſibus, in quibus præferenda & eligenda ſit favorabilis & benignior opinio. E quibus omnibus habes, præferendam & eligendam eſſe opinionem favorabilem & benigniorem, vbi de cauſa pia agitur, de cauſa libertatis, de valore privilegij, de re pœnali &c. iuxtà communem illam regulam: *Odia reſtringi, & favores convenit ampliari*: Pro qua eadem doctrina vide etiam S. Thomam 2. 2. q. 70. art. 2. Damus nûnc tibi, Concilium Tridentinum nihil aliud in ſua Declaratione feciſſe, niſi vtrique opinioni dare locum: Concedis ergò & affirmas, Eccleſiam vniverſalem, Spiritu Sancto aſſiſtente & dirigẽte, declaraſſe, ſe dare locum opinioni præſervanti Mariam à peccato originali: Vides ſimûl in hac materia agi de cauſa pia, de favore, de valore privilegij, de re pœnali &c. Dicas nùnc, ſtando Theologorum & Iuriſtarum communi ſenſui, & S. Thomæ doctrinæ, ſi ſuſpẽſus & omninó medius in hac materia manſiſſet S. Thomas? Videret Concilium Tridentinum vtrique opinioni dediſſe locum; è quo evinceret, licité, ſanctè, & prudenter, ſe poſſe amplecti ſenſum præſervantem Virginem ab originali peccato: (hoc eſt quod tu dicis de tuo ſenſu, quia dicis tuo ſenſui dediſſe locum Concilium Tridentinum) videret huius Contro-

Caſus, in quibus benignior opinio debet teneri.

S. Thom.

verſiæ

verſiæ materiam pertinere ad pietatem & obſervantiam ergá Mariam Dei Matrem; videret agi de cauſa pia; videret agi de Mariæ Dei Matris libertate; videret agi de valore privilegij; videret agi de re pœnali, & odioſa, ſcilicêt, peccato & peccati macula: Eligeret ergô evidentiſſimè favorabilem & benigniorem opinionem S. Thomas: Quia ſuppoſito illo loco dato à Cōcilio Tridentino, videret, omnem prorſùs metum de incōvenienti fuiſſe ſublatum; omne prorſùs impedimentum à Concilio fuiſſe remotum; & præthereá ſciret S. Thomas, in caſu prędictarum circunſtantiarum eligendam eſſe opinionem benignam & favorabilem. Sané nō temerè loquar, ſi dicam, te pro tua matre, aût tuo patre talem opinionem benignam amplexurum, ſi ſemel dicere poſſes, ab Eccleſia vniverſali Dei datum fuiſſe locum, vt pro tuo patre, aùt tua matre, talem opinionem poſſes amplecti. Hæc dicta ſūt ex ſuppoſitione illa, quód, ſcilicèt, nihil aliud fecerit Cōcilium Tridentinum, quàm dare vtrique opinioni locum. Sed ſi declarem, aliquid aliud feciſſe Concilium, patentiús elucebit, S. Thomam ob illam Concilij Declarationem amplexurum ſententiam piam.

Igitur, falſum videri, quòd Concilium Tridentinum nihil aliud fecerit, quàm dediſſé, aût voluiſſe dare vtrique opinioni locum (id dixerat adverſarius ſuprà, num. 401.) aliqua ſunt, quæ non ineſſicaciter probât. Et primô, quia ſi ita fuiſſet, ſinê dubiò Sancta Synodus nullum de materia illa, ſeù Controverſia de Virginea Conceptione, verbum feciſſet. 408.

Plus fecit Conciliū Tridenti. quàm dare vtrique opinioni locum.

Declaratur primó.

Secundò, quia ſi ſaltē Concilium illam talem voluntatē expreſſê declaratam relinquere voluiſſet, diceret ſinê dubio, ſuæ intentionis non eſſe, nequè Mariam in Decreto illo includere, *nequê ab illo Decreto excipere*: Cùm autem id non dixerit, ſed dixerit duntaxât, non eſſe ſuę intentionis Mariam in illo Decreto includere, & expreſſê negaverit intentionem de includendo Mariam in tali Decreto; intentionem veró de Mariam excipiendo non negaverit; planê demonſtrat voluiſſe favere exceptioni plùs, quám incluſioni, & prætuliſſe opinionem excipientem Mariam ab illo Decreto, opinioni Mariā in illo Decreto comprehendenti, ſicquê oſtendiſſe non levem in piam ſententiam propenſionem. 409.

Declaratur 2.

Tertiô, quia ex illa expreſſa Declaratione de negatione 410.

Declaratur 3.

intentionis includendi Mariam in Decreto illo generali, ſequuta fuit penitùs everſio argumentorum opinionis includentis Mariam in illo Decreto; [de hoc egi ratione 3.] talemquè everſionem ex illa Declaratione ſequuturam, benè noverat Concilium: Ex nô appoſita negatione de intentione exceptionis, nullū præjudicium intulit Concilium argumentis piæ ſententiæ; manſeruntquê in ſuo robore: At ſi talis fuit illa Declaratio, quôd nihil præiudicij intulerit fundamentis piæ ſentẽtiæ; ingensqué præiudicium fundamentis ſentẽtiæ minùs piæ intulerit, vtpoté quôd illa fregerit, debilitaverit, comminuerit, quomodò verum erit, nihil aliud feciſſe Concilium, niſi vtrique voluiſſe dare locū opinioni?

411. Declaratur 4. Quartó: Ex vi illius Declarationis, magis conformis eſt Concilio ſententia pia, quám oppoſita. Patet: Quia minûs pia, quæ intentionem habet includendi Mariam in illo Decreto, contrariam habet intentionem intentioni Concilij declarantis, ſe non habere talem intentionem. Sententia pia, quę intentioné habet excipiendi Mariam ab illo Decreto, nulli intentioni Concilij à Cócilio declaratæ, adverſans eſt: At ſententia magis conformis Concilio, magis acceptabilis debet eſſe Concilio, ergo.

Quintó: [& eſt notatione digniſſimum] Concilium Tridentinum, illis verbis, in quibus declarat, non eſſe ſuæ intentionis cóprehendere Mariam in illo Decreto de peccato originali, vocat Mariā abſolutè, IMMACVLATAM. (O alta Spiritus Sancti directio!) Compone modó Declarationem cum illo adiectivo tám opportuné appoſito. Qua occaſione vocat Concilium Mariam, IMMACVLATAM? Illa ipſa occaſione, in qua declarat, non eſſe ſuæ intẽtionis includere Mariam in Decreto, in quo de peccato originali, & de omnium macula, agitur. [vide verba Cócilij ſuprâ, num. 378.] Fuitnè vox illa tûnc quaſi caſu, & præter intentionem, appoſita? Id ego non dicam, quia verba illa á Concilio Tridẽtino, Spiritu Sancto aſſiſtente & dirigente, fuere prolata. Quid ergò dicemus? Dicamus, non obſcuré datam eſſe verbo illo rationem illius Declarationis; quaſi diceret Cócilium: *Ideò quia Mariam prædico & agnoſco,* IMMACVLATAM, *declaro non eſſe meæ intentionis illam includere in Decreto, in quo agitur de originali peccato; & de omnium hominum communi* 412. Declaratur 5.

muni macula. Vide iam ſi nihil aliud fecit Concilium, quã dare locum vtrique opinioni. Declaravit ſané illo verbo ſpecialem ſaltem animi in præſervationem originalem Mariæ inclinationem, & quã gratum, quám acceptum ſibi futurũ, quòd Mariã, IMMACVLATAM, prędicemus. Et ſimúl declaravit non obſcurè, hunc eſſe ſuum ſenſum: *Et quia agnoſco, Mariam fuiſſe* IMMACVLATAM, *quia tamen hanc veritatem modô non definio, volo tamen impedimenta ex parte ſenſus adverſantis auferre; ideoquè ſaltem declaro non eſſe meæ intentionis Mariam in Decreto de originali peccato comprehendere.* Fecit & hanc notationẽ antè me Venerabilis & Illuſtriſſimus meus D.D.F. Auguſtinus Antolinez, Primarius Salmantinus, & Archiepiſcopus Cõpoſtellanus, in Approbatione ad Epiſtolã pro Conceptione illuſtriſſimi etiam mei Petri de Perea, de quo paulò póſt; colligens ex verbo illo, IMMACVLATAM, eſſe de ſenſu Concilij Tridentini, quòd fuerit Maria cõcepta ſiné originali peccato. Quod & etiã notaverat Ægid. Luſitan. lib 3. q. 6. art. 3. §. 1. n. 5.

Antolinez.

Ægidius.

413. Sextò: Concilium Tridentinum, ibi, vbi declarat non eſſe ſuæ intentionis comprehendere Mariam in Decreto de peccato originali, approbat & confirmat Conſtitutiões Sixti IV. in favorem Immaculatæ Conceptionis editas; & conſequenter approbat & confirmat Feſtum & Cultũ inſtitutum pro Conceptione Immaculata. Singulariſſimè ergó in illa ſua Declaratione fauit Concilium Immaculatæ Conceptioni, & ſententiæ dicenti, Conceptionem Mariæ fuiſſe Immaculatã. Sed debeo, & debet quilibet, notare verborum Sanctæ Synodi contexturam. Dixit non eſſe ſuæ intentionis comprehendere in Decreto illo de peccato originali Beatam & Immaculatam Mariam; & addit immediatè: SED *obſervandas eſſe Conſtitutiones &c.* Verbum illud, SED, immediaté appoſitum, *adverſativum* eſt; vt ſciunt Grammatici: Appoſita ergô eſt â Concilio talis illa coniunctio diſcretiva ſivè adverſativa, vt alicui rei ex antecedenter â Concilio dictis, adverſetur. Et maniſeſtũ & clarum eſt ex contextu ipſo Concilij, & eius aperto ſenſu, appoſitam eſſe coniũctionem illam adverſativam, vt adverſetur incluſioni illi, quam non eſſe iuxtâ ſuam intentionem declarabat Cõciliũ; & eſt iſte maniſeſtiſſimus ſenſus Concilij: *Tàm longê abſum ab incluſione*

Declaratur 6.

Singularis nota.

cluſione Immaculatæ Mariæ in Decreto de originali peccato: Tantùm diſtò à voluntate favendi tali incluſioni; quin potiùs ſtatuo & præcipio, (quamvis Mariæ nunc poſitivam exceptionem ab illo Decreto non definio) obſervandas eſſe Sixti IV. Conſtitutiones, quæ exceptioni Mariæ favent, & Feſtum Cultumquè Sacrũ pro Maria ſingulariter ab illo Decreto excepta, ſivè pro Conceptione Mariæ, vt immaculaté peracta, decernunt, & inſtituunt. Hinc fit, quòd docti viri deducunt, ſenſum minûs pium, ob illam Declarationem, omninò Conciliorũ favore manſiſſe deſtitutum, vt, præter alios, notat doctus Dominicanus Vincent. Iuſtin. cuius verba dabimus infra. Hinc etiã fit, quód doctiſſimi viri probabiliſſimé deducant ex hac Declaratione Concilij approbantis & confirmantis Sixti IV. Conſtitutiones, Myſterium Immaculatæ Conceptionis fuiſſe á Concilio canonizatum: Vide ſuprá, Tract. præced. num. 33. & 45. Deducunt ſimiliter ex illa Declaratione, tám certam factam fuiſſe ſententiam piam, vt oppoſita iam definiri ab Eccleſia non poſſit. Totus eſt in hac aſſertione ſapientiſſimè probanda & roboranda Illuſtriſſ. D. Petrus de Perea in Epiſt. pro Concept. Quam eãdem aſſertionem approbat, & probat Illuſtriſſ. Antolinez, num. præcedenti nominatus & citatus, qui de Declaratione illa Concilij Tridentini loquens, dicit: *Infiriendò, como ſe infiere, de tan grande fundamento, juſta y legitimamente, no poderſe ya difinir en la Igleſia por de Fê, que la Sacratiſſima Virgen fue concebida en pecado original.*

Vincent. Iuſt. — Perea. — Antolinez.

414. Igitur, falſum omninò eſt, dicere, Concilium Tridentinum nihil aliud feciſſe, niſi dare locum vtrique opinioni; quia certiſſimé evincitur, ſingulariter faviſſe & favere voluiſſe piæ ſententiæ, piam ſententiam oppoſitæ prætuliſſe; & piæ ſententiæ Definitioni viam paraſſe, vt loquitur Illuſtriſſ. D. Anton. Calder. quem vide ſuo lib. pro tit. Immacul. c. 5. num. 41.

Favit Concilium Trident. piæ opinioni, & illius Definitioni viam paravit. — Calderõ.

415. E quibus omnibus rectè deducimus, S. Thomam, ſi Declarationem illam Cõcilij videret, derelicturum antiquũ ſuum ſenſum, & ſententiam præſervantem Mariam ab originali peccato, amplexurum; ſiquidèm vidiſſet, EccleſiãDei vniverſalem ſingulariter piæ ſententiæ favere; nimìsquè, ob Eccleſiæ vniverſalis Declarationem, ſententiam piam & eius certitudinẽ fuiſſe evectam, nimis etiam oppoſitum ſen-

ſenſum depreſſum fuiſſe. Et ideó Illuſtriſſim. Perea citatus, inter alia, quæ ex illa Concilij Tridentini Declaratione infert, infert etiã mutaturũ mẽtẽ S. Thomam, ſic fol. 58. dicens: *Iten ſe concluye poderſe dezir con mucha razon, que ſi S. Thomas huviera alcançado eſta Declaracion, y confirmacion del Santo Concilio, retratara ſu opinion en vida &c.* Forté addit illud, *en vida*, quia paulô pòſt refert Perea & approbat revelationem illam, quam pòſt mortem, & ê cœlo veniens, fecit S. Thomas Epiſcopo Fantino, declarans, fuiſſe Mariam ſiné originali peccato conceptam. De hac revelatione egi ſuprâ, á num. 350.

Perea.

Quinta Ratio.

416. SIc quinto loco diſcurro: Ferenda ſententia non eſt contra rem, quã innumerabiles eiuſdem Religionis viri, ingenio & doctrina præditi ſequuntur: Tales ac tanti ſunt, qui ſententiam præſervantem Matrem Dei â peccato originali, his ſæculis tenent, prædicant, & ſuſpiciunt, non ergó contra eos ferret ſententiam S. Thomas. Bona eſt conſequentia. Minor conſtat experientia, etiam à tempore Caietani:

Quinta ratio ab vnione cũ innumeris ingenio & doctrina prędiṫis.

Nam ipſe Caietanus, vt notabam ſuprâ, num. 334. & 335. faſſus fuit *eſſe infinitos, Doctores tenentes ſentẽtiam piam; multas Theologorum Vniverſitates piam ſententiam tenere; & omnes ferê Eccleſiæ Latinæ Catholicos piæ ſententiæ ſubſcripſiſſe.* Imò & anté Caietanũ, ille, qui ſe *Correctorem* libri Bandelli nominat, in Epiſt. prælimin. ad ſuos Fratres, ait: *Sanê cùm audirem, in toto feré terrarum Orbe contra Ordinem noſtrum &c.* Certa igitur minor illa eſt, cùm certum ſit abhinc aliquibus ſæculis, Epiſcopos, Religiones, Vniverſitates, Eccleſias, Congregationes, ſapientes omnes Doctores, & Scriptores, comitante vniverſo, ſaltem moraliter, Populo Chriſtiano, & Fidelium Cœtu, piæ ſententię ſubſcripſiſſe. Hunc etenim Chriſtianorũ pro pia ſentẽtia plauſum & applauſum, bené declaravit optimus Dominicanus Vincent. Iuſtinian. in Tract. pro Virg. Concept. vbi aliquibus conſiderationibus declarat ſummam ſententiæ piæ evectionem, ſummam contrarij ſẽſus depreſſionem; & primùm dicit: [plura eius verba propono] *La primera es, que* TODOS *los Summos Pontifices que han regido la Igleſia, deſpues de Sixto IV. [quitado Pio III. y Marcelo*

Vincent. Iuſtin.

II. y Vrbano VII. que vivieron vn mes en el Pontificado; y aſſi no pudieron moſtrar ſu devocion] han hecho grandes mercedes, y concedido muchas gracias à los que ſienten, que N. Señora fue concebida ſin pecado original: Y por el contrario, no ſe hallarâ VN PAPA, *que aya hecho* LA MENOR COSA DEL MVNDO EN FAVOR *de la opinion contraria.* Et §. 14. ſic ait: *Y pues ya en Eſpaña, y en las Indias, y en Francia, y caſi en toda la Europa, eſcribir, ò predicar, ò enſeñar algo contra eſta devocion, es, como dizen,* cãtar mal, y porfiar; *es imitar al que queria ſubir vna muela de molino cueſta arriba, y quanto mas porfiaba, mas ſe le caìa; es dar ocaſion ſe les diga aquello de Terencio:* Fruſtrá niti, & laborando nihil aliud quám odium quærere, extremæ dementiæ eſt; [*Porque ciertamente los que en eſto ſe ocupan no han de ſalir con ſu intencion, y enfadan â todo el mundo*] *ſerà grã cordura dexarla, como hazen los que ſe ſalen aprieſa de vna caſa que ſe vá cayendo.* Et iterûm, benê declarans totius Orbis authoritatẽ ſtare pro pia ſententia, dicit de oppoſita: *Que tal es la opinion contraria, pues apenas ſe halla oy quien la defienda, ſi no es maſcando. Ya le faltan las Cathedras, los Pulpitos, los Confeſſionarios, las Impreſſiones, los Cetros, las Diademas de Reyes, las Mitras, los Capelos, las Tiaras, y aun los Concilios; pues el Tridentino particularmente ha proteſtado no ſer ſu intencion cõprehender â N. Señora debaxo del Decreto del pecado original, lo qual algun Concilio Ecumenico jamâs avia hecho. Eſtando ya tan deſapoyada, grande cordura ſerá no matarſe por defendella; eſpecialmente que ſiendo los que la defienden tan odiados, y perſeguidos, ningun Santo del Cielo, à quien ellos pretenden arrimarſe, los defiende con algun milagroſo suceſſo, como ſuelen á otros, que miran por la honra dellos.* Et deniquê claudit Vincentius ſuum Tractatum his verbis: *Plegue à Dios, que en los Letores haga el fruto que deſſeo, que no es otro ſino perſuadirlos ſean devotos de la Limpia Cõcepcion de N. Señora, aſſi por ſeguir las piſadas de los Pontifices, y de caſi todas las Igleſias, Ordenes, Vniverſidades, y Doctores, como por no concordar en nada con los Hereſiarcas deſta Era, que todos à vna mano* [*excepto Lutero*] *han dado en reprehender â los que creen, que la Virgen Benditiſſima fue preſervada del pecado original.* Igitur cetum eſt; reperturum S. Thomam his ſæculis innumeros

meros Chriſtianæ Religionis viros ingenio, doctrinaqué preditos, ferentes ſuffragium præſervationi Virginis originali; fereque totius Populi Chriſtiani authoritatem, numero & qualitate, ſubſcribentem originali præſervationi Mariæ, quo minor diſcurſus noſtri declarata manet.

417. Maiorem, in qua eſt difficultas, docuit Auguſtinus lib. 3. de Bapt. contra Donatiſt. his verbis: *Non facilè pro vno, vel pro paucis, adverſus innumerabiles eiuſdem Religionis & vnitatis viros, & magno ingenio, & vberi doctrina præditos, niſi pertractatis pro viribus, atqué perſpectis rebus, ferenda eſt ſententia.* Doctrinam hác amplexurum S. Thomam quolibet tempore, certum eſt; túm, quia Sapientiſſimus & prudentiſſimus fuit S. Thomas; tûm, quia fuit doctrina Auguſtini; & S. Thomam in omnibus ſequutum fuiſſe Auguſtini doctrinam, ipſe Auguſtinus ê cœlo veniens revelavit F. Alberto de Breſa, de quo ſuprâ, num. 305. Nequé illa conditio appoſita ab Auguſtino, ſcilicèt: *Niſi pertractatis pro viribus &c.* deficit; quia ſi aliqua res fuit aút Controverſia in Dei Eccleſia, quæ pro viribus fuerit pertractata, hæc, de qua agimus, eſt.

Auguſt.

Sexta Ratio.

SVPPONO, me in præſenti ratione nõ agere de cõſuetudine vniverſalis Eccleſię, de qua poſteâ; ſed de conſuetudine huius vel illius Eccleſiæ, in particulari, Populi, Diœceſis &c. 418.

Sic diſcurro: Illi cõſuetudini; quæ aliquo modo conducens eſt ad pietatem ſivê devotionem Chriſtianã; imô, quæ indifferens omninô fuerit, & non oppoſita Fidei, Religioni, bonis moribus, aut pietati Chriſtianæ, nõ poſſet, ſtando prudentiæ, non ſe cõformare S. Thomas; ſed prædicare & fateri Mariam præſervatã ab originali peccato, pietati & devotioni fidelium conducit; vel ſaltem non eſt oppoſitum pietati Chriſtianę, Fidei, Religioni, nequé bonis moribus; & aliàs in qualibet Provincia, vel Eccleſia, ſivè Diœceſi, pro conſuetudine eſt, & cõſuetudine receptum; ergó huic conſuetudini ſe cõformaret hodie S. Thomas, & Mariam ſinê originali peccato cõceptam fuiſſe, prædicaret. Legitimé deducta eſt illatio. Minor è experimento nota. Maiorem pulchrè & ſapientiſſimè docet Auguſtinus, cuius verba attentè notet prudens lector. Epiſt. 118. poſtquã c. 1. egerat de Traditionibus; 419.

Sexta ratio â cõſuetudine cuiuſvis Eccleſiæ in particulari.

C. 2.

c. 2. tractat de peculiaribus cõſuetudinibus particularium Eccleſiarũ, & ſic diſſerit: *Alia verò, quæ per loca terrarum, regionesqué variantur, ſicuti eſt quod alij ieiunãt Sabbato, alij verò non &c. & ſi quid aliud huiuſmodi animadverti poteſt; totum hoc genus rerum liberas habent obſervationes: Nèc diſciplina vlla in his melior gravi prudentiqué Chriſtiano, quàm vt eo modo agat, quo agere viderit Eccleſiam, ad quãcunque fortê devenerit. Quod enim nequê contra Fidem, nequê contra bonos mores convincitur, indifferenter eſt habendum, & per eorum, inter quos vivitur, ſocietatẽ, ſervãdum eſt.* Id declarat ſtatim Auguſtinus exemplo â verbis S. Ambroſij deſumpto, qui ſic fuerat ad Auguſtinum aliquãdò loquutus: *Sic etiam tu ad quam fortè Eccleſiam veneris, eius morem ſerva, ſi cuiquam nõ vis eſſe* SCANDALO, *nèc quenquã tibi.* Et poſteà de hac Ambroſij ſentẽtia & prudentiſſima monitione loquẽs Auguſtinus, ait: *Ego verò de hac ſententia etiam atqué etiã cogitans, ita ſemper habui tanquàm eam cæleſti oraculo ſuſceperim. Senſi enim* (attende) *ſæpé dolens & gemens, multas infirmorum perturbationes fieri per quorundam fratrum contẽtioſam obſtinationem, vel ſuperſtitioſam timiditatem, qui in rebus huiuſmodi, quæ nequé Scripturæ Sanctæ authoritate, nequé vniverſalis Eccleſiæ Traditione, nequê vitæ corrigẽdæ vtilitate, ad certum poſſunt terminum pervenire; (tantùm quia ſubeſt qualiſcunque ratiocinatio cogitãtis, aut quia in ſua Patria ſic ipſe cõſuevit, aut quia aliud vidit in peregrinatione ſua, quô remotiorẽ â ſuis, eô doctiorẽ factum putat) tàm litigioſas excitãt quæſtiones, vt niſi quod ipſi faciunt, nihil rectũ exiſtiment.* Idẽ repetit Auguſtinus c. 5. & in eius fine, ſic: *His, vt potui, diſputatis, moneo, vt ea, quæ præloquutus ſum, ſerves quantùm potes, vt* DECET ECCLESIÆ PRVDENTEM AC PACIFICVM FILIVM. Et Epiſt. 119. c. 18. poſtquàm loquutus eſt de aliquibus nolentibus ſervare cõſuetudinem, de qua ibi loquitur, ſic diſſerit: *Miror ſanè quód ita volueris, vt de his, quæ variè per diverſa loca obſervantur, tibi aliqua conſcriberem, cùm & non ſit neceſſarium: Et vna in his ſaluberrima regula retinenda ſit, vt quæ non ſint contra Fidem, nequé contra bonos mores, & habent aliquid ad exortationẽ vitæ melioris, vbicũquê inſtitui videmus, vel inſtituta cognoſcimus, non ſolùm nõ improbemus, ſed etiam laudando & imitando ſectemur.* Hæc Auguſtinus

Auguſt.

Ambroſius.

Auguſt.

ſtinus pro ſtatuenda maiori illa noſtri diſcurſus præſentis propoſitione: Quæ à S. Thoma etiam dicta eſſe debemus affirmare; quia ex ore Auguſtini ſuprá, nu. 305. didicimus, in omnibus fuiſſe ſequutũ doctrinam Auguſtini S. Thomã.

Septima Ratio.

420. Sexta ratio à cõſenſu vniverſalis Eccleſiæ. SEXTO loco diſcurro ſic: Sententia præſervans Mariam ab originali peccato habet pro ſe his præſentibus ſæculis aſſenſum & ſenſum vniverſalis Eccleſiæ: Sed S. Thomas ſe conformaret ſenſui, quem eſſe ſenſum vniverſalis Eccleſiæ agnoſceret; ergò S. Thomas his ſęculis diceret fuiſſe Mariã ſinè peccato originali conceptam. Bona eſt illatio. Minor ex terminis ipſis apparet: Tamen doceat nos eam ipſe S. Thomas, qui Quodlib. 2. q. 4. art. 7. ſic dicit: *Reſpondeo: Dicendum, quòd maximam authoritatem habet Eccleſiæ conſuetudo, quę ſemper eſt in omnibus æmulanda: Quia & ipſa doctrina Catholicorum Doctorũ ab Eccleſia authoritatem habet: Vndè magis eſt ſtandum conſuetudini Eccleſiæ, quàm authoritati Auguſtini, vel Hieronymi, vel cuiuſcũque Doctoris.* S. Thom.

421. Vt maiorem pręſentis diſcurſus propoſitionem declarem, ſuppono, hâc vocẽ, *tota*, ſivè, *vniverſalis Eccleſia*, dupliciter intelligi poſſe: Primò ſic, vt ſignificet totalitatem *mathematicam*, hoc eſt, quòd ita comprehendat omnia Eccleſię membra, omnes fideles, quòd neque ex illis vnum excludat. Secundò ſic, vt ſignificet totalitatem, ſivè vniverſalitatem *moralem*, hoc eſt, quòd comprehẽdat feré omnes fideles, paucis licét excluſis, vel nõ incluſis in illa vniverſalitate. Deindè noto, hâc vniverſalitatem moralem ſufficere, vt abſoluté dicatur & dici poſſit ſinê aliquo addito, *totalitas, vniverſitas, Regnum, Reſpublica, Eccleſia, &c.* Et ratio eſt, quia vbi vnus ſolus, aût pauci, reſpectu Eccleſiæ, ſivè Regni, deficiunt, pro nihilo reputantur, quoád numerum; iuxtá tritam regulam: *Parum pro nihilo reputatur.* Sivê: *Quod parùm diſtat, nihil diſtare videtur.* Vulgaris & communis eſt tota hæc doctrina; & apúd authores, quos ſtatim referemus, inveniri poteſt; & pauló pôſt ampliûs eã declarabo.

Suppoſitio pro claritate præſentis diſcurſus.

Totalitas *moraliter*, ſufficit, vt abſoluté & ſinê addito, dicatur *totalitas.*

Dico modó, me in pręſenti de totalitate ſivé vniverſalitate *morali*, & *moraliter ſumpta*, loqui, vbi dico, totam Eccleſiam, ſivê totius & vniverſalis Eccleſiæ & fidelium om- 422.

De totalitate *moraliter*, in præſenti loquimur.

nium ſenſum ſtare pro pręſervatione originali Marię. Quãvis doctus P. Guarnizo loco ſtatim citando ſentiat, poſſe dici, ſtare pro præſervatione originali Mariæ totam Eccleſiam non ſolùm *moraliter*, ſed etiam *mathematicé*, ſivê, *phyſicè*, vt ipſe loquitur; qui tamen paulò pôſt affirmat, magis certum eſſe, quòd non niſi tota, *moraliter*, Eccleſia ſtet pro ſententia pia.

Guarnizo.

423. Igitur, maior illa propoſitio, in ſenſu explicato ſumpta, claram conſpicuamqué ſe manifeſtat notorietate ipſa facti, factoquê ipſo fidelium omnium: Ideoquê vniverſi prudentiſſimi & ſapientes, qui pro pia ſententia ſcribunt & ſcripſerunt, ita ſe rem habere affirmant, explicant, declarãt, & probant; de quibus iam aliquos hìc appono. Frãciſcus Suar. t. 2. in 3. p. diſp. 3. ſect. 5. ver. *Secundum*, piam ſententiam probãs, dicit: *Et primum omnium magni ponderis eſt totius Eccleſiæ feré vniverſalis conſenſus, in quo &c.* Id declarat, & addit: *Non eſt autẽ veriſimile, permiſſurũ fuiſſe Spiritum Sanctum, vniverſam Eccleſiam in re tanti momenti graviter errare; imô credendum eſt, ex illius inſpiratione hunc vniverſorum fidelium ſenſum, affectumquè, manaſſe.*

Suarius.

Ægidius. 424. Ægidius Luſit. lib. 3. q. 6. art. 3. incipit: *Tertium argumẽtum ferê omnes Theologi, maximê noviores, ſumunt ex vniverſali & vnanimi ferê totius Catholicæ Eccleſiæ conſenſu &c.* Et citat, præter Suarium iam adductum, Cordub. Valent. Moral. Cannis. Vazq. Salmer. Catharin. Bellarm. Vincentiũ Iuſtin. & addit: *Ut innumeros alios omittamus, qui hoc argumento vtuntur; quod ego puto ad confirmandam B. Virginis immunitatem eſſe efficaciſſimũ. Et vt vniverſalis iſte totius ferê Eccleſiæ conſenſus fiat evidentior, â Summis Põtificibus, qui vniverſalis Eccleſiæ Capita fuerunt, incipiemus.* Et latè dein hãc explicat & declarat Eccleſiæ vniverſalitatem.

Corduba. Valentia. Moral. Cannis. Vazquez. Salmer. Cathar. Bellarmi. Iuſtinian.

Laurentius Aponte, in C. 1. Sapient. digreſſ. 2. §. 7. nu. 112. piam ſententiam ſtabiliens, dicit: *Ex dictis liquet, quomodô non obſtante quôd nos teneamus, non ſolûm pro nobis maiorem Eccleſiæ partem nûnc ſtare, ſed penitùs totam, (exceptis paucis) licet &c.* 425.

Aponte.

P. Ioſephus Guarnizo in ſuo Memoriali pro Concept. §. 12. hanc habet concluſionem: *Es proximamente definible la opinion pia, por ſer comun conſentimiento de la Igleſia.* Et latè & doctê declarat & probat hunc totius Eccleſiæ conſenſum; & ex hoc Eccleſiæ conſenſu optimè & rectè infert, 426.

Guarnizo.

fert,

fert, ſententiam piam eſſe nõ ſolúm *moraliter*, ſed *metaphyſicé* etiam certam & infallibilis veritatis.

Teſtimoniũ à tota Provincia Bęticą PP. Prædicatorum.

427. Sed pro innumeris alijs graviſſimis teſtibus, qui hunc cõmunẽ vniverſorum fidelium ſenſum & conſenſum pro Cõceptione Immaculata agnoſcunt, & quorum teſtimonium poſſemus producere, ſufficiet adduxiſſe celebre & optimũ teſtimonium totius Provincię Bęticę Patrum Prædicatorum, vniverſalem illum fidelium & Eccleſiæ ſenſum pro Conceptione Immaculata agnoſcentium; &, ob illum, ſtatuentium & decernentium derelinquendam ab ipſis eſſe minùs piam ſententiam; & pium de Virginea Conceptione ſenſum, tenendum & amplectendum fore. Igitur, in Comitijs, ſivê in Provinciali Cõgregatione & Capitulo Bæticæ Provinciæ Patrum Prædicatorum, cui præfuit Reverẽdiſſ. Mag. Fr. Albertus *de las Caſas*, Vicarius Generalis tûnc Conventuum reformatorum illius Provinciæ, & poſteâ digniſſimus Generalis; diſpoſitus & ordinatus fuit pro Provincię regimine liber, cui titulus: *Manuale Prædicatorum*; & prælo mandatus eſt Hiſpali anno Domini 1524. Sed Manuale illud proſperé conceptum, & tandém natum, paucis diebus vidiſſe lucem, imô ab vtero ad tumulum fuiſſe translatum, declaravit eventus. Tamen Deus, qui ſuſcitat mortuos, *qui revelat profunda de tenebris, & producit in lucem vmbram mortis*; Iob 12. non tanquám mortuum, ſepultum Manuale illud eſſe voluit, ſed tãquàm ſervatum, & vſquê in opportunum tempus fuiſſe reſervatum, diſpoſuit: Nam menſe Maio, anno 1614. iam annis nonaginta à prima nativitate Manualis elapſis, in Conventu Toletano S. Dominici *el Real*, opus fuit veterem amovere parietẽ & ſolo æquare: Impetum in eum cęmentarij faciunt; incipiunt patere rimulæ; cadunt lapides; cadit deniquê paries; & ecce inopinatò & præter ſpem é obſtruſo & occulto parietis cubili ventrequé renaſcitur Manuale, prodit, & dat iterató Deus illud in lucẽ. Pro myſterio res eſt: Excipitur manibus liber: Librum excutiunt, tergunt, aperiunt; & inter alia, quæ ſeſe legenda obtulerunt, (vt impleretur quod ſcriptum eſt: *Lapis de pariete clamabit: Et lignum, quod inter iuncturas ædificiorum eſt, reſpondebit.* Habacuc 2.) hoc Habacuc fuit Decretũ: *Quia Ordo Prędicatorum ſolitus eſt Sanctorũ doctrinę adhęrere, ſuſtinuit huсuſquê opinionem, quôd B. Virgo*

go fuit concepta in originali: Sed iam de hoc non eſt curandum, cùm ſit materia nullius vtilitatis, & VALDE SCANDALOSA: *Præſertim, cùm* TOTA FERE ECCLESIA (*cuius* VSVS & *authoritas ſecundùm D. Thom. 2.2. q.10.art.12. & 3.p.q.68.art.10. prævalet dictis Hieronymi & cuiuſcunque alterius Doctoris*) *iam aſſerat, quòd fuerit præſervata. Nèc mirùm; quia tempore Auguſtini tanta quæſtio erat de Aſſumptione Beatiſſimæ Virginis, vndè dicit: Homo nõ fingat mendaciter apertum, quod Deus manere voluit occultum. Et tamen iam vniverſaliter tenet Eccleſia, quòd ſit aſſumpta in corpore & anima; & oppoſitum nullus auderet iam opinari.* Ecce prudentiſſimorum & doctiſſimorum Patrũ Prædicatorum totius Provinciæ Bæticæ Decretum, agnoſcentium ſtare pro præſervatione originali Mariæ totã ferê Eccleſiam, & Eccleſiæ vſum; ob idquè æquiparãtium clariſſimè materiam de Conceptione Virginea, de Virginea Aſſumptione materiæ: Affirmantiumquê, præcepto D. Thomæ citato, non eſſe recedendum ab vſu Eccleſiæ. Invẽtus fuit etiam pauló pòſt alius illius Manualis Tomus in Bibliotheca Patrum Carthuſianorum Hiſpalenſium; & â Procuratoribus pro promovẽda cauſa Conceptionis Immaculatæ oblatus fuit Summis Pontificibus Paulo V. Gregorio XV. & Vrbano VIII. Vide pro hoc Manuali, cũ alijs, Ægidium Luſit. lib.3. q.6.art. 3.§.3. num. 24. & Guarniz. in ſuo Memoriali, §. 10. Et non deſinas notare, Patres illos Prædicatores prudentiſſimos totius Provinciæ Bæticæ agnoviſſe & affirmaſſe ſtare pro præſervatione originali Virginis vſum & ſenſum Eccleſiæ, anno 1524. Quid ergô dicerent & affirmarẽt hoc præſenti anno 1662. poſtquâm iã per alios centum triginta & octo annos vidiſſent, ſinè intermiſſione aliqua augmentũ continuum recepiſſe fidelium ergà Immaculatam Conceptionem affectum? Creviſſe in immenſum Regum & Regnorum Chriſtianorum ergà Cõceptionem Immaculatam devotionem, plauſum, & Cultum? Impenſé & mille modis Pontifices Summos favores favoribus addidiſſe? Silẽtium minùs pio placito indixiſſe? Infinitos graviſſimos Doctores & Scriptores, pluresquê eorum è ipſa Sacra Dominicana Familia, ſuffragium addidiſſe? &c. Vide etiam, quæ dixi propoſit.8.§.1.num.4. pro hoc Eccleſiæ conſenſu.

Ægidius. Guarnizo.

428. Sed quia plures ſumus, qui non

Adverſaria interrogatio.

non ſemel audivimus vnum aut alium, ſic interrogantem: *Quomodò dici poteſt communis totius Eccleſiæ ſenſus, ſententia præſervans Virginem ab originali peccato, ſi ſcimus eſſe adhùc Catholicos, qui oppoſitū ſentiunt?* Quia, inquam, hanc interrogationem audivimus, aliquid pro reſponſo addere hìc ſtatui; quamuis interrogationem non fuiſſe docti, doctus quilibet videt.

Reſpõdetur 1.

429. Et primò, reſponſum iam habet illa interrogatio é ſuppoſitione poſita num. 421. *de vniverſalitate morali*; quæ ſuppoſitio & doctrina ibi explicata, omnium authorum & ſapientum eſt: Eamquè Gregor. de Valent. 2.2. diſp. 1. q. 1. de Obie. Fid. punc. 7. §. 45. agens de conſenſu omnium Doctorū propoſuit his verbis: *Reſpondeo: Doctores, omnes, in propoſito, dici, non omnes mathematicé tantùm loquendo, id eſt, nullo planè excepto, ſed etiam* moraliter. *Quo quidem pacto* omnes *cenſentur eſſe ij, quorū authoritatis pondus tantum eſt, circunſtantijs omnibus conſideratis, eruditionis, pietatis, multitudinis &c. vt à prudentibus certè eorum ſolummodò ratio haberi debeat, cæteris neglectis quaſi nihil ſint, ſi cū illis conferātur.* Stat ergò poſſe aliquem ſenſum eſſe & dici ſenſum & conſuetudinem totius Eccleſiæ, totius Regni, Reipublicæ &c. etiam ſi aliqui à conſenſu in illam conſuetudinē, ſivé ſenſum, excipiantur.

Valent.

Reſpõdetur 2. ab exemplo.

Secundò id poſſemus innumeris exemplis declarare, 430.
ſed vno duntaxàt vtor ſatis noto. S. Cyprianus cum omnibus Eccleſijs & Epiſcopis totius Africæ; Conciliumquê Provinciale Africanum, cui Cyprianus & octoginta alij Epiſcopi interfuerunt, acriter & totis nervis defendebant, docebant, & in Concilio illo definierunt, rebaptizari debere eos, qui fuerant ab hęreticis baptizati. Hunc Cypriani & Epiſcoporum Africæ ſenſum, eiusquè robur, authoritatem, & argumentorum momenta, ſic ponderat Vincent. Lyrinenſis: *Quis ergò tunc vniverſi negotij exitus? Quis niſi vſitatus. Sed fortè tùnc patrocinia defuerunt? Imò verò tanta vis ingenij adfuit, tanta eloquentiæ flumina, tantus aſſertorum numerus, tanta veriſimilitudo, tanta Divinæ Legis Oracula, vt mihi omnis illa conſpiratio nullo modo deſtrui poſſe videatur &c.* Vidiſti iam, pro parte illius rebaptizationis, ingentiſſimum pondus tùm à numero, tûm â qualitate, ingenio, doctrina, ſtudio, argumentis, deſumptum. Sed repete modó prima illa Lyrinenſis verba: *Quis ergò tùnc*

Lyrinēſ. con. prophan. vocū novit.

vniverſi negotij exitus? Quis niſi vſitatus. Declarat Stephanus I. tùnc Summus Pontifex errare Cyprianum, errare totius Africæ Epiſcopos. At, quid effecit, vt Cyprianum, & Epiſcopos Africæ erraſſe, declaraſſet Pontifex? Eccleſiæ ſolus vſus & conſuetudo, quæ Cypriano, & illi Epiſcopis faventibus adverſa erat. Sic cõmuniter Doctores de eventu illo tractantes; pro quo vide ſuprá, propoſit. 8. præſertim §. 3. Caietanum, Bellarminum, Suarium, & Vazquium; & Dianam ſic dicentem: *Vndé nunquám* [loquitur de Cypriano occaſione illa] *ſe ab alijs, qui contra ſentiebant, ſeparavit; partim quia nihil adhùc erat ab Eccleſia determinatum, ac definitum; ſed* CONSVETVDINIS *robore tenebatur Orbis terrarum; & hæc* SOLA *opponebatur inducere volentibus novitatem, vt ait Auguſtinus lib. 2. de Baptiſ. c. 9. Si autem extitiſſet aliqua Definitio non* SOLA CONSVETVDO *fuiſſet oppoſita.* Pluribus etiam alijs locis, præter á Diana citatum, declarat Auguſtinus, vt Cyprianum â gravi ſaltem errore excuſet, tempore Cypriani nullam extitiſſe de materia illa validitatis Baptiſmi ab hæreticis dari, Definitionem; & ideó lib. 3. contra Donatiſt. de ſtatu illius Controverſiæ tempore Cypriani, loquens, dixit: *Opinor vtiqué, in his quæſtionibus, quæ nondùm eliquatiſſima perſpectione diſcuſſæ ſunt &c.* Quapropter cõmuniter aſſerunt Theologi, validitatem Baptiſmi ab hæreticis dari, definitam fuiſſe in Concilio Nicæno, quod, iam Cypriano vita functo, & eius ſanguine fuſo pro Chriſto, celebratum fuit. Vide citatam propoſit. 8. num. 5. Fateris iam ſtetiſſe & extitiſſe aliquandò Eccleſiæ abſoluté vſum & conſuetudinem; & ab Stephano Pontifice Summo illum vſum fuiſſe declaratum, & ab Auguſtino agnitum, etiá ſi Magnus Cyprianus, etiam ſi Africanæ Eccleſiæ, etiam ſi Africanum Provinciale Concilium cum octoginta Epiſcopis, ſenſum adverſarium tenuiſſent. Dicito modô, qualis ſit illa interrogatio: *Quomodò dici poteſt vſus & conſuetudo Eccleſiæ, ſenſus præſervans Virginem ab originali peccato, ſi ſcimus eſſe Catholicos adhûc, qui oppoſitum ſentiunt?* Iam vidiſti non fuiſſe docti hanc interrogationem: Quia vidiſti, ad hoc vt aliquis ſenſus poſſit dici ſenſus totius Eccleſiæ abſoluté, non eſſe neceſſarium, quòd fideles omnes, *mathematicê*, conſentiant; ſed ſufficere, quod conſentiant omnes, *moraliter*, fideles.

Stephan. I.

Diana.

Auguſt.

Auguſt.

Sed

Difficile cire poſ- umus, an it aliq- is, qui ſentiat fuiſſe Virginē n pecca- o orig- nali cō- eptam.

431. Sed id etiam pro tua interrogatione non poſſum nō addere, ſcilicèt, difficilè vel de illo pauciſſimorum ſenſu contrario poſſe haberi notitiam: Quia ſcimus etiam nos, (quamvis ſenſus ille contrarius mentalis permiſſus adhùc ab Eccleſia ſit) nullum eſſe Eccleſiæ filiū, qui licitè poſſit ſenſum illum contrarium prędicare, docere, ſuadere, conſulere, aút fidelibus proponere: Iuſſit enim Eccleſia, quòd ſenſus ille néc in privatis colloquijs ſonet, & quôd de eo nullo modo aliquis agat, ſeù tractet.

Reſpōde- ur 3. à atione.

432. Tertiò deniqué intentum declaro hac facili & manifeſta ratione: Quia vel eſt dabilis caſus, quo poſſimus contra aliquem, vel aliquos, etiam Catholicos, ſumere argumentum ab Eccleſiæ cōſuetudine & ſenſu; vel nō eſt dabilis talis caſus? Hoc ſecundū nullus dicet. Dicis ergó primū. Si ergó dabilis eſt caſus, quo cōtra aliquē, vel aliquos, etiā Catholicos, poſſimus ſumere argumētū â ſenſu & conſuetudine vniverſalis Eccleſiæ; evidens erit poſſe dari vſū & cōſuetudinem Eccleſiæ vniverſalis, etiam ſi aliquis, vel aliqui, à conſenſu in illum vſum & conſuetudinem excipiantur. Id reperis in noſtra præſenti materia, vbi vides innumeros graviſſimos & doctiſſimos aſſerere, & affirmare, & probare, ſtare pro pręſervatione originali Mariæ vniverſorum fidelium, ſeú Eccleſiæ vniverſalis, ſenſum & conſuetudinem; qui ſimûl concedunt & admittūt, aliquos Catholicos pro contrario ſenſu ſtare.

Claret iam, & pro ſenſu pręſervationis originalis Mariæ ſtare communem ſenſum fidelium: Et patet, S. Thomā his ſæculis inter vivos degentem præſervationi Mariæ à peccato originali adhęſurum, quia, vt ipſe S. Doctor ſuprà, num. 420. dicebat, *Eccleſiæ cōſuetudo ſemper eſt in omnibus æmulanda.* 433.

S.Thom.

Octaua Ratio.

OCTAVO loco ſic diſſero: Quotiès ad vnam ê duabus opinionibus ſequitur inconveniens, & ad oppoſitam non ſequitur inconveniens, dimittenda & deſerenda eſt illa, ad quam ſequitur inconveniens, & tenenda illa, ad quam non ſequitur inconveniens: Sed ex antiqua illa opinione, quam in Controverſia de Conceptione Virginea ſupponimus tenuiſſe vivētem, S. Thomam, abhinc pluribus annis ſequitur inconveniens; & ex ſententia oppoſita, quæ Mariam ab 434.

Ratio ab inconve- niētis ſe- quela.

ab originali labe præſervat nullum ſequitur inconveniẽs; ergô ſuperſtes his ſæculis S. Thomas antiquam illam ſuã opinionem deſereret,& piam de Mariæ Immaculato Conceptu ſententiam amplecteretur. Legitimé deducta eſt illatio. Maiorem ipſum naturę rationalis lumen docet & monſtrat, & prudentiæ directio firmat; eamquè illis ijſdẽ vocibus & terminis propoſuit Abulenſ. in c.22. Matth. q.194.

Abulenſ.

Minorem declararunt Summi Pontifices, aſſerentes, oriri in Populo Chriſtiano, occaſione opinionis affirmantis fuiſſe Mariam in originali peccato conceptam, ſcãdala. Summus Pontifex Paulus V. in ſuo Decreto, quod incipit: *Sanctiſſimus Dominus noſter*, ſic ſtatuit & dicit:

Verba Pauli V.

Nihilominùs, ex occaſione aſſertionis affirmativæ in publicis concionibus, lectionibus, concluſionibus, & actibus publicis, quòd eadem Beatiſſima Virgo fuerit cum peccato originali concepta, oriuntur in Populo Chriſtiano, cum MAGNA DEI OFFENSA, SCANDALA, *iurgia &c.* Et quia videt, hæc ingentia incommoda oriri ex occaſione illius placiti affirmativi, in Populo Chriſtiano, præcipit omnibus fidelibus, vt in poſterum, donèc Articulus huiusmodi â Sancta Sede Apoſtolica fuerit definitus, aût per Sanctitatem ſuam, & Sedem Apoſtolicam, fuerit aliter ordinatum, *non audeant in publicis concionibus, lectionibus, concluſionibus, & alijs quibuſcumque actibus publicis, aſſerere, quòd eadem Beatiſſima Virgo fuerit concepta cum peccato originali.*

Prohibitio in actibus publicis opinionis affirmantis fuiſſe Virginẽ cõceptam in originali peccato.

Et poſteà Summus Pontifex Gregor. XV. in ſuo Decreto, quod ijſdem verbis incipit, poſtquâm de verbo ad verbum refert Pauli V. Decretum, dicit:

Verba Gregor. XV.

Hoc ſuo præſenti Decreto, ex eiſdem cauſis evitandi SCANDALA, *diſſentiones, atquè diſcordias in Populo Chriſtiano, quæ pari ratione oriri poſſunt, &, vt accepit, in aliquibus Regionibus iam orta ſunt ex ſermonibus privatis* OCCASIONE ASSERTIONIS AFFIRMATIVÆ, *extendit & ampliavit etiam ad privata colloquia, & ſcripta, mandans & præcipiens omnibus & ſingulis ſupradictis, nè de cætero, donèc Articulus huiuſmodi à Sede Apoſtolica diffinitus, vel per Sanctitatem ſuam, & Sedem Apoſtolicam fuerit aliter ordinatum; nequê etiam in ſermonibus & ſcriptis privatis audeant aſſerere, quòd eadem Beatiſſima Virgo fuerit concepta cum peccato originali, nèc de hac opinione affirmativa aliquo modo agere, ſeù tractare &c.* Et paulô pôſt,

Prohibitio opinionis affirmantis fuiſſe Virginẽ in originali peccato conceptam, etiam pro privatis colloquijs.

de

de pœnis pro contravenientibus, ſtatuens, dicit: *Contravenientes autem, Sãctitas ſua voluit & declaravit ſubiacere debere, & ſubiecit cenſuris & pœnis contentis in ſupradictis Conſtitutionibus &c.* Et iterûm ſic: *Volens & decernens pro obſervatione & executione præſentis Decreti, & omnium in eo contentorum, quód contra huiuſmodi transgreſſores, etiam Regulares cuiuſvis Ordinis, & Inſtituti, etiã quomodolibet exẽptos, & alias quaſcũque Eccleſiaſticas, & ſæculares perſonas, cuiuſcumque ſtatus, conditionis, gradus, ordinis, aut dignitatis, tâm Eccleſiaſticæ, quàm Sæcularis, tàm Epiſcopi, & Prælati, Superiores, aliiqué Ordinarij locorum, quám hæreticæ pravitatis vbiqué locorũ deputati Inquiſitores, procedãt, & in eos ſeveré animadvertant; tribuens eis, & eorum cuilibet liberam facultatem, & authoritatem, contra eoſdem tranſgreſſores procedendi, ac pœnis coercendi & puniendi.*

Pœnæ in contravenientes.

435. Igitur, oriri in Populo Chriſtiano cum magna Dei offenſa, ſcandala, & diſcordias, occaſione placiti dicentis, & affirmantis, Virginem fuiſſe in originali peccato cõceptam, experientia eſt abhinc multis annis totius Chriſtiani Populi, & ita eſſe declarant Summi Pontifices. Vide modó ſi ex placito affirmante, Virginem fuiſſe conceptam in originali peccato, & ex eius affirmationis occaſione, ſequitur inconveniens. Evidens ergò eſt reiecturum his ſæculis S. Thomam tale illud placitum, & oppoſito ſubſcripturum: Quia evidens eſt, ſtando prudẽtiæ, reiecturum & deſerturum S. Thomam placitum, ê cuius affirmatione, & cuius occaſione, videret, ſic Summis Pontificibus declarantibus, in Populo Chriſtiano cum magna Dei offenſa ſcandala naſci: Néc aliter, ſiné iniuria in tantum ac talem Doctorem, pronuntiare poſſemus. Pro hoc puncto de ſcandalo orto occaſione illius placiti affirmativi videri poſſunt plures ex Scriptoribus pro Conceptione Immaculata; & præſertim Ægidius locis citatis ſuprà, num. 337. Et Manuale PP. Prædicatorum, de quo ſuprà, num. 427. dicentium, *eſſe materiam valdé ſcandaloſam*.

Ægidius.

Manua. Prædicator.

Nona Ratio.

NONAM rationem ſic efformo: S. Thomas hodie ſuperſtes non poſſet illud placitum de peccato originali in Maria docere, affirmare, fidelibus tenẽdum proponere; nequè in concione, lectione, concluſione, 436.

Nona ratio â prohibitione vſus & exercitij.

ſione, aût aliquo alio actu publico poſſet aſſerere, quòd Virgo Maria concepta fuerit in originali peccato. Item neque in ſermonibus, ſcriptis, & colloquijs privatis poſſet aſſerere, Virginem fuiſſe in peccato originali cõceptam; neque poſſet de hoc placito, etiam in privatis colloquijs, aliquo modo agere, ſeú tractare: Sed S. Thomas, omni prorſûs dubio excluſo, reijceret & deſereret opinionẽ, quã pronuntiare nequiret, ergò reijceret hodie & deſereret opinionem ſuam antiquam de peccato originali in Virgine, & piam oppoſitam mẽtem amplecteretur. Illatio rectê deducitur. Maior conſtat ex Pontificum Decretis, productis Ratione antecedẽti. Certum enim eſt, obediẽtem extiturum S. Thomam Summorum Pontificum præcepto. Minorem ipſa eadem S. Thomæ gravitas, authoritas, decentia, circunſpectio, prudentia, & ipſius Perſonæ eminentia, clarê demonſtrant & convincunt: Indignum ſanê tali viro, tanto Doctore, exiſtimandum eſt, quôd mente ſentiret, quod ore, ex Eccleſiæ præcepto, nequiſſet pronuntiare. Sed id ampliús explicemus.

437. Ab inutilitate & quaſi otioſitate veritas præſens declaratur. Suppoſito enim præſenti ſtatu placiti illius antiqui D. Thomæ, quo ſuppoſito videret, ſe placitum illud non poſſe docere, neque tenendum fidelibus, aût auditoribus proponere, neque prædicare; neque in concione, lectione, aût concluſione, ſivè diſputatione defendendum aſſumere; & non ſolùm in actibus publicis, ſed neque in privatis ſcriptis, neque in colloquijs privatis poſſe de placito illo aliquo modo agere, ſeú tractare; hoc, inquam, ſuppoſito illius placiti ſtatu, & à S. Thoma viſo & conſiderato, non poſſet S. Thomas, vtpotê Sapientiſſimus & prudẽtiſſimus, non reputare quaſi pro otioſitate & inutili facto, placitum illud mente clauſum & ad nullum vſum deſerviens, tenere & conſervare: Pelleret ergò S. Thomas â mente placitũ illud, quod ad nihil aliud, niſi vt mentẽ eius occupaſſet, deſervire, conſpiceret; & diceret ſiné dubio, [proportione ſemper ſervata] quod dixerat ſuprá, num. 348. de Lege Veteri, ſic: *Lex autem Vetus reprobatur tempore perfectionis Gratiæ, non tanquâm mala, ſed tanquàm infirma, &* INVTILIS *pro iſto tempore.* Bonis verbis Illuſtriſſ. D. D. Anton. Calder. in ſuo Opere pro titulo Immacul. c. 12. num. 4. de

Declaratur præſẽs

diſcurſus â circunſtãtia inutilitatis.

4. de ſilentio placito illi impoſito loquens, hanc inutilitatem & quaſi otioſitatem, de qua tracto, explicuit: *Hoc enim*, inquit, *tangit directè, & immediatè, ipſam opinionem; eius libertatem quodammodô lædit; cogit eam in angulo mentis deliteſcere; vt ſi vel vno verbulo foràs prodeat, vapulet; iura eius, quæ vel ipſa natura cõcedit, videtur infringere: Naturale quippé eſt, vt opinionem, quam ſinê vllo peccato poſſum mente complecti, verbis & ſcriptis manifeſtem; naturaquê ipſa conceſſit conſortium mentis & linguæ, vt quod licitè ſinè alicuius iniuria poſſum ſentire, poſſim & loqui. Quarè, ſi hoc iure privor, præiudicium patior. Inutilis etiam quodammodò videtur opinio tanto ſilentio preſſa. Quid enim mihi prodeſt eam addiſcere, & tenere, ſi non licet aût eam docere, aût aliquandô de ea loqui?* Sapientia enim abſcondita, & theſaurus inviſus, quæ vtilitas in vtriſquè? *Miſerum etiam eſt ſemper latere, ſemper eſſe in tenebris, communem lucem non aſpicere &c.* Hæc rectiſſimê & ſapienter Calderonius. Hãc etiam placiti illius affirmativi, in Controverſia de Virginea Conceptione, inutilitatem, agnoverunt cordatiſſimê Patres Prædicatores Provinciæ Bæticæ, in illo ſuo Decreto, de quo egimus num. 427. affirmãtes, *eſſe materiam nullius vtilitatis*: Vbi oportebit notes, illam inutilitatem agnoviſſe Patres illos feré centum annis antè Decretum illud Gregorianum de indicto ſilentio placito illi affirmativo.

Manua. Prædicator.

438. Deindé: Retentionem illius ſui placiti antiqui, inutilem & quaſi otioſam his temporibus reputaturum S. Thomam, clariús oſtenditur, ſi ſupponamus S. Thomam cõſiderantem, & reſpicientem tûm ad cauſam illius indicti ſilentij ſuo antiquo placito, túm ad effectus, quos experiretur, ſi placitum illud ſuum antiquum é mẽte ad os egredi ſineret. Et quòd ad cauſam attinet, videret & conſideraret S. Thomas, ſuo illi antiquo placito indictum fuiſſe ſilentium, quia illius pronuntiationis occaſione ſcandala in Populo Chriſtiano cũ magna Dei offenſa naſcuntur, & ſic aſſertum & declaratum â Summis Põtificibus, reperiret; de quo in præcedenti Ratione. Quis núnc prudẽs neget, S. Thomam reputaturum & dicturum eſſe ſaltem inutilẽ, retentionem ſolûm mentalẽ placiti ſivè opinionis, ê cuius vocali pronuntiatione oriri ſcandala cum magna Dei offenſa in Populo Chriſtiano, conſpiceret, & ſic declarãtes &

Clariùs prædicta inutilitas elucet, ſi tùm ad cauſam, tùm ad effectus præfatæ prohibitionis inſpiciamus.

& affirmantes Summos Pontifices videret? Sed quid de effectibus, quos hodie experiretur S. Thomas, ſi placitum illud ſuum antiquum ad os & vocalē ſonum egredi ſineret? Repete Decretorum Pontificiorū verba Ratione præcedenti relata; & ſcies, quos & quales effectus experiretur S. Thomas. Se ſubiectum cenſuris, & alijs graviſſimis pœnis, videret. Epiſcopus quilibet, Prælatus, Superior, Ordinarius quilibet cuiuſvis loci, & etiam hæreticæ pravitatis vbiqué locorum deputati Inquiſitores, contra eum procederent, & in eum, ſtando Pōtificum præcepto, ſeverē animadvertiſſent, & pœnis coercerent & punirent. Non ergó ſinê iniuria in talem ac tantū virum & Doctorem illata, nō niſi â veneratione S. Thomæ debita deficiendo, affirmare poſſumus, ipſum, adhúc vidēdo cenſuris ſe iri ligandum, daturum pœnas; cuilibet Superiori, cuilibet locorum Ordinario, & etiam hæreticæ pravitatis Inquiſitoribus puniendum iri ſubiectum, in ſequê poſſe & debere Superiorē quemlibet animadvertiſſe, ſi Mariam in originali peccato fuiſſe conceptā pronuntiaſſet; non, inquam, ſiné iniuria in S. Thomam illata poſſumus affirmare, ipſum mente clauſum & quaſi dormientē velle ſervare ſenſum; é cuius pronuntiatione ſe in reum tranſiſſe cognoſceret, & multis Iudicibus ſe meritó corrigendum & emendandum manſiſſe expoſitum, certô ſciret. Diceret ergó hodie S. Thomas, ſe nō niſi inutiliter poſſe mente clauſum tenere placitū illud ſuum antiquum de Virginea Conceptione cum originali peccato; ideoquê & nos dicimus, placitum illud á ſua mente & aſſenſu reiecturum S. Thomam, quem nihil inutiliter & otioſé facturum debemus affirmare.

Decima & vltima Ratio.

439. VLTIMO loco pono rationem, qua omnes vtuntur, & ê qua certiſſimé colligunt, S. Thomam his ſæculis mutaturum mentē in Controverſia de Conceptione Virginea; & hæc eſt: Eccleſia nequit errare in Inſtitutione publici & Sacri Cultus, & nihil Cultu publico Sacro colit Eccleſia, cuius ſāctitas non ſit certiſſima: Sed his ſæculis videret S. Thomas inſtitutum fuiſſe Cultum publicum Sacrum ab Eccleſia pro Virginea Conceptione, & in honorem eius, ergô diceret & affirmaret fuiſſe ſanctam.

Vltima ratio Cultu Inſtitutione.

Con-

Conceptionem Virgineam: Ergó diceret fuiſſe Virginem in ſua Conceptione à peccato originali immunem. Quôd Eccleſia non poſſit errare in Inſtitutione Cultus Sacri, & quòd certiſſimè ſit eſſe ſanctum, quod Eccleſia Cultu Sacro colit, indubitatũ eſt apûd Catholicos; & ob id S. Ildefonſus, S. Bernardus, S. Bonaventura certiſſimê intulerunt, Nativitatem Virgineã fuiſſe ſanctam, quia, ſcilicét, videbant pro ea fuiſſe inſtitutum Sacrum Cultum ab Eccleſia: Et idem intulit S. Thomas 3. p. q. 27. art. 1. quorum omnium Patrum verba paſſim referuntur ab aſſertoribus Conceptionis Immaculatæ. Quôd autem Eccleſia Cultum Sacrum vniverſalem inſtituerit in honorem & venerationem Cõceptionis Virgineę, mea nùnc explicatione aût probatione non eget; vide tamen Tract. præced. á §. 4. Similiter, eſſe naturalem paſſivam Virginis Conceptionem, quã celebrat Eccleſia & Cultu Sacro colit, vt certiſſimum ſtatuimus: Id enim expreſſé declaravit Sũmus Pontifex Sixt. IV. in ſua Extravag. *Grave nimis*, vocãs *falſos, erroneos, & á veritate alienos*, aliter ſentiẽtes. Idem expreſſiſſimé manifeſtat Summus Pontifex Gregor. XV. in ſuo Decreto, de quo egimus

Ildefõſ. Bernd. Bonavent. | Thom. | naturalẽ Conceptionem Virginis celebrat Eccleſia. | Sixt. IV.

num. 434. dicens: *Et inſuper eadem Sanctitas ſua, cûm Sãcta Romana Eccleſia de Beatiſſimæ & Intemeratæ Virginis Mariæ Conceptione Feſtum ſolemniter, & Officium celebret, omnibus &c.* Verba hęc non niſi de Conceptione naturali Virginis accipi queunt, quia non niſi de Conceptione naturali Virginis Sũmus Pontifex in illo ſuo Decreto agit, Conceptionem naturalem Virginis ibi habẽs pro ſubiecta materia: Quia evidentiſſimum eſt, ibi Gregorium habuiſſe pro ſubiecta materia Conceptionem illam Virginis, de qua lis & controverſia erat; & non niſi de Virginis Conceptione naturali erat quæſtio & controverſia: Quare non niſi abſurdê ſatis verba illa Gregorij intelligi poterunt de Cõceptione ſpirituali: Ideoquê rectiſſimè Illuſtriſſ. Meriner. Tract. pro Concept. propoſit. 1. ratio. 1. num. 4. dixit, adeô oculare & manifeſtum eſſe, Eccleſiam celebrare Conceptionem naturalem Virginis, *vt â ſolo protervo poſſit denegari.* Repete etiam quæ dixi num. 260.

Gregor. XV. | Meriner.

440. Certa ergó eſt & omninò concedenda illatio præſentis argumenti, ſcilicèt, S. Thomã hodie mutaturum méntem, quia videret eſſe certiſſimum fuiſſe ſanctam, Cõceptionem

Virgineam;id deducens certò & infallibiliter ex Cultu Sacro pro Virginea Conceptione inſtituto: Et ex omni Cultus Religioſi genere,quod non niſi canonizatis obiectis date licet; quod Immaculatæ Conceptioni dari,videret; de quo Tract.pręced.á §.6.Et pręter multos alios, ſanctiſſimos, graviſſimos,& doctiſſimos Patres Dominicanos,de quo ſuprâ, nu.302. qui hác mentis S. Thomæ mutationem, pòſt Cultum Sacrum ab Eccleſia pro Virginea Conceptione inſtitutum,affirmarunt;eandē affirmat Ioannes â S. Thom. verbis poſitis num. 126. vbi inter alia hùc ſpectantia, dicebat: *Vndê cùm modò Romana Eccleſia non ſolûm toleret, ſed etiam poſitivè præcipiat celebrari tale* (Conceptionis) *Feſtum, illudqué magnis favoribus proſequatur; loquendo in vi doctrinæ D.Thomæ, oportet vice verſa de his ſententijs cenſere, & D. Thomas ſic cenſeret.*De hoc argumento aliqua etiam dicemus infra,vbi quid de hoc puncto de mutatione ſententiæ D.Thomæ ſenſerit Arauxo, proponimus.

Ioan. â S. Thom.

441. Declaravi ergô, & ſatis, vt credo, probavi â num. 300. præſenti tempore relicturum S. Thomam placitum ſuum illud antiquum de Conceptione Virginea cum originali peccato peracta; amplexurūquè libentiſſimé, & prædicaturum, Virginem Dei Matrē fuiſſe ſinè peccato originali, ſingulari privilegio, conceptam: Et id latiûs ſolito declarare decrevi túm vt Immaculatiſſimę Dei Matri obſequiū debitum præbeam, tûm vt meam ergâ præclarum Doctorem S. Thomam, & eius prudentiſſimam Sapientiam, Sapientiſſimamqué prudentiam,venerationem oſtenderim.

Et licèt certiſſimê debeamus affirmare illam mentis S. Thomæ hoc tempore mutationem, quamvis olim determinatê ſenſerit fuiſſe Virginē in originali peccato conceptam;clariûs tamen patebit,his temporibus dicturum & docturum S.Thomam fuiſſe Virginem conceptam ſinè originali peccato, ſi ſupponamus nequé olim fuiſſe S.Thomam pro contrario illo placito determinatum Iudicem,ſivè authorem; ſed problematicum etiam olim extitiſſe in hac Controverſia; vnum & aliud docuiſſe; ad vtrumque reſpexiſſe,& cauſam à ſe iniudicatā relinquere voluiſſe; pro quo vide ſupra,à num.262.Clariûs, inquam, ex hoc patebit, dicturum S. Thomam his temporibus Virginem fuiſſe ſiné peccato originali cōceptam; 442.

Clariús evincit intentū S. Tho[m.] olim pro[...] blemati[cum] fuit.

quia

quia ſic, minûs remotum, minùs diſtantem pro omni tempore â veritate prçſervationis Virgineç á peccato originali, ſupponimus S. Thomam.

443. Igitur, video S. Thomam, pro præſenti tempore, & præſenti ſtatu de Virginea Conceptione, á S. Ioanne Chryſoſt. (t. 5. lib. contra Gentil. ſivè de Vita Babylæ Epiſcopi Antiocheni, & Martyris) verba ſumentem, & pro omnium eruditione dicentem: *Talis eſt enim* CHRISTI SAPIENTIA, *quæ permittit né quid min*°, NE QVID ITEM PLVS IVSTO DECERTES.

Chryſoſt.

444. Sed adhùc opus eſt videamus, quid aliqui de hac mẽtis S. Thomæ pro his tẽporibus, circà Controverſiam de Conceptione Virginea, mutatione, & aliquorum aliorum, ſi qui fuerunt, ex Patribus, qui olim dixerint fuiſſe Virginem in originali peccato conceptã, ſenſerint & affirmaverint; vt integri in hac tractatione ſimus.

Proponitur & reijcitur Caietani dictum circá noſtram affirmationẽ de S. Thomæ, & aliorum mentis mutatione his temporibus, in Cõtroverſia de Conceptione Virginea.

EMINENTISS. Caietanus, Opuſc. de Cõcept. Virg. c. 4. in fine, poſtquám de aliquibus reſponſionibus, quas Immaculatç Conceptionis aſſertores pro Sanctorum PP. ſenſu dabãt, agit, venit ad hanc propoſitionem de antiquorum mentis mutatione in Controverſia de Cõceptione Virginis, & dicit: *Reſtat ergó, vt ſola illa* STVLTITIA *pro gloſſá Sanctorum & antiquorum DD.* ADMISSIONE DIGNA SIT, *ſcilicèt, ſi Sancti & priſci Doctores nùnc eſſent, dicerent oppoſitum. Hanc ergô gloſſam ita veram putaverim, quemadmodũm verũ puto, quòd ſi* CHRISTVS *nùnç in terris converſaretur,* MVTARET DOCTRINAM FIDEI SVÆ, *vt conformaret ſe populis.* Hæc fuit Eminentiſſ. Caietani tota, pro hoc pũcto, Theologia. 445.

Caietan.

446. Sed primúm de verborum iſtorum Caietani complicatione aliquid etiam nùnc notare debemus. Dicit ille, gloſſam illam eſſe *ſtultitiam*; & ſimùl dicit, *reſtare vt ſola gloſſa hæc ſit admiſſione digna.* Hæc duo nullus componet; ſcilicèt, aliquid eſſe *ſtultitiã*, & ſimùl eſſe *dignũ admiſſione.* At vidimus, Eminentiſſ. Caietanum dixiſſe, admiſſione fuiſſe dignum, quod *ſtultitiã eſſe* pleno ore affirmarat: Ob quod

Caietani in præcedentibus verbis cõplicatio.

quod neceſſé eſt ſic ab Eminentiſſ. viro quærere: Vel tu admittis illam gloſſam, vel illam non admittis? Si non admittis, ergó nō admittis, quod dignū admiſſione eſſe, dicis; & reijcis quod reiectione dignum nō eſt: Quia certum eſt non poſſe eſſe dignum reiectione, quod admiſſione dignum fuerit. Siné cauſa ergò reijcis illam gloſſam, ex quo eam admiſſione dignam eſſe dixiſti. Si non reijcis, & admittis illam gloſſam, ergó non reijcis ſtultitiam, ergò ſtultitiam admittis, quia tu idē dicis, gloſſam illam, *ſtultitiam eſſe*. Latet forté in his Eminétiſſ. Caietani verbis altum Dei Conſilium, á quo [S. Thoma, alijsquè Sanctis, pro quibus gloſſa illa exhibebatur; forté impetrantibus] diſpoſitū fuit, vt etiam tūnc quandó, *ſtultitiam*, gloſſam illam vocabat Caietanus, ipſe idem ſcriberet & ſcriptum relinqueret: ADMISSIONE DIGNA EST GLOSSA ISTA.

447. Præteréa: Statim ac dixit Eminentiſſ. Caietanus, gloſſā illam *eſſe admiſſione dignam*, addidit: *Hanc ergò gloſſam ita veram putaverim, quemadmodūm verum puto, quòd ſi* CHRISTVS *nūnc in terris converſaretur*, MVTARET DOCTRINAM FIDEI SVÆ, *vt cōformaret ſe populis*.

Hinc iterūm verborum Eminentiſſ. Caietani complicationem explico. Si illam gloſſam non aliter veram eſſe dicis, ac verū eſſet dicere, quód ſi Chriſtus nūnc in terris converſaretur, mutaret doctrinam Fidei ſuæ, vt conformaret ſe populis, ergó certum eſt, te vel æquè falſum, vel æqué verum vtrumque ſupponere. Dicis, certum eſſe, te vtrumque ſupponere æquè falſum, æquè ſtultum. Benê: Ergò ſicùt non diceres eſſe admiſſione dignum, aſſerere, quòd Chriſtus, ſi nūnc in terris cōverſaretur, mutaret doctrinam Fidei ſuę, vt conformaret ſe populis; ita nèc potuiſti dicere eſſe admiſſione dignum, aſſeruiſſe, quôd hodie antiqui Patres mutarent doctrinam ſuam in materia de Conceptione Virginea: Vel ſi hoc admiſſione dignum eſſe dicis, (dixiſti expreſſè) ergò & admiſſione dignum eſſe illud aliud fateris; quia expreſſé etiam dicis, te non magis vnum, quam aliud, verum putaſſe.

Igitur, Caietanus ſupponit 448.
non eſſe poſſibile mutaturos mētem his temporibus Patres illos, [ſi qui fuere] qui olim dixerunt, Virginem fuiſſe cōceptam in originali peccato; & hanc impoſſibilitatem non probat ratione, congruentia, coniectura, aût præſumptione aliqua;

Nulla tione[...] bat C[...] tanus intēt[...]

aliqua; ſed ſolùm apponit pro ſua impoſſibilitate exemplum illud á doctrina Fidei Ieſu Chriſti deſumptum, de quo ſtatim. At nos, vt ex appoſitis à num. 300. conſtat, multis rationibus & efficacibus argumentis â Theologia & á prudentia petitis, probavimus & evicimus tùm illius mutationis, de qua agimus, poſſibilitatem, tùm factum determinatè talis mutationis. Cui ergô parti ſtemus? Illi, quæ omni prorſùs fundamento caret, an illi, quæ multis & efficacibus innititur fundamentis?

...ſtrum ...entum ...s mul- ...argu- ...entis ...obatũ.

449. Prætereà: Singulari notatione dignum eſt, quòd pro hac ſingulari materia de Virginea Conceptione ſenſerit impoſſibile Caietanus, S. Thomam, ſeù aliquem alium ex Patribus, mutaturum mêtem; cùm ipſe viderit Eminentiſſ. Caietanus, expertus fuerit, & affirmaverit, S. Thomam in alijs materijs, ferè inutilibus, mutaſſe ſententiam, & ſe reprehendiſſe: Imó & aliquandô S. Thomam pòſt vnã ſententiam ſuam antiquam, retractatam, facturum iterûm illius retractationis retractationem, ipſe idem affirmaverit Caietanus, & ſic debuiſſe fieri dixerit. Vide ſuprà, num. 317. & ſequentibus.

...multis ...s ma- ...ijs vi- ...Caie- ...mu- ...e ſen- ...tiam ...homã.

450. Nequè video poſſe aliquid aliud reſpondere Caietanum, niſi dicere, in hac noſtra materia impoſſibilem eſſe illam ſentẽtiæ mutationem, de qua agimus, quia ille antiquorum ſenſus, ſenſus fuit & ſententia omnium Sanctorum PP. quod fuit vnicũ Caietani fundamẽtũ, propter quod dixit, certiſſimum eſſe Virginem conceptã fuiſſe in originali peccato.

...ſpõſio ...ietani.

451. Sed contra primò: Quia nihil tâm falſum, nihil tâm eruditione vacuum dici poteſt: Quia evidentiſſimé evictum eſt ab innumeris Sapiẽtiſſimis & eruditiſſimis, vix vnum, aût ex Sanctis Patribus alterum inveniri poſſe, qui expreſſè, conſtanter, & clarê dixerit, Virginem Mariam in inſtanti ſuæ animationis, ſeû Conceptionis, pro inſtanti animationis, ſumptæ, contraxiſſe originale peccatum, de quo ab initio huius Append. aliqua diximus, & videri poſſunt, quæ appoſui in 3. Ratio. â num. 380. Ideoqué omninó abs re erit, dicere, impoſſibilé eſſe illam, de qua agimus, ſententię mutationẽ, quia Sancti omnes antiqui pro contractione peccati originalis in Virgine, ſteterunt.

Reijcitur 1.

452. Contra ſecundó ad hominem, in Eminentiſſ. Caietanũ: Quia vt notabamus ſuprá, à num. 328. ipſe docuerat, ſe novum Scripturæ Sacræ ſenſum inferentem, & invenientem,

Reijcitur 2.

etiam ſi ſenſus ille novus ab ipſo Caietano invẽtus, alienus & adverſãs fuerit Torrẽti Sacrorum Doctorum antiquorũ; vera inveniſſe, & Torrẽtẽ Sacrorũ Doctorũ antiquorũ errare potuiſſe; iusquẽ & veritatẽ pro Caietano ſtetiſſe, & nos ita debuiſſe affirmare, dixiſſe. (de hac Caietani imaginatione, loco citato nonnulla dixi) Si ergô in materia ad Fidem attinente, qualis eſt materia attinens ad ſenſum Scripturæ Sacræ, ſenſit & affirmavit Caietanus potuiſſe errare Sacrorum Doctorum antiquorum Torrentem; (hanc affirmationem procûl pellunt Catholici) vndê potuit inferre, ſi ſtet ſuis principijs, quòd aſſerẽtes fuiſſe Virginem in peccato originali conceptam, non potuiſſẽt Sãcti antiqui decipi & erraſſe? Vel ſi aſſerentes antiqui Patres Virginem conceptam fuiſſe in originali peccato, errare non potuerunt; quomodô errare potuerũt omnes Sancti Patres in materia ad Sacræ Scripturæ ſenſum attinente? Sed de hoc, illo loco citato. Nùnc id ſolùm ab Eminentiſſ. Caietano inquiram: An Sancti omnes antiqui, qui in materia illa de Sacræ Scripturæ ſenſu, vt ipſe ait, erraru nt; & in qua ipſe vir Eminentiſſimus verũ ſenſum, ſeù veritatem invenit; an, inquam, viventes hodie, mutarent ſententiam in illa materia? Debet reſpondere, ſi conſequẽter Caietanus loquatur, mutaturos Sacros omnes antiquos Doctores mentem & ſenſum in illa materia; quia ſupponit quód errarunt; & debet ſupponere, quód vivẽtes hodie, vidiſſent veritatem ab ipſo Eminentiſſ. Caietano inventam; debet ergô dicere etiam, quôd mutarent mentẽ, & ſe ſenſui â Caietano invento conformarent; quia certum eſt Sanctos Patres, viſa & agnita veritate, veritatem amplexuros. Si ergó debuit Caietanus (ſecũdùm ſua principia) dicere, Torrentem Sacrorum antiquorum DD. mutaturum his ſæculis mentem in materia ad ſenſum Scripturę Sacræ attinente; & ſe Sacros Doctores omnes antiquos conformaturos vnius Caietani ſenſui; vndé, qua cauſa, vel qua ratione, ſi ſuis principijs ſteterit, potuit dicere, impoſſibile eſſe, quód mutarent mentem hoc tempore antiqui illi Patres, qui dixerunt fuiſſe Virginem conceptam in originali peccato; pręſertim cûm in hac mutatione non ſolius vnius hominis ſenſui ſe conformarent, ſed *infinitis Doctoribus, multis Vniverſitatibus, & ferè omnibus Eccleſiæ Latinæ Catholicis*, tenentibus fuiſſe Vir-

Virginem ſinè originali pec-
cato conceptam; quod ipſe
Caietanus ſuprá, num.334. af-
firmarat? Sinê fundamento
ergò, & nimis ad ſua principia
inconſequenter, cenſuit im-
poſſibile Eminētiſſ. Caietanus,
quôd mutarēt opinionē anti-
qui aliqui in materia de Virgi-
nea Cōceptione, & his ſæculis
Virginem profiterētur à pec-
cato originali immunem. Sed
quid de exemplo, quo illam
impoſſibilitatē declarare in-
tendit Caietanus? Iam dico.

453. Dixit Caietanus: *Hanc er-
gô gloſſam ita verā putaverim,
quemadmodùm verum puto,
quòd ſi* CHRISTVS *nùnc in
terris converſaretur*, MVTA-
RET DOCTRINAM FI-
DEI SVÆ, *vt conformaret ſe
populis.* Ecce, dico iterùm, to-
tam Caietani, pro hoc pūcto,
Theologiam. Sed cûm hæc
Theologia evidentiſſimê &
manifeſtiſſimê ſupponat, vel
placitum aſſerens fuiſſe Vir-
ginem conceptā in originali
peccato eſſe adeô certum, ac
certa eſt Doctrina Fidei Ieſu
Chriſti, vel non magis certam
eſſe Doctrinam Fidei Ieſu
Chriſti, ac certum eſt placitum
illud ponens in Virgine ori-
ginale peccatum: Et ſimiliter
ſupponat, vel eos, qui dixerunt
fuiſſe Virginem conceptam
in originali peccato, adeô in
illa affirmatione fuiſſe infal-
libiles, ac infallibilis fuit Ieſus
Chriſtus in affirmatione Do-
ctrinæ Fidei ſuæ; vel non ma-
gis infallibilem in Doctrina
Fidei ſuæ fuiſſe Ieſum Chri-
ſtum, ac fuerunt infallibiles
illi quidam antiqui, qui affir-
marunt fuiſſe Virginem con-
ceptam in originali peccato:
Cùm, inquam, hoc Theologia
illa apertè, expreſſé, & mani-
feſtê ſupponat, id ſolûm, pro
honore & veneratione Chri-
ſtianæ pietatis, dicere debe-
mus, [*debemus* dico] ſcilicêt,
dictum illud, illam compara-
tionem, tanquâm ſcandalo
plenam, & piarum aurium ni-
mis offenſivam, reijciendam
eſſe, & reijci debere á quoli-
bet docto & pio homine. Et
ideó Ægidius Luſit. lib.3.q.6.
art. 4. §. 2. num.22. de verbis
illis Caietani loquens, rectiſſi-
mé & Chriſtianiſſimê dixit ſic:
Quæ verba evidentem denotāt Ægidius.
*impietatem, dûm certitudinem
infallibilem & veritatem Fi-
dei Chriſtianæ æquat certitu-
dini & firmitati opinionis,
quæ aſſerit B. Virginem in ori-
ginali fuiſſe conceptam: Quo
quid magis impium?* Sed & id Nota.
etiam ſemel & iterûm volo
habeat notatum Lector, vi-
delicét, me eô hæc liberiús
dicere, liberiùs referre, & li-
beriús debere dici, proclama-
re, quô á maioris acceptatio-
nis, ſeû dignitatis & authori-
tatis

(margin: ...dicium ...exem- ...o, quo ...itur Ca- ...tanus.)

ſatis homine dictũ illud fuerit ſcriptum: Quia vehementiús nos in non rectè dicta debere irruere, quandô maius ex eis periculum poſſe naſci videmus, ſcientia ipſa Christiana docet: Et tùnc de non rectè dictis maius poſſe naſci periculum, quandò à maioris authoritatis viro, ſeú ab homine maioris apûd homines acceptationis dicta & dictata fuerint, nullus dubitat: Faciliús enim creduntur, recipiuntur, & pro veris habentur, quæ â maiori, quæ â doctiori, quæ á maioris authoritatis, ſivê dignitatis Magiſtro, tenenda & recipienda proponuntur. Sapienter & pié hanc veritatem reliquit ſcriptam Illuſtriſſ. Ambroſius Catharin. in Epiſtola illa, ſatis nota, ad Magiſt. Ioannem de Fenario, ac reliquos ſui Sacri Ordinis Patres & Magiſtros, vbi ita: *At mihi iampridèm à Scripturis Sanctis, maiorumquê exemplis cõpertum erat, vbi Evangelicam veritatem labefactari, aût lædi tantillúm videremus, tùnc non ſolúm vllum dignitatis fulgorem, aût authoritatis favorẽ, aût poteſtatis terrorem non eſſe reſpiciendum, verúm etiam tãtò magis deſpiciendum, quantô magis per hæc, ni reſiſtitur, Evangelicæ ipſi veritati præiudicatur. Hoc nimirúm Apoſtolum Paulum excitavit, vt Sacratiſſimum Apoſtolici Senatus Verticem, quòd iuxtà Evangelij veritatem non ambularet, corám omnibus reprehendere, & in faciem illi reſiſtere, nõ vereretur.* Vide S. Thomam 2. 2. q. 33. art. 4. & Eminentiſſ. Caietanum, ibi.

Cathari. | S.Thom. | Caietan.

Franciſci de Arauxo mens circá quæſtionem de mutatione ſententiæ á S. Thoma facienda in Controverſia de Conceptione Virginea, adducitur, & reijcitur.

454. ILLVSTRISS. Franciſcus Araux. Epiſcopus Segovienſ. 1. 2. q. 81. art. 3. poſtquàm oſtendere procurat ſtetiſſe S. Thomam pro placito ponente in Virgine originale peccatum, inquirit, & proponit quæſtioné, ſcilicét: *An ſi S. Thomas vidiſſet Feſtum Conceptionis ab Eccleſia Romana inſtitutum, mutaret ſententiam?* Reſpondet ipſe negativè, & ſua doctrina hæc eſt: *Sed neque ſecunda ratio cogit, quia mandatum de celebrando huiuſmodi Feſtum non cogit ad mutandum iudicium, quod eſt actus intellectus, niſi tantùm ad exhibendum pium affectum, & Cultum præſtãdum, qui eſt actus voluntatis, in obſequium B. Virginis. Eô vel maximé, quòd ipſamet* Apo-

Arau.

Apoſtolica Sedes, quæ talis Feſti Celebrationem indicit, teſtatur in ſuis Conſtitutionibus infrà adducendis, ſe nullum præiudicium velle inferre alteri opinioni, quæ negat B. Virginis Conceptionem fuiſſe ſanctam, & Immaculatam.

455. *Nequè tertia ratio*, proſequitur Araux. *cogit: Nàm affectus conformandi ſe cum Romana Eccleſia non eſt incompatibilis ex natura rei, aut ex Dei, vel Eccleſiæ ordinatione, cum retentione proprij iudicij, ac opinionis negantis Immaculatam Virginis Conceptionē, ob rationem nuper aſſignatam. Vndè diſcipuli Angelici Præceptoris cum retentione propriæ opinionis ſe laudabiliter cum Eccleſia conformant in celebrãdo indictum ab ipſa Conceptionis Feſtum. Mirum autem eſſet formas, ſivè actus compatibiles ſimùl in diſcipulis, fore incompatibiles in Magiſtro, & eiuſdem opinionis authore.*

Summa doctrinæ præſentis Franciſci de Arauxo.

456. Igitur, doctrinæ Illuſtriſſimi Araux. duobus numeris præcedentibus poſitæ, ſumma & nucleus, hic eſt: *Feſtum prò Conceptione inſtitutum nõ cogit ad mutandum iudicium opinionis contrariæ, compatibileque eſt illud iudicium cum Celebratione Immaculatæ Conceptionis, vt patet tùm ex ipſa Eccleſia nollente inferre præiudicium illi iudicio contrario, tùm ex diſcipulis D. Thomæ, qui celebrant de Conceptione Immaculata iuxtà mãdatum Eccleſiæ, cum proprij iudicij retentione; ergò adhùc poſt inſtitutum Cultum & Feſtum pro Immaculata Conceptione retineret S. Thomas proprium ſuũ antiquum iudicium.*

E duplici via occurritur doctrinæ Araux.

457. Sed huic Illuſtriſſimi Araux. reſolutioni & doctrinæ, duplici modo & via poſſumus occurrere. Prima eſt concedere abſolutiſſimè totũ, quod dicit, & adhùc explicare nihil probaſſe, ſtando rationibus omnibus & præſumptionibus, quibus noſtram reſolutionem probavimus, & attentis circunſtantijs omnibus vniverſaliter, quæ hodie Controverſiã de Virginea Conceptione comitantur, in quo & ſub quo ſenſu debemus diſcurrere & procedere, & inſpecto rationum & præſumptionum cumulo, reſolvere. Secunda via, è qua poſſumus occurrere Illuſtriſſimo Araux. eſt, ſtando ſolùm argumento ſumpto à Feſti & Cultus Inſtitutione, à quo ſolùm ſumit ipſe rationē dubitandi, probare, adhùc ſe non probaſſe ſuam reſolutionem. Iam iuxtà primam viam diſcurramus.

Totum, quod dicit Arau. admittitur.

458. Concedimus ergò abſolutè totum, quod dixit Araux. Fatemur, Feſtum pro Cõceptione Immaculata inſtitutum ad-

adhùc non cogere ad mutãdum privatum & perſonale Iudicium contrarium;& rectê cõpatibilia eſſe retinere quẽpiam illud privatum iudicium de peccato originali in Virgine, & ſe conformare cum Eccleſia *publicé*, ſeû vt perſona publica & miniſter Eccleſiæ eſt, in celebrando pro Cõceptione Immaculata Feſtum; pro quo videatur Illuſtriſſ. D. Anton. Calder. ſuo lib. c. 12. á num. 6. Fatemurquê ſimiliter, Eccleſiam non prohibuiſſe, & adhúc permittere [ſolúm pro mente] iudicium illud contrarium, ſivê privatũ cuiuſvis aſſenſum de peccato originali in B. Virgine. In exemplo verô, quo vtitur Illuſtriſſ. Araux. á diſcipulis S. Thomæ aſſumpto, aliquid debuiſſemus deſiderare, ſcilicét, quòd non dixiſſet abſolutê: *Vndè diſcipuli Angelici Præceptoris cum retentione propriæ opinionis &c.* Sed dixiſſet: *Vndé* ALIQVI *diſcipuli &c.* Quia certiſſimum eſt multos S. Thomæ diſcipulos, ſanctiſſimos, graviſſimos, & doctiſſimos, non retinere, nequé retinuiſſe, nequé vnquàm tenuiſſe illam opinionem ſivê iudicium; & hos S. Thomæ diſcipulos neceſſè eſt habeat contra ſe, & ſuam reſolutionem, Illuſtriſſ. Araux. Sed & hoc etiam, vt iſpe voluerit, concedamus; & omne, [dico iterûm] quod dicit, cõcedimus: Imô ad quæſtionem præſentem, vt iam alia occaſione memini me dixiſſe, id omne neceſſè eſt concedere & ſupponere; quia ſi non cõcederemus poſſe licitè hodie S. Thomam retinere [ſolúm pro mente] illam antiquam opinionem, aſſenſumquè circá illam opinionem non eſſe prohibitum, quis locus fuiſſet quæſtioni illi: *An S. Thomas, ſi hodie ſuperſtes eſſet, mutaſſet opinionem?* Eſſetnê dubitabile, aút diſputabile, S. Thomã mutaturum aſſenſum, vbi vidiſſet eſſe talem aſſenſum ab Eccleſia prohibitum, & ſe talem aſſenſum licité retinere non poſſe? Id certê nequé deberet, nequê poſſet Illuſtriſſ. Araux. quęſtioni, aût examini ſubijcere. Iam ex his ferê claret, quid dicere debeamus.

Calderó.

Dicimus & ſentimus, [tãti Magiſtri pace & bona venia] ſo quæſtionem illam, inſolutam reliquiſſe, & ad quæſtionem non reſpondiſſe, nequé aliquo modo probaſſe, aût explicaſſe, S. Thomam hodie non mutaturum opinionem in Controverſia de Conceptione Virginea. Facilè hoc explico: Quia totus eſt doctus vir ſolûm in explicando, adhúc pòſt inſtitutum Feſtum & Cul- 459.

Nõ probaſſe intentum, Araux. declaratur.

Cultum pro Cóceptione Immaculata potuiſſe S. Thomam retinere antiquum iudicium; & hoc tale iudicium compatibile eſſe cum Feſto illo & eius Celebratione: Et ex hac duntaxât compatibilitate infert non mutaturum opinionem S. Thomam. Cócedimus ergò compatibilitatem illam, ſeú poſſibilitatem retinendi antiquam opinionem; (ſi hâc compatibilitatem non ſupponeremus, vt iam notavi, non haberemus quæſtionem) & negamus illatum: Quia affirmat & infert determinaté actum ex ſola poſſibilitate; & ex ſola actuum compatibilitate infert, actu & determinatê fore componendos, arguendo ſic: *Poſſet retinere adhùc opinionem S. Thomas; ergô retineret. Poſſet componere actus illos; ergô cóponeret*: Quæ argumentatio nó plùs vrget, quám iſta: *Poſſet currere; ergó curreret*. Explico magis. Certú eſt etiam poſſibile eſſe non retenturum opinionem antiquam S. Thomam; [de hac poſſibilitate egi ſuprà â num. 361. vſquè ad nu. 369.] & poſſibile eſſe, quód nollet actu componere in ſe actus illos; At, ſi ego, vt probaré S. Thomá determinatè mutaturum opinionem, ſumerem duntaxát argumentum ab iſta poſſibilitate; arguendo ſic: *Poſſibile eſt, quôd S. Thomas mutaret opinionem; ergô determinatê mutaret*; ſi, inquam, ſic arguerem, quid diceres? Diceres me malè arguere, & nihil probaſſe: Ergò nihil evincít aùt probat argumentum, quod á ſola poſſibilitate retinendi infert determinaté retentionem, & á ſola actuum compatibilitate infert determinatã & actualem actuum coexiſtentiam.

460. Explico dicta rurſùs ab exemplo. S. Thomas aliqua retractavit, quæ poterat retinere, & quæ poterat componere cum argumentis contrarijs, propter quæ illa retractavit: Sit exemplum opinio illa de negatione influentiæ cœli Empyrei in corpora inferiora, de qua ſuprà, num. 374. Retractavit illam opinionem S. Thomas, quamvis poterat, & potuerat, & ſemper potuiſſet tûm quoàd mentem & internum aſſenſum, túm quoád vocem, & vſum, & doctrinã, illã opinionem retinere, quod & ipſe S. Thomas expreſſê faſſus eſt, vocans illam opinioné, túnc etiam quandô illam retractavit *ſatis probabilẽ*. Quid faceret, ſi pro oppoſita opinione vidiſſet Cultú ab Eccleſia inſtitutum? Quid ſi vidiſſet, omnes ferè Catholicos illam fuiſſe amplexatos? Quid ſi vidiſſet indictum fuiſſe ſilentium

Dicta declarantur exemplo.

tium

tium ſuæ illi primæ opinioni? Quid ſi ex talis opinionis prolatione videret oriri in Populo Chriſtiano ſcandala cum magna Dei offenſa, ſic declarantibus Summis Põtificibus? Quid ſi vidiſſet & agnoviſſet ſe pœnas daturum, ſi talem opinionẽ pronũtiaſſet? Quid ſi vidiſſet opinionem illam non eſſe ſatis probabilem? Quid ſi nequé probabilem fuiſſe, vidiſſet?

461. Nihil ergò probavit, nequê ad quæſtionem vllo modo reſpondit doctus ille author, dicendo ſolûm: *Poterat retinere illud iudicium ſivé opinionem S. Thomas, ergó retineret.* Et debuit, ſuppoſita illa poſſibilitate phyſica, ſivé abſoluta, retinendi, aliundè venari aût vocare rationem aliquã, congruẽtiã, ſivê argumẽtũ Theologicum, aût prudentiale, quo retentionem actu & determinatè, probaſſet. Sivê ergó pro retentione illius opinionis, de qua tractamus, ſivé pro nõ retentione, neceſſê habemus, aliundé, quám à ſola phyſica & abſoluta poſſibilitate, decerpſiſſe argumẽta, quód nos fecimus abundé ſatis tota hac præſenti diſceptatione.

462. Dixi paulò antè *phyſica, ſivé abſoluta poſſibilitate*, vt alijs terminis ea, quæ dicimus, inciperem declarare, & magis explicare. Dicò iterûm non reſpondiſſe ad quæſtionem Illuſtriſſimum Araux. Quia in præſenti quæſtione non agimus aût inquirimus de poſſibilitate phyſica, ſivê abſoluta, retentionis, ſivé mutationis opinionis illius; ſed ſuppoſita illa abſoluta poſſibilitatè retinendi, ſiné qua, vt ſæpè notavi, non poterat eſſe quæſtio, inquirimus de poſſibilitate quaſi morali & prudentiali, ſcilicèt: An ſtando ſtatui Cõtroverſiæ, & omnibus eius circunſtantijs, & vnius & alterius opinionis differentiæ, &, ita dico, Fortunæ; inſpectisquê illis omnibus, quæ pro vna & alia opinione præſtitit Eccleſia; an, inquam, his omnibus inſpectis & conſideratis, mutaret opinionem S. Thomas, vel poſſibile foret, quód opinionem antiquã retineret? Et in hoc ſenſu dicimus, & diximus, S. Thomã mutaturũ opinionem; & in eodem ſenſu, ſcilicèt, moraliter & prudẽtialiter loquẽdo, affirmamus impoſſibile fore, quòd S. Thomas opinionem antiquam retineret, vel quôd actus illos, de quibus loquitur Illuſtriſſ. Arau. in ſe componeret S. Thomas? Quæ omnia probant argumẽta noſtra propoſita à num. 371. Illaquè cogerent, prudentialiter, S. Thomam ad ſuam antiquam opinionem deſerendam: Sicût vidimus & experti ſumus,

Amplius dicta explicantur.

ſumus; S. Thomam, ex quo ipſi apparuit quoddam argumentum, propter quod iudicavit eſſe probabiliorem opinionē docētem influere cœlum Empyreum in inferiora corpora; obſtrictū coactūque ſe oſtendiſſe ad deſerendam & retractandam opinionem contrariam, quam anteà fuerat amplexus; & quam abſolutè, licitè, & abſquê vllo prorſùs incommodo, & ſatis probabiliter, vt ipſe idem dixerat, poterat tùnc, & ſemper retinere: Cûm autem de hac poſſibilitate, aût impoſſibilitate prudētiali, de qua ſolùm eſt tota quęſtio, nihil dixerit Illuſtriſſ. Araux. Sed duntaxat â poſſibilitate illa phyſica, quamvis licita, retinendi opinionem, intulerit opinionis determinatam retentionem, bené ſequitur ipſum nihil probaſſe, nequé ad quæſtionem reſpōdiſſe.

463 Hìc, quia eorum, quæ ſcribuntur, multi ſunt interpretes, cogor me ipſum interpretari, quamvis meus ſenſus ſatis clarus eſt. Dico, quandó aſſero, *moraliter loquendo* non eſſe poſſibile, quód S. Thomas hoc tempore retineret opinionem ſuam antiquam in Controverſia de Cōceptione Virginea, non eſſe ſenſum, quód *licité & ſiné culpa* non poſſet retinere talem opinionem; immò aſſero & affirmo, & ſæpè affirmavi, ſinè culpa aliqua & licitè, ſaltem quoâd internum aſſenſum, poſſe illam opinionem teneri, & retineri, & dixi etiam, non poſſe eſſe locum quæſtioni præſenti, ſi illam opinionem licitè poſſe retineri à S. Thoma, non ſupponamus: Sed ſenſus eſt, adhûc ſuppoſita poſſibilitate de retentione licita, (in hoc ſenſu moraliter etiam poſſibilem dicimus eſſe illā retentionem; hoc eſt, *licitè*) eſſe cauſas, congruentias, rationes, argumenta, quæ cogerent S. Thomam ad deſerendam opinionem antiquam; & propter quæ ita facturum S. Thomā, prudenter debeamus affirmare. Nullus enim dubitat, poſſe aliquid abſolutè *licitè fieri*, & poſſe eſſe cauſas & congruentias, ob quas vel licitū illud omittere, ſtando prudentiæ, debeamus, aût oppoſitum eligere, cōveniens eſſe iudicemus: Quia, iuxtá Pauli ſententiam, de qua infrâ, non omnia, quāvis liceāt, expediunt. Licitum modis omnibus erat Sancto Thomæ retinere opinionem in materia illa de influentia cœli Empyrei: At ex quo vidit probabiliorem eſſe opinionem contrariam, ſuam reliquit opinionem; non quia licitè non poſſet illam retinere; ſed quia ſuppoſita maiori pro-

Authoris ...autio.

probabilitate oppoſitæ, prudentia dictavit non expedire propriam minùs probabilem opinionem retinere. Hæc dicta ſint pro maiori luce.

464. Sed contra à nobis dicta repeteret, & interrogaret Illuſtriſſ. Arauxo: *Quomodò diſcipuli Angelici Præceptoris, ſuppoſito ſtatu præſenti Controverſiæ de Conceptione Virginea, & omnibus eius circunſtantijs, retinent opinionem antiquam?* Reſpondeo primò ad hanc interrogationē, quod iam notaveram num. 458. ſcilicét, non debuiſſe dicere doctum virum abſoluté: *Diſcipuli D. Thomæ*; ſed: ALIQVI *diſcipuli &c.* Quia conſtans & certum eſt, multos ex diſcipulis S. Thomæ, ſanctiſſimos, doctiſſimos, graviſſimos, néc retinere, nêc retinuiſſe, néc vnquàm talem opinionem tenuiſſe; & hos omnes dixiſſe & affirmaſſe, S. Thomā hodie viventē, vice verſa ſenſurū, & antiquā opinionē deſerturum.

Interrogatio Illuſtriſſimi Araux.

Reſpōſio 1.

465. Secundò reſpondeo, tâm paucos fortè hodie eſſe S. Thomæ diſcipulos, qui illam retineant opinionem, [*diſcipulos S. Thomæ* voco illos, qui Theologiā ſciant, & doctrina polleāt: Nā quos Theologos & doctrina pollentes nō ſupponamus, nequè Theologicæ facultati, vt fas eſt, operā dediſſe, cur, *diſcipulos S. Thomæ*, vocemus?] quòd potiùs abſolutè, & non immeritò, dicere poſſemus: *Diſcipuli S. Thomæ non retinent &c.* De quo aliqua apponemus infrà, vbi de Sacro Ordine S. Dominici, reſpectivè ad noſtram Controverſiam, diſſero.

Reſpōſio 2.

Qui dici debeant, *diſcipuli S. Thomæ.*

Tertiò reſpondeo, interrogationem illam, & verba Illuſtriſſimi Araux. dicentis: *Mirum autem eſſet, formas, ſivè actus compatibiles ſimul in diſcipulis, fore incompatibiles in Magiſtro*, præterquàm quòd toto cœlo aberrant à quęſtione, quia, vt ſæpé dixi, quæſtio non eſt de compatibilitate, vel incompatibilitate abſoluta illorum actuum, nequè de hoc aliquis quærit, aût quæſivit: Pręter hoc, inquam, video continere aliquam ordinis inverſionem; quia â retentione opinionis in aliquibus ex diſcipulis, inferunt & inferre volunt retentionem opinionis in Magiſtro: In hoc aliqua ordinis inverſio eſt: Quia in materia doctrinæ non á diſcipulis ad Magiſtrum, ſed á Magiſtro ad diſcipulos deſumendum eſt argumentum: Et ideô hæc foret melior argumentatio: *Magiſter retinet; ergô congruum eſt, quód retineāt diſcipuli.* Hæc non eſt tám bona: *Diſcipuli retinent, ergô deberet retinere Magiſter:* (pręſertim quandó tota quæſtio eſt, 466.

Reſpōſio 3.

In materia doctrinæ; à Magiſtro ad diſcipulos ſumendum eſt argumentum, & non contra.

eſt, *an Magiſter retineret, vel nō retineret*) Quia ſemper ſupponere debemus, altiùs, ſapientiùs, cōſideratiùs, cauſas, effectus, circunſtantias, commoda, incommoda, videre & attingere Magiſtrum, quàm poſſint videre & reperire diſcipuli.

467. Et quamvis abſolutè permitteremus, â retentione opinionis in diſcipulis poſſe ſumi argumentum ad retentionem opinionis in Magiſtro; at, vbi diſcipuli diviſi ſunt, & eorum aliqui retinēt, alij nêc retinent, nêc tenere voluerūt, nequè actus illos penès ſe eſſe compatibiles permiſerūt, quid dicamus? Cùm autem, licèt ſint aliqui diſcipuli D. Thomæ, qui opinionem illam retineant, debeat fateri Illuſtriſſ. Araux. quód ſunt, & fuerunt ex diſcipulis S. Thomæ multi Illuſtriſſimi, ſanctiſſimi, doctiſſimi, & graviſſimi, qui illā opinionem nèc retinent, nêc vnquâm tenere voluerūt; debet etiam adhúc laborare pro inquirendo & explicādo, [ſi à diſcipulis ad Magiſtrum debeamus arguere] quibus ex ſuis diſcipulis ſe conformaret S. Thomas; illis, qui opinionem veterem retinent, an potiùs illis, qui néc retinent, nèc voluerunt tenere? Imó ex his aliam ego deduco non parvi ponderis cōgruentiam; ob quam, adiunctis omnibus alijs rationibus à nobis poſitis, debeamus dicere, S. Thomam hodie relicturum antiquam opinionem; quia, ſcilicèt, præter omnia dicta, videret etiam, quòd vel ex ipſius diſcipulis multi, ſciētia, ſanctitate, dignitate, & gravitate pollentes, ab eo, in illa opinione, defecerint, ipſi noluerint conſentire; nequé â tali ac tanto Magiſtro recedere, erubuerint.

Diviſi & invicem adverſantes ſunt diſcipuli S. Thom. in Controv. de Concept. Virg.

Cōgruētia alia pro principali intento.

Quartò, vltimô, & abſoluté, reſpondeo ad interrogationem illam ē num. 464. dicendo, illum vnum aùt alium, ſivé paucos illos ex S. Thomæ diſcipulis, (ſemper ſuppono iam eſſe pauciſſimos) qui hodie retinent opinionem antiquam, & actus illos penés ſe actu compoſitos eſſe ſinunt, ideô id facere, ideô opinionē illam retinere, *quia non ſunt S. Thomas*. Nequé enim niſi de S. Thoma, aùt aliquo alio ex ijs, quem Eccleſiæ Patrem eſſe cognoſcimus, in præſenti inquirimus, aùt inſtituimus diſputationem: Et de S. Thoma ſolúm, ſivè aliquo alio ex Patribus, affirmamus & dicimus, mutaturum opinionem, de qua ſermonem habemus: Simulquê fatemur ingenuê, rationes, argumenta, congruentias, & præſumptiones, quas pro noſtra firmanda reſolutione 468.

Reſpōſio 4.

Solùm de S. Thoma, aùt aliquo alio ex PP. noſtra contētio eſt.

ne produximus, non, niſi de S. Thoma, aut aliquo alio ex Patribus, loquendo, compe- tentem vim & efficaciam ha- bituras.

469. Sed & iuxta ſecundam viã diſcurrendo, hoc eſt, ſtando duntaxat argumento ſumpto á Feſti Inſtitutione & Cele- bratione, á quo ſolùm argu- mento ſumpſit dubitandi ra- tionem Araux. vt dicebamus num. 457 facilè etiam evince- mus, ipſum non probaſſe in- tentum; & facilè etiam decla- rabimus, mutaturum ſenten- tiam S. Thomam, ex quo Fe- ſtum pro Conceptione inſti- tutum videret.

Secunda via, qua occurri- tur Illu- ſtriſſimo Araux.

470. Dixit Illuſtriſſ. Araux. *man- datum de celebrando Feſtum Conceptionis non cogere ad mu- tã lum iudicium, quod eſt actus intellectus; ſed ſolùm ad exhi- bendum pium affectum, & Cultum præſtandum, qui eſt actus voluntatis, in obſequium* BEATÆ VIRGINIS; *recte- què compatibilem eſſe affectum conformandi ſe cum Romana Eccleſia, cum retentione iudicij, ſivè opinionis ponentis in Vir- gine originale peccatum.*

Mens ad- verſaria.

471. Sed nê forté aerem, vt dici aſſolet, verberemus, & tempus ſinê occaſione abſumamus, conveniamus neceſſé eſt Illu- ſtriſſ. Araux. & ego in hoc ſal- tem principio, videlicét, Fe- ſtum & Cultum, de quo tra- ctamus, inſtitutum fuiſſe pro B. Virgine, *vt in inſtanti ſuæ naturalis Conceptionis conſide- rata;* habereque Feſtum illud pro obiecto Conceptionem paſſivam naturalem Virginis; & hanc Conceptionem paſſi- vam naturalem Virginis eſſe, quam Eccleſia Feſto illo colit, & Cultu Sacro celebrat, pro quo vide ſuprá, num. 260. & 439. Si enim hoc non ſuppo- nat & admittat Araux. extra rem omnem quæſivit ipſe, an, viſo Feſto illo & Cultu, muta- ret ſententiam S. Thomas in Controverſia de Cõceptione paſſiva naturali Virginis; & fuiſſet idem ac interrogare: *An S. Thomas, viſo Cultu & Feſto inſtituto pro re & obie- cto alio & diſtincto à Conce- ptione paſſiva naturali Virgi- nis, & quod non eſt Virginis paſſiva naturalis Conceptio; mutaret ſententiam in Contro- verſia, quæ eſt de Conceptione paſſiva naturali Virginis?* Quæ interrogatio, inepta ſa- tis & ridicula fuiſſet, vt liquet ex terminis. Debui hoc præ- monere tùm pro claritate; túm, quia, quamvis Illuſtriſſ. Araux. id ſupponere videatur, & niſi id ſupponeret, fruſtrà & otioſé quæſtionem moviſ- ſet, video dixiſſe ipſum, *man- datum de celebrando illud Fe- ſtum ſolúm cogere ad exhiben- dum pium affectum, qui eſt actus*

Principiũ ſupponé- dum, vt poſſit eſſe quæſtio.

actus voluntatis, IN OBSEQVIVM BEATÆ VIRGINIS. Quibus verbis, niſi me mea fallat cogitatio, aût decipiat olfactus, proram & puppim aliò vocaſſe videtur Araux. â loco reſilire, & á Conceptione Virginis, ſivé á Virgine Maria, proût in puncto & in inſtanti ſuæ paſſivæ naturalis Conceptionis conſiderata, ad Virginis Marię Perſonam abſolutè, ſaltum feciſſe. Vt ergô clarè Illuſtriſſimus & doctus vir loqueretur, & nê conſultò ęquivocationem aliquam videretur introduxiſſe, & á ſe mota quæſtione lumina avertiſſe, debuit dicere: IN OBSEQVIVM CONCEPTIONIS NATVRALIS B. VIRGINIS: Quia de Feſto inſtituto pro Virginis Conceptione naturali loqui debemus, vt poſſimus habere quæſtionem, vt explicatum manet. Pro hìc dictis vide num. 260. & num. 439.

472. Suppono item, Inſtitutionem Feſti & Cultus Sacri publici, vniverſalis, & ex pręcepto, ab Eccleſia, ſivè â Romano Pontifice Eccleſiæ Capite, factam, ex natura rei, & attenta talis Inſtitutionis natura, trahere ſecùm prohibitionem de iudicio contrario negante ſanctitatē obiecti, pro quo, & in cuius Cultum, Feſtum inſtitutum eſt: Ideoquè talis Cultus Inſtitutionem, ex rei natura, & vi eius aliundè non impedita, cogere ad deferendum iudicium illud contrarium: Nulloquê modo eſſe compatibile licitê cum Inſtitutione Feſti, ſeû Feſti prædicti Celebratione, iudicium negans ſanctitatem obiecti, pro quo Feſtum fuiſſe inſtitutum, ſupponamus, ſtando, vt ſæpè repetivi, ordinariæ & communi legi, & Feſti illius & Cultus naturæ & quaſi innatæ efficacitati. Vide Tract. præced. num. 121. & â num. 192. & num. 225.

[Inſtitutio Feſti & Cultus vniverſalis trahit ſecùm ex natura rei prohibitionem contrarij iudicij.]

473. Dico iam primô, & repeto, Illuſtriſſ. Araux. non probaſſe, nequè ad quæſtionem reſpôdiſſe, quia á ſola actuû abſoluta compatibilitate, ſivé á ſola poſſibilitate abſoluta retinendi opinionem, adhûc poſt inſtitutum Feſtum pro Conceptione Virginea, probare contendit, quòd S. Thomas opinionem retineret, quæ argumentatio fruſtranea eſt, vt declaravi iam â num. 458.

[Declaratur 1. intentum.]

474. Dico ſecundo, & etiam repeto, S. Thomam, viſo Cultu inſtituto pro Côceptione Virginea, mutaturû opinionem: Quia cùm Eccleſia nequeat errare in Feſtorum inſtitutione, nequê poſſit Cultu Sacro celebrare niſi rem aût obiectum ſanctum, & certum infallibilequê ſit eſſe ſanctum,

[Declaratur 2.]

quod EccleſiaCultu Sacro colit, vt dicebamus in vltima noſtra Ratione, & ſcriptum reliquit idem S. Thomas 3. p. q.27.art.1. debemus dicere, S. Thomam ex Feſto illo illaturum, certum eſſe fuiſſe ſanctã Conceptionem naturalẽ paſſivam Virginis; & falſum eſſe in Conceptione illa Virginis invẽtum fuiſſe originale peccatum. Cúm etiam certum ſit S. Thomã relicturum opinionem, quam iam falſam eſſe cognoſceret, & amplexurum ſententiam, quam iam agnoſceret eſſe veram, ſequitur omninô affirmandum, quôd vivus hodie retractaret & relinqueret opinionem ſuam antiquam in Controverſia de Cóceptione Virginis.

S.Thom.

475. Diceret fortè Illuſtriſſ. Araux. Feſtum illud non eſſe inſtitutum pro Conceptione naturali Mariæ. Sed prẹterquám quod nihil poſſit eſſe tám falſum; & ſenſui fidelium, & Sũmorum Pontificũ ſenſui adeò repugnans, vt in ſuperioribus explicatum eſt: Præter hoc, inquam, iam num. 471. dixi, quid de hac reſponſione ſentire debeamus; præſertim ſuppoſita lite ſingulariter cum Illuſtriſſ. Araux. qui ob Cultum & Feſtum pro Immaculata Conceptione inſtitutum, dixerit, ſe movere queſtionẽ illã, ſcilicèt, an propter tale Feſtũ mutaret ſententiã S. Thomas.

Occurſus 1. adverſarij.

Reijcitur

Fortê etiam recurreret ad illam nonnullorum exiſtimationem dicentium, Feſtum pro Conceptione eſſe inſtitutum nõ abſolutê, ſed quadam ſolûm pia probabilitate, ſeù pietate probabili fundatum; ideoquè ex tali Inſtitutione Feſti non poſſe nos colligere, nequè inferret S. Thomas, omnimodã certitudinẽ. Sed hanc exiſtimationem eſſe falſam, & á pijs auribus (ſic ſétio) procùl abeſſe debere, ſemper dicam, & dixi ſuprà, Tract. præced. Suppoſit. 4. á nu. 5. & nu. 120. Certiſſimum enim eſſet, nõ eſſe verum abſolutè, quòd Eccleſia in Inſtitutione Feſtorum non poſſit errare. 476.

Occurſus 2. adverſarij.

Reijcitur 1.

Prætereâ, quamvis admitteremus poſſe Eccleſiam inſtituere Feſta & Cultum Sacrum vniverſalem, fundatum duntaxàt probabilitate, & hoc modo ſolúm inſtituiſſe Feſtũ pro Conceptione Virginea; adhúc hoc officeret nihil prẹſenti noſtrẹ reſolutioni, & integrum maneret noſtrum argumentum á Feſto deſumptum. Id declarare non eſt difficile: Quia ſemel inſtituto ab Eccleſia Cultu Sacro vniverſali, & ex præcepto fidelibus omnibus, excepto nullo, indicto, pro Conceptione naturali Virginis, quamvis ſoli probabilitati innixus inſtitueretur; 477.

Reijcitur 2.

Ob Fe[illegible] Inſtitu[illegible] tionen[illegible] proba[illegible] lior [illegible] effecta[illegible] eſt ſe[illegible] tia pi[illegible] oppo[illegible]

tur; certum erit, nequè à cordato aliquo negari poterit, probabiliorem multó effectã eſſe partem affirmãtem fuiſſe ſanctam Conceptionem naturalem Virginis oppoſita, dicente non fuiſſe ſanctã. Quale enim fundamentum pro ſe poterit habere pars hæc oppoſita, quo nõ ſit maius pondere & authoritate fundamentum deſumptum ab Eccleſia Catholica inſtituente pro Conceptione Virginea Cultum Sacrum vniverſalẽ, & præcipiente fidelibus omnibus, nullo excepto, quôd de Conceptione Virginis celebrent? Certiſſimum hoc. At cognita maiori opinionis piæ probabilitate, manifeſtum eſt illam amplexurum S. Thomam; ergô adhúc admiſſo, quòd Feſtum Conceptionis Virgineæ fuerit inſtitutum vt ſola pia probabilitate fundatum, evincimus intentum noſtrum. Benè hoc cõfirmat ipſius S. Thomæ factum: Ipſe enim, vt notabamus num. 374. in materia illa ferè inutili de influentia cœli Empyrei in corpora inferiora, retractavit, &, vt Caietanus dicebat, reprehendit antiquã ſuam opinionem negantem, & amplexus fuit affirmantem opinionem, ideò ſolúm, quia ipſi quoddã affulſit argumentum, propter quod iudicavit eſſe probabiliorem opinionẽ affirmantem, in illa materia; & quamvis crederet, opinionem negantem, quam retractabat, eſſe *ſatis probabilem*. Quid ergò faceret vbi videret eſſe magis probabilem opinionem præſervantem Virginem â culpa, peccato, & macula, quâm oppoſitam peccato & culpa maculantẽ Conceptionem Dei Matris?

[margin: Factum S. Thomę vincit intentum.]

478. Pro hoc puncto de maiori noſtræ ſententiæ piæ probabilitate, declarata túm ex Feſti & Cultus Inſtitutione, tùm ex alijs plurimis Summorum Pontificum factis, [*Sicùt autẽ ſignificatur aliquid verbo, ita etiam ſignificatur aliquid facto*, dixerat S. Thomas 2. 2. q. 93. art. 1.] videatur Petrus de Simanc. in Epiſt. pro Cõcept. ad Summ. Pontif. Innocent. X. â ver. *Y llegandoſe*; vbi rectè & doctè ex prædicta declaratione infert ſententiæ piæ etiam certitudinem, ex ſuppoſitione, ſcilicêt, quòd Summus Pontifex, vt talis, errare non poteſt circà opinionis veritatem, vbi maiorem talis opinionis probabilitatem declarat, ſi materia ad Fidem, pietatem Chriſtianam, aût bonos mores attineat; pro quo vidẽdus eſt Ludovic. Turrian. 2. 2. diſp. 55. dub. 5. Evincimus ergò noſtrum intentum, quamvis permitteremus fuiſſe inſtitutum Cultum pro Cõceptione

[margin: S. Thom. — Simanc. — Turrian.]

ne

ne Virginis vt ſola probabilitate fundatum, quia vel ſic S. Thomas inferret præſervationis originalis Mariæ certitudinem, cuius materiam ſaltem ad pietatem Chriſtianam pertinere, viſo pro ea inſtituto Cultu Sacro, cognoſceret; vel maiorem inferret probabilitatem opinionis piæ: Et ſivè certitudinem, ſivé ſolam maiorem probabilitatem opinionis piæ inferret, opinionē piam amplecteretur, vt declaratum manet.

479. Forté iterùm repeteret Illuſtriſſ. Araux. ſua illa verba: *Eccleſia, ſivê Feſtum non cogit ad mutandum iudicium de peccato originali in Virgine. Compatibile eſt illud iudicium cum Feſti celebratione &c.*

Occurſus 3. adverſarij.

480. Sed ad hæc verba dico primùm non eſſe ad quæſtionis propoſitum, vt ſatis in ſuperioribus explicatum eſt.

Reijcitur 1.

481. Secundô id magis declaro, & dico, aliam eſſe coactionē â præcepto manantem; aliam à rationum, argumentorum, præſumptionum, & congruētiarum vi, pondere, & efficacitate provenientem; quam benê deſcripſit Bannez 2.2.q. 5.art.2.dub.2.ver. *Pro intelligentia*, vbi dicit: *Coactio intellectus eſt duplex.* Ponit primam, quam vocat, *perfectam*, illam, ſcilicèt, quæ omninó neceſſitat intellectum, qualis eſt coactio aſſentiendi primis principijs, & concluſioni demonſtrativæ, & addit: *Alia eſt coactio ſeù neceſſitas imperfecta, videlicèt, quandó homo vel Angelus abſolutê loquendo diſſentire poteſt.* [ecce totum, quod dixit Araux.] *Sed hoc vix, & ægrè, & cum maxima difficultate faciet, quia nimis vrgent fortes rationes, & maxima teſtimonia veritatis, cui aſſentiendum eſt. Et hæc dicitur*, coactio, *ſicùt quod valdè difficile eſt, ſolet appellari impoſſibile.* Ecce quod nos dicimus. Adeô vrgens eſt argumentum á Feſto ſumptū, ſunt adeô vrgentia & efficacia argumēta, adeó fortes rationes, quas S. Thomas hodie videret ſtare pro Conceptione Immaculata; adeô robuſtæ congruentiæ moventes ad deſerendam illam ſuā opinionem antiquâm, quód quamvis abſoluté poſſet illam retinere & præſervationi originali Marię nō aſſentire, id adeò ęgrê, adeó difficilè facere poſſet, vt rectê, ſtando prudenti iudicio, *impoſſibile* eſſe dicere poſſimus. Et in hoc eodem ſenſu, [quidquid ſit de compatibilitate abſoluta illorū actuū, qua ſola ſe munit Araux.], dicimus, in S. Thoma (de hoc ſolúm Magno Doctore loquimur, vt dicebamus num. 468.) determinatē, non fore com-

Reijcitur 2.

Coactio duplex.

Bannez.

componendos: Reſpectu cuius, ſtando moralitati prudentiali, impoſſibile iudicamus, quòd hodie componerentur, quantumvis non ſit coactio aliqua à præcepto dimanans, quæ ad talem non compoſitionem obliget.

Explicatur dicta.

482. Addimus etiam, illam non coactionem pręcepti, & illam illorum actuum compatibilitatem in noſtra præſenti materia, non ideò ſtare quia Feſti Inſtitutio pro Conceptione Immaculata ex ſui natura non exigat & trahat ſecum coactionem, & illorum actuũ compatibilitatis prohibitionem; ſed ideò quia Eccleſia, iuſtis de cauſis, coactionem impediat, & illorum actuum compatibilitatem toleret & permittat, vt notatum reliqui nu. 472. Cùm autem D. Thomas, quamvis coactionẽ præcepti non videret, & compatibilitatem cerneret illorum actuum; videret, id ex ſola permiſſione & Eccleſiæ tolerantia venire; Feſtumquè ex ſua natura coactionem illam exigere & illorum actuum compatibilitati adverſans eſſe, & Feſti naturali exigẽtiæ, & veritati ex Feſto emananti ſe conformaret.

Feſti Inſtitutio, ex rei natura trahit ſecum prohibitionẽ aſſenſus contrarij.

483. Neque plùs aliquid convincit aùt probat Illuſtriſſ. Araux. pro noſtra pręſenti controverſia, ex illa nota, ſcilicèt, quòd Sedes Apoſtolica, quæ Feſtum pro Conceptione inſtituit, teſtatur, ſe nullum præiudicium velle inferre opinioni, quę negat fuiſſe ſanctã Conceptionem Virgineam. Nihil, dico, hoc ipſum iuvat, pro præſenti quæſtione. Et primò vellem diceret Illuſtriſſimus Araux. an aliquandò dixerit Sedes Apoſtolica ſe velle inferre præiudiciũ opinioni dicenti cœlum Empyreum non influere in corpora inferiora? [idem inquiro de pluribus alijs opinionibus, quas S. Thomas retractavit] Nunquàm id fuit teſtata Sedes Apoſtolica. Tamen opinionem illam retractavit & deſeruit S. Thomas.

Nõ iuvat adverſarium Eccleſiæ voluntas de non inferẽdo pręiudicium ſuæ opinioni.

Declaratur 1. ab exemplo.

484. Secundò interrogo à docto viro, an inſtituiſſe Sedem Apoſtolicam Feſtum & Cultũ Sacrum pro Conceptione, & fidelibus omnibus, nullo excepto, Feſtum illud & Sacram Celebrationem ex præcepto indixiſſe, adhùc ſuppoſita illa conteſtatione de voluntate non inferendi præiudiciũ contrario placito, fuerit favor ab ipſa Sede Apoſtolica collatus & exhibitus Conceptioni Immaculatæ Virginis, & opinioni dicenti Conceptionem Virginis fuiſſe Immaculatam; an nõ fuerit favor præſtitus à Sede Apoſtolica? Iniuriã Illuſtriſſimo viro inferre-

Declaratur 2. à circũſtãtia favoris exhibiti piæ ſententiæ.

mus, ſi hoc ſecundum poſſe dicere ipſum, crederemus. Dicit ergó primum, & concedit, in Inſtitutione illa Feſti non ſolûm favorem, ſed favorem maximum, citrà Fidei Definitionem, contuliſſe Sedem Apoſtolicá Conceptioni Virginis, & opinioni dicenti Cóceptionem Virginis fuiſſe Immaculatam. Si ergó ita ſe res habet, quid iuvat adverſarium dixiſſe: *Sedes Apoſtolica teſtatur, ſe nolle inferre præiudicium placito neganti ſanctitatem Virgineæ Conceptionis?* Adhûc hac proteſtatione ſuppoſita, videret S. Thomas, Sedem Apoſtolicam maximé faviſſe & favere ſanctitati Cóceptionis Virgineæ, & opinioni dicenti Conceptionem Virgineam fuiſſe ſanctam, ex quo pro Conceptione Virginea Feſtum & Cultum Sacrum vniverſalem inſtituit. Quid ergò aliud deſiderabimus? S. Thomas nó eligeret opinionem, quam magno favore Sedem Apoſtolicam proſequi, videret? Non ſubſcriberet parti, in quam Apoſtolicam Sedem inclinare proſpiceret? Hoc negare, contra S. Thomam erit.

485. Forſán diceres: *Etiá fuit favor declaraſſe Sedem Apoſtolicam, ſe nolle præiudicium inferre placito neganti ſanctitatem Virgineæ Conceptionis.*

Occurſus adverſarij.

Reijcitur 1.

Reſpondeo, ſtatim me dicturum, quomodó id debeas intelligere. Præterea: Inſtituiſſe Sedem Apoſtolicam Feſtum & Cultum Sacrum vniverſalé, & ex præcepto, pro Virginea Conceptione, favor ſimpliciter & poſitivus fuit, é quo nimis evectam fuiſſe certitudinem ſentétiæ piæ, & etiam vſquê ad ſummum certitudinis gradum, vno ſolo gradu Fidei excepto, fuiſſe evectá, vt ſapientiſſimi quique cognoſcunt, de quibus vide plures Tract. præced. â num. 48. rectiſſimé colligimus, & colligeret S. Thomas. Dixiſſe Sedem Apoſtolicá ſe nolle præiudicium inferre placito negâti ſanctitatem Conceptionis Virgineæ, favor ſecúdùm quid duntaxát, & negativus eſt; & è quo nulla illius placiti promotio, nulla probabilitatis aút certitudinis eius evectio, aút declaratio ſivé expreſſa, ſivê tacita, ſequuta eſt, aùt colligi poteſt. Vide quantú vnus favor ab alio diſtet.

Reijcitur 2.

Inſtituiſſe Eccleſiam Feſtum pro Conceptione Virg. favor maximus & poſitivus, fuit.

Nolle Eccleſiá præiudicium inferre minus pio placito favor ſecundum quid, & negativus eſt.

486. Imò ex ipſa declaratione Sedis Apoſtolicæ dicentis ſe nolle prçiudicium inferre placito ponenti in Virgine originale peccatum, poterat colligere adverſarius quantum Sedes Apoſtolica faverit ſententiæ piæ, quantumqué â favendo placito contrario diſtaverit; ſiquidèm neceſſum ha-

Ex ipſa declaratione Sedis Apoſtolicæ nolentis inferre præiudiciú placito minus pio, colligitur ... faviſſe ...

i placito in ſuo Decreto.

habuerit Sedes Apoſtolica, nè videretur iam damnaſſe & reprobaſſe placitũ illud, (hoc eſt præiudicium, quod Sedes Apoſtolica inferre noluit illi placito, vt ſtatim dico) dicere & declarare expreſſè, ſe adhùc nolle illi placito præiudicare. Attende contextui Decretorum Pauli V. & Gregorij XV. PER HOC *tamen Sãctitas ſua non intendit* REPROBARE *hanc opinionem, nèc ei vllum prorſùs præiudiciũ inferre &c.* Sic Gregorius. Paulus ſic: PER HVIVSMODI TAMEN PROVISIONEM &c. Quid eſt, aût ſonat illud: PER HOC? Et illud: PER HVIVSMODI TAMEN PROVISIONEM? Eſt, & ſonat, & dicit, talia & talis qualitatis eſſe præcedentia, quæ circá placitum illud ſtatuta reliquerant Pontifices, quòd facilè ex illis deduceres & poſſes inferre, iam Summos Põtifices reprobaſſe, aût reprobare voluiſſe, & præiudicium reprobationis inferre decreviſſe illi placito: Ideoquê, quia nondùm talem reprobationem faciebãt, nequè præiudicium reprobationis illi placito inferre intendebant Pontifices, opus habuerunt expreſſis verbis id declarare, & â ſe nódùm placitum illud eſſe reprobatum, monere. Benè ergô dico, quòd vel ex illa eadem Sedis Apoſtolicæ declaratione de voluntate non reprobandi illud placitum, nequè præiudicium illi inferendi, attento contextu, occaſione, & opportunitate, poterat inferre adverſarius, quantum á favẽdo illi placito in illis ſuis Decretis, diſtaverit Apoſtolica Sedes.

Tertió deniqué dico ad notam illã Illuſtriſſimi Araux. Summos Pontifices, & Sedem Apoſtolicam dicentem ſe adhùc nolle præiudicium inferre placito ponenti in Virgine originale peccatũ, loqui maniſeſtiſſimé de præiudicio reprobationis, prohibitionis, damnationis, & cẽſuræ Theologicæ: Hoc enim præiudiciũ eſt, quod adhùc Sedes Apoſtolica noluit inferre illi placito, ſimúl præcipiens, quòd nequé à privato aliquo inferatur; pro quo videat omninô lector D. Antonium Calder. ſuo lib. c. 12. At multa alia præſtitiſſe Sedem Apoſtolicam, in quibus præfert opinionem piam contrario placito; mirê certitudinem eius promovet; impenſè piæ ſententiæ favet; & ſimùl placitum contrarium deprimit, & eius certitudinem extenuat, quis poterit dubitare? Ideoquè quandò notavit Illuſtriſſ. Araux. dixiſſe Paulum V. ſe adhùc *per ſuam Proviſionem* 487.

Reijcitur 3. occurſus adverſarij.

Præiudiciũ prohibitionis eſt quod Eccleſia nõ vult inferre placito n. in° pio.

Calderõ.

Multa præſtitit Eccleſia, quib° piæ ſentẽtiæ certitudinem promovet, & piã præfert ſententiam contrario placito.

Aliquid aliud debuit notare Araux quando notavit noluiſſe Eccleſiá inferre præiudicium ſuo placito.

nem non intendere reprobare, aùt præiudicium inferre placito ponenti in Virgine originale peccatum, debuit ſimûl meminiſſe *Proviſionis*, & dixiſſe: *Paulus V. in illa Proviſione, videns & ſciens, quôd occaſione affirmationis de peccato originali in Virgine oriebantur in Populo Chriſtiano cum magna Dei offenſa, ſcandala, iurgia, & diſſenſiones, mandat & præcipit, quôd nullus audeat aſſerere in publicis concionibus, lectionibus, concluſionibus, & alijs quibuſcunque actibus publicis, quôd Beatiſſima Virgo fuerit concepta cum originali peccato.* Similiter quandò notavit Arau, dixiſſe Gregoriũ XV. ſe nolle inferre præiudicium illi placito contrario, debuit ſimûl meminiſſe, quòd in illo Decreto mandat Gregorius, quòd nequè in actibus publicis, nequê item in ſermonibus & ſcriptis privatis audeat aliquis aſſerere, quód Maria fuit Concepta cum originali peccato, aút de tali placito aliquo modo agere, ſeù tractare. Componat iã doctus vir voluntatem Sedis Apoſtolicæ de non inferẽdo præiudicium illi placito, cum voluntate penitùs indicendi placito illi ſilentium; & cum voluntate & præcepto de eo, quód néc publicê néc privatim tale placitum ſonet: Et dicat quantus & qualis fuerit favor placito illi ab Apoſtolica Sede præſtitus: Et deniquê dicat, ſi, ſtantibus omnibus dictis, poſſet retardare S. Thomam declaratio illa de non illato præiudicio, ad faciendam de ſua antiqua opinione correctionem.

A licentia retinendi opinionem volunt alij probare determinaté retentionem, ſed non benè.

SVNT etiam alij dicẽtes, 498.
ſe retinere & retinuiſſe debere placitum illud ponens in Virgine originale peccatum; ſimulquê S. Thomam placitum illud adhúc his ſæculis retenturum, & mẽtem non mutaturum, quia adhúc his ſæculis & hodie licet tale placitum tenere, expreſſequê â Summis Pontificibus datam eſſe licentiam ſivé hoc, ſivé modo illo ſentiendi in Controverſia de Cõceptione Virginea.

Hæc cogitatio ſatis ex di- 499.
ctis manet reiecta; ſed eam propono, vt vel ſoli etiam diverſitati terminorum occurramus, & aliqua vel â diverſitate ſola terminorum ſumpta occaſione, dicamus. Quibus & omnia præcedẽtia magis declarata manebunt.

Re-

490. Repeto primûm, me de S. Thoma duntaxàt, aût aliquo alio ex Patribus, tractare, & in pręſenti quęſtionem inſtituiſſe, vt dicebam num. 468. Et ideô ſivê ſit, aût nō ſit aliquis alius, qui ex ſola illa licentia inferat, ſe debere retinere illud placitum, non contēdam cum eo, nequé de ſua retentione curabo: Vtatur, ſi ipſi placuerit, licentia ſua. At non potero non illi dicere, quôd meminerit, licentiā ſibi conceſſam eſſe ſolúm pro mentis & ſub mentis repagulo, omninó ipſi interdicta pronuntiādi licentia, ſivê omninò ipſi prohibita placiti illius vocali pronuntiatione: Quarê, quandó dicit: *Adhûc mihi licet*, addat: *Solùm pro interno ſenſu; quia abhinc pluribus annis mihi loqui non licet; & ſi loquar, pœnas dabo*; & meditetur, cui vſui deſerviat, cui vtilitati conducat ſuus in obſcuro ſenſus: Et ſimùl attentê cōſideret, ſi de tali ac tanto viro, qualis eſt S. Thomas, affirmet decenter, adhûc ſub illis conditionibus, retēturum ſenſum illum; de quo ſuprà, Rati. 9.

491. Dico iam, exiſtimationem illam nihil evincere, & nihil quod ad rem, ſivé propoſitum præſentis diſceptationis, ſit, proponere; quia ex ſola licentia retinēdi inferre vult actualem retentionem; quæ argumentatio non eſt bona, vt ex iam anteâ dictis patet; & ex factis ipſis S. Thomæ iam etiā productis, non ſemel retractātis & mutantis opinionem, etiam ſi ipſi liceret mente & ore retinere opinionem, quā retractavit. Stat enim optimê, licere, hoc eſt, non eſſe prohibitum, aliquam opinionem retinere, & ſimûl eſſe argumenta, rationes, congruētias, ob quas, ſtando prudētię, opus ſit non retinere talem opinionem. Quot & quales ſint rationes & congruentiæ, quæ cogunt ad aſſerendum, hodie S. Thomā retractaturum opinionem ſuam antiquam in materia de Conceptione Virginea, ex tota hac tractatione manet declaratum. Adverſarij veró nullam rationem, nullam congruentiā proponunt, (non mirum, quia nulla eſt) vt retentionem illam opinionis in S. Thoma probent; ſed ſolúm de licentia cogitant, quaſi pro præſenti materia non debuiſſent etiam, an expediret, cogitare, vt iam declaro, termino illi LICENTIA, occurrēdo ſpeciatim.

492. Dicis: *Licet adhûc retinere opinionem de peccato originali in Virgine; ergô illam retineret S. Thomas.* Contra: Quia vt ex licentia retinendi poſſes aliquo modo ſaltem inferre determinaté & actu retentionem

 nem

nem in S. Thoma, deberes probare etiam, quòd id, quod licet, expediat. Te enim docet S. Paulus non ſufficere, vt aliquid facias, quód liceat, ſed ſimûl quôd expediat neceſſe eſſe: *Omnia mihi licent* (ait Apoſtol. 1. Corinth. 6.) *ſed non omnia expediunt.* Et iterûm c. 10. *Omnia mihi licēt, ſed nō omnia ædificant.* S. Paulum his verbis debere accipi cum diſtributione accommoda, ita vt ſenſus ſit, omnia ſibi licere, *quæ nō ſunt lege aût præcepto prohibita*, cōmunis & certa interpretatio eſt. Ait ergò Paulus, multa eſſe, quæ, quamvis liceant, nullaquê lege prohibita ſint, fieri non debent, quia vel non expediunt, vel non ædificant.

S. Paulus.

493. Ad prædicta Pauli verba Sancti & Interpretes multa dicunt, quibus Pauli veritatem & ſententiam explicant, declarant, & confirmant. S. Hieronymus ad locum illum é c. 10. ſic: *Omne quod expedit, licet: Non omne quod licet, expedit: Sed nos, Apoſtoli exemplo, & Chriſti, non debemus illa tantùm conſiderare, quæ licent, ſed illa potiùs, quæ nobis expediunt, & ædificant fratres.*

Hierony.

494. Singularia ſūt verba Chryſoſtomi ad totum noſtrum intentum, quæ habet Homil. 21. ſuper c. 9. 1. ad Corinth. ad verba: *Nē quod offendiculum demus Evangelio Chriſti.* Dicit: *Hæc & nos audiamus, dilectiſſimi, né eos, qui ſcandalizantur contemptui habeamus, nevé aliquod faciamus offendiculum Evangelio Chriſti: Nè noſtram tradamus ſalutē. Noli mihi dicere, quúm ſcandalizatur frater, non eſſe prohibitū id, in quo ſcandalizatur, quotieſcunquè permittitur. Ego ſanè tibi maiora dicam, quôd quamvis ipſe Chriſtus permitteret, videres autem aliquem eo offendi, teipſum cohibe, & nolito illa vti permiſſione. Hoc & Paulus facit: Quùm ſibi ex Chriſti permiſſione liceret accipere, non tamen accepit. Nam cúm ſit benignus Dominus multā præceptis ſuis inſtituit māſuetudinem, vt non ſolûm ex præcepto*, SED EX PROPRIA MVLTA FACIAMVS SENTENTIA.

Chryſoſt.

495. S. Bernardus lib. 3. de Conſiderat. præſentem doctrinam his verbis propoſuit: *Spiritualis homo omne opus ſuum trina conſideratione præveniet. Primô, an liceat: Deindè, an deceat: Poſtremó, an expediat: Nam etſi conſtat, in Chriſtiana vtiquê Philoſophia, non decere niſi quæ licent; non expedire niſi quæ decent & licent; non continuô tamen omne quod licet, decere, aút expedire, conſequens erit.*

S. Bernard.

S.

496. S. Thomas Aquin. ad prædicta verba Pauli, dicit: *Non*
S.Thom. *reprehendit illud quaſi omninò illicitum; ſed quaſi non expediens, & nocivum.* Et poſteá: *Primò proponit, quod reprehenderat eſſe licitum, ſed non expediens.* Et infra, reddens rationem S. Thom. quare non expediant aliqua, quæ licent, ait: *Non tamen eſt expediens vel quia impeditur pax ad proximum; vel infirmis ſcandalum aliquod generatur; vel aliqua maledicendi occaſio præbetur.*

497. Habemus igitur ex Paulo & ex Sanctis PP. abſoluté loquendo, poſſe licere aliquid, & non eſſe lege aliqua aut præcepto prohibitum; quod tamen non expediat, non deceat, non ædificet, ſit nocivũ, dignum reprehenſione, impediat pacem ad proximum, generet ſcandalum, maledicendi prębeat occaſionem; & deniquê, quôd ideò ſolúm nõ ſit prohibitum, quia, vt dicebat Chryſoſtomus, *cùm ſit benignus Dominus multam præceptis ſuis inſtituit manſuetudinem, vt non ſolúm ex præcepto, ſed ex propria multa faciamus ſententia.* In quibus caſibus, & ſimilibus, á re licita, ſivè permiſſa, aût nõ pręcepto aliquo & lege prohibita, debere nos abſtinere, dicere debemus cum Paulo, & Sanctis Patribus.

Vides iam evidentiſſimè, te malé arguere abſolutè á licentia, vel á nõ prohibitione, ad factum determinaté rei illius, quam dicis licere: Et te debere priùs cogitare, an illud, quod licere dicis, expediat, ædificet, deceat, &c. Præſertim de tali viro, ac S. Thomas eſt, loquendo; quẽ parúm, nihil, vnquám vrgeret, aut moveret licentia, ſi factum non expedire videret, & niſi factum ſciret poſſe comitari decentiam. Iam traditam doctrinam generalem præſenti noſtræ materiæ applicemus. 498.

Liceret, dico, Sancto Thomæ retinere hodie aſſenſum de peccato originali in Virgine: At videret non decere ipſum retẽtionem talis aſſenſus, ſivê opinionis. Et quidém ſi de decẽtia ex parte materię loquamur, pro comperto mihi eſt, ex ſuppoſitione præſentis ſtatus Controverſiæ, & eorum omnium, quę pręſtitit Eccleſia pro Virginea Conceptione, & remotionis impedimentorum, ſeû argumentorum, quæ fortè olim potuerunt piam in hac materia pronũtiationem retardare; de quâ remotione egi Ration. 3. â num. 376. Diceret ergò hodie S. Thomas: *Domum tuam* DECET *ſanctitudo, Domine.* Et adderet, vt inſtans primum illius Sacræ Domus comprehenderet: *In* Pſal. 92. 499.

lon-

longitudine dierum: Quæ verba, vt Caietanus cõmentatur, Caietan. denotant & ſignificant decẽtiam ſanctitudinis pro omni indefinitè tempore, præterito, ſcilicêt, præſẽti & futuro.

500. Sed vt id cõfirmem debeo apponere eiuſdem Caietani optimam doctrinam, quam docuit t. 2. Opuſculor. tract. 13. Quærit, *an Sacra Virgo paßa fuerit Spaſmum tempore Paſſionis Chriſti.* Negat ipſe, ſivê de Spaſmo propriê, ſivé de vulgariter dicto, ſermo fuerit; & inter alia, dicit: Caietan. *Diſſonat quidêm rationi Beatam Virginem ægritudinem aliquam paſſam fuiſſe.* Et poſteâ: *Cûm enim fuerit gratia plena, Lucæ 1. oportet illos corporales defectus de ea negare, qui plenitudinem, perfectionemquè gratiæ impediũt.* Et iterùm infrâ: *Tùm quoád veritatem ſignificatam per nomen: Quia Spaſmi nomẽ nêc propriè propter dignitatem corporis, nequè vulgariter ſumptum, propter dignitatẽ animę, verificatur.* Rectiſſimê, inquã, hæc Caietanus, quæ manifeſté evincunt, diſſonum rationi eſſe aſſerere fuiſſe paſſam Virginem Dei Matrem ægritudinem ſpiritualem, hoc eſt, peccatum, & peccati maculam: Et quòd oporteat, quia Maria gratiâ plena fuit, ſpiritualem defectum de ea negare, qui certiûs & immediatiûs gratiæ plenitudinem & perfectionẽ impedit; imó ſi defectus peccati originalis eſt, gratiam ſimpliciter, & ex omni parte ſãctitatem tollit, vtpoté quôd non tantúm ægritudo, ſed animæ mors eſt. Et etiã evincunt, quôd peccatũ & peccati nomen de Virgine Matre, propter dignitatẽ animæ ſuæ, verificari nequeat. Virginem Deiparam dedeceret ægritudo corporis; dedecet ergô Deiparam ægritudo animæ: Dedecet ergó ipſam, ſtrictiori iure, animæ mors. Peccatum originale eſſe animæ mortem nullus Catholicus negat, & id expreſſê declarat Tridentina Synodus.

Sed iam de decentia ex parte actionis & Perſonæ D. Thomæ, de quo ſingularem nùnc diſceptationẽ habemus, loquamur. 501.

Liceret, inquam, hodie S. Thomæ, hoc eſt, non eſſet præcepto aliquo prohibitum, retinere antiquam illam opinionem: At nõ decere ipſum & Perſonam eminentiſſimam ipſius retentionem illam, videret. Patet hoc ex Ratione 9. á num. 436. Cùm ergô non ſufficeret, pro facto á S. Thoma apponendo, quòd factum ipſi non fuerit prohibitum, ſed oporteat, quôd factum apponere, S. Thomã deceat; nihil iuvat illa licentia, ſivê 502.

illa

illa non prohibitio retinendi opinionem antiquam in Cōtroverſia de Virginea Conceptione, ad aſſerendū, hodie S. Thomam opinionem illam retenturum.

503. Rurſùs: Liceret S. Thomæ opinionem illam retinere: At videret ſimùl non expedire illam retentionem. Cùm autē in Perſona D. Thomæ nihil operaretur aùt valeret licētia, niſi conſpiceret eſſe expediēs id, pro quo licentiam habuiſſet; non poteſt eſſe ad rem argumentum á licentia ſola deſumptum, loquendo de eminenti Perſona S. Thomæ. Quód videret S. Thomas non eſſe hodie expediens illam ſuam antiquam opinionem retinere, facilê declaratur, ſi quid, *expedire*, ſignificet, dicamus. *Expedire* ergó ſignificat *eſſe vtile, neceſſarium, ad finem aliquem conducens*, &c., vt noſtro dicamus idiomate, *ſer provechoſo*. Conſule Calepinū & Nebriſſenſem. Opinio affirmans contraxiſſe Virginem originale peccatum, hodie, & attento ipſius opinionis ſtatu, nulli inſervit vtilitati, neceſſaria non eſt, nequè conducēs ad aliquē finē, ſivè ſpiritus, ſivè doctrinæ, vtpotê quæ ſonare nequit, & de qua nequè publicè, nequé privatim poſſet S. Thomas aliquo modo agere, ſeû tractare; pro quo adi rationem 9. â num. 436. Certum ergò eſt viſurum hodie S. Thomam illam ſuam antiquam opinionem nulli fini ſervientem, nulli conducentē vtilitati; videret ergò hodie, illam antiquæ ſuæ opinionis retentionem non expedire: Ergô, niſi erremus, debemus dicere, illā hodie opinionem non retenturum: Quia ad aliquid, ſecundūm prudentię inſtructionem, agendū, ex Pauli, & Sanctorum doctrina, nō ſufficit quód liceat, ſed ſimùl neceſſè eſt expediat.

Præterea: Liceret S. Thomæ, hoc eſt, non fuiſſet hodie ipſi prohibitum, opinionem illam retinere: At videret opinionem illam non ędificare, impedire pacem ad proximū, maledicēdi præbere occaſionem, ſcandala, iurgia, diſcordias, & diſſentiones generare cum magna Dei offenſa in Populo Chriſtiano; vt agnoverunt & declararunt Pontifices Summi, ob quod ſilêtium vocis, & calami, tùm publicū, tùm privatum, opinioni illi indixerunt. Cúm autem, vt aliquid Perſona S. Thomæ faceret, non ſufficeret quód liceret, ſed eſſet neceſſarium, quôd factum careret prædictis omnibus circunſtantiis, vt ex ipſo S. Thoma adducto num. 496. conſtat; certum eſt, nihil vrgere licentiam illā, vt 504.

propter ſolam ipſam poſſimus dicere, hodie S. Thomam opinionem ſuam antiquam retenturum.

505. Deniquè: Videret S. Thomas hodie ſibi licere illam mentalem opinionis ſuæ antiquæ retentionem: At videret etiam, Eccleſiam permittere & nondùm prohibuiſſe aſſenſum circà opinionem illam, non quia talem prohibitionem Inſtitutio Cultus pro Immaculata Conceptione ex ſui natura non expoſtulaſſet; ſed quia iuſtis de cauſis, & temporis expectans opportunitatem, benigna Mater Eccleſia prohibitionem illam, quæ à Cultu & ſui Inſtitutione tanquâm proprietas ex rei natura emanare debuiſſet, impedit, ſuſpendit; effectum inſtituti Feſti cohibet, & â cauſa, licêt applicata, emanare prohibet, vt proponebamus ſuprá, num. 472. Huiuſce generis licentia Perſona S. Thomæ non vteretur: Non licentiæ, ſed Cultus & Feſti attenderet naturæ & efficacitati, innatæquê exigentiæ: Non in licentiam aſpiceret, ſed in obiecti veritatem. Cùm autē, adhùc ſtāte licentia illa, cognoſceret eſſe certum & verum fuiſſe ſanctam Cōceptionem Virgineam, quia certò ſanctum eſt, quod Eccleſia Cultu Sacro publico & vniverſali veneratur, mentem mutaret, & Virginē ſinē originali peccato fuiſſe conceptam fateretur, ſivè eſſet, ſivè non eſſet oppoſitum ſentiendi licentia.

Vidiſti iam, quāta te oporteat conſiderare & meditari, vt à licentia faciendi ad factum determinatê poſſis arguere; præſertim ſi de S. Thoma, aút ſimili Sancto Thomæ Perſona, ſermonē inſtitueris. 506.

Sed & pro nobis omnibus, & in genere, quoàd perſonas, loquendo, aliquid adhùc dico, vt exiſtimationi illi aſſerenti: *Adhùc licet*, iterùm occurrā. Et primò repete Chryſoſtomi verba è num. 494. dicentis: *Ego ſanè tibi maiora dicam, quód quamvis ipſe Chriſtus permitteret, videres autem aliquem eo offendi, teipſum cohibe*, ET NOLITO ILLA VTI PERMISSIONE. Eſt ergò dabilis caſus, in quo, ſi prudentiæ non obliviſcamur, debemus non vti permiſſione ſivè licentia nobis conceſſa. Quód autem verba, & doctrina illa Chryſoſtomi propoſita videatur pro noſtra præſenti materia, clarum eſt, quia eſt certum, non ſolúm aliquem, ſed ferè fideles omnes offendi ſono placiti ſentientis fuiſſe Virginem in peccato originali conceptam. Mitto congruentiſſimum illud argumētum, & quod omnium noſtrū in- 507.

Rationi & prud[...] tiæ co[...] ſonū eſt non vt licentia ſentien[...] fuiſſe Mariam concep[...] in orig[...] nali pe[...] cato.

intellectum deberet, ex pietatis & prudentiæ vi, in Dei Matris obſequium captivare. Dicis: *Licet adhûc ſentire fuiſſe Virginem conceptam cum originali peccato.* Dico ego: *Licet ſentire fuiſſe Virginẽ ſinè originali peccato conceptam*: Et do, quód nequê pro te, nequê pro me ſit aliud argumentum, alia ratio, alia congruentia, aût authoritas, niſi *licet*, &, *licet*. Iudica modô, quod *licet* ex duobus illis ſit magis rationi conſonum: Dicito, quam ex his duabus argumentationibus, ſi ſtemus prudentiæ, pietati, obſervantiæ, & vrbanitati, debeamus eligere, hâc, quæ dicit ſic: *Quamvis liceat ſentire fuiſſe Dei Matrem cõceptam ſiné originali peccato, debemus ſentire fuiſſe in originali peccato conceptam, quia hoc etiam licet*; an potiús illam, quæ ſic dicit: *Quamvis liceat ſentire fuiſſe Dei Matrem conceptam cum originali peccato, debemus ſentire fuiſſe ſinè originali peccato conceptã, quia hoc etiam licet?*

508. Repete etiam alia eiuſdem Chryſoſtomi verba, ibidem, dicentis: *Nam cûm ſit benignus Dominus multam præceptis ſuis inſtituit manſuetudinem, vt non ſolûm ex* PRÆCEPTO, SED EX PROPRIA MVLTA FACIAMVS SENTENTIA. Habes ex his, benignum Dominum Chriſtum, benignã Matrem Eccleſiam Chriſti Domini Sponſam multa nobis permittere non eo fine, vt ea, quæ permittit, faciamus; ſed vt ea ſponte & propria voluntate omittamus, & ad oppoſita ex ſententia propria accedamus, eaquè ingenuo, liberali, & devoto corde amplectamur. Hoc eſt, quod in materia de Virginea Conceptione benigna exoptat Mater Eccleſia, ſic Deo Opt. Max. providente. Permittit adhûc & non prohibet, quôd ſentiamus fuiſſe Dei Matrem conceptam cum originali peccato: At nõ eo fine permittit, vt id ſentiamus, vel quia in tali aſſenſu ſibi benigna Mater Eccleſia complaceat; ſed vt voluntarij & non coacti illum aſſenſum relinquamus, & ad pium in Controverſia de Virginea Conceptione aſſenſum vltronei accedamus; voluntatem & acceſſionem noſtram ſpontaneam ad hũc aſſenſum exoptans, ingenuamquè & devotam de Virginis Mariæ originali præſervatione acclamationem in nobis deſiderans. Facilê hoc purgatus ſenſus percipiat, ſi meditetur, quanta Eccleſia, quanta Pontifices Summi præſtiterint, quæ ad pium hunc aſſenſum invitant, alliciunt, movent, tra-

Declaratur magis.

Vult Eccleſia, quôd ſpõtanei dicamus fuiſſe Mariam conceptã ſiné originali peccato.

trahunt; de quibus non opus eſt hìc iterùm loqui. Et ſi ſimúl recordetur, Eccleſiá minùs pium aſſenſum in occultã mentis ſedem reieciſſe, né ſonet præcepiſſe, ſilentium illi publicum & privatum linguę, & calami, indixiſſe: Ex his, inquam, purgatus oculus non poteſt non videre, quid in præſẽti materia exoptet Mater Eccleſia, quid velit, quid à nobis apponendum expectet; & ſatis declaraſſe, ſe, Chriſti ſui Spõſi directione ductam, velle, quód ad confeſſionem de Virginea originali pręſervatione, non ex præcepto, ſed ex propria ſentẽtia veniamus.

509. Prædictam veritatem voluiſſe Deum nobis præceſſiſſe propoſitam & monſtratam á diebus antiquis, & extúnc etiam, quandò omnia in figura priſcis hominibus contingebant, non obſcurè deducã, ſi Veteris Tabernaculi cõſtructionem, & quæ pro illius fabrica fuerunt ordinata, & artificum circũſtantiam aliquã, extùnc declaratam, ad memoriam revocẽ. Sed primúm, cuius rei figuram geſſerit Tabernaculum, quãvis id paſſim Sancti PP. & Interpretes proponunt, ex S. Thomæ doctrina accipiamus. S. Thomas 3. p. q. 27. art. 2. ſic dicit: *Ea quæ fuerunt in Veteri Teſtamento ſunt figura Novi, ſecundùm illud 1. ad Corinth. 10. Omnia in figura contingebant illis: Sed per ſanctificationem Tabernaculi, de qua dicitur in Pſal. 45. Sanctificavit Tabernaculum ſuum Altiſſimus, videtur ſignificari ſanctificatio Matris Dei, quæ Tabernaculum Dei dicitur, ſecundùm illud Pſal. 18. In Sole poſuit Tabernaculũ ſuum &c.* Tabernaculum ergò Mariam ſignabat & præfigurabat. Benè etiam inferam, ea, quæ pro antiqui Tabernaculi ſtructura, fabricæ ipſius perfectione, & conſummatione contigerunt, eaqué, quæ ſtructores & architecti optimi tùnc præſtiterunt, præfiguraſſe & quaſi digito ſignaſſe illa, quæ his ſæculis periti doctiquê artifices, vt Vivum & Rationale Dei Tabernaculum, MARIAM, conſumment, abſolvant, & perficiant, adhibẽt, præſtant, & operantur: *Omnia enim in figura contingebant illis.* Multa ſunt, quæ ſatis aptè è ſtructura illa antiqui Tabernaculi, pro Mariæ comprobãda originali præſervatione, deducere poſſemus, quod & multi ſapientes iam optimè præſtiterunt: Sed duntaxât quod ad noſtrum præſens intentũ facit, ſingulariter noto.

Exẽplum â priſcis artifici-bus Veteris Tabernaculi.

S. Thom.

Accepit Moyſes á Domino mandatum de Tabernaculo conſtruendo: Præſcribit Deus modum, Exod. 25. & de ijs, á 510.

quibus

quibus primitias deberet Moyſes accipere, loquẽs Dominus, monuit ſic Moyſen: Exod. 25. *Ab omni homine, qui offeret* VLTRONEVS, *accipies eas.* Hebræus Text. ſic: *Quem ſpontaneum & liberalem fecerit cor ſuum.* Gloſſa Interlinear. ibi: Gloſſa. *Non ex triſtitia, aût ex neceſſitate: Hilarem enim datorem diligit Deus.* Caietanus ad eundem locum, ita: *Conditiones offerentis Deo deſcribuntur ab ipſo* Caietan. *Deo duæ: Altera, quód ſpõte velit, altera appoſitivè, quód cor eius velit: Vult enim, quód non ſolùm ſponte, ſed ex intimo corde velit &c.* Fecerat Caietanus Hebræi Textus mentionem. Et poſteâ c. 35 Exod. verſans Moyſes fabricæ Tabernaculi materiam, pòſt congregatam multitudinem filiorum Iſrael, ſic ad eos: *Separate* Exod. 35. *apùd vos primitias Domino. Omnis* VOLVNTARIVS *& prono animo offerat &c.* Et iterùm eodem c. *Cuncti filij Iſrael* VOLVNTARIA *Domino dedicaverunt.* Ad hũc locum dicit Interlinear. *Non* Gloſſa. *ſuſcipitur in hoc Tabernaculo oratio coacta.* Rurſûs c. 36. ſic habes: *Cumquè vocaſſet eos* Exod. 36. *Moyſes, & omnem eruditum virum, cui dederat Dominus ſapientiam, & qui* SPONTE SVA *obtulerant ſe ad faciendum opus &c.*

511. Notatione ergó digniſſimum eſt, pluriès videre in Sacro Textu repetitum, tûm ſtructores & artifices Tabernaculi, tûm pro Tabernaculo conſtruendo donaria offerentes, vltroneos, voluntarios, & ſpõtaneos fuiſſe & ſtetiſſe, Deumquê ſingulariter Moyſi præcepiſſe, quód donaria ab eo, qui vltroneus offerat, accipiat.

Repeto cum S. Thoma. 512.
Omnia in figura contingebant illis: Sanctificatio Tabernaculi, & Tabernaculum, Mariæ Dei Matris ſanctificationem, ipſamquê Sacratiſſimam Mariam figurarunt. Si ergô omnia in figura contingebant illis, in figura ſinè dubio illis cõtigit, viros eruditos, peritos artifices, & illos omnes, quibus Dominus dedit ſapiẽtiam ad faciẽdum opus Tabernaculi, eosquê qui pro Tabernaculi fabrica ad ſummum perfectũquê attollenda, manum, lapidem, lignum, aurũ, & reliqua, de quibus in Textu, appoſuerunt; vltroneos, ſpontaneos, & voluntarios fuiſſe, & ſponte ſua ad opus acceſſiſſe: In figura, inquam, hæc ſpontanea & vltronea ad opus Tabernaculi acceſſio, contigit. At ſi 513
Tabernaculum figurabat Mariam, quid potuerit figurare & ſignare ſpõtanea illa acceſſio, tot vicibus á Sacro Textu declarata, ad Tabernaculi opus,

 ſtru-

ſtructuram, cõſummationem? Facilis, & in aperto, & quæ ſeſe offert, reſponſio, quam iam declaro, ſi factum proponam.

513\. Vivum Tabernaculũ MARIA fuit: Adhùc extrema manus deficere videtur in huius Tabernaculi fabrica: Nõdùm [ex Eccleſiæ vltima & definita Declaratione] culmẽ attigit, nèc ad faſtigium pervenit: Incumbunt operi conſummando vniverſi periti artifices, eruditi architecti, & illi omnes, quibus Dominus dedit ſapientiam ad faciendum opus: Offerunt vniverſi donaria: Promunt ê Scripturæ, Theologiæ, ſcientiarum omnium, omniumquê bonarum artiũ fodinis, ſylvis, Oceanis, aurum, argentum, margaritas, gemmas, pretioſa quæquè lapidum ſplendentium genera, incorruptibilia ligna: Dolant, expoliunt, aptant: Surgit fabrica, & iamiam non niſi pro vertice Coronam manu noſtri Moyſis, Summi noſtri Pontificis, aptatam & ſuperimpoſitam, non vides. Hoc præſens factum circà Immaculatiſſimum Dei Tabernaculũ MARIAM.

514\. *Omnia in figura contingebant illis.* Antiquum illud Tabernaculũ figura Mariæ fuit, ſic, cum infinitis alijs, notante S. Thoma. Vniverſi illi antiqui periti ſtructores Veteris Tabernaculi, figura fuerunt vniverſorum omnium artificum, ſapientum omnium architectorum, qui præſentibus ſæculis pro conſummando & abſolvendo Vivo Dei Tabernaculo MARIA, laborant, operantur, manum movent. Artifices illi antiqui ſapientes & bené inſtructi, qui Veteris Tabernaculi faciebant opus; & qui item pro Tabernaculi illius ęqua & ex omni parte recta perfectaquè ſtructura donaria offerebãt, voluntarij, vltronei, & ſpõtanei, & á nullo præcepto mãdatoquè acti, accedebant: Hancqué eorum omnium ad opus Tabernaculi acceſſionem ſpontaneam á Domino fuiſſe expetitam, declarat ipſe Dominus, Moyſi pręcipiens, quód ab eo, qui vltroneus offerat, donaria accipiat. Figura illi fuerunt vniverſorum virorum ſapientum, peritorum artificum, prudentum ſtructorum, optimorumqué architectorum, qui pręſentibus ſęculis pro Vivi & Intellectualis Tabernaculi, MARIÆ, opere, fabrica, & eius conſummanda ſtructura, ad ſummum perfectumquè evehenda, volũtarij, vltronei, nullo acti pręcepto, nullo mãdato ducti, nulla de oppoſito prohibitione indicta, laborãt pié, religioſè deſudant, devoté accedunt, vrbané iuvant;

cor,

cor, vires, manus, oculos, facultates, vt aſſurgat fabrica, & verticem attingat, libero animo, ingenua mente, nobili generoſoquê ſpiritu, ponunt: Et impletum in veritate eſt, quod in figura priſcis illis Veteris Tabernaculi artificibus contigit; expletaqué Dei de hac ad opus Tabernaculi ſpõtanea acceſſione volũtas; antiquitûs ab ipſo Deo declarata, dicẽte: *Ab omni homine, qui vltroneus offeret, accipies &c.*

515. Ecce iam circâ materiam de originali præſervatione Mariæ, Dei conſilium, altamquê providentiam. Vult ſanè Deus, (vſqué ad præfinitum tempus, vt ipſa Virgo Maria Sãctę Virgittæ dixerat) quòd vltronei ad confitendum nomini originalis præſervationis Matris ipſius accedamus; liberi, ſpõtanei, nullo acti pręcepto, fuiſſe Mariam ſinê originali peccato conceptam, ſentiamus. Idipſum Eccleſia Mater, á Deo Magiſtro ſuo edocta, exoptat & expectat: Ideoqué, quód adhúc poſſimus ſentire fuiſſe Mariam in originali peccato cõceptam, permittit, hoc eſt, non prohibet hunc aſſenſum, non quia quôd ita ſentiamus, velit; ſed quia vult, quód talem aſſẽſum ê propria ſententia relinquamus; & vltronei, ingenui, & generoſi, ſic Deo, ob inveſtigabiles vias ſuas vſquemodò providente, ad Virginis Matris originalem præſervationem acclamandã, veniamus.

Sed nequê omittam, te laudes collecturum, ſi volũtarius & ê tua ſponte, & præceptum non expectans, & nûnc, dûm tempus habes, ſpontaneus ad piam de B. Marię Conceptione pronuntiationem, venias; & pro conſummanda Mariæ Tabernaculi Vivi Dei, fabrica acceſſionem apponas. Id accipe ab Auguſtino q. 171. ſuper Exod. Notaverat Auguſtinus illam illorum antiquorũ artificum pro Veteris Tabernaculi opere & ſtructura nobilem & ſpontaneam voluntatem, generoſum animum, & intonuit: *Laudandus eſt autem in his omnibus non* A TTRACTVS *ad opus* SERVILITER *animus*; *ſed* LIBERALITER *&* SPONTE *devotus*. Licebat antiquis illis, hoc eſt, non erat ipſis prohibitum, manere domi, & ad opus Tabernaculi non accedere: At fuiſſet pro laude ipſis hac vti licẽtia & permiſſione? Abſit: Imô in hominum vituperationẽ veniſſent. Demus expectaſſe mandatum, & mãdato acti & pulſi acceſſiſſe: Accederẽtnê tûnc ingenui & generoſi? Neutiquám; ſed *ſerviliter attracti*, vt ſtatuit Auguſtinus, accederent. Cur ergó 516.

Laude dignus, qui ſpõte fatetur fuiſſe Virginẽ conceptã ſine originali peccato.

Auguſt.

ergò laudãdus eſt, ex Auguſtini ſẽtẽtia, illorũ animus? Quia *liberaliter & ſponte* ad opus acceſſerat TABERNACVLI.

517. Igitur, dixiſti: *Licet adhùc ſentire fuiſſe Mariam conceptam in originali peccato.* Fateor: Sed ex omnibus dictis á num. 488. habes, me iure optimo poſſe tibi reſpondere, â Chryſoſtomo iam adducto verba ſumentem: *Teipſum cohibe, &* NOLITO ILLA VTI PERMISSIONE. Et habes, te prudentiſſimê poſſe præſumere, gratum & acceptũ Eccleſiæ futurum, quôd licentia, quam tibi adhùc concedit, non vtaris. Imó quòd vtaris exemplo eximij Dominicani Dominici Soto expreſſê dicentis ſe licentia illa nolle vti. Is optimus Magiſter lib. 1. de Nat. & Grat. c. 7. ſtatuit, omnes ab Adamo naturali propagatione venientes contrahere originale peccatum; & addit ſtatim, pié, doctè, & prudenter: *Cùm has & id genus vniverſales orationes enũtiaverimus, nollem me quiſpiam de Conceptione Sacratiſſimæ Virginis in ſuſpicionem vocaret. Nam etſi Concilium præſens, nihil de hac re definiendo, ſed Decretum Sixti cõſultiſſimé innovando,* IVS CVIQVE LIBERVM *fecerit in vtramlibet partem diſſerẽdi,* NIHIL MIHI TAMEN MINVS EST CORDI.

Sotus.

Credo iam me explicaſſe & probaſſe tota hac tractatione â num. 300. S. Thomam hodie ſuperſtitem mutaturum ſententiam, totoquê & libẽti animo dicturum fuiſſe Virginem conceptam ſiné originali peccato. 518.

Sed nequè credam, ſiné Numinis eveniſſe providentia, S. Thomam olim vel præſervationem originalem Mariæ negaſſe, vel de ea ſaltem dubitaſſe: *Non hoc caſu, ſed Divina diſpenſatione geſtum eſt,* [ſic de Thomæ Apoſtoli dubitatione dicebat S. Gregor. Homil. 26. in Evang.] vt Angelici Thomæ dubitatio maioris ſtudij & frequentioris diligentiæ pro inquirenda & invenienda præſervationis originalis Mariæ veritate fuiſſet occaſio. At ipſe Angelicus Thomas, qui quondám dubitavit, hodie vivus, & præſervationis originalis Mariæ veritatem oculis vidẽs, manibus palpans, diceret & exclamaſſet: CONCEPTIO MEA, ET PRÆSERVATIO MEA. 519.

Nõ caſ[u] evenit, quôd S. Tho. dubitaſſet de facti[tate] tate Co[n]cept. Vi[rg.]

S. Grego[r.]

Illam antiquorum aliquorum PP. (ſi aliqua fuit) dubitationem circà veritatem præſervationis originalis Mariæ, à Divina ſingulari Providentia manaſſe, non obſcurê proponebat præclarus & ſáctiſſimus 520.

mus Dominicanus B. Ludovicus Bertrand. qui vt erat frequens Conceptionis Immaculatæ Mariæ, & præſervationis eius â peccato originali proclamator, [refert optimus etiam Dominicanus Vincẽt. Iuſtinian.] dùm ipſi Patrum aliquorum antiquorum adverſans obijciebatur ſenſus, aſſumebat pro reſponſione verba Dei ad Moyſen, Exodi 6. & dicebat: NOMEN MEVM ADONAI NON INDICAVI EIS. Scis etiam, illos quibus Deus nomen ſuũ ADONAI non indicavit, fuiſſe Abraham, Iſaac, & Iacob. Sed nequê debeo prætcrire optima Caietani verba ad hunc locum. Proponit circà prædicta verba Exodi duplicem quæſtionem, & accedens ad ſolutionem ſecundę, ait: *Solutio autem ſecundæ eſt, quôd Deus manifeſtavit per hæc verba, quôd* PLVRIS *quodammodô facit Moſen, & filios Iſrael* MODERNOS, *quám* PATRES ANTIQVOS, *dùm eis communicat notitiam ſui, quam* PATRIBVS NEGAVIT.

Vincent. Iuſt.

Ludov. Bert.

Caietan.

521. Pro exemplis adductis ſuprá á num. 317. retractationũ à S. Thoma ſapientiſſima humilitate & humili prudentia factarũ, adde, & vide iterûm Caietanum 2. 2. q. 60. art. 2. §. *Ad dubium autem.* Et rurſùs vide eundem Caietanum p. 1. q. 34 art. 1. §. *Inter hæc autem,* vbi ita: *Quoàd Anthorem verê dicitur, quòd vt apparet diligenter intuenti eius Libros, paulatim in hac dubitatione ad veritatis perfectionem pervenit. Nam in 1. Sentent. ſecutus eſt illorum opinionem, qui* VERBI *nomen, ſicut* AMORIS *nomen, conſiderantes, quãdoquê eſſentiale, quãdoquê perſonale dixerunt. Poſtmodùm in q. de Veri. declinavit in alterã partem, ſcilicèt, quòd dicitur,* perſonaliter; *non tamẽ abſquê formidine alterius, vt patet ex eo, quód reſpondet rationibus ad vtramque partem, altera vt* RATIONABILIORI *amplexa. Poſtremô hoc in loco alteram partem, ſcilicêt, quôd,* perſonaliter; *dicitur, aſſeruit cum expreſſa* DESTRVCTIONE *alterius, ſcilicét, quód nullo modo; eſſentialiter. Et hoc, quia vidit, omnia illa quæ dubium fecerant aliquandô,* HAC VNA RATIONE *ceſſare.* Et paulò pôſt, quaſi alicuius minús bené inſtructi præſumptioni occurrens Caietanus, ſi fortè, quia triplici locô triplicẽ habuiſſe S. Thomam circá eandem materiã, diverſam opinionem, videt, aliquid tanto Doctore non dignum affirmet; prudenter & ſapienter addit: *Nèc derogat hoc dignitati Doctoris, quoniam*

Exempla alia retractationum â S. Thoma factarũ.

Caietan.

niam naturale eſt intellectui humano perfici in proceſſu temporis. Retractavit ergò antedicta &c.

522. Adde etiã, affirmationem illam, ſcilicèt, *ſi S.Thomas tali tempore vixiſſet, vel tale aut tale argumentum vidiſſet, mutaſſet opinionem*, non infrequẽtem eſſe apùd bonos Doctores & optimos Dominicanos. Id dixiſſe & agnoviſſe Caietanum ſemel & iterûm, habes ſuprâ, num. 318. & 319. Etiã Melchior Canus Relect. de Pœnit. p. 5. de circunſtãtijs in Sacramento pœnitentiæ aperiendis tractans, ver. *Ad confirmationem*, dicit: *Nàm D.Thomas (vt mea fert opinio) ſententiam retractaſſet, ſi tertiæ Parti extremam manum impoſuiſſet.* Dominicus Soto in 4. Sentent. diſt. 24. q. 1. art. 4. §. *At verò*, inquit: *Quod autem D. Thomas ait, priùs characterem imprimi, & poſtmodùm gratiam conferri, intelligere non valeo. Nequè ſuſpicor quòd in Summa, ſi hucuſquè perveniſſet, illud affirmaſſet.* Et infrà, eodem art. ver. *Septima cõcluſio*, verſans quæſtionem illam, *an*, ſcilicèt, *quatuor minores Ordines ſint Sacramenta*, ait: *Nequé arbitror profectò, quòd ſi D.Thomas ad hunc locum in Summa perveniſſet, in contraria perſtitiſſet opinione, quam in Quarto, vulgus ſecutus, tenuit.*

Sæpè dicunt authores Dominicani, S. Tho. talẽ opinionẽ retractaturum, ſi ad tale vel tale tempus veniſſet.

Caietan.

Canus.

Sotus.

Húc præli pro noſtro præſenti opere cudendo accedebat curſus, & ecce Famam evulgantem, SS.D.N. Alexandrum VII. Summum Pontificem expediviſſe Decretum, quo ſententiam piam de Immaculato Virginis Mariæ Cõceptu promovet, & novo modo veritati de ſanctitate Cõceptionis paſſivæ naturalis Dei Matris, favet. Sequuntur adventantqué nõ pauca Decreti tranſumpta: Accipiuntur ab omnibus plauſu, iubilo, & proclamatione: Congratulãtur vniverſi, quia nullus eſt cuius cauſa non ſit, cauſa præſervationis originalis Mariæ; & quaſi de novo triumpho, vel, meliùs dico, quaſi de victoria novo modo & iterum reportata, exultant, collętantur, gratias agunt. 523.

Legamus Decretum.

(:)

SAN-

SANCTISSIMI D. N. D. ALEXANDRI DIVINA PROVIDENTIA PAPÆ VII.

Innovatio Conſtitutionum,& Decretorum in FAVOREM ſententiæ aſſerentis, animam Beatæ Mariæ Virginis in ſui creatione, & in corpus infuſione, à peccato originali præſervatam fuiſſe, editorum.

ALEXANDER PAPA VII. AD PERPETVAM REI MEMORIAM.

SOLICITVDO omnium Eccleſiarum, quam, licét meritis & viribus longê impares, Dei Optimi Maximi voluntate, & providentia, gerimus, in id Nos anxiè tenet intentos & vigilantes, vt ſcandala quæ inter fideles pro humanæ naturæ corruptione & fragilitate neceſſe eſt vt veniant, quantum fieri poteſt pauciſsima exoriantur, vtqué exorta quàm celerrimé, & quàm diligentiſsimé amoveãtur: nam ijs, per quos veniunt, certam peccati perniciem, quibus veró præbentur præſens afferunt labendi periculum; quorum Nos pro noſtro paſtoralis officij debito, & damnum ſummoperé dolemus, & diſcrimine aſsiduê vrimur. Sanè, VETVS EST Chriſti fidelium ergà eius Beatiſsimam Matrem Virginem Mariam pietas, ſentientium, eius animam, IN PRIMO INSTANTI CREATIONIS, ATQVE INFVSIONIS IN CORPVS, fuiſſe ſpeciali Dei gratia & privilegio, intuitu meritorum Ieſu Chriſti eius filij, humani generis Redemptoris, à macula peccati originalis PRÆSERVATAM IMMVNEM, atquè IN HOC SENSV eius Conceptionis feſtivita-

tem

tem ſolemni ritu colentium, & celebrantium; crevitque horum numerus, atque huiuſmodi cultus, poſt editas à fel. rec. Sixto PP. IV. prædeceſſore noſtro IN EIUS COMMENDATIONEM Apoſtolicas Conſtitutiones, quas ſacrum Concilium Tridentinum innovavit, atque obſervari mandavit. Aucta rurſus, & propagata fuit PIETAS HÆC, & cultus ergà Deiparam poſt erecta hoc nomine, approbantibus Romanis Pontificibus, religioſum Ordinem, & Confraternitates, ac conceſſas ab iiſdem indulgentias, ita ut accedentibus quoque pleriſque celebrioribus Academiis ad hanc ſententiam, iam FERE OMNES CATHOLICI eam complectantur. Et quia ex occaſione contrariæ aſſertionis in concionibus, lectionibus, concluſionibus, & actibus publicis, quod nempe eadem Beatiſſima Virgo Maria fuerit concepta cum peccato originali, oriebantur in populo Chriſtiano cum magna Dei offenſa ſcandala, iurgia, & diſſenſiones, rec. mem. Paulus PP. V. etiam prædeceſſor noſter vetuit horum opinionem præfatæ ſententiæ contrariam publicè doceri, aut prædicari. Quam prohibitionem piæ mem. Gregorius PP. XV. ſimiliter prædeceſſor noſter ad privata etiã colloquia extendit; mandans inſuper in FAVOREM eiuſdem ſententiæ, ut in ſacroſancto Miſſæ ſacrificio, ac divino officio celebrandis tàm publicè, quàm privatim, non alio quàm Conceptionis nomine uti quicumque debeat. Nihilominus, prout venerabiles fratres Epiſcopi ferè omnes Hiſpaniarum cũ Eccleſiarum ſuarum Capitulis datis ad Nos litteris expoſuerunt, accedente etiam inſinuatione CHARISSIMI IN CHRISTO FILII NOSTRI PHILIPPI EARUNDEM HISPANIARUM REGIS Catholici, qui ſpecialem ſuper hoc miſit ad Nos Oratorem VENERABILEM FRATREM LUDOVICUM EPISCOPUM PLACENTINUM, per quem etiam delatæ fuerunt ad Nos ſupplicationes Regnorum earundem Hiſpaniarum, pergunt aliqui contrariæ illius opinionis aſſertores contra præfatas prohibi-

tiones tum privatim, tum publicè præfatam ſententiam aût impugnare, aût vellicare, & FAVOREM à Romanis Pontificibus cultui, & feſto, ſecundùm illam præſtitum, ita interpretari, vt fruſtrentur; imò Eccleſiam Romanam huic ſententiæ, & cultui iuxta illam Beatæ Virgini exhibito, FAVERE NEGANT, pios Chriſti fideles é ſua pacifica quaſi poſſeſsione deturbare conando; vndé offenſiones, ſcandala, & iurgia, quibus obviare voluerunt Paulus V. & Gregorius XV. noſtri prædeceſſores perdurant adhûc, & ex occaſione EORVNDEM ADVERSANTIVM maiora his incommoda in poſterum prudenter & meritó timentur. Quapropter ſuper his tâm præfati Epiſcopi cum Eccleſiarum ſuarum Capitulis, quâm memoratus Philippus Rex, eiuſquê Regna Nobis pro opportuno remedio inſtanter ſupplicari fecerunt. Nos conſiderantes quòd Sancta Romana Eccleſia de intemeratæ, ſemperquê Virginis Mariæ Conceptione feſtum ſolemniter celebrat, & ſpeciale ac proprium ſuper hoc officium olim ordinavit iuxtà piam, devotam, & laudabilem inſtitutionem, quæ à Sixto IV. prædeceſsore noſtro tunc emanavit; volenteſqué laudabili huic PIETATI, ET DEVOTIONI, ET FESTO, AC CVLTVI SECVNDVM ILLAM EXHIBITO, in Eccleſia Romana pòſt ipſius cultus inſtitutionē NVNQVAM IMMVTATO, Romanorum Pontificum prædeceſsorū noſtrorū exemplo FAVERE, NECNON TVERI PIETATEM & devotionē hanc colendi & celebrādi Beatiſsimam Virginem, PRÆVENIENTE SCILICET SPIRITVS SANCTI GRATIA, A PECCATO ORIGINALI PRÆSERVATAM; cupienteſqué in Chriſti grege vnitatem ſpiritus in vinculo pacis, ſedatis offenſionibus, & iurgijs, amotiſquè ſcandalis, conſervare: ad præfatorum Epiſcoporum cum Eccleſiarum ſuarum Capitulis, ac Philippi Regis, eiuſqué Regnorum oblatam Nobis inſtantiam ac preces, Conſtitutiones, & Decreta à Romanis Pōtificibus prædeceſſoribus noſtris,

& præcipuè à Sixto IV. Paulo V. & Gregorio XV. edita in FAVOREM ſententiæ aſſeretis animam Beatæ Mariæ Virginis IN SVI CREATIONE, ET IN CORPVS INFVSIONE, SPIRITVS SANCTI GRATIA DONATAM, ET A PECCATO ORIGINALI PRÆSERVATAM FVISSE, necnon & in FAVOREM feſti, & cultus Conceptioni eiuſdem Virginis Deiparæ SECVNDVM PIAM ISTAM SENTENTIAM, VT PRÆFERTVR, exhibiti, innovamus, & ſub cẽſuris, & pœnis in eiſdem Conſtitutionibus contentis obſervari mandamus. Et inſuper omnes, & ſingulos, qui præfatas Conſtitutiones, ſeu Decreta ita pergent interpretari, vt FAVOREM per illas DICTÆ SENTENTIÆ, ET FESTO, SEV CVLTVI SECVNDVM ILLAM EXHIBITO, fruſtrentur, vel qui hãc eandẽ SENTENTIAM, feſtũ, ſeu cultum in DISPVTATIONEM revocare, aût cõtra ea quoquo modo directé, vel indirecté, aût ſub quovis prætextu, etiam definibilitatis eius examinandæ, ſivê ſacrã Scripturam, aût Sanctos Patres, ſivé Doctores gloſſandi, vel interpretandi, denique alio quovis prætextu, ſeu occaſione, ſcripto, ſeu voce, loqui, concionari, tractare, diſputare, contra ea quicquam determinando, aút aſſerendo, vel argumenta contra ea afferendo, & inſoluta relinquendo, aût alio quovis excogitabili modo diſſerendo, auſi fuerint, præter pœnas, & cenſuras in Conſtitutionibus Sixti IV. *contentas, quibus illos ſubiacere volumus, & per præſentes ſubijcimus, etiam concionandi, publicè legendi, ſeu docendi, & interpretandi facultate, ac voce activa, & paſsiva in quibuſcumque electionibus eo ipſo abſque alia declaratione privatos eſſe volumus, necnon ad concionandum, publicé legendum, docendũ, & interpretandum, perpetuæ inhabilitatis pœnas ipſo facto incurrere abſque alia declaratione; à quibus pœnis non niſi á Nobis ipſis, vel à ſucceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus abſolvi, aut ſuper ijs diſpenſari poſsint: necnon eoſdem*

alijs

alijs pœnis noſtro & eorumdem Romanorum Pontificum ſucceſſorum noſtrorum arbitrio infligendis pariter ſubiacere volumus, prout ſubijcimus per præſentes, innovantes Pauli V. *& Gregorij* XV. *ſuperiús memoratas Conſtitutiones ſivè Decreta.* AC LIBROS, *in quibus præfata* SENTENTIA, *feſtum, ſeu cultus ſecundûm illam, in* DVBIVM *revocatur, aût contra ea quomodocumquê, vt ſuprà, aliquid ſcribitur, aût legitur, ſeu locutiones, conciones, tractatus, & diſputationes contra eadem continentur, poſt Pauli* V. *ſuprà laudatum Decretum edita, aût in poſterum quomodolibet edenda, prohibemus, ſub pœnis, & cenſuris in Indice librorũ prohibitorum contentis, & ipſo facto abſque alia declaratione pro expreſſé prohibitis haberi volumus, & mandamus. Vetamus autem Sixti* IV. *Conſtitutionibus inhærentes, quempiam aſſerere, quód propter hoc contrariam opinionem tenentes, videlicét, glorioſam Virginem Mariam cum originali peccato fuiſſe conceptam, hæreſis crimen, aut mortale peccatum incurrant; cúm á Romana Eccleſia, & ab Apoſtolica Sede nondûm fuerit hoc deciſum, proút Nos núnc minimè decidere volumus, aút intendimus: quin potiùs contrariam illam opinionem hæreſis, aut peccati mortalis, aut impietatis damnare audentes, præter pœnas, quibus eos ſubiecit Sixtus* IV. *alijqué prædeceſſores noſtri Romani Pōtifices, gravioribus alijs pœnis ſubijcimus, quas in cōtrafaciẽtes huic noſtræ Conſtitutioni ſuperiús inflixímus. Volentes, quód cōtra huius noſtræ Conſtitutionis trãſgreſſores, etiã regulares cuiuſvis Ordinis, & Inſtituti,* ETIAM *Societatis Ieſu, & quomodolibet exemptos, & alias quaſcumque Eccleſiaſticas, & ſæculares perſonas cuiuſcumque ſtatus, gradus, ordinis, aût dignitatis tàm Eccleſiaſticæ, quàm ſæcularis, vt præfertur, tâm Epiſcopi, & Prælati ſuperiores, alijqué locorum Ordinarij, quâm hæreticæ pravitatis vbiquê locorũ deputati Inquiſitores procedant, & inquirant, atqué in eos ſtrictè animadvertant: Nos enim ijs, & eorum cuilibet cōtra eoſdem tranſgreſſores procedẽdi, & inquirendi, ac pœnis coer-*

coercendi, & puniẽdi; liberam facultatem, & auctoritatem ijſdem auctoritate & tenore tribuimus, & impartimur, eoſqué, vt præfertur, procedere, inquirere, & punire diſtrictê præcipimus, & mandamus. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & ordinationibus, ac quibuſvis indultis, & litteris Apoſtolicis, quibuſvis perſonis quantumcumqué qualificatis, & in quacumque, etiam Cardinalatus, Patriarchali, Archiepiſcopali, Epiſcopali, & quavis alia dignitate, & honore conſtitutis, etiam quód contra eos procedi, interdici, ſuſpendi, vel excommunicari nequeãt quomodolibet conceſsis. Quibus omnibus, & eorũ ſingulis, etiamſi pro ſufficienti illorum derogatione de eis, ipſorumqué totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, individua, & expreſſa, ac de verbo ad verbum, nõ autem per generales, etiam id importantes, clauſulas, mentio habenda, aût alia exquiſita forma obſervanda foret, tenores huiuſmodi ac ſi de verbo ad verbum inſerti forent, præſentibus pro ſufficienter expreſsis, & inſertis habentes, harum ſerie ſpecialiter, & expreſſé derogamus, cæteriſquê contrarijs quibuſcumque. Vt autem hæc noſtra Conſtitutio, & præmiſſa omnia ad eorum omnium, quorum intereſt, notitiam congruentiûs pervenire poſsint, in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub pœna privationis ab ingreſſu Eccleſiæ eo ipſo incurrenda, præcipimus, & mandamus omnibus, & ſingulis locorum Ordinarijs, ac eorum Vicarijs, Suffraganeis, & Officialibus quibuſcumque, & alijs ſingulis, ad quos quomodolibet ſpectat, & pertinet, quatenus huiuſmodi noſtram Conſtitutionem ſingulis ſuæ Diœceſis, vel diſtrictus prædicatoribus, & alijs, quibus expedire iudicaverint, opportunè inſinuent, & publicent, ac inſinuari, & publicari faciant, nè quis in poſterum quoquo modo ignorantiam de præmiſsis poſsit prætendere; aút ſe contra præmiſſa valeat excuſare. Volumus, & ſimiliter eadem auctoritate decernimus, & mandamus, quód præſentes litteræ per aliquos ex noſtris Curſoribus in Baſilicarum Sancti Ioannis Lateranenſis, ac Principis Apoſtolorum, & Cancellariæ Apoſtoli-

cæ

cæ valvis, ac in acie Campi Floræ de Vrbe, de more publicentur, & affigantur; quæ affixio & publicatio ita omnes & ſingulos, ad quos ſpectet, afficiat, & arctet, ac ſi illis perſonaliter intimatæ fuiſſent; & quòd illarum tranſumptis, etiam impreſsis, manu alicuius Notarij ſubſcriptis, & ſigillo alicuius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides adhibeatur, quæ præſentibus litteris adhiberetur ſi oſtenſæ, vel exhibitæ forent. Dat. Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem ſub annulo Piſcatoris die viij. Decembris M. DC. LXI. Pontificatus noſtri anno ſeptimo.

S. Vgolinus.

Anno milleſimo ſexcenteſimo ſexageſimo primo, Indictione 13. *die verò* 11. *menſis Decembris, Pontificatus Sanctiſſ. in Chriſto Patris, & D. N. D. Alexandri Divina Providẽtia Papæ VII. anno ſeptimo, ſupraſcriptæ litteræ affixæ, & publicatæ fuerunt in Baſilicarum S. Io. Lateranenſis, & Principis Apoſtolorum de Vrbe, ac Cancellariæ Apoſtolicæ valvis, & in acie campi Floræ, vt moris éſt, per me Andream Caſtruccium prælibati Sanctiſſ. D. N. PP. Curſ. Pro. D. Mag. Curſ. Petrus Paulus Deſiderius Curſ.*

524. In prædicto Decreto SS. D.N.D. Alexand. PP. VII plura eſſe, quæ miré provehunt veritatem pręſervationis Mariæ á peccato originali, ſivé, vt aptiûs loquar, multa eſſe, quæ ſtatum adeptæ iam anteâ illius veritatis permaximé declarant, firmant, & effugata omni diſiectaquê prorſûs, ſi qua erat, nebula, ad totius meridiani Solis radios apponunt; cuique legenti Decretum, niſi fortê pulveris aliquid lumina impediat, conſpicuum erit & evidens.

Et licét ita ſit, nequê commento, aût gloſſa aliqua pro rei eruenda veritate indigeat Decretum, vtpotê quod clariſſimis, proprijſſimis, expreſſis, ſcholaſticis, & individualiſſimis piæ ſentẽtiæ & Scholæ terminis vtitur, tamen pro veneratione Cõceptionis paſſivæ naturalis Mariæ, quam nùnc primûm (in Decreto Apoſtolico) expreſſis, forma- 525.

 libus,

Jibus, & ijſdem ipſis piæ ſentẽtiæ propoſitis terminis, deſcriptam, ſignatam, & cultam videmus: Item & pro gratiarum actione, & Sacrorum Sũmi noſtri Antiſtitis, Eccleſiæ Catholicæ Capitis Viſibilis, & Ieſu Chriſti D. N. in terris Vicarij Alexandri VII. [proſperé procedat & regnet] Pedũ corde & ore humili deoſculatione, illa, quæ ſingulariter in Decreto hoc relucent & apparent, proponamus, &, ſaltem pro gaudio in repetitione, notemus: Quod & ab alio iam (fidelium ergá Mariam amor moras rumpit) optimê præſtitum video.

Debitæ gratiarũ actiones Sum. Põtif. Alexandro VII.

Prima Conſideratio circà præcedens Decretum.

Innovat Alexand. Summor. Pontif. Conſtitutiones.

526. PRIMÙM aſpice in Titulum, & nota, ſic dicere: INNOVATIO *Conſtitutionum & Decretorum.* E quo habes, Summum Pontificem Alexand. VII. non NOVVM edidiſſe, quoâd ſubſtantiam rei declaratæ, Decretum; ſed Summorum Pontificum prędeceſſorũ ſuorum Decreta nùnc innovaſſe, repetiviſſe, & in illis contẽta iam, iteratò propoſuiſſe & declaraſſe. Evidens ergó erit, id, quod nùnc in præſenti ſuo Decreto SS. Alexander declarat, in prædeceſſorum ſuorum Summorum Pontificum Decretis declaratum & dictũ præceſſiſſe; & ita fuiſſe declarare & exprimere nùnc Summum Pontificem Alexandrũ. Ideoqué aptè dicere poſſumus cũ Ennod. lib. Epigrammat. Epig 11.

Subſtãtia Decreti Alexand. propoſita præceſſe-

rat in a... liorum Sum. Põ... Cõſtitu... tionibus

Antiquũ ecce nitet Tẽplũ, &c.
Cui faciem veterem lux nova compoſuit.

Ennod.

Antiqua ſanè Immaculatæ Conceptionis Mariæ pulchra facies, antiquitusquè â Summis Pontificibus in ſuis Decretis cõcinnè depicta & bonis coloribus lineata, omniũquê oculis ſpectabilis, propoſita. Aſt nùnc Eccleſiæ noſtræ Vertex Septimus Alexander maiori luce, novoqué ſplendore donatam, dextero peniculo, clariſſimisquê pigmentis innovatam; venuſtam, nitentem, candidiſſimam, conſpicuam, & quam niſi volens nequeas agnoſcere, oculis objicit, omnibusquê agnoſcendã, & indigitandam proponit. Cõceptionis paſſivæ naturalis Marię faciẽ, licèt pulchra ſemper, tota ſẽper formoſa, ſẽper ſinê ruga, & ſẽper ſinè nævo, vetuſtã eſſe, annis ſæculisquê plenam, declarat iterùm Alexander Sum. Põtifex Clauſula illa: *Sanê VETVS eſt &c.* Vetuſtamquè eſſe Summorum Pontificum prædeceſſorũ ſuorum de pulchritudine ſinè nę-

Vetuſtã eſſe ſe... tentiam... pręſerva...

vo Conceptionis paſſivæ naturalis Mariæ agnitionem, declarare, ê contextu toto Decreti liquet. Vera ergó ſemper dixit pia ſentētia: Conformis ſemper fuit Pontificum Romanorum Decretis: Conformia fuerunt á principio Decreta Romanorum Pōtificum piæ ſententiæ aſſerenti fuiſſe Dei Matrem præſervatam ab originali peccato; quod è ſequentibus magis elucebit.

[...em Virginem ab originali peccato, declarat Alexāder VII.]

[Conformis ſēper fuit pia ſententia Summor. Pontif. Decretis.]

Conſideratio ſecunda circá Decretum præcedens.

527. NOta item ſequentia Tituli verba: *In* FAVOREM *ſententiæ aſſerentis, animã Beatæ Mariæ Virginis in ſui creatione, & in corpus infuſione*, A PECCATO ORIGINALI PRÆSERVATAM FVISSE, EDITORVM. Ecce ab ipſo Titulo proprijs & expreſſis terminis â Summo Pontifice propoſitam & pronuntiatam, ſententiam piam. Sed ad quid tàm præcox, & ab ipſo limine, piæ ſentētiæ ſuis characteribus ſignisquè figuratæ, deſcriptio? Quia FAVOREM á Sede Apoſtolica illi ſententiæ collatum proponere & defendere ex Titulo, & â Titulo, voluit Summus Pontifex Alexander: Sicquê, declarato favore, conſonum erat, cui qualiquê obiecto favor fuerit collatus, declaraſſe; præſertim quia non defuerint, qui hac indiguiſſent Pontificia inſtructione, vt mox dico.

[Declarat Sum. Pōt. Alexand. Decreta Sedis Apoſtolicæ fuiſſe edita in favorem piæ ſentētiæ; ipſa ſuis proprijs terminis pronuntiata.]

528. Igitur, audis iam ab ipſo Decreti Titulo Summũ Pontificem Alexand. VII. expreſſé declarantem. Decreta prædeceſſorum ſuorũ Summorum Pontificum, edita fuiſſe in FAVOREM ſententiæ aſſerentis, animam Beatæ Mariæ Virginis in ſui creatione, & in corpus infuſione, fuiſſe â peccato originali præſervatã. Et ſi Decretum legiſti, vidiſti etiam, ſæpé repetiviſſe, & iterùm & iterùm dixiſſe Alexandrum, Prædeceſſorum ſuorum Summorum Pontificum Decreta & Apoſtolicas Conſtitutiones, [nominatim ſignatis Sixto IV. Concilio Tridētino, Paulo V. & Gregorio XV.] editas fuiſſe in FAVOREM illius ſententiæ, quæ Virginem Mariam in inſtanti creationis ſuæ ſáctiſſimæ animæ, & in corpus infuſionis, Spiritus Sancti gratia fuiſſe donatam, & á peccato originali, intuitu meritorum Ieſu Chriſti humani generis Redemptoris, præſervatam. Legiſti ſimiliter, declaraſſe & dixiſſe Summum Pontificē Alexandrum, ſe Conſtitutiones & Decreta Summorum Pontificum prædeceſſorum ſuorum in

[Repetit ſæpê Alexander, Decreta Sedis Apoſtolicæ fuiſſe edita in favorem piæ ſententiæ; & declarat, ſe iſti ſētētiæ velle favere.]

in prædictæ ſententiæ FAVOREM edita, INNOVARE; velleque, prædeceſſorum ſuorum Summorum Pontificũ EXEMPLO, ſententiæ illi, & LAVDABILI PIETATI, favere.

529. Hanc totiés repetitam ab Alexãdro declarationem, dicente, Apoſtolicas Conſtitutiones Summorum Põtificum prædeceſſorum ſuorum fuiſſe editas in FAVOREM, & COMMENDATIONEM ſententiæ, & partis aſſerentis, Mariam Dei Matrem præſervatam fuiſſe ab originali peccato; ſequé illas Conſtitutiones INNOVARE, & prædeceſſorum ſuorum Summorum Pontificum EXEMPLO, VELLE ISTI SENTENTIÆ FAVERE: Hanc, inquam, declarationem, ideó gratulabundi magis, accipere debemus, quia nõ ſolúm ſimplicem de veritate hac declarationem fuiſſe cognoſcimus; ſed etiam ſententiam in iudicio contradictorio, pro hoc ſingulari puncto, prolatam, fuiſſe videmus.

Declaratio de favore præſtito à Sede Apoſtolica ſẽtẽtiæ piæ, ſententia fuit in contradictorio iudicio.

Non faviſſe Sedem Apoſtolicam in illis ſuis Decretis ſententię pręſervanti Dei Matrem ab originali peccato, non ſemel dixerunt aliqui: Et id â Summo Pontifice Alexandro in hoc ſuo Decreto propoſitum videmus, Clauſula: *Nihilominus*, in qũa, de adverſarijs loquens, inter alia, dicit: *Imò Eccleſiam Romanam* HVIC SENTENTIÆ, *& Cultui iuxtà illam B. Virgini exhibito*, FAVERE NEGANT. Vides negaſſe adverſarios, Eccleſiam Romanã dictæ piæ ſententiæ favere, vel faviſſe, & huius negationis Summum Pontificem Alexandrum meminiſſe, expreſſamqué de tali negatione mentionem feciſſe. Fert ergò Alexander ſententiam & declarat in contradictorio iudicio, Eccleſiam Romanam & Pontifices Summos in ſuis Apoſtolicis Conſtitutionibus faviſſe ſententiæ aſſerenti fuiſſe Mariam ab originali peccato præſervatam, & ſe FAVOREM hunc innovare, & eidem ſententiæ velle favere. Quô FAVOREM hunc iam nemo tollet á nobis, nequè gaudium de Triumpho, quoàd hanc partem, de qua nùnc loquimur, reportato.

Negabãt aliqui ſavere Romanã Eccleſiam piæ ſententiæ.

Gaudemus de favore declarato, & la tamur d triũpho.

530. Negabant igitur aliqui, Sedem Apoſtolicam, ſivé Pontifices Summos in ſuis Decretis faviſſe piæ de Immaculata Mariæ Conceptione ſententiæ. Sed cur id negabãt? Quia, vt pijſſimi Sedis Apoſtolicæ filij, agnoſcebant, ſemel conceſſo Sedem Apoſtolicam favere illi ſentẽtiæ, Decretaquê illi ſententiæ favẽtia edidiſſe,

Cauſ negand faviſſe Sedem A poſtolic ſentent piæ.

non

non ſinè vehementi ruboris cauſa, & prudentum omnium offenſione, potuiſſe à ſententia illa recedere, illam non libentiſſimê ampleсti, animo reverēti nō deoſculari, vel nō toto animo cordi admovere. At iā videmus, Summū Pontificē Alexādrū VII. declarare, Sedem Apoſtolicam, ſivé Pontifices Summos in ſuis Apoſtolicis Conſtitutionibus favere piæ illi ſentētiæ, in eiuſquè favorem editas fuiſſe Conſtitutiones Apoſtolicas; ſeque & Conſtitutiones illas & favorem in illis contentum innovare, & dictę ſententiæ velle favere. Quid modò reſtat? Poterimus nunc credere vel præſumere eſſe aliquem Sedis Apoſtolicæ pium & prudentem filium, qui ſentētiam præſervantem Matrem Dei ab originali peccato, non amplectatur? Niſi videro, vel audiero, non credam. Quis vſque adeò allucinetur, quòd de Sedis Apoſtolicæ prudēti aliquo filio queat præſumere, ad tales ſe velle anguſtias redigere, vt neceſſariò debeat cōcedere, ſe non militare pro parte, cui Sedem Apoſtolicā favere & faviſſe tenetur iam neceſſarió concedere? Ego ſanê quē ſinè evidentia facti ita de aliquo præſumētem viderem, leviſſimæ ipſum præſumptionis incuſarem.

Nullus poterit iam prudenter præſumere, eſſe, qui ſententiā piā non amplectatur.

Conſideratio tertia circà præcedens Decretum.

TERTIÒ & principaliter (hæc eſt præcipua Decreti materia, & quaſi tota ſubſtantia eius) cōſiderare debemus, SS. D. N. Alexandrum VII. declarare & definire, obiectum Feſti & Cultus à Sede Apoſtolica inſtituti pro Conceptionis honore, eſſe, & fuiſſe CONCEPTIONEM PASSIVAM NATVRALEM Virginis, ſivè ipſam Virginem Mariam, PROVT *in creatione ſuæ puriſſimæ Animæ, & infuſione in corpus, Spiritus Sancti gratia donatā*, & A PECCATO ORIGINALI PRÆSERVATAM. Sæpè hanc declarationem repetit SS. Alexander. Primò in Clauſula: *Sanè* VETVS *eſt*, vbi ſtatuit, veterem eſſe fidelium pietatem ſentientium, animam B. Virginis in primo inſtanti creationis fuiſſe à macula peccati originalis præſervatam, *atquè* IN HOC SENSV *eius Conceptionis Feſtivitatem ſolemni Ritu colentium &c.* Secundò in Clauſula: *Nos conſiderantes*; vbi dicit, ſe velle favere Feſto & Cultui Conceptioni Virgineæ, *Secundùm* LAVDABILEM PIETATEM *præſervantem Mariam ab originali peccato, exhibito:* 531.

Declarat Alexand. Conceptionem naturalē Virginis eſſe obiectum Feſti ab Eccleſia inſtituti.

Hancqué pietatem & devotionem colendi & celebrandi, Beatiſſimam Virginē, præveniente Spiritus Sancti gratia, fuiſſe A PECCATO ORIGINALI PRÆSERVATAM, velle tueri. Tertiô deniquê, & iam decernendo, addit, ſe innovare Decreta Summorum Pontificum prædeceſſorum ſuorum edita in favorem piæ ſententiæ; *&* *in* FAVOREM *Feſti & Cultus Conceptioni Virginis Deiparæ*, SECVNDVM PIAM ISTAM SENTENTIAM, VT PRÆFERTVR, [vt dictum eſt] EXHIBITI. Declarat ergó & decernit SS. Alexander, obiectum Cultus exhibiti Conceptioni Virgineæ, eſſe, & fuiſſe Virginis naturalem Conceptionem, ſivè primum illud inſtans creationis excelſæ Animæ Mariæ Virginis, & infuſionis puriſſimæ illius Animæ in corpus, & proût in illo primo inſtanti gratia Spiritus Sancti donatę, & á peccato originali præſervatæ. Declaratqué, Feſtum hoc & Cultum Immaculatæ Conceptioni, ſecundúm piam ſententiam, & ſenſum eius, exhibitum, NVNQVAM *in Eccleſia Romana*, *póſt ipſius Cultus Inſtitutionem*, FVISSE IMMVTATVM. Vera ergô etiam quoâd hanc partē dixit ſemper pia ſententia, affirmans ſemper, eſſe & fuiſſe Conceptionem paſſivam naturalem Virginis obiectum Cultus & Feſti ab Eccleſia inſtituti pro Conceptione.

532. Evanuerunt iam commēta omnia illa effugia, ſivè interpretationes, quibus adverſantes vtebātur, vt argumentum ad probandam ſanctitatem Conceptionis naturalis Mariæ, á Feſto & Cultu deſumptū, eluderēt; negantes fuiſſe Concēptionem naturalē Virginis prędicti Cultus obiectū; ad diverſa, extranea, & omninó aliena obiecta confugientes. Sed profunda ſanê meditatione & conſideratione digna ſunt SS. D. N. Alexādri verba illa, in quibus, poſtquàm refert, adhúc póſt editas prædeceſſorum ſuorum Sūmorum Pontificum Conſtitutiones pergere aliquos ex adverſarijs CONTRA PRÆFATAS PROHIBITIONES ſententiam piam impugnare, aut vellicare, addit: *Et favorem á Romanis Pontificibus* CVLTVI ET FESTO SECVNDVM ILLAM [piam ſententiam] PRÆSTITVM *ita interpretari*, VT FRVSTRENTVR. Meditetur, inquam, prudens & doctus hæc verba. Mihi ſufficit notare, ſatis apertè declarare SS. Alexandrum, interpretationes ab adverſarijs datas

Nó fuerūt veræ interpretationes adverſariorum.

tas

tas favori Feſti & Cultus præſtito á Romanis Pontificibus ſecundûm ſenſum & iuxtà ſenſum piæ ſententiæ, falſas fuiſſe & álienas â vero. Quia à ſenſu ſententiæ piæ alienæ erant & omninò extraneæ. Ideoquè poſteâ Sũmus Pontifex Alexãder graviſſimis pœnis ſubijcit *omnes & ſingulos, qui præfatas Cõſtitutiones, ſeù Decreta ita pergent* INTERPRETARI, *vt favorem per illas* DICTÆ SENTENTIÆ, ET FESTO, SEV CVLTVI SECVNDVM ILLAM EXHIBITO, FRVSTRENTVR. Vicit ergò, & iam ſinè hoſte regnat ſenſus piæ ſententiæ aſſerentis, Conceptionem paſſivam naturalem Mariæ, ſivé B. Mariam proùt in inſtanti creationis ſuæ puriſſimæ Animæ, & infuſionis in corpus, Spiritus Sancti gratia donatam, & â peccato originali præſervatam, eſſe & fuiſſe ab initio inſtituti Feſti, ipſius Feſti & Cultus OBIECTVM. Iusquè poſſeſſionis ſtare pro piæ ſententię ſenſu colentis Conceptionem naturalẽ Marię, declarat SS. Alexand. verbis illis: *Imò Eccleſiam Romanam huic ſententiæ, & Cultui iuxtà illam B. Virgini exhibito, favere negant*, PIOS CHRISTI FIDELES *è ſua pacifica* QVASI POSSESSIONE DETVRBARE CONANDO. Factum expreſſum his verbis, ſcilicèt, *pios Chriſti fideles deturbare conãdo*; ad aliorum meditationem & conſiderationem reijcio.

533\. Cùm autem interpretationes illę adverſariorum ad extranea obiecta confugientiũ eò tetendiſſent, vt non fuiſſet ipſis neceſſariò concedenda hęc illatio: *Ergó ſancta fuit Conceptio naturalis Mariæ*; ſequitur, ex vi pręſentis Decreti SS. Alexandri declarantis, Conceptionem naturalem Marię eſſe & fuiſſe obiectum Feſti & Cultus prędicti, omnes iam concedere, [de iure loquor] Conceptionem naturalem paſſivam Virginis fuiſſe ſanctam & cum gratia ſanctificante coniunctam: *Non autem celebratur Feſtũ in Eccleſia, niſi pro aliquo ſancto*, affirmavit S. Thomas 3. p. q. 27. art. 1. Sanctorum Patrum, & totius Eccleſię ſenſum ſequutus. Exerit ergò iam vires omnes, omni prorſûs impedimẽto amoto, argumentum noſtrum ſumptum ab Inſtitutione Cultus publici Sacri vniverſalis, & ex pręcepto, pro ſtatuenda & firmanda ſanctitate Conceptionis paſſivę naturalis B. Marię.

Ex vi Decreti Alexand. neceſſariò ſequitur concedendum fuiſſe ſãctam Cõceptionẽ naturalẽ Virginis.

S. Thom.

Conſideratio quarta circa præcedens Decretum.

QVAR-

Declarat Alexāder ſtare pro ſententia pia communem ſenſũ Eccleſiæ,

534 QVARTÔ conſiderare attētiſſimé debemus, declaraſſe Sedē Apoſtolicam,ſivé SS.D.N.Alexandrum VII.in hoc ſuo Apoſtolico Decreto, vera dixiſſe piá ſententiam, aſſumentem argumentum pro firmanda veritate ſanctitatis Cōceptionis Virgineæ, ab Eccleſiæ communi ſenſu, ſivé á ſenſu feré omnium Catholicorum, de quo agebamus ſuprá, â num. 420.

Refert Alexād. antiquitaté & ſtatum ſententiæ piæ.

535. Refert SS. Alexander in Clauſula: *Sané* VETVS *eſt*, piæ noſtræ ſententiæ venerādam antiquitatem,progreſſus, per ſingula tempora accretionem; Sixti IV. in commendationem eius Apoſtolicas Conſtitutiones, harum Sixti IV. Apoſtolicarum Conſtitutionum à Sacra Tridentina Synodo innovationem, & illarum obſervantiæ iuſſionem; favoresquê aliorum Summorum Pontificum prædeceſſorũ ſuorum approbantium Ordinem & Confraternitates in honoré & nomen Cōceptionis Immaculatæ Mariæ erecta,favorem etiam indulgentiarum â Summis Pontificibus in eiuſdem Immaculatæ Cōceptionis Cultum conceſſarũ; augmentum numeri colentiũ Mariam ſinê peccato originali conceptam,acceſſionem plurimarum,ex celebrioribus, Vniverſitatum; [bone Deus! Nonnè hoc non fuit Sedem Apoſtolicam,ſivé Pontificem Summum in Apoſtolico Decreto,ſibi ex profeſſo probandam & firmandam aſſumpſiſſe ſententiam præſervantem DeiMatrem ab originali peccato?Nonné hoc nō eſt videre noſtram piam ſententiam gloria & honore coronatam, & inter opera manuum Sedis Apoſtolicæ conſtitutā? Quid aliud deſideremus?] & addit: *Ita vt* &c. *iam* FERE OMNES CATHOLICI *eam complectantur*.

Nullus poteſt i[...] negare ſtabilita eſſe ſen[...] tentiā pi[...] aſſenſu feré om[...] nium Ca[...] tholicorum.

Declaratum igitur iam eſt á Sede Apoſtolica, *feré omnes Catholicos* amplexari & tenere piam ſententiam. Nullus ergô iam negare poteſt, ſententiam piam ſtabilitam eſſe conſenſu & ſenſu ferê omniũ Catholicorum,ſivé totius ferè Eccleſiæ Dei.At materia,gravis eſt,& vt nos firmiter,etiam cum multis ex adverſarijs,ſtatuimus, ad Fidem attinet, de quo aliqua dicebamus ſuprá á num.381.Ad mores &Chriſtianam pietatem attinere conſpicuum apparet,& ſingulariter á SS. Alexandro in hoc ſuo Apoſtolico Decreto eſſe declaratum, videmus, cúm expreſſè declaraverit eſſe materiam Cultus Religioſi,& Feſti Sacri; & ſæpé hāc noſtram ſententiam vocet abſolutê 536.

Ex D[...] creto A[...] lexand. colligit[...] pertine[...] ad mor[...] & pieta[...] chriſtia[...] nam, m[...] teriam Conce[...] tione Virgin[...]

PIE-

PIETATEM, PIETATEM LAVDABILEM, & fideles ita ſentientes vocet PIOS. Quid ergô ſentiant, quid doceant Catholici Doctores de veritate obiecti ſivé materiæ ad Fidem, mores, aút Chriſtianam pietatem attinentis, vbi ferè Catholici omnes cõſpirãt in talis veritatis defenſionem, ſciunt docti. Id vt certiſſimũ ſtatuo cum ijſdem Catholicis Doctoribus, ſcilicêt, Eccleſiam ferè totam, ſivè omnes ferè Catholicos conſpirantes, ſimulqué euntes in gravem aliquam materiã aſſerendam, ſivê in materiam aliquam ad Fidem, mores, aût pietatem Chriſtianam, attinẽtem, defendẽdã, errare nõ poſſe. Quid ſi ad totius feré Eccleſiæ ſenſum, â Sede Apoſtolica vt talem declaratum, & agnitum, accedat ipſius Sedis Apoſtolicę declaratio, decernentis, materiam illam eſſe, & fuiſſe materiam Cultus Sacri & Religioſi Feſti? Hûc pervenit de præſervatione Mariæ á peccato originali ſẽſus. Omnes feré Catholici eũ ampleƈtuntur, ſic exprimente in Decreto Apoſtolico SS. Alexandro. Materiam de præſervatione originali Mariæ eſſe materiam Cultus Sacri, idem declarat & decernit Sũmus Pontifex: Declarat ergò apertiſſimê eſſe materiam attinentem ad mores, ſivê ad Chriſtianam pietatem. Poteritnè non eſſe verum, Mariam fuiſſe conceptam ſinê originali peccato?

Eccleſia ferê tota errare nequit circâ materiã attinentẽ ad Fidẽ, mores, & Chriſtianam pietatem.

537. Addo pro prędictorum explicatione, poſſe nos dicere fuiſſe declaratum á SS. Alexandro, *vniverſam abſoluté Eccleſiam*, ſivè *omnes abſolutè Catholicos* amplexari ſententiam præſervantem Dei Matrem ab originali peccato. Sic diſcurro, ſapiẽtibus diſcurſum examinandum proponens, & iudicium ad Petri SS. Sedem Magiſtram veritatis remittẽs. Sic, inquam, diſcurro: Catholici *ferè omnes*, omnes ſunt, *exceptis paucis*: Catholici *ferê omnes*, ſivè *omnes Catholici, exceptis paucis*, licèt non ſint *omnes mathematicè*, ſunt tamẽ *moraliter omnes*. Ad hoc autem vt poſſimus *abſolutè & ſinê addito* dicere, ſtare *Catholicos omnes*, ſivê *Eccleſiã vniverſam*, pro aliquo ſenſu, ſufficit quód *tota moraliter Eccleſia*, ſivè *omnes moraliter Catholici* in ſenſum illum affirmandum & tenendum conſpirent. Modó ſic: Summus Pontif. SS. Alexander declarat, *iam ferè omnes Catholicos* amplexari ſẽſum præſervantem Dei Matrẽ ab originali peccato: Declarat ergô amplexari iam hunc ſenſum *Catholicos omnes, exceptis paucis*, ergô declarat ſtare

Colligimus poſſe nos dicere abſolutè, totã Eccleſiam pro nobis ſtare.

Vt poſſimus dicere abſoluté, Vniverſã Eccleſiã adeſſe, ſufficit quod vniverſa moraliter Eccleſia adſit.

re pro hoc ſenſu *omnes,ſaltem moraliter,Catholicos*,ſivè *vniverſam, ſaltem moraliter, Eccleſiam.* Rectè ergô deniquè inferre poſſumus, ſtando SS. Alexandri Decreto, & ex ipſius Decreti vi, poſſe nos dicere *abſolutê*, iam *vniverſam Eccleſiam*,ſivê *Catholicos omnes* pium de Immaculata Mariæ Conceptione ſenſum amplexari: Quia ipſum SS. Alexandrum expreſſiſſe, *omnes, ſaltem moraliter, Catholicos* pium hunc ſenſum amplexari, perſpicuum videtur: Et vbi *tota,ſaltem moraliter*, *Eccleſia* adeſt, abſolutè & ſinê addito dicere poſſumus, *vniverſam Eccleſiam adeſſe.*

Explicãtur prædicta.

538. Roborata antedicta manebunt, ſi repetas,quæ appoſuimus ſuprá, à num. 420. vſqué ad nu. 432. & legas ſpeciatim Laurentium Aponte, & Ioſephum Guarnizo ſuis Opuſculis é locis citatis num. 425. & 426.Et ſi ſimûl cõmuni modo loquendi Doctorum attendamus.Franciſcus Suar.adductus num.423. poſtquám ſemel dixerat, ſententiam piam eſſe ſenſum totius *ferè* Eccleſiæ, bis ſtatim repetit abſolutè & ſiné addito, *vniverſam Eccleſiam, vniverſos fideles* ſenſum pium illum tenere. Vbi verê dicimus, *ferè omnes*, rectê etiã dicimus abſoluté, *omnes*. Verba,quæ é Laurent. Aponte citato num. dedimus, ſatis rem explicant. Dicit ibi,pro nobis ſtare,& pro pia ſententia,non ſolúm *maiorem partem Eccleſię*,ſed PENITVS TOTAM, *exceptis paucis.* Compatibile ergò eſt, aliquos de Eccleſia, excipere,& dicere ſimùl,*totã penitùs Eccleſiam* pro nobis ſtare. Diſcurrit Aponte, ſicùt & alij, ex ſuppoſitione â ſe præmiſſa, ſcilicét,quód totam penitùs Eccleſiam adeſſe dicere poſſumus,vbi tota,*ſaltem moraliter*,Eccleſia adeſt.Benê etiam idipſum declarat Gregor. de Valent.productus nu. 429. Et bené item Gabriel Vazq. t.2. in 3.p.diſp.117.c.6. num.80.dicens: *Accedit communis ſenſus* OMNIVM FIDELIVM,*per quorum animos, vna dempta Familia &c.* Compone illud: *Omnium fidelium*,cum illo: *Vna dempta Familia.* Vide etiam pro hac aſſertione Scriptores ferê omnes pro Conceptione Immaculata.

Aponte. Guarnizo. Suarius. Aponte. Valenti[…] Vazqu[…]

Declarat SS. Alexander, 539.
omnes feré Catholicos,ſivê *vniverſam ferè Eccleſiam*,amplecti ſententiam præſervantem Dei Matrẽ ab originali peccato: Ergò declarat, *omnes, ſaltẽ moraliter,Catholicos* hãc iam ſententiã amplecti: Ergó ex vi Decreti SS. Alexandri, & ſtando ipſius declarationi, poſſumus dicere abſoluté,*vni-*

verſam

verſam iam Eccleſiam pium de Immaculata Mariæ Conceptione ſenſum tenere, quia vbi *tota moraliter Eccleſia* adeſt, *totam & vniverſam Eccleſiam adeſſe*, abſolutè dicere poſſumus, vt notum eſt doctis.

540. Vide modò iterùm, ſi ſenſus affirmans fuiſſe Virginem cõceptam ſinè originali peccato poterit non eſſe verus; póſt quem iam, innitendo Põtificio Decreto, vniverſam ire Eccleſiam poſſumus abſolutè dicere: Præſertim declarato ſimùl á Sede Apoſtolica, materiam & obiectum iſtius ſenſus eſſe obiectum & materiam Sacri Cultus; ê quo manifeſtê evincimus eſſe materiam ad mores ſaltem vel pietatem Chriſtianam, attinentem, in qua, vel circâ quam materiam, *vniverſam, ſaltem moraliter, Eccleſiam* errare non poſſe, fixum & conſtans eſt apúd Catholicos. Dicamus ergò vel ex hac ſolùm præſenti Conſideratione moti, verum eſſe, & falſum eſſe non poſſe, ſenſum præſervãtem Dei Matrem ab originali peccato. Vel id dicamus, vt né ſaltem in Auguſtini cenſuram incidamus, dicentis: *An non ſenſus ipſe cõmunis, ita verum eſſe perſpicua ratione proclamat, vt quiſquis contradixerit demẽtiſſimus habeatur*? Sic dixerat Epiſt. 7.

Auguſt.

Conſideratio quinta circá Decretum præcedens.

CONSIDERAMVS etiã opportunê ſatis, epitheton illud PIÆ, quo exultans & gaudens per fidelium omnium ora ab antiquo iverat noſtra de Immaculato Mariæ Conceptu ſententia, iam eſſe Oraculo Apoſtolico approbatum, iam Apoſtolico Decreto ratum; iam firmum, ſtabile, & immobile permanſurum. *Sané*, ait Summus Pontifex, VETVS *eſt Chriſti fidelium ergà eius Beatiſs. Matrem Virginem Mariam* PIETAS, *ſententiũ &c.* Pietatem eſſe ſentire fuiſſe Mariã Dei Matrem ſinè peccato originali conceptam, & á peccato originali præſervatam, declarat Summus Pontifex in Apoſtolico Decreto. Sed néc paſſa eſt Sedes Apoſtolica, pietatem iſtam antiquitatis honore non nobilitare: *Sanê*, inquit, VETVS *eſt*. Et poſteà, fideles ſentientes fuiſſe Mariam à peccato originali pręſervatam, PIOS vocat. Rurſùs, ſic ſentire, *laudabilem* PIETATEM eſſe pronuntiat. Et iterûm ſententiam noſtram, PIAM *ſententiam* vocat abſolutê. Quis ergô modò neget fuiſſe Matrem Dei ab originali peccato præſervatam? Eritnê, qui Marię Matri 541.

Epithetõ *piæ* iá eſt à Sede Apoſtolica noſtræ ſententiæ collatum.

Fideles ſentiẽtes fuiſſe Mariam præſervatã ab originali peccato, *pios* vocat Sedes Apoſtolica.

tri Dei ſubtrahat privilegium ad ipſius ſanctitatem proſperè ſtabiliendam,& ad removendam ab ipſa Dei Matre turpiſſimam peccati indecẽtiam conducens & opportunum, poſtquâm è Apoſtolico Decreto habemus, tale illud privilegium Matri Dei concedere, eſſe PIETATEM, & pietatem LAVDABILEM? Sanê nullo alio indigere benê inſtructam mentem ad affirmandum fuiſſe à peccato originali præſervatã Dei Matrem, omni benè inſtructæ menti perſpicuum erit. Vide, quæ diximus ſuprâ, num. 389. Sed plené hanc noſtram Conſiderationem declaremus; & certitudinem noſtræ ſentẽtiæ ê prædictis Apoſtolicis loquutionibus eruamus.

542. Adverte, duplicem eſſe pietatem; aliam, quam fallibilem, ſivê probabilem ſolûm vocare poſſumus, eô quôd à nullo principio infallibili, ſivê á lumine aliquo ſupernaturali, aût ab Spiritus Sancti aſſiſtentia vel inſtinctu, ſumit principiũ; ſed ſolùm principijs probabilibus, aût coniecturis â naturali diſcurſu deſumptis, innititur. Sit exemplum pietas illa, qua moti dicimus, & communiter Theologi ſentiunt, Beatam Mariam adhùc hanc præſentem vitam, agentem, Divinam Eſſentiam vidiſſe; fomite ſemper caruiſſe; ab inſtanti ſuæ puriſſimæ Conceptionis impeccabilem ſimpliciter fuiſſe &c. Hæc enim & ſimilia privilegia de Dei Matre *piê* affirmari & prædicari, communiter aſſerimus. At ex hac pietate, ſivé ex huius pietatis genere, nihil tanquám omninó certum, aût infallibile, aût cui falſitas ſubeſſe non poſſit, deducimus: Non enim innititur principio alicui infallibili, ſivé lumini alicui ſupernaturali, vel Spiritus Sancti aſſiſtentiæ aût inſtinctui. Alia eſt pietas infallibilis, quamquè Fidei conſonam vocamus, & aliquo modo ad Fidem attinere dicimus; & eſt illa, quæ ab aliquo principio infallibili, & ad Fidem aliquo modo attinente, deſumitur, quale eſt authoritas Eccleſiæ in his rebus, quæ ad Divinum Cultum ſpectant & attinent: Et ideô S.Thom.2.2.q.101.art.3.dixerat: *Vndé per excellentiam* PIETAS *Cultus Dei nominatur.* Cúm enim Fidei ſit maximè conſonum Eccleſiam in his, quæ ad Divinum Cultum ſpectant errare non poſſe, vtiquê talis pietas, quæ in authoritate Eccleſiæ, ſuper his, quæ ad Divinum Cultum attinent, fundatur, pietas eſt aliquo modo ad Fidem pertinens, ſivè Fidei maximè conſona; conſequenterquè tali pietati fal-

Duplex pietatis genus eſſe declaratur.

nent ad ... ivinum ... ultũ nõ poteſt ... beſſe ... l.um.

falſum ſubeſſe nequit. Talis eſt pietas, qua ſentimus, Virginem Dei Matrem natã fuiſſe ſinè peccato originali; cum corpore in cœlos aſſumptam &c. Hæc enim privilegia *piè* credimus fuiſſe Virgini conceſſa, pietate Fidei conſona, & ad Fidem attinente, ex eo, ſcilicét, quia innititur Eccleſię authoritati ex aſſiſtentia & inſtinctu Spiritus Sancti inſtituentis in honorem Nativitatis, & Aſſumptionis Virgineæ, Feſtum Sacrũ, & Religioſam Celebritatem, ad laudes Deo reddẽdas, & Cultum ipſi Deo exhibendum. Pro hac doctrina vide Ægidium Luſit. lib. 3. q. 6 art. 1. §. 10. à num. 83. Et ab Ægidio doctrinam accipientes Illuſtriſſ. Trexo, & Lucam Vvadding. citatos Tract. præcedenti, num. 51.

Egidius. Trexo. Vvadding.

543. Modó diſcurro ſic: SS Alexander VII. in præſenti ſuo Decreto Apoſtolico aſſerit, pronuntiat, & affirmat, pietatem eſſe & laudabilem pietatem ſentire, fuiſſe Dei Matrẽ à peccato originali præſervatam; & in hoc ſenſu Dei Matrem Mariam ſolemni Ritu colere, fideleſqué ſic ſentientes & colentes PIOS vocat, & ſententiam ſic affirmantem vocat PIAM. Hæc è Decreto ipſo expreſſé apparent. At SS. Alexandrum nõ loqui de pietate illa prioris ordinis, ſcilicèt, probabili ſolúm & fallibili, principijsquê duntaxát probabilibus, & rationi naturali innitente; ſed de pietate ſecundi generis, videlicét, illa, quam Fidei conſonam, & ad Fidem attinentem eſſe dicimus, vtpotê principio infallibili, lumini ſupernaturali, ſeû Spiritus Sancti aſſiſtentiæ & inſtinctui innitentem, ex ipſo eodem Decreto manifeſtê videtur inferri: Quia manifeſté loquitur Summus Pontifex Alexander de pietate innitente Feſto Sacro & Religioſæ Celebrationi ab Eccleſia ex Spiritus Sancti aſſiſtentia ad laudes Sacras Deo reddẽdas, & Religioſum Deo exhibendum Cultum, inſtitutæ, vt legenti & intelligenti Decretum, indubium erit. Ergò loquitur SS. Alexander de pietate, cui non poteſt ſubeſſe falſum. Patet: Quia pietati Fidei cõſonæ & ad Fidem modo ſaltem aliquo attinenti, & Eccleſiæ authoritati, Spiritu Sancto aſſiſtente & dirigente, innitenti, falſum ſubeſſe non poteſt.

Deductio ex dictis.

Loquitur Alexãder in ſuo Decreto de pietate Fidei cõſona; & cõſequẽter de pietate, cui non poteſt ſubeſſe falſum.

544. Confirmo ſic: Si de pietate affirmante ſanctitatem Nativitatis Matris Dei, vel Aſſumptionem eius cum corpore in cœlos, & Myſteria hæc Cultu Sacro & Religioſo, colente, loqueretur Summus Pontifex, quis negaret loqui de pietate illa,

Confirmatio.

illa, quam Fidei conſonam eſſe dicimus, & cui falſum ſubeſſe non poſſe, affirmamus? Nullus ſanè. Et quare? Quia ſupponimus Summũ Pontificem in tali caſu loquentem de pietate innitente authoritati Eccleſiæ inſtituentis ex Spiritus Sancti directione & aſſiſtentia Feſtum Sacrum & Religioſam Celebrationem in honorem illorum Myſteriorum, ad Divinum Deo exhibendum Cultum. Ergò cùm in hoc ſuo præſenti Decreto loquatur SS. Alexãder de pietate habẽre pro obiecto Cõceptionem naturalem paſſivã Mariæ, ſivè Beatã ipſam Mariam, inquantùm à peccato originali præſervatam; vt Feſto Religioſo cultam, & Cultu Sacro celebratam, ſequitur dicendũ, loqui in hoc ſuo Apoſtolico Decreto SS. Alexandrum de pietate illa Fidei conſona, ad Fidem attinére; & de pietate, cui falſum ſubeſſe nequit.

545. Poſſumus, igitur, iam dicere, ſententiam noſtram, ex Principis declaratione, PIÆ nomen ſortitam eſſe: Et *Catholicos Ferè omnes* hanc ſententiam amplexantes PIORVM nomine eſſe nobilitatos; & hãc pietatem noſtram, pietatem eſſe, cui nequit ſubeſſe falſum; ſiquidem pietas eſt circá obiectum, quod eſſe obiectum Sacri Cultus, à Principe declaratum eſt.

Conſideratio ſexta & vltima circà præcedens Decretum.

IVSTISSIMÈ etiam conſideramus, SS. D. N. Alexãdrum in hoc ſuo Decreto Apoſtolico omiſiſſe clauſulam illam Summorum Pontificum prædeceſſorum ſuorum Pauli V. & Gregorij XV. in qua declarabant, ſe non reprobare opinionem contrariam, *nequè illi aliquod velle inferre præiudicium.* Nequé caſu omiſſam fuiſſe clauſulã iſtã in SS. Alexandri Decreto, ſed nimis á ſenſu, nimis á cõſilio omiſſam fuiſſe, neceſſè eſt dicamus. Et quamvis ex hoc non infero, SS. Alexandrum damnaſſe, aút reprobare iam voluiſſe placitum illud contrarium, ſivé prçiudicium reprobationis, aút damnationis placito illi inferre decreviſſe; quia video, expreſſè vetare, quempiam aſſerere, placitũ illud tenentes, hæreſis crimen, aút mortale peccatum incurrere; ſubijceréque gravibus pœnis eos, qui placitum illud, hæreſis, peccati mortalis, aút impietatis dãnaverint; tamẽ infero occurriſſe ſic SS. Alexandrum falſæ aliquorum ex adverſarijs interpretationi, clauſulæ illi inniten- 546.

Omittit Alexãd... clauſu... de nõ ... lato præ... iudicio ... ſenſui ... cõtrari...

Præcip... Alexãd... nè hæ... ſis, pecc... ti mort... lis, aù... impieta... tis, pla... tum co... trarium damne... mus.

nitentium; occaſionemqué á verbis illis pro non bona interpretatione deſumptam, reſcindere voluiſſe; & vel ſic, ſaltem, interpretationem non bonam de medio tollere decreviſſe. Explico.

ferebāt verſa-- pro- abile placi- n eſſe Ponti- ia de- ratio-

547. Dicebant aliqui ex adverſantibus, clauſulæ illi innitentes, placitum ſuum, probabile eſſe, & vt probabile à Summis Pontificibus eſſe declaratum, ex quo illi nullum præiudiciũ inferre velle declarabāt; nullumquè conſequēter eſſe principium, é quo determinatè falſum eſſe inferre poſſemus, aût eius falſitatem determinatè evinceremus. Notum hoc Controverſiam de Virginea Conceptione cõrrectantibus; & ſatis conſtans ex Libellis illis, annis elapſis ab Anonymo oblatis &c. Abutebantur, igitur, adverſarij clauſula illa, nequê ſenſum eius callebant:

utebā- r clau- a Pon- cis ad- rlarij.

Quia Summi Pontifices Paulus V. & Gregorius XV. licèt dixiſſent ſe nolle præiudicium placito illi inferre, loquuti fuerunt de præiudicio damnationis, ſivé reprobationis, vel cenſuræ Theologicæ, vt annotabam ſuprâ, num. 487. Et expreſſé ſimúl limitationē & reſtrictionem appoſuerunt, dicentes: *Præterquàm quoád ſuprâ diſpoſita.* Igitur, licét clauſula illa cauſam non dederit interpretationi illi, occaſio tamen, vt experientia monſtravit, erat. Cùm autem nùnc SS. Alexander expreſſé definierit, & declaraverit, Cõceptionem Virgineam, *iuxtâ ſenſum & ſecundùm ſenſum noſtræ pietatis, & noſtræ piæ ſententiæ*, eſſe & fuiſſe OBIECTVM Sacri Cultus & Feſti ab Eccleſia inſtituti, implicat non ſimûl, tacité ſaltem, declaraſſe ſenſum noſtræ ſentētiæ dicentis Conceptionem naturalem paſſivam B. Virginis fuiſſe ſanctam, eſſe verum, & falſum eſſe non poſſe: Et conſequenter implicat, non ſimúl, tacitê ſaltem, declaraſſe, ſenſum noſtro ſenſui contradictoriè oppoſitum, improbabilem omninô & falſum eſſe: Quo dato, congruentiſſimê, & appoſitiſſimé, SS. Alexāder clauſulam illam reſcindit; [imô impoſſibile fuiſſe illam appoſuiſſe clauſulam SS. Alexandrum, iam ex licentia Illuſtriſſ. Archiepiſcopi Valentini evulgatum video] vt vel ſic iam percipiant adverſarij illi, præiudicium improbabilitatis & falſitatis, ex his, quæ Sedes Apoſtolica in noſtri ſenſus & ſententiæ favorē declarat, in ſuum & contra ſuum ſenſum, ſivê placitum, manifeſtê emanaſſe. Pro hìc dictis repetantur â nobis poſita à nu. 248. vſqué ad nu 251. & â n. 483. vſquê ad n. 487.

Ratio ob quā clauſulam illā omiſit Alexander.

Re-

Declaratio prædictorũ.

548. Rectè etiam hanc præſentem Conſiderationem firmabis, ſi poſtquàm vides, SS. Alexandrum clauſulam illam de præiudicio non illato ſenſui contrario, quæ in Decretis Summorum Pontificum prædeceſſorum ſuorum apparebat, reſcidiſſe; alias appoſuiſſe, quæ in prædeceſſorum ſuorum Summorum Pontificum Decretis non apparebant, notes. Talis illa eſt, in qua SS. Alexander iubet, quôd nullus audeat ſententiam noſtram piam *in diſputationem vocare*, aût *contra eam quoquo modô directè, vel indirectè, voce, vel ſcripto, aût ſub quovis excogitabili prætextu, quidpiam determinare, aut aſſerere.* Et illa alia, in qua prohibet libros omnes, & tractatus, pòſt Summi Pontificis Pauli V. Decretũ editos, in quibus noſtra pia ſententia *vocatur in dubium, vel contra eam quomodocumquè aliquid ſcribitur.* Poterimus dicere non declaraſſe pro vera & certa Sedem Apoſtolicã ſententiam illam, quam in dubium vel diſputationẽ non eſſe vocandam declarat? Et contra quam os aperuiſſe, pro reatu habendum, & pœnis graviſſimis puniendum iri, decernit? Meritô ergò clauſula illa de præiudicio non illato contrario placito evanuit, vbi clauſula de non vocando in dubium noſtram piam ſentẽtiam fuerat apponenda.

Præcipit Sum. Põtif nê pia ſententia in dubiũ & diſputationem vocetur.

Concinit dictis clauſula *Vetamus*, in qua SS. Alexãder ſolûm prohibet, quôd contrarium illud placitum, *hæreſis, peccati mortalis, aút impietatis*, damnemus; nulla alia cenſura, ſivê in individuo, ſivè per generalem clauſulam aliquã, *expreſſè* prohibita. Nequé ex hoc infero poſſe nos iam placitum illud nota aliqua, ſivè cenſura Theologica, ex his, quas non exprimit SS. Alexander, inurere. Infero tamẽ, non obſcuré etiam per hæc verba improbabilitatẽ ſaltẽ, ſivè ſaltem falſitatem cõtrarij placiti, fuiſſe deſcriptam. 549.

Ruſus prædic declara tur.

Hæc ſunt, quæ nobis conſideranda occurrerunt circá Decretum SS. D. N. Alexandri VII. pro certitudine noſtræ piæ ſententiæ, ex ipſius Decreti vi, eruenda; novisquè â Sede Apoſtolica in nos & in noſtram ſentẽtiam piam collatis favoribus, decantandis: Quo, quia dùm de materia ad Virgineam Conceptionẽ attinente tractabam ad manus pervenit Decretum, non ſinê ignaviæ & ingratitudinis crimine, abſtinuiſſem. 550.

Dicebam, S. Thomam hodie ſuperſtitem preſervationẽ originalem Mariæ decantaturum. Hanc aſſertionem, quamvis ibidẽ dicta deeſſent, 551.

Illatio pro teria verſa mus.

ex his, quæ in hoc SS. Alexandri Decreto elucent, quilibet inferat. Dicebam item adverſarijs, adhùc conceſſa & data licentia ab Eccleſia Matre ſentiendi fuiſſe Mariam in originali peccato cōceptam, gratum & acceptum corám Matre ipſa Eccleſia futurum, quòd illa licentia non vtantur. Id etiam quivis ê Decreto Apoſtolico SS. Alexandri colliget: Neque alio opus eſt, quâm meminiſſe, declaratum eſſe â Sede Apoſtolica, Sedē Apoſtolicam noſtræ ſentētiæ favere, & faviſſe. Ad materiā redeamus.

Falſum eſt Sacram S. Dominici Religionem ſtare, aút ſtetiſſe contra Matris Dei præſervationem ab originali peccato.

551. Confirmatio poſita num. 253. argumenti vltimi contra reſolutionem noſtram Tract. præcedenti declaratam, ſupponebat, Sacrum Dominicanū Ordinem tenuiſſe, aût tenere, fuiſſe Mariam Matrem Dei conceptam in originali peccato: At, quia id falſum eſſe cognoſcimus cum multis viris doctis, id negamus: Et benè nos negare monſtrabimus, ſi proponamus factum. A Capite igitur exordiū ſumamus.

S. Dominicus ſenſit, ſcripſit, & docuit, fuiſſe Matrem Dei Mariam conceptam ſiné originali peccato.

Prudenter aliqui propoſitam veritatem primùm deducunt, & cōfirmāt ê coniecturis aliquibus, quales ſunt, quòd nêc anno 1170. quo natus fuit S. Dominicus, neque per centum ſequentes annos, ſonaverat in Hiſpania opinio maculans originali peccato Conceptionem Virgineam: Quôd è Inclyta Guzmanorum Familia ortum S. Dominicus traxerit: Quôd Canonicorum Regularium S. P. N. Auguſtini habitū induerit, & inſtitutum profeſſus fuerit, apūd quos, & in quorum Sacro Ordine, confeſſio præſervationis Mariæ á peccato originali vigebat &c. Pro his argumentis, ſivé coniecturis, videatur Petrus Ojeda in ſua Informat. pro Concept. Immac. Nosquê in præſenti, præcipuo, quod habemus, vtamur argumento. 552. *Cōiecturæ aliquæ.* *Ojeda.*

Igitur, notiſſima Hiſtoria illa de bello ſpirituali á S. Dominico, tùnc Canonico Regulari, hæreticis Albigēſibus indicto; ſivé de B. Dominico pro Fide Catholica ſtrenuè contra hæreticos Albigenſes de- 553. *Decertat S. Dominicus cōtra hæreticos Albigenſes.*

decertante: De libris, ſivê vtriuſque partis, Dominici, ſcilicêt, & hæreticorum, tractatibus in ignem pro veritatis experimento coniectis: De miraculo túnc à Deo in ſuæ Fidei commendationem patrato. Notiſſima, inquã, Hiſtoria hæc: Tamen audiamus clariſſimum Sidus Dominicani Ordinis S. Antoninum Florentin. 3. p. tit. 19. c. 1. §. 4. ſic referentem: *Scriptis autem diverſis à Catholicis in libellis, redactis; diligenter & mutua collatione diſcuſſis; libellus, quem ſcripſerat B. Dominicus, vnus ex præſentibus diſputantibus, communiter commendatur, & præ cæteris præſentandus diſcernitur. Coràm, igitur, omni multitudine libelli vtriuſque partis, ſcilicèt, B. Dominici, & hæreticorum, in medium proferuntur: Et Iudicibus inter ſe diſcrepantibus, hæc tãdem fuit communis ſententia, vt vtrumque libellum in flammas ignis iacerent, & quẽ contingeret ab igne nõ comburi, ille veram Fidem proculdubió contineret. Fidelis ſermo & omni acceptione dignus! Accẽſus eſt in publico magnus ignis: Libelli proijciuntur in medium: Libellus partis hæreticæ ſtatim comburitur: Libellus veró ſervi Dei Dominici non ſolùm ab igne non læditur, verùm ab igne foris proſilijt in longinquum. Secundoquè iniectus, ac tertiò, æquè prodijt incombuſtus; vndé canit Eccleſia: Ter in ignem libellus traditus, ter exivit illæſus penitùs; & ſic error hæreticorum vincitur, Fides extollitur &c.*

S. Antonin.

Liber à S. Dominico ſcriptus ab igne exivit illæſus.

554. Fidem faciunt, firmantquè veritatem libri á S. Dominico conſcripti tabulæ & picturæ in S. Dominici Conventibus frequentiſſimé apparentes; in quibus & liber, & miraculum de libro ab igne egrediente illæſo, depingitur, & notãdum celebrandumqué apponitur. Imô & in ipſo S. Dominici ſepulchro eventum iſtum ſculptum eſſe, famam fuiſſe dicit Pelbartus in Pom. Sermon. B. Virginis, lib. 4. p. 1. art. 1. § 5.

Teſtãtur librum S. Dominici Tabulæ & picturæ in Cõventibus Dominicanis.

Pelbart.

555. Accedit feré omnium Hiſtoricorum ê Sacro Dominicano Ordine, multorumquê aliorum conteſtatio, & librum á B. Dominico ſcriptum, & miraculum libri ab igne ſinê læſione egredientis, referentium; de quibus videre potes apúd eruditiſſimum virum Petrum de Alva in ſua Ventilat. fol. 871. ſexaginta & vnum graviſſimos & doctiſſimos librum illum S. Dominici agnoſcentes & affirmantes. Et omnibus illis adde Ægidium Luſitan. lib. 3. q. 4. art. 1. §. 3. num. 65. & 66. meum etiam Antonium de Calancha in Serm. impreſſo Limæ anno 1617.

Affirmãt veritatẽ libri à S. Dominico ſcripti ſexagintaquinque Scriptores.

Ægidius.

Calãcha.

1617. vbi dicit eſſe *innumerabiles*, authores, qui librum illũ S. Dominici citant. Nicolaum Ianſen. in Vita S. Dominici, c. 3. Balthaſarem Porenn lib. pro Concept. c. 18. Gabrielem de Barreda Zeball. lib. pro Concept. fol. 74.

556. Hæc breviter nûnc dicta fuerint [præter dicenda poſteà] pro libri illius B. Dominici exiſtentia comprobãda, vt occurramus Bandello in ſuo illo libro contra Immaculatam Conceptionem Mariæ, in reſponſ. ad ration. 11. dicenti, nos, allegantes librum illum S. Dominici, allegare librum, quẽ neſcivit natura. Sed cúm Bandellus nil non monſtroſum, nil non contra convenientem ordinem in illo ſuo Opere, ſcripſerit, non mirum, quôd præter convenientem etiam ordinem, librum illum B. Dominici in rerum natura extitiſſe negaverit. An natura potuit non agnoſcere librum, quem agnovit Eccleſia? Eccleſia agnovit librum illum; quia, vt aiebat S. Antoninus verbis citatis num. 553 Eccleſia canit: *Ter in ignem libellus traditus &c.* Núnc ad intentum.

557. Igitur, S. Dominicus in libro illo, cui fuit Titulus: *De Sacramento Corporis Chriſti*, ſententiam de Immaculata Mariæ Conceptione ſcripſit his verbis: *Sicut primus Adã fuit ex terra virgine, & nunquâm maledicta, ita decuit in ſecundo Adam fieri, ſcilicêt, Chriſto, cuius terra, id eſt, Mater Virgo* NVNQVAM FVIT MALEDICTA. Deſumpſit S. Dominicus verba hæc â S. Andrea Apoſtolo, á quo primúm fuere prolata, vt conſtat ex Epiſtola illa ſatis nota Presbyterorum Achaiæ. lata Mariæ.

558. Conatus fuit etiam Bandellus citato loco [dato, vt ait, quôd talis ille liber, vel talia illa verba fuerint â S. Dominico ſcripta] verba illa interpretari, & dixit, eſſe accipienda de tempore, quo B. Maria Chriſtũ cõcepit: *Quia*, inquit Bandellus, *quandò concepit Chriſtum nulla in ea erat peccati macula.* Sed primúm hęc interpretatio vel nihil dicit, vel erronea eſt; pro quo repete dicta â num. 295. vſquè ad num. 298. vbi de eadem interpretatione loquebamur. Secundó: Non attendit verbis prædictis Bandellus: Si enim attendiſſet, vidiſſet, Andream Apoſtolum, & S. Dominicum ab Andrea verba ſumentem, dixiſſe: NVNQVAM MALEDICTA. Si *nunquám*, ergó non ſolùm pro tempore Conceptionis Chriſti, ſed & pro inſtanti Conceptionis paſſivæ naturalis Mariæ, ſenſerunt Andreas & Domi-

Bandelli interpretatio ad verba S. Dominici.

Reijcitur 1.

Reijcitur 2.

minicus, Mariam caruiſſe macula. Erravit ergó etiam in ſua interpretatione Bādellus, quā nimis á cerebro & voluntarié protulit. Iam adducamus teſtimonia probantia, Sanctiſſimum & Nobiliſſimum Dominicum verba illa ſcripſiſſe, & Mariam Matrem Dei immunem á peccato originali & præſervatam prædicaſſe.

Officia ab Eccleſia approbata probāt librum & verba S. Dominici.

559. Loquantur primò Breviaria & Officia Divina ab Eccleſia approbata. Officium Conceptionis â Bernardino de Buſtis diſpoſitum & ordinatum, & â Summo Pontifice Sixto IV. confirmatum & approbatum, in lect 4.3. diei Octavæ, ſic dicit: *Legitur in quodam B. Dominici Opuſculo, quòd cùm Regularis eſſet Canonicus, in Epiſcopatu Toloſano contra hæreticos quoſdam diſputādo, contendit; qui multas veritati contrarias concluſiones aſſerebant. Inter alias autem opiniones hanc populis prædicabant, Beatam Virginem non fuiſſe ab originali vitio præſervatā. Cúm verô B. Dominicus ſe non poſſe illis veritatem perſuadere, conſpiceret, taliter cum eis convenit, vt ſuas pariter concluſiones in ardenti fornace deponerent; quæ autem ignis ardore non deficerent, veridicæ putarentur. Depoſuere igitur hæretici ſuas in medio ignis concluſiones, inter alia multa, dicentes: Originali macula contaminata fuit Virgo Maria. In contrarium veró B. Dominicus affirmavit. Statim ergô falſas hæreticorum concluſiones vorax flamma conſumpſit. Beati verò Dominici veriſſima dicta in medio ardentis flammæ ſiné vlla penitûs læſione, nulloquè in eis ignis apparente indicio, per tres continuos dies perſtitere.*

Officium Bernardini de Buſtis.

Officium Nogarolis.

Officium Concept. à Leonardo Nogarol. diſpoſitū, in lect. 6. nominato S. Dominico, verba eius, quæ iam dedimus, refert. Hoc Leonardi Officium approbatum etiam fuit à Sixto IV. Vide Armamentar. in Regeſto, fol. 48. & 70. Adde Officium Compoſtellanum, & Placentinum, & Abulenſe, & Carmelitanum, pro quibus vide Ioannem Tamay. in Chronol. de Antiquit. Feſti Concept. ad annū 1209. Adde Officium Cōceptionis pro Monialibus, & vide Armament. in Reg. fol. 562. Adde etiam Officium Hiſpalēſe è anno 1563. Hæc omnia Officia, ab Eccleſia approbata, teſtantur, verba illa: *Sicút primus Adam &c.* â B. Dominico fuiſſe prolata; vocantqué B. Dominicum in teſtem pro Immaculata Mariæ Cōceptione. Imó nullum alium Sanctū Religioſum Mendicantē inveniri citatum in antiquo Immaculatæ Conceptionis Mariæ

Armament.

Officium Compoſtell. Placēt. Abulēſe. Carmelit.

Ioan Tamay.

Officium Monialium.

Armament.

Officium Hiſpalēſe.

riæ Officio, præter S. Dominicum, optimê notavit, pro ſui Parentis, & ſui Ordinis, gloria, Vincentius Iuſtinianus. Loquutus fuerat Ioannes Tamay. in citata Chronolog. de libro illo S. Dominici continente veritatem præſervationis originalis Mariæ, & de eventu egreſſionis libri ab igne ſine læſione; & fol. 277. addit: *Y porque aya quien de la Orden de S. Domingo patrocine eſta relacion, Fr. Vincentio Iuſtiniano Antiſt. en las Adic. á la Vida de S. Luis Beltran, c. fin. §.18. fol. 166. dize, que en las lecciones del Oficio antiguo de la Concepcion no ſe hallará alegado ningun Santo Frayle Mendicante, ſino el P. S. Domingo, que confieſſe el Myſterio de la Concepcion.*

560. Accedit graviſſimum teſtimonium è inſtrumento, ſivè Tabula Barchinonenſi, temporibus tempori S. Dominici vicinis inventa; pro qua, & pro eius authoritate vide Armamentar. in Reg. á fol. 279. Inter alia, hæc, quæ ſequutur, Tabula illa continet: *Dominicus Sanctus & glorioſus Pater Sacri Ordinis Prædicatorum venit de partibus Hiſpaniæ ad Toloſanam Civitatem pro Eccleſiæ defenſione, quam miraculo conſummavit tempore, quo Albigenſes affirmabant principaliter tres errores. Primus, quòd Ieſus Chriſtus non erat ille, qui iam dicitur veniſſe, qui debebat humanum genus redimere. Secundus erat, quòd Hoſtia conſecrata non continebat verum Corpus Chriſti. Tertius error erat, quòd ſicut Adã formatus erat in campo Damaſceno ex luto mundo & nõ maculato; ſic ille, qui debebat redimere humanum genus, debebat naſci de Virgine non maculata: Sed Virgo, quæ dicitur Mater Ieſu Chriſti fuit maculata per culpam originalem, ergò natus ex tali Virgine non eſt ille, qui debebat mundum redimere. Contra quos hereticos & eorum errores, prædictus B. Dominicus fecit quendam libellum de Corpore Chriſti, affirmãdo, quòd Chriſtus redemit humanum genus, & firmiſſima veritate confitendo, Chriſtum natũ de Virgine Immaculata. Et prædicti Albigenſes furioſè inſurgentes contra ipſum B. Dominicum, dicebant, quòd illa Virgo fuit concepta in peccato originali; & B. Dominicus, prout in ſuo libello continetur, reſpondit quòd non erat verum, quod dicebant, quoniam Virgo Maria eſt illa, de qua Spiritus Sanctus per Salomonẽ ait: Tota pulchra es amica mea, & macula non eſt in te. Finaliter exiſtentes hæretici in eorum erronea intentione, venerunt ad miraculi experientiam, vi-*

videlicét, quòd B. Dominicus proijceret libellum ſuum in quodam furno ardente, & ſi ibi non combureretur, crederent dictis ſuis: Et B. Dominicus proiecit ipſum in furno ardente, & libellus inuſtus exivit &c.

561. Adde etiam, ex illis ſexaginta quinque Doctoribus, quos citavi num. 555. feré omnes, adducentes S. Dominicũ, & verba eius é libro relato, in confirmationem præſervationis originalis Mariæ, & ſanctitatis Conceptionis Immaculatæ eius. Imô illo citato loco dicebat Anton. Calancha, authores citantes S. Dominicum & eius librum in favorem Immaculatæ Conceptionis, *eſſe innumerabiles.*

Doctorũ ſuffragiũ.

Calácha.

562. Senſit ergò S. Dominicus, docuit, & ſcripſit, Matrem Dei Mariam fuiſſe pręſervatam ab originali peccato: Quod adeô certum & conſtans viſum fuit Ægidio Luſit. lib. 3. q. 4. art. 1. §. 3. num. 66. vt dixerit: *Quarè non poſſum non admirari, quôd filij Sãctiſſimi Patriarchæ Dominici potiús opinionem filij, id eſt, Sanctiſſimi Thomæ, quám Patris doctrinam ſequantur.*

Ægidius.

563. Sed vt plenè materiã præſentem evictam relinquamus, oportebit aliquibus notis adverſantibus, quas hinc, vel indê venientes quaſi è ſuſurro, percepimus, occurrere & facere ſatis.

Ingeſſit aliquibus difficultatem, quód liber ille S. Dominici à nullo ex ijs, qui illum citant, fuerit viſus, lectus, ſeù manibus contrectatus. 564.

Difficultas cõtra dicta.

Sed huic difficultati occurro primò, dicendo, ideò nihil vrgere, quia de medio tollit traditiones, omnemquê notitiam á traditione acceptam. Licét enim liber ille S. Dominici à nullo ex ijs, qui eum citant fuerit viſus, lectus, aút manibus contrectatus, ſunt adeô vrgentia teſtimonia tûm â Divinis Officijs ab Eccleſia approbatis, in quibus de libro illo mentio fit, túm ab authẽticis alijs inſtrumentis, túm ab innumerabilibus, ex antiquis & modernis, Scriptoribus deſumpta, vt nullatenús de libro illo dubitari poſſit, vt ex iam anteâ dictis liquidò conſtat. Præſertim cûm Scriptorum illorum aliqui adeó tẽpore propinqui fuerint Sancto Dominico, quòd fortè vel librum videre potuerunt, vel ſaltem ab aliquibus, qui librum viderint, teſtimonia accepiſſe. Sic patet de Illuſtri Dominicano Vincentio Bellovacenſi, qui in ſuo Speculo hiſtor. lib. 19. c. 96. librum illum ſcripſiſſe B. Dominicum affirmat, quiqué annis ſolúm triginta quinque póſt S. Dominicum obijt. 565.

Occurritur 1. prædictæ difficultati.

Bellovacenſ.

Secundô: Difficultas illa, ſi quid vrgeret, æquè nos & Sa- 566.

curri- r 2. cedē- diffi- tati.

crum Dominicanum Ordinē premeret, cuius ferê omnes Hiſtorici, concionatores, tabulæ & picturæ librum illum evulgant, palamquê populis & mundo faciunt. Quarè, ſi ad libri viſionem, lectionem, ſivé manibus contrectationem, revocanda res eſt, omnes tenemur difficultati reſpōdere.

ſcur- circà um S. mini-

567. Igitur, ſic de libro, & eventu illo diſcurro. Liber ille, vnus *numero, vnus in individuo* fuit. Iniectionem libri in ignem, & in flammarum medio librū illæſum & incombuſtum perſtitiſſe, eveniſſe in loco publico, coram hominum multitudine, ſpectante populo & turbis vndiquê convenientibus, é verbis S. Antonini relatis num. 553. apparet. Iaciunt in flammas librum: Flamma libro pro aura benigna fuit. Perſtat perdius pernoxquè per tres continuos dies in flamma liber. Evolat per aures Fama flammam & papyrum pacem fœdusquè feciſſe proclamans, teſtans. Venit multitudinis magnæ concurſus & occurſus. Qualis hominum confluentiū copia! Qualis Civitatis, vicinorumquê oppidorū frequentia! Qualis curſus, preſſura, clamor! Eamus, inquiunt omnes, & videamus viſionem hanc magnam, quarè non comburatur liber. Quanta accedendi, & librum amicê, benevolé, & ſinè iniuria igni coniunctum, videndi, aviditas! Quāta tùnc populorum & turbarū, quæ confluxerant, admiratio! Quis non librum tangere & contrectare cuperet? Quis nō vi, impetu, celeritate, ſi data fuerit occaſio, vel ê medio igne librum auferret, & ſibi reſervaſſet? Quis non vel ſaltem libri fruſtulum, ſi non alia licentia fuit, raperet, attraheret, ſcinderet? O quāta Iudicum, qui adſtabant, nobiliorum, Magnatum, potentiorum, violentia, inter ſeſe pro libri poſſeſſione certantium! Certant certò pro libro omnes: Vim liber patitur: Et deniquè violenti rapiunt illum, in fruſta ſecant, dividūt, vt litem componant. Rem ita eveniſſe, crederem prudentem quempiam præſumere. Vndé & librum, qui vnus *numero & in individuo*, erat, integrum pòſt â nullo videri poſſe, â nulloqué legi potuiſſe, evenit.

Nequè item á facto diſtabis, ſi præſumas, librum è Iudicum imperio, votoquê, ſingulari loco ad cuſtodiam fuiſſe repoſitum. At Iudices omnes illi, Catholici erant? Quis novit? Imô ex illis aliquos ſalté, hæreticæ partis fautores, promotores, & patronos fuiſſe, ſiné temeritate ſuſpicari poterimus. Adeô Albigenſis peſtis illa graſſata fuerat, quód vel Op- 568.

Alius diſcurſus circà librum S. Dominici.

Optimatum quorundam, & maiorum animos menteſquê excæcaverat. Facilé id credas, & verum reputes, ſi Albigenſium integram Hiſtoriam percurras. Hinc enatum credibile eſt, hæreticos, verſutos ſemper, ſemper callidos, ſemper fraudulentos, illorum aliquorum ex his, qui tûnc fuerant conſtituti Iudices, favore freti, manu fulti, opere adiuti, [imò & forté libri cuſtodibus dicentium: Date librum, & dicite, quód vobis dormientibus venerunt illi aut illi & librum arripuerunt] dolo nulli & technę pepercíſſe, & modum quæſiviſſe, quo, extracto ê cuſtodia libro, ſic Deo, cuius iudicia ſunt incomprehéſibilia, permittente, librum de medio tollerent, ſepelirent, vel vt canes rabidi dentibus comminuerent, deglutirent; né tantum taleque, & á cœlo approbatum teſtimonium cōtra ſua dogmata, viveret.

569. Sed [quidquid ſit de cauſa, ob quam liber nō ampliùs apparuiſſet] quot de quæſtionibus in libro contentis teſtes manſiſſent, qui audiri potuiſſent? Quot per plures annos adfuiſſent teſtes, de propoſitionibus á S. Dominico cōtra Albigenſes pronuntiatis, prædicatis, & in libro ſcriptis teſtimonium reddentes? Diſputationes & controverſiæ, S. Dominico, & hæreticis hinc indè præliantibus, agebantur in publico. Et, vt B. Antoninus ſuprà, num. 553. dicebat, antê ignis experimentum ſcripta ad diverſos fuere redacta libellos, & MVTVA inter ſeſe COLLATIONE, diſcuſſa. Notum ergò apertumquè erat illis, qui Iudices aderant, multisqué alijs, quid, quas propoſitiones, quas doctrinas contineret Dominici liber. Indé iam nata & evulgata doctrinæ libri Dominici notitia. Nata illìc, ſtatim, Deo ſic providente, crevit: Et de populo in populum; de gente in gentèm; de natione in nationem evolavit, viresqué acquiſivit eundo. Indê deniquè per Orbem integrum & miraculi, & libri, & in libro contentæ doctrinæ, diffuſa traditio.

Neceſſê eſt dicere, multos extitiſſe teſtes de ſcriptis in ſuo libro â S. Dominico.

Patet iam, verum nos affirmare, dicentes, in libro illo S. Dominici ſcriptum fuiſſe Virginem immunem extitiſſe ab originali peccato, quāvis nullus ſit, qui dicat, ſe librum legiſſe, aût evolviſſe. Hoc, inquam, nō impedit, quòd verū affirmemus: Sicût nō impedit, quôd verū dicamus, ſtatuétes, & prędicantes S. Dominicum illi ſuo libro hunc appoſuiſſe Titulum: *De Sacramento Corporis Chriſti.* Interrogo nùnc â te: Quis, qui dixerit, ſe librū illum legiſſe, evolviſſe, aût ma- 570.

Veritas noſtra declaratur exemplo.

manibus & oculis cõtrectaſſe, aſſeruit, illum præfixum fuiſſe libello Titulum? A quo, qui librum, ſivé Titulum illum legerit, id accepiſti? At illum Titulum libro ſuo appoſuiſſe Dominicum; & ego, qui in libro ſcriptam fuiſſe præſervationem originalem Mariæ affirmo, & tu, qui ſcriptam fuiſſe non vis, affirmamus. Reſpõde ergó, vt veritatem ſcripti â Dominico Tituli illius defendas, quamvis tibi nullus dixerit Titulum illum legiſſe; & idem tibi ego reſpondebo, vt veritatem ſcriptæ in libro illo præſervationis originalis Mariȩ defendam, quamvis nullus mihi dixerit ſe ſcriptam in libro illo Mariæ originalẽ præſervationem vidiſſe.

571. Vocarunt etiam alij difficultatem á Titulo libri illius, qui, vt dicebam, is fuit: *De Sacramento Corporis Chriſti*: Qui quidèm Titulus diverſam omninó materiam promittebat á materia de immunitate & præſervatione Virginis ab originali peccato.

a dif- ...ltas á ...i Ti- ...o aſſū-

572. Sed hæc difficultas primó ex eo deficit, quia ſupponere videtur, librorum ſivè tractatuum titulos debere exprimere omnia & ſingula, quæ in librorum corporibus continentur: Sivè nullam aliam materiam poſſe continere libros, præter materiam in titulis librorum expreſſam. Infinita pené ſunt, quæ licêt non fuerint præcipua pro ſcribendo materia, vel non fuerint prima quæſtionis occaſio; illius tamen materiæ aùt quæſtionis occaſione dicuntur & ſcribuntur, de quo aliqua dicebamus num. 283. Sufficit enim ſi Titulus, quod in tractãda materia primum, & præcipuum eſt, exprimat. Nullus in mundo liber eſt, qui de veritate hac non tibi proponat exemplum.

...curri- ...pri- ...præ- ...denti ...ficul- ...i.

Secundó: Cùm multi & diverſi fuerint Albigenſium, in quos Dominicus inſurrexit, errores, quis dubitet, multos & generis diverſi errores in illo ſuo libro impugnaſſe Dominicum? Veritatem Divinitatis in Chriſto Domino negabant Albigenſes; verumquê Meſſiam & Redemptorem humani generis fuiſſe negabant. At non de his Articulis contra Albigenſes in ſuo illo libro diſputavit Dominicus? Egitnê de veritate Divinitatis in Chriſto, & de veritate Redemptionis per Chriſtum factæ, in ſuo illo libro ſilentium? Quis credat, præcipuas Fidei noſtræ Catholicȩ veritates, ab Albigenſibus túnc negatas & impugnatas, præterijſſe, & non defendendas tûnc aſſumpſiſſe Dominicum? Tamen pun- 573.

Occurritur 2. antecedenti difficultati.

ctum ſolum de vera & reali Chriſti Domini exiſtentia in Sacroſancto Euchariſtiæ Sacramento Titulus libri Dominici promittebat.

574\. Tertiò: Vt Chriſtum Dominum, verum Deum, verumqué Redemptoré fuiſſe, peſſimi illi negarent, à Matre, ſivè à Matris macula ſumebãt argumentum, vt legebas in Tabula Barchinonenſi, nu. 560. Ideoquè ſicût negabãt, Chriſtum Deum eſſe, ita Mariam Dei Matrem fuiſſe negabant, quod apûd multos etiam alios graviſſimos legere potes. Sed libet, pro antiquitate & venerabilitate authoris, referre verba inſignis mei Auguſtiniani Gotſchalchi Hoilen, qui antê centum octoginta & duos annos floruit & ſcripſit. Is enim t. 1. Cócion. de Temp. & de Sanct. in Serm. Concept. Virg. qui incipit: *Necdùm erant abyſſi*; comprobans immunitatem B. Mariæ ab originali peccato quinque approbatis teſtibus, accedit ad tertium, & ait: *Tertius eſt ille famoſus Prędicator Sanctus Dominicus in quodam Libello: Qui, cúm erat in quodam Archiepiſcopatu, & contra aliquos hæreticos, ibidem exiſtentes, prædicaret; qui aſſerebant tres concluſiones falſas, & hæreticas: Prima, quòd* CHRISTVS *non erat* DEVS. *Secunda, quôd in Sacramento Altaris non erat* CORPVS CHRISTI. *Tertia, quôd* B. VIRGO *non erat* MATER DEI, QVIA FVIT CONCEPTA IN PECCATO ORIGINALI. *Sed Sãctus Dominicus oppoſitum defendebat; & facta prolixa diſputatione &c.*

Occurritur 3 præcedenti difficultati.

Negabãt Albigenſes, Mariã eſſe Dei Matrem.

Gotſchalch.

Rurſùs: Præter hunc errorem Albigenſium negantium Chriſtum eſſe Deum, & fuiſſe verum humani generis Redemptorem; & ad id probandum aſſumentium argumentum á Matris macula originali; generaliter blaſphemi illi Virgini Mariæ conviciabantur, orequê dæmoniaco, iniectis vituperijs, in Virginem puriſſimam inſurgebant. Audi Ferdinãdum de Caſtillo, Dominicanum, in ſui Ordinis Hiſtoria, lib. 1. c. 11. de Albigenſium erroribus loquẽtem, & inter alia ſic dicẽtem: *Vno de los endemontados errores de aquella ſecta, era cõtra la ſantidad, y limpieza de la Bienaventurada, y ſiempre Virgen Maria Madre de Dios, y Señora nueſtra; porque no les faltaſe coſa para ſer las peores criaturas del mundo; poniendo lengua en quien Dios puſo la mano para hazerla tal, y tan admirable, que ninguna coſa, fuera de ſu Hijo, puede igualarſe en el cielo, ni en la tierra.* 575.

Virgini Mariæ Albigenſes blaſphemi conviciabatur.

Caſtillo.

Au-

Audi etiam Ioannem Mariana in ſua Hiſt. lib. 12. c.1. de Albigenſium erroribus diſſerentem, & aſſerētem, pôſt alia, ſic: *Dezian, otroſi, contra la Virgen Madre de Dios blaſfemias y denueſtos, que no ſe refieren por no ofender al piadoſo lector. Dexôlas eſcritas Guilermo Nangiaco, Frances de nacion, y que vivio poco adelante.* Imó illam, quæ tota pulchra fuit, vnoculam, ſivé vno carentem oculo, in deriſum & contemptum, finxiſſe & depinxiſſe iniquiſſimos Albigēſes, affirmat Vazquius t.1.in 3. p.diſp.102.c.2. Vide etiam Baronium ad annum 1199. num. 33. & 34.

576. Agnoſcis iā & tenes, quanta qualisquê oblata fuerit Dominico occaſio de B.Virgine Maria contra Albigenſes diſputandi, & de B. Mariæ puritate & ſanctitate tractandi. Et Beatum Dominicum, dúm videt veritatem Divinitatis in Chriſto D. negatam ex eo, quôd indecentem habuiſſe Matrem peiores illi diabolo homines affirmabant; dùm conſpicit á Maria gloriam & honorem Dignitatis Matris Dei auferri; dùm notat, illam, quę cœlis purior, quę Sole clarior, quæ Angelis & Archangelis, vniverſisqué creaturis ſanctior erat; ab ſpurciſſimis hominibus blaſphemia impeti, iniurijs & vituperijs dehoneſtari: Beatum, inquam, Dominicum, his viſis & auditis, de Maria tûnc non diſputaſſe, veritatem in ea Dignitatis Matris Dei non defendiſſe, omnimodam & numeris omnibus abſolutam ſanctitatem & puritatem eius non ſtatuiſſe, prædicaſſe, & in libro illo ſuo ſcripſiſſe; credat & præſumat, qui de Patriarcha Dominico non apté, non congruè, non dignè præſumpſerit. Debemus ergó fateri omnes, niſi imprudēter ſentiamus, S. Dominicum de B. Maria contra Albigenſes diſputaſſe, & ſermonem habuiſſe; & in illo ſuo libro, de Maria Matre Dei & eius ſanctitate & puritate ſcripſiſſe, ſivè ſonaverit, ſivé non ſonaverit in libri Titulo, Mariæ nomen.

577. Fuerunt etiā nonnulli alij, quos á quodam ſuo ſcrupulo oportebit abſolvere. Dixerūt: In quæſtione circà librum á S. Dominico ſcriptum, & circâ diſceptationem de in libro illo contentis, potiùs Dominicanis Patribus & eorum aſſeverationi ſtādum eſt, quàm extraneis, vel illis omnibus, ad quos nō videbatur attinere liber. De Parentis libro, & de ſcriptis in libro â Parente, nulli magis approbati teſtes exiſtere poſſunt, quám filij; ad quorū poſſeſſioné, vtì neceſſarij

Alia nõnullorum difficultas.

ſarij heredes, bona Patris, omnemqué Patris ſupellectilem deveniſſe, Iuri ſtando, & rationi, debemus affirmare.

578. Suppono, præſentem hanc difficultatem, laicorum aliquorum fuiſſe. An autem ab hoc, ſivè fonte illo illam ebiberint, neſcio. Sed vt omnibus, ſivê laicis, ſivê Eccleſiaſticis, ſatisfaciamus, & ex omni parte præſens pūctum clarum relinquamus, monſtremus, hāc difficultatem laicam omninó fuiſſe: Quam iam quilibet ſolvit, ſi fortè antedicta legit attenté.

Præſens difficultas, laicorum aliquorum fuit.

579. Dico primúm, librum illum non intra cellulam, devotionis, & ſolúm ſcribendi cauſa, ſeù cauſa duntaxât tēpus ſanctè piequè inſumendi, à S. Dominico fuiſſe cōſcriptum. Non, intra clauſtra natus liber, intra clauſtra manſit: Non in ſingulari bibliotheca repoſitus, aliquibus obvius, alijs obſtruſus, domeſticis notus, ignotus exteris erat, ſeú aliquādó fuit. [Damus nûnc, túnc temporis iam mundo exortum fuiſſe Sacrum Prædicatorum Ordinem] Libri doctrina, antequâm in libro fuiſſet ſcripta, non ſemel in publico, adſtāte promiſcuê populo, innumeriſquè ex omni ſtatu, ordine, & qualitate hominibus præſentibus & audientibus, propoſita voce fuerat, verbiſquè & viva concertatione, diſcuſſa; argumentis & ſolutionibus hinc indè procedentibus exagitata, & â S. Dominico palám defenſata, & prædicata. Multæ ſané, antequám de reponēdis in libris vtriuſque partis propoſitionibus, vt ad ignis veniſſent experimentū cogitaſſent, publicæ præceſſerant inter B. Dominicum & hæreticos illos diſputationes. Hoc certum, & ex referentibus Hiſtoriam perſpicuê claret, & ex iam anteâ dictis elucet. Damus, repeto, tûnc iam Patres Prædicatores ornaſſe & decoraſſe mundum, & eorum aliquos adfuiſſe facto. Quid? Aſtiterunt ſoli ipſi? Fueruntné ipſi ſoli diſputationum, & propoſitionum â B. Dominico defenſatarum teſtes? Nonné non aderant ſimúl ê omnium hominum ſtatu innumeri homines? Adfuerunt certê. Ergô argumentum ſumptum ab attinentia libri S. Dominici ad Patres Prædicatores, quos in poſſeſſionem bonorum & ſupellectilium Parentis, vtì heredes neceſſarios, introire oportebat; quamvis ſub aliquibus alijs materiæ & eventus circunſtantijs, quas iam inſinuavi, vim aliquam habere potuerit, at attentis circunſtātijs eventus illius, & librum ſcribendi occaſione, evidens fit omni vi eſſe deſtitutum, om-

Occurritur 1. præcedenti difficultati.

omniqué veritatis vel colore ſimulato carere: Quia evidés eſt, omnibus indifferenter, & ê omni ſtatu, ordine, & qualitate infinitis hominibus, notum & in aperto fuiſſe, quid tùnc S. Dominicus contra hęreticos illos prædicavit & docuit; Controverſiæ & diſputationi ſubiecerit, & quid deniquê in libro illo ſuo ſcripſerit: Nã ea ad librũ fuere redacta, quæ priùs voce corám omnibus fuerant diſputata. Vndè iam etiam evincitur manifeſtè, innumeros ê quolibet ſtatu extitiſſe homines, qui approbatiſſimi futuri erant doctrinæ à S. Dominico in libro ſcriptæ, & rei totius, & evẽtus teſtes; quibusquè non aliter, ac Patribus Prædicatoribus, [quamvis túnc adeſſent] de doctrina & propoſitionibus ſcriptis á S. Dominico, habenda fides eſſet. Et ſi addas, é ſola Patrum Prædicatorum Familia fuiſſe plures, qui dixerint, talem illum librum à S. Dominico non fuiſſe ſcriptũ, exiſtentiamqué in rerum natura libri â S. Dominico ſcripti negarint, facilê percipies néc aliquid illud argumẽtum premere. Negavit librum illũ Bandellus, de quo dicebamus num. 556. Negavit Thomas Maluend. lib. de Paradi. c. 60. Negavit Ioannes de Monteſono in quadam ſua Reſump. contra Conceptionem Immacul. Negavit Barilete in Serm. contra Concept. Negavit Bartholomæus Spina, ſcribens etiam contra Concept. ad annum 1535. Et licêt Turrecrem. abſolutê non neget librum illum, de illius exiſtentia tamen dubitat ad annum 1437 par 13. c. 2. fol. 162. Vide iam, ſi ſoli Patres Prędicatores poſſunt eſſe approbati de cõtentis in illo libro teſtes, quãdó vides eſſe plures é PP. Prædicatorum Familia, qui libri illius exiſtentiam negant. Et vel ex hoc ſolúm inferes bené, Patres Prædicatores nunquâm vidiſſe librum illum, nequé ad eorum poſſeſſionem librũ aliquãdô veniſſe; quamvis ipſi, vtì Dominici filij, adire debuiſſent Sanctiſſimi Parentis hereditatem.

Dellus. Maluẽda. Monteſo- Barilete. Spina. Turrecr.

Secundó occurro præſenti difficultati monendo eius authores de falſa â ſe aſſumpta ſinè dubio ſuppoſitione. Supponit enim difficultas illa, tûnc, quandô S. Dominicus bellum cum Albigenſibus gerebat, & pro Fide Catholica contra perfidos illos glorioſè certabat, iam S. Dominicum Sacrum ſuum Prædicatorum Ordinem fundaſſe, iamquê Præclaram Dominicanã Religionem Orbi affulſiſſe. At ſuppoſitio illa falſa eſt, & non niſi â ſciolis quibuſdam laicis, 580.

Occurritur 2 prędictę difficulti.

Falſa adverſantis ſuppoſitio.

vt anteâ notabam, vocari, & in medium adduci, potuit.

581. Igitur, Sanctiſſimus vir Dominicus, túnc, quandò Toloſæ manus pro Fide cum hæreticis Albigẽſibus conſerebat; tûnc, quandò veram & Catholicam ſuam doctrinam ad librum redegit; túnc, quandò iniecto in ignem pro veritatis experimento libro, liber ab igne prodijt illæſus: Tûnc, inquam, Sacræ Canonicorũ Regularium S. P. N. Auguſtini Religioni adſcriptus erat Dominicus; illius Ordinis habitũ tenebat, & Inſtitutum profitebatur: Nondùm Sacrum Prædicatorum Ordinem inſtituerat: Nondúm nata, nequè per duodecim ſequentes annos, Inclyta PP. Dominicanorum Familia. Notum hoc vel mediocriter ſolùm eruditis; ſed pro proponẽtibus præſentem difficultatem id ſequentia declarent.

Tũc quãdô librũ ſcripſit S. Dominicus, Canonicus Regularis erat.

Nondúm tunc Ordinẽ Prędicatorũ fundaverat.

582. Officium Bernardini de Buſt. num. 559. ſic dicebat: *Legitur in quodam B. Dominici Opuſculo, quòd,* CVM REGVLARIS ESSET CANONICVS &c. B. etiam Pelbartus, adductus num. 554. loco illic citato, ſic eventum illum referre incipit: *S. Dominicus Dux Prædicatorij Ordinis,* CVM ESSET CANONICVS REGVLARIS, *& diſputaret &c.* S. Antonin. Florentin. loco producto num. 553. eventum illum proponẽs, & loquens ſingulariter de Simone Comite Montis-fortis viro Catholiciſſimo, & qui egregiam pro Fidei defenſionis adiutorio navavit operam; ſic inquit: *Erat cum eo vir ille mirabilis B. Dominicus, Inſtitutor* POSTEA *Ordinis Prædicatorum &c.* Abrahamus Bzobius, illuſtris Dominicanus, in Addition. ad Annal. Baron. ad annum 1204. num. 23. Hiſtoriam noſtram præſentem ſcribens ait: *S. Dominicum,* CANONICVM AD HÆC TEMPORA OXOMENSEM &c. Ioannes Mariana lib. 12. c. 2. loquens de D. D. Didaco Azeves Epiſcopo Oxomenſi, Romam proficiſcente, & Toloſam, vbi hæreſis illa Albigenſis vigebat, pertrãſeunte, ait: *Llevava en ſu compañia al glorioſo P. S. Domingo, entonces* CANONIGO REGLAR *de S. Auguſtin, y* ADELANTE DESTOS PRINCIPIOS FVNDADOR *de la Orden de los Predicadores.*

Officium Buſt.

Pelbart.

S. Antonin.

Bzobius.

Mariana.

Sed quot ab eventu illo libri S. Dominici vſquè ad Sacri Ordinis Prædicatorũ fundationem interceſſerunt anni? Interceſſerunt, elapſiquè fuerunt anni duodecim. Hoc ex eo conſtat, quia, vt ſcribit Abrahamus Bzobius, citatus num. 583.

Ab eventu libri S. Dominici vſquè ad fũdationẽ Ordinis Prędicatorũ, duodec-

num. antecedenti, S. Dominicus doctrinam ſuam contra Albigenſes ad librum prædictum redegit, & liber iniectus fuit in ignẽ, & ab igne egreſſus fuit incombuſtus & illæſus anno 1204. At S. Dominicum inſtituiſſe Ordinem Prædicatorum anno 1215. idem Abrahamus ſtatuit. Et eum inſtituiſſe anno 1216. aſſerit Nicolaus Ianſ. Dominicanus, in Vita S. Dominici, c. 6. vbi de S. Dominico loquens, dicit: *Simùl ex nominatione Pontificia, Toloſæ in æde B. Romani, quam adſignaverat Fulco,* ORDINEM *inſtituit* PRÆDICATORVM, *ineunte anno* M. CC. XVI. Eſtquè res omninó certa; quia S. Dominicus accepit facultatem inſtituendi Ordinem Prædicatorum â Summo Pontifice Innocentio III. Concilium Lateranenſe celebrante; quod quidêm Cõcilium anno 1215. celebratum fuit. Et ob id forté ait Bzobius, S. Dominicum Ordinem Prædicatorum fundaſſe ipſo eodem anno 1215. quia, ſcilicèt, illo anno facultatem Ordinem Prædicatorum inſtituendi impetravit. Nicolaus Ianſ. verò, ideô ait fundatum fuiſſe Ordinem Prędicatorum ſequenti anno, ſcilicêt, 1216. quia in iſto pro prima Ordinis conſtruenda Domo, Toloſæ S. Dominicus lapidem appoſuit: Quo facilê componis optimos hos duos Patres Dominicanos in anni computatione diſcrepantes.

584. Monſtravi iam, difficultatem illam ê num. 577. omni prorſùs vi vacuam eſſe, & é nõ bona rerum notitia proceſſiſſe. Conſtat enim ê dictis, eſſe certiſſimum, librum illum â S. Dominico ſcriptum, nũquám ad PP. Prædicatorum poſſeſſionem veniſſe, nunquamquê aliquem ex Patribus Prædicatoribus illum vidiſſe; quia cõſtat, [ſaltèm negativê] à tempore iniectionis libri illius in ignem, & egreſſionis eius ab igne ſiné læſione, nõ ampliùs apparuiſſe. At túnc temporis, nõdùm Eccleſiam mundumqué Patres Prædicatores illuſtrabãt; nequê per duodecim ſaltêm ſequentes annos illuſtrarunt. Vndé etiam emanat, quòd nequé aliquis ex Patribus Prædicatoribus teſtis potuit eſſe, qui facto & eventui illi libri adeſſet; vel qui S. Dominicum cõtra hæreticos Albigenſes diſputantem audierit, vel qui de propoſitionibus túnc à S. Dominico pronuntiatis, defenſatis, & in libro ſcriptis, tanquâm teſtis qui adfuerit, teſtimonium dare potuerit. Adfuerunt tamen innumeri ê quolibet alio hominum ſtatu homines. Vides ergò, propoſitiones cõtradictorias

Liber ille â S. Dominico ſcriptus, nunquam ad PP. Prædicatorũ poſſeſſionem venit.

Nullus ê PP. Prædicatoribus adeſſe potuit eventui illi libri S. Dominici.

rias tuis omnibus propoſitionibus in difficultate illa tua propoſitis, veras eſſe.

585. Et ſi hæc, vt tuum illud iudiciū deponas, non ſufficiunt, ſufficiet forſan hæc interrogatio. Dicito: Eritnè credibile, prudentiſſimos & Sapientiſſimos Patres Prædicatores, & Catholicæ Fidei ſtrenuiſſimos ſemper propugnatores, ſi ad eorum manus, poſſeſſionē-vé liber aliquandô ille veniſſet, librum illum, ad Dei, & Matris eius Mariæ gloriam, Fidei Chriſtianæ exaltationē, Eccleſiæ provētum, Fidelium eruditionem, hęreticorum extirpationem, ſui Excelſi Parētis, & Sacri Ordinis honorem & decorem, non prælo dediſſe, non evulgaſſe, &, ad totius Orbis lucrum, non ſparſiſſe, non diffudiſſe, non diſſeminaſſe? Credatnè hoc prudens aliquis? Minimè. Imô ſaltem, ſi fortè dicentes S. Dominicū in illo ſuo libro pro Immaculata Mariæ Conceptione ſcripſiſſe, decipimur; librum illum typis mandaſſe, & publici iuris feciſſe, Patres Prædicatores debuiſſent, vt ab illa nos deceptione purgaſſent.

Efficax argumētum ad probādū, librum S. Dominici nūquā ad PP. Prædicatorū poſſeſſionem veniſſe.

586. Hæc de Sacro Capite Ordinis Prædicatorum Immaculatæ Matris Dei Conceptioni ſuffragium afferente: Et non ſolûm in ſententia illa ſcripta in libro, de quo egimus; ſed etiam in Serm. 2. ad eoſdem Albigenſes; & in Serm. 5. vt videre eſt apúd Alanum de Rupe, impreſſ. Coloniæ, anno 1624. in 8. Iam de Corpore, ſivé membris Vexillis Immaculatæ Conceptionis nomen dantibus, aliqua dicamus.

Pluribus locis ſuffragium attulit S. Dominicus Immaculatæ Conceptioni.

Alanus.

Scriptores & proclamatores ê Sacro Ordine S. Dominici pro Immaculata Conceptione B. Mariæ; aliaqué eiuſdem Ordinis teſtimonia Immaculatam Mariæ Conceptionem teſtantia.

587. NON eſt animus nùnc in individuo & ſingillatim producere ſivê nominare Authores omnes é Sacro Prędicatorum Ordine, qui B. Mariam à peccato originali præſervatam fuiſſe ſenſerunt, & ſcripſerunt; eorum verba referre, aút loca citare. Hanc enim moram inſtitutum noſtrum non patitur, & actum, iam à pluribus proſperè abſolutum, ageremus. Sufficiet lectorem remittere ad doctos & eruditos Scriptores; interim nobis, quaſi tranſcurſim, id notantibus, quod ad noſtram reſolutionem declarandam & firmandam conducens viſum fuerit.

588. Videatur D. Anton. Calder. c. 5. ſui lib. num. 304. vbi præter

Calder.

ter S. Dominicum, qui Sacri Palatij Magiſter fuit, alios octo è S. Dominici Ordine, qui etiam Magiſtri fuere Sacri Palatij, citat & nominat, & Virginis á peccato originali pręſervationẽ affirmaſſe, dicit: E quibus duo fuerunt S. Vincẽt. Ferr. & B. Albertus Magn. de quo infrá aliqua verba faciam. Fuit etiam vnus ex illis, Sãcius Porta, doctiſſimus Hiſpanus, qui Magiſterio Sacri Palatij donatus fuit ob elegãtiſſimam Concionem in Sacello ipſo Põtificio habitam, in qua Marię pręſervationem â peccato originali aſſeruit, vt refert Marcus Anton. Palau in Defenſione Dominicana, c. 4. verba ipſa Concionis ibidẽ ſcribens: Quod & notat Calderon. illo citato loco.

589. Videatur etiam doctus P. Ioſephus Guarnizo in ſuo Memoriali, §. 10. vbi multos nominat Patres Dominicanos aſſertores Conceptionis Immaculatæ; póſt quos, relatos, addit. *Fuera deſtos, refieren otro* EXCESIVO NVMERO *varios autores.* Aſſignat item aliquos, quorum alij tres, præter novem illos Sacri Palatij Magiſtros á Calderonio adductos, Magiſtri etiam Sacri Palatij fuerunt.

590. Videndus etiam venit Didacus Alfonſ. Maluen. in ſuo Memoriali ad Sereniſſ. D. D. Ioannem de Auſtria; in quo, præter plures Patres Dominicanos, quos ſparſim pro Immaculata Conceptione citat, fol. 114 addit & nominat alios vigintiquinque; & pauló póſt dicit: *En tratados, pues, graviſſimos deſte punto ſe añaden otros* SIN NVMERO. Meminit duodecim illorum Magiſtrorum Sacri Palatij, & ait: *Cinco Santos entre Canonizados, y Beatificados, cinco Generales de la Orden &c.*

Quinque ex illis Canonizati, & beatificati fuerũt.

Quinque fuerunt Ordinis Generales.

591. Vide rurſus Armamentar. in Reg. á fol. 477. vſquè ad fol. 527. Et Marcum Anton. Palau in Defenſione Dominicana: Et Ioannem Tamay. in Chronol. de Antiquit. Feſti Concept. Et Balthaſ. Poren. in ſuo lib. pro Concept. Et Ægidium Luſit. lib. 3. q. 1. art. vni. §. 2. num. 23. & q. 6 art. 3. §. 3 n. 22. & 23. Apûd quos omnes, & apûd plures alios, ingentiſſimam & graviſſimam nubem teſtium è S. Dominici Religione pro Immaculata Mariæ Conceptione invenies.

Armament. Palau. Tamay. Porenn. Ægidius.

592. Vide deniquê [in hoc vno videbis omnes] inſignem ſanè & eruditiſſimum virum R. P. M. Fr. Petrum de Alva & Aſtorga, Seraphicæ Familiæ alũnũ, in Memoriali Regi N. Catholico Philippo IV. oblato, vbi affirmat, è Sacra S. Dominici Religione inveniri DVCENTI NONAGINTA

Ducẽtos nonaginta Authores è Religione S. Dominici adducit Alva pro Concept. Immacul.

Authores, qui docuerunt & ſcripſerunt fuiſſe Dei Matrem ſinè peccato originali conceptam; & illos omnes refert & nominat loco in illo Memoriali, citato: Et addit, ſe, in libro, cui eſt Titulus: *Militia Immaculatæ Conceptionis contra malitiam originalis peccati*, illorum omnium verba ad literam prolaturum. Verum etiam eſt, ipſum eundem optimum hominem & vſquê ad miraculum veritatum pro Cóceptione Immaculata indagatorem, fol. 222. dixiſſe, in numero illorum *ducentorum nonaginta* includi eos, qui nó ſatis clarê, non omninô expreſſè, tepidè, ſivê dubitativê loquuti fuerunt; ideoqué, inquit, *claros, expreſſos, indubitatos, & qui nullam patiuntur exceptioně, eſſe* CENTVM TRIGINTA SEX.

Expreſſos & claros dicit eſſe centum triginta ſex.

593. Sed quia Sapientiſſ. P. Petrus de Alva, qui (iterúm dico) pro in hac materia inveniendis & eruẽdis veritatibus plùs omnibus, & ad ſtuporem vſqué, laboravit; â numero illo Dominicanorum PP. qui Immaculatæ Conceptioni favẽt, excludit B. Albertum Magnũ, illumqué parti contradicenti adſcribit, non poſſum nó hic pro B. Alberto Magno certare. Et, nè talis ac tantus miles, qualis Magnus Albertus eſt, á caſtris Conceptionis Immaculatæ deficiat, ſivè deficere ipſum quis præſumat, conſerã cum ſtrenuiſſimo & validiſſimo Petro de Alva manus. Dixerunt ſanè aliqui alij, falſó nos Albertum Magnum pro pia de Immaculato Mariæ Conceptu ſententia adducere. At de hoc non multum in præſenti ego curarem; & mihi ſufficeret, contra illos ſtare plures graviſſimos alios ex noſtris, qui Albertum Magnum, aſſertorem Immaculatæ Conceptionis fuiſſe affirmarunt. Sic affirmat D. Antonius Calder. citatus num. 588. Salazarius ſuo libro pro Concept. c. 32. Ioannes Tamay. adductus num. 591. & apùd ipſum Vincentius Iuſtinianus, Dominicanus, Pineda, & Miranda. Euſeb. Nieremb. Tract. de Doctrina PP. circá Immacul. Concept. Ioſephus Guarnizo productus num. 589. & apûd ipſum Caniſius. Maluenda nu. 590. nominatus; & multi alij. Falſó ſaltem referri Albertum pro contraria minùs pia opinione, multi ſunt, qui dicunt, de quibus vide Luſitan. lib. 3. q. 4. art. 4. num. 9. Suffecerat, inquam, mihi, tales ac tantos viros aſſeruiſſe B. Albertum Magnum docuiſſe fuiſſe ſanctam, & Immaculatam, Conceptionem Virgineam, vt in præſenti contra id negantes, id verum eſſe non conarer oſten-

A numero PP. Prædicatorũ, qui Immaculatæ Cóceptioni favẽt, excludit Albertum Magn. Petrus de Alva.

In hoc nó admittitur.

Sũt multi qui pro Concept. Immacul. citant B. Albertũ.

Calderõ.

Salazar.

Tamay.

Iuſtinian.

Pineda. Miranda. Nierẽb.

Guarnizo.

Canis. Maluẽda.

Ægid. Luſit.

oſtendere; ſed pro nûnc verum eſſe ſupponerem. At ſtante iam & dimicante Petro de Alva pro adverſa parte, cuius diligentiſſimę inveſtigationi, & officioſiſſimæ ſedulitati fidem quilibet habeat, materia moras non patitur; nequè in futurū huiuſce veritatis oſtenſionem remiſiſſe res ipſa permittit.

594. Igitur, eximius vir Petrus de Alva, fol. 251. initio, poſtquám latê de doctrina B. Alberti Magni circà Controverſiam de Virginea Conceptione diſſeruerat, ſic concludit: *Albertus ergò cum ſufficienti fundamento adducitur,* [ab adverſarijs] *ſed non irrefragabili; quia nunquám tetigit punctum formale Controverſiæ; ſed loquutus eſt æquivocê more antiquorum. Enumero autem illum inter expreſſos pro contraria opinione, quia nō invenio in illo authoritates pro noſtra.*

[...trũs de ...va.]

595. Contrá ego: Inveniuntur in B. Alberto Magno authoritates expreſſæ pro noſtra pia veritate, ergô enumerandus eſt, & enumerari debet inter expreſſos DD. pro illa. Si verum antecedens fuerit, evicta res erit.

[...thori- ...tes ex- ...eſſę in- ...niūtur ...Alb. ...ag pro ...a ſen- ...ntia.]

596. Suppono, Authores omnes, qui vſqué adhùc B. Albertum Magnum pro favore Conceptionis Immaculatæ vocarūt, vna & ipſiſſima eádem duntaxát Alberti authoritate vſos fuiſſe; quam, Caniſium ſequuti, in Libro de Laudibus Mariæ Albertum ſcripſiſſe dicūt. Hanc authoritatem, præterquàm quód eam refert Armament. fol. 33. & alibi, cui ſcribendo libro inſignem Petrus ipſe de Alva navavit operam: Præter hoc, inquam, è mille alijs capitibus vt evidentiſſimum ſupponendum eſt hanc authoritatem obviā ſæpè Petro de Alva fuiſſe; de illa ſæpiſſimè cogitaſſe; & modis omnibus ipſum illam examinaſſe. Quarê vt certiſſimum etiam ſuppono conſequēter, rationū ipſum inveniſſe momenta, ob quæ reijciendam illam authoritatem fore, illiqué ſtandum non eſſe, reſolveret. Authoritas ergó illa cōmuniter è Alberto Magno, nominato libro, deſumpta, hæc eſt: *Hæc enim Virgo ſola à communi illa regula excipitur: Omnes in Adam peccaverunt.* Do, igitur, Petro de Alva, hanc authoritatem, ob ſibi notas cauſas, [eas ipſum expreſſiſſe non invenio] non probare, Albertum Magnum ſenſiſſe fuiſſe Virginem â cōmuni regula de peccati originalis contractione exceptā. Vadat, dico, forás authoritas hæc, quam ſolā hucuſqué fuiſſe productam, video. Appareant

[...ppoſi- ...o.]

Armament.

Authoritas è Alb. Mag. cōmuniter relata.

Excluditur prædicta authoritas.

reant iam, quæ ſequuntur; & Magnum Albertum ſanctitatis Conceptionis paſſivæ Virginis expreſſum fuiſſe aſſertorem, declarent.

597. Igitur, B. Albertus Magn. Opus edidit, cuius hic fuit Titulus: *Biblia B. Mariæ. Opus á B. Alberto Magno, ex Ordine Prędicatorum, olim Epiſcopo Ratisponenſi, conſcriptum: In quo omnia ferè, quæ in Sacris Biblijs continentur, Beatiſſimæ Deiparenti Mariæ pulchrê, & breviter adaptantur &c. Nûnc primúm in lucem edita, opera, & ſtudio* R. P. *F. Vincētij Iuſtiniani eiuſdem Ordinis &c. Anno M.DC. XXV.* Habes iam Opus, & Operis Argumentum. Vidi primûm hanc Alberti Magn. Bibliam, inſertam Libro de Vita S. Dominici, ſcripta á R. P. Nicolao Ianſ.è Prædicatorum Ordine, excuſo Antuerpiæ anno 1622. Iamquê noviſſimę omnium Alberti Mag. Operum impreſſioni appoſitam fuiſſe Bibliam illam, conſpicies.

Opus Alberti Magn. & Operis argumentũ.

598. Prima itaqué verba Magni Alberti in illa ſua Biblia, hæc ſunt: *In principio creavit Deus cælũ*, COELVM *ſcilicét* EMPYREVM, *per quod intelligitur Domina mũdi Virgo Maria. Eſt enim ſimilis cælo multis de cauſis, quarum vna ponitur in Hiſtoria:* EMPYREVM *etenim quàm citô factum eſt, ſtatim diſpoſitum eſt, ordinatum eſt, quod non alij cæli:* SIC ET IPSA IN GRATIA ET SANCTIFICATIONE. Sententia expreſſa fuit Alberti Magni, Virginem Mariam in primo ſui ESSE inſtāti fuiſſe gratia donatam, & ſanctificatam: Fuit ergô Alberti Magni ſententia expreſſa Virginem Dei Matrem fuiſſe in ſua Conceptione ab originali peccato præſervatā. Sed pręterire non debeo verba S. Thomæ 1.p.q.66.art.3. ſic de cœlo Empyreo loquentis: *Vndé conveniens fuit vt etiam á principio corporalis gloria inchoaretur in aliquo corpore, quod etiam* A PRINCIPIO *fuerit* ABSQVE SERVITVTE CORRVPTIONIS, *& mutabilitatis*, ET TOTALITER LVCIDVM. Ecce iterùm, quod dicit Albertus, ſcilicêt, Dominam mundi Virginem Mariam, quam in ipſa ſui prima formatione ſimilem Empyreo fuiſſe, affirmat, à principio ipſo fuiſſe ABSQVE SERVITVTE, ET TOTALITER LVCIDAM.

Prima authoritas Alb Mag pro Concept. Immacul.

S. Thom

Sed adhûc expreſſiûs ad Lib. Numeror. initio, ſententiam proponit Albertus. Dicit: *Ipſa* [Maria] *eſt etiam Tabernaculum peccatorum, quod ſanctificatum eſt ad aliorum emũdationem; quod completum eſt ad* 599.

Secund authori tas Al Mag. favore Conce ptioni Virgi neæ.

ad pauperum ditationem; quod erectum eſt ad abiectorum exaltationem: SANCTIFICATVM IN CONCEPTIONE, *& Nativitate, & completum in Filij Dei Incarnatione.* Eſtné hæc, authoritas Alberti expreſſa? Patitur fortè, aùt pati poteſt interpretationem aliquam?

600. Sed & audi iterûm Albertum Magnum, Librum 1. Regum percurrentem, & in fine, ad verba: *Et honoravi faciem tuam*, quę Dei ad Matrem ſuã Mariam eſſe ſupponit, ſic ſcribentem: *Et honoravi faciem tuam*, IN CONCEPTIONE TE SANCTIFICANDO, *in Nativitate tua mundum per te illuminando, in Incarnatione mea te in Matrem præ omnibus eligendo.* Quid modò de Magno Alberto dicis?

Tertia authoritas Alb. Mag. pro Mariæ conceptione.

601. Et infrâ ad Evangelium Lucæ, & verbum AVE, ſic diſcurrit: *Item eſt aliud triplex* VÆ, *ſcilicêt, culpæ, pœnæ, ignorantiæ.* VÆ *culpæ eſt triplex, ſcilicêt,* ORIGINALIS, *actualis mortalis, venialis.* Et appoſitis alijs VÆ generibus, concludit Albertus, ſic vniverſaliter affirmando: SINE ISTO MVLTIPLICI VÆ *fuit Beatiſſ. Virgo Maria.* At vnum VÆ ex numeratis à B. Alberto, fuerat VÆ originalis peccati.

Quarta authoritas Alb. Mag. pro Virginis præſervatione ab originali peccato.

Itêm pulchrê, & eleganter ſe explicat Albertus Magn. ad verba Iſaiæ: *Hæc dicit Dominus: Quomodô ſi inveniatur granum in botro, & dicatur: Nè diſſipes illud, quoniam benedictio eſt:* Ad hæc, inquam, Iſaiæ verba, ſic diſcurrit Albertus: *Itêm ipſa* [Maria] *eſt, in qua nobis benedictio cœleſtis eſt reſervata, Iſaiæ 65. Hæc dicit Dominus: Quomodò ſi inveniatur*, POST TEMPESTATEM, GRANVM; *Gloſſa*, ILLÆSVM. HOC GRANVM EST VIRGO MARIA ILLÆSA AB OMNI PECCATO *in* BOTRO *humani generis.* Et ſtatim aſſumens verba Gloſſæ, dicit *Placuit Deo, vt pro benedictione, de tanta tempeſtate* RESERVARETVR ILLVD. 602.

Quinta authoritas Alb. Mag pro Maria à culpa originali præſervata.

Iſaias.

Gloſſa.

Sed nê aliquis ſequentes Alberti Magni authoritates (id, niſi ex ſola contentione, non faciet) interpretari conetur, vel alicui interpretationi obnoxias eſſe credat; recordetur præcedẽtium, in quibus expreſſum omninò reperit Albertum Magnum, & ſemél, iterûm, & iterûm affirmãtem, Virginem Mariam in primo ipſo ſui ESSE inſtanti, in ſua PASSIVA CONCEPTIONE fuiſſe ſanctificatam, & gratia ſanctificante donatam; & in communi humani generis peccati tempeſtate, illæſam 603.

Nota pro ſequentibus authoritatibus.

& immunem, cuſtoditam. His, inquam, ſuppoſitis, claré videbit verum in ſequentibus Alberti Magni authoritatibus ſenſum. Hæc prælibaverim pro nonnullis illis, qui ad pręſervationem ſolam actualis peccati, vt vim authoritatum vniverſaliter á Virgine excludentium peccatum effugiant, confugiunt: Huic ſanê interpretationi iam manifeſté pręcedentes Alberti authoritates aditum occluſerunt.

604. Ad Lib. Deuteronom. ſic, inter alia, de Maria loquitur Albertus: *Itèm ipſa eſt Altare ſanctificationis, continens &c. de lapidibus*, QVOS FERRVM PECCATI NON TETIGIT, *Qui* IMMACVLATI, ET NON CORRVPTI CARNE, ET SPIRITV, IACVLA DIABOLI NON SVSCEPERVNT.

Sexta authoritas Alb. Magn. pro Concept. Mariæ.

605. Et ad Lib. 4. Reg. initio, ſic: *Imperatrix cœlorum eſt* V A S *innovationis*, *&* *ſanationis*. *4. Reg. 2. dixit Eliſeus: Afferte mihi vas novum, id eſt*, MARIAM: *Alij enim omnes per* PECCATVM *inveterati ſunt*; SED IPSA EST NOVVM.

Septima authoritas Alb. Mag. pro Mariæ á peccato immunitate.

606. Ad Lib. Parabol. Salom: propê initium, dicit Albertus Magnus, in Perſona Mariæ loquens: *Pater* P E R OMNIA *poſſedit me, ab* O M N I PECCATO POTENTIALITER ERIPIENDO.

Octava authoritas Alb. Mag. pro pręſervatione à peccato, Mariæ.

Ad Evangelium Matthæi 607. acceſſit Albertus, &, circà finem, dixit: *Maria, bona in natura*, MELIOR IN GRATIA. Perfectio Mariæ in naturalibus, omnibus fuit abſoluta numeris; omni prorſûs in naturalibus imperfectione Maria caruit; quod ſinê temeritate negari nequit, vt optimè notat Suarius t. 2. in 3. p. diſp. 2. ſect. 2. é omnium Patrum, qui de B. Maria ſcripſerunt, ſententia, veritatem hác comprobans. At, ſi meliorem in gratia Mariam fuiſſe, quám in natura, affirmat Albertus; evidens eſt, his etiam verbis, penitús à Maria removiſſe ipſum originale peccatum; quo ſi Mariæ Anima aliquandô maculata extitiſſet, non melior in gratia Maria, quàm in natura, fuiſſet.

Nona authoritas Alb. Mag. pro immunitate Marię à peccato originali.

Suarius.

Apocalypſis Librum per- 608. currens B. Albert. Magn. pervenit ad verba: *In capite eius Corona ſtellarum duodecim*; & intonat: *Prima ſtella, & privilegium Beatiſſimæ Virginis* EST PECCATI IMMVNITAS. Repetit ſenſum, & prędicta verba confirmans, pauló póſt ait: *Quarta ſtella eſt* PVRITAS IN SVMMO. Non ſtat puritas in ſummo, ſi datur alicui impuritati locus. Et rurſùs ibidem: *Sic & ipſa ſiné motu inconſtantiæ*, S I N E OCCASV CVLPÆ. Et infrà do-

Alię quatuor authoritates Alb. Mag. pro Immaculata Conceptione Mariæ.

docet, Mariam Matrem Dei habere IN SVMMO proprietates omnium Angelorũ. Et dûm ventum ad Dominationum Ordinem fuit, dicit: *Tertius eſt Ordo Dominationum, qui habet, ſecundùm Dionyſ. c. 8. de Cœleſti Hierarch. has proprietates*: *Prima eſt*, A SERVITVTE LIBERTAS. Et, alijs proprietatibus aſſignatis, concludit: *Has omnes proprietates habuit B. Virgo* IN SVMMO. Proprietatem libertatis á ſervitute habuit B. Maria, ſecundùm Albertum, IN SVMMO: Ergô, ſecundúm Albertum, nunquâm, nequè pro vno inſtanti, non libera, non ingenua, non nobilis; aliàs non fuiſſet libertas illa â ſervitute IN SVMMO. Adde, eam libertatem â ſervitute conſtituiſſe Albertum Magnum, & in Maria agnoviſſe, quæ proprietas Ordinis Dominationum erat, cuius, & omnium aliorum Angelorum proprietates, IN SVMMO habuiſſe Mariam, abſolutê dixerat antè: *Ipſa etiam*, inquit, IN SVMMO *habet proprietates Angelorum omnium.* Ergò eam ſaltem libertatem â ſervitute neceſſe eſt, ſecũdûm Albertum, agnoſcere & ponere in Maria, quæ in Dominationibus, & Angelis eſt, & fuit. At Dominationes, & Angeli omnes alij, ſivé alij omnium Angelorum Ordines, ſemper & pro omni inſtanti liberi â peccati ſervitute fuerunt; ergò ſemper & pro omni inſtanti, á primo ad vltimũ, Maria, ſecundûm Albertum Mag. libera â ſervitute peccati fuit.

609. Appoſui, igitur, tredecim Alberti Magni authoritates, ê quibus manifeſtê evinco, ipſũ expreſſũ fuiſſe pro præſervatione Mariæ á peccato originali, & pro ſanctitate Conceptionis Mariæ, authorem, annumerandumquê eſſe inter expreſſos Conceptionis Immaculatæ aſſertores. Ideoquê iam video literatiſſimum & omni laude digniſſimum Petrum de Alva annumerantem Magnum Albertum cum illis alijs *centum triginta ſex* ê Sacra Dominicana Familia expreſſis Immaculatæ Conceptionis aſſertoribus; & proclamantem: *Sunt centum triginta ſeptem. Imó plures alij ſunt; quia Albertus Magnus pro multis eſt.*

610. Habes ergò (redeo ad intentum) é Inclyta Patrum Dominicanorum Religione ſaltem CENTVM TRIGINTA SEPTEM, graviſſimos, ſanctiſſimos, doctiſſimos, infula, gradu, dignitate ornatiſſimos, qui ſcripſerunt fuiſſe Mariam Matrem Dei conceptam ſiné originali peccato; ex-

expreſſeque & indubitanter affirmarunt, à peccato originali præſervatam fuiſſe.

Singularis PP. Prædicatorum energia, cũ de Immaculata Mariæ Conceptione, ſcribunt.

611. Sed [hoc non debeo prætérire] quâ gratiâ, quâ energia, quo rationum & argumentorum pondere, quo ingenij nervo, qua acuminis dexteritate, quo optimos Dominicanos Scriptores cœleſti ſingularique docente & dirigente afflatu, ipſi pro Immaculata Conceptione ſcribunt? Reſpondeat optimus etiam Euſebius Nieremb. Tract. de Doctrina PP. circá Immacul. Cóncept. propé finem, rem iſtam bellé deſcribens: *Satis hæc pauca*, inquit, *de pluribus opportunè publicandis; in quibus eximia videbuntur teſtimonia Religioſorum S. Dominici, qui, cùm pro Immaculata Conceptione ſcripſerunt, neſcio quam felicitatem, & gratiam planè* COELESTEM *habent. Quid doctius & nervotius, quàm Opuſculum Ambroſij Catherini? Prorſus aureus eſt Sermo B. Ludovici Bertrandi. Sed & adamas eſt Tractatulus Vincentij Iuſtiniani, in exigua mole ingens pretium continens. Margaritum quoque pretioſiſſimum eſt Gaſparis Catalan deſignati Epiſcopi Ilerdæ, Reſcriptum de Mente S. Thomæ. Rationes autem Hieronymi Lanuza, Epiſcopi Albarracini, totidem ſunt uniones. Adſtat & afflat illos* COELESTIS FAVOR, CVM DE PVRISSIMA DEIPARÆ CONCEPTIONE SCRIBVNT. Hæc Euſebius.

Nieremberg.

612. Et ſanè etiam Patres Prædicatores ſingulariſſimo devotionis ardore actos, ſpecialiſſima amoris ergâ Immaculatam Mariæ Conceptionem flamma accenſos, de ipſa & pro ipſa Mariæ Conceptione Immaculata ſcribere, ſcripſiſſe, & loqui, ſcripta ipſa & dicta declarant. Quid videre & legere R. P. Nicolaum Mutinenſem, pro Cóceptione Immaculata Mariæ verſificanté, & QVINQVAGINTA metri differentijs Immaculatam Mariæ Conceptionem canétem & celebrantem? Vide Ioan. Tamay. in ſua Chronol. ad annum 1525. Quid legiſſe inſignem illum Oratoré Dominicanum Guillermum Pepin, Ebroycenſem, affirmantem, Ab Adamo notum fuiſſe Immaculatę Cóceptionis Mariæ Myſterium, ipſique Adamo, tunc, quandô audivit verba illa: *Inimicitias ponã &c.* apertum & propoſitum fuiſſe Myſteriũ præſervationis Mariæ ab originaria labe? Vide cum alijs eundem Tamay. ad annum 1527. Quid audiviſſe Ioannem de Fenatio, Prædicatorum Ordinis Generalem, ſic proclamãtem? *Magiſtros è mea*

Patrum Prædica torũ de votioni ardor i ſtaguéd Conce ptione Immac lata.

Nicol. Mutin

Tama

Gui Pepin

Tam

Fen

mea Sacra Dominicana Religione, quò doctiores, quò ſanctiores, eò ardentiores & procliviores ad defenſionem Conceptionis Immaculatæ futuros. Ita refert Ambroſ. Catharin. Dominicanus, quē vide apud Ioan. Anton. Velazq. lib. 4. de Maria immaculaté concepta, diſſert. 9. adnot. 2. num. 22. Quid de Venerabili Hieronymo Lanuza, num. præced. nominato? Vt reſpondeam pono verba Guarnizi è §. illo 10. ſui Memorial. *El Venerable D. F. Ioan Baptiſta Lanuza, como refiere el Maeſtro Fuſer en ſu vida, tan empeñado defenſor deſta prerogativa de nueſtra Señora, que dixo, que avia predicado* DOCIENTOS Y CINQVENTA *Sermones del Myſterio &c.* Et ſtatim: *Del miſmo ſe ſabe, que en todo el tiempo que eſtuvo en Valencia no ſe le paſſó ſemana ſin predicar el Myſterio. Y nada dize ſu Hiſtoriador que llevava mas peſadamente, que la opinion* DEL VVLGO, *á quien le parece, que en ſiendo vno de la Religion de S. Domingo, es opueſto á la* IMMACVLADA CONCEPCION. Sufficiant ad exemplum hæc.

613. Adde magnam illam turbam doctiſſimorum PP. Prædicatorum, qui ad Magiſterij Gradum in TRIGINTA ET NOVEM Vniverſitatibus & Academijs Catholicis aſcendunt: Qui omnes Voto & Iuramento ſe obſtringunt tenēdi, ſentiendi, & defendendi Virginis præſervationem ab originali peccato. Vide Ioannem Anton. Velazq. lib. 4. diſſert. 8. adnot. 1. & Petrum de Alva fol. 214. Vniverſitates omnes illas ex nomine proponentes: Et Armament. in Reg. fol. 536. optimé notans magnum Prædicatorum numerum iurantium & voventium, ſe præſervationis B. Virginis á peccato originali propugnatores pro viribus futuros; & ob id opportuné addens: *Tot igitur Doctorum ſi quis rationem ſubducere velit, parum á vero aberrabit, ſi affirmet, magnam & illuſtriorem Dominicanę Religionis partem Immaculatę Conceptioni addictam eſſe, & huic veritati defendendæ adſtrictam.*

vem Vniverſitatibus vovēt & iurant defenſionem ſentētiæ piæ.

Velazq.

Alva.

Armament.

Plures etiam è Sacra Dominici Familia privatim Votum defendendi Immaculatam Conceptionem emiſiſſe, & ob Votum illud emiſſum ſingularia á Deo beneficia accepiſſe, refert Didacus Alfonſ. Maluenda in ſuo Memoriali, fol. 46. his verbis: *El qual Voto con ſemejante effecto maravilloſo imitarō el M. F. Ioan de Viterbio, de la Sagrada Orden de S. Domingo, y otros graves Varones de la miſma pro-* 614.

Alij PP. Dominicani Votū defendēdi Immaculatā Conceptionem emittunt.

Maluēda.

Ioan. Viterb.

 feſſion;

Recipit viſũ, quē amiſerat; quidā P. Prædicator ob Votum defendēdi Immaculatam Concept.

feſſion ; entre quienes vno, que refiere el Venerable Goſtchalcho Hollen, [1.p.Sermon.in Feſto Concept.) *con eſte Voto de defender la Concepcion Immaculada, cobrò la viſta, que avia perdido por el contrario zelo. Y otro, que fue el Reverendiſſ. F. Alonſo Cabrera, en ocaſiō que le faltavan aun las palabras, intentando predicar no en apoyo deſta verdad, con el Voto de defenderla recuperò la eloquencia para ſu apoyo, bien acreditada de milagroſa en ſus eſcritos.*

F. Alf. Cabre.

615. Multi fuerunt graviſſimi & doctrina ornatiſſimi ē Inclyta PP. Prædicatorum Religione, qui pro promovenda veritate Immaculatæ Conceptionis, per Epiſtolas corám Summo Pontifice & Sede Apoſtolica cōparuerint. Vide Euſeb. Nieréb.in Exception.fol.414. & 415. & Vvadding. apûd Guarniz. in Memor. §. 10.

Ad Sum. Pōtif.pro Immacul. Concept. ſcripſerūt plures ex PP. Prædicatoribús.

Nieréb. Vvadding. Guarnizo.

616. Ex ijs Patribus Prædicatoribus, qui privatim ſentientes, ē ſuggeſtu orātes, è Cathedra dictantes, præſervationem Mariæ à peccato originali aſſeruerunt, & aſſerunt, infinitus eſt numerus, & turba illa magna, quam dinumerare nemo poteſt. Experientiâ iam notiſſima res hæc eſt, quam multis abhinc annis prçclarus Dominicanus Vincent. Iuſtin. §. 18. ſui libri pro Concept. Immacul. his bonis verbis propoſuerat : *Pero para que ſe entienda mejor la poca razon que tienen los que en eſte particular de la Concepcion ſin mancilla, levantan al vulgo contra noſotros ; proteſto con toda verdad, que he oydo admirables ſermones à muchos Padres muy graves deſta Orden, que ſin torcer la Eſcritura &c. declaraban maravilloſamente, como la Virgen Soberana pudo ſer (y fue) preſervada de pecado original, en virtud de la copioſa, y exceſſiva Redenciō del Hijo de Dios &c.*

Ex PP. Dominicanis, qui privatim, prædicātes, & legētes Immaculatę Conceptioni favent, infinitus eſt numerus.

Vincent. Iuſt.

Propoſitam num. præcedēti veritatem Illuſtriſſ D.D. Antonius Calder. c. 5. ſui libri, nu. 258. ſic declarat, & veriſſimè affirmat. Inquit : *Et quamvis vulgo receptum ſit ab hac univerſali comprehenſione* [loquutus fuerat de vniverſali aſſenſu pro Conceptione Immaculata] *excipiendam eſſe Familiam Dominicanam; ego tamen ex doctiſſimis huius Ordinis, qui noſtro ſæculo vivunt,* VIX EXCIPIAM ALIQVEM ; *non ſolùm quia video iam á multis annis* PRÆSTANTIORES *nobiſcũ militare; ſed quia* QVOTIDIANA EXPERIENTIA *docet, quos nobis adverſarios putabamus, cùm ſeſe offert occaſio,* ANIMVM IMMACVLATÆ PROPENSVM OSTEN- 617.

Calder.

STENDERE, NON SINE VVLGI ADMIRATIONE. *Tacent multi quidem, nec diffi-cile eſſet cauſas aperire ſilentij. &c.* Et proſequitur id exemplis confirmans.

lures ...vētus Pro-inciæ . Præ-catorū ...brant ...nce-...onem ...macu-...am.

618. Quot Conventus, quot integræ PP. Prædicatorum Provinciæ Immaculatam Conceptionem celebrent, & celebrarint, vide apùd ipſum D. Antonium Calder. c. 13. á num. 14. & apúd Ambroſ. Catharin. Dominicanum, citatum ibi á Calderonio. Quod & ille alius illuſtris Dominicanus Vincētius Iuſtinian. loco citato nu. 616. affirmat, dicens: *Demas deſto, en muchos Conventos de nueſtra Orden ſe haze tan ſolemne Fieſta de la Concepcion, quanto ſe pueda hazer en qualquiera otro Templo. Y en la Provincia del Andaluzia, donde ay excelentiſſimos Padres Predicadores, ſe haze eſta fieſta con Octavas ſolemnes, no obſtante el tiempo de Adviento. Y la letra del cimbalo mas principal deſta caſa, es*: MARIA *Virgo ab omni peccato originali immunis fuit &c.*

...alderō. ...athar. ...ſtinian.

...ctava ...lebrata Con-...tu Hi-...alenſi P. Præ-...catorū Cultū ...once-...ptionis ...macu-...tæ.

619. Et quia de Provincia Bætica PP. Prædicatorum ſingulariter mentionem Vincent. Iuſtinian. in verbis præcedentibus fecerit, notemus, in Conventu Hiſpalenſi PP. Prædicatorum, cuius nomen REGINA, anno præterito 1653. [id illo anno ſpecialibus aliquibus motivis exigentibus] Solemniſſimam & toti Hiſpaniæ plauſibilem Octavam in Cultum Immaculatæ Conceptionis Mariæ ipſos præclaros Patres Prædicatores celebraſſe. Primæ illius Octavæ diei Orator fuit Reverend. P. M. F. Alfonſus Henriquez, Veſpertinæ Cathedræ in Conventu S. Pauli Moderator. Secundus, P. Præſētatus F. Antonius Ruiz de Cabrera. Tertius, P. F. Nicolaus Paez, Prædicator Generalis. Quartus, P. F. Ioannes de Ribera, Prædicator Generalis. Quintus, P. Præſentatus F. Petrus de Ojeda. Sextus, Mag. F. Melchior de Alcaçar. Septimus, P. Præſentatus F. Ioannes Vidal. Octavus, P. Præſentatus F. Alfonſus de Meſa, Prior Conventus de *Porta cœli*. Poſt quæ, Imperialis Confraternitas Immaculatæ Conceptionis, in eodem ipſo Conventu Votum & Iuramentum ſolemniter emiſit ſentiendi, defendendi, & cōfitendi fuiſſe Virginem Mariam præſervatam ab originali culpa, excipiente proprijs manibus illud Reverendiſſ. P. M. F. Alfonſo á S. Thoma, ē Sacra ipſa Dominicana Familia. Formulam prædicti Voti & Iuramenti vide apúd Didac. Alfonſ. Maluend. in ſuo Memor. fol. 194.

Alf. Hēr. Anton. Ruiz. Nicol. Paez. Ioan. Riber. Petr. Ojeda. Melch. Alcaz. Ioan. Vidal. Alf. Meſa. Alf. á S. Thom. Maluēda.

620. Accedit celebre illud decretum totius Provinciæ Bæticæ Patrum Prędicatorum de deſerenda á ſe opinione minùs pia in Controverſia de Virginea Conceptione, & de amplectenda pia ſentẽtia: Pro quo vide ſuprá num. 427. Et præter Ægidium, & Guarniz. ibi de hoc decreto agentes, vide etiam Calderon, c. 5. num. 76. Armament. in Reg. fol. 279. & fol. 478. & apùd ipſum, Marcum Anton. Palau, Ojedam, Serranum, de Decreto illo etiam differentes. Vide etiam Ioannem Tamay. ad annum 1254.

Decernit totà Provincia Bætica PP. Prædicatorũ deferere minus piam opinionem.

Ægidius. Guarnizo. Calderó. Armament. Palau. Ojeda. Serrau. Tamay.

621. Sed quid Provincia Caſtellæ PP. Prædicatorum in Provinciali Capitulo, anno 1653. celebrato? Id accipies ex Scripto Oratoris optimi Dominicani R. P. M. F. Didaci Ramirez ad Eminentiſſ. D. Cardinal. Tolet. Refert formam & modũ Statuti Capituli iterùm ſub gravibus pœnis præcipiẽtis obſervationem indicti ſilentij opinioni minùs piæ, & addit: *Y para que la Religion ayude, y aliente quanto es de ſu parte la devocion, y piedad de los Fieles en eſte* SANTO MYSTERIO, *ſe ha mandado à todos los Prelados, que en los Conventos nueſtros, donde qualeſquiera Comunidades, Gremios, ò Cofradias, quiſierẽ hazer ſus juras, ſe les admita, y aſſiſta con todo agaſajo, y gaſto, dando quenta primero al Provincial; y ſe les ſirva con alajas, cuydado, y diligencia, en todo lo que para dichas Fieſtas pareciere neceſſario. Que el Pulpito ſe franquee, y dè à los Predicadores de las Religiones, que quiſieren que prediquen los que celebran dichas juras: Y en eſta conformidad me conſta, que ſe harà dentro de pocos dias la jura de la Ciudad de Plaſencia en nueſtro Convento de S. Vicente, y predicará vn Prebendado de aquella Sãta Igleſia. Que aſſiſtan, ſiendo combidados, nueſtros Religioſos, y Comunidades, à Sermones, y Fieſtas deſte Myſterio, y à las Proceſſiones, y demas acciones publicas, y que en todas ocaſiones ſe les alabe, y aplauda, y aliente la dicha devocion.* Vide apùd Maluend. fol. 23.

Statutum Provinciæ Caſtellę PP. Prædicatorum in favorem Immacul. Concept.

Didac. Ramir.

622. Sacrum Ordinem Prædicatorum Feſtum Immaculatæ Conceptionis ab initio celebraſſe; ipſumquè glorioſum Patriarcham Dominicum & primos ſuos diſcipulos Immaculatam Mariæ Conceptionẽ coluiſſe, probat Ojeda, quem vide apùd Guarniz. loco citato, & apùd multos alios. Et id ſanè apertè videtur convincere Martyrologium quoddã Ordinis Prædicatorum, prælo datum anno 1254 elapſis tantùm á glorioſo tranſitu S. Dominici

Malue[...]

S. Dom[i]nicus, [...] ſua Sac[...] Prædic[a]torũ R[e]ligio a[b] initio c[e]lebravi[t] Feſtum Conce[]ptionis.

Martyrologia D[o]minica[na] contin[ent] octav[a] die De[cem]bris Co[n]ceptio[nem] B. Ma[riæ] Feſtu[m]

minici annis triginta tribus. In hoc Martyrologio, inter Dominicani Ordinis Feſta, adſcripta fuit octava die Decembris Virginis Mariæ Conceptio, ſic: *Octavo Decembris Conceptio S. Mariæ Virginis, Feſtum duplex.* Idem continet Martyrologium iuſſu Seraphini Cavalli, Ordinis Prædicatorum Generalis, pro vſu totius ſui Ordinis impreſſum Salmanticæ per P. F. Ioannem de Palencia anno 1579. Qui quidẽm Ioannes de Palencia in Procemio ait, ſe pro huius Martyrologij correctione ſequutum fuiſſe illud primum è anno 1254. Pro his Martyrologijs vide Tamay. ad annũ 1254. & apûd ipſum, Petrum Ojeda. Guarnizum §. illo 10. ſui Memor. Calder. c. 14. num. 5. Armament. in Reg. fol. 478. Poren. ſuo lib. pro Concept. fol. 41. & plures alios de hac materia tractantes.

623. Adde deniquè præclara duo argumenta, quæ noſtrum aſſumptũ quàm maximê evincunt. Scito nunquâm in Sacro Dominicano Ordine extitiſſe commune decretum, ſivé Statutum generale, ſivê pro toto Ordine indictum præceptum, de tenenda, aût defendenda opinione dicente Virginem Mariam fuiſſe conceptam in originali peccato. Hæc, inquam, opinio nunquâm tanquâm communi Voto amplectenda, è Superiorum imperio, aût conſilio, Dominicanis ipſis Patribus propoſita fuit: Imò é Superiorum expreſſa licentia liberũ fuiſſe ipſis hanc, ſivê mentem illam, in Controverſia de Virginea Conceptione, inſequi, huic, ſivê parti illi adhærere, notum eſt: Túm, quia tale præceptum, ſivé Statutum non apparuit, nequè oſtenſum eſt; túm, quia innumeri ſunt Patres Dominicani, vt ex ſuperioribus cõſtat, qui ſcribentes, prædicantes, ê Cathedra dictantes, & pro integris Provincijs decreta evulgantes, pro omni & quolibet tempore fuerunt & extiterunt, qui Virginem Mariam â peccato originali præſervatam & ſiné peccato originali conceptam fuiſſe, dixerunt, ſenſerunt, ſcripſerunt, prædicaverunt, & affirmarunt, & affirmandum iri teſtati fuerunt: Quos in hoc alicui communi ſui Ordinis Statuto fuiſſe refragatos, ſivê alicuius refragationis in aliquod Ordinis ſui generale præceptum reos extitiſſe, nullus vnquám dixit, nequê alicui vnquám venit in mentem. Túm deniqué mea veritas ex facto ipſo conſtat, quod Illuſtriſſ. Calderonius, c. 1. num. 8. probans, libellos illos Anonymos, contra quos ſcribit, non fuiſſe cõ-

Licuit ſemper in Dominicana Religione docere, & ſcribere fuiſſe Virginẽ conceptã ſinê originali peccato.

ſenſu Superiorum Ordinis S. Dominici evulgatos, & ad tertiam rationem ſuam accedens, ſic proponit: *Tertium, quôd hæc ſententia* (minùs pia) *non eſt ex eis opinionibus, quas ex condicto, aût Superiorum conſilio, Theologi Dominicani tuentur. Imô olim permiſſu Seniorum liberum eſt alumnis huius Sacræ Familiæ, vt quiſque quam maluerit partem, aût affirmantem, aût negantem teneat, aût etiam publicis ſcriptis confirmet. Quod pro negante præſtitère quam plurimi ſanctitate, & doctrina conſpicui, quorum Catalogum texemus in Aſſertore Dominicano Immaculatæ Conceptionis propediè edendo.* Ecce facultatem in Sacro Dominici Ordine factam tenendi, ſentiendi, & ſcribendi, fuiſſe Matrem Dei Mariam ſinê peccato originali conceptam. Sed nequè hoc devotioni, & pientiſſimo zelo Sacræ Dominicanæ Religionis ergà puriſſimam Deiparam, ſuffecerat; vltrà adhúc progreſſa eſt, & de oppoſiti placiti prohibitione aliqua cogitavit; & prohibitionem, quam meditata fuerat, indixit. Anno 1602. ſub Generali Hieronymo Xavierre, pro toto Dominicano Ordine hęc prohibitiva Ordinatio promulgata fuit: STRICTE PROHIBEMVS, *né quis audeat in publico prædicare, vel docere, quôd B. Virgo fuit* CONCEPTA IN ORIGINALI, PROPTER SCANDALVM FIDELIVM. Refert Illuſtriſſ. D.D. Ioannes Serran. Epiſcopus Azernenſis, lib. 2. de Concept. c. 30. & videre etiam potes Armamẽt. in Reg. fol. 478.

Calderõ.

Decretũ Dominicanæ Religionis de non docendo publicé, vel prędicando, fuiſſe Virginẽ in originali peccato conceptam.

Serran.

Armament.

Igitur, ex appoſitis â num. 624.
551. liquet, & clariſſima luce apparet duplex noſtra propoſitio, quam hìc oſtendiſſe fuit animus. Prima propoſitio, *negativa eſt*, ſcilicêt, *Sacram S. Dominici Religionem, vt Religio eſt, & vt pro Religionis Corpore integro ſupponens*, non ſenſiſſe, nèc aliquandò tenendum & defendendum ſuſcepiſſe, Mariam Dei Matrem in peccato originali fuiſſe conceptam. Hæc propoſitio ex dictis evidẽter ſtatuitur: Nullo vnquàm Statuto, præcepto, decreto, communi Voto, aût Superiorum ſivê ordinatione, ſivè conſilio, ad id aliquandó ſeſe obſtrictam agnovit Dominicana Familia. Imò, evulgata & data á Senioribus licentia, liberum Patribus Prædicatoribus fuiſſe aſſerere, docere, & prædicare, Virginem Mariam conceptam fuiſſe ſiné originali peccato, è num. pręced. cõſtat. Conſtat etiá ex facto. Videmus enim, pro hoc puncto de Virginea Conceptione, Dominicanos Patres in-

invicêm fuiſſe diviſos; invicèm extitiſſe adverſarios, hos illis, illos his ſtetiſſe ex adverſo; partem in partem invehi; & hinc indè, inſtructis agminibus, pro Vexillis oppoſitis dimicaſſe. Pars ergô aliqua, ſivé aliqui particulares ê Dominicano Ordine, Signa placiti ponentis in Virgine originale peccatum ſequuti fuerunt. Religio S. Dominici, minimê.

625. Secunda propoſitio, *affirmativa eſt*, ſcilicèt, *Religionem S. Dominici ſtare pro præſervatione Mariæ ab originali peccato*. Id explico primúm ex eo, quia denominatio, in his, ſumenda eſt â maiori parte; & præſertim ſi maior illa pars, præſtantior oppoſita minori & nobilior ſit. Maiorem é Sacra Dominicana Religione partem ſtare pro Immaculata Conceptione, é propoſitis à num. 587 facilè depromes: Et clariùs adhûc percipies, ſi notes, Scriptores Dominicanos, qui parti minús piæ adhæſerunt, fuiſſe ſolúm *viginti tres*; quod videre potes apùd Petrum de Alva, loco à ſe citato in illo Memor. de quo dicebã num. 592. Imô ſi notes, *non niſi decem & octo fuiſſe*; de quo optimê idem ipſe Petrus de Alva, ibidem. At qui pro pia ſententia expreſſé omninô, & indubitanter, ſtant, *centum triginta ſeptem* ſunt, vt manet declaratum. Sed & id etiam oportebit te habuiſſe notatũ; videlicèt, in materia opinionum non illos facere numerum, qui nullo ſtudio præmiſſo, vel nõ nequé primis labris delibata Theologia, vel re & materia ſaltem non ex profeſſo examinata, in aliquam eunt opinionem; voce eam proferentes, ideô ſolùm quia aures præceſſerunt audientes. Veritas iſta á multis ſapientibus iampridém edocta eſt. Illam Ioſephus Rocafull, in ſua Praxi Theolog. Moral. p. 3. lib. 3. c. 2. quærens, quæ ſit opinio communis, his verbis ſcripſit: *Dixi: Ex profeſſo tractantes: Quia ſi obiter rem pertractent, & perfunctoriê, quamvis plurimi eam opinionem doceant, nõ faciunt opinionem communem: Nam, vt docent Menochius, Alciatus, Navarrus, Azor, & Sancius, citati á Caſtro Palao tract. 1. diſp. 2. punct. 1. iſti tã multi nõ æquivalent paucis ex profeſſo tractãtibus. Nequè veró adhúc dici communis illa opinio debet, quam tenent plurimi Doctores certê alicui doctrinæ addicti quaſi in eius verba iurarint. Iſti enim, cùm ſequantur illam ſicùt oves, & ſicùt capræ, quarum vna ſaltante, ſaltant cæteræ; non faciunt niſi opinionem particularem, vt docet Azor lib. 2. Inſtitut.*

In materia opinionũ nõ faciũt numerũ, qui non præmiſſo ſtudio, vel materia non examinata, affirmãt, aút negant.

Rocafull.

Menoch. Alciatus. Navar. Azor. Sancius. Palao.

Azor.

Navar. Decius. Alexand. Villalob.

tit. c. 13. ex Navarro, Decio, Alexandro, & alijs: Undè infert Villalob. tract. de Conſciēt. diffic. 4. eſſe magis communem opinionem, quam ſequūtur ſex, aūt ſeptem Authores Claſſici, & graves, quorum doctrina in Scholis probatur, quám illam, quam ſequuntur QVINQVAGINTA *Doctores ducti ſolùm authoritate, & ſiné vllo examine; & vt eam acceperunt, ita eam poſteris tradentes non diſcutiendam, ſed indubitata fide credendam.* Vide etiam Ioan. Machad. t. 1. in Diſcur. pract. art. 2. §. 2. ferê ijſdem verbis idipſum ſtatuentem.

Machad.

Præſtantior & doctior pars PP. Prædicatorū ſtat pro ſentētia pia.

Quod autem præſtantior pars è Sacra Dominicana Familia ſtet pro Conceptione Immaculata, ex dictis etiam elucet; & ex Illuſtriſſ. Calderon. num. 617. dicente, ita DOCTISSIMOS Dominicani Ordinis, qui hoc ſæculo vivunt, pòſt piam abire ſententiam, quòd ex illis aliquem vix excipere poſſit: Eorumquê *Præſtantiores* iam â multis annis militare nobiſcum.

Calder.

626. Secunda ratio, & quæ præcedentem confirmat, hæc eſt: Suppoſita in alicuius Corporis Myſtici membris, ſeú partibus, diviſione, ea pars Corpus integrum repręſentare debet, & pro integro Corpore ſupponere, quæ legitimo Capiti adhæret, quamquè Caput legitimum comitatur. Cùm autem Inclytum Prædicatorum Religionis Caput, S. Dominicus, erecto á ſe Conceptionis Immaculatæ Vexillo, vt declaratum manet, illam, è ſuis, comitetur, foveat, & defēdat partē, quæ Virginē præſervat ab originali peccato, ſequitur, ſivê plures, ſivé pauciores eſſent, qui ê Sacro Dominicano Ordine Immaculatæ Conceptioni favent, partem hanc pro integra S. Dominici Religione debere ſupponere: Et conſequēter dici abſolutê debere, Religionem S. Dominici tenere & defendere fuiſſe Matrem Dei Mariam conceptam ſiné originali peccato.

Ea pars Corporis Myſtici pro integro Corpore debet ſupponere, quam comitatur Caput.

Stat S. Dominicus cum parte, è ſuis, quæ Immaculatæ Cōceptioni favet.

Hęc in Appendice hac dixiſſe ſufficiat pro ſatisfactione illius vltimi argumenti, & eius confirmationis è num. 252. & 253. volentis probare, ideô Immaculatę Cōceptionis Myſterium non debere, néc poſſe dici CANONIZATVM, quia, ſcilicét, contra ſanctitatem Conceptionis Virgineæ ſteterint Sancti omnes, & Eccleſiæ Patres: Et Sacra item Dominicana Religio ex adverſo ſteterit, ideô quia ſentit & exiſtimat, ſe, dicentem cōtraxiſſe Virginem originale peccatum, Patrum & Sanctorum veſtigia premere. Monſtravimus ergò nos in hac Appendice, falſum omninò eſſe 627.

San-

Sanctos & Eccleſię Patres cõtra ſanctitatem Conceptionis paſſivæ naturalis Virginis ſtetiſſe: Et conſequenter evicimus, ob Patrum & Sanctorum adverſariam ſententiam, veritatem præſervationis Mariæ ab originali peccato, nèc in pilulo lædi potuiſſe. Clarum etiam fecimus eſſe falſum, aſſeruiſſe, Sacram Dominicanã Religionem tenere, aùt aliquandó tenuiſſe, Virginem Mariam peccatum originale cõtraxiſſe. Imó vt veriſſimum ſupponendum eſt tûm in Sãctorum, tûm in Sacræ Prædicatorum Religionis SINV, [id olim, falsò tamen, de placito ponente in Virgine originale peccatum dixerat Caietanus] pijſſimam de Immaculato Mariæ Conceptu ſententiam quieſcere, & requieviſſe.

Clauditur Punctum.

628. APPELLO igitur iam hìc doctos homines, & ſapientes Magiſtros: Quorum teſtimonio, voto, ſententiaqué, non dubito ſtabiliendam & confirmandã eſſe probabilitaté Propoſitionis iſtius: PROBABILE EST CONCEPTIONIS IMMACVLATÆ MARIÆ MYSTERIVM ESSE CANONIZATVM. Pro qua probabilitate authoribus declaranda, rationibus ſtatuenda, ſolutione adverſantium argumentorum, firmanda, laté toto Tractatu præcedenti, hacqué ſimúl Appendice, diſcurrimus. Noſtrumqué diſcurſum doctis & pijs credo iri approbandũ; & omnibus illis, qui ſecũdùm animum, & ſecundúm ſcientiam, præſervationem Virginis Mariæ á peccato originali amplectuntur, gratum & acceptũ futurum: Integris ſemper & illæſis manentibus [id in animo ſemper eſt] Summorum Pontificum, & Sedis Apoſtolicæ, circâ Controverſiam de Virginea Conceptione, Sanctionibus: Integroqué & illæſo manente Supremæ & SS. Inquiſitionis Expurgatorio: Quæ omnia á nobis præcedenti Tract. declarata fuerunt. VTINAM in Dei Filij Marię, & in Marię Matris Dei, Conceptioniſqué Immaculatæ Mariæ, LAVDEM, ET HONOREM CEDANT.

Tertia pars notæ propoſitæ num. 2. Propoſitionis 14. exploditur.

POSTQVAM enim occaſione notæ illius, de qua in Propoſit. noſtra 14. egimus, tàm latè divagati fuimus, iam ad tertiam talis illius notæ partem redeamus; cu- 629.

cuius examẽ conſultô in hùnc vſquê locũ remiſimus, vt quaſi pro relicta reſervataquè fili extremitate eſſet, qua nûnc apprehenſa, cõmodiorem telæ, quam notator exorſus eſt, continuationem faciamus.

630. Igitur, ibi aſſerebat notator, malè dictum fuiſſe ab Authore libri, quem defẽdimus, *Canonizationem & Beatificationem penés id invicém differre, quòd, ſcilicèt, diverſo modo vna & alia ab Eccleſia fidelibus proponitur.* Hoc, inquam, non bené fuiſſe ab Authore aſſertum, protulit notator: *Quia*, inquit ipſe, *in eo diſtinguitur Canonizatio â Beatificatione, quód Canonizatio eſt vltimum Eccleſiæ Iudicium; Beatificatio non eſt vltimum Iudicium Eccleſiæ.*

631. Nota prædicta inſulſa ſatis & ridicula fuit, vt iam oſtendo. Suppono, Canonizationẽ eſſe vltimum Iudicium Eccleſiæ, & Beatificationem non eſſe vltimum Iudicium Eccleſiæ; & hoc eſſe veriſſimum; & penês hoc diſtingui Canonizationẽ â Beatificatione: At inquiro á notatore: Vbi id negavit Author? Vbi aſſeruit aliquid, quod huic veritati repugnaſſet? Aſſeruit, Canonizationem à Beatificatione diſtingui ex parte modi, quo vnam & aliam proponit Eccleſia: Sed diſtingui Canonizationem á Beatificatione ex eo, quôd vna ſit vltimum Iudicium, alia non, eſt diſtingui vnam ab alia penês modum, quo vnam & aliam Eccleſia proponit; ergó idipſum quod affirmavit & dixit notator, affirmaverat & dixerat Author; nihilquè adverſans ipſi affirmationi notatoris protulerat. Et ideò vel fateatur ſe malè notaſſe, vel fateatur debere notare ſeipſum: Quia aſſerere, Canonizationem diſtingui â Beatificatione in eo, quôd vna eſt vltimum Iudicium, & alia non; eſt aſſerere, quôd vna diſtinguitur ab alia penés differentiam modi, quo vna & alia proponitur ab Eccleſia: Et ſolûm erit diverſitas in eo, quód in propoſitione Authoris modus ſupprimitur; in propoſitione verô notatoris exprimitur.

Inanem & inutilẽ fuiſſe notam oſtéditur.

Notator vel malè notavit vel debet notare ſeipſum.

632. Explico: Eſſe Canonizationem vltimum Iudicium, & non eſſe Beatificationem vltimum Iudicium, nihil aliud eſt, quâm in Canonizatione proponere Eccleſiam ſanctitatem alicuius obiecti vltimò de illa ſanctitate iudicando; in Beatificatione verô proponere alicuius obiecti ſanctitatem non vltimò de illa ſanctitate iudicando: Sed proponere Eccleſiá alicuius obiecti ſanctitatem vltimô de illa iudicãdo, & non vltimò de illa

Explicatio.

illa iudicando, eſt proponere illam ſáctitatem diverſo modo ſe tenente ex parte Eccleſiæ; ergó propoſitio Authoris dicentis, Canonizationem & Beatificationem diſtingui penés differentiam modi, quo vnam & aliam proponit Eccleſia; & propoſitio notatoris dicentis Canonizationem eſſe vltimum Iudicium Eccleſiæ, & Beatificationem non eſſe vltimum Iudicium Eccleſiæ, vna & eadem propoſitio ſunt: Ergó evidens eſt vel malé ipſum notaſſe Authorem, vel debere etiam notare ſeipſum.

633. Ebiberat ſané aliquandó notator noſter terminos illos de *vltimo Iudicio*, & *non vltimo Iudicio*; & quia forté in hac materia nunquám illi obviâm aliqui alij iverunt termini, credidit, non alijs, niſi terminis illis in hac materia fore loquendum. Sciat modò, à Theologis, varijs, & diſtinctis nominibus, vocibus, & terminis, differentiam Canonizationis â Beatificatione frequétiſſimê proponi; & illos omnes vera proferre. Dicitur communiter á Theologis Canonizationem penès id á Beatificatione diſtingui & differre, quód Canonizatio ſecúm afferat præceptum, quo caret Beatificatio, quę indultum potiùs, ſivé permiſſio eſt. Dicunt etiam Theologi communiter, diſtingui Canonizationem à Beatificatione ex eo, quòd Canonizatio proponit ſuum obiectum toti & vniverſali Eccleſiæ Dei colendum, & venerandũ, vt ſanctum; Beatificatio verò permittit, quòd obiectum aliquod Cultu Sacro veneretur in aliqua ſolùm determinatè Provincia, Religione, Civitate &c. Dicunt etiã, Canonizationem â Beatificatione diſtingui in eo, quód per Canonizationem conceditur facultas talibus & talibus Cultus generibus colendi Canonizatum, verbi g. quòd de eo poſſit celebrari Sacrum Votivum, fieri Feſtum cum Octava; quòd poſſit eligi in Patronum &c. Quæ Cultus genera Beatificatio non cõcedit; neque exhiberi Beatificato poſſunt, niſi ſingulari à Summo Pontifice ad id facultate conceſſa. Alij aſſerunt, Canonizationem á Beatificatione differre in eo, quód Canonizatio proponit ſuum obiectum maiori pompa celebrandum; Beatificatio verô, pompa minori colendum ſuũ obiectum proponit. Hæ ſunt diſtinctiones, quas frequenter Theologi inter Canonizationem & Beatificationem aſſignát; quas ſi attenté mediteris, elicies, omnes eſſe diſtinctiones penês modum ſe haben-

rijs & erſis minis poni- r à eolo- is di- ctio noni- ionis Beati- tione.

bentē ex parte Eccleſiæ proponentis: Simulqué non affirmabis, Theologos his differentijs, diſtinctionibus, ſivê terminis vtentes, negare Canonizationem eſſe vltimum Iudicium, & Beatificationem vltimum Iudicium non eſſe. Non ergó id negaverat Author, dicens, Canonizationem & Beatificationem differre inter ſe penès modum, quo vna & alia ſuum proprium obiectum colendum & celebrandum proponit.

634. Confirmatio dictorū. Prædicta firmabis, ſi etiam ſupponas, frequentiorem & communiorem Theologorū ſententiam docere, Canonizationem & Beatificationem differre non eſſentialiter ſeú ſubſtantialiter, ſed ſolûm accidentaliter: Quam ſententiam Ludov. Turrian. 2.2. diſp. 17. dubio 3. in fine, his verbis expreſſit: *Ex quibus deducitur Beatificationem & Canonizationem differre accidentaliter per maiorem & minorem ſolemnitatem.* Vide Gavant. in Theſau. Sacror. Rit. t. 2. ſect. 3. c. 2. num. 8. & Leand. de Obſervat. Feſtor. tract. 1. diſp. 2. q. 7. Et repete Ludovi. Creſpi, Tract. præced. num. 42. citatū, & ibi dicentem: *Vndè communiter Doctores Beatificationem à Canonizatione ſolúm accidentaliter diſtinguūt.* Sufficiant hæc pro re futili omninò, & inani.

Turrian. Gavant. Leand. Creſpi.

(:)

DECIMAQVINTA PROPOSITIO.

1. OMNES MACVLATI SVMVS PECCATO originali in noſtra conceptione, *attenta rerum natura.*

2. Intētum authoris. ADverte, Authorem eo loco prętēdere, & intendere probare præſervationem Matris Dei á peccato originali: Et reſpondens ad argumentum ſumptum ex loquutionibus vniverſalibus Scripturę, quę de generali contractione peccati originalis agunt, dixit, eas eſſe accipiendas, *attenta natura*: Qui modus loquendi frequenter vſurpatur ad explicandā exceptionē; ſeú peculiare aliquid, quod præter id, quod natura expoſtulat, evenire poteſt, ſuperiori intervenięte potētia, aut voluntate.

NO-

NOTA.

3. IVDICAVIT NOTATOR, MALE ESSE DICTVM; *Attenta natura*: Seú omnes eſſe peccato originali maculatos, *ſtando communi naturæ rerum*. Sed quaré id iudicavit, neſcio: Nullam ſuæ notæ rationem appoſuit. Fortê imponere voluit Authori, quòd dixerit, peccatum originale contrahi â natura, vt natura præciſè eſt, & vt nudè ſumpta, & ab omni alio rerum ſtatu præciſa. Et quia id probare non potuit, ſuæ notæ rationem nullam appoſuit. Vide iterum ſi otioſiſſimas lites excitet iſte notator.

RESOLVTIO.

4. OMNES TRAHIMVS, SIVE CONTRAHIMVS in noſtra conceptione peccatum originale, *attenta rerum natura*, & ſtando ſolùm præſenti naturæ rerum: Hoc eſt, non ita contrahimus peccatum, vt non poſſit aliquis, Deo ſtatuente, illud non contrahere.

§. I.

Terminorum explicatio.

5. RES igitur clara: Nam eſt aliquid, quod eſſentialiter dicimus evenire; & eſt, quod ſolúm naturaliter, ſivè ſecúdúm aliquem præſentem ſtatum rerum evenit: Quibus terminis intendimus frequenter docere, id, quod primo modo evenit, nullam pati exceptionem, qualibet etiam inſpecta potentia, ſivé Dei voluntate: Benê tamen, quod modo ſecundo evenit: Et ideò nullus eſt homo, nèc poteſt eſſe, qui non ſit animal rationale; quia eſſe animal rationale eſſentiale eſt homini. At poteſt eſſe homo, qui non moriatur, quia mori, non eſſentiale, ſed naturale eſt homini, & moritur ſolúm attenta eius natura, ſeû communi naturæ lege, aút præſenti rerum, & providentiæ Dei ſtatu. Quis, igitur, ignorat, contractionem peccati originalis, non eſſe eſſentialem homini? Fieri ergô po-

teſt, vt aliquis homo peccatũ originale non contrahat. Neceſſum ergò eſt, vt talis contractio, *naturalis* dicatur, proùt opponitur *eſſētiali*; hoc eſt, talem contractionem evenire ſuppoſito ſtatu naturæ, & præſenti rerum providentia: Et ideò dixit Apoſtolus Paulus ad Epheſ.2. *Eramus* NATVRA *filij iræ.* Sed iam teſtes aliquos adhibeamus pro noſtro modo loquendi, qui vel infantulis notus eſt.

S.Paul.

§. 2.
Authores pro noſtra reſolutione, & loquutione.

6. PAT. Alfonſus Salmerõ, diſp.50. ſuper Epiſt. ad Roman. §. *Senſus ergô*, ſic dicit: *Senſus ergô Apoſtoli eſt: Omnes peccaverunt, etiã actualiter, quoniam pro facto accipitur, quod ex ipſa rei* NATVRA *futurum erat, niſi extrinſecùs impediretur: Et omnes ex* SVA NATVRA *tales ſunt: Et talis quoquê fuiſſet Virgo ex* S V A NATVRA. Et poſtquám alias vniverſales propoſitiones adducit in exẽplum, ait: *Intellige*, EX SVA NATVRA.

Salmer.

7. Pater Gregori. de Valent. t.4.diſp.2.q.1.puncto 2.§. *Reſpondeo*, ſic inquit: *Reſpondeo: Huiuſmodi ſententias generales intelligi debere ſecundùm legem quidêm Dei ordinariam, vt ſenſus ſit, omnes contrahere peccatum originale, quantùm eſt* EX NATVRA, *& modo conceptionis &c.* Et pôſt pauca, concludit: *Eſſe autem huiuſmodi locorum interpretationem bonam, imò neceſſariô admittendam, duobus modis probari poteſt &c.*

Valent.

Pater Caniſius, lib.1.c.7. de Patribus diſſerens, ait: *Deindè, more Scripturæ loquuntur Veteres, vt oſtendant, ſecundùm legem communem naſcentium omnes peccati lege teneri; totumquê mortalium genus, ex ipſa conditione* NATVRÆ *conſideratum, in peccato concipi, atquè naſci.* 8.

Caniſius.

P.Franciſcus Suar.1.2.diſp.9.ſect.4.in 3.propoſ.ſic: *In citatis Scripturæ locis non docetur, nemini fuiſſe conceſſum privilegium non contrahendi reipſa peccatum originale, cui* NATVRA SVA *erat obnoxius.* 9.

Suar.

Benedictus Pererius, diſp. 8. in c. 5. Epiſt. ad Roman. §. *Illud itaquê*, dicit: *Intelligendum eſt hoc Apoſtoli dictum, quantùm ad* NATVRALEM CONDITIONEM *ipſius propagationis humanæ.* 10.

Pererius

Sed nê doctis nauſeam, & faſtidium generem, non vltrà pro hac indigniſſima nota, progredior. 11.

DE-

DECIMASEXTA PROPOSITIO.

1. PROPOSITIONES VNIVERSALES SCRIPTVræ, quæ omnium peccati originalis contractionem docent, ſunt accipiendæ vt de Fide, *quoád debitum*, vt docuit Caietanus.

N O T A.

2. DIXIT NOTATOR, AVTHOREM PROPONEre, & ſequi Caietani doctrinam, qui de SOLO DEBITO propoſitiones vniverſales Scripturæ, quę peccati originalis contractionem docent, intellexit: Quæ doctrina, inquit, communiter à Theologis reprobatur.

RESOLVTIO.

3. PROBABILE EST, IN SENSV A CAIETANO, & ab Authore, expreſſo, propoſitiones illas vniverſales Scripturæ, de Fide eſſe ſolùm QVOAD DEBITVM, & non quoàd actualem contractionem peccati. Et quotquot Caietanum in hac parte reprobant, Caietani mentem, & ſenſum fortè non percipiunt: Et graviſſimi Theologi ſententiam Caietani amplectuntur, & laudant.

§. I.

Authoris intentum, & ſenſus.

4. SED quia Theologus notator miſſam facit ſemper materiam, vt aiunt, *circá quam*, cui niſi in omni controverſia attendamus, cõtinuó errabimus á vero dictorum ſenſu; dicamus, authorem non diſputare, nequê excitaſſe quæſtionem de ſenſu illarum vniverſalium *formaliter vt talium*: Hac enim diſputatione ipſi nihil erat opus, qui nullam ibi cum hæreticis habuit controverſiam: Et tâm Ca-

Caietano, quàm Authori, & omni viro Catholico indubitatum eſt, propoſitiones vniverſales illas, *vt tales formaliter*, & vt ab Scriptura expreſſas, de Fide eſſe non ſolùm *quoàd debitum*, ſed etiã *quoàd actualem peccati originalis cõtractionem*. Igitur, quæſtio erat de vniverſalibus, *vt determinatis, & applicatis tali individuo ſignatè, & in particulari*, ſcilicêt, Matri Dei Mariæ, quę materiam, vt talis Perſona particularis eſt, præbebat quæſtioni: *An*, videlicêt, *quia de Fide eſt omnes, vt univerſalitatem ab Scriptura intentam ſonant, peccatum actualiter cõtrahere, ſit etiam de Fide, hũt, aût illum, ſcilicêt, Petrum, vel Ioannem, peccatum originale contraxiſſe?* De quo Theologi diſputant, vel ſub terminis poſitis, vel ſub iſtis: *An non ſolùm ſit hæreticus, & Fidei contrarius, qui vniverſales illas abſolutè, & vt tales negat; ſed etiam ille, qui, vniverſalibus abſolutè admiſſis, Petrum, aût Ioannem ab illa vniverſalitate ſinè ſufficienti fundamento exciperet?* Poſſe integram manere illarum vniverſaliũ vim, vt à Sacra Scriptura expreſſarum, adhûc hoc, vel illo particulari determinatè excepto, patet ex omnibus tenẽtibus, Matrem Dei fuiſſe ab originali peccato præſervatam, cuius adhûc facta exceptione, integram, & in omni rigore manere vim vniverſaliũ propoſitionum Scripturæ, docêt; & docuit Concili. Trident. quod vniverſales illas Scripturæ de Fide eſſe definit, nõ ſolùm quoàd debitum, ſed etiam quoàd actualem peccati originalis contractionem; & tamẽ ſub tali vniverſalitate, & in illa, Virginem Dei Matrem incluſam noluit. Igitur, cûm ſit diverſa veritas huius propoſitionis: *Omnes contrahunt peccatum originale*, à veritate iſtius: *Petrus originale peccatum contraxit*; datur locus illi diſputationi: *An, ſicùt hæreticum eſt primam illam propoſitionem negare; ſit etiam hæreticum negare ſecundam?* Vel: *An ſicût de Fide eſt omnes contrahere peccatum originale, ſit etiam de Fide, quòd hic homo, ſignato Petro, illud contraxerit?* Et huic interrogationi reſpondens Author, dixit, *non eſſe de Fide vniverſales illas, vt determinatas, & applicatas huic individuo ſignatè, & in particulari*: Et in tali ſenſu, *ſolùm quoàd debitũ eſſe de Fide*, hoc eſt, attentis illis vniverſalibus, & earum vi, nullius â debito contrahẽdi peccatum patiuntur exceptionem. Trident.

5\. Quòd autem hic fuerit Authoris ſenſus, patet primùm

ex

ex materia *circà quam*: Nam diſputat ſolùm de exceptione Matris Dei à lege illa vniverſali; ergô loquitur de vniverſalibus ex ea parte ſolúm, qua locum exceptioni relinquunt, vel exceptionem non vetant. Secundò patet ex verbis immediatè antê ab ipſo poſitis, per quæ prædictam doctrinã applicat: Nam ſuppoſuerat, ex Doctrina etiam Auguſtini, & Thomæ, dicendum eſſe ſecundùm Fidem Catholicam, omnes contrahere originale peccatum; & ſic efformat argumentum: *At non eſt de Fide Mariam Matrem Dei cõtraxiſſe originale peccatum; ergô ita accipienda eſt illa Auguſtini doctrina, quam aſſerit eſſe Catholicam, vt neceſſariò debeat manere locus exceptioni: Et iſte locus nullus alius eſt, niſi, vt par eſt, intelligere propoſitionẽ quã Fides, & Auguſtinus docent. Et nolo*, proſequitur Author, *talem propoſitionem à noſtris tibi iri explicatam; accipe à Caietano explicationem &c.* Et proponit immediatè ſententiã, & mentem Caietani, quam ab Authoribus eſſe reprobatam affirmavit notator. Loquitur ergó Author de ſenſu, & veritate vniuerſalium, vt applicatarum determinatè alicui indiuiduo.

6\. Tertiò patet iſtum fuiſſe Authoris ſenſum ex eo, quód, vt ſupponimus, ſenſum ibi ſequitur Caietani: Et Caietani fuiſſe ſenſum propoſitum, & non alium, ex ipſo eodem manifeſtè liquet, è loco, in quo Author citat Caietanum. Igitur, 1.2. q. 81. art.3. vbi propoſitiones vniverſales Caietanus aſſerit eſſe de Fide ſolúm quoàd debitum, non loquitur de illis *formaliter vt vniverſalibus*; ſed de illis *vt determinatis, & applicatis tali indiuiduo*. Patet: quia in Cõment. illius art. incipit aſſerendo, *vniverſales illas eſſe de Fide*, ſic: *In art.3. eiuſdem 81.q. adverte duo circà vniverſalitatem peccati originalis. Primum eſt, quód ad Fidem Catholicam ſpectat, quòd omnes, præter ſolum Chriſtum, contrahant peccatum originale.* Vides iã Caietanum affirmantem, *de Fide eſſe* omnes contrahere originale peccatum, & ad Fidem Catholicam talem vniverſalitatẽ pertinere: Et ideò, cùm ſtatim docet nõ eſſe de Fide, niſi *quoàd debitum*, loquitur de illis per deſcenſum ad particularia determinatê, & ponit exemplum in morte, & dicit: *Et ſicùt non ſpectat ad Fidem, an* SINGVLI *moriantur actualiter, an Divina diſpoſitione aliquis nõ moriatur; ita non ſpectat ad Fidem, an* ALIQVIS *ex ſpeciali prærogatiua* Caietan.

gativa gratiæ non incurrat actualiter originale peccatum. Habes etiam iam, quid ſit, quod in ſententia Caietani in illis vniverſalibus non ſpectet ad Fidem, ſcilicêt, illarum deſcenſus, & applicatio determinatis, & ſignatis in individuo hominibus: Quam mentem iterûm Caietanus ſic declarat: *Secundũ: Notandum eſt, quód licèt, vt dictum eſt, ad Fidem non ſpectet tanquàm neceſſariô credendum, vtrum* ALIQVIS *actualiter non habuerit ex ſpeciali gratia originale peccatum, per hoc non excluditur &c.* Conſtat iam de Caietani, & Authoris ſenſu. Nũnc videamus ſi ſequaces habeat, & propugnatores, & laudatores.

§. 2.

Authores pro noſtra reſolutione proponuntur.

7. PRIMÔ proponam doctiſſimum Suari. 1. 2. diſp. 9. ſect. 4. quia totam noſtrã reſolutionem cõplectitur. Agit ergó de ſenſu dictarum vniverſalium, & dicit, de eo eſſe inter Scholaſticos controverſiam; & proſequitur: *Caietanus loco citato 1. 2. dicit, vim eorum verborum ſolúm eſſe, omnes Adæ poſteros incurriſſe neceſſitatem, vel debitum contrahendi peccatum originale, non verò contraxiſſe peccatum ipſum.* Et pòſt propoſita Caietani fundamenta, ait: *Alij verò ex Thomiſtis omninô improbant ſententiam Caietani.* Et horum etiam ibi Suarius fundamenta proponit; & ſtatim ſuam ipſius incipit declarare ſentẽtiam aliquibus propoſitionibus, in quarum prima ſtatuit, omnes filios Adæ ita incurriſſe neceſſitatem contrahendi originale peccatum, vt illud reipſa contrahant. In ſecunda Suarius ſic: *In citatis Scripturæ locis* NON DOCETVR *nemini fuiſſe conceſſum privilegium non contrahẽdi reipſa originale peccatum, cui natura ſua erat obnoxius.* HOC INTENDIT PRÆCIPVE CAIETANVS, *quod* NEGARE RECTE NON POSSVNT, *qui eũ impugnãt; nam ferè* EST CERTVM EX TRIDENTINO Seſſ. 5. &c. Attende, notator, ad doctiſſimum Suarium [quem nèc legiſti, nêc vidiſti] cõcluſionem Caietani tenentẽ: Et ſenſum Caietani ita probantẽ, vt dixerit, eum *negari rectè nõ poſſe* ab impugnãtibus Caietanum: Et ita eſſe ſanũ Caietani ſenſum, dicentẽ, vt *ferè certus ſit* ex Concilij Tridẽt. doctrina. Vndé bené infertur ex Suario, minimé percepiſſe ſenſum Caietani, Caietanum in hac parte impugnantes; quod in reſolutione noſtra di-

Sũar.

Suarius.

Qui impugnant in præſ. Caietanum, non rectè eũ impugnant.

ce-

cebamus. Sed ſtatim, pòſt aſſertam veritatem de contractione ab omnibus peccati originalis, ſic Suarius: *Quæres: In quo gradu certitudinis ſit hoc tenendum? Reſpondeo: Si ex meritis Chriſti diceretur, alicui alteri fuiſſe datum hoc ſingulare privilegium, non videretur damnandum tanquàm* PLANE HÆRETICVM; *quia oppoſitum non eſt palàm definitum, nequè in Scriptura continetur: Atquè* HOC ETIAM INTENDIT CAIETANVS *&c.* Ecce integrum Caietani ſenſum approbatum, & ſtatutum á Suario. Obiter hìc noto, á M.F.Ioan. de S.Thoma, t. 1. in 1.p.tract. de Approbat. doctrinę S.Tho. diſp.2. art.2. ver. *Scio Caiet.* adductum eſſe Suarium ex t.2. in 3.p.diſp.3. ſec. 5. quaſi in præſenti quæſt. alienus fuerit á Caietani ſenſu: Sed ex hìc iam poſitis manifeſtè claret non aliter, ac Caietanus, Suarium in hoc puncto ſenſiſſe. Nequè loco illo, á quo Suariũ vocat Ioannes de S. Thom. vel verbum habet Suarius ab eis, quæ ex 1.2. hoc num. dedimus, diſonum. Imó crederem etiam, facilé me probare poſſe, Ioannem ipſum á S.Tho. & alios Caietanum hìc non probantes, verbis ſolùm â Caietani mente eſſe alienos. Igitur, mihi ſufficiens eſſet, & omnibus, Suarij teſtimonium ad notam noſtri Theologi reijciendam: Sed vt noſcat, nequê hoc fuiſſe Suarij peculiare iudicium, alios doctiſſimos propono.

Alfonſus Salmer. diſp. 50. 8.
ſuper Epiſt. ad Roman. §. *In illa ſic*; poſtquâm plures ex Scriptura proponit vniverſales propoſitiones, quæ de omnium morte loquuntur, proſequitur ita: *Habet tamen illa ſententia veritatem* PROPTER REATVM, *id eſt,* DEBITVM *contrahendę mortis: Vbi etiam Caietanus* ELEGANTER *notat, ad Fidẽ Catholicam ſpectare, quód omnes præter vnum Chriſtum, ſolùm contrahant peccatum originale, id eſt,* NECESSITATEM, *&* DEBITVM *habendi illud, & moriendi. Et ſicùt non ſpectat ad Fidem, an* ALIQVIS *moriatur, necnê, & ſatis eſt habere debitum moriendi: Ita ad Fidem Catholicam* NON SPECTAT, *an* ALIQVIS *ex peculiari gratia, & privilegio, non incurrat actu originale peccatum. De vtroque enim ſimùl inquit Apoſtolus ad Rom. 5. Per vnum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatũ mors. Hæc ferê Caietanus &c.* Iam vidiſti doctiſſimũ alium mentem Caietani, eo nominato, & formalibus eius verbis tranſcriptis,

Salmero.

ſcriptis, ſequentem, probantē, & elegantem eſſe, dicentem. Nequê hunc Doctorem vidit noſter notator.

9. Cardinalis Bellarm. tom. 4. lib. 4. de Amiſſ. Grat. c. 15. explicat non eſſe contra Fidem Matrem Dei excipere ab vniverſali lege de contractione peccati originalis, & ſibi ita obijcit: *Dices: Si res ita ſe habet, non erit contra Fidem ſi non ſolùm Virgo Deipara, ſed quivis etiam alius ab originali peccato aſſeratur immunis: Nequê enim de vllo homine diſertis verbis, Scripturæ, aût Concilia docent, eum in peccato fuiſſe cōceptum, niſi de Davide, qui de ſe ait: Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum.* Cui obiectioni ſic ſatisfacit: *Reſpondeo: Fidem Catholicam id* SOLVM *requirere, vt credamus, omnes homines, qui per carnalem generationem ex Adamo naſcuntur, ex eodem trahere originale peccatum, niſi fortè ſingulari privilegio à communi lege aliquis excipiatur. Proindè cùm* AD SINGVLOS DESCENDITVR, *non erit continuò* HÆRETICVS, *qui hunc, aût illum, negaverit in peccato fuiſſe conceptum.* Bellarminus etiam latuit notatorem. Et quos iam produco latuerunt.

Bellarmi.

10. Caniſius lib. 1. de B. Virgi. c. 6. §. *Sed ad Scripturas*, de ſenſu prædictarum vniverſalium loquens, ſic dicit: *Etenim ad omnes* NON PERTINENT, *licèt de* OMNIBVS *tradi videantur ſententiæ hæ.* Et poſteá: *Habet igitur Scriptura leges communes, ſed* SINGVLIS *Chriſti membris non accommodandas.*

Canis.

11. Benedictus Pererius, diſp. 8. in c. 5. Epiſt. ad Roman. §. *Illud itaquè*, póſt ſtatutam veritatem vniverſalem de peccato ab omnibus contracto, addit: *Sed enim, licèt Paulus in vniverſum dicat,* OMNES *peccaſſe in Adamo; id tamèn non eſt intelligendum* DE FACTO, *vt in Scholis loquimur, quaſi reverá* OMNES, *qui nati ſunt peccatum ex eo traxerint: Sed intelligendum eſt hoc Apoſtoli dictum, quantùm ad* NATVRALEM CONDITIONEM *ipſius propagationis humanæ, & niſi præter naturalem ordinem Deus ſingulari aliqua prærogativa, & privilegio, aliquem huic neceſſitati eximat.*

Pererius.

12. Cornelius Muſſius, Epiſcopus Bituntin. in c. 5. Epiſt. ad Rom. ad verba: *Et ita in omnes &c.* poſtquàm ſolam neceſſitatem moriendi ad Fidē pertinere dicit, addit: *Ita quoquè dico, quôd omnes ex ſeipſis naſcuntur ſaltèm in vtero obnoxij peccato originali. Hoc ſpectat ad Fidem; & qui oppoſitum*

Corn. Muſſ.

tum diceret, in ſumma hæreſi eſſet: At quòd aliqui præſerventur, vel non, hoc non ſpectat ad Fidē, propterea citrà hęreſim poteſt vtraque pars ſuſtineri.

13. Benedictus Iuſtinian. in c. 5. Epiſt. ad Roman. ad verba: *Et ita in omnes homines mors pertranſijt*, ſic: *Æquè, igitur, in omnes mors pertranſijt* NON ALITER *ac peccatū: Sed quemadmodùm cū his Pauli verbis nō pugnat privilegiū Beatę Virgi. quæ fuiſſe creditur à peccato immunis, quamvis ad Adæ poſteritatem pertineret, ita nihil eidem ſententiæ adverſaretur, ſi quis exiſtimaret,* NONNVLLOS *eximio aliquo Dei beneficio à morte liberos fore &c.*

inian.

14. Bartholomæus Medina, 1. 2. q. 81. in Explicatione art. 3. poſtquàm veritatem prædictarum vniverſalium ſtatuit, addit: *Sed obſervet Theologus, quòd ſicùt non eſt dogma hæreticum, aſſerere, quòd aliqui ex particulari privilegio non moriētur, ſicùt de Elia, & Enoch; & quidam Doctores docti & pij aſſerunt, quòd illi, qui vivi in die Iudicij reperientur, non morientur; cui privilegio non derogat lex illa generalis: Statutum eſt hominibus ſemel mori: Ad hunc modum non eſt hæreticum dogma, aſſerere, quòd aliquis ex peculiari privilegio liber fuerit ab* ORIGINALI DELICTO. Et pòſt aliqua, pro doctrinæ claritate, præmiſſa, repetit: *Itaquè ſicùt in Sacra Scriptura habetur, quòd omnes in Adam peccaverunt, ſic habetur, quòd mors in omnes pertranſijt & quòd eſt ſtatutū hominibus ſemel mori: Ideoquè vtrumque eſt æqualiter de Fide. Fides ergò docet, quòd* EST NECESSITAS & OBLIGATIO, *vt omnes deſcendentes ab Adam contrahāt peccatum originis; ſicùt eſt lex impoſita, neceſſitas moriendi. Sed quia non eſt abbreviata manus Domini, ſicùt non ſpectat ad Fidem, aſſerere, quòd Deus aliquos à morte ſervarit; ita* NEC SPECTAT AD FIDEM, *aſſeverare, Deum* ALIQVOS *à peccato originali præſervaſſe &c.* Et citat ibi ſtatim Caietanum.

dina.

Melchior Canus lib. 12. de Loc. c. 11. §. *Propoſitio verò temeraria*, ponit exempla propoſitionum, quę nō hæreticæ, ſed temerariç ſunt; & pòſt plura recenſita, ait: *Atquè in ſumma, omnes illæ propoſitiones, in quibus à Fidei, & Scripturarum lege vniverſali, quiſpiam ſinè idoneo fundamento, teſtimonio, aùt probabili ratione, excipitur: Nam huius generis exceptiones temerariæ, Fidei leges tametſi* NON TOLLANT; *præcidunt tamē &c.* Clariùs idem docet idem Ca- 15.

Canus.

nus lib. 7. c. 3. ver. *Quarta Concluſio*, vbi vide. Bañez 1. p. q. 12. art. 11. dub. 1. etiã dicit: *Excipere aliquem â generali regula Sacræ Scripturæ abſquê magno fundamento, inſignis temeritas eſt.*

Bañez.

16. Ludovicus Turrian. in Select. Centur. 2. dub. 2. inquirit: An mereatur gravem cenſurã, aſſerere, quôd aliquis Sanctus, præter Beatam Virgi. fuerit conceptus ſiné peccato originali? Et reſpondet: *Res eſt, graviſſimá cenſurà digna: Eſt enim, non ſolùm gravis temeritas, ſed error.* Et Centu. 4. dub. 2. inquirit, quam cẽſuram mereatur, aſſerere, S. Ioannem Baptiſt. fuiſſe conceptum ſinè peccato originali? Et reſpondet, *propoſitionem eſſe erroneã.* Et part. 2. diſp. 31. dub. 20. quærit iterùm, quam cenſuram mereatur, dicere, aliquem, prę- ter Matrem Dei, fuiſſe conceptum ſiné peccato originali? Et reſpondet ſic: *Aliqui dicunt eſſe doctrinam temerariã: Alij manifeſtum errorem: Et certê nullum eſt fundamentũ ad hoc dicendũ: & res eſt graviſſima.* Vidiſti ex Cano & Bann. num. anteceden. adductis, exceptionem de aliquo á peccato originali, *Fidei leges non tollere.* Et ex Turriano hìc, & authoribus, quos nomine ſuppreſſo citat, eſſe *temeritatem, eſſe errorem.* Sentiunt ergò, *hæreſim non eſſe*: Non, igitur, de Fide eſt, *hunc*, aút *illum*, cõtraxiſſe originale peccatum; nequè id propoſitiones vniverſales Scripturæ docent.

Turrian.

Vide etiam Epiſcopum Ludovi. Creſpi in Propugnac. Theologi. pro Concep. Immacul. diſp. 2. art. 2. num. 31. & ſequent. vbi luculentêr prædictam hanc noſtram propoſitionem explicat, & defendit. 17.

Creſpi.

Prædictis Authoribus adde Catherinum, Mayroni. Palati. Franciſcum â Chriſto, quos pro eadem ſententia citat Ægid. lib. 3. q. 5. art. 3. §. 1. num. 2. Quæ ſententia, vt dixit Suarius num. 7. *ferè eſt certa ex Concilio Tridentino.* 18.

Cather. Mayroni. Palati. Franc. Chriſt. Ægidius.

Vniverſales ergò propoſitiones illę, ita docent, *omnes actu contrahere peccatum originale*, vt nullo modo dicant, *Petrum, eo ſignato, peccatum originale contraxiſſe actu*: Nequè hoc eſt definitum, nequê in Scriptura aliquo modo cõtinetur. Et in hoc ſenſu Caietanus & Author dixerunt eſſe de Fide ſolùm *quoád debitum*: Et nos cum Caietano, & Authore, & Authoribus omnibus productis, dicimus eſſe probabiliſſimam, imô ferè ex Concilio Tridentino certam, hanc ſententiam. 19.

(:)

DE-

DECIMA SEPTIMA PROPOSITIO.

1. REX NOSTER MAGNVS PHILIPPVS IV. ingentem curam adhibet, vt conſequatur Definitionem Immaculati Conceptus Matris Dei.

NOTA.

2. CLAMAVIT THEOLOGVS NOTATOR, aſſerens, Authorem dixiſſe, quòd Rex noſter iubet tenendam eſſe ſententiam, quæ Matrem Dei à peccato originali præſervat; quod, ait, falſum eſt: Imó ad ipſum pientiſſimum Monarcham deferendam rem eſſe, dixerat.

RESOLVTIO.

3. SOMNIAVIT NOTATOR: ET SIBI propoſitiones, quas notet, fingit, vt iam etiam aliquãdó vidimus. Et poſſumus veriſſime aſſerere, cum neque linguam, in qua natus eſt, agnoſcere: Quod evidentiſſimé patet; nam Authoris propoſitio, Hiſpano ſermone ſcripta, non alia eſt á propoſitione poſita num. 1. Et eam toto cœlo, mari, terraquè diſtare à propoſitione à notatore ficta, ſivé falſò, nè dicam calumnioſè, impoſita, percipiet recèns natus. Id ita eſſe, vt dico, oſtendamus.

§. Vnic.

Intentum, ſenſus, & verba authoris proponuntur; è quibus notæ calumnia apparet.

4. IGITVR, Author §. illo, vbi notatam propoſitionem eſſe affirmavit notator, tractat de Aggæi Prophetia, qua Dei nomine monet, & exortat, ad Domus Dei conſum-

ſumationem, & vltimam manus impoſitionem. *Aſcendite*, inquit Propheta, *in montem, portate ligna, & ædificate Domum, & acceptabilis mihi erit*. Et poſteá ſic: *Et ſuſcitavit Dominus ſpiritum Zorobabel filij Salathiel Ducis Iudæ, & ſpiritum Ieſu, filij Ioſedec, Sacerdotis magni, & ſpiritum reliquorum de omni populo, & ingreſſi ſunt, & faciebant opus in Domo Domini*. Hæc Aggæus. Affirmat modò author, ſuppoſito quôd Maria Mater Dei in phraſi Eccleſię, & Sanctorum Patrum, & Expoſitorum omnium, & Interpretum, DOMVS DEI, quaſi per excellentiam, dicitur, optimè in eam quadrare, & in laborem, cui præcipué Hiſpanię Regnũ incumbit pro hac Sacratiſſima conſummanda Domo, Aggęi Prophetiam: Et hoc noſtrum tempus quaſi extúnc fuiſſe ſignatum, quo videmus, vniverſos feré Magiſtros peritiſſimos pro complenda hac Domo pio ſudore laboraſſe; Hiſpania ſemper miré inter Provincias Orbis [O excelſũ meritum!] in hac ſolicitudine efferente caput. Sed quia hac gloria Author nõ debuit, néc potuit, meum, & omnium noſtrum, AVGVSTISSIMVM privare REGEM; ipſum laborare primũm, manum admovere, ſuum portare lignum

Æggæus.

[quod Aggęus & iuſſit, & prophetavit, dicens: *Aſcendite in montem, portate ligna &c.*] optimé dixerat, & affirmavit: Nàm ſuſcitaſſe Dominum ſpiritum PRINCIPIS, vt operi Domus incumberet, ab ipſo Propheta aſſertum vidimus verbis eius pauló antè productis. Videamus iam Authoris verba. Dixit: *Nueſtro gran Monarca, y Soberano Principe Felipe IV. N. S. no manifieſta bien en ſus cuydados el eſpiritu que le ha dado Dios para tratar deſta obra, y acabarle ſu Caſa?* Et hoc idem inſequens, pauló pôſt dixit: *El Reyno de Eſpaña al* IMPERIO *de ſu Principe; los doctos à diligencia de nueſtro primero Sacerdote*, [loquitur de Hiſpaniarum Primate Eminentiſſ. Cardinali Toletano] *trabajã por perficionar á Maria* CASA *celeſtial de Dios &c.* Et poſteá, ab intento minimè recedens, ſic: *Pues ſi para perficionar, y dar por conſumada á Maria* CASA *de Dios, trabajan las Religiones, las Vniverſidades, los Ecleſiaſticos, los Prelados, los doctos; ya por devocion, y afecto eſpecial, ya por mandato de los Superiores, ya por inſtancias de los Principes, ya à peticion de las Ciudades, y en fin todos por el* ORDEN *de nueſtro* REY *y* SENNOR FELIPE

EL

EL IV. GRANDE *aun ſolo por eſta razon &c.* Hæc Author: In quibus affirmavit notator, dixiſſe: *Rex noſter præcipit, quòd omnes dicant: Maria fuit Concepta ſiné peccato originali.*

5. Igitur, Author proponit pijſſimam, religioſiſſimã Magni noſtri Regis ſolicitudinẽ, & curã, pro inſequẽda & conſequẽda â Sacra Petri Sede Immaculati Matris Dei Cõceptus declaratione, & Definitione; cui operi imcũbit mirè. At nũc rogo â notatore: Aſſerere: *Rex noſter navat operam, vt Quæſtio hæc de Immaculata Virginis Conceptione terminum videat, optatum á Mundo finem attingat*, eſtnê inquam, affirmare: *Rex noſter iubet, quòd omnes dicant: Mater Dei fuit concepta ſinê peccato originali?* Aſſeruiſſe: *Rex noſter imperat ſapientibus, quòd de ſcientiarũ theſauris omnia illa, ſivé nova, ſivê vetera, quæ claritati Myſterij Conceptionis conducentia eſſe viderint, & quæ ad evehendam veritatem Immaculatæ Conceptionis opportuna iudicarint, proferant, & in lucem edant*, fuit, inquiro, aſſeruiſſe: *Rex noſter imperat & mandat, quòd omnes dicant: Virgo Maria fuit ſinè peccato originali concepta?*

6. Sed iam, Regem noſtrum huic labori incumbere, & ſolicitudini, quis eſt, qui ignoret? Cuius imperio, & iuſſu, peto, Romæ viam carpit doctiſſimus Epiſcopus Placentinus? Nonnê Philippi IV.? Cuius præcepto fervet, viget Matriti, Venerabilis Sapientiſſimorum & graviſſimorum hominum Conſeſſus, cui pius, & Eminentiſſ. præeſt Toletanus Antiſtes? Nonnê noſtri INVICTISSIMI REGIS? Sed quid iubet ſuo illo Sapientiſſimo Conſeſſu diſcuti, aut determinari? Nonnê omne illud, quod maximê ad Immaculatę Matris Dei Conceptionis declarationem, & reſolutionem, viſum fuerit ſpectare? Quid Romæ iubet agere Illuſtriſſimum ſuum Oratorẽ Placentinum Epiſcopum? Nonné, quòd Pontificias Petri Succeſſoris inclinare procuret aures, vt quidquid ad Immaculatam Matris Dei Conceptionem in omnium animis infigendam vt conducens ipſi propoſitum fuerit, excipiat gratè? Cuius, peto iterûm, imperio Prælati Eccleſiarum, quidquid pro Immaculatiſſimo Virginis Matris Conceptu firmando, animo aliquandô cõceperunt, aût meditati fuerunt, ad ſummam redactum, prælo dederunt, & ſcripto? Nonné PHILIPPI MAGNI? Sed fortê notator nequé quod videt, ſentit. Ponam ad exem-

Mira cura Magni noſtri Regis Philippi IV. pro cõſequẽda Definitione Immaculatæ Cõceptionis Matris Dei.

plum Epiſtolam noſtri REGIS ad EpiſcopumVallis-Oletanũ D. F. Ioannem Merinerium miſſam; quæ,pijſſimis amoris, & devotionis flammis ergà Dei Matrem Mariam, & Immaculatam Mariæ Cóceptionem, cor ipſum Regium redundare,clarè demonſtrat.

Epiſtola Regis noſtri Philip. IV.

Reverendo en Chriſto P. Obiſpo de Valladolid,de mi Conſejo. He entendido, que aviendoſe juntado en Roma algunos de los Cardenales de la Congregacion de Inquiſicion en el Convento de la MINERVA por Henero del año paſſado de mil y ſeiſcientos y quarenta y quatro; decretaron ſe prohibieſe en todas las impreſiones el dar titulo de IMMACVLADA á la Concepciō de la Sãtiſsima Virgẽ. Y ſi bien en el dicho decreto ſe hã conſiderado algunas NVLIDADES, reſpecto de averſe hecho por tres Cardenales SOLOS de vna Congregacion en que intervienen NVEVE; por NO AVERLE CONFIRMADO EL PAPA; y aver ſido diſpueſto ſolo á fin de obviar vn CASO PARTICVLAR: A que ſe añade tanbien el reparo de averſe tenido OCVLTO mas de quatro años; y averſe deſpues dellos hecho ſacar â luz por los miſmos TRES Cardenales que le acordaron; todo SIN NOTICIA DE SV SANTIDAD. Y viẽdo que la fé, y GRAN DEVOCION MIA, y de todos mis Reynos à eſte Sagrado Myſterio, manifeſtada con publicos oficios, y inſtancias á los Sumos Pontifices por tã dilatada carrera de años, hechas por la Mageſtad del SENNOR REY DON FELIPE III. mi Padre, y Señor; y continuadas por mi con repetidas ſuplicas, y cartas de MI MANO, pidiendo continua, y afectuoſamente ſe declare por DE FE en toda la Igleſia: Quando ſe deviera eſperar, que tantas diligencias, y tan eficaces, vvieran pueſto la materia muy adelantada, me ha DESCONSOLADO, que ſe deſcubra aora vn decreto POCO CONFORME (al parecer) à lo que la Igleſia tiene permitido; y OPVESTO à las Feſtividades, que ſe hazen, y Votos que ſe ofrecen continuamente en diverſas

Pro-

Provincias del mundo, y MVCHO MAS que en otras en eſtos Reynos: Por lo qual he reſuelto, que no ſolo ſe trate de que ſe ANVLE, ò interprete el decreto referido, ſino que ſe buelva ſobre el PVNTO PRINCIPAL; que ſe PERSISTA CONSTANTEMENTE haſta ſu DEFINICION; y que vaya à Roma Sugeto de autoridad, y letras muy acreditadas, con el cargo deſte SOLO NEGOCIO, para q̃ debaxo de la mano de mi Embaxador continùe INCESSANTEMENTE las ſuplicas à ſu Beatitud, y los demas oficios, que fueren neceſſarios, para que ſe llegue al punto principal de la DECISION. Y porque con mayor fundamento, y eficacia, ſe trate dél, y el ſugeto que yo eligiere vaya bien advertido, y inſtruydo de todas las doctrinas favorables, que aſiſten al intento; he tenido por convenięte participaros eſta reſolucion, para que en VN PAPEL me digays LO QVE EN DEFENSA DESTE MYSTERIO tuvieredes que advertir, fundandolo con los ESCRITOS que vvieredes obſervado, y con VVESTRO PARECER: Entendiendo, que por las letras, y gran devocion que os aſiſte à tan SOBERANO MYSTERIO, ſeran muy provechoſas para el intento las advertencias que hizieredes: Y os encargo, que con la brevedad que fuere poſible me le remitays por mano de D. Fernando Ruiz de Contreras, porque no ſe PIERDA TIEMPO en eſte negocio, que TIENE EL PRIMER LVGAR EN MI ESTIMACION, Y DEVOCION. De Aranjuez à 30. de Abril, de 1652.

YO EL REY.

D. Fernando Ruiz de Contreras.

17. Nulla alia explicatione, aût declaratione opus eſſet, cûm quidquid in præſenti pûcto de noſtri Magni Regis ergà

ergâ Immaculatæ Matris Dei Cóceptionis declarationem, ſolicitudine, & cura, dicere poſſemus, ab ipſius Auguſtiſſimi Regis ore, didicimus. At quædam verba ponam deſumpta ex Reſcripto Summi Pontificis Gregor. XV. ad Regem noſtrum Philipp. IV. qui ad ipſum ſcripſerat Gregoriú enixè orâs, vt Apoſtolica Definitione Controverſiam dirimeret, declararetquê Beatiſſimam Matrem Dei ſinè peccato originali fuiſſe Conceptam; vt quám gratiſſima Sedi Apoſtolicæ hæc ſolicitudo ſit, agnoſcamus. Sic Summus Pontifex Gregor. XV. *Chariſſime in Chriſto fili noſter, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Catholicæ Religionis decus, & Auſtriacæ pietatis argumentum eſt, Regem Potentiſſimum, cui vtriuſque Orbis Provinciæ ampliſſimæ famulantur, tanto ſtudio Sanctorum laudibus, & B. Virgini inſervire. Benedicimus Maieſtati tuæ, chariſſime Fili, dignamquê tibi à Dominantium Domino Regia pietate felicitatem precamur. Sanè tibi & populorum Fidem, & hoſtium oppreſſionem polliceri haúd temerè poſſumus, cúm eius tibi Virginis patrocinium conciliare ſtudes, quam terribilem eſſe vt Caſtrorum aciem ordinatam Divina Oracula teſtantur. Vix dici poteſt quanto nos gaudio cummularint nuperæ Literæ Maieſtatis tuæ de Immaculatæ Deiparæ* CONCEPTIONE *differentes.* O CVRAM CATHOLICO REGE DIGNAM, ET CHRISTI VICARIO GRATISSIMAM! &c. Si integram deſideras Epiſtolam hanc Greg. XV. lege D. Anton. Calder. ſuo lib. c. 11. n. 26.

Verba Reſcripti Gregor. XV. ad Philipp. IV.

Calde

8. Conſtat, igitur, ex IMPERIO noſtri Magni Regis Philippi IV. artifices peritos, ſapientes Magiſtros laborare, operi incũbere, portare ligna, aptare lapides, & quidquid opus eſt, vt Domus Dei, MARIA, perfecta, completa, & integra maneat, diſponere. Hoc dixerat Author, & nihil aliud, vt ex clariſſimis verbis eius Hiſpanis, (*en romance*) poſitis num. 4. manifeſtè conſtat. Videat modô notator quantúm ſaltaverit â Choro, dicens: *Author affirmat, Regem noſtrum iuſſiſſe, quôd omnes dicant: Mater Dei fuit concepta ſinè peccato originali.* Vbi tale dixerat Author, ſapientiſſime? Sed benè eſt, quód Librum, in quo veritas à me hìc declarata extat, habes, qui, ſi eum conſulas, non tibi mentietur.

DE-

DECIMA OCTAVA PROPOSITIO.

1. NON POTVIT DEVS (OB SVAM PROVIDENtiam) aliter quàm in adiutorium vocatis exercitibus Angelorum, rebellem debellare Angelum.

NOTA.

2. DIXIT ATTENTISSIMVS NOTATOR, MALE fuiſſe prolatum illud, *non potuit Deus*: Quia *abſolutè* affirmatum fuit, & ſolùm eſt verum *ſecundùm prouidentiam præſentem Dei*; quæ reſtrictio, ſeù explicatio, in verbis Authoris deſideratur.

RESOLVTIO.

3. IN AVTHORE, ET EIVS VERBIS, EXPRESSE illa declaratio, ſeù explicatio eſt, & apparet, parentheſi incluſa, vt ſcripta à me eſt in propoſitione poſita.

§. Vnic.

E verbis formalibus Authoris reſolutio evincitur.

4. SED formalia verba Authoris referamus, quæ extant §. 17. num. 116. ſui libri. Dixerat: *Arrogante Luzbel, ſobervio, y deſvanecido, quiſo competir con Dios, oſadia que le dio, deſpues de ſu locura, la falta de experiencia: Vvo meneſter Dios en eſte caſo* (POR SV PROVIDENCIA) *valerſe, para reſiſtir y ſugetar à aquel mõſtruo, de toda la milicia del cielo: Michael & Angeli eius &c.* Hæc verba formaliſſima Authoris, quę repetere notator poteſt, ſiquidèm apûd eum vt pauló antê etiam dicebam, liber eſt: Et ſi modô in capite habet oculos, [oculos ſapientis in capite eius eſſe, ait Scriptura] nõ deſiderabit explicationem, quã defuiſſe dixerat. Eccleſiaſtes. 2.

5. Sed dicet forté: [ecce occaſionem] Paulò pòſt, propoſitionem eſſe ab Authore re- Notatoris argumentum.

petitam, omiſſa illa explicatione. Reſpondeo: Verba eſſe omiſſa, at non ſenſum, qui ex ſuppoſitione iá facta per verba expreſſa, vbi primûm propoſitio prolata eſt, liquidó apparebat. Si ergò, vbi primò exprimitur propoſitio, verus, & integer eius ſenſus notatur, & quidquid pro vero & ſano propoſitionis ſenſu deſiderari poteſt, exprimitur; cur, ferê intra eandem clauſulam, & eodem manente diſcurſu, eandẽ repetamus explicationẽ? Ego ad nil aliud deſervire id poſſe iudico, niſi vt durior ſermo, & aſpera evadat Rhetorica. Satiùs ergó foret, animadverſionis ab Authore expreſſê factæ te meminiſſe, quâm, ſuppreſſa á te, ab Authore omiſſam abſoluté, dixiſſe. Simili in caſu conquerebatur S. Cypria. lib. de Vnita. Eccleſ. circà medium, de nonnullis interpretibus, de quibus ſic: *Interpretes falſi extrema ponunt, & ſuperiora prætereunt; partis memores, & partem ſubdolé comprimentes.*

Reſpóſio.

S. Cyp.

DECIMANONA PROPOSITIO.

1. AD INTENTVM FACIT, QVOD DOCET Cardinalis Turrecrem. ſcilicêt, in Triduo Mortis Chriſti, Fidem in ſola V. Maria manſiſſe, & conſequenter, Eccleſiam.

NOTA.

2. DIXIT NOTATOR: ILLO LOCO PROBASSE Authorem ſententiam illam Turrecrematæ, quæ communiter reprobatur à Doctoribus ex eo, quòd, *Eccleſia*, nomen copulativum eſt, & nõ poteſt in vno exiſtere individuo.

RESOLVTIO.

3. REFERTVR AB AVTHORE SENTENTIA ILLA Turrecrematæ, at non probatur; neque Authoris intẽto in-

inſerviebat ſententiam illam probare. Et optimé, & abſquè alicuius notæ & cenſuræ merito illam ſententiam probare Author potuiſſet, multos ex Sanctis PP. & ex Doctoribus ſequutus.

§. I.

Prima pars reſolutionis ſtatuitur, propoſito intento, ſenſu, & verbis Authoris.

4. SVPPONO, Authorem illo loco ſolúm intendere non eſſe neceſſariam hominum multitudinē, hoc eſt, turbam, ad conſtituēdam Eccleſiam, ſed quidquid, vt Eccleſia ſit, requiritur, dari, *duobus datis hominibus fidelibus.* Et mirum eſt, quód octo vicibus hanc indigentiā *duorum ſaltèm hominum*, pro Eccleſia conſtituenda, expreſſerit Author intra terminum *ſolùm decem & octo linearum*; & non ſuffeciſſe, vt de mente Authoris non dubitaſſet notator; extrema hìc etiam ponens, & ſuperiora præteriens, vt anteriori Propoſit. dicebat S. Cyprianus. Pono Authoris verba.

5. *Supongo*, inquit, *lo que nadie puede negar, y deben confeſſar todos; y es, que el Cuerpo de qualquiera Reyno, Republica, ó Provincia, ó Comunidad, ſigue à la Cabeça. No es Reyno infinitos hombres ſin Rey. Reyno es el Rey, aunque ſea con* DOS HOMBRES SOLOS. *Si faltaſen à la fidelidad, y dexaſen el ſequito de ſu Rey todos,* MENOS DOS, *en aquellos* DOS *con ſu Rey quedaba el Reyno; Porque eſtos Cuerpos no ſe componen de lo mucho, ſino de Cabeça, y ſubditos, ſupueſto en ellos el derecho: Y en el Cuerpo donde ſe verifica aver Principe y Superior con derecho, y juſticia, y ſolos* DOS HOMBRES, *ſe verifica aver ſubditos, y Cabeça. No es Igleſia muchedumbre ſola de hombres: Igleſia es Chriſto Cabeça con ſolos* DOS FIELES. *Aunque faltaſen todos los fieles,* MENOS DOS, *en aquellos* DOS *con ſu Cabeça Chriſto quedaba perfectiſſima en ſu ſer* ESSENCIAL *la Igleſia. Aſſi lo aprueva la comun ſentencia que dize, que en quanto à ſu ſer ſuſtancial, y eſſencial, empeçó la Igleſia de Ieſu Chriſto en las* DOS *primeras humanas criaturas, Adan, y Eva. Veaſe el P. Franciſc. Suar. &c.* Vidiſti

Verba Authoris.

iam

iam non latuiſſe Authorem communem ſententiam de neceſſitate ſaltém *duorum* individuorum pro ratione conſtituĕda Eccleſiæ, Regni, Reipublicæ &c. Sed & vidiſti, vel videre debuiſti, ab Authore talem ſententiam conſtantiſſimé octiès aſſertam, affirmatam, ſuppoſitam, & aſſertivé repetitam. Quorſùm ergó, póſt tám conſtantem affirmationem de *duorum* ſaltêm hominum neceſſitate ad veram Eccleſię conſtitutionem, ſententiam illam Turrecrematæ vocaſſet, vt eam approbaſſet? Suppoſita iam veritate, ab Authore præmiſſa, de neceſſitate *duorum* ſaltèm ad complendã Eccleſiæ rationem, evidenter evinco, Authorem non nominaſſe ſentĕtiam illam Turrecrematæ, tanquàm ſibi vel ſuo intento neceſſariam; nequê eà opus habuiſſe; & conſequenter non approbãdam, ſeù amplectendam, eam adduxiſſe. Et rogo â te, notator, ſi ob ſolam nominationem ſententię Turrecrematę, (quã reprobatam dicis â Theologis) clamaſti, Authorem probaſſe ſentĕtiam reprobatam; cur tacuiſti, Authorem probaſſe ſententiam approbatam â Theologis, quam non ſolúm nominavit, ſed ſemél, bis, tér, quatèr, quinquiès, ſexiès, ſeptiès, octiés nominavit, affirmavit, & vt communem pro ſuo intento ſuppoſuerat? Sed iam rem plené declaro.

6. Scito ergò, eruditiſſime, nõ extra vſum Theologorum eſſe, aliquandó eos proponere ſententiam, quam non probant, vt quam probant confirment. Fortè hoc tibi novum appareat, ſed eàdem facilitate oſtendam, qua Colonus ovum ſtare fecit, vno vel altero, quod ſuppetit, exemplo propoſito. Dominicus Bañez, 2.2. q. 1. in fuſiori Comment. art. 10. §. *Tertia verò propoſitio*, defendit, Apoſtolum Petrum non amiſiſſe Fidem, nequè á Sanctis talem Fidei amiſſionem in Petro, fuiſſe edoctam, & ait: *Quin potiùs tám longê abeſt â Sanctorum ſententia, aſſerere, Petrum amiſiſſe Fidĕ, vt aliqui contenderint, illum nequè Chriſtum negaſſe.* Vides iam, ab hoc authore, vt probet, Sanctos non docere, Petrum amiſiſſe Fidem, proponi, & nominari ſententiam illorum, qui dicunt, Petrum nequè negaſſe Chriſtum; quam Chryſoſtomi fuiſſe, ibi idem affirmat Bannez: Et tamen nequê ab ipſo probatur, vt videbis ſi eum legas; nequê ab aliquo probari poteſt, cùm expreſſè opponatur affirmationi Chriſti; dicentis: *Ter me negabis.* Frequens ergò eſt apúd Theologos, vt vnum extremũ om-

Aliquandô Theologi, vt probent propriam ſentĕtiã, adducũt ſentĕtiã, quam nõ probant.

Bannez

omninó devitent,& medium teneat,ſic argumentari: *Tantum abeſt, vt illud extremum verum ſit,vt fuerint, qui extremum oppoſitum tenuerint*; licèt nequé vnum, vel alterum extremum probent; nequè ex tali argumentatione aliquod ex illis extremis ab ipſis probari aſſerat vel indoctus.Exéplum iam habes.Sic res noſtra præſens: Voluerat Author vitare extremum de neceſſitate multitudinis,ſivé ingentis copiæ hominum ad conſtituendam rationem Eccleſiæ, & dixit: [hic eius neceſſarió ſenſus,licèt non verba.] *Tantum abeſt, vt multitudo hominum neceßaria ſit ad rationem Eccleſiæ conſtituendam,vt fuerit, qui dixerit,in vno homine fideli rationem Eccleſiæ manere poſſe.* Ex quo non ſequitur, Authorem tale extremum,nequè ſententiam probaſſe, vt patet ex dictis hìc; & ex verbis adductis ipſius Authoris, qui illo eodem loco octiés ſupponit, aſſerit, & affirmat, duos ſaltêm homines requiri pro ratione Eccleſiæ conſtituenda. Hæc pro facto.

§. 2.

Secunda pars reſolutionis, ſcilicét, abſquè alicuius notæ & cenſuræ merito potuiſſe Authorem dicere,in Triduo Mortis Christi Redemptoris manſiſſe Fidem in ſola Virgine Maria, declaratur Sanctorum, & Patrum authoritate.

PROPOSITIONE nona num. 50. plures ex Sanctis Patribus pro præſéti aſſertione vocavimus, locis & nominibus ibi duntaxát citatis, verbisqué in hunc locum remiſſis.Iam eorũ verba damus,& ſententiam proponimus. 7.

Ducat agmen & Anteſignanus prçcedat S. Anſelmus, ſic loquens: *Stabat Maria in Fide Ieſu conſtantiſſima, & patientiſſima: Nam Diſcipulis fugientibus,cunctisqué viris recedentibus, in gloriam totius fœminei ſexus ipſa* SOLA STABAT IN FIDE IESV FIRMA. Refert verba hæc S. Anſelmi Cornelius á Lapide ad verba c. 19. Ioannis: *Stabant autem iuxtâ Crucem &c.* & Chriſtophorus á Caſtro in *Hiſtoria Deiparæ Virginis, c. 16. num. 8.* citans Anſelmum ex Serm.ſuper verba illa: *Stabant autem &c.* Ideoqué etiam â Guiller.Dur. adducitur S.Anſelmus pro hac præſenti aſſertione, vt notabat Suarius adductus num.illo 50.Propoſitionis noſtræ 9.Qui quidèm Suarius ibi dicebat, ab 8.

S.Anſel, Cornel.à Lap. Chriſtop. Caſt. Durant. Suarius.

ab eodem Guiller.Dur.adduci etiam pro aſſertione eàdem S.Hieronymum, S.Gregoriũ, & S. Iſidorum: Simùl etiam dicebat ibi Suarius, quôd videbatur favere Auguſt.Tract. 103. in Ioann. & ſuper Pſalm. 138.

S.Hieronym. S.Grego. S.Iſidor. S.Auguſt.

9. S. Bernardus Tract.de Lamentat.Virg.Mariæ. iam circá finẽ, ſic de Maria affirmat: *In ipſa enim* SOLA, IN TRIDVO ILLO, FIDES ECCLESIÆ STABAT. Et in Tract. de Paſſione Domini, ſuper verba illa: *Ego ſum vitis vera*, c.2. circà finem, verſans alia illa verba: *Et de gentibus non eſt* VIR *mecúm*, pòſt aliqua ſic pronuntiat: *Si veró* FVGAM MENTALEM *intelligamus*, *nèc* VIR *relictus cum eo*, *nèc* MVLIER, *præter* ILLAM, *quæ ſola benedicta eſt in mulieribus*, *quæ* SOLA *per illud triſte Sabbatũ* STETIT IN FIDE, ET SALVATA FVIT ECCLESIA IN IPSA SOLA: *Propter quod aptiſſimè tota Eccleſia in laudem & gloriam eiuſdem Virginis* DIEM SABBATI *per totius anni circulum celebrare conſuevit.*

S. Bernard.

10. S.Thomas Aquinas,Opuſc. 7.quod eſt de Decem Præceptis, ad Præcept. 3. poſtquám ſuppoſuerat,Sabbati obſervationem ceſſaſſe,addit: *Servamus tamẽn in veneratione Virginis Glorioſæ, in qua remãſit* TOTA FIDES *tali die, in Morte Chriſti.*

S.Thom. Aquin.

S.Bonaventura,t.2.Opuſculor.in Meditationib. de Vita Chriſti,c. 84. ſic ſtatuit: DOMINA *tamen ſtabat mente tranquilla & pacata, quia certiſſimam ſpem habebat de Reſurrectione Filij ſui: Et in ipſa* SOLA *remanſit* FIDES *in ipſa die Sabbati; & proptereà* DIES SABBATI *attribuitur ei.* Et in 3. diſt. 3.art. 2.q. 3. ad finem, dicit: *Vndè Diſcipulis non credentibus, & dubitantibus, ipſa fuit, in qua remanſit* FIDES ECCLESIÆ *ſolida & inconcuſſa: Et ideò diem* SABBATI *ſolemnizat in honorem eius omnis Eccleſia.* 11.

S. Bonavent.

S.Vincentius Ferr.Serm.1. in die Reſurrect. rationem & cauſas reddens, cur Chriſtus D. ſuſcitatus, primò apparuit Matri ſuæ Beatiſſ. Mariæ; ponit primam,& addit: *Secunda, propter* FIDEI *meritum: Nam pro* CERTO *habetur, & oſtẽditur ſatis clarè ex* TEXTV, *quòd tempore Paſſionis Chriſti perdiderunt Fidem Chriſtianã omnes Apoſtoli, & Diſcipuli; totaliter aliqui dubitando an eſſet verus Deus & Meſſias.* SOLA *Virgo Maria illo Sabbato Sancto* INVARIABILITER CREDIDIT: *Propter hoc obtinuit, vt* QVOLIBET SABBATO *fiat Officium de ea,* 12.

S. Vincent.Ferr.

ta in tota Eccleſia. Et Serm. 4. in Dominic. in Albis, poſtquám de Apoſtolorum diffidentia loquutus fuerat; proponens ſtatum, quem tempore Paſſionis Redemptoris noſtri omnes habuerunt, [præter Beatiſſ. Mariam, quam iam exceperat] dicit: *De iſta ratione authoritas: Surge, propera, amica mea, & Sponſa mea: Veni columba mea in foraminibus petræ, in caverna maceriæ, Canticor. 2. Nota hîc: Eccleſia, vel Chriſtianitas, vocatur à Chriſto amica, Sponſa, & columba*. Et paucis interiectis, proſequitur: *Ideò dicit: Surge, amica mea, ſcilicet, de* INFIDELITATE, *& minus credentia, in quam cecidiſti: Quia* OMNES PERDIDERVNT FIDEM *in Chriſti Paſſione*.

13. S. Antoninus Florent. multa habet locis citandis, quæ pro hac præſenti materia, & pro Propoſit noſtra 9. confirmanda, poterit videre curioſus: Núnc quæ ad punctum præſens attinét decerpo Parte 4. tit. 15. §. 14. tractat S. Antoninus de Virginis Mariæ privilegijs, & pòſt alia ſic præclarê diſcurrit: *Vndecimum privilegium eſt, quòd fuit ei* [Mariæ] *Paſſio Chriſti communicata: Vndê Simeon Lucæ 1. Tuam ipſius Animam pertranſivit gladius; ſuæ Paſſionis, vt communiter exponitur: Vndè Damaſcenus &c. Vel gladius verbi Dei, id eſt*, FIDES FIXA *in corde de Cruxifixo Filio, quòd* DEVS ERAT. OMNES *alij, & aliæ, amiſerunt tùnc* FIDEM DE SVA DIVINITATE: *Quoniam* OMNES *Diſcipuli tùnc fugerunt, eo relicto, non ſolùm corpore, ſed* ET FIDE. *Et ipſa Maria Magdalena &c*. Proſequitur aliqua ſtatuens pro confirmando, omnes non ſolûm corpore, ſed & Fide Chriſtum dereliquiſſe, & cócludit: SOLA *autem Beatiſſima Virgo fuit, quę ſimùl habuit* FIDEM *& compaſſioné Cruxifixi* DEI *& hominis*. Et c. 41. §. 1. ſic, S. Antoninus: *Prima enim rectitudo mentis eſt vera Fides, fundamentum virtutum. Tempore quidèm Paſſionis* OMNES APOSTOLI, *& Diſcipuli Chriſti, qui priùs ſtabant Fide elevati ad Chriſtum credendum non ſolùm verum hominé, ſed & verum* DEVM; *vndè Petrus pro omnibus dixerat: Tu es Chriſtus Filius Dei vivi;* OMNES *proſtrati ſunt in* INFIDELITATEM. *Et ſicút cùm captus fuit Chriſtus in horto á Iudæis, omnes corpore ab eo fugerunt,* [vt dicit Evangeliſta] *ita &* MENTE, *credentes quidém eum eſſe verum hominem ſanctum, iuſtum, Prophetam in opere & ſermone; ſed*

Anto-n.

ſed non VERVM DEVM, *cernentes Paſſionem eius tàm ignominioſam.* Diſcurrit ſtatim ſingulariter de Apoſtolis Petro, & Ioanne, & reſolvit: SOLA *B. Virgo ſtabat* FIDE *elevata & fixa de eius* DIVINITATE: *Expectans indubiè ſuam tertia die Reſurrectionem; vt meritò dicatur*, MARIS STELLA, *áſtando; & lumen* FIDEI MVNDO NAVFRAGO RETINENDO. Adhûc, id explicans, progreditur S. Antonin. & pôſt aliqua, repetit: *Sed in illo Triduo* OMNES *extincti ſunt lumine* FIDEI DEITATIS *Chriſti*: SOLVM *in Virgine remanſit* LVMEN FIDEI. Et Parte etiam 1. tit. 14. c. 4. §. 4. de die Sabbato loquens, dixerat: *Verum eſt, quòd talem diem, ſcilicét, Sabbati, deputamus ſpecialiter honori Virginis: Quia in illa die, ſcilicét, Sepulturæ Chriſti, in ea* SOLA REMANSIT FIDES PLENA DE CHRISTO.

14. S. Bernardinus Senenſ. t. 1. Serm. 55. p. 2. art. 1. c. 2. de Bono Latrone loquens, ait: *Iſte* SOLVS *cum tacente* VIRGINE *ipſum Dei Filium indubitata* FIDE *in animo ſuo credebat.* Et infrà, eodem c. 2. de privilegijs Boni Latronis etiá diſſerens, aſſerit: *Secundum enim fuit privilegium aſſociationis, quia* SOLVS *ipſe Matrem Chriſti aſſociavit lamentatione doloroſa; morientis Filij Dei factus eius ſocius in* FIDE, *atquè dolore.* NVLLA *enim alia creatura* PRÆSENTIS VITÆ. *Matrem aſſociavit in prædictis.* Senſus horum verborum S. Bernardini, *collectivus* eſt, videlicèt, non fuiſſe creaturam aliquam, prę-ter Bonum Latronem, quæ in dolore & Fide *ſimûl*, Virginé Matrem pro illo tempore aſſociaſſet: Nam fuiſſe multos, qui in dolore & compaſſione ſaltèm, aſſociarunt Virginem Mariam, certum eſt. Quod optimè notarat S. Antoninus loco primo é citatis num. 13. vbi poſtquám dixerat fuiſſe tûnc, qui néc Fidem, néc compaſſionem habuerunt, quales fuerunt infideles inſultátes, blaſphemantes &c. aſſeruit: *Quidam habuerunt compaſſionem, ſed non Fidem, ſcilicêt, quód Deus eſſet, qui patiebatur; ſicút Apoſtoli, quibus Chriſtus dixerat: Omnes ſcandalum patiemini in me &c.* Tomo item 4. Serm. 45. diſſerens S. Bernardinus de verbis Chriſti ad eundem Bonum Latronem: *Amen dico tibi &c.* inquit: *Et non eſt mirandum, ſi Deus dedit tãtam gratiam huic Latroni, quia eſt de maioribus Sanctis Paradiſi, excepta Virgine Glorioſa; eô quia ipſe* SOLVS

S. Bernardin.

S. Antonin.

LVS *habuit plus* FIDEI, *quàm omnes alij Apoſtoli, & quàm aliqua alia creatura, excepta Beata Matre Dei: Quia Petrus negat Chriſtum in terra, & Latro Chriſtum confitetur in cruce; & Sanctiſſ. Virgo reſervavit Fidem in mente. Vndè* FIDES *remanſit* POSTEA *in* SOLA *Virgine; quia in* OMNIBVS *alijs perdita fuit ita, quòd, pòſt Virginem, ſola Fides erat in Latrone, quia ipſe ſolus credidit Filium* Dei. Et paulò pòſt: *Nonnè apparet Fides in Latrone, quia Jeſum in ipſo & B. Virgine remanſit, &* NVLLI *alij crediderunt?* Et eodem t. 4. Serm. 47. p. 2 loquens de Apparitione Chriſti ſuæ SS. Matri in die Reſurrect. dicit: *Vndè David hodie in Introitu Eccleſiæ cantat: Reſurrexi & adhùc ſum tecùm: Poſuiſti ſuper me manum tuam. Vult dicere primò: O dilecta Mater ego reſurrexi & ſum tecùm, Alleluia, id eſt, Deus ſit laudatus. Secundò: Poſuiſti ſuper me manum tuã, ſcilicèt, tuum cor, quod habuiſti firmum in* FIDE *puriſſima* DE ME, *& de mea Reſurrectione, quæ* SOLVM *remanſit in te* SOLA *in mea Paſſione: Quia* OMNES *alij dereliquerunt* FIDEM MEAM DE ME, *Alleluia, id eſt,* LAVDETVR DEVS.

15. S. Thomas Villanovanus Serm. 1. de Reſurrect. colum. 7. de Apoſtolis loquens, pro tẽpore comprehenſionis & Paſſionis Chriſti Domini, dicit: *Vix in eis vlla* FIDEI *ſcintilla remanſerat.* Et ſtatim: SOLA OMNIVM *Virgo Mater plena* FIDEI, *plena Spei, Myſterium pectore volvebat &c.* Et Serm. 1. de Sanctiſſ. Trinit. ad finẽ Salutationis, ſic: *Sed quem potiſſimùm obſecrabimus, niſi illam Virginem Puriſſimã, de qua ſcriptum eſt: Non extinguetur in nocte Lucerna eius. In illa quippè* TEMPESTATE *Paſſionis Filij eius Benedicti* OMNES *lucernæ* APOSTOLORVM *obtenebratæ ſunt:* FIDES *Virginis* SOLA *inter illos permanſit ardens & lucens &c.* Et proſequitur quaſi ſingulare de Virgine privilegium ſtatuens, quòd, ſcilicèt, Lucerna FIDEI in ea, per totam præſentis vitæ noctem, à principio eius Immaculatæ Conceptionis vſquè ad mortem, non fuerit extincta, ſupponens & docens, verba illa Scripturæ: *Non extinguetur in nocte Lucerna eius*, de Lucerna FIDEI in Maria, eſſe accipienda: De qua Sanctiſſima Virgine ibi tanquàm quid ſingulare prædicatur, quòd Lucerna illa FIDEI in nocte [hoc eſt, tempore] Paſſionis Chriſti in ea extincta non fuerit.

S. Thom. Villano.

Proverb. 31.

16. Concinit meus etiam B. Simon Caſſianus, lib. 13. qui eſt de Paſſione Domini, c. 111. vbi in Boni Latronis laudem ſingularem, affirmat, quód ſolus ipſe, tempore illo Mortis Chriſti, in FIDE Virginem SS. aſſociaverit. Sic dicit: *Iſte* SOLVS *cum tacente Virgine confitetur: Et in his mœroribus tâm horrendis*, SOCIVS *fuit Virginis in* FIDE, *atqué dolore:* Quæ fuerunt verba S. Bernardini, adducti num. 14. & â B. Simone deſumpta: Obijt enim B. Simon Caſſian. 96. annis antè obitum S. Bernardini.

B. Sim. Caſſian.

17. B. Ægidius Romanus, Auguſtiniani Ordinis Generalis, Archiepiſcopus Bituricenſis, Aquitaniæ Primas, & Sanctæ Romanę Eccleſię Cardinalis, quiquè ob ſcientiæ & doctrinę prędtantiam DOCTORIS FVNDAMENTALIS nomenclaturam meruit; ſuper Salutat. Angelic. non multûm pôſt initium, ſic elegâter protulit: *Tertiô, fuit conſtantior* (MARIA) *in perſeverando, quia in nullo vitæ ſuæ momento titubavit in* FIDE, *iuxtà illud Eccleſ. 1. Generatio præterit, generatio advenit; terra verô in æternum ſtat. Generatio præterit, id eſt, plurimi Apoſtolorum defecerunt à* FIDE, *aut* OMNES *titubarunt in tempore Paſſionis. Generatio advenit, id eſt, converſi ſunt ad Fidem Centurio, Latro, Magdalena, & alij.* TERRA *autem, id eſt, Virgo* MARIA, *quæ terra appellatur iuxtà illud Pſalmi 84. Benedixiſti Domine terram tuam, in* ÆTERNVM STAT, *quia* FIDEM *immobiliter retinuit &c.*

B. Ægid. Rom.

Eccleſ. 1.

Pſal. 84.

B. Auguſtinus de Ancona, ſivè Auguſtinus Triumphus, è mea etiam Auguſtiniana Religione, quem adeò clarum doctrina fecit, quôd in locum S. Thomæ Aquinatis Præceptoris ſui, in itinere ad cœlos vocati, ad Concilium Lugdunenſe, cûm adhûc eſſet iuvenis, à Summo Pontifice Gregor. X. fuerit vocatus; ſuper Cantic. *Magnificat*, de die Sabbato loquens, & cur fuerit in Cultum Mariæ deputatus, inquirens, ſic q. 3. diſcurrit: *Ad tertium dicendum eſt, quód in Virgine Glorioſa tria poſſumus conſiderare. Primô, Fidei firmitâtem: Nam* FIDES *quôd Chriſtus eſſet verus Deus & verus homo, in Triduo Mortis Chriſti ab* OMNIBVS *receſſit:* SOLVM *autem quievit, & ſepulta fuit in Virgine Glorioſa.* Et pôſt aliqua, iterûm reddens cauſas dedicationis Sabbati Cultui Mariæ, repetit: *Primô, propter* ECCLESIÆ FIDEI *in ea* [MARIA] *quietationem: Vt ſicút Caro Chri-* 18.

B. Auguſt. Anco.

Chriſti tota die Sabbati requievit in Sepulchro; ſic TOTA FIDES ECCLESIÆ *in illo die, quę perdita & mortua fuerat, in Virgine* SOLA *intelligatur quieviſſe.*

19. Meritò hìc inſeram Venerabilem etiam meum Auguſtinianum Alfonſum Orozco, quē ſanctitas, miracula, ſcientiaque illuſtrem reddiderunt; & de cuius Canonizatione agitur apûd Apoſtolicam Sedem: *Sed recentior obitus* (ait Thomas Herrer. in Alphab. Auguſtin.) *honorem differt, quem iam merita & miracula impetraſſent.* Hic Sāctiſſimus vir in Annotation. ex c. 4. Cāticor. loquitur de Virginis Fortitudine; & ait: *Virgo Pręclara, totius mundi Domina,* FIDES *tua, ſicût Turris David, fortis, & admirabilis, adeò, vt Apoſtolis fugientibus, & in Paſſione Filij tui ſuccumbentibus,* FIDES *tua (Charitate, & Spe, roborata) nunquám* DEFECERIT. Cùm autem piiſſimus & ſanctiſſimus Orozco tanquám ſingularem prærogativam prædicet de Virgine, quôd in ea nunquâm defecerit Fides, etiam ſi in Chriſti Paſſione Apoſtoli ſuccubuerint; certum eſt ſentire ipſum, in SOLA Maria, tempore Paſſionis, manſiſſe Fidē.

20. B. Albertus Magnus in Opere de Laudibus B. Mariæ, lib. 3. p. 2. quæ eſt de ſpecialibus Prærogativis Virginis, in decima Prærogativa, quæ de Martyrio Mariæ tractat, §. *Item quòd non fuerit*, ſic pòſt alia: *Fuit ergò tùnc Beatæ Virgini Sol perſequutionis in Meridiano: Vndè Eccleſiaſtici 43. In Meridiano Sol exurit terrā. In Meridiano enim Paſſionis, Sol, id eſt, Chriſti perſequutio exuſſit terram, id eſt, terrenos, ſcilicét Apoſtolos, qui terreni erant; quia percuſſo Paſtore diſperſæ ſunt oves gregis, Zachar. 13. In* SOLA *autem Virgine* STETIT ECCLESIA; *néc eam exuſſit fervor Meridiani. Et ita tùnc fuit ei Filius vmbraculū Meridiani.* Dixi, prædicta verba fuiſſe B. Alberti Magni, quia communiter Opus illud de Virginis Laudibus B. Alberto Magno attribuitur. At, licét ita ſit, ſcio etiam non eſſe omninò exploratum, an illud Albertus Magnus ſcripſerit: Et certum eſt, Operis illius Authorem nomen occultaſſe: Sic enim ipſe in Prologo 2. dicit: *Nomen verò meum malui ſubticere, nê Tractatus fortè vileſceret cognito tractatore.* Si ergò nolueris fuiſſe Albertum Magnum illius Operis Authorē, ſit Author, quem volueris: At Authorem ſcientia & pietate inſignem fuiſſe, Opus ipſum demonſtrat: Et præterea gratias

Herrera.

Alfon. Oroz.

B. Alber. Magnus, ſivé incognitus quidam.

Eccleſ.

Zachar.

tias

tias agam, quia ſic Authoribus, quos produco cum Alberto Magno, hunc etiam incognitum Authorem addis.

21. Accipe iam indubitata Alberti Magni teſtimonia. In Comment. ſuper *Miſſus eſt*, agit Albertus Magn. de laudibus Virginis, & c.150. ſic diſcurrit: *Sequitur: Alteri Fides, 1. Corint. 12. Gloſſa: Conſtantia Fidei, vel ſermo de Fide. Quòd autem B. Virgo plùs habuit de Fide ſic ſumpta, & quòd eius* FIDES *nunquàm defecit, nèc fuit intercepta, ſic probatur. Aliorum conſtantia fuit deficiens, & intercepta; ipſius autem non; ergò &c.* Sed vide præcipuè c.187. quod eſt de Communicat. Paſſion. vbi multa ad hanc materiam cõducentia apponit Albertus. Dicit ergò ibi: *Ex his patet, quòd mulieres omnes in Paſſione diſcrediderant. Item: Quòd Beatiſſima Virgo* SOLA IN FIDE *permanſerit tẽpore Paſſionis, videtur poſſe ſubtiliter inveniri: Iſaiæ 43. cùm dicit: Torcular calcavi ſolus &c.* Proſequitur explicans mentẽ; & repetit: *Ergò ipſa* SOLA *ſtabat, &* OMNES *alij, & aliæ fugerunt corde, vel corpore: Ergò ipſa* SOLA *communicavit Domino, in Paſſione,* FIDE, *& compaſſione.*

B. Alb. Magn.

Iſaias.

22. Richardus à S. Laurentio lib. 11. de Laudibus Virginis, ſic diſcurrit: *Dormiente Domino in Navicula Crucis, motus magnus factus eſt in mari, ita vt Navicula* ECCLESIÆ *operiretur fluctibus, ſicùt legitur Matthæi 8. Ipſa verò* (MARIA) *ſicùt Mulier fortis tùnc* SOLA *gubernaculum* FIDEI *conſtanter tenuit: Quia* TOTA NAVIS ECCLESIÆ *tùnc eius* FIDEI *innixa eſt; ſcilicèt, in veſpera ſextę Feriæ, & Sabbato Paſchali; propter quod vniverſa fideles Eccleſia in omni* SABBATO *ipſam ſpecialiter veneratur.* Refert verba hæc Novarinus in Vmb. Virgin. lib.4. Excur.59. n.585.

Richar. à S. Lauret.

Matthæ

Novari

Hugo Cardinal. ad verba c.63. Iſaiæ: *Et ex gentibus non eſt* VIR *mecùm*, ſic inquit: *Nota tamen, quòd dicit: Non fuit* VIR *mecùm.* SOLA *enim Beata* MVLIER *& Virgo Mater eius cum Filio patiente* FIDELIS *extitit & permãſit.* 23.

Iſaias. Hugo Cardin

Adde hìc Cardinalẽ Turrecrem. notiſſimum pro præſenti aſſertione authorem, in Sum. de Eccleſ. lib.1. c. 30. & lib. 3. c.61. 24.

Turre

§. 3.

Alia Claſſis Doctorum aſſerentium in ſola B. Virgine manſiſſe Fidem tẽpore Paſſionis Chriſti Domini.

IOANNES Eckius t. 1. Homil. de Paſſione Domini, art. 2. conſiderat. 3. loquitur 25.

tur de Chriſto derelicto ab Apoſtolis, & Diſcipulis, & dicit: *In eius rei ſignum & exemplum hodie iam nudantur Altaria, néc ampliùs campanæ pulſantur, eò quòd nullum iam habebant ſanctæ Fidei ſonum Apoſtoli. In ſignificationē illius quoquè hodie luminaria ſucceſſivè per vices Pſalmorum & lectionum in Matutinis Precibus extinguūtur, præter vnum, quod Chriſtum, qui lux vera eſt, vel ſecūdùm quoſdam Mariam deſignat: Quę ideò quoquè die Sabbati colitur, quòd tùnc* SOLA *illa* FIDEM TOTO TERRARVM ORBE *retinuit.* [ckius.]

26. Guillerm. Durant. in Rationa. Divinor. Officior. lib. 6. Rubri. de Officio noctur. Feriæ 5. in Cœna Domini; de ſignificatione Lucernæ illius, quæ non extinguitur, loqués, ait: *Significat primò* FIDEM, *quæ in* SOLA *Virgine remanſit: Per quam poſteá omnes fideles docti & illuminati ſunt.* [Durant.]

27. Petrus Comeſtor in Hiſtor. Evangel. c.176. diſcurrens circâ verba Chriſti D. *Vt quid dereliquiſti me?* inquit: *Vel ſe derelictum á Patre dicit, quia tūc ferè inutilis videbatur Paſſio eius: Quia de toto genere hominum non videbatur quis redimi, niſi Latro, qui ferè* SOLVS *credebat in eum: Vndè dicit Iſaias: Factus ſum ſicut qui colligit ſtipulam in meſſe. Et in Pſalmo: Singulariter ſū ego donéc trāſeam.* EXCEPTA *Beata Virgine, quam etiā tùnc credidiſſe credimus: In huiuſmodi enim ſemper ipſa excipitur.* [Comeſt.] [Iſaias.] [Pſal. 140.]

Cornelius à Lapi. ad verba illa Matthęi 26. *Omnes vos ſcādalum &c.* ſic, pôſt alia, diſſerit: *Vndè Eccleſia ſentire videtur,* FIDEM CHRISTI *túnc in* SOLA *Virgine permāſiſſe, dûm in Paraſceves Officio omnes candelas ſucceſſivè extinguit, vnica duntaxàt ardente relicta.* Addit tamen ibi: *Sed hoc veriûs alij arctant ad Fidē Reſurrectionis, quòd, ſcilicêt,* SOLA *B. Virgo Chriſtum à morte reſurrecturum ad lumen vitæ crediderat.* Cornelius hìc primò, ê propria ſententia loquens, aſſertionem, quam defendimus, proponit, & eam videri eſſe è ſenſu Eccleſiæ, dicit. Secundô, quamvis poſteá in oppoſitum inclinet, dicit tamen ſolùm, VERIVS oppoſitum amplecti alios: Nō ergó omninò excludit á VERO propoſitionem aientem manſiſſe in ſola Virgine Fidem: Eamqué ſinè incommodo poſſe affirmari, apertiſſimê ſupponit; & hoc eſt quod defendimus. 28. [Cornel. à Lap.]

Ferdinandus Salaz. in c.31. Proverb. ad verba: *Non extinguetur in nocte Lucerna eius,* 29. [Proverb. 31.]

ſupponit etiam probabilitatẽ noſtræ aſſertionis,& eam tanquâm dignam amplexu proponit. Aptat ergó verba illa ad Virginem Deiparã; & pôſt vnam verborum illorum ſignificationem, ſivé interpretationem, appoſitam, ſic num. 104. progreditur: *Quòd ſi per* NOCTEM, *non Virginis ipſius, ſed Filij eius mortem accipiamus, occurrit alia* NON INIVCVNDA *expoſitio. Nõ extinguetur in nocte Lucerna eius, id eſt, in Chriſti Domini obitu, ac Paſſione, cùm ferè Diſcipulorum, & Apoſtolorum* FIDES, *ac Spes, extincta eſt; Deiparæ* FIDES, *atquê Spes inextincta magis ac magis enituit. Sic Bernardus de Lamentatione Virginis.* Ponit verba Bernardi á nobis relata num. 9. dicentis, in Triduo Mortis Chriſti manſiſſe in ſola Virgine Fidem & Eccleſiam; & proſequitur Salazarius: *Quaproptér quibuſdam perſuaſum eſt id ſibi velle Eccleſiam, cùm per tres Hebdomadæ Maioris dies ad Matutinas Horas cereos duodecim extinguit, vno tantùm reſervato; qui Ritus, teſte Amalario innuit, Chriſto obeunte, & patiente,* FIDEM, *ac Spem in reliquis defeciſſe; ſed in* VNA *Virgine vivam, atquè ſplendidam perſeveraſſe.*

Salazari⁹.

30. Habes etiã pro noſtra præſenti aſſertione Amalarium Fortunat. Epiſcopum Treverenſ. â Salazario proximè nominatum.

Amalar.

Ambroſius Spiera, Serm. in Sabbato Dominicæ 3. Quadrageſ. Conſiderat 3 concluſ. 1. antè medium, loquens de B. Maria inquit: *Tertiô dicitur, terra, ratione firmationis; quoniam ſicùt terra, ſtabilis & immobilis eſt. Ponunt enim Philoſophi hanc maximã quòd neceſſè eſt cœlum moveri, & terram quieſcere. Sic Virgo Glorioſa, terra immobilis & firma fuit in terræmotu Paſſionis ſui Filij dulciſſimi fructus ventris eius. Trepidabant Diſcipuli omnes, fugiebant, negabant, & ipſa* SOLA *ſequebatur, &* FIDEM *in pectore ſervabat illæſam.* 31.

Spiera.

Anonymus, ſivè Daniel Agricola, [vide pro hoc Authore Petrum de Alva in ſua Bibliothe. Virgin. t. 2. á fol. 209.] in ſua Corona duodecim Coronarum, Coro. 8. ſtella 1. de Maria Matre Dei diſſerens, ait: *Vndè fuit exemplum non ſolùm Spei, ſed & ſanctæ Spei, id eſt, immobilis: Cadentibus enim Stellis de cœlo, id eſt, Diſcipulis à* FIDE; *ipſa* SOLA *manſit fixa in Firmamento, id eſt, Chriſto: Nõ enim extincta eſt in nocte Dominicę Paſſionis Lucerna eius, id eſt,* FIDES. 32.

Alva.

Anonym.

Illuſtriſſ. Ambroſ. Catharin. 33.

Ar-

Archiepiſc. Compſanus, lib. 3. de Immacul. Concept. Perſuaſione 6. poſt alia, ſic claudit: *Ab hac, igitur,* SINGVLARI *conſtãtia* PERPETVÆ FIDEI, *ſingulare hoc quoque perpetuæ innocentiæ privilegiũ meritó, néc ineptê, colligitur.* Et Perſuaſ. 7. in fine, ſic repetit: *Per quæ omnia id tantiſpèr perſuaſum velim, quód ſicût* SOLA *in Cruce Chriſti* SINGVLARITER *cõpatitur* FIDELIS, *Virgo, vt ſocia Paſſionis; ita ſit ſola innocentiæ ſingularis, & gloriæ ſocia cũ illo.*

athari.

34. Inſignis Auguſtinianus Antonius Rampegolis, é anno 1389. & de quo optimus, & ſemper laude digniſſimus M. Petrus de Alva Familiæ Seraphicæ alumnus, t. 5. ſuæ Bibliothecæ Virgin. fol. 1. ſic ait: *In Concilio Conſtantienſi ſua non vulgari prudentia, ac eruditione, adverſùs Huſſitas diſputans, nomen ingens; & eximiam ſibi comparavit famam*: Hic, inquam, Antonius in ſuo Opere, cuius Titulus: *Figuræ Bibliorum,* iam vergẽs ad finem, ad verba Ioann. 18. *Dum lucem habetis &c.* ſic dicit: *Tempore, quo Myſterium Dominicę Paſſionis conſummabatur,* OMNE FIDEI *lumen quodammodô fuit extinctum: Quoniam omnes eo relicto fugerunt: Sed* VNA *Lampas tantùm* ACCENSA *remanſit, ſcilicèt, Beata Virgo Maria, in qua ſemper* FIDEI *lumen luxit; & exarſit in ipſa veræ Charitatis ignis; & hic ſtetit iuxtâ Altare, id eſt, iuxtâ Crucem, in qua pendebat Corpus Chriſti. Ioann. 19. Stabat iuxtâ Crucem Ieſu Mater eius. In cuius ſignum tribus noctibus Maioris Hebdomadæ tenebræ fiunt, & omnia luminaria extinguuntur, vno excepto, quod latet ſub Altari: Nam fugientibus Diſcipulis, Virgo Mater ſub Cruce remanſit, & mente, & corde &c.*

Alva.

Ioannes. Rampegolis.

35. Eximius Doctor ê S.P. Frãciſci Religione Antonius Ienuenſis, in Opere *de Spirituali Mariæ Virg. compoſitione per Arcam Moyſis præfigurata*; antê medium, aſſerit: *Et benè ſignificatur Fides per longitudinem,* [Arcę] *quia in Virgine nunquám interrupta eſt* FIDES *per totam vitam: Et quandó* OMNES *Diſcipuli in Morte Chriſti in* FIDE *titubaverunt, in* SOLA *Virgine* FIDES *inviolata perſeveravit.*

Ienuenſ.

36. Alanus de Inſulis, in Elucidat. ſuper Canti. Canticor. ad verba: *Indica mihi quam diligit anima mea,* ſic diſcurrit: *Hoc refertur ad tempus Paſſionis, & ſunt verba Virginis ad Chriſtum, cùm Paſſionis tempore Diſcipuli defecerunt â* FIDE; *Virgine á ſtatu* FIDEI

Alanus.

non

non deficiente. Dubitavit illa, in quibus tùnc per FIDEM *requieſceret, quos ſibi ſpiritualiter incorporaret. Legitur enim ſolum Latronem tùnc manducaſſe, id eſt, incorporaſſe. Et ideò introducitur quærens in hunc modum: Indica mihi quē diligit anima mea, quia video contribules tuos in te deſævientes; video Apoſtolos fugientes; & ideò neſcio in quibus per* FIDEM *habites. Ideoquè indica mihi quem diligit anima mea, id eſt, demonſtra mihi in quibus ſciam te habitare per* FIDEM. Proſequitur eandem repetens interrogationem, ad quam introducit Chriſtum D. [ad verba: *Si ignoras te &c.*] ſic ad Mariam Matrem ſuam reſpondentem: *Si, inquam, te ignorares, hæc fierent; ſed non ignoras: Imò* IN TE *ſedeo per* FIDEM. Interrogante Maria Chriſtum Filium ſuum, in quibus, tempore ſuę Paſſionis, per Fidem habitaſſet, reſpondet Chriſtus: [ex mente Alani] *In te ſedeo per* FIDEM. Quæ reſponſio, in Maria tùnc per Fidem ſedere Chriſtum, & non in alio, manifeſtè, ſuppoſita interrogatione illa, demonſtrat.

37. Novarinus, in Vmbra Virginea, lib. 4. excur. 27. nu. 284. ſic: *Maxima Mariæ* FIDES *fuit, quia dubitantibus Diſcipulis, ipſa non dubitavit; ſed in* FIDE, *firma ſemper ſtetit.* Clariùs pòſt, excur. 59. nu. 585. aſſerit: *Denique* TOTA ECCLESIÆ NAVIS, *Virginis* FIDE *dirigebatur, cùm Chriſtus in Cruce dormiret, nè in ſaxa & ſcopulos irrumperet.* Et adducit ſtatim, vt aſſertionem probet, verba Richardi â S. Laurent. quæ dedimus num. 22. aſſerentis, in SOLA Virgine ſtetiſſe Fidem tempore Mortis Chriſti.

Novarin.

Accedit Ludolphus, Carthuſianus, de quo Franciſcus Lemos, ſtatim adducendus, ſic ſcribit: *Ludolphus 2. p. c. 59. tenet, omnes peccaſſe Diſcipulos, & per illud Triduum in* FIDE *extinctos, præter B. Virginem, in qua* FIDES ECCLESIÆ *manſit inconcuſſa. In cuius repræſentationem in illius Tridui Matutinis omnes lucernæ, vna excepta, qua B. Virginis* FIDES *emicat, extinguuntur &c.* 38.

Ludolphus.

Franciſcus Lemos, Benedictinus, in Thren. c. 1. ver. 16. § 4. num. 20. adducit verba illa: *Omnes vos ſcandalum patiemini &c.* & dicit: *Grave ſcandalum: Lamentanda gregis diſperſio. Petrus negat;* CVNCTISQVE, *excepta B. Virgine,* DIFFIDENTIÆ *torpor obrepit.* Sed anteà ad ver. 12. eiuſdem c. 1. num. 123. probabilitatem præſentis noſtræ aſſertionis ſtatuerat Incidit 39.

Lemos.

dit ergò ibi in hanc noſtram aſſertionem,& poſtquàm propoſuit verba S. Bernardi, dicentis,in Sabbato Dominicæ Paſſionis manſiſſe Fidem & Eccleſiam in ſola Virgine, vt num. 9. vidimus, addit: *Sententia hæc, licèt ab aliquibus improbata, imô & temeritatis nota*, IMMERITO *tamen, affecta, fortiſſimis in* SACRA SCRIPTVRA FVLCITVR *fundamentis; pluresquê habet patronos de Republica literaria optimè meritos, quos refert Archiepiſcopus Tarraconenſis dub.15.c.4 & ſeq. &c.*

Tarracō. enſ.

40. Bartholomęus Fumus,ſivè, Summa Armilla,verbo *Eccleſia*, ſic: *Eccleſia, quæ dicitur Catholica, & non habere maculam, nequé rugam; quæ tempore Mortis Chriſti fuit* TANTVM *in B.Virgine &c.*

Barthol. Fum.

41. Adde Alexandrum Alenſem, Archidiaconum, & Huguicium,quos præſentis aſſertionis Authores eſſe affirmat Bañez 2.2.q.1.art.10.in fuſiori Comment. dub.1. ver. *Tertiò igitur*. Quiqué initio dubij fatetur, *multos* eſſe, qui præſenti aſſertioni favent.

Alenſ. Archidi. Huguic.

Bannez.

42. In Propoſit.9.num.68.dicebam,hanc affirmationem, de qua tractamus, approbatam eſſè,tacitê ſaltém,â SS.Tribunali Inquiſit.vt ex Expurgatorio eius conſtat,quod & núnc repeto,& infrá declaro.

§. 4.

Illatio ex appoſitis: Et aliquid ê Sacro Textu annotatur in favorem præſentis propoſitionis.

IAM ergô, vt propoſitionē aientem manſiſſe in ſola B.Virg. Maria Fidem tēpore Mortis & Paſſionis Chriſti D.prudens & doctus quilibet néc cenſura notet, néc improbabilem eſſe dicat, ſuffeciſſet monſtraſſe,eorum omnium Sanctorum Patrum, Sapientiſſimorum Doctorum, & graviſſimorum virorum, quos duobus §§.præcedētibus produximus, teſtimonio & affirmatione munitam eſſe,calculoquê approbatam. 43.

Et ſi addas verba docti & eruditi viri Franciſci Lemos, è num.39.dicentis,præſentem propoſitionē *fortiſſimis ê Sacra Scriptura fulciri fundamentis*, clariùs eius probabilitas apparebit. Et ſanê plura ſunt Textus Sacri teſtimonia, è quibus néc incōgrué, nequè improbabiliter,adiuncta præſertim Sanctorum, Patrum, & optimorum Doctorum interpretatione, & commento, id colligere poſſumus: Quæ videre potes in Propoſit. 9. § 4. & apûd feré omnes illos,quos duobus §§. antecedentibus retulimus,plurimis ab Scriptu- 44.

Lemos.

ra Sacra teſtimonijs aſſumptis, vtentes, vt ex illis præſentem propoſitionem deducant. Robuſtum mihi ſemper erit teſtimonium illud è Pſalm. 141. *Conſiderabam ad dexteram, & videbã*, ET NON ERAT, QVI COGNOSCERET ME. Verba hæc in Perſona Chriſti patientis fuiſſe prolata, communis ſenſus eſt, & ſupponit Magnus Auguſtinus in Expoſit. Pſalm. 39. Quiqué ibidem docet, pro ſiniſtra intelligi impios Iudæos, ſcilicét, Chriſtum Dominum crucifigentes, inſultantes, & blaſphemantes, & Morti ipſius conſentientes. & cooperãtes: Pro dextera verò Apoſtolos ſignificari. Verba Auguſtini dedimus Propoſit. 9. num. 74. Et abſoluté pro dextera *partem favorabilem ſignari*, commentatur Caietanus ad illum locum; hoc eſt, oppoſitam parti túnc inimicę, & mortem optanti. Dixit, igitur, Chriſtus patiens, & in Cruce pendens, conſideraſſe ad dexterã, Apoſtolos, ſcilicèt, & favorabilem partem; & vidiſſe non eſſe in ea, qui eum *cognoſceret*. Non enim dixit Chriſtus: *Nõ erat, qui me adiuvaßet, aùt opem tuliſſet*; ſed: *Et non erat, qui me cognoſceret*: Quæ verba de defectu in intellectu iuſtæ præſumptionis de Chriſto, & verę notitiæ eius, accipienda ſunt: Quod & notavit S. Hieronymus, ſic interpretatus: *Et non erat, qui cognoſceret me: Deum carne contectum*. Hominem illum, qui tùnc patiebatur, Deum eſſe, Filium Dei naturalem, & Patri conſubſtantialem, nullus erat, ipſo Deo Homine patiente, qui agnoſceret; ſic ipſo Chriſto Ieſu Deo vero & vero Homine, proclamante: *Et non erat, qui cognoſceret me*. Cùm autem Virgo Sanctiſſ. Maria tûnc etiam Chriſtum cognoſcebat; verum Deum & verum Hominem eſſe credebat; Filium Dei naturalem & Patri conſubſtantialem eſſe ſciebat; vt omninó verba illa Chriſti verificarentur, dicentis, in dextera non eſſe, qui eum agnoſceret; ait S. Bernardinus Senenſis, Alexandrum Alenſem ſequutus, tùnc Mariam ipſam Sanctiſſimam á ſiniſtris Chriſti ſtetiſſe, vt pro improbis, qui â ſiniſtris Domini ſunt, exoraſſet. Appoſui verba S. Bernardini num. illo 74. Propoſit. 9. Iam aliquid de fundamento ſenſus oppoſiti dicamus.

Pſal. 141. — Auguſt. — Caietan. — S. Hieronym. — S. Bernardi. Alenſis.

§. 5.

Argumentum 1. oppoſitum proponitur & diſcutitur.

PRIMVM & præcipuum argumentum, quo præſenti propoſitioni adver- 45.

verſantes vtuntur, hoc eſt: ECCLESIA nomen copulativum, ſivê collectivum, eſt: Eſt enim Eccleſia collectio, ſivê congregatio: Sed vbi vnum duntaxàt individuum eſt, ſivê vna ſolúm perſona, non eſt collectio nequè congregatio, de cuius ratione eſt, quòd plures adſint; ergó Eccleſia non erit, vbi vna duntaxât perſona fuerit. Cùm autem forma conſtituens Eccleſiam ſit Fides, qui Fide carêt, de Eccleſia non ſunt; ergó ſi in ſola Virgine Maria, tempore Mortis Chriſti, manſit Fides, Eccleſia defecit, & tūc Eccleſia non erat, quòd nullatenùs dici poteſt, cúm certum & fixum apúd Catholicos ſit, Eccleſiam á ſui principio nequè defeciſſe, nequè defecturam vnquám. Ideoquê Cardinalis Bellarminus t. 1. lib. 3. qui eſt *de Eccleſia Militante*, c. 17. in fine, dixerat, videri periculoſum, aſſerere, quòd in ſola Virgine Maria Fides tūc manſerit; *quia*, inquit, *vna ſola perſona non poteſt dici Eccleſia.* Bellarmi.

46. Confirmatur pręcedens argumentum ex eo, quòd vnus ſolus homo non poteſt eſſe, nequè dici, Regnum, Reſpublica, Civitas &c. ergô nequé poteſt vna ſola perſona eſſe, aút dici, Eccleſia. Confirmatio.

Nequè duos homines facere Eccleſiam, ſentit Bellarminus.

SED antequâm de propoſito argumento diſſeramus, nō abs re erit, quia ad materiam attinet, de alia eiuſdem Eminentiſſ. Bellarmini aſſertione mētionem facere. Cap. enim 16. illius lib. 3. ver. *Reſpondeo*, diſputans, an Eccleſia fuerit in duobus primis Parētibus Adamo & Heva, ait: *Dico ſecundô, tūnc non fuiſſe Eccleſiam: Nêc enim* D V O *homines ſunt Eccleſia &c.* 47. Bellarmi.

At dicimus primó, debuiſſe Eminētiſſ. Bellarminum, poſtquâm affirmavit duos homines non eſſe Eccleſiam, proponere, & docere, quot homines, vel quis hominum numerus Eccleſiam faciat. Si enim vt Eccleſia ſit ſufficit pluralitas, duo homines numerum pluralem faciunt. Cúm autē aſſerat Bellarminus, duos homines non facere Eccleſiam, aliquid aliud requirit ad conſtitutionem Eccleſiæ, pręter pluralem hominum numerum; & debuiſſet ſanê aſſignare, & dicere, quid ampliùs requiratur, ſcilicêt, an tres, an quatuor, vel quinque, aút ſex requirantur & ſufficiant homines, vt Eccleſia eſſe poſſit; vel ſcripſiſſe, quis ille numerus de- 48. Non recipitur præſens Bellarmini ſenſus.

determinatê hominum ſit, quo dato, eſſe iam & dari poſſit Eccleſia. Sed credere ego, ſemêl ſuppoſito quòd duo homines Eccleſiam nõ faciant, non facilè aſſignari potuiſſe, quot determinatê homines faciant Eccleſiam. Quia, ſi, vt dicebam, non ſufficit excluſiſſe vnitatem & ſingularitatem, & dari abſolutê & ſimpliciter pluralitatem, quæ quidêm pluralitas datur duobus datis hominibus; videtur dicẽdum ſenſiſſe Bellarminum, præter abſolutam pluralitatẽ, requiri hominum multitudinem, copiam, ſivé turbam; & conſequenter, nequê triginta, nequê quadraginta, verbi g. homines Eccleſiam facient; nequé noſceremus, quid in hac materia determinaté affirmare poſſemus. Si dicat non eſſe ſuum ſenſum, quòd requiratur multitudo, turba, ſeû ingens copia hominum, quæremus iterùm ab ipſo, cur non ſufficiant duo homines vt Eccleſia detur, & cur ſint neceſſarij tres, quatuor, aût quinque? Et ſi rurſûs reſpondeat, Eccleſiam eſſe congregationẽ, ſivè hominũ collectionẽ, rogabo iterũm, dicat, quis hominum numerus cõgregationem faciat; vel á quo hominũ numero incipiat eſſe collectio. Et ſi vt ſit collectio & congregatio non requiritur turba, aût multitudo, cur erunt collectio tres, quatuor, aut quinque homines, & nõ duo? Præterea, ibi eſt congregatio, vbi verè ſunt homines congregati; ſed vbi ſunt & concurrunt duo homines, verè dicimus eſſe homines congregatos; & ſic dixit Chriſtus, Matth. 18. *Vbi ſunt* DVO, *vel tres*, CONGREGATI *in nomine meo &c.* ergò datis duobus tantûm hominibus, datur & eſt cõgregatio: Ergò datis duobus tantùm hominibus fidelibus dabitur & erit Eccleſia, quę eſt & dicitur cõgregatio fidelium; ſivè Chriſti D. Fidem habentium.

Mattha[...]

49. Secundò, cûm Cardinalis Bellarmin. lib. 4. qui eſt *de Notis Eccleſiæ*, c. 6. dicat: *Iam verò conſtat Eccleſiam noſtram duraſſe ab initio mundi hucuſquê &c.* Cùm, inquam, hoc aſſerat; non videtur ſatis cõhærere ſibi ipſi affirmãti, duos homines non facere Eccleſiã: Nam ſi Adamus & Heva Eccleſiam non fecerunt, nõ erit verum abſolutè, ab initio mũdi Eccleſiã extitiſſe: Præſertim ſi à productione primorũ Parentum Adami & Hevæ vſquê ad generationem Cain, qui tertius in mundo homo fuit, quindecim interceſſerũt anni, pro quo vide Abuléſem ad c. 4. Geneſ. q. 2. Vel deniqué neceſſum erit dicat Emi-

Viſus e[...] Bellar- minus [...] ſibi i[...] præſer[...] affirma[...] tione a[...] hærere

Abule[...]

nentiſſ.

ſententiſſ. Bellarminus,quid pro mundi initio intelligere debeamus.

50. Dicendum ergò certiſſimè eſt cum communiſſimo ſenſu, duos ſaltem homines Eccleſiam eſſe,& Eccleſiam facere; quod docēt omnes quotquot á duobus primis Parentibus Adamo & Heva Eccleſiam incepiſſe affirmant: Quā ſententiam Suarius,*de Fide*,diſp. 9. ſect. 2. his verbis propoſuit: *Dico primò: Eccleſia produci incepit in Adamo,& formata Heva ,propriè dici potuit Eccleſiam eſſe: Atquê adeò* CERTVM *videtur, in vtroque póſt lapſum,anté generationē Cain, & Abel,fuiſſe Eccleſiam.* Ad argumentum accedamus.

Prima ſatisfactio ad argumentum, ab authoritate.

51. IGITVR, tota argumenti poſiti num. 45. difficultas in eo ſiſtit, ſcilicêt, an in vna ſola perſona ſtare poſſit Eccleſia: Et ideô fortè tota quęſtio ad terminos & vocem devolvitur. Qui enim dicunt in ſola Sanctiſſ. Maria mãſiſſe Fidem pro tempore Paſſionis Chriſti D.dicunt ſimûl,in vna ſola perſona ſtare poſſe Eccleſiam;& eádem ipſa facilitate, qua adverſarij aſſerunt,ſequi, tûnc Eccleſiam defeciſſe; illi alij catholicé negant, quód Eccleſia defecerit. Et ideô S. Bernardus,S.Bonaventura,B. Auguſtinus de Ancona,B.Albertus Magnus, ſivé Author libri illius de Laudibus B.Virginis,Richardus à S.Laurētio, citati §. 2. præter alios adductos §. 3. expreſſè dicunt, in ſola Virgine Maria *ſtetiſſe Eccleſiam* tempore illo Paſſionis Dominicæ. Quibus addere poſſemus plures alios, qui, de Eccleſiæ materia tractantes, abſolutê affirmant,Eccleſiam, abſolutè etiam de ea loquendo,in Adamo cœpiſſe: Quod Azorius t.2. lib.5. c.21. q. 6.ſic exprimit: *Reſpondeo, Eccleſiā cœpiſſe in Adamo,quia ibi eſt Eccleſia, vbi eſt vera Fides, vt ait Author Commentariorum in Pſalm. nomine Hieronymi, Pſalm.* 133. Dicere ergó poſſumus: *In ſola Virgine Maria ſtetit Eccleſia tēpore Paſſionis Domini, quia vbi vera Fides eſt,ibi Eccleſia eſt.*

S. Bernard. S. Bonavent. B. Aug. Anco. B. Alb. Magn. Richar. á S.Laurēt.

Azorius.

S. Hieronym.

52. Præterea: Hanc propoſitionem: *In ſola B. Maria ſtetit Eccleſia tempore Paſſionis Redemptoris noſtri*; eſſe ſinè incommodo affirmabilē, & carere prorſùs omni periculo,affirmo eſſe,licèt tacité,poſitivê tamen approbatum á Supremo SS.Inquiſitionis Tribunali. Hoc facilê declaro. Summa Armilla, ſivê Bartholomæus Fumus, citatus num. 40. hāc propoſitionē ſcripſit,

Approbat SS. Inquiſit. Tribunal propoſitionē dicentem manſiſſe Eccleſiā in ſola B. Maria tempore Mortis Chriſti D.

Fumus.

& prælo dedit: *Eccleſia, quæ* E S T CONGREGATIO SOLORVM BONORVM, *dicitur Catholica, & non habere maculã nequé rugam, quæ* TEMPORE MORTIS CHRISTI FVIT TANTVM IN BEATA VIRGINE, *C. Quãvis &c.* Incidit in hanc Bartholomæi Fumi propoſitionem Sanctiſſ. Supremæ Inquiſit. Tribunal, & tûm in Expurgatorio, ſivê Indice librorum prohibitorum, ê anno 1632. tûm in Expurgatorio è anno 1640. expungit ſanctiſſimè, & expungi, deleriqué iubet partem illam: *Eſt congregatio ſolorum bonorum:* Parte illa alia propoſitionis, ſcilicêt: *Quæ tempore Mortis Chriſti fuit tantùm in B. Virgine*, ſemêl & iterùm indemni illæſaqué relicta. Senſit ergò, & poſitivé, licêt tacitê, iudicavit Supremum SS. Inquiſitionis Tribunal, affirmabilem ſiné incommodo eſſe, & ſcriptam ſiné periculo aliquo apparere poſſe hanc propoſitionem: *In ſola Virg. Maria ſtetit Eccleſia tempore Mortis Chriſti Domini.* Infero ergò nùnc rectè, ex tali propoſitione nullatenùs ſequi eſſe dicendum, quòd Eccleſia defecerit tùnc: Quia etiam rectiſſimè infero, Sanctiſſimũ Inquiſitionis Tribunal ſiné dubio iuſſurum etiã partem illã propoſitionis Fumi, quæ hanc affirmationem continet, deleri, ſi ex ea vel aliqualiter affirmatio defectionis Eccleſiæ ſequeretur. Imô, pòſt vnum & aliud evulgatum Sanctiſſimæ & Supremæ Inquiſitionis Expurgatorium, non ſiné ingenti audacia propoſitionem, de qua agimus, aliqué cenſura aliqua Theologica notare poſſe, crederem & affirmarem.

53. Sufficerent ſanè dicta, vt intentum preſens evincerem, & concluſum relinquerem: Non enim (ſic in aliquibus alijs huius Libri propoſitionibus adnoto) propoſitionem præſentem abſolutê, defendendam aſſumo: Aſſumo defendendam præſentis propoſitionis ſinè incommodo affirmationem. Et præſentem propoſitionem ſinê incommodo, aùt periculo aliquo poſſe affirmari, iam me, authoritati innitendo, demonſtraſſe credo: Cuius totius authoritatis pondus non omninô in aperto fuiſſe aliquibus ex adverſantibus, etſi doctiſſimis, vehemẽtiſſimè ſuſpicor: Tùm, quia nullum ex his, quos vidi, reperio ex profeſſo hanc materiam tractantem, ſed ſolùm occaſione argumenti inducti illam video omnes attingentes; & ea, quæ breviûs & faciliús argumentum ſolvere poſſent, ſtatuentes; intento ſemper

Dicta ſufficientia ſunt ad præſens intentum evincendum.

Ex adverſarijs nullus præſẽtem quæſtionem ex profeſſo tractat.

per illorum omnium in propriam tractationem animo. Tùm, quia illi omnes, cùm Authores pro propoſitione, cuius affirmationem defendimus, referunt, non niſi vnum aût aliũ nominât: Nam Eminentiſſ. Bellarminus lib. illo 3. *de Eccleſ. Milit. c. 17.* ver. *Adde*, vbi in punctum incidit, ſolûm Turrecrematam, & Alenſem citat. Sapientiſſimus Suarius etiam, *de Fide*, diſp. 9. ſect. 3. num. 7. Turrecrematam, & Guillermum Dur. duntaxât, tanquám à ſe viſos, nominat; & ſic ferè omnes alij. Et mirum ſané foret doctiſſimos & magnos viros, in omnes, aût aliquos ex Sanctis Patribus, & ex graviſſimis alijs Doctoribus, quos § 2. & 3. retulimus, incidiſſe, & illorum nullius mentionem feciſſe. Nõ enim ex profeſſo de hoc pũcto tractarunt; & alió eos tûnc ſua propria tractatio vocabat.

54. At, quamvis, vt dixi, pro evincendo intento appoſita ſufficerent; adhûc vltrá progredi, & materiam per intrinſeca, vt aiunt, abſolvere, noſtri muneris eſſe iudico.

Secunda ſatisfactio ad argumentum, ad hominem cõtra aliquos ex adverſarijs.

55. ARGVMENTVM ergó cõtrarium è num. 45. aſſerebat, ſequî defeciſſe Eccleſiam tempore Paſſionis Chriſti D. ſi in ſola Virgine Maria tûnc manſit Fides.

Reſpondeo nûnc ſingulariter ad hominem contra aliquos ex adverſarijs, quorum ſententia eſt, infideles, & hæreticos occultos; quiquè externè ſolúm Fidem profitentur, ad Eccleſiam pertinere, & eſſe vera mẽbra & partes Eccleſiæ: Et ſolam exteriorem Fidei confeſſionem; Fide etiá interna deficiente, conſtituere formam Eccleſiæ. Hanc opinionem ſic deſcribit Suarius, de Fide, diſp. 9. ſect. 1. nu. 23. *Vltima ſententia, quæ Fidem etiam Eccleſiæ neceſſariã eſſe negat, formam Eccleſiæ conſtituit in* SOLO *externo cultu, & profeſſione veræ Fidei: Quam ſi quis exteriùs retineat, quamvis mentaliter hæreticus ſit, membrum Eccleſiæ exiſtit. Ita Petrus de Soto &c.* Huic ſẽtẽtiæ ſubſcribit Cardinal. Bellarminus lib. 3. de Eccleſia Milit. c. 10. 56. Suarius. Bellarm.

Modó ſic in hos ſingulariter adverſarios inſurgo: Sequitur ex hac veſtra ſententia poſſe eſſe, ſtare, & permanere Eccleſiam, etiam ſi nequè vna ſola perſona in toto mundo Fidem internam retineat; ergò potuiſſet eſſe, ſtare, & permanere Eccleſia, & non deficere, tẽpore Paſſionis Chriſti 57.

D.

D. in Virgine Maria ſolûm manente Fide.Conſequentia non eſt mala. Antecedens facilè probo. Quamvis in nulla mũdi creatura eſſet Fides interna, omnesquê á Fide interna defeciſſent, & eſſent hæretici occulti, poſſent vel omnes, vel eorum aliqui, externé Fidem profiteri, & â cultu exteriori Fidei non recedere: At veſtra ſententia eſt omnes hos, ſic conſideratos, eſſe vera membra, veras Eccleſiæ partes; externamquê illam Fidei profeſſionem eſſe formam ſufficientem Eccleſiæ, vel ſufficienter Eccleſiam conſtituentem, ergò ex veſtra hac ſententia ſequitur poſſe eſſe & ſtare Eccleſiam, etiam ſi neque vna perſona in toto mundo Fidem internam habeat. Data enim forma ſufficienti ad conſtitutionem Eccleſiæ, & data materia, quę ad Eccleſiæ conſtitutionem ſufficiat, & data illa forma in hac materia, neceſſè eſt Eccleſia detur. Iam ergó, ſi ita res ſe habet, cur adverſarij noſtri, qui hanc ſententiam amplectuntur, tâm abſolutê inferũt, ſequi defeciſſe Eccleſiam tẽpore Mortis Chriſti, ſi tùnc in ſola Virgine Maria Fides manſit? An tu non negas, Fidem internam eſſe neceſſariá ad conſtituendam Eccleſiæ formam? Ergò ſi tuis principijs ſteteris, debes affirmare, Eccleſiam poſſe eſſe, & ſtare, adhûc in nullo in vniverſum exiſtente interna Fide. Dato ergó, quód, præter Beatiſſ. Mariam Fidem internam cõſtantiſſimê tempore Mortis & Sepulturæ Chriſti D. retinentem, fuerint alij duo ſaltém, vel tres, qui, quamvis Fidem internam amiſerint cum omnibus alijs, à Fidei tamen túnc externa profeſſione, ſivé â cultu exterioris confeſſionis Fidei, [eo modo, quo túnc Fidei confeſſio externa fuiſſet poſſibilis] nõ receſſerint: Hos affirmas eſſe vera Eccleſiæ membra; ergò quamvis affirmares manſiſſe in ſola Virgine Fidem internam tempore Paſſionis Domini, haberes ê tuis principijs, quod ad tuum ipſum argumentum reſponderes, dicendo, adhûc non ſequi neceſſariò, ſeû per neceſſariá ab intrinſeco illationem, defeciſſe tûnc Eccleſiam; quia cum illa vna Sanctiſſima Maria Fidem internam retinente, potuerunt eſſe alij, qui ſaltém externè profiterentur Fidem, [non dices hoc eſſe repugnans, aùt contradictoria inducere] & á cultu exterioris profeſſionis Fidei nõn receſſerint; quos, vel ſic duntaxât conſideratos, veras Eccleſiæ partes eſſe, defendis. Hæc ad hominem ſolûm

ſum contra aliquos ex adverſarijs noſtris, qui huic ſententiæ patrocinantur, dicta eſſe volo: Quia abſolutè cum doctiſſimo Suario proximè citato, & multis alijs, iudico, opinionem hanc conſtituentem formam Eccleſiæ in exteriori ſola Fidei profeſſione, adhùc Fide interna deficiente, falſis inniti principijs: Et falſum etiam eſſe tali opinioni faviſſe Auguſtinum, vt idem Suarius illìc demonſtrat.

Tertia & abſoluta ſatisfactio ad poſitum adverſarium argumentum.

58. RESPONDEO ergò abſolutè, negando argumenti facti ſequelam, ſcilicèt, quòd ſequatur defeciſſe Eccleſiam tempore Mortis Chriſti Redemptoris, ſi tùnc in ſola Virgine Fides manſit. Negant enim hanc ſequelam omnes illi Magni Patres, & graviſſimi Doctores, quos §. 2. & 3. produxi; quia cenſent poſſe in vna ſola perſona perſeverare Eccleſiam; quorum etiam ſenſum proponit Aragon 2. 2. q. 1. art. 10. Tract. de Eccleſia, de Eccleſiæ inceptione diſputans, his verbis: *Et ad argumentum in contrarium factum reſpondent nonnulli, vt docet Turrecremata, lib. 1. ſuæ Sum. c. 30. conceſſo antecedenti, negando conſequentiam: Habent enim pro* CERTO, *quòd Eccleſia in* VNO *poteſt conſervari.* Adde quæ dixi num. 51. & 52.

[Aragon.]

Vt autẽ ſatisfaciamus probationi dicenti, Eccleſiam eſſe collectionem, ſivè congregationem, & vnam ſolã perſonam non poſſe collectionem, ſivè congregationem facere; neceſſé eſt aliqua ſupponere, & præmittere. 59.

Suppono primò, Fidem eſſe formam Eccleſiæ, ſivè partem formalem conſtituentem Eccleſiam. Eſt communis doctrina, pro qua, cum alijs multis, vide Suarium diſp. illa 9. de Fide, ſect. 1. per totam. 60. Suppoſitio 1. Suarius.

Conſequenter ſuppono ſecundò, collectionem, ſivè collectionis formalitatem, [de Eccleſia ſingulariter loquendo, vt omittamus nùnc Regnum in genere, Rempublicã, Civitatem &c.] ad partẽ materialem Eccleſię pertinere, & nullo modo collectionis formalitatem pertinere ad formam, ſivè ad partem formalem Eccleſiæ: Nam qualibet etiam hominum collectione, aùt congregatione, exiſtente, ſi Fides deficit, Eccleſiam collectio illa non faciet; ideò quia deficiente Fide, deficit forma neceſſaria ad conſtituendam Eccleſiam. 61. Suppoſitio 2.

Suppono tertiò, collectio- 62. Suppoſitio 3.

ñem, ſub formalitate colle-ctionis, & reduplicativè, & vt formaliter collectio eſt, quæ ad partem materialem Eccleſiæ ſpectat, non pertinere ad eſſentiale conſtitutivum Eccleſiæ, abſolutê; & ſi ab hoc & illo Eccleſiæ ſtatu præſcindamus, & abſolutè de Eccleſia loquamur. Ad eſſentiale enim ſolûm requiritur Fides in hominibus viatoribus, (loquimur de Eccleſia Militante) præſcindendo á Fide in vno ſolo, vel in pluribus; & cum reſpectu ad diverſos Eccleſiæ ſtatus, á Divina diſpoſitione & inſtitutione manantes, vt mòx ampliûs declaro. Hæc ſuppoſitio neceſſariò eſt de mente illorum omnium Sanctorum, Patrum, & Doctorum, á nobis ſuprà adductorũ, dicentium, in ſola Virgine ſtetiſſe FIDEM, & ECCLESIAM, tempore Paſſionis Redemptoris noſtri. Si enim Eccleſiam ſtetiſſe docent, neceſſariò docent ſtetiſſe omne illud, quod ad Eccleſiæ eſſentiam neceſſarium eſt. Et eſt de mente illorum, qui ab Adamo Eccleſiam incepiſſe docent; ideò quia vbi Fides eſt, Eccleſia eſt, vt dicebat Azorius num. 51. ex mente Authoris Commentarior. in Pſalm. quæ S. Hieronymo attribuuntur. Azorius.

63. Suppoſitio 4. Suppono quartò, quòd, quamvis Eccleſia ſemper vna & eadem fuerit; (vide cum alijs Suarium diſp. illa 9. de Fide, ſect. 4.) tamen diverſos habuit pro diverſis temporibus ipſa ſtatus: [vide Authores de Eccleſia tractantes; & Valent. 2. 2. diſp. 1. q. 1. puncto 7. §. 19.] Quos, & eorum diverſa accidentia, circunſtantias, perfectiones, & proprietatum differentiam, á Divina diſpoſitione & inſtitutione manaſſe, conſtans debet eſſe & certum. Ideoquè, licèt in vno tempore, aùt in vno Eccleſiæ ſtatu, caruerit Eccleſia aliquibus accidentibus, perfectionibus, & proprietatibus, quibus in alio tempore, & ſub alio ſtatu conſiderata, potitur; non tamen dicendum erit, imperfectam, ſeú non integram in illo ſtatu fuiſſe Eccleſiam: Quia ſtatus ille, ſeú Eccleſia ſub illo ſtatu conſiderata, attenta Divina diſpoſitione & ordinatione, accidẽtia illa, proprietates, & perfectiones non exigebat: Sicút puer, attento pueritiæ & ætatis illius ſtatu & conditione, licèt careat perfectionibus & accidentibus, quibus adveniente adulta & provecta ætate potietur, tamen *perfectus* dicitur, quia ætatis illius conditio perfectiones illas non expoſtulat: Quo exemplo vtitur S. Thomas 1. 2. q. 98. art. 2. vt probet, Legem Veterem, etſi

Suarius. Valent. S. Thom

etſi non ſimpliciter, tamen pro ſuo illo tempore perfectā fuiſſe. Sed & in ipſa eádem noſtra materia præſenti optimum exemplum habemus. Pôſt Chriſtum Dominum, & póſt excellentiſſimum Eccleſiæ ſtatum á Chriſto Domino inſtitutum, tûm Sacramenta Novæ Legis, túm vnum viſibile Caput, in terris Chriſti Domini Vicarium &c. ad Eccleſiæ perfectionem, vnitatē, & integritatem ſpectant; quibus etſi Eccleſia anté Chriſti Domini Adventum caruiſſet, tamen non ideó dicemus, Eccleſiam anté Chriſti Adventum, imperfectam abſolutè, & non integram fuiſſe: Nam attento illo ſtatu & conditionē eius, & Divina, pro tùnc, diſpoſitione & inſtitutione, perfectiones has & proprietates Eccleſia non exigebat.

64. Nûnc iam reſpondeo ad probationē illam, diſtinguendo: Eccleſia eſt collectio & congregatio, ita vt ipſa collectio formaliter, & vt talis reduplicativè, pertineat ad eſſentiam Eccleſiæ, nego: Ita vt pertineat ad integritatem, ſubdiſtinguo: Abſolutê & pro omni ſtatu Eccleſiæ, & independenter ab hac vel illa diſpoſitione & inſtitutione Divina, nego: Pro hoc vel illo ſtatu Eccleſiæ determinatē, & dependenter á Divina diſpoſitione, á qua & Eccleſia, & diverſi Eccleſiæ ſtatus emanant, concedo. [Ob quod Suarius diſp. illa 9. de Fide, ſect. 2. num. 2. rectiſſimê dixerat ſic: *Tertió, diſtinguenda eſt in Eccleſia, quaſi ſubſtātia, & eſſentia eius, á peculiari modo, quem ex Chriſti Domini inſtitutione vendicat.*] Et nego illationem. Licêt enim, perſeverante in ſola Virginē Fide, collectio illa non daretur, dabatur Eccleſiæ eſſentia, vt num. 62. ſupponebam; & conſequenter Eccleſia perſeverabat. Imò nequê non integra túnc Eccleſia fuiſſet: Quia Divina diſpoſitio & ordinatio ita pro illo tempore Eccleſiam eſſe, forſân decrevit, altiſſimis interveniētibus motiuis. [pro illorum aliquo vnam aùt aliam congruentiā pòſt appono] Sicût quamvis modò ad Eccleſiæ integritatem, & vnitatem pertineant noſtra Legis Gratiæ Sacramēta; Caput in terris Vicarium Ieſu Chriſti, &c. non tamen ſequitur, quòd Eccleſia in Lege Naturæ, & in Legis Scriptę tempore, his perfectionibus orbata, non integra, aùt imminuta fuerit; pro quo repete num. præcedentem, & vide Suarium diſp. 9. citata, ſect. 6. num. 3. Et ſi Melchioris Cani doctrinam ſupponamus, ſinê inconvenienti etiam diceremus,

Reſpōſio pro- tionē.

Suarius.

Suarius.

mus, Eccleſiam, tempore, quo Fides in ſola Virgine fuiſſet, licét eſſentialiter & quoád eſſentialia perſeverantem, non integram, ſivè quoád integralia imminutam, extitiſſe, ob defectum collectionis, quam ad integritatem ex parte materiæ pertinere, dicimus: Nam hanc imminutionem, Eccleſiæ advenire quotiês Summus Pontifex ê vita migrat, docet Canus lib.4. de Loc. c. vlt. ver. *Duodecimum verô*, ſic: *Mortuo autem Summo Pontifice, vna ſiné dubio Eccleſia manet, & manet in ea Spiritus veritatis: Sed* MANCA, *&* IMMINVTA *ſinê Chriſti Vicario, & Eccleſia Catholica vno Paſtore, relinquitur.*

Canus.

65. Iam autem, (iuxtâ omnia pro præſenti propoſitione dicta, diſcurrendo) id Divini actum diſpêſatione Conſilij, pro modulo noſtro non ineptè poſſumus coniectare, & fortè aptã pro eventu congruentiam poterimus invenire. Patiente, igitur, & moriente Domino, mortua Legalia fuerũt: Lex Verus, Chriſto moriente & expirante, expiravit. Certius & verius hoc ex frequenti Theologorum cum Auguſtino doctrina, quam refert, & ſequitur S. Thomas 1.2.q.103. art.4. Quiquè art.3. ſic dixerat: *Ad ſecundum, dicendum, quôd Myſterium Redemptionis humani generis complctum fuit in Paſſione Chriſti; vndè túnc Dominus dixit: Conſummatum eſt, vt habetur Ioann. 19. Et ideó túnc* TOTALITER *debuerũt ceßare Legalia, quaſi iam veritate eorum conſummata: In cuius ſignum in Paſſione Chriſti Velum Templi legitur eſſe ſciſſum, Matthæi 27. Et ideò antê Paſſionem Chriſti, Chriſto prædicante, & miracula facient currebant ſimùl Lex & Evangelium, quia iã Myſterium Chriſti erat inchoatum, ſed nondúm conſummatum &c.* Ceſſante ergó Lege & moriente, illa omnia ceſſaſſe & mortua fuiſſe, quæ durationi Legis annexa erãt, & quorum perfectior ſtatus in Lege Gratiæ ſuccedebat, cóſequês neceſſarió fuerat: Ideóquê Eccleſiæ ſtatus ille, qui in Lege Veteri fuit, moriente Domino ceſſavit; & â Morte Chriſti, Eccleſiæ ſtatum novum, ſivè Eccleſiam, quam ipſe fundabat Chriſtus, & inſtituebat, ſingulariter cœpiſſe, dicimus. Communis enim Sãctorum PP. ſenſus & doctrina eſt, [ad verba Pauli ad Epheſ. 5. *Sacramentum hoc magnum eſt, ego autem dico in Chriſto, & in Eccleſia*] túnc Eccleſiam fundatam, tûnc formatã fuiſſe, quandó è latere Chriſti in Cruce dormientis ſanguis fluxit & aqua: Et hoc ſignificatum

Cõgruẽtia pro tradita doctrina.

Legalia in Morte Chriſti ceſſarũt.

Auguſt.

S. Thom

Status Eccleſię Legis Veteris, cũ Lege ipſa ceſſavit: Et Chriſto moriẽte, Eccleſia, quã ipſe fundavit cœpit.

Paulus.

catum fuiſſe in formatione Hevę è latere dormiētis Adami, in qua tùm Eccleſiæ fundatio è Chriſti latere dormiētis, tûm vnio Chriſti Sponſi ad Eccleſiam Sponſam tûnc facta, præfigurabatur. De hac materia diſſerens S. Thomas, & cauſas reddens formationis Hevæ é Adami latere, 1. p. q. 92. art. 3. dicit: *Secundò, propter Sacramentum: Quia de latere Chriſti dormientis in Cruce fluxerunt Sacramenta, id eſt, ſanguis, & aqua, quibus eſt Eccleſia inſtituta.* Alios Patres refert Cornel. à Lap. ad verba illa citata Pauli: *Ego autem dico in Chriſto, & in Eccleſia*; ſic dicens: *Notat hinc ſecundò S. Hieronym. & cum eo Auguſt. S. Leo, & alij Patres, Adamum fuiſſe primū Vatē, qui prophetavit de Chriſto, eiuſquē Cruce, & Eccleſia ex latere Chriſti crucifixi formanda &c.* Quibus aptiſſimé concinunt verba alia Apoſtoli Pauli dicentis, Actuum 20. *Chriſtum ſuo ſanguine acquiſiviſſe Eccleſiam.* Ceſſabat ergò moriente Chriſto antiquus Eccleſiæ ſtatus. Fundabat & formabat Eccleſiam ſuam, in Cruce dormiens, Chriſtus Dominus; & nuptias tûnc cum Eccleſia Sponſa ſua celebravit: Pro qũo videatur Sherlog. t. 1. in Cant. Anteloq. 3. ſect. 4. ſubſect. 1. præſertim á nu. 111.

[Thom.]

[Cornel. à Lap. Hieronym. Auguſt. Leo.]

[Sherlog.]

66. Repetamus nûnc etiā verba illa Apoſtoli Pauli ex eodē c. 5. ad Epheſ. dicentis, Chriſtum ſe tradidiſſe pro Eccleſia, vt eam ſanctificaret, &c. *vt exhiberet ipſe ſibi glorioſam Eccleſiam, non habētem maculam, aút rugam, aút aliquid huiuſmodi &c.* Ad quæ verba Cornel. â Lap. ſic ſcribit: *Vt exhiberet, id eſt, vt Syrus, ſtatueret, excitaret, ſiſteret, & ſiſtendo, quaſi* SPONSAM *copularet & adiungeret ipſe ſibi, nō habentē maculā peccati, aút rugam vetuſtatis.*

S. Paulus.

Cornel. à Lap.

67. Adde, nullum ſtatum in hac vita poſſe perfectiorem eſſe ſtatu Novæ Legis. Hanc veritatem propoſuit S. Thomas 1. 2. q. 106. art. 4. his verbis: *Succeſſit enim ſtatus Novæ Legis ſtatui Veteris Legis tāquàm perfectior imperfectiori: Nullus autem ſtatus præſentis vitę poteſt eſſe perfectior, quâm ſtatus Novæ Legis.* Statuo ſimiliter, Eccleſiam in hac vita, hoc eſt, Eccleſiam Militantem, de qua tractamus, nèc habuiſſe, nèc habituram eſſe ſtatum perfectiorem eo, quem habet, & habere cœpit in Lege Nova.

S. Thom.

68. Ex dictis â num. 65. deduco congruentiam pro noſtro intento, ab vltima nota incipiendo, & diſcurrendo ſic: Conſonum & conformę tationi eſt, vt cuiuſvis rei ſta-

Deducitur congruentia.

tus, quantùm fieri poſſit, conformis in perfectione & nobilitate Statuenti, & Fundatori, ſit. Similiter, rationi rectæ conſonat, quòd materia, capacitate eius attenta, & debita ſemper proportione ſervata, ſtatui, & Statuenti ſimilis in nobilitate & perfectione evadat. Iam Eccleſię ſtatus in Lege Gratiæ Chriſtum habuit Fundatorem, quo nullus alius perfectior aut nobilior eſſe poteſt. Eccleſia etiam Militans nèc habuit, nèc habitura eſt perfectiorem ſtatum eo, quem â Chriſto Fũdatore accepit: Congruum ergó erat, vt huius ſtatus Eccleſiæ prima ſaltêm materia, & à qua tanquàm â materiali cauſa exordium ſtatus ille perfectiſſimus Eccleſiæ ſumebat; nobilior, perfectior, ſanctior, & purior, inter puros homines, creatura fuiſſet; ſic proportionatis, (quolibet in ſuo ordine conſiderato) in principio ſaltèm Eccleſiæ Evangelicæ, Fundatore, ſtatu & materia. At inter puras creaturas nulla ſanctior, nulla perfectior, nulla purior Maria: Congruum ergò videtur, quòd â Maria, tanquâm â materia, ſivê tanquâm â cauſa materiali, Eccleſiæ ſtatus perfectior initium traxiſſet.

69. Præterea: Prima materia primi ſtatus Eccleſiæ Militantis, innocens, pura omninò, & immaculata fuit, & dono ornata originalis iuſtitię: Fuit enim illius primi Eccleſiæ ſtatus prima materia Adamus, vel Adamus & Heva, adhûc innocentes, puri, & originalis iuſtitię dono gaudentes: Quia ab Adamo, vel ab Adamo & Heva, in innocentiæ ſtatu conſideratis, Eccleſiam incepiſſe, ſuppono cum communi ſententia, pro qua vide Suarium diſp. 9. de Fide, ſect. 2. num. 3. & multos alios. Congruum ergô cuique benê diſpoſitæ menti apparebit, quòd prima materia Eccleſiæ, ſivè Eccleſiæ ſtatus, quem Chriſtus D. fundabat, ſimilis in innocentia & puritate primæ primi Eccleſiæ ſtatus materiæ fuerit; & quòd nobilior & perfectior Eccleſiæ ſtatus, ab innocentiſſima, immaculata, pura prorſùs, donoquè, quoád ſubſtantiam, iuſtitiæ originalis ornata, materia, initium ſumpſiſſet. Sanctiſſimam Mariam in prima ſui ſanctificatione originalem iuſtitiá accepiſſe, [excipe effectus aliquos, qui annexi fuerant innocentiæ ſtatui, ſcilicêt, triſtitiæ, fatigationis, timoris, & ſimilium carentiam] frequens eſt inter optimos Doctores ſenſus. Vide cum alijs Suarium t. 2. in 3. p. diſp. 4. ſect. 6.

Explicatio.

Suarius.

Maria in ſua ſanctificatione iuſtitiá originalem accepit.

Suarius.

70. Rurſùs: Moriente Chriſto Domino Lex Vetus ceſſavit, &

& mortua fuit; & conſequenter ſtatus Eccleſiæ pro Lege Veteri, expiravit: Et tùnc Chriſtus Dominus Spóſus nuptias cum Eccleſia Sponſa celebrabat, vt num.65. explicui, & pro quo, dico iterùm, lege Sherlogium t. 1. in Cant. Anteloq. 3. ſect. 4. ſubſect. 1. ferè per totam. Congruum ergò erat, vt tùnc ſa tèm, & pro tempore, quo nuptiæ Chriſti cũ Eccleſia celebrabátur, Immaculatiſſimus Sponſus Immaculatã Sponſam, ſivè non habentem maculam peccati, nequè rugam vetuſtatis, nêc aliquid huiuſmodi, vt Paulus loquitur, & interpretes cõmétantur, ſibi copulaſſet, omniſquè proriûs vetuſtas túnc ab Eccleſia Sponſa recederet. Adami cum Heva nuptiæ, nuptias â Chriſto cum Eccleſia celebratas ſignificarunt: *Sacramentum hoc magnum eſt;* aiebat Paulus, *ego autem dico in Chriſto & in Eccleſia.* Celebravit nuptias Adamus cum innocente tùnc, & non habente maculam, Heva. Congruum ſimiliter fuit, Eccleſiam, Chriſto cum illa celebrante nuptias, ſiné macula & ſiné ruga, ex omni parte, fuiſſe. Hoc ſtante tùnc in Maria Matre Dei, Eccleſia, verum ex omni parte habet: Carebat omni macula Maria: Nulla vetuſtatis ruga Mariam deformaverat, nêc huiuſmodi aliquid inquinaverat: Ideoquê tùnc Sponſus Chriſtus exhibuit ſibi Eccleſiam ſuam Sponſam non habentem maculam, nequé rugam, nêç aliquid huiuſmodi, vt docuit Paulus: Quia Maria túnc Eccleſia erat.

71. Scio, & affirmo, Eccleſiam ſemper eſſe SANCTAM, & immaculatam, & de ea has prędicationes verificari, etiam ſi peccatores in Eccleſia ſint, & ad Eccleſiam peccatores pertineant: Credimus enim Catholici omnes in *Unam*, SANCTAM, *Catholicam, & Apoſtolicam* ECCLESIAM. Quomodò autem, vel ob quas rationes Eccleſia ſéper ſit, & dicatur, SANCTA, quamvis in ea improbi etiam, & peccatores ſint, tradunt Doctores tractantes de Notis Eccleſiæ, ad Notam SANCTA. At dicimus núnc, congruum videri quòd tûnc, quãdò nobiliſſimus & perfectiſſimus Eccleſiæ ſtatus incipiebat, & túnc etiam quandô Sponſus Sanctiſſimus & Immaculatiſſimus, Chriſtus, nuptias cum Eccleſia celebrabat, Eccleſia Sponſa non ſolùm ex Capite, fine, medijs, legibus, Sacramentis, Sacrificio &c. ſancta fuiſſet & immaculata, ſed etiam ex materia, & ex omni abſolutè parte: Ob quód

quòd fortè altiſſimo Dei Conſilio & providentia diſpoſitum fuit, quòd pro tempore Mortis Redemptoris noſtri, Eccleſia in ſola Virgine Maria ſtetiſſet & perſeveraſſet, & talem ſtatum pro tùnc Eccleſia habuiſſet.

Reſponſio ad confirmationem.

72. In noſtra preſenti quæſtione ſupponimus ſemper Caput & Principē.

CONFIRMATIO è nu. 46. arguebat ab exēplo Reipublicæ, Civitatis &c. quæ in vna ſola perſona eſſe nequeunt. Reſpondeo primò, Rempublicam, Civitatem, aût Communitatem, in vna ſola perſona eſſe non poſſe, ſi ita vnam ſimpliciter perſonam ſupponamus, quòd Caput etiam præſcindamus, Principem tollamus, & ab illa vna perſona reſpectum ad Superiorem demamus. At ſi Caput & Principem ſupponamus, & vnam aliam perſonam demus, competenter in ordine ad debitum finem Capiti vnitam, nō nego tùnc dari Rempublicam, Civitatem, aût Communitatem. Vbi enim Caput ſupponis, & vna alia perſona modo explicato datur, lex eſſe poteſt, & præceptum, & legis executio & obſervatio: Et vbi Superiorem, legem, & legi obedientem admittas, difficilè, eſſe Rempublicam, Civitatem, aût Communitatem, negabis. Sanè ego Adamum & Hevam, etiam antè filiorum generationem, *Rempublicam*, & *familiam*, dixerim, cuius Caput Adamus erat.

Reſpondeo ſecundò, in Republica merè politica, ſivè merè naturali, & cuius finis merè politicus & naturalis eſt, collectionem ſe habere vt formam talis Reipublicæ ſivè Corporis: Non enim datur entitas aliqua, ſivè qualitas diſtincta & ſuperaddita collectioni, quæ Corporis illius forma ſit: Eſt enim collectio ipſa, ſivè ipſa collectionis formalitas, vt in talem determinatè finem conſpirantis. Reipublicę merè politicæ & naturalis, forma: Ideoquè ſinè collectione Reſpublica talis non erit. At in Eccleſiæ Corpore forma eſt entitas à collectione diſtincta, & collectioni ſuperaddita, ſcilicèt, Fides. Collectio verò ſe habet ex parte materiæ, eo modo, quo dictum fuit num. 61. & 62. & dependenter à tali vel tali inſtitutione Divina & tali vel tali modo, pro tali vel tali tempore, Eccleſiæ ſtatum diſponente & ordinante, iuxtà iam etiam explicata. 73.

In Republica merè politica & naturali, collectio eſt forma.

§. 6.

§. 6.

Alia quæ adverſarij obijciunt proponuntur, & ſolvuntur.

74. PRIMO núnc dicunt, Apoſtolos, & D.Petrū, non defeciſſe á Fide: Non ergò in ſola B. Virgine Fides manſit. Sed de antecedenti egi latê Propoſit.9. â §. 2. Vide illic. Et ad Sanctos PP. & Doctores, quos pro reſolutione ſtatuta in Propoſit. illa 9. adduxi, adde ex nominatis in Propoſitione præſenti *B. Ægidium Roman. B. Auguſtinum de Ancona, Venerab. Alfonſum Orozco, Authorem Libri de Laudib. Virgin. Alberto Magno attributi, Ambroſium Spiera, Danielē Agricolam, Catharinum, Antoniū Rampegolis, Antonium Ienuēſem, Alanum de Inſulis, & Caniſium lib. 4. de Deipara c. 2. ver.* Quod ſi beati, *& deinceps. c. 27. per totum, & Chriſtophorum á Caſtro in Hiſtoria Deiparæ c.16.n.9.*

Arguunt exéplo Apoſtolorum.

Non vrget.

Ægidius, Rom. B. Aug. Anco. Orozco. Author &c. Spiera. Agricola. Cathari. Rampegolis. Ienuenſ. Alanus. Caniſius. Caſtro.

75. SECVNDO arguunt ab exemplo deſumpto á S.Ioanne Evangeliſta, qui Fidē non perdidit. Reſpondeo, ſingulariter etiam me egiſſe in Propoſit. 9. num.110. & ſequent. de B.Evangeliſta Ioanne; vbi vide: Et adde B. Albertum Magnum, ſuper *Miſſus eſt*, c. 187. dicentem, *Ioannem non anteà credidiſſe, quám poſt Reſurrectionem ad Monumentum veniſſet.* Et quia loco illo citato dicebam, forté [præter alias altiſſimas cauſas] commendatam fuiſſe á Chriſto D. Ioanni Matrem ſuam Sanctiſſimam, vt ſingulariter & immediatiûs Ioannes ipſe, quem ſingulariter diligebat Ieſus, á Maria tanquám à Magiſtra, Fidei ebiberet inſtructionem; audiamus S. Antoninum Florent. p. 4. tit. 15. c. 22. § 9. idipſum ſcribentem: *Ipſa Virgo*, inquit, *paravit viam Ioanni, portas aperuit, reſeravit arcana. Quid ſi dixero, Virginē fuiſſe Ioannis Doctricem, vt per hanc, Divinitatis notitiam habuiſſet, & pervenerit filius recommendatus Mariæ ad illud* SCIRE *ſupremū.* Refert etiā hęc S. Antonini verba Stephan Mend. lib.4. de Dignit. Virgin c 18. § 3. Et ob id etiam S.Ambroſ. lib. de Inſtitut. Virgin. c. 7. poſtquâm dixerat, Mariā fuiſſe commendatam Ioanni, de Ioanne dixit: *Vndê non miror, præ cæteris loquutum Myſteria* DIVINA, *cui prçſtò erat Aula cœleſtiū Sacramētorum.*

Arguunt 2. exéplo deſumpto à S Ioanne. Non vrget.

Albert. Magn.

S. Antonin.

Mendez.

S. Ambr.

76. TERTIO á Maria Magdalena, & alijs fœminis, quæ Chriſtum fuerant ſequutæ, exemplum vocant adverſarij, quas Fidem non amiſiſſe, ſuppo-

Arguunt 3. exéplo aſſumpto à Magdalena, & alijs fœminis.

Non vrget. ponunt. Sed pro Magdalena reſpõſum habes ex dictis Propoſit.9.num.113.vbi vides,adhûc etiam tùnc, quandó póſt Reſurrectionem dixit Chriſtus D. Magdalenæ: *Noli me tangere: Nondùm enim aſcendi ad Patrem meum*; Magdalenam non credidiſſe Chriſtũ eſſe Deum, nequè de Chriſti Divinitate Fidem habuiſſe. Fuit mens & ſententia *Auguſtini, Hieronymi, S. Thomæ, & S. Antonini Florent.* quos ibi citavi; quibus nùnc adde *S. Fulgentium lib.2.ad Traſimund. c. 13. per totum, S. Bernardum ſerm. 28. in Cant. S. Gregorium lib. 26. in Iob, c.21. S. Bernardinum Senenſ. t. 1. ſerm. 57. S. Thomam Villanovan. ſerm. 1. de Reſurrect. col. 13. & S. Ioannem Chryſoſt.* (apùd Albert. Magn. num. præced. citatum) ad verba Evangelica: *Maria Magdalene venit manê, cúm adhùc tenebræ eſſent, ad Monumentum*, dicentem: *Quia adhùc fuit in tenebris infidelitatis.* Adde etiam Albertum Mag. ê loco citato, ſequẽtem ſenſum omnium nominatorum PP. ad verba illa: *Nondûm aſcendi ad Patrem meum*; & ſic de Magdalena concludentem: *Ex his patet, quôd Magdalena, de qua minimê videbatur, in Paſſione Domini diſcredidit, & cecidit, ergò omnes alij.* Flagrabat ergò Magdalena amore ergà Chriſtum, tanquám ergá Magiſtrum Sanctum, & credebat eſſe virum iuſtum, at Deum eſſe minimê cognoſcebat, nequê pro túnc credebat. Vide citatum numerum Propoſit. 9. & num. 112. vbi idem de Apoſtolis affirmaverat S. Thomas. Iam non multum difficile erit, idẽ de alijs fœminis, quæ Dominum fuerant ſequutæ, exiſtimare. Si enim, vt dicebat S. Hilarius, citatus num. 124. illius Propoſit. 9. *Satis* INCREDIBILE *Apoſtolis videbatur, eum, in quo Deus erat, eſſe paſſibilem*; quid mirum ſi fœminis illis id incredibile ſatis etiam appareret? Ideoquè Albertus Mag. num. præced. citatus, dicit: *Item de mulieribus Bernardus &c.* Ponit Bernardi optima verba ad intentum conducẽtia, & infert ſic: *Ex his patet, quòd* MVLIERES OMNES *in Paſſione diſcrediderant.* Singulariter etiam de mulieribus loquens S. Bernardus, verbis â nobis citatis num. 9. dicebat: *Si veró fugam* MENTALEM *intelligamus, nèc vir relictus cum eo, nèc* MVLIER, *præter illam &c.* S. Antoninus etiã, adductus num. 13. inter alia, dixerat: OMNES *alij, &* ALIÆ *amiſerunt tùnc Fidem de ſua Divinitate &c.* Sed & id neceſſariò docent omnes San-

Ioan. 20.
Auguſt. Hierony. S. Thom. S. Antonin. S. Fulgẽt. S. Bernard. S. Grego. S. Bernardin. S. Thom. Villano.
Ioan. 20.
Chryſoſt.
Albert. Magn.
S. Thom.
S. Hilari.
Albert. Magn.
S. Bernard.

Sancti, Patres, & Doctores, quos pro præſenti Propoſitione citavimus.

77. QVARTO arguunt aliqui, quaſi ex re etiam planè confecta, & omninò certa, ab exemplo Centurionis, & aliorum, qui, moriente Chriſto D. dixerant. *Verè Filius Dei erat iſte*; Matthæi 27. & Marci 15. Credidit ergó túnc Centurio in Chriſtum Filium Dei, & Fidem de Chriſto Dei Filio habuit, & ſimiliter illi alij. Sed ſanè ſinè examine ſufficienti deſumunt ab hoc exemplo [ſicût ab omnibus alijs, vt cōſtat ex his, quæ dicimus] argumentum: Arguunt enim á principijs incertis, tanquám ſi certa ſint. Dico ergó, probabiliſſimū eſſe, tùnc Centurionem non agnoviſſe Chriſtum eſſe Filium Dei Naturalem, nequè de Chriſti Divinitate Fidem habuiſſe; ſed ſolûm ſenſiſſe, Chriſtum, ſivé hominem illum, qui moriebatur, eſſe Filium Dei eo modo, quo iuſti dicuntur Dei filij, ſivé per aliquam aliam gratiæ & cum Deo coniunctionis excellentiam. Fuit ſententia Auguſtini lib. 3. de Conſen. Evangeliſt. c. 20. vbi notat apúd Lucam, c. 23. ſic eſſe ſcriptum: *Verè hic homo iuſtus erat*; & hæc verba quaſi proponere & explicare ſenſum verborum Matthæi & Marci ſcribentium, dixiſſe

[guunt ab exē- ɔ Cen- ionis.] [atthæ. arcus.] [eſpōſio.] [Auguſt.]

Centurionem: *Verè Filius Dei erat iſte*; hoc eſt, iuſtus erat, innocens, & ſanctus. Hāc Auguſtini ſententiam, & ſenſum, ſic refert Maldonatus in Matthæ. c. 27. ad verba prædicta: *Quod*, inquit, *duobus modis lib. 3. de Conſen. Evāgeliſt. c. 20. explicat Auguſtinus: Aût vtrumque Centurionem dixiſſe, & Chriſtum hominem eſſe iuſtum & Filium fuiſſe Dei, quorum alterum Matthæus & Marcus, alterum Lucas recitaverit: Aût vt Lucas explicare voluerit, quo ſenſu Centurio Chriſtum, Filium Dei, vt Matthæus & Marcus ſcribunt, appellaviſſet, nempè non quaſi* NATVRALEM DEI FILIVM *eſſe* CREDERET; *ſed eo modo, quo omnes homines iuſti filij Dei vocabantur: Ego dixi Dij eſtis, & filij excelſi omnes, Pſalm. 81. Probabilis Auguſtini ſententia eſt &c.* Hæc Maldonatus. Caietanus etiā ad verba illa ex Mattheo: *Verè hic homo Filius Dei erat*, dicit: *Hinc apparet non ignoraſſe Gentiles milites Pilati, quæ dicebantur de Ieſu, ſcilicét, quòd erat Meſſias qui cognominabatur à Iudæis Filius Dei benedicti. Et Nathanael primò veniens ad Ieſum, dixerat: Tu es Filius Dei. Singularem enim quandam excellentiam Meſſiæ per hoc intelligebant, non penetrantes adhùc* Scrip-

[Maldon.] [Pſal. 81.] [Caietan.]

Scripturam, quòd Meſſias erat NATVRALIS FILIVS DEI. Franc. Luc. Franciſcus Lucas ad illa eadẽ Matthæi verba, pôſt alia, ſic de Centurione, & alijs, qui dixerant: *Verè hic homo Filius Dei erat*, diſcurrit: *Non enim crediderunt Ieſum eſſe Vnigenitum Filiũ illius Vnius Dei, quem Iudæi colebant, natum ex Patre antê ſæcula, Patriquè coæternum & æqualem: Sed ex oſtenſis viſis intellexerunt, teſtari Deum, Ieſum ſibi fuiße gratum & charum, ac proindé fuiße iuſtum & veracem, & verum dixiſſe, cùm dixit ſe Filium Dei, ſivê eßet filius illius Vnius Dei, quem Iudæi colebant, ſivê* IOVIS, *aút* MARTIS, *aút* PANIS, *aút alterius ex dijs Gentium.* Et ad eadem verba: *Veré hic homo Filius Dei erat*, ex c. 15. Marci, ſic idem Author ait: *Sivê ſenſerit Centurio Ieſum eſſe Deum hominibus ſimilem, ſivê eße ſemideum, id eſt, hominem ex dijs natũ quales erant Heroës Gentilibus; ſivê quod habebat veritas, Deum eße ſimúl & hominem. Quãquâm quod ad Matthæum diximus, non hæc diſcuſſit Centurio &c.* Et paucis interiectis, addit: *Qui* (Centurio) *etſi non ſic iam mutatus fuerit vt môx ſe Deo & Ieſu in reliquum vitæ tempus addixerit; hac tamen ratione præparatus, opportuno tempore* FIDEM *Ieſu amplexus eſt &c.* Conſtat iam non fuiſſe certum, Centurionem, & illos, qui cum ipſo dixerunt, moriẽte Domino: *Verè hic homo Filius Dei erat*, túnc Fidem Theologicam accepiſſe; nequé Chriſti Divinitatem cognoviſſe, aût eum, Filium Dei naturalem, Patri conſubſtantialem & æqualem, fuiſſe: Imò conſtat probabile eſſe, hæc pro tûnc Centurionem non agnoviſſe.

78. QVINTO arguunt ſumẽtes exemplum à Ioſepho ab Arimathæa, de quo Evangeliſtæ dicunt fuiſſe iuſtum & expectaſſe Regnum Dei, tûnc etiam quandò ſepeliebat Ieſum: Habuit ergò túnc Fidẽ Ioſephus. Similiter dicunt de Nicodemo, Chriſtum D. cum Ioſepho honorificê ſepeliente. Reſpondeo, omnes illos Sanctos, Patres, & Doctores, quos pro præſenti Propoſitione citavi, negaturos neceſſariò conſequentiam, & dicturos, Ioſephum etiam & Nicodemum in Chriſti Obitu & Paſſione vacillaſſe, vel dubitaſſe, & Fidem amiſiſſe: Si enim id probabiliſſimê de Apoſtolis dicere poſſumus, vt patet ex feré tota Propoſitione 9. quibus, vt dicebat S. Hilarius num. 76. citatus, *ſatis* INCREDIBILE *videbatur, eum, in quo Deus fuiſſet, eſſe paſſi-*

Arguunt 5 ab Exẽplo Ioſephi Decurionis, & Nicodemi.

Non vrget.

S. Hilari.

paſſibilem: Quiquè, vt etiam docebat S. Thomas num. 124. illius Propoſit. 9. capto & apprehenſo Ieſu, iam non de eo crediderunt, quod anteá crediderant, non mirum ſi id Ioſepho Decurioni, & Nicodemo accidiſſet. At omittamus hanc generalem argumentationem, ſivê diſcurſum coniecturalem, ab vno, ſivè ab aliquibus ad alios deductum, quo tamen pro hac eâdē materia vtitur Albertus Magn. citatus num. 75. Et videamus ſi fuerint aliqui, qui in ſingulari de Ioſepho illo nobili Decurione, Senatore, ſivê Conſiliario, loquuti fuerint. Dicimus eſſe probabile, ſingulariter etiam de viris his loquendo, tùnc Fidem de Chriſti Divinitate non habuiſſe, nequê Chriſtum eſſe Deum ſenſiſſe, Chriſtumqué eſſe purum hominem exiſtimaſſe. Id docuit S. Ioannes Chryſoſt. Homil. 84. in Ioann. ad verba: *Pôſt hæc autem rogavit Pilatum &c.* vbi de Ioſepho hoc & Nicodemo loquens, dicit: *Iuvit autem ipſum* [Ioſephū] *& Nicodemus, & magnificé ſepeliunt. Adhùc enim de eo, tanquàm de* PVRO HOMINE *opinabantur, & ea ferunt aromata, quæ maximê corpora ſervare ſolent: Quod* NIHIL MAGNVM DE IESV IPSOS EXISTIMARE *arguebat; multum tamen amorē præ ſe ferunt.* Euthymius c. 68. in Matthæ. paulô póſt initiū, de his duobus hominibus etiam diſſerens, ait: *Adhûc enim vt* NVDVM HOMINEM *ipſum honorabant.* Cornelius Iānſen. in ſua Concord. Evang. c. 144. ad verba: *Pôſt hæc autē, cùm ſerò &c.* de eiſdem loquens, inquit: *Itaquè & hunc morem in Chriſti Corpore ſepeliendo ſervaverunt, putantes adhùc eum* PVRVM ESSE HOMINEM, *magnum tamen Prophetam, & honorandum.* Cornelius à Lapide ad verba eadem ex c. 19. Ioann. de Ioſepho, ſic: *Tulit Corpus Ieſu: Sepeliēdum, ait Chryſoſtomus, non vt condemnatum, ſed vt Corpus Prophetæ Magni & admirabilis. Nondûm enim credebat Ioſeph eū* ESSE DEVM, *& tertia die reſurrecturum. Erat ergò in eo Fides Ieſu, ſed* IMPERFECTA. Hugo Cardinal. ad eadem verba Ioannis c. 19. de Ioſepho & Nicodemo diſcurrit, & dicit: *Adhùc enim vt* HOMINEM NVDVM *eum reputabant; & ferunt aromata, quæ maximè apta ſunt corpus à corruptione ſervare, eò quòd non erant imaginati eius Reſurrectionē, multam tamen dilectionem demonſtrabant.* Sufficiunt propoſiti teſtes pro rei probabilitate convincenda; quam etiam

S. Thom.

Albert. Magn.

Ioan. 19.

Chryſoſt.

Euthym.

Cornel. Ianſen.

Cornel. à Lap.

Hugo Cardin.

ſuppoſuiſſe claré Franciſcum Suar. apparet ex his quæ dicit t. 2. in 3. p. diſp. 41. ver. *Vnum verò*, & ſequenti. Ait autem ibi, fortè vnctionem factam á Ioſepho & Nicodemo Ieſu Corpori, factam fuiſſe ſolius honoris cauſa, non verò cauſa præſervationis â corruptione; & addit: *Quód ſi hoc verum eſt, facilè Ioſephus & Nicodemus ab ignorantia, &* INFIDELITATIS *nota liberari poſſunt.* Quód vnctio illa facta fuerit ſolius honoris & decentiæ cauſa â Ioſepho & Nicodemo, & non cauſa præſervationis á corruptione, proponit Suarius dubitativé, & non aſſertivé: Et ſupponit id quaſi neceſſarium ad hoc vt Ioſephus & Nicodemus â nota INFIDELITATIS poſſint liberari, vt manifeſtè ex ipſo Suario conſtat: Ergò ſupponit claré non poſſe liberari Ioſephum & Nicodemum â nota INFIDELITATIS, ſi illam vnctionem exhibuerũt Corpori Ieſu non ſolius honoris cauſa, ſed cauſa etiam præſervationis â corruptione, quam timebant, vel exiſtimabant Corpori Ieſu eventuram. At omnes dicere Ioſephum & Nicodemum vnxiſſe Ieſu Corpus, vt illud â corruptione præſervaſſent, agnoſcit idem Suarius, ſic illic dicẽs: *Dicunt enim* OMNES, *Ioſephum & Nicodemum vnxiſſe Corpus Domini eo animo, vt diutiús incorruptum ſervaretur. Vndé Chryſoſtomus &c.* Et ponit Chryſoſtomi verba, quæ iam dedimus. Sentit ergò Suarius, probabile ſaltèm eſſe tùnc Ioſephum & Nicodemum Fide caruiſſe, & Chriſti Divinitatẽ non agnoviſſe: Quod enim ex principio ab omnibus aſſerto, ſequi, affirmat Suarius, neceſſè eſt quód ſecundùm ipſum Suarium probabiliter ſequatur.

Suarius.

79. Vndê iam vides, ex ipſo eodem pietatis officio á Ioſepho & Nicodemo ergá Chriſtum exhibito, colligere communiter Doctores, & Patres, Ioſephum & Nicodemũ tùnc de Chriſti Divinitate Fidem non habuiſſe, & Chriſtum purum hominem eſſe exiſtimaſſe. Quod & de mulieribus, quę aromata & vnguenta portabant, quibus vngerent Ieſum, dixerat Theophylactus, apúd Gloſſam ad c. 23. Lucæ: *Mulieres*, inquit, *etſi Fidem habebant ergá Dominum, non tamẽ qualem oportebat; ſed infirmã ac parvam: Habebant enim eum pro* PVRO HOMINE, *vndè & aromata & vnguenta portabant &c.*

Suarius. Theoph. Gloſſa.

80. Quôd autem dicatur Ioſephum fuiſſe iuſtum, dici potuit ob virtutes morales, quibus ornatus erat: Nam iuſtitię nomen

men omni etiam virtuti generaliter tribui, ſupponunt Theologi. P. Franciſc. Suar. p. poſter. de Gratia, lib. 12. c. 30. num. 4 ſic dicit: *Eſt ergô ſupponendum ex Ariſt. 5. Ethicor. c. 1. & D. Thoma 2.2. q. 58. art. 6.* IVSTITIÆ *nomen interdúm ſumi in generali quadã ſignificatione, tribuiturquê omni virtuti, quatenùs omnis virtus aliquam æqualitatem ſervat &c.* Vel potuit Ioſephus vocari iuſtus á Iuſtitia ſpeciali, quæ eſt in ordine ad alterum, & cuius actus ſunt reddere vnicuique, quod ſuum eſt: [vide S. Thom. q. illa 58 proximè citata] Quod ideô notatum fuerit, quia Ioſephum, Decurionem fuiſſe, hoc eſt, Senatorem ſeù Conſiliarium, notatum præ eſſerat, Lucæ 23. Ideòquê recté & acuté Franciſcus Lucas, ad hunc locum, commentatus verbum illud IVSTVS, dixerat: IVSTVS *ergá proximos, quod congruit Senatori.*

81. Dicitur etiam, quòd Ioſephus expectabat Regnũ Dei: At Euthymius c. 67. in Matthę. in fine, de noſtro Ioſepho loquens, dicit: *Expectans item Regnum Dei, quod, videlicèt, circâ ſecundum Domini Adventum futurum erat.* Franciſc. Luc. ad verba eadem ex c. 15. Marci: *Et ipſe erat expectans Regnum Dei*, ait: *Et ipſe* [Ioſephus] *cum alijs non paucis Ieſu diſcipulis. Nam quamvis illorum multi vacillarent propter dierum iſtorum turbationem ac difficultatem, non tamen ſpẽ omninó abiecerant.* Senſit ergò ibi ſermonem eſſe de expectatione, quæ non omninó abiecerat vacillationem. Et poſteâ: *Et quamvis non perfectê adhúc intelligeret, quale foret illud Regnum Dei, ſatis tamen &c.*

SEXTO ſingulariter arguit Dominicus Bañez 2.2. q. 1. art. 10. ver. *Prima oſtenditur falſa*, ſic: *De Cornelio legitur Actorum 10. quòd fuerit religioſus, ac timens Deum, & cum omni domo ſua deprecans Deum* SEMPER, *& quôd orationes, quas faciebat, placuerũt Deo. Si* SEMPER *Deum deprecabatur, ſemper ergò habuit Fidem; & ſic non manſit in ſola B. Virgine.* 82.

Sextũ argumẽtum ex Dominico Bañez, ab exemplo Cornelij.

Mirabitur etiam hìc doctus quilibet, videns à docto viro, tanquám certam & evidentam, rem ſupponi, quæ nêc certa, néc evicta eſt: Imó quę eſt opinionibus plena, ſentẽtijs diverſiſſimis redundans, & oppoſitis ſentiẽdi modis ſcatens. Quæ omnia latuiſſe Dominicum Bañez, quem fuiſſe doctiſſimum agnoſco, minimè affirmabo. Agunt autem de Cornelio illo Centurione Sancti, Pátres, & Scripturæ Sacræ 83.

Non vrget.

ciæ Interpretes, qui Apoſtolorum Acta fuerunt interpretati, ad c. 10. & ſæpè alibi. Agunt etiam & tractant de Cornelio Doctores Controverſiſtæ, & feré omnes, qui de Eccleſia á Chriſto D. inſtituta & fundata, & de Lege Evangelica diſputant, vbi de inceptione prædicationis Evágelij per Apoſtolos Gentibus factæ inſtituunt ſermonem. Agunt frequenter de Cornelio Scholaſtici DD. ad 2.2. vbi cum S. Thoma inquirunt, an omnia infidelium opera ſint peccata, & ad 1.2. vbi interrogant de neceſſitate gratiæ ad bona opera naturalia; & an ſit neceſſaria Fides ad quodlibet opus bonum moraliter, etiam ordinis naturalis. Cùm ergò ſupponere debeam, Dominicum Bañez legiſſe, & vidiſſe, adhúc ſub Iudice, lite, & opinione eſſe, an Cornelius tûnc quandò vel Angelus ei apparuit & monuit de Petri ad ſe vocatione, vel tùnc quandò iam Apoſtolus Petrus ad Cornelium venit, & eum Fidem Chriſti docuit, Fidem habuiſſet, aùt iuſtus eſſet; quo tempore iam ſeptem anni á Morte Chriſti, & ab eius Aſcenſione, fuerant elapſi; cûm, inquã, hoc non latuiſſe Dominicum Bañez dicere debeam, neceſſé eſt dicere, ipſum ſinè cauſa prorſûs præſenti fuiſſe argumento vſum.

Loca quibus de Cornelio Céturione Doctores tractant.

Sinê cauſa Bañez præſenti argumẽto vſus fuit.

Sufficiſſet etiam inſinuaſſe 84. loca Doctorum, penês quæ quilibet invenire poterit probabilitatem ſenſus dicentis, túnc Cornelium caruiſſe Fide, quo duntaxát reſponſum ad præſens argumentum fuiſſet: At vt muneri ſatisfaciamus, & né materiam, ieiunam relinquamus, aliqua ſaltêm quæ hìc eam explicent, apponere decrevimus.

Et quia Dominicus Bañez 85. ſingulariter vim ponit in verbo illo SEMPER, ab eo incipiamus. Crederem non exiſtimaſſe doctum virum, (id tamen ſupponere videtur) ideò quia Sacer Textus dicit, Cornelium SEMPER Deum fuiſſe deprecatum, ſenſum eſſe, Cornelium â primo inſtanti [ſivè phyſicê, ſivê moraliter] ſui vſus rationis, Deum deprecatum fuiſſe, & id neceſſariò affirmandum, vt ſenſui Sacri Textus conformes ſimus. Sic ſenſiſſe doctum virum non credo: Et ideó credo, quód exiſtimarit hunc eſſe loci illius ſenſum: *Ex quo Cornelius Deum deprecari cœpit, & illam vitæ rationem inſtituit, ab ſtatu illo non receſſit, in illo perſeverabat, animum intentumquê non mutabat.* Sic de Davide, 1. Reg. 17. deponente Saulis arma, quorum pondere gravatus nequibat incedere, dicitur:

Sẽſus Sacri Textus à Dominico Ban. citati.

Exemplum.

tur: *Depoſuit ea, & tulit baculum ſuum, quē* SEMPER *habebat in manibus.* SEMPER, id eſt, ex quo cœpit ambulare? Neutiquám; ſed *ſemper*, hoc eſt, ex quo paſtoritiam vitam agere cœpit. Sic Cornelius Deum *ſemper* deprecabatur, id eſt, ex quo rectum illud vitæ inſtitutum tenere cœpit, illud tenuit, nequè ab eo receſſit, in eo perſeverabat. At à quo tempore, anno, ſivè die vitæ ſuæ Cornelius Deum deprecari cœpit, & illum vivendi ordinem inſtituit? Quis novit, vel quis queat affirmare? Iam tùnc, quandò de Cornelio dixit Sacer Textus, quôd ſemper Deum deprecabatur, ſeptem ſaltèm anni elapſi fuerant á Morte, & Aſcenſione Domini, vt ex Baronio notat Granad. Controv. 1. de Fide, tract. 10. diſp. 2. ſect. 3. num. 22. & Sherlog t. 2. in Cant. veſtig. 1. num. 54. & alij. Eritnè neceſſarium, vt verbum illud, *ſemper*, verificemus, aſſerere, iam anté ſeptem, & antê octo, vel novem annos, Cornelium vitæ illius rationem inſtituiſſe, & Deum deprecari cœpiſſe? Nonnè non ſalvus & integer Sacri Textus ſenſus manebit, ſi dicamus, antê ſex annos, vel quinque, incepiſſe Cornelium Deum deprecari, & illius vitæ regimen tenere? Manebit certé, dummodò dicamus, ex quo illud tenere cœpit, in eo perſeveraſſe. Nō ergó hæc eſt neceſſaria illatio: *Dixit Sacer Textus, quód Cornelius ſemper Deum deprecabatur; ergó ſemper ſimpliciter & abſolutè, & pro omni abſoluté inſtanti ſuæ vitę ſtatum illum tenuit.* Rectiſſimê enim dicimus, S. Paulum, verbi g. ſemper orationi vacaſſe; ſed ita vt hic ſit ſenſus: Ex eo tēpore, quo, á Deo illuſtratus, vitæ mutavit inſtitutum, orabat, & in oratione perſeverabat. De ipſo etiam eodē Paulo dicit Scriptura Sacra, Actor. 9. quòd CONTINVO *in Synagogis prædicabat Ieſum.* CONTINVO, id eſt, ex quo prædicare cœpit, prædicationem continuabat, & in ea perſeverabat. Cúm autem, quamvis Sacer Textus dixerit, quód Cornelius ſemper Deum deprecabatur, non ſequatur debere, ſivê poſſe nos affirmare, quòd ab hoc potiús tēpore, anno, aût die, quám ab illo, Deum inceperit deprecari, & bonum illud vivendi inſtitutum fuerit amplexus; ita nequè ſequitur debere, vel poſſe nos determinaté affirmare, Cornelium pro ipſo iam Mortis & Paſſionis Chriſti D. tempore, vitæ illius tramitem ingreſſum fuiſſe, & Deum deprecari cœpiſſe; & conſequenter, ex tali deprecatione, â Sacro

Margin: [R]eg. 1. — [B]aron. [G]ranad. — [Sh]erlog. — Exemplum. — Aliud exemplum. — Actor. 9.

cro Textu declarata póſt ſeptem iam elapſos annos á Chriſti Morte, non poſſumus tanquâm certum ſeù neceſſarium deducere, quòd pro tempore Paſſionis & Mortis Chriſti Domini, fidelis Cornelius fuiſſet, & in Fide ſtetiſſet.

86. Hæc pro ſingulari Dominici Bañez nota deſumpta à verbo illo SEMPER, dicta fuerint.

87. Iam ergò Cornelium nequê pro tûnc quandò ab Angelo monitus Petrum vocavit, quo tempore, vt notavimus anteà, ſeptem fuerant ab Aſcenſione Dominica elapſi anni, Fidem habuiſſe, & Patrum, & Doctorum frequens opinio eſt. S. Chryſoſt. t. 3. Homil. de Fide, & Lege naturæ, col. 2. probans quôd opera ſinê Fide non vivificant, ſumit exemplum à Cornelio, cuius opera fuiſſe mortua aſſerit, & ſic diſcurrit: *Et vis planè videre, quòd opera ſinè Fide non vivificant? Teſtimonium bonum habuit Cornelius de eleemoſyna, & precibus, ſed Chriſtum ignorabat &c.* Et ſtatim de illis Cornelij operibus loquens, addit: *Placebant enim bonorum remuneratori, & amatori, Deo; ſed quia magnus ille iuſtitiæ & veritatis oculus, iuſtus, inquam, ille Iudex, perſonarum reſpectum neſciens, vidit bona quidèm opera, ſed* MORTVA, *eò quòd* FIDEM NON HABEBANT, *mittit &c.* Idem ſentiunt Theophylactus, & OEcumen. ad Actor. c. 10. vt agnoſcit Suar. t. 1. de Grat. lib. 1. c. 4. num. 8. et Franciſc. Oviedo 1. 2. tract. 7. controv. 5. punc. 2. nu. 9. vbi poſtquàm adducit exẽplum Cornelij ad probandum poſſe infideles omnes aliqua opera honeſta naturalia facere, ait: *Veruntamén valdê probabile putat Soarius, Corneliũ Fidem habuiſſe, dûm ei apparuit Angelus &c.* (collige ex hoc, Suarium vt probabile etiã ſupponere, quôd tûnc Fidem non habebat Cornelius) Et ſubdit: *Nihilominùs Chryſoſtomus, Theophylactus, & OEcumenius, apùd Soarez, lib. 1. de Gratia, c. 4. num. 8. exiſtimant, túnc Cornelium* FIDEM NON HABVISSE, *quapropter ſaltém horum Patrum authoritas huic ſententiæ ſuffragatur &c.* Suppoſuerat Oviedo initio illius num. exẽplum illud deſumptum à Cornelio ad probandum poſſe infideles aliqua opera bona naturalia facere, frequẽter ab Authoribus proponi; & certé ſic eſt. Caietanus ad locum illum Actor. 10. ſic dicit: *Exemplo Cornelij Centurionis comprobatur, quôd cuicunque intùs in animo timenti Deum, & in opere faciente iuſtitiam, quantum-*

Ex Patribus & Doctoribus intẽtum declaratur, & argumẽto reſpõdetur.

Chryſoſt.

Theophyl. OEcum. Suarius.

Oviedo.

Caietan.

tumcunquè barbarus fuerit, & nihil ſciens de FIDE CHRISTI, *Deus providet illi &c.* Lyranus etiam ad eundem locum, ſic: *Ex hoc loco dicunt Doctores communiter, quòd ſi aliquis Paganus convertat ſe ad deprecandum Primam Cauſam, cuius per ſeipſum poteſt habere notitiam aliquam, rogando vt dirigat eum ad ſalutem ſuam, & caveat à peccatis, Deus revelabit ſibi de* FIDE CATHOLICA &c. Sherlogius t.2. in Cant. veſtig. 1. num. 54. dicit: *Deniquè vulgata cogitatio eſt, oſtium Gentibus patefactum per Centurionis Cornelij ad* FIDEM *acceſſum. Sentiunt Bellarminus t.1. lib.1. de Rom. Pontif. c. 22. Baronius t. 1. ad annum Chriſti 41. à num.21. in quem incidiſſe converſionē illius, æſtimat. Fuit igitur vſquè in hāc temporum periodum ex Iudæis conflata Eccleſia &c.* Vulgata ergô cogitatio eſt, antê Petri ad Cornelium acceſſum, Cornelium ad Fidem non acceſſiſſe.

Lyran.

Sherlog.

Bellarmi.

Baron.

88. Igitur non negamus, imô id ſupponimus, Cornelium natione Gētilem, Vnum Deum agnoviſſe, & Dei Vnius cognitionem habuiſſe, pòſt idolorum cultum non iviſſe, Deūquê Vnum deprecatum fuiſſe, quem lumine rationis inveniſſe potuiſſet; & in hoc ſenſu dici poſſe, ipſum Dei Fidem habuiſſe, vt multi dicunt. At hæc non eſt Fides in ſtricta ſignificatione ſumpta, ſed in lata, & proùt complectitur quamlibet etiam cognitionē de Deo, lumine naturæ, & ex rebus creatis, apprehenſam; pro quo vide Ripald. t. 1. de Ente ſupernat. lib. 1. diſp. 20. num 78 & num.120. vbi etiam de Cornelio loquitur. Negamus tamen, Cornelium Fidē ſtrictè ſumptam, tûnc, & antê Petri ad eum, acceſſum, habuiſſe; & dicimus, nullam de Chriſto Domino Mediatore, & Redemptore tùnc Fidem habuiſſe, [de hoc eſt diſceptatio] qua ſalvus eſſe potuiſſet, & Eccleſiæ incorporatus extitiſſet. Eſt hæc ſententia communis, & certa, pro qua vide Vazquium 1.2. diſp. 191. c.2. num.8. & diſp.192. c.1. per totum, vbi ſæpé invenies Auguſtinum docentem, Cornelium, antequàm ad eum Petrus acceſſiſſet, non fuiſſe Eccleſiæ incorporatum. Quod & Lorinus ad c.10. Actor. ver. 2. poſtquám ſupponit, Corneliū Vnum Deum agnoviſſe, ſic proponit: *Defuit tamèn ei Fides Chriſti, ſinè qua non poterat eſſe ſalvus, nêc Templo Dei incorporari, hoc eſt, Eccleſiæ.*

Habebat Corneli' Fidē latè ſumptam, nō ſumptam ſtrictè, nequê de Chriſto D.

Ripalda.

Vazquez

Lorinus.

Dices, Cornelium iā tùnc, quandô ad eum Petrus venit, fuiſ- 89.

Objectio.

fuiſſe iuſtum, ſivè iuſtificatum; ergò Eccleſiæ & Chriſto incorporatum. Negò antecedens, pro quo vide Vazquium loco ſecundo è duobus proximê citatis, & Granad. Cõtrov. 1. de Fide, tract. 10. diſp. 2. ſect. 3. è quo accipies, quo ſenſu dicatur opera Cornelij placuiſſe Deo, fuiſſe religioſum, ac timentem Deum, & illius eleemoſynas Deo fuiſſe acceptas. Vbi etiã optimè notat, quód, quamvis illo c. 10. Actor. ver. 22. dicatur Cornelium fuiſſe iuſtum, id non fuerit dictum â Luca, ſeû ab aliquo Scriptore Sacro, ſed á miniſtris Cornelij, qui ab ipſo miſſi fuerant, vt Petrum vocarent.

Reſpõſio. Vazquez Granad.

90. SEPTIMO, ex Dominico Bañez etiam, eodem illo loco, hoc argumentum habemus: *Accedit hùc*, inquit ille, *quôd ſi credimus Auguſtino, ſerm. 81. de Tempore, dicenti, Ioſeph nutritium Chriſti tempore Paſſionis vixiſſe, blaſphemia erit, eum tûnc temporis infidelẽ aſſerere.*

Septimũ argumẽtum ab exemplo S. Ioſeph. Bañez.

91. Sed antequám argumento huic ſatisfaciam, libet apponere verba illius Sermonis, quem Bañez citat. Agit Auguſtinus, ſivè talis illius Sermonis Author, de Ioſepho Patriarcha, & de ſomnio eius, quo vidit, Solem & Lunam & ſtellas vndecim adorare ſe. Supponit ſtatim Author Sermonis, hanc Solis & Lunæ & ſtellarum vndecim adorationem, quæ Patris & Matris & fratrum vndecim adorationẽ Ioſepho exhibitam ſignificabant, non fuiſſe impletam in Ioſepho illo ſomniante, quia iam ipſius mater de hac luce migraverat; ſed impletá fuiſſe in noſtro vero Ioſepho, Domino noſtro Ieſu Chriſto, quẽ Ioſephus ille Patriarcha præfigurabat; & dicit: *Sol enim & Luna & vndecim ſtellæ eum* [Chriſtum] *adoraverunt, quandó* POST RESVRRECTIONEM *Sancta Maria quaſi Luna, & Beatus Ioſeph velút Sol, cum vndecim ſtellis, id eſt, Beatis Apoſtolis, incurvati & proſtrati ſunt antè eum.* Et pôſt pauca, repetit: *Meritô ergô hoc in Domino Salvatore noſtro veriùs credimus fuiſſe completum, quem, ſicút iam anteà dixi, Beatum Ioſeph & Beatam Mariam cum undecim Apoſtolis frequẽtiùs legimus adoraſſe.* Hæc ſolúm, & nullum aliud verbum, in illo Sermone, de S. Ioſepho Chriſti D. nutritio.

Verba é Sermone à Dominico Ban. citato.

Modô ad argumentum. Dicit Bañez: *Si credimus Auguſtino &c.* Verba hæc conditionalia ſunt, quaré ex eis non poſſumus colligere, an ipſe Bañez Auguſtino crediderit, vel non: Et ideó interrogo ab ipſo, an crediderit, vel nó crediderit Auguſtino? 92.

Nota circà modũ loquendi Dominici Bañez.

Si

Si credidit,& putarit credendũ eſſe Auguſtino, cur ſolùm ſub conditione, & timorem inſinuans, dixit: *Si credimus Auguſtino?* Si non credidit, nèc ſenſerit Auguſtino eſſe credendum, (id modus ipſe loquendi ſatis demonſtrat) quarè ab illo Auguſtini loco deſumpſit argumentum? Quis depromat argumẽtum à principio, quod non eſſe verum, ſivê eſſe falſum, credit?

93. Reſpõſio 1. ad argumentũ. Dico ergò primó, forté Sermonem illum non eſſe Auguſtini: Nam Homilias illas, ſivé Sermones *de Tempore*, Auguſtinum habuiſſe Authorem, non omninô exploratum eſt: Et ideò Bellarminus, *de Scriptorib. Ecclesiaſt.* ad Tomum 10. Auguſtini, dicit: *De Homilijs de Tempore, & de Sanctis non eadem certitudo haberi poteſt: Credibile tamen eſt magna ex parte Auguſtini eſſe.* Forté Sermo ille ad partẽ, quæ Auguſtini eſt, non pertinet. (Bellarmi.)

94. Reſpõſio. 2. Dico ſecundò, [admittens eſſe Auguſtini Sermonem illum] S. Ioſephum antê Chriſti Paſſionem è vita migraſſe, & inter vivos, patiente Chriſto, non fuiſſe. Eſt communis & receptiſſima ſentẽtia, pro qua conſule Petrum Morales in Matthæ. lib. 5. tract. 10. num. 5. Nequè Auguſtinus in illo Sermone expreſſus eſt huic ſenſui adverſarius: Non enim ſcripſit illìc Auguſtinus, Ioſephum *tempore Paſſionis vixiſſe*, vt ſcripſit Bañez, ſed ſcripſit Auguſtinus, *Ioſephũ* POST RESVRRECTIONEM *Chriſtum adoraſſe.* Quod optimè compones cum ſententia ſuppoſita, dicente, Ioſephum antê Chriſti Paſſionem ê vivis deceſſiſſe, ſi ſimùl ſupponas ſentẽtiam aliam, [vide etiam pro ea Petrum Moral. lib. illo 5. citato, tract. 11. nu. 7.] aientem, Ioſephum fuiſſe vnum ex illis, qui, Chriſto ſurgente, reſurrexerunt, iuxtà Matthæ. c. 27. Verum ergô eſſe poteſt, quód S. Ioſephus vivus Chriſtum pôſt Reſurrectionẽ adoraſſet, quod dixit Auguſtinus, & quôd S. Ioſephus antè Chriſti Paſſionem obijſſet. Certé enim Auguſtinus illis verbis non tám videtur favere vitæ Ioſephi pro tempore Paſſionis Dominicæ, quàm Ioſephi reſurrectioni pro tẽpore, quo Chriſtus Dominus reſurrexit. Potuiſſet meliùs Dominicus Bañez vocare S. Cyprianum ê Serm. de Paſſione Domini, vbi expreſſus eſt pro vita S. Ioſephi, tempore, quo Vita noſtra Chriſtus, in Cruce pendẽs, vitam pro omnium effundebat ſalute. Cùm ergó aſſeramus, S. Ioſephum anté Domini Paſſionem vltimũ clauſiſſe diem, non habemus núnc

(Obijt Ioſephus antè Paſſionem Domini. — Morales. — Morales. — Surrexit Ioſephus reſurgẽte Chriſto. — Matthæ. — S. Cypri.)

argumentum, ad quod reſpõdere debeamus.

95. OCTAVO, idem Dominicus Bañez ſic argumentatur: *Nam videtur*, inquit, *parùm pium, & parùm dignum maieſtate Dei, quòd non haberet ſeruum aût amicum in toto orbe, præterquàm in B. Virgine. Dicitur enim Proverb. 14. In multitudine Populi dignitas Regis, & in paucitate Plebis ignominia Principis.*

Octavum argumẽtũ â dignitate Principis.

Bañez.

Proverb. 14.

96. Sed hoc argumentum ex illis eſſe, de quibus dici aſſolet, ideò nihil probare, quia probant multum, aſſerere non dubito. Vt enim probet Bañez non in ſola B. Virgine manſiſſe Fidem tempore Paſſionis Dominicæ, facit ſaltum ad ſtatuendam etiam pro tûnc eam fidelium multitudinem, ſivé eam fidelis Populi numeroſitatem, quæ dignam Deo & Chriſto Principe Plebem conſtituat. At puſillum tûnc fuiſſe Chriſti gregem, exiguá nimis fidelium Plebem, paucos antè Chriſti Obitum, & in Obitu ipſo, & antè Reſurrectionem, imò & antè Spiritus S. deſcenſum, extitiſſe fideles, nullus qui rectè ſapiat, & Sacris Literis, Patribus, & Doctoribus conformis ſit, negat. Imó in ſolis Apoſtolis Eccleſiam extitiſſe antê Chriſti Paſſionẽ, expreſſê affirmat S. Gregor. Papa ad verba c. 8. Canticorũ: *Soror noſtra parvula eſt, & vbera non habet*; vbi ſic dicit: *Sororem Chriſtus Eccleſiam vocat &c. Soror autem parvula, vbera non habebat, quandò in* SOLIS APOSTOLIS *Eccleſia erat; in quibus ſeipſam, vel alios nutrire lacte prædicationis non poterat. Quid enim Petrus alijs prædicaret, cùm ſeipſum diſcipulum Chriſti in vnius ancillæ voce deteſtando & iurando negaret?* Ex Scholaſticis Gregor. de Valent. 2. 2. diſp. 1. q. 1. punc. 7. de tertia Eccleſiæ proprietate diſſerens, ver. *Neque verò*, de tempore Paſſionis loquitur, & dicit: *Fuit itaquê túnc aliquis Fidelium numerus, ex quorum congregatione, tametſi* EXIGVA, *conſtaret Eccleſia.* Sufficiant hæc núnc pro exemplo in materia â nullo vel mediocriter docto ignorata; pro qua tamen aliquid pauló póſt iterúm dicam.

Non vrget argumentum.

Antè Chriſti Paſſionẽ exiguus erat fidelium numerus.

S. Grego.

AntêPaſſionem Chriſti in ſolis Apoſtolis Eccleſia erat, ex S. Gregorio.

Valent.

97 Neque parùm pium, aût parùm Deo dignum, dicere debemus, quod é Divina ipſa providentia, & á Dei ordinatione, cuius inſcrutabilia ſunt iudicia, & viæ ſunt inveſtigabiles, emanaſſe, neceſſé eſt dicere. Scimus enim, Chriſtum Regem & Principem noſtrum dixiſſe, ſe grano frumenti ſimilem fuiſſe, quod niſi moriatur, SOLVM manet, mortuum tamen multum affert fructum: Et tûnc, quandò á terra

Roman. 11.

Ioan. 12.

Ioan. 12. terra exaltatus fuiſſet, omnia
tracturum ad ſe: Vndè verum
habuiſſet, quòd factus fuerit
Principatus eius ſuper HV-
Iſaiæ 9. MERVM eius. Fidei fructus,
effectus Paſſionis & Mortis
Actor.20. Chriſti fuit, qui proprio ſuo
ſanguine acquiſivit Eccleſiā:
Et ideò vberior Fidei meſſis
pôſt mortuum Granum futura
Philipp. 2. erat; quod, quia obediens fue-
rit vſqué ad mortem Crucis,
exaltavit Deus, & dedit illi
nomen, quod eſt ſuper omne
nomen. Non ergó eſt cur di-
camus, pro ignominia fuiſſe
Chriſto Principi noſtro, quôd
Plebs ſua, id eſt, fideles, exigua
anté Paſſionem & Mortem
ſuam fuerit; quia quin parúm
piê loquar, vel parùm dignê
de ipſo ſentiam, cum ipſo, &
verba ipſius aſſumens, dico,
Pſal.21. vermem fuiſſe, opprobrium
hominum & abiectioné ple-
Iſaiæ 53. bis: Et cum vidiſſe homines
quaſi deſpectum & virorum
noviſſimum. Lego ſimiliter
Pſal.87. factum fuiſſe Principem no-
ſtrum ſinè adiutorio, & longé
ab eo feciſſe Deū notos eius:
Pſal. 37. Et qui iuxtà ipſum fuerant, de
Zachar. 13. longè ſtetiſſe. Diſperſum fuiſ-
Thren. 1. ſe gregem: Perditos factos
Iſaiæ 63. fuiſſe filios eius: Solum calcaſ-
ſe Torcular, & ex gentibus nō
Eccleſ.51 fuiſſe cum eo virum: Reſpe-
xiſſe ad adiutorium hominū,
Pſalm.21. & non fuiſſe: Diſperſa fuiſſe
Pſal.140. omnia oſſa eius: Singularem,

donéc tranſiret, fuiſſe: Et de-
niquê (vt infinita alia omit-
tamus) ad dexteram conſide-
raſſe, & qui eum cognoſceret Pſal. 141.
non inveniſſe. Vbi ergò túnc
multitudo Populi? Vbi ami-
corum frequētia? Gratias igi-
tur Regi noſtro & Principi
Deo agamus, qui cùm dives 2.Corint. 8.
fuerit, egenus propter nos fa- Ad Philipp. 2.
ctus eſt; & ſervi formam, vt
nos in libertatem reſtitueret,
accepit; & vt ad vitam voca-
ret, Crucis ſubijt mortem; glo-
ria ſibi & honore, & Populi
magnificentia & pompa, in
opportunum & definitum tē-
pus reſervata.

98. Sed quid? Nullus, præter
B. Virginem, patiente & mo-
riente Domino, fidelis erat:
At ideò abſolutè dicendum,
ſinè amicis, ſinè Populo, ſinè
Plebis ſāctæ multitudine fuiſ-
ſe Principem Chriſtum? Mi-
nimê gentium. Nonnè An- Spirituales creaturæ Populus Dei & Chriſti D. ſunt.
geli, Archangeli, Cherubim,
& Seraphim, omnesqué cœle-
ſtium Spirituum Hierarchiæ,
non Populus eius erant? Mil- Daniel 7.
lia millium & decies millies
cētena millia ex ſpiritualibus
creaturis aſſiſtebant illi, mini-
ſtrabant, illum cingebant, ſuſ-
piciebant, adorabant; in illum
intendebant obedire parati Chriſtus D. etiā ſecundùm naturam humanā Caput Angelorū eſt.
& mandata exequi. Certùm
hoc & indubitatum; præſertim
ſi Chriſtum Dominum, etiam
vt hominē & ſecūdùm natu-
ram

ram humanã, Caput eſſe Angelorũ,cũ receptiſſima Theologorum ſententia ſupponas. Nonnê omnium illarum ſanctarũ animarum Chorus, quæ in Patrum ſinu quieſcebant, non Populus Chriſti erat? Nõ Regnum? Non amicus? Damus ergò pro tẽpore Paſſionis & Mortis Chriſti D. adhúc inter vivos homines nullo, præter B. Mariam, exiſtente fideli, Populi multitudinem, in qua, & in cuius ſanctitate, dignitas & maieſtas Principis eluceret.

Animæ ſanctæ in ſinu Patrum exiſtentes, Populus Dei, & Chriſti D. erant.

99. Sed vt plenê rem declaremus, notatum habe eſſe immenſum intervallũ inter Principem, qui non ſola voluntate, ſed neceſſitate, & ob viriũ defectum, Populo ſivè Populi multitudine caret; & inter Principem, qui non neceſſitate, nequê ob potentiæ defectum, ſed ſola voluntate, & quia ſic ipſi placet, caret Populo, ita etiam ipſo providente & nunquàm Populo, indigente: Quiquè pro arbitrio, placito, & voluntate, vbi voluerit, & quandò placuerit, Populum & Regnum facere & creare poteſt. Principi ex neceſſitate carẽti Populo, aût Populi multitudine, pro ignominia ſit illa carere: Principi, qui non neceſſitate, ſed voluntate Populo caret, non pro ignominia nequè dedecore, illo carere erit. Sic Regi noſtro Deo non pro ignominia erit, ſi Populi aliquandò multitudine caruiſſet; qui nunquàm creaturarum indiguit Populo, & ſemper Populum & Regnum verbo facere, & ex nihilo ſuſcitare potuit: Caruiſſet enim Populo, aût Populi multitudine, quia ſic placitum antè ipſum fuerit, vel quia ſic, ob altiſſimas & ſibi notas cauſas, & ad maiorem gloriã ſuam, permittere decreverit. Fuit ſané Rex noſter Deus ab æterno vſquè ad Angelorum creationem ſiné creaturarum Populo: Nulla, quæ ei inſerviret, creatura fuit. Fuiſſetnê pro ignominia Deo noſtro, per æternitatem, non ſolùm ſinê Populi multitudine, ſed prorſùs ſiné Populo, fuiſſe? Id non affirmaret Bañez: Quia diceret non neceſſitatem, aût impotentiam, ſed ſolam illud effeciſſe voluntatem. Igitur, exiſtimabo ſemper non quadrare in Regem noſtrũ Deum verba illa: *Et in paucitate Plebis ignominia Principis:* Quia nunquám niſi volens Deus noſter Populi multitudine carere poterit. Loco enim illo humanos Principes alloquitur Salomon, creatos erudit & docet Reges, quorum proſperitas, Regnorum ſuorum progreſſus, & in Regno diuturna conſervatio, á bené inſtructa

Diſtinguere oportet inter Principé carẽtem Populi multitudine neceſſitate, vel voluntate.

Deus nõ niſi voluntate carere poteſt Populi multitudine.

Ab æterno vſqué ad Angelorũ creationem fuit Deus ſiné Populo.

Nõ quadrat in Deum ſecũda illa pars teſtimonij in oppoſitũ citati.

Loco illo humanos Reges alloquitur Salomon.

&

Text. Heb. — Caietan. — Septuag. — Salazar.

& conciliata multitudine pẽdet. Et ideò Hebræus prò, *ignominia*, ponit, *contritio*, ſic: *Et in conſummatione Plebis* CONTRITIO *Rectoris*: Siuê vt ex Hebræo etiam legit Caietanus: *Et in non gente* FRACTIO *Principis*. Et Septuaginta: *Et in defectu Plebis* CONTRITIO *Principis*. Contritio autem, fractio, ſivè everſio, nunquâm Principi & Regi ſæculorum immortali accidere aût evenire poteſt. Vide Salazarium ad locum illum Proverbiorũ. & alios.

Punctum abſolvitur.

Sanctitas Mariæ maior fuit ſanctitate omnium Angelorũ & hominum collectivê ſumptorum.

100. Sed punctum abſolvamus, ſupponendo primûm, Mariæ Matris Dei ſanctitatem, ergà Deum Charitatem, Fidem, dona, & merita, longo intervallo ſuperaſſe gratiam & ſanctitatem, Fidem, & merita Angelorum & hominum, qui ſunt, fuerunt, & erunt, etiam collectivé ſumptorum, ita vt in vna ſola MARIA, quidquid in hominibus omnibus, & Spiritualium omnium creaturarum Ordinibus, collectivè ſumptis, gratiæ, ſanctitatis, Charitatis, Fidei, & meriti fuit, & erit, collectum fuerit. Vndé conſequenter dicimus, pluris facere & feciſſe Deum, & amaſſe MARIAM, quàm Angelos omnes, & homines omnes fideles & iuſtos collectivè ſumptos, ſivè quàm omnem Eccleſiam ſimúl collectã & vnitam. Conceptus iſte piiſſimè iam & probabiliſſimê apúd ſapientes invaluit. Vide pro eo Suarium t. 2. in 3. p. diſp. 18. ſect. 4. à verſu, *Dico ſecundò*, & meum Ægidium Luſitan. t. de Concept. lib. 4. q. 5. §. 6. Salazariũ in Proverb. c. 31. ver. 29. per totum, Petrum Morales in Matthæ. lib. 5. tract. 11. num. 12. & lib. 2. tract. 9. à num. 18. Sherlogium t. 3. in Cant. veſtigat. 32. num. 48. & alios ex novioribus. Loquimur de intenſione illa gratiæ, & meritorum cumulo, cum quo B. Maria huic mundo *vale* dixit, & vita deceſſit.

Suarius. — Ægidius. — Salazar. — Morales. — Sherlog.

Sanctitas & Fides Mariæ maior fuit, quã ſanctitas & Fides illorum omnium, qui tempore Paſſionis ſãcti & iuſti eſſe potuerũt.

Ex dictis rectè infero, Mariæ Matris Dei ſanctitatem, Charitatem, Fidem, & meritorum cumulum, pro tempore, quo Christus D. patiebatur, maioris inteſionis fuiſſe, quâm fuerit intenſio ſanctitatis, Fidei, & meriti illorum omniũ, qui ex mente & ſupputatione Dominici Bañez, fuerunt, vel eſſe potuerunt, illo tempore, fideles & amici Dei; etiam ſi de illis collectivé ſumptis loquamur: Plurisquê Deum & Chriſtum Dominum tûnc feciſſe Mariam, quàm illos omnes, magisqué amaſſe Mariã, quàm omnem aliam Eccleſiæ partem, ſivê ex mille, ſivê ex duobus, quatuor, vel octo millibus placeat Dominico Bañez componere prò tûnc Ec- 101.

cleſiam. Ob quod S. Thom. Villanovan. Concio. 2. de Annuntiat. colum. 10. de Maria, pro tempore Incarnationis in ea factę Divini Verbi, loquẽs, ait: *Confer nũnc ad hãc Virginis* FIDEM *omnem illam Sanctorum Patrum credulitatem, quam in illo Fidei Catalogo, potenti eloquio ſuper aſtra effert Paulus, & invenies hoc eſſe ad iſtam, quod ſtella ad Solem, lens ad montem, guttula ad Oceanum &c.* Nùnc ad intentum.

S. Thom. Villan.

Encomiũ de Fide Virginis.

102. Dicebat Bañez: *Videtur parúm pium, & parùm dignũ maieſtate Dei, quôd non habuerit ſervum aut amicum in toto Orbe, præterquám in B. Virgine.* Innovò modô, & repeto omnia pro hoc argumẽto iam dicta & ſuppoſita: Et quæro in præſenti á Dominico Bañez, quot Dei amicos vel fideles ſupponat ipſe, vel dicit eſſe apponendos, pro tẽpore de quo loquimur, vt in hoc puncto piè & dignê de Deo noſtro ſentiamus. Nam certé, ſi Dei dignitatem, quæ infinita ſimpliciter eſt, ſimpliciter & abſoluté ſupponamus, nunquâm fidelium numerum ſignare poterit, qui dignam Dei maieſtate multitudinem conſtituant. Dicet, non de æqualitate, ſed de proportione ſe loqui. Optimé: Ergó vel falſum eſt, vel parûm pié & parùm digné loquiſcun omnes, dicentes, exiguum nimis fuiſſe fidelium gregem anté Chriſti D. Paſſionem, & antê Spiritus Sancti in Apoſtolos miſſionem: Et parùm piè ſenſit S. Gregorius citatus nu. 96. qui affirmavit in ſolis Apoſtolis antè Chriſti Mortem ſtetiſſe Eccleſiam: Nam duodecim homines ſoli, & fortê vndecim, neque iuxtá humanum & limitatum noſtrum ſentiendi modum, neque adhûc proportionaliter ſolùm loquẽdo, dignam Deo Populi multitudinem faciunt. De Eccleſiæ ſtatu antè Spiritus Sancti adventum loquens Sherlog. t. 2. in Cant. Anteloq. 3. ſect. 4. ſubſect. 1. & probans, Chriſtum D. etſi obiens Sponſalia cum Eccleſia peregerit, non antè Pẽtecoſtem Nuptias celebraſſe, num. 119. ſic ſententiam declarat: *Confirmatur*, inquit, *primó: Nam antè Spiritus Sancti deſcenſum Eccleſia infirma adhúc erat, & imperfecta. Quarê Leo I. &c.* Ponit verba Põtificis, & addit: *Prætereà erat recẽns in lucem edita Eccleſia; proceſſerat enim de latere in Cruce dormientis nuperrimê: Decuit itaqué Sponſam rudem adhùc, & inornatam, cõponi in diem Nuptiarũ &c.* Arguit ergô Bañez cõtra omnes, vel contra præſentem propoſitionem non arguit.

Si de Dei maieſtate abſoluté ſermo fiat, nullus fidelium numerus dignam Deo Plebẽ facit.

Explicatio pro Dominico Bañez.

Nõ effugit difficultatem.

Sherlog.

Bañez vel omnes impugnat, vel non impugnat præſentem propoſitionem.

Sed

103. Sed dicat iam, quot, iuxta ſuum imaginādi modum, neceſſarij tùnc fideles fuiſſẽt, vel quot pro tùnc fideles fuiſſe affirmare debeamus, vt piè & dignè in hac materia loquamur. Mille? Duo, quatuor, vel octo millia fidelium extitiſſe affirmabimus? Damus & permittimus: Sed dicimus, omnem illorum omnium Fidem, & ſanctitatem [damus etiam Dominico Bañez, quòd non ſolùm fideles, illi fuiſſent, ſed iuſti etiam & ſancti] vna ſolius MARIÆ Fide & ſanctitate digniſſimè compenſari; quæ intenſior, nobilior, & Deo gratior & acceptior, maioriſque pretij apud illum, erat, quàm fuiſſet illa omnis Fides & ſanctitas, quæ in illis octo millibus; etiā collectivè ſumptis, eſſe potuerit. Itaquè quidquid omnium illorum Fides & ſanctitas, Mariæ Fidei & ſanctitati addere poſſet, extēſivum ſolùm & materiale fuiſſet: Numerum adderet ſubiectorum, ſeù individuorum habentium Fidem: Fidei verò intenſio, ſivé formalis perfectio, per illos non accreſceret: Quia in vna MARIÆ Fide & ſanctitate plús intenſionis & formalis perfectionis erat, quám in illis omnibus alijs collectivé ſumptis inveniri quiverit. Igitur, MARIÆ qualitate, tùm á nobilitate & dignitate Maternitatis Deificæ proveniente, tùm ab excellentia, perfectione, & intenſione ſanctitatis, Charitatis, & Fidei, emanante, omnis quilibet alius fidelium & iuſtorum defectus digniſſimè compenſabatur. Et iure maximo ad illam transferri potuerunt verba, quæ in Davidem Populus, 2. Reg. 18. direxerat; *Tu vnus*, dixerat, *pro decem millibus computaris*. Meliori, inquam, cauſa ad Mariam: *Tu* VNA *computaris pro decem millibus*. Non enim ex numero duntaxat, ſed ex qualitate potiùs & nobilitate prudentes res æſtimant.

Abſoluta reſpōſio.

Reg. 2. 18.

Confirmat optimè dicta illuſtre S. Thomæ Villanov. teſtimonium, é Serm. 3. de Nativit. Virg. circá finem; vbi póſt alia ad laudem Mariæ attinentia, ſic dicit: *Undè ſicút in creatione mundi in homine collecta eſt omnis creatura, & ideò microcoſmus; ſic in reformatione mundi in Virgine* COLLECTA EST OMNIS ECCLESIA, ET SANCTORVM PERFECTIO: *Undè* MICROCOSMVS ECCLESIÆ *dici poteſt*. Opportunè ſatis ad totum noſtrum intentum dixit determinaté & ſignatè S. Thom. Villanov. *in reformatione mundi*, hoc eſt, Chriſto D. per Mortem & Paſſionem ſuam mundum reformante, 104.

S. Thom. Villan.

In Maria collecta fuit omnis Eccleſia, & perfectio Sanctorū.

mante; *ut Maria collectam fuiſſe omnem Eccleſiam, & Sanctorum perfectionem.* Senſit ergò, in Maria tùnc omnẽ Eccleſiam ſtetiſſe, & declaravit, nullam perfectionẽ, quoád formalia loquendo, Eccleſiæ defeciſſe, quamvis in vna ſola Maria Eccleſia ſtetiſſet.

105. Dicimus ergò, non parúm dignum maieſtate Dei videri debere, quôd aliquandò in ſola Maria Fides ſteterit & Eccleſia, proptêr omnia dicta, & proptèr authoritatem omnium illorum Sanctorum, & Patrum, quos præſens propoſitio Patronos habet; qui minimè illam affirmaſſent, ſi Deo non dignam eſſe iudicaſſent.

106. NONO, ipſe Bañez deſumit argumentum â Gentilibus, qui in Chriſtum crediderant, quos *multos* fuiſſe dicit. Et etiam cum ipſo alij arguũt á Iudæis, qui extra Hieruſalẽ erant; qui vel de Chriſto D. nihil aliquandò audierunt, vel de comprehenſione & Morte eius, tùnc quandò patiebatur & moriebatur, notitiam non habuerunt: Quos etiam fuiſſe *multos*, ait Bañez.

Nonum argumẽtũ à Gẽtilibus, & alijs ex Iudæis abſentibus, deſumptum.

107. Hoc argumentũ ſibi obijcit B. Albertus Magn. c. illo 187. ſuper *Miſſus eſt*, & illo non obſtante, quamvis in ſingulari ad illud non reſpõdẽs, reſolvit, in ſola Virgine manſiſſe Fidem tempore Paſſionis Domini, ut conſtat ex verbis eius poſitis num. 21.

Nõ vrget Albertũ Magnum prædictũ argumentum.

108. Facilê nos etiam reſpondere poſſumus abſolutè ex authoritate Magni Gregorij, adducti num. 96. & dicentis, antè Paſſionem & Mortem Domini in *ſolis Apoſtolis* ſtetiſſe Eccleſiam. Nullus ergò ex Gentilibus tùnc Eccleſiam componebat, nequé aliquis ex componentibus Eccleſiam abſẽs â Hieroſolymis erat, ex mẽte & ſenſu Gregorij Magni. At ſpeciatim ad obiecta reſpondeamus.

Reſpõſio ad argumentũ ex authoritate S. Gregorij Magni.

109. Ait primùm Bañez, ex Gẽtilibus fideles extitiſſe *multos.* Si loquitur Bañez de Fide illa in Gentilibus, non ſtrictè, ſed latê ſumpta, de qua aliquid dixi num. 88. [vide ibi] non eſt ad propoſitum. Si de Fide ſtricta loquatur, qua Gẽtiles multi credidiſſent in illũ hominem IESVM, verum Meſſiam, verum DEVM, & Filium Dei naturalem, & verum hominem eſſe fatentes, fallitur Bañez: Quia recepta ſententia eſt oſtium Gentibus patefactum ad ingreſſum in Eccleſiam, iam ſeptem ab Aſcenſione Domini elapſis annis, & tùnc quandô ad Cornelium Centurionem Petrus miſſus fuit, de quo Cornelio egi â num. 82. vſqué ad 89. Et ideó Sherlogius citatus n. 87. de

Falſum eſt multos ex Gẽtilibus crediſſe in Chriſtum D. antè Paſſionem.

de tempore illo, quo ad Cornelium venit Petrus, ex Cardinalibus Baronio & Bellarmino, loquens, dicebat: *Fuit igitur vſquè in hanc temporum periodum ex Iudæis conflata Eccleſia.* Non ergó ex ſolis Iudæis fuiſſet vſqué in illam temporum periodum conflata Eccleſia, ſi iam anteá ex Gentilibus multi ad Fidem Chriſtianam acceſſiſſent. Fortè vnus aút alius ex Gentilibus anté Mortem Chriſti D. vel tempore ipſo Mortis eius, diſpoſitus & quaſi præparatus extitit, vt opportuno tempore Fidem, proût oportebat, reciperet; vt de Centurione illo, qui moriente Domino dixerat: *Verê hic homo Filius Dei erat*, aſſerebat Franciſc. Lucæ citatus num. 77. vbi vide.

Baron. Bellarmi. Sherlog.

110. De Iudæis loquendo, debemus diſtinguere: Nam alij fuerunt ex eis, qui Chriſtum D. ſequebantur, illi adhærebant, illum veluti diſcipuli comitabantur, & hos congruentiûs & probabiliûs dicetur Hieroſolymis extitiſſe tēpore comprehenſionis, Paſſionis, & Mortis Domini. Præter hos, (id benê nôtat Suarius t. 2. in 3. p. diſp. 31. ſect. 4. ver. *Secundô, de alijs Iudæis*) diſtinguere debemus cum S. Thom. 3. p. q. 47. art. 5. inter Iudæos maiores ſivé Principes, & Iudęos minores ſivê populares. Hac diſtinctione ſuppoſita dicit ibi S. Thomas abſolutê, maiores illos ſivè ex Iudæis Principes, non aliter ac dæmones agnoviſſe Meſſiam, & Meſſiæ Divinitatem, illoſquê non crediđiſſe. His maioribus ita á Fide excluſis, venit ad minores S. Thomas, & ait: *Minores verò, id eſt, populares, qui Myſteria Scripturæ non noverant, non plené cognoverūt ipſum eſſe nêc Chriſtum, nèc Filium Dei: Licêt enim* ALIQVI *eorum in eum crediderint*, MVLTITVDO *tamen non credidit.* Et hos ſolùm *aliquos*, qui crediderant, poſteà á ſua credulitate & Fide defeciſſe, affirmat etiam S. Thomas, immediaté dicens: *Et ſi aliquandô dubitaverunt an ipſe eſſet Chriſtus, propter ſignorum multitudinem, & efficaciam doctrinæ, (vt habetur Ioann. 7.) tamē poſteâ decepti fuerunt á ſuis Principibus, vt eum non crederēt nequê Filium Dei, nequè Chriſtum.* Videatur Caietan. in Comment. ad illum Articulum, & Suarius loco proximé citato, apûd quem aliqua ad intentum præſens maximê conducentia reperientur. Habemus igitur, præter illos, qui Chriſto D. adhærebant & illum comitabantur, quos Hieroſolymis tempore Paſſionis fuiſſe, ſupponimus, non M V L T O S, ſed ſolûm

Falſum eſt multos è Iudæis in Chriſtū D. credidiſſe ante Paſſionem.

Suarius.

Diſtinctio inter Iudæos maiores, & minores.

Maiores é Iudæis nō aliter ac dæmones cognoverunt Meſſiam.

S.Thom.

E Iudæis minoribus aliqui crediderunt, & poſteà defecerunt.

Ioann. 7.

Caietan.

Suarius.

ex Iudæis ALIQVOS credidiſſe: Et habemus etiam, hos *aliquos* poſteá, â maioribus deceptos, â ſua Fide receſſiſſe & defeciſſe: Ergò dicendum eſt pauciſſimos ex Iudæis fuiſſe, præter diſcipulos adhęrentes IESV, qui in IESVM crediderant. Potuit ergó ſiné prodigio evenire, quôd illi aliqui, vel pauci, credentes, Hieroſolymis patiente Domino fuiſſent. Vel deniquè, quòd ſingulari providentia quotquot credẽtes extra Hieroſolymam erant, Hieroſolymam tûnc adijſſent & in eam confluxiſſent, vel eo fine, vt poſteá robuſtiores ad Fidem redirent, & tùm de veritate Humanitatis Chriſti, cuius Mortem conſpexerãt, tûm de Divinitatis veritate in celeri Reſurrectione, propoſita, apti teſtes exiſterent & Chriſtianę Fidei idonei proclamatores eſſent; cui obeundo muneri fortè illos iam Deus priori illa Fide aliqualiter pręparaverat. Vel eo fine, vt ſingulare privilegium Virgini Matri reſervatum, aditum inveniſſet. Nã ex Virginis privilegijs vnum fuiſſe, quòd ſingulariter ipſa, patiẽte Filio, fidelis extitiſſet, notant communiter & affirmant Patres, qui præſentem propoſitionem tenent. Latê id probat & explicat B. Albertus Magn. c. illo 187. ſuper

Siné prodigio evenire potuit, quôd Iudæi credentes, Hieroſolymis, patiente D. fuiſſent.

Vel potuit id evenire ſpeciali interveniente providẽtia.

Illius ſpecialis providẽtiæ finis vnus.

Alius illius ſpecialis providẽtię finis.

B. Albert. Magn.

Miſſus eſt, cuius aliqua verba è loco illo appoſui num. 21. Et etiã S. Antoninus, citatus nu. 13. & alij Plures: Quod privilegium ſivê prærogativã vocãt, PASSIONIS COMMVNICATIONEM, eó quôd in eo conſiſtat, quód, ſcilicét, ſingulariter MARIA Chriſto Filio patienti & morienti FIDE ET COMPASSIONE ſimùl, communicaverit.

S. Antonin.

III. Concludimus ergò, iterùm dicentes, immeritó ab aliquibus præſentem propoſitioné cẽſura notari, vel improbabilé eſſe dici, quòd rectè etiam affirmaverat Franciſcus Lemos poſitus n. 39. aſſerẽs ſimúl, propoſitionem iſtã *plurimos Patronos habere de Republica literaria optimè meritos, fortiſſimisqué è Sacra Scriptura fulciri fundamentis*: Quæ omnia ex á nobis dictis, ſatis mõſtrata manent. Manetqué etiã declaratũ ê n. 53. Doctores huius pręſentis propoſitionis probabilitati adverſãtes nõ ex profeſſo de hac propoſitione egiſſe: Et ſingulariter Dominicum Bañez, in hanc propoſitionem cenſurarum & cædis ſpirantem, ſuum Angelicum Thomam, citatum n. 10. non vidiſſe, qui ita dixerat: *Servamus* [Sabbatum] *in veneratione Virginis Glorioſæ, in qua remanſit* TOTA FIDES *tali die* IN MORTE DOMINI.

Cõcluſio.

Lemos.

S. Thom.

VI-

VIGESIMA PRO-POSITIO, SEV LOQVVTIO.

1. SVMMVS PONTIFEX VICARIVS PETRI.

NOTA.

2. DIXIT THEOLOGVS NOTATOR, SVMMVM Pontificem malé fuiſſe vocatum, *Vicarium* Petri, quia non eſt Petri Vicarius, ſed Succeſſor.

RESOLVTIO.

3. SVMMVS PONTIFEX PETRI SVCCESSOR eſt; ſed hoc non tollit, quòd *Petri Vicarius* dici poſſit; & ita frequenter à Sanctis, Patribus, & iiſdem Pontificibus Summis, appellatur & vocatur.

§ I.

Verba Authoris ponuntur, & aliqua pro claritate notantur.

4 SED ponamus primùm formalem Authoris loquutionem, vt ex ea clariùs ſenſus eius appareat. Dixit: *Santiſſimo P. Vicario y Succeſſor del Principe de los Apoſtoles &c.* Vides iam, ibi, vbi notaſti Summum Pontificem vocatum fuiſſe ab Authore, *Vicarium Petri*, vocatum etiam ſimùl ab Authore fuiſſe, *Petri Succeſſorem.* Non ergô ignoravit Author, Summum Pontificem Petri Succeſſorem eſſe. Partis ergó etiã hìc memor notator fuit; & partem â conſilio compreſſit, vt Propoſit. 18. num. 5. dicebamus. Poterat ergô, & debebat, notator exiſtimare, non aliter ab Authore vocatum fuiſſe Summum Pontificem, *Vicarium Petri*, niſi ea ratione, qua Succeſſor, *Vicarius* dici poteſt; ſiquidém ſimúl & *Petri Vicarium & Succeſſorem*, Summum Pontificem appellavit. Sed & hoc loco audire antè

Verba Authoris.

antè alios Cardinalem Bellarminum oportebit.

5. Bellarminus lib. 2. de Romano Pontifice, c. 17. ver. *Quòd verò*, Summum Pōtificem vocari *Petri Vicarium*, ſupponit & affirmat; & rationem ſimúl, ob quam id fiat, proponit his verbis: *Porrò* VICARIVS *Petri dicitur Summus Pontifex, quoniam S. Petrus adhúc vivit, & gubernacula Eccleſiæ non reliquit, vt ait Leo Serm. 2. de Anniverſ. Aſſumpt. ſuæ. Quia tamen S. Petrus non propriè fungitur munere Paſtorali, ſed meritis, ac precibus ſuis Eccleſiam regit, & protegit, impropriæ ſunt loquutiones illæ, & ſolùm ob reverentiam B. Petri aliquandô vſurpantur.* Iam habes á Sapientiſſimo viro, Summum Pontificem dici VICARIVM Petri: Et rationem ob quam id fiat, habes: Et tenes, loquutionem illam aliquandò ob reverentiam B. Petri vſurpari.

Bellarmi.

Vicarius Petri dicitur Sūmus Pontifex; & ratio quarè ſic vocetur.

6. Dices, Bellarminum monere, vocem illam ſeú loquutionem eſſe impropriam; & te ſolùm improprietatem loquutionis notaſſe. Benê: Sed dicito, vbi Author dixit, quód loquutio illa, propria eſſet? De vocis ſeú loquutionis illius vſu quæſtio eſt: Et non ideô præciſé quia loquutio aliqua impropria ſit, eſt extra vſum; Et hanc præſentem noſtram loquutionem ex illis eſſe, quæ, quamvis impropriæ ſint, non ſunt extra vſum, ibi aſſerit etiam Bellarminus, affirmans Summum Pontificem dici *Vicarium Petri*, & rationem eius aſſignans, & ob B. Petri reverentiam aliquandó loquutionem illam vſurpari conteſtans. An non potuit vſurpare Author loquutionem ob reverentiam B. Petri, quæ ab alijs ob eiuſdem reverentiam vſurpatur? Attentionem Authoris debuiſſet conſpicere notator, & advertiſſe, tûnc quandò vocavit Summum Pontificem, *Vicarium Petri*, ſimûl illum vocaſſe, *Succeſſorem*; quo ſatis oſtēdit ſenſum, in quo Vicarium Petri eſſe Summum Pontificem, dixerit. Igitur, ſi impropriam eſſe loquutionem dixit notator, & nihil aliud voluit, ita ſit, ſed Author non dixit, quòd propria eſſet; & facilê in hoc notatori aſſentiretur. Si ex improprietate loquutionis illius voluit notator inferre, malè Authorem illa loquutione fuiſſe vſum, [id inferre voluiſſe, pro certo mihi eſt] erravit notator, vt iam explicatum eſt, & infrà magis explicabo. Interim à teſtimonijs infinitis ſe erraſſe conſpiciat.

Reſpōſio adverſaria.

Non eſt ad rem.

Nō ideò ſolùm quia aliqua loquutio, impropria ſit, extra vſū eſt.

§.

§. 2.
Ex Sanctis, Summis Pontificibus, Concilijs, Patribus, Imperatoribus, Regibus, & alijs ex Doctoribus, vſus frequens præſentis loquutionis comprobatur.

Ex Sanctis.

7. S. Cyprianus Epiſt. 67. ad Stephanum Papam, dicit: *Servandus eſt enim Anteceſſorum noſtrorum Beatorum Martyrum Cornelij & Lucij honor glorioſus, quorum memoriam cùm nos honoremus, multò magis tu Frater chariſſime honorificare & ſervare gravitate & authoritate tua debes, qui* VICARIVS *& Succeſſor eorum factus es.* Nota hìc ſingulariter, Cornelij & Lucij factum fuiſſe Vicarium Stephanum Pontificem, dixiſſe S. Cyprianum. S. Cypri.

8. S. Anſelmus Epiſtola, ſivè Libro *de Fermentato & azimo*, Vvalerammum Epiſcopũ Nuvemburgenſem alloquẽs, initio, ſic: *Si certus eſſem prudentiam veſtram non favere Succeſſori Iulij Cæſaris, & Neronis, & Iuliani, & poteſtati contra Succeſſorem &* VICARIVM *Petri Apoſtoli, libentiſſimè &c.* S. Anſel.

9. S. Bernardus Epiſt. 183. ad Conradum Regem Romanorum, ait: *Quam tamen ſententiam cupio Vos, & omnimodis moneo cuſtodire in exhibenda reverentia Summæ & Apoſtolicæ Sedi, & B. Petri* VICARIO. S. Bernard.

Ex Summis Pontificibus.

SVCCESSIONEM annorum in referendis ſequentibus Summis Põtificibus non obſervavimus, quia nihil ad intentum faciebat. 10.

Summus Pontifex Gelaſius I. Epiſt. 8. quæ eſt ad Anaſtaſiũ Imperatorem, ſic, de ſe loquens, dicit: *Et qualiſcunque Apoſtolicę Sedis* VICARIVS. Et Epiſt. 4. quæ Commonitorium ad Fauſtum eſt, ſic propê finem: *Si quantùm ad ſæculi poteſtatem, illa à Pontificibus, & præcipuè à B. Petri* VICARIO *debet cognoſcere &c.* Habes t. 3. Conciliorum. 11. Gelaſ. Papa I.

Symmachus Summus Pontifex in Epiſt. 7. apologet. adverſùs Anaſtaſium Imperat. circá medium, ſic inquit: *An quia Imperator es, contra Petri niteris poteſtatem? Et qui Petrum Alexandrinum recipis, Beatum Petrum Apoſtolum in ſuo qualicunque* VICARIO *calcare contendis?* Id ibi re- 12. Symmachus Pap.

petit. Habes t.3. Concilior.& t.3. Bibliothe. Veterum PP.

13. Hadrianus Papa I. in Scripto ad Carolum Francorum Regem, de Imaginibus, loquitur de Petro, & ait propé initium: *Ecce cura ei totius Eccleſiæ & Principatus committitur: Et ipſe vices ſuas* VICARIIS *ſuis Pontificibus relinquere dignoſcitur Eccleſiæ curam agendi.* Habes t.6. Concilior. ad ſeptimam Synod. póſt Action.7.

Hadrian. Papa I.

14. Gregorius I. ſivê S. Gregorius Magnus, Lib.2. Epiſtolar. Indict. 10. Epiſt. 33. ita: *Sed Nos, qui, licêt immeriti, Sedem Apoſtolicam* VICE *Petri Apoſtolorum Principis ſuſcepimus gubernandam &c.* Et lib. 10. Indict. 5. Epiſt. 31. ponitur profeſſio Fidei á quodã Epiſcopo facta, quæ inter alia hęc continet: *Promitto tibi, & per te Sancto Petro Apoſtolorum Principi, atquê eius* VICARIO *Beatiſſimo Gregorio &c.*

S. Grego. Magn. Papa I.

15. Gregorius Papa VII. Lib.1. Epiſtolar. Epiſt.68. in hũc modum: *Sin veró [quod abſit] noſtræ exortationis, imô præcepti neglector extiteris... illos autem à iugo ſervitutis per authoritatem, quæ data eſt Apoſtolo Petro, per Nos eiuſdem* VICARIOS, *vt Deo &c.* Habes 1.p.t.7. Conciliorum.

Gregor. Pap. VII.

16. Nicolaus Papa I. Epiſt. 8. ad Michaelem Imperat. ſic: *Nec in* VICARIIS *B. Petri vobis eſt attendendum qui ſint &c.* Et Epiſt. 26. hæc habet: *Permittatur ergô Pręclaro Imperatori quietam ducere vitam atquê tranquillam, & patruis ſuis nullam præſumptionem monſtrãtibus, machæræ vſum, quem primûm á Petri Principis Apoſtolorum* VICARIO *contra infideles accepit, non cogatur &c.* Habes t.6. Concilior. vbi Epiſtolæ 70. Nicolai I. extant; quas ſi percurras, pluriês ab eo repetitam loquutionem iſtam reperies. Quam etiam repetit in Epiſt. ad Photium, quæ extat Act. 4. octavæ Synodi, eodem t.6. Conciliorum.

Nicol. Pap. I.

Alexander Papa II. apúd 17.
Baronium, ad annum 1071. num. 6. in hæc verba: *Vt loquitur Malmesburienſis, voluit vt Lanfrancus Cantuarienſis, Sancti Petri* VICARII *veſtigijs advolveretur.*

Baron.

Alexand. Pap. II.

Summus Pontifex Hadria- 18.
nus II. Epiſt. 12. in Appendi. circà initium, de S. Petro loquitur, & ait: *Ipſe Namquê quidquid ab indignis miniſtris negligenter agitur, ſupplet: Ipſe locum, quem olim de libatione proprij corporis Domino conſecravit, quiſcunque vel qualiſcunque* VICARIVS *extet, ſuæ tantum claritatis lumine hodiêquê indeficienter illuſtrat &c.*

Hadrian. Papa II.

&c. Et Epiſt.15. *Nos qui per ſupernam gratiam Apoſtolorum Principis fungimur* VICE *&c.* Et Epiſt.26. *Egiſtis enim vt decebat, oſtendentes in ipſo veræ fraternitatis fervorem, & in Nobis Eccleſiæ, cui, licèt indigni,* VICARII *tamen digniſſimi Principis Apoſtolorum præſidemus &c.* Et Epiſt.27. ſic iterùm: *Nos verò, licèt indigni, tamen ſumus illius* VICARII, *cui commiſit Deus Eccleſiam ſuam, dans ei poteſtatem ligandi atquè ſolvendi &c.* Et rurſùs illìc: *Optareſquè ferventer & deſiderares, hanc Principis Apoſtolorum primam Sedem exaltare, honorare; multiſquè muneribus* VICARIVM *eius, & Clerum ſibi commiſſum ditare.* Habes t.6. Conciliorum.

19. Summus Pontifex Ioannes XV. in Diplomate, ſivê Bulla pro Canonizatione S.Vdalrici, Auguſtani Epiſcopi, loquēs de illo, qui contraire tentaret, dicit: *Sciat ſe authoritate B. Petri Principis Apoſtolorum, cuius, vel immeriti,* VICES *agimus, anathematis vinculo innodatum.* Habes 1. p. t. 7. Conciliorum.

Ioan. Papa XV.

20. Leo Summus Pontif. III. Epiſt. 1. ad Kemulfum Regē, inquit: *Et quia multum Nobis prænominatus Archiepiſcopus in omni ſanctitate ſua, & vitæ converſatione vltrò citrò quì placuit, & valdè nimis ei credentes, ex authoritate B. Petri, cuius, vel immeriti,* VICES *gerimus &c.* Habes t.6. Conciliorum.

Leo Pap. III.

Summus Pontifex Ioannes VIII. Epiſt 73. ad Lambertum Comitem, hæc: *Sedem Apoſtolicam, quam Deus omnipotens ſupra petram ſui nominis fundare dignatus eſt; non ſolùm Reges & Principes terræ, verùm etiam Imperatores Auguſti, & totius Orbis Domini, ſuis apicibus vtpotè Caput omnium Eccleſiarum Dei honoraverunt; digniſquè præconijs eius Pontifices,* VICARIOS *ſcilicèt B. Petri Apoſtolorum Principis &c.* Repetit eandem loquutionem Epiſtola 85. & 86. & 184. & 194. & 247. quas omnes habes 2. p. t. 7. Conciliorum. 21.

Ioan. Papa VIII.

Nicolaus II. Summus Pontifex, Epiſt. 5. ad Eduardum Regem Angliæ, ſic ſcribit: *Prætereà illi loco, quem ſub nomine ſanctæ pœnitentiæ cō-ſtruendum & meliorandum ſuſcepiſtis, quoniam,* [*vt refertur*] *primam antiquitùs conſecrationem à B. Petro accepit, cuius, licèt indigni,* VICARII *ſumus &c.* Habes 1. p.t.7. Conciliorum. 22.

Nicol. Papa II.

Summus Pontifex Ioannes X. in Epiſt. ad Epiſcopos Citerioris Britanniæ, initio, ſic: *Quia* VICE *B. Petri Apoſtolorum* 23.

Ioan. Papa X.

lorum Principis, Domino Deo dignante &c. Habes p. 2. t. 7. Conciliorum.

24. Sũmus Pontifex Leo VIII. Vulgo IX. Epiſt. 1. quæ eſt ad Michaelem Conſtantinopolitanum Patriarcham, colum. 7. dicit: *Tantum apicem cæleſtis dignitatis in B. Petro, & in eius* VICARIIS, *prudentiſſimus &c.* Habes 1. p. t. 7. Cõciliorum.

Leo Pap. VIII. Vulgo IX.

25. Sixtus II. Summus Pontifex, Epiſt. 2. in fine, ait. *Portemus onera omnium qui gravantur, quinimò hæc portat in nobis B. Apoſtolus Petrus, cuius* VICE *fungimur. &c.* Extat t. 1. Conciliorum.

Sixt. Pap. II.

26. Vigilius Summus Põtifex, ad Auguſtam ſcribens, pôſt alia, ſic: *Etſi indignus,* VICARIVS *ſum B. Petri Apoſtoli.* Et Epiſt. 5. de Summis Pontificibus loquitur, & dicit: *Nec talibus Præſulibus B. Petri* VICARIIS, *in authores hæreſum &c.* Habes t. 4. Conciliorum.

Vigilius Papa.

27. Adeodatus Pontifex Summus, in Epiſt. ad vniverſos Epiſcopos Galliç, inquit: *Quia authoritatem ſucceſſionis, &* VICEM *Sacratiſſimi Apoſtolorum Principis Petri &c.* Habes t. 4. Conciliorum.

Adeodatus Papa.

28. Summus Pontifex Leo II. Epiſt. 2. propê finem, ſic: *Quia & Nos, qui licèt impares,* VICE *tamen Apoſtolorum Principis fungimur &c.* Extat t. 5. Conciliorum.

Leo Pap. II.

Summus Pontifex Stephanus IV. in Epiſt. ad Carolum & Carolomagnum Frãcorum Reges, circá medium, ſic: *Recordamini & conſiderate, quia oleo ſancto vncti per manus* VICARII *B. Petri, cæleſti benedictione &c.* Et iterùm ibi, de Prædeceſſore ſuo Stephano loquens, dicit: *Nam & illud Excellentiam veſtram oportet meminiſſe, ita Vos Beato Petro, & præfato* VICARIO *eius &c.* Et iterùm ſic: *Et quam ob cauſam nũnc contra Apoſtolica mandata, & voluntatem* VICARII *Apoſtolorum Principis agere conamini? &c.* Et ſtatim: *An neſcitis, quòd non infelicitatem noſtram, ſed B. Petrum, cuius, licèt immeriti,* VICEM *gerimus, ſpernitis?* Et rurſùs: *Recordamini peto, Excellentiſſimi Filij, quomodò Vobis fideliter viſus eſt præfatus veſter Dominus ac Genitor, promittens in veſtris animabus Deo, & B. Petro, atquê eius* VICARIO *antefato &c.* Habes t. 5. Conciliorum. 29.

Stephan. Papa IV.

Summus Pontifex Leo IV. Epiſt. 1. loquẽs de quodã monacho, dicit: *In honorẽ B. Petri Apoſtolorũ Principis, ſeù & Sãcti Leonis, eiuſdẽ* VICARII, *Papę, monaſteriũ deſiderat cõſecrare.* Extat t. 6. Cõciliorum. 30.

Leo Pap. IV.

Sum-

31. Summus Pontifex Paſchalis II. Epiſt. 1. quæ eſt ad Epiſcopos, Clericos, Proceres &c. ſic póſt alia: *Plurima vobis ſignificare per chartã & atramentum ſuperſedemus, quoniam ex Apoſtolicæ Sedis gremio chariſſimum fratrem Mauritium Portuenſem Epiſcopum deſtinamus, vt qui per Beati Petri* VICARIVM *Sanctæ in Chriſto memoriæ &c.* Idipſum repetit Epiſt. 7. Habes 1. p. t. 7. Conciliorum.

[Paſchal. Papa II.]

32. Summus Pontifex Iulius I. in Reſcripto contra Orientales pro Athanaſio, póſt medium, ita: *Ideò ſummoperè mihi, cui* VICE *Apoſtolorum Principis, vniverſalis Eccleſiæ cura commiſſa &c.* Et in fine loquutionem repetit. Extat t. 1. Conciliorum.

[Iulius Papa I.]

33. Noſter Hiſpanus Summus Pontifex Damaſus I. Epiſt. 4. quæ eſt ad Stephanum & Cócilia Africæ, ad S. Petrum in Perſona Chriſti D. directo ſermone, ſic inquit: *Tu profanorum hominum, & membrorum meorum, maximequè diſcipulorum meorum exiſtis vt Princeps & Doctor Orthodoxæ Fidei: Cuius* VICE *hodie, gratia Dei, legatione pro Chriſto fungimur: Et omnes huius Sanctæ Sedis Præſules eius* VICEM *geſſerunt, gerunt, & gerent.* Extat t. 1. Conciliorum.

[Damaſ. Papa I.]

34. Hìc Pontificalis Romani verba occurrent aptè. Inter alia, quæ in Conſecratione electi in Epiſcopum ponuntur, hæc interrogatio, quæ conſecrato ab Epiſcopo conſecrante fit, extat: *Vis Beato Petro Apoſtolo, cui â Deo data eſt poteſtas ligandi, ac ſolvendi; eiuſquè* VICARIO *Domino N. &c.* Vbi pro præſenti loquutione, ſpeciali cauſa vocare debemus Summos Pōtifices Clemētē VIII. & Vrbanum VIII. quorum iuſſu recognitum & reſtitutum fuiſſe Pontificale Romanum, videmus. Imó abſolutè Eccleſiam illa loquutione vti, é præſenti teſtimonio affirmamus.

[Pōtificale Roma.]

[Clemens Pap. VIII. Vrban. Pap. VIII.]

[Eccleſia præſenti loquutione vtitur.]

Ex Concilijs.

35. CONCILIVM Ticinenſe celebratum anno D. 876. ſub Summo Pōtifice Ioanne VIII. in quo nihil aliud geſtum eſſe conſtat, quám quód lecta & recitata fuerint Acta Coronationis, qua Carolus á Summo Pōtifice Ioanne in Imperatoré electus, inunctus, & coronatus fuit: Hoc, inquam, Concilium, ſivè Patres in hoc Concilio congregati, ſic Carolum ſalutant, & ipſi pacem optant: *Glorioſiſſimo*, inquiunt, *& â Deo coronato, Magno & pacifico Imperatori, Domino noſtro Carolo perpetuo Auguſto: Nos*

[Concil. Ticineſe.]

Nos quidêm omnes Epiſcopi, Abbates, Comites, & reliqui qui nobiſcum convenerunt Italici Regni Optimates, quorum nomina generaliter ſubtèr habentur interſa, perpetuam optamus proſperitatem & pacē. Iam quia Divina pietas Vos, Beatorum Principum Apoſtolorum Petri & Pauli interventione, per VICARIVM *ipſorū, Dominum videlicêt Ioannem Summum Pontificem &c.* Habes 1. p. t. 7. Conciliorum pòſt Epiſtolas Ioannis Papæ VIII.

36. Concilium Quintilineburgenſe contra Henricianam & VVecilianam hæreſim celebratum anno D. 1085. tempore Gregorij Papæ VII. ſtatuens Primatum Romanæ Sedis, & quôd Romani Pontifices nullius Iudicio ſubiacent, dixerat: *Cúm enim hoc generaliter in omnibus Eccleſiaſticis Ordinibus obſervandum deputetur, né maior á minore iudicetur, quis hoc* VICARIO *Sancti Petri denegare potuit?* Extat 1. p. t. 7. Conciliorum, inter Concilia varia ſub Greg. Pap. VII. celebrata.

Concil. Quintilineburg.

37. Concilium quoddam Anglicanum, quod habes apùd Baroniū anno D. 1072. n. 7. ſic pronuntiat: *Vis Divinæ liberalitatis per Dominum Ieſum, à B. Petro in* VICARIOS *eius diffuſa &c.*

Baroni'. Concil. Anglica.

Ex Patribus.

RVPERTVS lib. 13. in Evang. Ioann. c. 18. ad illa verba: *Stabāt ergô ſervi & miniſtri ad prunas*, ait: *Tali vtiquê Petro cōparandos arbitramur eiuſdem Petri* VICARIOS, *Sacerdotes vel Pontifices Summos &c.* Et in Epiſt. ad Sedis Apoſtolicæ Præſulem, quæ extat inter eius Opera pôſt Comment. in Matthæum, ſic incipit: *Ante faciem tuam, ô Princeps Beatiſſime Petre, ſimulquè ante faciem* VICARII *tui Papę &c.* 38.

Rupertus

Bonifacius, quem S. Gregorius Papa II. in Germaniam miſerat firmandę Fidei & Religionis Chriſtianę cauſa, pòſt ab eodem S. Gregorio Epiſcopus creatur; & præſtās & emittens ſolitum Iuramentum, ſic protulit: *Promitto ego Bonifacius, Dei gratia Epiſcopus, tibi, Beate Petre Apoſtolorum Princeps,* VICARIO*què tuo Beato Gregorio Papæ &c.* Extat t. 5. Conciliorum, póſt Epiſt. 2. prędicti Summi Pontificis Gregorij: Et invenies etiam apûd Baronium anno 723. num. 4. Et iterûm idem Bonifacius, ita: *Decrevimus in noſtro Synodali Conventu & confeſſi ſumus Fidem Catholicam, & vnitatem, & ſubiectionem Romanæ Eccleſiæ ſinetenus vitæ noſtrę velle ſerva-* 39.

Bonifacius Epiſcopus.

Baroni'.

re,

re, *Sancto Petro & VICA*RIO *eius velle ſubijci &c.* Reperies apud Baronium anno 740. num. 4.

Baroni°.

40. Amator, Epiſcopus Auguſtud. ſcribens ad Summum Pōtificem Sylverium in exilium miſſum & é Sede pulſum, ſic fatur: *Quid enim putas de nobis fieri, Pater Summe, cùm de Sūmo Paſtore &* VICARIO *S. Petri talia fiunt?* Habes 4. t. Conciliorum, ad Cōcil. Conſtantinop.

Amator Epiſcop.

41. Ennodius Diaconus in Libello apologet. pro defenſione Symmachi Summi Pontificis, non multum pòſt initiū, de eodē Symmacho loquitur, & dicit: *Qui B. Petri Apoſtoli* VICARIVS *æſtimatur.* Extat t. 3. Conciliorum, ad quartam Synodum Romanā.

Ennodi° Diacon°.

42. Anaſtaſius Abbas, Apoſtolicæ Sedis Bibliothecarius, loquens de Hadriano Papa petente â Carolo Mag. vt promiſſionem quandam adimpleret, dicit: *Deprecatus eſt atquè admonuit, vt promiſſionē, quam eius ſāctæ memoriæ Genitor Pipinus Rex, & ipſe præcellentiſſimus Carolus, vnà cum omnibus Iudicibus Francorum fecerat B. Petro, & eius* VICARIO *ſanctæ memoriæ Domno Stephano iuniori Papæ &c.* Habes apud Baronium anno 774. num. 5.

Anaſtaſ. Abbas.

Baroni°.

43. Philippus Presbyter, & in Concil. Epheſi. Apoſtolicę Sedis Legatus, ſic inquit: *Nulli dubium eſt Petrum per Succeſſores ſuos hucuſquè ſemper vivere, cauſasquè decernere, ſemperquè victurum eſſe. Huius itaquè ordinarius Succeſſor &* VICARIVS *Sanctus Beatiſſimus Papa & Epiſcopus noſter Cœleſtinus &c.* Habes apud Iodocum Coccium in Theſau. Catholi. t. 1. lib. 7. art. 5. fol. mihi 820.

Philipp° Presbyt.

Coccius.

44. VValafridus Strabo, de Rebus Eccleſiaſt. c. 31. ait: *Sicut Gens Romanorum totius Orbis Monarchiam tenuiſſe fertur, ita Summus Pontifex in Sede Romana* VICEM *B. Petri gerens &c.* Refert etiam idem Coccius lib. illo 7. citato, art. 6. fol. mihi 844.

Vvalafri. Strabo.

Coccius.

45. Landramus Turonenſis in Epiſt. ad Nomenium Priorem Gentis Britannicę, ſic: *Hęc ad tuam perditionem ſufficiebant, ſed ad cumulum malorum auxiſti temeritatem, & omnem læſiſti Chriſtianitatem, dûm* VICARIVM *B. Petri Leonem Apoſtolicum, cui dedit Deus &c.* Reperies etiam apud eūdem Coccium loco proximê citato, fol. 845.

Lādram. Turoneſ.

Coccius.

46. Arnulphus Lexovienſis in Epiſt. *ad Alexandrum P. de Promotione ſua*, dicit: *Interim ego, minor licèt omnibus, non minore tamen gaudio quàm cæteri, gloriam veſtræ Promotionis am-*

Arnulph. Lexovieſ.

amplector, & Vos Apoſtolum Chriſti, Petri VICARIVM, *Paſtorē &c.* Citat item Coccius citato proximè loco, fol. 848. Coccius.

47. Æmoinus in Hiſtoria Frācor. lib. 2. c. 1. in hæc prorupit verba: *Sāctiſſimus Papa Ioānes, qui Hormiſdæ ſucceſſerat, Conſtantinopolim ad Iuſtinū Imperatorem profectus eſt: Occurrit autem ei Auguſtus, & omnis Civitatis Clerus, gaudēte Principe ſuſcepiſſe ſe in Regia Civitate Pontificem Sedis Apoſtolicæ. Peroratis igitur, pro quibus ierat, ipſi Iuſtino Auguſto vt* VICARIVS *B. Petri Imperialem impoſuit Coronam.* Proponit Coccius citato loco, fol. 844. Æmoin'. Coccius.

48. Luitprandus Ticinenſ. lib. 2. c. 13. ſic: *Ioanne Ravennate Apoſtolorum* VICARIO *conſtituto, Pæni Romanas vrbes miſerè laniabāt.* Ibidem Coccius, fol. 845. Luitpr. Ticinenſ. Coccius.

49. Hugo Victorinus, lib. 1. Erudition. Theologicæ, de Sacrament. Eccleſiæ, c. 43. ait: *Papa dicitur quia Pater Patrum. Hinc Vniverſalis dicitur, quia vniverſæ Eccleſiæ præeſt: Hic quoquè Apoſtolicus vocatur, quia Principis Apoſtolorū* VICE *fungitur &c.* Hugo Victorin.

50. Conradus Abbas Vrſpergenſis, in Chronicis de anno 1107. profert: *Paſchalis Papa indè ſecedens, ab vniverſis finiū illorum Eccleſijs, vt verè Chriſti diſcipulus, & Apoſtolorum* VICARIVS, *ingenti honore ſuſcipitur &c.* Extat etiam apùd Coccium è citato loco, fol. 849. Conrad. Abbas. Coccius.

51. Iacobus Ienuēſis in Chronica inſerta Hiſtoriæ Lombardicæ, dicit: *Pôſt Conſtantinum Magnum Imperialis Sedes apùd Conſtantinopolim habebatur, pro eo quòd prædictus Conſtantinus Romanam Sedem* VICARIIS *B. Petri reliquit &c.* Vide apùd Coccium lib. 7. citato, art. 10. fol. 888. Iacob. Ienuenſ. Coccius.

52. Edinerus, ſcribens quid actum ſit in Concilio Anglicano in cauſa Vrbani Papæ, celebrato anno D. 1095. inter alia, inquit: *Rex etiam ipſe cunctam ei* [Anſelmo] *confidentiam & ſecuritatem ſui in omnibus adimit; nêc ſe illum pro Archiepiſcopo vel Patre ampliùs habiturum iurat, niſi ipſe* VICARIO *B. Petri ſe vlteriùs obediturum ſtatim deneget.* Extat 1. p. t. 7. Concilior. fol. 512. Edinerus

53. Ioannes, Sareſberienſis Epiſcopus, in Epiſt. ad Cantiæ Superiorem, referēs Acta Cōcilij Lateranenſ. quo Fridericus Imperator excommunicatur, & per ſententiam Imperiò privatur anno D. 1168. ſub Alexandro III. de Summo Pontifice loquēs, ait: VICARIVS

Pe-

Petri á Domino conſtitutus ſuper Gentes &c. Reperies 2. p. t.7. Concilior.fol.658.

oann.E- iſc. Sa- esber.

Ex Imperatoribus, & Regibus.

54. S. Henricus Imperator in Diplomate, quo patrimonia Romanæ Eccleſiæ confirmat, ſic: *In nomine Domini &c. Ego Henricus, Dei gratia Imperator Auguſtus, ſpondeo atquè promitto per hoc pactum confirmationis noſtræ tibi B. Petro Principi Apoſtolorũ & Clavigero Regni cælorum, & per te* VICARIO *tuo D. Benedicto Summo Pontifici &c.* Id iterùm & iterùm repetit. Vide 1.p.t.7. Cõcilior. á fol.210.

. Heric. mperat.

55. Otto Imperator, & Otto Rex filius, in Diplomate de confirmatione Iurium Eccleſiæ Romanæ, ſic loquuntur: *In nomine Domini &c. Ego Otto, Dei gratia Imperator Auguſtus, vnâ cum Ottone glorioſo Rege filio noſtro, Divinâ ordinante providentiâ, ſpondemus atquê promittimus per hoc pactum confirmationis noſtræ tibi B. Petro Principi Apoſtolorũ, & Clavigero Regni cælorum, & per te* VICARIO *tuo Domino Ioanni Summo Pontifici &c.* Et ſemel & iterùm eandẽ repetunt loquutionem ibi. Extat 1.p.t.7.Cõcili. á fol. 182.

Otto Imperat. OttoRex.

Ludovicus Imperator: *Ego*, 56.
inquit, *Ludovicus Imperator Romanus Auguſtus ſtatuo & concedo per hoc pactum Confirmationis noſtræ tibi B. Petro Principi Apoſtolorum, & per te* VICARIO *tuo D. Paſchali Summo Pontifici &c.* Habes apûd Gratianum diſt.63.c. 30. & apûd plures alios.

Ludovic. Imperat.

Gratian.

De Rege Vulgarorũ Ana- 57.
ſtaſius Apoſtolicæ Sedis Bibliothecarius, in Præfatione ad octavam Synodum Conſtantinopolitanam, ver. *Ad extremum*, in fine, hæc ſcribit: *In tantum autem pietas creverat Principis, & abundabat circâ B. Petrum venerationis affectus, vt quadam die manu propria capillos ſuos apprehenderet, & contemplãtibus cunctis ſe Romanis Miſſis tradiderit, dicens: Omnes Primates & cuncti populi Vulgarorum terræ cognoſcant ab hodierno die me ſervum fore, pôſt Deum, B. Petri, & eius* VICARII. Extat t.6. Cõciliorum, fol.708.

Anaſtaſ. Biblioth.

Rex Vulgarorum.

Quia inter Epiſtolas Summi 58.
Pontificis Hormiſdæ, quæ extãt t. 3. Conciliorum, reperio appoſitam Epiſtolam Iulianæ Aniciæ ad Hormiſdam, non erit cur verba eius omittam. Ait ergò Iuliana: *Quæ prima ſunt tuæ Beatitudinis ſalutationis obſequia perſolvimus: Optantes vt hanc paginam tuis venerãdis obtutibus Divinitas*

Iuliana Anicia.

faciat recenſeri, & pro ſuæ Eccleſiæ vigore augmenta ſalutaria veſtræ vitæ ſuffragari dignetur, quatenùs te pervigili poſſit contra adverſos & rabidos canes ſtatus Eccleſiæ vindicari. Etenim, Venerabilis Pater, quòd de noſtræ Fidei integritate curam geris, VICARIIS *glorioſi Petri Apoſtoli iſta conveniunt &c.*

E alijs ex Doctoribus.

59. ALIQVA hìc duntaxát quæ pro exemplo eſſe poſſint apponam. Audivimus ſuprà num. 5. Cardinalem Bellarminum dicentē: Bellarmi. *Porrò* VICARIVS *Petri dicitur Summus Pontifex, quoniā &c.*

60. Eximius vir Antoninus Diana in Diſceptatione 1. apologeti. pro Primatu ſolius D.Petri, contra quēdam Anonymum ſcribentem & affirmantem, D.Paulum ſimúl cum D.Petro fuiſſe Caput Eccleſię, [extant Diſceptationes illæ t.9.in fine] ſect.3.ver.*Quintò, non obſtat*, reſpōdens ad quaſdam Patrum authoritates, ab Anonymo adductas, in quibus Patres dicunt Summos Pontifices eſſe VICARIOS Petri & Pauli, ſic ex proprio ſenſu,& ex ſēſu Nicolai Coeffet. inquit: Diana. *Vndè ex his patet reſponſio ad aliam authoritatē Patrum aſſerentium Pontifices eſſe* VICARIOS *D.Petri, & Pauli. Nam reſpondeo hoc eſſe* VERVM, *ſed diverſa ratione. Audi Coeffet. vbi ſuprà contra M. Antonium de Dominis, t. 2. lib. 4.c.1. num. 12. Pontifex dicitur* VICARIVS *Apoſtolorum, quód in labores eorum introierit. Dicitur* VICARIVS *Pauli, quód Romam ſuæ authoritatis Sedem nactus ſit, quam Paulus ſua doctrina illuſtrarit, ac etiam ſuo ſanguine conſperſerit, & veluti ſacrarit. Dicitur verò* VICARIVS *Petri, quòd eam Cathedram inſideat, in qua Petrus Epiſcopus Sedit.* Coeffet. Et Diſceptat. poſteriori, inter reſponſiones ad loca Eminentiſſimor. Cardinal. ver. *Ad tertiam*, ſic Diana: *Ad tertiam authoritatem Godofredi Cardinalis Sanctæ Priſcæ, lib.1. Epiſt.7. aientis,* Romanum *Pontificem ſedere in Petri, & Pauli Sede, concedimus quidêm; ſed diverſo tamên modo hæc Sedes competit Petro, ac Paulo: Et ideô Pontifices dicuntur* VICARII, *& Succeſſores D.Petri, & Pauli &c.* Diana.

Scit iam notator, Summos Pontifices dici VICARIOS 61.
S.Petri; à Sanctis, & Patribus, & ab ipſis Summis Pontificibus, Concilijs, Imperatoribus, Regibus ita appellari, & appellatum fuiſſe frequenter, & id

ad Theologos & Controverſiſtas doctos recognoſcere, ſupponere,& affirmare,& defendere.

§. 3.

Ratione ab exemplo deſumpta præſens punctum explicatur; claré prius propoſito difficultatis cardine.

62. Suppoſitio neceſſaria. IN hac materia ſupponendum ſemper eſt tùm D. Petrum,tùm reliquos omnes Summos Pōtifices, ſtricté, proprié, & in omni rigore loquendo, eſſe Chriſti D. VICARIOS; vices Chriſti Domini in terris gerere;pro Chriſto D.in Eccleſiæ ſuprema Sede viſibiliter ſedere; Sedemquê illam eſſe Chriſti D. tanquám Supremi,Primi, & Præcipui Eccleſię Principis & Capitis. Hinc enata difficultas: (illius non video meminiſſe notatorem, ſed ſolùm dixiſſe: *Loquutio illa eſt impropria*) Difficultatis punctum. Nam ſi tûm D. Petrus,tùm reliqui omnes Pontifices Summi æqualiter Chriſti Principis Vicarij ſunt & fuerunt: Si item vna & eadem & æqualis Petro & reliquis Summis Pontificibus poteſtas, authoritas, & Iuriſdictio eſt, vt veré eſt, videtur non poſſe eſſe cauſam ob quam vnus Summus Pontifex dicatur *Vicarius alterius*, ſivê ob quam reliqui omnes Pontifices poſſint vocari Vicarij S.Petri,qui ęqualem cum D. Petro habuerunt, quoád munus Pontificium,authoritatem & poteſtatem:Et quorum poteſtas, & Iuriſdictio, non à D. Petro, ſed immediaté â Chriſto Principe emanat.Hęc difficultas,& dubitandi ratio.

63. Reſpōſio. Præcedenti difficultati reſpondet ſumma authoritas Sāctorum, Summorum ipſorum Pontificum,Conciliorum,Patrum,& Doctorum,imó & abſolutê Eccleſiæ,vbi Epiſcopus conſecrat vocantis Summum Pontificem,VICARIVM Petri,vt é §.toto præcedenti cōſtat.Quam loquutionem vſurpant, illaquê vtuntur ob ſingularem in D.Petrum reverētiam & honorem; D. Petrum Præſentis loquutionis cauſę. quaſi ſemper vivum conſiderantes; quaſi ſemper Eccleſiæ Clavum tenentem conſpiciētes,& quaſi ſemper Eccleſiam quam rexit, precibus ſuis ſingulariter regentem & protegentem meditantes, vt Bellarminus citatus num.5.notabat, & plures alij notant: Et quia primarius (præter Chriſtum) lapis fuit Petrus, ſuprà quem Chriſtus Eccleſiam ſuam ædificavit. E quo iam habes cauſas, ob quas, licét tûm Petrus, tùm reliqui omnes Summi Pontifices ſint Ieſu Chriſti Vicarij,& licét vna,eadem,& æqua-

æqualis Petro & reliquis Pontificibus Summis fuerit authoritas, poteſtas, & Iuriſdictio, ſingulariter tamen reliqui Sũmi Pontifices dici poſſint, & dicantur, S. Petri VICARII.

64. Iam ab exemplo aliarum loquutionum deſumpta ratione bonum vſum præſentis loquutionis probemus.

65. Si ad alias loquutiones, quæ æquivalentes, vel ipſiſſimæ ſunt cum præſenti, & quibus nullus eſt qui non vtatur, & vſus fuerit, attẽdiſſet notator, præſentem fortê non notaſſet loquutionem: O quoties [ſic exiſtimo] dixit ipſe, Summos Pontifices *in Sede ſedere Petri; locum Petri tenere; pro Petro ſedere; & Pontificiam Sedem, Sedem Petri eſſe! &c.* Sed quid tám frequens, tám in vſu apûd Sanctos Patres, Summos Pontifices, Cõcilia, Doctores, & omnes? Certê nihil. At propriê & in omni rigore loquẽdo, Sedes illa non Petri, ſicùt nequé Vrbani, nèc Clemẽtis, eſt, ſed Chriſti Supremi Principis & Capitis Eccleſiæ. Sicût Sedes, in qua ſedet Prorex nõ ipſius Proregis eſt, ſed Regis. Proprié & in ſtricto rigore loquendo, Pontifices Summi nõ in Sede Petri ſedent, ſicút nequê ſedent in Sede Lini, aût Clementis; ſed in Sede Chriſti: Non locum Petri tenent proprié & rigoroſê loquendo, nequé pro Petro ſedent; ſed ſedent pro Chriſto, & Chriſti tenent locum: Sicút Prorex verbi g. non propriê & in rigore diceretur ſedere in Sede Anteceſſoris, aût Anteceſſoris tenere locum, aût pro Anteceſſore ſedere; ſed pro Rege. Cùm ergô á primo ad vltimum omnes appellent ſivê vocent, & vocaverint Sedem Supremam Eccleſiæ, SEDEM PETRI, & dicant, & dixerint frequẽter, Pontifices Summos LOCVM PETRI TENERE, & PRO PETRO SEDERE, neceſſè erit, quód vel loquutiones iſtas omnes, & omnes iſtis loquutionibus vtentes damnet notator; vel quód non damnet loquutionem iſtam: *Summus Pontifex Vicarius Petri*, nequè qui illa vſi fuerint: Qua loquutione quotiès Epiſcopi conſecrãtur Eccleſia vtitur, vt num. 34. notabam. Hoc conſtat túm â paritate; quia ſi impropriam vult notator eſſe loquutionem iſtã, etiam improprias eſſe loquutiones illas, fateri debet; túm quia loquutiones illę ipſiſſimę ſunt cum iſta, idem ac iſta ſignificant, & ſolùm penês terminos & voces ab iſta differunt: Eſſe enim Vicarium alicuius, nihil aliud eſt, quám alicuius locum tenere, pro eo ſedere, & in ſede ſedere eius; quod vel ex Grammaticis ipſis ac-

Confirmatur loquutio præſens ab exemplo aliarum.

Idem eſt eſſe Vicarium alicuius, ac locũ eius tenere, & pro eo ſedere.

accipies, de quibus conſule meum Calepinum verbo *Vicem*, & verbo *Vicarius*.

emiſſio d Dianam.

66. Hûc meus præſens accedebat diſcurſus,& ecce vocē dicentem mihi Matritum advenîſſe duodecimum Sapiētiſſimi Antonini Dianæ tomū: Statim,proût eſt mea in optimum Authorem affectio, inquiſitionem de novo eius libro feci;reperi,apèrui,& ſeſe, quaſi vocatus, hic meis obtutibus obtulit Titulus: *In quo ſenſu Epiſcopus quando conſecratur vocet Pontificem*, VICARIVM D. PETRI: *Et an dicta verba ſint in Pontificali corrigenda?* Legi & percurri lætus Reſolutionem totam illam, quæ prima in illo 12. t. è Miſcellaneis eſt: Qua viſa, nō vltrà progredi decrevi; ſed me optimè facturum exiſtimavi, ſi Lectorem ad prædictum Dianæ locum mittam. Mitto, inquam, vt ibi loquutionem noſtram præſentem rectê defenſatam,& vberi doctrina dexteroquê ingenio explicatam videat,& graviſſimorum virorum calculo approbatam. Monebo tamen hìc,loco illo Dianam præſentem loquutionem, adhûc admiſſo quòd impropria ſit, defēdere; & prætereâ docere & affirmare non omninô impropriam eſſe.

Diana.

67. Moneo etiam ex eodem Diana ibi, ver. *Nec obſtat ſupradictis*, non ſequi ex præſenti loquutione, quòd Summus Pontifex ſicût poteſt dici & dicitur *Vicarius Petri*, poſſit dici *Succeſſor Chriſti*: Succeſſor enim eſſe non poteſt, niſi reſpectu eius qui deceſſit;& Chriſtus D. vivus ſemper & Sacerdos & Pontifex in æternum manet,& ſuæ Eccleſiæ ſemper adeſt,& nobiſcum eſt vſquê ad cōſummationem ſæculi. Verum tamen eſt, in Opuſculo illo *de Regimine Principum*,quod inter S.Thomæ Aquinatis Opera extat, lib.3.c.10.aliquandó fuiſſe vocatum Summum Pontificem, *Succeſſorem Chriſti*: At tûm ob talem loquutionem, tûm ob coniecturas alias,viri Eminentes dubitarunt, an Opuſculum illud Authorem habuiſſet S.Thomam. Ex illis fuerût Cardinalis Turrecremata, vt refert Gūdiſalvus Arriaga ſtatim citandus; & Cardinalis Bellarminus,*de Scriptorib. Eccleſiaſt.* & alij,pro quibus vide Sherlog.t.1.in Cant.Anteloq. 7. ſect. 9. num. 80. Sed Mag. Gundiſalvus Arriaga p. 1. de *Vita S. Thomæ*, c. 19. §.4. vt defendat,Opuſculum illud *de Regimi. Princip.* fuiſſe legitimum S.Thomæ fœtum, num. 13. defendit ſimûl, Summum Pontificem poſſe dici & vocari, *Chriſti D. Succeſſorem*:

Summus Pontifex non debet vocari Succeſſor Chriſti D.

Turrecr.

Bellarmi.

Sherlog.

Arriaga.

P 8 Imò

Imò addit eſſe communem Eccleſiæ & Catholicorũ omnium ſtylum, vocare, *Chriſti Succeſſorem*, Summum Pontificem. An hæc vera ſint iudicent docti & eruditi. Repeto ego, Summum Pontificem nõ eſſe vocandum *Chriſti D. Succeſſorem*. Et crederem non huius loqutionis defenſione opus habuiſſe Arriagam, vt Opuſculum illud fuiſſe S. Thomæ defenderet: Nam ibi, â num. 10. fatetur, & pro viribus defendit, vnã quandam clauſulam, de qua illic loquitur, nõ fuiſſe D. Thomæ; & eſſe ab extraneo quodam additam & intromiſſam. Fortè etiã clauſula illa, in qua Summus Põtifex vocatur *Succeſſor Chriſti D.* intromiſſa & addita ab alieno aliquo fuit, quo adhùc ſtante, Opuſculum illud eſſe poterit D. Thomæ.

ADMONITIO.

68. HIc iuxtà Originale noſtrum examinandæ ſequebantur tres aliæ Propoſitiones, totidemquè noſtri Theologi notantis notæ, eo ſtylo, quo viginti præcedentes Propoſitiones propoſitæ & examinatæ fuerunt: Sed quia ferè nullam præbent occaſionem aliquid vtile in medium adducendi, illas quibuſdam alijs, quibus finem Operi damus, & quas quaſi tranſcurſim ſolùm in ſequenti Appendicula diſcutimus, aggregare, conducentiùs viſum nobis eſt. Dicam tamen hic, quæ & quales tres illæ propoſitiones fuerint, illas proponens, né omninò eas â prima ſua ſede removeamus. Prima: *Sententia quæ affirmat Virginem Matrem contraxiſſe originale peccatum eſt Catholica & ſecura.* Secunda: *Conceptioni Matris Dei debetur titulus* IMMACVLATÆ. Tertia: *Summus Pontifex pro definiendis rebus fidei, ſeù gravioribus Eccleſiæ cauſis decidendis, votum exigit Vniverſitatum, ſeù Univerſitates conſulit.*

AP-

APPENDICVLA,

In qua nonnullarum aliarum propoſitionum, & notarum à Theologo noſtro contra eas factarum, mentio fit.

1\. Omittũtur plures aliæ notæ.

PRÆTER Propoſitiones toto hoc noſtro præſenti Opere explicatas & à notatore noſtro notatas, plures aliæ fuerunt in Libro quē defendimus, in quas etiam ille notas contorſit, à quibus omnibus proponendis & examinãdis abſtineo, quia, vt paulò antè dicebam, néc occaſionem in ipſarum reprobatione aliquid vtile proferendi præbent: Facio tamen de illis hanc ſaltém in genere mentionem, nê fortè ſilentio omninó hìc ſuppreſſis, ipſis me conſenſiſſe exiſtimet notator: Paratus enim ſum ſe in omnibus erraſſe probare. At aliquas nùnc in medium adduco, ê quibus, quaſi à ſigno, aliarum qualitas conſtare poſſit.

2\. PRIMA PROPOSITIO è tribus nominatis num. vlt. præcedẽtis Propoſitionis, hæc erat: *Sententia quæ affirmat Virginem Matrem contraxiſſe originale peccatum, eſt Catholica & ſecura.* Dixit notator, id malè fuiſſe aſſertum, quia nêc Catholica nêc ſecura eſt illa ſententia.

Propoſitio, & nota.

3\. Aſſero *erraſſe notatorem, & certum eſſe apud doctos omnes, opinionem illam, Catholicam & ſecuram eſſe, in ſenſu quo id fuit ab Authore aſſertum.* Res eſt clara: Quia indubitatum eſt, Authorem non voluiſſe dicere, opinionem ponentem peccatum originale in Virgine eſſe Catholicam *poſitivè*, hoc eſt, eſſe de Fide Catholica, vel pro de Fide Catholica eſſe tenendã. Nequè ad hoc evidenter probandum alio opus eſt, quám repetere, toto illo ſuo Libro Authorem pro Virginis Immaculata Conceptione militare, & tota mente & corde præſervationem Virginis à peccato originali defendere. Dixit ergó Author, opinionē illam eſſe Catholicam *negativè*, hoc eſt, adhùc non eſſe Catholicæ Fidei adverſantē, quia adhùc contraria pia ſententia nõ eſt declarata & definita proùt de Fide Catholica.

Reſolutio.

Dixit etiam notator, opinionem illam ponentem in Maria originale peccatum *nõ eſſe ſecurã.* Erravit malé, quod vel ex hac ſolúm interrogatione declaro. Dicito, notator, quomodò non ſecura erit, aût quomodò erit periculoſa 4.

opi-

opinio, quam tutò, ſecurè, & ſinê periculo teneri poſſe, Sedes Apoſtolica declarat, in te graviſſimas decernẽs pœnas, ſi vel levi nota illam inuras? An tu, ſi velis, non potes omninô impunè ſentire fuiſſe Mariam cum peccato originali conceptam? Si ergò impunè id ſentire potes, ad id licentia facta á Sede Apoſtolica; ergo ſinè incommodo, ſinè periculo, id potes ſentire; ergô ſecurè. Id ego affirmo, ſcilicét, tuam notam ſecuram non fuiſſe, quia talia proferés, cenſuram claram in opinionem illam minûs piam eiaculatus fuiſti; & Sedi Apoſtolicæ inobediens extitiſti.

Theologi nota, ſecura non eſt.

5. PROPOSITIO SECVNDA ex nominatis num. vlt. Propoſitionis pręcedẽtis, erat: *Conceptioni Matris Dei debetur Titulus* IMMACVLATÆ. Dixit notator, *malé id aſſertum, quia non debetur Titulus* Immaculatæ, *Conceptioni Virgineæ.*

Propoſitio, & nota.

6. Sed primùm hic iterùm in memoriam debemus vocare; notatorem dicere ſe eſſe prò favore Immaculatæ Conceptionis; & pro præſervatione Virginis á peccato originali, DOCTOREM. Hoc ſuppoſito interrogo ab ipſo ſic: Vel tu das Conceptioni Virgineæ Titulum *Immaculatæ*, vel nõ das? Si non das, ergò non es pro Immaculata Conceptione Doctor: Si das, ergò fateri debes te dare Conceptioni Virgineæ, quod Conceptioni Virgineæ non deberi, affirmas, & conſequenter neceſſe erit te aliud ore, aliud corde tenere: Quia impoſſibile apparet te ſentire non deberi Virgineæ Conceptioni Titulum *Immaculatæ*, & ſentire ſimul, verè Immaculatã fuiſſe Conceptionem Virgineam.

Dicit notator, ſe eſſe pro Immaculata Conceptione Doctorẽ.

Dilẽma in notatorem factum.

Aſſero ergó, mille titulis Titulum IMMACVLATÆ, Virgineę Conceptioni deberi. Primus: Quia verum & certum eſt, ita vt á parte rei falſum eſſe non poſſit, Conceptionem Virgineam fuiſſe Immaculatam, de quo multa docti pro Immaculata Conceptione Doctores. Secundus: Quia ex Eccleſiæ præcepto voco, SANCTAM, Conceptionem Virgineam, vt ex Officio Conceptionis in octavo Reſponſorio, conſtat: Et plùs eſt eſſe Sanctam, quâm abſolutè eſſe Immaculatam; quia abſolutè loquẽdo benè poteſt aliqua conceptio eſſe immaculata, & non eſſe ſancta: At eſſe ſanctam, & non eſſe immaculatam, eſſe non poteſt. Tertius: Quia abſoluté Cultum Sacrum; Eccleſiæ nomine & præcepto, Virgineæ Conceptioni deferimus; ê quo certiſſimè ſequitur, Sanctam & Im- 7.

Reſolutio.

Tituli aliqui, ob quos Virgineæ Conceptioni debetur Titulus *Immaculatæ.*

Immaculatam fuiſſe Conceptionem Virgineam. Quartus: Quia Pontifices Summi IMMACVLATAM vocant Virgineam Conceptionem. Audiat etiã notator noſter Illuſtriſſimum D. D. Antonium Calder. in quo & propoſitionem, quam notavit, & ferè omnia, quæ diximus, paucis verbis appoſita, reperiet. Calderonius ergò, ſuo Libro prò *Titulo Immaculatæ*, c. 15. nu. 13. loquens de aliquorum errore dicentium, hæreticos eſſe, qui Feſtum Conceptionis celebrabant, dicit: *Pontifex hunc errorem referens, Conceptioni addidit epithetum* IMMACVLATÆ; *quod eô ipſo* DEBETVR, *quòd* [*vt paulò antè dixerat*] *Eccleſia Romana de Conceptione* FESTVM CELEBRAT. Videat totum illud Capitulum Calderonij notator, & pro Immaculata Conceptione DOCTOR.

Calderõ.

8. PROPOSITIO TERTIA ex nominatis num. illo vltimo præcedẽtis Propoſit. hæc fuit: *Summi Pontifices conſulunt Univerſitates pro definiendis rebus Fidei &c.* Dixit notator, *Authorem illo loco affirmaſſe, ex neceſſitate teneri Sũmos Pontifices Univerſitates determinatè conſulere.*

Propoſitio, & nota.

9. Deceptus fuit notator: Quia Author §. 40. ſui Libri, num. 381. vbi verba quę Theologus notat, extant, ſolùm loquitur de neceſſitate abſoluta diligentiæ, & conſultationis ſapientum, in Pontificibus Summis ad definiendas res Fidei; de quo egi Propoſit. 1. Conſtatquè ex ipſo Authoris Contextu, Vniverſitates nominaſſe *quaſi pro exemplo*, quas frequenter Summi Pontifices cõſulunt. Quod recognoſcens Ægidius Luſitan. lib. 3. pro Concept. q. 6 art. 4. §. 2. dicit: *Quantæ in Eccleſia generales Academiæ & Vniverſitates ſint authoritatis in ijs quæ ad Fidem, & Divinum Cultum pertinent, nullus non videt: Et indè eſt, vt Summi Pontifices in decernendis dubijs, non ſolùm peritiſſimos Theologos conſulãt, ſed etiam Academias generales & Vniverſitates, vt quotidiana docet experientia.*

Reſolutio.

Ægid. Luſit.

PROPOSITIO QVARTA in hac Appendicula, eſt: *Nueſtra ſentencia*, dixit Author, *ſe diſtingue comunmente de la contraria, entre otras coſas, por el nombre, llamandola todos*, LA OPINION PIADOSA. Legit notator, & dixit, *Authorem aſſeruiſſe, opinionem aientem fuiſſe Matrẽ Dei conceptam in originali peccato*, ESSE IMPIAM. 10.

Propoſitio & nota.

Etiam notam hanc fecit Doctor, qui dicit ſe eſſe pro opinione PIA Doctorem. At ex nota à tali Doctore facta, 11.

Sententię pręſervatis Mariá ab origi-

nali peccato nomé ignorat notator.

forté quis inferat, nèc à NOMINE ipſum PIAM ſententiam agnoviſſe. Patet evidenter: Quia ex nota ipſa manifeſtê colligitur ignoraſſe notatorem, ſententiam præſervantem Matrem Dei ab originali peccato, ab omnibus vocatam eſſe: OPINIO PIA; ergó nequê á NOMINE piá opinionem agnovit.

12\. Adde, Authorem dixiſſe, vt vidimus in Propoſit. prima huius Appẽdiculę, opinionem ſentientem contraxiſſe Virginem originale peccatum, *eſſe Catholicam & ſecuram*; ergò non potuit ſimúl ſentire Author, illam opinionem *eſſe impiam*. Sed notator qui in illam propoſitionem offendit, quid dixit? Dixit *nequè Catholicam, nequè ſecuram, illam opinionem eſſe*: De quo ergó dicere poterimus, quòd ſenſerit, impiã illam opinionem eſſe, de Authore, an de notatore? Vel ſi nùnc vult, & defendit, opinionem ponentem peccatum originale in Virgine non eſſe pietate vacuam, quomodô, vel quaré vult, & dicit, non eſſe ſecuram?

Inconſequentia etiam laborat notator.

13\. Igitur, ſententia præſervãs Mariam ab originali peccato, abſolutè ab omnibus vocatur, & vocata eſt, SENTENTIA PIA, repetitis abhinc ſæculis: Et nullus eſt, qui ignoret, hoc NOMINE abſolutè prolato ſignari & ſignificari ſententiã quæ â peccato originali præſervat Mariam; & conſequenter, per hoc NOMEN, inter alia, differre ab alio oppoſito ſêſu. At ex hoc ſequitur, quód oppoſitum hunc ſenſum vocemus *impium*? Sequi dicit notator. Sed ex hoc duo alia manifeſtê deduco: Primum, quód non ſolum Authorem, ſed vniverſum ferè Orbem damnat. Secundum, quôd ipſe, qui Doctor etiam eſt, vt ait, pro pia ſententia, ipſam non vocat, *Sententiam piam*.

Reſolutio.

Illata duo in notatore.

Malê ergó intulit notator, quia inter PIVM abſolutê prolatum, & IMPIVM, datur medium, ſcilicét MINVS PIVM; præſertim ſi aliquid, per excellentiam quandam aùt per antonomaſiã PIVM dicatur, vt vocatur, PIA, ſententia, quæ præſervat Virginẽ ab originali peccato. Vt ita ſe rem habere percipiat notator, & dein ſciat quomodô vocetur ſententia, quam tenere dicit, audiat Illuſtriſſ. Calderonium ê c. 5. ſui Libri, §. 23. num. 161. vbi reſpondens ad quendam, qui dixerat, Eccleſiã Matrem vtriuſque partis PIAM intentionem fovere, diſertê ait: *Qui vtriuſque partis intentionem piam dicis, piam etiam dices vtramque ſententiam. Sed ego hactenûs ſolã negantem in Virgine originale pec-* 14.

Notatoris illatio mala.

Calderó.

peccatum, PIÆ *epitheto ornari audieram. Imô per quandam antonomaſiam* PIA SENTENTIA *abſolutê negantem ſignificat. Tuam equidêm*, IMPIAM *non dixerim; ſed nequê etiam* PIAM. *Nam* [*vt alia omittam*] *vox* PIA *favorabilẽ ſignificat; at tua ſententia Virgini non favet; non ergô pia dicenda eſt.*

15. PROPOSITIO QVINTA in hac Appendicula, erit iſta: *Non ſinê Spiritus Sancti inſtinctu, vel ab inſtinctu & inſpiratione Spiritus Sancti, communis ferè totius Populi Chriſtiani vox, dicens, conceptam fuiſſe Mariam ſinê originali peccato, emanavit.* Reprehendit notator hanc affirmationem, & vna fuit ex á ſe notatis, ſed nô appoſuit (ſicùt aſſolet) aliquam ſuæ notæ rationem.

Propoſitio, & nota.

16. Etiam hic oportet meminiſſe, notatorem dicere eſſe Immaculatę Côceptionis fautorem. Sed quid? Nonnê (prętęr ea quę in præſenti Appendicula videmus) non dixit etiam, vt in Propoſit. 6. audivimus, *nimię præſumptionis fuiſſe affirmaſſe dari in Scriptura Sacra locum literalem pro Conceptione Immaculata Mariæ?* Attamen pro Conceptione Immaculata Doctor eſt.

17. Dico eſſe credendum prudentiſſimé, hunc communem Populi Chriſtiani pro præſervatione Virginis â peccato originali conſenſum, ab Spiritus Sancti inſpiratione & inſtinctu manaſſe. Ferè nullus fuit ex doctis & prudentibus pro Immaculata Côceptione Marię Authoribus, qui id non notaſſet; quos nô vidiſſe hunc noſtrum pro Immaculata Côceptione Doctorem, credere debemus: Nam ſi graviſſimos & doctiſſimos multos id affirmantes vidiſſet, quomodô credibile foret hanc ipſum affirmationem reprehendiſſe? Aliquorum ergô verba, quæ pro exemplo ſint, adducamus. Franciſcus Suar. t. 2. in 3. p. diſp. 3. ſect. 5. ver. *Secundum fundamentum*, aſſumens argumentum pro Immaculata Côceptione ab authoritate Eccleſiæ, pòſt alia, ſic dicit: *Non eſt autem veriſimile permiſſurum fuiſſe Spiritum S. univerſam Eccleſiam in re tanti momenti graviter errare: Imô* CREDENDVM EST, EX ILLIVS INSPIRATIONE *hunc vniverſorum fidelium ſenſum, affectumquè manaſſe.* Gabriel Vazq. t. 2. in 3. p. diſp. 117. c. 6. num. 82. de eàdem re loquens, ait: *Et ſané hanc communem vocem totius Populi, non ſiné Dei nutu & peculiari providentia percrebuiſſe, quis dubitet?* Vidiſſet iam Vazquius, ſi hodie ſuperſtes eſſet, fuiſſe ali-

Reſolutio.

Suarius.

Vazqui⁹.

aliquem, ex illis etiam qui dicunt tenere piam ſentẽtiam, qui dubitavit. Sed ille qui dubitavit Vazquium non vidit: Et videtur nequê vidiſſe aliquem alium ex innumeris, qui præſentem agnoverunt veritatem.

18. Præter Propoſitiones, in quibus notator viſus eſt notaſſe aût reprehendiſſe doctrinã, plures alias reprehendit, eó quia iniurioſas fuiſſe in eos, qui ſentiunt contraxiſſe Virginem originale peccatum, dixerat ipſe.

Plures alias Propoſitiones reprehẽdit notator, quia iniurioſas fuiſſe, dixit.

19. Sed abſolutè dico nullam eſſe in toto Authoris Libro propoſitionem, quæ, ſi vt par eſt & rectè intelligatur, & ad circunſtantias attẽdamus, iniurioſa ſit, vel talis dici poſſit. Quod verum eſſe, ſi notator, apùd quem, vt ſæpé repetivi, Liber ille eſt, bellum iterùm movere velit, evidentiſſimê probabo. Attamèn vnam vel aliã ex Propoſitionibus, quas fuiſſe iniurioſas clamavit notator, hìc referam, ê cuius colore colorem aliarum colligamus.

Fallitur notator.

20. Quæ prima & præcipua apúd notatorem iniuria fuit, fuit aſſeruiſſe Authorem, ad quendam alloquens: *Hombre ciego.*

Authoris verba, & nota.

21. Dico, Authorem illìc, vt patet, ad vnum determinatẽ individuum & ſingularẽ perſonam ſermonem direxiſſe. Prætereà Author non nominavit perſonam: Et licèt ex aliquibus ibi poſitis ad factum alludentibus, non difficilè qualis & quæ fuerit perſona, quilibet dignoſcere poſſet; hoc idem, dictum excuſat: Nã adeò publicum & notum omnibus factum fuit, vt nihil dixerit Author, quod nõ omnes agnoviſſent & dixiſſent: Et á notatore ipſo peto dicat, quid ipſe de facto illo, quod occaſionem præbuit Authori, ſenſerit; & ſuo eius audito voto, rem concludemus. Iam etiam ex his habes non ad ſentientes contraxiſſe Virginem originale peccatum illìc Authorem fuiſſe loquutum, ſed ad ſingularem quendam, á ſingulari quodam facto, in quod & contra quod ſexcentis titulis omnes debuerunt inſurgere, ſumpta occaſione.

Satisfactio.

22. Sed quid de alijs generalibus iniurijs? Vnam appono, è qua mirabile notatoris ingenium eluceſcit maximê. Dixit Author, loquẽs de vna & alia ſententia in Controverſia de Virginea Conceptione: *Al pecado le ſabẽ mal los platos de la gracia.* Qualem ſenſum aùt intelligentiam huic Propoſitioni dediſſe notatorem, exiſtimet Lector? Sané mirabilis fuit & quæ in cor hominis nõ potuit aſcendere. Dixit: *Author*

Propoſitio, & nota.

thor vocat, PECCATVM, *ſentientes contraxiſſe peccatum originale Mariam*: Sivé ſentientibus contraxiſſe Mariam originale peccatum, hoc nomen impoſuit: PECCATVM.

23. Satisfactio. Sed quamvis hæc nota nõ appareat reſponſione digna, reſpondeo tamén hac interrogatione: Eritnè qui dicat, Authorem aſſerentem: *Al pecado le ſaben mal los platos de la gracia*, vocaſſe aût appellaſſe, GRATIA, ſentientes fuiſſe Virginem præſervatam ab originali peccato? Aût ſẽtientibus fuiſſe Virginem ab originali peccato præſervatã hoc nomen impoſuiſſe, GRATIA? Id, niſi dormitando, nullus dicet. Non ergó eſſe poteſt qui dicat, illìc Authorẽ ſentiẽtibus cõtraxiſſe Virginẽ originale peccatum hoc nomẽ impoſuiſſe: PECCATVM. Loquitur ergò Author de ſententijs, vna, ſcilicêt, quæ peccatum ponit in Conceptione Mariæ, & alia, quę in Conceptione Mariæ ponit gratiam, & fit alluſio ad contrarias affirmationes vnius & alterius ſententiæ. Huiuſce generis ſunt ferè omnes illæ aliæ iniuriæ, quas in Authoris Libro extare, dicit notator: Et ex ſimili Hiſpani ſermonis intelligentia, eius notę procedunt.

FINIS OPERIS.

IN hoc toto noſtro Opere, pro honore & veritate certavímus: Quali ac quanto iure ac cauſa, qui legit videt. Nullius damnum ſivé dolorem deſideravimus. Defenſionem iuſtiſſimam, non ſolúm perſonæ iniuſtiſſimè læſæ & invaſę, ſed & ſanæ doctrinæ, & quam illæſam manere ſemper oportet, vt ex aliquibus explicatis propoſitionibus conſtat, inſtituimus. Stylum Apologiæ evitare non potuimus, nèç fuit cur evitaremus. Moderamen inculpatæ tutelæ nos exceſſiſſe, nullum doctum dicere credam: Imô á multis, quæ ex Sapientiſſimorum Doctorum ſententia, & è Sanctorum, aliquandô de propria defenſione tractantium, exemplô, dicere potuiſſemus, libenter abſtinuimus. At forté non abs re erit hûc Magnum Auguſtinum vocare; à quo omnes eruditionem aliquam præſenti (& ſimilibus) materię non incongruam, accipiemus. Proculeianus Epiſcopus conqueſtus aliquandò fuerat de Evodio Auguſtini diſcipulo, quód in ipſum Evodius contumeliam, neſcio quam, diſputando iecerit. Attulit Evodio ſuffragium Auguſtinus; & in Auguſt. Epiſt. 147. ſic ſcripſit ad Proculeianum. *Audivi quidèm de memorato*

moratofratre te fuiſſe conqueſtum, quòd neſcio quid tibi contumelioſé reſponderit: Quod, quæſo te, né illam contumeliam deputes, quam certum mihi eſt non de ſuperbo animo proceſſiſſe: Novi enim fratrem meum. Et ſtatim addit Auguſtinus: *Sed ſi quid in diſputando, pro fide ſua, & pro Eccleſiæ Charitate, dixit forté ferventius, quâm tua gravitas nollet audire; non illa, contumacia, ſed* FIDVCIA *nominanda eſt: Collatorem enim & diſputatorem, non aſſentatorem & adulatorem ſe eſſe cupiebat: Nam hoc eſt oleum peccatoris, quo Propheta non vult impingui caput.* Et pauló póſt: *Vereor enim nê me quoqué aliquid contumelioſé in te dicere exiſtimes, quod vehementer caveo quantum poſſum: Sed iuſtus eſt ille, qui dixit:* EGO SVM VERITAS. *Itaqué de cuiuslibet hominis ore* VERVM *cum aliqua* ASPERITATE *ſonuerit, non ab illo homine, qui forté peccator eſt, ſed ab* IPSA VERITATE, *hoc eſt, á* CHRISTO, *qui iuſtus eſt, emendamur; nê noſtrum caput blandæ, ſed pernicioſæ, adulationis unctio, hoc eſt, oleum peccatoris, impinguet. Quanquâm etiam, ſi Frater Evodius aliquãtum pro ſuæ communionis defenſione turbatior, aliquid elatius animo commotiore dixiſſet* .... NECESSITATIS CAVSA TE OPORTET IGNOSCERE.

Quæ in hoc Libro diximus, ſicùt & omnia noſtra, Sanctæ Apoſtolicæ Sedi ſubiecta ſemper eſſe volumus & ſubijcimus.

Vtinam cedant in gloriam Dei, Patris, & Filij, & Spiritus Sancti; necnon & in honorem Sanctiſſimæ Matris Dei Mariæ ſinè peccato originali conceptæ.

INDEX LOCORVM SCRIPTVRÆ SACRÆ.

VETVS TESTAMENTVM.

Ex Geneſi.

C. 3. *Inimicitias ponam inter te, & mulierem. fol.97.num.40.& fol.99. num. 45,*

C. 4. *Iſte cœpit invocare nomen Domini. fol. 95. num. 36.*

Ex Exodo.

C. 25. *Ab omni homine qui offert vltroneus, accipies &c. fol 553 nu.510.*

C. 35. *Separate apûd vos primitias Domino, omnis voluntarius & prono animo offerat. fol. 553. num.510.*

C. 36. *Cumquê vocaſſet eos Moyſes, & omnem eruditum virum &c. fol 553. num. 510.*

Ex Deuteronomio.

C. 12. *Sed ad locum, quem elegerit Dominus Deus veſter de cunctis tribubus veſtris, vt ponat &c. fol. 82. num. 2.*

Ex 1. Reg.

C. 1. *Non vadam donêc ablactetur infans. fol. 174. num. 111.*

C. 17. *Depoſuit ea & tulit baculum, quem ſemper habebat in manibus. fol. 673. num. 85.*

Ex 2. Reg.

C. 18. *Tu vnus pro decem millibus computaris. fol. 683. num. 103.*

Ex Iob.

C. 12. *Qui revelat profunda de tenebris, & producit in lucem vmbram mortis. fol. 511. num. 427.*

C. 19. *Pelli meæ, conſumptis carnibus, adhæſit os meum. fol. 182. num. 125.*

Ex Pſalmis.

18. *Et ne auferas de ore meo verbum veritatis vſquequaquè. fol. 156. n. 78.*

21. *Sicùt aqua effuſus ſum, & diſperſa ſunt omnia oſſa mea. fol. 150. n. 66.*

Vt quid dereliquiſti me? fol. 153 n. 73.

24. *Ego confirmavi columnas eius. fol. 129. num. 12. & fol. 153. n. 73.*

37. *Amici mei & proximi mei adverſûm me appropinquaverunt. &c. fol. 153. num. 73.*

46. *Pſallite ſapienter. fol 36. num. 87. & fol. 478. num. 367.*

50. *Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum. fol. 411. num. 257.*

68. *Laboravi clamans &c. fol. 129. num. 12.*

Raucæ factæ ſunt fauces meæ. fol. 153. *num.* 73.
Defecerunt oculi mei. fol. 153. *n.* 73.
73. *Redemiſti virgam hereditatis tuæ. fol.* 484. *num.* 377.

80. *Buccinate in Neomenia tuba. fol.* 110. *num.* 5.

81. *Ego dixi, dij eſtis &c. fol.* 667. *num.* 77.

84. *Benedixiſti Domine terram tuam. fol.* 642. *num.* 17.

92. *Domum tuam decet ſanctitudo, Domine. fol.* 547. *num.* 499.

118. *Reſpondebo exprobrantibus mihi verbum. fol.* 114. *num.* 18.

138. *Imperfectum meum viderunt oculi tui. fol.* 153. *num.* 73.

140. *Singulariter ſum ego donèc tranſeam. fol.* 645. *num.* 27.

141. *Conſiderabam ad dexteram & videbam, & non erat qui cognoſceret me. fol.* 153. *n.* 74. *& fol.* 650. *n.* 44.

Ex Proverbijs.

C. 14. *In multitudine populi dignitas Regis, & in paucitate plebis ignominia Principis. fol.* 678. *num.* 95.

C. 31. *Non extinguetur in nocte lucerna eius. fol.* 153. *num.* 73. *& fol.* 641. *num.* 15. *& fol.* 645. *num.* 29.

Ex Eccleſiaſté.

C. 1. *Generatio præterit, generatio advenit. fol.* 462. *num.* 17.

C. 3. *Tempus plantandi, & tempus evellendi quod plantatum eſt. fol.* 465. *num.* 345. *& fol.* 473. *num.* 357.

C. 12. *Verba ſapientum ſicût ſtimuli & quaſi clavi in altum defixi. fol.* 21. *num.* 50.

Ex Canticis.

C. 2. *Surge amica mea. fol.* 152. *n.* 72.

C. 4. *Et macula non eſt in te fol.* 426. *num.* 279.

Ex Eccleſiaſtico.

C. 18. *Cùm conſummaverit homo tunc incipit. fol.* 450. *num.* 315.

C. 19. *Qui citô credit levis eſt corde. fol.* 170. *num.* 103.
Eſt qui labitur lingua, ſed non ex animo. fol. 191. *num.* 146.

C. 41. *Sapientia enim abſcondita, & theſaurus inviſus, quæ vtilitas in vtriſque? fol.* 519. *num.* 437.

C. 43. *In meridiano Sol exurit terrã. fol.* 643. *num.* 20.

Ex Iſaia.

C. 1. *A planta pedis vſqué ad verticem capitis non eſt in eo ſanitas. fol.* 131. *num.* 16.

C. 5. *Væ qui dicitis malum bonũ, & bonum malum. fol.* 220. *num.* 14.

C. 40. *Quis adiuvit Spiritum Domini? fol.* 58. *num.* 32.

C. 43. *Torcular calcavi ſolus. fol.* 644. *num.* 21.

C.

C. 63. *Et ex gentibus non eſt vir mecũm. fol.* 142. *n.* 40. & *fol.* 153. *n.* 73.

C. 65. *Hæc dicit Dominus: Quomodo ſi inveniatur poſt tempeſtatem granum. fol.* 601. *num.* 602.

Ex Ieremia.

C. 1. *Longè factus eſt à me conſolator; facti ſũt filij mei, perditi. fol.* 153. *n.* 73.

C. 44. *Ex eo autem tempore, quo ceſſavimus ſacrificare Reginæ cœli, & libare ei libamina, indigemus omnibus. fol.* 109. *num.* 5.

Ex Habacuc.

C. 2. *Lapis de pariete clamabit, & lignum, quod inter iuncturas ædificiorum eſt, reſpondebit. fol.* 511. *n.* 427.

Ex Zacharia.

C. 13. *Percute Paſtorem, & diſpergentur oves. fol.* 153. *num.* 73.

TESTAMENTVM NOVVM.

Ex Matthæo.

C. 1. *De qua natus eſt Ieſus fol.* 34. *n.* 7.

C. 16. *Tu es Chriſtus Filius Dei Vivi. fol.* 165. *num.* 93.

C. 17. *Propter incredulitatem veſtram. Amen quippe dico vobis, ſi habueritis fidem &c. fol.* 190. *num.* 145.

C. 18. *Vbi ſunt duo, vel tres congregati in nomine meo &c. fol.* 652. *n.* 48.

C. 20. *Et tradent eum gentibus &c. fol.* 169. *num.* 100.

C. 26. *Omnes vos ſcandalum patiemini &c. fol.* 128 *num.* 11. & *fol.* 131. *num.* 16. & *fol.* 150. *num.* 67. & *fol.* 154. *num.* 75. & *fol.* 166. *num.* 94. *Tunc Diſcipuli omnes, relicto eo, fugerũt. fol.* 155. *n.* 76. & *fol.* 181. *n.* 124.

C. 27. *Verè Filius Dei erat iſte. fol.* 667. *num.* 77.

C. 28. *Et citò eũtes &c. fol.* 189. *n.* 145. *Et videntes eum adoraverunt, quidam autem dubitaverunt. fol.* 187. *num.* 141.

Ex Marco.

C. 9. *At illi ignorabant verbum. fol.* 168. *num.* 100. & *fol.* 169. *num.* 100.

C. 14. *Et diſpergentur oves. fol* 142. *num.* 40.

C. 16. *Dicite Diſcipulis eius, & Petro. fol.* 182. *num.* 132.

C. vlt. *Exprobravit incredulitatem eorum. fol.* 166. *n.* 94. & *fol.* 172. *n.* 106.

Ex Luca.

C. 5. *Duc in altum, & laxate retia veſtra in capturam. fol.* 60. *num.* 33.

C. 18. *Et erat verbum iſtud abſconditum ab eis. fol.* 166. *num.* 94. & *fol.* 167. *num.* 98. & *fol.* 168. *num.* 100.

C. 22. *Et ego pro te rogavi, Petre, vt non*

non deſ[illegible] fol.151.num. 70. & fol. 155. num 78.

Ex Ioanne.

C. 2. *Erat Mater Ieſu ibi.fol.84.n.7.*

C. 4. *In ſpiritu & veritate oportet adorare. fol. 36. num. 87.*

C. 11. *Quò ego vado &c.fol.131.n.16.*

C. 16. *Modò creditis? &c.fol.130.n. 15.& fol.142.n 40.& fol 153.n.73. Nunc credimus quia à Deo exiſti. fol. 148. num. 59.*
Ille me clarificabit. fol.175.n. 112.

C. 19. *Ecce Mater tua.fol.174.n.110. Pòſt hæc autem rogavit Pilatum. fol. 669. num. 7.*

C. 20. *Noli me tangere, nondùm enim aſcendi ad Patrem meum. fol. 176. num. 113. & fol. 666. num. 76. Maria Magdalena venit manè, cùm adhùc tenebræ eſſent, ad Monumentum. fol. 666. num. 76.*

C. 21. *Dominus eſt. fol. 63. num.37.*

Ex Act. Apoſtolor.

C. 9. *Continuò in Synagogis prædicabat Ieſum. fol. 673. num.85.*

Ex Epiſt. ad Rom.

C. 5. *Sed non ſicùt delictum ita & donum. fol. 85. num. 8.*

C. 10. *Ore confeſſio fit ad ſalutem. fol. 158. num. 8.*

C. 12. *Rationabile obſequium veſtrum. fol. 36. num. 87.*

Ex 1. ad Corint.

C. 3. *Dei enim ſumus adiutores.fol.58. num. 32.*

C. 5. *Unus pro omnibus mortuus eſt, ergò omnes &c. fol. 154. num. 6.*

C. 6. *Omnia mihi licent, ſed non omnia expediunt. fol. 546. num. 492.*

C. 10. *Omnia in figura contingebant illis. fol. 108. num. 1.*

C. 12. *Non poteſt caput dicere pedibus: Non eſtis mihi neceſſarij. fol. 49. num. 3. & 5. & fol. 50. n. 6.*

Ex 2. ad Corint.

C. 13. *Non enim poſſumus aliquid adverſùs veritatem. fol. 37. num. 89.*

Ex Epiſt. ad Galat.

C. 1. *Sed licèt nos, aùt Angelus de cælo evangelizet vobis &c.fol.19.num 38.*

Ex Epiſt. ad Epheſ.

C. 2. *Eramus naturâ filij iræ.fol.618. num. 5.*

C. 5. *Sacramentum hoc magnum eſt: Ego autem dico in Chriſto & in Eccleſia. fol. 660. num. 65. & fol. 661. num. 66. & fol.663.num.70.*

Ex Epiſt. ad Hebræ.

C. 1. *Multifariàm multiſquè modis olim Deus loquens Patribus in Prophetis. fol. 208. num. 12.*

Ex Epiſt. 2. Petri.

C. 1. *Non enim volũtate humana allata eſt aliquandô prophetia; ſed Spiritu S. ſpirante &c. fol.207. n.10.*

Ex Apocalypſi.

C. 21. *Fundamentum primum iaſpis. fol. 149. num. 65.*

INDEX

INDEX RERVM, ET VERBORVM.

Litera F. folium ſignat; N. numerum marginalem illius folij. Pro folijs, quæ numero marginali carent, columna annotatur per C.

A.

Abulenſis.

Vindicatus à nota. f. 69. n. 18.

Abuſus.

Eſſet abuſus colere aliquem Cultu publico antè eius Canonizationem, vel Beatificationem. f. 356. n. 171.

Ægidius Luſit.

Laudatus. f. 201. n. 24. & f. 245. c. 1.

Albertus Mag.

Stetit B. Albertus Magn. pro Conceptione Immaculata Mariæ. f. 598. à n. 593.

Albigenſes.

Vt negarent Albigenſes Chriſtum eſſe verum Deum & verum Redemptorem, à Matris Marię macula originali ſumebant argumentum. f. 590. n. 574.

Ore dęmoniaco blaſphemi Albigenſes Virgini Marię conviciabātur. Ibidem, n. 575.

Alexander Pontif.

Summus Pontifex Alexander VII. novum Decretum mirè favens Immaculato Cōceptui Virginis, & Piæ Sententiæ de præſervatione Virginis à peccato originali, edidit. f. 559.

Circà prædictum Decretum conſiderationes aliquæ. f. 566. à n. 526.

Apoſtoli.

Probabile eſt Apoſtolos amiſiſſe Fidem tēpore Paſſionis Chriſti D. f. 129. à n. 12 & per totam ferè Propoſit. 9.

Habuerunt Apoſtoli antè Mortem Chriſti D. Fidem de eius Reſurrectione. f. 168. à n. 100.

Aures.

Aurium ſenſus qualis eſſe debeat ad rectè iudicandum de bono vel malo propoſitionum ſono. f. 178. n. 117.

B.

Baptiſmus.

Definitum fuit in Concilio Nicæno eſſe validum Baptiſmum ab hæreticis datum. f. 117. n. 5.

Tempore Stephani Papæ I. ſola conſuetudo Eccleſiæ ſtabat pro validitate Baptiſmi ab hæreticis dati. f. 123. n. 13.

Beatificatio & Beatificatus.

Beatificatus non canonizatus vocari poteſt *Sanctus*. Tota Propoſit. 5. à f. 73.

Beatificatus, propriè eſt Sanctus. f. 79. n. 10.

Beatificatio adeſt vbi conceditur facultas celebrandi Sacrum & dicendi Officium in honorem alicuius, in aliqua Religione, Provincia, Civitate &c. f. 231. n. 22. & f. ſeq. & f. 311. n. 116.

Pro declaranda alicuius ſanctitate non datur medium inter Beatificationem & Canonizationem; ſivè: Non datur gradus aliquis medius, qui nèc ſit Beatificatio, nèc

T 8 Ca-

Canonizatio. f. 311. n. 116. & f. ſeq.
Eodem certitudinis gradu indiviſibili gaudere cum Canonizatione Beatificationē, imò vtramque eſſe de Fide certam, docuerunt, & probabile eſſe dixerunt graves Authores. f. 332. n. 138.

Breviarium.

Breviario Romano nō niſi canonizata obiecta adſcribuntur. f. 338. n. 149.

C.

Caietanus.

Caietani Commentum ad locum S. Thomæ, qui ſtat pro Immaculata Concept. adducitur, & improbatur. f. 439 á n. 295.
Commentum illud Caietani ſeú interpretatio vel nihil dicit, vel erronea eſt. f. 441. n. 297.
Aſſerit Caietanus fuiſſe Virginem Mariam viginti quatuor annorum quandó Chriſtum D. concepit f. 442. c. 1.
Docuit Caietanus, Torrentem Sacrorum PP potuiſſe decipi & errare circà intelligentiam & ſenſum Scripturæ Sacræ, & reijcitur. f. 455. á n. 328.
Falſó vocat Caietanus Auguſtinum pro illa ſua imaginatione de errore poſſibili omnium SS. circà Scripturæ Sacræ ſenſum. f. 456.
Ex ſenſu Caietani aliquandó dicentis potuiſſe errare & decipi Torrentem Sanctorum PP. priſcorum etiam circà ſenſum Sacrę Scripturę declaratur ingentiſſima eius inconſequentia, alibi pro aris & focis ſtatuentis non potuiſſe nō eſſe verum & certum Virginem Mariam contraxiſſe originale peccatum, ideò ſolùm quia Patres antiqui (ſic ipſe ſuppoſuerat) pro contractione in Maria peccati originalis ſteterint. f. 457. á n. 330.
Caietanus aſſerēs ſtetiſſe antiquos Patres pro contractione in Maria peccati originalis, in fide ſola Bandelli loquutus eſt. f. 458. n. 332.
Caietani plures inconſequentię in ſua tractatione pro materia Virgineæ Conceptionis notantur. f. 458. á n. 333.
Quid ſenſerit Caietanus de veritate dicente, hodie S. Thomam, & aliquem alium ex Patribus, (ſi quis fuit) qui ſenſerit fuiſſe Virginem conceptam in originali peccato, mutaturos ſententiam: Et quid de ſenſu Caietani ſentiendum ſit. f. 475. n. 361. & f. 523. á n 445.
Caietani inconſequentia in illo ſuo antedicto ſenſu. f. 523. á n. 446.
Illius Caietani ſenſus reiectio. f. 524. á n. 448.
Docuit optimè Caietanus non eſſe rationi conſonum, quôd B. Maria ægritudinem aliquam corporalem paſſa fuiſſet. f. 548 n. 500.
Notat optimê Caietanus, Deum pluris aliquandó feciſſe Filios Iſrael modernos, quàm Patres antiquos, dùm modernis cōmunicat notitiam ſui, quam Patribus negavit. f. 557. n. 521.
Optimê notat Caietanus non derogaſſe dignitati Angelici Thomæ, quód aliqua retractaſſet. f. 557. n. 521.

Canonizatio.

Canonizatio eſt publicum Eccleſiæ teſtimonium de alicuius vera ſanctitate. f. 243. n. 2. & f. 310. n. 115.
Certitudo Canonizationis non attingit certitudinem Fidei. f. 243. n. 3.
E triplici radice poteſt aliquod obiectum reſultare canonizatum. f. 274 n. 63.
A tempore Alexandri III. non alia Canonizatio in vſu eſt, præter eam, quæ declaratione Petri Succeſſorum fit. f. 299. n. 94.
Anté Alexandrum III. Canonizatio á conſuetudine Eccleſiæ ſumpta, conſentiente, tacitê ſaltém, Eccleſiæ Capite, vigebat. Ibidem.
Canonizandi Ritus antê Alexādrum III. nullus alius erat, præter Cultus inſtitutionem. f. 302. n. 98.
Obligatio aſſentiendi veritati ſanctitatis canonizatæ accidens eſt, quod ſequitur Canonizationem, non Canonizationis ſubſtantia;

ſtantia, ſeparabileque ab ipſa ſubſtantia Canonizationis. f.315.ad fin.& f.317.c.1.
Canonizatio certò & abſolutè exiſtens trabit ſecum cenſuram & prohibitionem de aſſēſu oppoſito; non Canonizatio probabiliter ſolùm & opinando aſſerta. f. 392.n. 226.
Canonizatio non eſt vltimum Iudicium Eccleſiæ, ſimpliciter; ſed eſt vltimum intra lineam declarandi aliquem pro Sancto. f. 393.n. 232.
Affirmatio de Canonizatione Conceptionis Virgineæ adhùc ſtat, quamvis placitum ponens in Virgine originale peccatum, probabile foret,& poſſet vocari *opinio*. f. 404.n. 246.
Differentia inter Canonizationem & Beatificationem varijs & diverſis terminis proponitur à Theologis. f. 615.n.633.
Canonizatio ſolùm accidentaliter differt à Beatificatione, ex communi Theologorum ſenſu. f. 616.n.634.

Cenſura.

Cenſura & nota dignus eſt, qui in propoſitiones probabiles eiaculatur cenſuram. f. 104. à n. 58. & f. 179.n. 117.
Abſtinuiſſent à cenſura aliqui viri docti, ſi Authores ſeduló legiſſent. f. 127.n. 8.
Vbi quæſtio eſt de merito cenſuræ alicuius opinionis, & probabiliter vna & alia pars affirmatur, benè dici poteſt opinionem illam mereri cenſuram.f.203.n.28.
Ex affirmatione Canonizationis Conceptionis Virgineæ non ſequi cenſuram in ponentes in Virgine originale peccatum, declaratur plurimis exēplis. f. 367. à n. 191.
Ex affirmatione ſolùm probabili vnius partis, quamvis partem illā eſſe de Fide pronuntiet, non ſequitur cenſura in partem adverſam. f.378. à n. 208.
Aliud eſt opinionem aliquam eſſe cenſura dignam; aliud iubere Pontifices, quòd nullus privata ſua authoritate in opinionē illam iaciat cenſuram. f.380.n.209.
Non eſt cenſura Theologica, cenſura falſitatis,& improbabilitatis.f.408.n.252.

Centurio.

Probabile eſt Centurionem, quandò dixit: *Verè Filius Dei erat iſte*, non agnoviſſe Chriſtum eſſe Filium Dei naturalem, & verum Deum. f. 667. n. 77.

Certitudo.

Eadem certitudine debemus aſſentiri poſitioni examinis quotiés Summus Pontifex aliquid de Fide definit, qua aſſentimur infallibilitati Definitionis. f.38.n.91.& 92.

Chriſtus D.

Dicitur Chriſtus D. vnivocè homo cum alijs hominibus. f. 214. n. 11.
Chriſtus D. etiam ſi tempore Paſſionis ſuæ in ſola B. Virgine manſiſſet Fides, non ſinè amicis, néc ſinè Plebis ſanctæ multitudine fuiſſet. f. 679. n. 98.
Vide verbum *Eccleſia*.

Coactio.

Coactio eſt duplex, alia quæ à præcepto, alia quæ à rationum vi emanat. f. 540. n. 481.

Codex.

Codices Hebræi non ſunt Canonici néc Authentici. f. 185. n. 140.
In aliquibus Codices Hebræi corrupti ſunt. f.186. c. 1.
Imó ab ipſis Hebræorum Magiſtris fuiſſe Codices Hebrços corruptos multi ſapientes affirmant. Ibidem.

Conceptio.

Apùd antiquos Patres, & Doctores, vox *Conceptio* ſtabat pro conceptione ſeminis, non pro conceptione hominis. f. 411. n. 257.

Conceptio Virginea.

Quotquot pro Conceptione Virginis militant,

tant, docent eſſe definibilem de Fide, & conſequēter eſſe à Deo revelatam. f. 103. n. 55. & 56. & f. 296. n. 91.
Conceptio Virginis probatur communiter â conſuetudine & conſeſu totius ferè Eccleſiæ. f. 116. n. 4.
Probabile eſt Conceptionem Immaculatā Mariæ eſſe beatificatam. f. 225. à n. 9.
Fuiſſe beatificatam Conceptionem Virgineam â tempore S. Thomæ, non obſcurè ſupponere videtur Ioannes à S. Thoma. f. 235. n. 28.
Inſtitutus eſt Cultus publicus vniverſalis Miſſæ & Officij pro Conceptione Immaculata. f. 244. n. 4.
Cultus Miſſæ, & Officij, pro Conceptione Virg. inſtitutus, inſtitutus eſt ſimpliciter & abſquê reſtrictione ex parte ipſius Inſtitutionis. f. 244. n. 5. & f. 304. n. 100. & f. 313. n. 119. & 120. & f. 315.
Inſtitutus eſt pro Concept. Virg. Dies Feſtus de præcepto pro Regnis Hiſpaniæ. f. 248. n. 8. & f. 326. n. 131.
Poſſunt Epiſcopi in ſuis Diœceſibus inſtituere Diem Feſtum de præcepto ſervandum pro Conceptione Virg. Item & ieiunium publicum indici poteſt pro ea. f. 249. n. 9.
Evecta eſt Immaculata Conceptio Mariæ ad ſummum certitudinis gradum, vno ſolo Fidei dempto. f. 270. â n. 47.
Authores qui affirmant adeptam fuiſſe Conceptionem Immacul. ſummam certitudinem citrá certitudinem Fidei, neceſſariô docent eſſe evectam ad gradum Canonizationis, ex ſuppoſitione communioris ſententiæ afferentis, Canonizationem non attingere Fidei certitudinem. f. 272. n. 57.
Authores aſſerentes dari locum literalem in Scriptura Sacra pro Conceptione Virg. ſivé ſanctitatem Conceptionis Virg. eſſe à Deo revelatam, (iſti ſunt omnes qui pro Conceptione ſcribunt) neceſſariô etiam dicere debent, Conceptionem Virg. eſſe canonizatam. f. 273. n. 58.
Idem neceſſariô dicere debent, qui affirmāt (ſunt omnes) Myſterium Immaculatæ Conceptionis eſſe definibile de Fide. f. 274. n. 59.
Probabiliſſimum eſt ſanctitatem Conceptionis Virg. eſſe à Deo revelatam, & in Scriptura Sacra literaliter aſſertam. f. 276. â n. 66.
Probabile eſt fuiſſe ab Apoſtolis in Concilio congregatis definitam de Fide ſanctitatē Virgineæ Conceptionis, & præſervationē Virg. â peccato originali. f. 279. à n. 69.
Probabile eſt veritatem Immaculatæ Conceptionis de Apoſtolica Traditione veniſſe. f. 292. â n. 88.
Probabile eſt Conceptionem Immaculatā Mariæ fuiſſe canonizatam antè Alexandrū III. illo Canonizationis genere, quod ab Eccleſiæ Conſuetudine ortum trahebat. f. 300. n. 96.
Id præſtitit Eccleſia pro Conceptione Virginea, quod pro Nativitate Virginis, Aſſumptione &c. præſtitit. f. 317. n. 122. & f. 319. â n. 123.
Idem Iudicium pro Conceptione Virginea præſtarent hodie S. Ildefonſus, S. Bernardus, S. Thomas, & S. Bonaventura, ſi ſuperſtites eſſent, quod olim pro Virginea Nativitate dederunt. f. 322. n. 126.
Quamvis diceremus Conceptionem Virgineam eſſe beatificatam, & non canonizatam, probabiliter evinceremus eſſe evectam ad gradum certitudinis Canonizationis, & ad Fidei certitudinis gradum. f. 332. n. 138.
Immaculata Conceptio Virg. adſcripta eſt Kalendario ſivé Martyrologio Romano. f. 334. n. 141.
A quo tempore, & qua authoritate, ConceptioVirginea Martyrologium exornet. f. 335. n. 143.
Adſcripta etiam eſt Breviario, & Miſſali Romano, Immaculata Mariç Conceptio. f. 338. n. 149.
Gaudet Immaculata Conceptio Mariæ honore Titularis. f. 345. n. 156.
Gaudet honoribus omnibus, ad quos ius ſoli Canonizati habent. f. 346. â n. 157.
Immaculata Conceptio Virg. propoſita eſt fidelibus colenda, pôſt omne illud præmiſſum, quod anteire ſolet Canonizationes.

nes. f. 353. n. 168. & f. 354. c. 1.
Conceptionis Virgineæ Canonizatio non leviter deducitur ex Decreto Vrbani VIII. de Cultu non dando antè Canonizationē, & Beatificationem. f. 355. à n. 170.
Qui Immaculatam Conceptionē non poſſe dici, *canonizatam*, contendat, neceſſè eſt de terminis agat. f. 362. à n. 178.
Paſſim prædicamus omnes de Conceptione Virg. ſtatum Canonizationis per Canonizationis definitionem. Ibidem.
Qui dicunt extare publicum Eccleſiæ teſtimonium conteſtans ſanctitatem Immaculatæ Conceptionis, vel Immaculatam Conceptionem propoſitam eſſe ab Eccleſia fidelibus colēdam vt ſanctam, clariùs & expreſſiùs prædicant de Conceptione ſtatum Canonizationis, quàm qui dicat: *Conceptio eſt canonizata.* f. 363. à n. 179.
Factis etiam affirmamus omnes de Conceptione Immac. ſtatum Canonizationis. f. 365. n. 185.
Non eſt aliquo modo prohibitum, quòd aſſeramus, probabiliter & opinando, veritatem Conceptionis Immaculatæ eſſe veritatem de Fide. f. 382. à n. 212.
Qui dicat, probabiliter & opinando, Conceptionem Virgineam eſſe canonizatam, non prævenit Eccleſiæ Iudicium. f. 396. à n. 235.
Eſſe Conceptionem paſſivam naturalē Virginis, quam Eccleſia celebrat, vt certum ſupponimus. f. 412. n. 260. & f. 521. n. 439.
Materia de Conceptione Virginea eſt ex pertinentibus ad Fidem. f. 488. n. 381.
Conceptioni Virgineæ mille titulis debetur Titulus *Immaculatæ* f. 704. n. 7.
Plus eſt eſſe ſanctam Conceptionem Virgineam quàm abſoluté eſſe Immaculatā. Ibidem.
Conceptionem Virg. vocant *Immaculatam* Summi Pontifices. f. 705 n. 7.
Vide verbum *Maria Mater Dei.*

Concilium.

Concilium Generale legitimè congregatum vniverſam Eccleſiam repræſentat. f. 495. n. 394.
Vide *Tridentina Synodus.*

Conſenſus.

Credibile eſt, & prudenter affirmabile, hunc Populi Chriſtiani conſenſum pro Conceptione Immaculata Mariæ, ab Spiritus S. inſtinctu & inſpiratione manaſſe. f. 707. n. 17.

Conſuetudo Eccleſiæ.

Veritas, quæ Conſuetudine Eccleſiæ firmata eſt, eſt veritas Scripturæ Sacræ, ſecundùm Auguſtinum. f. 119. n. 9.
Stat optimè poſſe dici dari Conſuetudinem Eccleſiæ, etiam ſi aliqui Catholici à conſenſu pro illa Conſuetudine excipiantur. f. 513. n. 429.

Controverſia.

Pro omni Controverſia conducit maximè ſubiecta materia. f. 360. n. 176.

Cornelius Centurio.

Cornelium Centurionem tûnc quandò vel Angelus ei apparuit, & monuit de Petri ad ſe vocatione, vel tûnc quandò iam Petrus ad eum venit (Act. 10.) Fidem non habuiſſe, probabile eſt. f. 672. à n. 83.

Corpus.

Suppoſita in alicuius Corporis Myſtici membris diviſione, ea pars Corpus integrum repræſentat, quam Caput comitatur. f. 612. n. 626.

Cultus.

Cultus Sacer, alius publicus, alius privatus. f. 74. n. 5.
Cultum Sacrum publicum vniverſalē Miſſæ, & Officij, inſtituere, idem eſt ac canonizare. f. 304. à n. 101.
Sancti Patres ex ſolo Cultu pro Nativitate Virg. inſtituto, collegerunt indubiam Na-

tivitatis Virgineæ ſanctitatem, & indepēdenter á Traditione. f. 320. n. 125.
Ex Cultu ab Eccleſia inſtituto poſſumus inferre veritates Catholicas. f. 324. n. 129.
Delatio Cultus authoritate Pontificia inſtituti eſt tacita Definitio ſanctitatis, pro qua Cultus inſtitutus eſt. f. 325.
Dare alicui Cultum publicum in Miſſa, ſeù in Oratione publica, anté eius Canonizationem, aút Beatificationem, eſt ſuperſtitio per exceſſum. f. 356. n. 171.
Inter Cultum, quem dare poſſumus Canonizatis & quem Beatificatis dare poſſumus, latum intereſt diſcrimen. f. 361. c. 1.

D.

Decretum.

Decretum celebre totius Provinciæ Bæticæ Patrum Prædicatorum in favorem Immaculatæ Conceptionis Mariæ. f. 511. n. 427. & f. 608. n. 620.

Deſperatio.

Poteſt eſſe deſperatio ſinê infidelitate. f. 129. n. 13.

Deus.

Plura facit Deus, quæ licét per ſe & ſolus faciat, ea tamen facere non vult, niſi præeūte hominum diligentia. f. 27. n. 71.
In multis Deus ſuā poteſtatem, ſic ipſo providente, alligavit conditionibus, inſtrumentis &c. f. 49. n. 4.

Dies Feſtus.

Dies Feſtus duplicem habet ſenſum. f. 326. n. 130.
Dies Feſtus de præcepto ſervandus in honorem alicuius, ſupponit eiuſdem Canonizationem. f. 326. n. 131. & f. 329. n. 134.

S. Dominicus.

Scripſit & docuit S. Dominicus fuiſſe Mariā conceptam ſinê originali peccato. f. 581. à n. 552.
Hiſtoria de Libro S. Dominici, in quo ſcripſit Piam de Virgineo Conceptu Sententiam. f. 581. n. 553.
Teſtimonia probantia S. Dominicum Librū illum ſcripſiſſe, & Mariam prædicaſſe immunē á peccato originali. f. 584. à n. 559.
Aliquibus, quæ contra veritatem Libri S. Dominici, & Sententiæ Piæ in eo ſcriptionis, opponi poſſunt, occurritur. f. 586. à n. 563.
Diſcurſus circà non continuatam exiſtētiam Libri illius S. Dominici. f. 587. à n. 567.
Multos & diverſos Albigenſium errores impugnaſſe in illo ſuo Libro S. Dominicum, certum eſſe debet. f. 589. n. 573.
Doctrinæ & quæſtionum Libri S. Dominici innumeri ex omni hominum ſtatu teſtes adfuerunt. f. 592. n. 579.
Negarunt aliqui Librum illum S. Dominici, ſed non bené. f. 583. n. 556. & f. 593. n. 579.
Tunc quandô S. Dominicus Librum illum ſcripſit, & bellum Albigenſibus indixit, Canonicus Regularis S. P. Auguſtini erat, & nondúm Sacram Prædicatorum Religionem fundaverat. f. 593. à n. 580.

Dominicus Soto.

Aſſeruit prudentiſſimê Dominicus Soto, nihil ſibi minùs cordi eſſe, quám vti licētia ſentiendi fuiſſe Virginem conceptam in originali peccato. f. 556. n. 517.

Dominicus Bañez.

Aſſerit Dominicus Bañez docuiſſe S. Ambroſium, & S. Hilarium, S. Petrum non negaſſe Chriſtū; ſed fallitur. f. 160. á n. 87.
Fallitur etiam Dominicus Bañez, dicens, omnium Sanctorum & DD. conſenſu ſtabilitum eſſe, S. Petrum non amiſiſſe Fidē tempore Paſſionis Chriſti D. f. 179. n. 118.
Dominicus Bañez dixit poſſe materiam aliquam pertinere ad intelligentiam & ſenſum Sacræ Scripturæ, & non eſſe materiam attinentem ad Fidem; ſed fuit deceptus.

ceptus. f. 490. n. 386.
Deceptus etiam fuit, dicens, Eccleſiam vtrãque opinionem in Controverſia de Conceptione Virginea, permittere. f. 491. n. 386.
Deceptus etiam fuit, ſupponens, poſſe facere Eccleſiam, quòd non pertineat ad Fidem materia pertinens ad ſenſum Scripturæ Sacræ. f. 491. n. 387.

E.

Eccleſia.

Decet maximè Dei Eccleſiam, quòd conſilio & examine in rebus arduis decernendis vtatur. f. 2. n. 5.
Eccleſiæ regimen in ordine ad definiendas res Fidei, per ordinaria & naturalia media diſpoſuit Deus, & non niſi his medijs alligatam ſui Divini Spiritus aſſiſtentiam promiſit. f. 26. n. 71.
Qui Eccleſiam non habuerit Matrem, Deum non poterit habere Patrem. f. 46. n. 20.
Eccleſia permittit ob iuſtas cauſas non aſſentientes ſanctitati Conceptionis Virgineæ. f. 314. n. 121.
Permiſit quondâm & toleravit dubitantes de veritate Aſſumptionis Virgineæ, etiam póſt inſtitutum Cultum & Feſtum de Virginea Aſſumptione f. 316.
Idem permiſiſſe in materia de Nativitate Virginis docent aliqui. Ibidem.
Toleravit Eccleſia non pauca, quæ extrà & contra mentem ſuam erant. Ibidem. & f. 391. & f. 491. n. 387.
Toleravit opiniones iuſtis de cauſis damnabiles. Ibidem.
Ex Eccleſiæ tolerantia circà non aſſentientes ſanctitati Conceptionis Virg. non infringitur vis inſtituti Cultus pro Immaculata Virginis Conceptione. Ibidem. & f. 317.
Eccleſia pleno ore vocat *Sanctam*, Conceptionem Virgineam. f 344. c 2.
Eccleſię Statuta & Definitiones poſſunt affirmari vel vt abſolutæ ſeú abſolutè exiſtẽtes; vel vt ſolúm probabiles & opinioni ſubiectæ. f. 386. n. 216.
Non minoris periculi eſt Eccleſiam non ſubſequi, quàm Eccleſiam anteire. f. 396. n. 236.
Eccleſię conformior eſt, qui ſuppoſita rationabili dubitandi cauſa ad favorem inclinat. f. 397. c. 1.
Senſus vniverſalis Eccleſiæ eſt, pôſt Concilium Tridentinum, non incluſio Mariæ in Decreto communi & generali de originali peccato. f. 496. â n. 396.
Eccleſia nequit errare in Inſtitutione Cultus Sacri. f. 520. â n. 439.
Aliqua permittit & permiſit Eccleſia non eo fine, vt ea quæ permittit faciamus; ſed vt ea ſponte relinquamus, & ad oppoſita ex propria ſententia veniamus. f. 551. n. 508.
Spectat voluntariam omnium acceſſionem, vltroneumquè & ſpontaneum cõſenſum pro Virginea acclamanda Conceptione. Ibidem.
Eccleſiam faciunt duo homines, contra Bellarminum ſentientem oppoſitum. f. 651. â n. 47.
Adhûc manente Fide in ſola Virgine Maria in Triduo Mortis Chriſti, non ſequitur quôd Eccleſia defecerit. f. 653. â n. 51. & f. 657. â n. 58.
Quód poſſit dici ſinê incommodo, & probabiliter, ſtetiſſe Eccleſiam in ſola B. Virgine tempore Paſſionis Chriſti D. approbatum apparet, ſaltêm tacitê, à Supremo SS. Inquiſit. Tribunali. f. 653. n. 52.
Ratio formalis collectionis in Eccleſia, ad partem materialem conſtitutivi Eccleſiæ pertinet. f. 657. n. 61.
Ratio hæc collectionis, quæ ad partem materialem Eccleſiæ pertinet, non pertinet ad eſſentiale conſtitutivum Eccleſiæ, *abſoluté*, & ſi ab hoc vel illo ſtatu Eccleſię præſcindamus, & independenter ab ordinatione Divina loquamur. f. 658. n. 62. & f. 659. n. 64.
Quamvis vna & eadem ſemper fuerit Eccleſia, diverſos tamen ſtatus habuit â Divina ordinatione & diſpoſitione manantes. f. 658. n. 63.
Non ideò quia ſub vno ſtatu caruerit Eccleſia perfectionibus alterius ſtatus, dicendum

dum erit ſub illo ſtatu imperfectam aut non integram fuiſſe. Ibidem.

Eccleſiæ ſtatus ille, qui in Lege Veteri fuit, moriente Domino ceſſavit; & à Morte Domini ſtatus Eccleſiæ, quam Chriſtus fundavit, incepit. f.660.n.65.

Exhibuit moriens Chriſtus ſibi glorioſam Eccleſiam non habentem maculam nequé rugam. f.661.n.66.

Prima materia primi ſtatus Eccleſiæ Militantis innocens & Immaculata fuit & dono ornata originalis iuſtitiæ.f 662.n.69.

Congruum cuilibet benê diſpoſitæ mēti apparebit, quôd prima materia ſtatus Eccleſiæ, quam Chriſtus fundabat, ſimilis in innocentia & puritate fuerit primæ primi ſtatus Eccleſiæ materiæ. Ibidem.

Eccleſia ſemper eſt Sancta. f. 663.n. 71.

Eccleſia conflata fuit ex Iudæis vſquè ad annum Chriſti 41. quo anno incidiſſe Cornelij Gentilis ad Fidem acceſſionem, autumant Bellarminus & Baronius. f. 675. n. 87.

Eccleſiam in ſolis Apoſtolis fuiſſe pro tempore Paſſionis Chriſti, docet S.Gregorius. f.678.n.96.

Epiſcopus.

Antê tempus Alexandri III. Epiſcopi in ſuis Diœceſibus canonizabant.f.299.n.95.

Non poſſunt Epiſcopi in ſuis Diœceſibus Diē Feſtum inſtituere niſi pro obiecto iam anteá á Summo Pontifice canonizato. f. 327. & f. 330. n. 135. & f. ſeq.

Interdicta eſt Epiſcopis facultas inſtituendi Diem Feſtum niſi pro iam canonizato, quia interdicta eſt eis canonizandi facultas. f. 329. n. 134 & ſeq.

Epiſcopi de facto inſtituunt Diem Feſtum de præcepto obſervandum in honorem Conceptionis B. Mariæ. f. 330. n. 135.

Feré Authores omnes, qui docent poſſe inſtituere Epiſcopos Diē Feſtum pro Beatificato non canonizato, docent ſimûl, Beatificationem eſſe idem quoàd ſubſtātiam cum Canonizatione, ſolumqué differre vnam ab alia penés accidens maioris vel minoris pompæ. f.331.n.137.

Probabilius eſt, imò omninò certum, interdictam eſſe Epiſcopis facultatē inſtituendi Diem Feſtum pro obiecto ſolûm beatificato & non canonizato. f.333.n.139.& 140.

Epiſtola.

Epiſtola Regis D.N.Philippi IV. ad Epiſcopum Vallis-Oletanum de materia Conceptionis Virgineæ. f. 630.

Examen.

Examen eſt medium neceſſarium, ſtāte præſenti Dei providentia, ad definiendas res Fidei. f. 27.n. 72.

F.

Ferdinandus Salazar.

Noluit Ferdin: Salaz. admittere Revelationem à S.Thoma factam de præſervatione Mariæ à peccato originali; ſed abſquê omni prorſûs fundamēto. f.468.à n.352.

Feſtum.

Inſtitutio Feſti & Cultus Sacri publici vniverſalis, & ex præcepto, Miſſæ, & Officij, ex natura rei, & attenta talis Inſtitutionis natura, trahit ſecûm prohibitionem de iudicio negante ſanctitatem obiecti, pro quo Feſtum inſtitutum fuit.f.537.n.472.

Fides, & Fidelis.

Nihil eſt de Fide definibile, quod non fuerit iam anteâ â Deo revelatum. f.102.n.55. & f.295. n. 90.

Negatio externa Fidei eſt per ſe & proprié peccatum contra Virtutem Fidei. f.158. n. 80.

Amittitur Fidei habitus per dubitationem in Fide. f. 165. n. 92.

Qui veritati alicui de Fide noviter propoſitæ ſufficienter, non aſſentitur, Fidē amittit. f. 170. n. 102.

Innititur Fides dictis Prophetarum. f. 207. n.9.
Fides eſt pars formalis, ſivé forma conſtituens Eccleſiam. f. 657. n. 60.
Paucos fuiſſe fideles, exiguam fuiſſe Chriſti plebẽ pro tempore Paſſionis eius, verum eſt. f. 678. n. 96.

Filius.

Eſſe Filium Eccleſiæ nil eſt aliud, quàm cõmunicare Chriſto D. Præcipuo Eccleſiæ Capiti per Fidem & Sacramenta. f. 44. n. 17.

Franciſcus Arauxo.

Illuſtriſſ. Franciſci Arauxo mens circà mutationem ſententiæ á S. Thomá hodie, ſi viveret, præſtandam in Controverſia de Virginea Conceptione. f. 528. â n. 454.
Quæſtionem reliquit inſolutam Illuſtriſſ. Arauxo. f. 530. à n. 459.

Franciſcus Suarius.

Affirmavit optimê Franciſcus Suarius, S. Ildefonſum, S. Bernardum, S. Thomam, & S. Bonaventuram hodie, viſo Cultu pro Conceptione Virg. inſtituto, laturos idem iudicium pro Conceptione, quod olim pro Nativitate Virg. â Cultu pro ea inſtituto moti, tulerunt: Sed cum hoc non videtur cohærere dixiſſe doctum Suarium, ex Feſto pro Conceptione inſtituto non poſſe colligi tantam certitudinem, quanta in alicuius Sancti Canonizatione eſſe ſolet. f. 323. â n. 127.

G.

Gentilis.

Ex Gẽtilibus multos fuiſſe, qui Fidem Chriſti habebant pro tempore Paſſionis Chriſti, non eſt certum. f. 684. n. 109.

H.

Hæretici.

Conantur hæretici Caput Eccleſiæ Viſibile Vicarium Chriſti evertere. f. 51. n. 8.
Probabile eſt non eſſe hæreticum nequé hæreſim incurrere, qui in Fide, ſolúm dubitat. f. 164. n. 92.

Homo.

Homo nihil aliud eſt, phyſicè de eo loquendo, quâm anima corpus & vnio. f. 209. & tota Propoſit. 12.

Honor.

Nullus eſt honor, ad quem ius ſoli Canonizati habent, quo non potiatur Immaculata Mariæ Conceptio. f. 346. á n. 157.
Difficile apparet eveniſſe in Eccleſia, quód, ipſa Eccleſia conſentiente, & diſponente, dentur alicui honores omnes, quos non niſi Canonizatis dare poſſumus, & quód ille, ſivê obiectum illud non ſit canonizatum. f. 352. n. 164.

Humanitas.

Húmanitas non eſt forma diſtincta ab anima & corpore, ſed compoſitum ex vtroque. f. 112. n. 10.

I.

S. Iacobus Alphæi.

Hiſtoria de voto ieiunij emiſſo à S. Iacobo Alphæi vſquedúm Chriſtum videret â mortuis ſuſcitatum apocrypha eſt. f. 173. n. 109. & f. 185. n. 140.

Impotentia.

Impotentia ad res aliquas perfectio eſt. f. 37. n. 88. & 89.

Imprudentia.

Præter imprudentiam generalem & omni peccato communem, datur imprudentia ſpeciale peccatum. f. 29. n. 74.

Imprudentia ſpecialis conſiſtit in eo, quód malé diſponantur ea, quæ ſunt ad finem. Ibidem.

Index.

Sententiæ in Indicibus poſitæ citari poſſunt, dummodô ibi ratio, cui innituntur, appoſita fuerit. f. 225. n. 9.

Inſtrumentum.

Operatio inſtrumenti tribuitur agenti principali. f. 207. n. 11.

S. Ioannes Apoſt.

S. Ioanni Apoſtolo commendata fuit Maria, vt Mariæ Ioannes vt filius Matri inſerviret; & vt à Maria Ioannes de Fidei Myſterijs edoceretur. f. 174. n. 110. & 111.

Ioannes à S. Thoma.

Docet Ioannes à S. Thoma non eſſe dignum cenſura, qui certitudini ſanctitatis beatificatæ reſtiterit. f. 234. n. 28.

S. Ioſephus.

S. Ioſephus Sponſus Virg. tempore Paſſionis Chriſti D. inter vivos non erat. f. 677. n. 94.

Credibile ſatis eſt S. Ioſephũ Sponſum Mariç Chriſto reſurgente reſurrexiſſe. Ibidē.

Ioſephus ab Arimathæa.

Ioſephus ab Arimathæa quandô Ieſum ſepelire curabat, purum hominem Ieſum eſſe putabat. f. 669. c. 1.

Iudæi.

Ex Iudæis Principes & Maiores non aliter ac dæmones cognoverunt Meſſiam & Meſſiæ Divinitatem. f. 685. n. 110.

Licét ex Iudæis infimis aliqui in Chriſtum, antê Mortem eius, crediderint, multitudo tamen non credidit. Ibidem.

Illi aliqui ex Iudæis minoribus, qui in Chriſtum, antê eius Paſſionem, crediderant, poſteâ decepti â Principibus à credendo defecerunt. Ibidem.

Iudicium.

Vltimum Iudicium Eccleſiæ de Fide definientis, magis vltimum eſt, quâm vltimum Iudicium Eccleſiæ canonizantis. f. 392. n. 230.

Extat vltimum Iudicium Eccleſiæ canonizantis, pro Conceptione Virginea, non *abſoluté*, ſivé vt *abſolutum*; ſed vt probabile & opinioni ſubiectum. f. 393. n. 231.

Ius.

Nemo lædit ius alienum vtendo iure proprio. f. 400. n. 242.

K.

Kalendarium.

Quotquot Kalendario Romano, ſivê Martyrologio adſcripti ſunt, ſunt canonizati. f. 334. à n. 142.

Non ideò quia pro aliquibus ex adſcriptis in Kalendario Romano ponatur vox, *Beatus*, & non vox *Sanctus*, inferre debemus, illos ſolúm eſſe beatificatos & non canonizatos. f. 337.

Kalendario Romano non adſcribuntur qui ſolúm ſunt beatificati. f. 338. n. 146. & ſeq.

L.

Lex.

Aliud eſt inſtitutio legis, aliud legis obligatio. f. 316. c. 1.

Lex Vetus.

Lex Vetus & Legalia moriẽte Chriſto mortua fuerunt & expirarunt. f.660.n.65.& f. 662.n.70.

Lex Nova.

Nullus ſtatus in hac vita perfectior eſſe poteſt ſtatu Novæ Legis. f. 661. n. 67.

Liber.

Libri Granatenſes, in Monte, qui *Sanctus* dicitur, reperti, ingenti gaudent probabilitate. f. 280. â n. 71.
Librorum Tituli non omnia, quæ in Libris continentur exprimunt, aut exprimere poſſunt. f. 589. n. 572.

Liber S. Dominici.

Librum S. Dominici, in quo ſcripſit pro Immaculata Conceptione, nunquâm ad Patrum Prædicatorũ poſſeſſionẽ veniſſe, bona prçſumptione declaratur. f.596.n.585.
Vide verbum *S. Dominicus.*

Licentia & licere.

A licentia retinendi placitum minûs pium in Controverſia de Conceptione Virg. inferunt aliqui ſe debere placitum illud retinere, & quòd S. Thomas hodie, ſi viveret, illud retineret; ſed non benè inferunt. f. 544. â n. 488.
Stat optimè licentia de re aliqua, & ſimul eſſe cauſas, ob quas ſtãdo prudentiæ, rem illam omittere debeamus. f. 545. â n. 491.
Non omnia quæ licent expediunt, neque ędificant. f. 546. â n. 492.

Locus.

Dari locum literalem in Scriptura Sacra pro Conceptione Vig. probabiliſſimum eſt. f. 85. â n. 8.

B. Ludovicus Bertr.

Beatus Ludovicus Bertrandus ſi aliquandò ipſi objicebatur Sanctos aliquos Patres antiquos ſtetiſſe contra præſervationẽ Virg. á peccato originali, aſſumebat pro reſpõſione verba illa Dei ad Moyſen: *Nomen meũ Adonai nõ indicavi eis.* f.557.n.520.

M.

Maria Magdalena.

Maria Magdalena Chriſti Divinitatis Fidẽ non habebat, quandò illi dixit Chriſtus: *Noli me tangere &c.* f. 175. n. 112. & f. 176. n. 113. & f. 666.

Maria Mater Dei.

Qui Mariæ inſervire deſtitit patitur penuriã omnis boni. f. 109. n. 5.
In ſola B. Maria manſiſſe Fidem tempore Paſſionis Chriſti D. probabile eſt. f. 144. n.50. & tota Propoſit. 19. & f. 637. à n.7.
Probabile eſt eſſe de Fide, carnẽ Mariæ fuiſſe carnem peccati. f. 194. & tota Propoſit. 10.
Si caro Mariæ non fuit caro peccati, hoc eſt, obnoxia contractioni peccati, probabile eſt non potuiſſe eſſe redẽptam per Chriſtum. f 198. n. 14.
Ex eo quòd dicatur eſſe de Fide, Carnẽ Mariæ fuiſſe carnem peccati, nulla ſequitur cenſura in negãtes in Maria debitum contrahẽdi originale peccatum. f. 198. â n. 16.
Probabile eſt mereri cenſuram opinionem negãtem debitum, *abſolutè*, in Maria contrahendi peccatum originale. f. 200. â n. 22. & f. 471. n. 356.
Propoſitionem negantem debitum in propria perſona Mariæ contrahendi peccatũ originale, approbat Supremum SS. Inquiſit. Tribunal; non propoſitionem negantem debitum *abſolutè.* f. 203. n. 29.
Pro Maria quantum potuerimus, augere & addere debemus. f. 242.

Non

Non vrgere quæ probabiliter pro puritate Mariæ dicuntur, inertię & inſcitię erit. Ibidem.

Quæſtio inquirens: *Vtrum Myſterium Conceptionis Mariæ ſit canonizatum*, habet virtualem ſivé æquivalentem interrogationem de Perſona Mariæ. f. 253. n. 17.

Mariam & Meſſię Matrem futuram ſiné originali peccato fuiſſe Traditionem à temporibus Eliæ, & in Synagoga & apúd priſcos Iudæos receptum, docent viri docti. f. 321. c. 2.

Maria vt immaculatê concepta, & ſub Titulo Conceptionis Immaculatæ, eligitur in Patronam. f. 339. n. 151.

Ab inſtanti ſuæ paſſivæ Conceptionis, impeccabilis fuit Maria. f. 436. n. 291.

Mariæ ſingularis Redemptio in Sacro Textu propoſita. f. 484. c. 1.

Concedenda Mariæ ſunt privilegia omnia, quæ ſiné incommodo poſſint de illa prædicari. f. 492. n. 389.

Accepit Maria in ſua prima ſanctificatione originalem iuſtitiam quoàd ſubſtantiam. f. 662. n. 69.

Mariæ Matris Dei Sanctitas, Charitas, Fides, Merita &c. longo intervallo ſuperarunt ſanctitatem, Fidem &c. Angelorum, & hominum omnium, qui ſunt, fuerunt, & erunt, etiam collectivé ſumptorum. f. 681. n. 100.

In Maria Matre Dei, in reformatione mundi, collecta eſt omnis Eccleſia, & Sanctorum perfectio. f. 683. n. 104.

Maria *Microcoſmus Eccleſiæ*. Ibidem.

Miſſale.

Miſſali Romano non adſcribuntur niſi canonizata obiecta. f. 338. n. 149.

Mulier.

Mulieres quæ Chriſtum fuerant ſequutæ tēpore Paſſionis & Sepulturæ eius, Chriſti Fidem non habebāt, & purum hominem Ieſum eſſe putabant. f. 666. & f. 670. n. 79.

Mutatio.

Quod ſemel rectê dictum vel factum fuit mutari adhûc rectè poteſt, & aliquando debet. f. 464. á n. 344. & f. 478. à n. 369.

Iuſtarum legum iuſtas mutationes ſæpe videmus. f. 466. n. 347.

Myſterium.

Etiam propriê loquendô poteſt dici & dicitur Myſterium, *canonizatum*. f. 253. n. 18

Myſteria Nativitatis Virgineæ, Aſſumptionis &c. ſunt Myſteria canonizata. f. 317. n. 122.

N.

Nicodemus.

Nicodemus quandò Chriſti funeri incumbebat, Chriſtum eſſe purum hominem præſumebat. f. 669. c. 1.

Novum.

Novum dicitur quod novo modo prodit. f. 95. n. 36.

O.

Opinio.

Nunquâm dixerunt Pontifices, opinionem minûs piam in Controverſia de Conceptione Virginea non eſſe dignam cenſura. f. 380. & ſeq. n. 210.

Probabiliſſimum eſt non mereri opinionis nomen, néc eſſe probabile, placitum ponens in Virgine originale peccatū. f. 405. à n. 248.

Nunquâm dixere Summi Pontifices opinionem ponentem in Virgine originale peccatum, eſſe probabilem. f. 407. n. 250.

Quod opinionem minùs piam in Controverſia de Virginis Conceptione dicamus *falſam & improbabilem* non prohibuere Pontifices. f. 407. & ſeq. n. 251.

In

In quibus caſibus præferri debeat & eligi opinio favorabilior. f. 500. n.407.
Non ideó præciſè quia multi ſunt qui aliquã tenent opinionem, opinio illa dici poterit *communis*. f. 611.n.625.
Probabile eſt mereri cenſuram opinionem negantem debitum, *abſolutè*, in Virgine contrahendi originale peccatum. f. 200. â n. 22. & f. 471. n. 356.

P.

Patres.

Poſſibile Patres ſpeculativè errare. f. 446. â n. 306.
Non errant Patres vbi ſimûl omnes, conſtanter, & expreſſè materiam tractantes, aliquid ad Fidem, Religionem, & bonos mores attinens, docent. Ibidem.
Practicê omnes errant, quia ſaltem venialiter peccant omnes. Ibidem.
Patrum errata ex ſpeciali Dei providentia evenire aſſolent. f. 454. n. 326.
Non laudat, ſed inhonorat S. Patrẽ, qui contendat, illum, nullum verbum, quod revocare poſſet, aût vellet, emiſiſſe. f.463. â n. 341.
Qui ex affirmatione errorum Patrum, vel ex retractatione ab ipſis Patribus facta, aliquid indecorum contra Patres ipſos ſequi dixerit, imprudens erit ex ſententia Auguſtini. f. 453. n 324.
Sanctorum omnium Patrum ſenſus in materia attinente ad Fidem, ſenſus Spiritus S. eſt. f. 489. n.383.
In materia ad Fidem non attinente, Sanctorum omnium ſenſus non facit argumentum niſi probabile. f. 490. n. 385.
Sancti PP. prudentiſſimè aliquandô vel de Diviniſſimis veritatibus ſilẽtium egerunt. f. 472. c. 1.

Patroni.

In Patronos eligi non poſſunt, niſi Canonizati. f. 339. n. 151. & f. 343.
Quę ſtatuta ſunt circà Patronorum Cultum, habent locum in Patrono & Fundatore Ordinis, reſpectivè ad Ordinem, póſt ſolemnem eiuſdem Canonizationem. f. 343. n. 153.
Neque in Patronos minús principales eligi poſſunt, niſi Canonizati. f. 343. n. 154.

Peccatum originale.

Semèl remiſſo peccato originali nulla ad illud remanet potentia. f. 435. n. 290.
Peccatum originale eſt mors animæ. f. 548. n. 500.
Peccatum originale contrahitur attenta rerum natura. f. 616. â n. 1.

Perfectum.

Poteſt aliquid non eſſe perfectum ſimpliciter, & eſſe perfectum ſecundùm tale tempus. f. 466. n. 348.

Periculum.

Non minoris periculi eſt Eccleſiam nõ inſequi, quàm Eccleſiam prævenire. f. 396. n. 236.
De non rectè dictis tantô maius naſcitur periculum, quantô á maioris dignitatis ſeú authoritatis homine dicta fuerint. f. 528. n. 453.

S. Petrus.

Probabile eſt S. Petrum tempore Paſſionis Chriſti D. amiſiſſe Fidem. f. 127. â n. 8.
Cæteris Apoſtolis graviùs cecidit Petrus. f. 131. n. 16.
Quo ſenſu dicant aliqui Patres, in Petro non fuiſſe extinctam Charitatem, ſed ſopitam. f. 139. n. 52.

Petrus Bergomenſis.

Petri de Bergomo commenta & interpretationes ad locum S. Thomæ ex Sentent. in quo aſſeruit fuiſſe Virginem immunem ab originali peccato, latè examinantur. f. 420. n. 274.

Pium.

Inter *pium*, abſoluté prolatum, & *impium*, datur medium, ſcilicêt, *minûs pium*. f. 706. n. 14.

Pius V.

Summus Pontifex Pius V. aliquandô conqueſtus fuit de aliquibus, qui plús iuſto Pontificiæ Poteſtati tribuebant. f. 36. n. 87.

Pontifex.

Summus Pontifex nequit de Fide definire aliquid ſinè ſapientum hominum conſilio & examine. f. 1. & tota Propoſit. 1.

Summus Pontifex ratione ſuę eminentiſſimę Dignitatis obligatur ad petenda conſilia. f. 2. n. 5.

Sũmus Pontifex Iuris naturalis vinculo obſtringitur ad examinis & diligentiæ executionem, quotiês res ardua, præcipué ſi ad Fidem attinet, ſe definienda offert. f. 2. n. 6.

Imó etiam Iure Divino ad id teneri Pontificem Summum, affirmant plures ſapientes. Ibidem.

Summo Pontifici definienti de Fide nulla fit Revelatio. f. 4. n. 8. & f. 103. n. 55.

Summo Pontifici datur poteſtas immediaté â Deo, ſed non niſi præcedente hominum electione. f. 27. n. 71.

Si omiſſo examine & diligentia tentaret Sũmus Pontifex definire de Fide, exponeret ſe periculo errandi. f. 30. n. 74.

Tunc Summus Pontifex decernit vt Caput, quandô decernit vtendo auxilio membrorum. f. 32. n. 77.

Aſſerere poſſe Summum Pontificem definire de Fide omiſſo examine, & conſultatione, favet hæreticis. f. 33. n. 78.

Summus Pontifex ita eſt Eccleſiæ Caput, vt ſimûl fit & dicatur *Eccleſiæ Filius*. Tota Propoſit. 2. â f. 40.

Ex quo Summus Pontifex aſſumptus fuit ad Pontificiam Dignitatem, & â tota Eccleſia adoratur, certô conſtat, quód erat Filius Eccleſiæ. f. 44. n. 18.

Summus Pontifex aliqua non poteſt ſinê pedibus, hoc eſt, ſubditis Eccleſię. Tota Propoſit. 3. â f. 48.

In Summo Pontifice ſciẽtia non eſt proprietas Dignitatis, ſed hominis, neque ſcientia ſequitur Dignitatẽ, ſed perſonã. f. 62. n. 36.

In Summo Pontifice diſtinguenda eſt pars ſcientiæ â parte poteſtatis. f. 70. n. 18.

Sũmus Pontifex errare nequit in Canonizatione Sanctorũ. f. 216. & tota Propoſit. 13.

Summi Pontifices in Bullis & Conſtitutionibus pro Immaculata Conceptione Virginis expeditis vtũtur eodẽ ſtylo, quo in Bullis Canonizationũ vtuntur. f. 352. â n. 165.

Summus Pontifex nequit errare in qualificandis Propoſitionibus. f. 381. c. 2.

Summus Pontifex errare non poteſt circà opinionis alicuius veritatem, vbi talem opinionem eſſe magis probabilem declarat, ſi materia ad Fidem, vel pietatem Chriſtianam attineat. f. 539. n. 478.

Summi Pontifices aſſerentes ſe nolle præiudicium inferre placito ponenti in Virgine originale peccatum, loquuntur de præiudicio declaratæ reprobationis & damnationis, ſeu cenſuræ Theologicæ. f. 543. n. 487.

Summus Pontifex frequenter á Sanctis, Pontificibus, Concilijs, Patribus, Imperatoribus, Regibus, & Doctoribus, vocatus eſt *Vicarius Petri*; & id ſiné inconvenienti dici poſſe declaratur. Tota Propoſit. 20.

Summus Pontifex non eſt vocandus *Succeſſor Chriſti*. f. 701. n. 67.

Poſſe.

Poſſe, aliud efficientiæ, deficientiæ aliud. f. 37. n. 89.

Poteſtas.

Poteſtas humana quantumvis ampla depẽdet â cauſis, conditionibus, inſtrumentis. &c. f. 49. n. 4.

Præceptum.

Non in omnibus & pro omnibus expectare debemus præceptum, vt illa faciamus. f. 546. n. 494. & f. 551. n. 508.

Præiudicium.

Non aliud præiudicium recipere poterit ſenſus ponens in Virgine originale peccatum ex affirmatione Canonizationis Conceptionis Virgineæ, præter id quod poteſt recipere ex affirmatione inſtituti Cultus vniverſalis Miſſæ, & Officij, & ex præcepto, pro Virginea Conceptione; & ex affirmatione adſcriptionis Conceptionis Immaculatæ in Martyrologio, Breviario, & Miſſali Romano &c. f. 398. & ſeq. n. 240.

Quid nomine *præiudicij*, in ſuis Decretis pro Controverſia de Virginea Conceptione, intelligāt Sūmi Pontifices. f. 399. à n. 241.

Princeps.

Inter Principem, qui ſolûm volūtate, & quia ſic ipſi placet, Populi multitudine caret, & inter Principem, qui neceſſitate caret Populi multitudine, immenſum eſt intervallum. f. 680. n. 99.

Propheta.

Propheta movetur ab Spiritu S. vt ipſius Spiritus S. inſtrumentum. f. 207. n. 10.

Prophetia.

Prophetia eſt cognitio intellectui Prophetæ impreſſa ex Revelatione Divina. f. 207. n. 8.

Propoſitio.

Propoſitio probabilis non eſt capax cenſurę. f. 251. n. 14.

Vt propoſitio dicatur probabilis tria communiter requiruntur. Ibidem, n. 15.

Propoſitiones vniverſales Scripturæ, quæ de vniverſali omnium contractione peccati originalis agunt, probabile eſt eſſe de Fide, *ſolûm quoàd debitum*, iuxtà ſenſum explicatum tota Propoſit. 16. f. 619. á n. 1.

Prudens.

Prudentes non ex numero ſolûm, ſed ex qualitate potiùs, & nobilitate res æſtimant, f. 683. n. 103.

Prudentia.

Prudentia virtus ſpecialis cōſiſtit in eo, quód bené diſponat ea quæ ſunt ad finem. f. 29. n. 74.

Q.

R.

Religio S. Iacobi.

Religio S. Iacobi eligit in Patronam, Mariā, vt immaculatè conceptam, & ſub Titulo Conceptionis Immaculatæ. f. 339. â n. 151.

Decrevit Sacra Iacobæa Religio, in poſterū Immaculatam Conceptionem eo celebrare Ritu, quo inſignes in Eccleſia Patroni celebrantur. f. 340. c. 1.

Religio S. Iacobi ſæpé vocat doctrinam de Immaculata Conceptione, *doctrinam & veritatem ſanctam*. f. 343. n. 155.

Religio S. Dominici.

Falſum eſt ſtare aût ſtetiſſe Sacram S. Dominici Religionem contra præſervationē Mariæ V. â peccato originali. f. 581. â n. 551.

Religio S. Dominici tūnc quandó S. Dominicus Librum de Sacramento Corporis Chriſti ſcripſit, & in eo Immaculatam Conceptionem aſſeruit, & bellum hæreticis Albigenſibus præſentavit, nondûm nata, nōdûm fundata erat, neque per duodecim ſequentes annos. f. 594. à n. 581.

Indé Conſequens fuit nullum ex Sacra Dominicana Religione Patrem potuiſſe eſſe teſtem, qui facto & eventui Libri illius S. Dominici adfuerit, vel qui de in Libro contentis, & à S. Dominico tūnc diſputatis contra Albigenſes, tanquâm teſtis de viſu & præſentia, deponere potuerit. f. 595. n. 584.

E Sacra Religione S. Dominici proclamatores & aſſertores Conceptionis Immaculatæ

latæ Virg. aliaquè eiuſdem Sacræ Religionis teſtimonia Immaculatã Conceptionem Mariæ teſtantia. f.596. à n.587.

Scriptores è Sacra Dominicana Religione pro Cõceptione Immaculata Matris Dei ſingularem & planè cœleſtem gratiam habent. f.604. à n. 611.

In Sacra S. Dominici Religione nunquâm extitit Decretum ſivé Statutum generale de tenenda aût defendenda contractione peccati originalis in Maria. f.609. n.623.

Imó è Superiorum licentia expreſſa liberum fuiſſe ipſis Patribus Prædicatoribus hanc ſivê illam partem ſequi in Controverſia de Conceptione Virginea, certũ eſt. Ibidẽ.

Imô & prohibitionem eſſe factam in Sacra Dominicana Religione publicé prædicãdi aút docendi fuiſſe Virginem conceptã in originali peccato, conſtat. f.610. n.623.

Sacram Dominicanam Religionem ſtetiſſe poſitivê pro Immaculata Conceptione, declaratur diſcurſu. f. 611. à n. 625.

Reſpublica.

In vna perſona Reſpublica eſſe non poteſt, ſi vnam ita abſolutè ſupponamus, quód Caput etiam tollamus. f. 664. n. 72.

In Republica merê politica & naturali collectio eſt forma. f. 664. n. 73.

Revocatio.

Quorum & qualium ſit ex mente Auguſtini nolle verbum revocare ſeû retractare. f. 463. n. 341.

Ritus.

Ritus pro inſignibus in Eccleſia Patronis, Ritus primæ Claſſis eſt. f.342. n.153.

Ritus primæ Claſſis non niſi pro obiectis canonizatis conceditur. Ibidem.

S.

Salomon.

Salomon dicens: *Et in paucitate plebis ignominia Principis*, de Principe loquitu[r] meré humano. f. 680. n. 99.

Sancti.

Sanctos Patres antiquos dixiſſe fuiſſe Virgi[nem] conceptam in originali peccato, fal[ſ]ſum eſt. f. 409. â n. 255.

Sanctitas.

Sanctitas in Scriptura Sacra contenta & [à] Deo revelata, eſt ſanctitas verê & eminẽ[n]tiſſimo modo canonizata. f. 275. n. 63. & 64.

Sapiens.

Sapientum eſt determinare & definire, *do[c]trinaliter*, emergentia dubia. Tota Pro[po]ſit. 4. f. 65.

Sapiens perfectè eſſe poteſt ille, quem adhû[c] multa lateant. f. 453. n. 325.

Scriptura Sacra.

Scripturæ Sacræ novum literalem ſenſum eruere licet, ſervatis aliquibus conditioni[bus]. f. 101. n. 54.

Duplex eſſe poteſt vnius loci Scripturę Sacr[æ] literalis ſenſus. Ibidem.

In Scriptura Sacra ſæpé res bonæ malis, & malæ bonis ſignificantur. f. 111. à n. 6.

In Scriptura Sacra néc vocis ſonus myſteri[o] caret: Et ſyllabæ, apices, puncta ſunt plena ſenſibus. f. 114. n. 19.

Sententia.

Quælibet ſententia in qualibet materia iu[s] habet ad omnem, quam probabiliter po[t]uerit, certitudinem acquirendam, & per[ac]quirendam. f. 400. n. 242.

Tenenda ſentẽtia non eſt contra rem, quan[dò] innumerabiles eiuſdem Religionis viri in[] genio & doctrina præditi amplectuntu[r]. f. 505. à n. 416.

Sententia dicens ſolam externam Fidei con[]feſſionem aût profeſſionem, etiam Fid[e] inter[]

interna deficiente, eſſe formam conſtituẽtem Eccleſiã, non admittitur. f.657.n.57.

Sententia negans in Virgine debitum contrahẽdi originale peccatũ retardat claritatẽ præſervationis Virginis à peccato originali. f. 471. à n. 357.

Pia Sententia.

Piæ Sententiæ in Controverſia de Virginea Conceptione nullum prȩiudicium voluiſſe inferre Pontifices, certum eſt. f. 401. n. 243.

Piam Sententiam de prȩſervatione Virginea fovent Pontifices, amant, amplectuntur, ſuadent, miris modis promovent, & maximis favoribus proſequuntur. Ibidem.

Sententia præſervans Virginem ab originali peccato habet pro ſe aſſenſum totius, *moraliter*, Eccleſiæ: f. 509. à n.420.

Sententia præſervans Virginem ab originali peccato, abſolutè & per antonomaſiam *Pia Sententia* vocatur. f. 707. n. 14.

Sententia minùs pia.

Sententiam minùs piam in Controverſia de Virginea Conceptione nullo favore proſequuntur Pontifices. f. 402. n. 243.

Qui minùs piam illam ſententiam in libris & ſcribendo impugnant, nullum ei inferunt prȩiudicium ex prohibitis. f.402. n. 244.

Solicitudo.

Quàm grata ſit Sedi Apoſtolicæ ſolicitudo pro evehenda Immaculata Matris Dei Conceptione. f. 632. n. 7.

Spiritus Sanctus.

Spiritus Sanctus diverſo modo aſtitit Scriptoribus Canonicis, ab eo, quo aſſiſtit Summis Pontificibus de Fide definientibus. f. 3. n. 7.

Status.

Conforme rationi eſt, quòd cuiuſvis rei ſtatus, conformis, quantum fieri poſſit, in perfectione ſit ſtatuenti & fundanti. f. 661. & 662. n. 68.

Conſonum etiam rationi eſt, quòd materia, capacitate eius attenta, conformis in perfectione ſit ſtatui & ſtatuenti. Ibidem.

Stephanus Papa I.

Tempore Stephani Papȩ I. & Cypriani exorta fuit quæſtio de validitate Baptiſmi ab hæreticis dati. f. 117. n. 5.

Stephanus Papa I. nullam exhibuit Definitionem pro validitate Baptiſmi dati ab hæreticis. f. 123. à n. 13.

Subſiſtentia.

Subſiſtentia non eſt de eſſentia hominis, f. 213. n. 11.

Superſtitio.

In Superſtitione poteſt eſſe peccatum per exceſſum. f. 356. n. 171.

Stylus.

Stylus facit ius, eſt pro lege, & vbi deeſſet lex, ſtylus ſuccederet, & vera legum interpretatio ab ſtylo ſumitur; & non ſolùm legibus, ſed ſtylo etiam iudicandum eſt. f.354. n. 169.

T.

Tabernaculum.

Tabernaculum fuit figura Mariæ. f. 552. n. 509.

Ea quæ pro Tabernaculi ſtructura contigerunt olim, & quæ periti Artifices pro eius fabrica tùnc præſtiterunt, quaſi digito ſignant iſta, quæ his ſæculis præſtant Artifices docti pro complendo & conſũmando Vivo Dei Tabernaculo Maria. Ibidem.

Artifices antiqui Tabernaculi, vltroneos & ſpontaneos ad opus accedere voluit Deus. f. 553. à n. 519.

Ex mente Auguſtini laudandus erat, non attractus ad opus Tabernaculi ſerviliter animus, ſed liberaliter & ſponte devotus. f. 555. n. 516.

S. Thomas Aquinas.

Ambigua fuit S. Thomæ mens circá Controverſiam de Conceptione Virginis. f. 414. â n. 262.

Loca illa, in quibus S. Thomas videtur favere opinioni minús piæ in Controverſia de Virg. Conceptione, eſſe vitiata & corrupta, dicunt multi. f. 415. n. 264. & f. 417. n. 270.

Scripſiſſe S. Thomam Commentaria in Sẽtent. & in Epiſtolas Pauli, & in Salutationem Angeli, poſtquàm iam anteâ ſcripſerat Summam Theologicam, affirmant viri ſapientes. f. 415. n. 266.

Non fuit ſtylus S. Thomæ opinionem aliquã retractare non facta tùnc mentione talis opinionis. f. 416. n. 267.

Plures opiniones á ſe anteâ ſcriptas retractavit S. Thomas. Ibidem. Et f. 451. à n. 317. & f. 480. à n. 371. & f. 557. n. 521.

Quid moneat S. Thomas pro caſu, in quo in ſuis Operibus propoſitiones non concordantes fuerint inventæ. f. 419. c. 1.

Docuit expreſſè S. Thomas in Commentarijs ſuper Sentent. fuiſſe Virginem Mariã immunem ab originali peccato. f. 414. n. 263. & f. 420. n. 274.

Si ſuperſtes hodie eſſet S. Thomas, diceret fuiſſe Mariam conceptam ſiné peccato originali. f. 444. â n. 300. laté.

In omnibus S. Thomas ſequutus fuit doctrinam Auguſtini, id Magno ipſo Auguſtino revelante. f. 445. n. 305.

E Superis S. Thomas Aquinas elapſus revelat præſervationem Mariæ ab originali peccato. f. 467. á n. 350.

S. Thomę revelatio de pręſervatione Marię â peccato originali appoſita eſt mundo ſpectabilis in Collegio Auguſtiniano Matritenſi; & póſt contradictoriũ iudicium perſeverat & vicit Imaginis id repræſentãtis publica appoſitio. f. 467. n. 351.

Loquendo de poſſibili nihil eſt quod impedire poſſit, hodie viventem S. Thomam dicturum fuiſſe Virginem conceptam ſinè originali peccato. f. 475. à n. 361.

S. Thomas ſemper amplecteretur ſententiã in Controverſia de Conceptione Virg. quam probabiliorem eſſe cognoſceret. f. 482. â n. 373.

Videret hodie S. Thomas, & pôſt Concilium Tridentinum, emarcuiſſe argumentum, cui innixus dixit olim fuiſſe Virginẽ conceptam cum originali peccato. f. 483. á n. 376.

Agnovit S. Thomas redemptionem præſervantem. f. 484. c. 1.

Conformaret ſe ſemper S. Thomas illi conſuetudini, quæ conducens eſſet devotioni & pietati Chriſtianæ; imò conſuetudini, quę duntaxàt indifferẽs eſſet. f. 507. n. 419.

Non poſſet S. Thomas non amplecti ſententiam, ad quam non ſequitur inconveniẽs; & non dimittere oppoſitam, ad quam inconveniens ſequi videret. f. 515. â n. 434.

Reijceret S. Thomas à mente opinionem, quã pronuntiare nequiret. f. 518. à n. 436.

Retentionem opinionis ponentis in Virgine originale peccatum otioſam omninò & inutilem pro his temporibus reputaret S. Thomas. f. 518. á n. 437.

Viſo Cultu pro Conceptione ab Eccleſia inſtituto inferret S. Thomas, certó fuiſſe lãctam Conceptionem Virgineam. f. 537. n. 474.

Nihil S. Thomam vrgeret licentia facti alicuius, ſi factum non expedire conſpiceret. f. 547. n. 498.

Videret hodie S. Thomas non decere ipſum retentionem placiti ponentis in Virgine originale peccatum. f. 548. à n. 502.

Videret etiam non eſſe expediẽs retinere hodie placitum illud minûs pium. f. 549. n. 503.

Videret etiam, hodie placitum illud minús pium non ædificare, impedire pacem ad proximum. &c. f. 549. n. 504.

Videret hodie S. Thomas non prohibuiſſe Eccleſiam, pro mente, placitum illud minús pium; ſed non videret, quôd Inſtitutio Cultus pro Immaculata Conceptione ex

ſui natura prohibitionem non expoſtularet. f. 550. n. 505.
Non ſinè Numinis providentia eveniſſe credendum eſt, quod olim S. Thomas dixerit fuiſſe Virginem conceptam in originali peccato, vel quód ſaltem dubius ſtetiſſet, vt ſic maioris pro inveſtiganda & inveniendа veritate præſervationis Virgineæ, diligētię, fuerit occaſio. f. 556. n. 519.
S. Thomam aliquas opiniones mutaturum, ſi pro tali vel tali tempore vixiſſet, frequens aſſertum eſt apúd optimos Dominicanos. f. 558. n. 522.

Titularis.

Titularis honor ſolùm obiectis canonizatis conceſſus eſt. f. 345. n. 150.

Traditio.

Traditio Apoſtolica rem facit de Fide. f. 292. n. 87.

Tribunal SS. Inquiſit.

Tribunal SS. Inquiſit. approbavit vt probabilem opinionem dicentem non habuiſſe Virginem Mariam debitum contrahendi originale peccatum *in propria Perſona*; non opinionem negantem in Maria debitum *abſolutè.* f. 203. n. 29.
Prohibet SS. Inquiſit. Tribunal propoſitionem affirmantem eſſe canonizatam Conceptionem Virgineam, *plena & abſoluta Canonizatione*; non propoſitionem affirmantem, *probabiliter ſolùm & opinando*, Conceptionem Virgineam eſſe canonizatam. f. 388. à n. 122.
Tribunal SS. Inquiſit. videtur approbare, tacitè ſaltem propoſitionem aientem mãſiſſe Eccleſiam in ſola B. Maria tempore Paſſionis Chriſti D. f. 653. n. 52.

Tridentina Synodus.

Declarat Tridentina Synodus non eſſe ſuæ intentionis comprehendere Immaculatã Mariam in Decreto de originali peccato, f. 485. n. 378.
Certum eſt fuiſſe de intentione Concilij Tridentini includere & comprehẽdere Mariam in numero à Chriſto redemptorum. Ibidem.
Non poſſet non eſſe de intentione Concilij Trident. comprehendere Mariam in Decreto de peccato originali, ſi Mariæ Redemptio ſtare non poſſet ſinè peccati originalis contractione. f. 486. n. 378.
Non eſt compoſitum cum intentione Concilij Trident. argumentum deſumptum ab vniverſalibus propoſitionibus Scripturæ ad probandum in Virgine originale peccatum. f. 486. n. 379.
Nequê argumentum deſumptum, ad idem probandum, â communi omnium Sanctorum ſenſu. f. 487. n. 380.
Concilium Tridentinum nihil aliud feciſſe pro Controverſia de Virginea Conceptione, quàm dare vtrique opinioni locũ, falſum eſt. f. 501. à n. 408.

V.

Verum.

Vbi verum de cuiuslibet hominis ore etiam cum aſperitate ſonaverit, à Chriſto D. emendamur. f. vlt.

S. Vincentius Ferre.

S. Vincentius Ferrer docuit eſſe Conceptionem Maternalem Mariæ, illam, ſcilicét, qua in vtero S. Annę Maria concepta fuit, quã Eccleſia colit & celebrat. f. 413. c. 2.

Vincentius Iuſtinianus.

Vincentius Iuſtinian. é Prædicatorum Religione, declarat ſummam opinionis minûs piæ in Controverſia de Conceptione Virginea oppreſſionem, ſummam Piæ Sententiæ evectionem. f. 505. n. 416.

Vincentius Bandellus.

Vincentius Bandellus malé negat Librũ, in quo S. Dominicus ſcripſit pro Immaculata Cõceptione Virginis; & nõ bené verba, quę ê Libro illo referuntur, interpretatur. f. 583. â n. 556.

Vniverſalitas.

Vniverſalitas eſt duplex, alia mathematica, alia moralis. f. 509. n. 421.

Votum.

Vota pręſentium temporum, quibus Catholici Immaculatam Conceptionem Mariæ venerantur, adumbrata fuerunt votis illis, de quibus c. 44. Ieremiæ mentio fit. f. 109. n. 2.

Vrbanus VIII.

Vrbanus VIII. decernit nè detur alicui aliquod Cultus genus anté eius Canonizationem, vel Beatificationem. f. 355. n. 170.

Vrbanus VIII. canonizatam, ſivê beatificatam præſenſit Immaculatam Virginis Conceptionem. f. 357. n. 172. & f. 358. n. 174.

Quantus & qualis fuerit Vrbanus VIII. in deferẽdo Immaculatæ Conceptioni Mariæ Cultum. f. 357. â n. 173.

Vſus.

Non extra vſum Theologorum eſt opinionem, quam non probant, adducere, vt quã probant confirment. f. 636. n. 6.

X.

Y.

Z.

19-157

17

BA663
C363e
1-812E